

Rękopis i jego oprawę wyrestaurował
introligator Jan Wyżga w czerwcu 1934 r.
Nadstawiono brakujące części obu desek
okładkowych, dodano karty ochronne
A. B.

N.° Inw. 627

CC 1
10.

I

Venerabili viro ex anglorum spe-
ctabili prosapia oriundo domino
Stephano de maulay frater egi-
dius romanus ordinis fratrum
heremitarum sancti augustini salutem in
eo qui est fons sapientie in
excelsis. In secundo rethoricorum
philosophus volens de nobilitate aliqualem noticiam
tradere honoris amatiuam ipsam esse describit.
Cum igitur de numero bonorum honorabilium scientiam opi-
nemur decet nobilitatem quadam mouisse solercia ad
capescendam philosophicam disciplinam et maxime
cum simul cum nobilitate generis acceperit mentis in-
dustriam et perspicacitatem intellectus. Quare sincera
vestra nobilitas requisiuit continuus ut modicum quod
ad exponendum librum periermenias eorundem temporibus retro-
actis cura peruigili consummarem tanto nos
magis ostendit origine nobilem et animo gene-
rosum quanto perfectius librum inter ceteros alios intellectum
humanum clarius et certius dirigit in abdita scien-
tiarum atque zelo vestre dilectionis eximio una
cum utilitate rei publice inclinatus annuere
altissimo condecente prosequente prout vestra excellens
generositas postulauit, volens ostendere

Philosophus in tertio de anima modum componendi
intellectus nostri aut quod oportet ponere componentem
componens res in ipso. Si vero aliquis intellectus est
contrarium ipse semper ipsum componit et
actu est et separatus est. ex quibus verbis sufficienter
inuestigare possumus necessitatem doctrine et spetialiter li-
bri posterioris quem habemus pre manibus. Nam secundum
illud verbum philosophi in secundo methaphisice malum est simul
querere scientiam et modum sciendi vult enim
quod modus sciendi appellatur logica sine qua non
potest esse aliquis instructus in aliqua scientia quia ut idem
innuit logica est quedam via ad ceteras scientias
et doctrina de qua tenendum in sermone facere est
magis modus sciendi quam scientia. Nam non est necessaria
logica propter res sciendas sed propter modum sciendi nam
possunt non res sciri absque logica. Nam substantie
separate que non intelligunt cum discursu ut sciant
res non indigent logica quia si logica magis
est dicenda modus sciendi quam scientia quia non propter res sciendas.
Sed in propter nostrum modum sciendi necesse fuit logicam
inuenire cum modo componendi nostri sit in potentia quia ut dicitur
est intellectus noster est potentia componens. ex expositione intellectus nostri
inuestigare enim quia necesse fuit inuenire dy-
alecticam. igitur quia intellectus noster est componens in potentia

quia in actibus suis est possibilitas adiuncta potest ibi
cadere malum et error. Ne igitur propter possibilitatem ad-
iunctam male intelligeremus et erraremus in actibus
nostris inuenta fuit doctrina que est huiusmodi actius
directiua vnde et philosophus secundo in ix metaphisice loquens de
malo et errore ait quod malum non est absolu-
tum a rebus existentibus in potentia et secundum hoc dicit quod malum
non est post potentiam et idem ibidem ait quod in rebus
que sunt eterne et que sunt actu non est malum
aliquod nec error. Itaque sicut amoto principio
cui tollitur posterius sic amota potentia tollitur
omne malum et omnis error quia ut prohibita malum
et error non sunt potentiam. Si igitur doctrina inuenta
est ne erremus in actibus nostris cum huiusmodi error non
possit originem sumere nisi ex possibilitate intellectus nostri
bene dictum est quod quia intellectus noster est potentia componens ideo
potest in suo actu errare ad quod obuiandum necesse
fuit logicam inuenire. hoc est igitur quod ait philosophus
loquens de intellectu nostro quod oportet esse potentia componentem et componens
in ipso esse possibilitatis quedam. Si vero aliquis intellectus est
contrarium huiusmodi quod non sit potentia componens ipse huiusmodi intellectus
se ipsum componit et actu est et separatus est a possibi-
litate et in tali intellectu non potest aliquis error tendere tota
igitur causa quare indigemus doctrina tamquam via ad alias scientias
sumitur ex possibilitate intellectus nostri et quia possibilitate potest ad omnem
scientiam errorem in actibus nostris quia si ex possibilitate intellectus
nostri est inuestigare necessitatem doctrine iuxta triplicem
possibilitatem quam in intellectu nostro aspicimus possumus
tres causas partes doctrine assignare. Nam intellectus
noster primo est in potentia quia non statim cum intelligit genus
intelligit differentias nec statim cum intelligit differentiam intelligit
speciem. ne igitur in huiusmodi conceptibus erraremus necesse fuit
ut patebit tradere scientiam libri predicamentorum. Secundo in-
tellectus noster est in potentia quia non statim cum intelligit terminum
intelligit propositionem. ne igitur in coniungendo predicatum subiecto vel
in formando enunciationem errorem contingeret necesse fuit
inuenire scientiam libri periermenias que est de enuncia-
tione. Tertio intellectus noster est in potentia quia non statim intelli-
git principia intelligit conclusiones ideo ne in syllogiza-
do et inde deducendo conclusiones ex principiis error
accideret necesse fuit inuenire partem illam
de formatione syllogismi antiqua noue vel dicit alio modo
dicit noticia. primo igitur intellectus noster est in potentia quia non statim
cum intelligit genus intelligit differentiam et non statim cum intelli-
git differentiam intelligit speciem propter quod errat in intelli-
gendo simplicia et formando diffinitionem. Nam . . .
est intellectum simplicium non contingat error . . .
accidit cum ibi error precessit propter . . . in

intellectu simplicium idem modo intellectus habet in esse quandam oppositionem quae duplex est. Nam intelligendo simplicia et formando diffinitionem primo coniungimus differentiam generi et constituimus diffinitionem, secundo adaptamus diffinitionem constitutam diffinito et intelligimus rei quidditatem. Potest ergo in talibus esse error vel quia debitam differentiam non coniungimus debito generi ut puta si latum adderemus lineae vel quia debitam diffinitionem adaptamus debito diffinito ut puta si diffinitionem unius rei adaptemus alii. Et quia idem est de diffinitione intelligendum est de omni descriptione. Nam et in descriptione contingit error et quia descriptionem non debite formamus vel quia eam non debite adaptamus. Si igitur statim cum intelligimus genus intelligeremus differentiam non erraremus in formando diffinitionem et si statim intellecta differentia intelligeremus speciem non erraremus in aptando debitam diffinitionem debito diffinito, et sic contingit errare in diffinitione dupliciter vel quia diffinitionem non debite formamus vel quia diffinitionem non debite adaptamus. Sic et contingit errare dupliciter circa descriptionem vel quia descriptionem non debite formamus vel quia eam non debite adaptamus. Et quia in intelligendo simplicia et in intelligendo significata terminorum sic formamus nobis in mente aliquem conceptum qui conceptus in terminis diffinitionem est diffinitio [illegible] quod significat nomen est diffinitio. In non terminis autem diffinitionem est aliquo loco diffinitionis quia est aliqua descriptio in hiis conceptibus quos formaret intellectus in intelligendo simplicia posset errare vel quia non debite conceptum formaret vel quia debitum conceptum non adaptaret debite quidditati ut debitam diffinitionem debito diffinito. Sed si intellectus noster non esset intelligens in potentia et statim cum intelligeret genus vel quodcumque idem intelligeret ea per quae debite [illegible] non erraret in formando differentias nec in formando quoscumque conceptus et quascumque descriptiones et si statim cum formaret aliquos conceptus aliquas intelligeret quidditates quibus sunt illi conceptus sic non erraret in formando conceptus sic non erraret in adaptando conceptus rebus. Quare si in intelligendo simplicia propter potentialitatem intellectus nostri errare possumus vel quia non debite formamus conceptus vel quia conceptus formatos non debite adaptamus, ne erraremus in formando in mente nostra conceptum secundum [illegible] et ne erraremus in adaptando hiis conceptus formatos quidditatibus praedicamentalibus ut quia forte conceptum [illegible] quod significat nomen generis adaptemus qualitati vel alii praedicamento necesse fuit tradere scientiam libri Praedicamentorum [illegible] regulam in formando nobis conceptus de decem praedicamentis et in adaptando hiis conceptus formatos debitis praedicamentis doceamur. Fuit ergo necesse tradere doctrinam libri Praedicamentorum [illegible] quod significat

vnd

nomine generis praedicamenti per quam doctrinam possumus nobis debitos conceptus formare de quibus et hiis conceptos formatos rebus quibus competunt possumus debite adaptare. Est tamen diligenter notandum quod quia intellectus noster non sic fertur in quidditatem rerum simpliciter ut intellectus substantiarum separatarum, immo circulo [illegible] hiis quidditatibus et [illegible] differentias rerum nescit propriis nominibus nominare, ideo non solum in intellectu generis non statim intelligit differentiam immo intellecta differentia non statim intelligit in re quae est illa differentia. Nam si quid potest differentia alias possibilis et decuplex est differentia potest forte nulla sit alia linea x pedes, at tamen quia bipes et quadrupes et decuplex sunt circumlocutiones differentiarum non quia intelligit has differentias quod cognoscit alia linea x pedes, nescio quid intelligit quia est potentia cognoscens et non statim cum intelligit genus intelligit differentiam nec statim cum intelligit differentiam intelligit in re quae est illa differentia, propter quod potest errare in intellectu simplicium et in significationibus terminorum; ideo necesse fuit invenire componere librum Praedicamentorum ubi ostenditur quid significat nomen generis praedicamenti, reliqua de levi pateant. Nam planum est quod intellectus noster est in potentia quia non statim cum intelligit simplicem intelligit compositum, propter quod potest errare in formando enuntiationem; ideo necesse fuit componere librum Perihermeneias vel de enuntiatione. Item ut dicebatur intellectus noster est in potentia quia non statim cum intelligit principia intelligit conclusiones, ideo potest errare in sillogizando; ideo necesse fuit componere libros artis novae vel agitur de sillogismo simpliciter, necesse fuit componere librum Posteriorum [illegible] vel agitur de sillogismo demonstrativo qui est sillogismus apodicticos id est faciens scire. Patet ergo quod quia intellectus noster est potentia cognoscens et quia potest errare in conceptu simplicium componendo et discurrendo, ideo necesse fuit logicam invenire quantum ad librum Praedicamentorum ne erraret in simplicibus conceptibus et quantum ad librum Perihermeneias ne erraret in enuntiationibus et quantum ad libros artis novae ne erraret in argumentationibus. Sed si aliquis intellectus esset quantum vult quod non est potentia cognoscens, ille est actu ens et est separabilis a rebus materialibus et non est forma corporis; hic itaque intellectus quia non est potentia cognoscens non errabit in intellectu simplicium nec intelligit componendo et dividendo nec intelligit discurrendo, propter quod non indigebit logica ut per eam habeat scientiam de rebus. Tota ergo causa necessitatis logicae accidentalis est ex modo intellectus nostri. Est ergo quamvis sit modus sciendi et per se scire sit inventa eo quod sit via ad ceteras scientias, licet tota quamvis sit necessaria potissime tamen necessarius est iste liber ubi agitur de sillogismo demonstrativo faciente scire, ex quo patet quod sit secundum hunc librum et quam causam [illegible] quia tamen hic

principaliter intendit de demonstratione. demonstratio siue syllogismus demonstratiuus potest poni hic esse materia vel subiectum efficiens et formalis et finalis pars potest per ea que sunt in libris principiis traduntur.

His visis ad intellectum dictorum quedam questiones dubitabimus cum igitur hic liber sit de demonstratione et demonstratio sit syllogismus faciens scire dubitabit forte aliquis utrum per demonstrationem acquiratur scientia et videtur quod non quia scientia idem est quod certa cognitio sed certior est cognitio principiorum quam conclusionis quia propter quod vnumquodque et illud magis si ergo per demonstrationem generatur certa cognitio tunc certior sit cognitio principiorum quam conclusionis ergo principia demonstrabilia quod falsum est. Preterea id quod inducit ad errorem non videtur ad generare scientiam sed hic est dicta intellectus et sensus hec contrarietas in eo de anima quod intellectus non errat circa intelligibilia propria sicut nec sensus circa propria. Sensus autem non errat circa sensibilia propria sed communia igitur cum syllogismus demonstratiuus sit compositus et circa propria error maxime accidat non videtur competere ad generandum scientiam sed magis ignorantiam. Item inquit est philosophus qui vocat demonstrationem apodicticon id est facientem scire. Dico quod ut in dicetur scire opinamur vnumquodque cum causam cognoscimus et quoniam illius est causa et quod non contingit aliter se habere. Sed igitur aliquis syllogismus non acquirat scientiam hoc est vel quia non procedit ex causis sed procedit ex quibusdam probabilibus et ... vel si syllogismus accipit causam non accipit causam que sit propria illius ita quod non procedit ex propriis sed ex quibusdam communibus ... ergo quod acquirat scientiam non solum debet esse causa sed in debet esse causa propria. Hii syllogismi non acquirant scientiam per syllogismum quia si accipit causam tamen propria non tamen accipit causam per se et immediatam que de necessitate conferunt effectum et quod non potest aliter se habere. Sed cum omnia ista concurrunt quod est processus ex causis et est causa ... et propriis et ... causis que non contingit aliter se habere, quod posito ponant effectum cuius sunt causa per se et immediate, ... talis processus ad generandum scientiam et quia omnia ista concurrunt ad demonstrationem quia demonstratio est ex causis conclusionis veris primis et immediatis ideo demonstrationem esse syllogismum apodicticon id est generantem scientiam. Ad illud quod dicebatur quod si certa cognitio habetur per demonstrationem conclusionis tunc principiorum sit certa cognitio principia erunt demonstrabilia dicendum quod ut patebit non omnis certa cognitio habetur per demonstrationem sed solum habetur certa cognitio conclusionis communiter proprie vocatur scientia non autem habetur per demonstrationem certa cognitio principiorum cum habetur cognitio ut ibi patebit in ...

per demonstrationem

scientia dicitur. Sed intellectus quod non videtur arguebatur quod circa propria maxime contingit errare dicendum quod ratio arguit oppositum non procedit. Nam magis est circa ... circa quod contingit errare ideo oportuit esse artem de demonstratione et per demonstrationem ne contingeret talia errare. Viso ergo dato quod per demonstrationem sic sit scientia quia procedit ex causis propriis et immediatis que scientiam causant forte dubitaret aliquis utrum de demonstratione sit scientia et videtur quod non quia ut dictum est scientia est per demonstrationem. si igitur de demonstratione esset scientia scietur demonstratio per demonstrationem et alia demonstratio per demonstrationem et ita esset processus in infinitum quod esse inconveniens. Preterea ut dicit Augustinus non est idem organum et subiectum videmus enim in arte fabrili quod martellus qui est organum per quod faber agit est res alia et differens ab eo quod per martellum efficitur et ab eo quod sibi est actio martelli. Sed ... ergo instrumentum est differens ab eo circa quod vertitur actio instrumenti quia tunc idem ageret in se ipsum. Quia ergo demonstratio est instrumentum per quod scimus non potuit esse demonstratio subiectum in scientia non potuit esse id de quo est scientia. non ergo est scientia de demonstratione. Contrarium est philosophus qui edidit artem demonstrandi est igitur ars et scientia de demonstratione. Dico quod si ars esset per inventionem forte difficile posset modo satisfacere ... posuit enim inventionem quod in actibus ... non est in ... ut si patet intelligendo intelligo aliquid et per alium actum intelligendi intelligo me intelligere, rursus per alium actum intelligo me intelligere et sic per cum in actibus ... preter esse processus in infinitum et quod demonstrare et arguere et syllogizare et ... discurrere ab vno in aliud sunt actus rationis ideo forte diceret aliquis quod per demonstrationem habetur scientia de demonstratione et de illa demonstratione habetur scientia per demonstrationem et sic in infinitum. Sed hoc dicendum stare non potest quia non videmus Aristotelem huic modo tenuisse quod tradat scientiam de demonstratione per demonstrationem aliam et de illa per aliam et ita in infinitum. Cum plus cum infinitum sit ignotum ut dicitur in primo physicorum si esset processus in infinitum non omnino sciremus. Sed si non possumus certificari de demonstratione nisi per demonstrationem aliam et de illa nisi per aliam et ita in infinitum cum infinitum terminari non possit numquam possemus peruenire usque ad finem quod haberemus certitudinem aliquam de arte demonstrandi. ... hic dicendum aliter ... quod sicut faber cum vno martello facit alium martellum ita quod martellus ibi est organum actionis et est id quod actioni subicitur non tamen est idem martellus quod est organum et quod subicitur actioni sed est in martellis

processus in infinitum, sicut ut aliquis praedemonstratio esset
scientia demonstrabilis et tamen est eadem demonstratio. Et talia
non est in demonstrabilibus processus in infinitum. Sed nec
hoc sufficit, quia si faber per aliquam actionem fabricaret
omnem marcellum, non posset illam actionem agere
cum marcello, quia tunc ille marcellus se ipsum
efficeret. Ergo cum in hoc libro doceatur ars de omni demonstratione,
non potuit hic fieri praedemonstratio, quia tunc illa
demonstratio se ipsam demonstraret. Secundo dicendum quod si suppositum
organum logicae esset demonstratio, sicut est syllogismus dialecticus
vel syllogismus sophisticus, sicut forte congrue sustineri
posset quod dialecticus syllogizando docet syllogizare,
sic congrue sustineri posset quod demonstrando docet demonstrare
et quod praedemonstrationem habet scientia de demonstratione. Sed
quia tamen logica non est demonstratio, ideo possumus
dicere quod docens demonstrare non demonstrat, nisi forte per
accidens in quantum docens demonstrare adducit demonstrationes
aliquas gratia exempli. Sed quod non sunt necessariae,
dicemus ergo quod sicut dubitabiles sunt
originem ex sola imaginatione imaginati. Sic ergo
concessit quod docens demonstrare demonstraret, hoc supposito
quod docens demonstrare non demonstraret, ut in
processu patebit, rationes superius factae sunt solutae
et non habet dubium quod quaeritur. Ulterius forte dubitaret
aliquis dato quod ars demonstrandi sic doceatur
demonstrative, utrum ars syllogistica doceatur syllogistice. Dicendum
quod duplici via investigare possumus quod syllogizando
addiscimus syllogizare. Primo per hoc quod videmus in aliis artibus.
Secundo per hoc quod habet intellectus specialem prae aliis potentiis.
Primo sic patet: videmus enim quod fabricando fabri sumus et citharizando
artem citharizandi addiscimus; ergo a simili formando
syllogismos et speculando qualiter syllogismi formantur artem
syllogizandi addiscimus. Secundo hoc idem patet per hoc quod habet intellectus
specialem prae potentiis aliis. Nam intellectus est super se
conversivus. Intellectus enim non solum intelligit res, sed intelligit
se intelligere; et eodem actu quo intelligit, intelligit se intelligere,
quia si hoc esset alio et alio actu esset abire in infinitum.
Standum est ergo in primis in eodem actu quo intellectus
intelligat se intelligere, et ideo syllogizare et discurrere
sunt actus ipsius intellectus. Ideo non solum intellectus
syllogizat, sed et cognoscit se syllogizare, et eodem
actu quo syllogizat se syllogizare cognoscit. Syllogizando
ergo potuit se cognoscere syllogizare et potuit artem
syllogizandi addiscere. Ulterius dato quod syllogizando possumus
addiscere syllogizare, dubitaret forte aliquis quod videtur
quod fuerit necessarium invenire logicam. Nam cum
aliae scientiae syllogizent et syllogizando possumus addiscere
artem syllogizandi, videtur quod addiscendo alias scientias possumus

addiscere artem syllogizandi. Quare logica inventio superfluit
quia sic sufficit hic logicam invenire. Dicendum quod duplici
via investigare possumus quod necessarium fuit
logicam invenire non obstante quod syllogizando addiscimus
syllogizare. Prima via sumitur ex facilitate addiscendi.
Secunda ex complemento doctrinae. Primam viam tangit philosophus in
secundo Metaphysicae ubi agitur quod inconveniens est simul quaerere scientiam et
modum sciendi. Si ergo addiscendo alias scientias et syllogizando
in aliis scientiis vellemus artem syllogizandi addiscere,
et simul quaereremus scientiam et logicam quae est modus sciendi,
et quae docet syllogizare. Et quia male nati sumus ad sciendum
et intellectus noster nascitur quasi tabula rasa in qua nihil est depictum,
apponitur in ignorantia. Ideo valde difficile est ei addiscere
concursum illorum per se, et valde difficile est intellectui
addiscere logicam per se, et tamen est ei difficile addiscere
alias scientias per se. Si ergo vellemus simul addiscere logicam
cum aliis scientiis, non solum hoc esset ei difficile, sed quasi
impossibile. Et hoc dicit Commentator super II Metaphysicae exponens illud
philosophi quod non oportet simul quaerere scientiam et modum sciendi, id est logicam.
Ait quod cum homo addiscit logicam cum ad inventionem
aliarum scientiarum, tunc non addiscet hanc neque
hanc, id est tunc non addiscet logicam nec alias scientias.
Ergo propter possibilitatem et facultatem addiscendi necesse fuit
logicam invenire, ut non simul quaereremus modum sciendi
et scientiam. Secunda via ad hoc idem sumitur ex complemento
doctrinae. Nam licet syllogizando addiscamus syllogizare, cum quod scire
est cognoscere causas et principia rei, non perfecte possumus
scire artem syllogizandi nisi sciamus syllogismum reducere in sua
causa et in sua principia. Et quia principium syllogismi cuiusmodi est dici de omni
et dici de nullo et ea ex quibus constat syllogismus docet logica
tantum, ideo ad complementum syllogisticae artis
necesse fuit logicam invenire. Ulterius dato
quod necessarium fuit logicam invenire, dubitaret forte
aliquis utrum sit simile de inventione logicae et de
inventione aliarum scientiarum. Dicendum quod sicut in
aliis scientiis quadam via incepit philosophus et videndo
effectus incepit investigare causas, ut videndo
eclipsim incepit investigare causam eius, et quod investigata
habuerunt scientiam de eclipsi, sic antiqui
sapientes videntes quod intellectus ad complexionem in veritate rationes
et argumenta incepit investigare quid intellectus
agat et quid syllogizat, et conati sunt invenire
principia et causas illorum quibus inventis invenerunt artem
syllogisticam. Est ergo quaedam similitudo de inventione
logicae et aliarum scientiarum. Ulterius autem cum logica
sit de conceptibus et actibus ipsius rationis videamus quod
actus ipsius rationis et intellectus diversificentur secundum diversa quae
forte intellectus in intelligendo. Nam in intelligendo simpli-

cia forte dictionem et in intellectu composita forte enun-
ciationem construendo aut ab una propositione ad aliam
forte idem et sillogismum dubitatur; ergo aliquis utrum sit
simplex de intellectu prout intelligit simplicia et forte
dictionem et conceptum aliquo loco dictionis et prout in-
telligit composita et forte enunciationem et prout discurrit
et forte sillogismum. ¶ Ad quod quantum ad presens spectat dicere
possumus quod est quedam simplex conceptus ad hoc omnia. Nam
sicut in intellectu simplicium est dare ad quod stant per se
ipsum sed omnis intellectus per eum intellectum concipit alia
concepta formentur; licet autem hoc aliud est ens et esse.
Nam primum quod imprimitur menti nostre ut ipse aut
est ens et esse, quicquid postea intellectus concipit et quicquid
intelligit hoc intelligere per ens et esse, et quia sic est ergo in
intellectu simplicium est dare ad quod stant omnes termini
intellectus et per id certificatur quod fuit intellectum; sic et
et in intellectu compositorum et formando enunciationes
contingit idem. Nam certas propositiones intelligimus per com-
munes animi conceptiones que dignitates vocantur; di-
gnitates autem ipsas intelligimus in intellectu hanc
dignitatem quod non contingit aliquid esse et non esse simul
dari; nam hec dignitas immediate fundatur in ipso ente, sicut ipso
esse; quare sicut ens et esse est de intellectu omnium simplici-
um, sic hec enunciatio vel propositio immediate
fundata super ipso ente est de intellectu omnium propo-
sitionum; sic ergo enunciatio hec esse contingit quod certe enun-
ciationes roborantur et reducuntur ad enunciationes
primas que vocantur communes animi conceptiones; communes
autem animi conceptiones reducuntur ad propositionem hanc quod
non contingit simul esse et non esse. hec autem non reducitur in propositionem
aliam sed in se ipsa est manifestissima et habet omnem sue
veritatis causam; aut reducitur. hec propositio non reducitur in
in intellectu compositorum sed reducitur in aliquid simplex
ut in ens et esse. sic possumus aliquem sillogismum forte
in quo possunt reduci omnes sillogismi; ille autem sillogismus non
reducetur in ulteriorem sillogismum, ut si hic sit primus for-
ma sillogismi dici de omni et dici de nullo si fieret unus
sillogismus continens hoc formaliter primum in quem sillogismum reduce-
rentur omnes sillogismi, ut puta si fieret talis sillogismus: In quibus-
cumque sillogismis est primum dici de omni et dici de nullo illi
sunt perfecti sillogismi, sed in omnibus sillogismis prime figure formales
seu coniugationes utiles est primum dici de omni vel dici
de nullo, ergo omnes tales sunt conclusi et perfecti sillogismi. patet
quod quodammodo est simplex de intellectu compositorum que
formant enunciationes et de intellectu discursivo qui format
sillogismum; nam sicut omnes enunciationes reducuntur ad enun-
ciationes primas, id est communes animi conceptiones, commu-
nes autem animi enunciationes prime reducuntur in hanc

quod non contingit idem simul esse et non esse. hec autem non reducitur
in enunciationem aliquam sed continet in se ipsam esse et
immediate fundatur in ente quod est de intellectu omnium ali-
orum. sic omnes alii sillogismi reducuntur in sillogismos prime figure,
autem per reducuntur in illum sillogismum quod formaliter continet
primum formam omnium sillogismorum; ille autem sillogismus se ipso fa-
cit fidem et habet in se ipso causam sue veritatis et non redu-
citur in aliquem alium sillogismum, sed reducitur in dici de omni
et de nullo que primum sunt pars illius sillogismi et secundum
substantiam ingreditur illum sillogismum. Sic hec propositio quod non contingit
simul esse et non esse non reducitur in propositionem aliam sed reducitur
solum in ipsum esse quod est pars illius propositionis et secundum substantiam ingreditur
propositionem illam. Verum ergo dicendum est quod sicut quod esse est de in-
tellectu omnium aliorum, ita propositio illa que continet esse simpliciter ro-
borat omnes alias propositiones; ipsa autem non reducitur in aliam
sed habet in se ipsa causam sue veritatis et habet id per quod omnia alia
roborantur. sic sillogismus ille formaliter de primis formis
sillogismi continens ante sillogismi et non reducitur in alium sillogismum
sed omnes alii reducuntur in ipsum. patet ergo quod quedam simplex est
simplex de conceptu sillogismorum et de aliis conceptibus. patet
etiam quod sillogismus per tradi ars sillogismorum et quod per sillogismum per-
habetur ars de sillogismo non tamen ibit in infinitum quia est de-
venire ad aliquem sillogismum qui non reducetur in alium
sillogismum sed se ipso faciet fidem et habebit in se ipso
primum roborantia omnes sillogismos; sicut licet per propositionem probetur
propositio non tamen ibitur in infinitum sed est devenire ad
aliquam propositionem que non reducitur in propositionem sed se ipsa fa-
cit fidem. Non enim probatur per propositionem aliam quam per se
ipsam. licet enim in se ipsa ipsum esse et fundatur in ipso en-
te quod est id quod certum cognoscimus. ¶ Videtur autem
quod intellectus humanus non quiescit dubitatur quod non
videtur posse quod per sillogismum tradatur ars de sillogismo quia ut
superius arguebatur. Faber qui fabricaret omnem mar-
tellum non posset per martellum aliquem omnem martellum
fabricare quia tunc ille martellus fabricaret se
ipsum; ergo ars sillogizandi cum tradens arte sillogismi doceat con-
struere omnem sillogismum et cum talis arte probetur forte talis sillo-
gismus non per hoc sed per sillogismum quia tunc in illo sillogismo probaretur for-
sitan ipsi quod videtur inconveniens. quia semper quod agitur et per quod agi-
tur debent esse distincta quia distinctum debet esse organum
per quod fit actio et id quod actionem subditur quia non potest idem agere
in se ipsum. ¶ Ad quod dicendum per aliquem martellum non posset
fabricari omnis martellus est tamen aliquis sillogismus qui probat
et roborat omnem sillogismum, ut patet in illo sillogismo ut si diceretur
In quibuscumque sillogismis est primum dici de omni vel dici de nullo
illi sunt perfecti et conclusi sillogismi, sed in omnibus talibus sillogismis est
hoc; ergo etc. iste sillogismus roborat omnes sillogismos quia in
omnibus sillogismis est primum dici de omni vel de nullo vel sunt re-

dubitabiles ad sillogismos roborat et hic sillogismus se ipsum
quod et hic sillogismo est hic primum possumus duplicem
viam assignare quarum prima est in exterioribus non possumus in-
venire aliquod quod agat in omne tale ut non possumus
invenire martellum qui fabricet omnem martellum
in artibus autem rationalibus possumus invenire aliquid cuius
/ ut actio se extendat ad omne tale quod possumus inve-
nire aliquem sillogismum qui roboret quemlibet sillogismum. prima
via sumitur ex parte potentie agentis. secunda ex parte actus
eliciti ab ipsa potentia. prima via sic patet. Nam
potentie corporales et omnes virtutes organice non sunt super
se conversive et quia talia non agunt in se ipsa ea que
ab ipsis procedunt sicut non sunt super se conversiva nec
agunt in se ipsa et quia inconveniens est talia agere in
se ipsa inconveniens est invenire aliquem martellum qui
fabricet omnem martellum quia tunc ille martellus
cum sit quoddam corporale fabricaret se ipsum et ageret contra in
se ipsa quod est inconveniens. Sed non est inconveniens reperire
aliquam rationem que roboret quamlibet rationem quia ratio est super
se conversiva ideo quod ab ea procedit potest esse super se
conversivum extra actionem in se ipsum quia non erit inconveniens
ut dicebatur invenire aliquem sillogismum qui roboret
quemlibet sillogismum non est inconveniens reperire aliquam rationem que
roboret quamlibet rationem quia sillogizari et ratiocinari sunt
actus rationis et intellectus qui est potentia super se conversiva.
In hiis ergo que intellectus facit vel in hiis que proferuntur
in voce vel in hiis que scribuntur quia talia sunt signi-
ficativa eorum que sunt in mente poterit hic modus
inveniri quod reperiatur aliquid tale cuius actio se extendat
ad omne tale et per consequens se extendat etiam ad se
ipsum ergo ut supra tangebatur ex parte intellectus qui
est potentia super se conversiva declaratur quod querit. secundo
declaratur hic idem ex parte actus eliciti ab intellectu.
Nam cum organum per quod agitur est res aliqua et id
quod agitur per illud organum est alia res oportet esse realem
differentiam inter organum agens et rem actam. Sed cum
ipsum per quod agitur est res rationis et est actus anime elicitus
et illud ad quod se extendit actus ille organum est
res quedam rationis. sicut dicimus res quasdam differre realiter sic dicimus
ea que sunt quedam rationis sufficit secundum rationem differentiam habere. Si
ergo aliquis sillogismus se ipsum roborat sufficit illum sillogismum
a se ipso secundum rationem differre ut est organum et secundum
et ut est quoddam roborans et roboratum. Igitur quia sillogismus
est quid rationis et quia hic sillogismo quodam docemus sillogismos et quia
sillogismus est aliquomodo super se conversivus completa tamen ars
sillogistica continetur in sillogismo habente in se primum formalia si-
llogismorum et per illum sillogismum roborantur omnes alii sillogismi

viii. Videtur autem quod ad hunc intellectus hominis non

quiescit dubitatio forte aliquis quod non omnino conveniens
quod aliquid se ipsum roboret quia tunc roborans sit no-
tius roborato idem esset notius se ipso quod est inconveniens.
Dicendum quod in cognitione conclusionum vel in cognitione eorum
que consequuntur particularia hoc est verum quod probans notius
est probato et manifestans notius est manifestato
in communi autem principiorum universalium non habet quod principia se ipsis sunt
nota quidem et per se ipsa sunt manifesta et quia sillogismus
forte ex principiis formalibus sillogismorum et continens principia illa
habet rationem principii et est in arte sillogistica ideo non est inconveniens
quod hic sillogismus roboret et firmet et faciat de se ipso
fidem per se ipsum id est per principia contenta in ipso possumus
autem hoc manifestare exemplo et videmus in denominatione
in complexorum quod specialia proprie loquendo se ipsa non
denominant quia albedo proprie non est alba nec currus
currit nec motus movetur. generalia autem se ipsa denominant
quia bonitas est bona et magnitudo est magna et entitas
est ens sic et in proposito rationes sicut in specialibus se
ipsas non roborant. sic autem in generalibus po-
ssunt se ipsas roborare sicut generalia se ipsa de-
nominant licet specialia se ipsa non denominent. Ulterius
forte dubitaret aliquis cum ars sillogistica possit tradi
per sillogismum quare ars demonstrativa non possit tradi per de-
monstrationem. Dicendum quod duplici via investigare
possumus quod docens sillogizare potest sillogizare
et ars sillogistica potest tradi per sillogismum docens autem demonstra-
re non demonstrat et ars demonstrativa non potest tradi per de-
monstrationem. prima via sumitur ex parte artis demonstrative.
secunda ex parte logici tradentis artem demonstrandi. prima
via sic patet. Nam ars demonstrativa se extendit
ad omnem demonstrationem non enim tradentes artem demonstrandi non
docent notitiam de aliqua demonstratione. ille autem qui docet
omnem demonstrationem oportet quod utatur terminis communibus cuiuslibet demon-
strationis sed per talia non est demonstrandum. ergo tradens artem
demonstrandi non demonstrat dicet enim logicus tradendo ar-
tem demonstrativam quod demonstratio est ex propriis et ex
veris. hiis autem omnes artifices speciales utuntur quelibet enim
scientia demonstrativa ex propriis et veris est. sed hec procedit ex
hiis propriis et hiis veris. illa autem ex aliis propriis et ex
aliis veris. dicere autem demonstrationem esse ex propriis et veris
est procedere per communia cuiuslibet discipline et quia arguens
per communia non demonstrat cum demonstratio sit ex propriis tradens
artem demonstrandi non demonstrat. secunda ad hoc idem sumitur
ex parte logici tradentis artem demonstrandi. Nam
quilibet agens agit secundum organum sibi debitum cum ergo
organum logici non sit demonstratio logicus non potest tradere artem
de demonstratione per demonstrationem quia tunc ageret per non pro-
prium organum. Sic ergo quelibet ars agit opera sibi de-

bita per propria organa et non utitur organis alterius ar-
tis ut cum proprium sit artis edificative facere do-
mum non tamen facit eam cum organis artis suto-
rie. sic quia demonstratio est actus rationis vel est constituta
per rationis actum logicus qui considerat talia per se sciret docere demonstra-
tionem componere et tradit artem demonstrandi tamen tradit eam
per demonstrationem quia ut inferius patebit demonstratio
non est instrumentum eius tamen quia non repugnat sillogismo quod fiat
per communia cum in quantum proprium organum logici est sillogismus logicus per-
tradere artem de sillogismo per sillogismum eo modo quo est sermocinalis declara-
tum est. sed quia demonstratio repugnat quod fiat ex quibus et logica
non est proprium organum demonstratio non potest logicus tra-
dere artem de demonstratione per demonstrationem quod declarare
q. x. volebamus. Utrum forte dubitaret aliquis quia videtur quod
logicus tradat artem de demonstratione per demonstrationem et
videtur quod organum eius sit demonstratio. nam per demonstrationem
probatur debita passio de debito subiecto per debita
principia. ergo cum logicus doceat quod hec media procedit logicus
in libro illo de hoc de hoc subiecto. id est de sillogismo hanc
passionem que est de natura concludere per hec principia videlicet
per dici de omni et de nullo probatur ergo idem quod proprium sit
sillogismi de natura manifeste concludere per illa principia que
continet. nam et si in talibus argumentationibus non refutant
et compossibile illa principia secundum de necessitate concludo tamen non secundum sic
manifeste sicut secundum talibus illius formis per illa principia et
quod dictum est de libro priorum patet similiter veritate videtur habere de li-
bro posteriorum vel demonstrationis. Nam in libro isto subiectum est sillogismus
demonstrativus de quo probatur hec passio quod ad generat scien-
tiam est faciens scire per hec principia que est ex veris et immedi-
atis causis et notioribus. Dicendum quod duplici via inve-
stigare possumus quod hic processus factus a logico non sunt de-
monstrationes et demonstrare. non sunt duo consideranda videlicet
ea ex quibus demonstratio sit que sunt quasi demonstrationis causa hec autem
sunt propria cuiuslibet discipline. secundo in demonstratione consid-
erandum est quod est demonstratione causa et hec est demonstrationis effectus
hec autem est efficere et ad generare scientiam. sillogismus enim demonstra-
tivus consistens ex propriis ad generat scientiam et quia nota
quod est demonstrationis effectus. his visis patet quod logicus tradens
artem de demonstratione non demonstrat tamen quia tradit
artem per communia tamen in quantum parte tradita hoc ad generet
in nobis scientiam sed modo sciendi docet. nam logicus quod demonstra-
tio est ex propriis et veris et specialibus tamen que sunt illa
propria et que sunt illa vera determinate non spectat
ad logicum quia ipse non utitur specialibus cum hec enim
proprium est non secundum de intencionis et est commune ad omnia
propria. videlicet ad propria quibus utitur geometer et ad
propria quibus utitur arismeticus et sic ad propria aliarum
scientiarum dicere ergo demonstrationem esse ex propriis et non descendere

ad specialia propria non est procedere per propria. sed per communia ergo si
consideramus ea ex quibus demonstratio constituitur patet quod ars tra-
dita a logico de demonstratione et non illa quam forte logicus de
demonstratione fienda non est demonstratio quia est per quedam
quasi communia tradita. rursus si consideremus illud quod per demonstrationem
efficitur patet quod ars demonstrandi per demonstrationem non tradi-
tur. Nam scire demonstrationem et scire sillogismum ut est ap-
plicabilis ad res demonstrativas et sillogisticas non est scire
ad rem sed est scire modum per quem debemus scire per artem
ergo demonstrandi et sillogizandi non ad generatur in nobis scientia
sed modus sciendi unde et ipsa logica a philosopho in .ii. methaphisice modus
sciendi est appellata. ars ergo illa per quam traditur notitia de
demonstratione tamen quia procedit per quedam communia tamen in quantum non
ad generat in nobis scientiam. sed modus sciendi non est per de-
monstrationem tradita non de demonstratione per demonstrationem
hec notitia. quod vero arguebatur quod logicus probat hanc pas-
sionem efficere scientiam de hoc subiecto videlicet de demonstra-
tione per hec principia quod procedit ex propriis et veris patet hoc quod forte
logicus hic idem cum procedit ex propriis et veris ad gener-
at scientiam demonstratio est hec ergo etc. patet quod hoc idem non est
demonstratio quia ea que assumit sunt communia quibus scire specialia
non quibus scientia specialis demonstrat quibus procedit ex veris et pro-
priis per quibus talem processum non ad generatur in nobis scientia non ergo
quibus probatur aliquid de aliquo per aliqua principia est demonstratio
nisi hoc fiat per propria sicut quando facit logicus. Ut per .n.
eum dyalecticus quam rethoricus procedit per quedam commu-
nia et ideo plura in principiis rethorice ambe enim videlicet dyalectica et
rethorica sunt de talibus quibus quasi communiter quodammodo omnium est
cognoscere et nullius scire declarare. Utrum autem di-
q. xi. ceret quod logicus non utatur demonstratione dubitaret forte aliquis
utrum spectet ad eum tradere artem de demonstratione et docere demon-
strationem componere. Dicendum quod sicut videmus in talibus artibus
in suo modo possumus in logica arbitrari videmus enim in arte
fabrili quod multa organa fabricat et componit quibus non
utitur. fabricat enim faber vomerem quo non utitur ipse. sed
agricola. fabricat enim acum quo non utitur. sed sutor cum
enim ars fabrilis considerat circa ferrum tamquam circa propriam materiam
ad eam spectat construere omne quod est ex ferro non tamen or-
gana quibus utitur omnibus organis ex ferro constitutis cum enim or-
ganum sit aliquid ad finem ordinatum illa orga-
na ferrea que fini fabrili sunt inutilia cuius est
acus vel quocumque alia quod non pertinent ad dura scindere fabricabit ea
faber eo quod sint ex ferro non tamen utitur eis quia non sunt uti-
lia suo fini. sed sicut ars fabrilis est circa ferrum tamquam circa
propriam materiam ita dyalectica est circa actus rationis vel per ea que circa
actus rationis sunt constituta tamquam circa materiam propriam quia sicut
spectat ad artem fabrilem considerare circa omne ferrum et fabricare
quodcumque ex ferro opus. sic spectat ad logicum considerare circa omnes

rationalis actus. Rationalia enim quae per huiusmodi actus sunt constituta non tamen utitur logicus omnibus talibus sicut nec faber omni organo fabrili. Quia demonstrare et ratiocinari syllogistice ad actus rationis pertineat, licet logicus non utatur demonstratione tamen ad ipsum spectabit tradere artem de demonstratione et universaliter de omni syllogismo. Volentes autem dato quod logicus non utatur demonstratione tradit tamen demonstrationis artem dubitaverunt forte aliquis utrum aliquis alius artifex a logico possit tradere artem de demonstratione et videtur quod rethor possit huiusmodi artem tradere. Nam si logicus tradat artem de demonstratione quia logica universaliter est circa rationalis actus vel est circa ea quae per huiusmodi actus sunt constituta cum et universaliter talia rethorica videtur quod ad rethorem pertineat tradere artem demonstrandi. Praeterea de entitate declarat logicus et rethor et tamen de eis declarant utrique quid videtur huiusmodi ... quod arguere per exemplum et per enthymema spectat ad idem et quod est circa ea quae rationis sunt universaliter tam dyalectici quam rhetoris ideo de eis utrique declarant. Ergo a simili cum arguere per demonstrationem et syllogismum spectet ad idem tam dyalectici quam rhetoris eo quod utrique sint artifices rationales spectabit declarare de demonstratione quia de syllogismo artem ergo demonstrandi et syllogismi non solum tradet dyalecticus sed et rethor. Quod quia non videtur esse opinio Tullii qui totum negotium rethoricum visus est collocare sub negotio pollitico non habet difficultatem quod concluditur quod tunc rethor non esset artifex rationalis nec spectaret ad eum declarare de actibus rationis. Sed cum secundum Philosophum et secundum veritatem rethorica sit assecutiva dyalecticae et sit magis quaedam dyalectica quam quaedam politica et utrique tam rethor quam dyalecticus sit de quibus quodammodo et sint artifices rationales ut nunc est rationalis, quod quia non utrique declarat de demonstratione cum demonstratio construitur ex rationis syllogismo ad quod pertineat. Dicendum ergo quod cum nostrum intelligere sit cum discursu et non possumus habere scientiam rerum nisi per rationes et argumenta ut patet per Philosophum ... ideo rationem oportuit de ipsa ratiocinatione et argumentatione invenire artem. Et quia rationes et argumenta applicabilia sunt tam ad speculabilia et ad artes scientificas et speculativas quam etiam ad agibilia et artes morales et practicas, ideo oportuit quod duplex dyalectica inveniretur: una quae descenderet in artes speculativas et scientificas, et haec communi nomine appellata est logica; et alia quae descenderet in artes morales et practicas, et haec vocata est rethorica, quam dicimus esse assecutivam dyalecticae, quare est quaedam grossa dyalectica. Tradere ergo artem argumentandi in rebus moralibus ut in politica et ethica spectat ad rethorem. Attamen si arguat in illis scientiis, cum rethor procedat ex communibus, politicus procedat ex propriis, erit rethor quaedam sophistica politicae. Sic tradere artem demonstrandi et tradere artem arguendi in speculativis scientiis spectabit ad dyalecticum. Attamen si dyalecticus velit arguere in illis scientiis ut puta si per quaedam communia quibus utitur velit probare propositiones geometricas ut si vellet per communia probare circuli quadraturam erit dyalecticus sophistica geometrica. Sic et rethor arguens in politica erit sophistica politicae. His visis patet quid dicendum sit ad quaestionem propositam. Nam si rethorica est quaedam grossa dyalectica et non est tradere modum arguendi in scientiis moralibus et gestis cum huiusmodi scientiae procedant sine certitudine et typo eo quod actus humani cadunt sub varia regula nec de huiusmodi actibus de quibus sunt tales scientiae possunt demonstrationes construi, non spectabit ad rethorem tradere artem de demonstratione.

Ad primum vero arguebatur quod rethor est artifex rationalis patet quod rethorica est quaedam grossa dyalectica unde non spectat ad ipsum declarare de omni modo arguendi sed solum determinabit de illis arguendi modis per quos arguitur sine certitudine et typo. Huiusmodi autem sunt exempla et enthymemata, non autem demonstrationes et syllogismi. Ad secundum vero ultimo arguebatur quod de enthymemate declarant rethor et dyalecticus ergo pari ratione poterit declarare utrique de demonstratione dicendum quod non est simile. Sed quamvis non sit simile et quod utrique poterit determinare de enthymemate et non de demonstratione cum exponetur passus ille habitus est per Philosophum in primo libro quod rethorica persuadet per exempla et enthymemata apparebit. Volentes dato quod ad rethorem non pertineat tradere artem demonstrandi q. xiii
dubitaverunt forte aliquis utrum huiusmodi possit pertinere ad artifices speciales et videtur quod sic quia sicut fabricando fabri fiunt et cytharizando ad distinctionem cytharizare quod cum aliqua scientia demonstrent. Ergo talis scientia tradet artem demonstrandi.

Dicendum quod cum scire sit per causam non sufficit demonstrare ad hoc quod tradatur ars demonstrandi nisi reducatur demonstratio in suas causas. Omnis ergo quamvis scientia specialis demonstret, quia tamen id quod est cum demonstrandi non sit speciale alicui scientiae sed sit commune ad omnes scientias ut si hoc modo reducatur demonstratio in suas causas oportet quod sit ex principiis procedere ex principiis quae non est speciale alicui scientiae sed est commune cuilibet arti. Quia cum ars demonstrandi non possit tradi per artes speciales sed per communes eo quod tradere sit omnis scientiae demonstrare tradere artem demonstrandi non pertinebit ad aliquam scientiam specialem. Sed licet et quod artifices communes. Esset ergo diligenter notandum quod sicut aliqua instrumenta ferrea cultelli sunt vomeres et aratris fabri componunt sed non utuntur aliquis autem artifex cultelli et agricola et sutor eis utuntur sed non componunt aliquis autem non componit nec utitur quia multae sunt artes quae nec fabricant aratrum nec vomerem nec utuntur illis. Sic et circa demonstrationem dicere possumus quod aliquis artifex ut logicus tradit artem demonstrandi et tamen demonstratione non utitur aliquis autem artifex ut quilibet artifex specialis de-

monstratione utitur. Si tamen docet artem demonstrandi eo
quod ars demonstrandi non nisi per eius causas tradi potest quibus
uti non proprie spectat ad artifices speciales. Rursus
cum demonstratio pertineat ad actum rationis tradere artem demon-
strandi non proprie spectat nisi ad artificem rationalem. nam sicut solus
faber eo quod ipse utitur eis ... ferream habet fabricare
organa ferrea licet non omnibus organis ferreis utatur.
Sic solus artifex rationalis habet tradere artem de demonstratione et de
aliis que sunt per actum rationis constituta, licet ipse non omnibus
talibus utatur. artifex ergo rationalis cuiusmodi est logicus
tradit artem demonstrandi, non tamen demonstratione utitur.
artifex autem realis specialis cuiusmodi est geometria
arismetica et cetera talis demonstratione utitur, artem
tamen demonstrandi non tradit. Sed artifex realis cuius-
modi est metaphysica non proprie demonstratione utitur
nec artem demonstrandi tradit. Nam hic artifex
quia communis est ideo proprie demonstratione non utitur cum de-
monstratio sit de propriis. Rursus quia hic artifex non est
rationalis sed realis ideo artem demonstrandi non tradit. ipse
enim metaphysicus proprie non demonstrat nisi vellemus acci-
pere demonstrationem large pro omni certa declaratione quia
maxime competit metaphysico. metaphysica enim non est de-
monstrare sed eius est declarare communia entis in eo quod ens.
q. xiiii. Ulterius autem dubitaret forte aliquis quia videtur in-
conveniens quod aliquis det artem demonstrandi et tamen non demonstret
nam si fabricando fabri fiunt et citharizando addiscunt
citharizare, oportet quod demonstrando addiscamus artem de-
monstrandi. ergo cum tradens artem demonstrandi oportet sit quod
doceat demonstrare, tamen non videtur possibile quod aliquis doceat
artem demonstrandi non demonstrando, quia non cognoscitur
habitus nisi per actus congruentes habitui. non videtur possibile quod lo-
gicus det artem demonstrandi et tamen dando hanc artem
non demonstret nec demonstratione utatur. Dicendum quod in arte
est considerare duo, quoddam quod est formale et quoddam quod est materia-
le. in arte domificandi quod formale est ubi ordo lapi-
dum et ordo eorum que domum constituunt. quod materiale autem
sunt ibi ipsi lapides. videmus autem quod si homo esset in-
structus in arte domificandi et sciret congrue ordinare
lapides in domo, cum videamus aliquos lapides esse
molles et aliquos duros et ex mollibus fit domus
debilior et ex duris fortior, si ille sit instructus
in arte domificandi nunquam fecerit domum ex lapidibus
duris. ad hoc quod sciret domum ex talibus lapidi-
bus facere non oportet quod aliquis doceret eum artem domificandi
nisi quod domificaretur coram eo. Sed sufficeret quod declararet
qui sunt lapides duri ostendens quod ex eis fit do-
mus fortis. Nam domificare ex lapidibus duris
non differt a domificare simpliciter nisi in materia. Sic syllogizare in
materia necessaria et ex propriis et ex veris quod facit demonstrationem de
quo declaratur in hoc libro posteriorum non differt a syllogiza-
re simpliciter de quo determinatum in libro priorum nisi in materia.
addit enim syllogismus demonstrativus supra syllogismum simpliciter necessitatem
materie, propter quod qui est instructus in libro priorum et scit ar-
tem syllogizandi quantum ad id quod est formale ad hoc quod discat
demonstrare non oportet syllogizare, sed sufficit quod ei ostenda-
tur materia ex qua constet demonstratio, tunc enim cum arte syllogi-
zandi quam didicit in libro priorum et cum cognitione materie demonstrative
de qua docetur in libro posteriorum habebit sufficienter
artem demonstrandi. unde et propter hoc potissime hic venit
quod in hoc libro ostendens ex quibus constat demonstratio docens
quod constat ex primis veris et immediatis causis conclusio-
nis. propter quod patet quod et si docens syllogizare syllogizat
quia in tradendo artem syllogizandi quantum ad id quod est formale quod ar-
te nullus posset addiscere nisi syllogizaret vel in
mente vel in voce, tamen docens demonstrare non oportet quod demonstret
quia demonstratio supra syllogismum simpliciter non addit nisi necessitatem materie. cogni- ·|· simpliciter
ta ergo arte syllogizandi ad hoc quod detur ars demonstrandi
sufficit determinare materiam ex qua demonstratio constat.
dans ergo artem demonstrandi non demonstrat nec demonstra-
tione utitur nisi per accidens gratia exempli. que enim non sunt de
necessitate artis nec sunt per terminos quibus utitur logicus
sed quibus utuntur alii artifices. Ulterius autem cum q°
reducatur in naturalem causam et in suam primam et aliam non possit
tradi ars demonstrandi nisi sciendo causam et causa demonstrationis
que esse causa et causa sunt prima vera propria et immedi-
ata quia ex talibus causatur demonstratio, cum in traditione
huius artis possit formari quedam ratio et quidam syllogismus ut
dicatur. Quicumque syllogismus constat ex primis veris propriis
et immediatis est demonstratio et est syllogismus faciens scire.
syllogismus traditus in hoc libro posteriorum est huiusmodi, ergo et cetera.
Dubitaret forte aliquis utrum iste syllogismus qui potest formari q°
in tradendo artem demonstrandi sit demonstratio vel sit syllogismus
topicus vel quis syllogismus debeat nominari. Non autem dico possibile
quod hic syllogismus factus sit syllogismus simpliciter de quo determina-
tur in libro priorum cum applicatus sit ad aliquid speciale. Nec
etiam dico possibile quod sit syllogismus topicus quia hic syllogismus non est necessarius
sed est ut in pluribus. syllogismus autem sic factus est necessarius
quia de necessitate arguit hic rationem factam demonstrationum
esse. non etiam dico possibile quod sit sophisma quia tunc peccaret
in forma et non concluderet. relinquitur ergo quod sit demonstratio. ergo
tradens artem demonstrandi demonstrat. Dicendum quod sicut
communiter logicus potest considerari dupliciter vel ut docens vel ut
utens. Si consideratur ut docens sic est quidam ar-
tifex specialis et est de speciali aliquo quod est de acti-
bus rationis vel de hiis que per huiusmodi actus constituuntur. licet ergo
non tradit artem syllogizandi determinans de syllogismo qui

sillogismus ad rationem primam et per actum rationis constituitur; sed
et modo tradit artem demonstrandi. Nam per demonstrationem
arguere primam ad rationem et artificialiter, ideo est hec
ars tradita. Cum ergo tradendo talem artem logica aliquas
rationes format, sed in quantum huiusmodi sunt ille rationes dicuntur propter quod si-
cut logica proprie non est scientia sed modus sciendi, sic il-
le rationes non proprie sunt demonstrationes, sed docent modum
demonstrandi constituendique. Ergo logica considerata ut do-
cens et constituens sic propter quod hec faciat necessarias rationes,
quod non omnis necessaria ideo est demonstratio, sed illa que pro-
cedit ex propriis principiis disciplinis et que ad ge-
nerat in nobis scientiam. Rationes quas tradit logicus
sunt ut est docens et ut tradit artem demonstran-
di et sillogizandi, tamen quod hee rationes procedunt ex quibusdam
communibus tamen et quod non adgenerant in nobis scientiam sed
modum sciendi, demonstrationes dici non debeat nisi forte ac-
ciperetur large demonstratio pro omni necessaria ratione, secundum quem
modum loquendi et metaphysicus demonstrat quod multas
et fallibiles rationes facit. Proprie ergo loquendo artifi-
ces speciales demonstrant quod illi procedunt ex propriis
alicuius specialis discipline. Artifices vero communes non
proprie demonstrant nisi accipiatur demonstratio large pro
omni necessaria ratione, sive procedat ex communibus sive ex propriis,
sive adgeneret scientiam sive modum sciendi. Patet ergo quod
rationes logice ut tradit artem demonstrandi et sillogizandi
non sunt demonstrationes, sed possunt aliquo modo ad demon-
strationem reduci sicut modus sciendi reduci-
tur ad scientiam. Et si logicus non demonstrat ut est
docens, multo magis non demonstrat ut est utens,
quia propter quod hec non utitur sillogismo demonstrativo sed topico.
Cum ergo arguit quales rationes sunt ille fortiter po-
sunt ex eo quod logica tradit artem demonstrandi et ex
eo quod est docens patet. Quia si non sint sillogismi simpliciter
quod sunt applicate ad materiam aliquam, et si non sint
rationes topice quod de necessitate concludunt, et si non sunt
sophismata quia tunc fallerent, non tamen sunt demonstra-
tiones proprie, tamen ad demonstrationem reducuntur sicut
modus sciendi reducitur ad scientiam, et possunt appli-
cari demonstrationes large modo quo demonstratio est //

xvj. Videtur autem cum logica possit considerari ut est do-
cens et ut est utens et utroque modo rationes formet,
dubitatur forte alicui utrum idem adgeneret in nobis
per rationes factas a logico ut est docens et ut
est utens // Dicendum quod logica est de actibus rationis
applicabilibus ad res; propter quod ergo logica determinat
de ipsis actibus rationis vel de hiis que per hec actus
constituuntur et probat de eis debitas passiones
et debita principia, dicitur esse docens. Sic tamen se habens non
proprie dicitur demonstrare, tamen quod procedit ex quibusdam com-
munibus tamen et quod non adgenerat scientiam sed modum sciendi. Sed prout
hos rationis actus applicat ad aliquas res et facit
sillogismum de aliis rebus, dicitur esse utens. Cum ergo queritur
utrum idem adgeneret per rationes logicas ut est utens
et ut est docens, dicendum quod non. Nam sicut geo- xvij
metria docet geometriam et arismetica arismeti-
cam, sic logica ut est docens docet logicam, et
quia logica non est scientia sed modus sciendi, ideo logicus
ut est docens adgenerat in nobis per rationes suas non
scientiam sed modum sciendi. Ut autem est utens quia ut hec
est proprie dialectica et est sillogismus topicus ex quo ad-
generatur opinio, sed considerate per rationes quas facit non
adgenerat in nobis proprie scientiam nec modum sciendi sed opinio-
nem. Dicamus ergo quod per rationes factas aliud adgeneratur in
nobis: sapientia / aliud scientia / aliud modus sciendi / aliud opinio /
aliud fides / aliud suspicio / aliud deceptio / aliud ig-
norancia / Differt autem sapientia a scientia et a modo sciendi,
quia sapientia est per causas altissimas et per causas altas prout pro-
cedit metaphysicus. Scientia vero per causas inferiores et proprias
prout procedunt alii artifices. Modus autem sciendi
non est de ipsis rebus sed magis est de actibus rationis
per quos esse res scimus. Opinio autem differt a fide
et suspicione, quia suspicio est infra fidem, fi-
des infra opinionem. Ideo cum ea per que manuduci-
mur ad assenciendum alicui sunt quedam representaciones quedam
methaphorice, prout procedit ars poetica, dicitur
solum adgenerare suspicionem. Sed si ille persua-
siones sunt validiores, prout procedit ars rethorica que
validius arguit quam ars poetica, dum persuasi-
ones ille adgenerare quandam credulitatem
et quandam fidem, ita quod per fidem quam adgenerant ratio-
nes rethorice firmius adheremus quam per suspicionem
quam adgenerant manuductiones poetice. Rationes autem
si tamen probabiles sicut adhuc rationes validiores
quam rethorice et poetice sunt rationes dialectice adgener-
abunt opinionem, que est forcior et validior quam
fides rethorica et suspicio poetica. Deceptio autem
differt ab ignorancia, quia utrumque deficit a scientia dicitur
ignorancia, sed deficit cum latencia dicitur deceptio.
Ideo proprie fallere dicitur decipere, que fallacia cum non
existencie habet causam apparentie habet, id est fallacia sit
latencia cum defectu. Hiis visis dicamus quod ratio-
nes methaphisicales que sunt per causas altas et per causas
altissimas adgenerant sapientiam, demonstrationes vero que
sunt per causas proprias adgenerant scientiam, rationes autem
logicales ut est logica docens adgenerant modum
sciendi, rationes autem logicales ut est utens non ad-

generant modo sciendi sed opinionem vel credulitatem ad generandam fidem. vel suspicionem. fallacie deceptionem. falsigraphus autem qui procedit ex propriis disciplinae male et tentativus et syllogismus ignorantiae qui procedit ex oppositis principiorum ad generandam ignorantiam.

q. xvij ¶ Quaeritur autem cum syllogismus topicus sit syllogismus applicatus ad res et syllogismus demonstrativus sit applicatus ad res cum logica ut est docens sit de ipsis actibus rationis secundum se ut est utens sit de actibus rationis applicatis ad res. dubitatur forte quare dialectica ut est utens et ut applicat actus rationis ad res utitur syllogismo potius topico quam demonstratio. ¶ Dicendum quod quibus in omnibus hominibus arguit per quaedam communia. Sed communia sunt quasi locus ianuae in domo quae sunt pervia cuilibet in omnibus huiusmodi arguere tamen ex propriis non est cuilibet sed scientis et ex communia sic se tenent ex parte rationis cum ea unum fecerit et intellectus et ideo propter quod huiusmodi ad eundem ad quem spectat determinare de aliquo spectat determinare de eius annexo cum communia sic sint annexa rationi ad eundem artificem ut ad dialecticum ad quem spectat determinare de actibus rationis spectat per quaedam communia arguere ad ea quae sunt cuiuslibet disciplinae. quod ergo omnes huiusmodi in omni .i. omnes homines faciunt sine arte. hoc dialecticus qui est artifex id facit cum principio artis. unde et philosophus ait in primo elenchorum quod omnes sine arte participant eo cuius artifex est dialecticus. cum ergo omnes arguant et omnes per quaedam communia ad quaelibet propositum faciunt rationes dialecticus est habens artem de modis arguendi ut est docens et eius per quaedam communia est applicare modos arguendi ad quaelibet propositum ut est necesse procedere autem ex propriis non est dialectici quia propria non se tenent ex parte rationis et ideo ea non docet scilicet artifex rationalis quia etiam propria maxime erat id non praesumit ex scientiam regulet. Cum ergo quaeritur quare dialecticus ut est utens et ut applicat actus rationis ad res magis utitur syllogismo topico quam demonstratio patet quod cum communia sint ex parte rationis magis quam propria et cum artifex rationalis magis sit ex communibus procedere quam ex propriis organum logica ut est utens non erit syllogismus demonstrativus qui procedit ex propriis sed topicus qui procedit ex communibus logicus ergo ut est docens docet logicam quae non est scientia sed modus sciendi. ergo ut est docens non ad generat scientiam sed modum sciendi ut est utens ad generat opinionem id non sic proprie loquendo utitur demonstratione quia demonstratio proprie sumpta non ad generat modum sciendi nec opinionem sed scientiam. His visis ad expositionem litterae accedamus

Omnis doctrina et omnis disciplina etc. ¶ Secundum modum communem exponendi hunc librum huic operi non praemittit prohoemium speciale. Communiter dicitur quod philosophus per ea quae dixit in primo libro priorum prohoemizavit non solum quantum ad librum priorum sed etiam quantum ad librum posteriorum. dixerat enim in principio illius libri quod primum oportebat dicere de quo erat intentio quia de demonstratione. deinde determinandum erat quid esset syllogismus et quis perfectus et quis imperfectus. Per hoc ergo quod dixit quod demonstrandum [?] erat de demonstratione prohoemizavit ad librum posteriorum. per hoc vero quod subdit quod determinandum est quid sit syllogismus et quis perfectus et quis imperfectus prohoemizavit ad librum priorum. unde concedunt quod hic liber non eget prohoemio sed totum quod hic dicitur pertinet ad partem executivam. sed hoc non videtur sufficere. Nam secundum philosophum in 3o rhetoricorum prohoemium est quaedam praeparatio ad sequentia. sed non obstante quod dicta sit quaedam praeparatio ad specialia et unum speciale est praeparatio ad aliud speciale. Non ergo obstante quod in libro priorum quandam generaliter fecit praeparationem quantum ad hunc librum. dicendum quod quando volebat de demonstratione tractare et in hoc libro facit quandam praeparationem specialem et quandam specialem prohoemium ad ea de quibus est executurus. Immo si bene consideramus quod dicitur in libro priorum magis est continuatio ad dicta quam sit prohoemium valde enim esset insufficiens prohoemium huius libri dicere quod intentio sua est circa demonstrationem et disciplinam demonstrativam. Si ergo volumus philosophum de insufficientia reprehendere propter id quod dixit in libro priorum tamquam non prohoemizavit. sed magis se continuavit ad hunc librum dicere cogimur quod huic libro praemittit speciale prohoemium in quo facit specialem praeparationem et specialem manuductionem ad sequentia et ad ea de quibus est executurus. ergo iste liber sicut et alii libri dividitur in duas partes. scilicet in prohoemium et tractatum. Secunda ibi. Scire autem opinamur unumquodque. ¶ Ad evidentiam autem praedictorum sciendum quod ut antea dicebatur prohoemium est quaedam praeparatio ad sequentia. Nam ut dicitur in 3o rhetoricorum componitur locum facere in via futurae orationi. Nam sicut oportet praeparare materiam ad susceptionem formae ita oportet praeparare animam ad susceptionem doctrinae et maxime hoc intellectus est cum anima est indisposita. Duae dispositiones contrarias ad doctrinam illam. cum ergo tota intentio eius quod intendit in hoc libro sit determinare de syllogismo demonstrativo per quem acquiritur scientiam. duo sunt quae ad hoc nos potissime indisponunt. dicta Heracliti et Platonis. voluit enim Heraclitus ut habetur in 4o metaphysicorum.

quod non contingeret scire. Hec autem opinio dicitur fuisse achademici. Plato autem voluit quod contingeret addiscere. Sed hec scientia non acquirebatur in nobis per sillogismum demonstrativum, sed erat nobis in presentia ab ydeis sive a formis separatis. Fluebant enim ydee secundum Platonem ad duo: ad scientiam et ad generationem. Ab illis enim ydeis et ab illis formis separatis derivabantur forme in materia sensibili et influebant species in animam nostram. Prout igitur ab illis ydeis fiebant forme in materia, fiebant ad generationem; sed prout causabant species in anima nostra, fiebant ad scientiam. Anima igitur secundum Platonem in sui creatione erat plena speciebus quas influebant in eam forme separate; propter corpus tamen sopiebatur(?) et excitabatur ad sciendum per illas species. Necessarium igitur dicere secundum Platonem erat quod addiscere reminisci. Quecumque igitur harum opinionum (quod scire nostrum) vera esset, frustra esset doctrina huius libri. Nam si non contingeret scire ut ponebat Eraclitus, vel si scientia non acquireretur in nobis per sillogismum demonstrativum sed per influentiam ydearum ut dicebat Plato, superfluum esset tradere notitiam de demonstratione tamquam de sillogismo faciente scire. Sic igitur si materia esset indisposita ad formam, oporteret illas indispositiones tollere ut forma induceretur. Sic si anima propter dicta Platonis et Eracliti est indisposita ad susceptionem huius doctrine, oportet prius indispositiones illas tollere quam tractetur de hac doctrina. Sciendum tamen diligenter notandum quod sicut in materia quantum ad inductionem forme non sufficit removere indispositiones oppositas nisi inducantur in ea dispositiones proprie, sic si bene volumus prohemizare et facere bonam preparationem ad susceptionem doctrine sequentis, non sufficit ab anima removere dispositiones oppositas nisi inducamus in ea dispositiones proprias. Duo igitur facit philosophus primo in hoc prohemio: quia primo inducit in anima dispositiones proprias, ostendens quomodo per sillogismum demonstrativum contingit scire; secundo removet indispositiones oppositas, ostendens quod nec omnino est quod non discamus ut dicebat Eraclitus, nec omnino est quod nostrum discere sit reminisci ut dicebat Plato. Secunda ibi: an autem quomodo sit induc.

Ad evidentiam autem prime partis sciendum quod tota causa quare necessarium est de demonstratione tractare est quia nos intelligimus cum discursu, in nostra scientia sit ex preexistenti cognitione, ita quod ex cognitione unius devenimus in cognitionem alterius, et hoc est quoddam discurrere et quoddam sillogizare. Quia si nos intelligimus cum discursu et volumus hoc modo scientiam acquirere, necessarius est nobis ille discursus qui facit scire. Hic autem est sillogismus demonstrativus. Nam per sillogismum demonstrativum sicut per alios sillogismos discurrimus a premissis ad conclusionem. Sed hoc habet speciale hic discursus et hic sillogismus, quia per hunc discursum et per hunc sillogismum acquiritur in nobis scientia,

sed per alios sillogismos et per alias ratiocinationes et per alios discursus acquiritur in nobis opinio vel aliquid aliud ut inferius habitis dicetur. Possumus igitur sic formare rationem: quicumque intelligendo et acquirendo scientiam discurrit et addiscit ex preexistenti cognitione, ille intelligendo et acquirendo scientiam indiget sillogismo demonstrativo, vel quod idem est [illegible] discursu faciente scire. Sed hic est intellectus noster, igitur etc. Tota igitur causa quare necessarium est tradere scientiam de sillogismo demonstrativo qui est faciens scire est quia nullam acquirimus scientiam, nec est aliqua doctrina nec aliqua disciplina que non requirat ex preexistenti cognitione, vel quod idem est, quia non acquirimus nisi cum quodam discursu scientiam procedendo ex cognitione unius ad cognitionem alterius, quod discurrere est. Igitur cum nihil ita disponat animam nostram nec reddat nos ita avidos ad volendum habere scientiam de demonstratione sicut si sciverimus quanta sit necessitas sillogismi demonstrativi ad acquirendam scientiam, cum hec necessitas ex hoc sumat ortum quia intelligimus cum discursu et quia nostra doctrina et nostra disciplina ex preexistenti fit cognitione, ideo philosophus volens disponere animam nostram et volens nos reddere avidos ad volendum scire doctrinam contentam in hoc libro, declarat quod omnis doctrina et omnis disciplina ex preexistenti fit cognitione. Duo igitur facit in prima parte huius prohemii: quia primo proponit et declarat hanc propositionem quod omnis doctrina et omnis disciplina ex preexistenti fit cognitione; secundo ad maiorem manifestationem propositi declarat que sint ille preexistentes cognitiones que sunt necessarie ad scientiam acquirendam, ibi: Dupliciter autem necessarium est cognoscere. Circa primam partem duo facit, quia primo proponit propositionem tamquam universaliter manifestatam; secundo declarat quod dixerat, ibi: Mathematice enim scientie. Dicit igitur quod omnis doctrina et omnis disciplina intellectiva ex preexistenti fit cognitione. Manifestum est autem hoc speculantibus in omnibus, quasi diceret quod hec propositio apposita est universaliter manifesta et quod manifestum est speculantibus in omnibus scientiis quod omnis doctrina et omnis disciplina intellectiva fiat ex preexistenti cognitione.

Dubitaret forte aliquis quomodo ex hac propositione habetur quod ad acquirendam scientiam necessarium sit tradere artem de sillogismo demonstrativo. Dicendum quod quicumque intellectus intelligit et addiscit ex preexistenti cognitione, suum intelligere est cum discursu. Omnis autem discursus et omnis ratiocinatio reducitur ad sillogismum sicut imperfectum ad perfectum. Igitur in acquisitione scientie indigemus sillogismo. Sed cum non omnis sillogismus acquirat scientiam sed solum sillogismus demonstrativus, sequitur quod in acquisitione scientie indigeamus sillogismo demonstrativo. Viso igitur recapitulantes dicemus quod si omnis doctrina et omnis disciplina intellectiva fit ex preexistenti cognitione et quia ex cognitione unius proceditur in cognitionem alterius, simul processus est arguendi et inducendi. Omnis doctrina et omnis disciplina acquiratur arguendo et inducendo. Sed cum scientia

dicat doctrina et disciplina non quelibet sed doctrina et disciplina perfectam, quia si omnis doctrina et omnis disciplina intellectiva fit ex preexistenti cognitione et acquiritur arguendo et docendo, quod scientia que dicitur doctrina et disciplina perfectam acquiratur per viam argumentationis et doctrinationis. Quare cum sillogismus sit perfecta argumentatio et etiam sillogismus demonstrativus sillogismus habeat rationem perfectionis, scientia que per talem doctrinam et disciplinam nominatur ex sillogismo demonstrativo acquiretur. Ex propositione ergo premissa quod omnis doctrina et omnis disciplina ex preexistenti fit cognitione manifeste concluditur quod sillogismus demonstrativus est necessarius in acquisitione scientie, et quia non faciat ita audiendo nisi ita nos disponat ut velimus studere circa artem demonstrandi. Scire quod omnis doctrina et omnis disciplina intellectiva ex preexistenti fit cognitione, ideo philosophus volens facere quandam preparationem ad doctrinam sequentem et volens disponere animam nostram ad susceptionem doctrine sequentis premisit hanc propositionem quod omnis doctrina et omnis disciplina etc.

so. xviij. ¶ Ulterius autem forte dubitaret aliquis quo omnis doctrina et omnis disciplina intellectiva ex preexistenti fit cognitione. ¶ Dicendum quod omnis cognitio intellectiva vel est conclusionum vel est principiorum. Conclusiones autem precognoscuntur per principia, principia autem precognoscuntur via sensus memorie et experientie. Cognitio ergo conclusionum presupponit cognitionem principiorum; cognitio autem principiorum presupponit cognitionem sensus, memorie et experientie. Non ergo aliter philosophus quod omnis cognitio ex preexistenti fiat cognitione, quia tunc esset abire in infinitum, et esset hec propositio manifeste falsa, quia sic staret [?] ferret in suum oppositum. Sic ergo loquendo cognitio scientifica non fit ex preexistenti cognitione; patet ergo quod omnis cognitio intellectiva sive sit conclusionum sive principiorum cognitionem aliam aliquam presupponit.

df ¶ Verbi tamen diligenter notandum quod licet de omni cognitione intellectiva habeat veritatem quod fit ex preexistenti cognitione, philosophus tamen hanc propositionem non assumit nisi propter cognitionem conclusionum que presupponit cognitionem premissarum, et per cognitionem conclusionis ex premissis.

q°. ¶ Nam et rationes sive exempla que adducit ad probandum intentum solum de cognitione conclusionum arguunt.

so. xix. ¶ Ulterius autem dubitaret forte aliquis utrum propositio proposita habeat veritatem non solum in scientia que est habita addiscendo sed etiam in ea que est habita inveniendo. ¶ Dicendum quod aliqui antiqui fuerunt asserere propositionem suprapositam solum veritatem habere in hiis que quis novit addiscendo, non autem in hiis que quis novit inveniendo, quod dicitur [?] post expositionem assumpta, quia philosophus hic loquitur de disciplina et doctrina. Doctrina autem et disciplina videntur nominare scientiam prout est addiscendo acquisita, non autem prout est per inventionem habita. Rursus ad hoc idem adducit quod philosophus in propositionibus autem vult enim quod precognoscendum est tam de subiecto quam de passione quod est quod dicitur principium in scientia autem inventa non oportet presupponere de precognitione nominum, quia illa non habent per sermonem; relinquitur ergo intelligendam esse propositionem assumptam solum de scientia quam quis novit addiscendo, non autem de ea quam quis novit inveniendo.

¶ Notandum ergo quod de utraque scientia veritatem habet quod dicitur; debemus enim ymaginari quod precognitio que requiritur in sciendo ad scientiam est quasi via, ipsa autem res scita per precognitionem illam scilicet quasi terminus. Ergo si aliquis inveniret aliquam viam eundi ad aliquem locum et vellet alios ad illum locum perducere, oporteret quod per illam viam per quam duxit se ipsum duceret alios, aliter possent errare; per illam ergo eandem viam per quam inveniens ducit se ipsum ad cognitionem aliorum cognoscibilium oportet quod ducatur et discens, quia si discens ducitur ex preexistenti cognitione et inveniens huiusmodi aliquam precognitionem ex qua venatus est conclusionem intentam. Dicamus ergo quod doctrina et disciplina sic differunt, quia doctrina est facere alium cognoscere, disciplina autem cognitionem ab alio accipere. Inveniens ergo scientiam non addiscit ab alio, potest tamen alium docere; ei ergo potest competere doctrina non disciplina, sed habens scientiam non inveniendo sed addiscendo. Hec ergo verba quod omnis doctrina et omnis disciplina intellectiva significative accipienda sunt, ut dicamus quod doctrina referenda sit ad notitiam habitam inveniendo, quia si sic sciens alium docere potuit, disciplina vero referenda sit ad notitiam habitam addiscendo, quia si sic sciens ab alio scientiam sic accepit. Quod vero dicitur intellectiva additum est ad differentiam cognitionis sensitive, que non oportet ex preexistenti cognitione originem sumere. Ille enim qui ex admiratione incepit philosophari et admiratus de eclipsi incepit investigare causam eclipsis et habere scientiam eius, nisi huiusmodi precognitionem eclipsis non investigasset causam eius. Omnis ergo notitia intellectiva sive sit habita inveniendo ut possit eam alium docere et dicatur doctrina, sive sit habita addiscendo ut sit ab alio accepta et dicatur disciplina, dum tamen sit intellectiva ex preexistenti fit cognitione. Et quia ut postea patebit ex eo quod in scientia nostra est precognitio arguitur necessitas sillogismi demonstrativi, philosophus assumens hanc propositionem quod omnis doctrina etc. declaravit quanta sit necessitas huius doctrine et quam necessaria sit ars demonstrandi. Ad rationem autem in contrarium satis in sequenti lectione solvetur.

¶ Deinde cum dicit *manifestum*, declarat quod dixit. Dixerat enim quod hec propositio omnis doctrina et omnis disciplina ex preexistenti fiat cognitione manifesta erit speculantibus in omnes artes; ideo declarat quomodo in omnes artes procedunt arguendo. Cum ergo quis aliquid arguit aliquid premittit et aliquid concludit. Sed omnes artes procedunt arguendo; omnes procedunt ex preexistenti cognitione, quia omnis ex precognitione est, quod premittitur quod precedit cognitionem eius quod concluditur. ¶ Deinde cum dicit secundum quod omnis

4°
ei
nem

artes speculative vel sunt reales ut inventum est supra, vel
sunt rationales et dictum modi sciendi. Rationales scientie ra-
tionales que ad presens spectant due sunt: dyalectica et ret-
horica. Philosophus ergo volens ostendere hec tribus hic dicit quod
omnes artes procedunt arguendo et quod ex preexistenti cognitione
noticiam faciunt, et hoc facit quia primo probat hoc in
mathematicis et aliis realibus scientiis, secundo probat hoc
in orationibus dyalecticis, tertio in rethoricis. Secunda ibi Similiter au-
tem orationes. Tertia vel Similiter autem et rethorice. Continuatur
autem sic. Bene dico quod omnis doctrina et omnis discipli-
na intellectiva ex preexistenti fit cognitione et bene et dico
quod manifestum est hoc speculantibus in omnibus scientiis quia mathematice
omnium scientiarum per hunc modum sunt quia semper arguunt ex pre-
existenti cognitione ut ex precognitione premissarum procedunt
in cognitionem conclusionis et unaquaque aliarum artium similiter per
hunc modum procedit. Notandum autem quod artium quedam sunt
practice ut fabricativa fabri vel sutoria et cetera. Alie
quedam autem speculative ut mathematica vel methaphisica. Iste
enim est triplex modus consideratio phisice ut dicitur vi metaphisice,
videlicet ut in mathematicis et divinis. Cum ergo philosophus dicit
quod mathematice et unaquaque aliarum artium per hunc modum fiunt
potest hoc referri solum ad scientias speculativas ut sit
sensus quod mathematice et unaquaque aliarum artium speculativarum
per hunc modum fiunt quia procedunt arguendo et noticiam
faciunt ex preexistenti cognitione. Alio modo potest exponi de artibus
mechanicis ut sit sensus quod mechanice scientie, id est scientie
speculative et unaquaque aliarum artium practicarum per
hunc modum sunt quia procedunt ex preexistenti cognitione. Nam
Themistius exponit non solum artes speculative
sed et practice et mechanice ex preexistenti fiunt cognitione quia
non est possibile ut ipse ait aliquem addiscere artem cemen-
tariam a magistro suo nisi prius cognoscat murum et
lapides. Omnia ergo hec ex preexistenti cognitione fiunt. Dubi-
taret forte aliquis de hac probatione philosophi et videtur enim quod per
alias scientias probare propositionem que hic assumit in
arte logica. Sunt ergo alie scientie regula loci cuius
contrarium ipse apponit in primo topicorum dicens hec esse
principium et maxime quietens dyalectice quod ad omnium me-
thodorum principia viam habet. Dicendum quod presuppositis nisi(?) in
scientiis quod intelligimus cum discimus et acceptamus scientiam
arguendo dyalectica que docet artem arguendi erit regula
et iuvamentum ad alias scientias tamen in eodem ... vel a po-
steriori et inductive vel inducendo in aliis artibus po-
sunt esse alie artes in iuvamentum logice ut cum logicus
aliquam propositionem accipit ex ... vel inductive iuva-
ri possumus ad cognitionem propositionis illius quam si talis
scientie dicimus(?) sic esse. Philosophus ergo proponens hanc propositionem
quod omnis doctrina et cetera ostendit eam veram esse per id quod vide-
mus in talibus artibus declarans quod iste artes procedunt
hoc modo et que inductive et appositione declarat in-
tentum. Non ergo ex hoc habetur quod per alias scientias logi-
ca reguletur. Deinde cum dicit Similiter autem et ce-
orationes manifestat hec idem in orationibus dyalecticis dicens quod
similiter autem fit noticia et procedere arguendo et ex
preexistenti cognitione esse orationes, id est esse processus dyalecticales que
sunt per sillogismos et que sunt per inductionem, utrique enim,
id est omnes orationes dyalectice tam ille que sunt per sillogismos
quam et ille que sunt per inductionem doctrinam faci-
unt per prius nota, id est ex preexistenti cognitione et subdit ex-
ponens: quidem, id est orationes sillogistice sunt accipientes tam-
quam a notis intellectu. Ille vero, id est orationes inductive
sunt demonstrantes universale per id singulare quod manifestum est sen-
sui. Notandum autem quod cum quatuor sint species ar-
gumentationum: sillogismus, inductio, enthimema et
exemplum, sillogismus et inductio efficaciores sunt esse et con-
prehendere(?) quia enthimema est quedam diminutus sillogismus et
exemplum est quedam diminuta inductio. Notandum et
quod cum rethorica sit assecutiva dyalectice et per omnia sit
quedam grossa dyalectica organa rethorice et instrumen-
ta eius per que arguit debent esse quedam modi
arguendi grossi. Organa vero dyalectice debent esse
modi arguendi efficaciores et subtiliores. Modi
ergo arguendi per quos dyalectica arguit sunt sillogismus et
inductio. Rethorice vero sunt exemplum et enthimema. Philosophus ergo
volens orationes dyalecticales procedere ex preexistenti cognitione ostendit
hoc in sillogismis et inductionibus eo quod his modis dyalectica
arguat et illa sunt instrumenta dyalectice. Notandum et quod
utrique ad presuppositionem ... probat procedit ex preexistenti
cognitione et ex prius noto ut ex noticia eius quod presup-
ponit tradit noticiam eius quod concludit et quia sillogismus
presupponit premissas vel presupponit aliquam propositionem
universalem notam intellectui. Inductio autem presuppo-
nit singularia nota sensui. Tam sillogismus quam
inductio procedit a prius notis et a preexistenti cognitione
sed sillogismus procedit a premissis que supponuntur esse
note intellectui unde procedit a notis secundum intellectum.
Inductio vero concludit universale, id est propositionem universalem que per
ea sensibilia quod est manifestum sensui ut si notum sit sensui
quod Sortes currit, Plato currit, et sic de singulis
concluderetur per inductionem hanc propositionem universalem quod omnis homo currit.
Deinde cum dicit Similiter autem et rethorice probat hec idem
in orationibus rethoricis. Intendit autem talem rationem: orationes
dyalectice procedunt ex preexistenti cognitione quia arguunt per
sillogismum vel per inductionem, cum ergo rethorica arguat per
enthimema et exemplum, et cum enthimema sit quedam sillogismus et exemplum
sit quedam inductio, rethorica fiet ex preexistenti cognitione.

hoc est quod dicit quod sillogismi aut rethorici supponunt ex
precognitis cognitionem qui persuadent scilicet aut per exemplum quod
est in inductione aut per entimema quod est pro sillogismo.
Modo autem quod hec propositio omnis doctrina etc. veritatem
habet non solum in scientiis sed in modis sciendi quia scientie ma-
thematice que sunt scientie et dyalectica et rethorica que sunt
modi sciendi hoc modo procedunt. Modo quod predictam
propositionem non solum veritatem habet in hiis que concludunt
necessarie et ad generant scientiam ut in mathematicis sed etiam
veritatem habet in hiis que arguunt probabiliter et generant
opinionem in dyalectica et in hiis que persuadent et generant
q° xvi fidem ut in rethorica. Dubitaretur forte aliquis quomodo
exemplum est in inductione. Dico quod in inductione accipit omnia par-
ticularia ut Sortes et Plato et sic de singulis ergo omnis homo
sed exemplum eo quod sit organum rethoris et fiat de acti-
bus humanis et de materia morali que propter certitudinem
non potest accipere omnia singularia sed aut ex uno
singulari concludit aliquid simile aut non ex omnibus sed
ex multis singularibus concluditur aliquid simile ut patet in primo
rethorice ut puta si aliquis sit petens municiones in
aliqua civitate et quis velit probare per exemplum quod il-
le tyrannizabit dicet Dionisius in Syracusa pe-
tiuit municiones et tyrannizauit ergo et cetera et patet
quod iste petens municiones tyrannizabit. Vel
et si habemus multa singularia efficacius esset ar-
guendo per exemplum ut si arguerem sic Dionisius petens
municiones in tali civitate tyrannizauit alius in
alibi sic fecit et alius alibi hoc idem egit ergo ex
omnibus illorum patet quod iste petens municiones tyrannu-
zabit cum ergo per exemplum semper concludatur aliquid de aliquo par-
ticulari in proposito est quod in uno argumento per exemplum accipiantur
omnia particularia tamen quia est circa certitudinem moralem et actus hu-
mani non cadunt sub una regula et non potest ibi acci-
pi propositio universalis tamen in quorum tantum per exemplum non potest ipsum
sillogismum particulare de quo debet concludi ut si vis probare
per exemplum quod Sortes accipiens municiones tyran-
nizabit non accipies hoc simile Sortes quia tunc probares idem
per idem sed accipies singularia alia in uno ergo et
in premissis non possunt accipi singularia omnia sed in
multis exemplis possent omnia accipi et quia in inductione pro-
cedit ex omnibus singularibus unum exemplum simile non est in
inductione sed exempla plurium in inductione esse possunt secundum philoso-
q° xxii logicos de exemplis plurium aliter quod rethor procedit per exempla quod
est in inductione. Ulterius autem forte dubitaret
aliquis quomodo entimema pro est sillogismo. Dico quod non est per
se differentia inter entimema et sillogismum quia entimema procedat
ex una propositione plana et ex alia reservata in mente
sillogismus non procedat ex duabus propositionibus planis ut sim-
pliciter nobis dicatur entimema quasi in mente quia al-
teram propositionem reservat in mente sed communiter differentia inter en-
timema et sillogismum sumitur quia rethor magis descendit in
scientias morales ideo entimema quod est instrumentum rethoris magis
est applicabile ad materiam moralem et grossam dyalec-
ticus magis descendit in scientias speculativas ideo sillogismus quod
est instrumentum et organum dyalectici est magis applicabi-
lis ad materias speculativas et subtiles. Secundum ergo rethori-
cam presupponitur esse auditor totus populus quia actus morales
et agibilia sunt toti populo exponenda et quia totus
populus est quasi grossus auditor secundum rethoricam in
illo esse grossus ut dicitur in primo rethorice et quia grossus audi-
tor non in principio conspicit multa sic unum ideo in rethorica
convenientius arguitur ex una premissa quam ex pluribus secundum i-
llius ergo differentia inter entimema et sillogismum sumitur ex materia ad quam
applicatur ut quia entimema est applicabile ad materiam mor-
alem et grossam sillogismus vero ad speculativam et sub-
tilem sed ex hac differentia sequitur alia quod sillogismus fit in pluri-
bus premissis entimema vero propter auditorem grossum
convenientius sit ex una premissa plana et ex
alia reservata in mente. Hoc viso dicamus
quod propter grossitiem auditoris entimema non solum pro-
cedit ex una propositione sed etiam procedit ex particulari ad particulare
ut si aliquis in populo entimematice arguerit iste vicit olimpia
ergo iste coronabatur. Constat autem quod multa talia
entimemata valent unum universalem sillogismum ut puta si
sic arguerem quilibet vicit agonem coronabilem debet co-
ronari sed omnis vincens olimpia vicit agonem
coronabilem ergo omnis talis debet coronari iste autem
sillogismus constituitur ex multis entimematibus ut ex hiis Plato
vicit olimpia ergo debet coronari Martinus vicit
olimpia ergo debet coronari et ex aliis consimilibus en-
timematibus fiet unus universalis sillogismus ideo ergo ad maiorem
propositionem quam reservat in mente ut quod omnis vincens
agonem coronabilem debet coronari concordant entimemata
et sillogismus sed quantum ad minorem propositionem quia entimema est circa
hanc materiam grossam sensibilem et particularem cum
multa particularia faciant unum universale sic multa
exempla possunt esse una universalis inductio sic multa entimemata
possunt simul esse unus universalis sillogismus. Vel possumus ali-
ter respondere quod cum littera nostra habeat entimema quod est pro
sillogismo forte est littera corrupta nam alia
littera habet quod quedam est sillogismus que est littera plana
ut dicamus quod entimema est sillogismus quidam id est sillogismus
diminutus ut exponit Themistius corruptio autem
huius forte ex hoc contingit quod tillatio forte in exempla-
ri cum debet ibi esse quedam invenit quedam et loco de
quedam constituit pro et dixit quod pro est sillogismus autem

II I

debet dicere quod quedam est sillogismus quod utrumque tamen di
catur. patet quia est sillogismus calumnia. Eulti forte
te dubitaverit quod ut de emptime possit se
continere logicus vel utrum non. quia si de emptime po
ssit tractare logicus cum eque plurat rethor quod de
arte demonstrandi possit se intromittere rethor
eo quod utatur logicus cuius oppositum supra dicebatur

In contrarium est quia philosophus in hoc libro rethor de
clarat de emptime et exemplo cum quod liber rethor pertineat
ad logicam de talibus poterit tractare logicus. Eod
quod logicus declarat de sillogismo et inductione tamen de hiis
est que per se pertinent de emptime vel exemplo determinat
tamen de hiis que sunt quedam defectus eorum. Nam
exemplum est quedam defectiva inductio et emptima quedam
defectivus sillogismus. Nam defectus ad suam perfectionem
reducuntur sic quod rectum est iudex sui et obliqui
et determinans de recto potest determinare de ob
liquo et de omni eo quod a recto deficit sic logicus
determinans de inductione et sillogismo et potest determinare
de exemplo et emptime prout ab illis deficiunt. Itaque de
exemplo et emptime determinabit rethoricus per se logicus
vel determinabit de hiis prout sunt quedam defectus in
ductionis et sillogismi. Et quod quod est per se est potius eo
quod est per aliud nisi to plura potest determinare et declarare
rethor de exemplo et emptime quam faciat logicus. rethor enim
non potest se continere de arte sillogizandi et demonstrandi
quia tunc elevaret se supra se et ageret ultra suam spe
ciem. logicus potest determinare de emptime et exemplo quia hoc facien
do non transgreditur limites suos cum non declaret de hiis
per se sed prout sunt defectus sillogismi et inductionis.

Dupliciter autem necessarium est prognoscere et cetera. Postquam philosophus prenisit hanc propositionem quod omnis doctrina et omnis disciplina ex preexistenti fit cognitione. In parte
ista declarat que sunt precognita illa. Et dicit quod
quod in omni conclusione demonstrativa probatur aliqua passio
de aliquo subiecto per aliquam propositionem. Igitur est ibi considerare passionem que probatur et subiectum de quo probatur
et propositionem per quam probatur et rursus propositionem per quam probatur
aliqua passio de subiecto vel per quam concluditur que quidem con
clusio sunt in duplici genere quia quedam sunt extrinseca
et non ingrediuntur sillogismum secundum substantiam sed secundum virtutem
ut dignitates. Quedam autem sunt intrinseca et secundum substantiam ingre
diuntur demonstrationem et sillogismum ut premisse. Philosophus ergo
volens determinare de precognitionibus duo facit quia
primo declarat de precognitionibus quantum ad subiectum et passionem
et tamen ad dignitates que est principium extrinsecum et non

secundum
ingreditur demonstrationem secundum substantiam sed secundum virtutem. Secundo
declarat de precognitionibus quantum ad premissas que secundum substantiam
ingrediuntur sillogismum. Circa primo quod prima parte tota intentio
philosophi in hac parte intendit. Notandum quod omnis disciplina
sit ex preexistenti cognitione ut patuit in lectione prece
denti. Rursus hic precognitiones sunt de subiecto pa
ssione et dignitate et premissis ut patebit in
secundo capitulo toto quod processum fiat una talis ratio. Ad
quam requiruntur precognitiones subiecti passionis et dignitatis
et premissarum ad quod requiritur ordo sillogisticus sed
ad omnem disciplinam et ad omnem scientiam acquiren
dam requiruntur hic precognitiones. Quod ad acquisitionem alicuius
scientie est necessarius sillogismus. Tunc quod arguatur ulterius quod
si ad acquisitionem scientie est necessarius sillogismus oportet quod ille
sillogismus sit faciens scire. Nam sillogismus non faciens sci
re non est necessarius ad acquisitionem scientie sed sillogismus faci
ens scire est demonstratio. Quod ad acquisitionem scientie est
necessaria demonstratio. Igitur quod debemus disponere animam
nostram et intellectum debemus esse audire ad addiscendam
hanc doctrinam vel quod est ars demonstrandi cum demonstra
tio sit necessaria in acquisitione scientie. Notandum est tamen di
ligenter quod conclusio probanda constat ex subiecto et passi
one. Dando quod precognitiones de subiecto et passione dig
nitate et premissis dat precognitiones de conclusione probanda
et de principiis intrinsecis quia premisse sunt principia intrinseca
dignitates vel extrinseca. Notandum quod in cognitione cuiuslibet
scientie conclusionis est iste ordo necessarius. Nam sive ex cognitione
illa acquiratur scientia sive opinio sive fides oportet habere
precognitionem aliquam de conclusione et hoc quantum ad subiectum et predi
catum sive quod idem quantum ad subiectum et passionem vel quantum ad
minorem et maiorem extremitatem. Nam conclusio ex hiis
constat. Rursus hic est habenda precognitio de dignitate
et de premissis. Etiam si ex cognitione illius conclusionis
acquiratur scientia hic ordo precognitionum reducitur
in demonstrationem. Si vero acquiratur inde opinio redu
citur in sillogismum topicum. Si autem fides in emptimema retho
ricum ex hiis que hic dicuntur de precognitionibus potest argui
quod ad acquirendam cognitionem de qualibet conclusione est aliqua
necessaria argumentatio vel aliquis sillogismus. Notandum quod si ad
acquirendam cognitionem cuiuslibet conclusionis est necessaria aliqua
argumentatio et aliquis sillogismus quod ad acquirendam cognitio
nem scientificam est necessarius sillogismus demonstrativus qui est sci
entificus et faciens scire. Ad acquirendam autem de
conclusione aliquam cognitionem opinativam requiritur sillogismus to
picus qui est sillogismus opinativus et faciens opinari.
Itaque prout variantur modi cognoscendi variantur
et modi arguendi per quos de conclusione aliqua notitiam
facimus. Hiis visis redeamus unde venit sermo prius.

et dicamus quod philosophus volens declarare de praecognitionibus praecognitis
per patentiam ... similiter demonstrationis et etiam modi acquisitionis
et dicit, quod primo declarat de praecognitionibus subiecti et passionibus
et quibus componitur conclusio probanda, et terminat de
praecognitione dignitatis per quam habet probari conclusio tanquam per principium
certum, et secundo declarat de praecognitionibus praemissarum per quas
habet probari conclusio tanquam per principium in scientia, et ponitur ibi est
autem cognoscere. Et tertio ibi, ut facit quod primo ponit diversos
modos praecognoscendi. Secundo de illis diversis modis exemplificat,
et tertio assignat horum diversitatem causam. Secunda ibi, ut quoniam de
triangulo. Tertia ibi, non enim similiter horum. Continuetur ergo sic: dictum
est quod omnis praecognitio procedit ad acquirenda notitia
de quibusdam conclusionibus. Haec autem praecognitiones sunt duo: quia
est et quid est. Sed quia aut quid necessarium est praecognoscere,
alia namque prius quam sciamus conclusionem probandam necesse
est opinari quia sunt, alia vero oportet intelligere quid est quod dicitur
per nomen, quaedam autem utraque. Deinde cum dicit ut quoniam
omne, exemplificat de praedictis ostendens quod de dignitate oportet
praescire quia est, de passione praescire quid est quod dicitur, de
subiecto vero oportet praescire utrumque, videlicet quia est et quid est. Non autem
ut quoniam omne quidem verum est aut affirmare aut
negare, id est de hac dignitate quod de quolibet est negatio vel affirmatio
vera, quia est, id est oportet praescire quia est. Triangulum autem, id est quod ad
triangulum sunt quae ad passionem oportet praescire quid hoc significat
et unitatis, id est quae ad unitatem quae scilicet ut subiectum utrumque,
id est oportet praescire utrumque, id est quid significat et quia est. Deinde
cum dicit non enim similiter, assignat causam huius diversitatis ostendens
quod sunt diversae praecognitiones, vel quod diversis praecognitionibus cognoscuntur
dignitas, subiectum et passio. Intendit autem talem
rationem: quaecumque nobis non similiter manifestantur non
similiter praecognoscuntur. Subiectum, passio et dignitas sunt huiusmodi, ergo
etc. Continuetur ergo sic: bene dico quod dignitas, subiectum
et passio non similiter praecognoscuntur, quia horum unumquodque non
est nobis similiter manifestum et per consequens non est similiter praecognitum.
Notandum autem quod ipsa praecognitio quaedam cognitio est et per consequens est
quaedam manifestatio, quae ergo non sunt similiter manifesta
nec similiter cognita non sunt similiter praecognita, quia et si essent aequaliter praecognita
essent aequaliter cognita et aequaliter manifesta. Notandum quod
cum dignitas habeat rationem complexi, subiectum et passio rationem
incomplexi, et iterum cum passio habeat rationem accidentis, subiectum
vero sit id cui passio accidit, quia non similiter sunt nobis nota
et manifesta accidentia et quibus accidunt, et complexa et in-
complexa, ideo unumquodque horum, videlicet dignitas, passio et
subiectum, non est nobis similiter notum et per consequens non similiter praecognitum. Circa
hanc autem particulam dubitandum est de praecognitionibus
quid accipiendae sint huiusmodi praecognitiones quia et quid
est. Dubitandum est etiam de quibus. Nam si non dubitatur
de hoc quod quid de quolibet verum est affirmare vel negare se-

habeat ut dignitas, dubitatur tamen quid triangulus
se habeat ut passio et quid unitas ut subiectum. Primo ergo
dubitatur de praecognitionibus, et est quaestio utrum quod est sit praecognitio
et videtur quod non, quia scire quid est est scire diffinitionem rei, eo quod
diffinitio secundum ... exprimit essentiam quiditatis, et etiam cognoscere
quid subiecti et quid passionis non est habere praecognitionem sed magis
habere perfectam scientiam. Nam diffinitio est medium concludendi
passionem de subiecto. Haec autem diffinitio quae ponitur esse
medium vel est diffinitio subiecti vel passionis vel comprehendens utrumque,
quia qui scit quid subiecti et quid passionis, id est sciens diffinitionem
utriusque, non solum habebit praecognitionem de conclusione in qua
concluditur passio de subiecto, sed habebit perfectam scientiam
de ea, non ergo quid est debet poni praecognitio, id est diminuta
cognitio, sed magis debet dici perfecta notitia. Ad quod quaeritur quod possit
solvi per verba quae tangit Themistius in commento. Aut
enim quod duplex est quid quid est, et dicitur est diffinitio, videlicet diffinitio
quae significat nomen quo nominatur res, et diffinitio significans
subiectum rei quod est, per quod oportet quod putemus ut haec di-
ffinitio sit illa. In nos iterum has diffinitiones est differentia magna
valde quod declarat quoniam ut dicit Themistius quod significatio
iam intelligit quam non contemplatus est in aliis doctrinis.
Nam pueri et indocti qui non sunt instructi in ali-
quibus disciplinis intelligunt quid est quod dicitur per nomen, ut cum praeci-
pitur eis quod vocent hominem, non adducunt equum.
Sunt eidem Themistius subdit cum praecipitur eis quod por-
tent pulvinar non afferunt aquam. Pueri ergo et
idiotae intelligunt quid est quod dicitur per nomen et formant sibi in
intellectu aliquem conceptum designatum nominatum, qui
conceptus potest dici quid nominis. Scire tamen quid rei et cognoscere diffinitionem
indicantem subiectum uniuscuiusque et scire dissolvere rem
in sua principia difficilia non est puerorum neque idiotarum, sed eorum
qui sunt exercitati in scientiis. Dicemus ergo quod conceptus quem format sibi
intellectus de rebus vel dictionibus quas audit vel potest esse quaedam
cognitio incompleta per quam scit distinguere unam rem ab alia
et unum significatum ab alio, sicut sciunt et idiotae quod diversis
nominibus diversa intelligunt et sciunt quodlibet nomen in suum
significatum referre, et talis conceptus dicitur esse quid nominis
quod solum est quaedam cognitio superficialis et incompleta. Sed
intellectus de rebus potest sibi formare conceptum completum ut non
solum sciat referre in suum significatum quod dicitur esse
quid nominis, sed etiam ipsum significatum sciat resolvere in sua
principia, et sciat inde formare diffinitionem, quod dicitur esse quid
rei. Sunt autem multae aliae differentiae inter quid nominis et quid rei,
ut in sequendo patebit. Ad praesens tamen sufficiat haec
differentia, quod quid nominis est referre nomen in suum significatum, quid
vero rei est sibi formare conceptum in intellectu, non solum per quem
referet nomen in suum significatum, sed etiam per quem resolvitur id
significatum in sua principia. Praesentem ergo ... autem quod oportet tamen

de s(er)mo(n)e q(ui) de passione p(ro)gnoscere quid est no(n)
intellect de q(ui)d rei s(ed) de q(ui)d no(min)is p(ate)t co(n)nexi lo
q(ue)ndi suo alt(er)i n(on) c(on)tr(ari)o(rum) p(ro)ferre q(ui)d est q(uo)d di
citu(r) g(ener)o a(li)c(ui) q(uod) scire q(ui)d h(oc) est scire diffo(niti)o(ne)m (et)
h(abe)re p(er)fecta(m) notitia(m) a(li)cu(ius) de q(ui)d rei q(uo)d no(n)
est p(ro)g(no)s(tica) Dubitat(ur) aut(em) dato q(uo)d q(ui)d est sit
p(ro)g(no)s(tica) dubitat(ur) forte q(uo)d ut(rum) sit p(ro)g(no)s(tica) una
v(e)l plures (et) v(idetur) q(uod) sit p(ro)g(no)s(tica) plures. Na(m) sicut
se h(abe)t q(ui)d rei unius ad q(ui)d rei alt(eri)us ita ut vi
se h(abe)t q(ui)d no(min)is unius ad q(ui)d no(min)is alt(eri)us. S(ed) q(ui)d
rei s(ub)i(ecti) est o(mn)ino diu(er)sa a q(ui)d rei passionis (er)g(o)
(et) q(ui)d no(min)is unius o(mn)ino differt a q(ui)d no(min)is alt(eri)us
Scire g(ener)o q(ui)d est de passione (et) de s(ub)i(ect)o (con)ting(it)
intelligam(us) de q(ui)d no(min)is n(on) e(ri)t p(ro)g(no)s(tica) una s(ed) plures
Credo h(oc) id(em) vide(mus) facere v(er)ba ph(ilosoph)i in vij. me(taphysi)ce
q(ua)n(do) loq(ui)t(ur) de diffo(niti)o(n)e s(ub)i(ect)e (et) accide(n)tis ait. q(uod) diffo(niti)o
sit q(uo)d q(ui)d est dic(itu)r multis modis In (con)t(rari)u(m) est q(uod)
si q(uo)d q(ui)d est e(ss)et p(ro)g(no)s(tica) plures tu(n)c e(ss)et i(n) p(ro)gnoscere
videl(ice)t q(ui)d s(ub)i(ect)i (et) q(ui)d passionis (et) q(uod) est. h(uius) op
positu(m) h(abe)t i(n) l(itte)ra. Na(m) l(ice)t sint ea p(ro)g(nos)ta di
gnitas passio (et) s(ub)i(ectu)m sunt t(ame)n due p(ro)g(nos)tio
nes (et) est dupl(e)x p(ro)gnoscere. Credo q(uo)d p(ate)t p(ro)blema
q(ui)d no(min)is d(icitu)r q(ua)n(do) form(am)us nob(is) (con)ceptu(m) i(n) intellectu
p(er) q(uem) referim(us) nom(en) i(n) suu(m) significatu(m). (et) h(oc) p(ro)g(nos)tica
est valde diminuta (et) i(n)(com)pleta. q(ui)d u(er)o rei est q(ua)n(do)
illu(m) (con)cept(um) rei p(ro)cedim(us) n(on) solu(m) p(er) intellectu(m) refe
rim(us) nom(en) i(n) suu(m) significatu(m) s(ed) i(n) ip(su)m significatu(m)
resoluim(us) i(n) sua p(ri)ncipia p(ri)n(cipi)a i(n)ti(us) (con)g(nos)ti i(n) p(ro)posi(tum) (com)
pleta (et) p(er)fecta mul(tum) dicta (er)g(o) ad p(ri)mu(m) mo(dum) q(uia) no(n)
est dicta i(n)t(er) q(ui)d s(ub)i(ect)i (et) passionis q(uia) sic(ut) uno simpli
ci no(min)e no(m)i(n)am(us) s(ub)i(ectu)m ita uno simplici no(min)e no
minam(us) passione(m) n(on) n(on) dicem(us) q(uod) (con)t(ra)riu(m) ad q(ui)d
no(min)is s(ub)i(ectu)m h(ab)eat q(ua)n(do) ... simplice. passio n(on) p(er) addi
t(io)ne(m) ... de q(uo) est diffusius s(er)mo i(n) vij me(taphysi)ce
... n(on) doc(et) p(ue)r(u)m (con)gnoscere ho(m)i(n)e(m) q(ui) h(abe)t r(ati)o(n)e(m) s(ub)i(ect)i
(et) (con)gnoscere albu(m) q(uod) h(abe)t r(ati)o(n)em accide(n)tis se(n)sit(ur) o(mn)i(n)o
h(oc) (et) h(oc) docet (con)gnoscere ut(ri)usq(ue) referre (er)g(o) n(on) i(n) suu(m) sig
nificatu(m) l(ice)t sciu(n)t facere ydiote (et) pu(er)i n(on) a(utem) est n(on)
(con)gnoscere diu(er)sitate(m) re(rum) (et) scire no(m)i(n)a referre re
b(us) q(ui)b(us) su(n)t i(m)posita (et) q(uia) h(oc) ydiote (et) pu(er)i ali
q(ua)n(do) faciu(n)t i(n) s(ub)iecta (et) accide(n)cia n(on) sciu(n)t p(ro)p(ter) scire
q(ui)d no(min)is (con)gnoscere d(ic)iam i(n)t(er) s(ub)i(ectu)m (et) accide(n)s h(uius)
p(ro)g(nos)tio que est q(ui)d no(min)is l(ice)t n(ihi)l l(ice)t sit plures q(uia)
(con)petit passioni (et) s(ub)i(ect)o. v(e)l forte l(ice)t t(ame)n est q(ue)d(am) una
q(ui)d (er)g(o) no(min)is q(uia) d(icitu)r uniu(er)s(a)lis modu(m) (con)g(nos)cendi s(ed) q(ui)d rei
q(uia) no(n) solu(m) refert n(omen) i(n) suu(m) significatu(m) s(ed) i(n) re
soluit significatu(m) i(n) sua p(ri)n(cipi)a id(e)o h(oc) q(uo)d d(icitu)r q(ui)d rei

magna(m) d(iffere)n(ti)am h(abe)t nam p(ri)n(cipi)a s(ub)i(ect)e n(on) su(n)t n(isi) s(ub)st(anti)a
id(e)o n(on) i(n)gredit(ur) diffo(niti)o(n)em s(ub)i(ect)e. q(uod) n(on) sit de e(ss)e(n)t(i)a ei(us)
S(ed) p(ri)n(cipi)a accide(n)tis no(n) solu(m) su(n)t accide(n)tia s(ed) s(ub)st(anti)a
id(e)o accide(n)s h(abe)t diffo(niti)o(n)em p(er) additame(n)ta q(uia) a(li)q(ui)d
i(n)gredit(ur) diffo(niti)o(n)em ei(us) q(uod) n(on) est de e(ss)e(n)t(i)a ip(s)i(us). Q(ue)
re si q(ui)d rei e(ss)et p(ro)g(nos)tio no(n) e(ss)et id(e)m modus n(on)
p(ro)g(nos)tio(n)is n(on) p(ro)g(nos)tio q(ui)d passionis (et) q(ui)d s(ub)i(ec)ti (et)
max(im)e si s(ub)i(ectu)m i(d) e(ss)et s(ub)st(anti)a. S(ed) q(uia) p(ro)g(nos)tio no(n) q(ui)d
rei s(ed) q(ui)d no(m)i(ni)s (et) h(aec) adh(uc) q(uia) est idem modus
i(n) s(ub)st(anti)a (et) accide(n)te. id(e)o q(ui)d est q(uo)d d(icitu)r est p(ro)g(nos)tio v
na l(ice)t multa sint p(ro)g(nos)ta (et) q(uia) u(n)o a(li)c(ui) q(uod) eade(m)
est r(ati)o de q(ui)d rei (et) q(ui)d no(min)is (et) q(uod) eode(m) modo se
h(abe)t q(ui)d rei ad q(ui)d rei sic(ut) q(ui)d no(min)is ad q(ui)d no(min)is p(ate)t
e(ss)e f(als)um. q(uia) i(n) talib(us) n(on) est ali(us) mod(us) (con)g(nos)c(end)i q(uo)ad
(con)g(nos)c(end)u(m) i(n)(com)pletam de q(ui)b(us) si uelim(us) h(abe)re p(er)
fecta(m) (con)g(nos)cione(m) distingue(re)m(us) q(ui)d sit unu(m) (con)t(ra)riu(m) (con)t(ra)
r(ari)e ali(us) (con)g(nos)c(end)i modus. (et) q(uia) q(ui)d no(min)is d(icitu)r (con)g(nos)c(ti)o(n)em
i(n)(com)pleta(m) q(ui)d rei (com)pleta(m) n(on) v(idetur) si id(e)m est q(ue)d(am) mo
dus diffiniendi q(uo)ad q(ui)d no(min)is. q(uod) id(e)m sit mod(us)
diffi(nien)di q(uo)ad q(ui)d rei q(uia) n(on) ad q(ui)d no(min)is. q(uia) n(on) di
ff(er)t modus diffiniendi i(n) his (et) i(n) illis dato
t(ame)n q(uod) e(ss)et i(n) aliq(ua) modica d(iffere)ntia i(n) talib(us) t(ame)n q(ui)a
modicu(m) de est accip(itur) q(uia) n(on) de e(ss)e. ut vult ph(ilosophu)s
i(n) s(ecund)o ph(ysicorum). id(e)o q(uo)ad q(ui)d no(min)is (et) max(im)e ap(u)d logicu(m) q(ui)
n(on) ita ad p(ro)fundu(m) (et) ad p(ro)p(ri)a i(n)gredit(ur) dicet(ur) e(ss)e
un(us) (et) id(e)m mod(us). Q(uod) si argueba(tu)r ult(eri)us de ph(ilosoph)o
i(n) vij. me(taphysi)ce no(n) est ad p(ro)po(situm) q(uia) i(bi) lo(quitur) de q(ui)d rei no(n)
de q(ui)d no(min)is Dubitaret aut(em) forte
a(liqu)is. c(ir)ca q(ui)d est q(uo)d d(icitu)r ut(rum) (com)petat dign(itati) (et) vi(detur)
q(uod) sic. q(uia) ut s(a)epe sep(ius) dict(u)m e(st). h(ic) n(on) agit(ur) de
q(ui)d rei. s(ed) de q(ui)d no(min)is. (et) de q(uo)d est q(uo)d d(icitu)r. s(ed) de q(uo)d
est q(uod) significat. v(er)u(m) (et) ph(ilosophu)s i(n) l(itte)ra cu(m) p(ri)us locutus
est. de hac p(ro)g(nos)tione q(ui)d est q(uo)d d(icitu)r. statim post
hanc eandem p(ro)g(nos)tione(m). uocat q(ui)d est q(uod)
sig(nifica)t. q(uia) de o(mn)i uoce significativa possum(us) sc
ire q(uo)d est q(uo)d d(icitu)r (et) q(uo)d est q(uo)d sig(nifica)t. de q(uo) h(abe)t ordo (con)
scire q(uo)d est q(uo)d d(icitu)r. c(u)m q(ui)l(ibe)t ordo sit uox significativa.
ut p(a)t(et) h(abe)i exp(o)s(iti)o p(er) ... de dig(nita)te (er)g(o) q(uo)d est q(uo)dam
ordo sit q(uo)d(a)m (com)p(osi)t(u)m (et) est uox significativa (con)t(ra) scire
q(uo)d q(ui)d est. In (con)t(rari)u(m) est ph(ilosophu)s uolens q(uod) de
passione solu(m) est p(re)cognoscendu(m) q(uia) est. de
dign(ita)te solu(m) q(uia) est. de s(ub)i(ect)o v(e)l ut(ru)mq(ue). Credo
q(uod) q(uo)d(am) simpl(icite)r (con)ceduut q(uod) de dig(nita)te no(n) p(otes)t sciri
q(uo)d est. dicit(ur) n(on). q(uod) ho(m)i(n)is albi (et) talis (com)ple
xi est diffo(niti)o. id(e)o aut(em) q(uod) dig(nita)s sit q(uo)da(m) en(s)
(et) sit q(uo)da(m) (com)plexu(m) ei(us) no(n) p(otes)t p(ro)g(nos)ci q(uod) q(ui)d
est. S(ed) h(uius) p(ro) tanto aut(em) d(ig)n(ita)te deuiant q(uia) n(on) lo(quitur) h(ic)

i(n) eadem

de duplici q(ui)d est

phylosophus de quid rei, sed de quid nominis complexi autem cum non di-
cant unam substantiam et unam essentiam, ex quo non est diffinitio
dicens quid rei per quam intelligatur rei substantia. Cum quid nominis et
quid est quod significatur quod est ipsorum complexorum et in ipsarum oratio-
num, cum ergo sit vox significativa. Unde illud ad pre-
sens spectat. Post distinctionem quam tetigit Themistius
et quam fuit diffuse prosequitur in hoc proemio. Et
quid nominis et quid rei possumus explicare distinctionem assi-
gnare et hanc diffinitionem et illam quam tangit
phylosophus in secundo libro. Prima distinctio est quod diffinitio quid rei
simpliciter loquendo est substantiarum. Sed autem est accidentium licet
non est simpliciter, sed per additamentum. Sed diffinitio dicens
quid nominis simpliciter loquendo est et utrorumque. Unde ydiote
et pueri qui instruuntur in quid nominis licet sciant
quid significetur nomine albi et quid nomine hominis nesciunt
album habere rationem accidentis et dependere a substantia. Ideo
accidentia uno simplici nomine nominantur sicut et substantie.
Diffinitio ergo dicens quid nominis in accidentibus non proprie est
per additamentum, hoc est per dependenciam ad substan-
tiam. Intelligimus accidens a substantia dependere. Hoc
non est solum ex eo quod referuntur in suum significa-
tum, sed ex eo quod ipsa significata referuntur in sua prin-
cipia. Sed in sua principia referre hoc non est simpliciter
in quid nominis, sed magis procedere ad quid rei. Accidencia ergo ex
vi dispositionis quid nominis non habent diffinitionem per ad-
ditamenta. Secunda distinctio est quod nominis et quid rei est quod
non solum quid nominis potest esse simpliciter accidentium, sed et quid no-
minis potest esse non entium, ut si dicam yrcocervus
possum scire quid significatur nomine yrcocervi, ut quod
significat aliquid compositum ex yrco et cervo vel ex cer-
vo et yrco, sed ergo in re non nullum aliquid est tale, non esse
potest sciam de yrcocervo quid nominis, nesciam tamen quid
rei. Tertia distinctio est quod quid nominis potest esse complexorum,
unde dicitur in secundo Posteriorum quod Ylias, id est tota historia troia-
na, potest habere quid nominis, non autem quid rei, et ut dicitur VII
Metaphysice hominis albi et nullius complexi potest esse diffinitio. Habet
ergo complexum quid nominis ut patet ex secundo libro, patet ergo hic idem
ex hoc quod dicitur VII Metaphysice quod diffinitio huius quid nominis potest
competere ipsius metris vel ut habet alia littera una ma-
gna ystoria potest habere quid nominis. Augetur ergo diffi-
cultas questionis cum hic loquatur phylosophus de diffinitione quid
nominis cuius hanc propositionem negat phylosophus a dignitate
tamen et dignitas et quelibet complexum habet diffinitionem habere
possit. Secundo ergo quelibet questio dignitas et quelibet oratio possit
habere quid nominis, tamen complexum non habet quid nominis ratione sui,
sed ratione incomplexorum quod dicitur esse, quod potest si ipsi complexo
ponatur unum nomen et nominetur illud complexum per incomple-
xum ut si toti hystorie troiane imponeretur unum

nomen et vocaretur Ylias, possemus scire quid significatur nomine
Ylias, quod significat hystoriam troianam. Tunc ergo com-
plexum haberet quid nominis non ratione sui, sed ratione nominis im-
positi. Secundo libro hoc idem in complexorum continentur in locu-
tione complexa, ut homo currit non est vox significativa, non ex
partes eius sunt significative, quia ergo scit quid significat homo et quid cur-
sit, quod significat homo currit. Cum ergo phylosophus ait quod de subiecto
sciendum est quid est, et in de passione, id est de predicamento in
alio, quod de omnibus terminis incomplexis quibus indigemus
ad aliquam argumentacionem vel ad aliquam demonstracionem
oportet nos scire quid significatur nomine illorum terminorum, ut si di-
potest cum quod de incomplexis oportet nos scire quid nominis fu-
isse addendum quod oportet nos hic premittere de complexis
cum quid nominis potest competere incomplexis non complexis nisi
habeant quid nominis complexa et quid incomplexa. Cum ergo du-
bitatum sit de hac propositione quid est, esset ulterius du-
bitandum de hac propositione quod est et in dubitando
esset de exemplis in littera tactis. Sed de hiis omnibus
disputabitur in sequentibus.

Est autem cognoscere alia qui-
dem etc. Postquam phylosophus determi-
navit de precognitionibus subiecti et passionis
ex quibus constat conclusio cuius scientia queritur, et determina-
vit de precognitione dignitatis per quam est illa conclusio
probanda, tamquam in proemio, ex parte scientie et in hoc.
In parte ista declarat de precognitione premissarum per
quas est probanda conclusio tamquam per principia. Et intende-
ret docere cum scitur quod si premisse sunt quod hic sunt
prius note conclusione, sed non quelibet premissarum est simpliciter prius
nota tempore, sed maior est prius nota tempore, minor
autem si notum sit eam esse sub maiori est prius nota
conclusione natura et simul tempore, ut si velim scire quod
triangulus in semicirculo habet tres, formando tale
sillogismum: omnis triangulus habet tres, sed figura descripta
in semicirculo est triangulus, ergo habet tres. Maiorem
autem propositionem huius sillogismi per longa tempora ante po-
ssum scire antequam habeam de conclusione noticiam, ut
si scio omnem triangulum habere tres, non oportet me scire
quod ille qui est in semicirculo sit huiusmodi, quia possum
scire quid totum et ignorare in particulari, ut dicitur
in Priorum, ut possum scire omnem mulam esse ste-
rilem et credere hanc habere in ventre. Ergo po-
ssum scire maiorem quod omnis triangulus habet tres
et ignorare conclusionem quod hic qui est in semicirculo
habeat tres. Sed si addam minorem maiori,
statim minorem inducatur particulare in universali.
Similiter si inducens cognosco conclusionem in illo instanti,
prius scio maiorem, cognoscitur prius tempore conclusione minor.

Marginal notes (left margin): triplex distinctio inter quid nominis et quid rei — Secunda — Tertia — quod complexum non potest habere quid nominis ratione sui
Marginal note (right margin): Pos

aut non cognoscatur prius tempore sed natura. Philosophus ergo tangit hos modos praecognoscendi primitatis an conclusionem ita faciat, quia prius distinguit hos duos modos ostendens quod aliqua praecognoscuntur ante conclusionem prius tempore ut maior, aliqua simul tempore et prius natura ut minor. Secundo explicat de illis modis. Tertio ne videatur intendens quod aliqua simul tempore cum conclusione cognoscantur declarat que sunt illa que simul tempore cognoscuntur. Secunda ibi: quod enim omnis quidem. Tertia ibi: quorundam enim hoc modo. Dicit ergo quod est autem cognoscere alia quidem praecognoscentem prius tempore ut maiorem. Quorundam autem est accipere notitiam et acceptionem cum conclusione ipsa simul tempore sed prius natura, et hoc quantum ad minorem, et exponit que sunt illa que simul tempore cognoscuntur cum conclusione, dicens ut sunt ea quecumque contingit esse sub universalibus quorum habemus cognitionem sicut que sunt sub universalibus. ¶ Notandum quod ad hoc quod minor cognoscatur simul tempore cum conclusione oportet quod in illa minori accipiatur aliquod sub universali et quod notum sit ipsum esse sub universali, ut si dicam omnis triangulus habet tres, non dum scio hanc conclusionem quod ille qui est in semicirculo habeat tres. Quod si adiungo minorem maiori dicens ille qui est in semicirculo est triangulus, statim scio praefatam conclusionem videlicet quod habeat tres. In illa ergo minori assumpta accipitur aliquod sub universali. Rursus notum debet esse quod ille qui est in semicirculo sit triangulus, quia si non esset notum non esset manifesta conclusio videlicet quod habet tres. Ad hoc ergo quod minor cognoscatur simul cum conclusione oportet quod accipiatur sub universali et quod notum sit ipsum esse sub universali, ut patet in textu Philosophi. Huius autem contineri sub statim apparet conclusio. Ideo Philosophus ait quod illa simul cognoscuntur cum conclusione quecumque contingit esse sub universalibus quorum habemus cognitionem, id est de quibus notum est sicut quod sunt sub universalibus. ¶ Deinde cum dicit quod enim omnis quidem triangulus explicat de hiis duobus modis praecognitionis, ostendens quod aliquid praecognitum est prius tempore, aliquid prius natura, quia maior praecognoscitur prius tempore, minor simul tempore et prius natura. Ideo ait quod enim omnis quidem triangulus habet duobus rectis equales, id est hanc propositionem que est maior ante conclusionem praesciuit, id est praesciuit super tempore. Quoniam vero hic qui est in semicirculo sit triangulus, id est hanc propositionem que est minor inducens et adiungit eam maiori cognouit eam cum conclusione simul super tempore et prius natura. ¶ Deinde cum dicit quorundam enim hoc modo, ne credatur esse intendens quod aliqua cognosci possunt simul tempore cum conclusione declarat que sunt illa que sic cognoscuntur dicens quod quorundam enim hic modo disciplina videlicet quod simul cognoscuntur

cum conclusione, et in talibus ultimum, id est minor extremitas, cognoscitur super esse sub universali non per medium. Et exponit que sunt illa dicens quod talia sunt quecumque iam contingunt esse singularia et non de subiecto aliquo super dicuntur. ¶ Notandum autem quod non semper minor est simul tempore nota cum conclusione, nam ut post patebit in principio sed in minori accipitur aliquod sub maiori et non sit notum ipsum sic acceptum esse sic esse, non erit statim nota conclusio, ut si dicam omnis triangulus habet tres et non esset notum quod ille qui est in semicirculo esset triangulus, immo indigeret hoc aliquo medio et aliqua probatione ad ostendendum sic esse, non statim nota esset conclusio. Ideo ait quod quorumcumque est huiusmodi disciplina ultimum cognoscitur super esse sub suo universali non per medium, quasi dicat quod ad hoc quod minor habeat hanc disciplinam ut sit simul nota cum conclusione oportet quod ultimum, id est minor extremitas, cognoscatur non per medium esse, sed statim notum sit eam contineri sub suo universali. ¶ Notandum etiam quod ad hoc quod ultimum sic contineatur sub suo universali ut non indigeamus aliquo alio medio syllogistico esse patet sed ad hoc sufficiat solus sensus, ut quod hic qui est descriptus in puluere sit triangulus non indigemus medio syllogistico sed ipse sensus indicat sic esse. Ideo Philosophus volens declarare quod ultimum, id est minor extremitas, cognoscitur esse sub suo universali non per medium syllogisticum ait quod quecumque contingit esse de numero singularium et non dicuntur de aliquo subiecto, super solo sensu indicantur esse talia et ad illa non indigemus medio syllogistico. Potest etiam dici vel quod est immediata vel quod ut dictum est ad hoc sufficit solus sensus, ergo si minor sit particularis cum particularium et individuorum per se proprius sit ipse sensus. Vel si minor sit immediata, ut puta si hec est immediata quod equilaterus sit triangulus et non indigemus ad hoc aliquo medio sed statim innotescit nobis sic. Quecumque harum minorum accipiatur sub maiori erit simul nota cum conclusione, ut si dicatur omnis triangulus habet tres, hic particularis qui est descriptus in puluere est triangulus, statim scitur conclusio quod habet tres. Non indigemus ad hoc aliquo medio sed ipse sensus sufficienter iudicabit de hoc particulari quod sit triangulus. Rursus si non accipiatur in minori triangulus particularis sed dicatur equilaterus est triangulus, posito quod hec minor sit immediata statim erit nota conclusio quod habet tres. ¶ Notandum etiam quod licet minor sit duobus modis simul nota cum conclusione vel quia est particularis vel quia est immediata, sufficit tamen Philosopho explicare de altero horum ut explicare de particulari quod non dicitur de aliquo subiecto. Ad hoc quod patet quod licet minor cum conclusione possit esse tempore simul nota. ¶ Notandum etiam quod licet cum

possit sillogismus quia est effectum ut sillogismus sit circa causam et positio eclipsis; tamen non simpliciter causa est prior effectu quia cum premisse sint causa quia cognoscuntur conclusio quamvis premissa non est prius nota conclusione sed maior est prius nota non tamen minor. Aut potest sic accipi quod causa est prior natura tantum.

Postquam dubitavimus de propter quid de quia est secundum ordinem premissarum restat dubitare de questione quid est.

Dubitatur ergo utrum de subiecto et de dignitate oporteat precognoscere quid est. Quod quia cum de non ente non probari possit, eo quod non entis non sunt differentie nec sunt species nec passiones, rursus cum extremis talis nulla veritas concludatur, sed ut probatur in libro Priorum extremis secundum terminum non positis, sed quoniam oportet de subiecto presupponere quod sit aliquid, id est, de eo non possit aliquid probari passio. Rursus de dignitate patet, probatur passio de subiecto oportet presupponere quod est, id est, oportet presupponere quod illa dignitas sit vera, quia cum extremis non sese habentibus id est non vere est conclusio quia est ex precognitione tam subiecti quam dignitatis ut ante tractatum tangit.

Ulterius autem dubitatur et forte alias dato quod quia est sit precognitio subiecti et dignitatis utrum debeat dici precognitio passionis et videtur quod sic, quia si philosophi ex admiratione ceperunt philosophari ut videntes passiones solis et lune ceperunt investigare causas, post cognoverunt quod eclipsis est et lune quod scirent causam eius, ergo scire sit per causam. Antequam invenerunt hanc scientiam non solum sciverunt quid est luna et quid est luna sed et cognoverunt quia est eclipsis; ergo ipsius passionis precognitio quia est. In contrarium est philosophus in littera qui hic precognitionem non attribuit passioni sed subiecto et dignitati.

Quod concedimus ponitur et magis hanc positionem secuti sunt, quia cum actualis esse sit in esse et in esse passionis concludatur per demonstrationem quia est passio, id est quia est precognitio esse non potest. Sed hec insufficiens demonstratio patet, nam quod philosophi viderunt eclipsim lune non dum sciebant hoc demonstrative quia ignorabatur causa eius investigata autem causa potuit demonstrative concludere quod prius admirabantur ergo quia eclipsis est et quia eclipsis est lune demonstrationem precessit et est per demonstrationem conclusa. Aliter tamen ratio quare hec inventio passionis in subiecto ut admirata et ut ignota causa potuit demonstrationem precedere ut investigata per causam potuit potuit esse per demonstrationem conclusa. Non ergo est verum dictum quod quia est non est precognitio passionis et non per demonstrationem precedere cum habeat per demonstrationem concludi quia ut patet aliter ratione consideratur per demonstrationem precedere et per demonstrationem concludi et non ut verum demonstrationem precedere tamen esse precognita non tamen per demonstrationem conclusa. Scientiam non ipsi philosophi fuissent

admirati et non precognovissent quia luna eclipsatur non investigassent causam eclipsis et non demonstrassent eclipsim de luna. Est ergo diligenter notandum quod philosophus de precognitione determinans non intendit dicere quod possit contingere sed quod necesse sit esse, de necessitate enim in omni passione probanda de subiecto oportet precognoscere quid est subiectum et quia est subiectum, et intelligere precognoscere quid est dignitas, non passionis tamen quia passio est vel quia passio et est aliquid subiecto non oportet precognoscere sed aliquando hoc possit contingere ut si sciam quid est triangulus et nesciam hanc passionem inesse triangulo potest in demonstrative probari quod ei talis passio inest. Sic si numquam viderim lunam eclipsari nec sciam quod luna eclipsetur dum tamen sciam quid importet nomen eclipsis potest in demonstrative ostendi et per causam manifestum potest patere quando eclipsis contingit lune. Philosophus ergo volens determinare de precognitione simpliciter sine qua non per disciplinam non scientia aliqua acquiritur, aut quod de subiecto oportet precognoscere quid est et quia est, quia sine hiis precognitis nulla passio de subiecto per demonstrationem sciri potest. De passione autem oportet presciri quid est quod dicitur quia si ignoremus quid est quod dicitur nomine eclipsis nullam scientiam de eclipsi lune possemus quia aut eclipsis vel quia est quecumque passio non oportet prescire scientiam licet possit contingere quod ante demonstrationem et ante noticiam cause possimus scire passionem inesse subiecto. Tamen quia non oportet simpliciter sic esse sed post per demonstrationem concludi, ideo quia est non ponitur precognitio passionis. Argumentum autem quod hic factum solutum est per iam dicta.

Ulterius autem dato quod quia est passio non sit precognitio simpliciter dubitatur forte alias utrum possit dici precognitio inventa. Et inventa inventa et videtur quod sic per argumentum superius factum. Scientiam si scia inventa fuit per admirationem et philosophi ex admiratione ceperunt philosophari postquam viderunt quia luna eclipsatur et quia nubes tonat et quia certe hic passiones insunt suis subiectis quod investigaverunt causas in talibus ergo quia passio inest precessit demonstrationem et videtur dici precognitio.

Quod quia est communis. In aliquibus non eadem sunt nobis prius nota et simpliciter vel quod idem est non eadem sunt nobis prius nota et nature. In aliquibus vero sunt eadem nobis prius nota et simpliciter. In talibus autem non procedimus ad cognitionem causarum et ubi per admirationem inceperunt philosophi philosophari, sed sunt prius nota simpliciter et alia prius nota nobis. Scientiam esse [illegible] sunt prius nota simpliciter et quia ad nos in talibus, id est cause non sunt prius note nobis sed effectus. Sed in mathematicis non oportet sic esse inventorem, id est, quod ad nos geometra non prius vidit quod anguli triangulo erant equales duobus rectis et de hac visione admiratus incepit investi

gare causam trino prius cognouit causam ut prius cognouit quod angulus extrinsecus ualebat duos intrinsecos et postea ex hac causa cognouit illam passionem inesse triangulo. cum igitur queritur utrum scientia inuenta quod est passio sit cognitio dicendum quod scientia inuenta non per admirationem incipiunt philosophari et non per effectus immutans cognitionem causarum. scilicet quod est passio uel quod inest precedit cognitionem causae et per consequens precedit demonstrationem. ideo ut dicebatur in talibus inesse passionis est cognita et est per demonstrationem conclusa. aliter tamen et aliter quia ut admirata est cognita uel per causam inuestigata est per demonstrationem conclusa. Sed si sit talis scientia inuenta quod uel per effectus non precedimus in cognitionem causae sed magis per causam in cognitionem effectuum non oportet demonstrationem precedere inherentiam passionis. Igitur quod est passio uel quod inest non est ponenda simpliciter cognitio quod non est hic necessarium in acquisitione scientie sed aliquando sic se habet contingit. Ulterius autem dubitaret forte aliquis utrum quod est sit cognitio una uel plures et uidetur quod sit cognitio plures. Si autem quod est secundum philosophum oportet precognoscere tam de subiecto quam de dignitate. cum igitur subiectum dicatur incomplexum. dignitas complexum. et esse uideatur uidetur ergo dici equiuoce de complexo et incomplexo. quod est. non erit cognitio una. Si autem esse complexi et maxime esse enuntiationis. ubi est esse non est quod est compositionem et diuisionem est ueritas et falsitas. ut dicit in primo perihermenias. ut habetur tertio de anima. in simplicibus autem non sic accipitur esse quod ut dicitur in 3o de anima. indiuisibilium igitur intellectio in hiis est esse que non est falsum neque uerum. cum igitur esse non dicatur aliter in simplicibus et in enuntiationibus. quod est subiectum et quod est dignitas non potest esse cognitio una.

In contrarium est quod si non esset cognitio una tunc essent tres cognitiones. Dicendum quod quod est esse cognitionem unam sufficienter ostendimus prius. hic quod hic loquitur de quid nominis non de quid rei. Sed quod quod est est cognitio una cum hic se extendat ad dignitatem et ad subiectum. per consequens ad complexum et incomplexum. saluare est ualde difficile. propter quod sciendum quod plus in primo perihermenias debuimus dicere quibus dicitur esse. compositiones in primo huius primi dicit esse duas compositiones. ponit enim in ipso esse duplicem compositionem esse et diuersitatem et duplicem esse. Sed autem una est compositio de quiditate simplici. et alia est de quiditate composita. sicut de quiditate passionis quod uocat propter quid est in passione. enim idem est quod est et propter quid est ut ipsemet ait. Sed autem si queratur quid est eclipsis lune dicetur quod est priuatio luminis obiectu terre. et si queratur propter quid est hic eclipsis dicetur quod propter priuationem luminis sic causam. de quiditate igitur simplici. id est de quiditate sibi ut quid est homo aut celum

et de quiditate composita ut de quiditate passionis uel propter quid est eclipsis aut dominium. facit duas compositiones. hic autem de quiditate sibi et quiditate passionis dicit esse compositionem unam sic et in primo perihermenias de esse facit compositiones duas. sic de quiditate simplici dicit esse unam compositionem de esse simplicium sicut de esse subiectorum quod uocat si est. ut si est homo aut celum. aliam compositionem dicit esse de esse compositorum sicut de esse passionis quod uocat quod est. uidere igitur quomodo esse quod simplicium et quod compositorum sicut quod sibi et quod passionis faciunt cognitionem unam et compositiones duas si considerentur perhibita. uidendum est difficile. quod ut sit cognitio dicitur quid nominis. Sed ut sit quod dicitur magis quid rei. quod compositiones ut dixissent loquitur philosophus secundum equales modo hiis que de sciam? proponitur. ad primum dico quod est scire quid nominis principiorum aut receptorum in disciplina quid rei. ut patet habitum a Themistio in primis commenti super hoc libro cum igitur quid nominis quasi eodem modo accipiatur in accidentibus et subiectis non autem quid rei erit de quid nominis una cognitio et duplex quid. Sed si sic dimissis augemus quoniam difficultatem quod si quid nominis est aliquando passionum et subiectorum cum esse non sit de enuntiationum et terminorum quod est ut est cognitio dignitatis que est enuntiatio et est cognitio. subiectum quod est quedam dictio et quedam terminus non erit cognitio una. scito igitur quod sicut ostendimus quod est esse cognitionem unam et compositiones plures distinguendo de quiditate. ita esse esse dicimus cognitionem unam et compositiones plures distinguendo de enuntiationibus. sicut aliqui enuntiationes se habent ut principia et dignitates aliqui ut conclusiones que si comparentur ad intellectum hanc differentiam habent quod dignitates et principia fert intellectus simplicia intuitu ut dicitur 6o ethicorum. quod ad principia non est ratio. simpliciter. id est absque discursu et absque ratione siue absque ratiocinatione fert intellectus in dignitates. et in principia in conclusiones non fert cum discursu discurrendo a principiis ad eas. et quod quod est. est proprium obiectum intellectus ut dicitur in 3o de anima. cum potentie sit per se et immediate ferri in suum obiectum intellectus per se loquendo immediate fertur in quiditates. ad simplicia igitur et ad dignitates. quodam eodem modo comparatur intellectus quod hic et illa quasi primo se offerunt intellectui sta statim cum terminos cognoscimus principiis assentimus ut habetur 2o topicorum hic quod quod propter intellectus nostri cognitio dignitatum sic est quasi et connexa cognitioni simplicium logice qui est artifex rationalis et considerat talia ut se tenent ex parte intellectus ut plane innuit commentator super 4 metaphysice. ubi dat differentiam inter considerationem logici et mathematici cum sit tanta affinitas ex parte intellectus nostri. cum fertur in simplicia et in dignitates quod statim intellectus terminis simplicium dignitatum consen

tit esse eius sibi quod est quod simpliciter et esse dignitatis quod com-
plexum una praedicatio assignetur. Licet ergo sit aliquod esse simpli-
cium et complexorum tamen quantum ad illa complexa que statim
se offerunt intellectui per affinitatem quam habent cum simplicibus
si referuntur ad intellectum unam praedicationem possunt habere
cum illis. Habent ergo composita cum simplicibus quodammodo
unam praedicationem non autem habent unam conditionem. Et quod cum
sit dubitatio propter non est propter esse principia que quilibet ap-
probat audita. Secundum magis est esse conclusiones et quanto que propter
ordinem modorum aliter fiunt intellectus et conclusiones et principia. Ideo esse
esse simplicium et compositorum sunt duo quoddam licet possint
esse praedicatio una. Possumus autem hanc instantiam aliter declara-
re dicentes enim quod quod est subiectum non accipitur quod subiectum simpliciter
et absolute est aliqua res alicuius praedicamenti sed accipio
tunc quod est proprium subiectum res scilicet talis de qua possunt probari proprie-
tates et passiones. Igitur quod est in complexa sunt ipsius
sibi quod est quod complexum. Sic acceptum multum accedit
ad quod est complexa. Nam quod est complexa est praedicari passio-
nem de subiecto. Sic quod est subiectum est scire quod est res talis
de qua possunt praedicari proprietates et passiones. Unde di-
citur in quodam secunda quod oportet accipere large quod est hic. Ergo modo
quod est sibi et dignitatis per complexa et complexa non fa-
ciunt non unam praedicationem. Non enim differunt nisi sicut prae-
dicare passionem de subiecto quantum ad quod est ipsius dig-
nitatis et sic posse praedicari hic de hoc quantum ad quod est de
sibi. Nam tunc dicimus scire quod est subiectum cum scimus
ipsum esse rem talem de qua passiones praedicari
possunt. ¶ Ulterius autem forte dubitaret aliquis utrum po-
ssit assignari una ratio cum quod est quod sibi et passio-
nis faciunt praedicationem unam et quod est sibi et digni-
tatis faciunt praedicationem non unam cum igitur hec quibus prae-
dicationem sunt duo praedicata quod non sunt. Igitur praedicationes
due sibi una dignitatis et reliqua passionis.

¶ Dicendum quod cum assignate sint diverse esse possumus ad hoc
omnia unam rationem causam assignare. Dico quod hic subiectum non acci-
pitur pro substantia tantum immo ipsum accidens potest esse subiectum. Et
quod est accidens unius potest esse subiectum alterius et quod accidens potest
habere rationem sibi ut hic de subiecto loquimur. Cum et ipsa pa-
ssio sit accidens sic amplificando rationem sibi oportuit am-
plificare rationem conditionis ut sic large sumendo
quod sibi quod est in accidentia tale quod habere possent et quod sic
accipiendo quod sibi ut se extendat ad quod accidentium et ipse
passiones habent hic quod sibi et quod passionis una
praedicatio faciunt. Ex hac et idem potest accipi causa quare
quod est sibi et quod est dignitatis est praedicatio una. Nam
si subiectum hic acceptum extendit se ad ipsa accidentia
sic oportuit in large accipere quod est ut in hiis ipsa
accidentia convenirent. Item oportet sic large accipe-
re quod est ut hiis ipsis accidentibus competat et quod esse accidentium
est esse complexorum ut quod est eclipsis idem est quod quod
eclipsis alicui inest. Quod si sic sumendum est hic esse
sibi ut ad ipsa complexa se extendat. Igitur quod est sibi et
quod est dignitatis et licet dignitas sit quod complexum
potest esse praedicatio una. ¶ Ulterius autem dato
duas esse praedicationes quod est et si est dubitaret
forte aliquis utrum hec praedicationes requirantur in scientia
habita inveniendo sicut in habita addiscendo.

¶ Dicendum quod ad hoc quod hanc habeas praedicationes non esse necessarias
in scientia inventa. Quod ut dicunt patet ex verbis philo-
sophi. Philosophus autem ait quod omnis doctrina et omnis disci-
plina ex praeexistenti fit cognitione. Ergo loquitur de scientia
que habetur addiscendo et docendo non autem inve-
niendo. Rursus idem ait quod oportet praecognoscere quod
est quod dicitur. Propter hoc in scientia autem per inventionem habita
non oportet uti sermone sed exemplis rebus accipitur ergo
vel non oportet praecognoscere quod est quod dicitur. Sed hec via stare
non potest. Nam Themistius in suo commento ut superius
dicebatur exponens quod omnis doctrina et omnis di-
sciplina ex praeexistenti fit cognitione ait hic habita
esse hic in thesauro quod homo cogitat apud semetipsum.
Constat autem quod de eisdem praedicationibus hic philosophus
loquitur de quibus superius fecit mentionem cum ait omnis
doctrina etc. Immo exponens philosophus quod omnis do-
ctrina et omnis disciplina ex praeexistenti fit cognitione
ait de hiis praedicationibus que est duplex quod est et quid est.
Quia si illa praevia cognitio ut patet per Themistium
non requiritur in scientia inventa secundum quod quod est quid est
in scientia inventa requiritur. Sed si numquam hic conte-
xtu philosophi habetur patet tamen primum esse quod dicitur. Nam si quis ad-
mirans eclipsim lune vellet eius investiga-
re causam et invenire scientiam de eclipsi diceret
ipsam esse per terre positionem etc. Sed inveniens hanc
scientiam ignorasset quod luna est et nescivisset
quid est luna numquam sufficeret esse hanc scientiam sol-
vere et neque invenisset eam. ¶ Quod ergo
obicitur quod philosophus loquitur de omni doctrina et disciplina
ergo videtur loqui de scientia per doctorem in discipulum tra-
dita. Hic autem est scientia non inveniendo habita sed
addiscendo. Potest tamen dici dicendum quod per verba illa
philosophi non excluditur scientia inventa. Nam scientiam in-
veniens potest alium illam scientiam docere et ita illa
scientia inventa erit doctrina. Licet ergo scientia inventa
non mereatur dici disciplina quia non est addis-
cendo habita potest tamen dici doctrina quia potest discen-
do communicari. Immo nisi scientia inventa esset doctrina
nulla scientia esset disciplina quia nisi inveniens.

De dupl[illegible] [illegible]

aliū docuisset. nunq̄ a'ł ab a° didicisset. Siam
qui discit ab aliquo discit tūc ꝗ̃o de illo
aliq̄s acq̄s didicit v'ł hūit sciam discent' l' in
ueniens. primꝰ g° docens nō fuit discens: s3
fuit inueniens. ꝗ ꝗ ꝑ phi ad huc erunt
ī memō primi phophantes. planū est ꝗ a
primis phophantibȝ ꝗ a demū sciam īuen
ientibȝ ꝯcreata est scia discentibȝ. Si g° doce
idem est ꝗ aliȝ sciam trade ꝗ addiscere idem
est ꝗ ab a° sciam accipere. ꝑ antho's scia in
uenta dr̄ dici doctrina ꝗ ꝑ illam est p'm° aliȝs
sciis ꝯcreata scia aūt ab a° acquisita dr̄ dici di
sciplina ꝗ h' telli· noīe discipline ut. ꝗ
ab a° sit accepta hō g° erat expō supi tradita
ut dicatur ōis doctrina. i. ōis ars īuenīdo hita
que anthōe doctrina dr̄. ꝗ ōis disciplina. i.
ōis ars l' ōis scia addiscendo acquisita ex pex
istenti fit ꝯgtōe. Qz n° ulei° addebā ꝗ phs
ad hanc ꝑgtōm eē ꝗ est ꝗ dr̄. ꝗ ī scia in
uenta nō hȝ locū cū ī nō sit nec~ ꝑmo d'
ꝑ° ꝗ est ꝗ dr̄ est idm cū ꝗ est ꝗ sentit' Siam
cū audim' noīare lapidem. eūdem ꝯceptū
formam' nob' ī intellectu nrō ꝗ formam' cū sensib' la
pidem videm' ī mo h' nī mires docent pu
os h' m ītellige ꝗ noīs cū sensibili° ostendit eis
ꝗ h' uocatur lignū. h' lapis. h' ferrū eūdem g°
ꝯceptū ꝗ formauit sibi videndo lapidem. for
mant s' p'ea cū audiunt lapidem noīari ꝗ
est g° ꝗ dr̄: est idē q' ꝗ est ꝗ sentit'. Hoc vi
so dicam' ꝗ ꝗ est ꝗ quid est sunt ꝑgnes nō
solū ī scia hita addiscendo s3 ī īueniendo s3
ī scia hita addiscendo ꝗ ꝑ sermone sunt ꝑg°
nes ꝗ est ꝗ dr̄ ꝗ ꝗ est ꝗ dr̄ ī scia n° hita ꝑ
īuentōz ꝗ ꝑ sensū sunt ꝑgtōnes ꝗ est ꝗ sen
tit' ꝗ ꝗ est ꝗ sentit' sunt eedem ꝑgtōes cū
ꝗ est ꝗ dr̄ ꝗ ꝗ est ꝗ dr̄. ꝗ de nullo sciam' ꝗ
est ꝗ dr̄ dec' nō formem' nobis aliq̄ ꝯcep
tū ī intellectu n' est aūt ī intellectu ꝗ p'us nō
fuit aliquō ī sensu. l' ꝑ se. l' ꝑ suū sile l' ꝑ
sinas ꝑtes. l' ꝑ suū effectū Sic g° acci° large
ꝗ sentit' ꝗ ꝗ fuit ī sensu idē est scire ꝗ ē
ꝗ dr̄. ꝗ scire ꝗ est ꝗ cadit sb sensu. Videt'
aūt ꝗ intellectus hoīs nō ꝯcedit dubitans; for
te a3 quō id sit ꝗ est ꝗ dr̄ cū ꝗ est ꝗ senti
t'. l' ꝗ fuit ī sensu. Cod ꝗ scia nrā cāt' a
reb3 ꝗ ꝗ effēs est repñtatiōes eāe ea que st'
ī sensu intellectu ꝗ ipi ꝯceptus quos formam'
nobis ī mente sunt signa eoꝝ q' sunt ī reb3

Dum' hi ꝯceptꝰ exprimim' ꝑ noīa ꝗ ꝑ uoces
ꝗ ea que sunt ī uoce: sunt signa eoꝝ que st'
ī aīa. nō est g° ali° ꝯceptꝰ qui significat' ꝑ
uoces ꝗ qui est significatiꝰ rez que aliō m'
fuit ī sensu. idē g° ꝯceptꝰ ī mente formatus
repñtat ꝗ est ꝗ sentit' l' ꝗ est ꝗ fuit in sēsu
ꝗ ille idm ꝯceptꝰ dat nobis intellige ꝗ est
ꝗ dr̄ ꝗ signat' ꝑ uoces ꝗ ꝗ eedem sunt hec ꝑg
tōes cū illis ꝗ idem est scire. ꝗ est ꝗ ꝗ est ꝗ
dr̄. cū ꝗ est ꝗ ꝗ est ꝗ sentit'. l' ꝗ aliq̄n fuit
ī sensu: iō phs noīando illas: noīauit istā
ꝗ declārando de ill' n̄ exclusit istas. Ex g° dic
cīs ꝗ ī scia īuenta n̄ īdigem' significatis uo
cū d' dr̄ ꝗ īdigem' sensu. ꝗ illi ꝯceptꝰ quos
formam' nob' de reb3 ꝗ est scia ꝗ que fuit in
sēsu illi idem quos ꝑ uoces significam' ꝗ ꝗ ē
ꝗ dr̄ est idē cū ꝗ est ꝗ sentit'. l' ꝗ fuit ī sēsu
Videt' aūt dubitari3 forte a's. de ordīe
istaꝝ ꝑgtōnū. ub' ꝗ est ꝑcedat ꝗ est l' ecō.
Cod ꝗ ī scia īuenīdo hita. ing° ꝗ est v' ꝑ
cede ꝗ est ī scia n° acquisita addiscendo v' ꝯ
ordo ꝯn'. Siam prima acquirit' ꝑ sensū. ꝑa ꝑ
sermone. ꝑ sensū aūt stati ꝑcipim' ꝗ res est
ut videndo solem l' videndo ꝗ aliq̄ a° ꝗ statī
ꝑcipim'. ꝗ est ꝑ'ea cogitam' ꝗ est. In sermo
ne aūt est eꝯuo. ꝗ nos p' scire ꝗ est ꝗ dr̄ ꝑ'ea
cogitam' si ī° sit. ut si noīat' nob' yrcocerus
p° ꝗ nos scire ꝗ significet' hoc noīe. p'ea nos
ꝗ cogitare ut' ꝗ significat illo noīe sit ꝗ ī
rez n° ī scia g° que acquirit' ꝑ sensū eiusmodi ē
scia īuenta. ꝑgtō ꝗ est. ꝑcedit ꝑgtōz
ꝗ est s3 ī scia hita ꝑ sermone ꝑgtōe ꝗ ē
ꝗ dr̄ ꝑced' ꝑgtōz. ꝗ. ꝗ ꝗ scia hita ꝑ sermo
nē est scia ꝑ addiscendo hita. hīdem est ꝗ
ī hac scia ꝗ illa ꝑ has ꝑgtōnes est ordo ꝯ
trarius. Vtrū aūt ulei° dubitandū. de istis su
ꝑiorib3 hitis ꝗ de modis ꝑgtēndi ī ꝑsen
ti lectione tradītis s3 de hijs in sequenti lec
tione dicetur.

Iste autem quid sit inducere.
ꝗ c. Dicebat' supi' ꝗ sicut ꝗ nūn
ꝑpare ad formam. sic ꝑ ꝑphemiū ꝑpan
da est aīa ad suscipiendos sermones de q'b3
ī sequentibȝ tractat' Materia aūt d' ꝑpari' ad form
videlȝ īducendo dispōnes ꝑpositas ꝗ remo
uendo oppositas ꝗ cū phs disposuit aīm
audienciū ad suscipiendā doctrinā decē
minācōe ostendendo ꝗ nec° sit determinacō ad

sciam accipienda. In parte ista remouet ea que po
ssent nos disponere ne uellemus scientiam accipe
re. Sunt autem impedimenta sicut opiniones opposite. Nam
sic scire quod necesse sit demonstracio nos disponit ut ve
limus scire ante demonstrandi. Sed opiniones pone
tes quod non sit necesse demonstracio ad acquirendum scientiam non
disponunt et distribuunt ne de demonstracione curemus
non dupliciter autem esse superflua ars demonstrandi quia sine
ea contingit scire ut dicebat eraclitus. Secundo si contingit
scire sine demonstracione ut posuit plato. Ideo in
parte ista remouentur iste opiniones opposite esse quia
duo facit quia primo declarat quandam veritatem. Secundo ex veritate
determinata soluit ad opiniones contrarias ibi.
Si non ut in menone. Dicit ergo quod ante quam sit in
ducere aut accipere quidem sillogismum quodammodo quidem
non forsitan dicendum scire non autem quodam non quod nesci
uit sed est simpliciter sed quodammodo scivit. q. d. quod conclusio
antequam sit omnia producta per sillogismum aliquo modo
ignorata et aliquo modo scita. Ignorata autem simpliciter et distincte
et in propria forma scita autem in suis principiis quodammodo
et sic quod idem scit quod triangulus habet duos rectos simpliciter sed
non est quidem quod sciebat quod triangulus habet simpliciter. Sed quodammodo scit
et quodammodo simpliciter autem non scit. Secundo autem quod sic per suis
mutacionem et motum in ducere formam sic per demonstracionem
et sillogismum acquiritur scientia est enim demonstracio quedam via
in scientiam sicut motus ad formam est via in formam. Res
ergo ut sunt in suis causis sunt quodammodo antequam res sit
producta in esse et tamen quod habeat esse simpliciter. Est quedam
non quod est in suis causis. Secundo ut sciamus per antequam
proferamus conclusiones sicut conclusiones sunt ignora
te et note. Sunt ignorate simpliciter et in se sunt note
quodammodo et in suis causis. Secundo quod eo quod sit esse
simpliciter per esse notum quodammodo. Nam sicut triangulus
simpliciter habeat duos rectos antequam sic sit demonstra
tione probatum non est notum simpliciter sed quodammodo. Ideo autem
quod sit quod triangulus simpliciter duos habet rectos ante demonstra
tionem est notum sic id est quodammodo simpliciter autem non est
notum. Deinde cum dicit. Si non non etc. Consequenter primo
ista soluit ad opiniones oppositas esse quod ea facit.
quod primo ponit has opiniones. Secundo ad opiniones illas ad
ducit solucionem falsam. Tercio ex veritate declarata dat
solucionem veram. Secunda ibi. Non in sicut. Tercia ibi. Sed nil
opinor. Continuetur ergo sic habito enim est quod conclu
sio antequam sit omnia producta per sillogismum est
aliquo modo scita et aliquo modo ignorata. Si vero non id est si
non ponatur sic esse contingit ambiguitas me
nonis id est posito vero non contingit addiscere ut ponebat
eraclitus qui negauit scire vel nichil discere esse
reminisci ut ponebat plato. Ideo autem quod si non
sic dicatur. Discat id est non contingit ad eraclitum aut di
scat que prius nouit et sic nichil discere est reminisci
contingit ad platonem. Dubitatur forte aliquis vnum secundum
quod si ante productionem et sillogismum conclusio non est sci
ta quodammodo vel non addiscimus ut ponebat eraclitus
vel addiscimus que iam prius nouimus et nichil discere
est reminisci ut ponebat plato. Dicendum quod de
rebus possumus loqui et accipio rem large prout contra
alias distinguitur res. Nam quedam sunt in se ipsis quedam in
suis causis. Quedam autem sunt solum apud animam ut chy
mera et ypotocentaurus. Ea autem que sunt in se ipsis habent
esse simpliciter et in actu. Que vero sunt in suis causis sunt quodam
modo et in potencia que vero non sunt in se nec in suis causis nec
sunt in actu nec in potencia. Si ergo nulle res essent quodammodo
et in suis causis et si non esset in potencia vel nullo modo esset motus
vel esset motus ad ea que sunt actu ut ergo saluetur
racio motus oportet quod res esse in actu et esse nullo modo sic
dare esse medium quod est esse in potencia ad ea ergo que nullo modo
sunt non est motus neque ad ea que sunt simpliciter in actu
non est motus sed motus est ad ea que non sunt simpliciter
et in actu sed sunt quodammodo et in potencia ante ergo quam
sit motus et antequam materia moueatur ad formam non
est dicendum quod forma illa sit nullo modo nec quod sit simpliciter in actu
sed est via media quod forma illa non est in re nec est
simpliciter et in actu sed est in suis causis et est quodammodo
in potencia sicut et in potencia. Cum demonstracio sit quedam via ad
acquirendum scientiam sicut motus ad formam est quedam
via ad formam conclusio antequam per demonstracionem sit non
nec est dicendum quod sit nullo modo scita simpliciter et in actu sed da
nda est via media quod conclusio illa non est scita
simpliciter et in actu sed quodammodo et in potencia. Oportet sic ab
esse vere tolleretur via media ut quod non esset quodam
modo et in potencia sed vel esset simpliciter et in actu vel nullo modo sequere
tur quod vel nullo modo esset motus vel motus esset ad ea que
sunt simpliciter in actu. Sed ideo si a scire vere tolleretur via
media ut quod non esset scitum quodammodo et in potencia vel nullo
modo contingeret addiscere et tunc deueniremus in errorem
eracliti vel addisceremus ea que nouimus et que iam
sciuimus et sic deueniremus in errorem platonis. Verum est ergo
sentencia philosophi quod si non esset verum quod iam determinatum
est et si non esset dare viam mediam videlicet quod
conclusio probanda nec est omnino scita nec omnino ignota vel
si addisceremus si conclusio esset omnino ignota vel addisce
remus que iam nouimus si esset simpliciter scita. Secundo
ergo ad euidenciam litere quod plato consueuit suos libros
intitulare a discipulis suis fecit ergo quendam
librum quem vocauit menonem a quodam suo di
scipulo sic vocato ubi autem hec ambiguitas
tangitur videlicet quod vel non addiscimus vel nichil discere

est reminisci, et quia dicens est non addiscere id volebat philosophus quod addiscimus que novimus et que iam scimus, et nichil discere est reminisci. ¶ Notandum quod philosophus hic non probare intendit. Nam si aliquis omnino imperitus in geometria apponeret figuram geometricam ipse cognosceret eam, et sic deducendo cognosceret omnes conclusiones. Sed ille hic non esset nisi sciret illas, ergo vel non addisceret hic vel addisceret que iam novit. Sed quomodo solvendum sit ad dubitationem platonis in sequendo apparebit. ¶ Deinde cum dicit non non sicut. Ad dubitationem inductam inducit solutionem falsam ad quam cum antequam sciret quod quidam volentes solvere ad dubitationem platonis inducebant quandam aliam dubitationem et ex solutione illius dubitationis volebant solvere ad dubitationem platonis. Ea ergo facit quod primo premittit hanc dubitationem. Secundo ad dubitationem illam adducit falsam solutionem. Tertio illam falsam solutionem improbat. Secunda ibi Solvunt non. Tertia ibi Scient quidem. Dicit ergo non non sicut. Sic dicendum est sicut quidam argumentantur vel conantur solvere dicentes non nunquid scivisti omnem dualitatem quoniam par est aut non. Dicente autem hic est quedam dualitas quam non est opinatus esse. ¶ Notandum quod argumentum hoc in hoc consistebat ut si aliquis haberet dualitatem in manu absconsam possit alteri dicere probando quod tu scis vel nescis numerus quem habeo in manu sit par vel impar. Nam tu scis omnem dualitatem esse parem. Numerus quem habeo in manu est dualitas, ergo scis numerum quem habeo in manu esse parem, et hoc est fallacia accidentis. Nam sicut non valet tu scis coriscum, coriscus est veniens, ergo cognoscis venientem, quia accidit corisco quod sit veniens in quantum hoc est cognitum. Ita si scis omnem dualitatem esse parem non oportet quod numerum quem habeo absconsum in manu scias esse parem licet ille numerus sit dualitas. Nam dualitati in quantum sciatur accidit ei quod sit par accidit ei incognitum est ab ea quod sit absconsa in manu.

¶ Dubitaret forte aliquis quomodo ex solutione huius dubitationis possit solvi ad dubitationem platonis. ¶ Dicendum quod ex hac dubitatione videtur sequi quod addiscamus que prius novimus. Nam si scimus omnem dualitatem esse parem, et addiscimus quod hec dualitas sit par, addiscimus quod prius sciebamus. Quod cum philosophus intenderet probare quod nichil discere est reminisci et quod addiscimus que prius sciebamus, si solvitur ad dubitationem propositam videtur solutum esse ad dubitationem platonis. Advertendum est ergo quod quantum ad presens spectat quod dicit potest contingere quod sciamus omnem dualitatem esse parem, et tamen lateat nos hanc dualitatem parem esse. Primo si hec latentia sumatur ex parte sensus ut si quis haberet in manu dualitatem absconditam ignorare possit numerum illum absconsum in manu esse parem, quia lateret sensum numerum illum esse dualitatem. Expansa autem manu et viso numero illum dualitatem esse statim sciremus illum numerum esse parem. Secundo hec latentia possit sumi ex parte intellectus ut possit quis scire omnem dualitatem esse parem, et tamen ignoraret quantitatem partem denarii parem esse quia forte nesciret quod quantitas pars denarii sit dualitas. Itaque si scis omnem dualitatem esse parem et lateat te hanc dualitatem parem esse, sive hec latentia sumatur ex parte sensus sive ex parte intellectus, si postea addiscas hanc dualitatem parem esse, videris addiscere quod prius sciebas, quia qui scit omnem scit et hanc, cum quelibet particulare contineatur in signo universali, et quia ut dicebatur hoc intendebat philosophus concludere quod addiscimus que prius sciebamus, cum ex hac concludatur hec dubitatio soluta hac dubitatione videbatur hiis qui hanc dubitationem inducebant sufficienter solutum esse ad dubitationem platonis.

¶ Deinde cum dicit Solvunt non. Ad hanc dubitationem inductam adducit falsam solutionem dicens solvunt non dicentes non cognoscere omnem dualitatem parem esse sed quam sciunt quod sit dualitas. ¶ Notandum autem hanc solutionem esse pertinentem, nam cum dicitur tu scis omnem dualitatem esse parem, solvunt dicentes hanc propositionem esse falsam, tu scis omnem dualitatem parem esse, licet non propter hoc ut dicunt simpliciter prolata est falsa, sed est ibi hec conditio addenda tu scis omnem dualitatem esse parem quam scis dualitatem esse, et quia sic est, non ergo sequitur quod tu sciam numerum quem habeo absconsum in manu esse parem quia nescis illum numerum dualitatem esse. Sic et hic possumus potes ignorare quod quantitas pars denarii sit par quia potes ignorare quod quantitas pars denarii sit dualitas. ¶ Notandum quod hii et platonici omnino tenebant vias oppositas. Volebat enim plato quod si scimus omnem dualitatem esse parem et addiscimus hanc parem esse addiscimus quod semper scimus. Hii autem quos hic aristoteles inducit volentes solvere ad dubitationem platonis dicunt nos addiscere quod omnimode ignoramus. Ideo solvebant per interemptionem propositionis, sed ut patebit quia tenet viam mediam. Solvit per distinctionem ostendens quod conclusio probanda non est omnino scita ut dicebant platonici, nec omnino ignota ut dicebant hii qui dubitationes platonis conabantur dissolvere.

¶ Deinde cum dicit et in sciunt, improbat hanc solutionem falsam esse quod propositio falsa est quod dicitur improbat eam. Nam primo improbat ipsam ex parte conclusionis. Secundo ex parte premissarum. Secunda ibi neque non vna. Ad cuius primi evidentiam sciendum quod solu

eo data i(n) h(oc) (con)sistebat q(uod) tu nescis o(mn)em dualit(atem)
pare(m) e(ss)e. s(ed) scis o(mn)em dualitate(m) pare(m) e(ss)e q(ue) scis du
alitate(m) e(ss)e h(oc) aut(em) est f(a)l(su)m q(uia) cu(m) accipias demo(n)stra
t(i)o(ne)m de o(mn)i dualitate q(uod) sit par, tu(n)c sci(enti)am h(ab)e(bi)s
eius c(uius) demo(n)stratio(n)e(m) accipis simplic(ite)r et absq(ue) additio
ne aliq(ua) (con)dic(i)o(n)is p(ro)(pter) q(uo)d (con)cedere q(uod) nos scim(us)
o(mn)em dualitate(m) pare(m) et q(uod) scim(us) o(mn)em triangulu(m)
h(abe)re tres id e(st) a(n)te q(uam) (com)sciat q(uo)d(a)m c(uius) ve h(a)
be(n)t demo(n)st(ra)t(i)o(ne)m et c(uius) demo(n)st(ra)t(i)o(ne)m accepim(us)
accepim(us) aut(em) demo(n)st(ra)t(i)o(ne)m n(on) de o(mn)i c(uius) u(trum)q(ue)
sciat q(uod) sit triangul(us) aut q(uod) sit n(ost)r(u)s s(ed) simp(licite)r
de n(ost)ro o(mn)i triangulo q(ui)a si demo(n)st(ra)tio (con)clud(er)et
n(on) de o(mn)i q(uod) sciat e(ss)e h(oc). s(ed) de o(mn)i simp(licite)r. (con)cedendu(m) es(se)
te scire de o(mn)i simp(licite)r. Ille aut(em) q(uod) cu(m) demo(n)stra
tio sit sill(ogismu)s faciens scire, o(portet) te talem sci(enti)am h(abe)re
q(ua)lem demo(n)st(ra)t(i)o(ne)m facis. bn(e) g(ene)r(aliter) dem(onstra)n(dum) est q(uod) cu(m)
demo(n)st(ra)tio sit de o(mn)i simp(licite)r no(n) de o(mn)i q(uod) scias e(ss)e. h(oc)
q(uod) tu scis de o(mn)i simp(licite)r n(on) de o(mn)i q(uod) scis e(ss)e h(oc) ut
app(ar)e(n)t solu(ti)o (con)cedebat. Dein(de) cu(m) d(icit) neq(ue) n(on)
vna. d(icit) h(oc) eode(m) excepte p(re)missar(um) nam n(on) solu(m)
c(on)clusio de o(mn)i simp(licite)r s(ed) et p(re)misse accipiu(n)t(ur)
de o(mn)i simp(licite)r q(uo)c(ir)c(a) si talem h(ab)es sci(enti)am q(ua)les ac
cipis p(re)missas et q(ua)lem (con)cludis (con)c(lusi)o(ne)m cu(m)
(con)c(lusi)o (con)cludat(ur) de o(mn)i simp(licite)r et p(re)misse accipiat(ur)
de o(mn)i simp(licite)r sci(enti)am habebis de o(mn)i simp(licite)r id
a(n)te q(uod) neq(ue) n(on) vna p(ro)p(ositi)o i(d est) nulla p(ro)p(ositi)o s(ed) nulla
p(re)missar(um) accipit h(oc) q(uod) q(ue) tu nosti nu(meru)m a(ut)
q(ue) tu nosti recta(m) lineam s(ed) de o(mn)i i(d est) si accipi(tu)r
de o(mn)i simp(licite)r. Dein(de) cu(m) d(icit) s(ed) nil p(ro)hibet.
dat v(er)am solu(ti)o(ne)m o(s)tendens q(uod) (con)c(lusi)o p(ro)banda
n(on) est simp(licite)r scita ut dicebat pl(at)o n(ec) est o(mn)i(n)o
ignota ut dicebant solue(n)tes ad oppone(n)te(m)
pl(aton)is d(i)c(t)a. s(ed) nil p(ro)hib(et) ut opinor q(uo)d(a)m q(uo)d
addiscit sic est scire est aut(em) sic ignorare id
(qu)od(d)it q(uod) no(n) n(on) est i(n)co(n)ve(niens) si sciat quoda(m)mo(do)
q(uod) addiscit s(ed) s(ed) i(n)co(n)ve(niens) est si h(oc) m(od)o addiscat
ut i(n)q(uan)t(um) sciat addiscim(us) g(ene)r(aliter) q(uod) scim(us) s(ed) no(n) addi
scim(us) ut scim(us) q(uia) q(uod) scim(us) quoda(m)mo(do) i(n) p(otenti)a ad
discim(us) simp(licite)r distincte et actu. Dubi
tar(et) forte al(iqu)is v(tru)m sit v(er)a opi(ni)o pl(aton)is ut v(tru)m
n(ost)r(u)m disc(er)e sit reminisci. Ad q(uo)d q(ui)a v(tru)m
n(ost)r(u)m disc(er)e sit reminisci est q(uer)e(re) v(tru)m i(n)tell(ectu)s
h(ab)eat s(cienti)a(m) sp(eci)es a sua (con)ditio(n)e (con)creatas ut vi
sus est sensisse pl(at)o v(e)l nascat(ur) sic(ut) tabula ra
sa i(n) q(ua) n(ihi)l est pictu(m) ut v(idetu)r velle ar(istoti)les. p(atet) q(uod) sc(ien)d(u)m
q(uod) no(n) est mod(us) p(ro)ph(...) p(ro)bandi n(ost)r(u)m ut n(ost)ra (con)g(nitio)
i(n)cipiat ab i(n)tellectu et p(er) i(n)tellig(ibi)lia ad h(ec) se(n)sibilia
desce(n)dam(us) q(ui)a (con)sonat p(ro)p(ri)e pl(aton)is s(ed) modus
p(ro)bandi n(ost)r(u)m est q(uod) n(ost)ra (con)g(nitio) i(n)cipiat a sensu
ut p(er) se(n)sibilia i(n) i(n)tellig(ibi)lia manu duci possim(us) q(uod)
(con)sonat p(ro)p(ri)e ar(istoti)li. videm(us) aut(em) q(uod) i(n) h(ui)us se(n)
sib(i)l(i)bus i(n)ueniu(n)t(ur) duo cor(porum) g(e)n(er)a corp(orum) q(uo)da(m)
supp(re)ma ut celestia queda(m) i(n)fima que su(n)t
i(n) sp(er)a actiuor(um) et passiuor(um). celestia aut(em) cor(pora)
su(n)t q(uasi) plena formis q(ui)b(us) n(on) cor(pori) c(uius) e(ss)e est q(ua)si
plenu(m) for(ma) q(uia) no(n) est i(n) p(otenti)a ad ulteriore(m) form(am)
s(ed) h(abet) i(n) se form(as) p(er)f(e)ct(a)s (et) (com)plente(m) totu(m) sue(m)
appetitu(m) h(ec) aut(em) cor(pora) i(n)fima no(n) su(n)t p(ro)p(ri)e ple
na formis s(ed) su(n)t i(n) p(otenti)a ad ulteriore(m) form(am).
s(ed) g(ene)r(aliter) i(n) cor(pora)lib(us) i(n)uenim(us) hos duos gradus
sic si p(er) se(n)sibilia i(n) i(n)tellectua noi(n)im(us) (con)ce(n)de(re) de
bem(us) i(n) s(u)b(st)a(n)cijs i(n)tellectua(li)b(us) hos duos grad(us)
arbitrari q(uia) q(uo)da(m) su(n)t q(uasi) supp(re)me ut i(n)tellig(enti)e
q(uo)da(m) q(uasi) i(n)fime ut a(n)i(m)e hu(m)ane i(n)tellect(iv)e n(on) n(ost)r(um)
possi(bi)l(is) ut vult co(mmentat)or i(n) 3(o) de a(n)i(m)a tenet i(n)fim
u(m) g(ra)du(m) i(n) g(e)n(er)e s(u)b(st)a(n)c(iar)um separa(tarum) i(n)tellectu(aliu)m. g(ene)r(aliter) tene(n)te(s)
sup(er)iore(m) g(ra)du(m) erunt plene for(mis) et a sui (con)dic(i)o(n)e
h(ab)ebu(n)t for(mas) (con)creatas p(er) q(uas) i(n)tellig(un)t. unde i(n)
libro de caus(is) o(mn)is i(n)telligencia est plena for(mis)
a(n)i(m)e u(ero) i(n) g(e)n(er)e i(n)tellectualiu(m) g(ra)du(m) i(n)fimu(m) tene(n)tes
no(n) su(n)t plene i(n)tellig(ibi)lib(us) for(mis) s(ed) su(n)t i(n) p(otenti)a ad h(uius)m(od)i for
mas. cu(m) g(ene)r(aliter) q(ue)rit(ur) v(tru)m n(ost)r(u)m disc(er)e sit reminisci
ut posuit pl(at)o v(e)l i(n)tellect(us) n(oste)r a sui (con)dic(i)o(n)e no(n)
sit plen(us) sci(enti)a et sp(eci)eb(us) s(ed) sic(ut) q(uo)dda(m) tabula rasa
ut posuit ar(istote)les et sit i(n) p(otenti)a ad sci(enti)am et ad i(n)telli
gibiles for(mas) p(atet) q(uod) p(er) ea que videm(us) i(n) istis se(n)sib(i)l(i)b(us)
aliq(ua)n(tulu)m manuducim(ur) i(n) hanc v(er)itate(m) q(uia) sicut
cor(pora) h(ec) passi(bi)lia tene(n)tes g(ra)du(m) i(n)fimu(m) i(n) g(e)n(er)e cor(porum)
no(n) su(n)t plena for(mis) s(ed) su(n)t i(n) p(otenti)a ad for(mas) se(n)sib(i)les
sic a(n)i(m)e que su(n)t q(uasi) q(uo)dda(m) cor(pora) cor(pori)b(us) passib(us) et tene(n)t
i(n)fimu(m) g(ra)du(m) i(n) g(e)n(er)e s(u)b(st)a(n)c(iar)um i(n)tellectualiu(m) a sui (con)
dic(i)o(n)e no(n) su(n)t plene for(mis) i(n)tellig(ibi)lib(us) s(ed) su(n)t i(n) p(otenti)a ad h(uius)m(od)i
for(mas). Videt(ur) forte dubitare al(iqu)is q(ua)li(ter) posuit
pl(at)o q(uod) fieret i(n) nobis sci(enti)a. Ad q(uo)d pl(at)o q(uo)da(m) vo
ce(m) p(ro)p(ri)a(m) ignorauit (con)t(ra)dixit quoda(m)mo(do) p(ro)p(ri)e sue
s(ed) la(m) i(n) g(e)n(er)acione for(ma)ru(m) se(n)sibilia habuit p(ositi)o(ne)m p(ro)p(ri)a(m)
discorda(n)te(m) ab opi(ni)o(n)e anax(agore) i(n) g(e)n(er)acione aut(em) for(marum)
i(n)tellig(ibi)liu(m) (con)cedit i(n) anax(agora) p(ositi)o(ne)m posuit n(on)
anax(agoras) q(uod) for(me) n(atura)les latitabant i(n) m(ate)ri(a) et p(ro) agens n(atura)le
q(uod) ibi latitabat fiebat i(n) manifesto ita q(uod) nulla
for(ma) i(n) p(ro)mebat m(ateri)e que p(ri)us no(n) e(ss)et i(n) ip(s)a. pl(at)o a(utem)
no(n) sic posuit. s(ed) posuit ydeas datrices for(marum)
ita q(uod) agencia p(ar)ticularia solu(m) disponebant
m(ateri)am ad suscep(tione)m for(me) et ab ydea sep(ar)a
ta i(n)ducebat(ur) for(ma) i(n) m(ateri)am. sim(iliter) g(ene)r(aliter) p(ositi)o(ne)m e(ius) in
for(mis) n(atura)lib(us) no(n) posuit pl(at)o latitac(i)o(ne)m for(marum)

ʒ dixit hal form[arum] intles ee quedam principaciones yde
ax i induci hi form ab agente pticulari disponente
z ab ydea separata formam primi i ducente i formas aut
intellectuales q. posuit latitacionem formarum i tradit in
pmom anax. slam sic anax posuit formas intle
preexistere i m.. an gn'om. Sic plo posuit spes i
intelligibiles preexistere i aia an addiscere z an doctina
studium. g i expertiam s plom n aliter i nobis
scia s; solum removent impedimenta. i ls reducat
i memoriam scie que existit i aia ls s anax.
p gn'om i p motum no eam forme i m. ʒ omnes forme
i m preexistunt i p transmutacionem i motum tollunt
e impedimenta. propter que latentes forme apparere no
possunt s; q s; pro plois no sit vl' i sic concordat
his que apparent i sensu procedens ergo declarat.

Svlterius forte dubitaret aliquis. quid dicendo l' q'd dicendo
addiscamus an addiscere est aliquomodo scitum i aliquo
m ignotum sicut vz plus i lra tangere. Ad quod q; hs
qdus solo eandem patet dependent. slam si scia i spe
intelligibiles an addiscere n debemus concedere q nllomodo
sint i aia. n q sint i simpliciter i i actu s; tenenda e
via media q no sint i simpliciter i i actu. s; sint ibi
quodammodo i i potentia sic forme sensibiles an transmutacionem
i motum s; medio m sint i m. p; qualiter sit ad q'dm
appoitam quod slam s qm. i vij. metaphisice oe q est alicu
bi i po est ibi aliquomodo vn; ide i ide aut q agens
nle n excludet formas de po m n hi forme ecent in
m sic g extens est i scia ea sic quicquid addiscit
ema est aliquomodo i aia z an addiscere pe q sci.
q' ois nra noticia l' se extendit ad pma l' ad conclo
nes pma aut sunt nota i lumine intellectus agentis
conclusiones aut sunt note i principiis slam ad pma
no est io ut dz i vj. eth. n indigemus ide in
studio ad cognoscendum pma s; ad cognoscend
ea sufficit lumen intellectus agentis. sunt n. pma s;
recte pma sunt psenota i statim ea plam audi
ta. statim ea assentimus illi cum offlunt lumen intellectus
agentis. Scitis n. significacionibus tmorum ut scito q
i portatur noie toci i q noie ptis statim concedi
mus plumine intellectus agentis nobis i ditum oe totum
ee maius sua pte. pma aut vtute continent i lume
intellectus agentis conclusiones n virtute sunt i pmis q
sic plumine intellectus agentis pma assentimus sic p p
nicipia mediate hi lume conclusiones cognoscimus scdo
g pma aliquomodo scimus conclusiones no simpliciter i i actu s;
quodammodo i i po. Secundo lumen intellectus agentis
quodammodo dicimus scire pma no simpliciter i i actu. s; q
d'am i i po g ang' sit i douce aut accipe per

sillm vno m cognoscere est scire alio m non. slam
no scim simpliciter i in actu. s; quodammodo i i po
g i ploica citabat dicentes conclusionem an addi
scere ee simpliciter scitam i i pbantes opinionem ploicam
no m aut me deviabat dicentes hi conclusionem nu
llo m ee notam. s; ee oio ignotam. tene
da est aut via quasi media q conclusio scim ali
quomodo est ignotum q; no est scitum simpliciter i i actu i
an addiscere est aliquomodo notum q; i lumine intel
lectus agentis l' i pmis est scitum quodammodo i i po.

Svlterius forte dubitaret aliquis de exemplis suppositis
tis q; i dz triangulum hre rdm passionis. Dicendum q;
q̄ rdm i passio vnum hre mo opposita eum
g triangulus sit olim q; de triangulo pbatur ppa
passio no vz q ipse triangulus possit hre rone
passionis. Ad quod q ut p; ex p phs. q vere est nu
lli accidit rda g que vere est nulli p ee actus
io forma no est demonstracio ut dz vj. metaphisice. q; q vere
est rda nullius passio ee p; s; l; rda no potest
ee actus alicuius. tn q vere est actus p ee rdm al
terius ut superficies que vere accidit corpori est tn rdm
coloris. q; appm est superficiei ut dz i topicis
p loco coloris sic i triangulus p ee passio alicuius
rdi no obstante q ipse sit rdm alicuius passio
nis.

Svlterius forte dubitaret aliquis. quo vni
tas hz rdm sibi. Ad quod q s quosdam phs ex
posicio exempli de dignitate passione rdo. q. loquitur
de pma dignitate pma passione i p rdo.
slam cum ait q oe affirmare aut negare
v est posuit exemplum de pma dignitate. q; pma
dignitas est de q s; affirmacio l' negacio. va cum
vo loquitur de triangulo posuit exemplum de pma
passione slam pma propositio geometrie est sup
datam lineam triangulum equilaterum collocare
i sic sup datam lineam p collocari triangulus
equilaterus sic ut p; geometriam scientibus sup
q; s; datam lineam collocari p quelz spes tri
anguli triangulus g simpliciter suppositus p ee pma passio
pbata i geometria de hoc rdo videlz de lata
linea sibi. cum loquitur phs de vnitate locutus est
de pmo rdo q; pma q rdicatur i arismetica est
vnitas s; sic ad aptandum exempla phi valde vi
dentur ee diffusa. ut q triangulus accipiatur p
passione pbata i geometria vnitas p rdo
supposito i arismetica slam si exempla no sint de
rda actus i si ea ponimus no ut ita sint s;
ut sentiat qui discit agruenciora tn sunt
exempla cum ponitur apta i conuencia. q; cum ponitur

recta constituta. patet ergo quod licet triangulus circulus
superficies quadratum et cetera talia proprie reperiantur in
continuis attribuuntur tamen talia ad numeros quia quidam
numeri sunt superficiales quidam circulares quidam quadra-
ti quidam triangulares. Quadratus enim numerus est qui consti-
tuitur ex ductu numeri in equalem numerum sicut in continu-
is quadratum fit ex ductu linee in se ipsam vel in
equalem lineam. quaternarius igitur est numerus quadratus quia
fit ex ductu binarii in binarium et novenarius
est quadratus quia fit ex ductu ternarii in ternarium. Su-
perficialis vero numerus appellatur qui fit ex ductu
numeri non in se ipsum nec in numerum equalem sed in numerum inequa-
lem. senarius igitur est numerus superficialis quia fit ex du-
ctu binarii non in se ipsum sed in numerum alium ut
in ternarium. Nam sicut in continuis quecumque linea
in quamcumque lineam ducatur facit superficiem sic in di-
scretis quicumque numerus in quemcumque numerum ducatur
facit numerum superficialem unde quia si ducatur numerus
in se ipsum vel in numerum equalem habet proprium nomen et dicitur qua-
dratum. si ducatur in numerum inequalem retinebit gene-
ris nomen et dicetur superficialis. Circularis autem numerus est qui
in se ductus semper in eodem finit sicut in continuis circula-
tio est ab eodem in idem terminatio. quinarius igitur est
numerus circularis quia in se multiplicatus semper finit in
v ita quod est ibi processus a v in v ab eodem in
idem. Nam quinquies quinque faciunt xxv et quinquies
xxv c xxv et sic in infinitum stat hec multiplicatio
per v semper finitur in v. triangularis autem numerus est
qui describit medium triangulare. sed fit a
numeris triangularis ex seriatione numerorum ordine. si
si super unitatem constituatur dualitas fiet tria pun-
cta ad modum trianguli et si super dualitatem constitu-
atur ternarius ut quod describant per tria puncta duo
ulterius unum erit et hec descriptio triangularis secundum
quod processio seriati in numeris habebunt descriptionem trian-
gularem. Advertendum tamen quod licet omnes passiones
numerorum possunt aliquo modo probari de unitate eo quod uni-
tas ut dicit Arismetica virtute et potestate sit omnis numerus
potissime tamen triangulus videtur competere unitati
quia series numerorum ex additione unitatis creatur
quare cum triangulus in numeris nihil sit aliud quam series nu-
merorum ordinate descripta cum hec series principaliter ex
additione unitatis fiat hec passio que est triangulus
potissime adaptabitur huic subiecto quod est unitas. si-
gnificatio triangulus probabitur de unitate ut dicamus quod proprium
unum sit unitatis licet ex sua additione constituere seri-
em numerorum triangularem facere. triangulus sit con-
stitutus se habebit tamquam passio unitatis aut

tamquam subiectum de quo licet autem affirmatio vel negatio tamen
quod dignitas. Nam si per additionem unitatis non constitu-
eretur hic triangulus non esset de quo licet affirmatio vel nega-
tio. immo unitas non esset unitas. nam cum de ratione
unitatis sit quod faciat numeros ex crescere seriatim si ad-
hoc non faceret iam non esset unitas. Videtur dubi-
tatio forte alicui de praecognitionibus qualiter accipiantur et quo
sumuntur. Dicendum quod praecognoscere idem est quod prius cognos-
cere. Igitur quod est praecognitum est prius cognitum et cetera. Sed prius
est ad prius et ad cognitum quia est prius natura et prius tempore et ad
cognitum quia est ad illud quod est. Ideo praecognitiones que as-
signantur. iiii. due ex parte prioris quia ad est cognitum
prius tempore ut maior ad illud et si non prius tempore prius natura ut mi-
nor et de praecognitionibus supra ex parte prioritatis secundum tempus et naturam
et determinatur in illa parte. Est autem cognoscere aliqua-
dem prius. Dicit et distinguitur due praecognitiones ex
parte cogniti ut si cognoscit cognoscere de aliquo quod est
de aliquo nomine quid est. Contrarie et praecognoscere erunt igitur
due praecognitiones supra ex parte cognitionis sicut sunt due
praecognitiones supra ex parte prioritatis. Videtur forte
dubitatio alicui quomodo hic praecognitiones adaptari debent.
Dicendum quod ut patet per hic ita in omni demonstratione est tria
considerare videlicet passionem que probatur. subiectum de quo
probatur et principium per quod probatur. Hic autem primo distinguitur
quia quedam sunt extrinseca in ingrediuntur demonstrationem
secundum substantiam sed secundum virtutem ut dignitates quedam vero sunt intrinse-
ca. in ingrediuntur demonstrationem secundum substantiam vel premissorum
patet autem ex istis hec praecognitiones sic adaptantur quia de
dignitate oportet praecognoscere quia est. i. quia est vera de passione vero
oportet praesupponere quid est quod dicitur per nomen. de subiecto vero oportet
praecognoscere utrumque sed de premissis assignabimus alios mo-
dos praecognoscendi. Non enim dicimus quod de premissis
oportet praecognoscere quid est quia hic est complexum non dicimus quod proprie
est praecognoscere quia est quia hic est dignitatis. Nam sicut
significatio complexorum et incomplexorum dependet ex
significatione incomplexorum et eorum sic quia est et veritas pre-
missarum dependet ex quia est et veritas dignitatum vel
est harum praecognitionum ergo propria premissarum sed premisse
quod est quod significant non habebunt a se sed ab eis incomplex-
is. quia est autem et veritatem habebunt a dignitatibus extra-
neis [illegible] adaptabimus autem ipsis premissis
praecognitiones supra ex parte prioritatis ut dicamus quod mai-
or cognoscatur prius quam conclusio tempore minor vero et si non tempore na(tura).

Sunt autem opinantur et cetera. Po° q

Posito prohemio et ostensa necessitate silli(?) de-
monstrativi. In parte ista ut dicebatur
esse de intento et determinat de ipso sillogismo demonstra-
tivo. Ad cuius scientiam quod sicut eos ipsos sillogismos simpliciter

supposita non fuit sufficiat scire generationem sillogismorum nec sufficiat scire quomodo silli fiant nisi habuimus potestatem faciendi sillos. ut vult phs in p° prior. in illo c° quod aut possimus erimus ille sic. et est sillin demonstratiuum arbitrari debemus quod non sufficiat scire quid sit demonstratio nisi sufficiat scire ex quibus et qualibus demonstratio fiat nisi habuimus potestatem faciendi demonstrationem. potissime autem habemus potestatem faciendi sillos et demonstrationem si sciuimus inuenire medium tam in sillis quam in demonstrationibus tota igitur illa pars executiva in qua phs de demonstratione determinat diuiditur in partes duas quia primo declarat quid sit demonstratio et ex quibus et qualibus habeat esse demonstratio. secundo declarat de medio demonstrationis in quo dat nobis aliquem modum potestatem demonstrationem faciendi secunda ibi in primo siue libro quoniam autem sunt equales numero. cetera prima in duas quia primo declarat de demonstratione secundum se absolute ostendendo quid sit et ex quibus et qualibus sit. secundo declarat de demonstratione comparando comparando demonstrationem propter quid ad demonstrationem quia et demonstrationem vniuersalem ad particularem ibi sed quia differt et propter quid scire. Adeuntes autem primus pars secundum quod non sufficiat scire demonstrationem debere esse ex veris primis et immediatis nisi sciuimus qualia sunt illa vera prima et immediata vel sint de omni vel sint per se vel sint secundum quod ipsum vel sint necessaria propter quod prima pars diuiditur in partes duas quia primo ostendit quod est demonstratio quia demonstrationem esse ex veris primis et immediatis. secundo declarat qualia sunt illa vera prima et immediata ibi. quoniam autem impossibile est aliter se habere. declarare autem quid est demonstratio non possumus nisi sciuimus quis sit finis demonstrationis quia demonstratio est quedam organum et quoddam instrumentum. ideo autem organi et instrumenti sumenda est per comparationem ad finem. ut si finis securis est secare durum per comparationem ad hunc finem diffiniemus securim quod est instrumentum ferreum et dentatum sic et omnibus instrumentis accidentaliter est diffinitio per comparationem ad finem. finis autem demonstrationis est scire ideo per comparationem ad scire sumenda est demonstrationis diffinitio. et ideo facit quia primo diffinit quid est scire. secundo comparat scire ad demonstrationem. tertio ex comparatione secunda assignatur demonstrationis diffinitionem secunda ibi. dicimus autem scire et per demonstrationem. tertia ibi sed igitur scire. est prima. d. f. quia primo diffinit quid est scire secundo manifestat quod dicat ibi mani est igitur quod huiusmodi dicit igitur quod scire opinamur autem unumquodque simpliciter et non sophistice modo quod est secundum accidens. quod dicat quod scire quod intendimus diffinire est scire non quocumque modo sed est scire simpliciter non sophistice non per accidens huiusmodi autem scire est cum arbitramur causam cognoscere propter quam res est et quoniam illius causa est. et non est contingere huiusmodi aliter se habere. Illo autem quod ut themistius dicit scire modum

propter videlicet esse et propter quid et communiter possumus dici scire aliquid qualitercumque cognoscamus per se si per signum sive aliter sed propter quod unusquisque scire aliquid cognoscimus ad demonstrationem et demonstratio est duplex videlicet demonstratio que fit et per effectus vel per causas remotas et demonstratio propter quid que fit per causam propriam et immediatam, propriissime autem dicitur scire quando scimus non quocumque modo nisi per quamcumque demonstrationem potissimam. Iste et quod omnia alia scire ordinantur ad hoc scire, vel hoc scire est propter finis, non finis hoc est omnium aliorum, quia quamdiu scimus aliquid per signa non quiescimus nec quiescimus cum scimus per causam remotam vel per effectus sed tunc quiescat intellectus noster quando scit per causam et per talem causam quod non ulterius quesiuit quid est cum hoc sic scire potissimum, et cum ad hoc scire ordinetur demonstratio potissima volens phs per fidem finem qui est scire assignare diffinitionem demonstrationis non determinauit de scire quocumque sed de scire potissimo quod hoc omnium finis ut est per hita nunc Iste et quod cum quod diffinitum est in duo assignare videlicet id quod se tenet ex parte diffiniti et id quod se tenet ex parte diffinitionis tenet hoc igitur dicere autem unumquodque simpliciter non sophistice modo quod est per accidens se tenet ex parte diffiniti. quia scire sic sumptum est scire quod intendit diffinire cum vero sbdit cum arbitramur causam cognoscere et totum id quod sequitur se tenet ex parte diffinitionis quod d. quod scire sic acceptum hoc est diffinitio causam cognoscere etc. Dubitaret forte aliquis utrum scire sit per causam Dicendum quod cum scientia nostra causetur a rebus et non scire quantum ad presens spectat est duplex videlicet practicum et speculatiuum quia est scientia operabilium a quo causatur scientia et modum agendi secundum quem causatur scientia et intellectu. et ideo per viam veniemus possumus diffinitionem hic datam de scire quantum ad hanc particulam que est per causam esse bonam et decentem possumus enim ostendere quod in diffinitione ipsius scire oportet esse causam prima via sumitur ex parte modi secundum quod scientia causatur et intellectu. secunda sumitur ex parte intellectus et quo hoc scientia causatur. tertia ex parte obiecti a quo causatur prima via sic patet. Nam si scientia nostra causatur a rebus oportet res prius esse a quibus scientia nostra causetur igitur si scientia nostra presupponit res esse. et quod res sunt sic agunt in animam et causant scientiam et intellectum et quod res sic se habent ad esse ita se habeant ad cognosci ut per hoc ex secundo metaphysice que igitur non habent sufficienter esse per se sed per aliud non habent sufficienter cognosci per se sed per

causa effectus. Ergo sicut non habent esse nisi per causas, ita non habent sufficienter cognosci nisi per causas. Bene ergo diffinitum est quod scire est causam cognoscere. Secunda via ad hoc idem sumitur ex parte ipsius intellectus. Nam si scientia in intellectu nostro causatur a rebus, non prius intellectus noster cognoscere nisi feratur in res a quibus sua scientia causatur dependenter. Ergo nostra scientia a rebus. Sed cum res causate dependeant a suis causis, tamen non dependens quamdiu dependet possit dependentiam tollere, sed per intellectum feramur in res causatas non cognoscemus perfecte nisi ipsas res causatas referamus in suas causas a quibus dependent. Et quamdiu non cognoscimus perfecte, non perfecte scimus. Non est perfecte scire effectus nisi referatur in suas causas. Tertia via sumitur ex parte obiecti intellectus. Nam obiectum intellectus verum. Verum autem in quadam adequatione consistit, ut tunc dicitur verum aurum quando ad causam est suis principiis, et quia hec adequatio est veritas auri. Non ergo possumus cognoscere aliquid esse verum aurum nisi sciamus ipsum referre in sua principia et sciamus ipsum habere adequationem et veritatem auri. Quare si non scitur nisi verum et veritas effectuum non scitur nisi habita adequatione fiat relatio in suas causas. Bene diffinitum est quod scire est causam cognoscere. Utrum autem sit aliquis alius modus sciendi in sequentibus apparebit. Ulterius autem dato bene diffinito esse quod scire est causam cognoscere propter quam res est. Dubitatur forte aliquis utrum oporteat nos addere et quoniam illius est causa. Dicendum quod licet diffinire scire non contingeret, sed scire potissimum quod competit intellectui nostro. Intellectus autem noster sicut intellectus humanus ut supra dicebatur est potentia cognoscens ita quod non statim cognita causa cognoscit effectum. Sicut non statim cognito subiecto cognoscit passionem. Si ergo modus cognoscendi noster esset similis modo cognoscendi substantiarum separatarum ut quod intellectus noster non oporteret nisi videre, sed statim cognito subiecto cognosceret passionem et statim cognita causa cognosceret effectum, tunc diceretur quod scire est causam cognoscere. Forte frustra adderetur et quoniam illius est causa. Nam hoc posito statim cognita causa sciretur cuius est causa. Sed cum intellectus noster possit cognoscere id quod est causa et ignorare id cuius est causa, ad cognoscendum perfecte non sufficit cognoscere causam nisi applicetur causa ad effectum. Oportet ergo scire causam et quoniam illius est causa, quod declarare volebamus. Ulterius forte dubitatur aliquis utrum oporteat nos addere et non contingit aliter se habere. Dicendum quod aliquando est causa per accidens, ut si edificator est causa domus et edificator est musicus, scire quod musicus sit causa domus. Sed id quod est per accidens contingit non esse causa. Cum ergo musicus sit causa per accidens, non sufficit scire musicum nisi sufficiat musicum referre in hoc causatum quod est domus

ad hoc quod habeamus scientiam de domo, quia hec est causa per accidens, non facit perfecte scire quia contingit aliter se habere. Ergo ad perfecte scire oportet causam cognoscere et quoniam illius est causa, et oportet hanc causam esse per se ita quod non contingat aliter se habere. His visis ad continuationem littere notandum quod tria tanguntur in littera ex parte ipsius scire quod diffinitur et tria ex parte diffinitionis correspondentia dictis tribus, quod sic ostenditur. Nam aliquis intellectus est in pura ignorantia quantum vel est in eo sophistico. Cum autem novit causas aliquas scit quodammodo omnia illa quorum sunt cause. Dico autem quodammodo quia scire causam et non applicare ipsam ad effectum non est scire effectum simpliciter sed est scire quodammodo et in potentia. Nam sicut res naturales quamdiu sunt in suis causis sunt quodammodo et in potentia, cum autem applicantur activa passivis fiunt in actu et sunt simpliciter, sic quamdiu scimus in ipsa causa scimus effectus illius causam quodammodo et in potentia; cum autem applicamus causam ad effectum tunc scimus effectum simpliciter et in actu. Ergo primo sunt sciende cause et tunc scimus quodammodo unumquodque. Secundo sunt applicande ad effectus et tunc scimus unumquodque simpliciter. Tertio hec cause sunt sumende de per se et tunc scimus non sophistico modo quod est per accidens. Scire ergo quod hic diffinitur est scire unumquodque simpliciter non secundum accidens. His autem tribus oppositis ex parte diffiniti correspondent tria posita in diffinitione, ut dicamus quod ad sic scire primo requiritur causam cognoscere ut sciamus unumquodque. Secundo oportet scire quoniam illius causa est, ut applicemus causam ad effectum et sciamus unumquodque simpliciter. Tertio oportet quod hic non contingat aliter se habere, ut hee cause sint per se, ut sciamus unumquodque simpliciter et non per accidens.

Notandum quod propter hoc accidit aliquando ut hec verba inducta sint propter modos arguendi per quos generatur scientia propter quod scire quod accipitur scientiam large potest notitie possumus quod est ad presens spectat. Quorum prima generatur in nobis notitia aliqua. Primo per signa et per aliqua probabilia. Secundo per causam remotam. Tertio per effectus. Quarto per causam propriam et immediatam. Nam hec notitia que in nobis generatur vel generatur in nobis per syllogismum dyalecticum et tunc generatur per signa et per probabilia, vel generatur per demonstrationem, quia et hec est duplex, quia vel est per causam remotam vel per effectus, vel quarto generatur per demonstrationem potissimam et tunc generatur per causam propriam et immediatam. Ideo in diffinitione pertacta tria tanguntur ut separet hoc scire quod est per causam propriam et potissimam a scire quod est per causam remotam et per effectus et per probabilia. Id autem quod scire de quo hoc intendimus est causam cognoscere propter quam res est, ad differentiam de scire quod non est per causam sed per effectus, et quoniam illius est causa, ad differentiam de scire quod

scire quod est per causam remotam. causa autem remota non
proprie est causa istius sed proprie est causa alterius ex quo tamen aut
potest esse causa huius. ¶ Tertio secundo quod hic non convenit alicui se habere ad di
fferentiam de scire quod est per probabilia vel per signa que
conveniunt alicui se habere. ¶ Secundo notandum quod significatur dicendo quod scire est
causam cognoscere propter quam res est ad differentiam de scire quod
est effectus simpliciter licet effectus possit esse causa in inferen
do quia effectus devenit (?) potest inferre suam causam non tamen ef
fectus est causa in essendo. ¶ Tertio notandum quod hic quod dicit quod scire
unumquodque et non sophistice aut adaptatur alicui secundum quosdam
quod nos adaptamus propter quod scilicet quod scire ad quodam
modo quod ad presens spectat tertius potest exigere. ¶ Quarto si sciatur in
sua causa tamen antequam illa causa adaptetur effectui. Secundo si sci
atur in suo toto prius quam in illo toto cognoscantur distincte
partes. Tertio si sciatur ad in suo secundo ut si cognoscat aliquis
coruscum et ex hoc arguatur cognoscere volentem eo quod
accidit coruscanti volentem esse. Scire ergo quod hic diffi
nitur est scire unumquodque non in sua causa tamen et in potentia sed in
se et in actu. est scire in unumquodque simpliciter non in suo to
to tamen et confuse sed in se et distincte. est in scire unum
quodque non per accidens et sophistice in suo secundo sed in se ipso et per
se. hic autem ad aptationem licet in se bonum sit conditiones tamen se
tenentes ex parte diffinitionis non sic respondent conditionibus
se tenentibus ex parte diffiniti. sic in adaptationibus alius
propter quod ad aptationes non censende sunt potiores.
¶ Quarto notandum quod licet in hac diffinitione data de scire sint tamen
attendenda ut referet ad ipsum diffinitum possumus
tamen in ipsa diffinitione quatuor considerare que aliquando attendenda
sunt in diffinitione scientie simpliciter si volumus scire. primo
consideranda est sibi cause sicut ipsa causa. Secundo illa causa
debet esse propria et immediata. Tertio debet esse relata ad effectum
quia ut dicebatur quod diu sistimus in causa et non referimus ipsam
ad effectum nescitur effectus nisi in actu sed solum in potentia.
Quarto debet esse illa causa certa effectum ita quod in potentia sit
aliter se habere quod posita tali causa non ponatur effectus hoc
est ergo quod dicit quod scire est causam cognoscere quantum ad substantiam
cause propter quam res est quantum ad immediationem cause et causam il
lius est causa quantum ad relationem cause quia tunc scimus causam et quod ipsum
illius est causa cum causam ad effectum referamus et quod non convenit ali
ter se habere quantum ad certitudinem cause quia tunc est causa certa effectui.
quando se invicem inferunt et quod in potentia est aliter se habere cum
posito uno ponatur reliquum. ¶ Deinde cum dicit manifestum est ergo
declarat hic quod dicit esse quod causa facit. quia primo ostendit diffinitionem de
scire esse bene assignatam, secundo ex hiis que dixerat de
scire concludit quale sit ipsum scire. tertio ne credatur quod
omne scire sit tale quale est scire quale est diffinitum, in
nuit alium modum esse sciendi cum sciendi per ostensionem. sic in
causa quidem etc. Tertia ibi significare ergo etc. secundo ergo manifestum est ergo

quod scire quid sit dicto huius. Supra sic est diffinitum simpli
citer non scientes et scientes super extimant se sci
re. si habeant huius causam et secundo quod huius eandem. id est
nescientes ipsi opinantur sic se habere id est extimant se habere
causam, scientes vero causam habent. ¶ Notandum autem vim
declarationis huius in hoc consistere quod illud est scire quod haben
tes omnes se scire extimant sed omnes habentes vel habere cre
dentes causam in quo deventum est extimant se sci
re ergo bonum est diffinitio de scire et scire est per causam in
quo deventum est. ¶ Notandum quod nescientes credentes se
tamen scire aliter comparantur ad causam et aliter scientes vere
simpliciter nescientes credentes se scire non habent causam sed
opinantur se habere, scientes non solum credunt se habere causam
sed in habitu. non autem quod huius eandem id est nescientes opinantur se
habere scire id est se habere causam. scientes autem causam habent. ¶ Notandum
quod sicut communiter talis passionibus et talis actibus idem est quid
et propter quid ut quid est eclipsis? privatio luminis in luna
obiectu terre et propter quid est eclipsis propter privationem etc.
Sic in diffinitione data de scire eadem est continens quid
et propter quid ut quid est scire est causam cognoscere propter quam res
est etc. et propter quid est scire quia cognoscere causam etc.
¶ Dubitaret forte aliquis quia videtur plurimum invalere de
clarare diffinitionem datam de scire simpliciter cum diffinitio con
stet ex genere et differentia de hiis omnibus diffinitionem predictam
bene assignatam esse eo quod accipiatur proprium genus propter
aliquas differentias vel tantum probanda est diffinitio quod sit bene
data eo quod accipiatur proprium subiectum. hic autem necesse
non sic probatur diffinitio esse bene assignata. sed ostendit quod bene
diffinitum sit scire quia omnes communiter opinantur tale esse sci
re quale est diffinitum. ¶ Dicendum quod ut themistius innuit
non non in diligenter in hoc loco non ut sciamus quod hic est
scire ut narravimus diffinitio ergo hic data de scire est
quid est quod significat nomen et quid importatur per hoc nomen scire re
aliter vel diffinire ipsum ut est quedam res et quidam ha
bitus anime hic magis pertinet ad artificem realem hic non
est locus. sed diffinire ipsum secundum intentionem sui nominis
ut quid importatur per hoc nomen scire hic primo pertinet ad artifi
cem rationalem ut ad logicum logicus enim licet sit artifex ra
tionalis tamen quia ad eum spectat tradere artem demonstrationis
cum demonstratio ordinetur ad scire spectabit ad ipsum
tradere hic autem declaratur quid importatur per hoc nomen scire et
quia ut plures accipit in secundo topicorum et ut communiter dicit nominibus u
tendum est ut plures diffinitionem datam de scire que
est quid significatur per hoc nomen scire ostendit bene assignatam esse ex eo
quod omnes communiter tam scientes quam nescientes opinantur
tale esse scire quale est diffinitum ex hoc autem patet propter
quod plures accipiunt quod scire opinamur unumquodque non autem
accipiunt quod scire est unumquodque et secundo cum causam arbitr

nũ cognoscere n̄ d' cũ cām cognoscam⁹ ut dcm̄ est
ipe i tenens diffinire scire p̄ eo q' oēs cōīt' tā scien
tes q̄ nescientes apphendūt de h' subiecto scire. Et q' tā
scientes q̄ nescientes nō sciūt vnūquodq; s; possūt
se optare scire. Et tā isti q̄ illi n̄ hūt cām s; po
ssūt arbitrari cām hr̄e. Ideo nō ait q' scire est
vnūquodq; s; q' scire opinamur. Et nō sic' cū cām
cognoscam⁹ s; cū arbitram̄ cognoscere. ¶ Deinde cū d'.
cōe q̄dē e'. Et dr̄ opinat q̄le sit ipm̄ scire. q̄a h⁹
que dixit de ipo scire, ɔcludit q̄le sit ipm̄ sci
bile dicens. cōe q̄dem. e' sic' est scīa h' ipo de
est ali' se h̄re. q. d. q' si scire est p̄ cām necm̄ nō
ɔtingente ali' se h̄re. oz q' ipm̄ scibile ide' simp'
est scīa sit q' necm̄ n̄ ɔtinget ali' se h̄re. ¶ Notādū
aūt q' ipm̄ scire h̄z duplicē ɔtin'ētē ɔpatōne.
vnā ad cām p' q' est. et aliā ad obiectū de q' est.
ideo i diffōe data de scire ad tangit' p'ti
nens ad cām p' q' est scīa. ad n' ptinēs ad obz
de quo est scīa. Et ad ptinens ad vtrūq; ɔ̄sam cū
dr̄ q' scire est cām ɔgscere. pp̄ q' res est tangi
t' ipa cā p' q' est scīa. cū n' sbdit' Et ipm̄ illi' e
cā. tangit' obm̄ sui scibile de quo est scīa. cū n'
addit q' nō c' ali' se h̄re. tangit' vtrūq; ɔ̄sam. Et
scibile oz ēē necm̄. Et cā p' q' est scīa oz ēē nec̄ ita
ut vtrūq; p'ferūt ad scire nō c' ali' se h̄re.
Notādū et q' cū scīa Et q' h' hic' soziat' spēm ex
obo oz q' q̄le est scire. tale sit scibile. Et ex q̄ g' si
scire simp' est p̄ cām nō ɔtingētē ali' se h̄re
oz q' ipm̄ scibile est simp' scīa n̄ possit ali' se
h̄re. ¶ Dubitar; forte ali's q' vr̄ h' ēē falsū
q' n' sit scibile n' q' nō p' ali' se h̄re ɔ̄sam de ip
sis corruptibil'. Et de ipis mobil'. Et de ipis ali'
se hn̄tib; est scīa n̄lis. ¶ Dicendū q' de h's diffu
sius dixim' i h's que ɔdidim' sr̄ ph̄icas. Ad
p̄ns aūt scire sufficiat q' ipis t̄nsmutabil'
Et ipis variabil' i est ad necio. q' necm̄ est
t̄nsmutabilia t̄nsmutari. Et corruptibilia
corrumpi. q' oē corruptibile de necitate corrūpet'
... g' istis t̄n sūt aliq' necia de istis est scīa ita
q' ipa t̄nsmutabilia ut ɔpat' ad scire necia di
ci possūt. ¶ Deinde cū d'. siquidē g' q' di
ffinierat scire simp' ne ali's crederet n' ēē ali
u' mōi sciendi aīm p'dco dixit ēē aliū mōm sciendi
dicens. Siquide g' Et ali' est sciendi mod' posteri⁹
dicem⁹. ¶ Notādū aūt q' si scire sumat' large ad
idem noticiā necia. tūc ipa noticia p'ncipiorum
est queda scīa. sic i possum' extendere n' scīa
ad ipm̄ scire p' effcm̄ de istis g' modis sciendi.

ut de noticia p'ncipiorum. Et de scire p' effcm̄ Et p' cām remo
tam. posteri⁹ declarabit'. Appe tn̄ subiecto scire nō c'
scire n' eo m' q' dcm̄ est. ¶ Deinde cū d'. oīs aūt
scire. ɔpat ipm̄ scire ad ipām demon̄ōm. Et ad
c' cui' scīa q' scire d' ɔpat' ad demon̄ōm. p'mo q' est
finis ei'. Secdo q' est effcs ip̄' ibi. d. s. q' p'mo ɔp
at scire ad demon̄ōm ut est finis e'. Secdo ut est
effcs ip̄' ibi. Demonstratiōm aūt ip̄' dico. d'c g' di
cim' aūt scire p' demonstratiōm intellige q. d. q' scire
n' a' est q' intellige vitate p' demonstratiōm. tūc g' su
pplenda est l'ra. q' cū sic sit scire est finis de
monstratiōis. ¶ Notādū aūt q' i strm̄ n' est finis s; est
ad ordinatū ad finē. ideo g' ad q' ordinat' i strm̄
est fis i strumēti. Et q' demonstratio est q'dā orga
nū Et q'dā i strm̄ quo utit' i tell'c's ad i telligēdā
vitatē ɔclonū. oz q' ipm̄ scire q' ordināt' demonstratio
Et q' est p' demon̄ōm sit demon̄ōis finis. ¶ Notādū e'
q' ph's nō diffinit h' scire n' g'ra demonstratiōis
ideo posteri⁹ diffinit scire ɔpauit ipm̄ scire
ad demon̄ōm. oñs ipm̄ ēē demonstratiōis finē. ¶ De
inde cū d'. demon̄ōm aūt dico. ɔpat scire ad
demonstratiōm. p'c est demonstratiōis effcs dicens. Demō
strōm aūt dico sillogismū apodicticon. i. scialē
sic faciēte scire. g' si demonstratio Et sill's faciat sci
re. g' scire nō solū est fis s; Et est effcs demonstra
tiōis. Et sbdit' q' appellet sillm̄ scialem dicens. scia
lem aūt sillm̄ dico s'c q' demonstratiōm sic p'cipe
sillm̄ i h'ndo ipm̄ h'i sillm̄. scim⁹ ... p' ipm̄.
¶ Notādū aūt q' scial' sill's ut cōīt' ponit' p' dici
d'l' quo utit' scīa. s'l' q' agenerat scīam. m'cus. n.
sill's utit' scīa aliq' que nō agenerant scīa.
ut mecha'a p' om̄. utit' m'cus ... demo
stratio g' d' sill's scial's nō solū q' eo utit' aliq'
scīa. s; q' ad generat scīam. Et faciat scire. Et q' sic
est. scire est demonstratiōis effcs. ¶ Dubitar;
forte ali's. q' cū finis sit cā cāe ut d'r om̄. s'
p'm ph'. Et cū cā Et effcs videm' op' ei scire si
est demonstratiōis finis erit demonstratiōs cā. nō g' ēē
poterit demonstratiōis effcs. ¶ Dicendū q' i eode' g'n'e cāe
nō est eade' cā Et effcs. s; i diu'sis g'nib; nō est
i conveniens. n'a ut d' i p'ncipio methaphi'. quedā sūt cā sibi cui
i nuicē ut exercitiū est cā sanitatis. Et sanitas ex
cii. s; nō eode' m'. i. n' s'm ide' g'n' cāe. ɔ̄sam ut
ibi d'r h'. i. sanitas est cā exercitii. sicut ɔplētiua.
necesse. i. sicut finis. exercitiū nō est cā sanitatis sicut
p'ncipium mot'. sic Et i p'posito scire est demonstratiōis cā i
g'n'e cāe finalis demonstratio n' est cā scie i g'n'e
cāe efficientis ... g' finis p'c p'cessiste l' p'cessit h'is

que sunt ad finem. tunc hic finis est eorum que sunt ad fi-
nem. Sic habet rationem finis quod non habet rationem efficientis ut patet
causa vel principium eius quod est finis omnium quod perficitur esse
necessarias entitates sic est finis eius causa eorum quod non est
efficiens aliorum entium. Sed cum finis non perficitur huiusmodi que
sunt ad finem propter efficientiam et causam per illa. ut quod sani-
tas non perficitur potioni. post per potionem in via sed
quod movens erit sanitas cum potionibus et potio similiter sed non
in eodem genere cause. Sic et in proposito quod nescimus an de-
monstrationem quod scire non perficitur demonstrationi ideo per
demonstrationem efficientis erit ergo scire cum demonstratione
et demonstratio cum sciunt sed non in eodem genere cause. Demon-
strationem dico. Hic ergo est scire. declarato quid sit scire et con-
cluso qualiter scire operatur ad demonstrationem. In parte ista
ex hiis que dixit de scire concludit qualis debeat esse
demonstratio et assignat diffinitionem demonstrationis et dicit quod
facit quod primo assignat hic diffinitionem secundo eam declarat et
probat ibi. Sic necessarium principium. Dicit ergo si ergo est scire ut po-
suimus necesse est demonstrativam scientiam esse ex veris et primis et
immediatis et notioribus et prioribus causis quod conclusionis.
Aliud quod cum finis imponit necessitatem hiis que sunt ad finem
cum scire sit finis demonstrationis oportet demonstrationem habere
omnes conditiones tactas quia aliter non faceret scire tale est
ergo hic demum philosophie ergo dicit quod cum finis serre sit ser-
rare oportet eam esse ferream et dentatam quia aliter divi-
dere non posset; sic cum finis demonstrationis sit sci-
re oportet eam esse ex veris et oportet eam habere omnes conditiones tactas
quia aliter non posset facere scientiam. Aliud est quod dicit dicta-
le est scire ut posuimus quod scire non potissimum potest
ad generationem per demonstrationem quia que potest procedere per effectus
sed scire potissimum et tale scire quale posuimus qua-
le est diffinitum non pertinet hic nisi per demonstrationem que proce-
dit per causas et que sit ex veris et que habeat omnes condi-
ciones tactas. Demonstrationem autem dico. Sic necessarium est principium. de-
clarat diffinitionem datam et dicit quod dicit facit quod primo declarat eam
in generali secundo in speciali ibi. Verum quidem ergo. in prima parte intendit
talem rationem. Demonstratio est faciens scire propter principia ipsi scientie
oportet quod sit ex veris principiis et cetera. demonstratio autem est huiusmodi quod fa-
cit scire propter propria principia rei. ergo est ex veris primis et cetera. de
hac autem ratione non ponit nisi veritatem medii dicens quod sic
necesse sunt propria principia eius quod demonstratur. que dicit quod si demonstratio
sit sic quod habeat super omnes conditiones tactas ut quod sit
ex veris et primis et cetera. tunc sunt in eo propria principia eius quod de-
monstratur. que enim quod scitur. sunt ergo est supplenda ratio. quod
cum demonstratio debeat procedere ex propria principia ipsi scientie per
demonstrationem oportet quod sit sic sicut demonstratio est. id est quod habeat omnes con-
ditiones tactas et subdit quod sillogismus quidem erit sine
hiis id est sine hiis principiis veri. propter non sillogismus quidem

ut puta sillogismus quidem erit sine hiis id est sine principiis propriis princi-
piis et absque eo quod sit ex primis et immediatis
demonstratio autem non erit sine talibus quia tunc non
faciet scientiam. Verum quidem oportet esse
Verum et cetera. postea diffinitionem Lc 6
demonstrationis et conclusio diffinitionem illam
bene esse assignatam. In parte ista
declarat particulas diffinitionis positas et est quod
dicit. Facit quod primo declarat quod demonstratio oportet esse ex
veris secundo quod ex primis et immediatis tertio quod oportet
esse ex prioribus et notioribus ibi. Causasque. Secunda ibi. Ex primis autem.
tertia ibi. Causas quidem notiores. Dicit ergo. Verum
quidem ergo. oportet esse quod demonstratur. quoniam non est non
contingit scire ut quod dyametros sit symme-
tros id est sit commensurabilis coste. Dubitant
forte aliquis utrum oporteat esse quod demonstratur et videtur quod
non. quia de rosa potest haberi scientia. nulla rosa exis-
tente. ridiculum non enim esset dicere quod habens scientiam de
rosa perderet suam scientiam rosa corrupta.
Item Euclides dat in geometria sua
scientiam de corpore xii. pentagonorum equilaterum
collocabilium in spera. forte nullum est tale
corpus in quo sint xii. pentagoni sic equales quod
possint sic collocari in spera quod si spera atti-
gat angulum unius pentagoni quod attingat
omnes angulos omnium pentagonorum. Intelligendum
est philosophus volens quod non est non scitur et illeret
quod oportet esse quod demonstratur. Ad quod dicendum ad presens
spectat duplex potest dici de aliquo quod sit. vel quia est ac-
tu existens vel quia est res predicamenti. Si ergo queratur
utrum oporteat rem esse actualiter ad hoc quod de eis sit
scientia patet quod non per rationes tactas quia possumus habere
scientiam de rosa nulla rosa actualiter existente
et possumus habere scientiam de corpore xii. pentago-
norum nullo tali corpore existente immo cum per intellectum
abstrahamus res ab hic actuali existentia et in-
telligimus eas secundum suam quiditatem inconveniens
est dicere quod de nulla re possit esse scientia nisi ac-
tualiter existat. accidit enim rei ut est scibilis et ut
operatur ad intellectum quod actualiter sit cum demum sit
quod res sit accepta abstrahatur per illum a suo esse
actualiter esse. Sed si queratur utrum oporteat quolibet scibile
saltem esse rem aliquam predicamenti dato quod non actu-
aliter existat dicendum est quod sic. Nam cum scientia non
sit nisi de ente ut plane videtur hic velle philosophus
et ens per se dividitur in x predicamenta. ut vult philosophus in
quinto methaphysice oportet quolibet scibile esse rem aliquam alicuius predica-
menti aut collocari in predicamento non possum actu

esse secundum suam quiditatem. Quiditas autem intelligitur ad tempus ad esse quiditative. Ergo habent non solum que actualiter existunt et que sunt in se et sunt quieta suo actuali esse, sed et eciam hec quiditates et sunt res permanentes et possunt intelligi ab intellectu et esse quod scitur que non sunt in se et habent actuale esse sed sunt in suis causis et possunt esse. Est enim triangulus res permanens et ubi deum esset quod superficies triangularis est in permanendo quantitatis et est species quantitatis, necesse dato quod nulla talis superficies esset cadunt que post sunt in se non in suis causis. Et solum scientia entia apud aliquos ut tragelaphus et chymera non sunt scibilia nec sunt res alicuius permanentis. Patet ergo qualiter oportet esse ens quod scitur et propriam dicta soluta sunt argumenta.

Ulterius autem dato quod non oporteat subiectum esse actualiter existens sed sufficit quod sit res permanens et quod sit secundum suam quiditatem ad hoc quod de eo sit scientia. Dubitaret forte aliquis utrum oporteat passionem probandam de subiecto actualiter existere ad hoc quod de ea sit scientia et videtur quod sic quia per demonstrationem concluditur passionem inesse subiecto. Sed non inest ad aliquid nisi habeat actuale esse et ergo nulla passio de subiecto probatur nisi actualiter existat. Item contrarium est quod subiecto non existente actualiter oportet quod non actualiter existat passio. Esse si posset haberi scientia de subiecto non actualiter existente habebitur et de passione dato quod actualiter non existat. Dicendum quod cum quod est sit obiectum intellectus et res sciende considerentur secundum suam quiditatem non secundum suum actuale esse. Sicut abstrahimus subiectum a suo actuali esse et intelligimus ipsum secundum suam quiditatem sic abstrahimus et passionem de subiecto probandam. Si ergo oporteat aliqualiter esse passionem ad hoc quod de ea sit scientia et quod possit de subiecto probari dicendum quod cum passio causetur a principiis subiecti et oriatur a subiecto sic sufficit ad hoc quod subiectum sit quod scitur quod habeat essentialem ordinem ad suas causas. Sic ad hoc quod passio sit quod scitur et quod possit probari de aliquo subiecto sufficit quod habeat essentialem ordinem ad subiectum illud nullo enim triangulo existente demonstrabile de eo habere tres, eo quod hec passio habeat essentialem ordinem ad ipsum.

Ulterius autem dubitaret forte aliquis de quo esse intelligit philosophus cum ait quod esse oportet quod scitur. Dicendum quod esse de quo hic loquitur philosophus est idem quod esse verum. Hic enim intendit philosophus probare quod demonstratio sit ex veris. Veritas autem propositionis est esse ex oppositum vel divisionem verum et philosophus 5o metaphysice ait quod uno modo dicitur ens quod significat quiditatem predicamentorum. Alio modo ens quod significat veritatem rei ut cum dicimus aliquid esse vel per philosophum demonstrabimus suam veritatem cum dicimus aliquid non esse demonstrabimus suam falsitatem. Posset ergo esse vel non esse sunt in propositionibus et quod dicit veritatem propositionum sive enunciationum. Sunt hec esse cum dicitur quod oportet esse quod scitur proprie quod scitur quod esse in propositionibus non nominat actualem existentiam sed nominat habitudinem predicati ad subiectum. Hoc enim verum est quod copulat predicatum subiecto et sic est nota veri de aliquo non dicit ipsam actualem existentiam sed significat quandam compositionem et quandam habitudinem predicati ad subiectum. Quod si compositus non est intelligere. Cum enim dicitur quod est pluvia et respondetur pluvia est aqua guttatim cadens, vera est hec locutio, in pluvia non existente. Similiter cum dicitur pluvia est aqua guttatim cadens non est in intellectus propositionis quod pluvia habeat actuale esse neque quod actualiter existat. Sed quod hoc predicatum aqua guttatim cadens habet per se habitudinem ad hoc subiectum quod est pluvia. Hoc ergo modo oportet esse que sciuntur et demonstrantur et hoc modo oportet demonstrationem esse ex veris et in propositionibus ex quibus demonstratio constituitur predicata habent per se ordinem ad subiecta. Cum enim dico triangulus habet tres vera est propositio et non est intellectus propositionis quod triangulus actualiter existat. Sed quod hec passio habere tres habeat per se ordinem ad triangulum demonstratio ergo est ex veris et est ex hiis que sunt, per esse dicitur per se habitudinem predicati ad subiectum. Non est autem demonstratio ex falsis neque ex hiis que non sunt quia non est ex hiis que habent oppositam habitudinem ad subiectum. Ut quod symmetrum habeat repugnanciam ad dyametrum. Non est quod scitur neque cadit sub scientia quod dyameter sit symmetrus coste.

Ulterius autem dubitaret forte aliquis de probatione aristotelis ubi vult probare quod demonstratio sit ex veris. Ipse enim ait quod veritas oportet esse quod scitur et quod demonstratur cum ergo verum possit concludi ex falsis ut patet per philosophum in libro priorum. Contingit quod verum sit quod demonstratur et verum sit quod scitur. Ponatur tamen demonstrationem esse ex falsis. Dicendum quod sillogismus est oratio conditionalis. Premisse habent se ut antecedens et conclusio ut consequens. Constat autem quod si antecedens est quod deinde consequens est. Dicendum et in omni vera forma sillogistica si premisse sint vere deinde conclusio est vera non tamen verum quod si antecedens non est quod consequens non sit. Potest enim contingere quod non sit antecedens et tamen sit consequens. Ut quod non sit homo et tamen sit animal. Dicendum non valet si premisse sint false quod deinde conclusio sit falsa. Potest enim ex falsis sequi verum. Et simul cum falsitate premissarum potest stare veritas conclusionis.

Advertendum tamen quod ut idem philosophus dicit in libro priorum quod licet ex falsis possit sequi verum, hoc non est propter quid. Sed quamvis falsitas premissarum non est causa veritatis conclusionis ipsum enim non esse animal non potest esse causa quare sit consequens. Potest enim contingere quod non sit homo et tamen sit animal. Sed tamen ipsum non esse hominem non potest esse causa quod sit animal sed accidit. Dicendum et in propositionibus potest contingere quod premisse non sint sed sint false. Conclusio autem sit vera sed hoc non est propter quid non erit causaliter sed erit quamvis accidit conclusio ergo vera non

propter sed ex premissis talis tanquam ex causis ergo si quod demonstratur est verum tunc vera inferuntur ex aliis ex premissis quia demonstracio faciat scire et demonstracionis premisse sunt cause conclusionis oportet premissas esse veras. Hoc est ergo quod philosophus quod si verum est quod demonstratur et verum est quod scitur oportet demonstraciones esse ex veris quia aliter ipsum quod verum non posset concludi nisi ex veris. Alii autem dubitant forte ad hoc quid in proposito sit dyametrum esse symmetrum coste. Dicendum quod symmetrum idem est quod commensurabile coste. Illa sunt commensurabilia que communicant in aliqua una mensura. Si ergo aliqua una linea quantumcumque modica que mensuraret dyametrum posset mensurare costam vel econverso, tunc costa et dyameter commensurabilia, et haberet se dyameter ad costam sicut aliquis numerus ad aliquem numerum. Nam si aliqua una linea mensurat utrumque oportet quod illa linea in numero aliquo contineatur in dyametro et in aliquo numero in costa. Ut si linea unius palmi mensurat dyametrum et costam ut forte quod dyameter est quinque palmorum et costa quatuor, habebit se dyameter ad costam sicut v. ad iiii. Et si illa linea sit in aliquo alio numero in dyametro et in aliquo alio numero in costa, habebit se dyameter ad costam sicut ille numerus ad illum numerum, et quadratum dyametri ad quadratum coste se habebit sicut quadratum illius numeri ad quadratum illius alterius numeri. Quia cum quadratum dyametri sit duplum ad quadratum coste ut probatur in penultima primi Euclidis, possibile est inveniri aliquem numerum quadratum qui dividitur in duo quadrata equalia quod est impossibile. Cum ergo dicitur quod dyameter demonstratur esse incommensurabilis coste, intelligendum est de costa unius quadrati habentis latera equalia. Nam in superficie habente latera inequalia potest dyameter esse commensurabilis coste, quia licet sit impossibile invenire numerum quadratum qui possit dividi in duo quadrata equalia, potest tamen reperiri numerus quadratus qui dividi in duo quadrata inequalia, ut xxv. est numerus quadratus et dividitur in xvi. et ix. quorum utrumque est quadratus. Ergo si in superficie a.b.c.d. costa a.b. sit iiii. pedum et costa b.c. sit trium pedum, dyameter a.c. commensurabilis erit illarum costarum et erit v. pedum. Pes ergo mensurans dyametrum a.c. mensurabit utramque costarum et habebit se quadratum dyametri a.c. quadrato utriusque coste sicut se habent quadratum. Sicut numerus ad numerum, ut sicut xxv. ad xvi. et ad ix. Cum ergo dyameter ponatur v. pedum et v. in se ductum faciat xxv., costa autem maior ponatur esse iiii. pedum que in se ducta faciunt xvi., costa autem minor ponatur trium pedum que in se ducta faciunt ix., habebit se quadratum dyametri ad quadratum coste maioris sicut xxv. ad xvi. et ad quadratum

.a. costa iiii. pedum .b.

dyameter quinque pedum

costa trium pedum

d .c.

coste autem minoris sicut xxv. ad ix. Que duo quadrata duarum costarum, videlicet xvi. et ix., equantur xxv. quod est quadratum dyametri. Reperitur ergo commensurabilitas inter dyametrum et costam si sint coste inequales, non autem si sint equales. Hec ratio est superius tacta, videlicet quia potest inveniri aliquis numerus quadratus qui potest dividi in duo quadrata inequalia, non tamen autem invenitur aliquis quadratus numerus qui in duo quadrata equalia scindi possit. Deinde cum dicit *Ex primis autem*, ostendit demonstracionem debere esse ex primis et immediatis. Dicens quod ex primis autem et indemonstrabilibus, id est ex primis et immediatis, oportet esse demonstracionem, quia non est scire nisi habens demonstracionem ipsorum, id est propter ipsa, videlicet propter prima et immediata. Scire enim dicens quod scire non est per accidens, id est per quod est demonstracio per se primo, et addit quod et non per accidens habere demonstracionem, quod dicit quod scire est per demonstracionem per se et per causas per se, non per demonstracionem per accidens nec per causas per accidens. Alii autem quod possibile hic ideo sic forte sunt [illegible] non contingit scire ex illis oportet demonstraciones esse, sed sine primis et immediatis non contingit scire, ergo ex primis et immediatis oportet demonstraciones esse. Hoc autem quod non scit, id est non contingit scire nisi habens demonstracionem ipsorum, id est per ipsa, ut id est propter prima et immediata. Alii autem quod demonstracio sit ex aliquibus propositionibus sive ex aliquibus premissis tunc contingit vel ille premisse sint indemonstrabiles et sunt prime et immediate vel non. Si sint indemonstrabiles habetur intentum. Si autem possunt demonstrari, vel habetur demonstracio de eis vel non. Si sunt demonstrabiles et non demonstrantur, ergo sunt ignorate; et ignoratis autem premissis ignoratur conclusio, non ergo contingit scire per aliqua demonstrabilia nisi habeantur eorum demonstraciones. Ergo si per demonstracionem ut faciat scire oportet quod sit ex indemonstrabilibus, quia non contingit in illis non abire in infinitum sed sit devenire usque in indemonstrabilia. Ideo dicit in processu quod demonstracio est ex primis et veris, quia per ea que sunt prima et vera supponit originem demonstracionis, ergo vel est per indemonstrabilia immediate vel est per demonstrabilia ad indemonstrabilia reducta.

Alii dicunt quod si dicatur quod demonstracio semper est ex indemonstrabilibus verum est proposito quia semper est ex indemonstrabilibus et immediatis si ipse premisse sint indemonstrabiles vel mediate, quia si premisse sint demonstrabiles ut faciant scire oportet eas ad indemonstrabilia reduci. Rursus si dicatur quod demonstracio potest esse ex demonstrabilibus ut ad indemonstrabilia reducuntur verum est proposito. Dupliciter ergo potest legi littera philosophi. Primo ut si quod dico ipsorum referatur ad prima indemonstrabilia ut sit sensus hic dico demonstracionem debere esse ex primis et indemonstrabilibus quia non habens demonstracionem ipsorum

i. per ipsa prima et indemonstrabilia. Nam scire est per prima et indemonstrabilia cognoscere, id est per quae est demonstratio per se et non per accidens. Ad secundum dicendum quod dico ipsorum posse referri ad ipsa demonstrabilia reducuntur, ut sit sensus quod demonstratio est ex primis et indemonstrabilibus, quia non sciet aliquis simpliciter demonstrabilia non habens demonstrationem ipsorum. Ideo videtur quod scire non simpliciter per ea quorum est demonstratio est per habere demonstrationem eo quod per se et non habere demonstrationem secundum accidens. Quasi dicat: per demonstrabilia non est scientia nisi de ipsis demonstrabilibus habeatur demonstratio et oportet quod ista demonstratio non sit per se, non per accidens. Oportet ergo demonstrabilia demonstrari et ad indemonstrabilia reduci, si ex eis debeat esse demonstratio simpliciter, quia ergo est demonstratio ex demonstrabilibus per media vel immediate. ¶ Notandum quod si fiat demonstratio ex demonstrabilibus, ut patet, oportet illa demonstrabilia demonstrari; sed si fiat demonstratio per se et per causam per se, cum in talibus non sit abire in infinitum, oportet tandem ad indemonstrabilia devenire. Ad removendum ergo processum per accidens, secundum quod possemus deviare ne deveniremus ad prima et indemonstrabilia. Aut quod scire non est per accidens habere demonstrationem. ¶ Deinde cum dicit causas quidem notiores. Dicit quod oportet demonstrationem esse ex prioribus et notioribus causis. Quasi dicat: quia prius dixit hoc generaliter et confuse, hic specialiter. Ibi: est autem principium demonstrationis. Cum prius tamen fuerit, quia prius adducat unam quandam communem rationem quod oportet demonstrationem esse ex prioribus et notioribus, hic exponit quomodo sint accipienda priora et notiora, et ideo removet quandam dubitationem quae posset ex dictis originem sumere. Hic ibi: priora autem et notiora. Tria ibi: expressius autem est. In prima parte intendit talem rationem. Quia oportet est per causas quae verae causae sunt, est per priora et notiora; demonstratio est per causas quae verae causae sunt; ergo etc. Et ideo ait causas quidem oportet notiores esse et priores causas quidem. Quasi dicat: quod causae non solum notiores, sed etiam causae sunt, quia causae sunt priores. Sed tamen tunc scimus cum causas cognoscimus. Sed verae causae sunt et priores et notiores simpliciter, oportet esse non solum aliquo modo in illis accidentaliter quae sunt, sed etiam secundum esse causae sunt. ¶ Notandum autem quod per eandem expositionem causa per se loquendo est notior effectu non solum quantum ad cognoscere est, sed etiam quantum ad esse est, ut si vis scire eclipsim solis non solum oportet te scire quod est lunae interpositio, sed etiam oportet te scire quod est huiusmodi interpositio et quae exponitur. Possumus tamen aliter dicere et forte melius, ut dicamus quod effectus faciat ad inferre causam (illationem) proprie, sed non facit ad esse effectus; ergo est causa et solum aliquo modo, videlicet quantum ad inferre, sed non est causa quae est, id est quantum ad esse. Sed causae si verae causae sunt, causae effectuum non solum aliquo modo, ut quia per causas possumus intelligere effectus et possumus per eos effectus concludere vel inferre, sed in sunt causae quantum

i. quantum ad esse notiores, quia sunt causae effectibus, quia sunt causae non modo quantum ad inferre et quantum ad esse. ¶ Deinde cum dicit priora autem et notiora, exponit quomodo sunt accipienda priora et notiora. Et hoc quasi dicat facit, quia prius distinguit de prioribus et notioribus, hic declarat difficultatem. Ibi: dico autem priora. Dicit ergo quod priora autem et notiora sunt dupliciter, naturam nihil quo ad dictam et quo ad nos. Ideo videtur quod non, id est quod est prius naturae et prius ad nos, id est quantum ad nos, neque est dicere idem notius naturae et notius nobis. ¶ Notandum autem quod cum dicit dicuntur priora et dicitur notiora, utrumque quo ad naturam et quo ad nos demonstrationes sunt quae est per causas semper procedit per priora et notiora simpliciter et quo ad naturam, non sunt semper priora et notiora quo ad nos. ¶ Notandum quod in physicis supra primum physicorum in mathematicis est notior quo ad nos causa quam effectus, in naturalibus autem econverso. Ergo habent modum loquendi in demonstrationibus mathematicis procedere demonstrationes per priora et notiora utroque modo et quo ad naturam et quo ad nos, quia idem est ibi prius et notius naturae et nobis. In naturalibus vero licet ut plurimum fiunt demonstrationes non potuisse sed per effectus, tamen si constituatur ordo quorum causa est a priori cognitum et fiat demonstratio per causam, fiet procedendo causis naturae et nobis. Ubi ergo dicendum est quod non est idem prius et notius naturae et nobis, quia licet sit idem in aliquibus, ut in mathematicis, non tamen est idem in omnibus, quia non est idem in naturalibus. ¶ Deinde cum dicit dico autem priora, exponit quae dicantur omnes quae sunt priora et notiora nobis et quae naturae dicuntur. Dico autem priora nobis et notiora proxima sensui, notiora autem simpliciter et quo ad naturam quae longius sunt simpliciter a sensu, et videtur quod sunt autem quae dicuntur longiora a sensu maxime universalia, proxima autem sensui sunt singularia, et videtur quod opponuntur haec ad invicem. Nam sicut idem est esse longinquum et propinquum et sic longinquitas et propinquitas habent quandam repugnantiam et quandam oppositionem ad invicem, oportet ad invicem haec quandam repugnantiam prius naturae et prius nobis, cum unum sit singulare et propinquum sensui, aliud sit universale et remotum a sensu. ¶ Dubitatur forte aliquis, quia videtur quod philosophus sit sibi contrarius hic et in primo physicorum et in sexto metaphysicae. Nam in primo physicorum vult quod sunt nobis notiora magis confusa, id est magis universalia, et in sexto metaphysicae vult quod quaedam se habent sicut locus ianuae in domo quam nullus ignorat, quod exponens quidam ait quod haec sunt apud eos maxime universales. Ergo cum in primo physicorum et in sexto metaphysicae videtur velle quod sunt nobis prius nota magis universalia, hic autem quod magis singularia. ¶ Dicendum quod esse ad notiora et prius quo ad nos potest dici vel intelligi et generationis via est. Similiter libro physicorum, quia tamen apud intellectum quam apud sensum sunt prius nota confusa magis, ut apud intellectum sunt prius nota magis confusa, id est magis universalia; apud sensum vero sunt prius nota magis confusa, id est ea quae sunt particularia magis confusa, id est magis universalia, ut patet quia si a remotis aspiciamus aliquid prius cognoscimus

per sensum quod est aliquid coloratum postea quod est animal et postea quod est animal homo per illum vel prius cognoscam quod est coloratum postea quod est animal postea quod est homo. constat autem quod coloratum est universalius quam animal et animal quam homo. et ad coloratum est particulare universalius quam ad animal vel quam ad homo. hoc igitur dictum est quod in eodem genere cognitionis ut in genere cognitionis sensitive et intelligentie sunt nobis nota confusa magis. Sed si quando non artetur ad idem genus cognitionis ut non dicatur quod est nobis notius per intellectum vel quod per sensum. Sed absolute comparantur que sunt nobis notiora verum est simpliciter quod hic dicitur. nam cum nostra cognitio incipiat a sensu et sensus non iudicet nec apprehendat nisi particularia, sequitur quod sunt nobis prius nota particularia quam universalia. licet secundum unum quod idem est et vole sic prius et notius particulari. ex hoc autem patet propter quid demonstrationes mathematice procedunt non solum ex prioribus quo ad naturam sed et ex prioribus quo ad nos. exponendum est enim quo ad nos idest quo ad nostram cognitionem intellectivam. quia intellectui nostro in prius se offerunt cause quam effectus. Sed si intelligatur quo ad nos absolute et simpliciter non est verum quod tunc procedunt mathematice ex prioribus cum absolute loquendo nostra cognitio incipiat a sensu et simpliciter loquendo sint nobis particularia prius nota. videmus autem non sic esse. quia mathematice non procedunt inductive et a posterioribus. sed demonstrative et a prioribus.

Deinde cum dicit ex primis autem est. removet quandam obiectionem que exoriri posset hic contra. ostenderat enim demonstrationem esse ex veris primis immediatis prioribus et notioribus. non autem ostenderat quid sit ex causis conclusionis idest ex propositionibus principiis. ideo ad hoc removendum ait ~~dicit~~ ex primis autem est idest quod demonstratio est ex primis. Sed super quod ex propriis principiis est. quia idem enim dico primum et principium. Finaliter autem quod sive primum [illegible] mathematice supra in omni genere quod est primum et quod est maxime tale est causa et principium omnium eorum que sunt post. et quia primum hiis idem esse et principium et idem est primum et principium. igitur cum probatum est supra quod omnis demonstratio procedit ex primis non probaretur. Sed per se sufficienter ostendebatur quod demonstratio procedit ex propriis principiis. quia procedit ex propriis primis. Propositum demonstrationis

Est autem principium demonstrationis et cetera. postquam philosophus assignavit unam rationem eorum quod demonstratio est ex propriis et notioribus. quia causa precedens. In parte ista adducit ad hoc rationes speciales quod non prius probavit quandoque et per rationem unam. In parte ista probat divisionem et probat plures. ideo duo facit secundum quod duo probare intendit. Nam primo probat quod demonstratio sit ex prioribus. secundo quod sit ex notioribus ibi Oportet autem eis credere et cetera. prima dicitur in prima. quia probat quod demonstratio sit ex prioribus. secundo manifestat et declarat quedam dicta que fecerat mentionem idest propositio enuntiationis est. In prima parte intendit talem rationem. cuiuscumque silli est principium propositio immediata que non est altera prior. ille silla procedit ex prioribus. Sed silli demonstrativi sive demonstrationis est principium propositio talis. Reddatur autem hoc non supra duabus propositionibus et quod vero est quod principium demonstrationis sit propositio immediata. secunda est quod immediata propositio est qua non est altera prior. Ex hiis autem duabus propositionibus manifeste concluditur demonstrationem esse ex prioribus. Illa est igitur quod ait quod est autem principium demonstrationis propositio immediata. et subdit quod immediata propositio est que non est altera prior. et ideo igitur est supplenda ratio. quia oportet demonstrationem esse ex prioribus cum sit ex propositionibus immediatis quibus non sunt alie priores.

Dubitaret forte aliquis utrum propositiones que ingrediuntur demonstrationem possunt esse immediate vel non. quia cum quedam propositiones ingrediantur demonstrationem secundum substantiam ut premisse. quedam vero ingrediantur solum secundum virtutem ut dignitates nulle propositiones ingredientes demonstrationem secundum substantiam possunt esse immediate cum habeant aliquas propositiones ut dignitates que sunt priores ipsis.

Ideo autem est philosophus volens demonstrationem esse ex primis et immediatis. Dicendum quod cum dicimus quod immediata propositio est que non est altera prior non est intelligendum absolute et simpliciter. Sed glosandum est. que non est altera prior ex qua possit demonstrari. unde philosophus cum prius dixisset quod oportet esse demonstrationem ex primis et immediatis volens hoc declarare probat quod oportet autem demonstrationem esse ex primis et demonstrabilibus igitur eodem modo accipiens primum et indemonstrabile possunt igitur premisse esse immediate quamvis dignitates que dicuntur maxime propositiones sint priores illis. Nam per dignitates non potest esse demonstratio cum dignitates sint propositiones communes et demonstratio non sit per communia. Sed ex propriis.

Ulterius forte dubitaret aliquis utrum sint propositiones immediate dignitates que ingrediuntur demonstrationem secundum virtutem vel non. quia immediatum idem sonat quod proximum. Illa autem sunt immediata alicui que sunt propinqua et proxima illi dignitates igitur que non sunt principia propria. Sed sunt principia universalia et remota immediate propositiones dici non debent.

Dicendum quod duplex est principium completum et incompletum. Dignitates igitur sunt principia completa. Eo autem quod in eis concludentur [illegible] dignitates possunt dici principia incompleta ex terminis igitur et ex principiis incompletis fiunt propositiones que sunt principia completa. ex propositionibus autem concluduntur conclusiones. dignitates igitur et universaliter omnes propositiones premisse respicimus [illegible] terminos tanquam principia incompleta et conclusiones tanquam principiata immediatum. igitur quod idem sonat quod propinquum et proximum dupliciter potest accipi vel quod est propinquum principio vel quod est propinquum conclusionibus. dignitates igitur sunt propositiones immediate quia virtus dignitatum est valde propinqua principiis incompletis et est valde proxima. [illegible] statim enim cum scimus quid est quod

de principiis et statim cum intelligimus significata terminorum concedimus dignitates suas esse. Inmediatum igitur prout hic de inmediato loquimur non est accipiendum ex parte posterioris ut dicatur illa propositio inmediata que non habet aliquam posteriorem vel que est valde propinqua posteriori, sed accipiendum est inmediatum ex parte prioris ut dicatur illa propositio inmediata que non habet aliam priorem. Inmediatum enim idem sonat quod sine medio. Sine medio autem potest dici aliquid dupliciter: vel quia non habet aliquod medium per quod probetur sed se ipsa est nota, vel quia non habet medium per quod probet conclusionem sed se ipsa probat et infert conclusionem illam. Dignitates igitur sunt propositiones inmediate quia non habent medium per quod probentur sed sunt se ipsis note, non autem sunt inmediate quod sint propinque conclusioni et non per aliqua media probent et concludent conclusionem aliquam. Sunt enim dignitates principium conclusionum demonstrativarum sicut est virtus solaris principium pullulationis plantarum. Nam sicut virtus solaris numquam est inmediatum principium pullulationis, sed tamen virtus mediante virtute pullulativa facit arbores pullulare, virtus igitur pullulativa terre est inmediata, et virtus solaris remota pullulandi. Sic numquam dignitates sunt inmediatum principium concludendi conclusionem demonstrativam quia numquam dignitates ingrediuntur demonstrationem, sed sunt igitur premisse quod eis mediantibus concludunt conclusionem et dignitates ita quod dignitates mediantibus premissis concludunt demonstrativam conclusionem. Sunt igitur dignitates propositiones inmediate simpliciter non quia sint propinque conclusioni probande sed quia sunt priores et principia simpliciter. ¶ Videtur ergo quod dignitates possint dici propositiones inmediate. Ad hoc quod dictum est dubium, forte dicendum ut eodem modo possint dici propositiones inmediate dignitates et premisse.

¶ Dico quod quantum ad presens spectat explicite dicam aliquas significationes possumus de inmediatione dignitatum et premissarum. Prima dicta est quod omnes dignitates sunt propositiones inmediate quia non habent medium per quod demonstrentur, sed non omnes premisse cuiuscumque demonstrationis sunt inmediate quod non habeant medium per quod demonstrentur. Dicebatur enim superius demonstrationem esse ex primis et inmediatis vel ex hiis que ex primis et inmediatis suam ferunt originem; premisse igitur in demonstratione non semper sunt prime et inmediate, sed sufficit quod eas sciamus reducere in primas et inmediatas et quod ex talibus principiis susceperint. ¶ Secunda dicta est quod dignitates sunt inmediate quia non habent aliquas priores absolute et simpliciter, et maxime dignitas illa de qua aliquis simpliciter et absolute est propositio prior et nulla est prior illa. Immo omnes alie propositiones firmantur et roborantur per ipsam. Sed nulla premissa alicuius demonstrationis est sic inmediata quod simpliciter et absolute nullam habeat propositionem priorem. Nam dignitates sunt priores quibuscumque premissis. Sed ut dicebatur premisse in demonstrationibus possunt esse inmediate, non quod absolute nullas habeant priores sed quia non habent aliquas priores per quas valeant demonstrari. ¶ Tertia dictum est quod premisse possunt esse dupliciter inmediate. Nam primo possunt esse inmediate ex parte principii ut esse possunt ita propinque principio quod non possunt demonstrari. ¶ Secundo possunt esse inmediate ex parte conclusionis quia possunt esse ita propinque alicui conclusioni quod ingrediuntur demonstrationem secundum illam, et inmediate inferunt conclusionem illam. Dignitates autem possunt dici hoc modo inmediate quia sunt indemonstrabiles, non autem possunt dici inmediate quod sint proxime et propinque conclusioni quam concludunt. ¶ Nam si ex dignitatibus et extremis propositionibus fieret syllogismus quasi ita quod dignitates et communes propositiones secundum se ipsas ingrederentur syllogismum illum, ut potest patere per litteram, hic syllogismus non esset demonstrativus quia procederet per communia et non per propria.

¶ Deinde cum dicit "propositio autem enuntiationis est", quia in lectione fecit de propositione inmediata dicens eam esse demonstrationis principium, ideo ad declarationem dictorum dicit quod prius declarat de ipsa propositione, secundo de inmediato principio, id est "inmediati autem principii". Ad evidentiam autem premissorum sciendum quod in diffinitione propositionis ponit enuntiationem, in diffinitione autem enuntiationis ponit contradictionem; non igitur potest sufficienter declarare de propositione nisi declaret de enuntiatione, nec de enuntiatione nisi declaret de contradictione. Volens igitur Philosophus declarare de propositione, cum fiat quod prius declarat de propositione, secundo de enuntiatione, tertio de contradictione, facit, id est "enuntiatio vero" [illegible]. Prima pars potest dividi in partes duas, quia primo diffinit quid est propositio. ¶ Secundo dividit propositionem in dyalecticam et demonstrativam, id est "dyalectica syllogismi". Dicit igitur quod propositio autem est altera pars enuntiationis unum de uno significans.

¶ Deinde cum dicit "dyalectica syllogismi", dividit propositionem in dyalecticam et demonstrativam dicens quod dyalectica autem propositio est syllogismi, id est est indifferenter accipiens quamlibet partem contradictionis, et dicit quod demonstrativa vel determinate accipit alteram partem quam verum est, sicut quod demonstrator accipit. ¶ Notandum quod ita est inmediata propositio que non est propositio prior, unde est inmediatum principium quod non est aliquid principium prius. Philosophus igitur de [illegible] fecit mentionem, videlicet de principio demonstrationis, de propositione et de inmediato. Sed hic quod dico inmediatum potest copulari vel cum propositione vel principio, ideo Philosophus ad declarationem dictorum declarat de propositione et de inmediato principio ut dividendo dicebatur.

¶ Notandum quod inmediatum principium est in plus quam inmediata propositio. Nam omne quod non demonstratur sive sit propositio sive diffinitio potest dici inmediatum principium; inmediata igitur propositio est dignitas et suppositio. Sed inmediatum principium est tam videlicet dignitas et suppositio et diffinitio. Cum igitur hic quod dico inmediatum

possit copulari tamen cum propositione quam cum problemate. quia evidenti-
ter immediatam propositionem et immediatum problema voluit
tamen philosophus videre immediatum problema potius quam immediatam
propositionem. quia in pluribus est immediatum problema quam immedia-
ta propositio. ¶ Consequenter cum dictum est inter dyalecticam et demonstra-
tionem. sciendum ut dicitur esse primo priorum topicorum. demonstrativus enim de-
terminatus sillogismus est ex veris dyalecticus autem sillogismus ex probabi-
libus quoniam semper altera pars contradictionis sive vera altera falsa. demonstra-
tor quoniam semper accipit veram semper accipit alteram partem de-
terminate. ideo ait quod demonstrativa propositio est accipiens
determinate alteram partem contradictionis. cuius ratio est quoniam
demonstrator semper accipit verum et demonstrativus sillogismus
semper est ex veris. dyalecticus vero quia sillogizat ex probabilibus
cum quibus pars contradictionis aliquando possit esse probabilis vel
improbabilis ut quod medicus diligenter curat quod fuit negatur et quod
non diligenter quod fuit deficiet ideo dyalecticus habet viam
ad utramque partem contradictionis. ideo in textu dicitur quod dyalectica
propositio est accipiens silicet indifferenter quamlibet partem contradictionis.

¶ Dubitatur forte alicui quomodo propositio est altera
pars enuntiationis. ¶ Ad quod si bene videre volumus quomodo
propositio est altera pars enuntiationis videndum est quoniam di-
ffert propositio problema et enuntiatio. sciendum ergo quod propositio
idem est quod pro alio posita. unde ipse premisse que ordinantur
ad aliud ut ad conclusionem propositiones dici debent. proble-
ma vero est ... et quod ordinatur propositio
... propositiones ergo sunt premisse problemata autem sunt
conclusiones ... sillogismi sunt ex premissis et sunt de conclusionibus
vel ad conclusiones. ideo dicitur in primo topicorum quod orationes sillogismorum sunt ex
propositionibus de problematibus sunt sunt ad problema-
ta. Inde est ergo quod sunt equalia numero et eadem ex
quibus sunt orationes sillogismorum id est premisse et circa quas sunt
sillogismi id est problemata. omnis enim propositio potest esse problema
et esse problema propositio quod non est premissa ... si
... potest esse conclusio ... et econverso [illegible] hoc non est verum
in demonstrativis quia sunt quedam propositiones indemonstrabiles
que ita sunt demonstrationis principia quod non possunt esse
demonstrationis conclusio. in dubitative tamen universaliter in dyalectica
sciendum dyalectica ad omnium methodorum principia viam habet ut in textu
primo topicorum. scribitur nulle ergo sunt premisse et nulla sunt
principia que non possent dyalectice probari et que non possint
esse dyalectici sillogismi conclusio. dyalectice ergo loquendo eadem ...
... considerata potest esse premissa et conclusio et propositio
et problema. advertendum tamen quod differt problema et conclusio
... problema est ut ad propositionem ... dubita-
bile conclusio autem est ut est dubitabile per sillogismum concludendum
problema ergo utramque partem contradictionis accipit quia quod du-
bitative dicitur sub utraque parte contradictionis proponitur ideo primo
topicorum scribitur quod si dicatur putas utrum animal gressibile bipes est

diffinitio hominis vel non problema sit problema ergo cum sit quedam
oratio dubitative utramque partem accipit sed si debeat illa
oratio dubitabilis per sillogismum concludi oportet quod concludatur
altera pars contradictionis talis enim sillogismus est verus et idem quod sillogismus
utramque partem concludat. nam elenchus si utramque partem
contradictionis concludat non est apparens sillogismus verus. sed magis erit
sillogismi plures. erit ergo conclusio altera pars problematis quia
quod problema proponit dubitative sub utraque parte contradictionis
sed concluditur conclusio alteram partem tantum. dicimus ergo quod sic conclusio
est altera pars problematis. sic propositio est altera pars enun-
tiationis sciendum sic oratio que dicitur esse problema dyalecticum antequam
concludatur per sillogismum proponitur sub utraque parte contradictionis
cum autem actu per sillogismum concluditur oportet alteram partem
concludi. sic enuntiatio dyalectica que debet esse premissa vel
debet esse propositio debet sub utraque parte contradictionis proponi quando autem
actu ingreditur sillogismum oportet alteram partem contradictionis acci-
pere. erit ergo propositio que dicitur ordinem premissam ut ingre-
diatur sillogismum pars enuntiationis sicut conclusio que dicitur ordinem ut
actu concludatur per sillogismum est pars problematis. ¶ Consequenter
forte dubitatur alicui quia propositio dyalectica non videtur differre
a propositione demonstrativa sciendum ut est per precedentem. in propositione
contradictionis utraque sit dyalectica dicitur enuntiationem ut actu in-
grediatur sillogismum. sed non est altera pars contradictionis tantum sciendum
utraque pars contradictionis simul unum et eundem sillogismum potest
ingredi. ergo propositio dyalectica non est accipiens quamlibet partem
contradictionis. sed alteram tantum. et quia demonstrativa etiam alteram
partem tantum accipit non videtur differre ab illa. ¶ Ad
quod dicendum ad presens spectat differt propositio dyalectica a propositione
demonstrativa sicut differt futurum contingens a futuro necessario.
In futuro enim contingenti neutra enim sillogismus verificabitur utraque pars con-
tradictionis sciendum vel erit navale bellum cras. vel non erit
vel incidetur tunica vel non incidetur. non enim potest esse sillogismus et non
esse bellum navale. nec sillogismus potest tunica incidi et non
incidi oportet ergo in futuris contingentibus verificari alteram partem
contradictionis tantum. sic et in futuris necessariis aliter tamen taliter
quia in futuris necessariis est determinata veritas et oportet veri-
ficari alteram partem determinate. ut si dicam sol
orietur cras vel non orietur oportet verificari hanc partem deter-
minate quod erit solis ortus. sed in futuris contingentibus licet opor-
teat solum unam partem contradictionis verificari non tamen est hoc
determinate. non enim dicere possum quod omnino perveniet tunica
incidetur vel quod non incidetur. sed potest incidi et non incidi. sic
et propositio tam propositio dyalectica quam demonstrativa accipit
alteram partem contradictionis sed demonstrativa accipit al-
teram partem determinate eo quod semper accipiat verum. sed dyalectica
non licet accipiat alteram partem tantum non tamen accipit
eam determinate quia potest accipere tam partem veram quam falsam
dummodo tamen accipiat eam sub ratione probabilis. Differt ergo

enūciacō. l' pblema dyā appōe l' ctdoe dyā
appōe l' ctdoe demrātia ē enūciacio l' pble
ma dyāca accipit utrāq3 ptē ɔdcōis appō
u' dyāca accipit altām ptem ɔdcōis. S3 i decli
ate. q2 p' accipe hanc l' illam S3 appō demrā
tiua accipit altām ptē ɔdcōis decliate q2 oz
demrācōm accipe ptē hanc videl3 vām q2
nullo m° p' accipe ptē illā .i. falsam appō
g° demrātia erit. Si decliate dicat' h' est l'
nō est appō u° dyā eo q2 nō accipiat decimi
nate altām ptē erit cū dubōe. i formi
dīe alti' ptis pferat' ut puta si dicit'
est ne h' ut ne est al' gressi' le i bipes diffō ho
minis. pblema u' dyā' est si nō solū cū du
bitacōe pferat' S3 i si altām ptē ɔdcōis ɔphē
dit ut puta si dicat' putas u' al' gressi' le
bipes est diffō hois l' nō. p3 g° q'li' differt
appō dyā a demrātia i q'li' h' ab enūciacōe i
pblemate distiguūt. Deīn cū d' enūciacō
nō. diffinit q' est enūciacō. dicēs q2 enūcia
// sup ac nō q'l3 ptē ɔdcōis accipit. Flo' aut q2
enūciacō accip' q'l3 ptē ɔ [illegible] appō dyāca
accip' q'l3 ptē ɔdcōis alit' tū tale. q2 enū
ciacō accip' q'l3 ptē sil' S3 appō dyāca d3 ac
cipe q'l3 ptem nō q2 accipiat utrāq3 ptē
S3 q2 accip3 altām ptē. i decliate p' n. dyāca
appō accipe q'cūq3 ptē ɔdcōis alt' tū hanc
dyāce viam ad utrāq3 ptē ɔdcōis bn̄ g° dcm
est q2 appō est altā ps enūciacōis cū enūci
acō possit accipe utrāq3 ptē sil' q2 utrāq3
ps enūciacōis ɔdcōis p' enūciari. appō u° ac
cipiat altām ptē ɔdcōis tm̄. possunt n. enū
ciare q2 oīs hō est al'. l' nō est al'. S3 nūq̄m
appōes igredientes sill'm accipient' h' m° ut di
cam' oīs hō est al'. l' nō est al'. i oē ale est hō
l' nō est hō S3 altā ps enūciacōis affirmatiua
l' negatiua igredit' sill'm. Deīn cū d'
ɔdcō aūt. diffinit q' ē ɔdcō i i diffinit l'
descbit q' est ɔdcōis ps. u' q2 est aff° l' quid
est negō. dicēs q2 ɔdcō est aūt sup. oppō cui'
nō est me' p se. i abdit ps aūt ɔdcōis. que
est ad de aliq' .i. que pdicat ad de aliq' est
aff° .i. uocat' appō affirmatiua q' u° ad ab aliq°
.i. ps ɔdcōis que remoz ad ab aliq° negō est
.i. uocat' appō negatiua. Flo' aut q2 ɔdcō hē
duas ptes. affirmacōm videl3 i negacōm S3
aff° est que pdicat ad de aco. negō u° e' remoz
ad de aco. Dubitar3 forte ad quō ɔdcō

sit oppō l' sit spēs oppōis cui' nō est me' p se.
Ad q2 i° est p se tale q2 est maxīe tale i q2
est p oīm mō' tale. i cā i iō q2 q'l3 a° sit tale
Flam i° q2 est p se tale. i q2 est maxīe tale ē
iō oīm aliq' ut ignis q2 est maxīe calidus
est iō i cā oīm calidoz. ecīā .n. alia ī tm̄ sūt
calida ī q̄tū pticipāt n̄m ignis ut p' pate q2
ɔ° me'. ɔdcō g° dī n̄ hēe me' p se q2 p oēm
modū caret medio i est iō q2 alia pticipent
uō decnencia mediū | q2 q2 sad° q2 q'° ad psens
spectat duplex est me' videl3 mediū p form i me'
p sbm. additū aūt ab aliq̄b3 tcīm mō mediū ī ē
p tpē S3 h' ī idem q'dāmō īcadit cū me' p sbm
p g° hūc mō' loq'di dicent' q2 q̄tia mediata
p oīm mō' hūt me' tā p form q' p sbm. q̄tia
u' īmediata i oppōca puatīe aliq'in hūt me'.
i aliq'in nō hūt me' q2 nō hūt me' p form s3
p sbm. ɔdcōia u° sūt p idē mō' īmedca i nll°
m° hūt me' n' p form n' p sbm. Flam albū
i nigrū. que dant' q̄tia mediata hūt mediū
p form. q2 repit' for° me' i color medi' ī' albū
i nigrū ut fuscū i pallidū. hūt i me' p sbm
q2 repit' sbm aliq' q2 est oīo absq3 colore q2 n'
est albū n' nigrū n' ī aliq° colore coloratū.
ut aer i aq° i alia corā dyaphana. q̄tia u° īme
diata nō hūt me' p form q2 nō repit' forma
media. n' dispō ī' sanū i egrū n' forte uelle
m' loq' m° medicoz ponētiū dispōm q̄dam.
q2 uocant neutrā ēē media ī' sanitātē i egritu
dinē pp' q2 dnt mediciā ēē rectū regimen
sanoz egroz i neutroz ē tū ī' sanū i egrū
me' p sbm. q2 repit' sbm aliq' q2 neq3 est sa
nū neq3 egrū ut lapis i ferrū. Sic ī puatiā
n' hūt me' p form. q2 ī' visū i mortē ī' ce
cū i videntē. n' est me' for° est tū ibi me' p sb3
q2 repit' sbm ad q2 neq3 est videns n3 cecū u'
lapis i i catul' an nonū diē. ɔdictoria u° nll°
m° hūt me' n' p form. q2 nō repit' for° me'. ī'
affirmacōm i negōm. n' ī p sbm q2 nō repit' sb3
aliq' de quo nō vificet' aff° l' negō. ī mo ī de
ipō nō vificat' h' l' l' ɔdictoria g° dnt ēē p
se īmediata q2 sūt p oēm mō' īmediata i
nll° m° repit' me' ī' ipam i i est iō q2 alia
ad pticipent de īmediacōe Flam i talis
oppōib3 repit' ad mō' īmediacōis ī q̄tū tcīs res
uat' ad de ɔdcōe ut ī q̄tū oīm oppōitoz h3 iōm
affirmacōis a° il negōis. Deīn cū d' Inmedi
ati aūt pticipii. deciat de īmediato pii. ad

aut cuius scientie quod sic declarando de propositione prius diffinivit
quid est propositio, postea divisit propositionem in dyalecticam et demonstra-
tivam. Sic determinando de principio immediato forte prius
diffiniendum esset quid est hoc principium, postea dividendum esset
hoc principium in suas partes. Attamen per iam dicta est aliquomodo
patefactum quid est immediatum principium. Secundum quod supra
declarabatur quid est immediata propositio, dicebatur quod illa
propositio est qua non est altera prior. Aliquomodo ostendebatur
quid est immediatum principium, secundum quod immediatum principium est quo
non est alterum prius. Determinando ergo de immediato principio non
diffinivit ipsum, sed solum divisit in suas partes. Circa quod d. f.
quod primo divisit immediatum principium in dignitatem et positionem.
Secundo divisit positionem in suppositionem et diffinitionem, ibi positionis autem.
dicit ergo quod immediati autem principii syllogistici supponere unum mem-
brum vel unam partem dico positionem predicationem quod non est
idest non quod monstrare quod est indemonstrabile nec necesse est eum
habere aliquid docendum. Quantum supponere membrum vel aliam partem principii
immediati quam necesse est habere aliquid docendum idest quemlibet
discipulum dignitatem vel maximam propositionem supponere voco
idest quasi dicat quod syllogismi demonstrativi dicitur est principium immediatum
unum quod vocatur positio quod non est necesse habere discipulum
nec non prius demonstrari, aliud quod vocatur dignitas que est
indemonstrabilis sed necesse est eum habere quemlibet docendum.
et secundo quod sunt autem quedam propositiones que sunt huiusmodi idest que
sunt ita per se note quod necesse est eas habere quemlibet docendum.
et addit quod hec nomine maxime in hiis scientiis consuevimus nos
dicere. quasi dicat quod hec nomine propositiones que sunt tales in hiis scientiis
propositionibus consuevimus dicere nomine maxime idest consuevimus
eas appellare nomine maxime. [C]onsiderandum autem quod dignitas
et positio conveniunt et differunt. Conveniunt quidem quia tam dignitas quam
positio non probantur demonstrative; utraque enim est syllogismi demonstrativi
principium immediatum idest indemonstrabile. Differunt autem quia
positionem non est necesse habere quemlibet docendum idest quemlibet discipu-
lum, dignitatem autem est necesse habere. [C]onsiderandum etiam quod in-
[?] esse [?] principia sunt minima quantitate et
maxima virtute. Immo quanto principia sunt priora tanto
pauciora numero et maiora virtute. Igitur cum dig-
nitates sit valde propositiones universales maxime notari debent
quia ad multa se extendunt et multa sunt virtute.
bene ergo dictum est quod in hiis scientiis consuevimus nos maxime
dicere. [D]ubitaret forte aliquis quare dignitatem
necesse est habere quemlibet docendum, positionem autem non necesse est
habere. [D]icendum quod sicut dicitur in secundo de anima intellectus et sensus
in veritates rerum modo opposito feruntur, quia intellectus non er-
rat circa communia, errat autem circa propria. Sensus autem econverso
non errat circa propria, errat circa communia. Apud intellectum ergo que
sunt communia sunt quasi ita manifesta quod sunt velud
locus ianue in domo quas nullus ignorat. Statim ergo cum
incipimus habere rationis usum offerunt se intellectui nostro
huiusmodi communia statim fere a iuventute. Propter quod a principio intellectui nostro
est eis receptibilis. Ergo termini communes ut sunt ens totum
pars equale et inequale et huiusmodi statim incipiunt intellectui nostro,
et statim cum incipimus habere rationis usum horum terminorum rationes
cognoscimus. Quia dignitates et veritates earum fundate sunt
in rationibus horum terminorum, ideo statim cum incipimus habere rationis u-
sum sunt aliquomodo nobis note huiusmodi dignitates. Et quia puer
antequam rationis usum non potest esse auditor scientie, et nullus potest ali-
quem docere scientiam priusquam habeat rationis usum, ideo prius
oportet discipulum docendum esse instructum in hiis communibus
quam addiscat scientiam aliquam. Positionem autem non necesse est
habere quemlibet docendum, secundum quod huiusmodi positiones fundate sunt in
rationibus specialium terminorum, quos non oportet percipere quemlibet do-
cendum. Possumus enim habere rationis usum et possumus fieri di-
scipuli antequam simus instructi circa propria. Ratio non oportet nos
percipere positiones instruendum. Ergo in geometria non oportet percipe-
re quod recti anguli sunt equales, licet hoc demonstrari non
possit, sed sit positio in scientia predicta. [U]lterius forte
dubitaret aliquis utrum dignitates et positiones sint eodem modo
immediatum principium syllogismi demonstrativi. [D]icendum quod ut patet per
habita cum dignitates sint circa communia, positiones vero
sint magis circa terminos speciales, et cum communia sint priora
specialibus, necesse est dignitates esse priores positionibus. Ideo ut
supra declarabatur dignitates sunt indemonstrabiles quia
simpliciter non habent aliquas propositiones priores. Positiones vero non sunt
indemonstrabiles quia nullas habent propositiones priores, sed dicuntur
indemonstrabiles quia non habent aliquas propositiones priores per quas in
illa scientia valeant demonstrari. Ergo cum id sit immedi-
atum quod non habet aliud prius, cum non eodem modo conveniat dig-
nitatibus et positionibus, diversimode dicuntur immediata principia hec
et illa. [U]lterius forte dubitaret aliquis utrum omnes po-
sitiones sint eodem modo indemonstrabiles. [D]icendum quod omnes po-
sitiones sunt indemonstrabiles in illa scientia in qua dicuntur esse positiones,
quia si ibi demonstrarentur non ponerentur nec supponerentur.
Verumtamen aliquando sunt positiones in aliqua scientia que non de-
monstrantur in illa scientia sed in alia, ut quod recti an-
guli sunt equales supponitur in geometria, non tamen hoc in ali-
qua alia scientia demonstratur. Sed a puncto ad punctum
rectam lineam ducere licet supponatur in geometria, de-
monstratur tamen hoc in scientia naturali. Nam in sexto physicorum quod
punctus puncto non est continuus nec contiguus nec
consequenter se habent, immo ut ibi declaratur inter quelibet duo
puncta est dare lineam mediam. Si ergo inter quelibet
duo puncta est dare lineam mediam, licet a pun-
cto ad punctum rectam lineam ducere, quia licet ibi du-
cere illam rectam lineam que ibi est intermedia. [H]ec
in eo dicto. Positionis autem. Secundo positionem in suppositionem et di-

diffinitionem esse quod dicit, quam primo facit quod demonstratum est. Secundo assignat differentiam inter illa, scilicet inter diffinitionem et suppositionem, ibi: diffinitio quidem de positio est. Dicit ergo quod positionis autem supplementum duplex est membrum, vel dicitur est propositio illa ergo quae quidem de est accipiens quamlibet partem enuntiationis, ut dico aliquid esse vel non esse, suppositio; quae vero accipitur sine hoc, id est sine esse vel non esse, dico, id est voco diffinitionem.

Deinde cum dicit diffinitio quidem positio est, dat differentiam inter diffinitionem et suppositionem, dicens quod diffinitio quidem est positio, quia ponit arismeticus unitatem esse hoc, id est esse aliquid indivisibile secundum quantitatem; suppositio autem non est, quia dicit quod licet diffinitio sit positio, non tamen est suppositio, quia id est non quid est unitas et esse unitatem non idem est; suppositio ergo dicit hoc esse vel non esse, ut dicitur unitatem vel quantitatem aliquam esse vel non esse. Diffinitio autem non dicit hoc esse vel non esse, sed dicit quid est hoc et quid non est. Diffinitio ergo differt a suppositione. Dubitatur forte aliquis quomodo diffinitio accipitur sine esse vel non esse. Dicendum quod licet quaedam diffinitio in qua est positio non accipit tamen esse vel non esse, sed hoc intelligitur quia diffinitio non est positio nisi ut comparatur ad diffinitum, ut patet per philosophum qui exemplificavit de diffinitione quomodo sit positio, ut quia ponit arismeticus unitatem esse aliquid indivisibile secundum quantitatem. Haec ergo diffinitio est aliquid indivisibile secundum quantitatem, non est positio nisi ut comparatur ad unitatem, et ut ponit unitatem esse aliquid tale indivisibile. Cum ergo diffinitio non possit comparari ad diffinitum nisi mediante esse vel non esse, oportet quod ad diffinitionem ut est positio pertineat esse vel non esse. Sciendum ergo quod in omnibus oportet primo intelligere quid est quod dicitur, id est quid significatur, ut oportet nos primo scire quid est unitas quam probabimus (?) et quid certum (?) ... et tamen scimus quid est quod significatur, est ulterius sciendum utrum illa sit aliqua res praedicamenti et utrum conveniat ei hoc praedicatum vel illa. Ergo hoc verbum est ut quidem dicitur per positionem compositive vel expositive. Compositive in propositione, ut cum dico unitatem esse vel non esse vel esse hoc vel non esse; expositive in positione, in diffinitione, ut cum dicitur quod est unitas est hoc vel hoc. Differt autem esse acceptum expositive vel compositive, quia acceptum expositive absque loquendo neque verum neque falsum dicit esse, id est expositive sumptum propriis non entibus convenire potest, ut si dicatur quid est pluvia et quid significatur nomine pluviae, sed respondeatur quod est aqua guttatim cadens, non dico pluviam esse, non dico eam non esse de ipsa, id est chimaera potest dici quid est quid significatur. Diffinitio ergo dicitur esse positio quia non probatur, sed dicitur esse sine esse vel non esse, non quia nullo modo accipiat esse, sed quia non accipit sumptum compositive sed expositive. Ideo philosophus volens dare differentiam inter suppositionem et diffinitionem ait quod non est idem quid est unitas et unitatem esse, id est non est idem esse sumptum expositive quod facit diffinitio et sumptum compositive quod facit suppositio. Et ergo erit principium immediatum, videlicet dignitas, diffinitio, suppositio; dignitas autem differt ab aliis quia est principium magis commune et universale; diffinitio vero et suppositio sunt magis principia propria, id est propria. Rursus diffinitio differt a suppositione, quia suppositio cum sit quaedam propositio accipit esse sumptum compositive et ideo significat verum vel falsum, et quia suppositio omnis verum vel falsum significat, ideo hoc principium suppositio dicitur. Diffinitio vero quia esse non accipit sumptum compositive sed expositive, ideo non dicitur suppositio, quia propositione non significat verum nec falsum, sed dicitur positio quia non probatur. Lectio 8

Quoniam autem oportet credere et cetera. Postquam philosophus ostendit quod oportet demonstrationem esse ex prioribus, in parte ista declarat quod oportet eam esse ex notioribus, ostendens multipliciter quod principia sunt notiora, id est magis nota conclusione, et est quod dicit: quod prius facit quod demonstratum est. Secundo removet errorem quorundam qui possent ex praecedentibus haec oriri, ibi: quibusdam ergo quidem. Circa primum sciendum quod tres rationes adducit ad propositum, habet se (?) principia quantum ad praesens spectat triplicem habitudinem ad conclusionem. Primo per principia innotescit nobis conclusio. Secundo principia sunt prius nota conclusione. Tertio principiis firmius adhaeremus quam conclusioni. Primo ergo probat principia esse magis nota quia per ea innotescit conclusio. Secundo quia prius sunt nota conclusione. Tertio quia firmius principiis quam conclusioni adhaeremus; secunda ibi: Prius autem credere; tertia ibi: magis autem debentem. Et cum primo dicit quod primo praemittit quandam propositionem. Secundo declarat quod ipsam confert conclusionem intentam, ibi: ut propter quod amamus. In prima parte intendit talem rationem: propter quod unumquodque tale et illud magis, sed nos scimus conclusiones propter principia, ergo principia magis scimus. In hac autem ratione sic procedit, quia primo ponit minorem, scilicet quod conclusiones sunt notae videlicet per principia. Secundo ponit conclusionem, quod principia sunt magis nota quam conclusiones. Tertio ponit maiorem, scilicet propter quod unumquodque tale et illud magis. Dicit ergo: quoniam autem oportet credere et scire rem, id est conclusionem aliquam probandam, in habendo talem syllogismum quem vocamus demonstrationem, est autem hoc, id est quia scire conclusionem quod per ea est, id est quia scire ea ex quibus est syllogismus, id est scire principia, quasi dicat quod nos credimus et scimus rem conclusam quia habemus demonstrationem, et est, id est quia scire hoc, id est quia scimus principia ex quibus est syllogismus demonstrationis. Hoc est minor, scilicet quod conclusio est nota propter principia, et ideo quod necesse est non solum praecognoscere prima, id est principia, aut omnia aut quaedam, sed et magis. Haec est conclusio, scilicet quod principia non solum sunt prius nota quam conclusiones sed et sunt magis nota, et rationem subdit: propter quod est unumquodque magis et est. Hoc est maior, scilicet quod propter quod unumquodque et illud magis, forma autem ideo ut antea formabatur. Deinde cum dicit ut propter quod amamus, declarat quod

dixit et infert conclusionem in tertia continuetur autem sic. Illa bi
dico quod propter unumquodque et illud magis. Quia propter quod amamus sup
aliquid illud est magis amicum, id est illud magis amamus. Nam ut
dicitur in tertio ethicorum si amamus magistrum propter patrem ergo
patrem magis amamus. Sic etiam si scimus conclusiones propter principia
ergo principia magis scimus. Ideo subdit inferens conclusionem intentam
dicens quod si quidem scimus et credimus sub conclusiones per prima, id est per principia
magis scimus et credimus illa, id est principia, quoniam propter illa, id est
propter principia et posteriora sub sunt scita. Dubitatur
forte aliquis utrum veritatem habeat quod propter quod unumquodque et illud
magis. Et videtur quod non quia si hoc esset universaliter propositio quod propter quod unum
quodque tale et illud magis. Cum sit aliquid album propter albedinem esset
albedo magis alba. Et cum sit aliquid calidum propter calorem
esset calor magis calidus. Hoc autem negamus. Nam licet po
ssimus habere bonum intellectum quod albedo sit alba et quod calor sit
calidus quia ubi aliquid in se ... quod non abusive dicitur
candor candidus secundum doctrinam philosophi quod ubi praedicatio quod
denominativa habet repugnantiam ad praedicationem essentialem
ita quod si praedicatur aliquid de aliquo essentialiter non praedicabitur de
illo denominative. Nam cum principia sunt topica ubi philosophus non
bene demonstrat esse albedinem coloratam vel ambulationem mo
veri. Sed ergo albedo non est colorata sequitur quod non sit alba
quia quod non est coloratum non est album. Et ideo philosophus dic
it quod nullum genus praedicatur denominative de spe
cie suo in eodem innuit quod cum genus praedicetur univoce et essentia-
liter de specie non praedicatur de ea denominative. Sed ergo albe
do de se ipsa praedicatur essentialiter quia nulla essentialior praedica
tio quam cum idem de se ipso praedicatur. Sed ergo quod licet de se
ipso praedicetur essentialiter sequitur quod non de se ipso praedicetur denominative
licet ergo aliquid sit album propter albedinem secundum doctrinam philosophi
non videtur quod possimus inferre quod albedo sit magis alba.
Dicendum quod propositio ista licet apponere veritatem habeat in causis essentialiter [habeat] non
in causis formalibus. Sed non habet veritatem quia aliquis est calidus
propter motum non tamen motus est magis calidus. Propter hoc dixerunt
alii quod habet veritatem habet in causis univocis non in aequivocis
sed non habet veritatem quia ignis genitus est calidus propter ignem
generantem non tamen in igne genito oportet esse minorem ca
lorem quam in igne generante, patet enim esse eque calidus ignis
genitus sicut ignis generans, et tamen ignis generans et ig
nis genitus est causa univoca non aequivoca cum conveni
ant in nomine et diffinitione. Propter hoc dixerunt alii hoc veritatem
habere tam in causis univocis quam aequivocis. Nam cum causa sit
potior effectu si sit causa univoca etsi non magis potest dici
quam de effectu ut si aliquis est calidus propter ignem sequitur quod ignis
sit magis calidus. Si autem sit causa aequivoca tunc licet non conveniat
ei illud quod convenit ei aliquid excellentius illo ut si aliquid est cali
dum propter solem licet in sole non sit calor formaliter est tamen ibi
lux vel aliqua alia qualitas excellentior calore propter

quod habet calorem inducere. Sed aliquid amplius dicitur non hoc
veritatem habet. Nam cum ignis habeat aliud ignem ge
nerare et sit causa univoca eius non tamen ut dicebatur oportet quod
ignis generans sit calidior igne generato. Non aliquis homo quod
sit pater est rationalior suo filio licet filius per patrem ra
tionalem adipiscatur esse. Sic etiam si motus est causa aequivoca
caloris licet aliquid sit calidum propter motum non tamen motus est
magis calidus nec oportet quod in motu sit aliqua qualitas excelle
ntior calore. Propter hoc dicendum quod cum propter denotet aliquem ordi
nem essentialem et propter quem causa principalis cum dicitur propter quod
unumquodque et illud magis veritatem habet in hiis quae habent ordinem essentia
lem et quae non sunt causae partiales et instrumentales sed magis se
cundum per se et principales ita quod propter unumquodque et illud magis quia si aliquid
est causa principalis et per se vel habet illud magis ut in causis univocis
vel habet aliquid excellentius ut in causis aliis. Cum ergo dicitur quod si
aliquid est album propter albedinem ergo albedo est magis al
ba patet quod non oportet semper esse eundem modum praedicandi. Ut non
valet si aliquid est calidum propter solem ergo sol est magis ca
lidus sed debemus arguere si aliquid est calidum propter solem ergo vel
sol est magis calidus vel est in sole aliquid excellentius
calore sic et in proposito. Si aliquid est album propter albedinem
ergo vel est albedo magis alba vel est in albedine aliquid
excellentius albo. Hoc patet verum esse quia excellentior
est praedicatio essentialis praedicatione denominativa. Cum ergo albe
do sit albedo et praedicetur de se ipsa essentialiter excel
lentius est hoc quam si albedo esset alba et praedicaretur
de se denominative. Semper enim quaecumque sit causa dum
tamen sit causa principalis et sit in ordine essentialis inveniemus quod vel
causa est magis talis vel est excellentior tali. Ad
ultimum cum arguebatur quod aliquid est calidum propter motum ergo
motus est magis calidus, dicendum quod motus si est causa calo
ris magis est causa instrumentalis quam principalis. Nam agens aliquod
mediante transmutatione et motu producit formam in ducendo
motus ergo et transmutatio sunt quasi instrumentum alicuius agen
tis ad inductionem formae motus ergo in inductione formae
vel est causa partialis ut cum motus non per se ordinatur ad
formam vel est causa organica et instrumentalis, in talibus non oportet
veritatem habere propositionem praedictam. Ad illud etiam quod obi
ciebatur quod ignis generat ignem et ignis genitus
est calidus propter ignem generantem patet quod inter ea quae sunt
eiusdem speciei non potest esse ordo essentialis. Hoc ergo propositio non habet
veritatem inter ignem et ignem sed inter ignem et ignitum
ignita enim sunt calida propter ignem quia terminus sunt cali
da tamquam participantia naturam ignis. Ignis ergo est magis
calidus quam ignita in causis ergo principalibus et per se ha
bentibus ordinem essentialem hoc veritatem propositio tenet.
Et quia principia sunt causa principalis et per se quia conclusio cognoscitur et
notitia conclusionis essentialiter dependet a notitia principiorum ideo

et impossibile valet propositio assumpta. quod si conclusiones sunt note propter principia, quod principia sunt magis nota. Dicitur autem ulterius dubitandum quod philosophus ait in littera quod oportet precognoscere principia esse magis nota aut omnia aut quedam, sed de hoc in processu dicetur.

Deinde cum dicit non possibile autem credere magis. Adducit rationem idem quod principia sunt magis nota quam conclusio. est autem hec ratio ducens ad impossibile formata sic. Si principia non essent magis nota quam conclusio sequeretur quod aliquis magis vel equaliter cognosceret conclusiones quas non novit quam principia que novit, sed hoc est impossibile ergo impossibile est quod aliquis vel sciens vel melius dispositus quam sciens cognoscat magis conclusiones quas non novit quam principia que novit ergo impossibile est quod principia non sint magis nota quam conclusiones. hec est ergo ratio. Aliter quod nec sciens nec melius dispositus quam sciens. Si contingit aliquid esse tale ut sit melius dispositus quam sciens non possibile autem magis credere quam non contingunt super sciri ab ipso. vel ut habet alia littera quam non existunt super sciri ab ipso et hiis super que scit. quod dicit quod neque sciens neque melius dispositus quam sciens non potest magis credere vel potest magis cognoscere ea que non scit et que non contingunt ipsum scire quam ea que scit et videtur quod accidat ad hoc. i. contingit istud impossibile quod aliquis non magis credat hiis que novit quam hiis que non novit nisi aliquis crederetur. i. de nullo credentium aliquid conclusionem propter demonstrationem precognitum. i. magis cognitum super ipsa principia. et quod sic est ne accidat nobis tale inconveniens oportet concedere quod necesse est aut magis credere principiis aut omnibus aut quibusdam quam conclusioni.

Notandum autem quod ait quod aliquis de nullo credetur. vel aliquis credens conclusionem propter demonstrationem oportet precognoscere. i. magis cognoscere super principia. et si aliquis crederet quod in non propter demonstrationem sed et per sensum vidisset sic esse non oportere quod magis sciret principia quam conclusiones sed qui non credit nisi sciat conclusionem nisi per demonstrationem et per principia oportet quod magis credat et magis sciat principia quam conclusionem.

Notandum quod si nescio conclusionem nisi per principia principia scio per se. conclusio autem per se considerata non est nisi nota nisi ut respicit principia. etiam cum sub hac ypotesim conclusio secundum se sit mihi ignota. principia autem sunt mihi nota. Si non magis credam principiis quam conclusioni non magis credam hiis que novi quam hiis que non novi quod est impossibile et nec sciens nec melius dispositus si aliquis sit talis non potest magis credere hiis que non contingunt ab ipso sciri quam hiis que scit.

Notandum quod principia precognoscuntur conclusioni possunt ergo esse principia nota et conclusio ignota. si ergo magis non crederimus principiis quam conclusioni possemus non magis credere hiis que scimus quam hiis que nescimus quod est impossibile.

Notandum quod possumus hec omnia declarare cum dicit in littera quod non possibile est magis credere que non contingunt sciri ab ipso que scit. i. quam ea que scit. propter quod dicendum hoc volo quod si homo non magis crederet principiis quam conclusioni sciret per principia accideret hoc inconveniens quod aliquis magis crederet hiis que non contingunt sciri ab ipso quam eis que scit. totum ergo hoc dictum potest referri ad ipsas conclusiones ut sit sensus quod si non crederemus magis principiis quam conclusionem quam scimus per principia sequeretur quod equaliter vel minus crederemus hiis que non scimus. i. conclusioni ut non est scita id est. nota esse potest quod eque vel magis crederemus conclusioni quam principiis in quantum possibile est per se non sunt principiis sed quod est per se tale est magis tale quam quod per aliud hac ypotesi stante quod non est per se nota sed quantum modo est ignota esset magis nota quam ut est nota per principia sed quantum modo hec conclusio autem non potest exponi textus ut non totum hoc dictum referatur ad conclusionem sed una pars referatur ad principia alia ad conclusiones ut sit sensus quod si non magis crederemus principiis quam conclusionibus sequeretur hoc inconveniens quod eque vel magis crederemus conclusioni quam non novimus quam principiis que novimus nam si non crederemus magis principiis quam conclusionibus esset quod per se cognoscibile et esset cognoscibile per principia nam quod est quod semper per se et ipse est cognoscibilis per principia sed est possibile quod possumus non magis credere principiis quam conclusioni ex hoc scilicet quod habent aliquam cognitionem quam non habet a principiis et ergo quod non per se ipsa sunt ut est nota per se habet equalem notitiam cum principiis et etiam esse notum per aliud est aliquam esse notum quod que per se non ipsa etiam magis nota per aliud quam que secundum rectum ordinem cognoscendi sunt solum per se nota conclusio ergo quod ut loquendo per se sit ignota. si non crederemus magis principiis quam conclusioni quod ut est per se nota sed quantum modo est nobis ignota esset nobis magis credibilis quam ipsa principia que sunt nobis nota. Nota ergo non contingere si non crederemus magis principiis quam conclusioni quod crederemus magis vel eque conclusioni quam non novimus quam principiis que novimus sumitur etiam ex hoc scilicet quod sit per se nota sed quantum modo est ignota.

Notandum quod sicut prima ratio fundabatur credo quod per principia scimus sic hec ratio suscepit fulcimentum credo quod tempore vel natura prius sciamus principia et per se cognoscendo notitiam venimus in cognitionem conclusionis vel possumus dicere quod quia ratio fulcimentum accipit hec et illa utraque enim quod principia esse magis nota quam conclusio et eo quod per ipsa conclusio cognoscatur. differt autem hec ratio ab illa quia hec est ad impossibile illa est ostensiva. conclusione

Dubitaretur forte aliquis quare philosophus in precedenti ratione ait quod oportet precognoscere et magis nota esse omnia principia aut quedam et in hac ratione non repetit dicens quod omnibus principiis aut quibusdam necesse est magis credere quam conclusioni.

Ad quod quia cognoscere conclusionem quantum ad presens spectat est attendere quod duplex diversitas est. nam ibi diversitas principiorum et hec est duplex quia quedam sunt principia extrinseca ut dignitates quedam intrinseca ut premisse. Rursus

premisse sunt due scilicet maior et minor, ex parte quarum principia sunt due dubitationes. Tertia dubitatio est ex parte modi cognoscendi, quia quod aliquid per cognita vel per sensibilia, ut qui videt lunam eclipsari, vel per rationem, qui scit quod ibi interponitur terra. Quarta dubitatio est ex parte scientie, quia aliquis quando plus per aliquam scientiam subalternantem, aliquis vero per subalternatam. Quod ergo philosophus ait quod oportet precognoscere omnia principia aut quedam, vel potest hoc referri ad dubitationem principiorum, vel ad dubitationem premissarum, vel ad dubitationem modorum cognoscendi, vel ad dubitationem scientiarum. Si referatur ad dubitationem principiorum, tunc est sensus quod ad probationem alicuius conclusionis concurrit principium per se notum ut dignitas, et principium non per se notum ut medium demonstrationis, quod in genere dicitur demonstratio secundum eam videremus. Verbi gratia, quod ad probationem huius conclusionis quod triangulus habet tres concurrit hoc principium: que uni et eidem sunt equalia; et concurrit hoc medium, quod habet angulum extrinsecum equivalentem duobus intrinsecis. Primum principium est per se notum, secundum vero non, ut esse eque ignotum sicut conclusio, nam ignorans geometriam eque dubitabit de angulo extrinseco sicut de hac conclusione, et eque dubitat utrum triangulus habeat hunc angulum sicut utrum habeat tres. Oportet ergo precognoscere omnia principia aut quedam, cum omne est si non precognoscamus omnia, vel si non precognoscamus per principia propria ingredientia demonstrationem secundum eam, tamen quedam principia quedam, ut dignitates que ingrediuntur secundum virtutem. Secundo modo hoc potest exponi referendo hoc ad dubitationem premissarum. Dicebamus enim supra quod maior precognoscitur tempore conclusione, sed quod ad minorem si ille terminus (?) simul cognoscuntur tempore. Ergo et si non precognoscuntur omnes premisse, quia non oportet quod precognoscatur minor, precognoscitur tamen quedam, quia precognoscitur maior in illis; ergo demonstrationibus precognoscuntur maiores tempore, non minores. Tertio modo potest exponi littera referendo hoc ad dubitationem modorum cognoscendi, nam ut dicebam aliud quod aliquid cognoscitur per sensum, ut qui videt sic esse, aliud cognoscitur per rationem et propria principia. Cum ergo cognoscitur per sensum non oportet principia esse precognita, ut si videmus solem eclipsari et ex hoc scimus eclipsim solis, non oportet precognoscere interpositionem lune. Sed si per rationem et propria principia habemus notitiam de eclipsi solis, oportet illa principia precognoscere per que solis eclipsis cognoscatur. Principia ergo oportet precognoscere et si non omnia, id est si non quantum ad omnem modum cognoscendi, tamen oportet precognoscere quedam, id est quantum ad quendam modum; nam si non oportet precognoscere principia per nostri cognitionem in sensitivo et per viam sensus, oportet tamen precognoscere ea quantum ad nostri cognitionem in ratiocinativo et per propria principia. Quarto modo potest exponi quod dictum est referendo hoc ad diversas scientias, nam licet scientia subalternans et superior resolvat usque

in principia per se nota, scientia tamen subalternata et inferior non sic resolvit usque in principia per se nota, sed aliquando resolvit usque in principia que in superiori scientia sunt probata. Conclusiones ergo perspective probantur per aliqua principia non in perspectiva et per aliqua principia non in superiori scientia, ut in geometria. Ad sciendum ergo aliquam scientiam conclusionem perspectivam et sic non oportet scire omnia principia, quia aliqua principia presupposita perspective a geometria, et perspectivus sic quod habet nescit illa. Oportet tamen precognoscere quedam, quia oportet precognoscere principia illa que in perspectiva scientia sunt probata. Ex quibus ergo huiusmodi potest una talis veritas declarari, quod si conclusio non sit scita via sensus, sed sit scita per propria principia et per demonstrationem, oportet precognoscere vel omnia principia per que probatur illa quantum ad scientiam subalternantem, vel saltem oportet precognoscere quedam quantum ad subalternatam. Vel aliter oportet precognoscere et si non omnia saltem oportet precognoscere quedam, quia oportet precognoscere dignitates. Vel ad hoc aliter oportet precognoscere in tempore et si non omnia principia, quia non oportet sic precognoscere minorem, oportet tamen precognoscere quedam, quia oportet precognoscere dignitates et maiorem. Non est enim intelligibile aliquem per demonstrationem et propria principia cognoscere conclusionem aliquam et non magis assentire principiis illis. Ideo cum philosophus vult ostendere esse principia magis nota, semper loquitur de notitia conclusionis ut habetur per demonstrationem et propria principia, non autem ut habetur via sensus et per experientiam.

Ulterius forte dubitaretur quod aliquis possit esse magis dispositus quam sciens, ut philosophus in textu videtur innuere. Dicendo quod secundum quosdam licet sit bonum dictum, tamen hoc dicit philosophus habitum principiorum est melius dispositus quam sciens, id est quam habens habitum conclusionum. Sed hoc non videtur sufficere, nam cum habitus principiorum includat habitum conclusionum eo quod per principia cognoscatur conclusio, non videtur distinctio facienda inter ea que se invicem includunt. Propter quod sciendum quod hoc potest verificari primo ut referatur ad dubitationem modorum cognoscendi, secundo ut referatur ad dubitationem scientiarum, tertio addi (?) ad dubitationem complexam. Potest enim contingere quod aliquis via sensus cognovit conclusionem aliquam, ut scit eclipsim lune qui vidit lunam eclipsari. Rursus potest contingere quod aliquis cognoscat principia aliqua et tamen ignoret conclusionem que potest ex illis principiis elici, ut aliquis possit scire motus orbium celestium et scire quomodo sol et luna possunt habere oppositionem in situ ita quod unum sit in capite Draconis et alterum in cauda, et scire quod in tali oppositione interponitur terra, et tamen non perscrutaretur quomodo ex tali interpositione causatur eclipsis. Possumus enim scire principia et ignorare conclusionem, ut dicetur in textu de subalternatis (?). Sciens ergo principia per que licet fiat eclipsis est me-

lius dispositus quam qui non per causam principiis sed via sensus cognoscat ipsam eclipsim. Secundo modo hoc potest exponi quantum ad diversitatem scientiarum ut patet de scientia subalternante et subalternata sicut medicina subalternatur scientie illi videlicet enim multos scientes artem medicine cognoscentes urinam et facientes bonas curas ignorantes tamen naturalem philosophiam et videmus multos naturales philosophos ignorare medicinam cum igitur de scientia subalternante tradatur principia scientie subalternate scientes scientiam subalternantem habent noticiam principiorum est melius dispositus quam sciens scientiam subalternatam habens noticiam conclusionum. Natura enim philosophus ignorans medicinam est melius dispositus quam medicus ignorans naturalem philosophiam. Aliter igitur tamen totum exponebat sicut videlicet quod non possunt sciri conclusiones sine principiis propter hoc quod per scientiam subalternatam et per viam sensus possunt sciri aliquae conclusiones quarum principia ignorantur hoc probat sive non sit scire potissimum sed sit scire quoniam et sic ad scire enim potissimum sed requiritur cognitio principiorum et causa sicut supra quod locus non amplius dese sunt ignote et non cognoscuntur non per principia sicut ut supra dicebatur. Tertio modo potest exponi referendo hoc ad diversitatem complexionum secundum quam ille qui est aptus natus et est mollis carne datur quod non sit exercitatus in scientia est melius dispositus ad scientiam propter bonitatem complexionis quam durus carne si per longa tempora studio studuerit et sic licet tamen cognoscens sit sciens sed sit melius dispositus sive non paratus vel non propter magis credere hiis que non novit quam hiis que novit et cetera. Si non magis credendum principiis quam omne scire per principia ut est propter hoc magis credentem hiis que non novimus quam hiis que novimus cum igitur hoc sit impossibile et propter quod non sunt nobis principia magis nota. Deinde cum dicit magis autem debentem. Adducit maiorem rationem super tamen credo quod principiis debemus firmiter adherere formetur autem sic. Quicumque sicut credit principiis et firmiter adheret eis non solum sunt ei principia magis nota veritate sed et opposita principiorum sunt ei magis non credibilia. Sed nos principiis firmiter adherere igitur et cetera. hoc est quod ait magis autem id est amplius quam dictum sit dicere possumus quod debentem habere scientiam per demonstrationem non solum oportet principia magis cognoscere et ipsis magis credere de super veritate quam ei quod demonstratur id est conclusioni sed in ipso id est ab ipso debet esse credibilius in noticia opposita principiis super falsitate quam sibi opposita principiis et cetera. Silogismus que deceptioni id est ignorancie est cum hoc quod demonstratur est cognitio probanda. Nam quod principia esse magis nota veritate et opposita magis non credibilia falsitate

Sed quod sciens simpliciter non credit esse super principiis hoc est quod probatum principiis quod non debemus esse credibiles principiis sed debemus firmiter adherere illis quod principia debent nobis magis nota veritate et opposita falsitate quod firmiter adherens et non dubitans de veritate alicuius principii non dubitat de falsitate oppositi. Est autem quod cum tres assignavit rationes quod magis debent esse nota principia quam conclusio. Tercia ratione mencionem fecit de conclusione non per demonstrationem et per suam propriam quod ut sepe supra dictum est sive per viam sensus vel alia quam per demonstrationem et per sua principia cognoscitur non aliter conclusio. Talis noticia non oportet esse magis nota principiis quam illa. Est quod dicit silogismus falsigraphus a silogismo ignorancie vel a silogismo quod deceptus quod silogismus ignorancie accipit opposita principiis ut si dicat geometer quod linee ducte de puncto ad punctum sunt equales dicens silogismus quasi deceptionis quod hee linee non sunt equales falsigraphus tamen accipit eadem principia sed male intelligit illa ut si accipit geometer quod linee ducte de puncto ad punctum sunt equales hoc est principium accipit falsigraphus ad probandum circulum quadratum. Sed geometer hoc de hiis principiis bonum intellectum quod intelligit de lineis rectis. Falsigraphus autem habet intellectum prout sunt quod in illis de curva et recta. Igitur quidem propter

Quibusdam id est et cetera. Postquam philosophus ostendit quod demonstratio est ex primis et dixit et declaravit quod scire est per demonstrationem in parte ista ut dicebatur removet quosdam errores qui possent habere originem ex predictis. Sunt autem isti errores duo. Primus est quod nichil contingit scire sicut non est scientia per principia et prima non sunt scita quod non est devenire ad ipsa vel non habet causas per quas sciantur videlicet omnino concludit quod nichil contingat scire. Secundus est error est quod omnium sit scientia per demonstrationem. Hii enim sic errantes volentes salvare quod contingat esse scientiam et quod contingat scire non credentes quod possit esse scientia nisi per demonstrationem concesserunt quod omnia possunt sciri per demonstrationem et quod circulariter demonstrare et cetera. Et igitur facit quod primo narrat hos errores. Secundo adducit errores et destruit errores illos. Sed ibi supponens enim et cetera ibi Nos autem dicimus. Dicit igitur quibusdam igitur quidem propter id est quod oportet prima scire non videtur esse scientia et cetera quod omnia negaverunt esse scientiam quod cum operet scire principia primum dicunt quod sit scientia et cetera ut probabant et ipso est scire probabant ipso est sicut dicebant impossibile est ad scire vero dicit quibusdam autem super videbatur omnium quidem esse demonstrationem et cetera quod alius error est quod omnia possunt demonstrari. Quorum neuter verus est nam neuter necessarius. Neutrum enim habet

opionū est vā ⁊ nulla eaꝝ est nec̄a.i. nulla eaꝝ
hꝫ nec̄ias rōes ¶ Deīn cū dr̄. supponentes .n.
adducit hoꝝ errorꝫ rōes ⁊ fulcimīta. ee qꝛ d. f.
qꝛ p° ō quō fulciebāt errorē suū dicētes q n̄
ōr scire ¶ Scdo declat quō muniebāt suū
errorē dicētes q potuīt oīa demrāri ibi. c̄ōn
.n. q ipm̄ scire. ee pⁿ d. f. qꝛ p° ō quō aliqui
ꝓbabant n̄ ee sciam. sꝫ i cāus sit abire in
infinitū. So declat quō negabant ee sciam si
sit deuenire ad aliā p̄ .i. ex sistent. In p̄
pte t̄ciō talē rōm. vbicūqꝫ est abire ī infi
nitū n̄ est deuenire ad alia p̄ma. ⁊ ꝑ ꝯn̄s. n̄ ꝑ
p̄ma ō scire posteriora. īmo h̄ posito n̄ ō scire
g̊ si in cāis est abire ī infinitū nō est deueni
re ad aliā p̄ma. n̄ ꝑ p̄ ō scire posteriora ⁊ ꝑ
ꝯn̄s n̄ ō scire. h̄ est g° q ait supponētes .n.
n̄ ee oīo scire. hii eñ ī finitū nolūt reduci ⁊
nolūt q esse reducat ī infinitas cās tacēm n̄
sint nec̄ sacientes posteriora ꝑ p̄ma. qꝛ si est
ꝓcedē ī infinitū ī cāis nō est ibi dare aliā p̄ma
ꝑ que possint sciri posteriora. nō sedit quoꝝ
sup̄ reductoꝝ ī infinitū l' eꝝ ī finitoꝝ n̄ ee s̄ rēc
sūt dicentes ī pōle est .n. ī finita ꝑtransire ¶ Alio
aūt q eū ult̄ p̄ma nō sit ꝓcessus sꝫ i' sit sta
tꝰ ⁊ ibi sit finis sꝫ ī infinitas ēēt deuenire
usqꝫ ad p̄ ī finita hūs fine ⁊ ꝯtīger ī finita ꝑ
transire r̄te g̊ dicit dicēs ī finitoꝝ nō est p̄ qꝛ
ī pōle est ī finita ꝑtransire. ⁊ ī infinitas ī pōle est usqꝫ
ad p̄ deuenire ¶ Alio ī q si nō est scire n̄ ꝑ p̄
eū ī infinitas nō sint aliq̄ p̄ma. posito ꝓcessu
ī infinitū tollit ee scire ¶ Dubitatꝫ forte ds
uer̄ r̄apud sit vā. q si ī cāis ēēt ꝓcessꝰ ī infinitū
q tolleret oē scire ⁊ uir q nō. qꝛ res sic se hꝫ ad
ee. sic se hꝫ ad ꝯgnīa ut pꝫ ex scdo me^te. sꝫ scdm
opionē phi p̄ a'd ee ex ī finitas cāis g° pt ꝯgnoscī
ei sciam si ꝑ opidim phi mūdꝰ est etnus hūc
filiū ꝓcesserūt ī finiti pres. sꝫ tū quodꝫ est tā
cāe sit tā cāti nō solū pr̄ est cā filii sꝫ ī aui
qui est cā pris ⁊ ꝑauus q est cā aui ⁊ sic ī in
finitū. et̄ g° iste filꝰ ex ī finitas pribꝫ ⁊ ꝑ ꝯn̄s p̄ ali
q̄ res ee ex ī finitas cāis ⁊ ꝑ an rōe posit ꝯgnosci.
¶ Ad q ꝑ ꝯm̄. rōm phi. ī cāis ꝑse nō p̄ ee
ꝓcessꝰ ī infinitū. sꝫ ī cāis ꝑaccīis. accīt .n. isti mar
tello q ꝓcesserint ipm ī finiti martelli ⁊ accīt
isti filio q sit ex ī finitas pribꝫ ars .n. fabrilis que
lꝫ ars h̄t ī finita organa. pt tū h̄re ī finitos
martellos ꝑaccīs sic sol ⁊ hō ⁊ alie cause
que ꝑse ꝯcurrūt ad gñōm hoīs sūt finite secꝫ

do tū viā phi q mūdꝰ sit etnꝰ successiue fuīt
ī finiti hoīes sꝫ h̄ est ꝑaccīs. qꝛ si vnꝰ hō possꝫ
durare ī toto tpr̄ nō oporteret p̄cessisse ī fi
tos hoīes n̄ ēēt h̄ filꝰ ex ī finitas pribꝫ eū g° scīa
nō sit ꝑ cās ꝑaccīs sꝫ ꝑ cās ꝑse. si ī pōle est
cās ꝑse multiplicari ī infinitū. ī pōle est aliq̄
sciri ex ī finitas cāis vel aūt via aīl decethi
tate mūdi sic vā ostendimꝰ diffuse ī viii. phi.
q nō dato tū q vā ēēt ī finitas eaꝝ repugnāt
ret scīe. qꝛ ī ꝑ viā illā nō possunt ee ī finite cāe
aliq̄ ꝑse sꝫ ꝑaccīs de qbꝫ nō ꝯsidat scīa.
¶ Deīn cū dr̄. ex sistent. adducit rōm
negancium sciam si sic stat ī cāis. fore aūt
sic rō. Ignorātis p̄mis n̄ sciūt sꝫ dato q sic
statꝰ ī cāis ⁊ q optēat deuenire ad aīa p̄. oꝫ illa
p̄ ignorari cū nō habeant cās ꝑ q̄s sciant
ꝯ ill' g° ignoratis n̄ sciūt. h̄ est g° q ait ꝯ
tinuet aūt sic līa. deīn est q si ī cāis sit
ꝓcessꝰ ī infinitū q nō ō scire. ī sistent .i. si sit
statꝰ ī cāis ⁊ si sint p̄n̄ .i. si sit deuenire ad
aliq̄ p̄ hec ignota sup̄ ee oꝫ cū nō sit de
mrācō ipōꝝ p̄moꝝ .i. cū p̄ habeant cās ꝑ
q̄s sciant ⁊ demrant q sup̄ scire ꝑ cās ⁊ ꝑ
demrācōꝫ solū dicit ee ve scire. si uē nō
est .i. nō ō p̄ma scire. nꝫ que sūt ex ipīs n̄
est .i. n̄ ō scire simpl' nꝫ ꝓpe. ignoratis .n.
p̄mis nō ō scire alia simpl'. sꝫ si sciūt hoc
est ex ꝯdicōe .i. ex suppōe si sint illa .i. si
sint p̄ ¶ Dubitatꝫ forte ds. dato q ig
norent p̄ uer̄ possit sciri alia ⁊ vr̄ q sic.
sciam geometria nō resoluit usqꝫ ī p̄ma
cōm. n̄ est aliq̄ demrācō geometria que
resoluat usqꝫ ī p̄ma eaꝝ sꝫ ꝓbat demrā
tiue q ī angulꝰ hꝫ tres. qꝛ hꝫ angulū extri
secū ⁊ ondit ꝑ demrācōꝫ q sup̄ q̄lꝫ linea p̄
quilꝫ ī angulꝰ collocari eo q sup̄ qcūqꝫ ca
put cuicūqꝫ linee potest ciculū ꝯnecti uel
spaciū occupādo describere sꝫ g° scire est
ꝑ demrācōꝫ ⁊ demrācō nō resoluit usqꝫ
ad p̄ma eaꝝ p̄ ee scīa ignoratis p̄mis.
¶ Ad q ut pꝫ ꝑ h̄ita. aliq̄ ī grediunt̄ de
mrācōꝫ ꝑ sciam. aliq̄ u' ꝑ v'tute q̄m ad ea que
ī grediunt̄ demrācōm ꝑ sciam nō sit re
solō usqꝫ ad oīo p̄. qꝛ ī e ꝓponēs oīo p̄n̄ lo
cū optinent dignitates que nō ī grediunt̄
demrācōꝫ ꝑ sciam. sꝫ q̄m ad ea que ī gredi
unt̄ demrācōꝫ ꝑ v'tute n̄ scit demrātiō n̄
fiat resolō usqꝫ ad p̄ma ut pꝫ ī ꝓpōbꝫ geom̄.

nam si ibi p̄ma.

nam si ibi prima propositio ostendit [illegible], secunda etiam tertia quarta et sic deinceps non scies quartam propositionem nisi scias tertiam, nec tertiam vel secundam scire potes nisi scias primam. quod si tu scires propositionem quartam vel tertiam et ignorares aliquam precedentium ut tangitur in littera, vel scires illam propositionem simpliciter non, non posses dicere simpliciter quod ista propositio esset vera. Sed quod esset vera si precedentes sunt vere. ergo hic secundo quod propositiones sequentes reducuntur in primam propositionem, propositio vero prima reducitur in suppositiones. suppositiones autem geometrie vel petitiones reducuntur in communes conceptiones sive in dignitates. nulla enim conclusio perfecte scitur nisi fiat reductio usque in suppositiones que possunt ingredi demonstrationem propter quid. Sed quia ipse suppositiones non sunt note nisi sciatur quomodo reducuntur in dignitates que ingrediuntur demonstrationem propter virtutem, ipse in dignitates non sciuntur nisi sciatur quomodo reducuntur in hanc dignitatem supremam que est de quolibet affirmatio vel negatio. hec est propter hanc dignitatem propter quam cetere dignitates alie roborantur. licet hec dignitas de quolibet affirmatio que est principium complexum reducatur in principium incomplexum scilicet in ens vel esse. fundatur enim hec dignitas immediate super ipso ente sive in ipso esse; ipsum autem ens sive ipsum esse reducatur in ens sive deum. Primum ergo principia sciri simpliciter ignorato ente primo. cum ergo ignorat hunc ordinem et nescit sic scita reducere sciat se non scire. Verum ergo dictum est quod qui autem in [illegible] propter scire hec auditus sive particularis demonstrative ignorata prima causa. non ergo scitur quod non sciatur primum [illegible] sit ignorata prima causa. Sed ad hoc scire non oportet scire primam causam propter quid non quod est. Sed sufficit de ea scire quia est causa et quia est. quod ergo arguitur quod in demonstrabilibus non sit resolutio usque ad primam causam patet quod licet non fiat talis resolutio quantum ad ea que ingrediuntur demonstrationem propter quid, sic tamen quantum ad ea que ingrediuntur demonstrationem propter virtutem. ¶ Videtur forte dubitari aliquis utrum oporteat sic istas dignitates scire resolvere usque ad primam causam et videtur quod non quia dignitates sunt ille quas quilibet probat auditus. Sed aut dignitates quasi loco ianue in domo quam nullus ignorat. Dicendum ergo quod dignitates sunt sic in parato sic se offerunt intellectui quod quilibet intellectu [illegible] considerantur eas veras esse. tamen non quilibet sciat eas resolvere usque in primam causam. ad hoc quod dignitates sint note et ad hoc quod assentiamus eis non oportet quod sciamus eas sic resolvere. Inconveniens est quod in superiori problemate dicebatur. ¶ Dicit quod quodam modo de hiis dignitatibus sicut et in logica videmus contingere simpliciter ydiote [illegible] arte dyalectica. Sed sicut autem videmus ydiotas arguere et solvere rationes, ad quod propositionum cum modum arguendi et concinnandi doceat logica, ydiotarum est ergo arguere et concinnare. Sed dyalecticorum non est scire quis modus arguendi sit potior et cum sillogismus inter argumentationes sit potior, dyalecticorum est scire resolvere sillogismos in propositiones et terminos, et qui nesciret hoc facere non mereretur dici dyalecticus. Sic et in propositione possunt ydiote scire quod totum est maius sua parte et quod de quolibet oportet affirmationem vel negationem veram esse. Sed nullus scit has dignitates modo scientifico et per modum artis nisi sciat eas resolvere usque ad primam. Modus ergo scientificus requirit ut sciamus conclusionem quamcumque quam volumus scire scientifice resolvere in premissas, premissas in suppositiones, suppositiones in dignitates, dignitates omnes in hanc dignitatem communissimam de quolibet affirmatio. dignitatem autem hanc debemus scire reducere in ens vel esse, ens autem vel esse in esse primum. qui ergo hunc modum reductionis ignorat licet possit aliquo scire modo ydiotarum non tamen scientifice novit.

¶ Deinde cum dicit quidam enim quod ipsum scire, ponit alium errorem videlicet quod omnia sciuntur demonstrative et quod contingit circulo demonstrare dicens. quidam enim super dicunt quod ipsum scire sit id est contingat per demonstrationem solum non esse simpliciter scire sed possibile est nil prohibet omnium esse demonstrationem. contingit enim fieri per circulationem demonstrationem [illegible] hac non contingit demonstrare ex prioribus. immo et hoc id est primum conclusionis id est demonstrationis conclusionis id est ex conclusionibus que sunt premissarum conclusiones sunt ad invicem demonstrabilia. [illegible] ergo istorum est quod sit id est contingat aliquod scire et quod non contingat scire nisi per demonstrationem, voluit enim quod omnium sit demonstratio et quod contingat circulariter demonstrare. ¶ Deinde cum dicit nos autem dicimus, improbat errores predictos. et primo [illegible] improbat errorem dicentium quod non contingit scire. Secundo errorem ponentium quod omnia possunt sciri per demonstrationem et quod contingit circulo demonstrare ibi circulo quoque. [illegible] primo dicit [illegible] proponit quod intendit. secundo manifestat quod dixerat ibi et quod hoc quidem. dicit ergo nos autem dicimus non omnem scientiam esse demonstrationem id est non omnia sciri demonstrative sed immediatorum et indemonstrabilium simpliciter esse scientiam quod dicit quod immediata principia sciuntur non per demonstrationem sed indemonstrabiliter. ¶ Deinde cum dicit et quod hoc quidem, manifestat quod dixerat, dicens enim quod aliqua sunt immediata et quod eorum est scientia sed non per demonstrationem. secundo dicit [illegible] quod oportet devenire ad aliqua immediata quibus non sunt aliqua priora. secundo dicit quomodo illorum sit scientia ibi et hec quidem dicimus. dicit ergo et quod hec [illegible] super quod dictum est necessarium sit [illegible] est quod dicen

dicendum quod non. Unde dicendum quod sunt aliqua immediata, et probat et declarabit quomodo illorum sit scientia. Ideo autem si non necesse est scire priora ex quibus est demonstratio, stant autem aliquando in immediatis. Id est oportet in talibus non ire in infinitum, sed oportet talia esse statuta et devenire usque ad immediata, et subdit quod hec quidem priora id est immediata necesse est indemonstrabilia esse.

Illud autem quod cum indemonstratione probatur, passio de subiecto oportet quod probat hic demonstrationem esse medium inter passionem et subiectum, sive inter maiorem et minorem extremitatem, et quia inter duos terminos non possunt esse infinita media, oportet devenire usque ad immediata. Nam si hic probatur per hic et illud per aliud, membrum in infinitum. Sed oportet devenire ad aliqua que sunt immediate. Inhereret subiecto quod inter predicatum et subiectum non potest assignari aliquod medium per quod possit demonstrari. Dicere autem esse infinita media inter quaelibet subiectum vel predicatum vel inter quelibet duo aliqua est dicere infinitum esse finitum. Nam quod quod est inter aliqua illa terminus que est sunt ei et fines eius, quod omne tale est finitum et terminatum quia habet fines et terminos. Quare si infinita essent inter aliqua duo sive inter aliquos duos fines et terminos, infinita essent finita et terminata, quod est impossibile. Unde quod dictum est quod hic media stant et quod est devenire usque ad immediata que demonstrari non possunt.

Deinde cum dicit et hec quidem dimensio quod est devenire usque ad immediata, principia declarat que sunt hic principia sciuntur dicentes. Et hec quidem dimissio sive esse immediata et dimissio supra eorum non solum esse scientiam sed et esse quandam principium scientie notitiam, id est principium non solum mentem dicimus scientiam, sed quandam principium scientie. Nam per principia cetera alia cognoscuntur, et subdit dicens super hoc principia cognoscimus in quibus terminos cognoscimus, scimus enim quod omne totum est maius sua parte, si cognoscimus significata horum terminorum et scimus quid importatur nomine totius et quid nomine partis.

Dubitaret forte aliquis utrum principiorum sit scientia, et utrum possimus nos dicere scire principia. Dicendum quod sicut motus ille secundum quem prius fertur potentia, sive sit habitualis sive actualis, sortitur nomen potentie eo quod sit potentia primus motus. Aut alius sortietur nomen quod patet exemplo voluntatis. Nam voluntas prius fertur in finem per ea fertur in ea que sunt ad finem, ipse autem motus in finem et ipse appetitus finis eo quod multum sit proprius potentie et sit immediatus illi, ideo sortitur nomen potentie et dicitur voluntas. Motus autem in ea que sunt ad finem habet alterum nomen et dicitur electio, unde secundum philosophum in III Ethicorum voluntas est finis, electio eorum que sunt ad finem. Et sicut se habet in exemplo voluntatis in finis et eorum que sunt ad finem, sic se habet intellectus in principiis et conclusionum. Nam intellectus immediate fertur in principia, mediate autem in conclusiones, et ipse autem motus in principia et ipsa cognitio
principiorum, eo quod sit propria intellectui et eo quod intellectus immediate feratur in illa, sortitur ideo nomen eius potentie et dicitur intellectus. Ipse ergo habitus principiorum sive ipsa habitualis cognitio eorum dicitur intellectus, cognitio autem conclusionum dicitur scientia. Proprie ergo loquendo de scientia principia non sciuntur sed intelliguntur. Tamen ut communiter ponitur accipiendo scientiam large pro omni certitudinali cognitione, principia sciuntur quia certissime cognoscuntur, immo hic modo loquendo de scientia principia non solum sciuntur sed eorum notitia est principium scientie.

Videtur forte dubitaret aliquis quomodo verum sit quod principia cognoscimus in quantum terminos cognoscimus. Dicendum quod sicut contingit esse verum, sic contingit esse verum cognitionem, contingit enim aliqua entia esse per aliqua. Aliqua esse per se et ea que sunt per se sunt ea quare sunt ea que sunt per alia. Sic aliqua sunt non per alia, aliqua sunt non per se, et ea que sunt per se non sunt ea quare cognoscuntur ea que per alia cognoscuntur. In omni enim genere quod est per se tale est causa et ratio quare alia sint talia. Principia ergo huiusmodi sunt propositiones maxime sive dignitates, sunt non per se id est per causam existentem extra se in se ipsis, id est hunc causam sive notitiam, oportuit enim in eo talibus gradibus terminis quod eorum significatione nota statim eis assentimus. Nam scito quid importatur per hunc terminum totum, et per hunc terminum pars, scitis id est terminibus horum terminorum vel scitis terminis id est diffinitionibus horum duorum, ut scito quod est totum ut quod est tandem et amplius id est est tantum quantum est sua pars et adhuc amplius, cogimur ad concedendum quod totum est maius sua parte, quia est tantum quantum est pars et adhuc amplius.

Illo quoque quod impossibile circulum et cetera. Postquam philosophus impugnavit errorem dicentium quod non contingit scire. In ista parte impugnat errorem ponentium quod omnium est scientia per demonstrationem, quia contingit omnia circulo demonstrari, et quod ita fiat. Secundo quod impossibile hunc errorem. Hic enim primo quodam errorem ponit quorum primum est quod circulo demonstrari sive est quod per hic demonstrationem agitur in nobis scientia. Tertium est quod omnium contingit esse scientiam hic videlicet per talem demonstrationem. Tertio primo probat quod non contingit circulo demonstrare. Secundo quod circulo demonstrare non aggenerat scientiam. Tertio quod talis scientia non potest esse omnium, ibi accidit autem dicentibus. Etiam ibi At vero neque sic possibile esse primo duo facit, quia primo ad suum propositum adducit quandam rationem, secundo removet quandam cavillosam responsionem ibi, vero alio modo. Dicit ergo circulo quod quod impossibile sit demonstrare simpliciter manifestum est. Si enim ex prioribus et notioribus oportet demonstrationem esse, impossibile est in eadem sibi ipsis simul et

priora et posteriora esse. Formetur autem sic ratio sicut
ergo circulo demonstrare cum demonstratio sit ex notio-
ribus et prioribus, eadem sibi ipsis essent priora et
posteriora et notiora et minus nota, sed hoc est impossibile, ergo et primum.
¶ Notandum autem quod circulo demonstrare est quod per principium concluda-
tur conclusio et e converso per conclusionem principium, ut sicut in circulo iter
ab eodem in idem, et ille idem punctus qui prius
accipiebatur principium postea accipitur finis, sic in circu-
lari demonstratione oportet quod eatur ab eodem in idem, ut
eadem propositio que prius fuit premissa et habuit ratio-
nem principii postea fiat conclusio et habeat rationem finis.
Et quia in demonstrationibus principia sunt priora et notiora conclusio-
nibus, quia si aliquid concludat aliquid et postea circulariter
concludatur ab illo, idem respectu eiusdem esset principium et conclusio et
per consequens esset prius et posterius et magis et minus notum, quod est
impossibile. Immo tamen in circulatione non solum idem respectu eiusdem
dicitur nunc principium nunc conclusio, sed etiam, ut patebit, quod per
circularem processum idem se ipsum concludit, non
solum idem respectu eiusdem sed etiam respectu sui ipsius erit prius et posterius et minus
et magis notum, quod est omnino absurdum. Impossibile est ergo
circulo demonstrare. ¶ Deinde cum dicit: nisi alio modo,
removet quandam cavillosam responsionem. Continuetur
autem sic. Dictum est quod impossibile est circulo demonstrare nisi
alio modo, id est nisi forte aliquis velit reddere et dicere quod
contingit demonstrare circulariter, sed modo alio, id est di-
verso, ut hec eadem demonstratio sit quo ad nos, illa
vero sit simpliciter. Quo vero modo, videlicet quo ad nos, inductio
facit notum, quia procedit ex singularibus et ex se-
nsibilibus que sunt nobis prius nota. Hanc ergo
cavillosam responsionem removet dicens: Si autem
sic est, id est si contingat circulariter demonstrare, sed modo diver-
so et alio, non utique erit simpliciter scire bene determi-
natum vel diffinitum, sed dupliciter, id est oportet nos concedere quod
scire dicatur dupliciter; vel oportet nos concedere quod altera
demonstratio que fit ex notioribus nobis non simpliciter
simpliciter sit demonstratio. ¶ Notandum autem quod scire de quo
hic loquitur philosophus est scire potissimum et demonstra-
tio potissima. Planum si aliquid demonstraret aliquid po-
tissime et e converso demonstraret ipsum non potissi-
me, ista demonstrationem potissimam non esset vel
proprie circulatio, quia non esset processus ab eodem in
idem eodem modo, sed alio et alio modo. Cum non figura
circularis tota sit uniformis nullam diffor-
mitatem in suis partibus habens, ad circulationem non suf-
ficit processus ab eodem in idem nisi ille processus sit u-
niformis. ¶ Notandum tamen quod procedere ab eodem in idem secundum
processum difformem non negat philosophus, quia per causam
concluditur effectus et per effectus causa, sed difformiter,

quia processus a causa in effectum est demonstratio propter quid, e con-
verso autem demonstratio quia. Sed in hoc processu non est proprie
circulatio, ut est predictum modo. ¶ Notandum tamen quod scire
simpliciter vel scire potissimum quod fuit superius determi-
natum et diffinitum non est nisi uno modo, videlicet co-
gnoscere causam et quoniam illius est causa, et quod non contingit aliter se habere.
Si ergo bene diffinitum est quid est scire et scire po-
tissimum dicitur uno modo, oportet quod demonstratio potissima
non sit nisi uno modo. Illa ergo demonstratio que est per causam
erit simpliciter et potissima; illa autem que est per effectum vel que
ad nos non erit demonstratio simpliciter. Non ergo potest aliquid demonstra-
re aliquid et e converso nisi varietur processus, ita quod una sit de-
monstratio potissima, altera non potissima. Et quia demonstrare
alio modo et variare processum impedit circulationem,
ideo impossibile est aliquid proprie circulo demonstrare. ¶ Notandum
tamen quod commentator ponit sillogismum dyalecticum posse esse circularem, quia
sillogismus dyalecticus procedit ex hiis que sunt nota nobis
et ex probabilibus. Contingit autem idem esse magis et minus notum
quo ad diversos, vel contingit idem aliter et aliter acceptum esse
magis et minus probabile quo ad nos, ut Medea in
eo quod mater erat magis probabile quod diligeret, in eo autem
quod deficeret quod odiret. Non variatur ergo processus dyalecticus,
qui dicitur esse ex probabilibus, si premissa fiat conclusio et e converso, quia
utraque aliter et aliter accepta vel quo ad alios et ad alios
potest esse magis et minus probabilis. Sed cum processus demon-
strativus sit ex causis, si premissa fiat conclusio et e converso
oportet variari processum. Ponitur ergo sillogismus dyalecticus esse
circularis, non demonstratio. ¶ Dubitaret forte
aliquis utrum oporteat verum esse sententiam philosophi quod non contin-
gat circulo demonstrare, et quod unum et idem respectu eiusdem
non possit esse simpliciter et secundum naturam magis et minus notum, et
videtur quod non, quia ut in v. metaphysice habetur aliqua duo sic se
habere possunt quod unum est causa alterius et e converso, ut sani-
tas est causa potionis et potio sanitatis. Si ergo per sani-
tatem demonstretur potio, ut quia talis est sanitas ideo
oportet talem esse potionem, et e converso si per potionem demonstre-
tur sanitas, ut quia talis est potio ideo sic humores ad-
equat et efficiet huius sanitatis, erit demonstratio circulariter,
et utraque demonstratio erit potissima quia utrobique per causam, et
utrobique erit ex prioribus et notioribus simpliciter et quo ad
naturam, quia secundum nomine cause in priorem videtur aliquid prius et
notius secundum naturam. Immo si unum potest esse causa alterius et e converso, videtur quod
idem esset prius et notius alio simpliciter et quo ad naturam et
e converso, quod philosophus negare videtur. ¶ Dicendum quod in diversis generibus
causarum, ut superius dicebatur, contingit idem esse causa alterius et e converso, ut
potio est causa sanitatis in genere cause efficientis et
sanitas est causa potionis in genere cause finalis. In eo-
dem autem genere cause impossibile est quod idem sit causa alterius et e converso.

Hoc viso sciendum est. q sic cum est potior causa r ipsis nec effectum n eius. Sic unum genus cause est sup aliud r cum in uno genere non possit nec causa in alio genere r non eius. ut finis ipsis nec efficiens efficacis for. r for. m. Sic g si per eam ostendat effcs erit demonstratio potissima si aut eius causa non potissima. Sic si per causam finalem ondat causa pcedens ad genus cause efficientis potit esse demonstratio potissima. si aut eius non est potissima r q dem est de fine r efficientis in illud est de efficiente r for. r de for. r m. potissima g demonstratio numquam est circularis n p alio ondi p alio r eius n variet processus r p omnis ipediat circulacio. Deinde cum d. accidit aut dicentibus omnia hanc possum esse malam q non g circulo demonstrative. In parte ista dato q contingeret circulo demonstrare o hanc possum esse mala q ex tali demonstratione n aggeneraret scientia ut pdem pd alle rebat. esse q. d. f. q p appont q intend. Sed declar apo ibi. m est aut. d g accidit aut dicentibus circulo demonstrationem esse n solum r inconveniens q non dem est q ostensum est q non g circulo demonstrare. Sed sup accidet alio inconveniens q circulo demonstrare n est dicere aliud quam quia hoc est. Si hoc est. i. si est a. si est a. r est b. si est b. Sic aliud demonstrare omnia e facile. i. est sophisticale r non ut ad propositum r non agnare sciam. Nota aliud consuetudinis esse phin vocis sophisticales r n scientificas appellare vocis fa les vel ip de gnacione scibilis q consimulas smo nibus i docti consueverunt entes. i. q sunt i docti r nes ciunt sciunt multos smones ad pauca respi cientes exprimant facile. i. enunciant debiliter. et suphicialiter r non scientifice ap phim itaque facile. i. leue id sonat q sophisticale r non scientificum. g in apo cum ait q si contingeret demonstrare circulariter esse demonstrare omnia esse leue idem sonat q esse sophisticale r non scientificum. hii g sic errantes n solum pecca bant q dicebant q contingeret circulo demonstrare q est impossibile. Sed i errabant q dicebant q ex tali de monstracione agneretur scientia q patet esse falsum. Deinde cum d. m est aut. declarat q dixerat. Ad cuius evidentiam sciendum q demonstratio circularis n est aliud quam quedam argumentacio reflexa. i declarando g apositum cum facit phs. q p d certio habeat fieri ipsa argumenta cio. Sed declarat quomodo habeat fieri argumentacio refle xa. certio manifestat principale intentum videlicet quod demonstrare circulariter r arguere reflexabiliter n est aliud quam concludere idem per idem. r dicere si hoc est hoc est. r dicere

monstrare omnia facile r suphicialiter r non scientifice. Sed d Si g cum sit. certa ibi ponatur a. i quo c. d g m est aut quam accidet hoc sup i conveniens q dem est. eius eius possumus reflectere. quod n p multos terminos p paucos dicere n differt r si d cum sit. a. ex necessitate est. b. hoc aut. i. cum sit. b. c. i. de necessitate est c. sed cum g. a. sit ex necessitate est. c. Julius ig nos do cuit discernere a principali ad conclusionem. f q modum se cundum quem prius sequitur fm. r ex sed tam. sequitur q ex quo sequitur tam n. ut si ex a. sequitur. b. r ex b. c. q sit est q ex a. sequitur. c. Nota aut q phs pcedens accipit. a. r c. i tend. n. ut patebit sic arguere. Si est. a. est b. si est. b. est. c. g si est. a. est. c. Sed idem est. a. r c. g si est. a. est. a. In demonstratione g circulari con cludit idem per idem. demonstrare g circulariter n est aliud quam dicere si est hoc. est hoc ut est. a. est. a. Si g omnia de monstrare est facile. i. si est sophisticale r non agnat sciam. Nota i q p dicendum phi. a. b. c. sunt tres ter r sunt duo. sunt tres f voce. sed sunt duo f rem. q p eodem accipit a. r c. id aliud aut. q n differt reflectere p paucos terminos ut p tres aliud q n di fert reflectere p paucos ut p duos q est assump ta ut patet p phium sunt tres r duo. Deinde cum d. Si g cum sit. a. docet nos reflectere sum docet nos circulariter arguere dicens. Si g cum sit. a. ne cesse est esse b. hoc. a. i. b. cum sit. est. a. hec n. erant circulacio. Nota aut q cum p dixit si est .a. est b. si est b. est. c. g si est. a. est. c. docu it nos arguere f linie a cum d. Si est. a. est b. r si est. b. est. a. docet nos arguere circulariter q hoc est arguere circulariter pcedere ab eodem i idem

Deinde cum d. ponatur. a. i quo. c. postquam docu it nos arguere r docuit nos arguere circulariter declarat quomodo arguendo circulariter probatur idem p idem. r facile est omnia demonstrare dicens ponatur .a. i quo .c. hoc posito arguatur sic. b. g sup e. cum sit. a. i. cum sit. a. est b. esse. dicere sup. b. est dicere ipsum. c. i. cum sit. b. est. c. hoc aut est dicere quam e sit. a. est. c. q. d. q si est. a. est. b. Si est. b. est. c. Sequitur de primo ad ultimum q si est. a. est. c. Sed .c. cum sit. a. idem est. q dicentes demonstrationem esse circulo accidet nil aliud dicere q cum sit. a. est. a. Sic q de demonstrare omnia est leue. Nota aut q si idem est. c. r a. r ad. a. sequitur. b. r ad. b. c. sequitur q ad. a. sequitur. a. arguere g circulariter n est aliud quam dicere si est hoc. hoc est. ut si est. a. est. a. Sic aut demonstrare omnia est leue. i. est suphiciale r non scie ntificum. Dubitaretur forte aliquis utrum possit

probari idem per idem. et verum est quod sic. ea que sunt nota
per aliud probantur per alia. propria ergo que sunt non per se probantur
per se. Sed multa sunt per se nota ergo multa per se ipsa pro-
bari possunt. probare ergo idem per idem et concludere
idem per se ipsum non est inconveniens. Ad quod dicendum quod sicut accidit
in cognitione sensitiva ut puta in visu. ita suo modo
et est in intellectu. Videmus enim quod aliqua sunt visibilia
per aliud ut per colorem et lucem. aliqua se ipsis se offerunt
visui ut color et maxime lux. color enim et si aliquo
modo deficiat a per se visibilitate vel a visibilitate propter hoc enim est quod
non plene participant naturam lucis. Sed est quedam
lux obumbrata. obopacata. ipsa tamen lux se ipsa se
offert visui et est se ipsa visibilis. sic in apprehensione cognitione
cognoscitur per principia. principia autem et potissime dignitates et propositio-
nes maxime sunt universales sunt se ipsis note. statim
enim cum offeruntur intellectui movent assensum eius. sunt
ergo alique propositiones note per se. non tamen propter hoc sunt
alique propositiones probate per se. Nam probare non dicitur
quecumque cognoscere. Sed cognoscere cum discursu hoc enim est
probare discurrere sillogistice ab uno in aliud. Si ergo maxi-
mas propositiones sine discursu cognoscimus propositiones hee licet
non per se probantur. et non intelliguntur cum discursu. Sed per
faciem se offerunt intellectui. est ergo devenire ad ali-
quas propositiones per se notas. Sed non est devenire ad
aliquas propositiones que se ipsas concludunt vel que per
se ipsas probent. et tales propositiones non probantur. id est non
intelliguntur cum discursu. Ex ergo aliquo quod est notum per
aliud probatur per aliud bene sequitur. Sed cum subiungit quod est
notum per se. probatur per se. non sequitur. quia quod est per se notum
non probatur. Deinde cum dicit. At vero neque hi possibile
ostendit hos errare non solum quia dicebant quod contingebat
circulo demonstrare. et quod circulari demonstratione genera-
batur scientia. Sed in errabant quod dicebant omnium
esse hanc scientiam. videlicet per demonstrationem circularem.
Intendit autem talem rationem. Non possunt probari
circulariter nisi que sunt convertibilia et que probantur
sillogismo per primam figuram. Sed non omnia sunt convertibilia nec omnia po-
ssunt probari sillogismo per primam figuram. ergo non omnia possunt
circulariter demonstrari. In adducendo autem hanc rationem
innuit. facit. quia primo ostendit quod ad probandum aliquid circulariter re-
quiritur ibi convertibilitas terminorum. Secundo declarat quare
requiritur ibi ordo sillogisticus tertio manifestat quod oportet hic fieri
solum in prima figura. Quarto ex omnibus hiis concludit quod cum
non omnia sint convertibilia. nec omnia possent sic sillogismo pro-
bari. quod non omnia immo valde pauca sunt illa que
possunt circulariter demonstrari. Secunda ibi. Uno quidem
posito. tertia ibi. Si quidem ergo et a. quarta ibi
est enim quidem pauca. Dicit ergo. At vero neque possibile est hoc. id est

neque est possibile probare circulariter nisi in hiis que alterna
tim se consequuntur sicut sunt propria. id est in hiis que sunt con-
vertibilia. quod dicit quod ad probationem circularem requiritur convertibilitas
terminorum. Deinde cum dicit. Uno quidem posito. ostendit quod
ad hanc probationem requiritur ordo sillogisticus dicens. Uno quidem
posito. ostensum est supra in prioribus quod necessarium nunquam est
ad aliud esse. id est ad aliud accidere vel ad aliud sequi
et subdit dico autem quidem uno. quoniam nec uno termino
nec una propositione posita supra scilicet ad. ex duabus autem propositio-
nibus primis. id est ex duabus premissis et minimis. id est ad
minus quod supra secundum ad sic quidem contingit sillogizare. possi-
bilitet ergo sic dicunt id est ad quamlibet conclusionem tamen circularem
quam aliam eo quod ex uno non sequitur. requiruntur due propositiones
sunt due premisse. Sed sic quidem sillogistice et iste est ordo sillogisticus
ergo ad quamlibet conclusionem tamen circularem quam aliam requiritur ordo
sillogisticus. Et sillogismus autem quod ad omnem conclusionem requiritur ordo
sillogisticus et requiruntur vel due propositiones et tres termini. ex
omnis conclusio vel est sillogismus vel est reducibilis ad sillogismum.
Dubitatur forte aliquis quomodo uno posito sive propositione
una sive termino uno non sequitur aliquid conclusio. Ad quod dicendum quod conclusio
quecumque sit illa. est alicuius habitudo alicuius predicati ad
aliquod subiectum. et quod non concludit per se ipsum. oportet quod per aliud concludat
id est per medium terminum concludatur hec habitudo ergo per habitudinem
quam habent predicatum et subiectum ad medium terminum que habitudo sunt
ex premissis premissis quod habitudinem habeant predicatum et subiectum in-
ter se quod declaratur in conclusione. In premissis ergo oportet accipere
quam habitudinem habet predicatum id est maior extremitas ad medium
ad hoc quod inferatur in conclusionem quam habitudinem habet maior et
minor extremitas inter se. ex habitudine ergo utriusque extre-
mitatis ad medium quod fit in premissis infertur que sit habitudo
extremitatum inter se quod fit in conclusione. quare si in premissis
accipitur solum una propositio non sumitur habitudo medii ad
utramque extremitatem. Sed ad alteram tantum. non ergo ex hiis
possumus concludere que esset habitudo extremitatum inter
se. igitur si debeat per medium terminum inferri habitudo utriusque
extremitatis inter se quod fit in conclusione. oportet quod in premissis acci-
piatur habitudo utriusque extremitatis ad medium et quod ad
hoc ad minus requiruntur due propositiones. non sufficit una.
ergo ex una propositione non sequitur. Sed ad minus requiruntur due
propositiones et ad minus requiruntur ibi tres termini. quia due
propositiones ad minus constare non possunt
ergo dicendum est quod posito uno. id est posita propositione una
vel termino uno non sequitur. ut est probatum modo. Deinde cum
dicit. Si quidem ergo a consequitur. ostendit quod ad circularem conclusionem requiritur
convertibilitas terminorum et ordo sillogisticus. In parte ista de-
clarat quod oportet hoc solum fieri in prima figura dicens. Si quidem ergo et a ipsi
b et c. et habeat super convertitur et hoc ipsi a. tunc ad invicem
id est convertuntur sic quidem contingit sillogismo demonstrare ex alterutris. id est quia.

in prima figura. Sic consimile est in hiis que sunt in sillogismo, i. in primo priorum. Consimile est autem in illo libro quod in figuris aliis a prima aut non fit sillogismus circularis, aut non fit de propositionibus acceptis sed de aliis. Oportet ergo talem sillogismum fieri in prima figura et in terminis convertibilibus et predicatis, i. convertibilibus, id est similiter non quod autem est predicantur, i. per terminos non convertibiles necessarium est circulo demonstrare. Dubitaret forte aliquis quare solum in prima figura et per terminos convertibiles fit probatio circularis, i. in aliis autem figuris vel non fit circulatio vel si fit ad hoc non sufficiunt propositiones accepte. Sed oportet sumere propositiones alias. Dicendum quod ad perfectam circulationem oportet quod per conclusionem concludatur utraque premissarum ita quod per utramque premissarum concludatur conclusio, ita quod sit perfecta circulatio et sit processus ab eodem in idem. Oportet quod per conclusionem concludatur utraque illarum ut quod conclusio cum conversa minoris inferat maiorem et cum conversa maioris concludat minorem. Quod non potest fieri nisi in terminis convertibilibus ut ponatur in convertibilibus homo disciplinabile risibile et fiat talis sillogismus: omnis homo est disciplinabilis, omne risibile est homo, ergo omne risibile est disciplinabile. Per hanc autem conclusionem cum conversa minoris concluditur maior ut omne risibile est disciplinabile, omnis homo est risibilis que est conversa minoris, ergo omnis homo est disciplinabilis que fuit maior. Similiter et cum conversa maioris et conclusione concluditur minor ut omne disciplinabile est homo, que est conversa maioris, omne risibile est disciplinabile que fuit conclusio prioris sillogismi, ergo omne risibile est homo que fuit minor sillogismi prioris. Hiis visis patet quod in tertia figura non potest esse circulatio perfecta. Nam in tertia figura semper conclusio est particularis et oportet quod altera premissarum sit universalis. Nunquam autem per particularem propositionem concluderetur universalis. Quod si in tertia figura sit utraque premissarum universalis nullo modo erat ibi circulatio nec perfecta nec imperfecta quia neutra premissarum cum sit aliqua universalis potest concludi per conclusionem particularem. Si autem altera premissarum sit universalis, altera particularis, saltem non potest ibi esse circulatio completa quia non potest concludi utraque premissarum per conclusionem particularem; non potest concludi premissa universalis. Sed in secunda figura non potest esse completa circulatio. Nam semper in secunda figura est conclusio negativa et altera premissarum est affirmativa, altera negativa. Non enim esse potest quod in secunda figura ambe premisse sint negative quia tunc nihil sequeretur, nec quod ambe sint affirmative quia tunc sequeretur conclusio affirmativa et argueretur a positione consequentis quod est peccatum in forma sillogismi. Oportet ergo alteram premissarum esse affirmativam, alteram negativam. Cum conclusione ergo negativa et premissa negativa nunquam potest concludi premissa affirmativa. Non ergo in tertia figura nec in secunda per propositiones acceptas potest esse perfecta circulatio quia non potest ibi concludi utraque premissarum.

Si ergo debeat fieri completa circulatio oportet accipere alias propositiones ad hoc quod concludatur utraque premissarum. Quomodo autem fieri debeat in libro priorum habet declarari. In sola ergo prima figura potest esse completa circulatio. Rursus hoc solum fieri habet in primo. Nam alii modi prime figure sunt inutiles vel concludunt conclusionem negativam vel particularem. Si concludunt particularem non potest in eis fieri completa circulatio propter id quod dictum est de tertia figura. Si autem concludat negativam non fiet in eis circulatio completa propter ea que diximus de secunda figura, ubi ostendimus quod quia ibi semper est conclusio negativa non potest perfecta circulatio esse. In solo ergo primo modo prime figure et per terminos convertibiles habet perfecta circulatio fieri. Deinde cum dicit Constat enim ex hiis omnibus, concludit contra ponentem precedentem quod dato quod contingeret circulariter demonstrare et posito quod ex circulari demonstratione generetur scientia, non tamen omnia sic scita et sic demonstrabilia sunt. Immo cum hoc non possit fieri nisi in terminis convertibilibus et per primam figuram, immo solum per primum prime, valde pauca erunt sic scita quia valde pauca sunt talia. Ideo ait Constat enim quia pauca in demonstrationibus sunt huiusmodi. Est autem quod nimium vanum et impossibile sit dicere demonstrationem esse ex hiis que sunt ad invicem, i. ex convertibilibus, et propter hoc dicere quod omnium esse demonstrationem cum non omnia sint convertibilia nec omnia possint ostendi per primum prime figure. Notandum autem quod hic non negat Aristoteles quin termini in demonstratione sint convertibiles cum demonstratio potissima non possit fieri nisi in convertibilibus terminis. Negat tamen quod non omnia sunt talia nec omnia sunt convertibilia. Ideo non omnium potest esse demonstratio, et in parte demonstratio circularis de quo planum est quod requirit convertibiles terminos contra quod illi dicebant asserentes omnium esse demonstrationem et quod omnia possint circulariter demonstrari. Dubitaret forte aliquis quare fuerat ad propositum probandum quod supra premiserat videlicet quod ex uno non sequitur. Dicendum quod ex hoc dicto quod uno posito non sequitur, sed necessarium est ibi ad minus due premisse, manifeste habetur quod ad demonstrationem circularem sicut circularis sunt alia requiritur aliquis ordo sillogismorum. Sillogismorum autem non potest fieri circulatio nisi in terminis convertibilibus, ergo requiruntur in demonstratione termini convertibiles et quia non omnia sunt convertibilia ergo manifeste quod hic concluditur intentum, nunc quod non omnium sit circularis demonstratio cuius contrarium dicebant ponentes quod contingit omnia circulo demonstrare. lco ii

Quoniam impossibile est aliter et cetera. Postquam philosophus ostendit quod demonstratio est ex primis et veris, in parte ista declarat ex quibus et qualibus primis et ex quibus et qualibus veris habeat esse demonstratio. Non enim sufficit scire demonstrationem esse ex primis et veris nisi sciamus que et qualia sunt illa

prima et vera. In hac igitur parte declarat quod illa prima et vera ex quibus est demonstratio que et qualia sint. quia debent esse de omni per se et secundum quod ipsum. pars secunda aliter continuatur hec pars ad precedentem. Nam demonstratio super syllogismum superaddit necessitatem, necesse est quod ipsam necessitatem sit esse ipsum necessarium aliquo modo se habeat ut initia aliquo modo ut fortia. Nam ipsa prima et vera sunt necessaria sed ideo quod sunt necessaria quia sunt de omni per se et secundum quod ipsum. prima igitur et vera sunt illa que sunt de omni per se et secundum quod ipsum est. ideo quia sunt necessaria et quia semper quod est tale est quasi initia. Quod autem quod est ideo quia sit tale est quasi fortia. vel ea dicere possumus quod per relationem ad necessitatem vel ad necessitatem prima et vera sunt quasi initia de omni per se et secundum quod ipsum sunt quasi fortia ideo dicere possumus quod propter formam syllogismi simpliciter demonstratio que addit super hunc syllogismum necessitatem que habet aliqua prima initia et aliqua fortia quod possit igitur philosophus determinavit de hiis que sunt quasi initia vel demonstrationis quia oportet demonstrationem esse ex primis et veris. In parte ista determinat de hiis que sunt fortia omnis de quibus et qualibus vel sit demonstratio quia debent esse de omni per se et secundum quod ipsum. Dividitur autem hec pars in partes duas. quia primo declarat ex quibus et qualibus demonstratio est. secundo manifestat ex quibus et qualibus non est ibi. Si igitur demonstrativa scientia. circa primum dicendum quod primo continuat se ad dicta. secundo determinat de intento ibi. primum igitur demonstrabimus. In parte ista intendit talem rationem, omnis syllogismus demonstrativus probans conclusionem necessariam est ex necessariis. demonstratio est huiusmodi. igitur est ex necessariis. et quia demonstrationes sunt ex necessariis ideo videndum est ex quibus et qualibus necessariis sunt demonstrationes id autem quam autem ratio est aliter se habere. Conclusio est scientia simpliciter id est per demonstrationem ad utrumque scientiale quod est secundum demonstrativam scientiam. esse necessarium esse. quod dicit quod conclusio demonstrationis et id quod scitur per demonstrationem non potest aliter se habere ideo oportet hanc conclusionem et hanc scientiam esse necessariam. Ostendit demonstrativa super scientia est quam habemus in habendo demonstrationem. demonstrativa igitur scientia sive demonstrativa conclusio non solum est necessaria sed et est habita per demonstrationem. et quia sic est ex necessariis itaque est syllogismus demonstrationis sive syllogismus demonstrativus et quia demonstrationes sunt ex necessariis. accipiendum est igitur ex quibus et qualibus necessariis demonstrationes sunt. Non autem quod potest conclusio necessaria concludi per medium contingens. sed hoc non erit demonstrative sed topice sive probabiliter. demonstrative autem conclusio necessaria non potest concludi nisi per medium necessarium. Volens igitur philosophus probare quod demonstratio sit ex necessariis, duo assumit. quorum unum est quod conclusio demonstrativa non potest aliter se habere et est necessaria. secundum vero est quod habet conclusionem per demonstrationem. cum igitur demonstrationes syllogismus

concludat demonstrative conclusionem necessariam. oportet demonstrationes esse ex necessariis et quia demonstrationes sunt ex necessariis accipiendum est ex quibus et qualibus necessariis habent esse. Dubitaret forte aliquis quia videtur quod in demonstratione non possimus accipere aliqua fortia et aliqua initia. Nam cum tota forma syllogismi tradatur in libro priorum et demonstratio non addat super syllogismum nisi necessitatem videtur quod totum sit initiale quod addit demonstratio super syllogismum simpliciter et quia in libro posteriorum determinatur de demonstratione quantum ad ea que addit super syllogismum simpliciter videtur quod totum sit quasi initiale quod hic de demonstratione traditur. Non igitur distinguendum est quod aliqua sunt initia alia fortia que hic de demonstratione traduntur. Ad quod est putandum quod ut in VII Metaphysice aliqua sunt initia vel materia que sunt fortia vel alterius ut cuprum est quasi initiale respectu circuli et tamen quasi formale respectu circuli cuprei. Nam si diffiniret circulus cupreus cuprum poneretur in diffinitione eius et circulus igitur cupreus. sed sic quod initiale respectu circuli simpliciter in ipso tamen circulo cupreo est assignare aliquod formale respectu eius. sic sed necessitas non sit quasi initiale respectu syllogismi simpliciter esse ipsam tamen necessitatem non sit esse ipsum necessarium est assignare aliquod initiale et aliquod formale. dicebat enim quod prima et vera sunt necessaria sed ideo quia sunt necessaria est quia sunt de omni per se et secundum quod ipsum et quia semper id quod est ideo quia aliquid sit tale est formale respectu eius ut antea dicebatur. ideo determinare de primis et veris est quasi determinare de necessario initiali. determinare vero de omni per se et secundum quod ipsum est quasi determinare de necessario formali. bene igitur demonstratum est quod super omnia dicto philosophus demonstrationem esse ex primis et veris determinavit de necessario sive de demonstratione quasi initiali nunc quia determinando sive declarando esse eam de omni per se et secundum quod ipsum determinat de ea quasi formaliter. Deinde cum dicit primum igitur demonstrabimus exequitur de intento ostendens quod ea ex quibus est demonstratio debent esse de omni per se et debent esse universalia id est debent esse secundum quod ipsum. duo igitur facit quia primo aperit quod vult determinare quod est de omni quod per se et quod universale. secundo declarat de unoquoque ibi de omni hoc dico. dicit igitur primum demonstrabimus quid dicimus esse de omni quid per se et quid universale. Deinde cum dicit de omni hoc dico exequitur de unoquoque istorum. et quia tria facit. quia primo declarat de dici de omni. secundo de per se. tertio de universali. secunda ibi per se autem sunt. tertia ibi universale autem dico. circa primum dicendum quod primo declarat quid est dici de omni. secundo quod dixerat probat per quedam signa ibi signum autem est. dicit igitur quod de omni hoc dico quod utrumque est non in quodam quidem sic quodam autem non. nec aliquando sic nec aliquando autem non. quasi dicat quod de omni dici hoc agitur. requirit universalitatem suppositorum quia non debet esse in quodam sic et in quodam non.

et requirit universalitatem temporum, quia non oportet esse aliquid sic, aliquid non, ut de omni homine praedicatur animal; quia si verum est dicere hominem, verum est dicere animal, et si nunc album, et si nunc est verum dicere album et hominem, nunc album et nunc est verum dicere album animal, et si in omni linea est punctum, et sic in omni homine est animal simpliciter, sic est ibi dici de omni. Similiter quia animal inest homini habet universalitatem suppositorum et in universalitate temporum est, nam in universalitate suppositorum quia de quocumque est verum dicere quod sit homo, de illo est verum dicere quod sit animal; est et universalitas temporum quia nunc et quandocumque de aliquo est verum dicere quod sit homo, de illo est tunc verum dicere quod sit animal. Similiter et quia sic de quocumque est verum dicere quod sit homo est verum dicere quod sit animal, et nunc et quandocumque est verum dicere quod sit homo est verum dicere quod sit animal. Sic de quocumque est verum dicere quod sit linea verum est dicere quod in ea sit punctus, et nunc et quandocumque est verum dicere quod sit linea est verum dicere quod in ea sit punctus; ergo est ita de omni dicendo omnis linea est punctata sicut est de omni dicendo omnis homo est animal, ubique enim est tam universalitas suppositorum quam temporum. Dubitaret forte aliquis quomodo de omni de quo hic agitur se habeat ad de omni in libro Posteriorum. Dicendum quod de omni in libro Posteriorum non requirit nisi universalitatem suppositorum et temporum, nam est de omni ut in Posterioribus traditur, quando nihil est sumere de quo praedicatum non dicatur; sed de omni de quo hic agitur supra universalitatem suppositorum requirit universalitatem temporum, et aliter habetur ex hoc situ partis. Similiter cum tradatur dici de omni ut in libro Priorum videlicet vel de inesse simpliciter et de inesse ut nunc, ex propositionibus de inesse ut nunc possunt fieri syllogismi topici, sed syllogismi demonstrativi non possunt fieri ex propositionibus contingentibus, nec ex propositionibus de inesse ut nunc, sed oportet quod fiant ex propositionibus necessariis et de inesse simpliciter. Ergo cum syllogismus traditus in libro Priorum sit in terminis communibus et sit applicabilis tam ad syllogismum demonstrativum quam ad topicum, oportet quod de omni ibi traditum includat tales universalitates quae reservantur in omni syllogismo tam topico quam demonstrativo, et quia ex solis particularibus non sequitur conclusio. Si consideremus formam syllogismi, oportet in omni syllogismo esse aliquam propositionem universalem quae accipiat universalitatem suppositorum. Quia si in omni syllogismo reservatur recta forma syllogistica requiritur universalitas; forma syllogistica tradita in libro Priorum quae est applicabilis ad omnem modum syllogisticum hanc universalitatem requirit. Sed demonstrativus syllogismus qui est ex propositionibus non quibuscumque sed necessariis et de inesse simpliciter, cum talia insint omni et semper, oportet quod de omni de quo hic agitur non solum requirit universalitatem suppositorum sed et temporum. Bene ergo dictum est quod de omni in libro Posteriorum addit ad de omni in libro Priorum universalitatem temporum. Viso autem quod de omni hic traditum addit ad de omni in libro Posteriorum, dubitaret forte aliquis utrum dici de omni differat vel sit idem quod propositio universalis. Dicendum quod ut patebit dici de omni simpliciter non est idem quod propositio universalis, quia cum in omni syllogismo sit aliqua universalis propositio, in omni syllogismo esset dici de omni, quod tamen falsum est, quia propositione et dici de omni et de nullo non sunt nisi principia complementa primae figurae. Potuisset tamen Philosophus si voluisset cuiuslibet figurae invenire sua principia, nam sicut prima figura habet de omni et de nullo, sic secunda figura habet sua principia; omnes enim syllogismi secundae figurae possent probari per haec principia, quodcumque removetur a praedicato et a subiecto, dici enim nullus lapis est animal et omnis homo est animal, sequitur quod nullus homo sit lapis, nam si lapis removetur ab animali, oportet quod removeatur ab homine. Secunda autem figura habet unum solum principium, quia omnis conclusio est ibi negativa; prima autem figura habet duo principia, unum quod probat conclusiones affirmativas quod est dici de omni, et aliud quod probat negativas ut dici de nullo. Tunc enim secunda in tertia figura affirmativa conclusio, quando nihil est sumere de quo praedicatum non dicatur, et tunc secunda negativa, quando nihil est sumere a quo praedicatum non removeatur. Et sic per se secunda figura habet sua principia sicut et tertia invenimus sua principia. Sic etiam est quod posset tertiae figurae principia invenire, noluit tamen Philosophus cuiuslibet figurae propria principia invenire, quia cum potuisset, quia quanto pauciora sunt principia ad quae fit reductio tanto artificialior est doctrina; noluit ergo Philosophus ut suam doctrinam artificialiter traderet et ut ad pauca principia esset reductio, omnes figuras reducere in primam, et primam in sua principia resolvere, ut sic ad principia primae omnes figurae reductae essent. Redeamus ergo ad propositum et dicamus quod non est idem dici de omni quod propositio universalis, quia in omni syllogismo est propositio universalis, non tamen in omni syllogismo est proprie principium dici de omni. Unde Averroes commentator super Priorum volens dare differentiam inter propositionem universalem et dici de omni, ait quod si dicatur omne animal est corpus, ad hoc quod sit ibi principium dici de omni non solum oportet quod omne animal disponatur per corpus, sed oportet quod omne animal dispositum per corpus et quod etiam disponitur per eo animal disponitur per corpus. Propositio universalis est universale principium dici de omni, sed tunc est hoc principium proprie dictum quando non solum subiectum disponitur per praedicatum quod sit in maiori, sed quando accipitur sub illo quod sit in minori quod per ea disponatur per praedicatum quod fit in conclusione. Ipsum ergo ordinem syllogismi cum importet dici de omni quod proprie non importat propositio universalis, patet ergo verum esse quod dicebatur videlicet quod simpliciter et proprie loquendo non est idem dici de omni quod propositio universalis. Viso quomodo differt, dubitaret forte aliquis utrum sit aliquando idem dici de omni quod propositio universalis. Dicendum quod dici de omni est principium syllogismorum in illis quae possumus assignare dici de omni principium syllogismi et forte ipse Averroes et omnes videntur esse in sententia

ordo ac sillo l' est for sill' l' est ad ad form p'a
nens Si g' d' de oi accipiat ut p'n' m'le silli
sic n' est a' ca' ppo vlis · r h' m' supt'u repi
t' de oi sillo · ois · n · sill's accipit aliq' ppo'z
u'lem affirmatiuam · l' negatiua' io i oi sillo e'
p'n' d' de oi l' de nullo s' g' huc mo' si di
cam · oe a' est c'o · n' plus i'p'tat d' de oi
q' oe a' disponit p'c'o' S' si d' p'c'o' de
oi accipiat ut p'n' forle · r ut p'bat for'
sill' r for'm ordine sillo'ci · Si dici de oi ac
cipiat ut i p'cedenti q'o dicebat no' e'
ide' q' ppo' u'lis r dicte'r p'pe no' est p'n'
sill'o'z i oi figu' S' solu' est p'n' sill'o'z i p' fi'
s' huc g' mo' Si dica' oe a' est co' d' de
oi no' dicet oe a' dispo' p'co' s' i' dicet
totu' ordie' sillogisticu' i'portabit · n · q'
oe a' dispo' p'co' r q' q'uit' dispo' p'a'
dispo' p'co' q' g' ppo' l' d' u'tuali r c'tuo
dant d' de oi · d' ee p'n' forle d' actuali'te'
r simp' exti' · n · ppoe u'li p' su' ordo si
llo' i p' fi' r p't exe'a su' d' de oi · l' de
nullo S' tuc est i ppe h' p'n' · cu' ex ppo
ne u'li actuali' explicat' ordo sillo' i p'
fi' · cu' g' q'ueri' ut' d' de oi possit aliq'
m' talis su' q' sit ide' q' ppo' u'lis p' q' si
accipiat d' de oi ut est p'n' m'le silli e'
idem q' ppo' u'lis Si aut' accipiat ut p'
ncipiu' forle r ut i cludens ordie' sillo
gisticu' no' est ide' Si a' q'rat' quo' a'p'l'
loq'e de d' de oi solu' ut est p'n' forle r
ut p'bat form' silli i p' fi' r ut i cludit
h'i ordie' sillo'ci · ¶ Vlt'i' a' dato q' i'
sill'o'z simp' possit accipi d' de oi ut
p'n' m'le et ut forle Dubitat' forte a's
ut' i sill' demr'ati possit accipi d' de
oi ut p'n' m'le r forle ¶ Dr' q' om'is
alij modi sill'o'z h'nt q'he sill'm simp' sill's
· n · dya' l' i demr'ati's no' est sill's supt' sim
S' m'g' est sill's q'cet' ut' a' ista q'dto' p'addu
ctoi'n for' spe' ut dicam' q' sill's simp' r
supt' simp' coit' sit gen'a ad sill'm · dya'cu
r demr'atiu' l' sit ista q'dto' p'additoi'n h'
tudi's localis r tuitatis m' ut dicamus
q' sill's dya' q'hit sill'm coit' suptu' adde
do sup' ipm' h'titudine' q'nda' localem
sill's u' demr'atis q'hit ipm' addendo ne
cessitate' m' · Quid aut' s' h' u'm sit ad
p'sens no' sit nobis cure i uestigare suffi

ciat a' scire q' sill's simp' r coit' supt' q'hit p'
sill'm demr'atiu' r q' sill's demr'at's est sill's
q'ctt' · q'e sic i sillo' simp' p't accipi dici de
oi ut est p'n' m'le r forle · r sic i sillo' demr'a
tiuo potit accipi dici de oi ut est utroq'm
p'n' · v'ntu' habebit se d' de oi ut est p'n' de
mr'acois ad d' de oi ut est p'n' silli sup' Sic
sel' demr'atio ad ipm' sill'm simp' q'z sic de
mr'atio add' sup' sill'm simp' sic de oi ut e'
p'n' m'le demr'acois addet sup' de oi ut est
p'n' m'le silli simp' · r i de oi ut est p'n' forle
demr'acois add' sup' de oi ut est p'n' forle sil
li simp' // ¶ Vlt'i' a' dato q' dici de oi
possit accipi duob' modis ut est p'n' de
mr'acois Sic accipi duob' modis ut est p'n'
silli simp' r dato q' sic acceptu' addat sup'
d' de oi illo m' suptu' · Dubitat' forte a's ·
q' addat r quo' sit acc'da' h' additio ¶ Dr'
q' sic demr'atio addit sup' sill'm simp' necc'te
m' · Sic d' de oi u' est p'n' demr'acois siu' sit p'n'
m'le siu' forle · add' sup' d' de oi ut est p'n'
silli sip' necc'te m' r u'litate' te'pu' · q' sic de
clat' · acceptu' · n · d' de oi ut est p'n' m'le silli
simp' · u' a' dicat q'm ppo'm u'lem h'nte' in
se u'litate' s'bo'z S' d' de oi ut est p'n' m'le de
mr'acois d' ppo'm u'lem h'nte' i se u'li'te no'
solu' s'bo'z s' i te'pu' · slam oe · a · est · b · ut est
p'n' m'le silli simp' no' plus i'portat n' q' oe
· a · dispo' p' b · S' si h' ppo' debeat ee p'n' de
mr'acois no' solu' i'portab' u'li'te s'bo'z ut q' oe
a · dispo' p' · b · S' i i'portab' u'litate te'porum
ut q' sp' · a · dispo' p' · b · r sic d' de oi est p'n'
m'le silli demr'acois add' sup' de oi ut est
p'n' m'le silli simp' u'li'te te'pu' · Sic r ut est
p'n' forle r ut i cludit ordine sill' demr'ati
addet sup' de oi · ut i cludit ordie' silli simp'
u'li'te tempu' · slam oe · a · est · b · ut est p'n' for
le silli coit' supti i portat totu' ordie' huc
sillogisticu' q' oe · a · dispo' p' · b · r q'c'q' dispo'
p' · a · dispo' p' · b · Inh' a' i portat' ordo sillo'
i p' fi' · slam i p' fi' s'bm dispo' p' p'dicatum
i maiori r q'c'q' dispo' p' s'bm i minori dispo'
postea p' p'rc' i q'cl'oe · p' g' q' i portat oe
· a · est · b · ut est p'n' forle silli coit' supti S'
ut est p'n' forle silli demr'ati i portabit or
dine sillogisticu' · cu' q'da' necc'te m' r u'litate
te'pis i portabit · n · q' oe r sp' · a · dispo' p' · b · r q'c'
q' dispo' p' · a · sp' dispo' p' · b · ¶ Vlt'i' a' forte ·

dubitaret aliquis. cum dici de omni possit esse propositionis maioris et formalis tam sillogismi communiter sumpti quam et sillogismi demonstrativi. quomodo sit acceptus secundum intentionem philosophi in utroque sillogismo. ¶ Dicendum quod cum in libro priorum magis tractatur forma sillogistica. hic autem presupponatur talis forma. sed applicetur ad materiam necessariam et demonstrativam. Si volumus intelligere secundum mentem philosophi dici de omni sumendo esse in libro priorum ut est propositionis formalis et importat ordinem sillogisticum. In hoc autem libro dici sumendo esse magis ut est propositionis materialis. non est per se. quia propositio universalis necessaria importans universalitatem tam subiectorum quam temporum. ¶ Videtur autem dato quod de omni ut est propositionis demonstrationis addat super de omni ut est propositionis sillogismi simpliciter. Dubitaret forte aliquis utrum de omni ut est propositionis sillogismi simpliciter possit aliquid addere super de omni ut est propositionis demonstrationis. et videtur quod non quia sicut posterius addit ad prius non autem econverso. et sicut minus universale addit super magis universale non econverso. Sed dici de omni ut est propositionis demonstrationis est posterius et minus universale quam dici de omni ut est propositionis sillogismi simpliciter. hoc ergo addit super illud non econverso. ¶ Intelligendum est quod dici de omni ut est propositionis sillogismi simpliciter potest esse propositionis formalis et includit ordinem sillogisticum. ut autem est propositionis demonstrationis potest esse propositionis materialis et non includit huiusmodi ordinem. ergo ad potest dici de omni in libro priorum quod non dicat de omni in libro posteriorum dicitur. scilicet ordinem sillogisticum et ponitur idem de omni super illud adherere huiusmodi ordine. ¶ Dicendum quod de omni in hoc libro et in libro priorum cum utrobique dicatur multa. si secundum eundem modum accipiatur utrobique sicut intelligitur quod hic addet super id non econverso. ut videlicet exponentes ostendebant. Nam hoc de omni sumptum materialiter addet super id materialiter acceptum et acceptum formaliter addet super id formaliter sumptum. Sed sit difformis acceptio ut si sumatur hic de omni materialiter et de omni in libro priorum formaliter. tunc hic addet super id et econverso. quod si de hoc in naturalibus exemplum queretur dicemus quod substantia dicit materiam. dicit naturam de materia forma et composito. corpus autem dicit materiam. dicit naturam determinatam organicam et de composito ex materia et forma. Nam corpus quod est genus sic est corpus quod dividitur in animatum et inanimatum dicit quod compositum ex materia et forma. Sed corpus quod est altera pars compositi sicut dicimus alie compositum ex anima et corpore potest dici ipsam materiam organicam. Si ergo queratur utrum corpus addit super substantiam vel econverso. dicemus quod si sit uniformiter acceptus sicut corpus addit super substantiam non econverso. Nam si corpus sumatur materialiter ut est altera pars compositi addit super substantiam prout substantia ipsam materiam nominat. Nam corpus sic sumptum dicit ipsam magis contractam quam dicit substantia. Sed et si sumatur corpus ut est genus et ut dicit quod compositum est materia et forma addet super substantiam. ut nominat huiusmodi rem compositam eo quod substantia nominat rem compositam magis universaliter quam faciat corpus. Sed si sit acceptio difformis ut sumatur corpus prout dicit materiam organicam et accipiatur substantia prout dicit compositum ex materia et forma tunc corpus addet super substantiam et substantia est corpus. non tamen eodem modo. Sed corpus addet super substantiam ratione specialitatis. substantia autem addet super corpus ratione totalitatis. addet enim corpus sic sumptum super substantiam. quia dicet materiam organizatam quam non dicit substantia per se sumpta tamen cuiusque significatione sumatur. sed econverso substantia addet super corpus. quia substantia sic sumpta dicet rem totam. corpus vel sic acceptum solum alteram partem compositi nominat. Hoc viso patet utrum verum esse quod dicebatur. Nam si de omni quod est demonstrationis proprium et de omni in libro priorum uniformiter accipiatur sicut hic addit super idem non econverso. Sed si accipiatur difformiter non quia hic accipiatur materialiter. postea vero includit ordinem sillogisticum. ibi vero accipiatur formaliter prout includit ordinem sillogisticum hic addit super id. quia importabat necessitatem materie et universalitatem temporum quod non importabat id. et id addit super istud quia importabit ordinem sillogisticum quod non importabit istud. ¶ Quod autem arguebatur quod sicut posterius addit super prius et minus universale super magis non econverso dicendum verum esse cum est uniformis acceptio. Sed cum est acceptio difformis potest hic addere et econverso. ut est in substantia et corpore patefecimus. ¶ Deinde cum dicit. Signum autem est. probat quod dixerat per quoddam signum. dixerat enim quod dici de omni de quo hic agitur et quod est demonstrationis proprium importat tam universalitatem subiectorum quam temporum. Id autem signum quod est super de omni de quo hic agitur importet utramque universalitatem. Nam interrogamus de omni sic. id est utrum in ista causa. preferimus autem si in quodam non est. id est si non est ibi universalitas subiectorum. aut si aliquando non est. id est si non est ibi universalitas temporum. ¶ Illud autem quod ad de omni et ad propositionem universalem que est propositionis demonstrationis duobus modis possumus inferre instantiam. vel si non est ibi universalitas subiectorum sed est in quodam sic. et in quodam non. vel si non est ibi universalitas temporum et est aliquando sic et aliquando non. et quia utroque modo possumus instare contra hoc de omni signum est quod de omni hic consideratum dicat utramque videlicet universalitatem subiectorum et temporum. ¶ Per se autem sunt quecumque et cetera. Postquam philosophus determinavit de omni. In parte ista ut dicebatur determinat de per se. et hoc quod dicit quod per se determinat de modis per se ostendens quatuor esse huiusmodi modos. Ideo quod dixerat ad aptat ad demonstra

cum. declarans qui illorum modorum demonstrationum sunt universales ibi. que g° dicuntur necessarium simpliciter scibilium. Ad cuius dictum primo est scilicet quod per se dicitur multitudinem ad causam vii. et phis. in v. metaphysice. est de per se autem quod per se secundum extra sunt. in primo quod per se est accipitur vel ad causam vel ad causam per accipi dicitur vel positive vel negative utroque autem modo sunt per se. dicitur enim per se non solum per respectum ad causam positive ut quod sit ibi causalis habitudo ad causam. Sed et dicitur per se per remotionem ad causam negative ut dicitur aliquid esse per se eo quod non habeat causam vii. et v. metaphysice est de per se. dicitur quod est per se et quod non habet aliquam causam sed hic g° potuit accipi modus per se. Similiter causalis habitudo ad causam est multiplex vel quia est ad causam formalem vel materialem vel efficientem vel finalem sed habitudo ad causam efficientem et finalem in proposito non facit nisi unum modum per se. erunt g° quatuor modi dicendi per se. quorum primi sunt per respectum ad causam formalem. secundus ad materialem. tertius vel sunt per negationem cause vel per non habere causam. quartus vero per respectum ad causam efficientem et finalem. hic autem sic declarantur. Similiter primus modus est cum diffinitio vel pars diffinitionis predicatur de diffinito. in primo g° modo predicatur est de eodem sibi quod pertinet ad causam formalem et omnes partes diffinitionis sunt forme. est enim diffinitio sermo declarans quiditatem rei. et quiditas autem rei ad causam formalem pertinent. Secundus autem modus est cum per se passio predicatur de subiecto. et subiectum ingreditur diffinitionem per se passionis sic quod in per se predicatur de eodem sibi. sic ideo in subiectum est de ratione predicati. hic autem secundus modus ad causam materialem per reduci quia subiectum vel per se passionis se habet ut materia per se passio in suo subiecto fundatur. tamen Tertius modus ut idem sonat quod eodem accipit esse per se quod non est in alio. ex g° modo primo substantie sunt per se quod omnia alia sunt in primis primis autem dicuntur esse per se quia non sunt talia unde est quod destructis primis impossibile est aliorum remanere. Sic enim esse per se non sonat causam esse sed quod per se existere quod albedo non quod accidens existit per se. Et substantia talis. Sic et quod non ulla existunt per se sed sunt talia set quod sola individua prime substantie per se sunt istud g° esse per se quod sunt negative non est enim aliud quod individua prime substantie sint per se posite quod sint in se ipsis. probatur enim in i. phisicorum quod non est in se ipso. Sed dicuntur prime substantie esse per se quod non sunt talia. Et modus alia in ipsis. Quartus modus dicendi per se sunt per propagationem ad causam efficientem et finalem. Similiter quod quod eo evenit quod causam non ordinatur ad illud quod est preter intentionem esse dicitur esse per accidens. Sed si causam ordinetur ad illud erit per se ut si me ambulante coruscavit hoc fuit per accidens quod ambulatio mea non ordinabatur ad coruscationem. et si fodiens terram ut faceret sepulcrum invenit thesaurum fuit per accidens quod fuit preter intentionem eius. Sed si quis decollat aliquem vel strangulat ipsum. Sed quod quis sit interfectus non est per accidens quod strangulatio et decollatio per se ordinatur ad mortem et tamen g° tenet preter intentionem vel per strangulationem vel per aliquem motum non est per accidens. sed per se. illud g° per se videtur convenire quod fortuna et casus sunt. sic g° dicetur esse per se que sunt per intentionem causam efficientis. per accidens vero que sunt preter intentionem eius. et quod intendit causam efficientem est finis et quod ad intentionem cause efficientis habeat tamen causam efficientem que sit causam finalis quia intendit et propter quod agit. ordo g° per se ad causam efficientem et finalem sunt hunc quartum modum. Sunt itaque dicendi et g° esse modos per se. quorum primi. secundus et tertius sunt positive. tertius vero quodam sunt negative ut idem sonet esse per se quod non est in alio. sed ut sic dicamus quod hic loquens tantum agitur de modis per se dicendi in predicationibus. Et sic et quarti modi dicendi per se sunt per se tamen. et tertius vel per se in propositione. Sed tamen vel idem a. m. dicitur g° per se. quod sunt quecumque sunt in eo quod quid est. vel quecumque pertinent ad diffinitionem. ita quod diffinitio vel pars diffinitionis predicatur de diffinito per se manifestat autem quod dicatur per exemplum dicens ut triangulo inest linea et puncto linee. Sunt enim per se quod substantia eorum vel substantialis diffinitio ipsorum causam trianguli quod linee est ex ipsis. vel ex lineis et punctis. Similiter diffinitio trianguli est ex lineis diffinitio vero linee est ex punctis. et substantia et que insunt in eo quod dicitur quod est. et quod non solum punctus inest per se linee verum per se triangulo. Sed ulterius que vel quecumque insunt in eo quod dicitur quod est vel in eo quod diffinitio super per se dicuntur de diffinito. Sed quod substantia vel substantialis diffinitio trianguli est ex lineis et in diffinitione trianguli ponuntur linee est enim triangulus figura plana tribus rectis lineis contenta. Sic et substantia vel substantialis diffinitio linee est ex punctis et in diffinitione linee et maxime linee recte ponuntur puncta. Similiter et non sit aliqua linea infinita omnis causam finitam per puncta et g° linea longitudo sine latitudine cuius fines sunt extremitates sunt duo puncta. Secundo et quod in diffinitione eorum quedam sunt que predicantur in recto quedam vero non est predicatio sed in recto. Sed omnes vel diffinitum vel diffinitio ponitur in obliquo ad hic quod unum predicetur de alio videmus enim quod aliquid pertinet ad diffinitionem hominis et predicatur de homine in recto. et homo est animal. linea vero tamen diffinitionem trianguli non tamen predicatur de triangulo in recto. et triangulus non est linea est enim figura tamen est linea vel est figura

vel in diffinitione

hns lineas. Sic i pu̅ct⁹ icanc diffo̅m linee nec
tn̄ p̄dicatū de linea irecto q̄r linea no̅ est pu̅
ctul s3 est longi⁹ do ia sūt pu̅cta l' hn̄s pu̅cta.
q̄licuq3 tn̄ ad icians diffo̅m alic⁹ p̄dicet
de ipo l' irecto l' iobliquo sp ꝯpat̄ ad ipm
p̄se. ⁊ est ibi p̄mi mod⁹ dc̄i p̄se. Dubi
tari3 forte a's. q̄r v3 q̄ diffo ⁊ ps diffoīs no̅
ptineat ad eu̅de mo̅ dc̄i p̄se. Nam d' p̄se
s̄ p̄mu̅ ⁊ s̄ mo̅ n̄ est a° q̄m eq̄da modul p̄
dicandi tūc arguat̄ sic. Que no̅ ptinent
ad vnu̅ ⁊ ide p̄cn̄ no̅ ptinet ad vnu̅ ⁊ eu̅
de mo̅ p̄dicandi. S3 diffo ⁊ ps diffoīs ut
ꝓbant. dnt a° ⁊ a° p̄dicatū. g° n̄ dicūt eu̅
dem mo̅ p̄dicandi. p̄lo assu̅pte. p̄hs n. ee̅
p̄ic p̄mi topi̅. distiguit. q°r p̄dica . ta. s.
gen⁹ diffo̅m. ꝓp̄u̅. ⁊ acc̄ns. S3 gen⁹ est ps di
ffoīs. g° si no̅ est ide p̄dicatu̅ q̄ diffo s̄e q̄ di
ffo ⁊ ps diffoīs no̅ dicet ide p̄dicatu̅. g° mlt
to mg̅s no̅ dicūt eu̅de mo̅ p̄dicandi. In
q̄rtu̅ est p̄hs qui diffo̅m ⁊ p̄te diffoīs ordi
nat i eode m̄ p̄dicandi videl3 ip̄s m° dc̄i p̄se.
Sed q̄ no̅ est i c̄ens q̄eda vno m° accepta
collocari s̄b vno m° que a° m° q̄sidata ptine
nt ad aliu̅ ⁊ aliu̅ mo̅ io ut coīt ponitur
h'i p̄dicata possūt q̄sid'ari s̄ q̄sda icencio
nes q̄'es que sūt mai⁹ eēle q̄ulim ⁊ n̄ q̄uli
s̄ h' g° accipiūt̄ a logico. q°r p̄dicata de
q̄b3 agit̄ i topicis. Nam q̄cq̄ p̄dicat̄ de alio
l' est s̄ba l' acc̄ns. l' d° eēm̄ ei⁹ l' n̄o d° eēm̄ ei⁹.
Si d° eēm̄ ei⁹ l' est ip̄l⁹ ⁊ n̄ p̄dicat̄ q̄ulim et
tūc est gen⁹. Si a° d° eēm̄ ⁊ est eēle ⁊ p̄dicat̄
q̄ulim. tūc est diffio. q̄ g° ad ea que indi
cant eēm̄ hn̄s duo p̄dicata. quor̄ vnu̅ ē
ip̄l⁹ ut gen⁹. a° i eque ut diffio. Si a° h'i
p̄dicatu̅ no̅ indicet eēm̄ l' n̄o p̄dicatur
q̄ulim ⁊ tūc est acc̄ns. l' p̄dicat̄ q̄ulim
⁊ tūc est ꝓp̄u̅. q̄tuor g° sūt p̄dicata. duo
i dicancia eēm̄ quor̄ vnu̅ p̄dicat̄ q̄ulim
ut diffo. a° no̅ q̄ulim ut gen⁹ ⁊ duo sunt
no̅ i dicancia eēm̄. quor̄ vnu̅ n̄ p̄dicatur
q̄ulim ut acc̄ns. ⁊ a° q̄ulim ut ꝓp̄u̅ oē g°
p̄dicatu̅ l' est ad istor̄. q°r l' i mediat̄ ⁊ redu
cit̄ ad ad eor̄. S̄m g° has i tenc̄oes diffinic̄o
⁊ ps diffoīs no̅ dnt ide p̄dicatu̅ n̄ eudem
mo̅ p̄dicandi. S3 si q̄sident̄ diffo ⁊ ps diffo
nis no̅ ꝓ p̄dicari q̄ulim l' n̄o q̄ulim s3 ꝓ
p̄dicari eēnl'r. l' n̄o eēnl'r. Sic diffo ⁊ ps.
diffoīs ptinet̄ ad eudem mo̅ p̄ dc̄i q̄r tam

diffo q̄m ei⁹ ptes eēnl'r p̄dicant̄ ⁊ h' m° est
h' q̄sid'ato. v' s̄b eode m° p̄dc̄i collocant̄.
Deīn cu̅ d° ⁊ quibzcuq3 determinat de s°
m° dc̄i p̄se. et q̄ d. s. q̄r p° determinat de
hiis que dnt̄ h' m° p̄se. s° ꝯ hiis que di
x̄at declarat que sūt illa. que dnt̄ p̄ac
cidens ibi. queq3 u' neutri i sūt. q̄ti
nuet̄ a' sic. no̅ solu̅ q̄petit p̄dicari p̄se
diffo̅i ⁊ ptibz diffoīs imo q̄petit p̄dica
ri p̄se ⁊ quibzcuq3 ipor̄. i. de nuo ipor̄ ac
cidencia que i sūt ipīs accn̄tibz s̄bietis ⁊
ipa s̄bieta i sūt i ide. i. i diffo̅e demo̅nti. i.
indicanti q̄ est. q. d. q̄ quecuq3 accn̄ sic
sūt i s̄bietis q̄ tn̄ ipa s̄bieta sūt i ide ipor̄
accn̄cu̅ ⁊ ptinent ad diffo̅m. que d° q̄ est
ipor̄ accn̄cu̅ oīa h' accn̄ i sūt p̄se s̄biectis
illis ut rectu̅ ⁊ ctulare i est linee p̄se. ⁊
par ⁊ ipar. ⁊ p̄mu̅ ⁊ ꝯpo^{tu} ⁊ ysopleros q̄ ē
eq̄ilater̄ ⁊ scallanō q̄ est altri pte longius
nuo. i. i sūt p̄se nuo ⁊ s̄bdit ⁊ que i sūt. i.
i linea ⁊ nuo i sūt illa s̄bieta. que i sūt oībz
hiis passionibz eīulatis i sūt dico i ide
dc̄i q̄ est. i. i ide q̄dditatiua ⁊ diffitiua q̄ a'
linea ⁊ nuo i sūt i ro̅bz oīu̅ passionu̅ p̄
dictar̄ ps q̄r hinc q̄ē. i. recto ⁊ ctulari
linea. i. i est l'a i diffo̅m n. ear̄ suscipi'
l'. illic aut̄. i. i diffo̅e illor̄ videl3 paris
⁊ iparis p̄mi ⁊ ꝯpo^{ti} eq̄lateri ⁊ altri pte lo̅
gioris nuo. i. suscipi' nuo ⁊ s̄bdit silr aut̄
⁊ i aliis s'r. i. i aliis s̄bis que suscipiūt in
ro̅ibz suar̄ passionu̅ vnicuiq3 sup̄ talium
s̄bor̄ p̄se ēe. i. ē ēe sup̄ passiones suas.
Dubitari3 forte a's. q̄r eq̄lateri sūt ysople
ros ⁊ scalanō que est altri pte long⁹ no̅
vident̄ passiones nuī. S3 mg̅ vident̄ ēe
sp̄es tri̅anguli. Nam ut p3 ꝑ p° euclidis
tres sūt sp̄es tri̅anguli. videl3 ysopleus. sci
eq̄lateri hn̄s ēa eq̄lia latera. ysocheles sci
equicrurus hn̄s duo eq̄lia latera. ⁊ scalanō
sci g'dat⁹ qui est oīa i eq̄lia latera. Sed
q̄ s̄ quosda h' q̄ de ysopleros ⁊ scalanō no̅
est i ofendo ad nuī s3 ad tri̅angulu̅. S3 h' n̄
vi3 ēe assu̅ptio difficilioris q̄r vi3 ēe p̄se ī
s° m° dc̄i p̄se. qu̅ sp̄es p̄dicat̄ de g'ne no̅
. n. vi3 sp̄es ꝓp̄a ēe passio g'nis. Sic g° h' n̄
est ꝓp̄a passio alīs. n̄ vi3 ēe s̄ p° mod⁹ dc̄i p̄se.
al' est h' Sic no̅ vi3 s̄ p° mo̅ dc̄i p̄se tri̅angul⁹
est eq̄uilaterus n̄ forte dr̄ q̄ eq̄lateru̅ ēe passi

omne tetraguli. At tamen quia nescimus nominare proprias species tetraguli nominamus eas per has passiones. Sic etiam nescimus nominare proprias differentias circulorum nominamus eas per quedam accidentia. Sed et si hoc verum esset non videtur tamen ad mentem philosophi quia cum hic nulla mentio fiat de tetragulo sed solum de linea, et ideo videtur omnes predictas passiones referendas esse ad lineam vel ad numerum. Sciendum ergo quod multe passiones continui transferuntur ad numerum ut quadratum et cubitum. Licet proprie representant continuum transferuntur tamen ad numeros. Sic et equilaterum et altera parte longior licet proprie representat continuum transferuntur tamen ad numeros. Propter hoc ergo dicemus quod cum octo passiones sint enumerate, due illarum videlicet rectum et circulare competunt linee. Alie possunt indifferenter. Illarum quia rectum ut est passio linee secundum diffinitionem quia est linea cuius medium non exit ab extremis. Sic et circulare ut competit linee est linea continens circulum circua et eque distans a centro. Reliquae vero passiones sex videlicet par et impar, primum et compositum, equilaterum et altera parte longior sunt passiones numeri. Nam par est numerus qui in duo equalia dividi potest, impar qui in duo equalia secari non potest. Similiter vero primus est qui nullo modo sed unitate mensuratur. Compositus vero numerus est qui aliquo numero mensuratur. Numerus vero equilaterus dicitur qui fit ex numero ducto in se ut quatuor qui fit ex ductu binarii in se ipsum. Dicitur enim huiusmodi equilaterus quia si describerentur unitates huiusmodi haberent equalia latera quia ex omni latere haberent duo. Sic et omnis quadratus est numerus equilaterus quia per talem descriptionem ex omni parte habebit equalia latera. Similiter vero altera parte longior dicitur numerus qui fit ex ductu unius numeri in alium non ut senarius qui fit ex ductu binarii in ternarium, habet enim unum latus longius alio. Si describerentur enim senarius ex uno latere haberet tria et ex alio duo. Si enim describerentur tres unitates et sub illis tribus unitatibus describerentur alie tres unitates facerent senarium qui ut patet non haberet equalia latera.

Deinde cum dicit quecumque non neutraliter, ostendit que predicantur per accidens, dicens quecumque dicuntur neutraliter id est neutro modo quia nec dicuntur sicut differentia vel per se differentie et est differentiato, nec sicut propria passio subiecto, accidentia sunt id est predicantur per accidens ut musicum vel album dicitur esse homini vel alii.

Dubitaret forte aliquis quia non videtur esse verum quod hic dicit videlicet quod que non predicantur sicut differentia de differentiato nec sicut propria passio de subiecto quod accidentaliter sunt. Nam quandoque differentiatum predicatur de differentia ut cum dicitur animal rationale et mortale est homo. Hic enim non predicatur differentia de differentiato sed magis econverso. Nec tamen predicatur propria passio de subiecto quia differentiatum non est propria passio differentie

quare si est per se cum differentia predicatur de differentiato querere an sit per se cum differentiatum predicatur de differentia. Et si est per se cum propria passio predicatur de subiecto querere an sit per se cum subiectum predicatur de propria passione.

Dicendum quod forte videtur aliquibus quod cum differentiatum predicatur de differentia est per se, sed consistit ad secundum modum, et si subiectum predicatur de passione est per se, sed reducitur in primum. Si ergo dicatur homo est animal rationale et mortale est primus modus per se. Sed si convertatur hec propositio et dicatur animal rationale et mortale est homo videbitur esse secundus modus. Nam in primo modo predicatum est de ratione subiecti. In secundo subiectum de ratione predicati. Si ergo differentia predicatur de differentiato est primus modus quia tunc predicatum est de ratione subiecti. Sed si differentiatum predicatur de differentia videtur esse secundus modus quia tunc subiectum est de ratione predicati. Sic et in proposito. Nam si dicatur nasus est simus est secundus modus quia hic subiectum est de ratione predicati. Sed si convertatur simum est nasus videtur reduci in primum modum quia hic predicatum est de ratione subiecti. Sed ut patebit intendentibus, si primus modus per se convertatur non fit secundus et si secundus convertatur non reducitur in primum, ut ergo appareat veritas. Sciendum quod predicatio per se presupponit predicationem directam. In indirecta autem predicatione non potest dici per se directe nisi forte dicatur per se per reductionem. Nam cum subiectum sit magis denominare quam pertineat ad formam, id quod in propositione subicitur habet rationem materie, id est quod denominatur, et de quo dicitur habet rationem forme. Itaque erit directa predicatio si subiectum habeat rationem materie et predicatum rationem forme. Cum ergo ibi predicatio directa et directe per se potest ibi esse modus dicendi per se. Sed si econverso fiat et differentiatum predicetur de differentia quia tunc subiectum habebit rationem forme non erit ibi predicatio directa et per consequens non erit ibi modus dicendi per se directe. Sed si est ibi per se hoc erit per reductionem. Sic et in proposito. Nam si de subiecto predicatur propria passio est ibi predicatio directa et directe potest ibi assignari modus dicendi per se. Sed si econverso fiat ut quod de propria passione predicetur subiectum non erit ibi predicatio directa quia subiectum tunc non habebit rationem materie sed forme et predicatum non habebit rationem forme sed materie. Ideo cum differentiatum predicatur de differentia et cum subiectum predicatur de ipsa passione non est directe per se nec est proprie per accidens cum sit per se similitudo predicatio ad subiectum. Dicemus ergo tales propositiones esse per se non directe sed per reductionem.

Ulterius forte dubitaret aliquis quare primus modus per se conversus non fiat secundus, hoc est quare si diffinitum predicetur de diffinitione quare non est ibi secundus modus dicendi per se cum subiectum tunc sit de ratione predicati quod ut dicebatur pertinebat ad secundum modum. Sic et dubitari posset quare secundus modus per se conversus non reducitur in primum.

slam si sbiam pdicet de ppa passione vi esse ut antea tangebat. pm mo ddi pse. cu p dicatu ibi sit cu sbi ¶ Tod ep ad pm mo ddi pse no sufficit ep pre sit qlscuq cu sbi. sz oz ep habeat rom cae forlis. id si qutat pm mo ddi pse. r pdicet sbm de ppa passione ppt hm qutione no erit ibi pm mo pse. ep lz cu sbm pdicat de passione. pdicatu tue sit cu sbi no tn hz rom cae forl sz mg mlis. Sic r si diffitu pdicet de diffoe n er pm mo ep ad fm mo pse no sufficit ep pre sit qlis cuq cu sbi. sz requirit ep sit cu mlis diffo aut diffi no est cu mlis. sz forl poci ¶ Dlci aut forte dubitatz ais. quo cu qutat p m mod r pdicat diffitu de diffoe. r cu q utit. sb r pdicat sbm de ppa passione. Sic ibi mo ddi pse productom. ¶ Tod ep sic pn sut igne productom. ep sut igne p sua pncipiata ut dicam ep id pn sut igne ep pncipiata sut igne. r si pn sut igne r pn cognit oecede ea ee i eode gne i quo sut sua pnta sic cu diffitu pdicat de diffinicde no e pse n ep sua quta pse est. ut ep cu diffo p dicat de diffito est pse. id cu ey sit. r diffitu pdicat de diffinicde ei pse. sic g cu ad est i gne p ad est i eode gne i quo est id Sic cu ad reducat ad pse p ad oz ep reducat ad idem pse i quo est id. r ep cu diffo pdicat de diffi nito est pm mo. Si ey fiat i reducet i ad pm mo. r ep dem est de diffoe r diffi i tellect est de ptibz diffois r diffi ut si gen l dra pdi cetur de spe erit pm mo pse dicte. Si a ey fiat er pm mo productom Sic r si de sbo pdicat ppa passio er pm mo dicte Si aut ey fiat er pm mo productom ¶ Dlci aut cu oe pactus reducat ad pse Dubitatz forte ais. si pns r pm mo quti sut pse r productoz ep i ppoes pactus reducat ad pse. que dra est ite hos modos qutos r ppoes pactus ¶ Tod ep ad p reduci ad pse dr l rde rei. l rde mo ppoes aut pactus no sut pse dicte. sz pre ductom racione rei. ep i ppobz pactus ite ipas res. su ite ipa pdicata. r sba n est ee lis similitudo. Sz modi pse reducut ad pse mg rde modi pdicandi ep rde rez i talibz .n. ppobz bn est pse similitudo ite pdicata r sbita. r ite ipas res no est tn l rect mo pdi candi ep l sbm n hz rom m r pdicatu rone

// quali

for sz mg ey ut est pluta m ¶ Modem aud amplis quecuq. Declarat de tercio m ddi pse ep rde est. Sic pse ee ep ee ad pse quis r no ee i alio sb quie mo loqdi ambulas l albu no est quis pse. sz ad n existit pse ut in dividuu pme sbe ep dr albu. ep i eo fundat albedo. r dr ambulans ep i eo est motus am bulacois. rde est g h ee pse ep ee h ad id aut amplis dnr pse. quecuq no dnr de alio quoda sbo ut ambulans r albus qd sup dr de sbo quoda r no dr pse ee. sz sup dr ee ambulas r albu cu alem qde r cu sbm ad sit ambulans r albus sz sba sup p rpe rde est. quecuq signt h ad n palem ad sut ep ve sut. q. d. ep pe sbe ve sut. i. existut pse. r no p ad alem. concludit aut excedes ep que qde g n de sbo sut pse dico que n de sbo dnr accntia. i. sut pactus ¶ Flos aut ep m sbicat for r i feriora sbicut supioribz id g nullom dr de sbo ep n est for i hens m l no est accns i hens sbito n est ule hns i feriora de eibz pdicet. tamq de sbis vlia itaq no existut pse. sz existut talis ut i suis i feriozibz nec accntia existut pse. sz erut i alijs ut i suis sbis nec for mlis ex istut pse. sz existit i ao ut i m n m existit pse. sz est ps toci r existit i toto. sole g pe sbe. que no dnr de sbo mq singl de i feri ori n dnr de sbo tanq accns de sbo n sut ps toci sz sut pse existes. r sut h ad. relia q oia siu sint ulia. siu sint accntia ut albus ul ambulans no existut pse. sz exut p alem n p pmas sbas. id bn dem est ep pme sbe q nullom dnr de sbo pse sut relici u o sut accntia. i. sut pactus ¶ Dubitatz forte ais ep vr h uelle phs ep ep dr de sbo est accns. vr. n. uelle ep oia alia a pmis sbis sut accntia gna g r spes sut accntia ep vr ee flm. ¶ Tod ep ee accntia r ee pactus p in telligi dr l rde rei ep ipa res sit accns. l rde modi ep habeat qda mo accntale eu. n. sbe sit pse existe eta no existit pse sz ex istit i ao. vr hre qda mo accntalez ep cu sole pme sbe pse existant. cetera alia sit i pmis bn dem est ep oia alia a pmis sint accntia. i. sut quodam pactus l rde rei n ep ipa n eoz est accns l rde mo ut ep hnt qda modu accntalez ipa n gna r spes q

causae sint in primo sive eo ipso quod non per se existunt hic quidam modus accidentaliter. Ulterius forte dubitaret aliquis quo differt hic tertius modus ab aliis.
Ad quod hic modus differt a primo et secundo in tribus. primo enim differt quia primus et secundus modus sunt modi per se praedicandi hic autem est modus per se essendi tertius enim est per se quia praedicabile per se habitudinem ad subiectum hic dicitur per se eo quod se sic habens non sit in alio sed per se sit et per se existat.
2 Secundo differt hic ab illis quia illi modi sunt quasi complexi. ibi enim per se dicitur eo quod alterum per se habeat ordinem ad alterum ut eo quod passio habeat per se ordinem ad subiectum vel ex eo quod diffinitum habeat per se ordinem ad diffinitionem. hic autem modus est quod in complexo ut dicimus individua per se esse non propter ordinem quem habeant ad alterum sed quia per se existunt.
3 Tertio differt hic ab illis quia cum per se dicatur aliquam habitudinem ad causam in illis est habitudo ad causam positive ut in primo in ceteris est habitudo causae formalis in secundo materialis. hic autem est habitudo ad causam negative ut dicimus individua esse per se non positive quod sine causis in ipsis quod loquendo de rebus causatis nihil quod est in se ipso ut probatur in 4° physicorum. sed dicimus prima substantia vel individua esse per se quia non sunt in alio sicut in subiecto et ideo hic differt hic tertius modus a quarto quia in hoc non est habitudo ad causam negative sed in quarto reservatur habitudo causae positive ut patet per patere prohibita ut erit per sequentia. Deinde cum dicit Item alio modo. ponit quartum modum dicens. Item alio modo quod quidem inest unicuique propter hoc ipsum id est propter causam assignatam per se id est dicitur esse per se quod non propter hoc ipsum est accidens id est per accidens quasi dicat quod cum in propositione exprimitur propter causam propter quam res est dicitur esse per se cum autem non exprimitur dicitur esse per accidens ut si aliquo ambulante coruscavit accidens est non enim propter hoc quod ambulat coruscavit ambulatio enim non est propria causa coruscationis per se causa coruscationis sed dicimus hic per accidens evenisse. Si vero propter ipsum id est si exprimatur causa propter quam causam hic contigit per se id est erit per se ut si dicatur quod decollatum interiit per decollationem vel ut communiter aliquid. Si dicatur quod decollatum interiit per strangulationem vel propter strangulationem hic erit per se quoniam propter id quod decollatum est vel propter id quod strangulatum est super inest interitus decollatio enim et strangulatio per se sunt causa interemptionis sed non quod accidat interfectum interire quasi dicat quod non est per accidens quod decollatum moriatur et interficiat sed est per se. Istud autem quod hic quod dicit sed non quod accidat interfectum interire patet ex praedictis sicut dictum est ut sic sensus quia non est per accidens interfectum interire sed per se. Secundo patet ex

poni ut sic remotio cavillationis posset esse contingere quod aliquis cum interficeretur aliquo genere morbo vulneraretur aliquo vulnere moreretur non ex vulnere sed ex morbo. illa igitur interfectio et illa vulneratio esset per accidens cum mortis morbus causa esset per se. ad removendum igitur hanc cavillationem ait sed non quod accidat interfectum interire quasi dicat quod interfectum interire propter interfectionem est per se. licet tamen quod non accidat interfectum interire nam verum est hic per se cum interfectus non propter aliquem morbum sed propter interfectionem. Dubitaret forte aliquis quo differt hic quartus modus ab omnibus aliis modis. Dicendum quod ut patet prohibita in hoc modo est habitudo causae efficientis vel finalis propter quod differt a primo in quo est habitudo causae formalis et a secundo in quo est habitudo causae materialis et differt a tertio in quo est negatio causae. vel possumus dicere quod primus et secundus sunt modi per se praedicandi. tertius autem est modus per se essendi hic autem quartus est modus per se causandi ut cum in propositione exprimitur per se causa dicitur esse hic quartus modus. Scibilibus Pa 17
Que igitur dicuntur in simpliciter etc. Postquam philosophus distinxit modos dicendi per se. In parte ista declarat qui illorum modorum dicuntur in simpliciter scibilibus et qui sunt utiles in demonstrationibus esse quasi dicat quod postquam sciat quod dictum est secundo quidam quod dixit manifestat id est non contingit. dicit igitur quae igitur dicuntur in simpliciter scibilibus id est quae conveniunt simpliciter scibilibus sic sunt per se sicut praedicantibus inesse aut quae contingit inesse propter ea quae sunt causae quasi dicat quod illa quae sunt talia id est quae sunt simpliciter scibilia sunt ex necessitate id est sunt necessaria. Dubitaret forte aliquis qui duorum modorum per se ad aptandum sunt ad simpliciter scibilia. Dicendum quod secundum quosdam et magnos modi per se qui ad aptandi sunt ad simpliciter scibilia sunt duo videlicet primus et quartus. pro quo tendit tunc secundo. Lincolniensis vero videtur velle duos tantum modos ad aptandos esse ad per se scibilia non tamen illos duos modos dicit esse primum et quartum sed primum et secundum. huic autem sive concordat auctor quare dicens modos per se adaptandos ad simpliciter scibilia esse duos videlicet quo primum ponitur in diffinitione subiecti et alius quo subiectum ponitur in diffinitione praedicati possumus autem ad inveniri ceteros modos dicendi. ut dicamus modos per se ad aptandos ad simpliciter scibilia esse tres videlicet primum secundum et quartum. unum quod non est inconveniens unum et idem aliter et aliter acceptum esse utile et non esse utile ad simpliciter scibilia possumus quartam opinionem verificare ut dicamus omnes quattuor modos per se adaptandos esse ad simpliciter scibilia amplius et dicta opinio

possit hic locari ut dicam̄ solū s(ecundu)m mo(dum) adap
tandi eē ad sim(pliciter) sci(enti)a īmo ut ī se(quen)tibus
ostendetur apparebit h(oc) mo(do) lo(qui) (con)siderata serie tex
tus ar(istotelis) vn̄ m(a)g(is) eē de intentōe ph(ilosoph)i h(ui)us g(ra)
(tia) plurabilis declarabim(us) q(uod) h(ec) om̄s p(re)fate opio
nes veritati innitant(ur). (Prim)o q(uia) se(cun)d(u)m q(uod) p(ri)ma opio
dicens s(ecundu)m t(er)tiū mo(dum) ad aptandos eē ad si(m)
pli(citer) sci(enti)a. vn̄ h(oc) modo moui aut. n. g(ra) t(er)tiū
modus ī (quo) cū h(oc) s(ecundu)m q(uod) ap(tatu)r passiones nō
solū p(er) se īsint sbis sz ī sba sint p(er) se ca(usa)
put g(ra) ap(tatu)r passiones īsint p(er) se sbis est ibi
s(ecundu)m mo(dum) dici p(er) se sz put sba sint p(er) se ca(usa) ē
ibi mo(dus) t(er)tius. (et) ut dictū nō est p(er) se (et) sim(pliciter)
sci(enti)a n(isi) (con)clo demo(n)strata (et) (con)clo(n)e demo(n)strata p(ro)
babit(ur) ap(ro)p(ri)a passio de sbo. cū g(ra) ad aptando
ap(ro)p(ri)am passione sbo sit ibi s(ecundu)m mo(dum) (et) t(er)tius
p(er) se. io (pro)p(ter) h(oc) loq(ue)ntes solū s(ecundu)m (et) t(er)tiū mo(dum) ad
aptandi sint ad sim(pliciter) sci(enti)a. sz ut ī p(ro)sequendo
patebit q(ua)rt(us) mo(dus) ut ī (quo) dicit(ur) cū h(oc) est (id)e(m)
q(uod) s(ecundu)m n(on) facit distinctū mo(dum) ab illo. si. n. est
ap(ro)p(ri)e dictū q(uod) est p(er) se passio de sbo sit ibi s(ecundu)m
(et) q(ua)rt(us) mo(dus). sz t(ame)n s(ecundu)m opio aut (com)m(entatoris). (et) lincon(iensis).
videl(icet) q(uod) p(ri)m(us) (et) s(ecundu)s mo(dus) ad aptandi sint
ad sim(pliciter) sci(enti)a sic diffiend(um) ut dicam(us) q(uod) ad si(m)
p(liciter) sci(enti)a l(icet) ad demo(n)strac(i)o(ne)m que facit sim(pliciter) scire nō
solū est nec(essari)a (con)clo que (con)cludit(ur) sz ī me(dio) p(er)
q(uod) (con)cludit(ur) (et) t(er)tiū me(dium) ī demo(n)strac(i)ōe est diffinic(i)o
ut ī f(ine) patebit io ad demo(n)strac(i)o(ne)m sint utile(s)
duo mo(di) p(er) se. vn(us) r(ati)ōe (con)clonis (et) ali(us) r(ati)ōe me
dii. r(ati)ōe q(ui)d(em) (con)clonis (con)uenit ibi s(ecundu)m mo(dus) s(ecundu)m q(uod) ī
(con)clo(n)e p(ro)bat(ur) ibi ap(ro)p(ri)a passio de sbo. q(uod) p(er)tin(et)
ad s(ecundu)m mo(dum) dici p(er) se. r(ati)ōe aut(em) medii. est ibi
nec(essari)us p(ri)m(us) modus s(ecundu)m q(uod) p(ri)mo accipies
diffi(niti)o q(uod) p(er)tin(et) ad p(ri)m(u)m mo(dum) q(uia) q(ua)l(ite)r diffin(iti)o sit ī h(oc)
cū disputabim(us) q(uod) sit me(dium) ī demo(n)strac(i)ōe di
ffusi(us) declarabi(tur). o(mn)is demo(nstratio). n. ibi quo p(ri)m(us) mo(dus)
p(er) se p(er)tin(et) ad me(dium) ī demo(n)strac(i)ōe sic s(ecundu)s mo(dus) p(er)ti
n(et) ad (con)clo(ne)m. vn(de) q(uod) t(er)tiū mo(dus) nō est o(mn)i(n)o repel
lendus q(ui)n sit util(is) demo(n)strac(i)o(n)i. Ampli(us)
possum(us) declarare tres modos eē utiles ui(delicet)
p(rimu)m. s(ecundu)m. (et) t(er)tiū. Ad cui(us) eui(dentiam) sci(endu)m q(uod) a(liu)d est (con)
demo(n)strac(i)o(n)is a(liu)d me(dium) demo(n)strac(i)o(n)is. a(liu)d p(ri)n(cipiu)m demo(n)stra
c(i)o(n)is s(ecundu)m q(uod) q(uod) est sbi. i. diffi(niti)o sbi est p(ri)n(cipiu)m o(mn)is
demo(n)strac(i)o(n)is ut d(icitu)r ī p(ro)hemio de a(n)i(m)a. nō t(ame)n diffi(niti)o sbi
est p(er) se ap(ro)p(ri)ū me(dium) ī o(mn)i demo(n)strac(i)ōe s(ecundu)m q(uod) ut
i(nferius) declarabi(tur) augent(ur) demo(n)strac(i)o(n)es s(ecundu)m q(uod) p(ri)me
sz ī post assumendo s(ecundu)m (con)n(iuncti)o(ne)m. n. possunt eē plura
me(dia) ad vna (con)clone demo(n)stracionem nec plure(s)

(con)clo(n)es demo(n)strat(ur) possunt demo(n)strari p(er) vnū me(dium).
q(uia) si p(er) vnū me(dium) possent plures (con)clones o(mn)i
no. (et) s(ecundu)m demo(n)strac(i)o p(ro)p(ri)a nō p(ro)p(ri)a. est. n. de
r(ati)ōe ap(ro)p(ri)e q(uod) (con)uenit soli. io s(ecundu)m q(uod) deme(n)s p(ro)p(ri)o
(et) potissi(mu)s vna (con)clo nō h(ab)z n(isi) vnū medium
(et) vnū me(dium) nō (con)cludit n(isi) vna (con)clone s(ecundu)m q(uod) cū de
vno (et) eodem sbo p(ro)bent(ur) m(u)lte p(er) se passiones
diffi(niti)o sbi nō p(otes)t eē ap(ro)p(ri)ū me(dium) ī demo(n)strac(i)ōe ut
q(uod) possit eē aliq(ua)le me(dium) ī demo(n)strac(i)ōe decla
bit(ur) ī h(oc) ad p(rese)ns q(uod) sufficiat scire q(uod) diffi
nicio sbi lz ap(ro)p(ri)e nō sit me(dium) ī demo(n)strac(i)ōne
est t(ame)n p(ri)n(cipiu)m o(mn)is demo(n)strac(i)o(n)is q(uia) si m(agis) sbi c(ui)
for(mal)is est ca o(mn)i(u)m accid(e)n(tiu)m que sint ī ea. (et) p(ri)
ncipia sbi sint p(ri)n(cipi)a o(mn)i(u)m accidentiū (et) o(mn)i(u)m
p(er) se passionū. cū de sbo demo(n)strat(ur) ap(ro)p(ri)a pa
ssio diffi(niti)o sbi que (con)tin(et) p(ri)n(cipi)a sbi est p(ri)n(cipiu)m o(mn)i(u)m
passionū (et) p(er) (con)s(equen)s est p(ri)n(cipiu)m o(mn)is demo(n)strac(i)o(n)is
diffi(niti)o s(ecundu)m q(uod) sbi lz semp(er) possit eē (con)sti(tu)ū me(dium)
ī o(mn)i demo(n)strac(i)ōe. n(on) t(ame)n est ap(ro)p(ri)e me(dium) ī demo(n)strac(i)o
ne. sz est p(ri)n(cipiu)m o(mn)is demo(n)strac(i)o(n)is. (et) ut liceat
exemplariter loq(ui) uidem(us) q(uod) p(ro)bat(ur) eclipsis.
de luna p(er) īterposic(i)ōm t(er)re. eclipsis g(ra) que
est passio demo(n)strata de luna q(uantu)m ad p(rese)ns
sp(ec)tat p(otes)t (com)parari ad t(ri)a. ui(delicet) ad suū sbm. i.
ad luna. ad diffo(niti)o(ne)m sbi. i. ad diffo(niti)o(ne)m lune
(et) ad suā p(er) se ca(usa)m. i. ad īterposic(i)o(ne)m t(er)re. si (con)
p(ar)et(ur) eclipsis ad luna. h(ab)z (con)clo demo(n)strac(i)o(n)is
q(uia) ī (con)clo(n)e (con)cludit(ur) passio de sbo. sz si (com)p(ar)et(ur)
ad diffo(niti)o(ne)m lune h(ab)z p(ri)n(cipiu)m demo(n)strac(i)o(n)is. q(uia) di
ffi(niti)o sbi est p(ri)n(cipiu)m o(mn)is demo(n)strac(i)o(n)is. ip(s)a. n. diffi(niti)o
lune (con)tinens p(ri)n(cipi)a lune est ca (et) p(ri)n(cipiu)m q(ua)rte
eclipsis (et) alie passiones ī(n)sunt lune. sz
si (com)p(ar)et(ur) ad īterposic(i)ōm t(er)re. est ibi medi
um demo(n)strac(i)o(n)is. p(ri)n(cipiu)m g(ra) demo(n)strac(i)o(n)is (con)ti
nens diffo(niti)o(ne)m sbi p(er)tinet ad p(ri)mū modū
p(er) se. (con)clo u(er)o demo(n)strac(i)o(n)is (con)cludens passione(m)
de sbo (con)tinet s(ecundu)m modū. sz mediū demo(n)stra
c(i)o(n)is ad aptans p(er) se ca(usa)m ad p(er) se passio
ne(m) p(er)tin(et) ad q(ua)rtū modū. tres g(ra) modi e
runt utiles ad demo(n)strac(i)o(ne)m. videl(icet) p(ri)m(us). s(ecundu)s
(et) q(ua)rtus. sz p(ri)m(us) est utilis tamq(uam) p(ri)n(cipiu)m demo(n)stra
c(i)o(n)is. s(ecundu)s tamq(uam) (con)clo. q(ua)rtus tamq(uam)
mediū (et) h(oc) a(p)parz q(uod) q(ua)rtus modus p(er) se de
quo determinat ph(ilosoph)us que distinguit (con)t(ra)
s(ecundu)m nō est idem cū h(oc). s(ecundu)m q(uod) s(ecundu)s modus
est c(um) p(er) se sint(er) sbm. q(ua)rt(us) u(er)o cū assumit(ur) p(er)
se ca. que sic est ca q(uod) nō est sbm ut si di
cim(us) īteres(t) ī t(er)ra p(otes)t eē s(ecundu)s modus. sz ī t(er)t(io)

opio egidii

est per se passio in tempore. Sed si dicam in tempore in tempore
per singulationem est ibi quartus modus. Sed non
est ibi per se quarto modo ex eo quod passio refertur ad
subiectum ut ex eo quod in tertius refertur ad in tempore.
Sed ex eo quod refertur ad per se causam vel ad singula
tionem singulationis. n. non est per se subiectum in tertius
Sed est per se causa quarto in tertio. Habeat esse et stat ex dictis
in apparere patet. Et hic modo loquendi secundum quem tres modi
per se adaptantur ad simpliciter scibilia est magis complete
quam ab predictorum. Unde quod intellectus hominis non
no quiescit. Sed cogitat quare in libro ubi determinavit
de demonstratione que simpliciter facit scire distinguuntur
quatuor modi per se. Sed solum tres sunt utiles ad per
se scibilia. Et ideo possumus omnes quatuor modos ad
per se scibilia adaptare. Iam enim nostra cognitio incipi
at a sensu. Et in tantum aliqua sensibilia sunt in quibus funda
tur in dividuantur et sustentantur in primis substantiis tertius
ergo modus. Secundum quem dicitur ad per se esse in quibus per se ex
istit. Et hoc est ad faciendum ad per se scire quod inde
sumit originem omnis scientia cum non sit scientia nisi in quibus
per se unum subiectum et per primas substantias in dividuationem
suscipit. Erit ergo hic modus quasi via in demonstra
tionem sicut sensus est via in scientiam. Dicemus ergo quod ex tertio
modo per se sunt tres scibiles ex eo autem quod tres sunt
sensibiles. Et ex ipso sensu consurgit admiratio quod
multa videmus et sentimus quorum causam ignoramus.
Et ideo in admirationem surgimus. Ex admirari
autem incipimus philosophari. Omnes itaque modi aliquem
no deserviunt demonstrationi. Ut primus modus sit quasi
demonstrationis principium quod quod quid est sive diffinitio subiecti est
omnis demonstrationis principium. Secundus autem sit demonstrationis
quasi conclusio ad aptatur propria passio suo subiecto.
Tertius vero est quasi via in demonstrationem quod est via in
scientiam. Quartus autem est demonstrationis medium quod in
quarto exprimitur per se causa passionis que est pa
ssionis medium. Omnes ergo quatuor modi sunt
aliquando adaptabiles ad simpliciter scibilia. Verumtamen quod nos
diximus quod aliquando verificari potest quod solus unus
modus scilicet secundus est ad per se scibilia adaptabilis propter quod
scibile quod esse ad aptabile ad simpliciter scibilia potest intelligi
duobus. Vel quod est simpliciter scibile vel quod deservit ad simpliciter scibilia
simpliciter autem quando scibile est. Sola conclusio demonstrationis
sed deservit ipsi demonstrationi et valet ad scientiam
non solum conclusio sed in medium et multa alia. Quare si ad
aptari ad simpliciter scibile idem sonet quod esse simpliciter scibile
solus secundus modus per se est sic adaptabilis quod
subiectum non est demonstratio sed solum per se passionum et
propriorum accidentium demonstrationes sunt ex quibus consur

git secundus modus per se. Sed si dicatur ad aptabile ad simpliciter
scibile quod aliquando deservit scibilibus et est utile ad
scientiam. Sic omnes modi per se sunt aliquando sic ad
aptabiles. Ut ergo in summa recolligamus omnia que
dicta sunt dicamus nos esse ex his quod licet solus modus
per se videlicet per se qui solus secundus adaptabilis est
ad simpliciter scibile. Patet in quantum licet duo modi sunt
sic adaptabiles qui duo modi secundum quosdam
sunt secundus et quartus. Sed secundum auctorem et lincolniensem. Hii duo
modi sunt primus et secundus. Nostra autem opinio est quod tres
modi videlicet primus, secundus et quartus et in quantum omnes quatuor ali
quomodo adaptabiles sunt ad simpliciter scibilia quo
modo verum sit est per habita declaratum. Multiplex autem
cum ad aptari ad simpliciter scibilia secundum diversorum sententias po
ssit intelligi quinque modis ut uno modo exponatur de
secundo et quarto. Alio modo de primo et secundo. Tertio modo de tribus
modis videlicet de primo secundo et quarto. Et quarto modo ut ex
ponatur de omnibus quatuor modis. Et quinto modo ut expo
natur de solo secundo. Dubitaret forte aliquis utrum
secundum omnes has divisiones possit exponi textus auctoris.
Dicendum quod hoc est quaerere utrum omnes hec expositiones
sumuntur de intellectu auctoris et quare cum textus eius possit
ad hec omnia adaptari utrum auctor plus hec omnia intellexe
rit in sequenti questione declarabitur. Sed quod eius textus
ad omnia hec adaptari possit in hac questione mani
festabimus. Primo non si ad aptari ad simpliciter scibilia intelligatur
de secundo et quarto sic exponetur textus quod modi et
acceptiones per se que dicuntur ad aptabiles in simpliciter
scibilibus sic sunt aut sic in esse predicantibus vel a
quam subiecta continet esse in predicantibus vel in diffinitione predicatorum quod
est secundus modus aut in esse propter ea vel propter subiectam vel propter pro
prias causas quod est quartus modus quod in quarto modo exprimitur
propria causa propter quod res est. Et quodam ipsum subiectum per se
est causa passionis constituit quartum modum. Secundo potest
exponi de primo et secundo modo. Exercitio enim quod per se ergo vel
ille acceptiones per se que dicuntur in simpliciter scibilibus sic
sunt sic predicantibus in esse vel in esse vel sic predicantibus
ecumlitur quod pertinet ad primum modum. Iam diffinitio in dicat
quod est esse et predicatur in esse ad aptationem quod predicatur
in quod et subiecto autem que continet in esse propter ea vel propter subiecta quod
pertinet ad secundum modum. Tertio potest exponi de tribus modis
videlicet de primo secundo et quarto. Et tunc erit sensus quod ille ac
ceptiones per se que dicuntur in simpliciter scibilibus sic sunt aut
sic predicantibus in esse vel predicantibus ecumlitur quod
ad primum modum. Aut que continent in esse propter ea et hoc dicitur aut
propter ea vel propter subiecta quod pertinet ad secundum modum. Aut propter ea
vel propter proprias causas quod pertinet ad quartum. Quarto modo
potest exponi de omnibus quatuor modis ut sit sensus quod accep

omnes per se. que dicuntur in simplicibus substantiis ut sunt sicut predica-
tibus in esse i. continue quia pertinent ad primum modum. alie sicut que
consequuntur in esse propter ea quia in eis motus potest exponi. primo propter ea i. propter
propria substantia quia pertinent ad secundum modum. secundo propter ea i. propter
indiuidua per se substantie quia pertinent ad tertium modum. ipsa enim in-
diuidua sunt per se secundum tercium modum et omnia alia sunt in primis
et consequuntur omnia alia in esse propter prima. Tertio potest exponi propter ea i.
propter causas tales quia pertinent ad quartum modum. potest ergo exponi
textus aristotilis de omnibus .iiii. modis, licet expositio preter-
mittere videatur. Quinto modo potest exponi de so-
lo secundo modo sed de hoc in questione patebit. Considerandum
autem dato quod diuisio possit intelligi quo modo per se
dicitur in simplicibus substantiis et dato quod omnes illi modi communis
ille expositiones adaptari possint ad textum
aristotilis. Dubitaret forte aliquis que fuit mens aristotilis
et de quibus modis per se aristotiles intelligit. Dico quod si
considerandum continuationem nostram illa expositio videtur fuisse
de intentione aristotilis quod solus secundus modus per se dicitur in
simplicibus substantiis. Nam ut est alicuius probata nostra to-
tus iste textus videlicet in esse predicantibus aut
in esse propter ea que sunt continuatiue pertinent ad secundum
modum per se et ad proprias passiones. Ad cuius euidentiam sciendum
quod quedam sunt predicata substantialia, quedam accidentalia et
predicata accidentalia distinguuntur quia quedam sunt innata si-
cut frigiditas in esse aque quedam que sunt violenta
et contra naturam sicut aqua calefit propter extrinsecum agens.
Rursus accidentia innata distinguuntur quia quedam sequun-
tur formam simpliciter et per consequens speciei ut accidentia propria et necessaria
quedam vero sequuntur formam indiuiduatam et per consequens indiui-
duum ut accidentia communia et contingentia omnia. ergo accidentia vel sunt
propria vel sunt communia et contingentia vel sunt extrinseca. proprie ergo
passiones differunt ab eis quia differunt a predica-
tis substantialibus, ab accidentibus extrinsecis et ab accidentibus con-
tingentibus, unde ea tangit in littera videlicet quod tunc sit
per se secundum quando quia sua habent in esse predicantibus i. habent esse in
eodem suorum predicatorum aliqua ipsa predicata habent in esse propter ea
i. propter substantiam que predicata sunt continuatiue. hec ergo tria
quod substantia sit de eodem predicatorum et quod predicata insint propter
ipsam substantiam, tertio quod predicata insunt continuatiue non
competunt nisi solum per se passionibus proprie utraque ex
per se passionibus differunt a predicatis substantialibus ab acciden-
tibus extrinsecis i. ab accidentibus. Nam patet quod substantia sit
de eodem propriarum passionum differunt a predicatis contingenti-
bus quia in talibus substantia non sunt de eodem predicatorum. Sed
magis predicata sunt de eodem substantiarum. Secundo quia hic proprie
passiones sunt propter substantiam differunt ab accidentibus
extrinsecis. Sed tertio quia proprie passiones insunt continua-
tiue differunt ab accidentibus omnibus. ergo si consideretur una

continuacio totum potest exponi de secundo modo i. de propriis pa-
ssionibus. Sed si consideretur alia continuacio hec idem sonat
uiz ut sit mens philosophi de solo secundo modo. Nam verbi gratia
nos habemus in esse predicantibus aut in ea propter ea. Alia
littera habet que insunt predicantis aliquod eius propter ipsa sunt.
Ad hoc ergo euidentiam sciendum quod in secundo modo per se quando proprie
passiones predicantur de substantiis si comparantur substantia ad
predicata substantia insunt predicatis i. sunt in predicatis quia
sunt in ipse et tenent diffinitionem predicatorum. Si aliquod eius vel
eius predicata comparantur ad substantiam tunc predicata sunt propter ea i. propter
ipsam substantiam. Erit ergo intentio aristotilis quod ille modus per se dicitur
in simplicibus substantiis i. est simplex substantia et concluditur demonstratiue
quando substantia comparata ad predicata sunt in predicantis vel consequuntur in
esse predicantibus quia sunt in ipse et tenent diffinitionem
suorum predicatorum i. suarum passionum. aut econuerso quando
predicata comparantur ad substantiam sunt propter ipsam substantiam et de
necessitate sunt in substantiis. Deinde cum dicit non enim contingit
quod quia ostendat manifestat ostendit enim quod proprie pa-
ssiones in quarum diffinitionibus ponuntur substantia et que sunt
propter ipsam substantiam de necessitate sunt in substantiis. ideo hec declarat
quo hec habeat veritatem videlicet quod talia de necessitate in-
sint. Et consequenter quia ea fiunt. quia primo declarat quomodo talia sunt
necessaria. Secundo probat quod dixit. tertio epilogat et de-
terminata. Secunda ibi est enim contrarium. tertia ibi de omni
quidem. Ad cuius autem primum sciendum quod aliquando propria pa-
ssio describitur uno nomine sicut habere tres dicitur propria passio
trianguli. aliquando describitur per duo opposita sicut par
vel impar dicitur propria passio numeri propria ergo passio de
necessitate inest suo subiecto vel simpliciter ut cum nominatur uno
nomine vel secundum opposita ut cum nominatur per duo opposi-
ta. aut quod hec proprie passiones non contingit non
inesse aliquid simpliciter cum nominatur uno nomine aliquid oppositorum ut
cum nominatur per duo opposita et sufficit quod propria
passio aliquando nominatur per duo opposita dicens vel
linee simpliciter de necessitate inest aliquid rectum aut obli-
quum et numero par aut impar. Deinde cum dicit
est enim contrarium probat quod dixerat dicens est enim contra-
rium aut priuacio aliqua contradictio in eodem genere simpliciter.
sunt idem hoc enim videlicet contrarium inmediata oppo-
sita priuatiue et contradictoria in eodem genere i. in eodem genere
sibi sunt in et eidem sibi sunt idem et equipollent ut
par et non par in numeris i. in genere numerorum sicut quod genus
numerorum sed hec passio simpliciter in tali genere et in tali
sibi par et impar sunt idem quod par et impar ergo
si necesse est de quolibet affirmare vel negare que
et per se sunt necesse est inesse i. de necessitate insunt necesse
est inesse i. de necessitate insunt. Dubitaret
forte aliquis quomodo contrarium et priuacio sunt idem quod

contradictionem et dubitandum est quomodo valeat ratio philosophi quod si de quolibet necesse est affirmare vel negare quod proprie et de per se passiones determinate insunt. Ad quod dicendum ut dicit in iiii. metaphysice privatio est negatio in subiecto. est ergo differentia inter negationem et privationem ut dicit ibidem in iiii. in multis quod negatio non ponit, sed privatio supponit aliquam naturam subiectam. cum ergo negatio sit universalior quam privatio quod negatio respicit quodlibet tam in ente quam in non ente potest verificari sed privatio respicit determinatum genus subiectibile sive determinatum subiectum. Quemadmodum ergo sic se habet affirmatio et negatio ad quodlibet sic se habet privatio et habitus ad determinatum subiectum. ergo si de quolibet verificatur affirmatio et negatio oportet quod determinato subiecto verificetur privatio vel habitus ut si par et impar determinant sibi hoc genus subiecti videlicet numerum. Sicut de quolibet verificatur affirmatio vel negatio ut quod est par vel non est par ita determinato subiecto ut de numero verificabitur privatio vel habitus ut quod est par vel impar et similiter iustum vel iniustum determinant sibi determinatum subiectum ut puta quod determinant omnes homines in usu. de quolibet verificabitur affirmatio vel negatio quod quodlibet vel est iustum vel non est iustum de ipso nam de lapide verificatur quod non est iustus et in decem chimera vere dicitur quod non sit iusta non tamen vere dicitur quod lapis sit iniustus vel quod chimera sit iniusta. sed determinato subiecto ut de homine usum rationis vere dicitur quod sit iustus vel iniustus. cum ergo propria passio non habet unum nomen sed nominatur per duo opposita sicut rectum et curvum dicitur passio linee et par vel impar passio numeri determinate oportet quod in subiectis verificari alterum oppositorum. est ergo intentio philosophi quod de quolibet verificatur affirmatio vel negatio ergo determinato subiecto verificabitur privatio vel habitus ut de numero par vel impar de linea rectum vel obliquum. et quia sic est non solum passio propria determinate inest subiecto quando nominatur uno nomine ut habere tres determinate inest triangulo sed oportet quod de per se passione determinate insit subiecto quando nominatur per duo opposita ut par vel impar necesse est inesse numero et quod dictum est de oppositis privative intelligendum est de oppositis contrariis non de contrariis quibuscumque sed de immediatis solum sicut par et impar que sunt opposita privative determinant sibi numerum sic sanum et egrum que sunt contraria immediata determinant sibi animal. habebunt se contraria immediata ut sanum et egrum ad determinatum subiectum ut ad animal sicut affirmatio et negatio. id est sicut sanum et non sanum se habent ad quodlibet cum ergo contrarie quando sunt idem et quando equipollent contraria privativa et contradictoria dici potest quod non equipollent simpliciter sed in determi-

nato subiecto quod sicut de quolibet necesse est vel affirmare vel negare. Sic determinato subiecto necesse est verificari alterum oppositorum privative vel alterum immediatorum contrariorum quid autem valeat sententia philosophi quod si necesse est de quolibet affirmare vel negare necesse est determinato subiecto verificari per se passionem. dato quod illa passio non nominetur uno simplici nomine sed nominetur per duo opposita est per habita manifestum. Ultimo epilogat et determinat dicens de omni quidem et per se determinatum sit hoc modo. Universale autem dico quod cum

Universale de omni sit et per se. Postquam philosophus determinavit de omni et de per se. In parte ista declarat de universali quod dicit quod primo declarat quid est universale. secundo declarat qualiter contingit errare ibi. Oportet autem non latere. Ad cuius autem primi evidentiam sciendum quod tunc est universale ut de universali hic philosophus loquitur cum universalis passio adaptatur universali subiecto. duobus ergo modis impediri universale. vel si sit particularitas ex parte subiecti ut quod subiectum est quod particulari passione. vel si sit particularitas ex parte passionis ut quod passio est particularior subiecto. videmus enim quod habere tres potest comparari ad figuram ysochelem et triangulum. Si ergo dicatur figura habet tres non est ibi universale quod passio est particularior subiecto. Si vero dicatur ysocheles habet tres non est ibi universale quod subiectum est particularius passione. Sed si dicatur triangulus habet tres est ibi universale quod non est ibi particularitas ex parte subiecti nec ex parte passionis immo passio inest universali subiecto et subiectum subicitur universali passioni. ergo non est aliud universale ut hic de universali loquimur quam quedam universalis adequatio passionis ad subiectum et subiecti ad passionem per se. ergo per se est presentialis locutio et dicit in textu precedenti quod per se declarat quid est universale secundo ostendit in quibus non habet esse universale. vel ostendit quibus modis impedire potest universalitas et ideo manifestat quando hic universalitas demonstrationis sit universalis. secunda ibi ut duos rectos habere. tertia ibi et determinat per se. Dicit ergo quod per se declarat quod est universale secundo probat quod demonstrat in tertio ... ergo. dicit ergo universale autem dico quod cum sit de omni et per se. et secundum ipsum est quod de quod ad universale de quo hic intendit etiam requiruntur videlicet quod sit de omni sit per se et sit secundum quod ipsum. Ubi dicendum quod universale de quo hic agitur ut patet per habita non est aliud quam quedam universalis adequatio passionis ad subiectum et quia numquam est ibi talis adequatio nisi sit de omni per se et secundum quod ipsum ideo hec tria constituunt universale de quo hic intendit. Deinde cum dicit manifestum ergo probat quod demonstrat supra et tamen facit. secundo quod tamen appositiat solam secundo probat quod universale sit de omni sed quod sit per se. tertio quod sit secundum quod ipsum. secunda ibi per se autem. tertia ibi universale autem In primo

de

Textus 14

+

3.50

pter intend' talem rationem quecumque sunt necessaria sunt de omni sed universalia sunt de omni necessaria. ergo universalia sunt de omni. de hac autem ratione non ponit nisi minorem videlicet quod universalia sunt necessaria. dicens minor ergo est. quecumque sunt universalia ex necessitate insunt rebus. i. universalia predicata ex necessitate insunt suis universalibus subiectis. tunc ergo est supplenda ratio quod si universalia sunt sic necessaria. cum talia sint de omni universalia ergo sunt de omni. ¶ Sciendum autem quod universalitas propositionis potest accipi ratione signi vel ratione rei. Si accipiatur ratione signi sic omnis propositio in qua ponitur signum universale est universalis ut omnis homo currit. ratione alio modo [illegible] universalia sunt sed tunc est propositio universalis ratione rei cum ex ipsis rebus sumitur ratio universalitatis ut cum subiectum habet universalem habitudinem ad predicatum et econverso. hic ergo non concludit ars demonstrandi preterea hic sciam de rebus magis [illegible] de universali propositione prout universalitas accipitur ex parte rerum quam ex parte signorum. ¶ Dubitaretur forte aliquis cum philosophus distincte videatur loqui de per se et de omni. utrum sit aliud esse de omni quam esse per se. et videtur quod non. Omnia que sunt de omni sunt necessaria cum non sit de omni prout hic de omni agitur nisi sit ibi tam universalitas subiectorum quam temporum que autem talia sunt sunt necessaria quia que omni et semper insunt necessario insunt. Sed que sunt necessaria sunt per se. ergo que sunt de omni sunt per se. ¶ In contrarium est philosophus qui loquendo de universali dat ea tres conditiones distinctas videlicet quod sit de omni per se et quod ipsum quod non esset nisi hec essent ad se invicem differentia et ad se invicem essent distincta. ¶ Dicendum quod aliqua predicata habent necessariam habitudinem ad subiecta et ad presens spectat. de quibus potest contingere sic quod de primo possumus assignare. ut speciei et individui. Si ergo illa necessaria habitudo causatur ex principiis individui tunc est accidens inseparabile et potest inde fieri propositio de omni sed illa propositio non erit per se. Si vero huiusmodi necessitas causetur ex principiis speciei sic huiusmodi propositio non solum erit de omni sed et per se. quia licet ergo propositio necessaria potest esse de omni sed non quelibet est per se. Sed solum illa est per se ubi necessitas causatur ex principiis speciei. et plus est ergo de omni quam per se. et quicquid est per se est de omni sed non econverso. ¶ Ad rationem ergo arguebatur quod propositio necessaria est per se. patet quod non. quia non quelibet propositio necessaria est per se sed solum illa ubi necessitas causatur ex principiis speciei. ¶ Ulterius forte dubitaretur aliquis cum quelibet necessitas potest facere propositionem de omni et cum propositionem per se solum facere potest necessitas causata ex principiis speciei. ¶ Dicendum quod tunc est propositio per se quando aliqua propria passio predicatur de aliquo subiecto. inter passionem autem propriam et passiones per accidens sunt in communi et accidens prout proprium distinguitur ab accidente hec videtur esse differentia quod accidens respicit principia individui proprium vero principia speciei ut videtur velle philosophus [illegible]

corporis. solum ergo illa necessitas que respicit principia speciei facit illam propositionem per se quam intendit concludere demonstrator quod si velit hic inquirere contra [illegible] patet quod illa propositio est per se que est per eam causantem in se. i. in sua conditione et in sua essentia vel natura et quia principia individui et signacio materie sunt quid superadditum essentie vel nature ideo non debet competere alicui per se quod competit ei per principia individui quia quod tale est non competit ei per se sed magis per quid additum sibi nigredo ergo que est accidens inseparabile corvo et sequitur principia individui potest facere propositionem de omni ut supra corvus est niger hec est de omni. omnis corvus est niger sic et est de omni. omnis ethiops est niger non tamen est per se. quia nigredo sequitur ethiopem ratione complexionis et ratione principiorum individui. illa ergo passio competit rei per se que causatur ex principiis sue essentie vel sue speciei. que vero causatur non ex principiis speciei sed ex principiis individui non competit rei per se sed per quid additum. quia ut dictum est quod ut dictum est in individuo non pertinet ad speciem vel ad essentiam sed est quid additum essentie vel nature. ¶ Deinde cum dicit per se autem. quarto modo universale de quo hic agitur est per se. intendit talem rationem quod est secundum quod ipsum est per se. cum per se sit idem quod secundum quod ipsum. Sed universale est secundum quod ipsum ut probabitur ergo universale est per se. de hac autem ratione non ponit nisi conclusionem medii videlicet quod per se est idem quod secundum quod ipsum. ex quo manifeste sequitur quod universale sit per se. quia non probatur universale est secundum quod ipsum ideo ait per se autem et secundum quod ipsum idem est quod declarat per exempla dicens ut per se inest linee punctum et rectitudo et utrumque secundum quod linea est intendit autem hic ex talem rationem linee secundum quod linea est. i. secundum quod ipsa est. competit ei punctum et rectitudo sed hec ei competunt per se ergo idem est secundum quod ipsum et per se. subdit autem aliud exemplum dicens quod triangulo secundum quod triangulus est duobus rectis. i. competit ei habere tres angulos equales duobus rectis et tamen hoc est per se. ideo ait et non triangulus per se est equalis duobus rectis. i. habet tres angulos equales duobus rectis. quod est dicere quod triangulo secundum quod triangulus. i. secundum quod ipsum habet tres. sed hoc competit ei per se ergo idem est secundum quod ipsum et per se tunc ergo est supplenda ratio. cum idem sit secundum quod ipsum et per se universale ut patebit est secundum quod ipsum ergo est per se.
¶ Sciendum autem quod aliter punctus competit linee per se et aliter rectitudo sicut punctus competit linee per se quantum ad primum modum secundum quem diffinitio vel pars diffinitionis predicatur de re per se. nam in diffinitione linee ponitur punctus. rectitudo vero competit per se linee quantum ad secundum modum quia est propria passio eius et causata

uit g° phs de diuisis modis dici pse i tend' n. sic argue. i qlz m° dici pse. cu est b ex ipsz est pse. q no ee n' ide ee l3 r d°. g° idem est b ex ipm r pse. ule itaqz q est b ex ipm oz q sit pse. Dubitatz forte a's ut ide sit pse r b ex ipm ut vr phs i lra dic

Dd q pse r b ex ipm no est simpl' ide imo se hnt sic supi' r iferi'. flam i plus est pse qm b ex ipm q ide pse q pcam ouitem i se. Sz h est b ex ipm qm illa ca est i eo pcia r adeqta r opetit b ex ipi ut pse est ho sensil' q i se ho hz m sensiles pp q hz i se aim vn fit sibil. lz no est b ex ipm q hi ca n pa dr i hoie n° ad eqta i eo. imo ee sensile quenit aliis ab hoie. ee .n. sibile no quenit hoi b ex ipm. q no q'e ei b ex ho. lz b ex al. i plus est g° ee pse qm b ex ipm n° est ide oio h r d° flam multa sut pse que no sut b ex ipm. Vlr forte dato q si sit idez oio pse r b ex ipm. Dubitatz a's quo phs dicat q idem sit h r d°. Dd q b plm i vij° eth. totu est mag idem pti. qm ps to ti q cu hz pars ptinz ad totu. Sz multa hz totu que no ptinent ad pte r i ptibus qntitatis. totu est de ide ptis. q si diffini ret semicirculus ponet i diffoe ipi' pars a° no est de ide toci q si diffiniret circulus semicirculus no igredet diffoem ei'. h aut que dca sut de toto r ptibz qntitatis eui denci' appent i hijs que se hnt ut supi' r iferius. flam supi' est mg ide suo in ferioi q est de ide ei' qm i feri' suo sup ioi q no est de ide ipi'. hz .n. pdemp cu a liquo r est ide illi cu ptinz ad idm ipi'. supiora itaqz sut eadem suis iferioribus r sut de ide eo no a' eo. signat g° phs aut q pse est ide q b ex ipm no a' eo n° est g' a° ee idem ut h phs lo de eod qm ee eeu le ei. r ee de ide ei' r q i° no possit ee sn eo. r q pse est de ide ei' q est b ipm r b ex ipm n pt ee u sit pse ideo dr ide ee pse r b ex ipm. hz itaqz phs i tentu suu q si pse est de ide ei' q est b ex ipm u sit pse ule g° q est b ex ipm oz q sit pse. Ad h .n. uadut e° phi p bant .n. q equetiles opetut linee b q linea opetut r pse r que opetut triangulo b q tri ngulus opetut ei pse. qribz uult ocludere q cu est b ex ipm q sit pse. tuc g° ut

dem est. suppleat ro. ule ut patebit est b ex ipm g° est pse. Dem cu d° ule aut. ostso q ule sit de oi. q est oclusio r declato q ule sit p se. q est b ex ipm q idem i pse r b ex ipm. h pbat q supposiat videlz q ule sit b ex ipz Intend' aut talem rom cu est p° est b ex ipm. ule est p°. g° r c. de hac a' ide no pot n' vtute medij videlz q d° est ule q imratur ee p°. Jo aut q tuc aut est ule cu mratu e. l' cu mrat i quolz r p°. tuc g° est supplenda ro. cu ule sit p° r ide sit p° cu b ex ipm. oz q ule sit b ex ipm erit utiqz ule de oi pse r b ex ipm. Dubitatz forte a's ut ide sit p° r b ex ipm r ur q no q p° ide est qm pa° ut j° dicet tuc g° arguat sic. triangl' hz tres h est b ex ipm. q opetit ei i eo q trim tn no vz q sit p° q opetit ei pa° ut p'he angulu extil n est g° ide b ex ipm r p'mo Dd q ut h phs loqt de p'mo. ide est p° r b ex ipm q cu opetit aliciu p° opetit ei. b ex ipm r e°. n° est dra real' i e ista. u forte sit i e ea dria b rom r b mo i tellidi sic est dc i e ens r vnu. flam lz oe ens sit vnu r e°. ro tn entis osistit i pone. Sz ro vni q quiti cu ente osistit i negone. flam cu res est h r no est a°. i q° g° est h dr ee ens put u'o no est a° ut put est i distincta a se. r i distincta ab a°. dr ee vna. Sic r i p'po° q opetit alicui b ex ipm opetit ei p°. Sz ro ei' q est b ex ipm sunt poitie ro u'o ei' q est p°. pt sui nega tiue. ut triangulus hz tres b ex ipm r p°. Sz dr h hre b ex ipm put hz h ut triangl'. Sz q no hz h ab a° dr h hre p°. g° hre tres ali opetit triangulo b ex ipm r ut opetit ei ut trim r ali opetit ei p° l' put no hz h ab a°. differt g° b ex ipm r p°. no reali q a'd sit p° q no sit b ex ipm l' e° lz differt b mo i telli di put vnu sunt poitie r a° negatie. l' possim dce q ut q tam p° q° b ex ipm sunt poitie. ali tn r ali flam trim i eo q trim hz tres r est ro q oia alia hant tres ita q cu hz tres h .n. opetit p' triangulu g° put triangul' i eo q triangulus hz tres dr h passio ei opetere b ex ipm. Sz pu est ro q alia sint talia dr ei opetere p°. h g° q dr p° pt hre duplice i tellam vnu negatiua aliu positiua negatie q sunt p° put ide sigt q no ab a° l' no pa°. poitie u sunt put ide sigt p° q ee aliorum causa q licutqz tn sumat p°.

circulus

patet quod non differt realiter a quolibet ipsum. sed differt secundum rationem et secundum modum intelligendi. Quod autem obiciebat quod habere tres non competit tantum primo. quia competit ei per accidens ut per hoc angulum extrinsecum in recto eadem solutio. Vel tu forte dubitares. dicens utrum primo et quolibet ipsum sint idem quod immediatum et videtur quod sic. quia tunc dicitur ad aliquid competere primo et quolibet ipsum cum non competit ei per accidens sed hoc est esse immediatum. ergo etc. Et ingenium est quod immediata propositio est cuius non est altera prior et talium non est demonstratio ut patet per Philosophum. sed quod triangulus habeat tres. licet hoc competit ei primo et quolibet ipsum tamen hec habet alias propositiones priores et potest demonstrari ergo primo et quolibet ipsum non est idem quod immediatum. Et dico quod esse primo et quolibet ipsum est esse non per accidens. sed esse non per accidens secundum aliquem dupliciter. vel non per accidens subiectum vel non per accidens causam. habere ergo tres competit tantum non per accidens quia non per accidens subiectum. Nam nullum est subiectum cui primo competit hec passio quam triangulo. tamen cuilibet alii competit per triangulum tamen bene competit ei per accidens quia competit ei per aliam causam ut habere angulum extrinsecum. verumptamen quia hec causa oritur a principiis speciei non a principiis individui ideo competit ei per se. quia sicut quod competit alicui per suam essentiam et per principia speciei dicitur ei competere per se. ita quod competit ei per causam habentem ortum a talibus principiis dicitur ei per se competere. dicamus ergo quod triangulo habere tres competit ei per se et primo et quolibet ipsum aliter tamen et aliter. Nam hec passio oritur a principiis speciei trianguli et competit triangulo in eo quod triangulus et competit aliis per triangulum. patet ergo quod oritur a principiis speciei tamen vel habere per causam habentem ortum a talibus principiis competit triangulo per se. sed prout competit ei in eo quod triangulus competit ei secundum quolibet ipsum. sed tertio prout non competit triangulo per accidens subiectum. sed aliis competit per triangulum. dicitur triangulo competere primo. patet ergo quod quando accipiuntur per se et primo et quolibet ipsum etiam hec non sunt omnino idem quod immediatum Nam tunc est propositio immediata cum passio sic se habet ad subiectum quod non competit ei nec per accidens subiectum nec per accidens causam per quam possit demonstrari ideo propositiones immediate sunt indemonstrabiles. sed competit alicui secundum quolibet ipsum et primo. licet non competat ei per accidens subiectum. potest tamen ei competere per aliam causam ideo talia possunt demonstrari in modo potissima demonstratio non est nisi talium

Deinde cum dicit ut duos rectos habere. declarat in quibus non habet esse universale. Vel quod idem est. ostendit quomodo dupliciter impeditur universale. Et dico cum sciendum quod hec universalitas ut propter iam habita. sumenda est ex parte rei non ex parte signorum tamen. ut tunc dicitur propositio universalis cum res ipse habent universalem habitudinem ad invicem ut cum predicatum inest universaliter subiecto et subiectum subicitur universaliter predicato. Dicit itaque quod potest impediri hec universalitas vel ex particularitate predicati quia predicatum est particularius subiecto vel ex particularitate subiecti quia subiectum est particularius predicato duo ergo facit. secundum quod dicit impeditur universalitas. Nam primo ostendit quomodo impeditur ex particularitate predicati. secundo declarat quomodo ex particularitate subiecti. ibi sed ostenditur. Continuetur ergo sic. deinde est quod universale de omni per se et quolibet ipsum ut nunc est universale cum passio inest subiecto secundum quolibet ipsum et ideo convertitur subiecto sed si subiectum excederet passionem et passio non inesset cuilibet subiecto non esset universale. nam habere duos rectos licet insit cuilibet figure universaliter tamen est id est quod demonstraret de figura quod habeat duos rectos sed non est cuiuslibet figure id est non demonstratur hec passio de qualibet figura. Nec demonstrans hanc passionem utitur qualibet figura et ideo subiectum quod quadrangulus cum est quedam figura et tamen non habet angulos equales duobus rectis figura ergo habere tres non est universalis propositio. quia hoc non competit cuilibet figure. sed hoc est predicatum particularius subiecto. Et sciendum (?) autem quod quadrangulus non habet angulos equales quatuor rectis est. nam quadrangulus dividitur in duos triangulos quia si dividatur per dyametrum et ducatur dyameter ab angulo ad angulum fient inde duo trianguli sed anguli cuiuslibet trianguli valent duos rectos ergo anguli quadranguli valent quatuor rectos.

Deinde cum dicit sed ostenditur. ostendit quomodo impeditur universalitas ex particularitate subiecti. Nam si dico equicruris habet tres. licet omnis equicruris habeat tres non est tamen hec propositio universalis ut hic de universali loquimur sed impeditur hec universalitas ex particularitate subiecti quia subiectum est particularius passione. unde inest hec passio primo in eo inest tantum primo. ideo ait sed equicrurus id est equicruris hec quidem et figura habet fortassis duobus rectis equales sed non est hec primum ideo non est ibi universale sed triangulus habet primo id est habet primo et subiecto quod licet ergo supra subiectum quod monstratur primo habere duos rectos id est habere hanc passionem accidit cuicumque accidit id est accidit cuicumque passio monstratur de subiecto primo. huic primo id est huic cui inest primo inest universale. ergo ad hoc quod sit universale debet passio inesse subiecto primo. ut non impediatur universalitas ex particularitate subiecti et debet inesse cuilibet subiecto ut non impediatur universalitas ex parte predicati.

Deinde cum dicit et demonstratio. ostendit quomodo hec universalitas sit universalis ad demonstrationem. propter quod sciendum quod per se et propter passio non demonstratur nisi de suo subiecto universali ut habere tres non demonstratur nisi de triangulo. sed autem demonstratur de eo ut de equicrure hoc est per comparationem ad triangulum ideo ait quod demonstratio per se et propter est hec

universalis, quia non demonstratur passio propria nisi de suo universali subiecto. Quod autem subiectorum est quodammodo non proprie, id est non propriae nec universalis, ut aequitibiarum non universale est, id est habere tres non demonstratur de aequitibiis, hoc est de aequicrurio universaliter, sed in quantum triangulus, id est licet est triangulus, id est est in plus, ut habet alia translatio. Haec enim passio habere tres est in plus quam aequicrurium et est universalior eo. Notandum autem quod si demonstratur habere tres de triangulo, quod hoc est universale secundum ipsum, dicitur esse demonstratio universalis; sed si demonstretur de aequicrurio vel de aliqua specie trianguli, dicitur esse demonstratio particularis, quia de triangulo demonstratur haec passio universaliter, sed de aliis a triangulo, scilicet de aequicrurio vel de aliis speciebus trianguli, demonstratur haec passio quodammodo, quia demonstratur particulariter, cum secundum ipsum sit particulari passione; propter quod est demonstratio de subiecto primo et universali, et quia sic est, patet quod universalitas ad demonstrationem sit necessaria.

lco 19 Oportet autem non latere etc. Postquam philosophus ostendit quid est universale et declaravit quae conditiones requiruntur ad universale, quae requiruntur ut sit de omni per se et secundum quod ipsum, in parte ista declarat quando contingit esse universale errare et quando contingit decipi esse ipsum esse quod dictum fuit. Quia primo apponit quod intendit, secundo exequitur de intento ibi: oberramus. Dicit ergo quod oportet autem non latere quoniam multotiens contingit peccare esse universale et contingit multotiens non esse quod demonstratur universale primum, sed quod videtur demonstrari universale primum. Notandum autem quod malum non potest vitari nisi cognitum; ne ergo erremus et ne decipiamur esse universale, oportet declarare quot modis contingit decipi esse ipsum. Deinde cum dicit: oberramus autem, exequitur de intento esse quod dictum fuit. Et primo narrat quot modis contingit errare esse universale. Secundo certificat de erroribus illis. Tertio dat doctrinam et artem per quam possumus cognoscere universale primum. Secunda ibi: Si vero aliquis demonstrabit. Tertia ibi: Universale autem quod est triangulus. Ad cuius evidentiam primo partis sciendum quod esse universale vel esse quod dictum fuit contingit errare tripliciter. Primo si commune ideo non habeat sub se actu multa inferiora, ideo quod omnino de inferiori et dicitur omnino esse de superiori. Secundo contingit errare si aliquod commune habet plura inferiora actu, sed commune est innominatum et quia necesse nominare tale commune quod omnino demonstrat de suis inferioribus, credimus omnino esse demonstratum. Tertio possumus errare, si aliquod commune habet magnam similitudinem et magnam propinquitatem ad aliquam suam partem vel ad aliquod suum inferius propter quod ea quae conveniunt inferiori demonstramus de superiori. Unde autem sumuntur isti errores et quare tot sint, in processu patebit. Ad praesens autem sufficiat scire quod hos tres errores narrat. Ea quae faciat. Quia primo declarat de errore primo, secundo de secundo, tertio de tertio. Secunda ibi: aut si quidem sit. Tertia ibi: aut contingit esse. Dicit ergo quod oberramus autem deceptionem hanc, id est patimur deceptionem hanc, cum aut nihil sit accipere aliud superius, id est sub superiori quam singulare vel singularia, vel superius si nihil sit accipere quam singularia; quae littera est planior, ubi dicit quod oberramus cum nihil sit accipere a superiori praeter singulare vel singularia. Notandum autem quod commune non habet actu plura inferiora propter tales duas causas: vel si commune sit species et non habeat actu sub se nisi unum singulare, vel si sit genus et habeat sub se actu multa singularia, sed si non habeat nisi unam solam speciem. Quod erramus sic sub superiori vel sub omni quod est species non sit accipere nisi unum singulare, vel etiam si sub omni quod est genus non sit accipere aliquam multa singularia, non autem sit ibi accipere multas species. Notandum etiam quod si non esset nisi una species trianguli, ut puta si non esset nisi isosceles, quia non videmus aliud triangulum quam isoscelem, eodem quod eo quod demonstratur de isoscele demonstraretur dictum simpliciter, et ideo quod demonstratur de isoscele in eo quod isosceles eodem demonstratum esse dictum in eo quod triangulus. Hoc enim posito quod non esset actu nisi haec species trianguli quae est isosceles, putaremus quod habere tres quae est simpliciter passio trianguli esset simpliciter passio isoscelis, et ita crederemus esse secundum ipsum universale quod eodem isoscele esse primo et universale secundum de habere tres, et quod demonstratum est de genere, si non habet nisi actu unam speciem, talis dicitur esse de specie; si non habet actu nisi unum individuum, quod hoc posito quod esset per se species eodem esset per se individuum. Notandum etiam quod si quaereretur utrum in una specie possit reservari genus, dici potest quod species possit considerari dupliciter: vel ut habet esse in suis particularibus actu, vel ut habet esse in suis causis. Existente enim una specie secundum esse quod habet in suis particularibus et existente illa specie vel existentibus aliis speciebus secundum esse quod habent in suis causis, potuimus hoc modo salvare rationem generis, sicut si nulla species esset in actu, sed solum haberet esse in suis causis, possemus salvare rationem generis. Esto enim flos genus, dato quod nec rosa nec lilium nec aliqua species floris haberet esse in suis particularibus sed solum in suis causis, sed sic una species esset vel in suis particularibus vel in suis causis, aliae species nisi hoc modo in illo esse habeant, nullo modo in tali una specie potest id generis reservari. Dubitaret forte aliquis in quo peccat hic error quo ad universale. Dicendum quod peccat quantum ad hanc particulam quae est secundum quod ipsum demonstratum est, id est quod universale debet esse de omni per se et secundum quod ipsum. Quod.

si nō eēt n̄ vna spē tantū· eodem q̄ illa spēs
eēt ut dēm est· sbm vl'e ꝛ p̄ᵐ h' passionis q̄
est hr̄e tres· ꝛ eodem q̄ h' passio ꝯpetet illi
spēi ꝑ se ipam ꝛ q̄ h' n̄ ꝯpetit iō circani eē
sbm vl'e p̄ᵐ· cū eodem eē vl'e p̄ᵐ q̄ nō est.
Deīn cū d'. aut si sit eq̄de. post ꝑ errorem
·d· q̄ aut sup circam si sit eq̄de sup accipe sb
supiori plura inferiora· s; ꝯ eode vl'e sit ino
minatū· ꝛ h' error sup in trib; differentib; spē
Iſt aut q̄ cū vl'e ꝛ eq̄de aliq oū ꝯpetit
aliq passio q̄ est inoīatū de leui circam q̄
m'itoaēs pbam passionē illam· n̄ de suo ꝓ
sbo q̄ est inoīatū· s; de aliquo ē ꝛ credim
d' eē sbm vl'e p̄ᵐ q̄ nō est. Dubitar; for
te aliquis in quo peccat h' error q̄ vl'e. Dd q̄ ꝑ
cat ꝯ hanc ptem que est pse· ut puta si nō
eēnt n' ta col' in mundo nisi· ferrū· lap· lignū
cū n' sit visile n' col'· eē visile nō ꝯpeter n'
ferro· lapidi· ꝛ ligno· si g° eē colozatū in
quū illa col' ꝑ q̄ sit visilla nō eēt nobis no
minatū pbarem' eē visile de oīb; hiis coi
b; ferro· lapide ꝛ ligno· l' de aliquo istoꝝ ꝛ
ꝛ eodem accipe sbm pse ꝛ vl'e p̄ᵐ acciperem
sbm pacciis· accit· n· sbe q̄ sit visile g° id q̄
in quo quū res differētes spē pōt se nō ut g°
sic eē colozatū se h; ad illa col' de q̄b; fecim'
mentionē· iō si tale eq̄de sit inoīatū ꝛ pbetur
passio de ipīs inferiorib; accipiem' sbm pac
cidens nō eē g° vl'e sbm p̄ᵐ q̄ deficit ibi co
ꝯmiaco que est p se q̄ si dicat q̄ q° aliū tale
eq̄de eē g°· iō si de suis inferiorib; pbet passio
nō eē h' pacciis· s; p se q̄ que sit gn̄is p se
ꝯpetit spēi d' q̄ accit q̄ tale eq̄de sit gen'
q̄ ut patuit in eq̄ ꝓpo° p° ꝯtige· q̄ talo eq̄de
nō sit gen'· quo posito accipiet sbm· iō per
accñs ut in eq̄de eē° patebat· iō dd est q̄ ꝑ in
hūc errorē nō accipit sbm vl'e p̄ᵐ· q̄ peccat
ꝯ hanc dem que est pse. Deīn cū d'.
aut q° eē. Adducit tertiū errorē sī tertiā de
ceptōm dicens· q̄ aut sup q° errare· si id in
minat· i· de q° minat sup passio q° eē sic totū
ī pte· i· sicut totū habens magnā affinitatē
ꝛ ꝓximitatē cū pte. Nam tūc sup ꝑ h' ꝓxi
mitatē totī ad ptem q̄ est ptis attribuit toti
ꝛ passio que est ptis pbabit ꝯ toto· ꝛ cū ē
dim' eē sbm vl'e p̄ᵐ q̄ nō est· iō sbdit eis n·
sup totis que sūt in pte· i· que hn̄t magnā
affinitatē ꝓxi cū pte ī est quidē demrācō.

·i· demrāt de talib; totis que sūt ptis ꝛ sup
tal' demrāco eē de oī· i· videbit eē de oī· s;
tn̄ sup ꝑ rei vitatē demrāco illa n̄ eē sup de
oī h' pmi· i· h' sbi q̄ pō vl'e p̄ᵐ. expōit se q̄
appellat vl'e p̄ᵐ· d· dico aut h' pmi· ꝑ q̄ est
vli· demrāco cū demrāco sit pmi vl'is· q· d·
q̄ id appellat sbm' sbm vl'e p̄ᵐ· ē est vl'is demra
cio cū demrāco· s· vl'is sꝑ sit i° vl'is pmi.
Iſt a' q̄ demrāco pticularis pt eē i° sbi nō
vl'is ut h; ꝓochiles nō sit sbm vl'e ꝛ p̄ᵐ i° h'
passionis q̄ est hr̄e tres tn̄ ꝑ demrācōz pti
cularem pt h' passio demrāri de h' sbo· s; ū
in ꝯtra tangit ꝓlis demrāco sꝑ est i° sbi vl'is
ꝛ pmi. Iſt ē multa tota hr̄e maxiam
affintās ad ptes· ꝛ multa supioꝛa hr̄e magnā
affinitatē ad sua inferioꝛa· eodem· n· forte a's
q̄ li° recta eo q̄ recta est· sup aliā lineam
cadens sꝑ cadet recte· ꝛ q̄ li° sup a° lineā
cadens facit angulū rectū iō forte q̄s eē°
et q̄ oīs angulus rectilineus est; rectus an
gulus itaq; rectilineus q̄ est gen' ad an
gulū rectū h; magnā affinitās ꝛ ꝓximitās
cū ipō si g° ꝑ hanc ꝓximitās passio q̄ ꝯpe
tit angulo recto demrāres de angulo recti
lineo illa demrāco eēt de oī i· videt eē de
oī· tn̄ i° anguli rectilinei q̄ pō eē sbm vl'e
p̄ᵐ nō eē sup de oī· eē· n· illa passio de oī i°
anguli recti· s; nō i° anguli rectilinei.
Dubitar; forte a's. in quo peccat h' error q°
vl'e. Dd q̄ peccat in hac ptā que est d' de oī
Nam quāuis totū habeat ꝓximitās ad ptem
nūq̄m passio ptis v' toci eē de oī ꝑ· n· h'
ꝓximitās videbit forte eē de oī si nō erit. q̄n
aut appz nīs ꝛ sufficiencia hay deceptōnū
l' hoꝝ erroꝝ. Nam cū ad vl'e ut patuit in
lecōe precedenti ꝯcurrere debeant tres ꝯdicōes
q; nūq; est sbm vl'e p° alic° passionis n̄ sit
ibi de oī p se ꝛ p° q̄ ipsū. In accñdo sbm vl'e
p̄ᵐ. possum' decipi ꝑ tres deceptōes ꝑtactas.
iux° nūm hay tn̄ ꝯdicōnū. Deīn cū d'.
si g° a's demrāuit· ꝯficit de ꝑtactis erroꝛib;
eē q̄ tn̄ ꝑ· q̄ ꝑ post eē de errore tercio· so pō
eē de ꝑ· ꝛ tercio de [illegible] ibi· et si tangit
tria ibi ꝛ ꝓporcōale· d' g° a's demrābit
q̄m recte linee nō ītendant· i· nō ꝯcurrant
videbit utiq; h' eē demrāco· ꝑ iō q̄ n° passio
videlz nō ꝯcurrere ī est rectilineis· s; nō est
aut sup h' demrāco n̄ eq̄de· fiat h'· i· fiat

q̄rio

ꝯ oīo

demonstraciones communes sicut sunt equales .i. eque distantes et videtur quod non quia si accipiantur linee equales .i. equedistantes in talibus est ibi de equalibus hec est ibi de omni et ita demonstracio vniversalis. Glosa autem quod ea que sunt speciei competunt generi licet non competant e converso ut non .10le. quod competit homini competit animali non competit animali omni. Glosa et quod linee recte sunt genus ad lineas equales .i. eque distantes non concurrere autem est propria passio linearum equedistancium. Sed ergo propter affinitatem quam habent linee recte ad lineas equedistantes. Et si propter hoc quod hec passio competit lineis rectis et competit lineis eque distantibus que sunt recte vellemus hanc passionem demonstrare de lineis rectis sic deciperemur per eius errorem et non est ibi de omni et si accipiantur linee equales .i. equedistantes est ibi de equalibus .i. de omni. Sed si accipiantur linee recte sic non est ibi de omni et non competit omnibus rectis lineis hec passio que est non concidere .i. non concurrere. Dubitaret forte aliquis quare impossibile est lineas eque distantes concurrere in infinitum protractas. Dico quod hoc quod solvit Euclides commentator in geometria. Similiter ut ibi ostenditur si lineas parallellas secet aliqua linea ut puta si linea a.b.e. est parabella et equedistans linea c.d. si has duas lineas secet linea e.f. faciet ex eadem parte duos angulos equales duobus rectis si ergo per hoc due linee possent concurrere ad aliquod punctum sit ille punctus g. habebit ergo triangulus e.f.g. tres angulos valentes plus quam duos rectos quod est impossibile. Deinde cum dicit et si triangulus ponit exemplum de errore per quod est quando commune non habet sub se plura inferiora ut cum genus non habet sub se plures species vel cum species non habet sub se plura individua ideo autem. Et si triangulus non esset aliud quam ysocheles videretur utique super esse demonstracio per quod est ysocheles. q.d. quod si non esset alia species trianguli quam ysocheles possemus decipi quia hoc posito forte videretur nobis quod habere tres possit demonstrari de ysochele per quod est ysocheles quod falsum est.

Et proporcionale et cetera. hec ut dicebat sufficeret de secundo errore. [illegible] .f. quod p.f. quod d. est. secundo alligat idem ei quod dixit ibi Glosa .n. secundum quod triangulus et cetera p.d.f. secundum quod duo recti adducit ad propositum similiter secundo erat in quantitatibus proporcionalibus secundo in speciebus tamen ibi. [illegible] dicit ergo et proporcionale quod est commutabile .i. hec passio que est commutabiliter proporcionari competit super quantitatibus secundum quod sunt numeri et secundum quod linee et secundum quod firma et secundum quod corpora omnibus ergo hiis competit hec passio omnia tamen ista secundum quod conveniunt in hac passione non habent nomen impositum. Rursus quia de istis considerant diverse sciencie non fit una sciencia de hiis immo arismetica probat hanc passionem solum de numeris geometria de lineis et sic de aliis seorsum ergo in diversis scienciis fiunt diverse demonstraciones de hac passione. possibile tamen esset una demonstracio de omnibus istis quibus hec passio competit eo autem quod unumquodque ad modum demonstratum est aliud seorsum .i. dictum super in diversis scienciis contingens est .i. possibile est de omnibus hiis demonstrari super hanc passionem unam demonstracionem. Sed propter quod non est denominatum in quo sunt hec et quod omnia hec sunt unum videlicet numeri longitudines corpora et solida sunt accepta ad invicem seorsum et specie differencia. q.d. quod innominatum est in quo hec uniuntur et conveniunt non fit de eis demonstracio una prout uniuntur in tali communi sed magis fiunt de eis demonstraciones diverse prout sunt specie differencia .i. prout formaliter sunt distincta et prout sunt seorsum accepta. Nunc autem quia sic seorsum sunt ista accepta non mirandum vel est quod non accipitur ibi secundum universale propter. Similiter non enim secundum quod linee sunt aut secundum quod numeri licet insit hec passio sed secundum quod est hoc .i. secundum quod est aliquod commune ad omnia illa quod ponitur .i. quod ponendum est esse universale .i. esse secundum universale propter. Dubitaret forte aliquis quid permutatim proporcionari possit. Dico quod si accipiantur quatuor numeri vel quatuor linee vel quatuor quecumque quantitates si scilicet prima ad secundam sic tercia ad quartam possumus permutatim arguere quod scilicet prima ad terciam sic secunda ad quartam. ut sicut scilicet xviii ad ix sic xii ad vi possumus permutare quod scilicet xviii ad xii sic ix ad vi. et sicut xviii continet totum xii et medietatem eius sic ix continet totum vi et medietatem ipsius. permutatim ergo proporcionari est facere de secundo terciam et de tercio secundum. Vlterius forte dubitaret aliquis utrum omnibus quantitatibus competat commutabiliter proporcionari. Dico quod proporcio est aliqua certa habitudo unius quantitatis ad alteram proporcionalitas vero est similitudo proporcionum. Sed ut probatur in x geometrie alique quantitates relate ad alias sunt communicantes et commensurabiles et actu et potentia immo si volumus recte loqui licet omnes numeri sint ad invicem proporcionabiles non tamen omnes quantitates continue proporcionantur ad invicem. immo quelibet quantitas continua habet sibi quantitates symetras et commensurabiles aliquas vel asymetras et surdas. cum ergo queritur utrum omnibus quantitatibus competat commutabiliter proporcionari dicendum quod omnibus quantitatibus non sed quantitates sunt ut accipiuntur

simul et comparantur ad quaslibet quantitates. Sed ut comparantur ad quantitates sibi proportionales. Nam nulla quantitas est que non habeat aliquam quantitatem sibi proportionalem. Si vero forte dubitaret aliquis utrum sub hiis generibus que tanguntur in littera comprehendantur omnia illa in quibus possumus arguere permutatam proportionem. Dicendum quod non solum in lineis sed et in superficiebus, et non solum in temporibus sed et in motibus. Unde quod per nos hominis lineae alia habent longitudines, sed per longitudines volumus intelligere non solum lineas sed et superficies. Et per tempus volumus intelligere omnem quantitatem successivam. Per ea que tanguntur in littera comprehendi quodcumque permutabiliter proportionari, quia omne tale vel est quantitas discreta et sic intelligitur per numerum, vel est quantitas continua successiva et sic intelligitur per tempus, vel est continua permanens et sic intelligitur per longitudines ut et firma. Vel per longitudines intelligimus lineas et superficies, per firma vero corpora. Vel possumus dicere ut quidam dicunt, videlicet ut per ea que tanguntur in littera debent intelligi scientie que arguunt permutatam proportionem, quia in temporibus videtur arguere astronomia, in numeris arismetrica, in longitudinibus geometria, in firmis vero lineis perspicuas. Vel possumus dicere et melius quod est intentio in eodem mutationes deceptiones concernere, qui generibus hiis que tanguntur in littera demonstrare vellet hanc passionem que est proportionabiliter commutari decipere, quia in aliis ab istis competit hec passio. Sed quia cum omnia hec non habent unum nomen impositum non fieret demonstratio ut in eo quod unum quoddam, sed ut seorsum accipiuntur et per omnes partes quod universale, quia non acciperet secundum universale primum. Et hec habet philosophus in tertio quod ad proportionem spectat sufficit enumerasse que tanguntur in littera, et diligenter advertendum est quod ponimus non ut ita sit sed ut sentiret qui diceret. Si vero forte dubitaret aliquis utrum omnia hec habeant unum nomen impositum. Dicendum quod aliud est habere unum nomen impositum quocumque modo, aliud est habere unum nomen impositum ut conveniant in aliqua passione. Habent enim omnia illa genera que tanguntur in littera, videlicet numeri, longitudines, solida et tempora, unum nomen impositum, quia omnia sunt aliquam quantitates. Non tamen habent unum nomen impositum ut conveniant in hac passione que est proportionabiliter commutari, quia hec non competit eis ut sunt quantitates, ut in superiori capitulo dicebatur. Id ergo universale secundum quod competit et per se primo competit hec passio non habet unum nomen, sed possumus ipsum circumloqui et vocare ipsum quantitatem proportionatam.

Si vero forte dubitaret aliquis utrum sit aliqua una scientia ad quam spectet probare hanc passionem de omnibus hiis que tanguntur in littera, et videtur quod sic, quia si est una scientia que considerat de omnibus istis, potest probare hanc passionem de omnibus eis; sed metaphysica considerat de omnibus istis, ergo etc. Ad hoc dicendum quod licet omnes scientie sillogizent, sola tamen dyalectica dat artem sillogizandi. Sic licet multe scientie arguant permutatam proportionem, sole tamen scientie mathematice, et potissime mathematice non subalternate, dant artem de proportionibus et ostendunt qualiter possimus per proportiones arguere. Et quia mathematice non subalternate sunt arismetrica et geometria, cum geometria non debeat de numeris considerare prout loquimur de numeris, nec arismetrica de magnitudinibus, nulla scientia specialis est que possit hanc passionem de suo subiecto universali demonstrare, sed seorsum fiunt tales demonstrationes ut in littera tangitur. Utrum tamen possit hoc spectare ad aliquam scientiam communem non est presentis speculationis ostendere. Deinde cum dicit: Unde si quis demonstraret. Ostendit hoc idem in speciebus trianguli dicens quod si quis demonstraret unumquemque triangulum aut demonstratione una aut demonstratione alia quod duos rectos habet, ita quod demonstraret unumquemque triangulum demonstratione alia et seorsum, ut demonstraret super equilaterum seorsum et gradatum seorsum et ysocheles, non tamen cognoscit triangulum quod habet equales duobus rectis nisi sophistico modo, nec cognoscit universale triangulum, id est non hac cognoscit habere tres per triangulum ut est hec passionis secundum universale, et si nullus est alter triangulus preter hos, id est preter species iam assignatas. Notandum autem quod tres sunt species trianguli ut alibi diximus, videlicet equilaterum, ysochelem et gradatum. Nam si triangulus habeat omnia equalia latera dicitur equilaterus, si habeat duo equalia dicitur ysocheles, si omnia inequalia dicitur gradatus. Notandum etiam quod hec tres possunt demonstrari unica demonstratione et simul de omnibus hiis speciebus trianguli, et possunt etiam demonstrari de qualibet specie trianguli seorsum per se. Sed etiam si non sit alius triangulus ab istis, ideo tamen si demonstrarentur hec tres de omnibus hiis speciebus simul sive de unaquaque seorsum, nunquam tamen ea demonstratio universalis esset, quia non acciperet ibi secundum universale primum, cum hec tres non competant nec ysochelei nec gradato nec equilatero secundum quod hec sunt, sed secundum quod sunt triangulus. De solo ergo triangulo demonstrari potest tamquam de subiecto universali primo. Notandum etiam quod sicut notatum est id cui competit passio sit rectas in terminis, id est hec tres sunt sicut in

nominatum. sicut aequalitas (?) in ... proportionalibus et proportionalitas commutatim. sed est ibi error si concluditur ista passio de inferioribus et non de subiecto quod universale est. quia magis decipimur per hunc errorem quando est sine nomine nominatum. quando quidem est nominatum non potuisset computari (?) fuit hic error in eo decipiebat quod universale quando erat innominatum secundum quod. ¶ Deinde cum dicit non ergo si quis triangulum assignat causam dicit hic assignat rationem eius quod dixerat. Ad cuius scientiam quod tunc est secundum primum quando competit ei passio cum reduplicatione. secundum quod competit ei in eo quod tale. sed reduplicatio significatur aliquando et aliquando reduplicatio non significatur. Quod ergo fecit quod primo assignatur causam duarum reduplicationum (?) secundo vero eius quod reduplicatur. sicut ibi quando ergo novit. Continuetur autem sic. bene dico quod si habere tres quis concludat de omnibus speciebus trianguli non propter hoc cognoscit secundum universale primum. non enim cognoscit secundum quod triangulus est. nec cognoscit omnem triangulum simpliciter sed cognoscit secundum numerum secundum speciem autem id est formaliter non omnem simpliciter triangulum cognoscit et sic id est quantum ad numerum nullus est triangulus quem non novit. ¶ Dubitaret forte aliquis quomodo concludendo hanc passionem de omnibus speciebus trianguli sciam tamen de omni triangulo secundum numerum non autem de omni triangulo secundum formam. ¶ Dico quod id est secundum formale alicuius passionis quod est tale secundum quod tale illud autem est secundum materiale dicitur propter formale secundum ut patet in exemplo quod supra posuit ut puta si non esset nisi aes coloratum ferrum lapis lignum cum cognosceret omnia hic tamen cognosceret omne visibile non tamen propter hoc cognosceret visibile secundum quod visibile est nec cognosceret visibile formaliter. Flamma ferrum lignum lapis non sunt visibilia formaliter sed materialiter sunt visibilia secundum quod hic sed ut sunt colorata. coloratum itaque est formaliter visibile et secundum formale huius passionis quod est esse visibile est coloratum quod ergo sciret omnia colorata esse visibilia sciret omnia esse visibilia materialiter. sed qui sciret omne coloratum esse visibile sciret omne visibile formaliter. Sic et in proposito cum quadratum et aequilaterus non habeant tres nisi in eo quod trianguli quis sciat hanc passionem habere tres de omnibus speciebus trianguli sciat omne habens tres secundum numerum et secundum materiam non autem secundum speciem et secundum formam. ¶ Attendendum tamen quod reduplicatio competit soli subiecto formaliter ex parte cuius ipsius reduplicationis reddit hic causam dicit cum omne dicitur quod demonstrare passionem de inferioribus non de subiecto cuius est demonstrare habere tres de speciebus trianguli non de triangulo non est demonstrare de subiecto universali et primo. nam de subiecto cui competit reduplicatio quod non fit demonstratio per formam sed per materiam. bene ergo dicitur est quod hic non et hic causam dicit ex parte ipsius reduplicationis est superius tamen. ¶ Deinde cum dicit quando ergo non novit. assignat causam dicit ex parte eius quod reduplicatur dicens quando ergo non novit universale et quando novit superius est exclusio quod si idem esse id est eadem ratio in triangulo superius in quadrato (?) et aequilatero et in aliis speciebus trianguli aut unicuique secundum se et omnibus simul. quasi dicat quod si eadem est ratio trianguli in quadrato et speciebus trianguli et omnibus et unicuique per se tunc superius sciendo habere tres de omnibus speciebus trianguli vel de unaquaque per se sciens et de ipso triangulo. sed hic non est ita. sed est aliqua ratio superius esse et alia trianguli in quantum et speciebus eius sit. semper cognoscendo habere tres de speciebus trianguli non novit secundum quod triangulus. ¶ Notandum autem quod superiora differunt ratione ab inferioribus ideo aliqua possunt competere inferioribus secundum quod hic quae non competunt superioribus ratione. ut si eandem rem sciat homo et aliquis in homine homo tamen dicit illam rem magis specialiter et determinate aliquis vero magis generaliter et confuse. Unde ergo quod demonstrare habere tres de speciebus trianguli non est demonstrare de subiecto universali et primo. quia triangulus quod est secundum universale primum huius passionis differt enim secundum rationem a suis speciebus est assignare causam dicit ex parte eius quod reduplicatur et propter differentiam quando secundum reduplicatum habet ad sua inferiora. passio quae demonstratur de superiori tamen reduplicatione de inferioribus cum reduplicatione demonstrari non potest.

¶ Deinde cum dicit utrum autem secundum quod triangulus. dat viam et artem quomodo possimus cognoscere secundum universale primum dicens utrum autem secundum quod triangulus est aut secundum quod isosceles et quando secundum hoc est primum et universale cuius est demonstratio. quasi dicat quod secundum universale primum est id cuius est demonstratio. sed ergo volumus determinare artem tradit. videndum est id est hic passionis quod est habere tres utrum sit secundum universale primum triangulus vel isosceles et hoc id est secundum quamcumque aliam passionem videndum est quando est secundum universale primum et subdit manifestum est super secundum universale primum per hanc artem quando ablato in sit primo. quasi dicat quando ceteris ablatis ab aliis adhuc ei inest id est secundum universale primum et exemplificat de hoc dicens quod triangulo aeneo insunt duo recti sed remoto hoc quod est esse aeneum adhuc superius insunt triangulo duo recti sed non remota figura aut termino. remota enim figura et remoto termino quod est prius quam figura et propter in diffinitione figurae quia figura est quae termino vel terminis continetur. remotis enim his vel remoto habere tres ab his removetur a triangulo sed non primum id est sed non propter hoc competit habere tres figurae vel termino tamen quando sunt prima et subiecto. Cui ergo primo et respondetur si utrumque triangulo et secundum hoc id est per triangulum inest tamen aliis et hic universale est demonstratio et superius et hoc est secundum universale primum. ¶ Notandum autem breve maxima et brevem artem dedisse philosophum in cognoscendo secundum universale primum quod est causa cetera (?) in sic

illa passio oib; aliis nā. sꝫ pᵐ i eīꝫ gñe est
cā oīm alioꝝ ut pꝫ hu cᷓ. ij. mē. Illo ꝛ q̄
ad ↄgscendū cuiꝰ ꝛ q̄ est id q̄ est cā q̄ iīst
oib; aliis. duo sūt attendēda. pᵒ q̄ remoto ab
eo remoueat ab aliis. ⁊o q̄ iīst ei uli ꝙnl
sꝫ q̄ hēc tres iest tringulo. pᵒ q̄ si remoue
at h̄ ab eo remouet ab aliis ꝛ i est uli ꝙh
i appꝫ q̄ h̄ passio nō iest pᵒ ij iferiorib; n̄ sup
iorib; ad tringulū iferiorib; .n. ut tringulo
eneo. l' ysochele nō iest pᵒ q̄ lꝫ iīst ei tali tñ
remouet ab eis nō remouet ab aliis supio
rib; aūt ut fīᵉ nō iest pᵒ. Nam lꝫ sit ibi illa
ↄdicio q̄ si remoᵒ a fīᵃ remoueaᵗ ab aliis q̄ si
nō est fīᵃ nō est tanᵗ. ꝛ si fīᵃ nō lꝫ tres neo
tringulus deficit tñ ibi ↄdicio illa q̄ nō
iest oī figē. n' ↄpetit ei uli. phs ḡᵒ dedit
pꝰ h̄ duo documēta. ⁊o ex hiis duob; docu
mētis ↄcludᵒ hanc artē ꝛ h̄ documētū q̄ iᵒ est pᵒ
q̄ est cā q̄ iīst oib; aliis. ēē itaqꝫ pᵒ ↄgscitur
p ēē alioꝝ cām. ēē aūt alioꝝ cām ↄgsciᵗ p hec
duo documēta q̄ remoto ab eis remoueat ab
aliis q̄ iīst ei uli. Dubitaꝫ forte aliqs
cū ēē pse differt a pᵒ. ut aliqᵒ possit accipi p
se q̄ sit iᵒ q̄ pᵒ. Ad q̄ si accipiaᵗ pse h̄ est
pᵐīnū extrem ise ut qn̄ phs accipit sic pse
differt a pᵒ ꝛ est i plus q̄m ēē pᵒ. Nam p hūc
moᵐ pᵒ addit ad pse ad equacōm cāe sic ḡᵒ loᵒ
dicit est pse pᵒ est pse. q̄ dicit lꝫ i se cām ad
equatam lꝫ i se cām. lꝫ nō ↄuertit q̄ oē pse sit
pᵒ. q̄ nō dicit lꝫ de cām lꝫ i se cām ad equatā
ꝫ si accipiaᵗ pse put ite sonat q̄ nō p aᵈ
tunc id est p se cū pᵒ. q̄ h̄ est pᵒ cui altiᵗ p ipᵐ
nō ipi p aliēm. Ulteriᵘ forte dubitaꝫ aliqs
cū pᵒ differt ab imediato. ut aliqᵒ possit
accipi pᵐ q̄ sit id cū imediato. Ad q̄ pᵐīnū
ut de eo dt phs loᵒ id sonat q̄ hēc cām ad eq
tā ꝛ q̄ q̄ lꝫ cām ad equatā i alie passionis illa
passio nō iest ei p aᵈ sbm. id sonat pᵐ q̄ nō p
aᵈ sbm. ꝛ id hēc tres iest tanᵗ pᵒ. q̄ nō iest
ei p aᵈ sbm. tñ iest ei p aᵈ cām q̄ iest ei p
hēc angulā extīsecū. ꝫ iᵒ est imediatū q̄
n' est p aᵈ sbm n' est p aᵈ cām. ḡ q̄ est pᵒ p ꝛ
demraciōis ↄclusio q̄ lꝫ cām aliēm p qm
pbeᵗ ꝫ q̄ est imediatū lꝫ possit ēē demrā
cōis pᵐ nō tñ pᵒ ēē demraciōis ↄclusio q̄ nō
lꝫ cām aliēm p qm pbeᵗ pꝫ ḡᵒ q̄ si accipi
aᵗ pᵒ put id sonat q̄ nō p aᵈ sbm differt pᵐ
ab imediato ꝫ si accipiaᵗ pᵒ put id sonat

q̄ nullo mᵒ p aᵈ. ut dicat ēē pᵒ q̄ n' est p aᵈ
sbm. n' est p aliā cām. tunc idem est pᵐīnum
quod immediatum. est demrātiua sci
Si igitur est scientia ꝛc. Postqꝫ Lᶜᵒ 17
phs oᵉ ex qⁱb; est demracio q̄ est
ex deoī pse. ꝛ sꝫ q̄ ipm. In pte ista
ut supᵃ dicebaᵗ declaᵗ ex qⁱb; n' est sīt ex qⁱb;
nō lꝫ ēē. q̄ ad pfectam tradicōm artis n' suf
ficit scire que ↄueniūt ad aīo ꝛ que de oꝫ ac
cipe ꝫ i debem ↄgscere que nō ↄueniūt ꝛ a
quib; oꝫ cāe ppᵐ q̄ scīᵈ q̄ q̄ demracio est de oī
oꝫ cauē ab hiis que possūt ali se hēc q̄ de
oī ut de omi h̄ agiᵗ ut supᵃ dicebāᵗ i ptate
vlitatē tp̄m ḡᵒ q̄ est tale sꝫ ꝛ nō pᵗ ali se
hēc. ⁊o q̄ demrācō est pse oꝫ cauē ab hiis
que sūt p accñs. tcio q̄ demracio potissiā
decā h̄ agiᵗ est pᵒ q̄ ipm oꝫ cauē ab extīecis a
corptibilib; ꝛ accñb; nā ea que sūt pᵒ q̄ ipᵐ
sūt ↄcencia ꝛ sūt ppetua ꝛ sūt ppa. phs ḡᵒ
i ondendo de qⁱb; nō est demracio ꝛ a qⁱbus
oꝫ cauē .v. facit. q̄ pᵒ oᵉ q̄ demrācio n' est
ex hiis que possūt ali se hēc. ⁊o q̄ nō est ex
hiis que sūt p accñs. tcio q̄ nō est ex extīecis
q̄ nō descendit a gñe i gen. q̄rto nō est a
corptibᵘ. q̄nto q̄ nō est ex qⁱb; sꝫ ibi. actiā
n' aūt nō pse. tcia ibi. nō ḡ est aᵒ gñe. q̄rta
ibi. mᵒ aūt est ꝛ si sit. q̄nta ibi. qm̄ aūt mᵒ
est q̄ vniuqqꝫ demrāre nō est. ēē pᵐ duo. f.
q̄ pᵒ pmittit q̄da ↄsequētiā ex q̄ h̄ pncipa
le itentū. ⁊o aīs illiᵘ ↄsequētie manifestat ꝛ
pbat ibi staā pᵒ. n' aūt pse sūt. oᵉ ḡᵒ si ḡ
demrātiā sciā est ex necciis pmᵃ q̄ .n. sciᵗ nō
pᵗ se ali hēc. Dubitaꝫ forte aliqs i hoc
dcō phi quid sꝫ lꝫ ut aīs. ꝛ est ut gñs q̄
ut ↄclo q̄ ut pimisse. Ad aliqs dixi
sse phm ibi itēdē pbare demrātiuā sciā
ēē ex neccīis. ꝛ h̄ pbat phi q̄ q̄ sciᵗ i poᵉ est
ali se hēc ꝛ forte q̄ i dixit eos. fuit q̄ i
textu pᵒ hec ↄuco .n. que est ↄuctō al'
ꝛ id cū itextu dī q̄ .n. sciᵗ i poˡᵉ est ali se
hēc vī ibi ēē reddicio cāe ꝛ vī ēē sꝫ q̄ n'
demrātiā sciā est ex neccīis. q̄ q̄ sciᵗ nō
pᵗ ali se hēc ꝫ h̄ expō nō est recta q̄ mīi
q̄m h̄ ↄdicō si pᵒ ad aīs. lꝫ sꝫ ad aīs ꝫ
cuius ḡᵒ dicēt si ḡᵗ erit hō ex necciᵉ erit al'
h̄ q̄ dico si agiᵗ erit hō sꝫ lꝫ ut aīs. ex ne
cessitate .n. erit al'. al' sꝫ lꝫ ut gñs talis
est aūt locucio que tradiᵗ i hā ꝫ ḡ ē

demratia scia ex necciis sc3 ut ans r tenz locu
pmissar q n scit no p ali se hre sc3 ut ons
r tenz locu oclois . ph itaq3 uls pbare q de
mratia scia no est ex hiis que possut ali se
hre . Slam cu supi on dilli3 ex q3 est demro
r que oz accipe In pte ista ut dicebat de
clat deq3 no est r a q3 oz cave r declando
g hanc oclone ntenta ph pmitit hanc oncli
am . q si demratia scia est ex neccis est ex hiis
que no possut ali se hre io interius pmitta
roes pbabit h ons q demratia scia sit ex
neccis . Slam h pbato pbatu erit r h ons
q est pnle ntentu uz . q sit ex hiis que no
possit ali se hre . ect a ulti dubitadu q
h qs rei o q demracio no est ex possib3 ali se
hre no u3 differre . apte illa n equ ut q non
sic ex qeup3 sz deli ntem disputabi . De
inde cu d que aut pse sut . pbat ans pdce
onis u3 q demratia scia sit ex neccis . quo
pbato m er q sit ex hiis que no possut ali
se hre q erat pdce onis ons duo g facit q
p adducit m ltas roes ad ond q demratia
scia sit ex neccis . so pbat q da que i oib3 ill
supposuat . ibi q aut ex neccis . ec p . g fac
p q . g roes adducit ad ppositu . fa ibi . aut
g sic d . tcia ibi . signu aut est . qrta ibi
palam aut ex hiis . In pma pte itendit
talem rom . ea que sut pse sut neccia sz
demraco est ex hiis que sut pse . l t p m ubi
pdicatu po i diffoe sbi . l demraco est ex hiis
que sut pse i so m ubi sbm po i diffoe pti .
r q talia sut neccia demracio est ex neccis
io aut que aut pse sut necco isut reb3 h . n .
sut i eo q qd est . q ad p mo pse ubi pdica
tu est q qde . i . est diffinitiuu sbi r sbdit q
alia . i . sbita isut i eo q qd est . qbzda pdicata
b3 de ipis r h q ad sm mo . v sbm po i diffoe
pdicator r h pdicata sut pse passiones er
sbd q . i . q pdicator l q pse passionu al
cium oppoitar necce est iee . r qclud q g ce
q ex hiis cib3 da . i . ex talib3 ppo b3 pse sit demo
ciuus silli s na oe aut est sic . i . aut est pse .
aut p accns acciu aut no sut necia . tuc g e
supplenda io q cu accii no sint necia . ea
que sut pse sit necia que est ex hiis que sut
pse er ex neccis . Slo aut q si fiat talis
demraco ois sta plana hns angulu ex nse
cu h3 tres angulos sz sta plana cb3 rectis li

excepto duobus rectis

neis ntenta h3 angulu ex nsecu g r e . h in
maiori ppoe v hec passio hre tres pdicat
de sta plana cb3 rectis lineis ntenta q est ppu
sbm e est i pse i so m sz i minori ppoe . v sta
plana cb3 rectis lineis ntenta que est diffo
tan pdicat de tan lo est i pse i p m . Cu g de
mraco silli s sit r aliu silli q stet ex duab3 p
missis una maiori r alia minori q i maiori
est s mo pse . i minori u p m . io phs ait q
demracio est ex hiis que sut pse . q ad p
mo . i . pdicatu est q qd est sbi . r q ad sm
mo v sbm est q qd est pdicati . s3 q li ista p
se accipiut i pmissis i so ll v demrabit
deme demracois clari appebit . Slo i qd
lo de pse passionib3 ait q altm oppoitor ne
cesse est iee . q pse passio l est una . sic hre tres
est passio i anguli . r tuc sip lo necce est ta
lem passione iee sbo . l denoiat passio p
duo oppo sic dcms q rectu l curuu est passio
linee r tuc oz altm oppoitor iee sp g ea q
sut pse sut neccia r q demraco est ex hiis
que sut pse er ex neccis . Dubitaz for
te a s . ut ea que sut pse sint neccia ut i lia
d . r ur q no . q eclipsis pse qpetit lune
alit . n . no poss3 demrari de ppa r tn no i
est ei necco q no sp luna eclipsat . D q
neccitas q ad psens spctat p accipi e . l sb qdi
cione sic necce est hoiez ercie du e . l p ppo r l om
ad cam sic necce est luna eclipsari cia ie
posita . l sip sic necce est celu moui r necce
est tan lia hre tres q p aut neccio no sic de
mocio . sit ex so r tcio . cu g ut d q ecli
psis no i est lune necco q n i est ei sp . d q
q i est ei p r l om ad cam q sp cu i ponit
cia . luna eclipsat . l possum dce sp . q sic
risile est ppa passio hois r no d actu s3 ap
titudiez q ho no sp ridz . s3 sp est aptus
nat ride . sic eclipsis est passio lune r d
aptitudiez ut est ei passio q no actu qrum
sp luna eclipsat s3 sp est apta nata eclip
sari . Ulti forte dubitaz a s quo pm
r s mo pse dicat hitudiez necciam . D
q i p m ut sepe sepi dem est . pcu po i diffoe
sbi i so u ch . diffo aut est o q fort ab itellcu
i intelldo res nuqm . n . pt itelligi res ab itellcu
sn suis pncipiis diffinitiuis er itaq3 neccia
hido ie rem diffinita r pn diffinienca . cu
h sn ull no possit itelligi . i s g m sbm ht

necciam hitudiez ad pdtu sic res diffinita hz
neccam hitudiez ad sua diffinencia In so
vo m pdicatu hz necciaz hitudiez ad sbm r
eco. lz no eode mo et pdicatu hz neccam hitudiez
ad sbm r eo ad ee r eo ad intelligi et ppa pa
ssio n est n intelli p. sua ppo sbo. sbm il hz nec
iam hitudiez ad pdicatu n eo ad intelli sz eo
ad ee. pt. n. intelli sbm no intellecta ppa passi
one. sz n p ee sn ea. g eu ppo neccia n sic
a eo neccia hitudo sbi ad pdtu. pmi mo ipse est
necc. et ibi sbm eo ad ee. r eo ad intelli hz ne
cessaria hitudiez ad pdtu. s'du mo e necc et
sbm ut dem est sn ppa passione ee no p. lz
possit sn ea intelligi. Deinde cu d. aut q
sic dd. Adducit scdam roem ad h ide dicens.
aut g sic dd est uz. et io demratia scia e
ex necciis et eu echis que sut pse aut po
nentibz nob. i. necce est nos pone i. h p pnc.
f. et demracio sit neccia. r si demraciu i. si demo
te cclusit n est. i. no q posset alr se hre et g
sic est ex necciis g o st sillm. s. demraciuu.
Nam ex vis est. i. q sillogizare no demrative
ex necciis aut no est. i. no q sillogizare. no
demrative sz aut. i. solu demrative sup q
sillogizare ex neccis r sbdit et h aut est ppu
demracois sic sillogizare r sic pcede est
aut vis rois h q et demraciu. i. demrative
cclusio est neccia r no pt alr se hre io pmi
sse sut necce r oz demracoem ee ex necciis si
llogizare g possum ex exncis. sz pcede ex
necessariis h est demracois pnc. Dubi
tatz forte a's et vz q illa maxia r istd q d
accipiendu ee ppu. sic sim uz. q si cclo e
neccia q pmisse sut necce. l' q democo est ex
necciis. et hz cclone neccam. Nam sic se hz
veru ad veru. ita se vz hre neccm ad neccm
lz no vz si cclo est va g pmisse sut ve et
pt sequi veru ex no veris ita a sla no vz
valere si cclusio est neccia. g pmisse et p
sequi l' ccludi neccm ex no necciis. Cod
q si bn intelligit lra d. exmpo textu. eo solute
pp q sed q ex vis sq se vm. sz exlus no sq se
vm. imo accit q vm seqe exlus h g ee bo
na in hoc m sillogizandi sq est q va. r no
pt ee no va. g ille mo sillo sq pcedit ex
vis et si pcedet exlus posset hre cclonem n vaz
Nam dem est q vm sequi exlus sed pacciis
est r q est p accns q no ee sic r in ppoito dic

possimus. si q demracois sq est neccia. r. n p ee
no neccia. g ex necciis demracoo est ex necciis. et
si no est ex necciis posset hre cclonem no necci
am. io intra di q ppu est demracois pcede
ex necciis et sup ppia est eu hre cclonem neccia
sz g fiat uis intra q di ppu hz solo cclusi et n
est ppu flox ccludere cclone neccam sz est
ppu verox. r no est ppu ctigencius ccludere
cclonem no neccam. sz est ppu neccior r eo.
pt h cco alr solui. ut dicam q ex ctigentibz
p sequi q neccia. sz no pp q sz epn ctigencia
n. no possut ee pp q. n possut ee eu neccior
r si possut ee eu inferendo. no tn possut
ee eu inecndo. r et demracoo pcedit ex eis n
solu eo ad inferre. sz i eo ad ee. eu demracoo
sit sills faciens scire r scire sit eam cgscere pp
q res est demrative no potit sequi q neccia ex
no necciis. lz possit sequi sillo io intra di q q
sillogizaui neccm ex vis ibi ex no neccis lz no
q demrau nuq. n. demrative inferitur cclo
neccia ex no necciis. Deinde cu d. sig aut
est. adducit terciam roem suppeta ex signo dicens
sig a' est q demracoo sit ex necciis quam intra
cias ita forum ad opinantes demrare si opi
nam aut oio ctige alr. aut rois. i. disputa
cois eu est g vis rois h q et sic intam q opi
nantes demrare. odo q no arguit ex necciis
io sig est q demracoo sit ex necciis. Isto
aut q nita dns gra disputacois. que no
credim ee va. r no eqn intam ei eqn d se de
mrare. q no arguit ex necciis. v' h dnis et ita
credim r putam q illa ex eibz arguit oio
q alr se hre l' h dns eu rois. i. gra disputa
cionis. Deinde cu d. palam aut. addu
cit ad h ide roem qrtam. d. palam aut ex his
est eqn stulti opinanti sut accipe bn pnc demo
cois si sit ppo pbabilis r va ut sophiste sup
faciunt r bn dico q tales sut stulti r soph eqn
scire est scia hre sup cdemracoem r sbdit n
n. q pbabile est aut vm est pnc sup demo
cois sz p intre illo ee q demrare r vm sup
est demracois pnc. no aut oe. i. no oe p r vm
est sup demracois pnc sz ppu tue g suple
ac io eu demracio sit ex vis pmis ppris
r talia sup sunt neccia. oz demracoem ex necciis
ee. Isto a' q sophisticu d' pt ctep aggr r
no ccistit r et arguens ex pbabilibz forte p
apparere faces r no est io mito di ee sophista.

Notandum etiam quod propositiones prime possunt appellari dignitates que sunt propositiones communes, et premisse possunt dici prime que sunt propositiones proprie. Nam premisse in demonstratione sunt propositiones prime et indemonstrabiles vel super sunt origine ex premissis et indemonstrabilibus. Si igitur demonstratio est circa genus ut circa genus continuum ut geometria vel circa genus numerorum ut arismetica, oportet demonstrationem esse ex premissis illius generis, non ex premissis aliis, quia talia non ingrediuntur demonstrationem secundum illam, sed ex premissis propriis.

Po 18 Quod autem ex necessariis oportet sillogismum esse etc. In parte ista ut dicebatur philosophus probat quedam que fuerunt supposita in dictis philosophi. Supponebatur autem duo, videlicet quod necessarium non potest demonstrari ex non necessariis, sed potest sillogizari. In ista parte probat primo quod non possit necessarium ex non necessariis demonstrari. Secundo declarat quod possit sillogizari ibi: Oportet igitur conclusionem esse. Prima in duas rationes adducit ad propositum. Secunda ibi: Amplius si aliquis. Dicit igitur quod autem ex necessariis oportet esse sillogismum demonstrativum manifestum est ex hiis, id est ex dictis. Si enim non habens rationem propter quid demonstratione existente super predicatum non est sciens, quod dicit quod cum demonstratio existat propter quid et dicat eam, non habens eam non sciens, et accidat in hiis D. Sit autem utique A de C ex necessitate esse, id est B quod medium est; de C erit B. Sit necessaria B autem medium per quod demonstratum est, id est per quod est demonstrata illa conclusio, non necessarium, id est sit contingens, non sciunt propter quid, non enim est hoc, id est est hoc quod propter medium hoc quod dicit non esse, id est quod non est necessarium; conclusionem autem supponimus necessariam.

Notandum autem vim rationis huius in hoc consistit, quod cum demonstratio sit per causas, contingens non posset esse causa necessarii demonstrative, et per eam non sciret conclusio necessaria per medium contingens. Notandum etiam quod cum per causas fit demonstratio, oportet esse ita propria et ita immediata passioni quod posita ea ponatur passio et remota removeatur, ut posita interpositione terre ponitur eclipsis lune et remota removetur, et posito angulo extrinseco ponitur habere tres, et remoto removetur. Igitur si medium sit contingens et conclusio necessaria, poterit removeri medium et poterit non esse, non autem poterit removeri conclusio nec poterit non esse. Igitur tale medium non potest esse causa conclusionis, quia eo remoto non propter hoc removetur conclusio. Oppositum autem huius in littera invenitur.

Dubitaretur forte aliquis utrum contingens possit esse causa necessarii, et videtur quod sic, quia contingens est hominem vulnerari et tamen per vulnerationem que est contingens inducitur mors que est perpetua. Nam nullus homo mortuus in perpetuum permanebit mortuus. Iterum quoniam est philosophus qui vult quod scire conclusionem necessariam per medium contingens non est scire propter quid ut per eam.

Dicendum quod loquendo de causa immediata et propria et proxima, cuiusmodi est causa de qua assumitur demonstratio in posterioribus, est quod contingens sit causa necessarii, quia ut in nostris libris tangebatur posita tali causa posita est effectus et remota removetur. Quod vero arguebatur de mortuo, dicendum quod vulneratio et omnis motus immediate est causa fieri, non autem immediate est causa esse vel non esse, sicut edificator in actu immediate est causa ipsius edificari sive ipsius fieri domus, et ideo posito edificatore in actu concomitante ponitur ipsum edificari et ipsum fieri, et remoto removetur. Ita quod si non est edificator non est edificari, et si non est factor non est fieri, sed non oportet si non est edificator quod non sit edificium, et mortuo edificatore non propter hoc desistit edificium vel domus. Sic et in proposito vulneratio est immediate causa ipsius transmutationis, que transmutatio est contingens et transiens sicut et vulneratio ipsa. Vel possumus dicere quod talia intelligenda sunt in causis per se. Vulneratio autem tantum est causa mortis per accidens. Sit aliqua alteratio in corpore, alteratio autem per se ordinatur ad inductionem forme existentis, et per accidens ordinatur ad expulsionem contrarii; licet igitur forma expulsa in perpetuum sit expulsa, forma tamen introducta non est perpetua. Nam qui expellit formam vivi aliquam formam inducit contrariam illi forme, et alteratio est per se causa forme introducte que perpetua esse non potest. Possumus tamen aliter dicere quod falsum est quod mortuum in perpetuum remanebit mortuum. Nam nulla littera mortuum potest fieri vivum, et ex bove mortuo nullo modo potest fieri bos vivus, non idem numero sed idem specie, et quia non est scientia de hiis particularibus vel de illo. Dicere possumus quod non forma inducta est perpetua, nec est necessarium quod forma expulsa in perpetuum sic sit expulsa, potest enim redire sub eadem forma sub qua prius erat.

Deinde cum dicit: Amplius si aliquis, adducit secundam rationem dicens: Amplius si aliquis nesciat nunc, id est modo, et tamen est habens rationem et salvatur et salvatur res et non est oblitus, nec prius scivit, quod dicit quod cum quatuor modis et non pluribus perdatur scientia, quia vel perdit quia non habet rationem de eo quod decidit a mente sua, vel perdit per corruptionem sui vel per corruptionem rei vel per oblivionem quia est oblitus; istis igitur conditionibus manentibus quicumque nunc nescias nunquam scivisti, et quia omnibus istis conditionibus manentibus si per medium contingens scis conclusionem necessariam, corrupto medio nescis illam; igitur nunquam scivisti eam. Ideo autem quod corrumpetur autem medium, nisi sit necessarium. Quia habebit eandem rationem salvare et res salvatur est ipse et non est oblitus, nesciet autem quia scilicet corruptum est medium; igitur nec prius scivit. Et si dicatur quod medium non est corruptum

post tamen corrupti, quo posito scilicet in posterioribus. Idem autem, sed non corruptum est, supponitur medium. Quod autem ipsum corrupti quod utique accidit de corruptione medii, et posterius contingens. Sed in posterioribus est sic se habere scire et postea supponitur nescire remanentibus conclusionibus illis. Habere autem quod prius scire et post nescire est perdere scientiam, sed scientia non perditur nisi altero istorum modorum. Sic ergo se habere manentibus omnibus illis, ergo conclusionibus in posterioribus est scire et postea nescire. ¶ Notandum quod virtus totius sententie in hoc consistit, quia in posterioribus est nescire necessarium propter contingens, quia si medium ponitur contingens corrupto eo nescies conclusionem, quia non scis quod est propter quid, quod non est. Conclusio ergo que est necessaria non scitur per medium quod ponitur corruptum et ponitur non esse. Ergo cum tu habes rationem et scis, salvatur et sit salva res et non sis oblitus, ergo non perdidisti scientiam. Sed si nescis et non perdidisti scientiam, ergo nunquam scivisti; ergo cum dicebas te scire per medium contingens nesciebas. ¶ Notandum quod possit aliter hoc idem formari ut dicamus quod conclusio necessaria conclusa per medium contingens non aliter scitur medio existente quam medio corrupto. Sed medio corrupto non scitur, ergo nec medio existente scitur per medium. Itaque contingens sit sicut non sit, non potest sciri conclusio necessaria. ¶ Notandum quod hic appetit quod conclusio necessaria conclusa per medium contingens non aliter scitur medio existente quam corrupto, verificatur per ea que tanguntur in littera.

¶ Quia si scires medio existente et nescires medio corrupto, ergo per corruptionem medii perderes scientiam. Sed declaratum est quod non perditur scientia nisi altero istorum trium modorum manentibus. Ergo conclusionis scientiam non perdidisti, sed nescis medio corrupto et scientiam non perdidisti. Ergo nunquam scientiam habuisti; et si nunquam scivisti, nesciebas medio existente. Verum est ergo quod non aliter sciebas medio existente quam non existente, quia nec eo existente nec non existente sciebas. ¶ Dubitabit forte aliquis de his conditionibus per quas perditur scientia ut philosophus dividit; et primo dubitatur de hac conditione habere rationem, utrum statim cum perdimus aliquam rationem perdamus et scientiam. Et videtur quod non, quia forte possumus habere multas rationes ad unam conclusionem; non statim ergo cum amitteret rationem aliquam perderet scientiam illius conclusionis, quia remaneret secundum idem dictum.

¶ Dicendum quod loquendo de rationibus potissimis per quas acquiritur scientia simpliciter non est nisi una ratio ad unam conclusionem, simpliciter nisi loquendo et secundum eandem originem ab una causa immediate sive unum et eiusdem modi non procedit nisi unus effectus, idem habebitur inferius quod augentur demonstrationes non per medium. Sed in posterioribus assumendo ad hanc conclusionem quod triangulus habet tres non est nisi potissimum medium, videlicet quod habet angulum extrinsecum. Qui ergo perderet et oblivisceretur hoc medium et hanc rationem quod triangulus habet angulum extrinsecum perderet scientiam

huius conclusionis et nesciret quod habet tres. ¶ Videtur forte dubitabit aliquis de secunda conditione que est et salvatus est, utrum per hanc corruptionem perdatur scientia. Et videtur quod non, quia remanent species in anima post hominis desitionem scientiam. Si quia immo cum intellectus sit virtus immaterialis et sit locus specierum ut dicitur in tertio de anima, oportet quod conveniunt species in intellectu sicut res conservantur in suo loco. Quare licet non remaneat species in intellectu corrupto corpore, quia intellectus nullius partis corporis est actus, poterunt ergo remanere species in anima separata et ita remanebit in ea scientia. ¶ Dicendum quod aliud est querere utrum remaneat scientia in anima separata et utrum homo amittat scientiam per mortem. Planum est enim quod ipsum quidem cum ipse homo per mortem annihilatur esse, oportet quod perdat et scientiam, similiter scilicet et cetere alie perfectiones presupponunt esse. Et oportet quod homo sit salvatus et non sit corruptus ad hoc quod habeat scientiam. Quomodo sit autem de anima separata aristoteles se non intromisit, et utrum remaneat scientia in anima separata non est presentis speculationis. ¶ Videtur forte dubitabit aliquis de conditione tertia que est salvare, utrum oporteat rem esse salvam ad hoc quod de ea habeatur scientia; et videtur quod non, quia nulla pluvia existente potest habere scientiam de pluvia et quod habet scientiam de floribus. Ridiculum videtur si dicat quod in hyeme cum non sunt flores scientiam suam perdat.

¶ Dicendum quod si in hyeme cum corrumpuntur flores sic esse desinerent quod non plus essent quam nunc est chimera, de eis scientia esse non posset. Sed flores in hyeme aliquomodo sunt, quia etsi non sunt in se, sunt tamen in suis causis; et pluvia tempore siccitatis licet non sit in se, est tamen in suis causis. Et quia scire est per causam, sufficit talia sic esse ut de eis scientia esse possit. Oportet ergo quod aliquo modo sit res salva vel in se vel in suis causis ad hoc quod de ea sit scientia, et quod omnia in de generatione diffusius diximus. ¶ Possemus etiam aliter solvere dicendo quod philosophus hic loquitur de scientia proprie dicta secundum quamcumque cognitionem certam sive quecumque modo, et de ipsis particularibus ut sunt sub sensu dicitur de eis esse scientia. Corruptis autem eis, quia non ulterius sunt in sensu, non est de eis ulterius scientia. Unde commentator in septimo metaphysice ait quod cum particularia recedunt a sensu non habemus de eis scientiam sed opinionem. ¶ Videtur forte dubitabit aliquis de conditione quarta que est et non est oblitus. Videtur enim hec conditio esse eadem cum prima; prima enim hec est habere rationem, non esse oblitum. ¶ Dicendum quod prima conditio est referenda ad medium, hec autem conditio quarta referenda est ad conclusionem. Similiter per exemplum de triangulo possem amittere scientiam de hac conclusione vel quia oblivisceret hanc rationem et hoc medium quod triangulus habet angulum, vel quia oblivisceret hanc conclusionem quod triangulus habet angulum.

l' ex obliuiscente hanc gclone q' triangulus
hzet tres p't .n. gcluge q' al's sciat cam' z tn
ignorat effcm · potest .n. scire q' triangulus
hbeat angulu z tn oblic eo qz gcludere q' ha
beat tres. ad scire .n. no sufficit gscere cam
sz oz scire q' illi' est ca . qui g° hz ro'm de
mrtiua . gscit cam z qui no est oblit
effcus . h3 scit ipm referre i sua cam gscat ea3
z q' illi' est ca . Volt' forte dubitaz dis
ut corp' medii tollat sciam z ut q' no . q' ph'
innuit i lra q' no ali' hz scia de gclone me ex
istente . l' corrupto . Inqu'u est q' si oz ee re sal
ua ad h' q' sic de ea scia nlto mag' oz ee saluu
me' . Dd q' aut p corrupto3 medii corrupa re'
a' no . Si corrupte tue h' gcho gtinet sb ttia q
dicde tue est q' oz ee res salua q' quo sit iell'
gendu sup' est expsitu Si u' p corruptom me'
no corrupit res tue tale me' no facit p'se z ppe
z i mediate ad ee rei . io no ali' scit res tali me
exute q' no gcute . est g° i tenco phi q' si g° nccia
gcludatr p me' gtigens . l' si ad effcm nccm al
signet ca gtigens . q' gtingencia aliu sut aliu n
sut . nccia u' sp sut z i suo ee variari n possut
ee l' no ee talis me' . no variabit ee gclonis z
q' res sic se hut ad ee . ita se hnt ad gsci sic
res ncce . no ali' sut reb3 gtigentib3 exutib3
l' no exutib3 sic g° nccia no ali' scit me gtige
te exute l' corrupto . Deinde cu d' cu g° gclo.
declat p q' i pcedenti lecde supponebatur
ui3 q' h3 g° nccia p me' gtigens no possit de
mrari p't tn sillogi' ee q' ea f. q' p' facit q'
deiu est . ho q' dixit manifestat i eis · tcio epi
logat ee determinata . pa ibi sic .n. a de b.
tcia ibi q' aut si sic . d' g° . cu g° g° quide ex
necessitate est .n. plhbet me' no nccm ee p
q' me' est demrati .i. sillogizati q' declat p
sille dicens q' est .n. nccm ex no nccis sillogi
zare sic i ve3 ex no veris z sbdit q' cu me' ex
nccitate est z g° ex nccitate sic ex veris ve3 sp
Glo aut q' sic se hz veru ad ve3 . sic suo mo
se hz nccm ad nccm . io sic ex veris sp sillogi
zat ve3 . sic si me' est nccm . sp est gclo nccia
z sic no v3 si pmisse no sut ve g° g° no est
va . q' p't sillogizari ve3 ex no veris . sic no
v3 si pmisse no sut ncce q' gclo n sit nccia .
q' p't sillogizari nccm ex no nccis . Glo
i q' cu i lra d' q' me' p q' demratu est nccu
n p't ee no nccm ibi demratu oz q' accipi
at large put vde sonat q' sillogizatu Du
bitaz forte dis . vn est h' si pmisse sut ve.

q' gclo est va . z no gu'tit z si g° no est va pmisse
no sut ve no tn ecs z q' deiu est de vo veritate h'
demrco . Dd q' ut alias tetigim' sill's est gna
q'da z pmisse se habet ad anecedens . g° u' ut
gns exa . a' g° duob3 modis bn argue z duo
b3 male . s'lam a pone anectis z a destructoe gn
tis est argumtacio bo . a destructoe anectis z poe
gntis mala . io si pmisse sut ve l' ncce oz q' g° sic
va l' nccia . q' sic arguim' a pone anecedentis ut si
sut pmisse est g° . Rursus si g° no est va n nccia
n pmisse q' sic arguim' a destructoe gntis sz
no v3 si pmisse no sut ve g° u' g° . l' si no sunt
ncce g° n g° . q' sic arguem' a destructoe anec
dentis n' v3 si g° est va g° z pmisse . l' si est ne
cessaria . g° z ille q' sic arguem' a pone gntis
Deinde cu d' si .n. a d b . q' dixat manifestat
i eis dicens . si .n. a d b . ex nccitate .i. h' sit mai
or . o' e b de nccitate est a z h' .i. b de c . sup pdi
cet de nccitate ncce ig' z a i ee c sup ex nccitate
si pmisse g° sut ncce de nccitate g° est nccia .
q' si ans est nccm z gns arguit .n. sic a poe
anecetis sz cu no sit nccia gclo ui3 me' pot e
ee nccm . q' p3 i eis . sic .n. a i c . g° no ex nccitate
ee .i. no nccia m . b . aut a . z h' .i. b i c . ex ncci
tate g° z a i c . ex nccitate ee . sz no gcessu est .i.
sz h' fuit negatu g° d . q' no p't gcedi gclone
no ee nccia sic pmisse sut ncce q' ex ncci
tate pmissar gcluder nccitas gclonis eux'
g'uia gcedebas Glo a' q' h' phs innuit duo
bonos mos arguendi ui3 a poe anecetis ut
si pmisse sut ncce z g° . z a destructone gn
tis ut si g° no est nccia n pmisse Deinde
cu d' q' aut si sic . epilogat ee determina
ta d . q' si uolum' scire demratiue oz nos hre
demracoe3 p mediu nccm ali' aut no sciem'
n pp q'd n q' n p causas i mediatas n p media
tas . io aut . q' aut si scit demratiue oz hre de
mracom sup p me' nccm . aut sup si non
hz tale demracom no scit pp q' ui3 scit q' ne
cesse est ee r' .i. ee re scita . s3 aut nescies opi
nabi' se scire si accipiat me' no nccm tanq'
nccm . aut n opinabi' se scire sup si nec ac
cipiat me' nccm . n credit accipe nccm . z sbdit
q' sill' .i. ult' su sciaz q' p mediata su pp q'd z
p i mediata sup sp h' fiet p me' nccm Glo
a' q' ois demro gcludit ex nccitate na sp ncce e ee r'
.i. ee re scita a' p demro'm gcludi z io su sic de
mraco pp q' su q' oz sp accipe me' nccm aliter
a' n sic n sic sciet . Glo z q' demraco pp q' fit
p causas i mediatas solu demro u' q' fit p mediatas

Po' 17 A'

sit 7 ut alr ut p eius. Sz de oibz hiis in sci
plen' ostenderetur. Cum autem non p
Accidit se 7 c. postq phs o' q'
demracio no est de hiis que possut
ali se hre. In pte ista ut diceba
declar q no est de hiis que sut pactus
Ad cui' eui' sci' q ut alibi deinat o'
est actus sepale 7 i sepale. ta g' facit ca p' o' q
no sit demro de acnte sepabili. 2o adducit
rom gnalem q de nullo pactus sit demra
cio. 3o spali descendit ad actus i sepale dicens
q n' de tali pactus demracio ee pt. Ea ibi.
Cum aute extenti. 3a ibi. neo si sp sit. ee p'
ta facit ca p' o' q de acnte sepabili no est
demro. 2o mouet qnda qom que sut origi
ne expedens. 3o illam qom soluit. Ea ibi.
7 tn opponet. 3a ibi. oz a ierogare. In pma
pte itend' talem rom ea quibz est demrac
sut neccia. 7 no qtigut no ee. acnia a' sepa
bilia no sut neccia. 7 qtigut no ee. g' 7c. io
aut q acnciu a' no pse eui de demracu est
pse ee no est scia demrati a no extenti est
demrare qclone na accus sup sepale q no ee.
de tali .n. accte dico .i. loqui itendo i hac i de
de acnte tali q q. no ee 7 est sepale. Du
bitaret forte a's. quo differt actus a pprio sta
si exeplo sit pprium pse qnactiute u p actus
ad intell' ea que dnr i lia scire nos oz. quo
differat ppriu ab acnte. Ad q actus ul
hz cam neccia i sbo. l' no hz. 7 si hz cam ne
cessaria l' illa ptuz ad pn spei. l' ad pn in
diui. si no hz cam neccia sic est actus
sepale. Si u' hz cam neccia 7 se pn i diui
sic est actus i sepale. Sz si ca sit neccia 7 ori'
ex pncipiis spei sic est actus ppriu na sum
do actus large 7 ipm ppriu actus dici dz. ppriu
g' differt ab acnte sepali p hre cam neccia
differt ab i sepali p sum' oru ex pncipiis spei
Vlt' forte dubitaret a's quo differat
ppriu ab acnte put qpat ad intell'm. Ad
q oe actus tam sepale qm i sepale pt intelligi
ad ee 7 ab ee. pt sbi coppconem. Sz h' de pprio
si no p'. ut si nigredo est actus sepabile
l' i sepale coruo p' intelli ad ee 7 ab ee pt'
corui coppconem. Sz si hre tres est ppriu tam'
no p' intelli ee 7 ab ee pt tnguli coppne
Ad cui' eui' sci' q de acnte sepabili no hr
dubiu qn possit intelli ab ee pt sbi coppne
imo no solu n' p intell'm imo reali' sepatu
pt coppne sbi. Sz dubiu ee ut de i sepabili
q .n. omi actus su sic ppriu su sepale su i sep
abile q pt intelli sbm no intell'do tali acnte
sla eu sbm sit p' q'z tali. 7 p' possit in
telli no intell'cto posteriori p' intelli sbm no in
tell'cto quocuq acnte. Sz a' est intellige sbz
n' intell'cto accidente 7 intellige sbm. eu quo
acntis 7 a' est intellige sbm. Sz no intellige ac
cidens ad ee 7 intellige ipm ab ee. possu aut
intellige sbm eu quo acci'tis i sepabilis ut po
ssu intellige coruu albu. Sz no possu intelli
ge eu quo ppri ut no possu intellige hoiem
i gressibilez n' tingulu habente qtuor sic
i possu intellige coruu ee sepatu a nigredie
intelligendo ab eo nigredinez ab ee Sz q' de
pprio intellige no possu. hut se .n. ista ea por
dine no intellige i ee intellige ab ee. 7 intellige
qrui ad ee. intelli'do .n. sbm no oz q intelligam
ppriu q no intelli'do no intelligo. ipm i ee. sz sim
est q intelliga ipm ab ee l' q intelliga ipm sepau
a sbo 7 i est oio sim. si intelliga qriu ppri ad
ee sbo. Sz possu intellige actus i sepale ab ee
7 qriu ei' sbo i ee q sic declarat. sta nigredo
que e i sepal' coruo no orit' ex pncipiis corui
q no orit' ex pncipiis spei. Sz orit' ex pn' in'
corui q hoi corui hz ee i tali m' sic qplexi
onata io ea qcomitat' nigredo. 7 q no possu
intellige coruu n' intelli'do pn' corui. eu actus in
sepale no ptinent ad pn' corui. sic intelliga ipi
actus ab ee. sic intelliga qriu ei' i ee q' ad pn'
cota no variabit qcept' q' habeo de coruo.
n' ppi h' intelliga coruu coupu. Sz q ppriu
corui q eunq sit q ptinz ad pn' corui no po
ssem intellige ipi ppriu ab ee n' intelliga ab ee
7 ipa pn'. q no pt separi ppriu rei a re nisi
separent' ab ea 7 ipa pn' exqbz ppria sut or
ta. 7 no possem intellige qriu ppri i ee n' hret
qria pn' 7 q intelligem ppia pn' a re ab ee. l'
qria ee ad ee. oporteret q intelligem re copp
ta. eu g' qrit' quo differt ppriu ab acnte p'
qpat' ad intell'm dic q q. 7 differt. q' e deni
q sic pt intelli sbm. no intell'cto acnte ita
p' intelli no intell'cto pprio. differt vo q acntis
tam sepale qm i sepale p' intelli ab ee 7 qriu
ei' i ee. absq sbi coupne acci'do sbm i poin
eo q tale actus i ptinet sit ad pn' spei Sz
h' de pprio dici no possit. Deni eu d'.

et tu opponet. mouet questionem de conclusione sumenti originem ex premissis. Dicit quod aliquis forte opponeret dicens quod cum oportet interrogare de hiis .i. de hiis contingentibus si non necesse est super esse conclusionem ex eis. Nam non differt si aliquis .i. si respondens interrogatus sic super non interrogat contingentia .i. de contingentibus postea dicat .i. opponens procedat et dicat conclusionem et dicit quod ex quo conclusio ex contingentibus non est necessaria non expedit ea interrogare tamen ideo interroget ut conclusio contingenter concludatur. Deinde cum dicit. oportet autem interrogare. soluit dicens quod oportet interrogare non tamquam necessarium esse propter interrogata. sed interrogare oportet eo dicenti illa .i. concedenti premissas necesse est dicere .i. concedere super conclusionem. et si vera sunt que sunt premissa necesse est dicere vera .i. concedere esse vera super que sunt conclusa.

Dubitatur forte aliquis. quomodo ex hiis soluitur ratio Aristotelis dico quod in toto sillogismo si vera accipiatur sit illa sit contingentia sit necessaria oportet quod premisse sint causa quare conclusio ad inferre. non tamen semper oportet quod sint cause quare ad esse in sillogismo ergo constituto ex propositionibus contingentibus quando non est necessaria propter premissas quare ad esse quia contingentia non possunt esse causa necessitatis quare ad esse sed potest esse ubi necessitas quare ad inferre. ideo in illo dicitur. quando interrogatur tamquam id quod concluditur sit necessarium esse propter interrogata quia non est ibi necessitas quare ad esse. sed ideo interrogatur quia dicenti illa .i. premissas esse veras necesse est dicere conclusionem veram esse ex contingentibus ita quod post causam necessitas illationis non necessitatis conditionis per interrogationem. ergo illa non habet quod sit necessaria absolute sed habet necessitatem in ordine ad premissas quas sequitur. utraque necessitas illationis hoc est interrogare sciendum quia si concedit premissas oportet quod concedat conclusionem. Distinguuntur autem a aliis dicentibus quod duplex est necessitas consequentis et consequentie necessitas. consequentis est quando ipsum consequens in se et simpliciter necessarium est. ut si dicamus. sed celum mouetur circulariter stelle redibunt ad eundem punctum hoc .n. simpliciter et in se est necessarium. et quod celum moueatur et quod stelle sic redeant. talis autem necessitas est in sillogismo demonstratiuo ubi et premisse necessarie sunt et sunt causa conclusionis. quando necessaria sit alia est necessitas consequentie cuiusmodi est si homo currit homo mouetur. constat autem quod hominem currere non est necessarium nec in se mouere est nec consequentia est necessaria si currere mouetur. Nam consequentia in se fert motum et talis est necessitas in sillogismo topico ubi non premisse necessarie sunt nec sunt causa quod conclusio necessaria sit sed sunt causa quod necessario inferatur consequentia. ergo ipsa est necessaria et propter hoc interrogantur premisse quia si conceduntur oportet quod conclusio concedatur. Deinde cum dicit. quoniam autem ex necessariis adducit quandam generalem rationem quod de nullo per accidens sit demonstratio. dicit quod autem illa sunt per accidens que non sunt ex unoquoque genere .i. ex quibus super fit demonstratio. aliqualiter sunt per se et per quod est unumquodque .i. que sunt per se et per quod ipsum manifestum est quod de hiis que per se sunt hic non sunt demonstratiue scientie et ex talibus sunt super demonstrationes accidentia quidem .n. non sunt necessaria super isto non. quia super ex accidentibus non est necessarium scire conclusionem propter quod sit et super non. quia ex talibus demonstrare. forte aliquis sic ideo per accidentis esse unumquodque genus sunt per se et per quod ipsum sunt demonstrationes accidentia non talia ergo etc. Notandum quod alia necessitas quam ex principiis in eo individuo et talis necessitas non est per se et per quod ipsum. vel non est per se et per. quia non est per se et per per suam materiam. sed per suam formam. ea autem ex quibus fit demonstratio sunt necessaria propter principia individui que se tenent ex parte materie sed sunt necessaria propter principia speciei que se tenent ex parte forme. ideo philosophus non ait quod demonstratio fiat ex quibuscumque necessariis. sed quod fit ex necessariis per se et per quod ipsum et quod nulla accidentia sunt talia ideo ex eis non concluditur. quod demonstratiue propter quid. Deinde cum dicit. neque si semper sit. adducit aliam rationem que specialiter concludit de accidente inseparabili. dicit .n. quod si medium semper sit non sit autem per se non sic cum omnis ut sunt sillogismi per signa. hoc .n. per se .i. hoc quod quoque potest esse per se. non sciet per se nec sciet propter quid est. Nam propter quid autem scire est per causam scire oportet utraque premissas esse per se et per quod ipsum. ad hoc quod sciamus per causam et propter quid ideo ait quod propter ipsum. ergo oportet et medium in tertio quare ad minorem quia minor debet esse per se et per quod ipsum. et primum medio quare ad maiorem quia maior debet esse per se et per quod ipsum. ad hoc quod fiat demonstratio potissima et ut sciamus propter quid. forte autem sic ideo in hiis ex quibus fit demonstratio primum in ratione medii medium in ratione tertii propter ipsum sed ea que sunt per accidens quantumcumque sint inseparabilia non sunt talia ergo etc. Notandum quod quedam sunt per se que necessario per se et per causam. sed per signa non patet in hiis ex quo communiter posito. Nam per se est quod ratione accidentali sit corporibus sicut hoc quod est per se unum elementum corporis sciret per hoc signum quia videret ipsum antiquum sciret hoc per se non per se nec per causam ut in tertio dicitur ergo ceruus antiquus inseparabiliter concomitetur ratione elementati per hoc tamen non per quod cuiuscumque aliquis quia non est. cum non possit demonstrari potissime demonstrari. cum ex talibus non potest fieri demonstratio potissima cum nullis per accidens contingentibus oportet sint inseparabilia demonstratio potissima fieri quia talia per se causa esse non possunt. Notandum quod semper philosophus usque nunc locutus est de demonstratione potissima et propter quid. Sed illa inferius dicetur de demonstratione quia et per effectus

sco 20

Non igitur est ex alio genere
etc. postquam phs o. q demo no est
ex hiis quo possunt alr se hre. nec
ex hiis que sunt per accns Juxta ista declat
q no sit ex extraneis etc. q. d. f. qz p pncio q
intendit. sco declat intentu ibi tia n. sut. d
g. no g ex a gne descendendo demre sup
o. ut geometra sup no o demre arismet
ca. Illo a q. q. concludendo ait q n g est de
mrare ex alio gne qz pt h concludi ex hiis
vri contineo sic hm deu est demraconem no
ee ex hiis que sunt per accns s3 ex hiis que sunt
per se. z qz sic est n g est demrare ex a gne qz
talia per se ee no possent. Illo i q bn o de
scende i id q est. q. eode gen. ut descendit geo
met i perspectiua s3 n o ascende i ide gen. n i
a ut no ascendit perspectiuus i geometria z qz i
talibz no o ascende s3 descende io spalem me
cione fecit de descensu qz no o descende i a
gen. o tn descende i id ut i fra patebit.
Deinde cu d. tria n. sut. exequit de intento ee
q tn. f. qz p distiguit tria q concurrut ad demrod3
sco o. q illor est eode i demracio. etio hiis p
libatis declat intentu oius q no o i a gen
descende. s a ibi extibz q dem. tria v quor
aut gen alterum. d. n. q tria. n. sut i demracoi
bz vnu q de q demrat o. 1. passio que de
a demrat. z concludi z sbo q h aut. 1. h passio
passio est q inest alicui gnri sbiecti 1. alie sbo p
se. vnu aut sup. q concurrit ad demracom. s
dignitates z exponit q notat dignitates. d
q dignitates aut sut extibz est sup demro
z se q tciu aut sup q requirit ad demracoz
est g sbm e. 1. de quo demro o. passiones z per se
accntia. q. d. q tria requirut ad demracoes. uiz
passio q concludit dignitas per quam concludit z sbm d
quo concludit. Illo aut q no est descende
a gne i gen. si vna scia accipiat easde dig
nitates cu alia qz talia sut coia z diuise scie u
tut easde dignitatibz. s3 ee h descensus si ac
ciperet eode sbm. ut si vna scia intenderet eo sbm
alterius ut si geometria vellz declare demus l si
acciperet easde passiones. io g phs distixit d
hiis tribus ut sciat q sic descende i a genus
Dubitaz forte a qz uidet fsm. l
saltem i sufficient ee q i tria d na ad demrom
no solu concurrut fa imo concurrut i g. videlz.
passio. sbm. dignitas. z mediu. Ad q sicut
i rebz n libz n se extra ex sola ca vli qz ex
solo sole no est pullulacio. s3 ex sole ta
qm extra vli. z ex virtute pullulatiua tanq
extra appropriata z immediata arbores pul
lulant ita q sol z virtus pullulatiua producit
ramos z sol z ho generat hoiez sic z i effca
bz aliis. eode aut mo se hz i demracoibz
l qz sola dignitas no sufficit ad concludendu
passione de sbo. s3 dignitas tanq p coe. z di
ffinicio passionis tanq me. z tanq pprium
concludunt passione de sbo. que sit aut illa
passionis diffinicio. z qlr h ee contingat i
sco li plenius ondet. ex hiis g fortificat qd
qz ad demracom concurrut c. z no tria tm io
sci q me reducat ad illa tria. l ad aliq illor
tm io faciedo mencione de hiis tribz satis de
dit intellige me. Ulterius forte dubitaz
a q quo me reducat ad ista. ad h aut dix
ut aliqi q reducat ad dignitate. phac aut o
opinione ur facere qz cu particularis ee ulis i uia
e. z ad illam reduca ur. s3 cu h de descensu i
a gen agat qz no descende i a gen. si acci
piant easde dignitates est tn descende i gen
a. si accipiatur id me. qz vna scia no utit
eisdem mediis cu alia i hoc loco n bn
se hz reduce me ad dignitate. dicemus g q
i extremis claudi me. z q facit mencione de
extremis dat intellige me. faciendo g mencionem
de sbo z passione que sut extrema dedit in
tellige mediu. sut n. passio z sbm. extrema q
i demracoe sbm. est minor extremitas. passio
u maior. Deinde cu d. ex qbz q de igit.
o. q sit eode i demracoibz. d. ex qbz q dem
g demracio fit. 1. dignitates contingit eade ee in
demracoibz g. diuersar sciar possunt ee eade pri
coia ut eede dignitates. Illo aut q ire i
a est ire i re differente ut est differens ire a
i rem conuenie ut est genus no est ire i a. z qz
diuse scie conueniut q ad pri coia. su q ad
dignitates. differut aut q ad pri ppria. u q
ad media z q ad sba z passiones io no e
ire i a accipe easdem dignitates. s3 u sciu ee
eade media l sbiecta l passiones h est ire
i a. qz h est usurpare sibi q est alior bn
g fecit phs distiguendo de hiis qz h sut pa
bula ad sciend q sit i a gen descende. De
inde cu d. quor aut gen alterum. pmissis q
busdam pambulis ad propositu In pte ista

ut dicebat declarat [illegible] ostendens quod non
contra genus descendere. dicebat autem tribus modis
hic contingere videlicet idem subiectum. idem medium. et idem pa
ssionis ideo ita facit. et postea probat quod non contingit desce
dere in alterum ex parte subiecti. secundo ex parte medii. tertio ex
parte passionis. prima ibi. eodem autem genere. secunda
ibi. necesse enim si aliquis. tertia prima ut dictum est. et postea pri
mo dicit. secundo ex eodem premissa concludit conclusionem
intentam. ibi. quare autem simpliciter. dicit ergo quod autem. i. quarum
scientiarum est genus alterum. i. est subiectum diversum. sicut arismetice
et geometrie. sub una non descendit in
aliam. ideo autem quod non est arismetica demonstrationes
concludere. i. conclusiones demonstrative accidentia in magnitudinibus
i. non debet arismetica descendere in geometriam. et con
cludere propria accidentia de magnitudinibus. si magnitudi
nes sint numeri. i. non sed geometrie continet sub
subiecto arismetice hoc autem quod ad quod in quibus dicitur. i. quod
hic dicitur quibus hoc dicitur quod subiectum sit sub subiecto post
i. in capitulo de subalternatione scientiarum dicetur. sed
nunc super sufficiet scire quod arismetica demonstrat
hoc genus proprium est quod sit demonstratio super illa et
alie demonstrationes super hoc genus proprium. possunt
et aliter solvi hic ideo quod hoc ergo genus proprium
est quod in alteram non descendit aliquid in genus sed
arismetica demonstrat et demonstrationes aliarum scientiarum
hoc genus proprium est quod constituit ergo etc. Du
bitatur forte autem utrum magnitudines sint numeri
et utrum quod sic. quia unum quod est principium numeri non separatur
a continuo immo ideo videtur esse tale unum quod continuum
sed continuum est idem quod magnitudo ergo etc. Dicendum quod
magnitudines sunt numeri materialiter quia magnitudines
possunt numerari non tamen sunt numeri formaliter sicut in
continuis et unum formaliter non sunt idem quia non ac
cipiunt secundum eandem rationem. quod autem differat u
num et continuum in quibus reportatum sub nobis
in metaphysica diffusius diximus. ad presens autem scire su
fficiat intentionem esse philosophi. quia arismetica
non descendit in magnitudines si magnitudines
essent numeri. sed geometria subalternaretur arismet
ice. quia hoc super non est. ideo in illas non descendit.
Ulterius autem dubitatur ad hoc. quia videtur hoc simul
quod scientia non descendat aliquid in genus. Nam metaphysica
descendit in alias scientias et probat principia aliarum
scientiarum. Rursus dyalectica docet artem sillogiza
ndi et habet viam ad principia omnium scientiarum ergo descendit
in alias scientias in quantum docet eam sillogizare et habet
hanc viam ad principia earum. Exemplum astronomus
considerat de eclipsi sed cum eclipsis sit quid naturale
ergo considerare de ipso videtur quod pertineat ad naturalem
descendit ergo naturalis in astronomiam aut astronomia
utatur hiis que ad naturalem pertinent. Dicendum quod
hic est descendere a genere in genus. aliud quam inten
dere esse ea que sunt aliarum scientiarum probare aut principia
scientiarum non pertinet ad scientias speciales immo hic est
proprium metaphysice sic et dare artem sillogizandi et
habere viam probabilem ad principia omnium scientiarum non est
alicuius scientie specialis sed est dyalectice. est idem. n. ut etiam
probationem principiorum potest intendere metaphysica et dyalectica
sed hic metaphysica aget per veritatem. dyalectica non per probabilitates
metaphysica ergo et dyalectica in hoc non intendunt genus proprium
quia non faciunt quod est aliarum scientiarum sed quod ad eas
spectat quod ulterius arguebatur de astronomia et
eclipsi. dicendum quod eclipsim fieri per interpositionem terre per
supponit astronomus a naturali. ad naturalem enim spectat et
terra vel in luna eam. ut in sole vel terra sicut et stelle
lumen habent et si possunt lumen recipere et qualiter. Sed quomodo
per interpositionem terre fiat eclipsis ut quia fit in ca
pite et cauda draconis spectat ad astrono
mum non ergo idem probabit astronomus et naturalis nec
considerabunt de eodem vel si considerabunt hic non erit
eodem modo possumus tamen aliter reddere quod astronomia
subalternatur geometrie et naturali philosophie. Nam res
quas considerat astronomia sunt naturales. modus autem
considerandi ibi est mathematicus ideo idem rerum consideratarum
subalternatur naturali philosophie idem non modi considerandi
geometrie. ideo argumentum de descensu naturalis philosophie
ad astronomiam non est ad propositum quia subalternatur
illi. Deinde cum dicit quare autem simpliciter. conclu
dit conclusionem intentam. unde quod non est descensus
in genus aliud. Sed in genus quod est idem vel simpliciter vel aliquo modo
dicit quare autem simpliciter necesse est esse idem genus aut ne
cesse est ideo sic. i. aliquo modo Sed debet demonstratio descendere
aliud autem. i. si est aliud et nullo modo est idem in quo
est super descendere non est. Ulterius autem quod desce
sus fit sub genere predicamentali. cum addit aliquis
differentia sibi generi. ut ex eo quod addatur differentia aliqua
ipsi alii fit descensus in partes species. Sic in quod genera
libus. i. subiectum prius predicatur de aliquibus ideo potest fieri
descensus sub eo per additionem alicuius differentie
sed ista differentia quam addit vel est conveniens vel est con
stitutiva speciei vel est extranea. Si autem sit conveniens
sicut equalitas laterum est differentia trianguli et addi
ta triangulo constituit triangulum equilaterum
tunc est idem genus simpliciter et pertinet ad unam et eandem
de scientiam. Nam illa eadem scientia que considerat
de triangulo considerabit de equilatero. hic ergo appellat

philosophus descendere in idem genus subiectum. Sed si ea que sunt probata de triangulo descendere velles ad probandum aliquid de equilatero. Sed si ut ratione positionis dicta addita sit extrinseca sicut visuale non est propria differentia linee et non constituit aliquam speciem linee neque oritur ex principiis linee ut est linea ex tali additione constituitur idem subiectum quodammodo. ideo et geometria est de linea simpliciter. perspectiva vero de linea visuali ideo si geometria descendat in perspectivam non est descensus in idem subiectum simpliciter sed in idem quodammodo. duobus ergo modis potest fieri descensus vel in idem genus simpliciter ut in parte sibi vel in idem quodammodo ut in scientiam subalternatam in ordine vero alio est ipsius descensus.

¶ Deinde cum dicit ex eodem autem. ostendit idem ex parte medii. dicens quod dictum est prius potest haberi ratione. Sed ex dictis adductis concludit conclusionem intentam ibi propter hoc geometrie. dicit ergo ex eodem autem genere necesse est esse ultima et media si namque super hoc non fuerit. non sunt per se accidentia. ergo erunt fortasse autem sic vero. Quicumque accipit ea que sunt per se. et accipit media convenientia extremis non descendit a genere in genus. Sed qualibet scientia considerat ea que sunt per se. et accipit media convenientia extremis ergo etc.

¶ Notandum autem quod ultima vel extrema appellantur hic subiectum et passio. sicut ergo sit conveniens ipsis extremis non erit medium per se. sed per accidens ex tali ergo medio non potest demonstrari.

¶ Dubitaretur forte quare oportet medium esse eiusdem generis cum extremis.

¶ Dicendum quod si medium non esset eiusdem generis cum extremis. vel hoc esset quia non conveniret cum passione vel quia non conveniret nec esset proprium ipsi subiecto. vel quia non conveniret cum utroque. Si autem non conveniret cum passione quia maior propositio in demonstratione constat ex passione et medio esset maior per accidens. Si vero non conveniret cum medio esset per accidens propositio minor. Si autem non conveniret cum utroque esset per accidens utraque et quod demonstratio utramque propositionem debet habere per se et quia ipsum medium comparatur ad utrumque extremorum debet eis competere per se et per quod ipsum ideo debet esse eiusdem generis cum extremis.

¶ Deinde cum dicit propter hoc geometrie. concludit conclusionem intentam videlicet quod quia omnis scientia habet genus determinatum quod considerat ut dicebat in prima. et habet medium determinatum. et quod vel sicut dicebat hic ideo scientia nulla descendit in genus alterius nisi considerat ea que sunt scientie alterius vel scientia illa subalternatur ei. ideo aut propter hoc id est propter idem non licet demonstrare geometrie non est demonstrare quod contrariorum eadem sit scientia quia hoc super spectat ad dialecticam vel ad methaphysicam. Sed super neque geometrie est considerare quod duo cubi sunt unus cubus quia hoc super spectat ad arismeticam. neque alterius scientie super operationes demonstrare quod est alterius scientie. Sed quecumque sic se habent ad invicem quod sit alterum sub altero bene super hoc quod unum descendat in alterum ut perspectiva in geometriam super se habet quia subalternatur illi et armonica id est consonantia sive musica super se habet ad arismeticam quia subalternatur ei.

¶ Notandum autem quod probare contrariorum esse eandem disciplinam pertinet ad dialecticum et ad methaphysicum. Sed dialecticus hoc ostendit sed probabiliter sicut probabilis. methaphysicus vero per veritatem.

¶ Notandum est quod duo cubi sunt unus cubus quia si cubus ducatur vel in se ipsum vel in alium cubum semper resultat numerus cubus. dicitur enim numerus cubus qui fit ex ductu alicuius numeri in se ipsum bis. ut octo est numerus cubus cuius radix est duo binarius enim numerus ductus in se ipsum bis facit octo. Sic et xxvii est numerus cubus cuius radix est tria. Nam cum tria ter faciunt xxvii. duo ergo cubi sunt unus cubus quia octo et xxvii qui sunt duo cubi si unus ducatur in alterum resultabit inde numerus cubus. Nam octies xxvii faciunt ccxvi qui est numerus cubus quod si hic cubi volumus scire radicem accipiantur radices duorum primorum cuborum et una ducatur in aliam et habebitur radix unius cubi. Nam radix de octo est duo radix de xxvii tria. bis tria vel ter duo faciunt vi quod est radix illius tertii cubi. Nam sexies sex sexies faciunt ccxvi. hoc idem esset si acciperentur duo cubi eiusdem quantitatis ut si accipiantur octo et octo Nam octies octo faciunt lxiiii. quod est numerus cubus cuius radix est quatuor. Nam quater quatuor quater lxiiii faciunt.

¶ Deinde cum dicit neque enim si ad aliquid. ducit tertiam rationem sumptam ex parte passionum dicens quod si ad id est si aliqua passio inest lineis non per quod linee sunt et non in quantum sunt ille passiones ex propriis principiis ut si linea recta est pulcherrima linearum aut si recta linea contrario se habet circulari geometre non est considerare de linea non considerabit de his passionibus. Nam quelibet istarum passionum non est propria linee sed quia linea est quoddam genus id est quoddam subiectum ipsorum. Sed tertium est quod dicta non sunt ipsorum communia. forte ergo sic vero. Quicumque non considerat nisi passiones que insunt subiecto. sed quia hic insistit eorum propria subiectum et non descendit a genere in genus. Sed nulla scientia considerat nisi passiones que insunt vel subiecto vel partibus sibi sed quod hic ergo etc.

¶ Notandum autem quod cum pulcritudo et contrarietas non solum insunt linee recte sed in insunt multis aliis quia reperitur contrarietas in coloribus ut in albo et nigro. et in multis aliis de quibus non considerat geometria et contrarietas reperitur in corporibus

uo de eis nō ɔsidat math[us] io ɋuetas ꝛ pulc-
tudo nō sūt passiones linee s ꝙ līt ꝫ sūt
passiones alic[uius] sbi ꝙ est mḡ cōe ꝛ cōtinuend[i]
linea ꝛ cōtinuend[i] t sbm. geometre io de tali-
bus geomet[er] consiare nō pt.

Manifestum est autem quod si sint ꝛ c[etera]. postq[uam] phs o[stendit] demō[n]-
strac[i]ōm nō ee ex potentibz ali[ter] se h[abe]re
n[ec] p[er] accn̄s n[ec] ex extraneis. In pte ista declat de-
mōstracōm nō ee excorrupti[bilibus]. ee ꝙ tū facit et
p[ost] facit ꝙ dem[onstratio] est. ho ꝙ opꝫ de demōnibz
ad aptat ad diffinicōes. t[er]cio remoꝫ q[ua]nda dubi-
tacōm ee p[re]dicta ibi. Q[uod] aut[em] se hꝫ. t[er]cia ē
eoꝝ aut que sepe. Ad eui[dentiam] aut[em] p[ri]me ptis sc[iendum]
ꝙ demō est ex hiis que sūt de oi p[er] se ꝛ s[ecundum]
ꝙ ipm. I declando g[o] demōstracōm nō ee ex
corruptibz tū facit ꝙ s ꝙ h t o[mn]i Flam p o h
ꝙ corruptibilia nō sūt s ꝙ ipm. ho ꝙ nō sūt
p[er] se. t[er]cio ꝙ nō sūt de oi. ha ibi nō g[o] est
demōnacio. etia ibi ꝙ n. nō ulli. In p[ri]ma pte p[re]-
tendit talem rōm. Q[ui]cumq[ue] sill[ogismu]s accipit
ppōnes ul[er]s s[ecundu]m ꝙ ipm ille sill[ogismu]s ɔcludit ɔ[clusionem]
ne ppetuā ꝛ nō est excorruptib[i]le. demō est
h[uius]mōi g[o] ꝛ c[etera]. io aut ꝙ m[aior] est aut. ꝙ si ppōes
ex qibz est sill[ogismu]s sint ul[er]s ꝛ sint s ꝙ ipm ꝙ
ne[cessari]o est demōnacōis h[uius]mōi. i. demōstracōis sic
se hn̄tis. ꝛ tales ppōes accipientis ɔclonem
ee ppetuā ꝛ nō ee sup excorruptib[i]lis ꝛ sic[ut] ut
est dc̄e demōnis sup[er]. nec[essari]e est ɔ[clusio]ne ppetua
ee. Q[ui]a aut[em] vim rōis h[abe]t h[oc] ɔsid[er]e ꝙ de-
monacio illa que accipit ppōes ul[er]s illi[us] de-
monacōis est ɔclo ppetua. ꝫ ut est sup[er]
dc̄e oīs demōnacio accipit ppōes g[o] demō
ɔcludit ɔclone ppetua. Q[ui]a t pbm
sic accipe h[oc] ul[er]e sic accipiebat sup[er] cū di-
cebat ul[er]e aut[em] dico ꝙ cū sit de oi ꝛ p[er] se ē
s ꝙ ipm ppōes g[o] ul[er]s appllat eas que
sūt s ꝙ ipm. ꝛ ꝙ si p[re]misse sūt s ꝙ ipm
i p[er]se est ɔ[clusio]ne ee corruptibiles io demōnacio q[ue]
tales ppōes accipit de corruptibz ee n[on] p[otes]t ex
corruptibilia demōnari nō possūt. Du-
bitaꝫ forte al[iqu]is. ꝙ vi h[oc] caplm ꝛ h[oc] ps ee
oīo ide cū pte illa t[er]c[ia] ondebat ꝙ demōnacio
nō sit ex hiis que possūt ali[ter] se h[abe]re nā que
possūt ali[ter] se h[abe]re sūt corruptibilia ꝛ eh. isto g[o]
caplm vi[detur] oīo sup[er]fluu. Dico ꝙ h[oc] duplica
distinctio ops est. debem[us] n. distingue tū de sbo
q[ua]m de passione. Flā sbm alicq[uo]d de quo pbatur

alic[uius] passio. l[ic]et sit ul[er]e l[ice]t p[ar]ticulare. Rursus
passio q[ua]m est uult pbare de aliquo sbo l[ice]t
passio ppia. sic h[abe]re tres ɔpetit cui soli l[ice]t est pa-
ssio extranea. sic passio que est yni sbi est ex-
nea alti sbo. ut ꝙ duo cubiti sint vni[us] cubit[i]
lꝫ p[er] se ɔpetat nu[mer]o est tū h[oc] extraneu agmuis
g[o] h[oc] passio nō est ppia. n[ec] est oīo extranea ꝫ
est acc[ide]ns ei ꝙ d[icitur] p[otes]t ɔtinge. ꝙ l[ice]t est accūs sepa-
rabile l[ice]t i sepabile de oibz aut[em] hiis modis solū ille est
ɔpetens demōi. ꝙ ū de sbo ul[er]i ondi ppia ꝛ p[er]
se passio g[o] ꝙ ad p[re]sens spectat ee talia q[ui]d du-
plr errare possum[us]. p[rim]o si de sbo ul[er]i ondant[ur]
accn̄cia sepabilia ꝛ hinc ɔdicebat caplm p[re]m[issum]
cū ondebat demōnacōm nō ee ex hiis que poss-
unt ali[ter] se h[abe]re. ho possum[us] errare si de sbo
alic[uius] ul[er]i ondat[ur] queuis accn̄cia sit sepabilia
sit isepabilia ꝛ io addebat[ur] hm caplm ꝙ demō n[on]
est ex hiis que sūt p[er] accns ꝛ si illa p[er] accūs sp
sint ꝛ sint isepabilia. t[er]cio possem[us] errare si
de sbo alic[uius] ul[er]i pbaret[ur] passio extranea ꝛ ee[t] ista
bat[ur] caplm t[er]ciu sit ps t[er]cia. cū ondebat[ur] ꝙ
demō nō est ex extraneis. n[ec] p[ro]cedat a g[ene]re i g[enu]s
Q[ua]rto m[odo] possem[us] errare. ꝫ ecd[e]m[us] ꝙ de ipis
p[ar]ticularibz ꝛ de ipis i[n]diuis sit de ipis
corruptibz possꝫ ee scia ꝛ ee h[oc] u[e]tat[ur] lectio p[re]-
sens. Flam de i[n]diuis ꝙ sūt corruptibilia n[on] de-
monstrab[i]le ondi p[otes]t talia n. p[er] se ꝛ sic[ut] nec est scia
n[ec] demōnacio ꝛ ita pꝫ quō h[oc] ps differt a pte
illa t[er]c[ia] ondebat[ur] demōnacōm nō ee ex hiis q[ue]
possūt ali[ter] se h[abe]re possum[us] tū tali[ter] distinge
hanc pte ab illa ꝙ demō dꝫ h[abe]re ꝛ p[re]missas
necias ꝛ ɔclone ps g[o] p[rim]a q[uae] ondit demōnē
nō ee ex possibz ali[ter] se h[abe]re p[ri]n[cipaliter] videt[ur] loq[ui] de
p[re]missis vel i[n] suppōes ꝙ io ꝙ scit[ur] nō possit
ali[ter] se h[abe]re arguit demōnatiuā sciam ee ex
necessariis p[ri]n[cipalite]r si[ve] ex necessariis p[re]missis h[uius] aut[em] v[ero]
ondi[tur] demōnacōm n[on] ee excorruptibz p[ri]n[cipalite]r v[idetur]
ee i[n]tencio de ɔclone io h[oc] suppōes p[re]missas
ee ul[er]s ꝛ s ꝙ ipm arguit ɔclōm ee ppetu-
am ꝛ i[n]corruptibilem vn̄ h[oc] io ꝙ si p[re]misse sūt ne-
cessarie ꝙ ɔ[clusio] est necia ꝛ si ɔ[clusio] nō est necia ꝙ
p[re]misse nō sūt necie arguit simp[liciter] ꝛ g[ene]ra[lite]r for[ma]
ꝫ io sup[er]fica videlꝫ ꝙ si ꝙ scit[ur] nō p[otes]t ali[ter]
se h[abe]re ꝛ si ɔ[clusio] est necia ꝙ p[re]misse sūt necie.
nō arguit sic ꝛ g[ene]ra[lite]r for[ma] ꝫ valꝫ io illa g[ene]ra-
matio de q[ua] agit[ur]. Flam ɔ[clusio] necia ut ibi di-
cebat[ur] p[otes]t ɔcludi sill[ogism]o ex possibz nō necessariis
ꝫ nō p[otes]t ɔcludi demōnatiue ꝛ io g[ene]ra[lite]r m[odo] de

i ista lectione videas lico niese

de quo hic agitur, ut quia agitur de demonstratione universali; sicut quod scitur non potest aliter se habere. Vel quidem est: Si quod est necessarium, premisse erunt necessarie, quia in tali materia ut in materia demonstrativa per premissas non necessarias non potest concludi conclusio necessaria. ¶ Deinde cum dicit: Non est demonstratio. Adducit secundam rationem ad hoc idem. Formatur autem sic: quecumque per se non conveniunt ad scientiam et demonstrationem, illorum non est demonstratio neque scientia; corruptibilia sunt huiusmodi, ergo etc. Ideo ait quod non est demonstratio corruptibilium neque scientia simpliciter, sed per accidens est, ergo virtus rationis quod demonstratio scientia non est nisi eorum que sunt per se scibilia et demonstrabilia; corruptibilia autem non sunt per se talia, ergo etc. ¶ Notandum hanc rationem differre a prima, quia prima procedebat ex eo quod demonstratio est ex hiis que sunt secundum quod ipsum; hic autem arguit ex eo quod demonstratio est ex hiis que sunt per se. ¶ Dubitaret forte aliquis utrum corruptibilium est scientia per accidens. ¶ Dicendum quod sic loquendo est de actione sicut loquimur de esse et forma. Nam non agit nisi ut est in actu, non autem est in actu nisi per suam formam propriam, licet esse. Sic ergo loquendum est de actione ut loquimur de esse et forma. Ergo cum scire et intelligere et cetera talia pertineant ad intellectum, si volumus scire que est scientia per se et que per se intelliguntur, videamus qualis est forma que in intellectu recipitur et quomodo intellectus in forma per illam. Cum ergo forma recepta in intellectu et intellectus in forma intelligit sic abstracta a condicionibus particularibus, oportet quod intellectus per se feratur non in res particulares sed in res sic abstractas, et ideo commentator dicit ipsum rerum sic sine condicionibus consideratum quod quid est est proprium obiectum intellectus, ut dicitur in tertio de anima. Sicut ergo visus est per se coloris, est autem per accidens lapidis vel ferri vel alicuius alterius corporis in quo est color, sic intellectus est per se ipsius quod quid est; particularium autem in quibus licet esse quod quid est quodammodo intellectus per accidens et ideo particularium non est per se scientia. Demonstratio que est syllogismus faciens scire particularium seu corruptibilium per se esse non potest. ¶ Deinde cum dicit: Quoniam non universaliter. Adducit tertiam rationem, dicens quod id quod non est universale sed est aliquando ad particulare tempus et sic ad particulare subiectum ipsius non est super scientia neque demonstratio; cum autem sit super ipsa conclusio non universalis, sed sit corruptibilis, necesse est alteram premissarum super universale non esse et esse quandoque corruptibilis quia ea si sit, idest cum contingat conclusionem non universalem esse, aut hic quandoque eorum (?)

est syllogismus eius super universalis; hic autem non erit universalis aliquando super neutra erit universalis, quare hoc posito non est syllogizare universaliter. Sed quoniam necesse est. Formatur autem sic ratio: quecumque non habent premissas universales et de omni, illa non possunt demonstrari; corruptibilia sunt huiusmodi, ergo etc. ¶ Notandum quod aliter accipitur hic universale et in ratione prima, nam ibi accipiebatur universale prout erat idem quod secundum quod ipsum; hic autem accipitur universale prout est idem quod de omni. Ideo sicut prima ratio arguebat demonstrationem non esse corruptibilium quia est secundum quod ipsum, et quia secunda arguebat hoc ex eo quod est per se, ita hec etiam hic arguit ex eo quod est de omni. ¶ Notandum etiam quod de omni in libro posteriorum duo dicit, ut supra diffusius diximus, videlicet universalitatem temporum, quod non debet esse aliquando sic et aliquando non, et universalitatem suppositorum, quod non debet esse in aliquo sic et in aliquo non. Ideo philosophus ait quod id quod non est universale, idest quod non est de omni, sed est aliquando, quia non est ibi universalitas temporum; et est sic quia forte non est ibi universalitas suppositorum ipsius; ergo quod tale est non est super scientia neque demonstratio. ¶ Notandum etiam si conclusio est falsa oportet quod aliqua premissarum sit falsa; aliquam autem premissarum esse falsam potest contingere dupliciter: vel quia una est falsa reliqua vera, vel quia ambe sunt false. Sic etiam si conclusio non est de omni nec est universalis oportet quod altera premissarum non sit de omni nec est universalis; numquam ergo concluditur conclusio que non sit de omni nisi vel una premissarum sit de omni altera autem non sit de omni, vel neutra sit de omni. Nam si neutra premissarum esset de omni et conclusio esset de omni, sicut si utraque esset vera et conclusio vera, et si utraque necessaria et conclusio necessaria. ¶ Notandum etiam intencionem philosophi in hoc consistere quod corruptibilia non sunt de omni quia non sunt universalia, sed non sunt universalia in omni tempore nisi sunt sic talia; ergo cum non sint de omni, si concludunt, oportet aliquam premissarum non esse de omni, quia talia non syllogizantur universaliter nec syllogizantur de omni; sed syllogizantur ut nunc, et propterea omnino non syllogizantur demonstrative, quia in demonstratione omnes premissas oportet esse de omni. ¶ Deinde cum dicit: Similiter se habet. Adaptat quod dixerat ad diffiniciones. Ideo ait quod sicut se habet de diffinicione super sicut se habet de demonstratione, quia diffinicio non est corruptibilium sicut nec demonstratio. Causa autem huius quare similiter se habet in diffinicione et demonstratione est quia demonstrationes habent per se et essentialem similitudinem ad diffiniciones; ideo subdit quoniam est quedam diffinicio aut principium demonstrationis aut est ipsa demonstratio positione differens, aut est conclusio demonstrationis. Tunc ergo est supplenda ratio: quia cum diffinicio et demonstratio sint sic coniuncte et sit tanta similitudo inter ea, oportet quod similiter se habeant esse diffinicionem (?)

nes sic esse demonstraciones. est enim diffinitio de ol
et est universalis et non est corruptibilium sic et demonstratio
Illo autem quod diffinitio vel dicitur quod passionis est tamen
vel dicitur propter quid est tamen. vel dicitur quid et propter quid. Si dicat quod tamen
est demonstrationis conclusio. si propter quid tamen est demon
strationis principium. Sed si dicat utrumque est tota de
monstratio positione differens ut si queratur quid
est ira. dicetur quod est accensus sanguinis circa cor
Si vero queratur propter quid sit ira dicetur quod est propter appe
titum doloris inferendi sive in inimico. primo ergo diffinitio
erit demonstrationis conclusio. secunda vero erit demonstratio
nis principium. Sed si hee due diffinitiones coniungantur erit
virtualiter tota demonstratio arguetur ergo sic. quecumque
habet appetitum doloris inferendi habet accensum sanguinis
circa cor. ira est appetitus huiusmodi doloris. ergo habet huiusmodi ac
census. ergo accensus sanguinis que est diffinitio
dicens quid est concluditur per appetitum doloris
inferendi. que est diffinitio dicens propter quid. Si ergo ex
hiis duabus diffinitionibus componitur una diffinitio etiam et
dicatur quod ira est accensus sanguinis propter appeti
tum doloris inferendi patet quod hec diffinitio continet omne
demonstrationis scilicet quod continet diffinitionem dicentem
quid et continet quandam premissas. quod continet diffinitio
nem dicentem propter quid. ergo virtualiter est tota illa
demonstratio sed hec diffinitio continens sic totum differt
a demonstratione positione. id est ordine et situ. quod ut com
muniter dicitur non est ordinata in terminis et figura. Dubi
taret forte aliquis. quare corruptibilium et particularium
non possit esse diffinitio. Dico quod diffinitio est in
strumentum intellectus ad intelligendum ut dicitur in vii. metaphysice.
intellectus enim volens intelligere singula eorum format
sibi diffinitiones rerum. ita quod non forma intellectus in
singularibus per nomen explicatum est diffinitio. Si ergo vo
lumus scire quorum est diffinitio recurramus ad
actum intellectus et videamus que intellectus intelligit
non autem ab intellectu intelligitur nisi ut est in actu et
ut habet anologiam ad formam et inde contingit partes
diffinitionis debere esse formales et hec anologia ad formam ut
dicitur in vii. metaphysice. Quamdiu ergo est descensus per formas
tamdiu procedit diffinitio. cum vero non est ulterius processus
per formam. Sed per condiciones materiales diffinitio non proceditur
et quia a specie in individua non est descensus per
diversas formas sed per condiciones materiales corruptibilium et
particularium per se diffinitio esse non potest. Deinde cum
dicit eorum autem que sepe. removet quoddam
dubium quod posset hec oriri ex predictis. dixerat enim
non esse demonstrationem nisi de hiis que sunt semper
constat autem quod demonstratur eclipsis de luna cum
tamen non semper luna eclipsetur et tonare potest demonstrari
de nube cum tamen non semper nubes tonet ad hoc
dubium respondet quod talia prout de eis sunt de
monstraciones. habent esse non aut. quod eorum autem que sepe
fiunt sunt demonstraciones et scientie. super non ut sunt
sepe. sed ut semper. ut defectus lune et cetera talia
manifestum est quod prout sunt huiusmodi. id est prout sunt universalia et sunt de
monstrabilia sunt semper. In quantum autem non semper sunt. sunt per
partem. id est particularia et secundum hoc sunt autem defectus est
similiter est talis. quod dicit quod sicut est de defectu. id est de
eclipsi quod non sit demonstratio de ipsa nisi ut est
semper. sic est et talibus que non sunt demonstrabilia nisi
ut sunt semper. Dubitaret forte aliquis quo
modo est demonstratio prout habent esse semper. Dico
quod in demonstratione est tria considerare. videlicet passi
onem que demonstratur. subiectum de quo demonstratur. et terminum
per quem demonstratur. omnibus autem hiis tribus modis
contingit possumus demonstrationes fieri de rebus ut
sunt semper. Si enim consideramus ipsum subiectum patet quod
sic est ut dicitur. non non est demonstratio de hac
eclipsi. que est nunc. ut dicit Themistius nec
de aliquo particulari subiecto. Sed sit demonstratio de subiecto
universali sumpto. non determinando aliquam durationem tem
poris et quod universalia sunt semper et ubique eo quod sunt abstrac
ta ab hic et nunc. Si fiat demonstratio de eo quod est
secundum partem temporis. vel de eo quod est secundum partem. id est de eo quod habet
partialiter esse. non erit demonstratio eorum que sunt semper. Sed cum
in demonstratione sit abstractio ab istis dicemus
demonstrationem esse solum eorum que sunt semper. Secundo vero idem
patet si consideretur ipsa causa per quam demonstratur. Nam non
enim est demonstratio per causam nisi sit talis causa que de ne
cessitate inferat effectum. eclipsim ergo lune et ce
tera huiusmodi quorum demonstratio. et si non semper actualiter ex
istunt sunt tamen semper in relatione ad causam quod semper po
sita tali causa posito tali effectus ut posita interpositione ter
re posita est eclipsis. ergo talia nisi demonstrantur prout sunt
secundum partem temporis. id est prout sunt aliquando in temporalitate. Sed prout
semper in relatione ad causam. Tertio vero idem patet. Si conside
retur ipsa passio que demonstratur possumus enim dicere quod proprie
proprium est quod est per se demonstratio et est omni et soli et semper
et si non in est semper secundum actum in est semper secundum aptitudinem
et sic accipitur hic proprium. unde sic homo semper est risibilis licet
non semper rideat. Sic semper potest eclipsis demonstrari
de luna quod semper est apta nata eclipsari licet non
semper actu eclipsetur. AUTEM MANIFESTUM

Quoniam est et cetera. In parte ista
Quia dicebatur quod non dicit plures demonstrationes
non esse ex propriis communibus. Sed ex propriis esse quod
modo facit. quod primo facit quod dictum est secundo gratia huius
quod dixit declarat que sunt principia communia et que propria
ibi dico autem principia in unoquoque. circa primum dicit quod principium
demonstrationis non esse ex communibus sed solum ex propriis
probo in quantum huiusmodi que possunt aliter esse propria ibi.
Sed horum principiorum esse primo tamen et cetera secundo ponit hanc [...]

quod demonstratio non sit ex omnibus. Secundo ad hanc veritatem comprobandam adducit rationes multas. Tertio ex omnibus adductis concludit conclusionem intentam. Secunda ibi: Sed in eo quod demonstrative. Tertia ibi: Manifestum igitur est. Dicit ergo primo quod manifestum est quod unicuique non est demonstrare simpliciter preterquam unicuique ex non est demonstrare ex omnibus, sed ex suis demonstrare ex unoquoque principiis, id est ex propriis.

Deinde cum dicit: Sed in eo quod demonstrative, adducit multas rationes ad propositum. Ad cuius evidentiam sciendum est quod demonstratio facit scire, et non facit scire per se et secundum quod ipsum omne, id est quod id quod scitur per demonstrationem sciatur per ea que sunt secundum quod ipsum. Ergo omne quod sciatur per propria, ex remota non sunt secundum quod ipsum, omne enim quod sciatur non per communia, quia communia non sunt secundum quod ipsum. Tertio omne quod sciatur per talia propria et per talia non communia que sunt in eodem genere, id est que pertineant ad idem genus. Sicut vel quod idem est, quod sunt illius sicut secundum quod idem est, et que non sunt sicut secundum quod idem est non sunt per se et secundum quod ipsum. Dicit ergo ad presens spectat quatuor facit demonstratio, quia facit scire, facit scire per propria, facit scire per non communia, et facit scire per ea que sunt in eodem genere. Volens itaque philosophus probare demonstrationem non esse ex omnibus, sed ex propriis, quatuor facit secundum quod quatuor licet probat. Primo probat hoc ex eo quod demonstratio facit scire. Secundo ex eo quod facit scire per propria. Tertio ex eo quod facit scire per non communia. Et quarto ex eo quod facit scire per ea que sunt in eodem genere. Secunda ibi: Est enim sic monstrare. Tertia ibi: Non enim contingit demonstratio. Quarta ibi: Et si presens. In prima parte intendit talem rationem: Quecumque facit scire oportet quod sit ex principiis que sunt secundum quod idem, id est ex propriis. Demonstratio facit scire, ergo est ex propriis. De hac autem ratione non ponit nisi veritatem medii, videlicet quod syllogismus est demonstratio ut puta si esset ex veris et immediatis, si tamen non esset ex propriis non faceret scire, quemadmodum autem sic. Bene dico quod demonstratio est ex unoquoque principiis, id est ex propriis, sed per hoc quod id quod monstratum est sit id quod demonstratur, scilicet oportet quod demonstretur per talia principia quod sit secundum quod est id, quod dicit quod demonstratio per principia quod sit secundum quod id, id est secundum quod ipsum. Aut simpliciter sed non accipiatur talia principia licet concedo simpliciter quod demonstratur omnino non est scire, sed ex veris et immediatis et demonstrabilibus monstretur, tunc ergo est supplenda ratio quod ex principiis quecumque sint vera et immediata, sed tamen non sint propria, non faciunt scire. Demonstratio ergo que facit scire oportet quod sit ex propriis.

Dubitatur forte aliquis quare oportet demonstrationem esse ex propriis, et esse si non ex propriis non facit scire et non dubitandum est quomodo sic possit quod ad sic ex veris et immediatis, et tamen non sit ex propriis. Ad quod immediata propositio est que non est altera prior, ut in precedentibus dicebatur. Conclusiones ergo aliquas conceptiones sic quod ex posterioribus possunt dici vere immediate et indemonstrabiles, quia non habent alias propositiones priores per quas demonstrentur. Dato ergo quod per talia est demonstratio, quia non est ex propriis non faceret scire. Non autem esse non est scire per communia sed per propria, sicut est probatum. Sciendum veritas secundum considerationem ad ... consistit, ut veritas que est in intellectu consistit in adequatione rei et intellectus, et de tali veritate loquitur philosophus in VI Metaphysice, quod verum et falsum sunt in anima. Tunc enim intellectus est verus quando adequatur ipsi rei, ut enim sic est in intellectu sicut est in re. Veritas autem rei vere consistit in adequatione eius ad sua principia, ut verum est argentum quod est in vero modo et vere forma argenti. Non ergo possumus scire veritatem rei nisi sciamus sua principia quibus adequatur, ut non potest scire veritatem huius passionis nec potest plene cognoscere hanc passionem nisi sciens propria subiecti et propriam causam quibus adequatur, et quia res non adequatur nisi principiis communibus sed propriis, veritas cuiuscumque rei sciri non potest nisi per principia propria, non quia communia superfluant, sed quia communia sine propriis dicere non causant sufficienter notitiam.

Deinde cum dicit: Est enim sic non ostendere, adducit secundam rationem superius ex eo quod demonstratio facit scire ex propriis, formatur autem sic. Quecumque principia non sunt propria, sicut erant principia per que Brisso voluit quadrare circulum, quia illa principia non faciunt scire secundum quod idem sed per accidens, per talia principia non est demonstratio. Sed principia communia non sunt propria et non faciunt scire secundum quod idem sed per accidens, ergo per ea non est demonstratio. Idem autem quod est enim sic monstrare super aliquam passionem de subiecto per communia, sicut Brisso super monstravit tetragonismum, id est quadratum. Licet est quadratum circuli demonstrat, non tamen rationes, id est rationes de circulo, sunt circuli quadratum, secundum communia, id est per ea communia, secundum quod et aliis in est in et aliis conveniunt. Hec rationes non propria tamen, et quia non secundum propria, non per ea que conveniunt tantum propriis, sed per ea communia que conveniunt aliis. Ideo super eum scit secundum quod tales rationes non utique sciret secundum quod est id. Sed per accidens tunc ergo est supplenda ratio quod cum demonstratio faciat scire secundum quod id, id est secundum quod ipsum, et non faciat scire per accidens, ideo per talia communia non est demonstratio. Sic Brisso autem quadrasse circulum in hunc modum, quia prius descripsit circulum, postea descripsit quadratum in fine circulum quod erat minus circulo, et descripsit quadratum in extra circulum quod erat circulo maius, quibus peractis arguebat

bat sic. esse equalem recipit maius et minus et celle. Sed recipit quadratum minus circulo ut quadratum quod est intra. et recipit quadratum quod est maius ut illud quod est extra. ergo recipit celle. constat autem quod per hanc rationem non scimus demonstrative quadratum circuli. et si sciret hanc rationem non propter hoc sciret quadrare circulum. id est facere quadratum circulo equale. Similiter maius et minus sunt passiones valde communia et transcendunt genus circuli et quadrati. immo transcendunt omne continuum. quia non solum una quantitas continua est maior vel minor alia. Sed etiam unus numerus est maior vel minor alio. et quia talia communia non faciunt scire nisi forte per accidens. ideo per ea non est demonstracio. Dubitaret forte aliquis. quomodo quedam faciunt scire per accidens. Dicendum quod cum esse non magis videtur intelligere hic. Unde dicendum. Si non determinet proprium actum et quod magis applicetur huic quam illi ut sicut quis cuperet servum fugitivum et non haberet de eo cognicionem propriam. Sed haberet de ipso cognicionem communem ut puta quod cognosceret hominem in eo quod homo. Si per hanc cognicionem vellet ut post servum fugientem et vellet ipsum capere cum non magis sic homo servus quam non servus et fugiens quam non fugitivus valde esset per accidens quod per talem cognicionem caperet servum fugitivum. per accidens est ergo quod per sola communia sciantur propria. vel possimus dicere quod cum per accidens idem sit quod per aliud. cum ideo sit quod non per se et non secundum quod ipsum cum scire aliquid per communia non sit scire per se. et secundum quod ipsum scire per talia potest dici scire per accidens. Deinde cum dicit non necessarium quod demonstracio adducit tertiam rationem superius exeo quod demonstracio non vadit in aliud genus nec facit scire per accidens. Formatur autem sic. Quecumque non vadit in aliud genus et non facit scire per accidens ex communibus. Sed facit scire ex principiis illius rei secundum quod illa est. ideo non est per communia demonstracio. est ergo et cetera. Ideo autem quod non necessarium convenit demonstracionem ire in aliud genus vel esse in alio genere et esse ex communibus per accidens. quia videtur quod unumquodque sciamus non secundum accidens quando scimus secundum quod est ex principiis illius in quantum est ut habere equales angulos duobus rectis cui inest per se quod datum est. id est hec passio que data est ex principiis illius. Super demonstrari debet. quod demonstretur quod cum inest aliqua passio alicui subiecto per se ex principiis illius subiecti. id est ex principiis ad aliud genus subiecti debet illa passio demonstrari. Inter ergo supplenda est ratio quod cum demonstracio non sit per communia. Sed sit per principia que sunt secundum quod ipsum. cum communia non sint talia per ea demonstracio esse non potest. Sed aliquis quod hec tertia racio et secunda habent unum fundamentum. nam quod demonstracio est ex hiis que sunt per se et secundum quod ipsum id est ex propriis ut innuebat ratio secunda. et non est ex communibus nec ex hiis que sunt in alio genere ut innuebat hec ratio tertia. et quia communia non sunt propria et sunt extranea ideo ex talibus non est demonstracio. Dubitaret forte aliquis quod videtur falsum quod quedam sint communia. quia quedam predicantur de aliquibus et tamen eis non sunt communia ab illis. Sed quedam non predicantur de superioribus et superiora de inferioribus et tamen eis sunt communia et cetera. Dicendum quod hic appellatur commune omne illud quod convenit alii et per quod potest descendere in aliud genus. nam demonstracio de aliquo subiecto in illud attingit illud subiectum et non extendit se in aliud genus subiecti. et per communia non determinatur aliqua species subiecti. Sed extendunt se in aliud genus subiecti. ideo demonstrare per communia non est demonstrare per ea que sunt secundum quod genus subiecti. Sed per ea que se extendunt in extraneum genus subiecti. demonstrare ergo passionem de aliquo subiecto per communia est demonstrare per extranea non que illa extranea quod non conveniant illi subiecto. ut ideo arguebat. Sed dicuntur communia quia se extendunt in extraneum genus subiecti quod demonstracioni non convenit. Deinde cum dicit quare si per se est adducit quartam rationem superius exeo quod inest. Debet esse cum eodem genere. sunt cum eadem proximitate cum extremis et hoc idem est probare eundem conclusionem minus. nam quod scientie subalternate procedant per principia propria et per principia que sunt in eadem proximitate. sunt in eodem genere cum extremis. Sed cum hee scientie sic procedant per propria et non per communia. omnis est et omnis scientie demonstrative per propria et non per communia procedant in hac autem. ideo sic procedit quod postquam ponit hanc rationem. posito quod fecerint mencionem de scientiis subalternatis et subalternantibus dat doctrinam in illas ibi differunt autem dicens ergo quod si per se inest id est et ipsa passio subiecto supponitur cum inest necesse est et medium in eadem proximitate id est in eodem genere esse supponitur cum extremis. Si vero non id est si aliud medio accidit esse quam non demonstretur sic. Sed supponitur demonstrare est sicut armonica id est sicut musica supponitur demonstratur per arismetricam. hic autem id est que sunt hic et que sunt talia demonstrantur quod de similibus quod demonstratur quod que sunt hic id est que sunt armonica et que pertinent ad scientiam subalternatam demonstrantur. Similiter sicut taliter scientie quod scientie subalternate que ad ea que sunt earum procedunt per propria principia. sic et alie scientie. unde ergo est supplenda ratio quod si scientie subalternate de quibus minus videtur procedunt per principia non communia. Sed per propria que sunt in eadem proximitate et in eodem genere. quod omnes alie scientie sic procedunt. Dubitaret forte aliquis quod videtur falsum quod scientie subalternate demonstrent sicut per principia propria. sicut et alie scientie. quia alie scientie habent sua principia propria per que procedunt. Sed subalternate

non vim habet per principia propria sed sumunt principia aliarum scientiarum et
sic videtur falsum esse quod per demonstrationes fiat scire propria.
Ad quod si volumus bene videre qualiter fiat hic demonstratio
oportet nos ponere exemplum aliquod perspectivum manu duci ut
puta vellet perspectivus probare hanc passi-
onem de oculo quod dextre visa videbit oculum
dextrum esse dextrum et sinistrum esse sinistrum quod probabit
per hoc quod dexter per centrum visus diametraliter terminat simili-
tudinem suam in dextram partem oculi et sinister in sinistram.
probabitur ergo passio perspectiva ut talis visio
de subiecto dextro consideratur perspective non per medium geo-
metricum sed per medium proprium ut quod sic terminatur de quibus
in passionibus non habet se intromittere geometria verum-
tamen quod talis intersectio sic fiat diametraliter declarabit
per similitudinem angelorum. quoniam similitudinem declarare
spectat ad geometriam ergo in talibus aliquid est quod est pure
geometricum aliquid quod est pure perspectivum aliquid autem
est quod non est perspectivum in se consideratum sed est eius ut
subicitur geometrie vel est geometrie sibi acceptum sed
est eius ut descendit in perspectivam. Nam declarare de
similitudine angelorum secundum se hoc est pure geometricum.
probare hanc visionem de oculo per hanc intersectionem
hoc est perspectivum. sed ad probandum hanc intersectionem
esse talem per similitudinem angelorum non est aliquid quoniam
ad aptare hoc quod declaratum est in geometria ad materias
speciales ut ad oculum dextrum consideratur perspecti-
vus. hanc enim ad aptationem facere non spectat ad
geometriam secundum se consideratam sed est eius ut descendit
in perspectivam. Sic enim hoc facere in geometria sic ad
aptare ad specialem materiam non est perspectivum ut perspec-
tivus est sed est eius ut regulatur per superiorem ar-
tificem. ergo scientiarum subalternatarum una propositio scientie subalter-
nantis non est aliquid quoniam propositiones illas ad speciales materi-
as applicare tunc ergo subalternata dicet de propositio-
nibus illis ad talem materiam applicatis quod ita
est et propter quid superior artifex demonstrabit. Tunc ergo
quod sic applicat non propria demonstrat perspectivus et
passio illa ut facere tales angelos non est per
se ipsius sub perspectiva non est linea visualis ut visu-
alis est sed magis est linea secundum abstractionem sumpta sed quoniam
est passio perspectiva et subiectum perspectivum oportet medium
esse perspectivum ita quod et scientie subalternate quedam non
sumunt conclusiones ex propriis sicut et alie scientie. ergo per locum a mi-
nori si in hiis verificatur quod non procedant ex extraneis
nec ex communibus sed ex propriis multo magis hoc verificabitur in
aliis. ea ergo que sunt geometrica et ad aptantur
ad oculum non sunt perspectiva secundum quod huiusmodi et que sunt
arismetica talia et ad aptantur ad sonum non sunt scientie

armonice secundum quod huiusmodi. Ideo signanter philosophus quod que sunt huius-
modi que sunt talia id est que sunt armonica secundum quod
huiusmodi vel que sunt perspectiva secundum quod huiusmodi et illa que sunt
scientie subalternate secundum quod est ipsa quoniam sunt talia demonstra-
tur ergo id est demonstrantur per propria principia sicut et aliis scientiis.
Nam si passio est per se perspectiva et subiectum quod per
se in est esse perspectivum quod necesse est medium esse in eadem
proximitate cum extremis necesse est ipsum perspecti-
vum esse. ¶ Deinde cum dicit quod differunt autem quia
mentionem fecit de armonica que est scientia sub-
alternata et de arismetica que est subalternans ideo dat
differentiam inter has scientias dicens differunt autem super scientie sub-
alternate a subalternantibus eo quod ipsum non quia est scientia
alterata id est subalternate et subditur ipsum non scientie subalterna-
te alterius generis est super aliam subalternatam dicens ergo
ipsum quia est scientie subalternate sed dicens propter quid est
scientie superioris cuius sunt per se passiones. ¶ Quod
autem quod subiectum scientie subalternate est aliquomodo alterius
generis ab subiecto scientie superioris ut linea visualis est aliquo
modo alterius generis a linea simpliciter. perspectivus ergo ideo quod
est geometricus ut quod angulus et anguli equales
sint contenti per duas rectas applicabit ad line-
am visualem ut ad oculum et dicet quod talis
angulus in oculo est contentus per duas rectas. illud
autem quia non spectat ad geometriam secundum se considera-
tam quia non habet se de oculo intromittere. verumtamen quia
hec passio videlicet esse contentum per duas rectas est
linearum secundum abstractionem consideratarum ideo dicit propter quid
spectat ad superiorem artificem. ut ad geome-
triam huius passionis dicit propter quid nullo modo spectat
ad perspectivum sed dicit quia aliquomodo spectat ad geo-
metriam et aliquomodo ad perspectivam. Nam dicit quia si-
cut spectabit ad geometriam quod est dicere propter quid sed
dicere quia in hac materia ut in oculo spectabit ad perspec-
tivum ut subalternatum geometrie et ut propositiones
geometricas ad aptat ad suam materiam specialem.
¶ Deinde cum dicit manifestum autem ex hiis manifestum. ex quibus
premissis concludit conclusionem intentam dicens quod manifestum est
ex hiis id est ex dictis quod non est demonstrare unumquodque
quod simpliciter id est secundum quod huiusmodi sed est demonstrare super unum-
quodque quod est ex principiis unicuique id est ex principiis
propriis. ¶ Tunc secunda illa pars sed horum principia. In qua
ostendit utrum hec communia sint alicuius scientie propria ostendens
quod sunt propria mediate. quod est probare principia
omnium scientiarum contra quod dicit quod post facit quod dicit est.
secundo concludit quoddam corollarium quod sequitur ex dictis
ibi et non scientie magis. dicit ergo sed principia horum id est huiusmodi scientiarum
specialia habent quoddam id est habent aliquod principium commune super se.

ꝯpbenē. Si aūt hī m̄ est. et q̄ nō est vnicuiqꝫ scīe
spāl pn̄ ꝓpa demirāre. vndit eciā .n. illa
.s. pn̄ cōīa pn̄ oīm aliorꝫ pncipiorꝫ et scīa
illorꝫ pncipiorꝫ cōīū ut mēa est ꝓpa oībꝫ ill
pncipiis cōībꝫ. Glo aūt ītencionem
phi ee. q̄ aliq̄ scīa ut mēa ꝓpe habeat
ītende de hīs pncipiis cōībꝫ .ꝑ. de hīs digta
tibꝫ et de hīs pmis al ꝯcepcōbꝫ ꝑ que robo
rātē pn̄ aliarꝫ sciarꝫ. Glo ī q̄ ꝑ vba text
poss hī formari sic. Quecūqꝫ scīa ꝓbat pn̄
sciarꝫ spāliū illa scīa est ꝓpa ill pn̄ qībꝫ ꝑ
ꝯtalia pn̄ demirāntꝫ mēa est hī g̊ et c. Glo
hī vō poss formari sic. sicꝫ se hꝫ scīa spāl ad pn̄
spālia sic se hꝫ scīa cōīs ad pn̄ cōīa. Sꝫ scīe
spāles sūt ꝓpe pncipiis spālibꝫ g̊ et cōīs scīa
est ꝓpa oībꝫ hiis pncipiis cōībꝫ. Glo m̄ po
ssꝫ formari sic. Sicꝫ hī scīa spāl q̄ est de hīs ente
est ꝓpa hiis pncipiis spālibꝫ sic scīa cōīs q̄
est de ente cōī sū est de ente ī eo q̄ ens est
ꝓpa hiis pncipiis cōībꝫ mēa est hī g̊ et c.
Glo ī q̄ si pn̄ sciarꝫ spāliū nō ꝓbarꝫ
ꝑ pn̄ cōīa cū arguēe ꝑ pn̄ cōīa nō spectāt
ad scīas speciales. nō ꝯpabit ad eas de
mīrāre hī pn̄. Sꝫ hī ꝯpabit ad mētam que
cū sit ꝓpa hiis pncipiis cōībꝫ ad ipsam
ptinꝫ demirāre pn̄ oīm sciarꝫ. Deīn cū
d. et n. scit mg̃. ꝯcludit ꝗdā correlaria
q̄ seqūtꝫ ex dcīs. sūt .n. hī correlaria ta. iux
ta que dixit ī capitulis pcedentibꝫ dixit
.n. s. q̄ scīa est ex cāūs pncipiis et ex cāūs
cāis. que nō ꝗ alr̄ se hīe ꝯtī g̊ se hoc
correlariū q̄ si scire est ꝑ cāis. g̊ illa scīa
q̄ ꝯdit altiores cāūs et que mg̃ ꝓcedit ꝑ cāis
mg̃ facit scire. Rursus dixit supi q̄ scīa
nō descendit ī aliud gen̄. vn̄ ꝯcludo q̄ necē est l
ee eīdē gen̄ sip̄ ī quo descendit scīa et hī ꝯ ad
ꝓpas ꝯclōnes illi scīe. l ee eiusdem gen̄. sic .i.
ꝗdam q̄ ꝯ scīas sbaltnatas. scīa .n. sbalt
na aliqm̄ ꝯuenit ī gīre sibi. cū scīa supiori
ꝯtī g̊ se hī correlariū q̄ scīa demirātīa l nullo
m̄ descendit ī aliud gen̄ l si descendit aliqm̄ in
aliud gen̄ tūc hī est solū ī sciās sbaltnas. Glo
dixit q̄ vnicuiqꝫ est demirāre n̄ ex nō ꝯ pn̄
Sꝫ ex imediatis et ꝯ ꝑcis. ꝯtī se hī correlariū q̄
diffile est ꝯgnoscere an sciam̄ q̄ si nō est scire n̄
ex pn̄ ꝑcis ꝑpriis. q̄ diffile est ꝯgnoscere utrū
habeam̄ talia pn̄. diffile est ꝯgnoscere an scia
m̄. Secūdm correlariū īcipit ibi Sꝫ demirātio
cuius ibi. diffile aūt est. est g̊ pmū correlariū q̄

q̄ ītelligit ꝑ supiores cāis q̄ mg̃ scit et mag̃
ītelligit eo aūt et eciā scit mg̃ ītelligens ex su
perioribꝫ cāis q̄ etiā sup̄ ītelligens ex īferioribꝫ
et sbdit q̄ ex supioribꝫ .n. scituit. cū nō sciat
cās ex cāūs. i. cū nō scit apostiori sꝫ scit cās ꝑ
cāūs. i. ꝑ effcūs sꝫ tūc scit ex supioribꝫ q̄ scit
ex pioribꝫ et q̄ scit effcūs ꝑ cās. vn̄ ꝯcludit ergo
si mg̃ scituit sup̄ ille q̄ mg̃ hꝫ cās et maxīe
scituit sup̄ ille q̄ maxīe hꝫ cās scīa illa et mg̃
et maxīe sup̄ eē scīa. que mg̃ et maxīe ꝯsidat
cās. Glo aūt q̄ iux ꝯsidacōes editas in
topicē. sꝫ simp̄ ad simp̄ et mag̃ ad mag̃. et ma
xīe ad maxīe. Si g̊ scire est ꝑ cās mag̃ scire
eē mg̃ ꝑ cās et maxīe scire maxīe ꝑ cās et
sic se hꝫ scire ad scire ita se hꝫ scīa ad sciam.
Si g̊ mg̃ hīe cās est mg̃ scire et maxīe max
ime scire g̊ scīa illa mg̃ et maxīe erit scīa.
que mg̃ et maxīe ꝯsidat cās mēa g̊ mg̃ fa
cit scire q̄ aliq̄ alia scīa. q̄ mg̃ ꝯsidat cās
et altiores cās sic ī scīa supior ut scīa sbalt
nans mg̃ facit scire q̄ īn scīa īferior et sbalt
nata. q̄ mg̃ ꝯsidat cās. Deīn cū d. Sꝫ de
mirācio. ponit sīm correlariū videlꝫ q̄ demirācio
nō vadit ī aliud gen̄. et si vadit l si descendit.
ī aliud gen̄. hī nō erit ī eē gen̄ simp̄ Sꝫ solū hoc
erit ī sciās sbaltnas eo aūt Sꝫ demirācio nō
ꝯuenit. i. nō ꝯuenient descendit ī aliud gen̄ Sꝫ si
cut dcīn est. Si demirācio descendit ī aliud ge
n̄ hī erit solū ī sciās sbaltnas sicut geometre
demiraciones descendūt ī mechanicas l in
machinatīas aut ī ꝑspectiuas et arismetice in
armonicas. Glo aūt q̄ mechanice multa su
pponūt a geometria sicut facientes fundum
ī dolio supponūt q̄ latus exagoni sit medi
etas dyametri hī .n. modo fundat dolia. q̄
ꝓporcionat circinū donec sexies replicatū
ꝯphendat rotunditatē dolii et sīm ꝯtꝫ
ꝑ ea circini fit fundus dolii q̄ g̊ geometra ꝓ
bat ī sexto geometre. ī ꝓpone .14. q̄ latus exago
ni est medietas dyametri. hī machinatīa ars u
fabri lignarii ꝑsuppoit descendit g̊ geometria
ī artes mechanicas. descendit ī ī machinatiuas
machinatīa .n. ars est que facit machinas et que
erigit edificia ad quorꝫ erectōm multū valent
demirāciones geometre. et maxīe ille que sūt
de angulis et de ꝓporcōe latiū triangulorꝫ Ru
rsus arismetica descendit ī ꝑspectiuā q̄ multa su
ppoit ꝑspectiuus que geometra ꝓbat arismeti
ca aūt descendit ī armonicā. i. ī musica. Deīn

cum dicit. difficile est autem. post tertium tangit quartum videlicet
quod difficile est cognoscere an sciamus quia difficile est co-
gnoscere utrum habeamus propria principia passionis quam intendi-
mus concludere. Et hoc est quod dicit difficile est autem noscere. Scilicet utrum
super praedemonstrationem an non. Et causa est quod difficile est
enim noscere si sciamus ex principiis uniuscuiusque idest ex principiis propriis
an non. quod vere est scire. quasi diceret quod non est vere scire nisi
ex principiis propriis. nos autem opinamur hoc idest opinamur sci-
re si habeamus syllogismum ex aliquibus veris et super opinamur
nos scire ex primis idest ex universalibus et communibus. Sed hoc non est
idest non est scire hoc modo. Sed oportet propria esse primis idest oportet
esse principia propria idest propria proximis cum primis et cum quibus
similiter enim cum primis principiis idest cum principiis communibus oportet habere
principia propria idest propria communia enim non faciunt scire sine
propriis. Consequenter quod ad scire non sufficit assumere
quaecumque nec non sufficit assumere communia. Sed similiter cum
communibus oportet assumere propria et propria et quia hoc est difficile
cognoscere utrum talia sint quae accepimus difficile est
cognoscere an sciamus. Dubitaretur forte alicui circa
quia non faciunt scire sine propriis. Dicendum quod sicut res
se habet ad cognoscere ita ad cognoscere et illa eodem
modo quo videmus in productione rerum videmus et in
aedificatione scientiae. Sicut enim ad productionem olivae non
sufficit sola virtus solis quae est causa universalis communis ad
omnia generabilia sed requiritur ibi virtus pullulativa
olivae quae est causa propria eius et tamen virtus pullulativa
non agere nisi roborata per virtutem solis. Sic communes
conceptiones non aggenerant scientiam sed oportet quod ibi
sint principia propria. ipsa tamen principia propria non concluderent nisi
roborata essent per communia. et si volumus hanc ad-
aptationem magis extendere dicemus quod sicut virtus solis
qui est virtus communis non forte sufficit ad generandum
aliquid in perfectum. ut ad generandum ea quae fiunt ex putre-
factione. ad generandum autem alia perfecta non suf-
ficit virtus solis sine proprio semine. Sic ad gene-
randum cognitionem imperfectam ut ad hoc quod fiat in nobis
opinio sufficiunt communia. Sed ad hoc quod fiat in nobis
cognitio perfecta et ad hoc quod adgeneretur in nobis scientia simpliciter
cum communibus requiruntur prima et propria principia. Propria in

Lc° 22

Dico autem prima unoquoque
genere et cetera. quia philosophus in praecedentibus dixerat non
esse scientiam per communia principia sed per propria. In
parte ista vult determinare de principiis tam
de communibus quam propriis et quod tamen facit quia primo diffinit
ipsa principia secundo distinguit ea. tertio ostendit quomodo scientia et
doctrina se habeant ad illa secunda ibi. Sunt autem
quibus utuntur. tertia ibi sunt autem propria quidem et cetera. Primum
duo facit quia primo diffinit ipsa principia secundo comparat ea
ad non principia ibi. quid quidem et significent. dicit ergo. dico
autem idest diffinio et describo esse principia in unoquoque genere
illa quaecumque sint non contingit ea demonstrare. Consequenter
quod idest est principium quod est indemonstrabile. et si est indemonstrabile
simpliciter est principium simpliciter. Sed si sit indemonstrabile in aliqua scientia
est principium in illa scientia. Consequenter quod non demonstrantur principia
nec opposita principiorum nulla enim scientia possunt demonstrari
scientiam eiusdem non demonstratur nisi scientia quod non est. Ergo quia
ad indemonstrabile conveniunt principia cum oppositis eorum. Sed quia ad
esse differunt principia enim et ea quae sunt falsa. sunt
indemonstrabilia sed differunt sed ab illis. quia principia sunt
falsa quae non sunt. duo ergo dixit de principiis quod sunt et quod
sunt indemonstrabilia. primo autem sunt differunt ab oppositis falsis
sed secundum sunt indemonstrabilia differunt a conclusionibus veris.
Consequenter nota quod cum diximus illa esse principia quae cum sint sunt
indemonstrabilia oportet quod vel accipiatur esse per se simpliciter vel per se
per se. Sed non per esse per accidens nec per esse conclusionis. principia
ergo sunt et sunt simpliciter et non possunt demonstrari ut sic
differunt autem a falsis quae non sunt ut sunt simpliciter
differunt ab his quae sunt conclusiones. nec sunt inde-
monstrabilia differunt a conclusionibus per se et necessariis. Deinde
cum dicit. quid quidem et significet. comparat principia ad non
principia esse quod tamen facit. quia primo dat convenientiam et ea-
secundo dat differentiam. Et totum quod dixerat manifestat
per exemplum. secunda ibi quod autem sit principium. tertia ibi ut quid
unitas. est autem convenientia inter principia et non principia
quia de omnibus oportet praesupponere quid est. quid dicit principium. Et hoc est
quod eadem significet quam principia. et quae sunt consequentia ex his idest quae
sunt ex primis accipere idest supponere. vel accipiamus
nos idest supponamus. quasi diceret quod in hoc conveniunt et prima
et ea quae sunt ex primis quod de eis oportet accipere
idest supponere quid est. quid significat principium. Deinde
cum dicit quod autem sint principia. dat differentiam inter principia
et non principia. dicit quod autem sint principia necesse est accipere
idest supponere alia vero demonstrare. quasi diceret quod hoc est
differentia inter principia et alia quia principia supponimus esse alia
non demonstramus. Deinde cum dicit ut quid unitas.
quod dixerat manifestat per exemplum. dicit ut quid unitas
et quid rectum et quid triangulus simpliciter accipimus idest sup-
ponimus quid ista significent. sed ergo unitas sit
principium in triangulo et rectum sint ea quae concludunt
per principia tamen in his conveniunt unitas cum triangulo et recto
et in his conveniunt principia cum non principiis quod de utroque su-
pponimus quid est quod significet nomen. Exemplificata
est ergo convenientia principiorum ad non principia. exemplificat autem
de eorum differentia dicens. est autem accipere idest supponere vel
unitatem et magnitudinem esse. alia autem demonstrare.
magnitudo ergo quae est principium in geometria et unitas

que est principium tamen singulariter ita supponuntur esse
alia autem demonstrant. Quid ergo ad esse distinguit
principium a non principio, quia principium supponitur esse, non principium
vero demonstrant. ¶ Ideo dicit quod si arismetricus
negaret unitatem esse non haberet viam ad proban-
dum contra negantem. Et si geometer negaret ma-
gnitudinem esse non posset probare intentum
et ideo talia tamquam principia hii artifices presuppo-
nunt esse, alia vero demonstrant. ¶ Dubitatur
forte aliquis utrum principia accipiamus esse vel quod idem
est utrum oporteat nos assentire principiis vel possimus
negare ea. Et videtur quod possimus negare ea. Videtur
quod possimus negare principium esse, ex eraclito ut patet
ex iiii. methaphysice negavit hoc principium de quolibet affirmatio vel
negatio vera. ¶ Preterea principium se habet tamquam antecedens conclusio-
nis. Sed qui negat conclusionem negat antecedens
ergo qui negat conclusionem negat principium. Sed multi
negant conclusiones credentes eas esse falsas ergo et
cetera. ¶ Dico quod hic est opus triplici distinctione.
una distinctio ad solvendum quesitum quia erat
talis quod aliquid est negare aliquid exterius et interius et aliquid est
negare ipsum ut resonat in vocali et in aliquo
et ut est in anima. Secunda distinctio talis quod aliquid est nega-
re aliquid per se aliquid per accidens. Tertia talis quod aliquid est nega-
re aliquid directe et aliquid indirecte. Quarta talis quod aliquid
est negare aliquid ore et aliquid corde. Per has distinctio-
nes solvitur questio proposita. Cum ergo queritur utrum de
necessitate accipiamus dignitates esse vel quod idem est
utrum de necessitate assentiamus eis vel possimus eas
negare aut in locutis exterius et interius aut
ut sunt in vocali et in aliquo et ut resonant in anima.
Si loquitur de dignitatibus non interius sed ut reso-
nant in anima. Sic planum est quod multi negant
eas immo omnis homo per hominem loquens prorumpit in aliquid
falsum et per consequens negat dignitates. Propter notan-
dum quecumque dicitur aliquid esse vel dicitur hec affirmatio
vera tunc dicitur esse quod non est. Vel negatio vera tunc dicitur non
esse quod est. Sed quecumque dicitur esse quod non est vel non esse quod est
dicitur contradictoria verificari ergo quecumque dicit aliquid falsum
dicit contradictoria verificari. Ergo hanc dignitatem
que est de quolibet affirmatio possumus negare et
negamus multotiens ut resonat in vocali in proposi-
tionibus aliis. Sed si queras utrum hanc digni-
tatem que est de quolibet affirmatio possimus nega-
re interius et per se secundum rem suam ad hoc valet quarta distin-
ctio quia aut loquitur per se aut per accidens. Si per
accidens sic multi negaverunt et per se nota. Mul-
ti enim habentes rationes aliquas quas nesciebant

solvere negaverunt ea que erant nota non so-
lum intellectui sed et sensui. Sic zeno negavit mo-
tum. Videbat enim zeno ad sensum quod ipse ibat ad
forum et quod currebat in stadio tamen quia non vide-
batur ei quod posset ponere motum nisi poneret infinita
pertransiri et nesciebat hanc rationem solvere ne-
gavit motum. Sic et per accidens aliquis negaret hoc
principium de quolibet affirmatio quia forte haberet aliquam rationem
quam nesciret solvere. Ergo in anima ut in conclusionibus vel per ac-
cidens ut per accidens possimus negare principium nam quilibet
quod negat conclusionem ex consequenti negat principium. Rur-
sus per accidens ut propter aliquam rationem quam nesciremus sol-
vere in negare principium est et tertius modus negandi
principium videlicet indirecte. Sic eraclitus ut patet ex iiii.
methaphysice negavit hoc principium de quolibet affirmatio asserens
quod non contingeret contradicere. Sed hoc non fecit directe. Sed in-
directe. Credidit enim omnia esse in tanto fluxu quod statim
cum aliquis diceret hoc est statim propter fluxibilitatem rerum po-
sset dicere hoc non est. Unde reprehendebat eraclitus
socratem dicentem quod poterimus eandem aquam fluvii tan-
gere bis. Dicebat enim ipse quod nec semel. Sic ergo per era-
clitum propter fluxibilitatem aque eandem aquam non po-
ssumus tangere bis. Ita per eundem propter fluxibilitatem
rerum de eadem re eodem modo se habente non poterimus
loqui bis et ideo volebat quod statim cum diximus
rem esse poterimus dicere rem non esse. Iste ergo negavit
hoc principium de quolibet sed indirecte quia non credebat di-
recte et per se contradictoria verificari. Scilicet credo nisi possunt
negari principium ore et quamvis assentiamus eis cor-
de possumus ea negare ore. Principium ergo et potissi-
me communes animi conceptiones corde et directe et per se
et secundum rem negare non possumus. Ore autem et in-
directe et per accidens et non per se. Sed ideo conclusionum quas
negamus non prohibet negare principium. Cum ergo arguitur
de eraclito solutum est per iam dicta. Quia ille non ne-
gavit hoc principium de quolibet affirmatio directe sed indirecte. Si
negavit hoc principium cum significatione propria. Sed cum ex-
tranea credidit enim ad hoc quod verificarentur contradictoria de
eadem re quod sufficeret rem illam esse tante fluxi-
bilitatis quod statim cum affirmaretur de ea ad statim
posset negari de ea idem. Cum vero ulterius arguebatur
quod qui negat conclusionem negat antecedens et qui negat
conclusiones negat principium. Patet quod negare principium hoc modo prout
scilicet negamus conclusiones non est negare principium per se et per
rem suam. Sed solum prout in vocali resonat in conclusio-
nibus vel hoc non negare principium explicite sed implicite.
¶ Ulterius forte dubitatur aliquis de eo quod in littera
dicitur quod prima oportet accipere id est supponere alia vero de-

intrare. Sed prima principia sunt ea que sumuntur ex
ipso ente ut quod contradictoria non possunt simul esse vera
et quod oportet alteram partem contradictionis esse veram alteram
falsam. Certum ergo alia potuit demonstrari ergo quod
omne totum sit maius sua parte et quod que uni et ei-
dem sunt equalia inter se sunt equalia et certum non
demonstrari potuit quia non sunt omnino prima sed
habent alia priora se. ¶ Sciendum est quod tales
propositiones sunt communes animi conceptiones ergo indemonstrabiles.
¶ Nota quod illa dicuntur prima in que intellectus fer-
tur suo discursu quecumque enim propositiones tales sunt
quod statim cum proponuntur intellectus statim assentit
et illa dicuntur prime. est enim in ipsis communibus animi conce-
ptionibus ordo ut sicut primum apprehensum ab in-
tellectu est ens rece. ita prima communis animi concep-
tio est illa que inmediate fundatur in ipso
ente vel in ipso esse. quod de quolibet oportet esse vel non esse. Ratio
ergo primitatis potest accipi secundum ens et partes entis
et sicut inter istas communes animi conceptiones est ordo quod illa
que fundatur in ente est prior aliis que fundan-
tur in partibus entis potest et accipi ratio primitatis si-
cut dicitur omne quod prius in quod fertur intellectus suo discursu secundum
quem modum omnes communes animi conceptiones sunt proposi-
tiones prime quia suo alio discursu sunt alia ratio-
nes assentit intellectus. dicuntur ergo ut melius ap-
pareat quod dictum est quod sicut ad unam et eandem scien-
tiam communem et primam ut ad methaphysicam pertinet non solum
consideratio de ente. sed de partibus entis. attamen in
sua consideratione est ordo quia primo considerat methaphysicus
de ente deinde de partibus entis sic communes animi conceptio-
nes et prime sunt ille que non solum sumuntur ex
ente sed ex partibus entis. est enim communis animi conceptio
quod de quolibet oportet esse vel non esse que fundatur in ipso en-
te. et est et communis animi conceptio quod omne totum est maius
sua parte que fundatur in primo entis quod est pars
entis. Similiter principales partes entis sunt decem predi-
camentorum ut declaravi hic in v. methaphysice. omnes ergo tales
propositiones que sunt in eis quibus de eis spectat conside-
rare ad scientiam communem sive fundentur in ente sive in partibus
entis sunt propositiones prime et dignitates et communes animi con-
ceptiones. attamen in eis est ordo. quia ratio primitatis
et dignitatis principaliter reservatur in communi animi conceptione
que sumitur ex ente quam in aliis que sumuntur ex par-
tibus entis. Argumenta autem soluta sunt per iam
dicta. ¶ Deinde cum dicit sunt autem quibus utimur. di-
stinguit ipsa principia esse quod ea sciat et quid sciat quod
demonstrandum est. Et primo ponit eius divisionem secundo de-
clarat que dixerat. ibi communia autem secundum analogiam.

tertia ibi propria principia quidem. dicit ergo primo. sunt autem super
principia quibus utimur in demonstrativis scientiis. alia
quidem propria unicuique scientie. alia vero communia. quasi dicat quod principiorum
quibus utitur demonstrator quedam sunt communia. que-
dam propria. ¶ Deinde cum dicit communia autem secundum analogiam.
respondet cuidam tacite obiectioni. diceret enim aliquis esse inconve-
niens quod demonstrator utatur quibusdam principiis communibus
transcendentibus suum genus et ex scientia sumit speciem
ex proprio obiecto. Si utetur principiis communibus transcen-
dentibus suum genus. ageret ultra suam speciem quod
est inconveniens. ad solvendam ergo hanc obiectionem de-
clarat philosophus quod licet scientia demonstrativa utatur principiis
communibus ostendens quod non utatur eis nisi secundum analogi-
am et secundum proportionem propriam sibi ideo sic utatur tali-
bus principiis sicut specialibus que non transcendunt propri-
um genus non ageret ultra suam speciem. ideo ait quod communia
autem secundum analogiam quasi dicat quod scientia demonstrativa ac-
cipit principia communia secundum analogiam id est secundum proportionem
propriam sibi. Et reddit quare utile est quodcumque est in
eodem genere quod est sub scientia quasi diceret quod utile est
ipsi scientie tamen accipere de principiis communibus quod est re-
spectat ad genus subiectum quod est sub illa scientia. Dico autem
genus subiectum esse sub scientia quia subicitur considerationi ipsi-
us scientie. ¶ Deinde cum dicit propria quidem principia. declarat
que dixerat. dixerat autem tria primo enim dixit quod qui-
dam sunt principia propria. secundo quod quedam sunt communia et
dixit quod de principiis communibus tamen accipit scientia
quod pertinet ad genus subiectum. Similiter ideo tria facit quia primo
declarat que sunt propria principia. secundo que communia. tertio
secundum quod scientia tamen accipit de principiis communibus
quod spectat ad suum subiectum ibi communia autem ut si ab
equalibus. tertia ibi sufficientes autem. dicit ergo quod propria
principia quod dico ut lineam esse huiusmodi videlicet lon-
gitudinem sine latitudine. et rectum supponere esse huiusmodi vi-
delicet quod medium non exeat ab extremis vel lineam rectam
esse illam que tota sub puncto tegitur. ¶ Nota
autem quod propter differentias specialiores sunt propria principia
in scientia utente illis terminis visuali et geometrie
per diffinitionem circuli probat lineas exeuntes
a centro equales esse. utitur ergo geometria diffinitione
circuli tamquam principio. sic et utitur diffinitione linee
recte tamquam principio. lineam ergo esse huiusmodi et rectum
esse huiusmodi sunt propria principia in geometria. ¶ Dein-
de cum dicit communia autem. declarat que sunt principia com-
munia dicens communia autem super principia dico si ab equali-
bus equalia detrahas quod equalia relinquuntur
quasi dicat quod communia principia vocantur communes animi conceptiones.
¶ Deinde cum dicit sufficientes autem. declarat

ceul videlicet

certum, videlicet quod scientia tantum accipit de istis principiis communibus quod facit ad subiectum suum. Forte autem sic est ratio: quo non indiget scientia non accipit scientia, sed ultra subiectum suum non indiget scientia, ergo etc. Ideo autem sufficienter dicit est unumquodque eorum, scilicet principiorum communium, quod est in genere, id est quantumcumque pertinet ad genus subiectum, quod dicit quod scientia non indiget ultra suum subiectum. Sed sufficit ei tantum accipere de istis principiis communibus quantum pertinet ad genus subiectum. Et quod hoc sufficiat patet, quia idem enim faciet super geometria si non accipiat de omnibus equalibus sed in magnitudinibus solum, arismetrica in numeris, id est idem faciet si accipiat in numeris solum. Dicit autem quod cum geometer vult arguere per primum principium si ab equalibus equalia demas etc., non oportet quod accipiat ipsum in tota sua universalitate, sed sufficit quod accipiat ipsum contractum ad magnitudines, non cum intendat arguere nisi de magnitudinibus; sufficit quod dicat sic: si ab equalibus magnitudinibus equales magnitudines demas, magnitudines remanentes equales erunt; et arismetricus accipiat hoc principium contractum ad numeros, ut si ab equalibus numeris etc. //

Dubitaret forte aliquis. Quod verum sit dicens quod autem philosophus narrat in primo posteriorum loquens de hiis principiis autem quod oportet ea accipere universaliter, dicit quod debemus dicere quod a quibuscumque equalibus equalia demas etc. Nam si acciperem tale principium particulariter, ut si vellem probare angulos contactionis esse equales quia remanent ex eo quod ab equalibus dempta sunt equalia, sed ad hoc probandum accipiatur hoc principium particulariter, sed ab equalibus equalia demas, aut tu intelligis de equalibus angulis contactionis aut de aliis equalibus. Si de aliis equalibus, facis sillogismum non ad propositum. Si de angulis contactionis, petis quod est in principio, quod assumimus quod volumus probare. Oportet ergo quod accipiat universaliter et dicens a quibuscumque equalibus equalia demas etc. Dicendum quod hoc principium assumptum et hoc principium quando assumpta oportet esse universaliora quam conclusio, sed non oportet esse universaliora quam subiectum scientie. Ut si geometer volo probare de aliquibus lineis quod sunt equales et hoc per istud principium si ab equalibus etc., oportet hoc principium accipi universalius in conclusione, sed non oportet accipi universalius quam subiectum geometrie, immo potest accipi in tanta subiectum. Sic a quibuscumque equalibus lineis equales demas etc. Subiectum enim in geometria est magnitudo. Constat autem quod linea est in tanta magnitudine. Ad probandum ergo de aliquibus lineis accipio hoc principium universaliter ad omnes lineas, quod facit dicendo principium assumptum universalius conclusione, sed non erit universalius quam ipsum subiectum geometrie. Ad salvandum ergo mentem philosophi in illo prohemio oportet hoc principium accipi universaliori modo quam conclusio. Ad salvandum autem mentem eius in isto loco non oportet quod aliqua scientia utatur talibus principiis ultra suum subiectum. Principia ergo communia debent accipi universaliori modo quam conclusio, propria autem possunt accipi convertibiliter. Et autem non peccat ideo quod est in principio si accipiatur convertibiliter propria; cum disputabimus de modo demonstrationis hoc ostendemus.

Demonstrativa [illegible]. Sunt autem propria et eadem. Ostendit quomodo scientia se habeat circa talia principia ad cuius cuiuslibet scientie quod de talibus conclusionem [illegible], videlicet passio, subiectum et principia, per que probatur passio de subiecto. Et hec principia sunt in duplici genere, quia quedam sunt propria, quedam communia. Duo ergo facit philosophus, quia primo ostendit quomodo se habent scientie circa subiectum et passionem et circa principia communia; secundo ostendit quomodo se habent circa propria, ibi: Sed autem interrogatio sillogistica et propositio conclusionis etc. Prima dividitur in duas, quia primo ostendit quod scientie demonstrative circa hec tria, videlicet circa subiectum, passionem et communes dignitates; secundo specialiter declarat de ipsis communibus dignitatibus, ibi: Non est autem suppositio neque petitio etc. Prima dividitur in duas, quia primo facit quod dictum est; secundo dat differentiam inter ipsas scientias, ibi: Quedam autem scientias. Prima pars dividitur in tres, quia primo ostendit quod demonstrativa scientia utatur circa subiectum, secundo circa passionem, tertio circa dignitates. Et tertio quia ex dictis concludit quod circa hec facit, videlicet circa subiectum, passiones et dignitates versatur omnis demonstrativa scientia. Secunda ibi: Horum autem passiones. Tertia ibi: Quod autem sunt demonstrativa. Quarta ibi: Omnis enim demonstrativa scientia. Dicit ergo primo: Sunt autem propria eadem. Supra sua interna que accipiuntur esse, id est que supponuntur esse, et interna illa esse circa que sua scientia speculatur que sunt per se super passiones illorum subiectorum, ut arismetrica unitates supponit esse, geometria autem signa, id est puncta et lineas supponit esse. Hec enim, scilicet arismetrica unitates et geometria puncta et lineas, recipiunt esse, id est supponunt quia sunt, et esse hoc, id est supponunt quid sunt; oportet enim de talibus supponere quia sunt et quid sunt. Glosa: dicit quod de subiecto oportet presupponere esse, id est quia sit, et esse hoc, id est quid sit. Glosa: tamen quod subiectum in arismetrica est numerus cuius principia sunt unitates. Sed ergo arismetrica de numero tamquam de proprio subiecto presupponit esse et quid sit, multo magis hoc presupponet de unitatibus que sunt principia numeri. Sic etiam subiectum in geometria est magnitudo cuius principia sunt puncta et linee. Si ergo geometer de magnitudine tamquam de proprio subiecto presupponit esse et quid sit, multo magis presupponet hoc de punctis et lineis que sunt principia magnitudinis. Declaratum est ergo quomodo demonstrativa se habet circa subiectum et circa principia subiecti, quia presupponit de eis esse et esse hoc vel super

poit de eis q sint et q sint. ¶ Deinde cum dicit
hor aut passiones. ostendit quomodo se habeat demonstra
tiue scientie circa predictas passiones dicens hor autem
id est horum passiones supra predicte sunt circa quid significet
unaqueque accipiunt id est presupponunt sup demonstra
tiue scientie. ut arismetica presupponit quid signi
ficet par et impar et quadratum et cubus. geometria quid
dem supponit quid significet irrationale aut reflecti aut
obuiari. ¶ Glosa autem quod par et impar quadratus
et cubus sunt passiones numeri de quo considerat
arismetica. irrationale uero et curuum aut reflexum sunt
passiones linee de qua considerat geometria. dicitur autem
linea irrationalis ut patet ex x. geometrie de qua irrationem quam
quam linea apposita per quam volumus scire propor
tiones aliarum linearum irrationalis vocabitur alias autem
lineas commensurabiles illi rationales dicentur commensurabiles
aut irrationales. ¶ Glosa et ex eo quod dictum est declarat
circa quod demonstratiua scientia se habeat circa has passi
ones quia presupponit de eis quid significet et quid est
quid dicitur per nomen. ¶ Deinde cum dicit quia autem sint.
ostendit quomodo demonstratiua scientia se habeat circa principia commu
nia. id est se habet demonstratiua scientia circa principia quia per
hec principia communia ad inuicem applicata demonstrant predictas pa
ssiones de subiectis. continuet autem sic litteram. dictum est
quod arismetica et geometria presupponunt quid sig
nificent predicte passiones. autem probatur. sed quod sunt sim
plex hee passiones non supponunt immo demon
strant per quedam communia. et ex hiis que demonstran
tur id est ex principiis et aliis conclusionibus. glosa dicit quod non solum aris
metica et geometria presupponunt de passio
nibus quid significent et demonstrant eas esse in
suis subiectis. sed solum et alius glosa talis quod demonstratiua
scientia hoc facit. ¶ Glosa autem quod eo quod est probato in
una scientia demonstratione est et approbatum principium in alia
ut approbatum principium ad probandum hec tres de triangulo est
triangulus extrinsecus cum probatur esse talis per lineam
eam cadentem eque distantem uni lateri ergo quod
principia approbata possunt esse conclusiones demonstrationum
in plus per principia que demonstrantur intelligit principia
approbata. patet ergo quomodo demonstratiua scientia negociatur
circa principia communia quia per hec principia communia et cum principiis que
demonstrantur id est cum principiis approbatis demonstrat predictas pa
ssiones de subiectis. ¶ Deinde cum dicit omnis enim de
monstratiua scientia. ex hiis que dicebat aut tria
esse per cognita. et que uniuersaliter scientia demonstratiua
dicit omnis enim demonstratiua scientia circa tria est. quecumque
ponuntur esse sup per cognita. hec autem sunt genus scilicet subiectum
de quo scientia speculatiua est predicte passionum et que

communes dicuntur dignitates. quod dicit quod ad ea que uniuersaliter scientia
sunt dignitates et exponit quas appellat dignitates
dicens. dignitates autem sunt ex quibus primis id est ex
quibus ut ex primis principiis una quaque scientia demonstrat et tertium
est quod uniuersaliter scientia sunt passiones circa quas significet
una quaque scientia accipit id est presupponit. ¶ Glosa quia
esse multa uniuersaliter scientia esse tamen tamen sunt precognita esse
que uniuersaliter. tria ergo sunt quecumque ponuntur esse precog
nita esse que uniuersaliter demonstratiua scientia videlicet subiectum
dignitas et passio. quamuis autem sunt ista precognita esse
principia sub libro omnium fuit. ¶ Deinde cum dicit quasdam
aut scientias. dat differentiam inter predictas scientias circa quod
tamen facit. quia primo ostendit quomodo scientie differunt circa suppositionem
subiecti. secundo quomodo circa suppositionem passionis. et ex hiis quod
dicat concludit quod licet scientie demonstratiue sic differunt
circa suppositionem subiecti et passionis tamen in hiis omnis conue
niunt quod circa ea precognita videntur videlicet circa subiectum
passionem et dignitatem secundum ibi et passiones non
est recipere. dicit igitur primo. circa primum dicit quod primo
facit quod dictum est. secundo assignat causam dicti ibi non
id est sicut nunc. dicit ergo quod nichil prohibet quasdam scientias despicere
supponere quedam eorum ut genus sibi non
supponere esse si sit manifestum est quod dicit quod tamen differunt
scientie demonstratiue quia quedam presupponunt suum
subiectum esse quedam autem habent subiectum ita manifestum quod despi
ciunt ipsum presupponere esse. ¶ Glosa dicit quod nulla
scientia probat simpliciter suum subiectum esse. et quod nulla probat
quia presupponit. sed licet quelibet non presupponat
suum subiectum non tamen quelibet de hoc presuppositione indiget
facere mentionem specialem sed ille que non habent
subiectum ita manifestum indigent de eo facere specialem men
tionem quia presupponunt esse. sed que habent subiectum ma
nifestum despiciunt de presuppositione eius specialem
mentionem facere. ¶ Deinde cum dicit sicut non sicut. as
signat causam dicti. intendit autem talem rationem.
Que non sunt similiter manifesta non sunt similiter presupponenda
sed non omnia sunt similiter manifesta. quia quedam sunt
manifesta intellectui quedam sensui quedam magis quedam
minus. non ergo omnia sunt similiter supponenda continuetur
autem sic. bene dictum est quod non omnes scientie similiter mentio
nem faciunt de presuppositione subiecti sui quia non omnia
sunt similiter manifesta id est sicut manifestum est quod sit numerus et
quod sit calidum et frigidum. Nam quod sit numerus
uel magis propinquum rationi quod calidum et frigidum magis
sensui tamen ergo hec per hec uerba quod non omnia sunt
eodem modo manifesta. ideo non omnia sunt eodem modo
supponenda id est omnes scientie eodem modo se habent ad sup
positionem subiecti sed aliquae scientie eo quod habeant

sbm nimis m. dedignat dcti spalem face
mcione. Deinde cum d. et passiones. dat di
fferencia i scias qz ad passiones. nam aliquo
scie dedignant spale mcione face qd significet
passiones. si significata eorum sint valde nota.
io aut qd et passiones. no est. i. no qd recipe pas
siones. i. suppone qd significent si sint mani
feste. sic necz coia recipit. i. supponit qd sig
ficent. qd est ab eclibz cetera deme. qm notum
est. Glo aut qd sic. qz coia sunt nota io
despicimus spalem mcione face de suppone q
n. ut qd significent. l despicimus de eis spalem
mcione face i suppo qd vera sit. sz ab aliis assu
mimus ea tacite vera. eo qd notum sit ea vera ee. sic
alie scie eo qd assumant passiones valde no
tas. dedignant spale mcione face. de suppo
ne passionum. qd significent sz ab aliis assumunt
significata illarum passionum tacite nota. De
inde cum d. sz n min. concludit ex dictis qd lz
scie sic differunt ut dcm est. omnes tn demonstra
tive scie. i. h conveniunt qd negociant circa tria p
cognita. videlz circa sba. passiones. et dignitates. io
aut sz n mi. l ut hz alia text. sz n lo. n. i.
n li. tria ea sunt s. pcognita. sup. de quibz nego
ciant scie. h aut tria sunt. et circa que demonstrant
i. sbiecta. et que demonstrant. i. passiones. et ex quibz
sup demonstrant. i. dignitates. suppositio

lc 24 Non est autem neqz peticio
et c. postqz phs o quo demonstrative
scie se hnt ad sba. passiones et
dignitates. Inpre ista ut dicebat deciat de
ipis dignitatibz l de ipis coibz concepcoibz circa q
tria facit. qz p separat cones conceptoes a suppoibz
et peticionibz. so determinat spali de hac
con conceptoe. qd no o sil affirmare et negare quo
demonstracoes se habeant circa ipam. tcio deciat
uli de oibz conceptoibz quo scie cant et differant
circa ipas. sa ibi no contige aut sil affirmare.
tcia ibi coicant aut oes scie. circa p. tria facit
qz p separat dignitates a peticionibz et suppo
nibz. so separat suppoes a peticoibz et qoibz
tcio separat suppoes et peticiones a diffoibz. sa
ibi. queciqz g demonstrabilia. tcia ibi termi
g no sz. circa p tria facit qz p separat digni
tes a suppoibz et peticoibz so assignat rom dcti
tcio qda qd supposuit pbat sa ibi no n.
est ad exius. tcia ibi qm n sillz. d g n
est suppo neqz peticio qd necce est ee pp

se ipm et necce est vidi. q. diceret qd dignitas que
necce est ee pp se ipam. et necce est vidi non
est suppo neqz peticio. i. differt a suppoe et
peticione. Glo aut qd h d est descripta
dignitas. videlz qd necce est ee pp se ipam et qd
necce est vidi pp se ipam. ones. n. sunt necce
pp pn sz pn et maxie pn pma cuiusmodi
sunt dignitates sunt necca pp se ipa. qz i se ipis
hnt cam sue necctis et sue veritatis. g sic i p
n et maxie pma. ermodi sunt dignitates necce
est p se ipa vidi. et p se ipa appent et vide
r. sa relica no appent et videntur va p pn.
Glo i qd pp h duo. dignitas n est suppo n pe
ticio. nam petícoes et suppoes. possunt demonstrari
n et io no sunt necce. p se ipas Rursus pe
ticiones et suppoes no statim se offerunt intellectui
io no oz qd assenciamus eis p se ipas nec qd
videant videantur nob ve. p se ipas bn g
dcm est qd id qd necce est p se ipm ee et p se
ipm vidi. cuiusmo est dignitas. qd tale qd n
est suppo n peticio. Deinde cum d. no n. e
assignat rom dcti fore aut sic io. d qd
no refert ad rom exius. sz ad ea que est in
aia. d necce est p se ee et p se vidi et d neco
est suppo dignitas est h. g et c. de hac aut
roe post mvore. i q stat tota vt medium q
tinuet aut sic lra bn dcm est qd dignitas
est id qd necce est p se ee. et p se vidi et est id
qd no est suppo n peticio. c io est. qz no n.
est. i. no refert sup dignitas ad rom exius
sz ad ea que est i aia. d. n. qd no pbat no
consistit p rom exius sz p sola rom q est i
aia. d necce est p se ee. et p se videri et d n
est suppo n peticio. sz sic dcm est h est
dignitas g et c. Deinde cum d. qm neqz si
llz. qda qd supposuit pbat. supposuit. n.
qd dignitas io necce sit p se ee et p se vidi. et io
no sit peticio n suppo qz no consistit p rom
exius. sz p ea que est i aia. h aut pbat tali
roe id ad qd no o instare. et cui nulls pt odicere
d est p se notu et d necce est p se ee. et p se vi
deri sz ad iriore rom. et p ons ad ipam di
gnitate cui p sola rom iriore assentit no o
instare. g et c. continet aut sic lra bn dcm
est qd dignitate necce est p se ee. et p se vidi
qm neqz sillz. i. neqz exior io sit suple
ad pbanda dignitatem. sp n. i. o instare
ad rom exius sz ad rom iti no sp peticio

ergo et suppositio et probatur per rationem extrinsecam et per syllogismum id ad
ea quae consistunt et talia non sunt per se nota et non sunt ne-
cesse per se esse et per se necesse videri. Sed dignitas in
cuius assensum sola ratio interior ad eam non con-
sistit et eam necesse est per se esse et per se videri.

Dubitaret forte aliquis quare particula haec litteris
videtur velle philosophus quod id dignitas non sit nisi suppositio
vel petitio quod eam non solum est necesse per se esse
sed et per se videri, id est ex quo esse dignitatem necesse
est per se videri et non suppositionem vel petitionem.

Dicendum quod triplici via investigare possumus quod dig-
nitas est per se nota et necesse est eam per se videri,
suppositio autem et petitio non est per se nota et non
necesse est eam per se videri. Prima via sumitur ex
ipsis terminis. Secunda ex conditionibus terminorum. Tertia ex ipso or-
dine propositionum. Prima via sic patet, quoniam differt
dignitas a suppositione et petitione quantum ad ipsos terminos
sive quantum ad ipsa vocabula, quia dignitas fit in termi-
nis et in vocabulis communibus, suppositio autem et petitio
in terminis et vocabulis appropriatis, ut supponit et petit
geometra angulos rectos aequales esse. Quid autem sit
angulus et quid rectum non sunt vocabula communia, sed
propria geometrae. Cum ergo intellectus noster prius feratur
in communia quam in propria, propositiones constitutae ex terminis communibus
sunt magis notae intellectui quam ex terminis propriis. Dig-
nitates ergo, quae sunt magis notae intellectui, et magis per se
videntur et per se cognoscuntur ab intellectu quam suppositiones
et petitiones. Secunda via ad hoc idem sumitur ex conditione
terminorum, quoniam primo cognoscimus in terminis rationes terminorum cog-
nitorum, ut cognito quid est totum et quid pars, scimus quod
omne totum est maius sua parte. Nam qui apprehenderet
per hoc nomen totum quid est et quantum quid est pars, et adhuc ali-
quid plus, id statim assentit quod totum maius sua parte sit.
Quanto ergo idem termini magis superficialiter apprehensi dant
intelligere praedicatum esse de ratione subiecti, tanto propositio illa est
magis nota et citius se offert intellectui, eo quod intellectus
prius fertur in superficialem rationem vocabuli et
postea in profundam considerationem rei. Sed ad hoc quod assen-
tiamus dignitatibus superficialiter sufficit appre-
hendere rationes terminorum. Sed ut assentiamus petitionibus
oportet magis profunde intueri quidditates rerum. Tertia via
est ad hoc idem, sumitur ex ordine propositionum, quoniam propositio-
nes demonstrabiles tenent ordinem primarum de-
monstrabilium. Sed intellectus ergo prius fertur et sunt ei
magis notae propositiones primae et indemonstrabiles quam secundae
demonstrabiles, et quia dignitates sunt indemonstrabiles,
suppositiones autem et petitiones possunt demonstrari, il-
las necesse est per se esse et per se videri, has autem non.

In his ergo tribus differt dignitas a suppositione vel petiti-
one, quia illa in terminis magis communibus, hae in magis specialibus.
Rursus ut assentiamus illi sufficit magis
superficialiter aspicere rationes vocabulorum. Sed ut as-
sentiamus isti oportet magis profunde intueri rationes rerum.
Tertio illa est indemonstrabilis, aliae autem possunt demon-
strari, et quia intellectui sunt magis nota communia et
intellectus prius fertur in cognitionem superficialem quam in
profundam, et quia prius fertur in propositiones indemonstra-
biles quam in propositiones demonstrabiles, necesse est dignitatem per se
videri et per se esse notam intellectui, non autem suppositionem vel
petitionem. Ulterius forte dubitaret aliquis de
hoc quod philosophus dixit, scilicet quod dignitas non est sicut non
refertur ad rationem exteriorem, sed ad eam quae est in anima.
Cum etiam ergo ut multum aliquando possimus assentire propter rationem
interiorem quae est in anima, cui non assentiamus propter
exteriorem. Et videtur quod non, quia ea quae sunt in voce
sunt signa eorum quae sunt in mente, idem ergo exterior est
signum rationis interioris; cuicumque ergo assentimus propter
interiorem, si illa interior id exprimatur in voce, assen-
tiemus eidem propter rationem exteriorem. Dicendum quod est philoso-
phus ... ut patent veritates ... primo videndum est quo-
modo cognoscuntur principia. Secundo declarandum erit quid appellet
philosophus rationem in anima et quid rationem exteriorem. His autem de-
claratis apparebit quomodo dignitati assentimus propter rationem
interiorem et non propter exteriorem. Sciendum ergo quod conclu-
sionibus assentimus per syllogismum; accipimus enim principia et sub illis
accipimus simul et concludimus conclusiones, conclusionibus
ergo assentimus per syllogismum. Sed ipsa principia non habent
priora se ut possint concludi per syllogismum, non enim in-
digemus syllogismo ad sciendum dignitates. Sed sufficit
lumen intellectus agentis nobis naturaliter inditum ut cum
offeruntur nobis assentiamus eis. Unde et commentator dicit
eas nobis naturaliter cognitas, non quod intellectus in suo primordio
sit de eis actu informatus, cum intellectus noster in suo principio
sit sicut tabula rasa. Sed dicuntur naturaliter cognitae quia sine
syllogismo sive absque discursu et ratiocinatione, in solo lumine in-
tellectus agentis nobis naturaliter inditi notae fiunt. Viso
secundo quomodo cognoscuntur principia, restat videre quid sit ratio in
anima, exterior et interior. Sciendum ergo quod id potest dici ratio
in voce intellectiva, unde homo dicitur aliquid ... quod forma eius spe-
cifica est anima intellectiva, quae intellectus radicatur, intellectus et
id. Rursus id potest dici ipse syllogismus vel ipsum ar-
gumentum, unde ... nomine cum eis facit bonum syllogismum
vel bonum argumentum dicimus eum fecisse bonam rationem.
Quod ergo est notum in lumine intellectus agentis quantum ta-
le lumen est inditum animae dicitur esse notum in ratione in-
teriori; cum ergo rationem hanc animae ut assentiat dignitatibus

habet in se rationem interiorem, id est habet lumen intellectus agentis quod est ei testificans propter quod assentit eis. Magister igitur non facit rationem exteriorem nec facit sillogismum per quem doceat discipulum conclusionem principii sed solum proponit eam discipulo et ipse discipulus habet apud se rationem interiorem, id est lumen intellectus agentis per quod videt dignitates illas veras esse. Ratio igitur exterior appellatur sillogismus vel argumentatio reducta in sillogismum. Ratio interior appellatur lumen intellectus nostri. Conclusiones igitur sunt note per rationem exteriorem, id est per sillogismum, principia vero per interiorem, id est per lumen intellectus. Ex hoc arguitur quod ratio interior explicatur per rationem exteriorem. Dicendum quod sillogismus in mente explicatur per sillogismum in voce. Sillogismus autem in mente potest dici ratio interior que est explicata per rationem exteriorem. Sillogismus autem in voce est ratio exterior que est extra prolata. Sed lumen intellectus nostri est ratio interior causans simplicem assensum. Aliquando equivocabatur igitur in ratione interiori; quandoque appellatur hic ratio interior sillogismus in mente, sed lumen intellectus agentis. Videtur forte dubitabitur aliquis de textu dicti philosophi dicentis, non quod est per se necesse ad rationem exteriorem, ad interiorem autem non sic; querit igitur que sit causa huius. Dicendum quod ratio interior appellatur hic id quod apparet nobis in lumine intellectus agentis; ratio autem exterior appellatur ipse sillogismus vel in mente formatus vel per vocem prolatus. Vel etiam potest dici ratio exterior aliter tamen ratione. Nam sillogismus in voce est ratio exterior que est extra prolata; sillogismus autem in mente dicitur ratio exterior vel quia est per rationem exteriorem explicatus, vel quia non est nobis naturaliter inditus sed ab extra acquisitus. Id igitur quod est notum in solo lumine intellectus dicitur esse notum in ratione interiori, dicitur per se quod hic non est explicatum per rationem exteriorem. Sed quod tale lumen est nobis naturaliter inditum, non ab extra acquisitum, contradicere igitur rationi exteriori hic est contradicere conclusioni rationis facte vel sillogismi facti; contradicere rationi interiori hic est hanc conclusionem assentire per lumen intellectus nostri. Et quia multi sillogismi possunt formari in mente et exprimi per vocem, et sillogismo contradicere per alium sillogismum vel verum vel falsum apparentem. Sed cum non habeamus nisi unum lumen intellectus agentis, non oportet quod si assentimus alicui per tale lumen quod ei possimus dissentire per idem lumen. Non enim habemus nisi unum et idem lumen. Et significat hoc quod rationi exteriori sic contrariare quod sic uni sillogismo possumus contradicere per alium sillogismum; rationi autem interiori non sic, quia quedam sunt nota in lumine intellectus agentis quod non possumus eis dissentire per tale lumen. In talibus igitur lumen nostrum vacillat quibus assentit ex una parte et dissentit ex altera. Talibus autem ut dignitatibus nullo modo dubitat ut eis nullatenus dissentire possit.

dignitatibus cum ipsis per se et per se et directe et [corde?] nullatenus possunt contradici ut supra declaravimus.

Demum cum dicit quecumque igitur dat differentiam inter suppositionem et petitionem et conclusionem. Primo quod sciendum quod suppositio accepta proprie non solum differt a conclusione sed a petitione; sed accepta large et si differt a conclusione tamen non differt a petitione. Duo igitur facit philosophus quia primo determinat de suppositione proprie sumpta secernendo eam a petitione et conclusione. Secundo de suppositione large accepta prout petitio est suppositio, ibi: aut quod si aliquis. Dicit igitur quecumque igitur demonstrabilia esse accipit ipse non demonstrans, hec autem si probabilia accipiat discenti, id est discipulo supponuntur, id est sunt suppositiones et non est simpliciter suppositio, sed ad illum tantum, quod dicit quod si aliquis accipit propositiones demonstrabiles et non demonstrat eas, si ille propositiones videntur probabiles addiscenti sunt suppositiones non simpliciter sed ad illum cui videntur probabiles. Et dicitur quod si non supra ipse doctor necesse accipiat esse, id est necessario suppositum esse, id est tamen est nulli opinionis alicuius contrarie cum discipulo idem petit, id est tunc est petitio. Est enim petitio ut patebit in notabilibus accepto propositionis ad quam discipulus non se habet nec per nec contra. Ideo igitur doctor quod prius supponebat accipiet quod erat probabile addiscenti, nisi petit accipiens id ad quod addiscens non se habet per nec contra, et videtur quod tunc differunt suppositio, petitio et conclusio. Et aut quod est enim conclusio in quantum nulli opinioni dissentientis.

Illud autem quod suppositio petitio et conclusio. In hoc conveniunt quia quelibet horum potest esse propositio demonstrabilis non demonstrata. Cum igitur doctor proponit aliquam propositionem demonstrabilem discipulo antequam demonstret eam discipulus se potest habere ad propositionem illam tripliciter. Quia vel est opinionis illius et videtur ei quod propositio illa sit vera, vel non est opinionis illius nec contrarie quia habet se ad eam indifferenter, vel est opinionis contrarie et videtur ei quod propositio illa sit falsa. Si primo modo ut si videatur addiscenti quod propositio proposita sit vera, tunc est suppositio et si non est suppositio simpliciter saltem tamen est suppositio ipsi addiscenti cui videtur illa propositio vera. Si autem sit secundo modo ut quod addiscens se habeat indifferenter ad propositionem illam, tunc est opinionis illius nec contrarie, tunc est petitio. Sed si tertio modo ut quod addiscens sit opinionis contrarie, tunc est conclusio, quia tunc addiscens de propositione illa contradicit doctori et ideo quod de ea [?] conclusio inter doctorem et discipulum.

Demum cum dicit aut quod si aliquis dicat de suppositione large sumpta, non suppositio proprie sumpta est propositio demonstrabilis non demonstrata probabilis addiscenti, sed suppositio sumpta large

est quecumque demonstrabile quod quis accipit quod non demonstrat ipsum, sit quod sit probabile addiscenti, sed non opinione ei. Aut sic legatur: dictum est quod suppositio proprie sumpta est quecumque est accipere demonstrabile non demonstrans, dum tamen quod sit probabile addiscenti; aut suppositio large sumpta est quod si quis demonstrabile cum sit accipiat et utatur non demonstrans ipsum, quamvis quod demonstrabile sic accipit quod non demonstrat nec probat, quod est suppositio loquendo large de suppositione, sed quod sit probabile addiscenti.

Terminum quod non sunt, cum non supponentes etc. Postquam auctor ostendit quomodo differunt dignitates a suppositionibus et petitionibus, et quomodo differunt suppositiones a petitionibus, in parte ista declarat quomodo differunt suppositiones et petitiones a diffinitionibus. Et dicit quod dictum est, scilicet quod primo probat quod diffinitiones non sunt nec petitiones nec suppositiones, secundo ibi: amplius petitio et suppositio etc. secundo probat idem. Dicit ergo primo quod suppositiones non sunt diffinitiones. Hoc ut quis credet quod aliqui artifices speciales procedunt ex suppositionibus falsis, ut geometer, qui vult supponere esse rectum quod non est rectum, et esse unius pedis quod non est unius pedis. Dicit quod in talibus non est falsitas ibi. Neque geometer etc. Secundo primo dicit, et primo facit quod dictum est. Hoc assignat idem dicens ibi: termini autem non. Dicit ergo quod termini, id est diffinitiones, non sunt suppositiones; nichil enim esse aut non esse dicunt, quod dicit quod suppositiones dicunt aliquid esse vel non esse, diffinitiones autem non. Ideo differunt hec ab illis. Et subdit: sed in propositionibus sunt suppositiones, quod dicit quod licet diffinitiones secundum se nec dicant esse vel non esse, in propositionibus tamen, id est prout diffinitiones assumuntur in propositionibus, possunt esse suppositiones et dicunt esse vel non esse. Illud autem quod hic legitur: sed in propositionibus sunt suppositiones, potest dupliciter exponi. Primo ut dictum est, videlicet quod licet diffinitiones secundum se non sint suppositiones, tamen in propositionibus, id est ut de eis fiunt propositiones, possunt esse suppositiones. Alio modo potest exponi sic: quod suppositiones sunt in propositionibus, id est sunt propositiones. Modus enim est loquendi philosophi quod cum vult loqui de aliquo particulariter, non dicit id esse tale, sed esse in tali, ut patet ex predicamentis, ubi volens loqui de vocibus ut dicit de vocibus quibusdam, vel de vocibus significativis, ait: sunt quedam que sunt in voce, id est quedam voces, sive voces significative que sunt in voce. Hoc patet in textu ubi loquitur de specie in genere. Sic est in propositionibus suppositiones sunt in propositionibus, id est quedam sunt propositiones, sicut patet in textu ubi loquitur de specie in genere. Est ergo intencio philosophi quod cum suppositiones sint in propositionibus, id est sint quedam propositiones, et dicant rem esse vel non esse, termini autem, id est diffinitiones, non sunt quedam propositiones, nec di-

cant rem esse vel non esse, ideo diffinitiones non sunt suppositiones. Dubitatur forte aliquis utrum verum sit quod hic ait philosophus quod diffinitio non dicit rem esse vel non esse. Videtur quod non, quia quod est proprium diffinitioni non potest removeri a diffinitione, sed hoc est proprium diffinitioni ut indicet quid est esse, ut patet per philosophum septimo topicorum etc. Dicendum quod esse potest accipi dupliciter, videlicet ut pertinet complexa vel ut pertinet incomplexa. Esse autem et non esse in propositionibus complexis dicitur videlicet secundum veritatem et falsitatem, pertinet et ad affirmationem et negationem. Dicuntur autem complexa esse cum sunt vera, et non esse cum sunt falsa, vel dicuntur esse cum sunt affirmativa, et non esse cum sunt negativa. Has autem distinctiones de esse et non esse satis innuit philosophus in primo perihermeneias, cum ait quod est enunciare rem esse et quod est non esse, et quod non est esse et quod non est non esse; tunc autem enunciatur quod est esse quando quod est verum negatur, et tunc quod non est esse quando quod est falsum affirmatur, sed tunc quod non est non esse quando quod est falsum negatur. Ex hiis autem distinctionibus sufficienter potest patere veritas questionis. Nam cum philosophus ait in topicis quod diffinitio indicat esse, loquitur de esse incomplexorum. Cum vero hic ait quod nec dicit esse nec non esse, loquitur de esse et non esse complexorum. Diffinitio enim cum sit quidam conceptus rei incomplexe, nec affirmativa nec negativa, ideo non dicit esse nec non esse, prout esse vel non esse dicunt affirmationem vel negationem, cum enim diffinitio non sit propositio. Et hoc est de ratione propositionis quod dicat esse vel non esse, et quod sit affirmativa vel negativa; ipsi diffinitioni per se talia competere non possunt. Rursus si esse et non esse non accipiantur pro affirmatione et negatione, sed pro veritate et falsitate, cum esse compositionem et divisionem sit veritas et falsitas, ut dicitur in primo perihermeneias, et cum indivisibilium intelligencia sit in hiis esse que non est falsum nec est verum, ut dicitur in tertio de anima, cum diffinitio sit quid significans non complexa, ut dicitur in quarto methaphysice, non enim significatum nominis est diffinitio. In diffinitione proprie non enunciatur nec veritas nec falsitas. Esse ergo et non esse complexorum, sive accipiantur pro affirmatione et negatione sive pro veritate et falsitate, proprie loquendo non competunt diffinitioni, sed propositioni et per consequens suppositioni, cum suppositio sit quedam propositio.

Ulterius forte dubitatur aliquis: si diffinitio non indicat esse complexorum sed incomplexorum, quomodo sit esse incomplexorum quod indicat. Dicendum quod incomplexa possunt secundum triplex esse considerari, videlicet ut sunt in se, ut sunt in suis principiis, vel ut sunt per apprehensionem nostram, ut sunt in anima. Sic dicuntur habere esse actuale ut sunt in suis principiis. Sic aliquibus dicuntur habere esse quasi aliquibus esse predicamentale aliquibus esse

conditatum. nulla enim rosa existente actu adhuc
remanet rosa in intellectu causis et terminis prius. nam si
desinente rosa desinet actuale esse. omnino desinet
esse quia licet in terminis causis et terminis prius non plus esset
rosa quam chimera. sed et remanet rosa in
suis prius causis et terminis. licet rosa non actu existat
non tamen rosa dicit etiam essentiam et esse non aptam
natam exerceri in terminis causis et terminis suis prius. et etiam ro
sa dicit rem determinate essentie et determinate nature
et quod dicat rem determinati generis et determi
nate speciei et si dicat rem determinate essentie
et determinati generis et quod dicat rem aptam na
tam esse obiectum intellectus non quod intellectus solum hoc faci
at sed et id quod significatur nomine rose est tale
quod quod de se significat quandam essentiam et naturam determi
nati generis et determinate speciei. chimera et
yrcocervus quia et non sunt in se nec in terminis causis nec
significant determinatam naturam vel essentiam nec sunt res
alicuius predicamenti ideo non dicuntur habere esse essentie
nec esse predicamentale ideo solum habent esse apud animam
et sunt figmenta eius. rosa ergo ut significat determi
natam essentiam et naturam dicitur habere esse essentie ut dicit e
tiam rem determinati predicamenti dicitur habere esse predicamentale
et ut est obiectum et non figmentum intellectus dicitur habere
conditatum illud ut rosam consideramus secundum sua principia
essentialia dicimus eam considerare secundum esse essentie. postquam consi
deramus ipsam secundum talia principia essentialia eiusmodi sunt
generis et differentie dicimus eam considerare secundum esse predi
camentale. sed postquam consideramus ipsam secundum talia principia essentialia
quod secundum ea est obiectum intellectus sic dicimus considerare
ipsam secundum esse conditatum. et secundum eadem principia in
tegratur essentia eius reponitur in predicamento et est obiectum in
tellectus secundum eadem principia aliter et aliter considerata. licet ro
sa esse essentie predicamentale et conditatum sed quod rosa
significet determinatam essentiam aptam natam in
tegrari ex talibus principiis vel quod rosa dicat rem
determinati predicamenti vel quod sit non figmentum
sed obiectum intellectus non oportet quod rosa sit in se in actu
sed sufficit quod sit in terminis causis. ideo esse condita
tum et predicamentale ut consuetum est appellari esse essentie
competit rose nulla rosa existente in actu. rosa
autem non existente dicitur rosa habere essentiam. non essentiam que
actu sit sed essentiam que potest actu significari et intelli
gi quam essentiam significando dicitur esse res determinati
predicamenti et esse obiectum non figmentum intellectus. Cum ergo
queritur utrum ... est in esse incomplexorum quod dicit diffinitio
dici debet quod non est esse actuale potest enim diffiniri
pluvia quod sit aque guttatim cadens nulla
pluvia existente. sed si queratur utrum tale esse sit
esse predicamentale vel esse essentie distinguendum est de di
ffinitione quia illa diffinitio vel dicit quid rei vel quid nominis tantum. si
quid rei tunc esse quod dicit talis diffinitio est esse essentie vel
esse predicamentale vel esse conditatum. nam numquam diffi
nitio diceretur quid rei competit alicui nisi id significa
ret determinatam essentiam et naturam. et nisi sit res predicamenti
et nisi sit obiectum et non figmentum intellectus. sed
si diffinitio dicat quid nominis tantum. non oportet quod esse quod di
cit talis diffinitio sit esse essentie vel esse predicamentale sed
sufficit quod sit apud animam tantum. nam diffinitio
quid nominis potest esse eorum que proprie non sunt intellectus
obiecta sed eius figmenta. Deinde cum dicitur termi
ni aut non. assignat rationem dicti propter quod scilicet quod esse
diffinitiones et esse incomplexa est sicut intelligentia na
turaliter et diffinitiones in mente significant propositiones et pro
positiones extrinsecus prolatas. sicut ergo se habet audiens ad voces
incomplexas sic se habet intellectus ad diffinitiones incomplex
as. sicut ergo audire incomplexa non est supponere
et suppositiones non sunt voces incomplexe sed sunt propo
sitiones ex quibus concluduntur conclusiones. sic diffinitiones ipse
que sunt rationes incomplexorum suppositiones dici non de
bent. continuatur autem sic littera. Deinde est quod sup
positiones sunt in propositionibus. id est sunt propositiones termini aut
id est diffinitiones non supra sunt in propositionibus. et sunt propositiones nec
nes et per consequens non sunt suppositiones. sed solum oportet in
telligere id est esse diffinitiones est intelligere solum id est est in
telligere simpliciter vel intelligentia simplex. hoc autem non est in su
ppositione nisi et audire simpliciter simplicia dicitur aliquid esse
suppositionem. si ergo audire voces simplices non
dicimus esse suppositiones. sic et diffinitiones. et sunt ea que
significant voces simplices dici non debent sed suppositiones.
suppositiones sunt ille ex quibus existentibus existit id est sunt de
numero eorum quibus existentibus in eo quod illa sunt. fit conclusio
quod est dictum quia suppositiones sunt de numero talium quibus existentibus
quod possunt esse premisse. ad concludendum conclusionem a
liquam. et talia sicut existentia non sunt diffinitiones sed
propositiones. sequitur quod suppositiones non sint diffinitiones. sed propositio
nes. Deinde cum dicitur neque geometra. et in
tentione fecit de suppositionibus crederet aliquis quod demonstra
tor uteretur suppositionibus falsis. eo quod geometra videtur sup
ponere et dicere esse rectum quod non est rectum et esse unius
pedis quod non est unius pedis ideo dicit quod in talibus non
est falsitas. dicit ergo neque geometra falsa supponit
sicut quidam affirmabant dicentes quod non oportet geometram
uti falso. mentiri autem dicunt supra ipsum geome
tram dicentem lineam supra esse unius pedis quod non
est unius pedis aut recte vel rectam septam id est (?) [illegible]

contentam non rectam, id est que non est recta. Sed contra dicendum quod quidam sic arguunt contra geometram, quod geometer non dicit verum falso, et tamen utitur falso et mentitur. Ad quod solvendum dicit quod in hoc non est falsitas geometre, quia ipse non demonstrat de linea descripta in pulvere, sed de ea quam intelligit per illam. Ideo autem geometer non concludit et non demonstrat de linea hac quam ipse posuit, id est descripsit vel protraxit in pulvere, sed de ea que ostenditur, id est intelligitur per hanc, id est per lineam illam descriptam. ¶ Deinde cum dicit *amplius petitio*. ostendit quod diffinitio non sit suppositio, quia neque dicitur esse neque non esse. dicens eodem videlicet quod diffinitio non sit suppositio, quia neque dicitur esse neque non esse, ostendit hoc eodem videlicet quod diffinitio non sit suppositio neque petitio, quia neque est universalis neque particularis esse, quod dictum fuit, quia prius factum demonstratum est. Vel quia mentionem fecit de universali ostendit quo demonstrator utatur universali ibi *species quidem igitur esse*. dicit igitur amplius petitio et suppositio omnis, id est quelibet suppositio et petitio, aut est sicut totum, id est sicut universalis, aut sicut in parte, id est particularis. termini autem, id est diffinitiones horum neutrum, id est neque sunt universales neque particulares. Si igitur diffinitiones non sunt universales neque particulares et omnes petitiones et suppositiones sunt universales vel particulares, sequitur quod diffinitiones neque sint suppositiones neque petitiones. ¶ Dubitaretur forte aliquis, quia videtur falsum esse quod diffinitio non sit universalis, similiter ideo quod denotatur esse in esse omni, quod est universale, sed diffinitio inest omni diffinito ut patet habitum ex VI topicorum. Igitur et cetera. ¶ Dicendum quod diffinitio est id quod significatur per nomen, quia ratio quam significat nomen est diffinitio. videamus igitur quid significet nomen et tunc videbimus quid proprie et per se exprimat diffinitio. hanc autem questionem quid significet nomen querit philosophus in VII metaphysice, cum querit utrum nomen significet formam vel aggregatum et ait quod significat utrumque sed per quandam attributionem, id est per quandam analogiam dicitur per prius et posterius. ubi concluditur quod nomen per prius significat formam, secundario aggregatum. Nomen igitur per prius significat ipsam formam et ipsam essentiam rei. Sed quia significat aggregatum vel suppositum hoc est concomitanter prout in illo supposito et in illo aggregato reservatur illa essentia et natura. diffinitio igitur que est id quod significat nomen est expressiva proprie et per se ipsius essentie et nature. Si autem significet et exprimat ipsa aggregata et ipsa supposita hoc est concomitanter prout in eis reservatur talis essentia et natura. igitur cum hoc signum universale omnis distribuatur pro ipsis suppositis et etiam cum signum particularia ipsa supposita exprimant. diffinitio non

est universalis neque particularis. quia proprie et primo non exprimit supposita, sed naturam. Vel possumus aliter solvere quod universalitas et particularitas sunt conditiones propositionis. Sic enim esse, id est inesse predicatum subiecto, vel non esse, id est non inesse sunt conditiones propositionis. et quia diffinitio non est propositio. Suppositio autem est propositio ideo suppositio dicitur esse vel non esse ut dicebatur ratione prima et est universalis et particularis. Vel dicendum hec ratio sic. diffinitio autem quia has conditiones non habet non est suppositio et non est petitio. quia et petitio cum sit propositio istas easdem conditiones habet in quibus differt suppositio a diffinitione. ¶ Quod vero obiciebatur quod de necessitate inest omni. dicendum quod ex hoc non plus habetur nisi quod convertitur cum diffinito. propter quod fit vera propositio universalis, ipsa tamen diffinitio in se non est propositio universalis neque particularis. ¶ Deinde cum dicit *species quidem igitur esse*. quia mentionem fecit de universali investigat quomodo universale sit necessarium vel utile demonstratori. ¶ Ad cuius evidentiam sciendum quod ipse mentionem fecit de universali prout propositio dicitur universalis. Nunquam tamen potest esse propositio universalis nisi accipiatur aliquis terminus communis et universalis, quia hoc signum omnis quod facit propositionem universalem apponitur, et dicere non potest addi omnino discreto sed tantum communi et universali. Investigat igitur hic de universali non de universali propositione sed de universali quod significat per terminum incomplexum. propter quod sciendum quod circa universale fuit duplex opinio. una platonis qui posuit species et ydeas separatas ab hiis particularibus et dixit eas esse universalia rerum. alia fuit opinio de universali aristotelis dicentis qui posuit quod universale non erat separatum a multis et de multis. Ea igitur facit philosophus. quia probat quod demonstratori non est necessarium universale separatum ut posuit plato. Sed ait quod est ei necessarium universale quod est unum in multis et de multis ut posuit ipse aristoteles in textu allegato. Verum dicit. Sed ibi *esse tamen unum*. textus ibi. *oportet autem aliquid*. dicit igitur species quidem igitur vel ydeas esse sicut plato posuit, aliquod esse unum quod sit preter multa vel separatum a multis sicut plato dicebat non necesse est si demonstratio erit, id est non necesse est esse ad hoc quod demonstratio sit, quasi dicat: similiter aliter species et ydee, et ista que posuit plato talia non sunt similiter ad scientiam quia sine talibus potest scientia et demonstratio esse. ¶ Deinde cum dicit *esse tamen*. ait quod licet ad demonstrationem non sit necessarium universale quod sit unum a multis, est tamen necessarium universale quod sit unum de multis. ideo ait esse tamen unum de multis, id est esse universale quod sit predicabile

vna de mltis. ver est nece dre. vni est ei
q necce est dre ⁊ nece est pone tale vnu
pdicale de multis ad h q sit demstratio q ca
est q no ei e ule n h sit .i. n sit tale vnu
pdicale de mltis n e ule coi no ule no erit
nec erit me sup demstrois q n demstratio g
si ule q posuit pls pt ee demstratio z si
ule q est vnu pdicale de mltis no pt ee me
demstrois ⁊ p qns n demstratio. ¶ Deinde c
d. oz aut q ad. l ut hnt alij text. oz
nameq ad. assignt rone dci. ondens q sine
tali ule no pt ee me demonstratois io aut
oz nameq ad vnu ⁊ idem de plibz no eq
uocu .i. no equoce sz s rone vnam in
demonstracoe sup ee me cu g h sit ro vlis
q dicat de plibz no equoce. oz esse vle q
est me i demonstracoe. ¶ Nota aut q s for
ma sillo oz q semp aliq pmissaz sit
ulis. cu g i qlz pmissaz ponat mediu
oz me de plibz pdicari ⁊ oz h no equoce
q si equoce dicet no esz ibi va for sillo
⁊ me sic dcm de plibz no est vnu no
ei est ro ulis. qui dr de cetri spde. ⁊ de
latbili ali sillogizans ei t equoco sil
logizar i quatuor trminis q me est duo
trmini si g me oz ee vnu ⁊ oz pdica
ri de plibz q ali no posz sui ule oz
q me sit pdicale de plibz no equocis ⁊ q
h est ro ulis de qua locut est phs q tali
li ule no est me demonstra sz ⁊ no est
me sillogisticum. Contingit autem si
Non com mun affirmare
c. vt dicebat phs i hac pte
spali descendit ad hoc pncipu q
no q sil affirmare ⁊ negare quo demon
strois utat eo. et q duo facit q p ppoto
q i tendit s declat ppo ibi. ondr aut
sic accipientibz. d° g q qtige aut sil
affirmare ⁊ negare n z vna .i. nulla re
cipit demonstracio sup onsua sz aut sup
recipit h pnu si idigeat demonstrare qclom
sic .i. negatiue ul ad i po le. ¶ Nota aut
q h pn i sua totalitate q no q sil affi
mare ⁊ negare pt assume demonstracio on
sua tn no assumit ipm q no idigz eo s
hac for i diget aut ipo l pt idige de
monstracio ad i po le po. n. qtige q negan
te tn vim ee aliq duco ad hoc i po le

q no sit vm h pnu q no qtingit sil affir
mare ⁊ negare ¶ Deinde cu d. ondr
aut h. declarat ppom. et q .d. s. s qd
duo ppoit. q p o q hoc pn no i di
get demonstracio onsua s declat q hoc
pn no idige pt demonstracio ad i po le ad in
po le ibi. omne aut affirmare aut nega
re que est ad i po le. ¶ Ad eui aut
pme ptis sciend q uelle declarare quo de
monstracio onsiua no idigz h pn est onde ad
q pt desuire tale pil demonstracoi onsiue
si ei sciuim de aliquo ad q desuiat ⁊ e
pticui alicui rei. statim scire potim si
illa rei idigz eo. d g phs ad q desuit ⁊
ad q est pticul. tale pil demonstracioni on
siue. ta g facit. q pmo ait quo demonstra
cio onsiua utet tali pn si accipet ipm
s declarat q dixat i trminis. e assignt rone
dci. sa ibi si ei assignet. tcia ibi. ca aut
est. d° g ondr aut sic accipientibz pmi
de me q vm sit affirmare. negare aut
no. vm me a n dissert .i. no oz accipe ee
⁊ no ee. z aut ⁊ tciu. q. d. q si demonstraco
onsiua utet h pn i sua totalitate utet
eo ad pma .i. ad maiore extremitate que dr
de me no aut utet eo nec qiuget ipm
ad me nec ad trminu .i. ad maiore extre
fieret ei sillz talis. de quolz hoie ve affirma
al ⁊ fle negat ul q to est ois ho est al ⁊
no est no al callias est ho. g est al ⁊ no e
no al. h aut affirmaco ⁊ nego po ad al que
est maior extremitas no ad hoiem qui est
medi ts. n ad calliam qui est minor ex
tremitas ¶ Nota aut q tot sillz ordi
nat ad qclom si g demonstraco onsiua idigz
h pn h est p qclom affirmacom g ⁊ ne
gacom poi i qcloe l h e extre pdicati u
q qcludat q vm sit calliam ee al ⁊ stm
sit no ee al. ul q to est q qcludat q calli
as sit al ⁊ no sit no al ul h eric extre
tbi ut q qcludat q callias ⁊ no callias
sit al ⁊ no sit no al. Ad h aut q affirmaco
⁊ neg cadat i qcloe extre pdicati sufficit
q affirmaco ⁊ nego ponat ad maiore extmi
no oz aut q apponat nec ad me nec ad e
trminu .i. ad minore ad h aut q qcludatur
q callias sit al ⁊ no sit no al sufficit q i
pmissis ponat affirmaco ⁊ neg ad maiore

minore

extremi ut patuit in illo capitulo. Sed dices quod tu vis concludere affirmacionem et negacionem in conclusione non solum a predicato sed etiam a subiecto. Dices ergo quod vis concludere hoc totum quod callias et non callias sit album et non sit non album et ideo dices quod oportet quod affirmacio et negacio ponatur ad medium et fiat talis sillogismus. homo non homo ut leo vel asinus qui est non homo est album et non est non album. callias est homo et non callias ut puta leo est non homo. ergo callias et non callias est album et non est non album. Sed .n. homo et non homo est album et non est non album oportet quod callias qui est homo et etiam non callias ut puta leo vel asinus qui non est homo sit album et non sit non album. Ergo ad hoc quod concludatur affirmacio et negacio in conclusione tam ex parte subiecti quam ex parte predicati oportet quod negacio et affirmacio ponatur in premissis tam ad maiorem extremitatem quam etiam ad medium vel si non ponatur ad medium oportet quod ponatur ad minorem extremitatem. et fiat talis sillogismus omnis homo est album et non est non album callias et etiam non callias ut puta plato est homo ergo callias et non callias est album et non est non album. Et tamen ergo dicit philosophus quod si demonstracio utitur consilia hoc principio quod utitur eo ad maiorem extremitatem non ad medium nec ad extremum. Sed dices ergo quod ad hoc quod affirmacio et negacio concludatur in conclusione ex parte predicati sufficit quod affirmacio et negacio ponatur in premissis ex parte maioris extremitatis ut sufficit quod homo sit album et non sit non album ad hoc quod callias qui est homo concludatur esse album et non esse non album. Sed si volumus affirmacionem et negacionem concludere ex parte subiecti non oportet propter hoc quod accipiatur affirmacio et negacio in premissis sed sufficit quod medium sit in minus quam maior extremitas ut sufficit quod homo sit in minus quam album non solum homo est album et non est non album. Sed et non homo erit album et non erit non album et si homo et non homo est album et etiam est non album callias et non callias erit album et non erit non album vel si medium non est in minus quam maior extremitas sufficiat quod minor extremitas sit in minus quam medium. Nam dato quod homo non esset in minus quam album. Sed tamen callias est in minus quam homo concluderetur in conclusione quod callias et non callias sit album et non sit non album. Nam si callias est in minus quam homo. callias et non callias est homo. Nam si omnis homo est album et non est non album et callias est in minus quam homo sequitur quod callias et non callias sit homo. et si callias et non callias sit homo sequitur quod callias et non callias sit album et non sit non album. Ad hoc ergo quod affirmacio et negacio concludatur ex parte predicati sufficit quod affirmacio et negacio

in premissis ponatur ad maiorem extremitatem Sed ad hoc quod concludatur ex parte subiecti non oportet quod affirmacio et negacio ponatur in premissis sed sufficit quod medium terminus accipiatur in minus quam maior extremitas vel quod minor extremitas sumatur in minus quam medium et ex utraque horum ponatur. Sicut quod medium sit in minus quam maior extremitas sicut quod minor extremitas sit in minus quam medium semper concludetur affirmacio et negacio ex parte subiecti ut quod callias et non callias sit album. Quod ergo illa duo concludant. philosophus non excessit nec de altero eorum. videlicet quod medium accipiatur in minus quam maior extremitas. Deinde cum dicit Sed .n. assignet. quod dixerat declarat dicens dixerat .n. quod sufficit affirmacionem et negacionem poni ad maiorem extremitatem. non oportet autem propter eum quod ponatur ad medium vel ad minorem extremitatem. idem aut Sed .n. assignet de quo hominem verum est dicere album .i. si ponatur hominem esse album quod verum est dicere equivocis et non hominem verum .i. quod equivocis verum sit dicere non hominem esse album. Sed si solum esse .i. universaliter hominem esse album supra dicturus non album quod non. quod dicitur quod equivocis homo et non homo sit album et non sit non album. non oportet quod affirmacio et negacio ponatur ad hominem. Sed sufficit quod ponatur ad album ad hoc quod concludatur affirmacio et negacio tam ex parte subiecti quam ex parte predicati ut quod concludatur quod callias et non callias sit album et non sit non album. idem aut quod si solum accipiamus hominem esse .i. universaliter esse album non album autem non erit. tamen verum dicere calliam et non calliam album non album quod non. Deinde cum dicit causa autem est. assignat rationem dicit omnis demonstracio quod oportet non affirmacionem et negacionem non addi ad medium Sufficit .n. quod medium sit in minus quam maior extremitas. ad hoc quod affirmacio et negacio concludatur tam ex parte subiecti quam ex parte predicati. idem aut causa autem est super. quod non oportet addere affirmacionem et negacionem ad medium. quia prima quod primum .i. maior extremitas dicitur non solum de medio sed de alio. propter id quod de pluribus est .i. propter id quod oportet maiorem extremitatem esse in plus quam medium quam super. hoc posito quod maior extremitas sit in plus quam medium neque si medium et idem est. et non idem .i. neque Sed .i. medium accipiatur affirmatum et negatum ad conclusionem nihil differt. quod dicitur quod sufficit affirmacionem et negacionem addere ad maiorem extremitatem non autem oportet quod addatur ad medium Sed si solum medium est in minus quam maior extremitas vel minor extremitas in minus quam medium ad conclusionem nihil differt. hiis .n. duobus non existentibus dicta in conclusione quam

concludat affirmative et negative tamen extreme sibi quam extreme predicati et quod dictum est de termino maioris extremitatis intelligendum est de minori extremitate et medio. quod si medium non esset in termino quam maior extremitas dum tamen minor extremitas esset in termino quam medium idem sufficeret. philosophus tamen causa brevitatis dixit hoc et assignavit terminum extreme medium non extreme minoris extremitatis. ¶ Deinde cum dicit dicere aut affirmare. ostendit quare demonstratio indiget hoc principio. dicit quod dicere aut affirmare aut negare quod est ad impossibile demonstratio accipit, id est demonstratio ad impossibile indiget hoc principio et accipit ipsum et hoc neque semper universaliter id est non accipit hoc principium in sua communitate sed quantum sufficiens est. sufficienter autem est in genere, id est quantum requirit genus sibi subiectum et exponit se dicens dico autem in genere ut esse quod genus demonstrationem fert sicut dictum est prius dicebatur. cum quod sufficiat prius debitum communibus principiis accipere tantum quantum requirit genus sibi esse quod demonstrationem facimus. ¶ Dubitabit forte aliquis quare demonstratio ostensiva non indigeat hoc principio et ad impossibile indigeat. nam omnis veritas prima principii roboratur. Si igitur demonstratio ostensiva concludit aliquam veritatem igitur indiget hoc principio. ¶ Dicendum quod eo ipso quod res habet esse determinatum ex eo est hoc et non est aliud, et ex eo si de ea est affirmatio vera eius negatio falsa. ex eo igitur quod nomina significant determinatas res et res dicuntur determinatas essentias et rationes conveniunt hec principia de quibus affirmatio vel negatio vera. quia igitur bene intelligit quod determinata significatio terminorum et determinata natura rerum facit ad veritatem cuiuslibet propositionis verum sufficienter intellectus quid cuiuslibet propositionis vera roboratur per hoc principium de quolibet affirmatio etc. verum est igitur quod hoc principium aliquo modo roborat veritatem cuiuslibet et aliquo modo sub virtute ingreditur quamlibet demonstrationem. non tamen oportet quod secundum propriam formam ingrediantur demonstrationem et maxime demonstrationem ostensivam. Quod enim volo arguere ad conclusionem ostensive non oportet quod accipiat simul utramque partem contradictionis sed sufficit quod accipiat alteram partem. nec oportet quod concludat utramque partem contradictionis sed sufficit concludere alteram solum ut sufficit verum esse dicere hominem esse animal. hec enim conclusio sufficienter dat intelligere quod falsum sit dicere ipsum non esse animal. qui enim concludit quod homo est animal concludit et quod non est non animal. nam non esse non animal intelligitur per se animal. sic obliquam predicationem et privationem prohibet et negationem. demonstratio igitur ostensiva non indiget isto principio ut quod simul accipiat utramque partem. et quia non indiget ideo non accipit et si accipit

et debet accipere modo quo dictum est, ut quod affirmationem et negationem ponet ad maiorem extremitatem non ad medium nec ad minorem. sed licet demonstratio ostensiva non indigeat, ad impossibile autem potest indigere. quod possumus ducere adversarium ad hoc inconveniens quod non est de quolibet affirmatio vel negatio sed contingit simul affirmare vel negare. quando igitur ad tale inconveniens ducimus adversarium oportet syllogizare concludendo simul affirmationem et negationem. ¶ Ulterius forte dubitaret aliquis quare indigemus quod affirmatio et negatio ponatur ad maiorem extremitatem. ¶ Dicendum quod indigemus hoc principio in demonstratione ostensiva propter intellectum duplicem vel ad veritatem declarandam vel ad contradictionem excludendam. ad veritatem autem addiscendam vel declarandam non indigemus quod sufficit concludere veritatem alteram partem contradictionis. sed ad contradictionem concludendam possumus indigere quod si volumus contradictionem concludere oportet quod contradictio sumatur in premissis. ¶ Sed sciendum quod non potest ostensive contradictio concludi vere, ut quod vere concludatur utraque pars contradictionis esse vera. dicere enim concludere utramque partem contradictionis spectat ad demonstrationem ad impossibile quod in impossibile est hoc esse. sed per demonstrationem ostensivam concludemus alteram partem esse veram et alteram falsam. dicentes quemlibet hominem verum est esse animal et falsum est non esse animal. et quod Callias est homo concludemus de Callia alteram partem contradictionis veram ut quod verum sit ipsum esse animal et alteram falsam ut quod falsum sit ipsum non esse animal. igitur ad concludendam contradictionem possumus indigere isto principio modo quo dictum est. et quod huius conclusio contradictionis non fit nisi ponendo contradictionem ad maiorem extremitatem, patet ad talem extremitatem ponendam esse. ¶ Advertendum igitur quod cum demonstratio sit organum scientificum et sic instrumentum manuducens nos in scientiam et veritatem, cum demonstratio ostensiva non indigeat isto principio nec indigeat accipere utramque partem contradictionis simul ad veritatem docendam, patet quod talis demonstratio simpliciter loquendo non indiget utramque partem simul accipere, cum ipsa specialiter ordinetur ad veritatem. potest autem indigere secundum quid ut si velit utramque partem contradictionis concludere. ¶ Ulterius forte dubitaret aliquis cum aliqui textus habeant contingere autem simul affirmare et negare neque unam recipit demonstratio utrumque talis textus salvari possit. ¶ Dicendum quod si habeatur littera negativa videtur esse clarior textus. videlicet quod hoc principium est ad utramque partem et non contingit simul affirmare et negare neque unam, id est nulla demonstratio scilicet ostensiva indiget simpliciter, potest autem indigere demonstratio ad impossibile. Sed si habeatur littera affirmativa bona est sententia

Similiter contingere sive affirmare et negare est tertio dicte dignitatis quod ad tertium partem vel isto principio hic intendit quod ducat ad hoc inconveniens quod contingat sive affirmare et negare. Sed neque una demonstracio ostensiva utitur isto principio hic in quod contingat utrumque partem contradictionis esse. Sed si ostensiva demonstracio utatur hoc principio utetur eo hoc modo quod aliquam partem esse aliquam non esse, ut si contingat hominem esse vel affirmare esse verum hoc negare quod esse non verum. Et ad hunc modum intelligitur vel ut textus dicit aequale quod bonum vel melior est affirmativa quam negativa ut quod habeat contingere autem sive vel melior quam si habeat non contingere. Quilibet utrumque salvari possit. Videtur forte dubitabit aliquis quare affirmacio vel negacio non debeat poni ad medium vel ad minorem extremitatem. Dicendum quod ut dicebatur assumere hoc principium quod ad utrumque partem contradictionis possumus indigere dupliciter vel propter veritatem addiscendam vel propter conclusionem concludendam. Possumus addere et [illegible] quod utitur hoc principio propter conclusionem variandam. Propter veritatem autem demonstracio ostensiva non indiget hoc principio, propter concludendam conclusionem potest indigere. Et ut hoc fiat sufficit quod affirmacio et negacio ponatur ad maiorem extremitatem. Tunc enim concludetur affirmacio et negacio ex parte predicati. Concludetur enim quod verum sit dicere calliam esse animal et calliam non esse animal, vel concludetur quod callias sit animal et non sit non animal. Sed si affirmacio et negacio poneretur ad medium vel ad minorem extremitatem concluderetur affirmacio et negacio ex parte subiecti, ut quod dicetur callias et non callias est animal vel non est non animal. Sed hoc non ad conclusionem quod callias et non callias est animal non est conclusio, et callias et non callias non est non animal non est conclusio. Esse enim animal et non esse animal est conclusio. Sed calliam et non calliam esse animal non est conclusio. Affirmacio ergo et negacio nec est ponenda ad medium nec ad minorem extremitatem quod non facit ad veritatem nec ad conclusionem. Faceret enim ad variacionem conclusionis quod aliud est concludere solum de callia quod sit animal et aliud de callia et non callia quod sit animal. Advertendum enim quod concludere affirmacionem et negacionem ex parte subiecti potest dupliciter: uno modo quod medium sumatur in tantum quam maior extremitas vel minor extremitas sumatur in tantum quam medium. Dicendo modo quod affirmacio et negacio ponatur vel ad medium vel ad minorem, voluit enim philosophus quod nunquam debet hoc fieri ut quod possumus concludere affirmacionem et negacionem ex parte subiecti ut quod callias et non callias sit hoc et non sit non hoc sumendo medium in tantum quam affirmando et negando medium, vel sumendo minorem extremitatem in tantum quam affirmando ipsam et negando quod magis repugnat forme sillogistice. Si medium sumatur in tantum quam maior extremitas vel minor extremitas in tantum quam medium in modo hoc in nullo derogatur forme sillogistice. Sed si affirmacio et negacio ponatur vel ad medium vel ad minorem extremitatem derogamus forme sillogistice. Sic enim faceremus non faceremus sillogismum unum sed quodammodo plures. Omnes

Communicant autem omnes scientie etc. In parte ista ut dicebatur postquam philosophus quod scientie communicant et distant et cetera. Dividitur autem hec pars in duas. Quia primo ostendit quomodo communicant scientie et cetera. Secundo declarat quomodo differunt ipsa ibi "Et dyalectica". Dicit ergo communicant autem omnes scientie secundum communia, et subdit communia autem dico quibus utuntur sicut scientie omnes tamquam ex hiis demonstrantes, sed non de quibus demonstrant. Illud autem est ut principium potest se habere aliqua scientia, videlicet probando ad propria, probando ipsa, et probando ad destruentes ipsa. Ad hunc autem actum qui est probare ad propria communiter omnes scientie accipiunt hec communia et probant ad propria. Sed quantum ad illum actum qui est probare principia vel probare ad destruentes principia differunt scientie communes a specialibus. Similiter scientie speciales non possunt probare principia nec ad destruentes principia. Metaphysica autem que est scientia communis probat ipsa principia. Sed quod potest est probare ad destruentes principia; probat enim quod non possumus talibus principiis dissentire eo quod vel probat de eis quod non possumus opposita eorum mente concipere. Sic et dyalectica quod aliquis est scientia communis habet viam ad probandum ipsa principia, ut videtur tertio topicorum de dyalectica, quod ad omnium methodorum principia viam habet. Deinde cum dicit "Et dyalectica", assignat convenienciam inter scientias et communia. Hic assignat differenciam inter eas et quod dicit quod sic differunt quod demonstrativa sic separat dyalecticam ab aliis scientiis ibi "sed dyalectica". Dicit ergo et dyalectica omnibus similiter principiis utitur probando ipsa vel omnibus, id est de omnibus principiis potest probationem facere, et si aliqua alia sit scientia ut metaphysica temptet monstrare communia huiusmodi sicut ut quod est, id est quod omne aut affirmare vel negare. Aliter quod est extra ab omnibus deinde autem aliud quomodo, quod dicit quod dyalectica et quedam alia scientia scilicet metaphysica habet viam ad probandum hec principia communia huiusmodi sicut declaravi affirmativa et si ab omnibus et cetera talia communia similia. Illud autem quod principia et communia ad que sunt necessaria non possunt probari simpliciter et propter posita possunt tamen probari inductive et a posteriori et per quedam probabilia vel possunt probari hunc vel aliud. Similiter aliquis habet per maiorem inconvenientem negare ad scilicet [illegible] negare hoc principium de quolibet affirmacio. Dubitabit forte aliquis utrum metaphysica possit se intromittere de istis principiis. Dicendum quod de ipsis.

conclusionibus per se et de ipsis principiis ut determinant conclusiones in
communitate sic scientie speciales. Sed de ipsis principiis per se
non possunt se determinare speciales scientie. Sed scientia que
ut metaphysica potest se intromittere de ipsis principiis per se eo modo
quo est possibile potest ea probare vel potest ad probare de
eis aliquid verum est. Quia metaphysica est de ipso ente et de
partibus entis quia quasi hec omnia principia sumuntur vel ex ipso
ente ut patet de primo illo quod de quolibet oportet esse vel non
esse. Hoc enim ex ipso ente vel ex ipso esse sumitur vel talia
principia sumuntur ex partibus entis sicut illud quod omne totum
maius sit sua parte et quod si ab equalibus equalia demas
que relinquuntur erunt equalia. Talia enim principia sumuntur
ex ipsa quantitate que est pars entis secundum quod partes
se dividunt in singulis predicamentis ut declaravimus in V metaphysice.
Metaphysica ergo que est de ente et de partibus entis potest se
intromittere de hiis communibus principiis quia talia ut dictum
est sumuntur ex ente vel ex partibus entis. Alie ergo
scientie speciales sunt scientie tantum quia sunt solum de conclu
sionibus. Sed aliter sunt de principiis hoc est solum prela
cionem ad conclusionem. Sed metaphysica est scientia et intellectus scientia
scientia prout est conclusionum intellectus vero principiorum. Metaphysica autem
est scientia et intellectus quia est de conclusionibus et de principiis
unde et philosophus in VI ethicorum loquens de sapientia id est de metaphysica
ait quod oportet sapientem id est metaphysicum non solum que ex principiis
sciunt sed et principia verum dicere id est concludere. Inde quod con
venit sapientia intellectus et scientia. Tangit autem philosophus in de
VI ethicorum IIII rationes sapientiam ex quibus possumus ar
guere quod ipsa sit intellectus et scientia. Oportet enim metaphysicum non
solum scire que sunt ex principiis sed quod intelligat illa sicut
sed et spectat ad ipsam verum dicere circa ipsa principia proprie
quod inter nomine intellectus est. Unde una condicio sapientis
tangitur in VI ethicorum quod ipsa est virtus artis id est attingit
ultimum in arte ut tunc dicitur sapiens latomus qui at
tingit ultimum in arte illa. Ergo tale est sapiens simpliciter
quod attingit ultima simpliciter ultima autem simpliciter sunt ipsa principia.
Ergo spectat ad metaphysicum verum dicere circa ipsa ultima et circa
ipsa principia et sicut possibile est spectat ad eum probare et
declarare ipsa. Secunda condicio sapientis quam tangit philosophus ibidem
est quod sapientia non est circa partem sed circa totum unde dicimus
ut ibidem tangitur dominum non fossorem nec aratorem
sed sapientem. Fossor enim et arator est qui est in
dustris circa aliquod particulare negocium. Sed ille est simpliciter
sapiens qui industris universaliter circa omnia est. Ergo omnia redu
cantur in principia non potest esse quis industris universaliter circa omnia
nisi sit industris circa ipsa principia et nisi spectet ad eum verum
dicere circa principia. Metaphysica ergo que inter scientias humanas in
ventas est simpliciter sapientia eo quod sit universalis de omnibus habet
considerare de ipsis principiis. Tercia condicio sapientis idem

condita est quod sapientia est certissima scientiarum cum ergo certa cognitio
conclusionum sit ex principiis illa est certissima inter scientias que habet considerare
re de ipsis principiis et ad quam spectant ipsa principia quantum est possibile
declarare. Et quia metaphysica est sic certissima et est sapientia ipsa
sicut possibile est potest reputare in eos qui negant principia vel ad de principiis
quarta condicio sapientis tangitur ibidem quod est quod ipsa est quasi
caput habens est enim ipsa directrix omnium aliarum sicut caput
dirigit omnia membra et quia directio et regulacio est per principia
spectat ad metaphysicam circa ipsa principia verum dicere et spectat ad eum
sicut possibile est monstrare et declarare ea vel spectat ad ipsum
monstrare et declarare aliquid proprie circa ipsa ut quod quilibet ea
probet audita vel quod non possumus mente assentire
eorum oppositis. ¶ Deinde cum dicitur Sed dyalectica separat dyalecticam
ab aliis scientiis dicens quod dyalectica non est sicut quorundam
diffinitorum nec est alicuius unius generis id est dyalectica non est circa ali
quod determinatum nec est determinati generis non enim in
terrogat simpliciter si esset determinati generis determinantis enim non
est id est non congruit interrogare propter hoc quod non determinat eodem
esse opposita id est non probat opposita esse de eodem vel non probat
de eodem utrumque partem contradictionis. Ostensum est autem hoc
in illis quod de sillogismo id est in libro priorum et posteriorum in illo libro agi
tur de hoc modo. Dyalectica autem quia procedit per quedam probabi
lia habet viam ad probandam utramque partem contradictionis ideo in
terrogat quia quecumque pars negetur ei vel quecumque ponit
adversarius potest probabiliter inducere contra ipsum. ¶ Du
bitaret forte aliquis utrum dyalectica sit diffinitorum vel sit
alicuius generis determinati et videtur quod sic quia ipsa est de sillogismo et
est de actibus racionis. Sed ista dicuntur determinata ad genus.
¶ Dicendum quod dyalectica proprie non est diffinitorum nec est determina
ti generis non quod ipsa per se et primo sit de toto ente ita
quod ipsum ens sit eo quod eius sit subiectum in dyalectica. Sed dyalectica
ut dicebatur in argumento est de actibus racionis sed non
est de eis ut sunt quedam determinata sed magis est de
eis ut sunt quedam indeterminata et ut sunt quedam applicabilia ad
omnes res secundum quod ipsi actus racionis possunt considerari dupliciter videlicet
ut sunt quedam res et ut habent determinatum subiectum et
sic determinare de actibus racionis spectat ad philosophum naturalem
et ad librum de anima vel agitur de ipsa substantia anime et de potentiis
eius et de actibus ipsius. Alio modo possunt considerari actus racionis ut sunt
quedam organa anime et ut sunt applicabilia ad ipsas res eo
quod de eis volumus habere scientiam et sic de actibus racionis
est logica ubi considerat forma argumenti et sillogismi quod forma argumenti
et sillogismi est quedam applicabilis ad omnem materiam. De eisdem ergo acti
bus racionis est dyalectica et naturalis philosophia sed naturalis philosophia est de eis
ut sunt quedam determinate res. Logica vero est de ipsis ut magis in
determinatum ut sunt quedam et ut sunt applicabiles ad omnes res de
ipsis ergo actibus racionis ut sunt quedam res est scientia sed ut sunt quedam
organa applicabilia rebus de quibus volumus habere scientiam non est proprie

scia s; mod' sciendi. et ipi act' rois sic accep
ti no sut ppe detimi^{ta} gnis et sut applicabiles
ad oe gen' ex hijs g° ap3 q nal' phia est scia
r est detimi^{ta} gnis et osidat de hi actib; ut
sut res. ut sut detiminate res. Dya^{ca} il no
est scia s; mod' sciendi et no osidat de hi
actib; ut sut queda res s; mg; ut sut queda
modi r queda organa ad sciend'. Qui l arg^{r}.
q dya^{ca} est detimi^{ta} gnis r est de actib; rois.
p3 ex hi q dya^{ca} no est detimi^{ta} gnis. et ut dcm
est. ipa est de hi actib; ut sut quod indetimi
nati r ut sut applicab^{les} ad oe gen'. Ulterius
forte dubitar; a's quo uitate h; dcm phi. q
si dya^{ca} eet detimi^{ta} gnis q ipa no interogaret.
Ad d q si dya^{ca} eet detimi^{ta} gnis pcederet ex
hijs que sut pre r ex necijs et ho no est de
timi^{ta} gnis pcedit p queda gra r p pbabilia
r et i po^{le} est utrinq pte odicois ee uam
r neciam scie que sut detimi^{ta} gnis. et sut
ex vis r necijs no hnt via argu^{di} ad utrinq
ptem odicois io tales scie de suis ppo^{b;} no
interogant s; pcedut ex eis tamq ex vis et
necijs dyalectic' il et ut dcm est pcedit p
pbabilia. r p pbabilia possum^{us} utrinq pte
odicois oclude io ipe interogat s; si dya^{ca}
eet detimi^{ta} gnis et tuc pcedet ex vis r ne
cessarijs io h; posito no interogaret et no haret
via ad ocludendu utrinq pte odicois. cu no
sit po^{le} utrinq uam ee demrator q et pce
dit ex vis r necijs no interogat. s; interogat
dya^{ca} qui pcedit ex pbabilib; r coib;.

Lco 2 8 Si autem interogacio sillo^{ca} r c.
Postqm phs detiminauit quo scie
se habent et coia detiminat quo
se habeant et ppa ee. q. d. f. et p facit q d^{m}
est. po moue3 queda qones que possut hre or
tu ex pcedentib; r solvit illas ibi qua aut
sut geometre interogaciones. Ad cui aut
opme ptis sci^{d} q ppoz queda spectant ad oppo
nentem queda ad respondente queda ad
utrinq. ad opponente spectat ppone r i terroga
re. ad rndente rndre ad utrq aut spectat
disputar; phs g° detiminas de ppis vniuel
et discipline tri facit et p° osidit q queb; scia
h; ppias ppoes r ppias interogacoes que uiden
t° spectare ad opponetem. s° aut q h; ppias
respones que videntr spectare ad responden
tem. t'cio o° q h; ppias disputacoes que viden
spectare ad utrq. s'a ibi. necq est oem itaq
t'cia ibi. si aut disputat. co° p^{m} tri facit. q
p° o° q scia h; ppias ppoes r interogacoes s°
s° oiuidit ipas interogacoes. t'cio o° usq ad
q tminu interogaciones hi se extendut. s'a
ibi. s; ex qb; aut demrant. t'cia ibi r de hijs
quidem r rom. co° p^{m} d. f. et p° facit q dcm
est. videl; q queb; scia h; ppias interogacones
sic h; ppias ppoes. s° ex hoc ocludit q no
queb; interogacio sillo^{ca} scie ut q no q'b; in
terogacio est medicinalis necq queb; geo
x metrica. ibi. in^{m} est itaq q no ois. d° g° q si
interogacio sillo^{ca} sup que est ad utrinq p
te odicois r ppo odicois. i. ppo accipiens al
tam pte odicois est ide. ppoes aut sut ppe
s vnacq sciam. ex q'b; est sill's utrq s vna
q'inq sciam erit alicu interogacio scibilis
sup ppa. ex quib; quide interogacio^{b;} scibili
b; sm vnaqq sciam fit ppus sill's.
Ulterius aut q i terogacio sillo^{ca} est ppe de qo
ne r est ad utrinq pte odicois. s; ppo r ma
xie ppo demrativa est detiminate ad alte
ram pte odicois. Ulterius r q i° idem q e
interogacio. r q est qo i vno sillo demrativo
pt postea ee ppo i a° sillo demrativo h; g°
modo idem est interogacio sillo^{ca} que est
ad utrinq pte odicois. r ppo demrativa q
est detiminate accipies alteram pte odicois
Ulterius r q phs h; in itend' argue mult
.n. pbare q queb; scia demrativa habeat
ppias interogacoes et h; ppias ppoes. na si
i scia ide est ppo r interogacio r scia demr^{a}
tiva h; ppias ppoes et pcedit ex ppis prs
ex q'b; ostituit sillm. qns est g° q sicut
sut ppe ppoes i vnaqq scia ex q'b; fiut
ppi silli. sm illa sciam sic sut ide scia
ppe interogacoes ex q'b; possut fi silli sm vna
q'inq sciam. Dubitar; forte a's q
videt sibi phs odice. dixat .n. sup. q demra
tiue no est .i. no o' interogare. hic aut loqs
de scijs demrativis aut q sut ibi ppe inte
rogaciones sic r ppe ppoes. Ad d q demo
strator interogat r no interogat. [i'erogat] de oclob; q;
no interogat de pmissis. dya^{c} aut pt inte
rogare de utrisq. demratori aut si negent
q'ones h; via ad demrandu eas io pt interro
gare de ipis s; si negent ei prin^{a} no h; vi
am ad pbandu ea io no d; interogare de ipis

Sed dicit ea assumi sicut manifesta via prius. Notandum tamen quod licet tam dyalecticus quam demonstrator possit interrogare de conclusione, aliter tamen et aliter, quia dyalecticus potest interrogare de conclusione ut probet utramque partem contradictionis. Demonstrator vero sic potest interrogare de conclusione ut concludat alteram partem tantum, videlicet partem veram. Dicit ergo quod differt interrogatio dyalectica a demonstrativa, quia dyalecticus potest tam interrogare de conclusionibus quam de premissis. Demonstrator vero interrogat solum de conclusionibus. Et ulterius dyalecticus sic interrogat ut quecumque pars negetur, si velit, possit oppositam concludere. Demonstrator autem sic interrogat ut non nisi partem veram inferre possit. Unde dicimus demonstratorem non interrogare, quia non interrogat de premissis licet de conclusionibus, vel dicimus eum non interrogare quia non sic interrogat ut quamcumque partem datam possit concludere sed solum partem veram inferre potest.

Aliquis forte dubitabit ad hoc de eo quod dicit talia que sunt interrogationes scientiales et unaqueque scientia ex quibus fiunt sillogismi secundum illam scientiam. Contra. Interrogatio demonstrativa non est premissa sed conclusio, cum igitur ex conclusionibus non fiant sillogismi sed ad conclusiones, que interrogationes non fient sillogismi sed ad interrogationes. Dicendum quod duplex est demonstratio, ostensiva et ad impossibile. In demonstratione ostensiva demonstrator non interrogat de premissis sed assumit eas vel tamquam per se notas vel tamquam ex per se notis ostensas. Potest tamen si velit interrogare de conclusionibus sed non est in consuetudine. Quod ideo quod est, quia in una demonstratione sit premissa, in alia demonstratione ex interrogationibus igitur possent fieri sillogismi demonstrativi, quia ex interrogationibus et conclusionibus demonstrationum precedentium possunt fieri premisse et propositiones demonstrationum sequentium. In demonstratione autem ad impossibile patet magis verum esse quod dicit. Propter quod sciendum quod demonstrator licet possit interrogare de conclusione demonstrationis ostensive, tamen si vult potest absque interrogatione procedere, potest enim assumere premissas et concludere conclusionem intentam. Sed in demonstratione ad impossibile, quia est necesse interrogare, interrogat enim demonstrator de conclusione quam vult concludere per impossibile, vel eam concedat adversarius vel non. Quam si concedit, habetur intentum. Si vero neget, assumit id quod adversarius ponit et concludit ex eo aliquod impossibile, quo concluso redit super id quod adversarius dicebat et ostendit falsum adversarium dicere et verum esse suum oppositum. Igitur in demonstratione ad impossibile quodammodo ex interrogationibus fiunt sillogismi, quia ex eo quod interrogat adversarius et ex eo quod adversarius dat fit sillogismus ad concludendum impossibile. Semper igitur et in demonstratione ad impossibile demonstrator interrogat de conclusione quam vult probare. Sed si negetur illa, ex opposito eius quod potest dici interrogatio que data fuit ab interrogato adversario, ex tali interrogatione et ex eo quod adversarius interrogatus dedit concluditur impossibile, propter quod destruitur quod adversarius concessit et astruitur quod demonstrator intendit. Patet ergo quomodo ex interrogationibus fiunt sillogismi demonstrativi tam ostensivi quam ad impossibile.

Deinde cum dicit non est itaque, concludit ex dictis quod non omnis interrogatio est cuiuslibet scientie, itaque quod non omnis interrogatio est geometrica vel que est medicinalis, idem autem est et in aliis. Itaque quod non omnis interrogatio est utique geometrica neque medicinalis, similiter autem et in aliis scientiis. Supple sed hic quod non omnis interrogatio est cuiuslibet scientie.

Deinde cum dicit sed ex quibus, postquam ostendit quod quelibet scientia habet suas interrogationes et suas propositiones, subdividit et distinguit huiusmodi interrogationes et propositiones, ostendens quomodo potest dici propositio vel interrogatio geometrica vel alicuius alterius scientie. Potest enim hoc dici uno modo quia est illius scientie vel quia scientie subalterne, ut potest dici propositio geometrica vel quia per eam probat geometer, sed eam solum declarat, probat tamen per eam ad perspectiva contingere. Aut sic non omnes propositiones sunt geometrice, sed dicuntur propositiones geometrice dupliciter: aut ex quibus demonstratur aliquid de quibus est geometria, quod dicit quia dicuntur propositiones geometrice ex quibus demonstratur aliquid in geometria, aut supple sunt propositiones geometrice si ex eisdem demonstrantur geometrice in alia inferiori et subalternata, sicut est speculativa vel perspectiva. Illud autem quod non est propositio geometrica et sic in geometria est minus, tamen quod perspectiva multa assumit que sunt declarata in geometria, ideo contingit aliquid quod aliquid est solum conclusio in geometria quod postea est principium in perspectiva. Illa autem conclusio geometrica quam assumit perspectiva ut principium potest dici propositio geometrica, quia et si per eam non probat geometer sed solum concludat ipsam, probat tamen per eam aliquid geometer in perspectiva. Ideo sunt que geometrice probantur in geometria sed que ex eisdem geometrice probantur in perspectiva, quocumque modo fiat, propositiones geometrice dici possunt.

Dubitabit forte aliquis quia videtur falsum esse quod hic philosophus ait: quia quod est propositio quod interrogatio, sed quod est premissa quod est conclusio. Ideo ergo per quod demonstratur in perspectiva licet possit esse interrogatio et conclusio geometrica, non erit tamen propositio geometrica sed erit propositio perspectiva.

Dicendum quod sicut organum agit in virtute superioris agentis, perspectivus quando aliquid accipit a geometria est organum et instrumentum geometre, ideo significat aut philosophus quod ex eisdem

ordinatur ad geometriam vel pseudographiam nam pseudographia non
pertinet ad demonstrativum ex geometricis nisi demonstret
geometrice vel demonstret in virtute geometrie. Dicendum ergo quod id
quod facit organum in virtute superioris agentis
magis efficitur a superiori agente quam ab orga-
no, quia causa primaria plus est influens quam secunda-
ria. Ita id quod demonstrat pseudographus geometrice
vel per geometriam magis demonstrat per geometriam quam per
pseudographiam. Accipiamus ergo contradictionem que est contra
eadem ad propositionem et ad conclusionem, dicetur ergo contradictio
geometrica que fit in hiis geometricis. Sed hec
contradictio geometrica dicetur proprie geometrica cum per eam
ad concludit geometer. Nam hic signat propositio .c. propositio alio
modo vero premisse sunt proprie propositiones quia sicut ponens
propositionis vel proponere. Cum ergo geometer dicatur concludendo
vel in scientia propria vel in scientia subalternata, quia autem eo
quod concludit in scientia propria ut in geometria concludit
geometer non est dubium, et id quod concluditur per contradi-
ctionem geometricam in pseudographia dubium esse non debet,
cum id plus concludat geometer quam pseudographus quia
plus agit principale agens quam instrumentum. Cum ergo propositio
geometrica omnis contradictio per eam concludit ad geometriam
vel in propria scientia vel in subalternata. Deinde cum dicit
et de hiis eadem. Ostendit quoniam quelibet scientia demon-
strativa habet proprias interrogationes et propositiones secunda-
rio quemodmodum dicitur propositio geometrica vel secundum quamcumque aliam
scientiam. Nullo omnino dicente usque ad quod terminum secundum contra-
dictionem tales propositiones et interrogationes secundum eam communis
est. Eodem conveniens est ad ipsa principia. Illa enim non
interrogantur nec redditur de eis ratio in scientia speciali, ideo autem
et de hiis eadem, idest de conclusionibus vel de hiis circa
que demonstrantur in geometria. Et rationem ponen-
dam esse ex geometricis principiis et conclusionibus, sed principiorum
rationem ponenda non esse geometre, idest a geometer.
Et quod geometer sicut et in aliis scientiis nulla enim scientia
specialis reddit rationem suorum principiorum. Et ergo in talibus
est eodem conveniens est ad principia; talia enim non ulterius
interrogantur nec de eis redditur ulterius in scientia specia-
li nisi forte reddatur in scientia superiori vel in scientia com-
[P]ostea ergo quod de interrogationibus idest de quibus red-
dit rationem propositiones sive premissas conclusiones
ergo resolvantur in premissas premisse autem ille si habent
priores propositiones in illa scientia resolvuntur et redditur de eis
ratio per alia principia vel per alias premissas totiens at-
sit talis resolutio conclusionum in premissas et totiens red-
ditur talis ratio de conclusionibus per premissas donec deve-
niatur ad ipsa principia que non resolvuntur in alia nec
redditur de eis ratio in illa scientia, sed ibi est status et ratio

[P]ostea et quod aliter de hiis scilicet que demonstrantur in
geometria redditur ratio ex geometricis principiis et conclusionibus ex
quo est quod in una demonstratione potest esse principium in alia conclusio,
libet ergo que sunt principia et conclusiones potest reddi ratio
de hiis que demonstrantur in geometria. Vel potest aliter exponi,
ut dictum est quod est quod in una demonstratione potest esse
ratio et principium in alia demonstratione, tamen sic continens in processu red-
ditur rationem alterius alius nisi ipse resolvatur in talia idest
in principia. Ergo non ex conclusionibus tantum sed ex omnibus et ex principiis
in talia scientia redditur ratio de hiis idest de omnibus illis que
supra demonstrantur in illa scientia. Deinde cum dicit
necesse est autem interrogantem. Ostendit quod quelibet scientia habet proprias res-
ponsiones, dicit utique necesse est, idest necesse est interrogantem unum
quemque scientem interrogare secundum interrogationem, neque
sicut omnem interrogatum respondere de unoquoque, sed que
sunt secundum scientiam determinatam, quasi diceret quod sicut scientia habet pro-
prias interrogationes ita habet proprias responsiones et sicut
non spectat ad scientiam aliquam specialem interrogare
omnibus interrogationem ita non spectat respondere ad
quamlibet interrogationem, nec respondere ad quelibet principia, sed ta-
lia mostranda sunt secundum quod requirit scientia determinata
tenetur habere interrogationes et responsiones. Deinde cum
dicit sed autem disputat [illegible] ostendit quod quelibet scientia habet
proprias disputationes esse, quasi diceret sic, sicut probatum est quod demonstrativum
est, ideo probat quod dixerat, ibi: palam est autem. Dicit ergo si
autem disputat super geometriam cum geometra, secundum quod geome-
ter, palam est quod et bene super disputat, si ex hiis super
que sunt proprie geometrice ad demonstrandum si vero
non, idest si non disputat geometrice non bene, quasi
diceret quod geometria habet propriam disputationem, videlicet
disputationem geometricam, ideo si disputatur cum
geometra geometrice bene fit, si non male.
Deinde cum dicit palam autem, probat quod dixerat esse quasi di-
ceret sic quod dicit probat in tertio sic ibi: esse non nece-
ssarium. Potest intendere talem rationem: quicumque non arguit
geometricam non bene disputat cum geometra, sed
non disputans geometrice non arguit geometricam
nisi forte per accidens, ergo talis non bene disputat cum geometra.
De hac autem ratione posset solum minorem illam esse totam
videtur medium. Dicit palam autem super esse quod non est bonum dispu-
tare non geometrice cum geometra quia per super sic dispu-
tans non arguit geometricam. Sed autem super si arguit
cum hic est per accidens. Postea autem quod disputans non
geometrice ut puta disputans musice per se potest arguere
musicam, sed autem arguit geometricam hic erit per accidens
ut si arguat eundem esse geometricum et musicum
quo posito ex quo arguitur musicus per se et ille mu-
sicus est geometer, sequitur quod arguatur geometer per accidens per se eius

non potest argui vel redargui vel temptari geometer secundum quod hic si nesciat respondere in non geometricis vel ex hiis arguere vel probare quod nesciat geometriam. ¶ Deinde cum dicit quare non utique, adducit ad hoc eandem sententiam sed forte aut sic: non iudicetur sciam latere prave disputantem illa disputatio non est secundum illam scientiam vel illa disputatio non bene sit secundum illam scientiam sed disputantibus de geometria in non geometricis, id est in hiis que non sunt propria geometrie latebit arte geometrica prave disputantem quia talis disputatio non bene fit secundum talem artem. De hac autem vide post minorem vel stat tota virtus medii. Deinde cum dicit quare non utique est disputandum de geometria in non geometricis, id est in hiis que non sunt propria geometrie latebit, scilicet supra dictus prave disputantem, id est latebit et non poterit cognosci per geometriam in tali disputatione utrum prave vel bene disputetur. Similiter autem et in aliis scientiis se habet, quasi dicat quod sicut non debemus disputare de geometria in non geometricis, id est in hiis que non sunt proprie geometrie, sic et in aliis scientiis non debemus disputare nisi in hiis que sunt proprie uniuscuiusque scientie. ¶ Illud autem quod ars dicitur esse regula omnium eorum que pertinent ad artem illam. Dicit ergo per regulam cognoscitur quid bene et quid male omnium dependentium ab illa regula, sic per artem aliquam, ut per geometriam, debemus cognoscere omnia ea que spectant ad ipsam utrum prave vel bene fiant illa, et quia disputatio alicuius artis est maxime de spectantibus ad artem ipsam, non disputatur bene secundum aliquam artem nisi cognosci possit per illam artem utrum prave vel bene disputetur.

Quoniam autem sunt geometrice etc. Postquam auctor ostendit quomodo artes doctrinales se habent ad propria, in parte ista circa ipsas artes doctrinales movet quasdam questiones et solvit eas, quod tamen facit quia primo movet hic questiones, secundo subiungit questionum solutiones, tercio ad commendationem artium doctrinalium ostendit quod in talibus artibus accidunt pauciores decepciones quam in aliis; secunda ibi: secundum geometriam autem; tercia ibi: hec autem sunt ut videtur. Eorum prima tamen facit secundum quod tres questiones movet, quia primo movet questiones de conclusionibus, secundo de premissis, tercio de ipsis sillogismis; secunda ibi: et secundum unam conclusionem; tercia ibi: et utrum secundum ignorantiam. Dicit ergo quod cum autem sint interrogationes, id est conclusiones geometrice, nonne sunt et non geometrice? Est ergo prima questio quod cum sint aliqua interrogationes geometrice vel ille que concluduntur ex principiis geometrie, utrum sint aliquae interrogationes non geometrice. ¶ Dubitatur forte aliquis quare videtur illa quod nulla esse, similiter sicut est per se hic tamen quod quelibet ars habet conclusiones et interrogationes proprias sicut habet proprias premissas et proprias propositiones. Rursus hic satis et apparet per auctoritatem. Deinde supposuit quod non omnis interrogatio est geometrica. Sequitur ergo hic querendum utrum sint aliquae non geometrice interrogationes.

¶ Dicendum quod interrogationes ad geometriam se possunt habere tripliciter, nam aliquae sunt interrogationes que sequuntur ex principiis geometrie et sunt in geometria. Alie vero sequuntur ex principiis geometrie sed non sunt in geometria, sed in arte alia. Alie vero nec sunt in geometria nec sequuntur proprie ex principiis geometrie, possunt tamen videri sequi ex talibus principiis. Alie vero nec sunt in geometria nec ex principiis sequuntur geometrie nec habent apparentiam quod sequantur ex talibus principiis. Conclusiones ergo geometrice quedam sunt in geometria et sequuntur ex principiis geometrie; verum quia ex principiis geometrie non solum concluduntur conclusiones geometrice sed et concluduntur multe conclusiones perspective, conclusiones ille perspective que concluduntur ex geometricis propositionibus non sunt in geometria, concluduntur tamen ex propositionibus geometrie. Est autem assignare tercium modum esse talia. Similiter arismetica in multis habet affinitatem cum geometria quia utraque est de quantitate, licet una sit de quantitate continua, ut de magnitudine, alia de discreta, ut de numero. Propter hanc autem affinitatem que est inter utramque utuntur eisdem principiis communibus, ut quod totum est maius sua parte, quod si ab equalibus equalia demas, quod que uni et eidem sunt equalia, et ceteris talibus. Rursus ea que sunt unius transferuntur ad alterum, ut quadratum, cubicum, solidum, circulare, que propria sunt magnitudinum, transferuntur ad numeros et dicuntur numeri esse cubici, quadrati, solidi et circulares. Propter hanc affinitatem inter geometriam et arismeticam possumus videri multis quod conclusiones et interrogationes musice que sequuntur ex principiis arismetice quod sequerentur ex principiis geometrie, ita quod interrogatio musica esset aliquando geometrica, quod falsum est. Quod si alicui videatur esse eo quod eisdem principiis communibus utuntur hec et illa, ideo dicat quod si sequitur ex principiis unius quod sequatur ex principiis alterius, quia eadem sunt principia communia hinc et ibi, dicens decipitur per falsam acceptionem, quia principiis communibus in sua communitate non utitur nec hec nec illa, sed quelibet accipit de eis quantum requirit genus sibi subiectum. Conclusiones ergo musice que sequuntur ex principiis communibus applicatis ad numeros, non autem ad magnitudines, ideo tales conclusiones si reducuntur in arismeticam, conveniens est ab eis quod reducantur in geometriam. Tales ergo conclusiones et tales interrogationes, videlicet musice, etsi videntur aliquando esse geometrice, secundum veritatem nullo autem modo sunt geometrice. ¶ Quarto autem modo se possunt habere interrogationes quod nec sunt

i geo. nec concludunt per principia geo^e non videntur esse in
tali arte non concludi per principia talis artis. notum enim
autem per precedencia quod erant alique interrogaciones
non geometrice ut ille que nec erant in eis ge
ometris non concludebantur per principia geometrie nec
videbantur esse talia non concludi per talia. Sed nec
dum notum erat utrum certe interrogaciones geome
trice vel non ille quales non concludantur per principia geo^e
possunt tamen videri alicui quod concludentur per talia principia
cuiusmodi sunt interrogaciones musice propter hoc bonum
fuit movere de talibus questionem. ¶ Volet forte
dubitare aliquis utrum omnis interrogacio geometrica possit dici
appropriata geometrie et quod dictum est de geometria appropriate
non in interrogacione tamen idem est de ceteris specialibus
artibus. ¶ Ad quod dicendum quod appropriate loquendo alia enunciacio est
appropriata geometrie. in interrogacio geometrica alia
est appropriata geometrie. sed non est interrogacio geometrica. alia
est interrogacio geometrica et potest dici appropriata non geome
trica ut quod triangulus habeat angulum extrinsecum
est interrogacio geometrica que concluditur per principia geome
trie et est appropriata geometrie. quod hec que est conclusio unius de
invencionibus accipitur ut premissa et ut principium alicuius
demonstracionis hec. s. angulum extrinsecum probatur
et probat. probatur per lineam cadentem eque di
stantem tercio lateri et probat hec tres cum quibus probat
et concluditur geometrice sic est interrogacio geometrica. sed ut
probat et concludit alia sic est appropriata geometrie. Sed de pun
cto ad punctum rectam lineam ducere sic est appo
geometrie quod appropriate non est interrogacio geometrica. sed magis est
interrogacio illius geometrie. multa probat per hoc
principium. de puncto ad punctum rectam lineam duce
re potest dici appropriata geometrie. verum quod geometer non habet
unde probet quod dictum est non interrogat proprie de eo.
ideo non proprie est interrogacio geometrica potest tamen dici interro
gacio illius quod illius de hoc interrogare potest quod potest hoc
probare. probat. s. quod inter quelibet duo puncta cadit linea
media et potest esse interrogacio geometrica si geometria eam
probet et concludit et tamen non est appropriata geometrie sed per eam
geometria non probet. ¶ Deinde cum dicit. et secundum unamquamque
movet secundam questionem de premissis. dicit quod secundum unamquamque
quamque scienciam. quales sillogismi secundum ignoranciam non
geometrice sunt. i. sunt non geometrice tales appositiones est quero
quod utrum appositiones quales et quecumque que sunt secundum igno
ranciam secundum unamquamque scienciam ut puta appositiones secundum
ignoranciam geometrie si sunt geometrice vel si non sunt geometrice.
¶ Sciendum autem quod quedam sunt appositiones geometrie secundum
scienciam geometrie ut parallellas non concurrere angu
los rectos equales esse et tales appositiones sunt de quibus

sciens geometriam potest et concedit alique non sunt
appositiones secundum ignoranciam geometrie ut opposita eis videlicet non paral
lellas. i. lineas equaliter distantes concurrere angulos
rectos inequales esse tales. n. appositiones sunt false et sunt
secundum ignoranciam geometrie quod nullus eas assentit nisi geometria
ignoret de talibus quero que sunt secundum ignoranciam geometrie
utrum sint geometrice vel non et quod dictum est
de appositionibus secundum ignoranciam geometrie idem est de
appositionibus secundum ignoranciam aliarum arcium ¶ Deinde cum dicit
et utrum secundum ignoranciam movet terciam questionem de ipso sillo
gismo dicens utrum sillogismus secundum ignoranciam qui est ex oppositis principiis
quod est. s. utrum sillogismus talis qui est secundum ignoranciam sit sillogismus
aut paralogismus. ¶ Sciendum autem quod sicut ex appositionibus
que sunt secundum scienciam geometrie fiunt alique sillogismi ita ex
appositionibus que sunt secundum ignoranciam que fiunt ex oppositis
principiis et ex oppositis vitari possunt sillogismi aliqui sillogismi
querit ergo de illis sillogismis utrum sint sillogismi vel paralogismi.
¶ Deinde cum dicit. secundum geometriam autem. solvit
questiones precedentes et quod ita facit secundum quod tres questiones proposuit
primo ergo solvit questionem primam. secundo secundam. et tercio terciam
secunda ibi. de geometria autem. tercia ibi. in doctrinis autem.
dicit ergo quod secundum geometriam aut super non sunt geometrice
interrogaciones. aut super que fiunt ex alia
arte ut musica interrogacio non geometrica super est.
¶ Sciendum autem quod specialem mencionem facit hic de
musica quod cum musica subalternetur arismetice
propter affinitatem arismetice ad geometriam possit aliquis
credere quod musice interrogaciones que concluduntur per
principia arismetice quod concludantur per principia geometrie. non est
autem dubium quod sunt alique interrogaciones non
geometrice. sed de talibus affinibus possit dubium
esse ideo philosophus determinans hanc questionem ait tales
interrogaciones non esse geometricas ut interrogaciones
musice non sunt geometrice ¶ Deinde cum dicit. de
geometria autem. solvit secundam questionem utrum appositiones secundum
ignoranciam geometrie sint geometrice vel non. et ait quod
sunt aliquo modo geometrice aliquo modo non. esse quod duo facit
quod primo dat hic solucionem secundo solucionem datam
declarat et manifestat per simile ibi. dupliciter. n. dicit ergo
de geometria autem ut est quod ad invicem parallellas con
venire. i. concurrere opinari geometria quomodo est et non geometrica
alio modo ¶ Dubitaret forte aliquis quomodo parallellas
concurrere opinari sit geometricum uno modo et non geo
metricum alio modo ¶ Ad quod geometria potest dici dupliciter secundum ma
teriam et formam. et est geometria secundum materiam que fit in termi
nis geometricis et est autem tale secundum formam
quod ordinatur et quo modo geometria est illam in
appositione eorum se habent in materia ordo autem et appositio

se habent ut forte qui dicit paralellas concurrere et loquitur in terminis geometricis loquitur propositionem geometricam secundum materiam quia termini ex quibus composita est huiusmodi propositio sunt geometrici non autem loquitur propositionem geometricam secundum formam quia propositio illa non est ordinata in geometrico geometrice. non enim dicit quod hoc predicatum concurrere debet componi cum paralellis immo magis debet removeri ab eis. non enim dicit geometer paralellas concurrere immo dicit oppositum dicit enim non concurrere. ¶ Deinde cum dicit dicimus enim quod ageometricum manifestat predicta dicens dupliciter enim est hoc id est dicitur esse non geometricum sicut superius dictum est arismetico id est quod est sine rismo vel sine reitimo et exponit se dicens alterum quidem supra propositio non geometricum est id est non habendo id est in non habendo de geometria quod non est geometricum secundum materiam nec secundum formam. sicut arismeticum. supra pars dicit id est quod non habet de rismo. alterum vero supra propositio dicitur non geometricum in prave habendo ut illa que habent terminos geometricos sed habent eos prave ordinatos et compositos ex ignorantia id est propositio secundum ignorantiam que ex hiis principiis supra male ordinatis est contraria veritati et scientie geometrice hoc est id est est hiis modis non geometricum non quod non habeant sed quia prave habent. non quod nullo modo sit geometricum sed quia est pravo modo geometricum. ¶ Et hoc autem quod arismo id est sine rismo et sine consonantia dicitur pars vel quod nulla habet consonantiam vel quod pravam. sic et non geometricum dicitur pars vel quod non habet de hiis que spectant ad geometriam vel quod prave habet. ¶ Et hoc tamen quod propositio secundum ignorantiam est ex principiis huius id est ex principiis contrario modo sumptis et ex principiis oppositis veritati ideo talis propositio est contraria veritati et scientie propositio enim secundum scientiam est principium vera et est ex terminis bene compositis et ordinatis propositio autem secundum ignorantiam est principium falsum et est ex terminis prave compositis et ordinatis.

¶ Et hoc tamen quod ipsi termini sunt principia propositionis propositio ergo que est ex talis hoc est id est terminis male adinvicem compositis et ordinatis dicitur esse ex principiis hiis id est male compositis et ordinatis ¶ Et hoc tamen quod ex hiis est soluta sua questio. nam cum querebatur utrum propositiones secundum ignorantiam geometricam deberent dici geometrice vel non geometrice dicendum quod debent dici non geometrice non quia non habeant sed quia prave habent

¶ Dubitaret forte aliquis cum propositio secundum ignorantiam geometricam sit geometrica uno modo non geometrica altero quare philosophus potius appellat eam non geometricam quam geometricam et quare in loquendo de hiis propositionibus potius distinguit de non geometrico quam de geometrico ¶ Dicendum quod id quod est tale secundum materiam est tale secundum quid quod autem est secundum formam est tale simpliciter quia ergo propositio secundum ignorantiam geometrice est geometrica secundum materiam quia composita est ex terminis geometricis ideo est geometrica secundum quid quia vero non est geometrica secundum formam quia est male ordinata et composita secundum illos terminos ideo est non geometrica simpliciter et quia ab eo quod est simpliciter debet fieri denominatio ideo talis propositio simpliciter debet dici non geometrica. quare philosophus ergo in docendo de tali propositione debuit distinguere de geometrico quod competit ei secundum quid sed de non geometrico quod competit ei simpliciter ¶ Deinde cum dicit indoctius autem. solvit questionem tertiam ostendens quod sillogismi facti ex propositionibus secundum ignorantiam debent dici potius sillogismi quam parologismi. ideo autem quod indoctius autem id est in hiis doctrinalibus non est sillogismus parologismus id est non contingit in talibus facere parologismum sicut in dyalecticis eo quod medium supra unum et idem est sed semper dupliciter id est comparatur ad duo scilicet ad maiorem et minorem extremitatem et de hoc enim omni id est de omni medio supra dicitur et predicatur maior extremitas et iterum hoc id est medium dicitur de omni altero id est de omni minori extremitate quod autem predicatur non dicitur de omni ¶ Et hoc autem quod signum universale ponitur ad subiectum non autem ad predicatum nulla enim propositio est vera in qua predicatum universaliter sumatur in maiori ergo propositione ubi medium subicitur maior extremitas dicitur de omni medio signum ergo universale ponitur ad medium quia ibi subicitur non autem ad maiorem extremitatem que predicatur in minori vero propositione medium dicitur de omni minori extremitate ita quod ibi signum universale omne ponitur ad minorem extremitatem que subicitur non ad medium quod predicatur volens ergo philosophus reddere causam quare signum universale omne non ponatur in maiori propositione ad maiorem extremitatem nec in minori ad medium. ait quod id quod predicatur non dicitur omne id est quod omne non debet addi ad predicatum sed ad subiectum ¶ Et hoc tamen virtutem totius philosophi in hoc consistit quod in doctrinis sive fiant sillogismi ex propositionibus scientie sive ex propositionibus ignorantie illi sillogismi non sunt parologismi sicut in dyalecticis quod non sunt parologismi patet quia servant modum et formam sillogisticam modus autem et forma sillogistica tollitur vel quia sillogizamus in tribus terminis vel quia illos tres terminos non ordinamus secundum modum et figuram ergo cum in doctrinis ex quibus cum quecumque propositionibus sillogizemus sive ex propositionibus scientie sive ignorantie sillogizemus in terminis tribus et servemus modum et figuram quia maior extremitas dicitur de omni medio et medium de omni minori extremitate. Sic ergo faciendo non facimus parologismum sed sillogismum soluta est ergo tertia questio. Tamen cum dicitur utrum sillogismi facti ex propositionibus secundum ignorantiam sint sillogismi vel parologismi patet quod tales sillogismi licet peccent in materia quia acceperunt propositiones falsas non tamen peccant in forma quia erunt in tribus terminis et servabunt modum et figuram sillogisticam ideo non erunt parologismi quia parologismi dicuntur sillogismi peccantes in forma. Sillogismi ergo si non habeant aliquid mali nisi aliquo peccatum in materia quia fuerunt ex propositionibus ignorantie peccabunt in materia et non in forma ideo non erunt parologismi. ¶ Dubitaret forte aliquis quare predicatum non dicitur omne et quare signum universale non debet addi ad predicatum ¶ Dicendum quod predicatum tenet locum forme subiectum vero locum materie res autem semper constat ex

tota sua forma licet non sic esset ex tota sua natura unde et
in his mathematicis sciendum quod forma non dividitur nisi per primum dividens. ut
albedo per superficiem quia superficies est subiectum albedinis
tota tamen ideo albedinis et tota diffinitio albi reservatur
in qualibet parte albi superficiei et quod videmus in naturalibus rebus
in ipsis predicabilibus ut tenent hunc modum esse dicitur. Si ergo
fiat talis propositio omnis homo est albus quia hic omnis homo sumatur
albi oportet quod albus dicatur de ratione omnis hominis ita tamen quod
tota ratio predicati et totum ideo quod post in predicato reserva
bitur in quolibet homine totum ergo predicatum dicetur de quolibet
parte subiecti. Et ergo sic omnis homo est albus Sortes est albus
Callias est albus et sic de quolibet. Si ergo dicatur omnis homo
est omne album vel omnis homo est omne visibile oportet quod totum
predicatum ut totum hic omne album vel omne visibile dicatur
de quolibet singulari huius hominis esset ergo Sortes omne visibile
et quod hic stare non possunt ideo quod predicatur non dicitur
omne et signum universale ad predicatum addi non debet.

Lco 3o.

Haec autem sunt ut videre etc.
Postquam auctor ostendit doctrinales scientias
apposuit quasdam questiones et solvit in parte
ista ut dicebatur ad commendationem scientiarum doct
rinalium ostendens quod in eis non fiunt deceptiones sicut in aliis
Ad cuius evidentiam sciendum quod in deceptionibus est hic ordo
quod in aliquibus magis decipitur homo propter aliud ut in falla
ciis in dictione in aliquibus vero non minus propter deceptionem ut
in fallaciis extra dictionem. [illegible] in elenchis
duo ergo facit philosophus primo quod dicit commendat scientias doct
rinales secundum quod commendat eas quod minus decipitur
homo in eis secundum deceptiones illas secundum quas magis deci
pitur propter aliud. Secundo quod minus decipitur in eis secundum decepcio
nes illas per quas non minus decipi a se ipso. ibi
Quod autem quosdam. Prima pars in prima parte quod quis potest magis deci
pi propter aliud in aliquibus dicit primo extra rem decipitur
arguitur. Secundo extra modum arguendi duo ergo facit secundum
quod huius duobus modis ostendit quod minus decipimur
in doctrinalibus quam in aliis. Secunda ibi. Non oportet autem in
stantiam vel plurimum aliter videre et plane dicentium
nisi quod ea facit philosophus in presenti lectione secundum quod explicite commen
dat in scientias doctrinales id est in scientias mathematicas que
per antonomasiam dicuntur doctrinales et scientias alias
ex quibus [illegible] dicunt sic quod in doctrinalibus minus de
cipiantur quam in aliis. Prima differentia est quod doctrina
les sunt magis se offerunt intellectui quam alie et in eis
magis argumentum sensus quam in aliis. Secunda est quod in do
ctrinalibus non instantiam nisi uni non autem instantiam ibi par
ticularem sicut in aliis. Tertia est quod in doctrinalibus
argumentum magis convertibilem quam in aliis. Secunda ibi non oportet
autem instantiam. Tertia ibi. Quod autem quosdam. In prima

parte intendit talem rationem quecumque magis se offerunt
intellectui et in quibuscumque magis sensus argumentum in illis
minus decipimur. Doctrinales vel mathematice sunt huiusmodi ergo
dt etc. ideo ait hic autem id est mathematice et doctrinales sunt
ut videre intellectum vel ut habent alii textus id
est videre ad intellectum quasi diceret quod mathematice ita se offer
unt intellectui quod non latent intellectum sed sunt quasi
videre ad ipsum sed in idiotis id est in argumentationibus
latet ut numquam omnis circulus sit figura. in argumenta
tionibus potest nos latere et possumus decipi et possu
mus nobis concludi quod poema sit circulus. Si autem sit
sciebatur id est si arguatur in mathematicis propter hoc quod ille modus
arguendi est ita sensibilis numquam est autem quod carmina
non sunt circulus numquam super statim esset. quam non est super
poema circulus. Illud autem duo esse tacta propter quod
minus decipimur in mathematicis que arguunt sensibiliter per de
scriptiones figuras in pulvere quam in aliis scientiis. que
arguunt per [illegible] id est per argumentationes figuras solum
in voce. Primum ergo quod mathematice ita se offerunt intellectui
quasi quod intellectus videt eas sed est quod ita sensibiliter arguunt
quod non possumus ita decipi in eis possumus nisi quis de
cipi in aliis scientiis per equivocationem sic omnis circulus
est figura poema homeri est circulus ergo est figura
Sed si sensibiliter describeretur circulus in pulvere statim appareret
equivocatio. Illud et quod in equivocatione cum sit fa
llacia in dictione magis decipimur propter aliud in talibus
ergo deceptionibus decipimur minus in doctrinalibus et in aliis
extra rem [illegible] que ita se offerunt intellectui
et que sunt tales quod possumus in eis ita sensibiles
demonstrationes facere. Dubitaret forte aliquis quomodo
mathematice ita se offerunt intellectui. Dicendum quod nichil in
telligere non est sine fantasia seu sine ymagina
tione ut placet [illegible] et quod non est sine
ymaginatione non est sine continuo ideo dicitur in libro
de memoria quod nichil intelligere est cum continuo et
tempore quia ergo continuum et quantum magis se offerunt ymagi
nationi et ideo magis se offerunt intellectui demonstrati
ones ergo mathematice que sunt de quantitate magis sunt no
bis note et magis certe. ideo dicit [illegible] super [illegible] methaphisice
quod tales sunt certe in primo gradu certitudinis immo in
talibus ut idem dicit in prologo physicorum sunt nobis
nota magis et certa quam [illegible] ita quod eadem sunt
prius nota nobis et nature. qui enim videt quod triangu
lus habet tres prius videt quod habebat angulum
extrinsecum de quo dubitare non possunt scientes
geometriam et cum habet angulum est ea de habere tres
ergo cum quod mathematice sunt ita proportionate ymagi
nationi tamen et quod in eis est notior [illegible] ideo talia

maxime se offerunt intellectui nostro et pauciores de
ceptiones accidunt in ipsis quam accidant vel in
naturalibus vel in methaphisicalibus vel in logicalibus et quod dein
est de continuo quod ita se offert intellectui intellectus ex
et demum falsam nisi de quo considerat arismetica
cuius causa est ex divisione continui. ¶ Deinde cum dicit non
oportet autem in instanciam. dat falsam differentiam inter doctrina
les scientias et alias quia in ipsis non instatur particulariter
sed vel tamen arguatur ergo sic. in quibus aliquis non instatur
nisi vel in eis accidit minor deceptio. doctrinales
sunt huiusmodi ergo etc. maiorem autem ipse sic probat. quia si probat
instancias doctrinales esse universales sed assignat idem dici
vel probat quod supponebat ibi. maior quod necesse. dicit ergo quod
non oportet autem in ipsum .i. contra ipsum demonstratorem ferre in
stanciam sed solum propositionem in doctrina .i. particularis sicut
.n. necesse propositio est super doctrinalis que non est in pluribus
non est .n. in omnibus. quod dicit propositio doctrinalis dicitur esse in omnibus
et ergo dicitur esse in omnibus oportet quod sit in pluribus et ergo dicitur esse in
pluribus non potest esse in doctrina .i. particularis propositiones
ergo et instancie doctrinales sunt in pluribus et in omnibus
ergo sunt universales non ergo sunt in doctrinis particulares
quod autem sint universales patet quia ex quibus autem est vel fit
sillogismus super doctrinalis ¶ Sciendum autem quod in hiis in quibus si
est in uno est in omnibus sed non est in uno est in nullo
minus possumus decipi quam in hiis in quibus in aliquibus
est in aliquibus non. et quia tales sunt doctrinales vel non
debent dari instancie particulares ideo etc. ¶ Sciendum
in vim rationis philosophi in hoc consistere quales enim propositiones
tales sunt instancie sed propositiones doctrinales ex quibus
fit sillogismus doctrinalis sunt universales ergo et instancie ¶ De
inde cum dicit maior quod necesse. assignat idem dici vel pro
bat quod supponebat dicens .n. quod instancie doctrina
les sunt universales quia propositiones ibi assumpte universales sunt
cuius idem assignat dicens maior quod necesse instancia est super par
ticularis in doctrinalibus cum propositiones sunt ibi universales
eadem .n. vel hec quantitas eadem .n. eadem ergo enunci
abilia vel eadem enunciationes sunt propositiones et in
stancie quia quando contra fit instancia super aliquid quod adversa
rius hoc utique fiet propositio super per se aut dyalectica aut
demonstrativa. quod dicit quod in dyalecticis et demonstrativis
eadem sunt propositiones et instancie probatum est ergo quod fu
at suppositum videlicet quod cum eadem sunt propositiones
et instancie et non sunt propositiones particulares. nec in
stancie particulares erunt ¶ Sciendum autem quod sicut
in equivocationibus homo decipitur magis cum alio quam in
stanciis vel quoniam posse decipi magis cum alio. ergo ex
parte rerum conditarum quia doctrinales magis se offerunt
intellectui cum in ex parte modi arguendi ut quia

non instamus in doctrinalibus particulariter minus po
ssumus decipi per alia in doctrinalibus quam in aliis
¶ Dubitaret forte aliquis quare est causa quare in do
ctrinalibus non est instare particulariter. ¶ Dicendum quod
ut dictum est in talibus sunt magis note cause quam
effectus vel .n. sunt magis noti effectus quam cause vel in ta
libus quam aliis procedere ex signis et hiis que sunt per
accidens talia autem non semper sunt de omni nec ulterius ideo quod
in talibus particulariter instare sed in mathematicis ubi
sunt magis note cause quam effectus procedimus ex hiis
que sunt per se ea autem que sunt per se sunt de omni opposi
ta vel sunt in nullo sed .n. est per se quod anima sit mor
talis sed una est inmortalis omnes sunt inmorta
les et si oppositum eius quod est per se quod anima sit morta
lis si una non est mortalis nulla est mortalis
in talibus ergo propositiones et instancie sunt universales ¶ Deinde cum
dicit quod autem quidam dat etiam differentiam inter doctrina
les scientias et alias quia doctrinales arguunt magis
convertibiliter quam alie et ideo minus est deceptio in
eis quam in aliis. duo ergo facit quia primo dicit quomodo in
talibus accidit deceptio ex eo quod arguimus a post
eriori nam non accidit deceptio in tali argumentatione
nisi in non convertibilibus. secundo dicit quod doctrinales arguunt conver
tibiliter propter quod talis deceptio non contingit ibi. sed autem est
propositionem in prima parte ponit quomodo deceptus fuit
quidam philosophus sciens quia arguebat ex pluribus affir
mativis volebat .n. probare quod ignis generaret
in multiplici proportione. arguebat autem sic. Quod
quod generatur in multiplici proportione generatur cito. ignis
generatur cito ergo etc. constat autem quod non sillogiza
bat quia arguebat ex puris affirmativis in alia figura
autem quidam non sillogismus dicitur propter hoc quod accipiunt
in secunda figura vel quod arguebant ex universalibus in secunda
figura hic est convertibiliter affirmativis super ut videtur
facit quod ignis fit .i. generatur in multiplici analogia
hoc est proportione quam intendebat probare et utique ig
nis cito generatur. sed dicit hoc est minor et hoc analo
gia .i. et analogia est hoc. sed est hoc .i. est ideo quod
to generatur hoc est maior videlicet quod multiplici analo
gia est hoc .i. generatur cito. ignis generatur cito ergo etc.
et videtur quod aliud quidem ergo sillogismus non quod ex acceptis
alium quod. sed non videtur .i. non fit evidens sillogismus quia non
generatur ibi forte sillogismus ¶ Sciendum autem quod sciens fuit
deceptus arguendo ex puris affirmativis non tamen fuit in
tali argumentatione fit deceptio sed aliquando ibi de
ceptio aliquando non. et aliquando fit ibi sillogismus aliquando non nam cum
arguimus in non convertibilibus fit ibi sillogismus et non decipi
mur sed cum non arguimus in convertibilibus decipimur et

non fit sillogismus. ¶ Ad 2m quod generari in multiplici anologia sit in multiplicata proportione est quod quantitas generati excedat quantitatem corrupti et quia ignis est rarissimum corporum ideo semper generatur in multiplicata anologia. ¶ Dubitaret forte aliquis utrum quod generatur in multiplici anologia generetur cito. ¶ Dicendum quod id quod generatur cito in multiplici anologia est magis forte secundum quam elementa magis in illa plus habent de materia et minus de forma unde minus habent de dimensionibus quantitatis et minus occupant de loco. Elementa vero fortiora magis plus habent de forma et plus de loco et plus habent de dimensionibus quantitatis et quia quanto in maiori quantitate est agens et magis forte tanto plus agit et velocius convertit et quanto in minori quantitate est patiens et quanto est magis mobile tanto magis subicitur actioni agentis et citius convertitur in ipsum et accipit in formam eius et quia generatum in multiplicata anologia est in maiori quantitate et magis forte id est non corruptum generatur est in minori quantitate et magis mobile ideo in talibus est generatio velocior et cito quia tota causa velocitatis in transmutationibus est ex dominio agentis super patiens et quia in talibus passum multum subicitur dominio agentis eo quod in eo sit multitudo et paucitas in agente vero fortitudo et excessus ideo est ibi generatio cito nisi passum impediatur.

¶ Vlterius forte dubitaret aliquis utrum talis argumentatio sit in terminis convertibilibus ut convertantur ad invicem quod id quod generatur in multiplici anologia vel multiplicata proportione generetur cito et econverso. ¶ Dicendum quod in talibus licet possibile quod generatio cita fiat ex dominio agentis super passum sed hoc dominium potest contingere non solum ex multiplicata anologia ad passum sed etiam ex remissione qualitatum activarum et passivarum ipsius passi ut ex aere fit cita generatio et aer cito corrumpitur et generatur inde cito aqua quia habet in se remissas qualitates activas et passivas decipiebatur ergo Sceneus quod arguebat ex oppositis affirmativis in materia non convertibili potest enim propter nimiam passibilitatem aeris ex aere cito generari aqua et tamen aqua generata ad aerem corruptum non se habebit in proportione multiplicata sed magis in diminuta quia ex decem pugillis aeris generatur unus pugillus aque.

¶ Vlterius forte dubitaret aliquis de eo quod philosophus innuit quod in convertibilibus fiat sillogismus sed non videatur. ¶ Dicendum quod si fiat sillogismus ex puris affirmativis in secunda figura non est ibi forma sillogistica sed est reducibilis ad formam quia si convertatur maior et convertatur ulterius quod poterit fieri propter convertibilitatem terminorum universalis enim affirmativa propositio convertitur in universalem affirmativam gratia materie ut quando sunt termini convertibiles quia ergo maior in statim esset sillogismus in modo et figura quia esset in prima sillogismus ergo factus ex oppositis affirmativis in secunda figura si sint termini convertibiles dicitur esse sillogismus quia de facili potest reduci ad formam sillogisticam dicitur tamen apparere et non videri quia res apparet et videtur et manifestatur esse talis per formam suam ergo quia ibi non reservatur forma sillogistica ideo non apparet esse sillogismus. ¶ Deinde cum dicitur Si autem esset in posteriori etc. quod in doctrinalibus non accidit talis deceptio quia arguunt convertibiliter propter quod sciendum quod doctrinales scientie quantum ad presens spectat arguunt convertibiliter videlicet ex parte cause et ex parte veritatis et falsitatis propositionum et ex parte terminorum. Ex parte cause arguunt convertibiliter quia arguunt ex causa certa non habentes nisi unum medium ad unam conclusionem et non est nisi una conclusio unius medii quia non esset nisi medium id est esset causa certa conclusionis que cum certa demonstratione convertitur cum suo causato. Secundo arguunt convertibiliter ex parte veritatis et falsitatis propositionum quia demonstrativa scientia tales premissas assumit quod si sunt vere demonstrative est vera conclusio et econverso et si sunt false demonstrative est falsa conclusio et econverso. Tertio arguunt convertibiliter ex parte terminorum quia accipiunt terminos convertibiles in potissima enim demonstratione omnes termini convertibiles. Causa ergo quare philosophus dicit quod in demonstrativis scientiis arguunt convertibiliter propter hoc est ex parte veritatis et falsitatis propositionum secundo ex parte terminorum tertio ex parte certitudinis cause secunda ibi. quintum autem. Tertia ibi. augentur autem. Continuatur autem sic arguere ex puris affirmativis in secunda figura accidit deceptio quia non convertuntur premisse cum conclusione secundum veritatem et falsitatem quia possunt esse premisse false et conclusio vera. Si autem esset in posterioribus et talis imitare verum facile utique esset resolvere super conclusionem dicta prima sit deceptionis convertitur enim econverso super conclusionem cum premissis quantum ad veritatem et falsitatem quod declarat in terminis dicens Sic enim a esse id est sit ista conclusio quod ponatur a esse sive conclusum per b hoc autem cum sit ita utique sunt quedam novi quem sunt id est sunt premisse que dicit inesse note ut b quod d quod si est conclusio ut si est a sunt premisse ut est b per quod conclusum est a id autem quod conclusum id est quod b sunt ex premissis in ab quam est id est quam est g sunt quam est conclusio et sic super non accidit deceptio. ¶ Illud autem quod in demonstrativis est convertibilitas premissarum ad conclusionem.

ita quod si premisse sunt vere et consequentia recta ibi non ex falsis
non potest sequi verum. ideo in doctrinalibus non possu-
mus decipi arguendo ex affirmativis in secunda figura.
¶ Sciendum et quod premisse dicuntur esse magis note quam
conclusio. philosophus supponendo questionem conclusionis ad premi-
ssas vult hic modo loqui quod si est a. i. si est conclusio sunt que-
dam notiora conclusione. i. sunt premisse. que dicuntur esse
magis note quam sint. sed ergo est a. sunt premisse sicut
est c. d. per quod concluditur a. ut puta est b. sed per b.
concluditur a. ¶ Dubitaret forte aliquis quomodo habet
veritatem quod hic philosophus innuit videlicet quod si ex falsis
non possit inferri verum. non possemus decipi arguendo
ex affirmativis in secunda figura. ¶ Secundo quod si fiat talis
sillogismus homo est animal asinus est animal ergo asinus est homo ibi
contingit deceptio. quia sic se habet homo ad animal quod potest esse
falsum quod sit homo et tamen eius verum quod sit animal. ut falsum
est de asino quod sit homo et tamen est verum quod sit animal.
sed si convertibiles esset falsum quod esset homo esset falsum
quod esset animal. numquam accideret talis deceptio. essent enim
termini convertibiles. ergo non convertibilibus. sed non fuerit
forma sillogistica et fiat sillogismus ex puris affirmativis in
secunda figura ex veris sequitur falsum. ut patet in illo nunc secundo sed
aliud fuerit forma sillogistica ex falsis sequitur verum. sic omnis
homo est animal omnis asinus est homo ergo omnis asinus est homo
animal. eadem enim ratio est quia ex veris sequitur falsum. si non fue-
rit forma sillogistica et ex falsis verum si fuerit sua forma. sed ergo
ex falsis non possit sequi verum. semper essent termini convertibiles
et numquam accideret deceptio. sed si sic diceremus tenderemus
contra dictam veritatem. sed non propter hoc haberemus recte mentem
et intencionem philosophi. vult enim philosophus quod si ex falsis non
possit sequi verum. quod numquam accideret deceptio arguendo ex
puris affirmativis in secunda figura. hoc ergo declaretur quomodo
sit. propter quod sciendum quod si non possit ex falsis sequi verum
semper esset bonus sillogismus ex puris affirmativis in secunda figura et ideo
numquam deciperemur. hoc enim posito non possent esse premi-
sse vere. nisi esset conclusio vera. quod si tu dicas quod in secunda figura
arguendo ex affirmativis possunt esse premisse vere et conclusio
falsa. statim concedis quod ex falsis possit sequi verum. et
econverso. enim modo arguendo ex affirmativis in secunda figura ex veris
sequitur falsum in illo modo arguendo per formam sillogisticam ex falsis
sequitur verum. quia si accipiatur conclusio falsa cum maiori et conclu-
datur minor erit forma sillogistica ut si dicatur omnis homo
est animal omnis asinus est animal ergo omnis asinus est homo hic
ex veris sequitur falsum et accidit deceptio in secunda figura terminis tamen
positis ex quibus vere concluditur falsum. non sillogistice.
ex falsis concluderetur verum sillogistice accipiendo conclusionem falsam
cum maiori concluderetur minor que est vera sic omnis
homo est animal omnis asinus est homo ergo omnis asinus est animal.

non ergo ex falsis possit sequi verum ex puris affirmativis in
prima. non sic arguere est bene sillogizare numquam
ex veris posset sequi falsum ex puris affirmativis in secunda.
hoc est ergo quod philosophus ait quod non ex falsis posset sequi
verum resolveretur conclusio in premissas sine deceptione
hoc enim posito non deciperemur arguendo ex puris affirma-
tivis in secunda figura. essent enim convertibiles quia essent termini conver-
tibiles quod patet quoniam hoc posito valeret sed premi-
sse sunt conclusio est. et si conclusio est premisse sunt
quia si posset conclusio esse absque eo quod essent premisse
possent esse premisse false et conclusio vera ergo ex falsis po-
sset sequi verum. quod est contra ypotesim hac ergo ypotesi sta-
nte ex conclusione inferentur premisse et ex premissis conclusio
quod non posset esse nisi termini essent convertibiles ut si ex
homine inferres animal quia videlicet homo ergo animal. si ex animali posses
inferre hominem et valeret animal ergo homo. deberent
homo et animal esse termini convertibiles. ¶ Deinde cum dicit
contingit autem ostendit quod in mathematicis non est deceptio quia
arguunt ex terminis convertibilibus. ideo autem contingit autem
magis que sunt in mathematicis quoniam nullum accidens re-
cipiunt. quod dicit quod mathematice magis arguunt in terminis
convertibilibus quia recipiunt ea que sunt per se non ea que
sunt per accidens et secundum quod in hiis differunt ab hiis que
sunt in disputationibus vel in dyalecticis quia super dyalectica ac-
cipit intellectus ea que sunt per accidens mathematica
ideo non sed diffinitiones que semper sunt per se. ¶ Sciendum
autem quod hec littera debet esse reddenda causam primi da-
flam si dicatur homo est animal hic ex falsis potest sequi
verum quia potest esse ad quod non sit homo et tamen sit animal sed si ac-
cipiatur diffinitio hominis et dicatur animal rationale est homo hic
ex falsis numquam potest sequi verum quia non potest esse animal rationale quin
sit homo nisi eius dementiatur ergo qui accipit ea que
sunt per se et accipit diffinitiones ideo non accidit ei de-
ceptio quia arguit in modo convertibilibus. Rursus non accidit ei
deceptio quia numquam sic arguendo ex falsis concludit verum ex
puris affirmativis in prima figura nec ex veris falsum ex puris aff-
irmativis in secunda in prima ergo parte ostendebat quod doctri-
nalis non decipitur arguendo ex puris affirmativis in
secunda figura propter convertibilitatem veritatis et falsitatis premi-
ssarum ad conclusionem hic autem ostendit quod non decipitur propter con-
vertibilitatem terminorum ut quia accipit diffinitiones et ea
que sunt per se non autem ea que sunt per accidens una
enim convertibilitas arguit aliam et una declarat aliam.
¶ Deinde cum dicit augentur autem ostendit quod in doctrinalibus
non accidit deceptio quia arguunt ex adequatione
cause. In medio autem tale rationem. Rationes ille que augentur
non per media sed in posterius assumendo et in latus ille arguunt ex adequacione
cause et ideo non accidit deceptio. Si arguatur ex

pueris affirmatis ista secunda demonstraciones sunt ha
go x c. h autem id fundata est super hiis propositi
bus quod omnes demonstraciones augentur non per me
dium sed in
post assumendo et tlatus duo ergo facit. quod primo propositi
quod demonstraciones augentur non per medium et declarat quo
augentur in post assumendo. secundo declarat quid au
gentur tlatus ubi et tlatus continuetur aut sic di
ctum est quod in demonstracionibus non accidit decepcio
tum quod arguitur ex quibuslibet premissis ad h
nec cum in quod arguitur ex quibuslibet terminorum
in pz quod arguitur ex quibuslibet causa ad effectum
demonstraciones cum potissime sunt arguitur ex causa certa
ta. in talibus cum non est nisi unum medium ad unam conclusione
quod pz quod augentur autem super demonstraciones non per medium
sed in post assumendo ut si a de b. h a de c. et de
h de d. et h in infinitum i. isto modo procedunt demonstra
ciones in infinitum. Dubitaretur forte aliquis quo
augentur demonstraciones in post assumendo in infini
tum. Dico quod augentur demonstraciones in post assu
mendo per tercium modum. primo accidens subiectum sub subiecto secundo
accidens subiectum post subiectum tercio accidens passionem
post passionem. primo sic pz si habere tres oppositas
triangulo et sub triangulo sunt ysocheles et sub ysoc
heles sunt triangulum qui est in semicirculo unum est
autem medium ad probandum habere tres videlicet habere an
gulum extrinsecum ita quod non augentur per media
demonstraciones sed augentur in post assumendo ut ac
cidens subiectum sub subiecto. ut accidens ysocheles sub triangulo
nam si triangulus habet tres et ysocheles est triangulus ysoc
heles habet tres. item potuimus multiplicare
hic demonstraciones accidens sub ysocheles triangulum
qui est in semicirculo. Nam si ysocheles habet
tres et triangulus in semicirculo est ysocheles sequitur
quod habeat tres sed ergo a. de b. i. habere tres
de triangulo et b. de c. i. triangulus de ysocheles et c.
de d. i. ysocheles de triangulo qui est in semicircu
lo. a. i. habere tres dicetur de omnibus illis totaliter
ergo multiplicabuntur demonstraciones in post assumendo
quociens contingit accipere subiectum sub subiecto. exponentem
ergo quod demonstraciones in post assumendo vadunt in infini
tum. i. vadunt totaliter quociens contingit accipere quociens subiectum
sub subiecto. erit ergo talis processus in infinitum et talis
multiplicacio demonstracionum in infinitum. i. non
finietur nisi finiatur deficiat et non finiatur accep
cio sub subiecto. Secundo modo potest exponi accidendo subiectum
post subiectum probabimus enim quod unitas est pars ali
quota omnis numeri quod aliquociens sumpta reddit omnem
numerum unum est ergo medium ad probandum quod unitas
sit super aliquota pars omnis numeri quod aliquociens sup
ta reddit omnem numerum multiplicabuntur ergo hic
omnes demonstraciones non per medium quod unum est medium
ad hanc conclusionem sed multiplicabuntur in post assumendo
i. in assumendo numerum post numerum sic unitas est
pars aliquota omnis numeri binarius est numerus ergo est pars
aliquota binarii. ternarius est numerus ergo est pars ali
quota ternarii et hic in in post assumendo ad libitum
vadunt demonstraciones in infinitum quod in infinitum multi
plicantur species numerorum assumere ergo post potest in
telligi dupliciter vel post ordinem predicati vel post ordinem consti
tuentis ad constitutum secundum ordinem predicati sic
accipere post est accipere subiectum sub subiecto quod in ordine
predicati inferiora sunt post predicatum et inferiora
sunt sub superioribus sed accipere post post ordinem constitu
entis ad constitutum sic accipere post est acci
pere numerum post numerum quod numerus prior est constitu
tivus numeri posterioris et est pars eius. sed ergo a. est
constitutivum de b. ut binarii constitutivum
ternarii et b. de c. ut ternarii constitutivum qua
ternarii et sic in infinitum multiplicantur demonstra
ciones. Tercio modo potest exponi accidendo passionem
post passionem. Nam alio fluunt passio
nes una mediante alia. ut habere tres fluunt
a triangulo per habere angulum extrinsecum. habere
angulum extrinsecum per lineam cadentem eque
distantem tercio lateri augentur ergo demonstraciones
non per medium quod ad unam conclusionem est unum medi
um ut ad habere tres est unum medium videlicet habere
angulum et ad habere angulum unum medium videlicet
linea cadens est ergo augmentum demonstracionum
non per medium sed in post assumendo quod probatur passio sequens
per passionem precedentem et iterum alia sequens per
precedentem et hic in infinitum i. hic non finietur donec
finiatur ordo passionum sed ergo a. est causa de b.
ut linea cadens de habere angulum et b. de c.
ut habere angulum de habere tres et c. de d. ut
habere tres forte est causa alterius passionis sic una
passio probabit aliam passionem de subiecto et
augebuntur demonstraciones in post assumendo i. in
assumendo passionem post passionem. Est ad
uertendum tamen quod hii duo modi augendi demon
straciones videlicet accidendo subiectum sub subiecto et pa
ssionem post passionem sunt magis directe ad
fictum nam alius modus tendit in modum illum quo
augmentantur demonstraciones in latus. Deinde
in cum dicit in latus. ostendit quid augentur demonstraciones
in latus. dicit quod in latus augentur demonstraciones ut a.

i. ut hec passio a de c et de e i. probabitur de
c et de e ut est numerus quantitatis qui supra est fini
tus aut infinitus. hec autem in quo sit a i. ista pa
ssio finitus aut infinitus que debet probari de nume
ro quanto intelligatur per a. et impar numerus quantitatis i. impar
est numerus quantitatis in quo b i. quantitatis intelligatur per b. sed im
par numerus in quo c et impar numerus intelligatur per c.
est itaque a de c comprobatum. est ergo a de e. nullo
comprobare a de e dicens et par numerus quantitatis in quo
sit d. quod d. quod par est numerus quantitatis et certum quod predi
catur de pari intelligatur de pari per d. variat
autem hic terminos quia prius quantitatis intellexit per b. est
ergo ut ait quantitatis in quo d. par numerus in quo e.
est ergo a de e. ¶ Illud autem quod finitum aut in
finitum est passio numeri et est unum medium ad proban
dum hanc passionem de numero videlicet esse quantitatum
quia non finita et infinita quantitatibus congruunt hic ergo augen
tur demonstrationes non per medium sed possunt augeri in
latus. Nam si dividatur numerus ex uno latere ca
det par et ex altero impar. par ergo et impar non se ha
bent in post assumendo sed se habent in latus quod unum
cadit ex uno latere et alterum ex altero. hic modo multipli
cabuntur hic demonstrationes in latus quia probabitur hec pa
ssio finitum aut infinitum de pari et de impari.
disponemus autem hic terminos hoc modo. Sit hec
passio finitum aut infinitum a. impar numerus
c. par e. probabitur a de c et de e per unum quan
tum et fient in duobus sillogismis ita quod in primo sillo
numerus quantitatis significabatur per b. sic omne b est a i.
omnis numerus quantitatis est finitus aut infinitus omne c
est b i. omnis impar numerus est numerus quantitatis. ergo omne c est
a i. omnis numerus impar est finitus aut infinitus.
probatum est ergo a de c i. finitum aut infinitum de
impari probabitur a de e i. finitum aut infinitum de pa
ri per eundem medium videlicet per eundem numerum quantum hic
medium quod prius significabatur per b. modo significabitur per d.
dicemus ergo quod omne d est a i. omnis numerus quantitatis est fi
nitus aut infinitus. omne e est d i. omnis numerus par est
numerus quantitatis. ergo omne e est a. probatum est ergo a i. finitum
aut infinitum de c et de e i. de impari et pari et au
gmentate sunt demonstrationes non per medium sed assumendo
in latus. ¶ Illud autem quod species numerorum binarius
et ternarius et sic de aliis licet sint in latus quantum ad li
neam predicamentalem quia si ordinaretur predicamen
tum quantitatis omnia ista caderent ex latere in eade
linea sunt tamen hic in post assumendo nam idem constituentis
et constituti quia unum istorum se habet ut prius et ut consti
tuens ut numerus unitati propinquior alter ut posterius

et ut constitutum ut numerus ab unitate remotior. sed de
pari et impari non possumus hoc dicere. hec enim nullo
modo se habent in post assumendo sed solum se habent ex parte
numeri tamquam cadentes ex latere. ¶ Illud autem quod sint
augeantur demonstrationes in post assumendo ut cum acci
pitur subiectum vel passio post passionem vel constitu
tum post constitutivum sicut cum accipitur numerus positi
vus post numerum priorem sic augeantur demonstrationes in
latus ut cum augentur per species cadentes ex latere et
ex equo dividentes genus sicut cum unum medium potissi
mum ad unam passionem ut ad habere tres non est
medium potissimum nisi habere angulum et ad habere angu
lum non est medium potissimum nisi linea cadens equi
distans et ad probandum numerum esse finitum aut infinitum
non est medium nisi numerus quantitatis quia si acciperetur aliud medium ut
si ad habere tres acciperetur pro medio triangulus non ac
ciperet medium potissimum triangulus non est medium proprie
sed subiectum immo non solum non est nisi unum medium potissi
mum ad unam passionem sed etiam non est nisi unum subiectum
potissimum unius passionis nam et si multe
passiones possint esse eiusdem subiecti secundum quemdam ordinem
quod una tenet post alteram. multa tamen esse multa subiecta
potissima eiusdem passionis sed de hiis omnibus
in secundo dicetur plenius. ¶ Sed propter quid.
Sed differt quia et certa. Hec
pars ostendebat quod totum precedens dicebatur
in qua philosophus prius determinabat de demonstra
tione in se et absolute. hic determinabat de ea comparan
do unam demonstrationem ad aliam. et hec pars patet ex duobus
quoniam accipienda capitula in precedentibus et quod
et que faciat philosophus in determinando de demonstratione secundum se
volumus autem totum residuum huius primi libri distin
guere in sua capitula et ostendere que et quomodo faciat
philosophus in determinando de demonstratione comparando unam
ad aliam. dividitur autem totum iste sequens liber in sex
capitula sunt in sex principales partes quia primo comparanda
est demonstratio propter quid ad demonstrationem quia. quia ut
eligamus nobis demonstrationem propter quid que maxime
faciat scire. secundo quia non sufficiat scire quid scilicet
propter quid et quia nec sufficiat scire quid propter quid maxime
faciat ad scientiam nisi sciamus in qua figura est ordi
nanda demonstratio propter quid ut maxime habeat hec
effectum et maxime faciat scire est enim ordinanda
in prima figura quia per illam maxime contingit scire. tertio non su
fficiat scire quid est demonstratio propter quid que maxime
facit scire nec sufficit scire in qua figura est or
dinanda talis demonstratio ut maxime faciat sci
re sed ne deveniamus a scientia et a scire contra nos scire et

cognoscere oppositum demonstrationis videlicet sillogismum igno-
rancie qui habet nos decipere et facit nos nescire
et ignorare. non enim bene potest sciri unum oppositorum
ignorato reliquo. non ergo bene potest sciri demonstratio
que est sillogismus sciendi ignorato sillogismo opposito qui
est sillogismus ignorancie. Quarto dato quod sciremus omnia
ista adhuc possemus credere quod ista essent in
principiis et quod in principiis esset scire eo quod non esset status
in predicatis nec in causis. ideo sicut nec deciperemur et ne
deviaremus a scire oportuit determinare de si-
llogismo ignorancie. sic ne reputaremus quod in principiis esset sci-
re oportuit determinare de statu predicatorum et
causarum et quod non sit in talibus in infinitum abire. Quinto
quia demonstratio non solum dividitur in demonstrationem quia
et propter quid sed in demonstrationem universalem et particularem
affirmativam et negativam ostensivam et ad impossibile.
ideo non sufficit comparasse demonstrationem quia ad de-
monstrationem propter quid nisi comparentur omnes hee demonstratio-
nes ad invicem. Sexto quia omnia ista sunt propter sci-
re non sufficit de omnibus hiis tractasse nisi compa-
rentur ipsa scire et ipse sciencie ad invicem. totus ergo iste pri-
mus liber secundum quod dividitur in sex capitula vel in sex partes
principales. Nam primo comparat demonstrationem propter quid
ad demonstrationem quia ut eligat sibi demonstrationem
propter quid que maxime facit scire. secundo ostendit in qua figura est
ordinanda talis demonstratio ut maxime faciat
scire. Tercio determinat de opposito demonstrationis
id est de sillogismo ignorancie ne contingat nos decipi et ne
deviemus a scire. Quarto probat quod est status in predi-
catis et causis ne credamus quod sit in principiis scire. Quin-
to quia determinavit de demonstratione quia et propter quid
determinat de demonstratione particulari et universali vel affir-
mativa et negativa ostensiva et ad impossibile ut doceat
nos omnes modos demonstrandi per quos aliquem contingit
scire. Sexto et ultimo quia omnia ista sunt propter scire com-
parat ipsas sciencias ad invicem et determinat de ipso sci-
re. Secunda ibi. figurarum autem maxime faciens scire. tercia
ibi. ignorancia autem non secundum negationem. Quarta ibi. Est autem
omnis sillogismus per tres terminos. Quinta ibi. Cum autem sit de-
monstratio alia quidem particularis. Sexta ibi.
certior est autem sciencia et prior. quia si cuique est nobis
semper distribuere divisionem facere ut has partes magis ar-
tificiali sumamus diccionem. quod postquam auctor de-
terminavit de demonstratione in se. in parte ista de-
terminat de demonstratione comparando unam ad aliam
circa quod duo facit. quia primo comparat demonstrationem ad demonstrationem
secundo comparat scienciam ad scienciam ibi. certior autem sciencia
et prior. circa primum facit duo. quia primo comparat de-
monstrationem quia ad demonstrationem propter quid. secundo comparat de-
monstrationem universalem ad particularem. affirmativam ad
negativam. et ostensivam ad impossibile ibi. Cum autem
sit demonstratio alia quidem particularis. circa primum duo facit.
quia primo comparat demonstrationem quia ad propter quid ut eligat
sibi demonstrationem illam que magis facit scire. secundo
probat quod sit status in predicatis et in causis. ostendens quod
in talibus non est in infinitum abire ne credatur quod in
principiis sit scire ibi. Est autem omnis sillogismus per tres terminos.
circa primum duo facit. quia primo facit quod dictum est. determinat enim de
demonstratione quia et de demonstratione propter quid que magis
facit scire. secundo determinat de opposito demonstra-
tionis videlicet de sillogismo ignorancie ne contingat nos de-
cipi et ne per ignoranciam deviemus a scire ibi. ig-
norancia autem non secundum negationem. circa primum duo facit. quia ut
dictum est primo comparat demonstrationem quia ad demonstrationem
propter quid ut eligat sibi demonstrationem propter quid que
maxime facit scire. secundo ostendit in qua figura est ordinanda
talis demonstratio ut maxime faciat scire ibi. figu-
rarum autem maxime faciens scire. Intencio ergo prime
partis est comparare demonstrationem quia ad demonstrationem
propter quid ut doceat nos quomodo per hanc demonstratio-
nem et per illam contingit scire. circa quod duo facit. quia primo comparat de-
monstrationem quia ad demonstrationem propter quid in eadem
sciencia. secundo in diversis scienciis ibi. Alio autem modo differt
propter quid. circa primum duo facit. quia primo comparationem quia ad de-
monstrationem propter quid et dat diversos modos demonstra-
cionis quia. secundo exemplificat de modis illis ibi. quod prope
sint planete. circa primum duo facit. secundum quod dupliciter distinguit quia
a propter quid ibi. Alio vero modo. dicit ergo quod differt scire
quia et propter quid. primo quidem in eadem sciencia et in hac id est in ea-
dem sciencia. dupliciter. sunt autem hec duo uno quidem modo si
per non media id est per causam inmediatam non fiat sillogismus.
non enim accipitur causa prima id est causa propinqua et inmediata.
sed sciencia que est propter quid est per primam causam id est per causam propinquam
et inmediatam. quasi diceret quod uno modo differt quia a propter
quid. si fiat demonstratio non per causam inmediatam sed
per remotam. talis enim sciencia non est propter quid. sed sciencia que
est propter quid est per causam primam id est per causam inmediatam
que primo et proprio attingit effectum. Deinde cum
dicit alio vero modo. dat aliam differenciam inter propter quid et quia dicens
alio vero modo. superius differt quia a propter quid per non media
quidem si per non causam. quasi diceret quod uno modo differt quia a propter
quid quando nullo modo accipit causam sed quia accipit causam
mediatam propter quid inmediatam. alio vero modo differt quia
a propter quid non per mediatam et inmediatam sed per causam
et non causam. ut si quia arguatur non per causam sed per ef-
fectum. propter quid autem arguatur per causam et sic dicit sed per

convertentiam et per notiora quod dicit quia licet quis arguat per non causam quia arguit per effectum praeter tamen arguit per convertentiam et per notiora quia effectus praeter esse convertibilem cum causa et praeter esse nobis notiorem causa. Ideo secundum dicit quod prohibet causam non esse praedicatum, id est convertibilium notius aliquando esse non causam, id est effectum, supra causam quae propterea, id est propter quid non causam vel propter hoc effectum notiore erit, id est esse poterit demonstratio. Notandum autem quod ad bene sciendum omnia debent concurrere. Ad deficiendum autem non oportet in omnibus deficere, sed defectum est ad scire solum in uno deficiat, sed tamen est magis defectum quando in omnibus deficit. Ad demonstrationem propter quid duo requiruntur et oportet ambo illa concurrere, videlicet quod talis demonstratio fit per causam et quod fit per causam immediatam, id est propriam et convertibilem. Si autem demonstratio quia vel si non est per causam sed per effectum vel si est per causam non tamen per causam immediatam et convertibilem, possibile est et tertium modum quod ut si deficeret in utroque quod nec fit per causam sed per effectum nec fit per effectum proprium et convertibilem. Omnis ergo demonstratio vel est per causam vel per effectum; per causam dupliciter vel per mediatam vel per immediatam; et per effectum dupliciter vel per effectum proprium et convertibilem vel per effectum non proprium et non convertibilem. Cum ergo quatuor modis possit esse demonstratio, uno modo est demonstratio propter quid cum est per causam immediatam, tribus aliis modis est demonstratio quia. Notandum est quod cum philosophus assignet duos modos, in illis duobus modis comprehenditur tertius modus. Nam si est unus modus quia qui non accipit immediatum et est alius modus quia qui non accipit causam, oportet quod sit tertius modus quia qui deficit in utroque, id est qui non accipit causam nec immediatum. Dubitatur forte aliquis utrum demonstratio quia faciat scire, et videtur quod non, quia scire est ex primis veris immediatis causis conclusionis. Cum ergo demonstratio quia non habeat has conditiones, videtur quod non faciat scire. Argumentum est philosophus qui distinguit scire quia a scire propter quid. Dicendum quod demonstratio quia facit scire, sed illud scire non est scire potissimum, et ideo non oportet quod habeat omnes conditiones, sed sufficit quod aliquomodo participet conditiones illas quae requiruntur ad scire. Nam scire per effectum immediatum et convertibilem est scire aliquomodo ex veris et immediatis et prioribus et notioribus et ex causis conclusionis. Demonstrans enim per effectum proprium demonstrat ex veris, quia enim est tale effectum esse tale est. Demonstrat ex immediatis, quia ex quo effectus est proprius, se habet immediate ad causam. Demonstrat ex prioribus et notioribus non simpliciter sed quo ad nos, nam quia enim est demonstratio per effectus et effectus illi sunt priores et notiores nobis. Demonstratio propter quid ergo demonstrat ex prioribus et notioribus simpliciter, demonstratio autem quia ex prioribus et notioribus nobis. In mathematicis autem non est ergo quo ad nos sunt notiores effectibus, nulla demonstratio est per effectus. Nulla enim demonstratio est probare habere angulum extrinsecum per hoc trianguli (?); nam hoc est enim demonstrare, videlicet patefacere et declarare; nullo autem modo patefacit nec declarat quod non est notius simpliciter nec quo ad nos. Ideo in mathematicis demonstratione omnino per effectum non demonstratur. Et in talibus autem habent locum tales demonstrationes, id est ut plurimum effectus sunt nobis notiores causis. Demonstrare ergo per effectum proprium causam est demonstrare ex veris et immediatis et prioribus et notioribus quo ad nos, et hoc demonstrare est ex causis conclusionis, non ex causis in essendo sed ex causis in inferendo effectus. Ideo non est causa quod causa sit, sed praeter esse causa quod causa inferatur et concludatur. Concessum est ergo quod demonstratio per effectum convertibilem facit scire ex prioribus et notioribus. Demonstrationes vero quae per causam remotam vel per effectum non convertibilem non faciunt scire affirmative et quod hoc sit, sed negative et quod hoc non sit. Tamen eo ipso quod faciunt aliquo modo scire, participant de conditionibus quae requiruntur ad sciendum, et hoc possunt dici demonstrationes non simpliciter sed quia. Deinde cum dicit: *Ut quia prope sint planetae.* Exsequitur de omnibus his modis secundum quos differt quia a propter quid. Et primo quod tamen facit per quot modis potest fieri demonstratio quia, nam primo determinat de demonstratione quia quae sit per effectum convertibilem, secundo de ea quae sit per effectum non convertibilem, tertio de ea quae sit per causam remotam. Secunda ibi: *In quibus autem media*; tertia ibi: *Amplius in quibus medium*. Et primo dicit quod duo et adducit ad propositum. Secunda ibi: *Idem sic lunam*. Et primo enim facit, nam primo ponit hanc demonstrationem quia, secundo dicit quod talis demonstratio non est propter quid, tertio docet eam reducere ad propter quid. Secunda ibi: *hoc ergo syllogismus*. Tertia ibi: *Quando autem alterum*. Dicit ergo ut quia prope sint planetae propter id quod non scintillant, sic est demonstratio quia. Exponit autem hanc demonstrationem in terminis dicens: sit in quo c planetae, id est planetae sit minor extremitas; in quo b non scintillare, id est non scintillare sit medius terminus; in quo a prope esse, id est prope esse sit maior extremitas. Verum ergo erit dicere b, id est non scintillare, de c, id est de planetis: planetae enim non scintillant; haec est minor. Sed a, id est non scintillare, de b, id est de prope esse, sic praedicatur: non scintillans quidem prope esse; sic haec est maior. Haec autem maior sit propositio accipiatur per inductionem aut per sensum. Quibus acceptis et concessis necesse est ergo a, id est prope esse

ī eē ipī .c. i. planetis q̄ demūstratū est q̄ erra
tice .i. planete ppe sūt ista est q̄. forte g°
sill's sic. oē .b. est .a. et oē nō scintillans ppe
est oē .c. est .b. i. omīs planete nō scintillāt
g° oē .c. est .a. i. oēs planete ppe sūt. Iste
aūt q̄ quāto res est remocior tanto min⁹ pt̄ ī
figi visus stelle g° fixe q̄ sūt remociores
q̄ planete nō vīr nob q̄ planete scītillent si
cut stelle fixe. q̄ n. cor⁹ aliq̄ scītillet pt̄ ꝯ
tīgere d⁹ vl' p vītatē q̄ aliq̄ scītille de
fluūt ab illo cor̄e sic ap̄ tigne vl' p appen
ciā tm̄ g° nō erit ppt defluxū cor̄l'. erit g°
ppt defluxū visus visus g° defluit et nō bn̄ fi
git ī illo cor̄e et iō vīr q̄ scītillet. Ad itelligē
tiā q̄ dr̄ vis' nō figi ī cor̄e nō q̄ radij exeūt
a visu et attīgant cor⁹ et illi radij sint īstabi
les Sz q̄ spēs mltiplicat⁹ a cor̄e et recipit̄ ī vi
su et spēs illa recepta nō h̄z tantā fixionem
ī oculo Si peruenit̄ a re remota q̄ntā h̄ret si
deriuaret a re ppīnq̄. Iste ī q̄ sp debe
mus arguē a notis Sz g° arguim⁹ de cā ad
effcm⁹ arguim⁹ a notis simp̄ aūt cā eē oz
q̄ arguam⁹ a notis p nos nota aūt sm̄ nos
sūt accepta p īductōnē vl' p sīm et q̄ ī p̄
dicto sill'o ī pbam⁹ ppe eē de planetis p nō
scītillare arguim⁹ ab effcū ad cām oz q̄ ma
ior videlz. q̄ oē nō scītillans sit ppe ī qua
stat tota virtus sill'i. sit nota nobis et sit ac
cepta p īductōnē ut q̄ ī mlt'is pticularib;
h' sit iō arguam⁹ h' eē sic vl' eē q̄ sit acce
pta p sīm q̄ seciam⁹ sic eē ppōes .n. note
nobis aliq̄ sūt accepte p sensū. ut quod
eclipsat̄ sol q̄ videm⁹ ipm̄ sīr eclipsari ali
que sūt accepte p īductōm ut q̄ alia mo
dicū uiuencia sūt colica q̄ videm⁹ ī mul
tis sic eē. Iste ī q̄ eo q̄ sp mō⁹ vno motu
est regulare id aūt q̄ mō⁹ diu'sis motib; est
q̄ irregulare p° g° d' irregulare ī motu q̄
nō sequit̄ vnū motū mouēdi vl' p° d' irregu
lare ī motu id q̄ mō⁹ q̄ue ab eo q̄ est regla
oīs motꝰ planete g° dicūt̄ erratice q̄ntū ad
motū vl' q̄ mouet̄ diu'sis motib; vl' q̄
mouet̄ motu q̄rio motui pmi mobilis
qui mot⁹ pmi mobilis est iō irregula oīs
motꝰ. Deīn cū d⁹. hic g° sill's. dr̄ talem
sill'm nō eē ppt q̄. q̄ nō est p cām Sz p effcm
dicens h' g° sill's nō est ppt q̄. Sz q̄ nō .n. ex
eo q̄ nō scītillant ppe sūt sup̄ planete .i.
nō scītillare nō est cā de ppe eē Sz ppt id q̄
ppe sūt nō scītillant .i. ppe eē est cā de nō
scītillare. Deīn cū d⁹. q̄ aūt alām. docet
reducē hanc demōnstracionē q̄ ad ppt q̄ demō
stret̄ ibi cā p effcm et nō est demōnstracio q̄ ꝯ
uertat̄ g° et demōstret̄ alām p alām i. effcm p
cām et cā ppt q̄ id aūt q̄ aūt mutare alām
p alām. q.d. q̄ nō solū mutat̄ cā p effcm Sz
et q̄ mutare alām p alām i. effcm p cām et
tūc erit ppt q̄ demōnstracio ut sic ī .c. erratice
.i. erratice sūt planete sic minor q̄tnitas ī
quo .b. ppe eē i. ppe eē sit medi' terminꝰ ī quo
.a. nō scītillare .i. nō scītillare sit maior ex
tremitas est g° .b. i. ppe eē ī .c. i. ī planetis ista
est minor q̄ planete ppe sūt. et est ī .c. i. ī pla
netis est .a. h' est nō scītillare h' est q̄. et ī .b. i.
ī ppe eē est .a. q̄ est nō scītillare ista est mai
or. et erit ppt q̄ sill's accepta est g° pma i. īme
diata cū fouuet g° sic sill's oē .b. est .a. i. oē
q̄ ppe est nō scītillat .c. est .b. i. planete ppe
sūt g° .c. est .a. i. planete nō scītillant. De
inde cū d⁹ Item sic luna. adducit a° q̄o ad
ppositū eē q̄ ea facit q̄ p° post h' q̄ ostendet
q̄ ibi est demōnstracio q̄. Sc° docz reducē hāc demō
cionē q̄ ad ppt q̄. tercio que dicit de demōnstracōe
q̄ exponit terminus. sed ibi cū aūt posito. tercia
ibi sit luna ī quo .c. d⁹ g° item sic i. p de
mōnstracōm q̄ demōstram⁹ lunā q̄ sit spericaris
p crementa i. ppt crementa ut q̄ crescit et au
gmētat̄ ī lūie spericarit̄ Sic quidē g° sup
facta demōnstracione de luna fact⁹ est sill's i.
facta est demōnstracio ipi' q̄ nō aūt sup̄ ppt q̄.
Deīn cū d⁹. cū aūt posito. docz reducē
hanc demōnstracōm q̄ ad ppt q̄. dicēs cū autem
posito me° ipi' ppt q̄ sit sup̄ demōnstracōs q.d. q̄
si nos demōstram⁹ de luna spericare p h' me⁹
q̄ augetur spericarit̄ ī lūie facim⁹ demōnstracionē
q̄ Sz si cū accipiam⁹ me' ut q̄ demōstrem⁹ de
luna augmētari ī lūie spericarit̄ q̄ est sperica
ris faciem⁹ demōstracōm ppt q̄. et cā est. Nam
nō ē ppt augmēta spericaris est .i. nō q̄ au
gmētat̄ luna ī lūie spericarit̄ iō spericaris ē
Sz cū. iō aūt Sz q̄ spericaris est. recipit aug
mētata h' .i. augmētat̄ ī lūie spericarit̄ cū g°
eē spericare sit cā recepcionis lūis spericarit̄
Si volum⁹ facē demōnstracionē ppt q̄ oz q̄ pbe
m⁹ augmētari spericare lūis de luna p h' q̄ est
spericaris. Deīn cū d⁹. Sic luna ī quo .c.

expo(n)it hanc demo(n)stra(tionem) t(er)minis s(ed) no(n) expo(n)it
eam ut est demo(n)stracio p(ro)p(ter) q(ui)d s(ed) ut est q(ui)a sc(ilicet)
a(u)t sit luna i(n) quo c. i(d est) sit m(aior) extremitas
augme(n)tari i(n) lu(m)i(n)e circularit(er) i(n) quo b i(d est) sit me
diu(m) t(er)minu(s) circularis et i(n) quo a i(d est) sit maior
extremitas for(te) g(ener)o sic silli(gismus) o(mn)e b est a i(d est) o(mn)e q(uod)
augme(n)tat(ur) i(n) lu(m)i(n)e circulari(ter) est circulare c est
b i(d est) luna augme(n)tat(ur) i(n) lu(m)i(n)e circular(ite)r g(ener)o c est
a i(d est) luna est circularis hic aute(m) est demo(n)stracio
q(uia) demo(n)strat(ur) c(aus)a eu(m) p(er) effectu(m). Dubitaret for
te a(liqui)s ut(rum) circularitas lu(min)is arguat circularita
tem cor(por)is et v(idetur) q(uod) no(n). q(uia) si sint foramina i(n) aliq(ua)
domo et p(er) foramina illa i(n)tret lux solis licet
foramina no(n) sint circularia lux t(ame)n solis in
trans p(er) foramen habebit forma(m) circularem
p(er) foramen no(n) circulare i(n)greditur lume(n) circu
lare(m) h(ab)ens figuram ut p(er)spectivus p(ro)bat g(ener)o sic
circularitas lu(min)is no(n) arguit circularitate(m) form
nis i(n) quo recipi(tur) sic (et) v(idetur) q(uod) i(n) luna recipit(ur) lu
men circulare no(n) p(ro)p(ter) h(oc) arguit(ur) q(uod) ipsa sit circu
laris. Dico q(uod) o(mn)e q(uod) recipit(ur) i(n) aliquo recipi
t(ur) p(er) mo(dum) rei recipientis ut aq(ua) recepta i(n) vase
h(abe)t forma(m) vasis i(n) q(uo) recipit(ur) n(on) est po(ssibi)le q(uod) aq(ua)
recipe(re)t(ur) i(n) loco circulari (et) no(n) h(abe)ret forma(m) circu
larem. o(mn)e n(am) talem forma(m) h(abe)re locatu(m) q(u)ale(m)
h(abe)t loc(us) (et) e co(nverso). q(uod) aut(em) sit ita h(oc) ut(rum) loc(us) est tal(is)
for(m)e ul(tim)i co(rporis) i(n) b(e)n(e) t(er)minabilib(us) t(er)mino p(ro)p(ri)o q(ua)li(s)
lo(cus) est locatu(m) est loc(us) tal(is) i(n) fluxibilib(us) q(ua)lis
est loc(us) tale est locatu(m) (et) q(ui)a act(us) no(n) h(abe)t p(re)e
e(ss)e n(isi) i(n) s(ub)i(ect)o o(mn)e q(uod) accipiat mo(dum) s(u)i ut t(ame)n sit act(us)
q(uantu)s est s(ecundu)m (et) ill(iu)s figure sit act(us) q(uanta) est s(ecundu)m i(llius)
q(uan)tita est sup(er)ficies tanta est albedo (et) ill(iu)s fi(gure)
cui(us) est sup(er)ficies q(uan)tu(m) g(ener)o est cor(pus) illu(m)i(n)atu(m) tan
ta e(st) lux recepta i(n) illo cor(pore) (et) no(n) (et) ill(iu)s figure
cui(us) est cor(pus) illu(m)i(n)atu(m) e(st) lux recepta i(n) eo. s(ed)
forte dice(re)s i(n) sup(er)ficie circulari p(otes)t e(ss)e albedo
no(n) circularis q(uia) si (con)tinget no(n) tota(m) sup(er)ficie(m) e(ss)e
s(ecundu)m albedi(n)is h(oc) g(ener)o (con)tinge(re) poss(et) s(ed) i(n) sup(er)ficie circu
lari poss(et) accipi p(ar)s q(ua)drata i(n) q(ua) fundare(tur) al
bedo quo posito albedinis q(ua)drate p(ar)s e(ss)e(t)
s(ecundu)m sup(er)ficies q(ua)drata no(n) circularis s(ed) semp(er) g(ener)o v(er)
u(m) est q(uod) q(uan)tu(m) est s(ecundu)m albedi(n)is tanta est
albedo. (et) q(uan)tu(m) est cor(pus) q(uod) s(u)bic(it)ur recepcioni
lu(min)is t(ant)u(m) est lume(n) receptu(m) i(n) ip(s)o (et) circulatu(m)
fi(gura)e (et) est v(er)u(m) (et) ad(ver)to g(ener)o cor(pus) circulare habeat
no(n) solu(m) tota(m) sup(er)ficie(m) circulare(m) s(ed) i(n)t(er) ill(a)s p(ar)s su(per)
ficiei habeat circular(ita)t(em) (et) sit p(ar)s circularis o(mn)e
q(uod) cor(pus) circulare q(uod) recipit lume(n) q(uod) recipiat ip(su)m

circulari(ter) et ita augme(n)tat(ur) i(n) tali recepcione q(uod) aug
me(n)te(tu)r n(isi) circulari e(st) g(ener)o demo(n)stracio p(ro)p(ter) q(ui)d s(ed) ex circu
lacione cor(por)is arguim(us) circulacio(n)em recepcio(n)is lu(min)is
(et) e (con)tra q(uia) s(ed) e(x) co(nverso) i(n)fallibilit(er) aut(em) possum(us) ta(m)
ex circulac(i)o(n)e cor(por)is argue(re) circulacio(n)em recepcionis
lu(min)is q(uam) e(x) co(nverso). Quod v(er)o di(citu)r de p(er)spectivo q(ui) d(icit) q(uod) in
ip(s)o foramine no(n) rotundo recipit(ur) lume(n) s(ecundu)m for
ma(m) foraminis (et) p(ro)p(ter) h(oc) q(uod) si ap(p)e foramen ponat(ur)
obstaculu(m) faciet lumen s(ecundu)m forma(m) foraminis
v(er)u(m) (et) p(er)spectivus vult q(uod) no(n) sit lume(n) rotundum
p(er) foramen no(n) rotundu(m) n(isi) a remotis i(n) ip(s)o g(ener)o
receptivo recipit(ur) lume(n) s(ecundu)m forma(m) recipie(n)tis q(uia)
g(ener)o luna est rotunda recipit(ur) i(n) ea lume(n) s(ecundu)m for(mam)
rotunda(m) a posteriori g(ener)o (et) p(er) effectu(m) ex rotundi(ta)te
recepcionis lu(min)is possum(us) argue(re) rotundita
te(m) cor(por)is lune. cu(m) aut(em) d(icitu)r a remotis p(er) forame(n)
no(n) rotundu(m) app(ar)et for(ma) lu(min)is rotunda p(ro)p(ter) lume(n) ex
p(ar)te cor(por)is lu(min)osi na(m) q(uod) cor(pus) lu(min)osu(m) est l(ice)t app(ro)pinquo
foraminis teneat lume(n) forma(m) foraminis a remo
tis redit u(er)o sic po(ssibi)le est ad forma(m) cor(por)is a q(u)o p(ro)ced(it)
p(er)sp(ectiv)i t(ame)n v(idetu)r h(oc) attribue(re) p(er)fect(i)o(n)i lu(min)is ut q(uam)

...

de demonstracione q. que fit per causam remotam est
q non facit q. p° d° quo fiat tal demonstracio q.
So q d'a q supponitur probat. tercio d° quo ordi
nata sit talis demonstracio s fcdm sillo^{cor} da i
si n h no respirandi. tercia ibi silla aut fit.
d° g° ampli i tebz me ex ponit. i. ampli i tebz
ca accipit prime i illud me ponit ex q acci
pit ca transcendens i thus ipi q no pp q de
monstracio est no n dz ca sup ppa. Sz transcendens
ut si dicat ee no respirat paries i reddat ca q
no est al no ee al est ca remota no respirandi
io si fiat tal demonstracio per causam remotam erit q
no pp q. Deinde cum d° si n h probat q sup
ponat supponat n q i talibz no reddi ca a
decsta i ppa. Sz remota i transcendens. q probat
dicens si n h i si no ee al no respirandi ca est
oz al ee ca respirandi ut si nego est ca ipi no
ee affirmacio est ca ipi ee sic sim mensura f
gida i calida est ca no sanandi tunc ee cu m
sura est ca sanandi g° si nego est ca negois i
affirmacio affirmacionis sili aut est sup ea.
Si affirmacio est ca ipi ee i ipi affirmacionis
nego est ca ipi no ee i negois. i subdit thus
aut sic demonstrans videlz cum demonstrauim per causam
remotam i tal probam parietem no respirare q no
est al no q° q demonstrandum est similiter si no al eet per se
ca no respirandi al eet ca per se respirandi oe
al g° respiraret q sim eet bu g° demonstrandum est q i
talibz no q° q demonstrandum est videlz q nego sit ca
negois i affirmacio affirmacionis q no n oe
q respirat al sup est. Dubitaret forte aliquis
utrum si affirmacio sit ca affirmacionis i nego sit
ca negois. videtur q no. q q per se est q oe album
disgregat no tamen per se est q oe no album congreget
Ad quod dicendum est q al est effectus talis est ca. effectus g° po
sitiuus hz causam positiuam negatiuus negatiu
am. Si g° affirmacio per se est ca affirmacionis
ubicunque no erit affirmacio erit nego ee i
cuique est nego. Si est ca per se est nego effectus
g° sic ad causam sequitur effectus ita ad negonem cause
thus quecunque per se nego effectus i talibz g°
sic posicio cause est ca pois effectus ul sic affir
macio est ca affirmacionis sic nego cause est
ca negois effectus. Ad id uero tandem tamen q nego
effectus dz accipi proporcionaliter negoni cause sicut
si album disgregat no oz q no album congreget q
album i no album habent se i plus q congregare i di
sgregare. Si g° album est ca disgregacionis i dz ac

cipi opposita cause ut oppositum albi i oppositum
effectus ut oppositum disgregacionis oz q sicut album
quietur cum disgregare sic oppositum albi quietur
cum opposito eius q est congregare. ul ali no accipitur
proporcionaliter nego negoni sicut affirmacio affir
macioni h aut proporcio accipitur est s ide genus
opposis. dicemus g° q si album disgregat nigrum con
gregat q sicut album i nigrum opponuntur genere sic
congregare i disgregare genere opponuntur sic i dicet
m° q si est per se q album disgregat per se i erit q
no album no disgregat. q eode genere opposis oppo
nuntur album i no album i disgregare i no disgrega
re no tamen ualeret si album disgregat q no album
congreget. q tunc contraria congregaret. ca aut que no
uz est q album i no album no opponuntur eode
genere opposis quo opponuntur congregare i disgregare.
Deinde cum d° silla aut fit. docet ordina
re h demonstracione s fcdm sillo^{cum} ee q ca facit
q p° facit q demonstrandum est. Uo d° quo i talibz demon
stracionibz operetur cause ad suos effectus. tercio epilo
gat ee determinata. sa ibi. operantur h cause.
tercia ibi. sim quidem g° d° g° sillz aut h fit
ee i q ee i media figura q dicet q demonstraco
per causam remotam cum ordinatur sillo^{ce} oz si unc
sit no sit a al i al sit medius terminus i quo b
respirare i respirare sit maior extremitas in
quo c paries i paries sit minor extremitas i quo
quid b g° oi i i toi q respirat i est a i i est
al oe q respirans al est h est maior i quo
c a nullo i i nullo c h est i nullo pariete sup
i est al h est minor extre neque b i neque respirans
est i nullo c i est i nullo pariete no g° respi
rat paries h est concl. Illud aut q i ista figura
medius terminus sup ponitur medius g° terminus est
sup maiorem i minorem extremitates io intelligitur per
a medius terminus per b u i tell maior extremitas
per c u minor. forte g° sic sillz oe b est a i
oe respirans est al nullum c est a i nullus
paries est al g° nullum c est b i nullus paries
respirat probatum est g° parietem no respirare
per h q no est al. que probacio est per causam remotam
ee n al est remota ca respiracionis Sz habere
sanguinem i pulmonem est ca propinqua io oe habens
sanguinem i pulmonem respirat no aut oe al.
Deinde cum d° operantur h cause d° quo i tali
bz demonstracionibz cause operantur ad effectus. d. q
operantur s excellenciam i s transcendenciam q sunt cause
transcendentes i remote io aut q h cause i cause

que sūt de mūo h̄n et̄ (?) q̄pant̄ dc̄s sup̄ eas
bȝ ꝑ excellenciā .i. ꝑ cōsciendenciā. h̄ aūt est
dc̄e me⁹ pluꝰ distare ul' ut hūt aliq̄ terti⁹
plim distans. q. d. q̄ h̄ in demōre est accipe
cām pxīe que multū distat ⁊ est mīm re
mota ab effcū sic̄ est d̄ q̄ anacarsides sup̄
dixit ul' sic̄ est i⁹ dem̄ anacharsidis q̄ ī sitis
nō sūt sibilatores. neȝ .n. uites. uoluit .n. ana
carsides redde cām q̄re sitt .i. q̄re illi hoīes qui
morāt̄ ī sitia nō sibilant dixit .n. q̄ h̄ io er
at q̄ nō habebant uites cā .n. hec alligata
est ualde remota nā uites sūt cā vini. vinū
cā potacionis. potacio cā gaudij. gaudiū
cā sibilacionis. g⁹ de pmo ad ultimū uites
sūt cā sibilacōis. ȝȝ h̄ est argue ꝑ cām val
de remotā. ¶ Dem̄ cū d. ꝑ q̄de g. epilo
gat et̄ determinata. d. ꝑm q̄de eāde sciam ⁊
ꝑ posicōm eorde tīminoȝ .i. ꝑ ordine eorde
tīminoȝ ꝑtinēciū ad eande sciam. hec sūt
dc̄e ipi⁹ q̄r ad eū sillm qui est ppt̄ q̄d .i. hiis
oībȝ modis difft demr̄acio q̄r a demr̄acio
ne ppt̄ q̄d. s. dem̄ demr̄acō ppt̄ q̄d fit vno so
lo modo videlȝ ꝑ cām pxiam ⁊ ad eſtā de
mr̄acio q̄r. vo ābȝ modis videlȝ ꝑ cām
remotā ꝑ effcm ad cām ⁊ ꝑ effcm cōuertē.

Alio uero modo differt ⁊c.

Alu pte ista ut dicebat̄ determinat
aphs de diūa demr̄acionis q̄r ad ppt̄
q̄d ī diūsis sciis et q. d. f. q̄r ꝑ ppo q̄ ītend̄
bo exeq̄ de terto ibi. h̄l aūt sūt. d. g. alio
aūt in diffe ppt̄ q̄d ab ipso q̄r q̄ est .i. q̄r est
speculari utrq̄ ꝑ aliā sciam .i. ꝑ diūsas scias
q. d. q̄ nō solū difft demr̄acio ppt̄ q̄d a demō
stracione q̄r ꝑpt utrq̄ fit ī eade scia. ȝȝ ē difft
ꝑpt qr̄ utrq̄ speculari ul' utrq̄ ostēdare ꝑ
aliā ⁊ aliā sciam ita q̄ vna scia ostēdabit ppt̄
q̄d ⁊ alia q̄r. ¶ Dem̄ cū d. h̄l aūt sūt. exeq̄
de terto ppt̄ q̄ scd̄o q̄ ad h̄ q̄ vna scia dicat
ppt̄ q̄d ⁊ alia q̄r ꝑ ē oꝛige ꝑ si vna scia sup̄
subalternat̄ alij scie sicut musica sup̄ subal
ternat̄ arismetice ⁊ io de multis d. musice
q̄r. de q̄bȝ d. arismetic⁹ ppt̄ q̄d. ȝo h̄ pt̄ oꝛi
ge si scia sup̄ nō subaltnet̄ scie. ȝȝ subalt
net̄ ei q̄d ad aliq̄ pte sic̄ ī his pria subalt
nat̄ pspectiue nō sup̄ ȝȝ q̄d ad illam pte q̄
est de yride ⁊ io ī multis q̄d ad ea que spe̅tat
ad yridem. ul' ad arcū celeste d. ī his q̄r de
q̄bȝ d. pspectiuus ppt̄ q̄d. Tcio h̄ pt̄ oꝛige si scia

nō subalternet̄ scie nec sup̄. nec q̄d nec q̄d ad
aliq̄ ptem. ȝȝ solū h̄ est q̄r ueit aliq̄ ppōde
deq̄ d. q̄r et̄ cām alia scia d. ppt̄ q̄d ut pȝ in
medicina cyrurgica ⁊ geometria. medicina
ei cyrurgica nec sup̄. nec ꝑ aliq̄ sui pte subalte
nat̄ geoe medic̄ tn̄ cyrurgic⁹ d. de aliquo
q̄r de quo spectat ad geometrā. dc̄e ppt̄ q̄d.
d. .n. cyrurgic⁹ q̄ uulna circularia tardius sa
nant. de hoc aūt dc̄e geomet̄ ppt̄ q̄d videlȝ
q̄r ī circulo nō est angulus ⁊ tn̄ eo mg̃ distāt
ptes ad īuicē io ptes uulnis circularis ppt̄ cām
distanciā tardꝰ cōiugūt̄ ⁊ ꝑ oñs talia uulna
tardꝰ sanāt̄. cū g⁹ faciat phs. ꝑm q̄ ē o quo
q̄r ⁊ ppt̄ q̄d ostēdunt̄ ī diūsis sciis. s. l. ꝑ h̄ o.
q̄n scia vna subalternat̄ alri scie sup̄. ꝑo q̄n nō
subalternat̄ ei sup̄. ȝȝ q̄d ad aliq̄ pte. tcio q̄n nec
sup̄ nec q̄d ad aliq̄ pte subalternat̄ vna scia alij
ȝȝ solū h̄ q. et̄ aliq̄ pticulare ppōm. de cuia
vna scia d. q̄r. ⁊ alia ppt̄ q̄d. ꝯa ibi. h̄ȝ aūt se
ad speculatiuam. ctra ibi. multe .n. ⁊ non
subinuicem. et p⁹ d. f. q̄r ꝑ sufficiat de hijs si
phat. subalternatis quō ille dicit q̄r ⁊ sub alter
nātes ppt̄ q̄d. ȝo dat cōueniencia ⁊ differencia
īt h̄i scias ibi. fere aūt uniuoce cōtinuet̄
aūt sic. dem̄ est q̄ q̄r ⁊ ppt̄ q̄d aliū ostēdant̄ in
diūsis sciis h̄l aūt sūt quecūq̄ sic se hnt.
ad īuicē q̄ alteru sub altro est. q. d. q̄ ille scie
que sic se hnt ad īuicē q̄ altia est sub altia ⁊
q̄ vna subalternat̄ alri ī illis h̄ uificat̄ q̄ vna
d. q̄r ⁊ alia ppt̄ q̄d. ut se hȝ pspectiua ad geometria
⁊ machinatiua .i. que erigit edificia ad ste
reometriam .i. ad sciam que est de mensuris
corpū ⁊ armonica .i. musica. se hȝ isto mō ad
arismetica ⁊ appcī .i. naual' se hȝ isto modo
ad astrologia. ¶ Ilo a q̄ ī oībȝ istis sciis ꝯm
est sub sbo. nā ꝯm speculatiue .i. pspectiue est sub
sbo geoe. s. nam pspectiua ostēdat de linea visu
ali. geoa uo de lia sup̄. lia .n. sup̄ est ps sbi geo
ostēdat .n. geomet̄ de cōtinuis cōtinua cōtinuitas
aūt cōtinua dr̄ ī linea. sup̄ficie ⁊ cor. ipi⁹ g⁹
cōtinuitas dc̄e ꝑ se est ps li sup̄ q̄r g⁹ linea visu
alis est sub li sup̄ io q̄ ostēdat pspectiuus est sub
eo q̄ ostēdat geomet̄ isto ē m se hȝ machinati
ua ad stereometriā nā machinatiua est de mēsu
ris edificioȝ stereometria est de mensuris uli.
corpū corp⁹ .n. q̄ est edificiū est sub cor. uli
sūpto. Sic ē dc̄e possum⁹ q̄ armonica se hȝ
ad arismetica. nā arismetica ē de mūo sup̄. ar

⁘ speculatiua .i.

armonica .i. musica est de numero relato ad sonum.
nus autem quod respondet racionis est sub uno sumpto. hec sunt
scilicet apparentia .i. nautica ad astrologiam. Similiter astrolo
gia considerat motus astrorum simpliciter. nautica autem conside
rat hunc motum per quasdam apparencias et per quedam signa
sensibilia. considerat enim hunc motum astrorum prout de
servit ad artem navigandi. unde hec scientia dicta est ap
parentia quia per quedam signa apparentia et sensibilia iudicat
motus astrorum ut deservit ad artem navigandi. mo
tus autem astrorum sic sumptus est sub motu astrorum simpliciter
sumpto. Dubitatur forte aliquis utrum stereometria sit
eadem scientia cum geometria et videtur quod sic. quia de similibus con-
tentatur se geometer. stereometria ergo vel est geometria
vel pars geometrie. Dicendum quod ad hoc dicunt quidam quod stereo
metria de qua hic loquitur philosophus est ipse undecimus et duo
decimus geometrie in quo agitur de solidis corporibus.
possumus tamen dicere quod stereometria que dicitur propter quam est quod
machinativa dicitur quod est sub alternata geometrie nec est
eadem scientia cum geometria. nam geometria est valde abstra
cta. machinativa autem mechanica quasi edifi
cativa est valde sensibilis et valde materialis. non autem est
facile alicui illa abstracta considerantem causas sic
universales eiusmodi est geometria descendere in scientiam sic sen
sibilem et materialem. eiusmodi est machinativa mechani
ca. Sed inter geometriam et machinativam est scientia
media que dicitur stereometria. nam illas causas quas considerat
geometria universaliter considerat stereometria applicando ad men
suras corporum. ex proportionibus enim et ex proportionalitatibus generaliter sum
ptis descendit stereometria ad considerandum de quibuslibet
corporibus sensibilibus quomodo se habeant ad invicem
in proporcione. stereometria ergo presupponit proporciones ge
ometricas et est quedam practica geometrie. Similiter ex proporcio
nibus geometricis multas sensibiles passiones
probat de corporibus ad quas probandas non descenderet
geometria que est artifex magis abstractus et eleva
tus. stereometria ergo accipit a geometria tanquam artifex
superior ab abstracto. machinativus autem accipit a stereo
metria tanquam magis sensibilis a minus sensibili. Deinde cum
dicit: fere autem univoce. dat convenientiam et differenciam
inter huiusmodi scientias et quod dicit quod primo ostendit quomodo tales scientie conve
niunt. secundo quomodo differunt ibi hec enim. convenientia
autem inter has scientias subalternantes et subalternatas
est quia quedam harum scientiarum subalternatarum sunt quasi
univoce ad scientias subalternantes. sunt enim idem
genere et fere idem specie. ideo ait fere autem quedam
harum scientiarum super subalternatarum sunt fere univoce
ad scientias super subalternantes ut astrologia mathematica
et nautica est super quasi univoca una alteri et ar
monica .i. musica mathematica et musica que est
secundum auditum sunt super fere univoce. Similiter quia
quod de serenitate et de tempestate considerat astrologus
et nauta. sed astrologus considerat de talibus secundum quod
considerat motus et situs astrorum a quibus causantur sere
nitates et tempestates. nauta autem considerat de tali
bus secundum quedam signa sensibilia et quasdam apparencias.
Similiter quia astrologia est duplex. una theorica que
considerat solum motus et cursus astrorum. alia practica
et iudicialis que secundum motum astrorum iudicat sere
nitates et tempestates et alia que hic interius ac
cidunt. ista autem astronomia iudicialis est quasi uni
voca ad nauticam quia id quod considerat nauta magis gro
sso et sensibiliter per quedam signa apparentia ut puta quia
luna facit circulum vel quia rubet celum. astronomia
iudicialis considerat magis subtiliori ut per motus et situs
astrorum ut quia tales planete ad invicem coniungentur
vel quia talis planeta est in tali domo. ideo sic et sic
eveniet. Similiter quia musica secundum auditum potest dici
musica instrumentalis ut puta ars viellandi vel
citharizandi. hec autem fere est univoca cum
musica mathematica. nam illas easdem proporciones quas
considerat musica mathematica modo magis subtili consi
derat viellator et citharizator modo magis grosso
et sensibili. Dubitatur forte aliquis quomodo de talibus
dicitur fere univoce scientie subalternantes et subalternate.
Dicendum quod univoca sunt quorum nomen commune est et ratio substancie ea
dem. ideo autem sunt ex forma sunt. et quia illam eandem formam
quam considerat scientia superior in abstracto considerat scientia in
ferior et subalternata in sensibili et per applicationem
ad materiam. ideo una est fere univoca alteri ut puta
nautica quedam astrologia est quia per ea que videt in
astris multa iudicat de serenitate et tempestate
astrorum. ergo nautica et astrologia mathematica conveniunt
in nomine quia utraque astrologia et musica mathematica et
secundum auditum conveniunt in nomine quia utraque musica
conveniunt et in ratione quia per eadem astra iudicat de sere
nitate et tempestate astronomia nautica per que iudi
cat astronomia mathematica. non tamen est simpliciter univoca
hec et illa, quia non iudicat eodem modo. nam astro
nomus mathematicus et maxime iudicialis iudicabit de
serenitate et tempestate considerando situs et cursus astrorum.
astronomus autem nauticus considerabit per alia serenitatem
et tempestatem considerando aliqua signa apparencia talia
ut puta quia luna facit circulum vel quia mare
oritur nimis rubicundum. et quod dictum est de astronomia
mathematica et nautica, tale est de musica mathe
matica et que est secundum auditum. Videtur forte dubitatur

ac ut astronomus iudicialis possit iudicare de
serenitate et tempestate et de hiis que hic agunt.
Sed quod ptholomeus in centilogio suo duas condi
ciones dat iudicio astronomorum. una est quod de
bent astronomorum iudicia esse in universali non in particu
lari. alia est quod talia iudicia sunt media inter po
tens et necessarium. et ut hec adaptamus ad propositum dicemus
quod ea que hic inferius agunt vel dependent ex
libero arbitrio vel non. quod si non dependent sicut tempe
states serenitas ubertas sterilitas de talibus
potius iudicare astronomi ita tamen quod eorum iudi
cium est plus quam possibile quod est adveniens et minus quam
necessarium quod est semper nam motus celi presuppositus dispo
nit materia ita quod ex eodem situ siderum non semper consequitur idem
effectus si materia non sit eodem modo disposita. et quia potest propter
dispositionem materie impediri talis effectus ideo ex motu celi
non est necessarium iudicium de effectibus istorum inferiorum
quod si dicatur quod ipsa dispositio materie dependet ex motu
celi ita quod redeuntibus sideribus ad eundem punctum
redibit eadem dispositio materie et per consequens idem effectus dicen
dum quod non oportet dare tantam equalitatem nec tantam uni
formitatem in effectibus quia contra dampnum et tempus unum non oportet si
semper in tanto tempore est talis coniunctio siderum quod semper in illo
tempore redeat talis dispositio materie. sed autem que hic in
ferius agunt dependent ex libero arbitrio tunc ibi
est adhibenda secunda condicio videlicet quod iudicia astro
nomorum sunt in universali et non in particulari nam liberum
arbitrium motum corporum celestium diverte subditum
esse non potest ideo non debet esse talo iudicium in particu
lari ut puta si quis per astrologiam cerneret quod debet
esse copia vini non deberet ideo iudicare quod petrus
vel iohannes erunt ebrii quia per liberum arbitrium possent se
ab ebrietate cavere sed in universali verius iudicium daret
dicendo quod plures erunt ebrii hoc anno propter copiam vini
si autem descenderent ad personas speciales posset ei
accidere maior deceptio. Deinde cum dicit. hic enim
ipsum quia. dat differentiam inter scientias subalternantes et subal
ternatas et circa hoc facit hoc quod quadruplicem differentiam
assignat una enim differentia est ex modo sciendi nam modus sciendi
scientie subalternate est scire quia subalternantis autem propter
quid. secunda differentia est ex parte rei scite nam multociens
ipsum quia est scitum in una subalternata quod non est sci
tum in subalternante tertia differentia est ex parte scientie subalter
nate quia est inferior et sensibilior quam subalternans
certa quod est ex parte scientie subalternantis quia est fortior
et abstractior quam subalternata sic ibi et multociens.
tria ibi sunt autem hec. ex parte mathematice et dicitur ergo
quod hic enim ipsum quia scire est sensibilium .i. scientiarum subal

ternatarum sed propter quid scire est mathematicorum .i. scientiarum
subalternantium hii enim .i. mathematici tamen scientie subalternantes
habent demonstrationes causarum .i. propter quid causas. quarta differentia quod differt
scientia subalternans a subalternata in modo sciendi quia
unius est scire quia alterius propter quid. Deinde cum dicit et
multociens. dat secundam differentiam supra ex parte rei
scite dicens quod multociens superiores scientie subalternantes
nesciunt ipsum quia sicut quod sciunt scientie subalternate
sicut considerantes universale multociens nesciunt quedam dein
ceps singularium propter id quod non intendunt .i. quod non
advertunt neque considerant quicumque sciat ad universale et
sicut propterea non oportet quod sciat in qualibet parte scientie ergo sub
alternantes propter sui altitudinem considerantes universales
causas licet sciant propter quid ignorant tamen multos effectus
et multa quia que non ignorant scientie subalternate et subalterna
te ergo hec differentia inter scientiam subalternatam et subalter
nantem quantum ad ipsum quia. quia ipsum quia potest esse scitum
in scientia subalternata quod non est scitum in subalternante.
Illud autem quod geometer nesciret quia vulnera circularia
tardius sanantur tamen scit causam huius scilicet .i. quod circulus
non habet angulum hoc autem est scire causam quare circulare
vulnus sanatur tardius nam ubi sit angulus partes
appropinquant magis ideo vulnera angularia propter propin
quitatem partium citius sanantur quia citius coniunguntur
partes ad invicem. circularia autem tardius carere
angulo ergo est propter quid quare circulare vulnus tardius
sanatur scit ergo geometer illud propter quid. quia scit circu
lum carere angulo multi tamen geometre sunt
a quibus si quereretur utrum circularia vulnera tardius sa
nentur. quia dicerent se nescire. Deinde cum dicit
sunt autem hec. dat tertiam differentiam supra ex parte scientie
subalternate que est inferior. dicit. sunt autem hec .i. sunt
scientie subalternate que quedam sunt quedam alterum secundum
subiectum vel sub subiectum. alteritas .i. et diversitas scientiarum
subalternatarum ad scientias subalternantes sumitur secundum subiectum
et secundum subiectum .i. secundum numerum ad quod applicantur unum celestium scien
tiarum speciebus .i. utuntur forma superius applicata ad materiam
est ergo hec differentia ex parte scientie subalternate que est quantum ad
alterum et differt a subalternante inde sibi conveniens ad
quod applicatur. Deinde cum dicit mathematice .ii. dat
quartam differentiam supra ex parte scientie subalternantis nam
tales scientie differunt a subalternatis quia sunt circa spe
cies et sunt fortiores illis. ideo ait quod mathematice .i.
scientie subalternantes sunt circa species et circa formam non enim
sunt de aliquo subiecto .i. de aliquo spali ... hoc enim ea
eque considerat geometer sint in aliquo subiecto tamen ipse con
siderat ea ut non sunt in subiecto ideo aut sunt .ii. geome
tria sunt de aliquo subiecto .i. de aliquo spali ... 33

non sup' considerantur talia ut geometer sed quia sunt de
subiecto. considerat enim geometer lineam que non est sine
ligno vel sine lapide vel sine aliqua materia ipse tamen considerat
eam ut non est in aliqua materia. est ergo hec quasi via contra-
ria scientie subalternantis quia hec differt a subalternata
que est circa speciem et est magis formalis. Dubita-
ret forte aliquis quomodo geometer potest considerare line-
am que est in materia et que dicitur de aliquo subiecto ut
non est in materia et non dicitur de aliquo subiecto. Dicendum quod
mathematicus non abstrahit a materia simpliciter sed a materia sensibili quan-
titas enim circa quam considerat mathematicus nullo modo licet esse in
materia et sine materia non potest intelligi quia habet necesse esse in posteriori est
enim quod mathematicus abstrahat a materia simpliciter sed abstrahit a
materia sensibili nam virtutes active et passive omnes sunt
qualitates prime et qualitates secunde que derivantur a
qualitatibus primis faciunt rem quantam esse sensibilem
materia ergo sensibilis est materia qualis et quia quantitas est prior
qualitate quia quantitas est accidens quod primo inest substantie ut
vult philosophus .vii. metaphisice potest intelligi materia quanta non
intellecta materia quali licet ergo quantitas sit cum qualitate et habeat
esse in materia quali tamen quia potest intelligi prius non intellecto posteriori
potest intelligi quantitas que est in materia quali. unde ergo
dictum est quod geometrica sunt in aliquo subiecto id est in aliqua materia qua-
li sed considerantur a geometra sed quia non in subiecto id est quia non
dicuntur de subiecto id est sed quia non sunt in materia quali et per hoc non dicuntur
esse demum qualia sed ut sunt abstracta a tali materia.
Hic secunda illa pars licet autem sic. que est secunda pars prin-
cipalis lectionis in qua posterius ostendit quomodo philosophus comparatur
ad diversas scientias quarum una alteri supponitur subalter-
natur. ostendit quomodo comparatur ad diversas scientias quarum una non
subalternatur alteri simpliciter sed secundum aliquam partem dicens
quod licet autem se ad speculationem id est ad perspectivam
sicut hec ad geometriam. alia ad istam. quasi diceret quod
aliqua scientia ut puta scientia naturalis se habet ad istam scilicet ad
perspectivam sicut hec id est sicut perspectiva ad geometriam
nam de aliquo dicit naturalis quia de quo perspectivus dicit propter quid
sicut de aliquo dicit perspectivus quia de quo geome-
ter dicit propter quid. ut est id quod est de yride. quasi diceret quod
quantum ad illam partem que est de yride philosophus
subalternatur perspectivo. sicut perspectivus geometre
quia ergo est ad id quod est de yride philosophia est scire
quia. sed propter quid perspectivi aut simpliciter aut secundum doctrinam
quomodo intelligendum sit in dubitatione dicetur. Notandum
autem quod naturalis philosophia sit physica non subalternetur
perspective simpliciter sed quantum ad aliquam partem ut puta
quantum ad id quod est de yride. ergo cum propter quid et quia
comparantur ad tales scientias diversas quomodo sunt perspec-
tiva et physica talis comparatio non est secundum quod una scientia
subalternatur alteri simpliciter sed quia subalternatur ei secundum ali-
quam partem vel quantum ad aliquam partem. Dubitaret
forte aliquis quomodo de yride dicit physicus quia perspectivus
autem propter quid aut simpliciter aut secundum doctrinam. Dicendum quod
omnes conclusiones que dicuntur de linea visuali et quod linea
negotiatur perspectiva dicit propter quid eorum que apparent
in yride ea autem que dicuntur de linea visua-
li vel operantur ipsi linee secundum se et illa accipit perspec-
tivus a geometra nam ad geometram pertinet
determinare de lineis et de eis que linee in
sunt per se. secundo ea que dicuntur de linea visua-
li non operatur linee secundum quod linea sed quod visualis talia
dicuntur esse perspectiva simpliciter. talia enim non accipit perspecti-
vus ab alio quia ergo ad dictum propter quid de yride aliqua
sumuntur de linea visuali que operantur ei secundum quod
visualis aliqua vero secundum quod linea. ideo propter quid de yride dicit
perspectiva simpliciter et secundum se et dicit perspectiva non secundum se sed
ut accipit ea a superiori scientia. de yride ergo quod
dicit naturalis sed propter quid dicit perspectivus aut simpliciter aut secundum doctrinam
superioris. superiorem id est secundum quod accipit a geometra hoc
enim concordat cum alia translatione ubi dicitur quod de
yride philosophia est dicere scire quia sed propter quid perspecti-
vi aut simpliciter aut quantum est secundum mathematicam cum autem
qui est secundum mathematicam appellat geometriam de
yride ergo propter quid vel dicit perspectivus simpliciter quantum ad ea que
sunt linee visualis vel dicit hic ille qui est secundum mathematicam
id est geometer sive perspectivus ut accipit a geome-
tra quantum ad ea que sunt ipsius linee. Hic sequitur
illa pars multotiens. que est tertia pars principa-
lis lectionis. in qua ostendit quomodo propter quid et quia compa-
rantur ad diversas scientias quarum una non subalternatur alteri
nec simpliciter nec secundum partem sed hic est solum secundum aliquam appositionem
de qua una scientia dicit quia alia propter quid. ideo autem quod multe
non scientie vel denuo scientie non subalternate id est quarum una
non subalternatur alteri nec simpliciter nec secundum partem se habent
sic scilicet quod una dicit quia alia propter quid. ut medicina et
cirurgia ad geometriam. quia enim vulnera circularia
tardius sanantur quia est scire medici vel cirurgici.
propter quid autem geometre. Notandum autem quod medicina cyru-
rgica que est curatrix vulnerum nec simpliciter nec secundum partem
subalternatur geometrie tamen de aliqua appositione ut quod circu-
laria vulnera sanentur tardius dicit talis medicina quia
dicens geometer dicit propter quid. Notandum autem quod isto modo
quo dicit medicina quia et geometer propter quid non quia
una subalternetur alteri sed secundum aliquam appositionem se habent et
geometria naturalis philosophia geometria enim nec simpliciter
nec secundum aliquam partem subalternatur naturali philosophie at
tamen de aliqua appositione dicit quo geometer quia ut puta.

q̄ꝛ l3 de pūcto ad pūctū rectā lin̄ ducēre de
quo dr̄ phic᷑ ꝓ q̄ ꝯphat· n· ī vj· ph̄ic̄ q̄
q̄ ī̄ter quelibet duo pūcta est dare lineā
77 Figurarum autem magis sciendi mediam
posterius ph̄s ꝯpauit demōstracionem
ꝓ q̄ ad demōstracionē q̄ ut eliget
sibi demonstratorem ꝓ q̄ que magis faciat sci
re· In pte ista ꝯpat figuras sillogismorum ad se ī̄
uicem· ut eligat s' figuram illam· que ma
gis faciat ad scire ēēt q̄ duo facit q̄ꝛ p̄ hec
q̄ deīn est ẜo q̄ꝛ ꝯᷓcionē facit de ꝓpōne
īmediata· affirmatiā ne aliq̄s crederet q̄ oīs
ꝓpō īmediata ēēt affirmatiā ⁊ q̄ nulla ēēt
talis negatiā dr̄ quō h3 fit ꝓpō īmediata ne
gatiā ibi· sic̄ aut̄ ēē a· ī b· ꝓ p̄mū scdo q̄ fi
gura illa que magis facit scire est p̄ma figa
ra q̄ facit ī pte p̄ma· Nam p̄mo ꝓpoit ha
nc veritatē q̄ p̄ma figa magis facit scire· ẜo
ad h' ꝓbandū adducit multipliceᷓ rōnem· ṫcio
epilogat eē determinata· ẜa ibi· mathē eū·
ṫcia ibi· m' est g'· dr̄ g° q̄ figurarum aut̄ magis fa
ciens scire· i· ī̄ter figuras sillogismorum illa que ē magis ꝑ
donea ad genandū sciam maxīe est p̄ma sup̄
figura. Deīn cū dr̄· mathē· n· ꝓbat q̄ di
xit ēē q̄ q̄tuor facit· ꝑ q̄ q̄ᷓ rōes ad duē
ad ꝓpositū ẜa ibi· ⁊ fere dicēē est· ṫcia ibi pter
ipsa· q̄rta ibi· h' ill'· p̄ma est rō a signo Nam
signum est q̄ p̄ma figa magis faciat scire q̄ꝛ mat
hēce sciē que sūt certissīe ⁊ que maxīe faciūt
scire potissīe utū ē hac figa· rō aut̄ q̄ mat
hēce· n· sciaᶻ p hanc p̄mā figam ferūt demōstra
ciones ul' arismetica ⁊ geōa ⁊ ꝓspectiua tūc ē
g° supplenda rō q̄ cū sic sit· signum est q̄ p̄ma
figa magis faciat scire. Dubitaret forte
aliq̄s ut' mathē sint certissīe ⁊ maxīe faciāt sci
re. Dicendum q̄ illa ēēt dicendo ul' pt̄ accipi ex pte rei
ul' ex pte nr̄a· 3i ex pte rei ꝯ̄tīno scīa est de
simplicioribus tanto est ctior ⁊ rō metha est cē
tissima sciaᶻ q̄ agit de dō ⁊ sbis sepatis
que simplicissīe ꝯcedūt ceciā cuncta· 3ꝫ ī cōpacōē
ad nos talia n' sūt certissīa q̄ꝛ nō sūt ꝓporcio
nata ītellcūi nr̄o ⁊ nō n' a posteriori possumus
deuenire ī cognicōnē ipsorum de talibus· n· possu
mus scire q̄ꝛ sūt ⁊ q̄ ītelligūt 3ꝫ q̄le est cor
ēē ⁊ q̄le est cor ītelligēē balbuciendo ꝓferimus ⁊
balbuciendo de ipsis loq̄mur nō q̄ sūt q̄ nō sūt
scam ītellcū· n· ēēūli sbe sepate a nobis ītelli
nō possūt· mathēca ẜo q̄ꝛ sūt magis ꝓporcōnata

ītellcūi nr̄o ī mo q̄ꝛ cognicio ī mathēcis ẜ cōmeᵃtorē
ī ps phor̄ īcipit a p̄oribus ⁊ p eas ī eas deuenimus
ī cognicionē effcūū ī cōpacione g° ad nos tales sūt
sūt certissīe veri ⁊ cōmi· ī ẜo metha aut̄ q̄ demōstracio
nes mathēce sūt ī p° ordīe certitudīs ⁊ ẜbdr̄ q̄ de
mōstraciones n'les sequūt eas ī h' dicam g° q̄ cū
cōplex sit modus cōsiūlis phīe· phīc: mathē
⁊ dīu'· Demōstraciones mathēce sūt cēciores de
mōstracionibus n'libus ⁊ rōē rei ⁊ q̄ꝛ res mathēce sūt
magis abstracte ⁊ rōē nr̄i q̄ꝛ cognicio nr̄a ī mathēcis
īcipit a p̄oribus· ī n'libus aut̄ īcipit ab effcibus
⁊ a posteriori· pius· n· phīci admirati sūt ceᵃm
ut lunā eclipsari ⁊ postea īuestigauīt cē
eām ī cōpm clie· 3ꝫ ut pꝫ scientibus geometrā
p' scīt q̄ triangulus habeat angulū extn'secū
q̄ q̄ habeat tres ⁊ tm̄ h'c angulū est p' ⁊ est
cā eī q̄ est h'e tres· 3ꝫ ipā mathēca est math
ctior nō rōē rei s3 rōē nr̄i ut est ꝓ phīca de cla
ra. Dubitaret forte dubitans aliq̄s ut' tres iste
sciē de q̄bus facit mēcionē videlicet arismetica
geōa ⁊ ꝓspectiā sint ēē ctie. Dicendum q̄ iste tres
sciē se h'nt ꝑ ordīnē ī certitudīe. Nam ut ī p° ꝓ
batur metha scīa que est de re que scilicet p ad
dicionē ad rē alia deceᵃt est scīa alia est minus
cēta q̄ illa scīa q̄ꝛ est de re minus simplici ⁊ quia
pūctus se h3 p addicionē ad vnitatem q̄ꝛ pūctus est sba
posita ul' q̄ꝛ pūctus est vnitas pōm h'ns ideo
arismetica que est de vnitate est cēcior geōa que
est de pūcto. Rursus lineā visualis se h3 p ad
dicionē ad lineā simpl'r geōa g° q̄ est de lineā simpl'r ē
cēcior ꝓspectiā que est de lineā visuali. Deīn ē
dr̄· ⁊ fere dicē· adducit ẜa rōnem· 3ꝫ sīc aut̄ h'
rō q̄ ipā cā sit q̄ ꝓpō ꝓ q̄ rō aut̄ q̄ ⁊ fere ē
dicē q̄ quecūq3 faciūt speculacionē· i· demō
stracionē ꝓ q̄· i· p cām aut̄ oīa· aut̄ sic frē
quēter ī plibus p hanc figuram· i· p p̄mā fit
sillo' qui est ꝓ q̄· i· p cām q̄ꝛ si faciēs sci
re speculari ꝓ q̄ maxīe erit p hanc fig
am· s· p p̄mā. Dubitaret forte aliq̄s
q̄ꝛ faciens scire speculari ul' faciēs scire
cognoscēē ꝓ q̄ ul' oīo ul' ī plibus erit p p̄mā fi
gam. Dicendum q̄ ī demōstracionibus est cā p se q̄ꝛ
p cām p accīns nō est demōstracio q̄ꝛ nec p talē
eām acquirit scīa ī p se aut̄ ī cludit de omi
g° tal' cā est ulis ī g° q̄ demōstrat ꝓ q̄ demō
strat ul' demōstrare aut̄ ad ult est dup' ul' aff
matiue ul' negatiue p̄ma g° figa· ul' demōstrat
oīo ꝓ q̄· i· ꝓpōm habentē p se cām ⁊ ꝓpōm

universalem quia ad universalem affirmativam ut in pluribus consequitur ad utramque videlicet quia ad affirmativam et negativam. Nam per primam figuram potest concludi utraque videlicet affirmativa et negativa. In secunda autem negativa tantum. In tertia quidem nulla est universalis. Quare prima quidem figura vel quia complectitur omnes universales conclusiones quia ad affirmativas vel in maiori parte quia concludit et affirmativas et negativas que sunt multo plures quam negative tantum. Vel possumus aliter respondere quia sicut quod dicitur in scientia speculativa de declaratione quod dictum est, sicut in aliis facultatibus, ideo in negatione dicendo idest affirmatio dicitur .ii. viii. ut dicitur negationis sive dicitur privationis ut quod ad sic indistinctum a se et distinctum ab alio, et non sic ad propositum supposito intelligentis et intellectum positum reddere quia causam negative supposito aliquid redditione esse affirmative ut in multum quomodo indigemus reddere causam affirmative ut ratio quare negative in modo quia sicut rectum est index sui et obliqui, et sic per rectum intelligimus rectum et obliquum, ita affirmatio est index sui et obliqui negationis et per affirmationem intelligimus affirmationem et negationem. Affirmatio autem multum facit ad scire negationem autem ut patet. Et quia universalis affirmativa per solam primam figuram concluditur negativa universalis per primam et secundam. Verum dictum est quod frequenter et ut in pluribus silogismus faciens nos scire speculativum idest cognoscere propter quid maxime fit per hanc figuram idest per primam. Deinde cum dicit postea ipsius adducit tertiam rationem sumptam ex parte ipsius diffinitionis. Nam demonstratio habet se per comparationem ad diffinitionem. Nam ut supra dictum est diffinitio vel est demonstrationis principium vel demonstrationis conclusio vel tota demonstratio positione differens cum quia diffinitio predicatur universaliter affirmative et per solam primam figuram concluditur universalis affirmativa. Sola prima figura potissime est utilis ad demonstrationem et sola ipsa potissime facit scire. Et hoc est quod ait quod postea idest posterius dictis assignatis est hoc. Et id ad quod propositum quod ipsius quidem quod quid est idest diffinitionis scientiam venari per solam hanc primam figuram est possibile. Nam in media figura non fit silogismus cathegoricus idest affirmativus sed scientia ipsius quod quid est affirmationis est. Nam diffinitio affirmative predicatur. In ultima autem figura idest in tertia fit quidem sed conclusio affirmativa sed non universalis. Omnes enim conclusiones tertie figure sunt particulares. Sed quod quid est idest ipsa diffinitio universalium est idest universaliter predicatur homo enim non est animal bipes quodam modo idest particulariter sed universaliter. Illa autem vim rationis habet in hoc consistit quod quia demonstratio semper venatur diffinitionem et maxime in demonstratione potissima cum diffinitio predicetur universaliter et affirmative quia animal bipes que est diffinitio hominis universaliter et affirmative predicatur de homine cum in tertia figura sit nulla conclusio universalis. In secunda nulla affirmativa. Scientia diffinitionis quia potissime pertinet ad demonstrationem potissime per primam figuram fit habetur. Illa autem quia hoc idem et tertia dictum altius sed sic sicut speciale dictum generali arguebat. In ista sic quia demonstratio accipit ipsum propter quid idest ipsam causam per se que maxime accipitur affirmative et universaliter. Ideo sola prima figura est maxime utilis ad scire quia in sola prima concluditur universalis affirmativa. Hec autem ista tertia arguit ex certa parte magis speciali. Nam demonstratio accipit causam per se et talem causam per se quidem non est diffinitio cum quia diffinitio predicetur universaliter et affirmative sola prima figura facit maxime ad scire quia in sola ipsa concluditur universalis affirmativa. Dubitaret forte aliquis quia videtur ratio philosophi esse insufficiens. Nam non oportet in omni demonstratione potissima concludi diffinitionem immo concluditur passio de subiecto vel diffinitio passionis ut si ira est passio irati et si diffinitio ire est accensus sanguinis circa cor propter appetitum doloris inferendi in contrarium per hoc medium quod est appetere dolorem inferendi in contrarium concluderetur ira de irato tamquam passio de subiecto vel concluderetur accensus sanguinis circa cor de ipso irato tamquam diffinitio passionis de ipso subiecto. Nam cuiuslibet competit diffinitum et diffinitio cuiuslibet. Nam competit hec ira competit et hic accensus sanguinis in demonstratione quomodo potissima semper diffinitio est medium non tamen semper conclusio cum quando medium sumatur in premissis non in conclusione ideo philosophus arguit quod premisse in demonstratione sunt universales affirmative non autem arguit quod conclusio cum quomodo tertia figura possit habere ambas premissas universales affirmativas scientia diffinitionis potius habetur per tertiam figuram et non per solam primam. Quod quidem facta concedimus quantum ad hoc quia demonstratio dicitur scientia diffinitionis idest habita per diffinitionem nam ut dicebatur semper in demonstratione potissima diffinitio est medium. Nam per diffinitionem inherentem propter quid passionis concluditur passio de subiecto et hec est scientia quomodo scientia diffinitionis idest per diffinitionem adquisita habet tamen premissas universales quamvis in conclusione. Nam si diffinitio dicens propter quid passionis competit universaliter subiecto ut assumunt premisse oportet quod in ipsa passio competit universaliter subiecto ut concludit conclusio. Scientia quidem diffinitionis adquiratur per silogismum habentem universales premissas et universalem conclusionem et quia hic silogismus fit in sola prima figura ideo sola prima figura maxime facit ad scire. Deinde cum dicit amplius hoc adducit

extra regulam superius ex parte ipsarum figurarum dicens
amplius i. amplior est hec .i. prima figura nec
indiget illis .i. secunda et tertia. ille autem .i. secunda et tertia
super indigent prima ideo subdit quod per hanc .i. per pri
mam figuram deprimentur et augmentantur super secunda et
tertia figura quousque veniant ad inmediata tunc
ergo est supplenda ideo quod cum figura illa magis faciat
ad sciendum quod non indiget figuris aliis prima figura
que non indiget nisi secunda et tertia magis faciet ad
sciendum quam secunda et tertia que indigent prima.

Dubitaret forte aliquis quomodo secunda et tertia figura indige
nt prima quia augmentantur et deprimuntur per illam quo
usque veniant ad inmediata. Dicendum quod hic quod
hic dicitur verum est nec licet verum est solum ipsa .n. for
male in secunda et tertia figura augmentantur et deprimuntur per
primam quousque veniant ad inmediata et ipsa
in predictarum figurarum habet sic augmentari et
deprimi per primam. veniunt .n. ad inmediata.
hic est solvere ad istam ulteriorem primam. ut non restet
ulterius questio propter quod prima autem in quas resolvitur for
ma sillogismi sunt dici de omni et de nullo. ut dicitur in libro
priorum. hec autem prima non probant secundam et tertiam
figuram nisi resolvantur in primam secunda autem figura
resolvitur in primam per depressionem deprimendo
.n. medium .i. subiciendo ipsum resolvitur secunda figura. nisi semper
medium predicatur in prima in medio in una subicia
tur et in altera predicatur. tertia autem figura resol
vitur in primam per augmentationem oportet enim tertia
medium augmentare .i. dilatare et facere ipsum pre
dicari si debeat resolvi in primam. hec ergo modo secunda
et tertia veniunt ad inmediata .i. resolvuntur
in primam probantur formam sillogismorum quia deprimuntur et au
gmentantur per primam. hoc modo intelligitur hec non
solum quantum ad formam sed etiam quantum ad materiam. Nam
si secunda et tertia figura accipiatur propositiones mediatas
ille propositiones mediate non devenient ad
inmediatas nisi deprimentur et augmententur per pri
mam figuram. ut puta si accipiatur in tertia vel
in secunda figura omnis homo est corpus cum inter hominem et corpus
sint multa media non devenimus ad in
mediata descendendo a corpore ad hominem vel
ascendendo ab homine ad corpus nisi per primam figuram.
Nam secunda figura semper accipit superius quod semper accipit
medium quod predicatur de utroque extremitate. tertia autem
semper accipit inferius. quia semper accipit medium quod subi
citur. sola autem prima accipit medium ut medium quia
sola ipsa accipit medium inter utramque extremitatem.
Sola ergo ipsa potest reducere ad inmediata dep

rimendo .i. descendendo et accipiendo ad specialius. vel augmen
tando .i. ascendendo et accipiendo communius medium et latius
ut si non est hec inmediata homo est corpus quia corpus non
inmediate predicatur de homine nec homo inmediate
subicitur corpori immo sunt multa media que predicantur
talem scilicet inter hominem et corpus. Si hec propositio debeat
reduci ad inmediata. hic erit dicendum. quia vel talis redu
ctio erit quod aliquid inmediate predicetur de homine de
quo inmediate non predicatur corpus. vel quod aliquid inme
diate subiciatur corpori cui inmediate non subicitur homo
primum fiet deprimendo et descendendo semper .n. accipie
tur descendendo inter corpus et hominem. donec deveniatur
ad aliquid quod inmediate predicatur de homine secundum autem
fiet ascendendo et augmentando. Si .n. semper accipi
atur ascendendo inter hominem et corpus ad ultimum deveni
etur ad aliquid quod inmediate subicietur corpori.

Deinde cum dicit. manifestum est ergo. epilogat et determinata
.d. quod manifestum est ergo quod prima figura est maxime propria .i. ma
xime est apropriata scientie .i. maxime facit ad sciendum.
Tunc secundum illa pars Sicut autem esse a in b. quia fecerat
mentionem de propositione inmediata. affirmativa quia
per depressionem et augmentationem et accipiendo inter predi
catum et subiectum. affirmativa reducitur ad inmedi
atam. ne ergo aliquis crederet quod non esset dare negati
vam inmediatam sicut est dare affirmativam.
ostendit quod est dare negativam inmediatam sicut et affir
mativam esse quod .d. f. quia prius propositio quam intendit pro
cedere de intento. cum ergo aliquis a quodam. dicit ergo Sicut
autem esse a in b. contingit individualiter .i. inmediate .q.d.
quod sicut est dare quod a sit in b. et predicetur de b. et
sit propositio affirmativa inmediata Sic contingit non esse
super a in b .i. removeri a. a b. individualiter et sic
esse propositionem inmediatam et negativam et exponit se
quod appellat individualiter .d. dico autem individuali
ter esse propositionem affirmativam inmediatam aut non
esse .i. propositionem negativam inmediatam eo quod non est
eorum medium quoniam .s. non est dare medium ad inferendum pre
dicatum de subiecto. sic illa propositio sit affirmativa sive
negativa dicitur esse inmediata.

Dubitaret for
te aliquis utrum in propositione negativa sit dare medium.
Dicendum quod medium potest accipi dupliciter vel secundum ordinem predi
cati vel secundum ordinem sillogismi vel aliter potest distingui
et idem redit quod dupliciter est medium quia est medium quod est
inter predicatum et subiectum et est medium quod non est inter predi
catum et subiectum. sed infert predicatum de subiecto medium autem
secundum ordinem predicati sive medium inter predicatum et subiectum
non habet nisi propositionem affirmativam nam non accipitur aliquid inter
aliqua duo nisi illa ad invicem sint ordinata et

n vnu illor sit sup a. i ppoe aut negatiua si sit
ua nec pdicatu est sup sbm nec i eo sz est q̄-
neu ab eo tal' g ppo no hz me i e pdicatu z
sbm. sz pt hec me p q i erit z cludit remo
cio pdicati a sbo ut h null ho est q̄titas hz
pme sbm p q h ppo cludz na si nulla sba
est q̄titas z ois ho est sba cluderet q null
ho sit q̄titas. Dein cu d. cu g. excq
de i tento ee q d. f. qz p o quo hz e ppo ne
mediata. so cui i mediata ibi. Si no neu-
ee p duo f. qz p o q modis hz hi ppo nega
tiua mediata. so excq de quolz illor modor
ibi. Sit n a. d g. cu g aut a. cui de. i. aut
pdicatu aut b. i. aut sbm sit i toto quodam
i. hz aliq pdicatu sup se aut z ambo. i. ta
pdicatu q sbm. hut aliq gen sup se no q
a. i. pdicatu no ee i b. i. remouit a sbo pmu
i. i mediate ppo g negatiua pt ee no i me-
te ul' qz pdicatu hz aliq gen sup se ul' qz
sbm hz hi gen sup se ul' qz ambo ta pdica
tu q sbm. hut sup se gen. Dein cu d.
Sit n a. excq de oibz huis tbz modis ee q ea
facit qz p facit q dem est. so q da q suppo
suat declarat. scdo epilogat ee determinata
sa ibi. q aut cngat. tcia ibi. m est g. ee
pmu ea facit f q declarat modis excq Sa
p excq de ppoe negatiua mediata qu pdica
tu hz gen sup se so qu sbm. scdo qu utruq
sa i' sili aut. tcia ibi. eode aut m. d sit n.
a. i. pdicatu i toto c. i. taliquo gne. sz b. i.
si sbm no est i toto. c. i. no est i illo gne q
pt cngere bu p n a. i. pdicatu ee i quodam
toto. i. i quoda gne. sz b. i. sbm. no est i h
i. i illo gne q si h m cngat sillis erit. i. si
logizabit sup. p me. c. q no sit a. i b. v. g.
si pponat talis ppo nulla q̄titas est ho
qz pdicatu a. i. ho est i gne quoda q est c. i.
q est sba. qz sbm b. i. q̄titas no est i. c. i sba
sillogizabit p c. i. p sbm. q no sit. a. i b. i. q
q̄titas no sit ho. io ait q si n. i oi. a. est c
dem c. i. si ee a. est c. hoc est si ois ho est sba
i nullo aut. b. est sup c. i. si nulla q̄titas e
sba. i nullo. b. est. a. i. nulla q̄titas est ho
factus est g sillis i so m. f q a remoueat
a. b. i. q q̄titas no sit ho. p me c. i. p sba
Dein cu d. sili aut est. determinat de
so m qu sbm est i aliquo gne ut puta si
pponat tal ppo. nulla li est sba. io ait q
sili aut est. z si. b. i. si sbm. ut puta li est i
quoda toto. i. i quoda gne. ut puta i toto
d. q est i gne q est q̄titas q significet p d.
d. n. i. q̄titas i oi b. est. i. i oi li a. a. i. sba
aut i nullo. b. i. cludet no ee i b. p sillin
sup p me. d. i. p q̄titate fiet n. talis sills.
Nullu. d. est a. i. nulla q̄titas est sba. oe
b. est. d. i. ois li est q̄titas g nullu b. est a.
i. nulla li est sba. Dein cu d eode aut
m. determinat de ppoe negatiua. mediata.
qn utruq ta pdicatu q sbm. sut i aliquo gne
dicit eode aut m demrabz sup. a. n ee in
b. z si utruq. i. si ta pdicatu q sbm sut i
toto quoda. i. i aliquo gne. ut si pponat
tal ppo. nulla li est ho qz ta li q ho sut
i aliquo gne poterit p q lz illor gnu i ferri
hec ppo negatiua. i feret n. p sbam. i so fe.
sic ois ho est sba. nulla li est sba. g nulla
li est ho i feret z h ppo p q̄titate z fiet sills
i so p. sic nulla q̄titas est ho. ois li est
q̄titas. g nulla li est ho. eode m iste sills
fieret i pmo fe. si cuertet maior. Dein
cu d q aut cngat. q da q supposuat declar
dixit n q potuit ee a. i. pdicatu i aliquo to
to. i. i aliquo gne i quo no erat. b. i. sbm.
z eo q declarat ex coordinacione pdi cor dicens
q aut cngat. b. i. sbm no ee i quo toto. c.
est. a. i. i eode toto. cu a. aut itm sup qu
cngat ee sup i quo est b. m est ex coordi
nacionibz. queculz sup coordinaciones n
cmuicat ad i uice cuimo sut coordinaci
ones diuersor pdicamentor z expoit se i te
dicens si n n h hor que sut i c. d. i. i aliq
coordinacione pdicamti tali ut puta si n
hor que sut ho cor sba de nullo pdicat que
sut i b. e f. ut puta si accipiat linee q
nuu q̄titas que sut i alia coordinacione
pdi cor a. aut. i. pdicatu ut puta si ho sit in
toto p. i. i aliquo pdicato. q significat p
p. ut puta i pdi to sbe. p coordinacione ex
alterutri. i. q ta tali coordinacoe pdicamtu
que significat p. p. m est qu b. i. qu linea
que significabat p. b. no erit i p. i. no et
i pdi to sbe. q significatu est p. p. comutate
e ca coordinaciones pdica cor z sbo q sili
aut est. z si b. i. si sbm est i toto quoda. i. e
i aliquo pdi to ul' i alia gne pocit n. b. i.
sbm ee i aliquo gne. su i aliquo pdi to in

quo non erit a, id est predicatum. Illud autem quod idem appellavit a c d et p, scilicet per a c d intelligit coordinationem predicamentalem, ut puta hominis, et per b et p intelligit eandem coordinationem predicamentalem quantitatis, quod diversorum generum et non subalternatim positorum diverse sunt species et differentie et que sunt in diversis coordinationibus predicamentalibus non predicantur essentialiter de se invicem. Posuit a et b, id est predicatum et subiectum accipi in diversis coordinationibus, et hoc in unum illorum erit in quodam toto, id est in quodam genere vel in quodam predicato in quo non erit alterum eorum. Deinde cum dicit Si non necesse, determinat de propositione negativa immediata, et est quod [illegible] propositum quod intendit probat propositum ibi Si enim est medium. Dicit igitur quod si non necesse, id est si neque a neque b sit nec predicatum nec subiectum in nullo toto, id est in nullo genere, non est aut a in b, id est si a removeatur a b, necesse est individualiter, non [illegible], id est necesse est individualiter removeri. Deinde cum dicit Si enim est medium, probat quod dixit dicens: Si enim est medium supra ad probandum quod a removeatur a b, necesse est alterum illorum videlicet aut a aut b esse in quodam toto, id est esse in aliquo genere. Nam aut in prima figura aut in media erit sillogismus universalis negativus, per primam et secundam figuram potest concludi, non autem per tertiam. Si igitur in prima figura fiat sillogismus, b in toto quodam super erit, id est oportet quod subiectum sit in aliquo toto vel in aliquo genere. Nam hanc, scilicet propositionem minorem, oportet affirmativam esse. Si non immediatam supponit sillogismus quecumque quod [illegible] potest esse affirmativa tam minor quam maior ad utrumque, id est ad conclusionem positio [illegible] sillogismus potest [illegible] habere maiorem affirmativam et minorem negativam et econverso. Habebit igitur secunda figura aliquam propositionem affirmativam, ideo sciendum quod cum utraque negativa sit, non erit sillogismus. Si igitur secunda figura debet necessario assumere aliquam propositionem affirmativam quecumque sit illa, oportet quod aliquis terminus sive maior sive minor sit in aliquo genere. Oportebit igitur vel a vel b esse in genere. Si igitur neque a neque b sit in genere non poterit sillogizari nullum b esse a per aliquam figuram. Illud autem quod si neque b neque a sunt in aliquo genere, ista erit immediata nullum b est a, quia non poterit accipi aliquod medium ad concludendum nullum b esse a. Nam si fiat sillogismus in prima figura, medium predicabitur de b, quia in prima figura necesse est propositionem minorem esse affirmativam, igitur ad predicabitur de b, igitur b erit in aliquo genere. Si autem fiat

sillogismus in secunda, medium aut predicabitur de a et non de a, aut in aliquo genere aut predicabitur de b et non de b, et erit in genere. Oportet enim in secunda figura aliquam premissarum esse affirmativam, licet non sit signatum que sit illa. Tamen oportet aliquam quod esse affirmativam quecumque sit illa. Si quod accipietur medium ad concludendum in secunda figura nullum b esse a, oportet quod vel predicetur de a vel predicetur de b. Igitur ad predicabitur de aliquo illorum et aliquid illorum denotatur esse in genere. Si igitur nullum illorum sit in genere et propositio immediata, quod non potest accipi medium, non poterit fieri sillogismus ad concludendum etc. Dubitaret forte aliquis quare oporteat vel subiectum vel predicatum esse in genere si debeat inveniri medium ad probandum quod unum non sit alterum. Dicendum quod ens immediate descendit in ipsa predicamenta, non enim fit descensus ab ente in substantiam sicut a genere in speciem quod fiat descensus per differentiam ut probatur in methaphysica; mediante ipsa nam diversa predicamenta non sunt nisi diversi modi essendi ipsius entis [illegible] addita enti ad contrahendum eius ad aliquod predicamentum, sed predicamentum aliud et aliud est aliud et aliud modus essendi entis; ita quod se ipsis predicamenta faciunt diversitatem entis, et quecumque differunt se ipsis vel differunt per aliquam differentiam. Patet quod ea que differunt se ipsis non habent medium ad probandum eorum differentiam, et maxime loquendo de medio quod facit scire vel de medio ad generandum scientiam simpliciter. Nam tale medium oportet esse causam. Si igitur aliqua differunt se ipsis, illa non habent aliquam causam aliam sue differentie; non igitur erit medium [illegible] ab ipsis quod possit concludere unum non esse alterum. Si autem talia que ponuntur differre quorum unum non est alterum, oportet quod differant per aliquam differentiam. Sed que differunt per differentiam sunt in genere; ideo potissimum medium ad probandum eorum differentiam est assumere genus premissarum, et maxime si illa non sint in eodem genere. Oportet igitur vel ambo vel alterum esse in genere que non faciunt propositionem negativam immediatam. Si autem neutrum sit in genere et unum non sit alterum, faciet propositionem negativam individualiter, id est immediatam. Deinde cum dicit Manifestum est igitur, epilogat dicta determinata dicens manifestum est igitur quod contingit et quando non esse individualiter, id est quod contingit aliquam propositionem negativam esse immediatam, et quando et quid contingit, dixi[mus].

Ignorancia autem etc. Cum iterum intencio philosophi in hoc libro sit dare artem et modum quomodo scire simpliciter, ideo postquam distinxit demonstrationem quia a demonstratione propter quid, ut eligeret demonstrationem que maxime facit scire, et postquam comparavit figuras sillogismorum ad invicem ut doceret nos per quam figuram contingat magis scire, in parte ista de

cominat de sillo ignorancie ne decepti per
talem sillm defficiamus a simpliciter scire et quia
ita facit quia prius distinguit et separat ignoranci
am disposicionis ab ignorancia negacionis. Ideo distin
guit diversos modos ipsius ignorancie secundum dispo
nem tercio dat differentiam inter modos illos. Sed intelligendum
hec autem in hiis. circa ubi simpliciter contingit quod dicit quod ig
norancia autem non secundum negacionem sed secundum disposicionem dicitur
est deceptio que per sillm est facta id est per sillm
potest fieri. q. d. quod cum duplex sit ignorancia una negacionis
alia disposicionis ignorancia autem disposicionis differt ab ignorancia
negacionis quia hec ignorancia est deceptio facta id est potius
fit per sillm sed ignorancia negacionis non est talis de
ceptio nec sit facta. Dubitatur forte aliquis
quare differentias dat hic philosophus inter utramque ignoranciam
Dicendum quod in duobus dat differentiam inter utramque ignoranciam
negacionis scilicet et disposicionis. Nam ille dicitur habere ignoranciam
negacionis qui nec scit de re nec bene nec prave sicut
rusticus habet ignoranciam negacionis de geometria. ille
vero habet ignoranciam disposicionis qui scit aliqua voca
bula artis nescit tamen ea eo modo quo debet ut scit
quod est dyameter et quid simeter tamen male combinat
ista duo quia credit quod dyameter sit simeter
coste iste sic ignorans in duobus differt a primo
ignorante. primo quia ille est deceptus ille non est de
ceptus. Secundo quia illa deceptio potest fieri per sillm sed ig
norancia secundum negacionem non potest fieri per sillm cum huius
talem ignoranciam non omnino sciat de eo cuius ignoranciam
habet. signanter quando loquitur philosophus cum dicit quod ignorancia
secundum disposicionem est deceptio et est per sillm facta id est potest
fieri. non enim debemus exponere quod talis ignorancia sit per
sillm facta et numquam fiat sine sillo. Nam ut in
fra dicetur aliquando simpliciter et absque sillo habetur talis ig
norancia. Sed dicitur esse per sillm facta id est potest fieri in quo
differt ab ignorancia secundum negacionem que numquam fit per si
llm verum hec ignorancia disposicionis proprie est vocata
error. Deinde cum dicit. hec autem distinguit di
versos modos ignorancie habet. d. quod hec autem scilicet ignorancia
secundum disposicionem in hiis que sunt per id est propositionibus imme
diatis aut simpliciter in hiis que non sunt primo contingit
dupliciter aut enim simpliciter accipiat esse id est affirmativam fal
sam aut non esse id est negativam falsam aut non
accipiat opinionem falsam per sillm. Dubi
taret forte aliquis quia modos ignorancie distinxit
hic philosophus. Dicendum quod in hiis paucis verbis philosophus dedit
intelligere esse octo modos ignorancie secundum disposicionem
Nam ista ignorancia vel habebitur de propositionibus primis et im
mediatis vel de hiis et mediatis et quilibet istorum potest esse

quatuor modis quia hec ignorancia vel erit de affir
macione quia credet esse quod non est vel de nega
cione quia credet non esse quod est. Rursus vel hec
deceptio erit simpliciter accepta vel hec fallacia opinio
erit per sillm causata octo igitur erunt decepciones.
Nam si ad dividi primo in duo membra et quilibet illorum
duorum dividi in duo. Si adhuc quilibet dividi in duo de
necessitate erunt octo tales autem modum sumatur philosophus
nam ignoranciam disposicionis primo divisit in duo. dicens
quod talis ignorancia potest fieri in hiis que sunt primo
primo et in hiis que non sunt primo. Rursus quolibet istorum
divisit in duo innuens quod tam in hiis que sunt
primo quam in hiis que non sunt primo potest fieri de
ceptio per esse et per non esse. Tertio adhuc quolibet divisio in duo
innuens quod tam in hiis que sunt primo quam in hiis que
non sunt primo tam in propositionibus affirmativis quam in nega
tivis potest fieri deceptio vel simpliciter accepta vel potest fieri
talis falsa opinio per sillm causata. Notandum quod
sicut duplex est habitus cognitivus videlicet in
tellectus et sciencia ita duplex est modus ignoran
di. unus qui opponitur intellectui ut cum quis errat
circa propositiones primas et immediatas. et alius qui opponitur
sciencie ut cum quis errat circa conclusiones et propositiones medi
atas ideo signanter quod in hiis que sunt primo et in
hiis que non sunt primo. potest accidere ignorancia
et deceptio. Dubitaretur forte aliquis adhuc
utrum in hiis que sunt primo possit accidere ignorancia
et deceptio et videtur quod non Nam talia que sunt princi
pia et que sunt prima et immediata sunt sicut
locus ianue in domo quem nullus ignorat ut
vult quoddam. super 2m metaphysice. ergo circa talia non potest er
ror accidere. Preterea dicit in littera quod potest in talibus acci
dere deceptio per sillm. Contra ad primum non est
ita ut dicit in vi. ethicorum. per idem ergo vel per sillm non
potest esse principium accidere deceptio. Dicendum quod principia sunt
nota in solo lumine intellectus agentis itaque cum
offeruntur intellectui intellectus assentit eis ideo
principia omnino prima nullus negat directe vel corde
potest autem quis negare ore vel indirecte. Nam indi
recte uno modo negantur talia principia quando cum contraria
significacione negantur vel non recte apprehendit
significacionem eorum sicut eraclitus negabat de quolibet
affirmatio quia credidit rem esse in tanto fluxu quod
cum diceretur ad affirmationem statim propter fluxibilitatem
rei posset dici negacionem non igitur directe negavit
veritatem principii quia hic ipso quod propter fluxibilitatem rei di
cebat statim posse negari quod prius fuit affirma
tum non ponebat contradictoria verificari simul Alio

in negant pm i directe. cum no negant
i se i pm. Sz negant negatis aliis i ex q
secutu h in conueniens v aio falsu poit contradicto
ria verificari sil. ex posit no ee q est. ul ee
q no est. Dicim g q pm queda sut simp
pma. que nullo modo possut pbari p p
ora. i aliq scia i hi sut dignitates i coes aiq
cepciones i talia possut negari ore. ul sine
gant corde. h est i diuite. qz ul negant no
plene itellecta sigficatione terminor io su
p dicebat q pm cognoscim i q terminos co
gnoscim cognita .n. sigue terminor sigfica
coe no est iconueniens pm negare. pm g si
negat corde h est i diuite ul cu contraria sigfi
cacione ul est i diuite qz no negant ise sz
negant pm ul qclones quibz negatis oms
est q negent pm flam si qclo no est. n pmi
sse sut fl'm .n. ex vis qcludi no pt pz g quo
pot accide decepcio coe pm simp pma. que no
canim coes ai qcepciones sz si no sint simp p
h sint pma i aliq scia. tuc no est iconueniens
q que sut pma i vna scia pbent i alia. ut
de puncto ad punctu recta lineam duce est
pm i geoa. pbat tn h. i vj. phicor ee eag q
sut sic pma no est iconueniens decepcione
accide. Sz no ulti querebat ut possit
accide error ee pm pidm. Dico q sicut pm
no possut simp pbari ita no possut simp ipbu
ri flam sic n est noci pm i sua veritate sic
n est noci oppositis pm i sua flitate. Sicut
.n. pm n hnt viul ita cor opposita n flul
qucllez .n. ide ul sillo cogitur negare ali
q veritate h est qz pidm aliq cntu teira se
fingit ul q ali g facio ducit ad aliq i co
ueniens optere g q eet mai iconueniens
i ad q ducit q sic negare pm q ee no pt
io simp pm no possut pbari n ipbari Sz no
est iconueniens ea pbare huic ul i ipbare
h g m pt aliq pidm negare pm qz hz aliq
idm q nescit solue pp q cum negat aliqm
manifestam veritate Sic multi phor negau
ut motu nescientes solue idm illa q si
eet dare motu q eet dare uacuu na cor
motu ut arguebant oz q recipiat ueli
pleno ul i uacuo i pleno no qz tuc ee nt
duo cor i eode g i uacuo nescientes g qda
phi hanc idm solue negauit motu ne
ponent uacuu no aduertentes q h io n
n arguit de motu circulari n ipbat de mo
tu recto qz pt mo eode cor moti ita q nec e
dare uacuu n erut duo cor i eode Sic g pm
n pbant nec ipbant h huic no est iconueni
ens ea pbari ul ipbari pp q no est iconuenie
q si aliq ide aliq psuasus neget aliq pm ul
aliq cnclusiones manifesta veritate. Deinde
cu d simplr quide g. possut distigui ee du
plice decepcione vna simp alia p sillm. dat
diam i decepcione hanc i illam. ee q d. f.
qz p facio q dem est. ho determinat de vna q
tali decepcione ibi no sic .n. a. d g q simp qui
dem g opinois simp est decepcio Sz que est p
sillm plures est. cu dicat hanc ee diam i
ignorancia simplr i p sillm qz ignorancia simp
simp fit .1. vno m videlz ut cu q nulla io
ne psuasus negat aliq veritate ul opiatur
aliq flitate Sz igno p sillm fit multis mo
dis qz multi possut fi silli i multe ides co
cludentes aliq flitate. Illo aut q simplex
ignorancia no p sillm fca pt ee i dispois i
negois flam aliqs sciens i aliq scia pt hre
aliq ignorancia no p sillm. Sz qz simp adhet
alicui flitati de ignorancia aut negois q
sit simp i sine sillo no hz dubiu. Deinde cu
d. no sic .n. a. excq de utrq igno io duo fac
qz p excq de ignoran i i de decepcione p sillm
ho de ignorancia i de decepcione simplr i pon
ssic de decepcione simplcis negais ibi. m aut i
sicquis est. ee p d. f. qz p determinat de h de
cepcione put p sillm hz fi i ppo i diduis i
i mediatis ho put hz ee i ppo mediatis i
thus aut que sut no i didua. pma i duas
qz pmo pbat q pt accide ignoran p sillm.
ee ppoes i diduas ho excq de mod talis igno
ondens q modis pt tal ignoran accide. ibi
g quide. d g q no sic .n. a. i nullo b. i nullo
d. i diduali ut puta. qz nulla sba est qntui
tas g si sillogizet ee .a. i b. i. si pbet p sillm
oem sbam ee qntitatem accipiens me .o. i. ut
puta qlitate deceptus erit p sillm. forme
g sic sillz oe .c. est .a. i. ois qntitas est qlitas
oe .b. est .c. i. ois sba est qlitas g oe .b. est .a.
i. ois sba est qntitas. Deinde cu d g eode
g. o q modis pt accipi tal decepcio i talis
ignorancia ee ppoes i diduas pp q sicut q ppo
i didua est duplex affirmatiua i negatiua decepi
g p sillm ee tales ppoes i qclude ear opposita.

ex dictis: vel quod concludatur affirmativa universalis opposita negative immediate vere vel quod econverso, ut quod concludatur negativa universalis opposita affirmative immediate vere. Duo ergo facit: scilicet quod de hiis duobus exequitur ibi: quecumque est ipsi non esse. Propter primum quod universalem non potest concludi nisi per universalem. Concludere ergo affirmativam universalem oppositam negative vere concludere per premissas universales vel hic ergo erit per ambas universales vel per alteram tantum. Duo ergo facit quia primo continuat se ad dicenda, secundo exequitur de intento ibi: si enim a. Continuat ergo se primo ad dicenda dicens quod contingit ergo utrasque propositiones necesse esse universales per quas supra concluditur affirmativa universalis opposita negative immediate vere. Contingit autem alteram tantum, id est contingit hoc idem fieri per alteram premissam universalem.

Deinde cum dicit: quod si enim a. exequitur de intento et quod duo facit quia primo ostendit quomodo potest talis affirmativa concludi per utramque premissam universalem. Secundo quomodo per alteram tantum ibi: sed alteram. Prima in duas quia primo ostendit quomodo talis affirmativa potest concludi per ambas premissas totaliter. Secundo quomodo per ambas universales in parte ibi: potest autem c. Dicit ergo quod si enim a, id est si maior extremitas fuerit sic predicatum neque esset in nullo c, id est in nullo medio, neque c, id est neque medium in nullo b, id est in nulla minori extremitate, accepta autem sint utraque econverso, id est accipiatur utraque affirmative utraque universalis erit super contradictionem universalem. Illo autem quod per a et b intelligatur predicatum et subiectum, sive intelligit maiorem et minorem extremitates constituentes aliquam propositionem negativam veram immediatam, per c intelligit medium per quod debeat fieri conclusio, ut puta si per a intelligatur quantitas, per b substantia, per c qualitas, quod nullum istorum est in aliquo ipsorum. Si accipiantur omnes propositiones affirmative erunt ambe premisse totaliter universales et concludent affirmativam universalem. Formabitur enim sic sillogismus: omnis qualitas est quantitas, omnis substantia est qualitas, ergo omnis substantia est quantitas. Hic enim sunt ambe premisse universales totaliter et concluditur affirmativam universalem oppositam negative indivisibiliter vere.

Deinde cum dicit: potest autem c. ostendit quomodo potest concludi talis affirmativa universalis per ambas premissas universales non totaliter. Sciendum hic ergo non mutabitur nec a nec b sed non mutabitur subiectum et predicatum intelligemus enim per a quantitatem, per b substantiam, ut prius. Sed mutabitur c, id est mutabitur medium accipietur enim tale medium c, sive tale medium quod nec universaliter est substantia a nec universaliter predicabitur de b, oportet ergo accipere tale medium quod sit de diversis entis eiusmodi sicut perfectum et imperfectum, actus et potentia, talia enim sunt in omni predicamento et non dare substantiam in actu et in potentia, perfectam et imperfectam. Sic in reperiuntur iste termini et quantitatis. Sed ergo accipiatur aliquod istorum pro medio, ut puta si accipiatur imperfectum tale enim medium non universaliter continetur sub a, id est sub quantitate, quia non omne imperfectum est quantitas nec universaliter predicatur de b, id est de substantia, quia non omnis substantia est imperfecta. Ideo ait quod potest autem c, id est medium, ut puta imperfectum sic se habere ad a et ad b, id est ad quantitatem et ad substantiam quod neque sit substantia, id est sub quantitate universaliter, supple nec universaliter sic in b, id est in substantia et subditur quod b quidem, id est substantiam, in potentia est esse in toto aliquo, quod c quod b non potest contingere quod c, id est quod imperfectum non predicetur universaliter de b, id est de substantia, et non sic genus ad ipsum quod positum est quod b non sit in aliquo toto, id est in aliquo genere. Esse autem hic positum est patet quod dictum est quia dictum est b non esse in a, primum esse nec b nec a est in aliquo genere id est in aliquo toto. Et tunc non fuerit erit propositionem negativam primam et immediatam. Dicit ergo quod acceptum est pro medio non predicabitur universaliter de b, id est de substantia nec in de hoc medio oportet quod universaliter predicetur a. Ideo ait quod a autem non necesse est in esse universaliter omnibus que sunt unum non enim necesse est quod omne imperfectum sit a. Ergo c, id est imperfectum quod acceptum est pro medio nec universaliter predicatur de b, id est de substantia, nec universaliter subicitur ipsi a, id est quantitati. Esse utraque premisse universales sunt in parte non totaliter. Formabitur enim sic sillogismus: omne imperfectum est quantitas, omnis substantia est imperfecta, ergo omnis substantia est quantitas. Quelibet enim harum premissarum est universalis in parte. Quoniam aliquid imperfectum est quantitas et aliquid non est quantitas, sic et aliqua substantia est imperfecta et aliqua non imperfecta.

Deinde cum dicit: sed alteram. ostendit quomodo potest concludi talis affirmativa universalis per alteram premissam universalem et alteram veram esse quod dictum fuit quod facit quod dictum est secundo removet quasdam obiectiones que possent contingere huic documento ibi: differt autem nec ostendit ergo quod si alteram contingit veram accipere non tamen contingit contingentem, id est indifferentem, et dicit quod hec propositio affirmativa universalis videlicet omnis b est a, id est omnis substantia est quantitas vel quecumque alia propositio affirmativa universalis opposita negative indivisibiliter vere talis autem propositio potest concludi per alteram premissarum veram. Ita enim quod b c, id est minor semper erit universalis. Si autem erit aliqua premissa vera illa erit a c, id est maior. Ideo dicit quod ea que est a c supple potest esse in universalem. b c propositio, id est minor semper est universalis propter id quod in nullo est b, id est propter id quod b non est in aliquo toto et ideo in minori b subicitur et propositio esset in aliquo toto. Ideo minor semper est universalis. Sed que est a c, id est maior potest super esse vera, ut ergo terminis specialibus fiat quod hic dicitur non mutabimus nec a nec b. Sed per a intelligemus quantitatem, per b substantiam, mutabimus autem c, id est medium, accipiemus enim quod pro medio quod immediate sit sub quantitate, ut puta unius speciem quantitatis immediate dividitur in continuum et discretum quantitas.

quod immediate predicatur de subiecto falso et sua opposita
immediate est vera. Similiter contrarietas immediate predi-
catur de numero, sed ut a quod est contrarietas in duobus
est immediate videlicet in b et in c, id est in substantia et numero
sed in uno negative et in alio affirmative, vel in utroque
affirmative sed in uno falso et in alio vere. Falsam istam
immediate falsa, omnis substantia est contrarietas et ista imme-
diate vera, omnis numerus est contrarietas. Sed quando eadem a, id est ea-
dem contrarietas predicatur individualiter de b et de c,
id est de substantia et de numero, ita tamen quod de uno predicatur
false, de alio vere, vel ita tamen quod de uno predicatur
individualiter negative, de alio individualiter affirmative,
et quod neutrum sit intra alterum, id est quod b non sit in c nec e converso,
minor igitur que est b c semper erit falsa, id est aut quod ut si
a est individualiter in b et a in c, id est in substantia et in numero ali-
quo et aliter quod in uno affirmative in alio negative, vel si
in utroque dicatur esse affirmative in uno erit individu-
aliter false in alio individualiter vere; et quod sic est, quoniam
eadem, id est eadem contrarietas predicatur primum, id est immediate
de pluribus, id est de b et de c, scilicet de substantia et de numero et quod de
uno predicatur individualiter vere, de alio individualiter
false, neutrum intra alterum est, id est b non est in c, id est substantia non
est numerus, propositio igitur b c, id est minor falsa erit, a c vero
id est maior erit vera. Sic se habentibus terminis
formabitur enim sic sillogismus: omne c est a, id est omnis numerus est contra-
rietas, omne b est c, id est omnis substantia est numerus, igitur omne b est
a, id est omnis substantia est contrarietas. Hic enim concluditur affirma-
tiva falsa opposita negative individue vere per maiorem
veram et minorem falsam. ¶ Sciendum autem quod aliqui
exponunt hunc textum philosophi in terminis dicentes quod dicit acci-
piatur esse individualiter in b et c sicut accipitur ge-
nus esse individualiter in duabus speciebus ut color in albe-
dine et in nigredine. Secundum quem modum color erit ibi a, id est ma-
ior extremitas, albedo b, id est minor, et nigredo c, id est
medius terminus. Sed tunc iste sillogismus maiorem veram et minorem
falsam. Sed non habebit conclusionem falsam. Dicit philosophus
hic intendit multum, id est plus ostendere quomodo possit conclu-
di affirmativa falsa et talis falsa quod sit opposita ne-
gative individue vere, ita tamen quod fiat ista conclusio per ma-
iorem veram et minorem falsam. Omnia que ista obviantur
textui prius positis; non autem obviant in terminis hoc po-
sitis; et quod debeat sic exponi textus quod a dicitur accipi
individualiter in b et in c non autem quod in ambobus sit affir-
mative et vere sicut est genus in duabus speciebus, sed quod in
uno sit individualiter false et in alio individualiter vere vel
in uno individualiter negative in alio individualiter affir-
mative. Patet per commentatorem Averroym exponentem
hanc litteram. Sed est advertendum quod ubi nos

habemus: E contrario ipse habet: quod verum aliquid est possibile est ut sit maior
vera et minor falsa, commentator possibile est ut sit a comprehendens
g et negatum sit ab ipso b negatione prima.
¶ Deinde cum dicit: Differt autem non, removet quasdam
obiectiones que possent fieri contra predicta. Hec autem sunt
due. Prima ibi: ipsi quidem igitur. Prima obiectio talis est: possibile
enim aliquis dubitare utrum sic modo quo conclusa est affir-
mativa individualiter falsa, id est immediate falsa, possit
concludi affirmativa falsa non individua sed mediata.
Ad quod respondet quod differt autem nihil, neque si non individu-
aliter, id est si habundat ibi negatio, sic multociens
est consuetudo philosophi, quod dicit quod ita bene concluderetur affirma-
tiva falsa non individua sicut individua et ita bene per pre-
missas non individuas sicut per individuas accipiebantur.
enim prius tamen generalissima substantia, qualitas, quantitas, et sic e-
bant due premisse individue affirmative false et con-
cludebant affirmativam individuam falsam. Isto tamen
modo possent accipi tres species: homo, lapis, albedo ut
omnis albedo est lapis, omnis homo est albedo, igitur omnis homo
est lapis. Hic autem ambe premisse sunt affirmative
false et sunt non individue et conclusio est affirmativa falsa et
non individua. Sic et discurrendo per omnes alios modos
possent accipi propositiones non individue. Unde nihil differt
si non individualiter accipiantur tales propositiones omnibus
enim modis quibus conclusum est ex falsis secundum individualiter
potest concludi non individualiter et propositio cum accep-
ta fuit contrarietas inesse substantie individualiter negative et
numero individualiter affirmative; sed loco substantie accipi-
atur homo a quo contrarietas non negatur immediate et loco
numeri accipiatur denarius de quo contrarietas non imme-
diate predicatur, idem fiet quod prius. Non igitur refert
accipere individualiter vel non individualiter. ¶ Deinde
cum dicit: ipsi quidem igitur, removet secundam obiectionem possi-
bilem enim aliquis dubitare hanc ignorantiam sive hanc de-
ceptionem: putet quis per sillogismum credere aliquam affirmativam
universalem esse veram que est falsa. Non efficiunt in fal-
sa. Ad quod respondet quod solum prima figura concludit universalem
affirmativam, id est aut quod deceptio quidem igitur ipsi
esse, id est decipi de ipso esse, id est deceptio affirmativa
per sillogismum, id est per primam figuram, supra dicitur quod sic fit solum
scilicet per primam figuram. Sic consuetum est. Et videtur quod ipsi esse, id est
ipse affirmative universalis non erant sillogismus et non potest
esse conclusio sillogismi in alia figura nisi prima quod in prima. ¶ Sciendum quod
deceptio esse affirmativam dicitur. Hic agitur de deceptione
esse affirmativam opposita negative individue;
negativa que individua est universalis. Igitur affirmativa
erit universalis falsa et quia nulla universalis affirmativa conclu-
ditur in alia figura quam in prima. Ideo in sola prima figura posuit exemplis

Lō 39

Quod vero est ipsi non esse etc. Postquam philosophus ostendit quomodo accidat deceptio circa affirmativam falsam oppositam negative in dividendo vere. In parte ista ostendit quomodo accidat deceptio circa negativam falsam oppositam affirmative in dividendo vere. Circa quod duo facit quia primo narrat per quas figuras habet talis deceptio fieri. Secundo exequitur de quibusdam illarum figurarum ibi. primum igitur dicemus. Dicit igitur quod quoniam est ipsi non esse idest deceptio que est ipsius in dividendo negative super falsa opposita affirmative in dividendo vere in prima et in media figura idest in tertia figura est idest contingit talem deceptionem fieri. Deinde cum dicit primum igitur exequitur de utraque figura et primo quomodo fiat talis deceptio per figuram primam. Secundo quomodo per tertiam. ibi sed in media figura etc. primo tamen facit quia primo continuat se ad dicta. Secundo exequitur de intento. tertio epilogat circa determinata. Secunda ibi igitur quidem. tertia ibi in media est igitur. Dicit igitur quod primum igitur dicemus quot modis in prima scilicet figura sit idest contingat super talem deceptionem et quomodo se habentibus propositionibus habeat talis deceptio fieri. Deinde cum dicit Est quidem igitur exequitur de modis quibus habet fieri talis deceptio in prima figura circa quod duo facit quia primo ostendit quomodo fiat talis deceptio ex ambabus premissis existentibus falsis. Secundo quomodo altera tantum ibi. contingat autem alteram. Dicit igitur quod contingit quidem igitur idest potest contingere et accidere talis deceptio vel syllogismus falsus idest ab ambabus premissis existentibus falsis ut si a et b et c sint in dividua vel immediate sicut genus immediate predicatur de propriis speciebus sicut color de albedine et nigredine ita quod per a intelligatur color per b albedo per c nigredo. Si enim accipiatur a quidem in c nullo ut si dicatur nulla nigredo est color c autem super accipiatur in omni b idest omnis albedo est nigredo. Hec sunt propositiones idest premisse et conclusio super sequitur falsa. sequitur enim quod nulla albedo sit color. Istud autem quod contradictorium huic omnis albedo est color sit vera et immediata. contrarius est quod nulla albedo est color sit falsa immediata ista igitur negativa in dividua falsa nulla albedo est color concluditur ex duabus premissis falsis. videlicet ex ista nigredo est color et ex omnis albedo est nigredo. Dubitaret forte aliquis utrum hec sit immediata omnis albedo est color et videtur quod non. quia si ista est immediata vera negativa est immediata falsa. Sed nulla propositio est immediata nisi illa cuius subiectum et predicatum non sunt in aliquo genere. Sicut enim arguebatur super quod si a et b ut ambo erunt in aliquo genere non faciebant propositionem immediatam negativam cum igitur albedo sit in aliquo genere et sit in aliquo toto tunc nullo modo poterit facere propositionem immediatam negativam. Dicendum quod albedo et species eius dicuntur per comparationem ad unum vel ad suum genus vel ad ea que sunt in eodem genere vel ad ea que sunt in alio genere vel sui generis vel non cum que sunt in uno genere possunt facere propositionem immediatam ea que sunt in genere et ea que sunt in toto. falsam enim genus immediate descendit in aliquas species ille species comparate ad genus affirmative faciunt propositionem immediatam veram. negative immediate falsam. comparate autem ille species ad se invicem se habent econtra falsam negative faciunt propositionem immediatam veram. affirmative immediate falsam ut si albedo et nigredo immediate recipiunt colorem tunc albedo est color vel nigredo est color propositio immediate vera. albedo est nigredo immediate falsa. immediate autem econtrario falsam albedo non est color vel nigredo non est color immediate falsa. albedo autem non est nigredo immediate vera. Sic igitur potest accipi immediatio in hiis que sunt in eodem genere vel comparantur ad se invicem vel comparantur ad genus. Sed in hiis que sunt alterius et alterius generis nunquam est propositio immediata nisi in superioribus generum et superioribus generum sicut que non sunt ulterius in genere eorum autem que sunt in aliquo toto vel in aliquo genere propositio immediata isto modo esse non potest falsam diversorum generum et non subalternatim positorum diverse sunt species et differentie quia ipsa genera sunt diversa diversitas igitur specierum et differentiarum existentium in diversis generibus est ex diversitate generum prius igitur intelligitur contrarietas diversificari a substantia et econtrario et qualitas intelligitur diversificari ab hiis que sunt in substantia et ea que sunt in substantia hic enim diversificantur a qualitate et ab hiis que sunt in qualitate sed substantia et quantitas diversificantur ad invicem. philosophus igitur in precedentibus locutus est de immediatione in diversorum generum que non faciunt ea que sunt in genere sed ipsa genera hic autem loquitur de immediatione in eodem genere que possunt facere ipse species cum genere vel ipse species ad invicem. Ulterius forte dubitaret aliquis utrum refutatur magis ratio immediationis vel in hiis que sunt in eodem genere vel in diversis generibus. Dicendum quod multum est equivocata ista comparatio falsa diversa genera nunquam constituunt propositionem immediatam affirmativam veram. ea autem que sunt in genere ut comparantur ad suum genus econtrario se habent quia nunquam constituunt propositionem affirmativam immediatam falsam. in diversis igitur generibus negativa est immediata vera affirmativa est immediata falsa. ut nulla quantitas est substantia immediata vera. omnis quantitas est substantia immediata falsa. econtrario autem est de speciebus ut comparantur ad genus. Si igitur in aliquo possimus volumus hanc comparationem de immediate

facte dicentis quod inmediacio que est in diversis generibus ut in diversis predicamentis in comparabili maior est quam illa que est in speciebus unius generis. Flam enim non descendit per differentiam mediam in predicamenta sicut descendit genus per differentias medias in species. species ergo inmediate subiciuntur generi quia non per aliam speciem subicitur sibi non tamen subicitur ei inmediate quia non cadat ibi differentia media. nam si non oportet reducere speciem in genus sed tantum oportet ipsam reducere per aliquam differentiam per quam ergo quod sit de inmediacione in eodem genere ut species comparentur ad genus et in diversis generibus ut genera comparantur ad invicem. restat videre quod sit de inmediacione in eodem genere ut species comparantur ad invicem et in diversis generibus ut genera comparantur ad invicem. ad quod dicendum quod secundum veritatem talis est magis univoca comparacio.

Flam due species sub eodem genere inmediate existentes sunt facientes negativam inmediatam veram et affirmativam inmediatam falsam. Duo autem genera diversa que non sunt talia generibus et isto modo se habent. Sed quod est de inmediacione ubi scilicet est maior inmediacio aut secundum diversitatem generum cum diversa genera removentur ab invicem aut secundum proprietatem generis cum due species ab invicem removentur. dicendum quod in comparabiliter est maior inmediacio in propositionibus constitutis ex diversis generibus quam constitutis ex diversis speciebus sub eodem genere ut multo est maior inmediacio quia una non est continens quam quod una species alia non est alia. flam ipsa predicamenta se ipsis diversificantur. species vero non se ipsis sed per differencias. Inmediata est autem propositio cum dicitur quod una species non est alia quia secundum rectam lineam predicamentalem non invenitur aliquod medium ad hoc probandum inmediata est ergo propositio hec per remocionem medii secundum rectam lineam predicamentalem. Sed non est inmediata per remocionem medii quantum ad ea que cadunt ex latere. Differentia enim vel per se sumpta vel addita generi possit esse medium ad hoc probandum. Sed propositio inmediata secundum quod unum predicamentum removetur ab alio est magis inmediata quia talia se ipsis non per differentias constituentes ea diversificantur. Est ergo diligenter notandum quod quia magis est inmediata propositio dicens unum predicamentum esse aliud quam dicens unam speciem non esse aliam. ut ideo non esset inconveniens dicere hanc non esse inmediatam non quod nullo modo sit inmediata sed quia non habet tantum de inmediacione sicut illa. ¶ Deinde cum dicit. contingit autem alteram. Exequitur quomodo sequitur talis conclusio falsa cum altera premissarum est falsa. et quod dicit hic patet quod ergo flam primo dicit hoc cum est falsa minor et maior vera

bo cum est ibi. Sed que est b. c. dicit ergo quod cum autem sumpserit concludere negativam inmediate falsam. altera falsa et hoc contingit continget .i. contingit indifferenter et primo docet cum est vera maior et falsa minor vera autem quod patet .i. que est a. c. i. maior esse vera. que non est b. c. i. minor falsa ut ergo appareat terminis quod dicitur a. et b. non mutabimus sed per a. intelligemus colorem per b. albedinem sed prius mutabimus autem c. i. medium accipiemus .i. per c. saporem quod ulterius removetur a colore hiis autem terminis sic se habentibus exponatur littera sequens cum dicit Sed que est a. c. i. maior vera supra posita sumimus enim a. i. colorem non inesse omnibus que sunt ut non inest sapori maior ergo que est negativa videlicet nullus sapor est color est vera. Sed que est b. c. i. minor ut omnis albedo est sapor falsa est. enim impossibile est c. i. saporem esse in b. i. in albedine in quo nullo c. i. quo nullo sapore est a. i. color et sub dicit non .i. vera erit est a. c. propositio quod dicitur quod a. propositio que est negativa videlicet nullus sapor est color non possit esse vera. Si b. c. i. si minor que est omnis albedo est sapor esset in vera maior ergo erit vera et minor falsa. quia si esset in et minor vera esset conclusio vera. id sub dicit quod simul autem et si sint utreque vere et conclusio erit vera. Sed supra positum est quod sit falsa. quia hic agitur de sillogismo ignorancie. ¶ Iste autem quod cum hec sit inmediate vera. omnis albedo color hec erit inmediate falsa. nulla albedo est color. Ad probandum ergo hanc propositionem inmediate falsam. nullum b. est a. i. nulla albedo est color. accipiemus c. medium ad quod ulterius removetur a colore ut puta accipiemus saporem sic habebimus autem sic sillogizare. nullus sapor est color omnis albedo est sapor ergo nulla albedo est color. hic concluditur propositio inmediate falsa per maiorem veram et minorem falsam. ¶ Iste autem quod philosophus probat minorem debere esse falsam. in tali sillogismo dicitur uno modo ex parte maioris. nam non est possibile quod ad ulterius removeatur a. b. i. a colore et tamen conveniat b. i. albedini sapor ergo qui secundum veritatem removetur a colore in maiori secundum falsitatem predicabitur de albedine in minori si vera est maior nullus sapor est color cum albedo sit inmediate sub colore de necessitate erit falsa minor omnis albedo est sapor. Secundo ad hoc autem quod falsa est b. c. i. minor ex eo quod vera est a. c. i. maior probat hic ex parte conclusionis flam cum maior posita sit esse vera cum conclusio debeat esse falsa rebus sic se habentibus de necessitate oportet quod minor sit falsa. quia si essent ambe vere et conclusio vera esset quod est contra ypotesim. ¶ Deinde cum dicit. Sed que est b. c. ostendit quomodo possit concludi conclusio inmediate falsa per maiorem falsam et minorem veram et terminis ergo non mutabimus

26

concludemus .n. hanc in medio secundae figurae nullum b. est a. .i.
nulla albedo est color. sed mutabimus c. .i. medium acci
piemus .n. per modum quod universaliter subiciatur ipsi a. et universaliter predi
cetur de b. quomodo est disgregativum visus. sic .n. fiet sillogismus
Nullum disgregativum est color. omnis albedo est disgreg
ativa. ergo nulla albedo est color. hic concludatur conclusio
in medio tertiae figurae per minorem veram et maiorem falsam
in toto aut sed quod est b. c. .i. minorem conclusio veram esse cum
alia .i. cum maior sit falsa. ut si b. .i. si albedo et
in c. et in a. est .i. in disgregando et in colore non omnis al
bedo est disgregativa. et omnis albedo est color quo
posito necesse est aliquam albedinem esse. non .n. possit al
bedo esse in disgregatio et in colore nisi aliquam esse albe
dinem non color universaliter predicatur de disgregativo vel quod non
possit albedo esse universaliter disgregativa. quia si accipiatur a. in
nullo c. esse falsa est propositio super a. c. et talis suppletio
est quod minor est vera et conclusio in medio tertiae figurae ut patuit
in sillogismo antepositio. Deinde cum dicit. ideo est igitur epi
logatio est determinata. dicit ideo est igitur quod et cum altera
super premissarum sit falsa et utraque super premissis
falsis est sillogismus super ignorantie. Deinde cum dicit sed
in mediae figurae ostendit quod quando propositio negativa in medio secundae figurae po
ssit concludi per mediam figuram. et quod cum fiat. quia primo
ostendit quando possit et quando non possit. concludi quod per premi
ssas utrasque falsas. secundo quando possit concludi per alteram
falsam. tertio epilogat est determinata ibi. al
teram aut falsam. tertia ibi. ideo est igitur apparet primum
secundo quod si ambe premisse sint false totaliter non
potest in secunda figura concludi conclusio negativa in medio secundae figurae
sed si sint false in parte potest. duo igitur facit primo quod
primo ostendit quod non possit taliter conclusio concludi per ambas pre
missas totaliter falsas. secundo quod possit concludi per falsas
in parte ibi. in quodam autem. circa primum dicit. sed quod dicit
probat in tertium falsam probat hic ex habitudine terminorum
secundo ex conclusione appositum ibi. Si autem accipiatur.
dicit ergo si in mediae figurae totas propositiones esse utrasque falsas non
contingit quod dicit propositio negativa in medio secundae figurae non potest
concludi per utrasque premissas in toto falsas cum .n. a.
sit in omni b. .i. cum omnis b. sit a. sicut omnis albedo
sit color nichil erit .i. nullum contingit. accipe quod sit in
alio quidem omni alio nullo extrema ergo habitudine
terminorum ut quod albedo universaliter subiciatur colori non
potest inveniri aliquod quod universaliter conveniat uni et universaliter re
moveatur ab alio. et sic dicitur quod oportet aut sic. accipe
propositiones quod in hoc quidem sit super omnia et in hoc quidem non
sit. Si .n. vere esset sillogismus .i. si non debeat in rebus ari
secundo sillogismus per falsam figuram. Si autem quod propositio ne
gativa in medio secundae figurae hic opposita propositionem affirma
tivam in medio veram. Si ergo debeat probari per sil
logismum in mediae figurae. hic propositio in medio secundae figurae. Nullum b. est
a. .i. nulla albedo est color sed quod sua opposi
ta videlicet omnis albedo est color sit in media
te vera. sed constat quod non possumus concludere hanc in
medio secundae figurae. Nulla albedo est color. per falsam
figuram non una premissarum sit universalis affirmativa et alia
universalis negativa. sed ergo accipe aliquod medium quod universaliter
predicetur de colore et universaliter removeatur ab albedine
vel econverso. Sit ergo tale medium c. dicemus ergo omnis color
est c. nulla albedo est c. ergo nulla albedo est
color. vel dicemus nullus color est c. nulla albe
do est c. ergo et cetera. Si ergo ambe premisse sint tote
false in primo sillogismo. quod secundum se totum c. removebitur
universaliter a colore. quia hic propositio tota falsa. omnis color est
c. et conveniet universaliter albedini quia in ponitur tota
falsa. Nulla albedo est c. non ergo potest fieri sillogismus
in prima figura non c. medium removeatur universaliter a colore et con
veniat universaliter albedini. Si autem fiat sillogismus primo
secundo et sint ambe premisse tote false. autem medium c.
se habebit econverso. conveniet .n. universaliter colori et removebitur
universaliter ab albedine. extrema ergo habitudine termi
norum ut quod color in esse albedinis non potest in
veniri aliquod medium per quod sillogizetur in secunda figura. Nul
la albedo est color per utrasque premissas in toto
falsas quia tale medium inventum vel universaliter conveniret co
lori et universaliter removeretur ab albedine vel se haberet
econverso quod est impossibile. non .n. potest universaliter convenire uni quod
universaliter removeatur ab alio. Deinde cum dicit. Si igitur
accipiatur. probat hic idem ex conclusione apposita. dicit.
Si igitur accipiatur super ambe premisse sic. scilicet false
in toto falsae. ideo est quod contrarie se econverso habebunt. .i. erunt
in toto vere. hic autem impossibile est. quia conclusio esset vera.
Nos autem quod hic propositio in medio secundae figurae. nullum b. est a.
sicut nulla albedo est color non potest concludi
in secunda figura per ambas premissas in toto falsas. quia si
est possibile accipiatur medium c. et fiat sillogismus. in primo modo nul
lus color est c. omnis albedo est c. ergo nulla al
bedo est color. Si ergo ambe premisse sint in toto
false accipiantur contrarie vel quod idem est. contraria
contradictoriae propositiones. in qua contrarietate tunc erunt ambe
vere et fiet sillogismus in primo modo. Sic omnis color est c. hic
erit maior in toto vera quia sua contraria pone
batur in tota falsa. minor erit nulla albedo
est c. que etiam erit in toto vera. quia sua contraria erat
in tota falsa. sequitur ergo conclusio quod nulla albedo sit color
quod est impossibile. quia tunc concluderetur conclusio super falsa et
ex propositionibus super veris. extrema ergo conclusione apposita

num ut si contineatur premisse in oppositam conclusionis universalita
tem patet quia in ipsa sicut non possunt accipi ambe pre
misse in toto false concludentes conclusionem universalem
hoc idem est si conclusio sit universalis concludens in secunda figura per ambas
premissas in toto falsas quia tunc acciperentur contra
dictione vel quod idem est contineatur in oppositam conclusionis
recentur in toto ut contrarie fiet sillogismus in tertio secunde concludens
per premissas suppositas universales conclusionem suppositam universalem quod est im
possibile. Deinde cum dicit in quodam autem ostendit quod potest con
cludi talis conclusio per ambas premissas falsas in parte
dicit in quodam autem idest in parte nihil prohibet utramque
premissam falsam esse ut si c in a et b quodam sit
idest si accipiatur tale medium quod particulariter verificetur
de a et de b idest de colore et de albedine ut puta
perfectum quia quidam color est perfectus et quidam
non et quedam albedo est perfecta et quedam
non. Sic autem sermonis tui in universali. Si enim in a quod de
omni idest in omni colore accipiatur esse c idest esse perfectum
et dicatur omnis color est perfectus in b autem nullo
idest nulla albedo est perfecta false que sunt
utreque propositiones non cum toto sed in quodam idest in parte
per tales igitur premissas in parte falsas concluditur
quod nulla albedo sit color que est in medio secunde
figure et subditur quia et contingit autem posito predicatio supponi
sumpto erunt premisse ambe in parte false et conclusio
conclusio in medio secunde figure ut puta si dicatur nullus color
est perfectus omnis albedo est perfecta igitur nulla albe
do est color. Deinde cum dicit alteram autem ostendit
quomodo possit concludi talis conclusio per alteram premissam
falsam esse quod dicit quod primo ostendit quomodo possit concludi ta
lis conclusio per secundam figuram ubi maior est affirmativa et minor
negativa secundo ostendit quomodo hoc idem possit fieri per primum secun
dum consequentiam scilicet predicatum ibi si autem sit. Circa primum
dicit quod accipe alteram premissarum falsam et alte
ram veram et conclude suppositam falsam per secundam figuram vel
hoc erit quod maior erit vera et minor falsa vel econverso
primo igitur exemplificat de primo et secundo de secundo ibi iterum quod
in b. Dicit igitur alteram falsam idest per alteram premissarum
falsam quod sit quod scilicet et quod eveniat conclusio concludere contrariam inme
diate falsam et primo exemplificat quando maior est vera et
minor falsa dicens quod est idest in a omni idest in omni colore et in
b est supposito nulli idest in nulla albedine quod dicit quod ad hoc facien
dum oportet quod accipiatur medium quod conveniat omni colo
ri et omni albedini ut puta consequens vel visibile.
Si igitur accipiatur c idest medium ut puta consequens vel vi
sibile esse quod de in toto a idest in omni colore in b autem to
to idest in omni albedine non esse quod quidem est a c idest ma
ior videlicet omnis color est consequens vera erit sed quod

est b c idest minor videlicet nulla albedo est consequens
falsa erit et conclusio supposita erit in medio secunde figure videlicet nulla
albedo est color. Deinde cum dicit iterum quod in b
ostendit quomodo possit concludi talis conclusio per minorem veram et
maiorem falsam dicens quod est in nullo b idest in nulla al
bedine necesse in a omni erit quod dicit quod ad hoc faciendum
oportet accipi medium quod universaliter removeatur ab albedine
ut puta congregativum vel nigredo scilicet nulla al
bedo congregativa vel sic nulla albedo est nigredo.
Impossibile est quod omnis color congreget quia si omnis color esset ta
lis et omnis albedo esset talis. Secundum hoc sic idest in a omni esse
et in omni b supposito erit sed non erunt idest dicebatur quod deberet
accipi tale medium quod in omni b non erit idest quod universaliter remo
vebatur a b sicut nigredo vel congregativum. Si igitur acci
piatur c idest congregativum in toto quod de a esse ut omnis color
est congregativus in b autem nullo ut nulla albedo est
congregativa quod quidem est b c propositio idest minor vera est
altera vero idest a c maior falsa est et conclusio supposita in medio secunde
figure. Considerandum autem quod medium quod universaliter removetur a b idest ab
albedine impossibile est quod conveniat omni a. Dicitur igitur tale medium
se potest habere ad a vel ad colorem quod vel removetur
ab eo in parte sicut nigredo que removetur a co
lore particulariter quia est quidam color qui non est ni
gredo et tunc fiet sillogismus per maiorem falsam in parte et
minorem veram sicut ut omnis color est nigredo nulla
albedo est nigredo igitur nulla albedo est
color. Secundo modo hoc potest contingere quod medium acceptum quod removetur
universaliter ab albedine removeatur et universaliter a colore ut
sapor et tunc fiet sillogismus per maiorem falsam in toto et
minorem veram sic ut omnis color est sapor nulla
albedo est sapor igitur et cetera. Deinde cum dicit si autem
ostendit quomodo potest concludi conclusio in medio secunde figure per alteram pre
missarum veram et alteram falsam in primo secundo et duo
facit quia primo ostendit quomodo hoc fiat cum maior est vera et minor
falsa secundo cum econverso ibi iterum. Dicit igitur quod si autem sit con
verso posito predicato quod dicit quod sillogismus concludit conclusionem in medio secunde
figure per alteram premissarum veram et alteram falsam
conversa posito predicato sicut sillogismus sic fuit in secundo se
habebat maiorem affirmativam et minorem negati
vam et sic igitur convertatur predicatio sive negativa et
fiat sillogismus in primo secunde et sit maior negativa et minor
affirmativa continget fieri quod concludetur conclusio in medio secunde figure
per alteram premissarum veram et alteram falsam et primo ex
sequitur de hoc quando maior est vera et minor falsa dicens quod in
nullo a est idest in nullo colore nec in b in nullo erit
idest in nulla albedine quod dicit quod ad hoc faciendum oportet
accipi medium quod universaliter removeatur a colore et ab al
bedine ut puta sapor. Si igitur accipiatur c idest medium

videlicet sapor in toto quidem a non esse ut nullus color est sapor et b autem toto esse ut omnis albedo est sapor que quidem est a c propositio scilicet maior vera est alia autem scilicet minor falsa et conclusio similiter erit immediate falsa. Deinde cum dicit et contingit ostendit quomodo si fiat si maior sit falsa et minor vera dicit quod contingit quod in toto b c scilicet in omni albedine accipere esse et in nullo a scilicet in nullo colore falsum erit quod cum conveniat omni albedini non potest removeri universaliter a colore ideo subditur quod necesse est si quod est in toto b scilicet in omni albedine primo esse in quodam a scilicet in quodam colore. accipiendum est ergo medium quod conveniat omni albedini ut puta congregativum visus quod competit et omni albedini et quod conveniat omni colori sic autem se habentibus terminis si ii accipiatur c scilicet medium ut puta congregativum esse quidem in omni b ut omnis albedo est congregativa et a autem nullo scilicet accipiatur esse in nullo colore ut nullus color est congregativus hec est maior que quidem est b c scilicet minor vera erit que autem a c scilicet maior falsa et similiter conclusio falsa. Est quod particularis propositio dicitur vel simpliciter vel particulariter ut si dicatur quidam color est congregativus similiter non omnis color congregat vel universaliter ut si dicatur quidam color est qualitas quia omnis color est talis quod ergo convenit omni albedini potest competere cuidam colori particulariter ut puta congregativum vel potest competere ita cuidam colori quod competit omni ut puta qualitas. Si ergo accipiatur medium primo modo concludetur conclusio immediate falsa per maiorem falsam in parte et minorem veram simpliciter ut nullus color congregat omnis albedo congregat ergo nulla albedo est color. Si accipiatur medium secundo modo concludetur talis conclusio per maiorem falsam totaliter per minorem simpliciter veram ut nullus color est qualitas omnis albedo est qualitas ergo nulla albedo est color. Deinde cum dicit manifestum est ergo epilogat esse determinata dicit quod manifestum est ergo quod utrisque premissis falsis existentibus et altera tantum premissarum existente falsa erit syllogismus deceptionis in individuis scilicet in propositionibus immediatis concludetur scilicet deceptio propositio immediate falsa per ambas falsas et per alteram tantum.

lec. 36 Non in his autem que sunt indivisa et c. postquam philosophus ostendit quomodo potest concludi propositio falsa opposita propositioni immediate vere. In parte ista declarat quomodo possit concludi propositio universalis falsa opposita mediate vere et cetera quia primo ostendit quomodo concludatur talis propositio si sit universalis affirmativa vel secundo si vero sit affirmativa et cetera quia primo ostendit quomodo concludatur talis negativa falsa per figuram primam secundo quomodo per tertiam ibi sed per mediam. propter primum sciendum quod medium se habet triplici habitudine aliud est appropriatum aliud simile appropriato aliud extraneum ut si debeat concludi hec propositio mediata omnis homo est substantia dicetur medium appropriatum quod est in predicamento substantie ut est inter hominem et substantiam vivum aut corpus et cetera talia potuit accipi tamen appropriatum medium licet forte in hoc medio appropriata sit dare gradus quod unum potest esse magis appropriatum quam aliud omnia tamen talia media possunt dici appropriata. medium autem simile appropriato potest dici medium aliquod accidentale per quod potest concludi talis conclusio ut puta si omnis homo esset albus et omne album esset substantia. Si acciperetur album per medium ad concludendum omnem hominem esse substantiam diceretur accipi medium simile appropriato. medium autem extraneum dicitur omne id per quod nullo modo vere potest concludi talis conclusio ut puta lapis aut lignum nullo autem modo per tale medium concluderetur conclusio proposita et quod dictum est de predicatis substantialibus que predicantur in primo modo dicendi per se veritatem habet in per se passionibus que predicantur secundo modo per se ut si dicatur triangulus habet tres ista non est immediata quia habet medium sive probationis medium ergo ad probandum habere tres determinato vel accipietur appropriatum vel simile appropriato vel extraneum. medium autem appropriatum ad hoc probandum est id per quod talis passio inest tali subiecto ut puta habere angulum extrinsecum. medium autem simile appropriato est id per quod talis passio non inest suo subiecto sed potest inferri quod insit ut puta si accipiatur primus figure esse et omnis figure habere tres angulos est huius ergo et cetera. medium autem extraneum est id per quod talis passio nec inest nec potest inferri quod insit. Unde volens ergo philosophus probare quomodo concludatur universalis negativa falsa opposita universali affirmative vere non indivise sed mediate tamen facit quia primo ostendit quomodo hoc fiat per medium appropriatum secundo quomodo per medium simile appropriato tertio quomodo per medium extraneum. secunda ibi Si autem sit extra tertia ibi Si vero non proprium. Circa primum tamen facit quia primo ostendit quomodo concludatur talis conclusio falsa per medium appropriatum secundo exponit se quid appellet medium appropriatum tertio quod dixit manifestat in terminis. secunda ibi Dico autem tertia ibi Sit non a. Dicit ergo quod in his autem que sunt non individua supple si debeat in talibus concludi negativa falsa cum quidem per appropriatum medium supple concludatur talis conclusio per medium appropriatum sic syllogismo deceptionis supple necesse non possibile est utrasque propositiones esse falsas sed solum eam que ad maiorem est ultimum scilicet ad maiorem extremitatem quasi dicat quod si accipiatur medium appropriatum solum maior potest esse falsa minor autem semper vera. Est autem quod si quis vellet concludere hanc propositionem falsam nullus homo est substantia que opponitur huic propositioni vere non indivise scilicet non immediate videlicet omnis homo est substantia. Si debeat medium appropriatum per quod possit concludi hec propositio va

ut puta si accipiatur

ut puta si accipiatur aliquid vel corpus vel quodcumque aliud quod est inter hominem et substantiam. Sed per tale medium proprium per quod concluditur ex opposito affirmativa mediate vera debeat concludi in prima figura ex opposito negativa mediate falsa, impossibile est minorem esse falsam, sed solum maior. Fiet enim sic sillogismus: nullum corpus est substantia, omnis homo est corpus, ergo nullus homo est substantia. Hoc idem contingit in ipsa passione similiter, ut si per hoc medium proprium videlicet per habere angulum extrinsecum, per quod concluditur ex opposito haec affirmativa vera immediata quod omnis triangulus habet tres, debet concludi negativa falsa mediata quod nullus triangulus habet tres, impossibile est minorem esse falsam. Sic enim fiet sillogismus: nullum habens angulum extrinsecum habet tres, omnis triangulus habet angulum extrinsecum, ergo nullus triangulus habet tres.

Dico autem exponere secundum quod appellat Aristoteles medium proprium. Dico autem proprium medium supra esse per quod fit sillogismus contradictionis, id est sillogismus qui fit sillogismus concludens oppositum contrariam, ut si debeat concludi hec negativa falsa: nullus homo est substantia, medium proprium erit illud per quod fit sillogismus contradictionis, id est sillogismus contrarius per eum concluditur haec opposita contraria que est vera, videlicet quod omnis homo est substantia.

Deinde cum dicit: Sed et in A D, quod dicitur manifestat in eisdem terminis: quod si sit A id est substantia in B id est in homine per medium C id est per corpus, id est probetur quod omnis homo sit substantia per hoc quod omnis homo est corpus, sed ergo per hoc idem medium debeat probari quod nullus homo sit substantia, quod minor semper erit affirmativa et semper erit eadem in illo sillogismo probante nullum hominem esse substantiam que fuit in illo probante omnem hominem esse substantiam; necesse erit semper minorem veram esse. Ad alterum necesse est quod B C id est illam que est minor affirmationem accipi secundo sillogismo per medium supra proprium. Ratio est quia hec id est minor semper est vera, non enim convertitur, id est non mutatur vel non convertitur supra in oppositam qualitatem, sed manet affirmativa sicut prius. Sed que est A C id est maior falsa semper erit; hac enim conversa in oppositam qualitatem fiet sillogismus contradictionis, id est sillogismus oppositus vel sillogismus contrarius, sicut sillogismus concludens ex opposito contrariam.

Nota autem quod si fiat talis sillogismus: omne corpus est substantia, omnis homo est corpus, ergo omnis homo est substantia, sed debeat concludi ex opposito contraria falsa, videlicet quod nullus homo sit substantia, non variabitur minor sed maior convertetur in oppositam qualitatem; accipietur enim maior universalis negativa que in illo sillogismo fuit universalis affirmativa. In tali ergo sillogismo concludente ex opposito sic falsam maior erit falsa, minor autem semper vera.

Deinde cum dicit: Sed autem contra quod concludatur talis conclusio falsa per medium sillogisticum ex opposito, dicit: sed et si ex coordinatione accipiatur medium, ut puta quod non accipiatur medium substantiale sive medium proprium,

8 sed accipiatur medium accidentale ut D, positum autem per D intelligitur ad accidentale quod sic se habeat ad substantiam et ad hominem sicut corpus, ut sit contentum vel universalior substantie et vult predicatur de homine sicut id est medium acceptum in huiusmodi sillogismo, ut puta si accipiatur mobile vel quod dicitur, ut autem quod contrarius dicitur id est quod dicitur sit in toto A id est vel substantiatur substantie et semper dicatur de omni B, necesse est quod eadem est D B id est minorem propositionem manere, alteram autem id est maiorem converti supra in oppositam qualitatem esse. Hec eadem id est minor semper vera erit, illa autem id est maior semper falsa. Et sic dicit quod et fere huiusmodi deceptio que fit per medium sillogisticum est eadem cum illa que fit per proprium medium.

Nota autem quod si fiat talis sillogismus verus per medium sillogisticum ex opposito: omne quod dicitur est substantia, omnis homo est quod dicitur, ergo omnis homo est substantia, sed debeat fieri sillogismus contrarius concludens quod nullus homo sit substantia, non mutabitur minor sed maior accipietur negativa falsa, videlicet nullum quod dicitur est substantia. Maior ergo semper erit falsa et minor semper vera.

Dubitatur forte an ista deceptio per medium sillogisticum est fere eadem cum deceptione per medium proprium.

Dicendum quod in hoc est similitudo et idemptitas (?) inter hanc deceptionem et illam. Sed fiat talis deceptio in prima figura, quod semper in omni tali deceptione maior erit falsa et minor vera. Causa autem quare semper minor est vera est quia istud est medium proprium quod faciat sicut ad ultimum in eo aliud, ut medium proprium quare genus remotum insit speciei est genus propinquum, et medium proprium quare per se passio insit subiecto est differentia dicens propter quid passionis vel est per se causa quare illa passio insit illi subiecto. Medium autem sillogisticum est medium quodcumque aliud per quod potest inferri tale genus de tali specie vel talis passio de tali subiecto. Medium ergo proprium a medio sillogistico differt quia medium proprium est causa quare tale predicatum sit, tale genus remotum predicatur de tali specie, vel est causa quare talis passio insit tali subiecto. Medium autem sillogisticum non est causa quare tale genus predicetur de tali specie, sed solum causa inferendi de ipsa vnn et medium accidentale potest esse tale medium inferendi scilicet sed non essendi causa quare genus insit, et in per se passione medium sillogisticum non est causa quare talis passio insit tali subiecto sed quare inferatur de ipso. Medium ergo proprium est causa inferendi et essendi; medium sillogisticum est causa inferendi sed non essendi; medium extraneum nec essendi nec inferendi. In hoc ergo conveniunt medium proprium et sillogisticum, quod utrumque est causa quare maior communitas inferatur uni de minori communitate. Sed non potest esse causa quare aliud inferatur affirmative uni de aliquo non predicatur uni de illo, ut non potest esse causa quare ponitur esse maior communitas inferatur uni de

b. que ponitur esse minor extremitas non illud tale medium quod positum est talem terminum predicetur universaliter de b. id est de minori extremitate quia in prima figura minori extremitate negativa non esse oportet quod in minori sit si debeat ibi reservari forma syllogistica quia semper medium affirmative predicatur de minori extremitate et quia tamen medium apud quemlibet syllogizantem est id quod universaliter predicatur de minori extremitate. Solutio autem medium extraneum est id quod non oportet universaliter predicari de minori extremitate. Sed fiat syllogismus per medium apud sive per syllogizantem semper minor erit vera et quia semper minor erit vera oportet quod in tali syllogismo qui dicitur ex ignorantia et qui concludit conclusionem falsam quod semper maior sit falsa quia si maior esset vera cum minor semper sit vera esset et conclusio vera. Falsam licet ex falsis possit inferri verum non tamen ex veris. Sed cum extremis aut non verum habent se premisse ad conclusionem sicut antecedens ad consequens. Sed ergo est impossibile quod antecedens sit et consequens non sit. ita impossibile est servata forma syllogistica quod premisse sint vere et conclusio non sit vera. et sicut potest contingere quod non sit antecedens et sit consequens ut quod non sit homo et tamen non sit albus hic tamen non erit propter hoc quia non esse hominem non facit ad hoc quod album sit. ita potest contingere ... erit propter hoc. Sed cum quod non sunt premisse vere et tamen conclusio sit vera syllogismus ergo in prima figura concludens negativam falsam per medium apud vel per syllogizantem quia semper habet minorem veram. oportet quod semper habeat maiorem falsam. Fere est ergo eadem deceptio per medium apud et per syllogizantem non est tamen omnino eadem quia non est idem medium. Sed est fere eadem quantum ad modum inferendi quia sicut talis negativa falsa in prima figura per medium apud semper infertur per maiorem falsam et minorem veram. Sic per medium syllogizantem.

Deinde cum dicit: Sed vero non per apud, ostendit quomodo habeat inferri talis negativa falsa in prima figura per tale medium extraneum. Et quod dixerat prius declarat quomodo habeat inferri per tale medium extremitatibus falsis premissis. Et quomodo utraque falsa ubi dicit cum vero. dicit ergo quod si vero non sit apud medium id est si sit medium extraneum fiet quidem syllogismus extremitatibus super premissis falsis cum quidem medium sit substantia a. id est substantia maiori extremitati ut puta substantia in b. autem id est minori extremitati ut puta in homine nullo est. Sic autem se habentibus terminis necesse est esse utrasque premissas falsas. Quod dicit quod si debeat ·q8·
accipi medium extraneum per quod debeat probari hec propositio negativa mediocriter falsa nullum b. est a. ut puta nullus homo est substantia oportet accipi tale medium quod universaliter predicetur substantia et universaliter removeatur ab homine ut puta lapis aut leo. tunc enim erunt utraque premisse false quia ad formam syllogisticam recipiendam sic propositiones conversio ut utraque se habeant. Si habeat vel debeat fieri syllogismus. Sic autem acceptis premissis utraque erunt false. Falsam enim si medium d. quod ponitur esse lapis per quod debet probari quod nullus homo sit substantia. Si tale medium subiciatur universaliter substantie et removeatur universaliter ab homine non poterit isto modo fieri syllogismus in prima figura quia tunc maior esset affirmativa et minor negativa. Secundum quem modum non fit syllogismus in prima figura. Sed ad hoc quod debeat ibi fieri syllogismus vel quod debeat ibi reservari forma syllogistica conversio accipietur propositionis quod rei veritas se habeat. accipietur enim maior negativa et minor affirmativa et fiet talis syllogismus: Nullus lapis est substantia. Omnis homo est lapis. ergo nullus homo est substantia. hic probatur hec negativa media falsa quod nullus est substantia per hoc medium extraneum id est per lapidem per utrasque premissas falsas. Ideo exponens syllogismum in terminis dicit sic. Si a. est id est si substantia est in toto d. id est in omni lapide d. autem id est lapis in nullo b. id est in nullo homine conversis .n. propositionibus id est acceptis propositionibus contrario quod veritas se habeat et dicendo nullus lapis est substantia omnis homo est lapis syllogismus erit sicut falsitatis et propositiones erunt utraque false et concludetur conclusio falsa videlicet quod nullus homo sit substantia.

Deinde cum dicit: cum vero non sit. ostendit quomodo possit talis conclusio concludi ex altera extremitate falsa dicens cum vero non sit substantia a. medium ut d. id est si medium quod significatur per d. accipiatur tale quod non sit substantia a. id est substantia ut puta si accipiatur pro medio scientia et fiat talis syllogismus: Nulla substantia est scientia. omnis homo est scientia ergo nullus homo est substantia. in hoc autem syllogismo qui dicit est a. d. id est maior vera erit. que dicit est d. b. id est minor falsa est vel falsa erit. quia si esset vera et conclusio esset vera extremitatibus non veris non possit concludi non verum. Sed erit falsa id est in syllogismo deceptionis de quo hic agitur oportet conclusionem esse falsam. per tale ergo medium extraneum cum modo est scientia concluditur hec negatio falsa quod nullus homo sit substantia per maiorem veram et minorem falsam.

Dubitaret forte aliquis cum hic philosophus intendat de omnibus modis per quos concluditur negativa falsa per medium extraneum cum assignaverit modum quo concluditur talis negativa falsa in prima figura per medium extraneum per utrasque propositiones falsas et in quo concluditur per minorem falsam et maiorem veram quare non assignavit modum videlicet quo concludatur talis conclusio per minorem veram et maiorem falsam.

Dicendum quod sicut per medium apud vel per syllogizantem numquam concluditur negativa falsa in prima figura nisi minor sit vera. ita per medium extraneum numquam concluditur universalis negativa falsa nisi minor sit falsa. Falsam enim id dicimus medium extraneum per quod non potest vere affirmative inferri maior extremitas de minori ut puta quod homo sit substantia. Sed non esset talis maior extremitas quod universaliter competat minori ita

quod sit affirmativa universalis vera, cum negativa debeat esse universalis falsa, oportet ergo quod medium universaliter non operetur minori extremitati, et si volumus sillogismum debitum alligare oportet quod medium acceptum si debeat esse extraneum sit tale quod universaliter non operetur homini, quia si universaliter predicaretur de homine tunc per tale medium possent inferri falsa universalis de homine. Medium ergo tale acceptum non esset extraneum vel esset proprium vel sillogismus appropriato. Medium ergo extraneum est quod universaliter non operetur minori extremitati, et quia in prima figura si debeat concludi propositio universalis oportet quod in minori medium predicetur universaliter de minori extremitate, ideo si debeat accipi medium extraneum oportet quod semper minor sit falsa, quia in minori accipitur medium predicatum universaliter de minori extremitate quod non predicetur universaliter de ipsa cum sit extraneum ab ipsa. ¶ Videbitur forte dubitare aliquis quia videtur hic esse falsum quod non possit accipi medium extraneum nisi minor sit falsa, propter non dicitur medium extraneum per quod non potest concludi propositio vera affirmativa mediata que est contraria opposita negative mediate que concluduntur in sillogismo deceptionis secundo tempore, hoc non in diversis id est non in immediatis falsam. Hec est propositio mediata vera et affirmativa omnis homo est coloratus, quia aliud est medium ad probandum coloratum de homine. Falsa ergo erit medium extraneum in hoc sillogismo quia per falsam non probatur coloratum de homine, quare si fiat talis sillogismus: nullum coloratum est falsa, omnis homo est falsa, ergo nullus homo est coloratus. Hic per medium extraneum ut per falsam concluditur hec negativa falsa mediata, videlicet quod nullus homo sit coloratus, et tamen in hoc sillogismo deceptorio est maior falsa et minor vera. Contrarius nec hic observari regula philosophi: falsa medium acceptum non est sub maiori extremitate quia falsa non est sub colorato, et tamen non se habent propositiones ut in littera dicitur, videlicet quod maior que est negativa sit vera et minor affirmativa falsa, immo se habent econtrario. ¶ Dicendum quod medium extraneum potest accipi dupliciter: vel absolute vel respective. Absolute dicitur extraneum esse medium quod est extraneum vel a minori extremitate vel a maiori extremitate vel ab utraque, ut si debeat sillogizari hec negativa falsa de qua ponebatur exemplum: nullus homo est coloratus, medium dicetur extraneum vel quia sit extraneum a colorato tantum aut membrum quod sit extraneum ab utroque et includit hoc, quia quod est extraneum a colorato est extraneum ab homine. Falsa autem que dicebatur esse medium extraneum non mittitur dicitur extraneum quia nec est extraneum a colorato nec ab homine cum predicetur universaliter de utroque. Dicimus ergo quod in sillogismo negativam mediatam falsam oppositam universali affirmative vere per medium extraneum semper oportet quod medium sit extraneum a minori extremitate

falsam si est extraneum vel hic erit quia est extraneum a minori vel quia a maiori vel quia ab utraque. Sed nullo horum modorum esset extraneum, debet potius dici non extraneum quam extraneum. Si ergo tale medium dicatur extraneum quia extraneum a minori, habetur intentum. Si quia a maiori, de necessitate et extraneabitur a minori, quia maior et minor in tali sillogismo sic se habent quod minor est universaliter sub maiori. Aliter enim non fieret sillogismus deceptionis concludens universalem negativam mediatam falsam oppositam universali affirmative mediate vere. Tertio si dicatur medium extraneum quia extraneum est ab utraque, tunc explicite concluditur quod sit extraneum a minori extremitate. Semper ergo medium extraneabitur a minori. Sed quotienscumque extraneum predicatur de extraneo universaliter affirmative propositio est falsa, ergo in sillogismo per medium extraneum semper habebit minorem falsam, cum minor semper sit affirmativa, aliter enim non observaretur forma sillogismi in prima figura. Ergo si loquimur de extraneo absolute patet quod non sillogizatur in prima figura negativa falsa per medium extraneum nisi minor sit falsa. Sed si accipiatur extraneum non comparando medium ad minorem extremitatem secundum se vel ad maiorem secundum se, sed comparando ipsum ad unum illorum in respectu ad alterum, secundum quem modum licet falsa non sit quid extraneum a colorato secundum se nec ab homine secundum se, videtur tamen esse quid extraneum a colorato ut debet concludi de homine, vel videtur quid extraneum esse ab homine ut de eo debet concludi coloratum. Falsa enim per quod debet concludi coloratum de homine debet esse sub linea predicamentali et coloratum et hominem; falsa ergo que est super utrumque non erit congruum medium ad concludendum unum de alio, propter quod dici potest quod illo modo sit de extraneo. Ad hunc falsa non debet dici super quod extraneum falsam tunc esset falsa medium super extraneum quod nullo modo per tale medium possit concludi coloratum de homine. Patet autem et si non universaliter particulariter, falsa enim et sic universaliter accepta universaliter est tale medium accepta aut particulariter et quelibet per aliquod dictam, ut puta si dicatur falsa addita sibi posset esse tale medium. Fiet enim inde sillogismus verus sic: omnis falsa addita sibi est colorata, omnis homo est huiusmodi, ergo et cetera. Et fiet in hoc sillogismo deceptionis cum ista maiori in opposita qualitate, ut nulla falsa addita sibi colorata est, omnis homo est huiusmodi, ergo omnis homo est coloratus. Tale ergo medium non dicitur extraneum. Si accipiatur medium extraneum de necessitate semper minor erit falsa ut in quadam anteposita videbatur.

¶ Set per mediam figuram et cetera. Postquam philosophus ostendit quomodo potest concludi negativa mediata falsa per sillogismum deceptorium factum in prima figura, in parte ista declarat quomodo hoc possit fieri per mediam figuram. Et quia tamen fiat quia prius ostendit quomodo hoc fiat Cō 27

p ambas' flas' sed quod palitim flam. In epilo
gat esse determinata sic ubi alteri non re. tertia ibi
si quae provatis dicit ergo si quod tertia deceptionem .i. si si
fiat deceptio primo media secundum utramque propositiones non contingit esse
totales flas quod cum b sit sub a .i. cum minor conitatis
sit sub maiori vel econverso esse .i. si idem est in nullo a nullo
sit dicitur est pro. ¶ Illud autem quod si debeat esse ne
gativa universalis fla. oportet quod affirmativa sit universalis vera. quod
si sillogismus deceptoris concludit hanc negativam universalem fa
lsam. Nullum b est a. oportet quod affirmativa sit uni
versalis. scilicet omne b est a. ergo in tali sillogismo deceptorio sub
iectum esse sub a. ergo si per medium secundum dicit concludi per ambas
premissas in toto flas sibi propositionem negativam universalem flam
Nullum b est a. ut puta nulla albedo est
color vel nullus homo est al oportet quod medium accipiat universalis
affirmatio significatur de uno et universalis negatione fili
ficetur de alio flam oportet quod una premissarum sit affir
mativa et alia negativa. Si ergo medium cum maiori
communitate sui cum a. faciat maiorem cum alia esse
minus sui cum b. faciat minorem de una predicatur universalis
et affirmative de alia universalis negative et sic ambe
premisse tote false oportet quod medium de uno predictorum
filificetur universalis. affirmative de alio autem universalis nega
tive ergo medium uni universalis conveniet et ab alio universalis remo
flam et universalis conveniet de quo filificabitur universalis ne
gative ab eo autem universalis removebitur de quo fili
ficabitur universalis affirmative flon ergo potest sillogismus quod
nullum b. sit a .i. quod nullus homo sit color vel quod nu
llus color sit qualitas non ducatur aliquod medium quod universalis
removeatur ab uno et universalis predicetur de alio quod est
impossibile cum unum sit universalis sub alio ergo sic dicebatur prius
de propositionibus negativis filis in terminis quod non potuit
tales propositiones sillogismus per secundam media creabatur per
missis totaliter filis sic tertiis est sibi idem de
missis totaliter filis in terminis quod non possunt
propositiones negativis filis non in terminis quod non possunt
concludi per flam secundum per premissas totas flas sed per
flas in parte possunt. flam nullus homo est color hec
est negativa fla mediata. si accipiatur per medium
per flam autem ambe premisse fle in parte et concludetur
conclusio negativa mediata fla etc. ¶ Deinde cum dicit
alteram non. ostendit quomodo possit concludi talis propositio nega
tiva per alteram flam et alteram veram. et quod d
f. quod primo ostendit quomodo hoc fiat cum maior est in et minor
fla et fiat in de sillogismo in secundo ostendit hoc quando est econverso
et fiat in de sillogismo in tertio secundum terminum si in b. dicit ergo quod alteram
non potest esse tota fla et quecumque ostendit quod potest
am premissarum flam quecumque sit illa potest conclu
di propositio mediata negativa fla et primo ostendit quomodo hoc fiat

cum minor est fla et maior vera dicens Si in c. i. si
medium in a et in b. est quod dicitur quod ad hoc fiendum dicit acci
pi tale medium quod sit sub a et sit sub b. ut pu
ta si debeat concludi hec negativa mediata fla.
Nullus homo est color accipietur substantia quod est sub utroque
et fiet sillogismus in secundo sic Omnis color est substantia Nullus
homo est substantia ergo nullus homo est color. hic concludendo ne
gativam flam per a .c. i. per maiorem veram et b. c. i.
minorem flam. Ideo autem quod si accipiatur quod c sub c.
i. substantia in a. i. in colore esse ut omnis color est substantia in b. non
i. in homine non esse ut nullus homo est substantia cum quod c
est a c. i. maior vera erit alteram autem i. b. c. si
minor fla et sic et conclusio fla. ¶ Deinde cum dicit
iterum si in b. ostendit quod concludatur talis negativa
fla per maiorem flam et minorem veram non mutatis
terminis sed solum transposita propositionem premissam
et fiat sillogismus in primo sicut quod prius fecerat in secun
do. iterum si in b. i. in homine accipiatur quod c esse c. i.
substantia sic est minor omnis homo est substantia in a quod c in colore
nullo sub accipiatur esse substantia fo sicut ergo sic sillogismus
Nullum corpus est substantia omnis homo est substantia ergo nullus
homo est corpus in hoc ergo sillogismo quod quod est b. c. in minor
vera erit alteram autem i. a. c. fla et conclusio fla sub
¶ Deinde cum dicit Si quae provatis epilogat
esse determinata dicens Si quae sillogismus deceptionis
sit provatis .i. si sillogismus concludat deceptorie ne
gativam flam deinde est quando .i. in tertia figura et per quae
.i. per quas premissas flas erit deceptio. ¶ Deinde
cum dicit Si non sit affirmativis. quod ostendit quomodo potest
concludi negativa mediata fla in prima figura
que in parte illa ut dicebatur declarat quod
possit concludi propositio universalis affirmativa mediata fla
quod non per prima figura sed per tertia non ergo in hoc variabitur figura
quod sola prima concludit universalem affirmativam
sed variabitur medium. quod potest sic fieri vel per medium proprium
vel per simile proprio vel per contrarium. Dicit ergo facit quod primo
ostendit quomodo talis universalis affirmativa mediata fla possit
concludi per medium proprium. secundo quomodo per simile proprio. tertio quomodo
in per contrarium sicut ibi simili autem. tertia ibi. cum non
non sit proprium. Dicit ergo quod si non sit affirmativis
sillogismus sub deceptione tunc quae per medium proprium
in primo ut est utraque premissas flas esse. necesse est
.ii. illam propositionem quae est b. c. i. minorem ma
nere .i. non variari si quae erit sillogismus .f. universalis .i.
si ut reprobabitur ubi fortis sillogismus. sicut dictum est
et prius cum .f. agebatur de sillogismo provativo circa a.
c. i. maior semper erit fla. sicut non est contra sub in
opposita contrarietate flam hec .f. maior in illo non

deceptorie accipietur negativa erit vera in illo autem deceptorie accipitur quia in opposito conclusionis est, id est accipitur affirmativa, erit falsa. ¶ Illud autem quod ut ponamus in terminis quod hic dicit dicimus quod affirmativa universalis mediata falsa dicitur hic loquitur pluribus hic universaliter negativam mediatam veram. Si igitur omne b est a et mediata falsa, et nullum b est a erit mediata vera, accipiamus igitur pro b aliquid quod sit in predicamento substantie ut puta album per a quantitatem, hic enim est aptum natum mediatam veram nullum album est quantitas, medium autem aptum ad hoc probandum est substantia. Si igitur fiat syllogismus privative non erit deceptorius, dicetur enim nulla substantia est quantitas omne album est substantia igitur nullum album est quantitas. Si igitur debeat concludi affirmativa falsa opposita huic negative vere, ut si debeat concludi omne album est quantitas, minor non mutabitur sed maior quantum in oppositam qualitatem dicetur enim omnis substantia est quantitas omne album est substantia igitur omne album est quantitas; minor enim quia manet eadem semper erit vera, maior autem quia accipitur in contrario quam in illo ideo semper erit falsa.

¶ Illud in quo syllogismus verus potest deficere vel quantum ad materiam vel quantum ad formam; syllogismus autem deceptorius numquam est verus quantum ad materiam, semper enim accipit vel ambas vel saltem alteram premissarum falsam, potest tamen talis syllogismus esse verus quantum ad formam quia potest tenere veram formam syllogisticam; ideo dicebamus in expositione littere quod propositionem b c id est minorem oportet manere si debeat esse syllogismus scilicet verus, id est si debeat ibi reservari vera forma syllogistica. Nam si converteretur minor in oppositam qualitatem et fieret negativa non reservaretur ibi forma syllogistica, quia ut dicebatur supra minore existente negativa in prima figura nihil sequitur. ¶ Idem cum dicit Si vero autem ostendit quod hic idem contingit si accipiatur medium sub altero, ut si accipiatur medium ex alia coordinatione, medium non aptum ad probandum quod est in uno genere non subalternatum alicui generi est ipsum genus, ut medium ad probandum album quod est in genere substantie non subalternatum quantitati est ipsa substantia. Sed si acciperetur medium aliquod accidens quod predicaretur de albo et removeretur a quantitate sicut esse vigilans vel esse dormiens vel esse appetens, quia talia competunt albis, non autem quantitati, tale medium esset ex alia coordinatione quia non esset in coordinatione substantiali nec in genere suo. Sed esset aliud accidentale tale medium in dicendum sub altero quia sic per aptum medium potest concludi nullum album esse quantitatem vera et per talia media possunt concludi hic et de forma bene enim sic syllogizatur: nullum appetens est quantitas omne album est appetens igitur nullum album est quantitas; iste syllogismus non est deceptorius. Sed si de-

ceptorie debeat concludi hic affirmativa falsa omne album est quantitas minor non mutabitur sed maior accipietur affirmativa et erit falsa, dicetur enim omne appetens est quantitas omne album est appetens igitur etc. Sicut est igitur de medio sub altero et de medio apto et sicut est concludere per primam figuram deceptorie per medium aptum vel per sub altero affirmativam falsam vel privativam, in omnibus enim talibus deceptionibus maior accipietur contraria quam sit veritas et erit semper falsa, minor autem semper manebit eadem et erit semper vera, unde quantum ad hoc semper erit eadem deceptio. Ideo autem dicit Aristoteles semper accidit deceptio quod semper erit maior falsa et minor vera et si ex alia ordinatione accipiatur medium, id est si accipiatur medium ex coordinatione accidentali sicut si accipiatur medium sub altero, sicut dictum est in privativa deceptione. Nam sicut diximus similis modus deceptionis est in concludendo per medium aptum vel per sub altero per primam figuram deceptorie privativam falsam vel affirmativam, semper enim minor non variabitur et erit vera, maior variabitur et erit falsa. Ideo autem quod necesse est enim propositionem quam quidem est de b c id est minorem manere id est esse veram, quam vero est a d id est maiorem convertere id est accipere eam contrariam quod utraque semper habeat esse falsam, et sic dicit quod eadem hic deceptio est eadem priori, id est habet magnam affinitatem cum priori, quod dictum potest exponi videlicet quod hic id est deceptio per sub altero sit eadem cum deceptione per aptum, vel quod hic id est deceptio quantum ad propositionem affirmativam est eadem cum deceptione quantum ad privativam, semper enim in omnibus talibus minor non variatur et est vera, maior variatur et est falsa. ¶ Idem cum dicit cum vero non per aptum ostendit quomodo possit fieri talis deceptio per medium non aptum et quia dicit b quia prius ostendit quomodo fiat hic cum medium est sub maiori extremitate, ostendit quomodo cum non est sub maiori ibi Si vero non sic d. Dicit igitur quod cum vero non sit per aptum medium, id est si fiat deceptio per medium contrarium, si eadem sit d sub a, id est si medium acceptum sit sub maiori extremitate, hic eadem id est maior erit vera, altera autem id est minor falsa; et ostendit quomodo hic potest fieri dicens quod potest enim a id est maior extremitas esse in pluribus que non sunt sibi invicem. ¶ Illud autem quod hic est negativa mediata nullus homo est [illegible] est enim medium ad hoc probandum aliud. Si igitur accipiatur contraria per affirmativam falsam videlicet omnis homo est [illegible] et si accipiatur medium contentum sub [illegible] et sit contentum ab homine ut puta lapis vel ferrum tunc erit maior vera et minor falsa. Formabitur enim sic syllogismus: omnis lapis est [illegible] omnis homo est lapis igitur omnis homo est [illegible]. Quomodo autem possit inveniri tale medium dicit quod a id est [illegible] quia potest maior extremitas predi-

cau de plibz que no i[n]sut sibi i[n]uice[m] et que s[un]t
sup[er] extrinseca ab hoie et q[ui]a tale sup[er] potest e[ss]e
me[dium] ut ferru[m] lap[is] et cetera talia que n[on] i[n]sut
sibi i[n]uice[m] et s[un]t extrinseca ab hoie g[ener]o no[n] est in
tencio ph[ilosoph]i q[uod] maior extremitas p[re]dicet[ur] de pli
bz q[ue] no[n] i[n]sut sibi i[n]uice[m] ut de me[dio] et de mi[n]o
ri extremi[ta]te q[ui]a si maior extremitas p[re]dicaret[ur] de
minori extremi[ta]te tu[n]c [con]clo affirmatiua e[ss]et u[er]a q[uod]
poni[tur] e[ss]e f[a]l[s]a exponendu[m] g[ener]o est q[uod] a i maior
extremitas p[re]dicat[ur] de plibz que no[n] i[n]sut sibi i[n]
uice[m] u[e]l p[re]dicat[ur] de plibz medijs que no[n] sunt
sibi i[n]uice[m] et que s[un]t extrinseca a minori extremi[ta]te
ut i[n]a[n]imatu[m] p[re]dicat[ur] de ferro et lapide q[ue] s[un]t
extrinseca ab hoie ad h[oc] g[ener]o uale[n]s i[n]te[n]tio ph[ilosoph]i q[uod] poss[um]
a[liqui]s credere q[uod] no[n] possem[us] h[abe]re talia plura me[dia] q[uae]
ca[de]nt s[u]b maiori extremi[ta]te u[e]l si possem[us] h[abe]re plura
talia media s[u]b i[n]uicem ca[de]nt ita q[uod] unu[m] e[ss]et
s[u]b a[lte]ro id[e]o d[icit] i[n]te[n]d[it] q[uod] multa possu[n]t e[ss]e s[u]b a i
s[u]b maiori extremi[ta]te ut puta s[u]b i[n]a[n]iato q[ue] no[n] s[un]t
s[u]b i[n]uice[m] et tam[en] s[un]t extrinseca a minori extremi[ta]te ut
puta ab hoie et p[er] que sup[er] p[otes]t [con]cludi decep
torie i[n]a[n]iatu[m] de hoie. Deinde cu[m] d[icit] si u[er]o
no[n] sit d o[stendit] quo[modo] [con]tingat f[ier]i talis decep[tio]. q[uonia]m
mediu[m] q[uod] d[ebe]t accipi extrinsecu[m] no[n] est s[u]b maiori ex[tre]
mi[ta]te et d[icit] f[ecit] q[ui]a p[ri]us [dixer]at quo[modo] h[ab]eat f[ier]i talis deceptio
h[oc] declarat que dixit ibi · m[edium] n[on] p[ro]hibet. d[icit] g[ener]o si [con]
ue[rso] d u[e]l si me[dium] acceptu[m] extrinsecu[m] no[n] sit s[u]b a i
s[u]b maiori extremi[ta]te m[edium] est q[uo]d[ue] a[n]i[m]a[l] h[oc] i maior
s[ed] a d s[em]p[er] erit f[a]l[s]a affirmatiua n[on] accipi que
no[n] est d b u[e]l minor q[ue] u[er]a[m] e[ss]e et f[a]l[s]a[m]. Isto
aut[em] q[uod] i[n] p[ri]ma f[igur]a i[n] maiori p[ro]p[ositi]o[n]e s[em]p[er] me[dium] s[u]bicit[ur]
maiori extremitati si g[ener]o deceptorie d[ebe]t [con]cludi
u[e]l e[ss]e[n]t affirmatiua[m] et q[ui]a d[ebe]t maiore[m] e[ss]e aff[ir]
matiua[m] d[ebe]t me[dium] s[u]bicere maiori extremitati si g[ener]o
me[dium] no[n] sit s[u]b maiori extremi[ta]te ut si d no[n] sit
s[u]b a u[e]l si a no[n] p[re]dicat[ur] ulli de d planu[m] e[st]
q[uod] maior q[ue] est o[mn]e d est a s[em]p[er] erit f[a]l[s]a minor
aut[em] potest e[ss]e f[a]l[s]a et u[er]a. Deinde cu[m] d[icit] n[ihi]l e[nim]
p[ro]hibet declarat q[uod] dixerat q[ui]a g[ener]o dixerat q[uod] si me[dium]
no[n] accipit[ur] s[u]b maiori q[uod] maior s[em]p[er] est f[a]l[s]a. a[u]t
minor p[otes]t e[ss]e u[er]a et f[a]l[s]a id[e]o d[icit] f[ecit] q[ui]a p[ri]us declarat q[uo]d
m[odo] minor possit e[ss]e u[er]a h[oc] quo[modo] possit e[ss]e f[a]l[s]a
ibi no[n] aut[em] d[icit] g[ener]o n[ihi]l [enim] p[ro]hibet a i[n] d nullo
e[ss]e d aut[em] i[n] o[mn]i b ut a[nima]l scia[m] et musica si g[ener]o
a[nima]l uellz [con]cludere q[uod] o[mn]e b e[ss]et a u[e]l q[uod] o[mn]is musi
ca e[ss]et a[nima]l et acciperet p[ro] me[dio] scia[m] q[ue] no[n] [con]tine
t[ur] s[u]b maiori extremi[ta]te i s[u]b a[nima]li f[ormar]et g[ener]o sic
sill[ogismu]s o[mn]is scia est a[nima]l o[mn]is musica est scia g[ener]o

musica est a[nima]l h[ic] [con]cludit[ur] affirmatiua f[a]l[s]a m[edi]a[n]te
ut o[mn]is musica est a[nima]l p[er] me[dium] extrinsecu[m] ut p[er] scia[m]
no[n] [con]tentu[m] s[u]b maiori extremi[ta]te i s[u]b a[nima]li et i[n] hoc
sill[ogism]o est maior f[a]l[s]a et minor u[er]a. Dubi
tar[et] forte a[liqui]s q[ui]a scia no[n] est me[dium] extrinsecu[m] imo
e[st] me[dium] p[ro]p[ri]u[m] no[n] [enim] scia extrinsecat[ur] a musica imo
p[re]dicat[ur] de ip[s]a. Dico q[uod] sic[ut] est i[n] p[ro]p[ositi]o[n]e aff[ir]
matiua f[a]l[s]a opposita negatiue u[er]e et i[n] p[ro]p[ositi]o[n]e ne
gatiua f[a]l[s]a opposita negatiue u[er]e. f[a]l[s]am i[n] ne
gatiua f[a]l[s]a opposita affirmatiue u[er]e no[n] p[otes]t acci
pi me[dium] extrinsecu[m] n[isi] duob[us] modis u[e]l a minori ex[tre]
mi[ta]te u[e]l ab utraq[ue] no[n] [enim] p[otes]t accipi t[er]tio m[odo] n[ec] [ex]tra[ne]u[m]
a maiori et no[n] a minori q[ui]a posset affirmatiua p[ro]
e[ss]e u[er]a. q[uia] [con]t[inet] extrinsecat[ur] a maiori et a minori s[ed] in
opposito u[er]o affirmatiua f[a]l[s]a et negatiua u[er]a est u[e]l
p[otes]t i[n] p[ro]p[ositi]o[n]e opposito. cu[m] d[icit] o[mn]is musica est a[nima]l. potest
accipi me[dium] extrinsecu[m] i[n] [com]paracione ad a[nima]l q[uod] no[n] erit
extrinsecu[m] a musica et tale me[dium] est scia unu[m] tale
me[dium] est extrinsecu[m] et est [con]sonu[m] est extrinsecu[m] ab a[nima]li
et [con]sonu[m] musice. Deinde cu[m] d[icit] no[n] aut[em] o[stendit]
quo[modo] h[oc] fiat. si minor sit f[a]l[s]a d q[uod] ide[m] sup[er] po
sitiu[m] accipi t[er]mi[nu]m q[ui]a no[n] aut[em] sup[er] erit u[er]u[m] di[cer]e
n[ihi]l a i[n] nullo d n[ec] et d i[n] nullo b q[ui]a d q[uod] pot[est]
u[er]e accipi o[mn]ia extrinseca ut puta a[nima]l l[inea] musica
h[oc] n[on] n[ec] et a i maior extremitas sic[ut] a[nima]l est in
nullo d i i[n] nullo me[dio] sic[ut] i[n] nulla l[inea] n[ec] et
d i me[dium] sic[ut] l[inea] est i[n] nullo b i i[n] minori extremi[ta]te
sic[ut] i[n] musica. n[on] est cura[n]du[m] q[uod] t[er]mi[n]o[rum] sunt plur[es]
s[ed] habitudo i[n] neg[ati]o[n]ibz f[ormar]et g[ener]o sill[ogism]us totus af
firmat[iuu]s et h[ab]ebit o[mn]es p[ro]p[ositi]o[n]es f[a]l[s]as. sic. o[mn]is l[inea]
est a[nima]l o[mn]is musica est l[inea] g[ener]o o[mn]is musica e[st]
a[nima]l. Deinde cu[m] d[icit] m[edium] est g[ener]o epilogat e[ss]e
determinata et d f[ecit] q[ui]a p[ri]us epilogat q[uod] ad hanc
p[ar]te[m] i[m]mediate posita[m] h[oc] q[uod] ad totu[m] p[re]cede[n]s
ibi. quot q[ui]de[m] g[ener]o d[icit] g[ener]o q[uod] m[edium] est g[ener]o q[uonia]m cu[m]
no[n] sit me[dium] s[u]b a et utraq[ue] possunt e[ss]e f[a]l[s]e et
quecu[m]q[ue] tam minor q[uam] maior p[otes]t e[ss]e f[a]l[s]a. Isto
aut[em] q[uod] cu[m] me[dium] no[n] est s[u]b maiori extremi[ta]te que
cu[m]q[ue] i tam minor q[uam] maior p[otes]t e[ss]e f[a]l[s]a. ali[quando] t[ame]n et
ali[quando] n[on] maior p[otes]t e[ss]e f[a]l[s]a. s[ed] minori. minor aut[em]
no[n] s[ed] maiori f[a]l[s]am sic se h[abe]ntibz t[er]mi[n]is ut pa
tuit maior s[em]p[er] erit f[a]l[s]a minor aut[em] p[otes]t e[ss]e
u[er]a et f[a]l[s]a. Deinde cu[m] d[icit] quot q[ui]de[m] g[ener]o
epilogat e[ss]e totu[m] p[re]cedens d q[uod] quide[m] g[ener]o mo
dis et p[er] que i p[ro]p[ositi]o[n]es p[ro]p[ositi]o[n]es possu[n]t f[ier]i decep[ti]o
nes p[er] sill[ogismu]m i[n] t[er]mi[n]is que s[un]t s[u]b me[dio] et t[er]mi[n]is q[ui]
s[un]t cu[m] me[dio] p[re]determinatio[n]e sup[er] [con]clusu[m] m[edium] est.
Isto aut[em] q[uod] p[ro]p[ositi]o[n]es i[n] medi[ta]te s[un]t i[n]demina[bi]les

mediatis autem sunt per demonstrationem concludi vel possunt per demonstrationem concludi, et quia determinatum est de deceptionibus tam earum que sunt mediatarum quam immediatarum, ideo autem determinatum esse de deceptionibus non solum propositionum que sunt sine medio sed et propositionum habentium medium et per demonstrationem conclusarum vel possibilium concludi, ut accipiatur determinatio large pro illo nomine conclusionis.

Manifestum est autem et cetera. Postquam philosophus determinavit de ignorantia dispositionis, in parte ista, ut dicebatur, determinat de ignorantia simplicis negationis, que potissime contingit ex defectu alicuius sensus. Nam deficiente sensu oportet quod deficiat scientia que est apta nata acquiri per illum sensum. Tales ergo potissime habent ignorantiam simplicis negationis alicuius scientie quibus deficit sensus per quem est apta nata acquiri illa scientia, ut ceci a nativitate potissime habent ignorantiam simplicis negationis scientie de coloribus, quia eis deficit visus per quem est apta nata acquiri colorum scientia. Licet enim rustici dicantur habere ignorantiam simplicis negationis geometrie vel alicuius alterius scientie, magis tamen habent hanc simplicem ignorantiam quibus deficit sensus per quem est apta nata acquiri talis scientia. Nam contingit rusticis quod fulgens lucidum disgregaret visum, quod non contingit a nativitate cecis, quia numquam potuit hic excipi per sensum. Determinare ergo de potissima ignorantia simplicis negationis est determinare quomodo per defectum alicuius sensus oporteat deficere scientiam que est per illum sensum. Duo ergo facit philosophus, quia primo proponit hanc veritatem, secundo eam declarat ibi, et probat ibi: Si nec addiscimus. Dicit ergo primo: manifestum est autem quod si sensus aliquis defecerit, necesse est et scientiam deficere quam impossibile est accipere nisi per sensum illum, sicut cum deficit sensus visus, necesse est deficere scientiam colorum quam scientiam impossibile est accipere nisi per visum. Dubitaretur forte aliquis utrum sit verum hoc, quod si deficiat sensus quod et deficiat scientia per illum sensum. Dicendum quod duplici via possumus ostendere sic esse. Prima via sumitur prout scientia comparatur ad suum modum acquirendi. Secunda via sumitur prout scientia comparatur ad ipsum intellectum, id est ad habitum principiorum, sive ad ipsa principia per que acquiritur. Prima via sic patet. Nam scientia non est nobis innata, et intellectus noster possibilis non nascitur plenus sed nascitur nudus a primordio, id est a nativitate nostra. Intellectus noster possibilis est sicut tabula rasa in qua nihil est pictum, possibilis est tamen omnia pictura recipere. Intellectus ergo possibilis in suo primordio nihil est

actu eorum que est in potentia omnia, sicut omnia declarari habent in tertio de anima. Ex hiis ergo manifeste colligitur quod scientia in nobis causata est per acquisitionem et per acceptionem et per impressionem a rebus. Sed cui deficit per quem accipientes oportet quod deficiat, et secundum primum accipientes aut primum recipientes impressionem a rebus est sensus. Nam ipse non possumus immediate in primo intellectu, sed prius facimus impressionem in sensu, et mediante sensu fit impressio in intellectu. Cui ergo deficit aliquis sensus, et ei deficiunt impressiones sensibiles secundum illum sensum, oportet quod ei deficiant impressiones intelligibiles apte nate derivari ab impressionibus sensibilibus factis in tali sensu, et per consequens oportet quod ei deficiat scientia secundum talem sensum. Secunda via ad hoc idem sumitur prout scientia comparatur ad intellectum vel ad habitum principiorum. Nam scientia est habitus conclusionum. Cui ergo deficit intellectus oportet quod ei deficiat scientia, nam scientia que est habitus conclusionum presupponit intellectum qui est habitus principiorum. Principia autem sunt nobis cognita via sensus memorie et experientie. Cui ergo deficit aliquis sensus oportet quod deficiant ei principia illa que sunt apta nata non acquiri nisi per illum sensum, et per consequens oportet quod ei deficiat scientia que sine talibus principiis haberi non potest. Ulterius forte dubitaretur aliquis utrum secundum Platonem deficiente sensu deficiat scientia. Dicendum quod Platonici deserviebant ydee ad scientiam et ad generationem, ut in metaphysica declarabitur; ab ydeis enim in primo derivabantur species intelligibiles in animas nostras et species sensibiles in sensibilem materiam. Eedem enim erant ydee causantes has species et illas. Sed quod iste effectus sensibiles et illi intelligibiles hic erant propter diversitatem recipientium, unitatem posuit ex parte ydee et ex parte forme, pluralitatem autem ex parte recipientium et ex parte materie, ut declarari habet in primo physicorum. Sicut ergo prout ab eisdem ydeis derivabantur species intelligibiles in animas nostras ydee Platonis deserviebant ad scientiam, quia per tales species intelligibiles habemus scientiam, sic prout ab illis eisdem ydeis derivabantur forme sensibiles in sensibilem materiam, deserviebant ydee ad generationem que terminatur ad materiales formas. Secundum hoc ergo sensus nihil faciebat ad acquisitionem scientie et scientia secundum opinionem Platonis non in primo in rebus et intellectum per sensum, sed immediate causatur in nobis scientia ab ydeis. Inter res enim corporales et intellectum est medius sensus qui est virtus corporea et organica. Et quia ergo intellectus ab extremo in extremum presupponit transitum per medium, non derivabuntur species a rebus in intellectum nisi per sensum. Sed inter ydeas et intellectum, cum ipse ydee sint quid separatum et abstractum, non est medius sensus que est virtus organica et virtus corporea. Intellectus ergo que nec

corpori non ut incorporee proximior est ydeis quam ipse sensus. Nam proximitas ista non est attendenda secundum proximitatem situs cum ydee nullum situm habeant sed secundum immaterialitatem. Ad hoc ergo quod ydee terminant intellectum quam eis non proximior non oportet quod ad terminandum prius in sensum. Ad scientiam ergo secundum platonem non facit sensus sed ad usum sciendi secundum aristotelem ergo et in veritate sine sensu nec possumus habere scientiam nec usum sciendi secundum illum sensum. Secundum platonem autem sine sensu habet scientiam sed forte sine cum sine sensu non habet usum sciendi secundum illum sensum. ¶ Advertendum autem quod cum dicitur quod deficiente sensu oportet scientiam deficere secundum illum sensum non est intelligendum de eo qui prius habuit sensum et postea privatus est illo sensu. Nam cum prius fuit videns consideravit fuit per accidens potest habere colorum scientiam sed hoc intelligitur de illo qui nunquam habuit talem sensum unde a nativitate sciendi idem est nunquam habuisse et nunquam fuisse usum sensus si quis non sic fuisset in tenebris quam diu sic existeret colorum scientiam habere non posset. ¶ Videretur forte dubitari aliquis utrum ad habere intellectum quod nunquam fuit in sensu. ¶ Dicendum quod nihil est in intellectu quod prius non fuit in sensu vel per se vel per suam similitudinem vel per suum effectum vel per suas partes ut si quis intelliget montem aureum licet licet nunquam viderit videt tamen montem et videt aurum. Et intelligimus substantias separatas licet nunquam fuerint in sensu per suam essentiam per sensum tamen apprehendimus eorum effectus. Est ergo hic advertendum quod effectus per quos cognoscimus causas sic quod habet ducere in cognitionem quia est causa sed non sic ducere in cognitionem quid est causa. Nam habent effectus vel sunt proporcionati suis causis vel non. Si non sunt proporcionati ducunt solum in cognitionem quia est causa et ideo intellectu considerantes deum et substantias separatas per eorum effectus intelligere non possumus quid sunt sed quia sunt. At vero quod obiectum est proporcionatum actui et actus potentie per obiectum possumus scire quid est actus et per actum quid est potentia. Ergo licet sic effectus ipsi potentie quod potentia in aliquo gradu cause et est causa ipsius actus possumus tamen per habere actum et per habere effectum cognoscere ipsam potentiam non solum quia est sed quid est. ¶ Videretur forte dubitari aliquis de ipsis coloribus utrum cecus a nativitate possit habere scientiam colorum et videtur quod sic quia multo potior est scientia per causam quam per effectus sed de substantiis separatis omnino habere scientiam et methaphysica potissime est de illis et tamen de substantiis separatis non habemus experienciam per sensum nisi de eorum effectibus multo ergo magis cecus a nativitate poterit habere scientiam colorum cum habeat per sensum experienciam de colorum causis poterit enim per sensum tactus experiri de calido frigido humido et sicco que sunt qualitates prime a quibus causantur et dependent omnes qualitates secunde.

¶ Dicendum quod si bene consideramus dicta philosophi scire simpliciter et proprie est scire causam et quia illius est causa. Sed in scire quia est scire per effectus et quia illius sunt effectus. Per sensum autem non solum experimur de effectibus substantiarum separatarum sed experimur quod sunt effectus talium substantiarum. Experimur enim per sensum motum celestium corporum et qualitatem motuum et continuitatem quod interruptus talis motus aut sic et sic continuus a virtute incorporee esse non posset. Oportet ergo quod sit in aliqua substantia separata. Experimur ergo aliquid per sensum que non solum sunt effectus talium substantiarum sed et per sensum possumus experiri quod sunt effectus talium substantiarum. Sed cecus a nativitate possit per experienciam de qualitatibus colorum sive de qualitatibus primis ut sunt quedam vel esse nullam tamen experienciam habere posset per sensum ut sunt colores esse. ¶ Videretur forte dubitare aliquis de ipsa forma substantiali utrum aliquando fuit in sensu et videtur quod sic quia si non fuit in sensu nunquam esset in intellectu ergo non habemus scientiam de formis substantialibus et per consequens nec de ipsis substantiis quod tamen non concedit nisi per analogiam ad formam ut vult philosophus in primo physicorum. Cognoscendo compositorum non est sine cognitione componencium. Et si non cognoscerimus substantiam que est forma non cognosceremus substantiam compositam. Nullam ergo substantiam cognosceremus et per consequens nullum accidens quod ut dicitur in principio vii methaphysice substantia est prior accidente cognitione diffinitione et tempore. ¶ Dicendum quod secundum commentatorem in secundo de anima est sensus qui cognoscit particularia omnium predicamentorum licet hic sensus alii estimativa alii sic dicentis alii in nobis. Nam si bruta apprehendunt individua omnium predicamentorum hic est solum quia talis apprehensio debuit ad necessitatem vite in nobis autem debuimus sensus non solum ad necessitatem vite sed et ad scientiam. Nam preter illam necessitatem vite indigemus sensibus in ordine sciendi ut declaravit philosophus primo methaphysice. Unde licet ergo forma substantialis sit esse individuali fuit in sensu potest ergo sit esse universale esse in intellectu. ¶ Dato tamen quod nullus sensus perciperet formam substantialem possumus tamen adhuc intellectu esse substantialem formam vel aliquod dicentem enim quod sicut se habent forme reales ad actionem realem sic suo modo se habent forme intencionales ad actionem intencionalem vel ad effectum intencionalem. Sic ergo forme accidentales reales ut agit in virtute forme substantialis potest inducere reali substantiale formam. Sic videmus quod ignis calidus nullam habeat virtutem

actiam n' calore p' eius p calore que est for-
activus ut agit in virtute for' s'balis gn'are ignem
i inducere s'balem form' for' g° activales sunt
organa for' s'baliu' i in q' sunt eaz organa i
virtute ipaz faciunt ad gn'acoem s'be. sicut
g° se hz i for' realibz dicere possum' q' se hz i
intencionibz videlz q' ipe intenciones i
ipe silitudines for' activaliu' sunt organa
intencionu' i silitudinu' for' s'baliu' dato g°
q' nulla intencio i nulla silitudo for' s'balium
sit in illu. ipe intenciones for' activaliu' ut
agunt in virtute for' s'baliu' i ut sunt eaz orga
na possunt esse in intellectu intenciones i sili-
tudines for' s'baliu' nec obstat si dicatur
q' tales intenciones activaliu' sunt separate ab
intencionibz s'baz' flam virtus que est i
semine est separata ab aia paris attn' q'
tualiter sic separata adhuc est organu' ipi'
aie i agit in virtute ipi' aie i ex hoc hz aiare
fetu' i inducere in ipo aiam. ul' dispoitiue ul'
sup'. possz i h' difficultas de s'bali for' alii sic
in intellectu alii tollit. sz de h' in libris qsoibz theo
logicis diffusi' dixim' pp' q' ad p'sens dicta
sufficiant. Deinde cum d'. sine addiscim'.
pbat q' dixit. et q' ea facit q' p° distiguit
duos modos addiscendi sicut sed'° fo dat
dicam in' illos modos. t° o' q' i po' sit ali
quom' scire n' p s'lm. sicut ibi. est aut demra
cio. tercia ibi. i po'le est aut. d' g° q' si uere a-
addiscim' aut p inductoem aut p demra
cione q. d. q' v'm est q' deficiente s'su deficiat
scia s' illu' s'sm. q' uere no addiscim' n' p de
mracoem aut p inductoem. qui mo' addis
cendi ut patebit oes p'supponunt s'sm. po
ssz aut qui uelz sic ex hoc for' i om' ce'
cus no addiscit n' p demracione a' p in
ductoem illi deficiente s'su ue deficiunt scia
s' illu' s'sm. nos sum' h' g° i c'. Illo' aut
q' aut q' ue no addiscim' n' scim' n' p de
mracoem. ul' p inductone flam ce' possz
loqui de coloribz v'ba que audiuit ab aliis
sz mente no capet q' dicet loqui g° possu
mus deficiente s'su de scia que est s' s'bra
sz ue intellige' i scire defic' s'su est i po'le
Deinde cum d' est aut demracio. q' di
stinxit duos modos addiscendi ul' sed'° dat
dicam in' h's modos. d. q' est aute q'dem
demracio exulibz i inducto a' ex h's que
sunt s' ptem. i. ex pticularibz est g° dicia in' ad
discere p demracoem i induccoem. sic in' scire
exulibz i pticularibz. Deinde cum d'. i po'le
est aut. distinctis modis addiscendi i data di
fferencia in' h's modos. pcedit ad declarand'. ppoz
videlz q' nullo m° q'tigat scire n' acq're sciam
deficiente sensu. Intend' a' tale ro'm scire p
demracione i scire exulibz p'suppoit scire ex
inductoe i ex pticularibz. scire a' ex inductoe
i ex pticularibz p'suppoit s'sm. g° oe n'rm
addisce'e i oe n'rm scire cu' no sit n' ex h's du
obz modis p'suppoit s'sm. fudat' a' h' ro' s'
duabz ppoibz. io. d. s. q' p° declat q' scire ex
ulibz p'suppoit inducere i scire ex pticularibz
2° declat q' inducere i scire ex pticularibz
p'suppoit s'sm ibi. inducere aut. co' p'mu'
d. s. q' p° facit q' dem' est. s° q' supposuit
pbat ibi. qui requ. d' g° q' i po'le est aut
ulia speculari n' p inductoem. possz autem
q'li sic for'i io. Quicumq' uult scire p ulia
. i. p ules ppoes oz q' sciat ipas ules ppoes
sz ules ppoes no possum' scire n' inducendo
in pticularibz g° p ulia. i p demracione
no q' scire n' p inductoem in pticularibz.
Illo' aut q' ules ppoes mediate possunt
sciri p ules ppoes inmediatas i p p'ncipia i
p dignitates ipa aut p'ncipia i ipe dignitates
sciunt' via s's'o i p inductoem. ad h' g° vadit ro
phi q' no q'tigit scire p ulia p'ncipia i p dignita
tes n' sciamus ipa ulia p'ncipia i ipas dignitates
h' a' no possum' scire n' via s's'o i p inductoem
g° n' est scire p ulia n' via sens' i p inducto'.
Deinde cum d' qui requ. q' supposuit
pbat i pbat ex p locu' a maiori flam m'g'
videt' q' ulia mathematicoz q' sunt abstracta
i separata debem' scire s'm sensu' i s'm inducto'
ne q'm alia. illa nescim' g° i c' io aut qui
requ p abstraccoem dicu' ce' est. i. q' i p induc
cione nota facere. q. d. q' ulia mathematica que
sunt abstracta via s's'o i p inductoem nota fi
unt ex eo q' in unoquoq' g'n'e talium abstrac
cioz sunt quedam pticularia que i h' p. q'
no separabilia s' q' h' unumquodq' io sup' oia s's'o
i p inductoem oz talia q'gnosce'. q. d. q' talia p
ticularia lz possint separari a m'a s'ili s' intencoz
no aut possunt separari s' ce'. possumus g° p m
intencione i p q'sidacione q'sid'are l'3 hanc q'
est in m'a s'bili p'ter m'am s'bilem ipa tn' h' l' pticu

laris numquam separatur secundum esse a materia sensibili et ideo scilicet numquam nisi per inductionem et via sensus possunt talia cognosci.

Dubitaret forte aliquis utrum secundum hoc sententia philosophi quod universalia abstracta et mathematica nota fiunt per inductionem in particularibus sensibilibus eo quod talia particularia et si separari possunt a materia sensibili secundum considerationem non autem separari possunt secundum quod est unumquodque eorum scilicet secundum esse possumus autem non solum lineam sed etiam hanc lineam que est in materia sensibili ymaginari preter materiam sensibilem quod possumus ymaginari hunc circulum non ymaginato quod illi [illegible] igitur circuli quod saltem in mathematicis hoc non oporteret quod fieret via sensus secundum illam dictam aliquis quod particularia mathematica possunt considerari preter materiam sensibilem.

Dicendum quod via philosophi est quod nostra scientia causatur a rebus [illegible] et in [illegible] metaphysice. vult hanc esse differentiam inter scientiam divinam et nostram. quod illa causat res nostra autem causatur a rebus sit igitur scientia in nobis secundum quod res agunt in animam. sed non agunt in aliquid nisi secundum esse quod habent ipse igitur res non agunt in animam nostram nisi secundum esse quod habent in seipsis sed particularia mathematica non habent esse nisi in materia sensibili. igitur in universalibus a particularibus non poterit causari scientia in anima nostra nisi via sensus. cum igitur dicis quod possumus considerare hanc lineam sine materia sensibili dicendum quod nisi hanc lineam secundum esse quod habet in materia sensibili sensu sibi causet in sensu numquam possumus eam ymaginari sine materia sensibili tota igitur nostra scientia quam possumus habere ex ductu rationis reducenda est ad sensum tamquam ad radicem et tamquam ad primordiale principium.

Deinde cum dicit. Inducere autem. declarat quod non est scire per illa nisi sciatur per inductionem. declarat quod non sit scire per inductionem nisi sciantur particularia via sensus ideo ait quod inducere autem non habentes sensum est impossibile sensibilium singularium quorum sensus est. non enim contingit accipere ipsorum particularium scientiam nisi per inductionem et per sensum. relinquitur igitur tota ratio sua. dicit enim quod universalibus est super scientiam sive inductionem nisi per inductionem sine sensu. igitur cum nulla sciantur nisi vel universalibus vel per inductionem nulla sciuntur nisi per sensum. quod declarare volebamus deficiente igitur sensu deficiat scientia secundum illum sensum. secundo autem virtutem rationis hoc in hoc considerate quod cum sensus apprehensio et per se sit cognoscitivus et discretivus particularium Sed cognitio universalium presupponit cognitionem particularium ductione inductio autem est ex cognitione particularium cognitio a particularium est per sensum vel non est sine sensu tota igitur nostra cognitio

Est autem omnis nis iauma cellis &c. Quia ut sepe est supra diximus intentio philosophi est in hoc libro

docere artem quomodo contingat simpliciter scire. quod in finitum secundum quod huiusmodi est ignotum. ne dicit in primo physicorum ne igitur ideo nec in sciendo deficiamus a scire simpliciter et ne despiciamus hanc scientiam dicentes quod non contingit simpliciter scire eo quod non est dare statum in predicatis sed est processus in talibus in infinitum ideo philosophus in hac parte intendit probare quod non sit processus in talibus in infinitum nec secundum ascensum nec secundum descensum nec secundum medium. et quod dicit quod primo premittat quedam necessaria ad propositum secundo exsequitur de intento ibi sunt autem. vult enim philosophus probare quod in syllogismis demonstrativis non sit processus in infinitum. in syllogismo autem demonstrativo est considerare formam et materiam. duo igitur facit philosophus in accipiendo necessaria ad propositum. quod primo accipit aliqua que se tenent ex parte forme syllogismi demonstrativi secundo accipit et tangit aliqua necessaria ad propositum que se tenent ex parte materie ibi. sunt quidem igitur esse. Primum enim facit. quod primo tangit formam syllogismi que est in tribus terminis vel in ordine trium terminorum secundo quod dicitur declarat in quo declaratur ad apparentiam ad propositum secunda ibi. et hec quidem demonstrare. tertia ibi me igitur. dicit igitur quod est autem omnis syllogismus per tres terminos sumptos ordinatos in modo et figura et hoc supra pertinet ad formam syllogismi et de hoc diffusius dictum est in libro priorum.

Deinde cum dicit. et hoc quidem. declarat quod dixerat et quod dixit. quod primo declarat hoc in forma syllogismi affirmativa secundo in negativa ibi. sed privativus. dicit igitur quod hoc quidem scilicet quod syllogismus sit per tres terminos debite ordinatos demonstrare et declarare et manifestare potest scilicet facile est ut quoniam est a in c. hoc est de predicato quod est in b. esse maior et hoc in b. in c. esse minor descriptio est igitur totius forme syllogismi syllogismi affirmativi ut ideo a et c. ad invicem coniunguntur in conclusione quod ambo coniunguntur ipsi b. et ipsi medio in premissis principiis igitur cum in natura tota forma syllogismi affirmativi est que uni et eidem sunt coniuncta inter se coniuncta vel que uni et eidem sunt eadem inter se sunt eadem.

Dubitaret forte aliquis utrum illud principium sit verum et utrum per hoc principium possit probari omnis syllogismus affirmativus videtur quod non. quia non videtur homo est animal asinus est animal igitur asinus est homo. homo igitur et asinus sunt eadem animali non sunt tamen eadem inter se.

Dicendum quod in predicto syllogismo syllogizatur in quatuor terminis non enim est idem animal quod predicatur de homine et quod predicatur de homine et quod predicatur de asino sed si non esset idem animal quod predicaretur de utroque oporteret unum de altero predicari. hoc igitur observavit philosophus in libro priorum ut sic ordinarentur termini quod medium non divi

sificatum coniungetur utrique extremi et quia que uni
et eidem sunt coniuncta inter se sunt coniuncta ex hoc
manifestum erit quod extremitates que coniunguntur eidem
medio in premissis et que coniungentur in conclusione inter se.
¶ Deinde cum dicit Sed privativus dat formam silli
privativi dicens si privativus sillogismus est huius alterum qui-
dem propositionum quod est a in a. id est affirmativam
alterum autem quod non est id est negativam. forma ergo
silli privativi est habere scilicet alteram premissam affir-
mativam alteram negativam. ¶ Slo autem quod ex
necessitate propositione affirmativa non possumus concludi nega-
tivam existentibus autem negativa non sequitur. Slo enim valet
si aliquo duo removentur ab eodem quod illa sint
remota inter se. non enim sequitur quod sint eadem possunt
enim esse eadem et diversa. que ab uno et eodem
removentur. quare si ex propositionibus affirmativis non conclu-
ditur negativa nec ex propositionibus negativis ut dictum est. manifestum
est quod sillogismus privativus alteram premissam habeat
affirmativam alteram negativam. ¶ Slo in
forma silli negativi intuitu huius principii quod quicquid re-
movetur ab aliquo removetur ab omni eo quod est idem
illi non est enim in sillogismo quod a sit remotum a b.
et non sit remotum a c quod est idem b. duas ergo
premissas debet habere sillogismus negativus unam secundum remo-
tionem et aliam secundum ydemptitatem. ergo forma talis silli
est habere alteram premissam affirmativam alte-
ram negativam. quod si dicatur non valet hanc
conclusionem quod quicquid removetur a b removetur ab omni eo quod
est idem b. propter quod dicatur non valet Sed a removetur
a b. quod removeatur a c. quod est idem b. quia potest
accipi tale b. quod erit remotum ab a. et po-
test accipi b. quod est idem ipsi c. nec tamen propter hoc valebit
quod a. sit remotum a c. potest enim accipi tale aliquid
quod est remotum ab homine et tale aliquid quod erit idem
rationali nec tamen propter hoc valebit quod homo sit remo-
tus a ratione. Sed talis obiectio se ipsam solvit
quia tunc sillogizabitur in quatuor terminis. forma autem silli
est accipere tres terminos tantum. Sed ergo a b removetur
a. et illi et eidem b. est idem c. ergo quod a removetur a
c. ¶ Deinde cum dicit manifestum ergo quod demonstratio ad ap-
tat ad propositum esse quod dictum fuit quia prius dixit quod que
dicta sunt necessaria sunt ad propositum. Sed quomodo sint
necessaria declarat et probat ibi. accipientes autem.
dicit ergo manifestum est igitur quod hec sunt dicta supponens et prin-
cipia ad probandum propositum. quasi dicat quod eadem formam si-
llogismi et conclusionem quando sillogismus tam affirmativus quam nega-
tivus est in tribus terminis. hoc est principium ad declarandum
nostrum propositum. Illud enim est quod debet supponi in uno

composito ¶ Dubitaret forte aliquis quomodo illud de-
beat supponi et quomodo debeat esse principium ad investigandum
propositum. ¶ Dicendum quod propositum philosophi est probare sta-
tum in sillogismis demonstrativis et quod non est abire in tali-
bus in infinitum dubitaret autem de infinitate talium
dicit possumus contingere. Primo enim possumus esse dubitacio de quibus
sillogismo in se. Secundo de sillogismo ut refertur ad formam quam ha-
bet in demonstratione manifestum. his ergo modis utile est
videre formam sillogismorum ad ostendendum quod in talibus non est
abire in infinitum. ¶ Primo enim hoc est utile ad
quod sillogismus in se. forte possumus enim forte aliquis dubi-
taret de quibus sillogismo in se. utrum possumus accipere infinita cum
dubitacionem ex hiis enim dicta sunt statim sciatur sic
Slam si quibus sillogismus in se non constat nisi ex tribus terminis
ex duabus extremitatibus et uno medio non solum in-
finita non accipit immo paucissima accipit
¶ Secundo hoc fuit utile Sed competit sillogismus demonstra-
tivus ad formam quam habet in tali materia forma enim silli est hoc
ex minori ad medium que forma si refertur ad materiam de-
monstrationem illa hoc ostendit quod sit per se. Slam que
sunt per accidens sunt demonstrationibus inutilia ea autem
que sunt per se. impossibile est infinita esse Slam ut vult
commentator in octavo physicorum nec que sunt per se nec que sunt
per accidens possunt actu infinita esse ea tamen que sunt
per accidens secundum ipsum possunt esse infinita. successive
ut hanc revolucionem celi secundum ipsum precesserunt
infinite revoluciones et hunc filium infiniti patres ea
autem que sunt per se. secundum eum nec successive nec simul possunt
infinita esse quicquid autem sit de hiis que sunt per accidens
de hiis tamen que sunt per se verum dicit quod talia impossibile
est infinita esse nec simul nec successive nec quolibet.
Slam per se dicitur etiam et determinatam habitudinem
infinitum autem dicit quod indeterminatum. oio ergo unum repu-
gnat alteri. et unum non potest stare cum alio. voluit ergo
philosophus narrare in hoc causa formam silli ut applicando hanc
formam ad demonstrationem nostram oio appareret impossibile
quod in sillogismis vel propositionibus demonstrativis esse possit processus
in infinitum. ¶ Deinde cum dicit. accipientes autem. quod
dixerat ad aptat ad propositum. dicens accipientes autem
hoc videlicet quod sillogismus fiat in tribus terminis et quod hoc sit forma
sillogismorum concludendi duo extrema per unum medium. hoc ergo ac-
cipientes et hoc supponentes ex hiis que et ex libro
priorum necesse est sic demonstrare ut quod a sit in c. per
b. iterum autem quod a sit in b per aliud medium et quod b sit in c
similiter si demonstrabitur hoc erit per aliud medium. ¶ Slo autem
quod de processu in infinitum possumus esse quia quod et quibus illarum
conclusionum adhuc habet tres conclusiones et in quibus decem
conclusionum adhuc habet duas conclusiones Slam in illo sillogismo

tres propositiones videlicet a b, b c, a c, ut omne b est a
omne c est b, ergo omne c est a, conclusionem esse bene in hoc sillo-
gismo a esse in c per b. Rursus quia forte possit sillogizari
maior et minor ut a esse in b per c, id est maior po-
ssit sillogizari per aliquod medium et b esse in c, id est minor
possit sillogizari similiter per aliquod medium, hoc ergo nar-
rat philosophus et adaptat sic formam sillogismi ad modum
demonstrationem ut ostendat quomodo possit dubi-
tari de processu in infinitum in demonstratione. Nam
possit de hoc esse dubium, videlicet de conclusione utrum
ad probandum a c possit esse processus in infinitum
et de maiori utrum ad probandum a b possit esse
processus in infinitum, et de minori utrum ad probandum
b c possit esse talis in infinitum processus. Rursus cum quelibet
trium propositionum habeat suum medium, quod dedit intelligere
cum dixit quod a c probatur per c b et a b per medium
et b c similiter per aliud, circa quamlibet istarum trium conclusionum possunt
haberi tres questiones, videlicet utrum possit esse processus
in sursum vel in deorsum vel in mediis, utrum posset
esse infinita a que predicarentur de c, et utrum posset
esse infinita c que subicerentur ipsi a, vel utrum posset
esse infinita b que probarent a de c. Hec ergo tres
questiones de sursum et deorsum et de mediis possent
fieri tam de maiori quam de minori et quam de ipsa conclusione cum
quelibet harum propositionum habeat suum medium. Rursus
ad hoc quelibet istarum conclusionum possit dividi in duas quia
possent esse omnes hec questiones tam de propositionibus affir-
mativis quam de negativis. Distinguit ergo sic propositio-
nes et sic medium non fuit inutile ad propositum. Adver-
tendum tamen quod licet iste questiones sint multe, modo
pauce tamen sunt in veritate quia ut patebit
omnia ista dubitabilia ad valde pauca re-
ducuntur. ¶ Deinde cum dicit: Primum quidem igitur. Post-
quam philosophus enarravit aliqua necessaria ad propositum sen-
tentia ex parte forme sillogismi demonstrativi, in parte
ista assumit aliqua sic necessaria sententia ex
parte materie, que sunt duo, videlicet quod demonstratio
procedit ex immediatis secundum veritatem et ex hiis que
sunt per se. Duo ergo facit, quia primo dat differentiam inter
dyalecticum et demonstratorem ut ostendat quod de-
monstrator procedat ex immediatis secundum veritatem.
Secundo dat differentiam inter ea que sunt per accidens
et per se ut ostendat quod demonstrator procedat
ex hiis que sunt per se, et dimittit que sunt
per accidens ubi ait: Autem est. Dicit ergo: Secundum opinionem
quidem et ex solum dyalectice sillogizantibus (?) est
quod hic solum intendit sic: ex quibus contingit id est contingere
est vel qualitercumque fiat sillogismus id est probabilis et opina-
bilis sillogismus vel qualitercumque fiat ex verisimilibus id est ex opina-
bilibus ut licet alia linea (?) sillogismus esse et si ad veritatem
est eorum que sunt a b medium autem non vere sillogizatum
per hoc id est sillogizatum per hanc propositionem sillogizatur est demon-
stratio. Quod dicit quod si eorum que sunt a b id est si hec propositio a b in veri-
tate habeat medium id est in veritate sit mediata dum
tamen non videatur id est dum probabiliter appareat esse non
mediata sufficit ad sillogismum dyalecticum ad veri-
tatem autem id est ad sillogismum secundum veritatem oportet intendere ex
hiis que sunt immediata secundum veritatem. Licet autem
se sic suppositio (?) demonstratio quod non procedit ex hiis
que videntur sed ex hiis que sunt secundum veritatem.
¶ Sillogismus autem quod immediata propositio est quod non est
altera prior. Sed non habet propositionem priorem hic per esse
dicitur vel secundum veritatem vel secundum probabilitatem. Cum ergo ad
capere aliqua propositio ad probandum a d sed illa licet
aliquam priorem oportet quod resolvatur in suam priorem similiter
id est per quam probatur a d vel debet esse per se nota vel debet
reduci in per se notum. Ergo cum dyalecticus quam demonstra-
tor sillogizat ex primis et immediatis vel ex
hiis que reducuntur in prima et immediata aliter
tamen iste aliter tamen ille. Nam dyalecticus sic sillo-
gizat secundum probabilitatem sufficit enim dyalectico quod
probabiliter videatur propositio accepta esse immediata
quod fit cum ab omnibus vel a pluribus acceptatur. De-
monstrator autem non sic. Nam cum ipse ad generandum
scientiam que non est nisi verorum oportet quod procedat
ex immediatis vel ex hiis que reducuntur ad
immediata secundum veritatem non secundum opinionem. ¶ Sillogismus et quod
specialiter fecit mentionem de a b dicens quod si eorum que
sunt a b est medium id est si est medium inter a et b id est si hec
propositio de b est a non est immediata dum tamen videatur
et appareat immediata hic sufficit dyalectico. Specialem
mentionem fecit de a b intelligens per hanc propositionem
maiorem. Nam hec magis debet esse immediata quam
minor; ergo debent esse immediate et potissime maior
in qua maxime stat vis sillogismi. ¶ Dubitaret
forte aliquis quid faciat ad propositum assumere quod
demonstrator procedit ex immediatis secundum veritatem.
¶ Dicendum quod intencio in hoc capitulo est ostendere quod non omnis
veri sit demonstratio, nam in infinita dicetur quod idem est
intendere sed demonstrationes in infinitum veniunt
et si demonstratio est omnis veri. Si ergo sufficeret demon-
stratori procedere secundum probabilitatem, ipsa principia possent de-
monstrari et non oporteret (?) quod dyalectica ad omnium methodo-
rum principia viam habet. Si ergo ipsa principia possent demonstra-
ri omnium esset demonstratio ut ergo ostendat quod non
omnium sit demonstratio assumit quod demonstrator non per-

cedit ex immediatis probabili. sz s' vitiate
Deinde cum d. quoniam aut. dat differentiam inter ea que
sunt per accidens et per se ut ostendat quod demonstrator non
procedit ex hiis que sunt per accidens sz per se. circa quod
tria facit. quia primo dat aliqua non esse per accidens. secundo expo
se quod appellat esse per accidens. tertio ex hiis que dixit
concludit aliqua esse per se ex quibus demonstrator proced
sed ibi dico aut. circa ibi sunt g' quedam. d.
g. quoniam d' est quod ipsum quod de alio predicatur non
per accidens q.d. quod est dare aliqua predicata non per acc.
Deinde cum d. dico aut. exponit se quod
appellat per accidens dicens. dico a' per accidens super
predicari ut alb. dicimus id esse hominem non sic di
centes et hominem album. q.d. quod h' id s. alb. est ho
et ho est alb. quilibet est per accidens sz non similiter. i.
non eodem modo. quod declarat d. quod quidem. i. cum non
alterum aliquid sit alb. album est ho. i. album
predicatur de homine non quia aliquid alterum sit alb.
sz quoniam accidit homini esse alb. Dubitaret
forte aliquis quomodo aliter est per accidens. alb. est ho et
ho est alb. Dicendum quod alb. est ho est per accidens d.
et idem sibi et idem habitudinis predicati ad subiectum. idem. n.
sibi est per accidens quia accidit albo quod subiciatur.
Nam albus non subicitur quia albus sz subicitur ratione
alicuius sibi in quo habet esse albedo albus quod est ho.
quia sor. in quo fundatur albedo est ho. Rursus albus
est ho est per accidens ratione habitudinis predicati ad subiectum
quia h' duo albus et ho habent habitudinem per accidens
non per se sz h' ho est albus per accidens uno modo nam
non est per accidens ratione sibi. ut quod accidat homini
quod subiciatur ho. n. d' ad quod est aptum natum subi
ci. Et ideo intendit cum quod cum dicimus quod h' propositio ho
est albus non est per accidens ratione sibi. et quod ho de quo
d. ad quod est aptum natum subici. non intendimus
per h' concludere particularia et particulare hominis
ut puta sortes non est a'd a. communiter ab homine
ho g. quecumque subicitur albo per sortem non subicitur
ei per ad quod sit communiter a. ab ipso. aliter itaque al
bum est ho. quia sor. cui accidit album est ho. et
aliter ho est albus quia sortes cui est ho est albus
Nam albus subicitur homini per accidens. i. per a. communiter
ab ipso ut per sor. ho tamen subicitur albo. non per a.
communiter ab ipso. g. h' propositio ho est albus non est per
accidens ratione sibi sz est per accidens ratione habitudinis predi
cati ad subiectum. ut quia album ad hominem habet habitudi
nem per accidens ideo aut quod albus aut est ho. i. quod al
bum predicatur de homine. Nota quod h' accipiatur
ex propositio cum sonet littera Sonat aut littera albus
est ho. i. albus subicitur homini. Sz d. expoi album quod
est ho. i. est predicatum hominis vel predicatur de homine
i. h' propositio ho est albus in qua albus predicatur de homine
super est per accidens non quod alterum quod sit albus. i. non
ratione sibi. sz est per accidens quoniam accidit homini esse album
i. quoniam est accidentalis habitudo predicati ad subiectum.
Est g. diligenter notandum quod illa que sunt per se in
genere illa sunt apta nata subici et suis super
oribus et suis proprietatibus ut albedo per se subicitur
colori et per se subicitur est' Sic et albedo per se sub
icitur suis proprietatibus ut si disgregare est proprietas
albedinis ista erit per se albedo disgregat Sicut
ista est per se triangulus habet tres. Nam licet triangulus sit acci
dens habet tamen suas proprietates. Nam unum accidens potest esse
proprietas alterius accidentis ita licet albedo sit accidens
potest habere suas proprietates quibus per se subicitur. unum n.
accidens potest esse per se subiectum alterius et quod de isto loquitur demonstra
tor ea g. que sunt per se in genere sunt apta nata
subici et per accidens est quod subicitur sz quia concreta non
sunt per se in genere ut quod iustum non est in genere sz in
tegra talia et denominativa quia implicat subiectum et iustum
et album quia implicat id in quo est iusticia et albedo ideo
talia subiciuntur per accidens quia non subiciuntur ratione sui sz
ratione sibi. quod implicant Si g. ea que sunt in genere im
plicant subiciuntur non per ibi esse per accidens ratione sibi sim
se sz ratione habitudinis predicati ad subiectum. cum g. ho sic
quod per se in genere ho est albus non est per accidens ratione sibi
per se. ut ratione alicuius alterius quod implicat ho de quo non
communiter predicatur. sic albus subicitur per accidens ratione alicuius
alterius quod implicat de quo non communiter predicatur sz solum
est per accidens ho est albus. quia accidit homini esse album. i.
quia est accidentalis habitudo albi ad hominem predicati ad subiectum
Deinde cum d. sunt g. ex hiis que dixit conclud
aliqua esse per se ex quibus procedit demonstrator. d. quod sic
g. quedam habent que per se predicantur et super talia predi
cata sunt habentes ex quibus procedit demonstrator Dubitaret
forte aliquis. quare distinctio h' ponitur inter per se et per accidens
ratione voluit eligere ea que sunt per se ex quibus
demonstrator procedit. Ideo quod intentio eius in h' capitulo
est ostendere quod demonstrationes non vadunt in infini
tum. et quod omnis rei non est demonstratio Si g. demonstra
tor possit accipere ea que sunt per accidens quia talia sunt
indeterminata et quodammodo infinita. demonstrationes
quodammodo irent in infinitum. sz quia accipit ea que
sunt per se que in quantum h' genere sunt certa et determinata
ideo ex h' statim apparere potest quod demonstrationes non va
dunt in infinitum primo g. accipit videlicet quod demonstra
cio procedit ex immediatis s' vitiate mg. debuit

huic veritati quod omnis rei non sit depravatio quod erit devenire ad aliquid primum et indivisibile quod per virtutem denudare non posuit. Quod vero hic sic assumitur quod distinguit de potentia et per actum ut ostendatur quod denudatio procedit extra hiis que sunt per se magis defuit huic veritati quod denudationes non vadunt in infinitum. Est ergo intentio philosophi quod cum dicitur dicatur ad per actum vel idem sibi per se et idem habitudinis pertineat ad sibi. vel idem habitudinis tamen quod est dare aliquid per se quod non sunt per actum aliquid in modo et extra talibus procedit denudatio et quod talia sunt certa et determinata. In quibus genere ideo non est procedere denudationes in infinitum procedere. Tunc secundum illa pars sic ergo c. In qua postquam assumpsit necesse ad propositum causam de termino extra quod d. f. quod extra processum in infinitum primo movet questionem quod de quibus illi ibi quod quidem ergo non quod est per d. f. quod primo movet quod ascensum et descensum et medium. Sed quod tales quod in terminabilibus locum non habet. i. Sed in terminabilibus est primo d. f. quod primo movet tales quod in determinationibus affirmativis. secundo in negativis ibi. Sed autem dico et in privativis. est primo facit per quod in quibus sillo est dare tres terminos secundum primo movet quod de minori extremitate ut in capitulo a minori extremitate contingat in infinitum ascendere sursum. secundo de maiori ut in capitulo a maiori contingat in infinitum descendere deorsum. tertio de mediis ut in medio inter maiorem et minorem extremitates possint esse infinita media. secunda ibi et iterum si de a. tertia ibi. amplius numquam. Dicit ergo sic. ergo c. i. minor extremitas quod ipsum habet non sit in a. et sit ita in terminum quod non sit sub eo. in hoc autem c. sit b. primo i. immediate et non est ad medium et nullus secundum medium inter a. b. c. et iterum si sit i. b c. vel ut habet aliquid tertius in c. secundum et hoc sit. c. sit in b. Numquid ergo sic ascendendo necesse est et hoc sit in hoc stare aut quod in infinitum ire q. d. habeant se ista quod secundum predicta c. b. e. ita quod c. sit ultimum et super se immediate sit b. et super c. sit i. et c. sit ergo b. procedet in infinitum sic ascendendo vel est status. Dubitatur forte alicuius quod videtur quod ista questio non sit de minori extremitate. Sed minor extremitas supponitur et queritur utrum sit ascendere in infinitum super maiores extremitates.

Ad hoc quod ista questio non est de minori extremitate secundum se nisi de minori extremitate ut comparatur ad inferiora. Nam licet dicatur ultima quam nichil concludit in terminis tamen actum minori extremitati comparari ad inferiora. Sed per se est quod comparatur ad superiora. Sic et maior extremitas non per se comparatur ad superiora. Sed ad inferiora. questio ergo de ascensu magis est propria minori extremitati ad ascendendum et quod de descensu est magis propria maiori extremitati ad descendendum. Patet quod cum a dicitur extrema parte sive terminum extra parte non habet neque sunt neque terminum quod infinitum igitur notum est. et denominatio dicitur fit a noto non dicitur fit denominatio ab eo quod post infinitum. Sed ab eo quod post finitum et extra hoc finite et terminate post minor extremitas requiritur utrum extremitate possit ascendi in infinitum a minori i. extremitate dicitur denominari hec questio que post finita non a maiori que post non finita. et cum dicitur quod minor supponitur. licet supponatur secundum se non supponitur secundum ascensum immo si vellemus possemus dicere quod cum questiones sint extra loco medio huius quod vero scimus et sciam sit de passione et illo in hac quidem tamen subiectum scilicet minor extremitas tamquam passio utrum extremitate possit procedi in infinitum erit ergo quod vero scimus passio ascendere sursum ad infinitum possit competere huic subiecto videlicet minori extremitati. Deinde cum dicit et iterum. movet questionem de minori extremitate in descendendo. et primo d. f. quod primo facit quod dictum est. secundo dat solutionem in hanc questionem et premissam ibi. differt autem dicit ergo et iterum vel et quod idem si de a. quidem i. de maiori extremitate non predicetur per se et nulli sit super ipsum a. aut sit i. c. prima i. immediate medium autem i. c. quod extra medium inter a. et a. sic in nullo priore i. non sit in aliquo priore quam in a. i. sit immediate in a. et c. quod post tale medium inter a. et a. sit in g. et h. i. g. sit in b. i. ista quatuor se habeant per ordinem in descendendo a. c. g. b. Numquid necesse est stare hic vel stare in hoc aut per modum huius i. per hunc processum in capitulo s. ab a. supremo quod non licet ad superius quod in infinitum ire i. in infinitum descendere. Deinde cum dicit differt autem. dat solutionem in hanc questionem et precedentem dicens. differt autem hec s. questio vel differt autem hec s. questio a priori s. quidem tamen hec eadem questio que est prius posita i. questio prima est utrum quod est incepturum ab hoc quod in nullo est alio. Sed quod est in illo i. numquam quod incipe ab infimo et in infinitum sursum ire alterum autem i. altera questio est. incepturum ab hoc i. a supremo quod quidem ipsum de alio predicatur de illo autem nullum q. d. quod altera questio querit utrum incipe ab aliquo sic supremo quod nullum predicatur de ipso sed ipsum de aliis quod deorsum descendere et sic descendendo in infinitum ire. prima ergo per suppositum ultimum requirit utrum sit in infinitum ascendere sursum secunda questio est altera. et differt quod per suppositum supremum requirit utrum sit in infinitum

descendendo deorsum. ¶ Deinde cum dicit "Amplius quoque". Monet quod cum de mediis certum sit quod dictum est, post facit quod dictum est. Secundo ostendit quod tales conclusiones contrahantur et ad quod deducant ibi "Est autem et his". Dicit ergo quod amplius super hoc quod dictum est de ipsis mediis, si nullum sit infinitare media determinatis extremis et compositis sed dico autem ut si a sit in c, ita quod sic determinata ista extrema, ut neque sit c super a et neque sit infra c, et medium ipsorum sit b, id est b sit inter a et c, ab ipso autem b et ab a alterum, id est inter b et a alterum sit medium ut puta d, et iterum alia, id est et iterum media ...orum sunt inter hec media sive alia media, si nullum et hoc infinitum abire ita quod semper erit medium et mediorum media in infinitum, aut impossibile est super hec media in infinitum procedere.

¶ Deinde cum dicit "Est autem et his". Ostendit quod tales questiones nec extreme et ad quod deducant dicens: "Est autem et his intendere idem esse super si extra et si demonstrationes in infinitum veniunt et si demonstratio est omnis vel aut ad invicem terminatur", id est terminetur et hoc alia litera. ¶ Dico autem quod in infinitis non est dare primum, si mundus fuisset ab eterno non esset dare primam pluviam neque primum hominem, ita quod nullus esset homo qui non esset genitus ab homine. Ita si propositiones demonstrationis vadunt in infinitum nulla erit propositio prima, nulla erit propositio que non possit demonstrari. Sic ergo idem est querere utrum in ascendendo ab hoc homine et ulterius natus est utrum sit semper dare hominem ab homine in infinitum, hoc nomine querere est idem querere quod utrum sit dare primum hominem, ita in querere utrum semper propositio possit confirmari per propositiones in infinitum vel non, et querere utrum sit dare propositionem primam et indemonstrabilem vel utrum omnis vera sit demonstratio est idem verum quod ad. ¶ Non in quantum terminat vel ipse est, vel est per alia terminatum, quod autem non est terminatum non est reducere ipsum in terminum nullo modo terminare. Patet ergo quod si in propositionibus demonstrativis esset processus in infinitum nulla propositio esset terminata neque ullam propositionem esset reducere in terminum. Si nulla ergo propositio terminaretur, neque faceret fidem de aliqua, neque ulla demonstratio confirmaret aliquas demonstrationes neque terminaret aliquas. Querere ergo utrum talia vadant in infinitum vel non est querere utrum propositiones demonstrationis una faciat fidem de alia vel una terminet et concludat aliquas vel non.

¶ Deinde cum dicit "Similiter autem dico". Ostendit quod has questiones fieri in affirmativis posse sicut in negativis, dicens: "Similiter autem dico et in privativis", id est in negativis syllogismis et propositionibus, ut si a quidem non inest nulli b, pro ut vel est in nullo b primo, aut est ad interiora, id est intermedia ut habetur alia litera, cui priori non inest a, ut si non est in c quod c est in omni b, et iterum in hoc c est in aliquo priori ut si c est in d quod est in omni f, et nichilominus in hiis autem infinita sunt super priora in quibus prioribus non inest super a, aut stant super in talibus et non est procedere in infinitum. Ut ergo ista magis pateant in terminis specialibus dicemus quod nullum b est a, id est nullus homo est quantitas. Sit ergo a, id est quantitas, non inest ulli b, id est nulli homini primo, id est immediate, ad erit in terminum, id est in terminum medium a quo prius removebitur a, id est quantitas, ut puta sit id c, id est aliquid quod c est in omni b, id est in omni homine. Sit iterum hoc c, id est aliud est in aliquo priori ut puta si aliud est id quod est in omni f, id est in omni corpore. Erit ergo processus in talibus in infinitum, ita quod semper erit dare ad prius et ad superius a quibus prioribus non inerit, id est a quibus per prius removebitur a, id est quantitas, vel non erit sic procedere in infinitum sed erit in talibus status. ¶ Non autem quod idem est medium negativa si nullum b est a, id est nullus homo est quantitas, quod aut est super b vel quod aut est super a, si neque b neque a erit in aliquo toto, ista esset immediata nullum b est a ut est in superioribus patefactum. Si ergo est mediata aut erit super b vel super a. Si autem non est mediata quod aut est super b, id est ergo medium quod erit inter b et a, vel id medium quod erit ad probandum nullum b est a erit super b. Sit ergo c. Si autem adhuc non est immediata nullum c est a, adhuc erit aliud super c. Procedere ergo in infinitum in negativis est procedere in infinitum in affirmativis, quod non esset c super b et d super c et sic albedo nulla esset medium extra b ad probandum nullum b est a et quod dictum est de b, tale dicitur est de a, quod si idem esset medium nullum b est a, quod aut esset super a quod prius removetur ab ipso b quam a. Si adhuc non esset propositio immediata adhuc oporteret dare aliud super illud non esset. Ergo processus in infinitum in negativis nisi esset processus in infinitum in affirmativis. ¶ Deinde cum dicit "Sed in convertibilibus". Ostendit quod tales questiones in convertibilibus non habent locum dicens sed in convertibilibus non habet se sic quod super sit ibi assignare superius et inferius nec est ibi ascensus et nec descensus, idem autem quod non enim est in eis predicabilibus de quibus dicitur prius aut ulterius, omnia enim ad omnia se habent sic sibi, id est convertibiliter et eodem modo, et si sint in infinita talia, scilicet convertibilia predicantur de ipso, id est de aliquo convertibiliter in utroque super prius sunt talia predicata vel talia predicata infinita, quod dicit quod talia predicata erunt in utroque parte, id est ita erunt obiecta sicut predicata ex eo quod convertibilia sunt, ad eundem partem potius ut inde potest enim semper fieri in talibus de predicato subiectum et econverso. Non sibi contingat convenire alia est litera dicit: non non sibi contingat convenire ita enim habet alia translacio et est correctio litera quod dicit quod poterit esse dubitatio in talibus cum

abilibus sed non sibi continentur et si non sint simul continua sed hic quidem secundum actum id est continentur actualiter. Iterum aut sicut predicatum id est continetur sicut esse in predicatum hic nisi modo diffinito. proprie continetur de aliquo sed dicto continentis esse in hoc proprie aut manat de genere actibus non est ergo dicta in continentibus secundum quod et sunt sed secundum esse esse in et accidentale. Item quoniam contingit et cetera.

Quod quidem postquam philosophus posuit conditiones de ascensu et descensu et de mediis in proposita exempli de quibus illa esse quod dicit quod hic conditiones abbreviat reducendo eas ad paucio res. Secundo conditiones abbreviatas determinat ibi Sed quod tunc locus prius primo sciendum quod hic conditiones abbreviantur de primo et conditiones de mediis reducuntur ad conditiones de extremis et si non est incipiendo a maiori extremitate descendere in infinitum et si non est incipiendo a minori ascendere in infinitum non erunt media infinita. non ergo possunt esse media infinita nisi et vel est infinitus ascensus incipiendo ab extremo infimo vel est infinitus descensus incipiendo ab extremo supremo. Secundo abbreviantur hic conditiones et conditiones de privativis reducuntur ad conditiones de affirmativis sicut ut supra diximus non potest esse infinitus processus in negativis nisi et est in finitus processus in affirmativis duo ergo facit. Primo quod hic duplici modo abbreviat hic conditiones nam primo facit hic reducendo conditiones de mediis ad conditiones de extremis. Secundo reducendo conditiones de negativis ad conditiones de affirmativis ibi modo est aut. et primum tamen secundo et secundo apponit quod intendit. Secundo exponit quod dixerat. Tertio probat intentum. Secunda ibi dico aut. tertia ibi si n. a. dico ergo quod modo est eadem quod non contingit media infinita esse si stent predicata in sursum et deorsum et dico quod si est stare in extremis quod nec non contingit in infinitum ascendere nec descendere. erit stare in mediis quod non erunt infinita media. Deinde cum dicit. dico aut. exponit quod dixerat exponit enim quod est ire sursum et quod deorsum dicens dico aut sursum quod est in magis universale. hic est enim ire sursum incipere a magis particulari et ire in magis universale deorsum aut super ire est in magis particulare. Nota aut quod sicut eadem est via que est ab athenis ad thebas et a thebis athenas attamen differunt secundum modum se habendi vel secundum modum incipiendi et finiendi 18

diversa. et una incipit ab athenis et finitur in thebas. alia a thebis et finitur in athenas vel declarari hoc intendit philosophus Sic idem est spacium per quod ascenditur et descenditur in linea predicati Sed differunt quod est ascensus incipere a particulari et tendit in magis universale. et est descensus se habet e contrario. Deinde

cum dicit. si n. a. probat principale intentum. cum quod dicit. et primo facit quod dictum est. Secundo removet quandam cavillationem cum hic secundo ibi necesse n. dicit ergo si n. a. predicatur de c. infinita sunt media in quibus est b. id est que significantur per b. modo est quod contingit utrique quod de a. in c. ad c. in deorsum alterum de altero predicari in infinitum antequam n. veniat in c. infinita media sunt et a. c. id est ab ipso c. in sursum infinita super contingit pertransire et sic hoc impossibile et ipsi a. et c. in proposito est esse infinita media. Nota aut intendit philosophus esse quod est impossibile infinita esse media. oportet esse statum in extremis nec ponamus quod extrema sint a. et c. id est sibi et hoc media sint continua autem aliqua et certa talia. autem omnia significentur per b. constat aut quod antequam deveniatur ab a. in c. id est a sibi in hominem quod oportet omnia b. id est omnia media pertransire et certa talia sunt infinita. Infinitum ergo poterit esse talis descensus quod numquam ergo incipiendo ab a. deveniemus in c. et non contingit infinita pertransire hic aut est contra ypothesim positum est n. descensum esse finitum. Si ergo descensus est finitus oportet quod media sint finita. hic idem est si incipiemus a. c. in ab homine et ascendemus in a. id est substantiam. infinita n. esset pertransire Si ergo sunt hic impossibilia quod sit ascensus infinitus et descensus finitus necesse est inter a. et c. esse media finita. extremo ponimus ascensum et descensum finitum. Nota quod quedam textus habent bis contingit habent n. talem litteram modo est quod contingit utrique quod ab a. ad c. alterum de altero contingit predicari in infinitum Sed ibi non debet esse nisi semel contingit ut patet ex dicta translatione que et hic habet correctiorem litteram. Nota quod textus habet ergo esse sibi b. in positio sunt et est corrupta littera debet dici sibi vel hic alia translatio tamen quod vellet possumus litteram exponere sicut litteram ergo esse sibi b. id est si media in posito sunt super transire. si ponatur infinita ipsi a. et c. in proposito est esse infinita media quod super ponitur postea finitus ab a. in c. et cetera. Deinde

cum dicit. necesse n. removet quandam cavillationem. quod esse protracta sicut possumus esse quod dicit. et primo ponit hic cavillationem. Secundo eam removet ibi Nichil differt

dicat ergo quod necesse n. est super dicta Si aliquis dicat quod hic eadem que sunt a. b. c. id est si media et extrema que intelliguntur per a. b. c. sunt ad invicem contingentia id est proxima et propinqua contra et necesse est media super talia esse accipere id est esse infinita quod dicit quod si a. b. c. id est si media et extrema sunt ad invicem continua vel continue se habentia quod talia media esse accipere id est esse infinita. Sed si non sunt continua vel continue se habentia supplendum est quod dicere cavillator quod possunt esse infinita media. Nota aut quod per a. c. intelligit extrema per b. media ergo a. b. c. esse ad invicem contingentia est media inter se et media cum extremis

esse ad invicem contingentia id est continue vel consequenter se habentia.
Alio modo instantia cavillacionis secundum quod tibi consistere nam
inter duo extrema possunt esse media infinita que nec
inter se nec cum extremis sunt contigua id est consequenter se habentia
ut inter duo puncta extrema sunt infinita puncta media
que nec inter se nec cum extremis sunt contingentia. Cavil-
laretur ergo adversarius quod si a. b. c. id est si media ad invi-
cem et cum extremis sunt contingentia id est sunt continua
vel contigua vel consequenter se habentia necesse est talia
media esse accipere. Sed si non sunt contingentia possunt
esse infinita. Sed ut patebit dum tamen sint media tactu
non refert ponere ea contingentia vel non ponere.
Alio modo quod in hiis in quibus est infinitum est accipere media
infinita ut si mundus fuisset ab eterno in tempore ab hac
die ultimo in quo sumus possemus semper accipere diem
alium semper diem alium aliter in infinitum nunquam tamen deveni-
remus ad diem primum hoc tamen non obstante dies se ha-
bent consequenter quia statim post unam diem est alia dies. Sic
et si esset possibile quod mundus fuisset ab eterno et esset da-
re primam diem semper possemus accipere diem post diem
nunquam tamen deveniremus ad hanc ultimam diem
et in talibus que vadunt in infinitum non differt accipere
consequenter vel non consequenter ut patet in numeris possumus enim accipere
semper consequenter et dicere unum duo tres quatuor et possumus acci-
pere non consequenter et dicere quinque decem viginti et sic in infinitum in
hiis est alia via quod accepta sunt finita. Sed postea
que sunt accipienda sunt infinita. Si ergo accipiantur talia con-
sequenter vel non consequenter semper que postea accipienda sunt sunt
infinita et nunquam incipiendo ab uno extremo excepto infi-
nita sunt media nunquam deveniemus ad aliud extremum. Sic ac-
cipiantur media consequenter sive non consequenter accepta erunt
finita sed que postea accipienda sunt semper erunt infinita
vel ergo dicendum quod non sit status in extremis et quod non sit de-
venire ab extremo in extremum vel si est devenire ab
extremo in extremum oportet quod media sint finita. Deinde cum
dicit non differt solvit cavillacionem dicens
quod non differt non refert supradictum sic cavillare quod nun-
quam accipio eorum que sunt b. id est si accipio aliquid
eorum quod est b. erit ad a. aut ad c. infinita media
aut non quod si vel erunt infinita media inter b. et a. et non
inter b. et c. aut non erunt infinita media inter b. et a. sed
inter b. et c. et libet a quo incipio iam primo sunt
infinita vel iam positum est primum quod sint media infinita
sive accipiantur talia media statim id est consequenter se habe-
ntia sive non statim id est non consequenter se habentia non differt
finita que accepta sunt post infinita sunt. Alio autem quod
per a. c. ut superius dicebatur intelligitur extrema per b. in-
telligitur media. Si ergo b. id est si media sunt infinita vel erunt

infinita ad a. id est respectu a. vel erunt infinita ad a. c.
id est respectu c. vel non semper erunt infinita ad a. vel non erunt
infinita ad c. propter non contingere quod hic media non sunt infinita
ad a. si sunt infinita ad c. et propter contingere est quod non sint
infinita ad c. si sunt infinita ad a. oportet tamen vel ad a.
vel ad c. infinita esse alioquin non essent talia media
infinita quelibet cum inter a. et c. et inter duos terminos po-
natur infinita b. id est infinita media. Dum tamen talia media sunt
tactu non refert ponere talia media continua vel non
continua sola consequentia ponatur impossibile est inter duos terminos
esse infinita media tactu quia quodlibet est inter duos terminos est
terminatum et quodlibet est terminatum est finitum. Si ergo inter duos
terminos essent infinita tactu infinita essent finita.
Dubitaret forte aliquis quomodo oportet ipsi b. ad a. aut ad
c. infinita media esse aut non esse. Quod quod positum est in sup-
posicione prima quod inter a. et c. sunt infinita media ponamus
quod per a. intelligatur unitas per c. numerus supremus si esset
talem numerum dare per b. numeros intermedios. Si ergo ac-
cipiendo ad eorum que sunt b. id est aliquem numerum intermedium
ut puta denarium vel est ipsi b. id est ipsi denario
ad a. id est ad unitatem finita media et ad ipsum c. infinita aut
econverso. Ergo ipsi intermedio ad a. possunt esse media finita vel
infinita et ad c. possunt esse finita vel infinita ita tamen quod
si ad unum terminum b. habet media finita ad alium terminum
habebit infinita. Semper enim in talibus media accepta sunt finita
et accipienda sunt infinita. Si ergo post hoc tempore ab uno ex-
tremo ab utroque possumus accipere finita et infinita. Unde
quod non est possibile quod incipiatur ab utroque non est possibile
quod medium acceptum ad utrumque terminum habeat habi-
tudinem finitam et infinitam. Si ergo incipio ab a. id est ab
unitate medium acceptum ut puta denarium habebit ad
unitatem finitam habitudinem et erunt finita media inter
denarium et unitatem ad c. autem id est ad supremum
numerum habebit habitudinem infinitam et erunt infinita
media inter ea. Et si esset impossibile quod inciperet a. c. id est a sup-
premo numero medius numerus acceptus ex parte c haberet finitam
habitudinem ad c. et infinitam ad a. Plus ergo loquendo
sua suppositio ponit ad utrumque videlicet quod a. et c.
dicantur determinatos terminos et quod a qualibet possit
incipi et sic est medium acceptum potest habere finita
et infinita media ad a. et infinita ad c. ita tamen quod si ad unum
habet finita ad aliud habebit infinita ut si incipitur
ab a. erunt finita ex parte a. et infinita ex parte c. ut
denarius cum habet finitam habitudinem ad unitatem
et infinitam ad supremum numerum et si esset possibile quod inciperet
a c. id est a supremo numero et acciperet aliquis numerus interme-
dius se haberet ad supremum numerum sicut denarius
ad unitatem esset habitudo contraria quod tunc b. id est numerus ille

terminus intermedius infinita similitudine. ad .c. et infinita ad .a.
patet ergo quod inter talibus possunt esse media infinita. et infinita.

Dubitaretur forte aliquis quod vult dicere philosophus cum dicit
quod contingit considerare si sunt infinita media. sive accipiatur media sta
tim sive non statim. nil differt et ...tur quod sunt post infinita
sunt. Dicendum quod hec dicitur philosophi assumptum ad soluendum
cauillacionem aduersarii. dixit enim philosophus quod unum est.
quod non est possibile quod sic stat terminus. et quod sic possibile procede
re ab .a. in .c. vel econtrario et tunc ipsa .b. i. media sine in
finita. et tunc contingeret infinita perstiterit cauillaret
autem aduersarius quod si accipiatur ipsa .b. i. ipsa media
contingencia et proxima impossibile est esse possibile processum
ab .a. ad .c. et talia media erunt infinita. Sed dicit ad
uersarius quod non est accipere talia media sic proxima in
finita. in .a. et .c. Sed media non proxima dicit aduersarius
possunt esse infinita et tunc erit possibile processus ab .a. ad
.c. et econtrario. Ad quod respondet philosophus quod contingit primum .i. sim
pliciter suppositionem communem. i. principalem aduersarii sunt infinita
media. non refert accipere talia media statim .i. proxima vel
non statim .i. non proxima statim et post binarium est
ternarius post ternarium quaternarius. Si ergo inter unitatem et
supremum numerum accipiatur ista intermedia binarius
ternarius et cetera. accipiuntur media statim. sed post bina
rium non statim est quaternarius et post decem non
statim sunt xv. accipiendo ergo tales numeros intermedios
videlicet quinque. decem. quindecim viginti. et sic in infi
nitum procedendo accipiatur media non statim non refert
autem utrum media sunt infinita. sive accipiatur media statim
sive non statim. accipiendo .n. ab unitate et duodecim. vii. duo
...es sic procedendo et sic accipiendo statim deueniemus ad sup
premum numerum. Sed in accipiendo media non statim et duodecim.
vii. quinque. decem. quindecim. sic procedendo numquam deueniemus
ad supremum numerum. Si ergo accepta erunt infinita
et que sunt post .v. accipienda erunt infinita non est ergo possibile
quod aliquis possit procedere ab .a. in .c. et econtrario .i. ab unitate in
supremum numerum. vel econtrario et tamen sunt infinita media. inter
.a. et .c. sive illa media sint proxima. sive non proxima. Si ergo
est status in extremis .i. si est possibilis processus ab extremo
ad extremum. oportet quod sic status in mediis .i. quod sint finita
media. sive accipiuntur talia proxima sive non proxima.

Item forte dubitaretur aliquis quod videtur unum esse di
ctum aduersarii videlicet quod possunt esse determina
ta extrema et possunt esse transitus ab extremo in extremum et
possunt esse infinita media inter extrema dummodo tamen illa media
media non sint proxima ad invicem vel non sint continue
se habencia. ut potest esse transitus ab uno capite
linee in aliud caput et tamen in linea sunt infinita puncta. Sed
illa puncta non se habent continue. et punctus puncto non
est continuus neque contiguus neque continue se habens.
Dicendum quod non est hic locutio de mediis in potencia sed
de mediis in actu. impossibile est autem esse infinita media
in actu inter aliqua extrema et esse possibilem transitum ab extremo
in extremum sive illa media sint continue se habencia sive non.

Dicendum autem ad hoc. Mencio est autem abbreviatur hic ratio
nes reducendo privativas ad affirmativas esse quod
dicit. quia prius proposuit quod intendit. hic probat propositum dicens
mencio est autem et in privativa determinacione quoniam stat
similiter in predicativa .i. in affirmativa stat in utrisque .i.
in utrisque partibus in sursum et deorsum. et dicit quod si statur
in affirmativa in sursum et deorsum. quod declarat terminis dicendo.
si autem ab ultimo .i. ab infimo. termino stat. .i. ut quod
non est descensus non contingit in sursum in infinitum
ire et exponit se quod appellat ultimum termino stat
dicens. dico autem .i. noto ultimum sub termino sta
tur quod ipsum quidem in nullo alio est .i. de nullo alio predi
catur. Sed in illo alio .i. sed alia predicantur de ipso. et dicit quod
si est status in ascendendo et supra si in est status
in descendendo ut a primo .i. a supremo in unum ter
mino. supra terminum in quo includitur in ultimum .i. in infimum
et particulare ut .s. sic procedendo non sic abire in
infinitum et exponit se quod appellat primum dicens di
co autem .i. noto primum quod ipsum quidem supra de alio
predicatur. Sed de ipso supra nullum aliud dicitur. Si ergo hoc est .i. sic
erit status in affirmativa quod non contingat in infinitum
ire neque in sursum neque in deorsum. et in negativa stabit supra
in sursum et deorsum, cum demonstratur et cetera.

Explicit postea philosophus proposuit hanc
veritatem quod si est status in affirmativa quod est
et in negativa in proposicione ista supposicione statum in
affirmativa probat statum in negativa esse quod cum facit
quia prius facit quod demonstratum est hoc removet cauillacionem
contra. tercio epilogat esse determinatum ibi (memoria)
tercia ibi. quod eodem ergo esse primum cum facit. hoc quod privativa
in triplici figura concluditur prima. prima .n. dicit quod in privativa sic
statur. prius concluditur per figuram primam hoc prius concluditur
per secundam tercio prius concluditur per terciam ibi ista si .b.
tercia ibi. tamen si aliud est. dicit ergo quod est demonstrativum non
esse .i. privativa negativa dicit ergo primo quod tale non esse et
talis proposicio negativa concluditur per figuram primam. et dicit quod
.d. f. quia prius ex supposicione secunda autem quod in prima figura sic
statur est ad proposicionem affirmativam hoc ex hoc probatur
quod sic status est ad negativam. ibi sed alterum dicit ergo
quod autem in supra non esse .a. in .c. quia termino eidem est .b.
quod .s. in esse omni. .b. hoc est minor esse .c. est .b. Sed .a. in
esse nulli in eo est .b. i. nullum .b. est .a. erit enim maior
et sit ergo talis syllogismus in prima figura nullum .b. est .a.

omne c est b. ergo nullum c est a. Si ergo paucitas huius silli volumus reducere ad inmediatas ipsius, dicendum ergo b c, id est ipsius minoris que est affirmativa, si sit aliquid spacii, id est si interpositione accipiatur terminus alter et alter spacii, id est sive magnum sive parvum, necesse est venire in inmediatam. propositionem cum est hec distancia, quasi dicat, exemplo superposito est quod affirmativa vel inmediata b c quelibet habeat spacium sive magnum sive parvum, quod affirmativa est, reducetur ad inmediatam, et ad aliquod terminum sit status. Ostendit autem quod si vellem probare nullum c est a, id est nullus homo est equitas, et assumerem primo b, probando b c, possit esse magne distancie et parve magne, quasi dicat, si per b acciperetur substantia; parve vero si per b acciperetur animal, quoniam non est tanta distancia inter hominem et animal quanta inter hominem et substantiam. Accidit quod quelibet accipiatur b c, inter alterum et alterum spacium, quod affirmativa est, per suppositionem factam reducetur ad propositionem inmediatam. Deinde cum dicit "Secundum alterum", ostendit quomodo reducatur negativa, ut quomodo reducatur nullum b est a, id est nullum animal est equitas. Et ideo ait "Secundum alterum", id est secundum propositionem alteram, ut puta negativam, videlicet nullum b est a. Manifestum est quod si super a, id est si equitas, et si non est in aliquo priori, ut in d, id est si equitas non est, id est removetur ab ipso d, id est ab ipso corpore, prius quam ab ipso b, id est ab ipso animato, non indigebit, id est oportebit, huic, id est d, supponi corpus esse in omni b, id est in omni animato. Et si iterum a, id est equitas, non fuerit in alio priori ab ipso, id est si equitas removetur prius ab alio, ut puta alba, prius quam a d, id est prius quam a corpore, non indigebit, id est oportebit, simpliciter subiectum esse in omni d, et esse quoniam in deorsum statuitur et sursum stabitur, quasi dicat, quod est status in sursum et deorsum super in affirmativis, cum ergo huiusmodi negativa reducatur ad inmediatam, accipiendo scilicet ad superius et predicatum affirmativum, si est status in affirmativis, oportet quod sit status in negativis, et quod sic est erit quedam prima, id est quedam prima in quo non erit a negabitur super a, id est equitas, quasi dicat quod erit dare aliquod terminum primo negabitur equitas, et ibi erit status. Ostendit autem quod si aliquod removetur ab aliquo, ut puta si equitas removetur ab homine, et si eius fiat sillogismus per negativam mediatam, hec non est nisi quia hoc est in aliquo superiori, ut puta in aliquo termino prius non est equitas, prius, id est non est, id est prius removetur vel prius negatur equitas ab aliquo quam ab homine. Rursus si ad huiusmodi ista non est inmediata, nullum aliud est equitas hoc est quia aliquod est superius aliquo termino prius removetur equitas quam ab aliquo. Hec ergo negativa mediata redu

citur ad inmediatam in negativis ascendendo secundum lineam predicamentalem in affirmativis, et quod status est in affirmativis, oportet quod sit status et in negativis. Ostendit quod in ultimum et extremum appellat in quo statuitur. Solum autem est notum aliud est individua et de nullo singularium que de nullo subiecto dicuntur, id est locus de statu in deorsum, et de magis noto ait quoniam in deorsum statuitur et in sursum stabitur. Ergo cum dictum sit quod mediata huiusmodi reducitur ad inmediatam in negativis quod secundum accipiendo sursum secundum sursum per lineam predicamentalem in affirmativis, si status sursum in affirmativis oportet devenire ad inmediatam in negativis. Erit ergo dare primum in quo non erit a, id est oportet dare aliquod terminum primum removetur a. Deinde cum dicit "Iterum si b", ostendit quomodo in negativa sit status prout concluditur per secundam figuram et quomodo ibi fiat; et primo ostendit quod negativa hec concluditur per secundam figuram. Secundo declarat quomodo talis negativa huiusmodi reducitur ad inmediatam. Tertio specialiter manifestat quomodo reducatur ad inmediatam per secundam figuram, ibi "Iterum si". Tertia, ibi "Si vero", continuetur autem sic: dictum est quomodo concludatur negativa per figuram primam. Restat ergo dicere quomodo concludatur per secundam. Ideo ait "Iterum si b", quasi dicat in omni a, hic est maior, videlicet omne a est b, et in nullo c, id est vel sit in nullo c, hec est minor, scilicet nullum c est b. Tunc semper concluditur per secundam figuram a in nullo c esse, quod si b, medium, de a et de c predicetur in premissis de uno affirmative et de altero negative, concludetur per secundam figuram nullum c est a. Deinde cum dicit "Iterum hic", ostendit quomodo propositio negativa sic conclusa in secunda figura possit reduci ad inmediatam, dicens quod iterum si oporteat hanc demonstrare reducendo scilicet ad inmediata, manifestum est quod aut monstrabitur per sursum, id est per eam quam dicta fuit sursum, id est per primam figuram, aut per hanc, id est per secundam figuram, aut per tertiam, id est per tertiam figuram. Primum quidem modum dictum est de tertio. Super dicetur in tertia. Restat super dicere de secundo. Ostendit autem quod hec negativa conclusa in tertia figura huiusmodi reducitur ad inmediatam, quod si concludatur negativa, oportet quod concludatur per aliquam negativam, tunc queretur de illa negativa utrum sit inmediata vel non, quod si non concludetur per aliam negativam donec deveniatur ad inmediatam, verbi gratia si fiat talis sillogismus in secunda figura ut ipse philosophus facit: omne a est b, nullum c est b, ergo nullum c est a. Hec negativa nullum c est a concluditur ex premissis negativis: nullum c est b. Si ergo ista negativa est inmediata nullum c est b, habetur intentum. Sed si non est inmediata, oportet hanc demonstrare, videlicet quod nullum c sit b, vel hic erit per primam figuram vel per secundam vel per tertiam. Quomodo autem fiat per primam dictum est, quomodo per tertiam dicetur

i tertia quis ergo est dicere quando fiat per secundam. Deinde cum dicit Si autem, declarat quando hec fiat per secundam figuram
sillogismus si per b probatur a nulli inesse c ut puta si
per b id est si per aliquod quod inest omni a id est omni homini et nulli c id est nul
li quantitati probatur quod nullum c sit a id est nulla quantitas
sit homo ut puta si fiat talis sillogismus omne a est b id est
omnis homo est alia nullum c est b id est nulla quantitas
est alia ergo nullum c est a id est nulla quantitas est homo
hec ista negativa nulla quantitas est homo sive nullum
c est a conclusa est in secunda figura probando nullum c esse
b sive nulla quantitas est alia. Sed item hec nulla quan
titas est alia sive nullum c est b oportet reducere ad imme
diatam per secundam figuram oportet accipere aliquod ut puta d quod insit omni
b et nulli c ut puta animal quod inest omni alii et
nulli quantitati fiet ergo talis sillogismus omne aliud est animal
sed nulla quantitas est animal ergo nulla quantitas est
alia. Si autem adhuc ista non esset immediata sive nu
lla quantitas est animal accipiemus aliud supra ani
mal quod insit omni animato et nulli quantitati sed ergo in affir
mativis non est ire in infinitum in sursum oportet esse statum
in secunda figura sicut tale figura reducendo negativam. Secundo autem quod
secus variabitur medium autem sic quod dicit quod per secundam
figuram isto modo medium variabitur et isto modo reducetur negativa
ad immediatam ut quod d id est accipietur d ut puta ani
mal quod inest in omni b et in c autem nullo supra est id est quod in
est omni alii et nulli quantitati et ideo si necesse est ad esse
in b quod dicit quod hec nulla c est b non est mediata sed esse
oportet aliquid esse in b, vel d id est animal est in b id est in alia et non
est in c id est in quantitate quantitas enim plus removetur ab animato quam
ab alia quod si adhuc ista non erit immediata nulla
quantitas est animata accipietur aliud supra d id est supra
animatum quod non erit in c id est quantitate et ideo aliter et item sed
hec id est sed d id est si animatum non erit in c id est in quantitate sim
pliciter immediate quod ideo est in d id est supra animatum
quod non est in c vel quod non opertet continue et quia in
finitum non est abire in infinitum necesse est stare et ideo
aliter ergo quando esse id est quando videtur esse id est per affirmativam supra
stabit et in superiori stabit et non esse id est stabit et nega
tiva. Deinde cum dicit Si vel autem, ostendit quando hec fiat
per tertiam figuram, esse quod in ea fiet est per secundam sillogismus in
hac figura secundo ostendit quod modo conclusum in hac figura possit
reduci ad immediatam tertio facit reductionem ad in
mediatam specialiter proxime figuram. Secunda ibi item a.
tertia ibi si vero. Dicit ergo quod esse autem est id est in tertio modo
fit hec ut concludatur negativa in tertia figura quod hec in modo fit
id est si fit in omni b hec est minor omne b est a et vero in
sit in nullo supra b hec est maior nullum b est
c non in omni in tertio c, tamen in a hec est conclusio quoddam

a non est c. dispositus est in hec sillogismus in tertia figura vel
omnes conclusiones sunt particulares variat autem ma
iorem et minorem quantitatem ita quod per a intelligit ex
tremum minorem et per c maiorem alium non esset minor
negativa in illo sed recte in tertia figura. Deinde cum dicit
item aut, ostendit quod modo possit fieri talis reductio
ad immediatam dicens item autem hec videlicet nul
lum b est c si non sit immediata et debeat reduci
ad immediatam aut hec erit per supradicta id est per
primam et secundam figuram autem demonstrabitur sillogismus id est per tertiam
figuram appellat in hec demonstrari gratia quod fiat hec redu
ctio et demonstratio eo modo quo facta est conclusio quia
facta est per tertiam figuram non tunc fiet hec sillogismus cum fiet
per tertiam figuram et si sit dicit quod illo modo in id est per primam et secun
dam figuram statur quod dicit quod omnino sit est quando sit status in re
ducendo negativam illo modo scilicet per primam et secundam
figuram. Restat ergo solum dicere quando sit status
si fiat reductio per tertiam. Illud quod autem redu
cere propositionem mediatam ad immediatam non est
facere quod propositio mediata sit immediata sed hec
est semper procedere in propositionibus donec in premissis accipi
antur propositiones immediate cum ergo facta fuerit talis sillogismus in
tertia figura nullum b est c omne b est a ergo quoddam a non
est c. Sed ista conclusa est per propositionem immedia
tam. Hec teneat quod si non tunc nullum b est c tunc
fuit premissa negativa item oportet prosillogizare do
nec deveniatur ad immediatam quod qualiter fiat per primam et
secundam dictum est. Restat ergo dicere quando fiat per tertiam.
Deinde cum dicit Si vero sic est, ostendit quando fiat
talis reductio per tertiam dicens si vero sic est vide
licet quod oportet facere talem reductionem per tertiam figuram quod dicit
si hec nullum b est c non fuit immediata et oportet
prosillogizare in tertia figura accipietur semper aliquid sub b quod removeatur a c et illud non est in decorum sub abire in infinitum
oportet alicubi stare et ideo autem quod accipietur b in esse o id est ac
cipietur medium e quod sit sub b et cui insit b in quo
supra e c non est omnino id est aliquid est c removetur ulterius
hec item sillogismus id est item sub b accipietur aliud quod remo
veatur a c. quod autem concessum est stare in deor
sum in medium est quod stabit et in c quod non est in e vel in aliquo
accipietur e sub e medium sub medio donec deveniatur
ad aliquid in quo sit status sub quo non ulterius sit ac
cipere aliquid quod removeatur c. Dubitatur
forte aliquis de reducendo plus et propter hoc dubitavit
quod reducatur magis particulares ad magis universales ut
isto modo dicere esse statum tantum in prima et in secunda figura et non
est abire in infinitum in sursum. Sed constat quod in demonstra
tionibus et in magis in demonstratione potissima omne

cum sit contradictionis sup vacuum est quod demonstrato
rem laborare ad probandum esse statum in utroque
Sed quia in demonstratione ingrediuntur duo genera principiorum
unum secundum rem ad secundum virtutem. principium .n. propositio. et conti
bilia cuiusmodi sunt diffinitiones diuerses quia quoque passionis
siones ingrediuntur demonstrationes secundum rem. principium vero
omnia. ut communes animi conceptiones que vocantur
dignitates. ingrediuntur secundum virtutem. non quod esset deue
nire ad ista. et in esse principia resolue. dicta
non contingeret stare non contingeret demonstrare hec autem
communes animi conceptiones sumuntur ex supremis predica
bilibus ut puta ex ente et ex partibus entis secundum
hec principium decem quod est vel non esse sunt sub ex ipso ente. Sed
ab esse libus esse illa deinde sunt ex partibus entis que est
per entis dicit quod quia non sit status in predicatis et quia non
sit deuenire ad suprema predicabilia est negare omnes
animi conceptiones et per consequens est negare scientiam. et de
monstrationem. necnon quod sunt plus probare statum in
predicatis ne contingeret ponere processum in infinitum et
per consequens ne contingeret negare quia non esset deuenire
ad propositiones primas et immediatas cuiusmodi potissime sunt
communes animi conceptiones et dignitates tales .n. propositiones
per anthonomasiam sunt prime et immediate.

Illud forte dubitaret aliquis dicendo quia in precedentibus
dicebatur videlicet quod tales demonstrationes non habent
locum in conuertibilibus ut .n. quia demonstrator potissime
de conuertibilibus se debet intromittere. Sed quia
posterioristica dat artem demonstrandi specialis autem
scientie proprie demonstrantur. docet .n. posterioristica quia
demonstratio dicitur esse ex conuertibilibus. Scientie tamen speciales
demonstrant et ad demonstrandum accipiunt illa conuer
tibilia. Talis quoque posterior non tradit scientiam secundum modum
scientie. sed solum spectat quoque ad posterioristicam ostendere
propositiones esse disciplinam secundum rem non solum speci
ficare ad ipsum tradere hanc artem generalem quia que
disciplina dicitur ex propriis demonstrare et sic spectat
ad posterioristicam tradere hanc artem generalem quia que
disciplina dicitur ex propriis demonstrare. ita spectat ad
posterioristicam tradere hanc artem generalem quia principia propositiona
sunt in omnia soluenda immo logica magis est de
quibusdam communibus quia de propriis potissime spectat ad
logicam probare statum quia sic deuenire ad eadem
communia sunt ad istas propositiones generales que sunt pri
me et immediate ultra quas non est procedere et quia tales
reductio non fit per conuertibilia ideo talem redu
ctionem dicitur non habere locum in conuertibilibus Illud
forte dubitaret aliquis utrum in conuertibilibus habeat ali
quem locum talis reductio Sed quia quantum ad presens

spectat. dicendum est ordo in rebus predicationis et talium
utrobique ordinem est reperire sub et supra et
quantum ad res que in predicabilibus .n. est reperi
re sub et supra quia species est sub genere et genus supra
speciem est et ibi reperire conuenientiam et veritatem
quia dicto esse diffinito et econverso ipso conuertitur. Sed in
tordine causalitatis esse supra causam. et quoque est per
se causa alicuius id est supra ipsum. In talibus autem causa
litatis veritate hec quia dicendum ipso in de. di. no. quia
recipimus conuersionem Si quoque accipiatur esse presentia
erit ibi conuersio de per se .n. sic ita est cum esse sic
eclipsis. quia non econverso. Sed si accipiatur esse per accidens
ut puta si accideret quia omne album esset musicum
et econverso. et reuerteretur cum musica et affligeretur album
hec esset conuenientia quia cum bene musicum affligeretur cum
albi sic econverso. Secundum quod utrobique ordinem. est status secundum
in ordine predicabilium est deuenire ad aliquid quod non
ulterius reducatur in aliquod predicabile. In ordine autem causa
litatis sed quia hic genere est dare aliquid per se in illo genere per
autem utrobique ordinem procedit ad immediata non secundum
ordinem predicabilium procedit ad immediata. que
ingrediuntur demonstrationem secundum virtutem per ordinem causa
litatis ad immediatam et ingrediuntur demonstrationem
secundum rem. ut si hec passio inest subiecto mediante aliqua
passione. et alia passio mediante alia passi
one est deuenire ad aliquam passionem. et immedi
ate. egreditur aliqua propositio quoque sit circa passionem illo
potest esse premissa. in illo demonstratio Sed per quia hic non
erit conclusio. quia si concluderetur talis passio secundum quia hic hoc
esset solum per diffinitionem subiecti quia magis subiecta eum forte enim sunt
principia subiecti sunt causa omnium accidentium que sunt in ea. dicen
do quoque subiecti ex aggregatione principiorum subiecti dicentis quia potest
esse medium ad probandum talem passionem Sed dicendo subiecti
non est causa aliqua a subiecto. Demonstratio autem dicitur esse per causam
aliquam a subiecto. et ab eo quia predicatur de subiecto. ut si habere
tres probatur de triangulo per habere angulum extrinsecum quia habere an
gulum sic quia aliquam. abuerit. dicamus quoque quia prima
passio secundum quia hic est in demonstrationem de subiecto. ut autem possit
aliquam demonstrare declarabitur cum dispicietur de ma
demonstrationis. Illud autem scire sufficiat quia conuerti
bilia secundum quia conuertibilia non sunt utilia ad reducen
dum propositiones mediatas ad immediatas ut conuerti
bilia per predicationem non sunt utilia ut fiat redu
ctio immediata principia quia sumuntur ex ordine predicabi
lium conuertibilia autem secundum causalitatem cuiusmodi sunt
esse per accidens que eciam conuertibilia sunt esse per se
dicere non sunt utilia ut fiat reductio in primas
propositiones. ex quibus fiunt propositiones aliquam prime

et immediata. Cum autem forte dubitaret aliquis de eo quod nunc dictum est de reductione immediatarum per tertiam figuram. Nam talis reductio non est per acceptionem superioris sed per acceptionem sub. Sed quod modo ista non ad immediatam sed ad mediatam, ut puta si fiat sillogismus in tertia in (?) ita quod c ponatur maior extremitas et a minor, arguatur sic: nullum b est c, id est nullum corpus est incorporeum; omne b est a, id est omne corpus est substantia; ergo quedam a non est c, id est quedam substantia non est incorporea. Hec autem negativa conclusa est per negativam premissam hanc: nullum b est c, id est nullum corpus est incorporeum. Si ergo item debet hic sillogizari per tertiam figuram, oportet quod accipiatur sub b a quo removeatur c, ut puta e, et per e intelligatur aliquid quod est sub b, id est sub corpore, et removeatur a c, id est ab incorporeo, sicut ibi. Ergo sic sillogismus: nullum e est c, id est nullum aliquid est incorporeum; omne e est b, id est omne aliquid est corpus; ergo quoddam b non est c, id est quoddam corpus non est incorporeum. Quod si ad hunc vellemus ulterius procedere, acciperemus aliud sub e, id est sub aliquo, ut puta hominem, et intelligatur per e, ita quod sit e sub e, non est autem abire in infinitum. Stabit ergo talis e, id est talis acceptio sub medio cui non inerit c. Sed constat quod sic procedendo non itur ad immediatam sed ad mediatam. Nam hec est magis immediata: corpus non est incorporeum, quam hec que fuit accepta sub, videlicet aliquid non est incorporeum, et hec aliquid non est incorporeum non est ita mediata sicut ea que fuit accepta sub, ut homo non est incorporeus. Videtur ergo quod philosophus teneat ordinem conversum. Ad quod immediatum est idem quod primum, ita scilicet supra. Hic autem est primum et immediatum idem dico. Primum autem dicitur quod accipitur vel supremum in descendendo et ista sunt superiora prima quorum non est medium per quod possint probari, unde sunt superiora immediata. Alio modo accipitur primum in infimo in ascensu, ut id a quo primo incipit ascensus. Per primam ergo secundam figuram fit resolutio ad prima et immediata, id est ad suprema a quibus incipit descensus. Per tertiam autem figuram fit resolutio ad prima et immediata, id est ad infima a quibus accipimus in ascendendo. Equivocatur ergo ibi de immediato. Non valeat hoc apponere (?) et expedit (?) ... tamen supra (?) ... venari (?) ...

Deinde cum dicit 'Medium autem est', removet quandam cavillationem postea (?) ... diceret forte aliquis quod si concludatur aliquid per aliquas figuras quod non ibi in infinitum per illam figuram si concludatur negativa in prima figura. Sed per sillogizationes omnibus modis quibus possit sillogizari in illa figura non ibit in infinitum, sed si fiat talis per sillogizationes omnibus modis quibus fieri possunt in aliis figuris, dicet aliquis quod tales per sillogizationes non erunt infinite. Sed hoc est ridiculum dicere, quod cum finite sint figure et finite sint per sillogizationes in illis figuris, fient plures tales per sillogizationes per omnes figuras quam per unam tantum. Non tamen potuit esse infinite quod fiant infinities supra tamen; impossibile est quod fiant infinite. Ideo autem quod medium est dicta, enim si non una via terminaretur, sed omnibus ita quod per omnes figuras fiant tales reductiones et per sillogizationes, ut aliud quidem fiat extrema, scilicet aliud quidem extra vel intra. Medium est enim et sic stabit infinite autem sunt vie, ideo subdit quod finite autem sunt multotiens, id est aliquotiens non infinities sumpta. Necesse est omnia finiri, id est omnia esse finita. Deinde cum dicit 'quod quidem igitur', epilogat esse determinata dicens quod eadem igitur stant in privatione, id est in negatione, sicut eadem stant et in esse, id est affirmatione, manifestum est supra ex dictis. Sequitur 'In nullis logice et c.' Post- Logice

quam philosophus abbreviavit easdem reductiones predicationum ad affirmativas et negativas ad extrema superiora et infra, ita exequitur de termino, videlicet quod sicut ascensus ad extremum superius et sic descensus ad extremum deorsum non sit in infinitum, iterum quod dictum fuit, et ad hoc ostendendum primo adducit rationes magis communes et logicas, secundo magis proprias ibi 'Analitice autem'. Et primum dicit quod primo probat hoc specialiter de predicationibus essentialibus, secundo generaliter de predicationibus omnibus ibi 'Universaliter autem'. Dicit ergo sic, quod logice, id est quod aliquis speculatur logice vel per rationes logicas, reddes (?) id est terminis quod supra in talibus non sit abire in infinitum. Hoc modo est supra ex dictis et primo in predicationibus essentialibus, ideo quod terminis eidem quod quid predicatur patens est supra. Sed quod talia extrema non ire a sursum in deorsum vel econverso non est abire in infinitum, cuius ratio est, nam si non est, id est si non diffinitur supra quid, autem si notum est quod quid erit esse, id est quod est dare diffinitionem aliquid infinita autem non est cognoscere. Verum quod sic est predicamenta in eo quod quid est, id est diffinientia et predicata essentialia necesse est finiri, id est finita esse. Istud autem virtutem rationis hoc est, consistit quod si predicata essentialia et diffinientia irent in infinitum, quod impossibile esset diffinibile, cum ergo quod quid sic diffinitur et cum notum sit quod sic quod quid diffinibile, quod quid est, quod hoc quod est erunt esse, id est diffinitio, necesse notum esse; sed quod impossibile est talia infinita esse.

Dubitaret forte aliquis utrum notum est quod sic quod quid diffinibile. Solutio quod cognitio est quod quid diffinibile extra quod est quod quid actu in aliquam speciem unum dicit in libro philosophus quod dum quod quid est impossibile ... accipiat speciem ...

sbm. nõ dnũs ẽẽ tale ul' tale. Sz cũ est ĩ
actu tũc diffinientes ĩ dnũs q̄ est os ul' ca
ro. Si g° notũ est q̄ enña sũt ea q̄ sũt ĩ ip̄is
talib; ip̄e notũ dz ẽẽ q̄ est ad diffinitũ. diffõ
aũt ɔgr̃gat totũ. vñ si hec est diffõ hõis q̄ ẽ al'
bipes ⁊ itm al' diffinit̃ q̄ est sba aĩata sens̃
diffõ hõis totũ ɔgr̃gat erit g° sba aĩata sen
sibilis bipes. si al' ĩ. põ ĩ diffõe hõis ⁊ al' est
q̄ diffitũ ignota erit diffõ hõis si sit igno
ta diffõ alĩq nõ erit g° nota diffõ alĩc nisi
nt nota diffinientia q̄ nota ẽẽ nõ possũt
si sint diffinitũa n̄ sciant̃ eor diffões. Si g°
p̄dicata sbalia vadũt ĩ ĩfinitũ oportebit in
finita ɔgr̃gare h' aũt est ĩpõle. h' g° põito n̄ ẽẽ
diffitũ. Deinde cũ d'. ul'e aũt ul' ulĩ: õ h'
ulĩ ĩ oĩb; p̄dicatis q̄ nõ sit ab uc ĩfinitũ
ẽẽ q̄. d. s. q̄ p° p̄ponit q̄ ĩtendit sõ exeq̄ de
ĩtento ibi est n. vũn. ɔtinueũ aũt sic nõ ũ
solũ ĩ p̄dicatis sbalib; aũt p̄h; sz ul'e ĩ. ulĩ
ĩ oĩb; p̄dicatis sic dnũs q̄ sup̄ ĩtalib; nõ ĩt in
ĩfinitũ. Deinde cũ d'. est n. vez. exeq̄ de ĩ
tento ẽẽ q̄. d. s. q̄ p̄mo p̄mit quedã p̄a
bula neccia ad p̄positũ. s° p̄bat ẽẽ statum
ĩ oĩb; p̄dicatis ibi. aũt n. sit sba. p̄p̄e p̄mũ
sc° q̄ si alĩq req̄rũt neccia ad p̄bandũ sta
tũ ĩ p̄dicatis ul' h' est ĩde p̄dicator accñtali
ũ p' talia p̄dicata ɔpant̃ ad ĩuicem. ul'
ĩde p̄dicator sbaliũ p' talia p̄dicata ɔp
ant̃ ad accñtalia ul' ĩde p̄dicator oĩm p̄g°
p̄mittit q̄dã de p̄dicatis accñtalib;. s° de p̄
dicatis sbalib;. t'cio de p̄dicatis oĩb;. s° ibi.
q̄re aũt ĩq̄. t'cia ibi amplĩ sinõ h'. ẽẽ p̄mũ
d. s. q̄ p̄mo distiguit tres modos p̄dicacõis
accñtalis. s° illos modos ẽẽ ad ĩuicẽ aleõs
s° determinat de vnoq̄ illor modor. tres n. mo
di p̄dicacõis accñtalis sũt. q̄ ul' p̄dicat̃ ac
cidens de accñte ut albũ ambulat ul' sba
de acct̃e. ut mag'' est lig''. ul' accñs de sba.
ut lig'' est magnũ. ul' hõ ãbulat. id aũt q̄
est n. vñ dẽẽ alb'' ambl'are ẽẽe accñs de
accñte. ⁊ mag'' ẽẽ lig'' ẽẽ, ẽẽe sba de accñ
te. ⁊ itm lignũ mag'' ⁊ hoĩem ambl'are ẽẽe
accñs de sba. ⁊ sbõe q̄ ig° sic dĩc aũt illo n̄
est alĩn. i. diuisũ q. d. q̄ isti modi accñtales
ad ĩuicẽ differũt. Isto aũt q̄ cũ posuisset t's
modos p̄dicacõnũ accñtaliũ ĩuuit q̄ ẽẽ du
os modos. cũ dixit q̄ dĩc h' n̄ est alĩn ab
illo. Nam duo p̄mi modi ĩcidũt q̄dam° in

vnũ mod' videl; ĩ p̄dicacõm ĩ dĩrcã. Nam q̄
accñs sbiciat̃ accñti ul' q̄ accñs sbiciatur
sbe sp' est ĩ dĩrcã p̄dicacio ⁊ talib; p̄dicacõi
b; utit̃ demr̃ator. cũ aũt accñs p̄dicatur
de sba. ul' de sbo tũc est p̄dicacio directa. iõ
ẽẽ duos p̄mos modos videl; q̄ albũ ambu
lare ⁊ q̄ magnũ ẽẽ lignũ. dĩsit ẽẽ ũ modũ
q̄i s'm modũ dicẽs q̄ ⁊ itm dnũs lig'' ẽẽ ma
gnũ ⁊ hoĩem ambulare. u' accñs p̄dicatur de
sba ul' de sbo. Dubitar; forte alĩq ut
ũm sit q̄ sp' sit p̄dicacio ĩ debita ⁊ ĩ dĩrcã. cũ
accñs sbicit̃ sũ sbiciat̃ accñti sũ sbe ⁊ ut''
vim sit q̄ tali p̄dicacõe nõ utit̃ demr̃ator ⁊
vĩ q̄ nõ. q̄ tũc geomet̃ nõ dĩcet li' ẽẽ curuã
n̄ triangulũ h'ẽ tres cũ li' sit accñs ⁊ tring'
accñs. Ad q̄ cũ dnũs ĩ dĩrcas ẽẽ p̄dicacões
nõ solũ cũ accñs sbiciat̃ sbe. sz ĩ cũ sbiciatur
accñti ĩ ĩlli° est de accñtib; ill' q̄ue nõ s' se
s; p̄ ad alĩn. sbiciũt̃ accñtib; alĩis ut si
dicat̃ albũ ãmulare. albũ n. s' se nõ sbia
t̃ ambulacõi. sz h' est p̄ ad alĩn. ut q̄ al
bedo accĩt hõi ul' eq̄uo cui ɔpetit ãbulare
nõ aũt h' ĩ ĩlli° est de hĩs q̄ue s' se sbiciũt̃
accñtib; suis sic ĩtm' p' se ɔpar̃ ad h'ẽ sup'
⁊ li' ad r'titudinẽ ul' curuitatem. Vlterius
forte dubitar; alĩs. quõ differũt isti tres mo'
p̄accñs. Ad q̄ cũ accñs p̄dicat̃ de accñte
ibi ɔtĩt t'plex mod' p̄ accñs. cũ sbĩ de accñ
te d'x cũ accñs de sba vñ° Nam cũ accñs sb
iciat̃ accñti ut puta albũ ambulat ibi est
tria ɔsidãre accñs sbm accñs p̄dicatũ ⁊ i° ĩde
cui' sbiciat̃. ut albũ est ibi sbm. ambulare
p̄dicatũ ⁊ sor ul' hõ q̄ ibi ĩtelligit̃ est ĩ al
tis tñ ĩde c° h' de illo p̄dicat̃ s' h' est ibi h';
tudo p̄ accñs. Nam sor p̄ accñs ɔpat̃ ad al
bũ. ⁊ albũ p̄ accñs ɔpat̃ ad ãbulacõnem
⁊ sor p̄ accñs ɔpat̃ ad ãbulacõm. Sz si sba
p̄dicat̃ de accñte ut si dicat̃ albũ est hõ ad
huc est ibi ɔsidãre tria. sz s' illa tria nõ sũt
ibi n̄ duo mo' p̄ accñs est n. ĩ h̄ locucione
ɔsidãre albũ q̄ sbiciat̃ ⁊ hoĩem q̄ui p̄dicat̃
⁊ sortes ĩde c° hõ. de albo p̄dicat̃ sz s' ista
tria est i' d'x modus p̄ accñs Nã sortes accñt̃
ɔpat̃ ad albũ. ⁊ albũ accñtali' ad hoĩem. sor
tũ est ẽẽ n̄ h'. hõ. cũ u'o accñs p̄dicat̃ de sba.
ut si dicat̃ hõ est albus. ibi nõ est n̄ duo ɔ
sidãre. ⁊ s' illa duo nõ est vna h'tudo p̄ accñs
est n. i' ɔsidãre hoĩe q̄ sbiciat̃ ⁊ alb'' q̄ p̄dicatur

et si dicatur quod est ibi aliquod tertium videlicet sortes cui inest albedo. ut si dicatur quod homo non est albus nisi quia sor est albus. dicendum quod hic sor non facit essentiali coniunctum. quia est essentialiter homo. Duo igitur est ibi considerare hominem scilicet et album predicatum. et illa duo est. una licet per accidens quia unum ad aliud accidit comparatur.

Deinde cum dicit. cum enim album. concludit de omnibus his modis esse quod tria faciat. quia primo concludit quomodo subiectum predicatur de accidente. secundo quomodo accidens de subiecto. tertio quomodo non accidens de accidente. Secundum ibi cum vero dico. Tertium ibi ut cum musicum. dicit igitur quod cum album quandoque dico esse lignum tunc dico quod cui accidit album esse est lignum. sed non quod subiectum ligno album sit. quasi diceret quod album proprie non subicitur ligno sed alicui accidit album esse quod proprie subicitur ligno et subiectum eius proprie album. non potest esse subiectum ligno dicentis et neque neque quod cum album sit simple ut est lignum neque quod est album. ad ut se habitum est lignum esse non est super ut predicari lignum de albo sed aliquid per accidens. Modo autem quod ad ut se subiecte aliquid dupliciter vel quia ut est in et sic est predicatio essentialis. ut homo subicitur ali. quia est ut al. et essentiali al. et dicitur homo. quia est essentialiter homo. aut hic est. non quia sit ut et essentiali sed quia est extraneum in se subiectum subiecte accidit quia in albo sit accidens neutrum autem istorum modorum album subicitur ligno quia neque est essentialiter lignum neque in albo sit lignum immo econtrario in ligno album.

Deinde cum dicit. cum vero dico. ostendit quomodo accidens predicatur de subiecto vel de subiecto dicentis. cum vero dico lignum esse album. non quia aliquid aliud sit album et illi accidit lignum. quasi diceret quod lignum subicitur albo non per aliud ad essentiali album quia subicitur lignum per aliud ad essentiali ab albo ut per aliquod particulare lignum sed lignum non subicitur albo per aliud ad essentiali aliquid

Deinde cum dicit. ut cum musicum. ostendit quomodo accidens predicatur de accidente esse quod tria facit quia primo ostendit quomodo accidens predicatur de accidente. secundo resolvit quomodo accidens predicatur de subiecto. tertio declarat inter hos tres modos quis sit verus predicationis modus. Secundum ibi. sed cum lignum. Tertium ibi si igitur oportet. dicit igitur ut cum musicum album esse. dico autem super subiectum subicitur per accidens idem est cui accidit musica. verum autem quod est esse super dico musicum album quia homo est albus cui accidit esse musicum. quasi diceret quod talia verificantur quod accidens predicatur de accidente quia albo inest eidem subiecto. ut album predicatur de musico quia utrumque accidit homini resolvit autem quomodo accidens predicatur de subiecto. vel de subiecto. quia hic non est idem aliud sed idem subiectum. id est quod si lignum est subiectum super albi quia quod

vere subiectum factum est. non quod ad aliquod quod quod vere est est lignum aut lignum aliquod. quasi diceret quod si lignum subicitur albo. hic non est quod sit factum album aliquod quod lignum simpliciter aliquod lignum non est aliud essentiali quod lignum.

Modo autem quod tria plures secundum tacite quod sunt obiectiones simpliciter nec aliquis obiecto quod lignum est album quia aliquod lignum est album ideo autem plures quod vere lignum est album. aut aliquod lignum dicens per hoc intelligere quod aliquod lignum non est aliud essentiali quod lignum. esse si lignum subicitur albo. quia aliud lignum est album. non propter hoc dicendum quod lignum subicitur albo. per aliud aliud simpliciter ut dictum est. quod dicendum lignum non est aliud aliud essentiali aliquo.

Deinde cum dicit si igitur oportet. declarat inter hos tres modos quis sit rectus modus predicationis esse quod tria facit quia primo facit quod dictum est. secundo concludit quod dicatur dicit quod subiectum semper debet subici et accidens predicari. tertio quod dicatur ad appositum ad propositum. Secundum ibi. est autem tamquam. Tertium ibi. subiciatur igitur. dicit igitur si igitur oportet nominare ponere super hec predicationes quasdam non ut nominamus illas esse predicationes que sunt predicationes recte que sic sic dicuntur predicari. id est hoc modo dicamus debere fieri predicationem quod subiectum vel quam ipsum subicitur. sed illo modo videlicet quod subiciatur accidens ut quando predicatur accidens de accidente vel subiectum de accidente aut neque quod est predicari super quod aliquid aliud est quod dicitur predicari non simpliciter. sed est predicari secundum quod accidit. id est accidenti extrinsecus quod ab ipso quod subicitur simpliciter accidit albo quod subicitur musico vel homini quia hic non est per se sed idem in diversis quod applicatur in albo. quia in diversum est essentialiter aliud ab albo.

Deinde cum dicit. est autem. concludit quod dicitur dicit quod subiectum semper debet subici accidens autem per quod ipsum debet predicari non autem subici ideo autem quod est autem tamquam album quidem quod predicatur. id est quod se habet ut accidens sicut album debet predicari sed sic lignum est de quo predicatur. id est id quod se habet sicut lignum subiectum. et id de quo predicatur. id est id quod debet subici.

Deinde cum dicit. subiciatur igitur. quod dicitur ad appositum ad propositum videlicet quod in demonstrationibus debent fieri demonstrationes predicationes simpliciter videlicet ut subiectum vere subiciatur et passio predicetur hec enim modo demonstrationes utuntur predicationibus ideo autem. subiciatur igitur. id est supponatur predicatum super idem in demonstrationibus semper predicari de quo predicatur simpliciter. sed non predicari per accidens. sic enim demonstrationes demonstrant et hoc modo scilicet demonstrationes utuntur predicationibus.

Quare autem inest quod utuntur predicationibus quantum est et concretis et simplicibus.

Quoniam ponit presumptionem philosophus eadem necessaria ad

VII

ꝯpositū sup̄a

appositum supra extreme predicatorum accidentalium. In parte ista ut dicebatur ponitur quedam necessaria ad appositum supra extreme predicatorum substantialium. Et est quod dicit, quod si fiat quod demum est, sed removentur quedam cavillationes que ex deceptis possent haberi contra illud ubi quecumque quecumque non significant substantiam. Et primo facit quod primo ipse distinguit ipsa predicata. Secundo describit que sunt predicata substantialia. Tertio ostendit quod non sunt talia predicata accidentalia que alia sunt substantialia. Secunda ibi: amplius quidem substantiam. Tertia ibi: quecumque autem non. Distinguit ergo ista predicamenta dicens esse super quecumque predicatur aut super predicatur in eo quod quid est, id est substantiali, aut quale aut quantum aut ad aliquid, aut faciens aut patiens aut ubi aut quando. Quasi dicat quod divisio predicatorum est secundum distinctionem predicamentorum, ut sicut sunt varia predicamenta, ita sunt varia predicata. Et subdit cum unum de uno predicatur. Quasi dicat quod ita debent accipi talia predicata quod unum de uno predicetur. Demum est in quod predicationes accipiunt predicata simpliciter. Simpliciter autem est simpliciter predicatio cum predicantur plura de uno sed cum unum de uno. Dubitaret forte aliquis esse simpliciter predicari unum de uno. Dicendum quod hoc possumus tripliciter declarare, primo ex parte predicationis ipsius, secundo ex parte demonstrationis, tertio ex parte diffinitionis. Primo ex parte ipsius predicationis sic ostenditur. Simpliciter sicut propositio plures non est simpliciter propositio una, ut probatur in elenchis. Eadem est ratio unius hominis et simpliciter hominis et eadem est ratio propositionis unius et propositionis simpliciter. Quod ergo non est propositio una non est propositio simpliciter. Sed quod non est predicatio una non est predicatio simpliciter et cetera ut supra dicebatur demonstrator accipit predicata que sunt predicata simpliciter ideo in demonstratione hoc attendendum est quod predicetur unum de uno. Secundo hoc idem patet ex parte demonstrationis sic: omnis propositio quam assumit demonstrator vel est conclusio vel est premissa. Si autem propositio illa sit demonstrationis conclusio, oportet quod habeat medium ad probandum predicatum de subiecto sed medium demonstrationis non probat simul plura de uno concludendo, quod cum arguatur in demonstratione per terminum certum et unum et idem non possit esse causa certa plurium, non est possibile per medium demonstrationis de eodem simul plura demonstrari. Ergo nec in propositionibus demonstrativis debent simul plura de eodem predicari. Si autem illa propositio sit demonstrationis principium et assumatur in demonstratione premissa, vel erit mediata vel immediata. Si mediata poterit demonstrari et tunc poterit esse demonstrationis conclusio, et idem erit iudicium ergo de tali premissa in demonstratione et de conclusione demonstrationis. Si autem sit immediata, non erit possibile de eodem simul quod habeat plura esse immediate predicari ex parte ergo ipsius demonstrationis patet quod unum de uno debet predicari. Tertio idem patet ex parte diffinitionis. Cum demonstrator assumit simpliciter id primum cum ut dicitur in eo est medium in demonstratione. Primum autem quod est maior extremitas passio que se habet sicut maior extremitas, et ideo diffinitio dicetur quod passionis ut suo loco patebit erit medium in demonstratione. Dicamus ergo quod maior extremitas est quod quod in conclusione predicatur, demum extremitate diffinitionis ergo dicens patet quod illud predicatum erit medium in demonstratione. Sed constat quod hominis albi non est diffinitio nec albi musici. Si ergo totum hoc homo albus vel album musicum predicaretur de aliquo, talis predicati non posset esse diffinitio. Immo et tota ratio demonstrationis in diffinitione fundatur eo quod diffinitio vel est demonstrationis principium vel conclusio vel tota ideo predicata diffinitionis predicata quorum non est diffinitio respuit demonstrator. Talia autem sunt cum simul plura predicantur de uno, et hoc sensit commentator. Dicamus quod predicatum dicitur significare quid aut quale aut quantum aut aliquod predicamentorum. Si ergo homo albus predicaretur de aliquo vel homo magnus vel magnum album vel album musicum, homo albus non dicit quid nec quale. Sed quod quale. Unum homo albus non est in predicamento sed in predicamentis. Sic et homo magnus non dicit quid sed nec quantum, sed dicit quid et quantum et magnum album non dicit quantum nec quale sed dicit quantum quale et album musicum non est qualitas sed est qualitates due. Ergo pluries cum dicit predicamenta et cum dicit quod predicatum dicit quid vel quale vel quantum vel quantum subiungit quod dicitur predicari unum de uno. Simpliciter ut patuit predicatum quod non est unum non est quid nec quale nec aliquod predicamentorum. Deinde cum dicit: amplius quidem substantiam. Describit que sunt predicata substantialia dicens: amplius quidem significantia substantiam, id est predicata substantialia significant id quod vere est aut vere id quod vere aliquid est de quo vere predicatur. Nota quod hic est descriptio predicatorum substantialium, videlicet quod predicatum substantiale sic se habet ad id de quo predicatur, id est ad subiectum quod subiectum est vere id, id est predicatum, vel est vere et essentialiter aliquid id, scilicet predicatum substantiale, vel predicatur genus vel non genus. Si predicatur genus tunc modo est diffinitio tunc subiectum est vere id et est essentialiter id. Si autem non predicatur genus ut quod se habet in plus predicatum quam subiectum, ut puta si aliquis predicaret de

homine tunc non potest dici quod homo sit universale essentialiter aliud absolute et Sortes, quia tunc esset universale essentialiter asinus. Sed homo est universale et essentialiter non aliud in sua quiditate sed quod aliud ut aliud individuale. ¶ Illud etiam quod cum describitur predicatum universale per esse universale in vel esse quod aliquid in parte totali dicitur vel quod subiectum sit universale predicatum vel quod predicatum ad hoc videlicet expositio data. Nam cum predicatum universale est quiditative tunc subiectum est universale tale predicatum; cum autem non est quiditative tunc subiectum est universale tale predicatum quod id est tale predicatum concretum ut homo est universale aliquid id est aliquid individuale. Sed si hoc referatur ad predicatum ut dicatur quod predicatum universale est universale in vel quod id est est universale subiectum vel quod subiecto tunc dicemus quod predicatum universale vel dicitur totalis diffinitio vel pars diffinitionis. Si dicitur totalis diffinitio tunc est universale in id est universale subiectum quia essentialiter est totum subiectum. Si autem tale predicatum non sit diffinitio sed pars diffinitionis tunc non est universale in id est universaliter totaliter in sed est quod in id est quod illi quia est aliquid pars eius. ¶ Dubitaretur forte aliquis quod pars integralis predicatur de toto. Cum ergo tamen genus et differentia predicetur de diffinito ostendit quod utrumlibet dicat totum. Utrumlibet ergo predicatum universale est universale in id est universale subiectum suum quia est totum subiectum suum. Nullum ergo est aliquid in id est quod sibi vel aliquid pars sibi quia tunc non predicaretur de suo essentialiter. ¶ Item quod utrumlibet predicatum universale tamen genus et differentia dicitur totum, aliter tamen genus aliter differentia. Nam genus dicitur totum quia significat totum. Differentia autem dicitur totum non quia significet totum sed quia implicat totum; animatum enim non significat animam que est eius pars rei non tota res, sicut album non significat albedinem. Unde est quod differentia non predicatur essentialiter sed denominative. Aliud enim non est anima sed animatum. Genus autem dicitur totum quia significat totum. Unde est quod quamvis idem genus est predicatum denominative sed predicatur essentialiter differentia modo. Ergo quod licet hoc sit aliter et aliter genus dicitur totum, differentia totum, et species totum. Sed genus dicitur totum primo modo eo quod est indifferens ad differentiam iuxta illud Porphirii quod genus nullam differentiam habet actu potentia vero omnes. Differentia autem dicitur totum primo modo formaliter unde a forma et ab eo quod est actuale in re sunt ideo differentie ut animatum ab anima. Species vero dicitur totum primo modo utrumque quia utraque tam quod est materiale quam quod est formale tamen genus quam differentiam in se complectitur. Dicere ergo possumus quod genus dicitur totum primo modo partis quia dicitur totum primo modo materialiter et differentia primo modo partis quia dicitur totum primo modo formaliter; nec materia autem nec forma est tota res sed pars rei. Species autem dicitur totum primo modo totius. Sic et diffinitio dicitur totum primo modo totius aliter tamen et aliter quia diffinitio dicitur totum distincte et materialiter. Species autem dicitur totum indistincte et confuse. De diffinito ergo predicatur tota diffinitio et genus per se et differentia per se. Sed diffinitio est universale in id est est universale totum suum subiectum quia est totum primo modo totius. Genus autem cum predicatur de diffinito non est universale in id est non est universale totum quia non est totum primo modo totius id est est in primo modo alicuius quia est totum primo modo partis; est enim totum primo modo materie sive primo modo partis materialis. Et differentia non est universale in id est non est universale totum sed est in totum primo modo alicuius sibi primo modo partis quia est totum primo modo forme sive primo modo partis formalis. ¶ Item cum dicit quecumque de universali ostendit quod predicata accidentalia non sunt talia sicut substantialia dicens quecumque enim non substantiam significant sed de aliquo subiecto dicuntur id est quecumque enim sunt predicata substantialia neque sunt quod universale in est neque quod universale in quod est accidentia sunt, quasi dicat quod quecumque non sunt predicata substantialia quia nec sunt universale in id est universale totum subiectum sive tota essentia sibi nec sunt quod in id est aliquid pars essentie sibi ideo talia accidentia sunt ut de homine est album. Super predicatum accidentale non enim est homo neque quod universale album est neque quod universale album quod est. Sed aliquid forsan quod universale aliquid est id est quod quod universale aliquid est homo, quasi dicat quod album non est homo nec quod hominis quia est predicatum accidentale; aliquid vero est quod id est quod universale homo id est est quod hominis et homo est quod aliquid. ¶ Illud autem quod philosophus cum prius dixisset quod accidentia non sunt universale in id est subiectum nec universale quod in id est quod sibi in fine posuit quedam huius albens quod subiectum non est accidentis nec quod accidentis ut homo non est universale id est essentialiter album nec quod albi. Quod ideo fecit quia hec ad convenientiam se habent. Cum enim predicatum est universale id est totaliter subiectum et subiectum est totaliter predicatum ut diffinitio est totaliter diffinitum et econverso. Cum autem predicatum non est totaliter subiectum sed quod sibi convenit est ut et subiectum non sit totaliter predicatum sed quod predicati ut homo non est totaliter aliquid id est non comprehendit totum aliquid sed est quod aliquid vel quod alicuius id est quod contentum sub aliquo sicut et aliquid non est totaliter homo quia non dicitur totum hominem primo modo totius. Sed est quod homo vel est quod hominis quia dicitur hominem primo modo alicuius sibi primo modo partis. ¶ Item cum dicit quod quecumque de universali removet quasdam cavillationes contra predicta et duo facit quia primo removet tales cavillationes, in secundo removet duo enim. Dixerat unum quantum ad predicata universalia videlicet quod talia predicata vel sunt universale in id est totum subiectum vel universale quod in id est aliquid pars sibi. Contra quod posset aliquis dicere quod idee Platonis essentialiter predicantur de predicatis sive de illis subiectis et tamen sunt separate per quod non sunt

essentialiter ista sensibilia neque per sensibilium. Rursus
dixit de predicatis accidentalibus que sensibilia nec sunt
talia predicata nec ad talium predicatorum ut homo nec
est ut album nec ad album. Contra possumus ergo dicere
Si homo non est ad album ergo non ut subicitur albo
propter quod removet cavillationem secundum. Secundo removet primam.
ibi. species autem gaudeant. Removet autem cavil-
lationem secundam que licet homo non sit ad album essentiali-
ter tamen ad album subicitur quia per se non per accidens essen-
tiali subicitur albo ideo dicit quod quecumque non non
subiectum significant. i. omnia ista predicata accidenta-
lia omnia de quodam subiecto predicari et non super omnia esse
ad album super. per accidens sed per se quia non cum aliquid al-
terum dicit album est. quod. i. subiectum est per se
album quod non est album per aliquid alterum subiectum. quasi dicat
dixi quod homo nec est ut album nec ad album quia non
intelligo est quod homo non sit ad album subiective ut quod
non per se sed per accidens ad alterum subicitur albo. Sed intelligo
est essentialiter homo. i. non est essentialiter album nec ad album.
Sic enim nec albus nec est essentialiter hominis nec ad essentiale.
Deinde cum dicit species autem gaudeant. removet
cavillationem primam dicens. species et genera ydee pla-
tonis gaudeant. i. quiescant monstra. i. sunt. i.
vana sunt. vel non sunt. et si sunt nichil sunt ad rem
i. ad scientiam vel nichil sunt ad rem demonstrativam.
demonstrationes. i. sunt de istis. i. de hiis que sunt
in istis vel sunt de hiis. scilicet i. per ea que sunt hec sed
per ea que sunt in istis. non autem sunt demonstratio-
nes de talibus separatis nec per talia separata.
quasi dicat. dixi ergo quod predicata substantialia sunt essentialiter subiec-
tis vel ad subiectum. non ergo cavillabit aliquis allegans y-
deas platonis dicentes talia esse predicata essentialia
et tamen nec sunt essentialiter ista subiecta. ut ipse essentialis
eorum nullus ergo hic non cavillabit quod tales species
et tales ydee. non sunt et si sunt nichil conferunt ad
rem demonstrativam. Platonis autem loquitur de predi-
catis ad rem demonstrativam conferentibus
Plato autem qui plus posuit ordinem ydearum secundum
ordinem abstractorum ut posuit hominem separa-
tum et animal separatum et vivum separatum et posuit animal
super hominem et vivum super animal. et ens super vivum ut
sicut in istis inferioribus homo participat animal animal vi-
vum et vivum ens. sic in illis separatis minus ab-
stracta magis abstracta participabant talia autem
separata vocat genera et species que possunt referri ad
magis abstracta et minus abstracta. ut magis ab-
stracta. ut vivum separatum et animal separatum dicuntur
genera minus autem abstracta. ut homo separatus et leo separatus

dicuntur species. Alia autem translatio non habet genera
sed habet solum species et forte est correctior littera platonis
ydee graece forte latine vel species interpretantur. Illo-
rum que ea de quibus sunt silli possunt dici premisse scilicet
i. de premissis silli que quoque sillogizat sillo-
gizatur per premissas. hic ergo non est silli de premi-
ssis que sillogizatio est per premissas sicut enim
silli de conclusionibus que sunt ad conclusiones cum ergo dicit
que demonstrationes sunt de hiis possunt referri vel ad
premissas. que demonstrationes sunt per talia que
sunt in istis vel possunt referri ad conclusiones. que demonstra-
tiones sunt ad talia que sunt in istis. et melius
et convenientius forte hic refertur ad premissas quam
ad conclusiones platonis ydee supponentes eas compu-
tabantur inter genera eorum cum autem in demonstratione
potissima non concludi sed magis est ideo concludendi
unum magis pertinet ad premissas quam ad conclusionem
cum ergo artifices speciales proprie demonstrent demon-
strationes non sunt per tales causas separatas cuiusmodi
sunt ydee. sed sunt per ea que sunt hec. i. que sunt
in istis. Dubitaret forte aliquis quid intendat
philosophus vel quid dicat hic quod aut ydeas gaudere.
Ad quod sciendum quod quosdam ydee possunt gaudere sicut plo-
ratos quia habent nobilius esse quam ista sensibilia ista ergo que
vitacio et illud gaudium sunt sicut istos cerno esse
ceciderit. Sed hic non concordat cum littera. dicit. i. intra
quod ideo gaudeant que monstra sunt. monstrum. n.
est eius preter intentionem monstrum ergo sunt que hec non
habent esse nobilius. sed vilius platonis quod est preter inten-
tionem magis vergit sicut quod hic in malum quam in bonum et magis
videtur esse ignobile quam nobile propter quod dicere possumus quod
monstra in essentialibus idem est quod ad preter eam ea. i. que
sunt in nostra preter intentionem nature per actionis et preter eam
per se dicitur monstrum ut si propter corruptionem seminis
nasceretur aliquis sine brachiis diceretur monstrum tale
i. monstrum non habet causam efficientem sed deficientem ergo non
reducetur in causam sed in defectum cause ipse. i. defectus
virtutis in semine fuisset hic causa quare et si propter habundan-
ciam materie et propter debilitatem virtutis in semine non valentis
dominari sue materie et non potentis eam convertere in
debita membra generaretur in manu aliquis sexdi-
gitus. hic non esset per actionis et preter intentionem. et preter
causam per se possent enim reduci in talia in causam
deficientem ut in defectum virtutis in semine non valen-
tis sue dominari materie monstra ergo in essentialibus est quoddam
non esse preter causam. Sic enim dicere possumus quod monstra in
causis non esse preter essentiam monstrum. i. esse ponere causas que non
habent facere et quasi non esse producere platonis ergo qui ponebat

pdeal ēē gnā aīz ponebat eas ēē monst͛ q
si eēnt tales ālie n͛ hrent pduc̄e ad omem
·n· effcm h͛ ī tert n͛li pductū sufficiunt mo
tores orbiū videlz motor pmͥ deus actuo ē
oīs motꝰ ⁊ motores alij ⁊ ūtutes n̄les actie
que sūt ī sblibz ⁊ uli que sūt ī corībz nō gͦ
ī digemꝰ ut sint ydee vn̄ si sūt ydeo gau
dent .i. qfscūt q͛ n͛ hnt fac̄e. aduertendum
tn̄ q cū dicimꝰ q ad pductōm eoz q͛ n͛li hic
agūt sufficit motor pmꝰ ⁊ motores alij ⁊
ūtutes que sūt ī corlibz h̄i nō est ītell͛ h͛ q
sit qrī sufficiencia dei q nō posit de si uelz
sn̄ talibz motoribz fīs ⁊ sn̄ ūtutibz corlibz
pduc̄e oīs h̄i effcūs. s͛z h͛ est de benigͥtē dei
uolentis suā dignitatē coīcare cr̄eīs ut nō
sint puate actōibz suis ap̄his s͛z ī oībz rebz uult
q sit sba ut ī cōpo sba. p͛ q sit ūtus p͛ q͛ a
gat. ⁊ op̄o p q̄m efficiat. h͛ est ·n· maxie dig
tatis ⁊ h͛ est maxie assilācōis ad pmū q̄d
res cr̄ite possūt ad de se cr̄are ⁊ ad de se p
duce. ¶ Deīn cū d͛. amplꝰ si nō est p
nicit queda necciā se tenencia qcpte oīm
pdicatoz. pp̄ q sciēdꝰ q oē pdicatū quodam̄
lz rōm for͛ ⁊ īō hz q̄litatis fclam ut p͛z p
phm ī vͦ mecē ū distiguit modos q̄litat͛
ipā ē for͛ sbalis sn̄ accn̄talis est queda dis
pō sbi ⁊ īō qda q̄litas d͛ pt. oē gͦ pdicatū
pt d͛ q̄litas tn̄ q͛ hz rōm for͛ tn̄ ē q͛ sigficat
pmꝰ cuidam dispōis sbi. pdicatū gͦ est dis
pō sbi sbm aut nō est dispō pdicati h͛ gͦ
suppoͦ ī pōlē est. q ī pdicatis possit ēē cū qu
so. ut q sbm eque possit pdicari de pdica
to. sic cūs. q͛ tūc pdicatū eq̄ dispōnet͛ p
sbm sic cūs īō aut q amplꝰ si h͛ .i. si sbm
nō est q̄litas hͥ .i. nō est dispō pdicati ⁊ ī
pdicatū nō est hͥ q̄litas q̄litatis .i. dispō
dispōis q͛ sbm nō se hz ut dispō s͛z ut di
spōitū ⁊ pdicatū nō dispō dispōis s͛z di
spō dispōiti. si gͦ ita est ī pōlē est. sic cūs
pdicari ad ūncē ita q ita eque sbm pdi
cet͛ de pdicato sic cp͛ͦ. s͛z vnū qdē .i. ꝓ ūtz
q͛ dic̄ ꝓ ūitatē ei q͛ dic̄ ⁊ fac̄e talem q
ūsionē q hō est albus ⁊ albꝰ est hō. cū aūt
ūc pdicari nō q͛ .q.d. q lz ūtꝑ sit vnū. ut
biqz tn̄ nō est eque pdicacio fclam hō sbi
cit͛ albo ꝓ se. albū aūt nō sbicit͛ hoī ꝓ se.
sic ē albū pdicat͛ de hoīe ꝑ se q ipā albe
do ē ī hoī s͛z hō nō pdicatur de albo ꝑ se

ut q ipm̄ ēē albū sbicit͛ hoī. s͛z h͛ est pal
ēm īōe eī ī quo est albedo. ¶ Qūc seq͛ illa
ps. aut ·n· sic sba. ī q͛ auctor posīt͛ pmisso
neciā ad ppōitū qclus͛ de īceps. oīdens q
sit dare statū ul͛ ī pdicatis ēē q͛ .d. f. q͛ p re
sūt qda que prius dixit. de pdicatis sbalibz.
ꝓ o͛ q ī illis pdicatis nō sit ire ī infinitum
ibi si qdē gͦ. ēē pꝰ duo facit. q͛ pꝰ distiguit
pdicata sbalia. ꝓ resūt q͛ dixit. videlz q
talia nō vadūt ī infinitū ibi. h͛ aut. d͛ gͦ
q aut ·n· sic sba pdicabit ut est .i. eēntl͛ .i. q
pdicat͛ sic sba ⁊ q pdicat͛ eēntl͛ aut h͛ erit
cū sit gen͛ aut pdicat͛ dīa .i. sic dīa .q.d.
q ista sūt pdicata eēntlia gen͛ ⁊ dīa. spēs
aut nō numat͛ īt͛ pdicata sbalia ul͛ q͛ pt
redyci ad pdicatū de gnē q͛ pdicat͛ ī q sic
gen͛. ul͛ q͛ nō pdicat͛ n͛ de ī diduis ī diduā
·n· ꝓ plois ūtam ut porphiꝰ recitato relicq
da sūt q͛ de eis nō pt ēē disciplina ¶ De
īn cū d͛ h͛ aut. resūit supiꝰ dcā videlz q ta
lia nō uadūt ī infinitū. d. q h͛ aut .i. hͥ pdi
cata sbalia oīa sūt supͥ q̄m nō erūt ī fita
ue ī sursū n͛ ī deorsū. nō sūt aut ī fita ī sur
sū ut dicat͛ hō est bipes hoc .i. bipes al͛. h͛
aut .i. al͛ aliūd est ad. sic gͦ ī sursū ascend̄o
nō it͛ ī infinitū n͛ ē it͛ ī infinitū deorsū. ut di
cat͛ al͛ de hoīe. h͛ aut .i. callia hō de callia
h͛ aut .i. callias ī eo q͛ q͛d est .i. sbali dicat͛
sursū de aliquo ao. sic ·n· ī infinitū pced̄e est ī
pōlē fclam ut supͥ dicebat͛ sbam quidē omeq
sup que est ī͛ gen͛ ⁊ dīam. q͛ diffinire hͥ.
aut diffiniencia ī fita nō est .i. nō q͛ ī tali
genere .i. diffiniencē qpōisite. si gͦ talia
eēnt ī fita n͛ eēt diffil͛e cre cū h͛ sit fclm.
qrīs est q n͛ ī sursū n͛ ī deorsū sūt ī fita ta
lia meā pdicata sbalia nā illā .f. sbam nō est
·n· .i. nō q͛. diffinire de q͛ ī fita pdicat͛ .q.d.
q pōnē ī fita diffiniencia est pōnē n͛ ēē
diffinil͛e ¶ Illo aut q sic ēē est dīa realis
reali dīā. n͛ for͛ ⁊ qpōitū q͛ n͛ reali nō ē
ipā for͛ nec cūs ⁊ qpōitū nō est reali n͛ tn̄
nec for͛ tn̄. sic dic̄ possumꝰ q ē est sba. sal
tē dicīus ꝓ rōm. videlz gen͛ q se hz tanq̄ m͛.
dīā q͛ se hz tanq̄ for͛ ⁊ spēs que se hz tanq̄ qpō
cū gͦ dc̄ q͛ q͛ dēm sbam diffinire nō est ī
ītellcͦ de sba que se hz tanq̄ m͛ ut de gnē n͛
de sba que se hz tanq̄ for͛ ut de dīa s͛z de
sba que se hz tanq̄ qpōm ut de spē oīs ·n·

substantia talis est diffinitio talis, scilicet substantia que est species dicitur esse de genere et differentia. non quod sit de ea secundum lineam predicamentalem, sed quia est de ea constituta vel de constituentibus.

¶ Illud est quod secundum commentatorem in vii metaphysice diffinitio est quasi organum intellectus ad intelligendum. est enim diffinitio quasi quoddam speculum in quo intellectus respiciens videt naturam rei. non specialiter philosophus facit mentionem de intellectu vel de intelligentie, accipiens intelligentiam pro diffinitione. quod si essent diffinientia infinita non contingeret intelligere, id est diffinientem illa percipere et cetera.

Sed equidem igitur generata primis fabulis necessariis ad expositionem et recipiunt quedam que dicebantur de singularibus predicatis. In parte ista prosequitur de tertio communi dicens quod quedam vocales logicales quod non solum predicatur ut in infinitum esse quod dicitur quia quod non solum talia predicata ut in infinitum secundum circulum. ideo quod non solum ea ut in infinitum secundum rectum ibi. Sed etiam neque infinita esse primum dicitur quia quod hic quod non erant in infinitum secundum circulum de predicatis singularibus. Ideo de accidentibus ibi. Neque tamen dico quod sic eodem genera quasi ad invicem predicata, id est si ponatur sic quod genera tamen infinita esse suprema, de se invicem predicentur. consequenter exquisitum quod eque sit substantia aliquid sicut aliquid substantia. est enim ipsum genus quod ut est ipsum ad id genus superius quod est quam magis universale ut est ipsum ad id ut est suum inferius et non excedit suum inferius quod ut est ipsum ad id ut est quod particulare et cetera. ¶ Illud autem quod aliquid est aliqua substantia non est autem substantia universalis. Sed ergo cum predicatur aliquid de substantia sic convertitur scilicet quod substantia esset ipsum aliquid et convertitur universale aliquid quod aliquid est ipsum ad id est ipsa substantia particularis. hoc autem est impossibile quia tunc esset idem esse maius se ipso et universalius se ipso. Sed id est substantia universalis esset ipsum aliquid quod aliquid est ipsum ad id est ipsa substantia particularis. eo quod substantia universalis esset ipsum aliquid aliquid esset universalius vel saltem eque universale sicut substantia. Rursus quia aliquid est substantia particularis substantia est universalior quam aliquid. sequitur ergo oppositum, videlicet quod substantia non sit universalior neque sit universalior quam aliquid et per consequens quod sit universalior se ipsa. Sic ergo patet quod predicationes singulares in infinitum secundum circulum quod licet superiora singularia predicentur de inferioribus non tamen econverso. ¶ Dubitaret forte aliquis quia videtur quod ista predicatio sit magis propria: aliquid est homo vel substantia est aliquid quam econverso. Item videtur quod inferiora predicentur de superioribus quam econverso. Nam species predicatum tenet locum forme, cum ergo genus teneat locum materie species erit formalior genere. et quia homo est species alicuius et aliquid species substantie videtur dicere homo de aliquo quam econverso et aliquid de substantia quam econverso. ¶ Item quod forma generis et forma speciei sunt una forma per eandem essentiam formam. sicut est homo aliquid substantia est ut autem per eandem formam sic sit homo et cetera non est presentis speculationis tamen quantum ad presens spectat de hiis que de se invicem essentialiter predicantur cum talia dicant formam unam non potest esse ideo que illarum sit formalior simpliciter. Sed solum secundum modum intelligendi apparet quod licet forma generis et forma speciei penitus differunt secundum modum intelligendi possunt considerari dupliciter vel ut recipiuntur in individuo vel ut considerantur abstracte per intellectum. Si primo hoc modo esse in individuo sic certum est quod forma generis est nobilior quam forma speciei. Nam materia prius recipit formas magis universales et postea minus universales ut dicit commentator super primum methaurorum. Sed hec receptio est secundum esse in individuali quia quicquid recipitur in individuo est hic. materia ergo prius recipit formas magis universales, id est prius recipit individuum magis universalis ut prius sit per idem leo est leo aliquid et substantia ipsa et tamen forma leonis ut dat leoni quod sit hec substantia intelligitur esse prius se ipsa et intelligitur prius recipi in materia quam ut dat ei quod sit hic aliquid vel hic leo. hic ergo substantia que est individuum forme magis universalis secundum modum intelligendi est prior in generatione quam sit hic aliquid quod est individuum forme minus universalis. et quia ea que sunt priora in generatione prius recipiuntur in materia et per consequens sunt magis nobilia propter esse quod habent formam in individuo quanto forma est universalior tanto nobilior et magis in potentia. Sed secundum hoc non erit ideo materia quia individua non sunt perfecte obiectum intellectus et intellectui non est perfecte scita. Sed si considerentur forme non secundum esse in concreto quod habent in individuo sed secundum esse absolutum quod habent apud intellectum intellectus forma universalior tanto formalior et simplicior et abstractior. ad formam autem arguendi quod genus tenet locum materie et quia aliquid dicitur ideo quod dicitur homo per modum materie dicimus quod omnes partes posite in diffinitione sunt forme ut declaravi hic in vii. dicet enim adversarius quod genera species omnia habent rationem forme actum forme generis licet sic forma est tamen magis in potentia et per consequens minor quam forma speciei. Et ideo non videtur quod debeat predicari de forma propter quod sciendum quod diffinitio potest considerari dupliciter ut distinguit auctor, vel ut est significativa nature rei vel ut est instrumentum intellectus ad intelligendum aliquid. Si ut significat formam rei formalior est quam homo ut significat hic naturam et formam ipsa, id est natura humana significata per aliquid multo est abstractior et formalior quam significata per hominem. Sed si consideretur diffinitio ut est instrumentum ad intelligendum sic est econverso. hoc enim forma generis est multo potentior quam forma speciei in intelligendo hominem in aliquo est intelligere ipsum in potentia, intelligere autem hominem in se ipso est intelligere ipsum per formam in actu. multo ergo est perfectior intellectus et per consequens multo formalior si intelligatur ad speciem quam si intelligatur ipsum in genere et

hoc modo loquendo communiter in xii° quod scientia universalis est in proprio sed constat quod aliquid non predicatur de homine nisi diffinitio de diffinito. ut sunt intentiones ad intellectum sed ut sunt significativa nature rei ut quod eandem naturam significat homo et animal rationale. ideo hec est vera. homo est animal ut quando animal predicatur de homine est formaliter homine. Ulterius forte dubitaret aliquis que sit formalior an species an differentia. Dicendum quod talia ut generant in nobis scientiam et ut sunt organum intellectus ad intelligendum differentia est formalior specie ista enim se habent proportionaliter genus species et diffinitio tota. intellectus. intelligens. quando enim intelligens genus vel intelligens ipsum genus est valde imperfectus intelligens speciem est perfectior. intelligens autem diffinitionem et sciens resolvere diffinitum in sua diffinientia est perfectissimus. ideo dicit in primo phisicorum quod hoc nomen ad rationem sustinuit videlicet quod confusius et imperfectius significat naturam rei nomen quam ratio id est quam diffinitio. ut hoc nomen circulus non ita perfecte et expresse intellectum exprimit sicut ratio circuli sive diffinitio circuli. hoc autem in perfectione in differentia completur. et per differentiam habet esse. si autem habet esse per genus hoc est prout specificatur per differentiam. formalior ergo est ipsa differentia quam species. Deinde cum dicit. Neque tamen etc. ostendit quod non erit in infinitum secundum circulum in predicationibus accidentium. dicens quod neque tamen de qualibet superius est conversio. ut quod qualitas predicetur de substantia et econverso. aut nullum aliorum id est nullum aliud accidens predicatur super de substantia conversim nisi hoc accidens scilicet. omnia accidentia ipsi substantie super et de substantiis predicantur non super ea. quod est autem textus habet et de substantiis predicari sed est corrupta littera ut patet ex alia translatione. Dubitaret forte aliquis utrum esset in talibus infinitas si esset ibi circulatio. Dicendum quod omnis circulus est quodammodo infinitus saltem motus circularis non necesse est quod finiatur sed ei potest esse ab eodem in idem per eadem sine termino et sine fine. sed ergo esset conversio in predicatis similibus ut quod substantia predicaretur de corpore et corpus de animali et animal de homine et homo de substantia possunt secundum circulum in infinitum fieri talis predicatio. Rursus si quantitas predicaretur de substantia. qualitas de quantitate. et substantia de qualitate in infinitum possunt sic esse circulariter procedere talis predicatio. Deinde cum dicit. Sed quod infinita neque etc. ostendit quod non vadit predicatio in infinitum secundum rectum esse quod tamen facit. quia predicatio hic de omnibus predicatis generaliter. Sed de predicatis quorum specialiter. tantum epilogat et determinata. secunda ibi. neque in sursum. tertia ibi. logice quidem ex his. Primo scilicet quod loquendo generaliter de predicatione dicendum est predicatio una et plures sive simplex et composita.

predicatio alia una et simplex est. quando predicatur unum de uno. predicatio autem plures et composita est quando plura ut puta duo vel tria vel quattuor vel in plura predicantur de uno. Rursus simplex predicatio distinguitur. quia quedam est directa et propria. ut quando substantia predicatur de substantia et potissime substantia superior de inferiori vel etiam quando accidens de substantia. Quedam autem est indirecta et impropria. ut scilicet quando substantia predicatur de accidente vel quando accidens de accidente. Ergo esse predicationem generaliter ut predicatio vadat in infinitum secundum rectum possunt esse quattuor dubitationes. una de predicatione simplici et directa utrum talis predicatio vadat in infinitum ut puta quod de substantia predicatur substantia. postea quantitas et postea qualitas. et sic in infinitum. secunda dubitatio esse potest de predicatione plurium et composita. duplicis complicationis et utrum sit in infinitum multiplicatio predicatorum vel de substantia. postea predicaretur simul substantia et quantitas. postea simul quantitas et qualitas et sic in infinitum procedendo. Rursus esset processus esse duplicis procedendo simplicium ut si de substantia primo predicaretur simul substantia quantitas et qualitas. ut diceretur quod homo est animal magnum album. et postea quantitas qualitas et ubi. et sic procedendo simplicium et processus esset simplicium procederetur compositorum. possunt ergo aliqui dubitare utrum huiusmodi vere predicatione in infinitum secundum rectum. tertia dubitatio esse possunt de predicatione per accidens et indirecta ut puta si de substantia predicaretur accidens utrum de illo accidente possunt predicari aliquod aliud accidens et de illo aliud aliud accidens et sic in infinitum. Secunda ergo facit hoc quod esse processum in predicationibus in infinitum has tres dubitationes removet. secunda ibi. Concessum autem est. tertia ibi. ipsa autem. Dicit ergo quod sed tamen neque infinita erunt generaliter predicata super. in sursum et postea non erunt infinita secundum predicationem simplicem et propriam. ut puta quod de substantia predicaretur quantitas postea qualitas et sic in infinitum. sed predicamenta sunt in numero quedam et sunt finita. ideo aut quod unum eorum id est predicatum significat aliquid quid aut quale aut quantum aut aliquid tale. aut ea sunt in substantia. id est aut que aliqua sunt in substantia. hec autem scilicet que sunt in substantia finita sunt. Similiter et genera predicamentorum finita. ergo dicitur quod predicata omnia que sunt in substantia et predicantur de substantia sunt finita. quia et genera predicamentorum sunt finita et quod sunt finita patet. Similiter quod cum predicamentum quod est in substantia aut enim significat quale aut quantum. aut ad aliquid aut facere aut pati aut ubi aut quando. aut super ad aliquid habitum. Deinde autem quod supponit ex habitis predicata similia non ire in infinitum ideo cum hic nominat predicamenta dicens quod genera predicamentorum

sunt finita non nominat simpliciter. Sed qualiter contingit esse infinita predi-
cata. ¶ Dubitaret forte aliquis utrum secundum Aristotelem
contingat quod si genera predicamentorum sunt finita quod ea que
predicantur de subiecto sunt finita. ¶ Dicendum quod cum particula-
ria non sint per se obiecta intellectus et de talibus non sit per
se sciencia non est intencio philosophi loqui de individuis sed
de generibus et speciebus. Ex quo enim genera sunt finita oportet
quod et species sint finite. Est enim per se huiusmodi ad genus in-
dividua enim dicuntur ad predicamentum. Homo enim est simpliciter aliquid,
sed Sortes non est simpliciter homo sed est homo determinati temporis.
Unde nunquam predicabitur homo de Sorte nisi in illo determinato
tempore. Si ergo est per se huiusmodi species ad genus, huiusmodi autem
per se non potest esse infinita. Similiter huiusmodi per se huiusmodi est
certa et determinata et per consequens finita. Vel possumus
dicere quod dicio generis in species est dicio per formam. Dicio
autem speciei in individua est dicio per materiam. Et ideo forma
et actus repugnat infinitati. Ideo species est in uno et eodem
genere esse infinitas species. Si ergo genera predicamentorum sunt finita, species
erunt eorum finite et cetera que predicantur de subiecto sunt finita.

¶ Deinde cum dicit: Consequens quidem est. Removet secundam dubitacionem,
videlicet quod non possunt talia esse infinita per compositionem.
Dicit: Consequens quidem est unum de uno predicari, quod dicit
quod non videntur predicaciones infinite per aggregacionem quod
plura predicantur de subiecto duo et preter ea tria et sic aggrega-
do. Quod consequens est tamen ... unum est simpliciter quod unum de u-
no predicetur. ¶ Dubitaret forte aliquis quod non
videtur hic apparere quod predicata possint esse
infinita per aggregacionem quod cum non sint nisi decem predi-
camenta non videtur quod possint aggregari nisi decem modis
tot enim erunt ergo predicaciones per aggregacionem quot simpli-
ces. ¶ Dicendum quod multo plures sunt predicaciones per ag-
gregacionem quam simplices. Nam quatuor predicata simplicia non
potuit facere nisi quatuor propositiones, per combinacionem autem faci-
ent sex. Nam quatuor possunt sex modis combi-
nari. Et ut demus regulam de combinacionibus quandocumque vo-
lumus scire de aliquibus simplicibus quot modis possunt
combinari, debent disponi per ordinem ut ponatur
unum in primo loco, aliud in secundo, aliud in tercio, aliud in quarto. Quartum
ergo combinabitur tribus modis, videlicet cum tercio, secundo et primo.
Tercium combinabitur cum duobus, scilicet secundo et primo. Nam si
combinarem tercium cum quarto acciperem unam et
eandem combinacionem bis. Nam quando combinamus
quartum cum tercio combinamus tercium cum quarto. Secundum autem
non habebit nisi unam combinacionem cum primo. Tres autem et
duo et unum faciunt sex. Et est diligenter ad-
vertendum quod modicum addere in simplicibus est mul-
tum addere in combinacionibus. Nam quatuor combinantur sex
modis, quinque autem combinantur decem modis.

et sex quindecim modis. Si ergo predicata simplicia quantumcumque
crescunt in aliquo numero finito non combinarentur omnibus mo-
dis quibus possent et preter illa eadem simplicia com-
binarentur omnibus modis quibus possent et preter combinata
combinarentur, videretur forte aliquis quod isto modo aggregando
ea possent in infinitum variari. Ad hoc ergo removen-
dum dicit philosophus: Consequens esse, id est, deinde esse semper unum de u-
no debere predicari. Quod ergo dicebatur non esse plures ag-
gregaciones quam simplices predicaciones patet esse falsum. Cum
sole combinaciones sunt multo plures quam simplices predi-
caciones. Sed ergo similiter cum combinacionibus accipiantur combina-
ciones et combinaciones et sic procedendo videbitur aliquis quod
hoc modo possit procedi in infinitum. Advertendum tamen quod cum
dicimus quod plures sunt combinaciones quam simplices predica-
ciones intelligendum est si simplicia sint plura quam tria. Nam
in simplicia tot habent combinaciones quot simplices.
Duo autem simplicia pauciores habent combinaciones quam
simplices. Nam in duobus simplicibus non potest accipi nisi
una combinacio, et tamen non forte acciperent duas com-
binaciones secundum modum intelligendi sicut differt via que est the-
nis Thebas et Thebis Athenas. Sic et duo aliqua
ut est a et b possunt esse duplex combinacio secundum modum ut
si fiat una combinacio in qua prius ponetur a et postea
b et alia in qua disponentur econtrario. Secundum rem tamen com-
binari habent plura simplicia quam combinaciones sed
si sint simplicia plura tribus semper erunt plures com-
binaciones quam simplicia. ¶ Deinde cum dicit: Ipsa autem,
removet terciam dubitacionem. Ut si dicatur quod vadunt
predicaciones in infinitum secundum predicacionem conversam in qua
per accidens, videlicet cum subiectum predicatur de accidente et
accidens de accidente. Nam de tali dubitacione non
est curandum. Nam tales predicaciones non sunt
predicaciones simpliciter. Ideo ait quod ipsa autem, scilicet subiecta de
ipsis scilicet quecumque non sunt ad per se sed sunt ad in
alio non dicimus predicari accidencia. Cum sunt omnia
quasi diceret quod subiecta non dicimus predicari, id est non
recipimus in demonstracionibus quod predicentur de hiis
que non sunt ad per se, id est de accidentibus omnia enim talia
que sunt accidencia non possunt per se subici. Ideo ait
quod scilicet hec quidem scilicet subiecta secundum quod ipsa simpliciter subici
untur illa vero, id est accidencia, secundum alterum modum simpliciter subi-
ciuntur vel potest exponi quod hec quidem, id est accidencia secundum quod
ipsa simpliciter predicantur de subiectis illa vero, id est subiecta
secundum alterum modum, id est per accidens predicantur de accidentibus
et ideo subdit quod hec autem omnia scilicet accidencia dicimus pre-
dicari de quodam subiecto. Secundum accidens autem, id est que sunt
secundum accidens non esse simpliciter dicimus subiectum aliquid. Et subdit causam
quia nullum enim talium scilicet accidencium ponimus quod non alterum aliquid

dens esse ut dr ee et subdic q l3 est ipsm tale ac
cidens i talis et talia q de diu de alco q.d. q mu
llu actus ponim. ee tertiu .i. de mo talium ut
de mo sbor q h no sit p ad alcu i p sbm.
ut albu est ho q ad alcu ut sor. cui sbia
te albo. est ho. g tal pdicatio est. q ipm al
bu est taliq. ut q puta q albu est i hoie
et i leone et ista alia ut puta ho et leo de al
bo s. diu ut de h hoi pticulari et de hoc leone
et de illi alci pticulari possut talia acntia
sbici talib3 acntib3 sbiectis ut de albo pdicab3
ho q pdicat de quoda alco videl3 de pticulari
hoie cui accit ee albu g et c. hic ut di

Neque in sursum etbat o phs no
iuc pdicaciones i infinitu i pdicatis p se
ee q.d. f. q p ppoit q tales ppoes no
vadut i infinitu nec i surs n i deorsu. et declat
q no vadant i infinitu deorsu. sco declat et pbat
q no vadut i infinitu sursu ibi. s3 surs. d g.
n surs g vnu de vno. n i deorsu i infinitum
sup dicat ee sus pcessus i pdicatis p se. q
pbat dicens. de qb3 quide .n. diu acntia sup
p se sut illa sbita quecuq3 sut i sba .i. i sbali
diffoe vniuscuiq3 .s. taliu acntiu h aut no st
i fita. q.d. q q diffinientia no sut i fita et
q i sbali diffoe no est pcessus i infinitu io in
pdicatis p se i deorsu no est pcessus i infinitu.

Ostdo aut q illa pdicata sut p se. de alia
b3 sbitis quecuq3 talia sbita ponut i sba .i.
i sbali diffoe quorcuq3 taliu acntiu ut v
niuscuiq3 talis acntis. vult .n. h phs pbare
q no sit pcessus i infinitu. i pdicatis p se. q
sut i s° modo dicedi p se. na pdicatis que
sut i pmo modo dci p se. q no vadant i in
finitu pbatu est sup. cu pbatu fuit de pdi
catis sbalib3 hic aut agit de pdicatis p
se. qmo sut p se passiones talia aut pdica
ta sut illa i quor sba .i. i quor eentiali diffoe
ponut sbiecta. Ostdo aut q pt ptige q ad
sit p se passio alic et illi p se passionis sit
illa p se passio. ut puta si color sit p se
passio corporis tinati ipe tn color h3 aliqs
p se passiones. Nam no est i quenies q ad
sit p se passio vni et p se sbm alti. q no
est i queniens q actus sit p se sbm ut tmi
qui est actus est p se sbm de hac ne. h g
ee pcessus i infinitu deorsu i h p se pdicatis.
Si a d sit p se sbm vni sic corpus tinatu

coloris et color p se sbm alci rei et illa alia
res p se sbm alci rei et sic i infinitu. Ostdo i
q oia pora ponut i diffoe posterior ut si
corpus tinatu est p se sbm coloris et color p se
sbm alci ppeitatis corpus tinatu q igredit
diffoim coloris i gredit diffoim oim pprieta
tu coloris. Si g i sic pdicatis eet pcessus
i infinitu i finita igredient diffoim vnius
io phs ait q no est pcessus i infinitu. nec
i surs nec i deorsu. sup i p se pdicatis. et
q no sit i talib3 pcessus i deorsu p3 q illa
sut talia p se pdicata. i q diffoib3 po
nut sbiecta. hec aut que sut diffinitiua
aliquor ul alic no possut ee i fita. q no
pt ee q sit pcessus i infinitu deorsu i p se
passionib3 videl3 q b. sit p se passio de a et
c. p se passio de b. et sic i infinitu n i finita
i grediant diffoim alic cu h sit i pole im
pole est i talib3 i deorsu ee pcessu i infinitu

Dubitar3 forte ns. q sup eu aut
pbatu statu i pdi essentiali no fecit mcione
de sursu tm dicens s3 qm necc i finita est
sursu. hic aut cu ait de pdicatis p se fa
cit mcione de sursu et de deorsu. Dod q
pdicata supi ducta. sicut se hnt sursum
ita se hnt deorsu. ut si de sba pdicatur
qntitas. et p ea qlitas et sic de ceteris iste mo
dus pcedi p d i surs et deors. Nam si ire
sursu est i cipe a mag vli. iste modus
pcedi est ire i sursu na sba e vle sbm
qntitatis qntitas no est sbm qlitatis Si no
ire sursu est i cipe a mg forti tunc iste
mod no est sursu s3 deorsu. Nam hic no
i cipit a mg forti et ie mag vlia. s3 po
cius ch. i cipit a mg vli et ie i mag fortia
et q pbauit statu i talib3 pdicatis quor
pcessus diuisis respctib3 i sursu et deorsum
no eamt ibi distige sursu et deorsu s3 i eo
q dixit sursu itellexit et et deorsu hic q
i p se pdicatis n est p se accipe sursu et de
orsu distiguit vnu ab a. Deinu cu d
s3 surs. d q i talib3 p se pdicatis n solu est
stat i deors ut puta si ponet q a d sit p se
sbm. alic ppietatis. et illa ppietas p se sbm al
ti ppietatis et sic i infinitu s3 i talib3 p se pdicatis
e stat i surs tm ex pte pdicator q ex pte sbor.
ee q.d. f. b q d pbat i tenetu. Nam p° pbat
h ex pte diffois suppo q negat talia p se

diffinire ko extra sue suppo q̄ ꝯiūgat ali
q̄ stare ibi. adhuc aūt alius. ꝓpē p̄ sc̄a q̄
ꝓcedē ī sursū ī talibꝫ h̄ modo ꝯiūgit accipi
sup̄ sīm ⁊ sup̄ p̄dicatū. ut si simū p se p̄
dicat̄ de naso ī hac ꝓpōe p se. nas est sim̄
ꝓcedet̄ ī sursū. accipi sup̄ nasū ⁊ sup̄ si
mū ut accip̄ sup̄ nasū cor̄. sup̄ cor̄ albu̅.
⁊ h̄ m̄ ꝓcedr̄ ⁊ accip̄ sup̄ simū camū ⁊ sup
camū q̄le qualit̄ .n. est sup̄ camitate. ⁊ h̄ m̄ ꝓ
cedēdo s̄ nullo .n. istoꝝ modoꝝ est ꝓcessus ī in
finitū. nā oīa que sūt sup̄ nasū ponūt̄ in
diffōē nasi. Si g̊ ī talibꝫ eēt ꝓcessus ī infinitū
eēt ꝓcessus ī infinitū ī diffōībꝫ. sic ⁊ oīa q̄ sunt
sup̄ simū ponūt̄ ī diffōē symi. ⁊ nō solū
que sūt sup̄ simū sūt diffiniencia simi
sꝫ ⁊ que sūt s̄ nasū. sūt diffiniencia symi eo
q̄ ipē nasus est q̄ diffinitū ei. ꝗre si ī talibꝫ
eēt ꝓcessus ī infinitū. eēt ī diffōībꝫ ꝓcessus in
finitū h̄ est g̊ q̄d̄ sꝫ sursū ip̄a sup̄ subiecta ⁊
ī accidēcia utrꝫ tam subiecta q̄ accidēcia nō sūt
ī finita. necē est g̊ eē aliqd̄ q̄d de aliq̄ p̄dicetur
p̄mū ut puta symū. p̄mo ⁊ p se p̄dicatur
de naso. ⁊ de h̄ ut puta de symo p̄dicatur
ad ut puta camū ul' q̄le. ⁊ h̄ stare erit .i.
deuenire ad aliqd extra ipī caui de quo
nō p̄dicat̄ ulteri. aliq̄d p̄. n̄ ad supi ⁊ sb'd'
q̄ ⁊ eē ad sup̄ q̄ extra sibi. ut extra nasū
q̄ nō amplius n̄c de aliquo p̄ori nec de illo a
p̄ius p̄dicet̄. q.d. q̄ extra nasū. erit deuen
ire ad aliqd q̄d nō dicet̄ amplius de aliquo p̄o
ri nec de illo ad p̄ius ut puta si de naso
dr̄ cor̄. ⁊ de cor̄e album. albū nō dr̄ de aliquo p̄o
ri q̄ de cor̄e. n̄ .n. est me' r̄ cor̄ ⁊ albam.
n̄ de albo dr̄ ad p̄ius. vnd̄ q̄ de g̊ modus de
terminationis q̄ nō sit ꝓcessus ī infinitū in
sursū ī ꝓpōibꝫ p se n̄ extra sibi n̄ extra p̄di
cati hic est ¶ Sciendū aūt q̄ ita dr̄ p̄ho eē
m' q̄ talia accepta ī sursū ut accepta sup̄
nasū ul' sup̄ symū. sūt p se diffiniencia
nasi ul' symi q̄ suppōitū statū ī diffōībꝫ sup
poīt nō eē ꝓcessū ī infinitū vn̄ sic est sup
plenda l'ra q̄ si aliqd p̄dicat̄ de aliq̄ p̄o ⁊ p se
ut puta symū de naso. ⁊ de hoc. s. de symo.
q̄ p̄dicet̄. a ⁊ de illo a. necē est h̄ stare q̄r di
ffiniencia symi nō possūt eē ī finita. Sic ⁊ ex
parte nasi necē est dare aliqd q̄ nō dicat̄ de
alio p̄ori n̄c de illo dicat̄ a p̄ius q.d. q̄ nō
est dare ꝓcessū ī infinitū extra nasū q̄ suppl'ed'
est. ⁊ eo ꝯiugē q̄r diffiniencia nasi ī finita eē nō
possūt. q̄r si eēnt ī finita diffiniencia nasi eēnt
⁊ ī finita diffiniencia symi oīa .n. diffiniencia na
si sūt ⁊ diffiniencia symi vn̄ g̊ modus ꝓbā
di statū ī talibꝫ est h̄ eiu scilꝫ sūt̄ extra
diffōīs ¶ Sciendū ⁊ q̄ supius dcā magr̄ ꝓbant
statū extra diffōīs ī sbalibꝫ hic aūt ī accītū
talibꝫ q̄ g̊ dr̄ hic extra nasū q̄ talia diffi
niētia nō vadūt ī infinitū magr̄ referenda sūt
ad symū q̄ ad nasū. ⁊ ad passionē q̄ ad sb̄m
s̄lam oīa diffiniencia sb̄m sūt diffiniencia
passionē id h̄ .n. dr̄ q̄ diffinienciū sb̄m nō po
ssūt ire ī infinitū ut ex hoc habeat̄ q̄ di
ffiniencia passionē ī infinitū nō vadūt ¶ Scien
dū aūt q̄ cū p̄ius p̄hs dixit q̄ n̄ ī sursū n̄ ī deor
sū it̄ ī infinitū cū nūc sp̄ali ꝓbauit q̄
nō it̄ ī infinitū ī sursū dedit ītelligē q̄ p̄mo
ꝓbauit q̄ ī p̄dicatis p se nō erat ī infinitū deorsū
¶ Dubitabit forte aliquis q̄re p̄hs cū voluit
ꝓbare statū ī p̄dicatis p se resump̄sit h̄ ubi
vnū de vno dicebat q̄ vnū de vno n̄ ī sur
sū n̄c ī deorsū dicet̄ eē ꝓcessus ī infinitū
¶ Ad q̄ p̄dicati vnū de vno. p antonomasiā
reperit̄ ī p̄dicatis p se. ī p̄dicatis .n. accītibꝫ ⁊
vnū de plibꝫ ⁊ plā de vno. albū .n. ⁊ ī cig
no ⁊ ī niue reperit̄. q̄ nulli eoꝝ ī est b̄ q̄ si
pp̄ q̄ vnū ⁊ idē h̄ p̄dicatū ī plibꝫ reperitur
Sic ⁊ plā dnt̄ de vno. ut albū ⁊ dulce
de pomo h̄ .n. plā ut plā de eodē p̄dicam
r̄ albū .n. ⁊ dulce relata ad pomū sūt plā
q̄ neutr̄ illoꝝ ī est mediante alio. Si .n. ī po
mo dulce eēt p se cū albi nō reperiret̄ pomū
dulce nō albū ⁊ si albū eēt p se cū dulcis
nō reperiret̄ pomū albū nō dulce. talia g̊
p̄dicata p accīns ⁊ vnā ⁊ vnū plibꝫ ⁊ plā vni
ī eo q̄ plā ī eē possūt. sꝫ ī his que ī sūt p se
⁊ p̄mo nec vnū plibꝫ nec plā ī eo q̄ plā eē
eidē ī sūt. Q̄r aūt ī talibꝫ vnū nō possit ī eē
plibꝫ pꝫ. s̄lam q̄ꝫ tale p̄dicatū cū ī sit p se
p̄o quī le est cū eo cui ī est. ad aūt plibꝫ diu'
sis ī eē ꝯūtibili est ī p̄d̄ r̄. Rurs̄ ī eēt ī talibꝫ plā
ut plā nō ī sūt vni. s̄lam si īueniant̄ plu
res p se ꝓprietates ī eē eid̄ sb̄o. ut puta h̄r̄e tres
⁊ h̄r̄e angulū extrinsecū ī eē triāgulo h̄ nō erūt
plā ut plā. sꝫ vnū p se ꝓpriū ī erit mediante
alio ut h̄r̄e tres ī eē p h̄r̄e angulū extrinse
cū ī talibꝫ g̊ p antonomasiā dr̄ vnū de vno
Sic g̊ potēt exponi l'ra p̄cedens q̄ neqꝫ quā

vnu de vno . i . nec cu pse pdicatu dr de
pse sbo . nec . s . ttalibz tqbz p anthono
dr de vno nec i surs n i deorsu dicetur
ee pcessu i infitu. Deinde cu d ad h
aut ali o h ide videlz q sit stat i sursu
i pdicatis. pse suppo q neccgat ad scire
ee q quatuor fuerit. q p aut q posteriora sci
unt p priora sco d q no possut sciri posterio
in ignoratis priorib. To exhiis q nc dpar
concludit q si necgit ad scire sip p demonstra
cione . q oz ee statu i pdicatis. qrto r ultio
h q ducit declat r maifestat sit ibi sic
h . tcia ibi . Si g est ad . qrta ibi . Si . n . n
sterint . d g q ad huc ali aut sup modus
est ad pbandu ee statu i pdicatis ad quam mo
declarandu p assumemus hanc vitate q q
cuq hut aliq priora q illor est demonstracio
p illa priora . r q no gtalia posteriora scire
n p demonstracoem . ex priorib io aut q si . n . de
qbz priora q de pdicatr . erit hor demonstraco
sup p talia priora . r addit q no possumus
aliq sehre poci . i . meli ad ipa posteriora
qm scire ipa n est . n . i . neo g ipa scire
si demonstracoe . q . d . q si ncedat nobis ui
tas . h q posteriora demonstrat p priora r q
hoc m bn habemus nos ad posteriora si sci
uim ea demonstrare p priora . hac vitate
cessa ondemus q est alr modus pbandi
statu i pdicatis a motu statu sup inc
to. Deinde cu d . Si aut a apposita . hac
vitate q posteriora sciunt p priora . ppoit r
uitate alia q no g scire posteriora ignoratis
priorib . io aut si aut h . i . si ad posterius est
notu p hec . i . p aliq priora . hec aut . i . illa
priora nesciamus nec meli nos hmus ad ipa
q scire h posito nec sciemus notu p hec
. i . nec scient posterius q dr ee notu p illa
priora q . d . q ignoratis priorib nece est ig
norare posteriora. Nota aut q si volumus
scire ad posterius ul aliq posteriora nece est
nos scire priora . ul nece est nos hre ad ipa
meli qm scire na priora illa ul sut sipli
prima r idemonstrabilia r tuc ad ea nos hmus
meli qm scire talium . n . no est scia . s z tellcs
ipe aut tellcs . i . pn orum habitus est potior qm
scia . Si u illa priora habeamus sup se alia
priora . tuc potius p illa priora sciri r demonstra
ri est g itencio phi q no g posteriora

scire n de priorib habeamus sciam ul tellcm
qui est potior q scia. Dubitaret forte
aliqs . q no vz h posse Si aliq sut ve pn q ad
ea nos no habeamus meli qm scire . r q de
eis no habeamus tellcm qui est melior q scia
cu talia sint sic locus ianue i domo q nullus
ignorat. Dicendu q deinde phi t pt hec vitate
p ut h sic deinde excedans ab adusario slam
si adusarius dicat q oi sit demonstracio ul q
demonstracoes vadant i infinitum qns erit ut illa
sit ppo inmediata ut illa sit ppo sip pma
ad n g nos habebimus meli q scire r nul
li rei erit tellcs . ex h g seqt q no sciemus
posteriora cognoscendo priora p sciam q cu oportet
aciet i infita scire cu ponatur sic talia i infinitum
ire Rursus no sciemus posteriora cognoscendo
priora p tellcm sed p meli q p sciam . q
n erit cognoscibile sic cu n pona sip primu
suppo g dcdi adusariu vz plus loqui po
dre possumus q hic vz vitate hre quantum
ad eos qui carent aliquo sensu ul qui
no fuiut usi h sensu tales . n . no possut
scire posteriora cognoscendo priora p sciam ul
p tellcm slam cu itellectus sui pn orum h i eius
aggenet i nobis via sensus memorie r
expiencie deficiente sbu deficiat tellcs pn orum
r p qns deficiat scia aliorum f h si ad apta
bimus hanc lram q sic deficientes i sensu
no possut scire posteriora p priora io oz
q deficiat eis scia p illu sbu Sic ponen
tes demonstraciones ire i infinitum q h posito
oz ignorare priora . cu no cgigat i infinita
ptransire qns est p h q n g cgigat scire
q g dr q talia pn sut sicut locus ianue
i domo i tellcus est q ad bn dispositos no
deficientes i sbu . ul possumus dre q sut
sic locus ianue i domo . si considerent p se no
aut sut sic locus nec sic patencia nisi i
ea resoluunt posteriora . r h mo est nobili
ssimu scire pn put i ea resoluunt pn
cipiata ul possumus q no valeo i de
pn q sut sic nota vn ex hoc est cop no
bilissima cognicio . Tercio h pt solui distin
guendo de pncipiis . slam a d est assen
tire pncipiis oblatis r a d est scire post
iora i talia pn resolute qlz . n . rusticus
si offerant ei pn du tn i telligat q est q
dr p nomi n deficiat i sbu stati assentit

eas. resolue cu posteriora i talia p̄n nō est
ꝓcedere. Sȝ sciencia uult ergo phs q̄ nō po
ssum⁹ scire posteriora .n. sciam⁹ ea resolue i
priora que oȝ cognoscere ul' ꝑsciam si nō sit p̄
ora simp' ul' ꝑ intellem si sint simp' prima. quia
ergo ponētes processu i infinitu nō possunt po
ne q sciam⁹ posteriora resoluendo ea i priora
quorum habeam⁹ cognitionem ꝑsciam ul' ꝑ intelle
h' .n. posito prior nō erit scia nec intellectus ꝑ
ꝯns nec contiget scire. ¶ Deinde cu d' Si
ergo est ad. conclusiones que dixit concludens q si q̄
ad scire simp' ꝑ demonstrationem q oȝ ee statum
i p̄dicatis dicens si ergo est .i. si q scire ad si
p' ꝑ p̄demonstrationem nō ex aliquibȝ n ex suppo
ne in est p̄dicamenta media ul' p̄dicata
media stare .i. nō procedere in infinitu. ¶ Illo aut
q alii q demonstrare ex datis sicut fit i de
monstratione ad impossibile ubi ex concessis ab adu'sa
rio sillogi ul' sicut fit i quacumque argumenta
tione. si nō arguat ex simp' primis sȝ ex datis
ꝛ concessis alii aut q demonstrare ex suppositione si
cut scia subalternata demonstrat supposito aliquo
declarata i superiori scia. Si ergo eent i fini
ta media ꝛ si nō eet status i sursum ascende
do. ul' contiget scire ex demonstratione simp'. Sȝ si
hoc eet ul' eet ex aliquibȝ datis ul' ex suppo
ne solumodo .n. eet demonstratio ex ꝑ se notis n
eet resolubilis i ꝑ se nota. quia nulla eent
prima simp'. ¶ Deinde cu d' Si .n. nō sterint
declarat q dixit dicens si .n. nō sterint sȝ
est sp accepto i superioribȝ ul' ut hȝ alia lr̄a
Si omni accepto sp est ad superius omnium erit demonstra
cio quare si infinita nō q pertransire nō cognoscimus ꝑ
demonstrationem ea quorum est demonstratio ergo nō q
ea scire. Si ergo neque habem⁹ nos ad ipsa meli⁹ q
scire .i. si hic priora nō cognoscim⁹ nec ꝑsciam n
ꝑ intellectum qui est melior q scia nō erit ad
scire .i. nec contiget scire ꝑ demonstrationem simp'. Sȝ
ex suppositione. declaratum est ergo q superius dicebatur
videlȝ q si eet processus i infinitum nec eet
status i sursum q nec contiget scire ꝑ demonstrationem
simp'. ¶ Illo aut q scia presupponit intellectum i
tellectus aut nō est n primorum ꝛ i mediatorum. Si
ergo nō eet status i sursum nō eet devenire ad
aliqua i mediata. nullorum ergo eet intellectus ꝛ ꝑ ꝯns
nullius eet scia. h' ergo posito priora nec scire
m⁹ q nō eet ea resoluere i mediata .n. habe
rem⁹ de prioribȝ nobiliorem cognitionem. cum

sciam ut puta intellectum q nō eet dare pri⁹
n i respectu .n. ergo eet primu simp' possȝ for
te ee unu prius alio sicut posuerunt phi
i generatione hominum. q nō eet dare primu ho
minem simp'. Sȝ eet dare unu hominem priorem
alio. h' ergo posito ignorarem⁹ priora. quibȝ igno
ratis nec contiget scire. ¶ Deinde cu d' lo
gice quidem epilogat ea que determinata dicens
q logice quidem .i. ꝑ rones logicas conclusus utraque
.i. ex dictis credet aliquis de eo q dictum est videlȝ
q sit hic status. ¶ Et autem ꝛc. Post hec

Analeti phs probavit ee statum i p̄di
catis logice ꝛ ꝑ quedam coia. hic probat
hic statum analetice ꝛ magis ꝑ ppria.
et q d. f. q p' facit q dictum est. s' q dixit de
ꝯmis adaptat ad ꝓpositum ibi. Si aut sic est.
ꝯ p'. d. f. q p' ꝓponit q intendit. s' declarat ꝓ
positum ibi. Demonstratio quidem. d' ergo q analetice
aut .i. ꝑ rones magis ꝓprias. ueloci⁹ .i. citi⁹ in est
ꝑ h' .i. ꝑ dicenda. q nec i sursum nec i deorsum
q ee i infinita p̄dicata. i demonstrativis sciis de quibȝ
demonstrativis sciis. Sȝ de quibȝ demonstrativis est i
tencio sup ma. q. d. q cu nos intendam⁹ nō
de omnibȝ sillis sȝ de demonstrationibȝ q i talibȝ
sit status i p̄dicatis. ¶ Dubitarȝ forte
aliquis quare rones precedentes dicantur logice
ꝛ sequentes analetice .i. resolutorie. ¶ Ad q re
solue est q ꝓpa rō logice arguere est ꝑ quedam
coia q ergo superius probatum est statum ee i omnibus
p̄dicatis. Rursus si probarus fuit status
i ꝑ se p̄dicatis h' fuit ꝑ quedam coia nō des
cendendo ad speciales terminos h' aut q specialius p̄
batur status i ꝑ se p̄dicatis ꝛ probatur specialiter de
scendendo ad speciales terminos. dicuntur hic rones magis
resolutorie ꝛ magis speciales ꝛ ꝓpe. ¶ Deinde
cu d' demonstratio quidem. excludit de intento
ee q d. f. q p' aut de quibȝ est demonstratio ꝛ
exequitur de utroque illorum modorum s' probat q ꝑ se
nec tale est processus i infinitum ibi. horum aut neu
trum. ee p' primum ea facit q' ꝑ p' ꝓponit q demonstra
cio est conclusionis que sunt ꝑ se. s' distinguit
modos ꝑ se. tercio determinat de unoquoque
illorum modorum sa ibi ꝑ se ipa. tercia ibi ut
i uno. d' ergo q demonstratio est eorum que cumque
q ipa ꝑ se ipa .s. ꝑ se ipa i sunt rebȝ
¶ Deinde cu d' ꝑ se ipa. distinguit duos
modos dicendi ꝑ se. nam primus modus est qm̄ p̄di
catum po i diffinitione sbi. sic qm̄ ex quo aut q

loco q'

// media

sed se ipsa non .i. per se determinate vel determinatum sunt. unio non in sunt per se quecumque non predicata sunt in illis .i. in subiectis in eo quod quid est .i. in diffinitione eorum q.d. quod per se predicata sunt secundum primum modum dicendi per se que ponuntur in diffinitione subiectorum et super sunt predicata per se in quibus predicantur ipsa subiecta. Sunt ipsis predicatis in eo quod quid .i. in diffinitione eorum. ¶ Deinde cum dicit ut in numero ostendit de utroque modo per se et primo de secundo modo dicens ut in numero impar quod impar in esse quidam numero super quo modo dicendi per se ratio subditur quod est accidens ipse numerus in quo .i. in diffinitione ipsius imparis et utrum vel tertio dicendi est in quo .i. in diffinitione numeri ratio super per se sunt numero numerus ergo per se comparatur ad imparem. Consequenter ad primum modum quod ingreditur diffinitionem imparis rursus numerus per se comparatur ad multitudinem et ad diffinitionem .i. ad quantitatem discretam. Sed hoc est in primo modo dicendi per se quod multitudo vel quantitas discreta ponitur in diffinitione numeri. ¶ Deinde cum dicit horum autem neutrum ostendit quod in nullo istorum modorum dicendi per se contingit processum in infinitum. Et dicit quod dictum est quod predicto ostenditur hoc de secundo modo dicendi per se. Secundo de primo. Dicit ergo de his que dicunt contingit quod uno modo in his que sunt per se est processum in infinitum. Sed ibi nec tamen quecumque etiam .i. que sunt predicantia etc. primo dicit quod divisio id est adducit ad propositum. Secundo ibi at vero dicit ergo quod horum autem modorum per se neutrum contingit esse infinitum. Et primo descendit ad secundum modum dicens neque super contingit esse processum in infinitum ut in parem .i. ut impar ut hoc accidens huic numero super est propria passio et subditur quod item est sicut in pari est quod .i. est propria passio cum in pari est .i. ponitur in eius diffinitione .i. tanquam ex numeri et tanquam proprio subiecto. Hoc autem sit est primum numerus super est huius que sunt ipso impari q.d. quod si impar est propria passio numeri. Sed rursus in pari sunt aliquid tanquam propria passio oportet quod et numerus qui ponitur secundum primum ponitur in diffinitione illius accidentis que ponitur in esse ipsi impari. Sed ergo non contingit huiusmodi diffinitiones esse infinita in primo .i. in deorsum. nec in sursum infinita erunt q.d. quod si possit processus in infinitum in per se passionibus ut quod impar sit per se passio numeri et paris sicut per se passio alia et omnia posita ponentur in diffinitione posteriorum omnes erunt quod diffinitiona alic sunt infinita. Sed ergo hoc est impossibile nullo modo in talibus est processus in infinitum. ¶ Deinde cum dicit at vero. adducit ad hoc idem secundum idem dicens at vero necesse est omnia .i. omnes istas per se passiones in esse per se sicut ut puta numero et in illis .i. in diffinitione omnium illorum numerum super oportet esse quare convertibilia erunt sed non excedentia q.d. quod non possunt poni per se multe tales passiones nisi infinite sunt et ipsum sit in diffinitione illorum ergo omnia talia sunt convertibilia non ergo sunt excedentia non ergo in talibus habet locum quod de sursum et deorsum quod non est ibi nec sursum nec deorsum sed totum est convertibile. ¶ Dubitaret forte aliquis. unum scilicet hoc consequentia quod si omnes iste passiones insunt numero et numerus ponitur in diffinitione eorum quod omnia sunt convertibilia. ¶ Dicendum quod si omnes iste passiones insunt numero ergo numerus non est in plus quam quelibet talium passionum. Sed non numerus excedit aliquam de istis passionibus cum ista passio non in esse numero simpliciter sed alicui numero ergo excedo quod tales passiones insunt numero hoc quod numerus non excedit has passiones excedo non quod numerus est in illis .i. est in diffinitione cuiuslibet illorum hoc quod nulla talis passio excedit numerum et nullum diffinitum excedit suum diffinitivum sed quod non. sed quod non excedit nec exceditur est convertibile oportet ergo omnia ista esse convertibilia. ¶ Ulterius forte dubitaret aliquis. utrum quod de sursum et deorsum locum habeat in demonstrationibus. ¶ Dicendum quod propter demonstrationum ut superius dicebatur quedam sunt extendentia non ingrediuntur demonstrationem nisi secundum virtutem et in talibus locum habet quod de sursum et deorsum. Et talia principia non sumuntur nisi ex generalibus terminis ut ex ente et ex propriis entis. quedam autem sunt propria que ingrediuntur demonstrationem secundum substantiam. et talia sunt convertibilia et quantum ad hoc non habet locum propositum quod. ¶ Deinde cum dicit neque tamen quecumque ostendit quod non est processus in infinitum in per se predicatis quantum ad primum modum dicens nec tamen super quecumque predicata sunt in eo quod quid est .i. ponuntur in diffinitione subiectorum ut puta que dicuntur in primo modo dicendi per se nec hec sunt nec hec que sunt talia predicata infinita sunt. neque .i. esse diffinire q.d. quod hoc posito non contingit diffinire. ¶ Deinde cum dicit quare sic predicantia. ex his que dixit concludit quod nullo modo in his que sunt per se contingit ire in infinitum dicens quare sic predicantia quidem per se omnia dicuntur super modis predictis videlicet vel quando predicata ponuntur in diffinitione subiectorum vel quando econverso. Hoc autem sic diffinientia non sunt infinita. stabunt utique predicata in sursum quare sic stant in sursum stabunt et in deorsum. ¶ Dubitaret forte aliquis quod non

videtur quod debeat probare statum in predicatis per se primo modo sed solum in predicatis per se secundo modo. Quia tamen per se passionum est demonstracio, subiectorum autem non est demonstracio. Et dicit quod licet subiectorum non est demonstracio, diffinicio tamen subiecti utilis est ad demonstracionem, ut in secundo patebit, cum disputabitur de medio demonstracionis. Vel potest dici quod omnia diffinientia subiecti sunt diffinientia passionum. Si ergo esset processus in infinitum in diffinientibus ipsius subiecti, esset in infinita diffinicia ipsius passionis et sic non contingeret passionem ipsam scire. Deinde cum dicit: Si autem sic, quod dicit de extremis, ad aperciorem autem esse quod dictum fuit. Et primo facit quod dictum est. Secundo extremis que dixit de statu in extremis et in mediis, ostendit quod contingit dare aliqua esse principia et esse propositiones aliquas primas et immediatas et non omnium esse demonstracionem, ibi: sicut vero hic est. Dicit ergo si autem sic est quod non sit processus nec in sursum nec in deorsum in infinitum et que stant inter duos terminos sunt finita, quod dicit quod si procedatur ab uno extremo ad aliud extremum, non est processus in infinitum, oportet medium inter duo talia extrema finita esse. Consequenter autem vim eius quod hic dicit, videlicet quod media sint finita ex duobus possit colligi, videlicet ex superioribus dictis, videlicet quod motus in sursum et deorsum est finitus vel extremis que hic dicitur. Quia tamen secundum totam demonstracionem est dare duos terminos, videlicet maiorem et minorem extremitates. Quod autem inter duos terminos ponantur media infinita est ponere oppositum in abiecto, videlicet quod infinita sunt finita. Quia tamen que inter duos terminos clauduntur ex omni parte sunt terminata, simul ergo non talia sunt infinita. Deinde cum dicit: Sicut vero hic, extremis quod dixit ostendit quod est dare aliquas propositiones primas et immediatas et quod non omnium est demonstracio esse quod tamen facit. Et primo facit quod dictum est. Secundo quod dixit declarat in terminis, et cetera, dat artem ad inveniendum hic propositiones immediatas et demonstrabiles, ibi: Manifestum autem huius et cetera, ibi: cum autem indigeat. Circa primum dicit. Et primo extremis que dixit ut quod oportet statum in demonstracionibus ostendit quod oportet dare aliqua principia prima et immediata et quod non omnium est demonstracio. Secundo ostendit quandam hic ibi: Sicut igitur. Dicit ergo sicut vero hic est, videlicet quod non sint media infinita et quod sit status in sursum et deorsum necesse est et necessarium est et demonstracionum esse principia et non omnium esse demonstracionum quod ut diximus quidam dicebant iuxta principium quod dicit sicut enim sunt que dicta sunt, oportet esse

aliqua principia demonstracionum que sunt demonstrabilia, sicut in principio libri dixerunt quidam dicere. Consequenter autem quod dicit principium hic ubi ante illa particula ceculo quod in posteriore est demonstrare dixit philosophus quod non omnium esse scienciam demonstrativam, sed hic dixit in posterioribus, propterea hic autem hic ad alios refert dicens quosdam hic dixisse et cetera. Deinde cum dicit: Sicut igitur, extremis quod dixit quod ex eo quod contingit status in demonstracionibus oportebat aliqua principia demonstracionum esse et non omnium esse demonstracionem, hic apponit questionem hic, videlicet quod si sunt demonstracionum principia non omnia sunt demonstrabilia et in talibus esse statum. Circa quod dicit, et primo facit quod demonstratum est, secundo ostendit quod inconveniens sequitur si ponatur contrarium horum, vel quod non sit status vel quod omnium sit demonstracio, vel quod non sit dare aliqua principia demonstracionum, esse ibi: quia licet. Dicit ergo si enim principia sunt supra demonstracionem non omnia sunt demonstrabilia, nec in infinitum possunt ire supra demonstraciones, quod dicit quod si vera sunt que diximus, quod sit status in demonstracionibus, oportet esse aliqua principia demonstracionum et non omnia esse demonstrabilia; econverso si sint aliqua principia demonstracionum, non omnia sunt demonstrabilia et est in demonstracionibus status et non possunt demonstraciones in infinitum ire. Deinde cum dicit: Si enim quilibet, ostendit quod inconveniens sequitur si negetur ista et si ponatur quilibet predictorum contrariorum, quod dicit secundo quod duplex inconveniens adducit. Quia tamen primo adducit ad hoc inconveniens quod nulla sit propositio immediata, secundo quod inter duos terminos sint infinita media, ibi: esse si hoc modo. Dicit ergo quod quilibet predictorum contrariorum si ponatur, sicut quod non sint aliqua principia demonstracionum, sed quod omnia sunt demonstrabilia, sicut quod demonstraciones vadunt in infinitum, quilibet enim horum si ponatur esse, nichil aliud, per est quod nullum spacium esse sit medio indivisibile, sed omnia esse divisibilia, quasi diceret quod quecumque horum cum ponatur, hic est ponere nullum spacium, id est nullam propositionem esse indivisibilem et immediatam, quod declarat dicens in virtute interponendo terminum tantum, sed non assumendo extra demonstratur quod demonstratur. Consequenter autem quod medium in demonstracione non dicitur esse extrinsecum, sed dicitur esse inter duo extrema. Si ergo omnis propositio est demonstrabilis, omnis propositio habebit medium, et hic removet cavillacionem. Contra hic fieri possibilis, quia tamen licet omne extra est sua. Sunt immediata, et non est medium inter subiectum et predicatum. Per medium tamen extrinsecum possibile hic sillogizari, puta per esse mortale. Nam omne mortale est sua. Omne

cor est mo^le . g^o oe cor est sba. assumendo g^o
mediu ex^tem . n^l est imediatu ad h g^o
remouendu . aut q de 1. de maiore x im
ore exm^tes . dz assum me^m no ex^t. Dein
tu d^r. q^le si h modo . adducit ad a^o to^et
videlz q de duos t^minos sunt i finita
media io q^si q^cludo i fert h iqueniens
dicens exe si h modo i infinitu q ue vide
lz q nulla p^po sit imediata . ut q de
a . c^e . sit mediu b . de a . c b . a^o me^m i sio
i infinitu . h posito q^o utrq ee i finita
media i duoz t^minoz erit n . b hoc
i finita me^a de a . c . Sz h ipo^le est q p
dicata sterint i ferius x supius q aut stent
h i p dicata i ferius x supi determinatu est
p^o logice nuc uo est determinatu sn oi
sic analetice . Domi eu d^r. monstrat hus
declat q dicit tminus videlz q est deue
nire ad p^pones imediatas . ee q d . f . b q
d^o o^o itentu slam p^o o^o h ut pur de de
plibz . Bo pur vnu devno ul al^t mo
li q p^o o^o q est deuenire ad imediatu sin
sbm . so q ad imediatu b cum ibi m^a d
est . ee pinum ea fiat et p^mo p^pro q
itendit . so pbat q dicat . tio remouet
q^nda cauillatoim . ee p^acta fa ibi . Sit
aut . b . tria ibi i eodem ei g^ne . d^o g^o q
monstrat hus videlz q no q^e ire i infinitu
neo i furiu nec i deorsu . q no q^e de du
os t^minos ee i finita me^a hus monstrat
ronis m^o est q si aliq ide i sic duobus
ut si a . est i c . x i d . no p dicantur alter
de alter . aut nullo m^o aut no de oi . q no
sp sm q^e a^d i erit . i . no sp p^cedere devno
oi ad a^d ode i infinitu . q^e ei . q . d . q si a^d
est i duobz p a^d q^e . x i ille q p a^d q^e q
no sp sit p^cede . Sz alr erit statu ut stala
noni x y^soscheli duobz iectis eq^les h^rc p
q^e a^d tett b ei q figa q^da . est ut b q tim
x no b alem . tett . h aut no sp sic se hz q
sp sit accipe q^e post q^e . Flor aut q
alr p^o aliq tee aliq^bz duobz medianae
aliquo q^i . que duo ita se hnt q nullo
m^o vnu p dicat de a^o . ut cor p dicatur
de hoie x de asino mediante al^i . quoz vnu
ul remo ab a^o . al^n . n . illa duo . sic se ha
bent q vnu no ul remouet ab alio n
ul de se i uicem p dicant . sicut ho x ma

sculus slam nec oi ho masculus neo
eq^s . io aut q p^t a^d tee duobz alter de al
tero p dicante nullo sic al tett hoi x asi
no ul tee duobz alter de alter p dicante
no oi . sic al i est hoi x masculo . Du
bitarz forte al^s . q^a vr sp h ee vem . q si a^d
tett duobz q h i sic p aliq ode lz no sp
i^d q^e sit noiatu slam oz vna passione
p^se ee vni sbi . Erg^o eade passio tett pli
bz ut puta hre tres y^soscheli x stalonom
que sut sp^es tangl^i nullu istoz erit p^se
b^m p^ipm sbm h passionis cu p se passio
sp requirat sbm eq^le exe sp erit dare sbm
aliq q^e . Ad q passio nuq^a tett duo
bz n^i p sbm q^e sz no oz q i^d sbm q^e habe
at a^d q^e ut pz i x^e p^po^o si hre tres tett
duabz sp^ebz tan^li p^tangulu si tangulo
tett p aliq a^d x p i^d a^d i ee x sp^ebz tan
guli x si ad huo illi aliq i ee p a^d ad
huc p i^d a^d i ee sp^ebz tan^li q g^o sic p^ce
datur i infi^tu q videlz q sp sp^ebz tan^li
isit p a^d sp p a^d h plis negat q^o dm g^o
eade passio tett plibz debem^o uenari
sbm vnu ille passionis Sz posbt uena
ri sum^o vnu sbm vni^o passionis no oz sp
uenari a^d sp a^d sz est dare statu tett
dare aliq sbm cui ita imediate tett
illa passio . q no tett ei p a^d sbm . De
in eu d^r. Sit aut . b . pbat q dixit videlz
q no sp sit accipe . sbm a^d sp a^d . Sz oz alu
deuenire ad sbm imediatu io aut q sit
aut . b . i . sbm mediu b q est a . i . passio
i c . x i d . i . i duobz aliq^bz sbis . m^o g^o q b .
i c . x i d . erit b q q^e i^d sm altm . q . d .
q si i talibz no est stat^o i^d q^e i erit sm
altm . x a^d b altm . q^re duoz t^minoz in
eadem i finit erut imedias Sz h est ipo^le
g^o b ee aliq q^e i . b accipe q^e sup a^d x
a^d . no nece est sp ide plibz et ue erut i
mediata spacia . i . u^e erit deuenire ad
p^pones imediatas . Flo^r i vnu tois h^o
i h q^sute q si . a . i . si passio ut puta hre
tres tett . c . d . i . duabz sp^ebz tanguli p
. b . ut puta p tanguli . b . erit me^m i ter
passione x sp^es tanguli Sz tam . b . sic
tangulus no est imediatu sbm ille^o pa
ssionis Sz talis passio tett tangulo p
a^d oz i^d a^d ee me^m i te passione x sp^es

tam^li pbabr. n. passio de spebz tam^li pi^d ad
ut si spes tanguli hnt tres. p tangulu
tangulus pfigam i spes tanguli habe
but tres pfigam. q g^o accipiut talia sb
iecta tot accipiut me^a it passione data
r spes tam^li eui opetit tal' passio. si g^o q^c
sy accipe a^d r a^d sbm. seq^r h i q^ois q te
duo extrema erut ifinita me^a. dre aut te
duos tminos ee ifinita est dre tf^ia esse
finita. q ee it duos tminos est ex oi pte
ee tminatu r finitu it duos g^o tminos n
possut ee ifinita n ipo sic sut tf^ia pu
ncta i linea cu g^o h sit ipo^le est deuenire
ad imediata spacia. i. ad ppoes imediatas
sic ad imediatu sbm. cui assigta passio
no iest p sbm a^d. Deni cu d^r i eode
ei gne. remoz quida cauillacom. ct^a p tacta
Nam si acciperem^s me^ii extnea nuq^a ee de
venire ad imediata. Sz acci^do ex eode gne
nece est deuenire ad imediata id aut q i
eode ei gne r ex eisde athomis. i. ex eisde
i diuisibz sit ex eisde tmis nece est accipe tmi
nos siq^uide q acceptu erit exclusa que
sut p se no n. erat ex a^d gne. i a^d genus de
scendente demrare. Glo^a a^d qui pate
at q h d^r ponem^s i tmis dicem^s ei q esse
palpa^le iest hoi r leoni p cor^s acci^do g^o me^a
no extnea. acciprem^s ea que sut it cor^s r
spes assigtas dicem^s. n. q ho r leo sut q
palpa^le pal q sut al' s adhuc no habem^s
imediatu sbm. passionis hui^s q est palpa^le
Sz ult^o dicem^s q al' est q palpa^le q est cor^s
aiatu. cor^s aut aiatu est q palpa^le q est
cor^s. no q^nger aut sic abire i infinitum
acci^do ex eode aut gne. r ea que sut p se.
Sz si acciperem^s extnea ut dicem^s q ho est q
palpa^le q est pceptr^l discipline na omne
pceptr^le discipline est q palpa^le. Et ult^s di
cem^s q pceptr^le discipline est q palpa^le
q est risi^le. Nam oe risi^le est palpa^le ac
cipie^do n. talia media p accns r extnea
nuq^a uenirem^s ad imediata. Glo^a r q
athomos appllat maiore r minore extmi
tate. tminos aut ab eisde athomis r ex e
ode gne appllat ea que ite cadut me^a
it maiore r minore extmi^tes q g^o demra
tor no descendit de a^d gne i a^d gen^s q n
accipit me^a extnea nece est media pte

que accipit demrator finita esse. Scd^o
Manifestum est autem cum
a. inest b. r c. postq^a phs o^c
quo sit deuenire ad ppoes in
mediatas put unu p dicat^r de plibus
In pte ista o^c h ide put unu p dicat^r
de uno ul' possum^s ali^a gtinuare r mul
to meli^s q postq^a phs o^c q est deuenire
ad imediatu q^a ad sbm In pte ista o^c q
est deuenire ad imediatu q^a ad extmu. pp
q scd^o q extm diu una passio iest plibus
no habem^s imediatu sbm illi^s passionis
qn aut deuentu est ad unu sbm adhuc
no oz q habeam^s ppu r imediatu sbm illi^s
passionis actu deuenta^ce est deuenire ad
imediatu sbm eui^lz p se passionis. cu a^d
deuentu est ad imediatu sbm. lz nd i sit
illi sbo p a^d sbm potest tn i ee p a^d cam
ut cu deuentu est q hre tres i est tam^lo
deuentu est ad imediatu est ad imediatu
est. r ppu sbm passionis h^s. na h passio n
iest tam^lo p a^d sbm no est tn deuentu ad
imediatu s cam q iest ei p a^d cam ut p
hre angulu extinsecu. ad hoc aut q ppo
sit i demrabilis ita q possit ee demra
cionis pri^s. no ql'o no sufficit q sit ime
diata s sbm. Sz oz q sit r imediata s m
cam q n. tangulus hz tres est imediata
s sbm. tn est demrabilis q est mediata
s cam. demrat^r n. hre tres de tangulo p
hre angulu extinsecu h g^o uult uenari
phs i hac pte quom^o sit deuenire ad in
mediatu s cam. ct^a q tn facit q p^o o^c q
est deuenire ad tale imediatu i affirma
tis s^o i negatis t^cio ex hiis que dixat ex
pmo corelariu i fert q sic i affirmatiuis
est dare aliq pn^a i demrabilia ita r in
negatis s a ibi. Sili aut erit. t^cia ibi.
r sicut queda. d^r g^o q manifestu est aut
q cu a. i sit. b. si quidem est aliq^d me^a sup
it a. r b. est i. g^o demrare q a. i sit. b. r ela
sup ad pbandu q a. i sit. b. sut h i. sut illa
que sut it a. r b. r talia ela ul' pn^a sunt
tota sup. ad pbandu q a. i sit. b. q sut me^a
sup. it a. r b. r sbdit q imediate ei ppoes ste
ela. i. pn^a demracionu a^c omis aut ulees r
sbdit q si uo no est me^s. s. it a. r b. no am
pli^s erit demracio Sz h est via ipn^a. q. d. q

Si inter a et b est aliquod medium demonstrari poterit quia
inest b et per tot principia poterit hoc demonstrari quot sunt
media inter a et b. Si vero inter a et b non sit medium
erit propositio immediata et indemonstrabilis. Tales enim
propositiones mediate vel omnes vel saltem universales sunt
principia demonstrationum et hec est via in principia. Du-
bitaret forte aliquis quid propositiones immediate vel
omnes vel universales sunt principia demonstrationum. Quod
quod hic aliqui exponunt dupliciter dicunt enim quod hic uno modo
potest inferri ad propositiones immediatas secundum quod species predi-
catur de individuo. Sicut hec est immediata
Sortes est homo quia sicut species immediate est sub genere
ita individuum immediate sub specie. Hec autem propositio
Sortes est homo licet sit immediata nullius tamen demonstra-
tionis potest esse principium quia de singularibus non est
scientia et multo minus non erit scientia per singularia.
Cum igitur dicit quod propositiones immediate sunt demonstratio-
nis principium intelligendum non de omnibus sed de universalibus. Propter hoc
ergo quod philosophus addidit omnes aut universales excludit
propositiones illas immediatas in quibus species predicatur
de individuo quia tales propositiones universales esse non possunt.
Secundo modo respondetur ad hoc secundum eos de quo principia demonstra-
tionum possunt accipi vel taliter potest sciri vel
ulterius in scientia. Propositiones autem immediate omnes sunt
principia demonstrationum taliter potest sciri. Sed propositiones
immediate universales cuiusmodi sunt dignitates sunt princi-
pia ulterius in scientia. Vel possunt aliter dici et melius
forte quod duplex est demonstratio universalis et particularis.
Iterum duplex est immediatum secundum subiectum et causam. Propositio
autem immediata secundum subiectum est principium in demonstratione
particulari ut hec propositio quod omnis triangulus habet tres
est principium ad probandum quod ysocheles habet tres. Propositio
autem immediata secundum causam vel quam accipit universalis
causa est principium in demonstratione universali. Propositiones ergo universales non
accipiuntur secundum signum universale sicut accidit universale quod
ponens in demonstratione sunt universales et in demonstra-
tione particulari ut si probaretur habere tres de
ysochele omnes propositiones accepte essent universales quantum
ad signum. Sed potest hic accipi universale secundum causalitatem
vel secundum inherentiam passionis ad subiectum ut si una
passio inest subiecto mediante alia passione
ut habere tres inest triangulo mediante ha-
bere angulum extrinsecum et alia mediante
alia quousque deventum est ad passionem primam
illa cum subiecto facit quandam universalem quia facit propositio-
nem immediatam que est universalis cum omni pa-
ssionum [illegible] propositiones ergo immediate sunt
principia demonstrationum saltem particularium

ut quod consequentur sunt immediate sicut si non esset
immediate nisi secundum subiectum. Adhuc tales propositiones essent
principia demonstrationum saltem particularium. Sed propositio-
nes universales secundum universalitatem cause sunt principia demonstratio-
num simpliciter videlicet demonstrationum universalium. Quid autem
differat demonstratio universalis et particularis in sequenti
lectione dicetur. Videretur forte dubitare
aliquis de eo quod in littera dicitur quod hec est via in principia. Et quod
est ad principia non est via ut dicitur in Topicis. Preter
dyalecticus qui procedit probabili habet viam ad principia
omnium methodorum. Sed demonstrator qui procedit
secundum rei veritatem non habet viam ad probandum principia quia
secundum veritatem principiis secundum se nulla sunt priora.
Quod quod posterioristica non probat demonstrationem sed dat ar-
tem et modum demonstrandi et dyalectica non est pro-
pria scientia sed est modus sciendi et hic secundum artem datam non
probantur principia sed datur via et modus deveniendi
in principia. Ut si accipitur propositio mediata accipiatur
id quod est medium inter utramque extremitatem. Si ad huc
autem inter id et medium et extremitatem sic ad medium acci-
piatur id est medium non possunt autem talia media
esse infinita erit ergo devenire ad propositionem immediatam
que erit indemonstrabilis et que erit demonstra-
tionis principium. Ista ergo est via deveniendi in princi-
pia id est deveniendi in propositionem immediatam quando habet
[illegible] principia accipiendo semper medium inter extrema secundum medium donec
deveniamus ad immediatum. [illegible] ergo est documentum
accipere medium inter a et b et inter extrema donec non
est amplius medium dixit quod hec est via in principia id est de-
veniendi in principia in hoc ergo non probavit ipsa principia
sed dedit modum deveniendi in ea vel possumus
aliter solvere quod demonstrator possit [illegible] quod sunt
principia sed non [illegible] quod sunt principia. Quod ergo probat quod
propositiones mediatas [illegible] esse [illegible] deveni-
re ad propositiones immediatas et ad causas solum
probat quod sunt aliqua principia sed non demonstrat [illegible]
quod sunt principia propositiones immediate [illegible] non
sunt [illegible] propositionem immediatam [illegible] cum
ergo dicitur quod ad principia non est [illegible] est dicendus
[illegible] potest esse [illegible] dicens [illegible] et cum ulterius
additur quod demonstrator non habet viam ad principia
eodem modo solvitur quod non habet viam dicendi [illegible]
[illegible] est tamen diligenter notandum quod [illegible] in
textu posterius colligitur quod hic intendit de
immediato secundum causam [illegible] non est am-
plius medium non est amplius demonstratio quod si in-
telligeret de immediato secundum subiectum [illegible] esset
[illegible] deventum est ad immediatum secundum subiectum [illegible]

ad hucq ppo demrabilis sicut hr̃e tres ī est
triangulo nō p ad sbm. r tn̄ demrāt de ipa
demrācōe. potissīe ul̄r intelli est g° h̄ dem
mediato s̄ t̄min ad q̄ eū deuentū sit cessat
demrācio. Ad dem eū d. s̄ aut. d. q̄ est
deuenire ad imediatā. inegatiis dicens q̄ sili
aut erit. r si a. r b. nō sit. r sbdit q̄ si eidem
cī. ad aut est mē cui p̄us nō est sup. a.
er demrācio q̄ p mē. q̄ a. nō ī est b. si uō
nō est ad mē sup nō erit demrācio. ʒ ta
les ppōes accepte sut pn̄ sup. demrācōnū
r sbd q̄ r elā sup. demrācōnū tot sut q̄d
dm̄ sicut r hor t̄minor ppōes sut pn̄ de
mrācōnū. sbd aut q̄ sicut nullū. b. est a.
ut puta null hō est q̄titas. q̄ h̄ est mē
ī. a. r b. q̄ est ibi mē sba potit demrāri
q̄ nullū. b. sit. a. i. q̄ null hō sit q̄titas hoc
n. mē acceptū. s. sba est tale cui p̄us nō ī
est. a. i. ac p̄us remō q̄titas q̄ ab hōie ʒ
si ī a. r b. nō eē ad mē ut si dicer̃ nulla
sba est q̄titas talis ppō eēt idemrāl r ha
beret se sic pn̄ ad ītendū tn̄ q̄ licʒ sbe nō
sit demrācō gra tn̄ exempli exemplificat
nunc ī t̄minis sbalibʒ vbi mg clare appʒ
q̄ dr̃ s̄ n. vitate sba solū pot eē sbm ī de
mōstrācōne nō aut eē p̄t nec id q̄ dem
onstrāu de sbo nec mē p q̄ demrāt sp
n. ī demrācione potissiā demrāt passio p
passione ut hr̃e tres p hr̃e angulū. donc
deuentū sit ad passione imediatā q̄ est
idemrābilis quidā tm̄ dicūt eam posse
demrāri demrācione potissiā p diffōne
sbi. ʒ hij nō q̄sidant q̄ demrācō potissiā
de q̄ loqu̾ dʒ hr̃e altm̄ cum albo r a pa
ssione diffinicō a sbi nō est res altā albo
Dubitarʒ forte ās. q̄uo tot sut elā
qt sut t̄mi vr n. h̄ eē falsū sicut ppōes sc
elā nō aut sut tot ppōes q̄ sut t̄mi cū tr̃s
sit ppōis Ad q̄ hic plis lō de t̄mino u
si dr̃ hr̃e tres r angulū cadit h̄ mē hr̃e an
gulū istud mē erit eltu r pn̄ ad pbandū
hr̃e tres de t̄m lo q̄ uō dr̃ de ppōe dici dʒ q̄
istud mē acceptū facit ppōm cū maiori r
cū minori extremitate ppōes g° hor t̄minor
medior. i. fcē de talibʒ t̄minis mediis ppute
s. tales t̄mini q̄iugunt ī p̄missis cū maio
ri r cū minori extremitate sut pn̄ demrā
cionis q̄ p tales ppōes ītelliter t̄mi medij.

demrācīe q̄cluder maior q̄titas de minori
sit sic affirmatiā ppō sit negatiā si sit media
ta sp t̄minus mē ī q̄tinua. hʒ rōm ell r pncī
piū. i. illi ppōis q̄cludde. Ad dem eū d. r
sicut quedā. q̄si p mō correlarii ifert q̄ sic
quedā pn̄ idemrābilia ī ppōibʒ negatiis sic
ī affirmatiis lō aut q̄ sicut qdā sut pn̄ ide
mrābilia q̄ h̄ sit id q̄ ad pdicata eēntia
r q̄ h̄ sic ī illo q̄ ad p se passiones sic sup
erunt pn̄ idemrābilia inegatiis q̄ nō erit
h̄ id q̄ ad ea que eēntli remouet̃ nec q̄
sit h̄ ī illo q̄ ad passiones que remouen
t̃ a sbo. ita hec q̄de erut pn̄ eē ad i. ī aff
matiis illa aut erut pn̄ nō eē ad i. inega
tiis Sbd aut q̄ h̄ plis large lō. de demrā
cōe r de ppōibʒ idemrābilibʒ nā alicī sut ī
mediata. q̄ ad pdicata sbalia ut q̄ corp est
sba. aliq̄ uō q̄ ad p se passiones ut cū im
mediata passio pdicat̃ de sbo. lō ī affirma
tiis duo tetigit plis videlʒ q̄ h̄ est id q̄ ad
eēntia. r h̄ eē ī illo q̄ ad p se passiones. r
sicut distīxim ī affirmatiis sicut aliū vna
sba. imediata remō ab alia. ut puta sba
icorpea. a corpea. r h̄ est h̄ nō id. aliū aut ali
q̄ passio imediate remō ab aliq̄ sbo r h̄ est
h̄ nō eē ī illo. q̄ aut h̄ plis large lō de dem
onstrācione pʒ q̄ sbe nō est demrācō pdi
catū n. sbale nō p demrāri de suo iferio
ri loq̄do de demrācōe potissiā que est p cāl
altm̄. large tn̄ loq̄do de demrācione oīs
rō necciā p̄t d demrācio. Ad dem eū d.
r eū idigeat. dat arte ad iueniendū h̄ ppo
nes imediatas. eē q̄ d. f. q̄ p dat h̄ arte
ī affirmatiis. s̄o inegatiis ibi. idemrātis qde
eē p̄mū tn̄ facit q̄ p doc ī uenire ppōes
simplices r idistles. s̄o aut q̄ tales ppōnes si
plices r idistles sut imediate. d° p sili tu
dem ī alijs o. tales ppōes simplices r imedi
atas eē pn̄ r mēsura ppōnū demrābiliū
r illor demrācior sa ibi. est aut vnū. etia
ibi. r q̄ admodū ī alijs. d g° cū aut sup ās
idigeat demrāre ad ut puta q̄ uelit pba
re oē b. est a. accipiendū est q̄ de. b. pdicet̃
p̄mū. i. imediate sic. c. ul ut hr̃ qda text
siue ī. c. d. s. q̄ de. b. pdicet̃. p̄mū r de h̄ sili
a. sup pdicet̃. q. d. q̄ si debeat demrāri oē
b. est. a. ut puta oīs hō est sba. accipiet̃. c. ī
r. b. r a. ut puta al q̄ pdicat̃ de b. i. de hōie

immediate sup[er] 7 ul[tim]o 7 de b. i. de ali[is] s[i]l[ogismis] i. ul[tim]o
p[re]dicat[ur] de a. i. s[ub]st[anti]a. 7 sic s[em]p[er] uadens i. s[em]p[er] accipi
ens i[n]t[er] b. 7 a. i[n]t[er] ho[m]i[n]e[m] 7 s[ubstanti]am necess[ari]o p[ro]p[ositi]o
cadet ex[tra] p[er]fectos t[er]minos. u[nde] u[i]d[etu]r q[uod] nec
ex ip[s]i[s] a. ul[tra] ut h[abe]t a[lia] t[ra]nslacio n[on] ex ip[s]i[s]
a. accipiat[ur] ut demo[n]stret[ur] q[uod] d. t[er]minus accept[us]
p[ri]me[us] int[er] q[uos] d[ebet] e[ss]e ex s[ubstanti]am ul[tra] ex p[re]dicam[en]
tu[m] s[ub]e. s[ed] s[em]p[er] me[dium] d[e]p[re]s[enta]t[ur] quousq[ue] fiant i[n]
dis[t]ibilia 7 unu[m] i. quousq[ue] fiant i[n]dis[t]ibilia
7 unu[m] i. quousq[ue] deueniat[ur] ad immediata q[ue]
sunt i[n]dis[t]ibilia 7 unu[m]. Sciendu[m] aut[em] q[uod] si ce[n]t
aliq[ua] co[rpora] ordinata i[n] aliquo spacio illa
dice[re]nt[ur] e[ss]e una si plura possent e[ss]e talia
co[rpora] i[n] tali spacio s[ed] tali ordine q[uod] sunt s[ed]
tunc dice[re]nt[ur] d[e]p[re]s[en]tari illa co[rpora] q[uan]tu[m] tot po
n[er]ent[ur] ibi. q[uod] posset spaciu[m] capere ad h[oc] aut[em] si
mili[tu]dine[m] ph[ilosoph]us lo[quitur] s[ecundu]m h[oc] appellat d[e]p[re]
s[en]tare mediu[m] i[n]t[er] a. 7 b. ut p[ri]ma i[n]t[er] ho[m]i[n]e[m]
7 s[ubstanti]am. q[uan]tu[m] n[on] reliq[ui]t de ali[is] que sunt me[di]a
i[n]t[er] ea. s[ed] q[uasi] uolens p[ro]bare ho[m]i[n]em e[ss]e s[ubstanti]am.
acciperet s[ub]stanti[am] p[ri]me co[rporis] reliq[ui]sset spaciu[m].
uacuu[m] q[uod] ma[ius] i[n]t[er]uallu[m] est i[n]t[er] co[rpus] 7 ho[m]i[n]e[m]
nec immediate descendit a co[rpore] i[n] ho[m]i[n]e[m] s[ed] si
accipit al[iud] q[uod] p[ri]mo 7 immediatu[m] p[re]dicat[ur] de ho[m]i[n]e
7 postea i[n]t[er] al[ia] 7 s[ubstanti]am. accipiat a[n]i[m]atu[m] co[rpus]
q[uod] s[ecundu]m p[ri]mo i. immediate 7 ul[tim]o p[re]dicat[ur] de ali[is] 7
postea accipiat corp[us] sic d[e]p[re]s[en]tabit me[di]a
q[uod] nullu[m] dimittet spaciu[m] uacuu[m]. h[ic] n[on] de
ueniet ad immediata. videl[icet] q[uod] o[mn]e co[rpus] sic sta
que n[on] p[otes]t demo[n]strari s[ed] loq[ui]do large d[e] e[ss]e
mi[ddi]t[at]e p[ro]hano demo[n]strabu[n]t[ur] alie. Deinde
in cu[m] d[icit]. est aut[em] unu[m] q[uod] declarat certe
deue[n]ie[n]di i[n] p[ro]p[ositi]o[n]es que sunt unu[m] 7 i[n]dis[t]i[b]les
declarat q[uod] appellat p[ro]p[ositi]o[n]es q[ue] sunt sic unu[m] dic[it]
tales p[ro]p[ositi]o[n]es e[ss]e immediatas id aut[em] q[uod] est aut[em]
unu[m] cu[m] immediatu[m] fiat 7 una p[ro]p[ositi]o simplex
7 immediata i. 7 illa est una p[ro]p[ositi]o simplex q[ue]
est immediata. Sciendu[m] aut[em] q[uod] p[ro]p[ositi]o mediata
l[ice]t sit una actu. est plures po[tentia]. s[ecundu]m ex quo
mediata est dat i[n]telligere me[dium] q[uod] est i[n]t[er]
ea q[uod] mediu[m] cu[m] una extremitate faciat u
na[m] p[ro]p[ositi]o[n]em 7 cu[m] alt[er]a aliud ita q[uod] p[ro]p[ositi]o medi
ata est quoda[m]mo[do] tres p[ro]p[ositi]o[n]es. una que co[n]fi
cit[ur] ex ip[s]is extremitatib[us] 7 alia que fit de
medio cu[m] una extremitate. 7 ita que fit de
me[dio] cu[m] reliq[ua] extremitate. s[ed] immediata q[ue]
nullu[m] h[abe]t me[dium] remanet simplex 7 una. ut n[on]
possit sic plificari. Deinde cu[m] d[icit]. ex q[uo]

admodu[m] i[n] aliis. declarat p[er] sile i[n] aliis dicens
7 que admodu[m] i[n] aliis. simplex est p[ri]n[cipiu]m. i. h[abe]t
ro[ne]m p[ri]n[cipi]i ita sup[er] i[n] s[i]l[ogismis] demo[n]strativis p[ro]p[ositi]o
immediata. que est simplex h[abe]t ro[ne]m p[ri]n[cipi]i 7
u[i]d[etu]r q[uod] h[oc] aut[em] i. tale simplex q[uod] h[abe]t ro[ne]m p[ri]n[cipi]i
n[on] id[em] e[st] utrobiq[ue] est sup[er] i[n] o[mn]ib[us] 7 aut[em] i[n] po[n]d[er]e q[ui]
dem uncia i. tale simplex i[n] po[n]d[er]ib[us] uocat[ur]
uncia. i[n] melodiis i. i[n] musica tonus ul[tra] ut
h[abe]t alia t[ra]nslacio dyesis. i. d[ict]io toni s[eu] semi
tonii i[n] metris d[ict]io i. metru[m]. i[d] est i. minimu[m]
membru[m] q[uod] n[on] h[abe]t d[ict]io[ne]m i[n] se. s[ed] solu[m] h[abe]t d[ict]io
ne[m] 7 metru[m]. ad a[liud] m[em]br[um] d[ict]io g[ener]o i. i[n] m[em]br[o] ad
q[uod] stat d[ict]io ul[tra] i[d] ad q[uod] co[n]tinuatur iu[n]ctura
alt[er]ius membri est minimu[m] i[n] metris ul[tra] ad
latin[os] i[d] ultimu[m] ul[tra] i[d] q[uod] est q[ua]si cartilago
q[uod] fac[it] u[num] i[n]t[er] membru[m] 7 membru[m] q[uod] est q[ua]si iu
ncta m[em]bro[rum] est minimu[m] i[n] metris. Sicut p[ri]n
cipi[us] qui est iu[n]ct[ur]a 7 copulacio co[n]iunctor[um]
est q[uod] minimu[m] i[n] tali g[ene]re. 7 u[i]d[etu]r a[liud] aut[em] i[n]
a[liud]. i. i[n] a[liud] g[ene]re est dare a[liud] simplex. q[uod] est sicut
mensura 7 p[ri]n[cipiu]m. ut i[n] coloribus albu[m] i[n] aliis v
micate sic 7 i[n] s[i]l[ogism]o unu[m] q[uod] est sic mensura
7 p[ri]n[cipiu]m. est. s[ci]l[icet] p[ro]p[ositi]o immediata. i[n] demo[n]stracione
aut[em] s[ci]e[nti]a est. i. i[n] demo[n]stracione ut aggenerat
s[ci]e[nti]am. ul[tra] i[n] s[ci]e[nti]a aggenerata p[er] demo[n]stracione[m]
i[n]tellectus est tale unu[m] 7 simplex. q[uod] est sic mensu
ra 7 p[ri]n[cipiu]m. Sciendu[m] aut[em] q[uod] i[n]tellectus co[m]parat[ur] ad s[ci]e
ncia[m] sic[ut] p[ro]p[ositi]o immediata ad s[i]l[ogis]m[u]m demo[n]stra
tiu[m]. s[ecundu]m i[n]tellectus q[ui] est hiatus p[ri]n[cipi]or[um] est p[ri]n[cipiu]m 7
ca[usa] s[ci]e[nti]e cum e[st] habit[us] co[n]clusionu[m] sic[ut] p[ro]p[ositi]o immedi
ata accipit[ur] sic[ut] p[ri]n[cipiu]m 7 ca[usa] i[n] s[i]l[ogism]o demo[n]stracio
nu[m]. i. i[n]tellectus ex accept[ion]e p[ro]p[ositi]o[n]u[m] imme
diatar[um]. sic ca[usa]t[ur] i[n] nob[is] s[ci]e[nti]a ex accept[ion]e co[n]
clusionu[m] p[er] demo[n]stracio[n]em co[n]clusar[um] i[n] s[i]l[ogism]o g[ene]re de
mo[n]stracio[n]is simp[liciter] q[uod] est p[ri]n[cipiu]m est p[ro]p[ositi]o immedia
ta. i[n] s[ci]e[nti]a aut[em] p[er] demo[n]stracio[n]em accepta simp[liciter]
q[uod] est p[ri]n[cipiu]m est i[n]tellectus. Deinde cu[m] d[icit] inde
m[on]stratiuis q[uod] de. doc[et] deuenire ad immediata
i[n] p[ri]uatiuis e[ss]e q[uod] tu[m] facit s[ecundu]m p[ri]mo q[uo]d fiat
i[n] p[ri]ma fi[gura]. s[ecun]do q[uo]d i[n] s[ecund]a. t[er]tio aut[em] h[oc] n[on] po[tes]t
fi[eri] i[n] t[er]cia. s[ecund]a ibi. s[ed] n[on] i[n]digeat. t[er]cia ibi. i[n]
t[er]cio aut[em] m[odo]. ex p[ri]mu[m] d[icit] f. q[uod] p[ri]mo co[n]tinuat
d[ict]a dicendis. s[ecun]do exeq[ui]t[ur] de i[n]tento ibi. ut si a.
d[icit] g[ener]o i[n] demo[n]strativis s[i]l[ogism]is ei q[uod] est. i. me[dium] q[uod] est e[ss]e
i. talis s[i]l[ogism]i demo[n]strati i. affirmati nil cadit
ex[tra]. i. n[on] cadit ex[tra] extremitate[m] s[ed] i[n] p[ri]uatiuis q[ui]de[m]
s[i]l[ogism]is. h[oc] i. me[dium] o[portet] e[ss]e q[uod] nil cadat ex[tra] hoc. i. ex
negatiuam p[ro]p[ositi]o[n]em. Dubitaret forte

atque quod in privatis sillogismis medium non cadit extra hoc, i.
extra negativam propositionem. ¶ Quod quod in terminatis, i.
in affirmativis sillogismis sive in affirmativis propositionibus medium
est medium simpliciter sed in negativis. Si concludantur tales
propositiones per primam vel secundam figuram, medium acceptum
non erit medium simpliciter sed erit medium sub negatione i.
extra medium per quod devenitur in negationem sive in negativam
immediatam. Sed tertia figura hec est omnino inutilis quia
nullo modo per medium acceptum devenitur ad immedi
atam. v. g. si debeat sillogizari hec affirmativa
mediata omne animal est substantia, accipietur ut medium inter
animal et substantiam ut puta corpus vel animatum corpus. Sed si
debeat sillogizari hec negativa mediata nu
llum animal est quantitas per primam vel secundam figuram non
poterit accipi ut medium quod recte dicitur esse medium
inter aliqua quia licet conveniat cum utroque extremorum,
non autem tale medium potest esse in negativa propositione. Sed
oportet quod medium uni extremo conveniat et ab altero remo
veatur. non ergo erit ibi medium simpliciter sed medium sub negatione
erit enim ibi medium mediante aliquo unum nega
tur ab altero. est enim ibi substantia. nam mediante substantia quanti
tas negatur ab animali et ab omnibus que sunt in predi
camento substantie. substantia ergo inter quantitatem et animal non est medium
simpliciter sed est medium sub negatione, i. est medium
mediante quo hoc negatur ab illo. Et si tale medium
accipietur propositio negativa immediata scilicet hec est
est negativa immediata nulla quantitas est substantia.
tale enim medium accipere in prima et in secunda figura. in
prima quidem sic formabitur sillogismus. nulla substantia est quanti
tas, omne animal est substantia, ergo nulla animal est quantitas. in
secunda autem sic. nulla quantitas est substantia, omne animal
est substantia, ergo nullum animal est quantitas. Tertia autem
figura hec autem est inutilis nam medium oportet accipe
re sub aliis eo quod semper ibi subicitur. non possumus ergo conclu
dere universalem hanc negativam nullum animal est quan
titas, sed concluderetur particulariter sic. nullus homo
est quantitas, omnis homo est animal, ergo quoddam animal non est
quantitas. medium enim hic acceptum non est medium simpliciter in
ter animal et quantitatem nec est medium sub negatione. non enim ne
gatur quantitas ab animali quia negatur ab homine sed magis
econtrario. Rursus si accipiendo medium nullo modo venimus ad
negativam immediatam sed magis recedimus ab
ipsa. scilicet magis est mediata nullus homo est
quantitas quam nullum animal est quantitas. ¶ De
monstratum est quod. ut si a. contingat de termino ponendo
extra terminos ipsos in prima figura d. ut si a. in b. est
sub negative per c. quod d. quod si hec propositio negativa
nullum b. est a. ut puta nullum animal est quanti

tas debet probari per c. ut puta per corpus hoc modo fiet
scilicet si in b. quidem omni est c. hec est minor omne
b. est c. i. omne animal est corpus. in nullo autem c. est a. hec
est maior scilicet nullum corpus est quantitas. sequitur conclusio in
prima figura quod nullum animal sit quantitas et si videtur quod
si indigeat probare supponit quod in c. nullo sit a. i.
nullum corpus est quantitas que fuit maior, medium
acceptum est ipsius a. et c. i. inter quantitatem et corpus et sic
semper procedat donec semper veniat ad immediatam ut
scilicet donec veniat ad istam nulla substantia est quantitas.
¶ Idem autem eundem. Si vero indigeat. dicit hoc idem
in secunda figura dicens si vero indigeant demonstrare quod d.
in e. non sit ut puta terminis acceptis quod nu
llum animal sit quantitas in eo quod c. est i. medium in d. quidem
omni ut puta corpus in omni animali in e. autem nullo i. in
nulla quantitate numquam extra e. cadit i. medium acceptum
scilicet c. numquam cadet extra negativam ipsius e. quia semper ne
gabitur c. ab e. Et sic videtur quod hec est scilicet que est e.
c. est causa quare non inest i. que sunt negativa for
mabitur enim sic sillogismus. omne d. est c. i. omne animal est corpus. nul
lum e. est c. i. nulla quantitas est corpus. ergo nullum
e. est d. i. nulla quantitas est animal. hec enim per medi
um c. i. per corpus probatur quod d. i. quod animal non sit in e. i. non
sit in quantitate. Si autem eam poneret probationem conclu
dere quia videlicet quod nullum animal est quantitas et
ergo est demonstrata conclusio hec quod nullum e. sit d. i. quod
nulla quantitas sit animal. vel quod nullum animal sit quan
titas per medium c. i. per corpus. Si ergo rursus debet de
monstrari quod nullum c. est e. i. quod nullum corpus est
quantitas accipietur medium inter c. et e. sive inter corpus et quan
titatem. scilicet numquam ergo medium cadet extra e. i. extra negativam
ideo dicit in libro quod hec est causa non oportet inesse. dicebatur
enim ratione quod in negativis non est dare medium
simpliciter i. per convenientiam sed sub negatione. ¶ Modus autem
quo medium sub negatione potest accipi vel particulariter
vel universaliter. quod autem accipiatur universaliter patet per exempla posita. parti
culariter autem accipietur sic ut si quis velit probare quod
d. non sit in e. particulariter ut puta quod color non
sit in ipso perfecto ut puta particulariter ut quod ista
sit vera quoddam perfectum non est color, accipietur pro
medio c. i. qualitas que est in omni d. i. in omni colore et in
nullo e. aut non in toto e. i. non in omni perfecto. formabitur ergo
sic sillogismus. omnis color est qualitas, non omne perfectum est
qualitas, ergo non omne perfectum est color. hic medium
acceptum scilicet qualitas non est extra e. i. extra negativam
sive extra perfectum a quo negatur color. medium enim ut ac
ceptum vero est medium sub negatione. scilicet vere enim co
lor negetur ab aliquo perfecto est quia qualitas negatur

ab alio pbto. Deinde cum d. tercio aut modo.
q hanc artem no ee uelle in tercia figura dicens i
tercio aut m. i. tercia aut st. n illo a quo oz pua
ri nz q oz pua ri necess ee ibit 3z sup sep in
fin. q. d. q i tercia st. me nec est ex minore ex
mitate a qua negat maior extremitas. nec ex
maiore extremitate que negat a minori io
supplendum est q p talem figuram no est redu
cere ppones ad inmediata. Consequenter quit q qui vo
lum negatiuam mediatam reducere ad media
ta ul oz me accipe sup pdicatum ul sup sbm.
ut si hanc negatiuam mediatam nullum cor est
qtitas uellem reducere ad inmediata accipe
m pme sbam. q est sbm. si uo uellem redu
cere qusdam. videlz nulla qntitas est cor accipe
m sbam que est sup cor pdicatum ex quo apparz
q sba no est ppe medium i cor loqndo de cor
q est sba. qntitatiue qz si ee ppe medium ee su
p vnum r m cum g sit sba sup cor ee i tia
qntitate q pz ee sbm. est tu me p negom. q
ve sba est id mediante quo qntitas negat
a tali cor me g p negom. p q pdicatum ne
gat a sbo. r p q sit reductio ad negom. inme
diatam ul oz ee sup sbm. a quo pdicatum nega
tur ul sup pdicatum. i tercia g figura ubi me
nuq est ex. i. nuq est sup aliqd extremitatum
inutilis est hec ars de reductione mediatarum ad
inmediata ul de condepsacione medii. Consequenter aut
q sicut i affirmatiua condepsamus media qn nullum
me relinqr i pdicatum r sbm. ut si debeat re
duci ad inmediata oe al est sba. p accipietur
pme aiatum cor r concludetur oe al ee sbam. q
oe al est aiatum cor postea accipietur cor q
inmediate sbicitur sbe sic r i negatiua nullum
oz relinqui me p negom ut si debeat reduci ad
inmediata. nullum al est qntitas p accipietur
aiatum cor r concludetur nullum al ee qntitatem
qz nullum aiatum cor est qntitas. pea cor pea
sba. a qua inmediate remo qntitas sic g accdo
media condepsata. i. sine dimissione. tam i aff
matiuis q i negatiuis oportebit adultimum de
venire ad inmediata. Sit demonstracio r c. q
Cum autem intencio auctoris est
ut pluries dcm est dare modum r ar
tem quo contigat sup scire io i pre
sta ut sup dicebatur plis oportet diuisa genia de
monstracionum adducere ut ostdat fm q gen de
monstracionum mag contigit scire. p q scd q pc
distinctionem factam supius de demonstracione q qdam e
demonstracio qz qdam pp q adhuc de demonstracione p
triplex alia distinccio fit. qz qdam e demonstracio ulis
qdam particularis qdam affirmatiua qdam negatiua q
dam ostensiua qdam ducens ad ipo ducens. n. ad
ipole sp concludit falsum r ex illo falso concluso q
oppositum alicuius pmissarum ee vm. ostensiua aut
demonstracio sp concludit vm. su affirmatiue su ne
gatiue concludit id. Sic g annectetur istud cap
ad pcedencia q cum sciam q est status i pdi
cationibus q no possumus negare q no contigat scire
r adhuc vadit capitulum pcedens Rursus si sciui
mus q in hz tam ignorancia ne possim cam vi
tare ne deficiamus a sciue r si sciuimus q p
sta ingenio facit scire r adhuc si sciuimus
q demonstracio pp q potissime facit scire ad hoc
qz i pma figura demonstracio pp q potest fi ulis
r particularis p fi affirmatiua r negatiua pt
fi ostensiua r ducens ad ipole no complet unde
e ars lib posterior si sciremus p q gens pre
dictarum demonstracionum mag contigat scire tamen g
facit plis qz p pmisit illam triplicem distinc
nem de demonstracione qrens que demonstracio sit
pocior. Secundo dat ordinem dicendorum t p p terpta
tum ordinem exeqtur de intento sa ibi. primum
qde g. tertia ibi. vz qde. d g cum sit demonstra
cio alia qdem particularis alia ulis r hec eam
dem tam ulis q particularis qdam sit cathego
rica. i. affirmatiua illa aut. i. alia sit priuatiua
dubitatur qlis sit pocior utrum ulis q particu
laris ul e co ut affirmatiua q negatiua ul e co
g r de ea demonstracione que di demonstrare. i.
de ostensiua r de demonstracione ducenti ad in
possibile g s. dubitatur que sit pocior.
Deinde cum d. primum qdem g. dat ordinem
dicendorum dicens primum qdem intendemus de dem
onstracione uli r particulari sup q sit pocior
ondens a s. que sit pocior an s. ulis an
particularis dicemus sup pea r de ea q di de
monstrare. i. de ostensiua r de ea q est ad ipole
dicemus s. que sit pocior r est supplenda ha
q l idem dicemus de affirmatiua r negatiua.
Deinde cum d. videtur qdem exeqtur de in
tento s pdictum ordinem tamen g facit s q
triplicem distinctionem de demonstracione facit qrens
que sit pocior. p g intendit an sit pocior ulis
an particularis 2o an affirmatiua an negatiua
tercio an ostensiua an ducens ad ipole. 2a ibi

Qr autem demonstracio probativa. tercia ibi. Quedam
autem cathegorica probativa. Circa primum sciendum est quod
primo adducit rationes per quas posset videri alicui quod de
monstracio particularis esset pocior quam universalis. secundo
rationes illas solvit. tercio adducit rationes veras ad
propositum ostendens demonstracionem universalem pociorem esse par
ticulari. secunda ibi. aut quod de primo. tercia ibi. am
plius si demonstracio. propter primum sciendum quod demonstracio
universalis est quando demonstratur universalis passio de universali subiecto.
ut passio que universaliter inest de subiecto quod universaliter subicitur
ei. ut habere tres demonstraretur de figura non esset
universalis demonstracio quia figura non universaliter subicitur tali
passioni nam non omnis figura habet tres. Rursus
si talis passio demonstraretur de ysochele vel de
aliqua specie trianguli non esset universalis demonstracio licet tale
subiectum universaliter subiciatur tali passioni talis tamen pa
ssio habet suum totum ambitum et universaliter non comparatur
ad tale subiectum. Sed particularis universalis ergo est demonstra
cio quando passio per causam per se demonstratur de suo
universali subiecto ut puta habere tres per hoc quod triangulum
tamquam per causam per se demonstratur de triangulo tamquam de proprio
universali subiecto. licet ergo omnis triangulus omnis triangulus habet tres erit
conclusio in demonstracione universali. Rursus autem si hec omnis
triangulus habet tres que fuit conclusio in demonstracione
universali accipiatur ut premissa et concludatur per eam
habere tres de aliqua specie trianguli et fiat talis
sillogismus omnis triangulus habet tres. ysocheles vel equi
tibiarum est triangulus ergo etc. diceretur hec demonstracio
esse particularis. est ergo questio que istarum demonstra
cionum sit pocior. videtur autem sciencia comparari ad
tria. propter que possunt sumi tres rationes per quas po
sset videri alicui quod demonstracio particularis
esset pocior. primo enim sciencia potest comparari ad inte
llectum quem perficit et sic illa est pocior sciencia
que magis perficit intellectum et secundum quam intelligens magis
scit simpliciter et illa erit pocior demonstracio que magis
facit scire. secundo potest comparari sciencia ad oppositum
ut ad errorem quem debet expellere propter quod illa est po
cior sciencia que magis errorem fugat et que magis
ab errore recedit et sic illa erit pocior de
monstracio que magis ab errore elongatur. tercio sciencia
potest comparari ad obiectum suum ad subiectum de quo est
vel ad obiectum suum subiectum. et quia sciencia est alicuius entis
vel quia sciencia est de ente illa erit pocior sciencia
que magis est de ente. et per consequens illa erit et po
cior demonstracio que est magis de ente. cum ergo
fiat sic ex hiis triplicibus arguit demonstracionem
particularem esse pociorem. primo enim arguit hoc.

ex eo quod talis demonstracio videtur facere magis scire. secundo
ex eo quod videtur ab errore magis elongari. tercio ex eo
quod videtur esse magis de ente. secunda ibi amplius si universale.
tercia ibi pocior autem est. Circa primum dicit quod primo
ponit rationem ipsam. secundo huius rationem adaptat ad propo
situm ibi Sed universalis. dicit ergo quod videtur quidem ergo fortasse
quibusdam id est aliquibus sic intendentibus id est considerantibus
que nunc dicemus particularis demonstracio esse
dignior simpliciter quam universalis si id est pocior est demonstra
cio secundum quam demonstrantem magis scimus. hec enim est vir
tus demonstracionis id est in hoc est tota bonitas et tota
utilitas et tota efficacia demonstracionis quod facit
nos scire. illa ergo que facit nos magis scire est
pocior. magis autem scimus unumquodque cum ipsum cognoscimus
secundum ipsum id est in propria forma et in particulari quam cum
cognoscimus ipsum secundum aliud ut secundum suum universale ut musi
cum coriscum simpliciter magis scimus quam scimus quam coriscus
musicus est quam scimus quod sit homo musicus
similiter autem et in aliis magis est id est scire hominem secundum
quod est homo quam secundum quod est animal. Deinde cum dicit Sed
universalis. premissa vel medium vel premissa rationis ad
aptat quod dixerat ad propositum dicens. Sed universalis simpliciter
demonstracio demonstrat quod aliquid quia non quod ipsum id est de
monstrat quod passio convenit alicui subiecto universali non quam
convenit ipsi subiecto particulari ut quia est equitibi
arum non quia est ysochiarum est sed quia est triangulus. ergo
quia demonstracio universalis si probaret habere tres de equitibi
arum vel de ysochele hec non est secundum se sed hoc est quia est tri
angulus. Sed particularis simpliciter demonstracio demon
strat quod ipsum est. demonstracio enim particularis
concludit hanc conclusionem in se quod equitibiarum habet
tres Sed universalis demonstracio non concludit hoc de ali
qua specie trianguli specialiter sed de omni triangulo generaliter. Si
ergo pocior est que est secundum ipsum id est que concludit de
aliquo secundum ipsum hec autem est particularis quia
illa concludit passionem de subiecto particulari secundum se vel
quia est sic est demonstracio secundum ipsum id est particularis erit
magis simpliciter faciens scire et pocior universali id est quam universalis
Deinde cum dicit Amplius si universale. adducit secundam rationem
supradictam ex eo quod particularis demonstracio magis videtur e
longari ab errore dicens. Amplius si universale non est
quid aliud preter singularia demonstracio autem
simpliciter universalis opinionem conficit id est dat nobis estimationem
opinandi hoc scilicet universale preter quod demonstratur esse aliquid simpliciter preter
singularia et esse quandam naturam in hiis que sunt id est in
singularibus simpliciter preter singularia ut triangulum preter quen
dam. quasi dicat quod demonstracio universalis dat nobis naturam opi
nandi esse naturam trianguli preter quosdam id est preter particulares

tamen quos in quibus habet esse et contingit per aliquid, id est esse non sic
per particulares figuras et in quibus habet esse et in universali, scilicet
non per quasdam minores, id est per particulares minores
de quibus existit. Secundo autem quod cum demonstracio universalis
non sit nec de hoc nec de illo, ut puta si demonstretur universaliter de triangulo non demonstratur nec de hoc
nec de illo sed de triangulo simpliciter. Si ergo res ita se habet
ad esse sicut ad cognitionem rerum, sequitur quod cum per demonstrationem de triangulo simpliciter et universaliter non de hoc nec de illo
videtur quod ex hoc sequitur quod triangulus sit aliquid preter hunc et preter
illum. Sed hic est error. Dicit ergo quod in omni demonstratione
universali videtur implicari aliquis error, sed hunc errorem non implicari
in demonstratione particulari. Demonstracio ergo particularis
est potior, ut videtur, quam universalis quod magis videtur
ab errore elongata. Deinde cum dicit: potior
autem. Adducit rationem in contrarium supradicto ex eo quod particularis demonstratio videtur magis esse de ente. Procedit
autem sic in hac ratione quod similiter cum hac ratione tertia quod
particularis est magis de ente, respondet secunda,
videlicet quod particularis minus errat. Secundo autem quod potior autem
est sua demonstracio que est de esse, id est de ente quam
de non esse, id est de non ente, et per hoc quam non errabit quam
per quam errabit; est autem universalis huiusmodi, videlicet quod est de
non ente, et per hoc causam errat, quod patet. Secundum procedentes, id est demonstrationes, demonstrant quod est analogum
quod non est huiusmodi, neque linea neque solidum, id est corpus,
neque planum, id est superficies, sed preter ista. Cum ergo universale sit tale
secundum rei veritatem, universalis demonstratio sic demonstrans non
est de ente et errat per hoc. Concludit quod si ergo quod universalis
magis est huiusmodi, id est magis habet ista duo, videlicet quod est
minus de eo autem existens, id est de ente, particularis et
facit opinionem falsam quod non facit particularis, particularis dignior universali, particularis, id est quam particularis. Secundo autem quod arguere a permutata
proportione competit hiis quatuor, videlicet lineis,
numeris, corporibus et superficiebus, non lineis secundum quod linee
nec numeris secundum quod numeri, unde nulli istorum competit
huiusmodi secundum se, sed competit omnibus istis quatuor secundum quod
conveniunt in quodam analogo quod nobis innominatum
est. Demonstrator ergo volens probare hanc passionem de proprio subiecto, videlicet quod in omnibus predictis argui
a permutata proportione, demonstrabit hoc videlicet
posse sic argui de illo analogo quod dicet esse
aliquid preter omnia illa. Quoniam hoc in rei veritate non est
tale, sicut non est homo preter particulares homines, sic
non est hoc analogum preter illa ad que analogatur,
quod ergo sic est universalis demonstracio sic demonstrans duo
mala habet, scilicet primum quod non est de ente, secundum quod de-

monstrat de analogo quod dicit esse preter illa, quod non est preter
illa. Concludit autem malo videlicet quod est de non ente secundum
ad malum videlicet quod dicit quod debet esse quod non est. Ergo
universalis demonstratio quod magis est huiusmodi, id est quod magis habet ista
duo, quod est minus de ente et magis errat, ideo ut videtur
est indignior. Secundo autem quod arguere a permutata
proportione hoc modo sic ut sicut se habet primum ad secundum sic
tertium ad quartum, ut quod sicut se habent duo ad quatuor
sicut octo ad sexdecim, et sic est possum arguere
permutatim quod se habebit primum ad tertium sicut secundum ad quartum, ut duo ad octo sicut quatuor ad sexdecim.
Quod autem possumus sic permutatim arguere probatur
in quinto geometrie. De quibus autem possumus sic arguere sunt
illa quatuor que ponuntur in littera, ita tamen quod hec passio
non competit alicui illorum secundum se. Demonstrator ergo volens
hanc passionem, scilicet sic posse arguere, demonstrare de
proprio subiecto demonstrabit eam de illo analogo ac si
esset preter illa quatuor, cum tamen non habeat esse preter illa.
Dubitatur forte aliquis utrum demonstracio
particularis sit demonstracio, ut si dicatur omnis triangulus
habet tres equales duobus rectis, ergo hic triangulus habet tres; videtur quod hic
nullo modo sit demonstracio, quod si esset vel esset perfecta
vel imperfecta; perfecta non, quia triangulus non est causa quare
habet tres, nec etiam est propter causam quod vel esset per causam
proximam vel per remotam. Si per proximam esset universalis,
quod non conceditur; si per remotam non possemus arguere in
negativis. Hic autem concluditur affirmative. Syllogismus ergo
non, ut videtur, est demonstracio. Potest dici, in Elenchis dicitur
quod est ibi fallacia, non ergo est demonstracio. Vel dicendum quod
illa distinctio quod omnis demonstracio vel est perfecta vel
imperfecta est distinctio demonstrationis universalis. Universalis enim passio
de proprio subiecto potest concludi, et perfecta et imperfecta, sed
si volumus loqui de demonstratione generali tam de universali quam
de particulari facimus distinctionem in tribus membris dicentes
videlicet quod demonstracio vel est perfecta vel imperfecta vel
per huiusmodi in se causam, scilicet per proprium subiectum. Attamen si adhuc
illam distinctionem vellemus adaptare ad demonstrationem
particularem diceremus quod hic demonstracio est
per causam, scilicet subiectum est causa passionis, subiectum enim et
habet in se passionis causam et est in passionis causa. Unde
triangulus habet angulum extrinsecum quod est causa de habere
tres et imperfectum; triangulus enim est huiusmodi causa, scilicet non est enim in genere
causae esse plures causas secundum quemdam ordinem ymaginabimur enim quod passiones universales fluunt a proprio subiecto quod
est secundum naturam ordinis, quod sit secundum quemdam ordinem, ita quod secunda passio
fluit mediante prima et tertia mediante secunda, scilicet
ergo causa tertie passionis secundum medium prima et tertia causa est etiam
mediante prima et secunda et sic de ceteris. Subiectum ergo si

refertur ad passionem primam talis passio scilicet quod habet est
in demonstrabilis. Sed si refertur ad passionem secundam vel tertiam
et sic deinceps talis passionis est causa et habebit
in se causam vel causas. Et in se passionem precedentem vel
precedentes demonstratio ergo particularis que est propter
subiectum. Omnis est quod sit per causam et per hunc in se causam
vel causas ut puta si multe passiones precedunt
passionem illam subiectum non solum erit illius passio
nis causa sed habebit in se plures illius passionis
causas potissime tamen erit demonstratio illius passionis
per inmediatam causam ut demonstrabatur secunda passio
mediante prima et tertia mediante secunda et sic de
inceps. Sed si vero passionem illam non precedat nisi
una passio subiectum erit causa et habebit in se ipsius
causam. Quod ergo arguebatur quod si subiectum esset causa vel esset
propinqua vel remota non oportet quia tunc esset demonstra
tio potissima nisi remota. Et non possit per talem
causam concludi affirmative vel neutrum premissorum conclu
dit. Id est nam demonstratio per causam proximam et certam
est potissima. Si demonstraret propter se passio de subiecto certo
et proprio quecumque que illorum deficiat vel quod non sit per
se passio que probatur vel quod non sit subiectum proprium
et certum de quo non probatur vel quod non sit per se causa
et certa. Per causam probatur non erit demonstratio potissima.
Dato ergo quod probetur habere angulum extrinsecum qui est
per se causa et certa de habere tres probaretur talis passio
de ysochele et diceretur omnis figura plana habens an
gulum extrinsecum habet tres ysocheles est huiusmodi ergo etc.
non esset potissima quia tale subiectum non est certum. Vel talis
passionis demonstratio ergo potissima universalis est per
causam certam de subiecto equato. Demonstratio autem parti
cularis est per causam certam vel per subiectum certum
de subiecto particulari non certo ut de ysochele vel
simili de alia specie trianguli. Rursum deficit id est convenit
ad partem aliam. Illam quam dicit quod per causam remo
tam non concluditur passio affirmative. Dico est quod
ubi causa remota esse sonat quod excedens et non
convertibilis sicut alias est causa remota de respirare
illam multa alia non respirant ergo talem
causam non possit concludi affirmative non n. valet
est alias ergo respirat sed negative quia bene sequitur
non est alias ergo non respirat. Sed si accipiatur causa
remota que est convertibilis sed propter tantum dicitur
remota quod non mediate fluit illa passio
ab illa causa per talem causam sic remotam tamen converti
bilem et affirmative et negative potest argui quod
non ulterius addebatur quod est ibi fallacia acci
dentis dicendum quod ut alibi diximus si dicatur omnis

triangulus habet tres. ysocheles est huiusmodi ergo etc. hic potest esse
accidentis fallacia complexio et demonstratio particularis acci
dens quod. Si credas quod habere tres sic inferatur de
ysochele sicut competit triangulo illam sic accidit
homini quod predicetur de sorte quod stat sub isto attributo
speciei ita quod esset fallacia accidentis. Homo est species sor
est homo ergo sor est homo species ita accidit triangulo et ex
terneum est ab eo quod predicetur de ysochele in quantum
est subiectum certum de habere tres ita quod hic esset fallacia
accidentis. Triangulus est subiectum certum de habere tres
ysocheles est triangulus ergo est huiusmodi subiectum vel quod idem est
hic esset accidentis. Triangulus habet tres ysocheles
est triangulus ergo habet tres sicut triangulus. Si ergo habere tres
inferatur de ysochele sicut de subiecto certo erit ibi ac
cidens vel decipis per fallaciam accidentis si in
ferendo talem passionem de tali subiecto credas
subiectum id est ad passionem illam certum esse. Si vero infe
ras passionem illam de ysochele tamquam de subiecto
particulari hanc propositionem maiorem videlicet quod omnis
triangulus habet tres vel accipis eam tamquam demonstratam ab eu
clide et tunc non habes inde nisi opinionem et erit
fallacia consequentis vel accipis eam tamquam notam per causam
tunc si per hoc concludis habere tres de ysochele habes
demonstrationem particularem. Deinde cum dicit autem quod
solvit rationes predictas et primo solvit rationem primam
ostendens quod universalis magis facit scire. Secundo solvit
rationem tertiam ostendens quod universalis sit magis de ente.
Tertio solvit rationem secundam declarans quod nulla sit
necessitas errandi per demonstrationem universalem. Secunda ibi
amplius secundum quod. Tertia ibi amplius nec una. Circa
primum tamen facit quod primo solvit ad istam rationem. Secundo quod
dam quae supposuerat declarat dans quedam
documenta ad cognoscendum subiectum per quod aliquis subiectis a
liqua passio inest. Tertio ex hiis que dixerat conclu
dit conclusionem intentam. Secunda ibi sed ergo triangulus. Tertia
ibi cetere universalis sciens. Dicit ergo ut quod primum non
magis in universali quam in particulari est id est quod id
primum secundum de magis scire non est magis in universali quam
in particulari in uno supplendum est quod est minus id
aut quod si n. quod duobus rectis inest a. hec passio
videlicet habere duos rectos non inest b. quod ysocheles
sit b quod equicrurus. Sed b quod triangulus est cognoscens ergo quam
ysocheles sint cum equicrurus. Minus cognoscit in quod
ipsum est quam cognoscens eum triangulus est id est quod si id
est magis scire quod est scire b quod ipsum ut id dice
bat sciens b quod triangulus scit magis b quod ipsum et subiecto
quod et omnino quod si postea non demonstraret b quod triangulus
est non utique erit demonstratio. Id est quod demonstrationem

particulare nescit solum ut universalem nescit de-
monstrare, planum est. Non habere tres de ysochele per an-
gulum, nisi sciat probare habere tres per ea de ipso
triangulo, nullam habet demonstrationem. Ergo sic
est concludit quod si non sit cognoscens unumquodque
secundum quod ipsum magis cognoscit sup sciens per demonstra-
tionem universalem quam particularem quia magis scit secundum quod
ipsum. Dubitabit forte aliquis quia videtur philosophus
rationem factam non solvere. Non est enim questio cui oppo-
tat magis secundum quod ipsum habere tres ut triangulus vel ysoc-
heli nec de hoc arguebat ratio sed arguebat
quod habere tres magis scitur de ipso ysochele si conclu-
datur de eo specialiter quam sciatur de ysochele si
concludatur de omni triangulo generaliter. Dicendum quod sci-
re quod acquiritur per demonstrationem non est scire
aliquid esse in aliquo. Sed hoc est ut passionis in subiecto id
per est magis scire cum scitur talis passio de subiecto
cui competit secundum quod ipsum et quia hoc modo competit habere tres
triangulo de quo demonstratur particulariter ideo universalis
demonstratio facit magis scire. Et ut melius pateat
solutio philosophi et vitetur questio dicemus quod scire per
demonstrationem particularem potest intelligi dupliciter vel ut
includit universalem vel ut non includit. Si ut in-
cludit nulla est questio. Ad hoc enim addit demonstratio
particularis super universalem et sciens universaliter et particu-
lariter aliquo modo scit plus quam sciens particulariter
tantum. Sed ex hoc non habetur quod particularis sit potior
universali. Si vero demonstratio particularis non includat
universalem scire per demonstrationem particularem nullo
modo est scire sed opinari tantum. Nam non est scire
nisi per demonstrationem; non autem scitur per demonstrationem
ignoratis prioribus; vel non per demonstrationem scitur
nisi sciatur resolvendo usque ad immediata. Potest enim
scire ex suppositione sed simpliciter et ex demonstratione hoc
scire sciens ergo de ysochele quod habet tres per an-
gulum. Quare autem ut sciat de triangulo quia si nescit non
scit de ysochele sed opinatur tantum. Ergo si tu queras que
demonstratio magis faciat scire si queras simpliciter et
absolute plana est. Ergo quod universalis quia facit scire de
subiecto quod est secundum quod ipsum. Si autem queras que
magis scire de ysochele adhuc universalis magis fa-
cit scire probationem sciens demonstrare habere tres uni-
versaliter de triangulo aliquo modo scit de ysochele sed qui demonstrat
particulariter de ysochele non sciat demonstrare uni-
versaliter nullo modo habet scientiam illius passionis de ysochele. Sed
potest in de hac opinione ideo in solutione sua duo
tetigit philosophus videlicet quod scire habere tres de triangu-
lo est magis scire secundum quod ipsum quam quod habetur quod ab-

No[ta] bene diligenter

No[ta] bene et diligenter

loquendo demonstratio universalis magis faciat scire. Postea
dixit quod sciens habere tres de ysochele nisi postea
sciat hoc demonstrare de triangulo non erit demonstratio.
Ex quo habetur quod demonstratio universalis sit particulari
magis facit scire de ipso ysochele et de ipso
particulari quam particularis sit universali. Scire enim
ad universale est quodammodo ipsum scire, sed scire
particulare sine universali est nullo modo scire parti-
culare sed opinari tantum. Optime ergo soluta est
ratio, si bene considerentur verba philosophi. Deinde cum dicitur
Si ergo triangulus etc. dixit quod habere tres competit ysocheli
secundum quod triangulus. Ideo hoc declarat quod declarando dat
quedam documenta quomodo competentias aliquibus subiectis
vel aliquas passiones si volumus cognoscere cui per se / prima
competit. Ut si verbi gratia habere tres proponatur nobis triangulus
et ysocheles sive equicruris et ysopleuris sive equi-
laterus qui sunt species trianguli tunc debemus vide-
re quod illorum sit in plus. Constat autem quod in plus est
triangulus. Ideo debemus videre utrum dicatur equivocum
secundum unam rationem triangulus de illis particularibus. Cum
constat autem quod dicitur secundum rationem unam, tunc videndum
est utrum illa passio insit omni triangulo. Constat quod
omnibus huiusmodi tribus equicrurialibus triangulus est
hoc subiectum non equicrurium ideo autem si ergo triangulus
in plus est super est super equicrurium et est ea-
dem ratio et non secundum equivocationem triangulus est in equicru-
rium et in aliis suis speciebus et inest omni triangulo quod
equalis duobus rectis id est hec passio non inest triangulo
secundum quod equicrurium sed equicrurium secundum quod triangulus est.
Habet angulos huiusmodi quod dicitur quod omnibus huiusmodi continentibus
per triangulum inest aliqua hec passio. Dubi-
tabit forte aliquis utrum predicta documenta suffi-
cientia dent nobis artem ad cognoscendum quod sit subiectum pri-
mum. Dicendum quod non. Probationem quod anguli exteriores
valeant quatuor rectos competit omni figure rectili-
nee. Sed ergo proponeretur hec passio et ponerentur
subiecta huius passionis triangulus et species eius constat
quod ibi convenirent omnia ista documenta. Probationem
triangulus est in plus quam aliqua eius species et secundum eandem
rationem predicatur de illis sua specie et hec passio in-
est omni triangulo nec tamen est triangulus immediatum subiectum
eius sed figura rectilinee. Predicta ergo documenta
non sufficienter determinant proprium subiectum. Sed ostendit
cui per se inest ostendit enim quod speciebus trianguli inest
talis passio per triangulum sed non sufficienter
arguunt documenta illa quod insit talis passio
triangulo per se quia possit ei inesse per aliud superius. Hoc autem
sufficiat philosopho quod si inest talis passio ysoche-

No[ta] autem quod omnes figure que sunt in primo figura contuentur (?)

li per singulum nesciet de ysocheles non sciatur de triangulo et si in isto triangulo particulari nesciet de triangulo non sciat de illo. quod demonstratio ergo particularis non aggenerat scientiam sicut universalis hoc est autem quod intendit philosophus declarare. vel possumus quod inesse omni triangulo est in esse universali et cum passio respicit universale subiectum et cum aliis condicionibus tactis habeat ad inducendum proprium subiectum et per se subiectum ipsi passionis. ¶ Deinde cum dicit. *Amplius sciens universaliter* etc. huius que dixerat concludit conclusionem intentam dicens amplius universaliter sciens magis cognoscit secundum quod est .i. secundum quod inest talis passio quam secundum partem .i. quam si sciat particulariter et sic ubi est potior est itaque universalis demonstratio quam particularis. ¶ Deinde cum dicit. *Amplius si aliquid*. solvit ad rationem tertiam de entitate dicens amplius quod si sit ratio una et non equivoca .i. si universale dicatur de suis inferioribus secundum rationem unam et non equivoce universale erit utique non minus ens, immo secundum partem magis quanto incorruptibiliora sunt illis quae non secundum partem corruptibilia sunt magis. quod est dicere quod universale non erit minus .i. non habebit minus de entitate quam particularia quam que sunt secundum partem immo magis et tanto magis habebit universale de entitate quam particulare quanto universalia sunt incorruptibiliora universalia particularibus. ¶ Dubitaretur forte aliquis quod est magis ens an universale an particulare. ¶ Ad quod dicendum est particulare simpliciter sicut individuum [illegible]. sicut species est quoddam particulare respectu generis non potest autem hec questio esse de particulari [illegible] sed de particulari simpliciter. Quoniam ideo hec questio certa est quia universale in demonstratione accipitur esse sine particularibus ac si esset sine illis sed constat quod ita consideratur species sine individuis cum non sit sine illis sic consideratur genus sine speciebus cum non sit sine ipsis. Ergo questio non magis est dubitabilis de genere quam de specie. oportet ergo quod hec referatur ad ipsum individuum sensibile quod non abstrahitur ab eo ideo ergo prima de magis scire licet facta sit appareret tamen arguit tamen de particulari [illegible] quam de particulari simpliciter quod magis faciat scire demonstratio particularis secundum tale particulare quam demonstratio universalis ut magis scientiam habere tres de ysocheles que est species trianguli que est quodammodo particulare [illegible] vel de hoc triangulo descripto in pulvere quod est particulare simpliciter quam scientiam talem passionem scientiam eam de triangulo simpliciter. secunda tamen et tertia ratio specialiter arguit de particulari simpliciter. Dicendum ergo de hoc

sit questio quod magis habeat de entitate an tale particulare an universale dicendum potest quod si loquimur de entitate que requiritur ad scientiam cuiusmodi est entitas secundum quam esse eam negociatur intellectus. plana est ratio quod plus habet de entitate universale quam particulare immo universale habet talem entitatem non particulare. Quoniam universale est per se obiectum intellectus non particulare. Si vero loquimur de ipsa entitate secundum se distinguendum de entitate secundum quod distinguit commentator in .v. metaphysice. Quoniam questio de entitate secundum rationem unam non pertinet ad questionem de genere et sic ens dicitur per ipsam essentiam rei et sic ens dividitur per se in .x. predicamenta alio modo questio de ente ut dicit commentator pertinet ad questionem de accidente et sic ens dicitur ipsum verum. Dicendum ergo quod queratur quid magis habet de entitate an universale an particulare. Si sit questio de ente ut dicitur ipsam rei essentiam plana est ratio. Quoniam universale est tale ens simpliciter particulare autem non est ens nisi determinati temporis et quantum ad hoc potest referri littera philosophi quod universalia tanto sunt magis entia quam particularia quanto sunt incorruptibiliora illis. Si vero loquimur de ente vero quantum ad hoc habere dubium quia non videtur existere universale nisi in particularibus nam omnia sunt in primis et destructis primis impossibile est aliquod aliorum remanere. possumus tamen dicere quod illud esse accidit scientie non est .n. scientia de rebus quantum ad existere quod habent sed sic est esse rei sic acceptas scientia autem est de rebus secundum suam essentiam et quidditatem et ideo dubitacio quantum ad illud esse non est ad propositum. possumus tamen dicere quod et quantum ad istud esse universale plus habet de esse quam aliquod particulare signatum licet non habeat plus quam omnia particularia simul sumpta. Quoniam nullum particulare signatum loquendo de istis corruptibilibus habet esse nisi secundum determinatum tempus universale autem habet esse semper Rursus a nullo particulari signato dependet universale totaliter secundum suum esse quia ad hunc reservatur natura rei universalis in aliis particularibus corrupto quocumque particulari signato. Dico ergo in hac questione loquendum est de universali et particularis simpliciter. Sed si volumus loqui de universali et particularis secundum quid sic omne inferius est quoddam particulare respectu sui superioris sic comparando ad propositum respectu universale est magis ens quam particulare ut triangulum est magis ens quam aliqua species eius et id analogum de quo probatur permutata proportione est magis ens quam aliquod suorum analogatorum. Quoniam ens sicut esse de quo ait demonstrator non est ens vel esse absolutum sed est ens vel esse sub propria passione

Sz ostat q mg est ens sb ppa passione sbiu
ule q est ens sbali passione s q ipm qnu
alicp alioz i que dicit tale ule sbm r adh
satis possut referri uba phi q ule mg
sit ens q mg i corruptibli .i. mg iseparabi
lit se hz ad hi passione i g particularu
simp ulia sut mg encia q sut mg in
corruptibilia s p opacom ad particulare
i r ulia sbica sut mg encia r mg i corrup-
tibilia .i. mg iseparabilia ut refunt ad passione
demranda de ipis Deni cu d. am
pli nec vna necitas. Soluit ad farn ronm
de errore dicens. ampli nec vna necitas
est opiari ad ee h .i. ule pt h .i. pt partic
laria qnm vnu ostendit .i. ex eo q demra
ntes demostrant ad de uli tanq de aliq
vno nil .n. mg oz ex h opiari q ule sit pt
particularia qm talis quecuq no sigficat
ad .i. quecuq no sigficant sbam sz aut
qle aut ad ad aut face. Dic g no demra
cio est ca erroris h sz male audiens .i. m
ipe est e ca h erroris qui male audis .i. q
no itelligis sic debet. Also q particularia
sut multa. cu g ule osidat ut ad vnu
vz osidari pt multa illa r q cu demra
toz cu demrat uli demrat passionem
tanq de sbo vno io vz q accipiat i vnu p
e multa io aut plis q cu demrantes on
dut vnu .i. ondut alicp passione de aliquo
sbo vli tanq de sbo vno. nulla necitas est
opiari i ule. q osidat ut vnu ee pt multa
particularia iquibz existit Also q i alii
ad pdicam de ipo accidite s se ut dms q
albedo est color nucp g q color pdicabit
de albedie s se opiabit ex h ad q albedo sit
ad exens s se. Dic g talis que no sut sba
ex eo q aliq dni de ul s se. nulla necitas q
opiem ea existe s se. Dic r de ipis ulibz ex
eo q alique passiones demrant de eis sm
se nulla necitas est q credam talia ulia
existe s se. Dubitaz forte ad. quo
que sut i ullis aliis possut ee sm se
quod q ee s se est e. ul ee s se qntu ad actu
alem exnciam. ul ee s se. s osidacom itel
lectus ul ee s se sb aliqbz pdicatis. ee s
se s actuale exncia sut solu i dividua sbe.
i quibz oia alia hnt ee quibz destructis i
possibile est s tale ee alicp alioz remane. ee at

s osidacom itellect sic sut ulia possum
e osidare ule n osidando de particulari r
sic abstrahendo ule a particulari no est i
mendaciu q pt sp itelligi p no in
tellecto priori cu g particulare addat
sup siu ule su illo addito r sic osida
bz absq particulari cu g demrat aliq
de uli sm se bn est i ule absq partic
laribz no s actualem exnciam. Sz sm
osidacom itellectus. Tm aut in qnt di
cim aliq ee s se. q sut s se sb aliqbz
pdicatis Dic i ipa accncia sut s se ut co
loz dz de albedie s se ip m dni p se. r lz
triangulus sit acciis h est tres dz de tm
s se ad h g vadit illi phi videlz q sicut
i alis a sba cu aliq dni de eis s se snulla
necitas est opiandi ea p se existe Dic nec
cu dicunt de ulibus. Demonstracio est

Amplius si de r c. In pte ista
ut dicebat phs adducit rones
veras ad ppositu q ulis demra
cio sit potior ee q vii. facit s q vii rones
adducit. pa ibi amplius ulq. 2a ibi am
plius qntocuq. 3a ibi. amplius si magis.
4a ibi. amplius aut r sic. 5a ibi.
mg aut m. 6a r ulta ibi. r ulis
qdem. d g amplius si demracio est silis.
demracis cae r pp q. ule aut .s. sbm mg e
ca. q .s. particulare q a tale ule sit mg ca
pz q cui e p se iest ad .i. aliq passio h
cae ul co cae est ca ipi .s. passiom ule a
sbm est pmu .i. est i cui p se r p iest pa
ssio Di g sbm p se r pmu est ca passionis
r tale sbm est ule ca g sup ipi passiois
est ule .s. sbm qre r demracio sup ulis di
gnior est. mg .n. ca est r pp q est .i. talis
demracio est mg p cam r mg pp q.
Dubitaz forte ad. q vz h ro sophi
demracio est .n. sillis cae r pp q q ad me
q me q accipit demrator dz ee p se et
eqta ca passionis. phs aut h pbat de
mracom ulem ee potiore roe calitatis
no referens calitatem ad me sz ad sbm. Ad
q demracio potissima accipet me pp q
i passionis no absolute sz ut est i tali sbo
tale g sbm dz ee cale .i. s q h dz ee ca pa
ssionis r dz i se hre cam passionis r q
sic sbm cale r sic hns i se cam no est sbz

particulare sed universale. Quoniam est quod demonstratio universalis
sit potior demonstratione particulari. Quod ergo ar-
guebatur quod causalitas debet referri ad medium
non ad subiectum, dicendum quod causalitas debet referri ad
medium ut comparatur ad passionem non simpliciter sed ut
comparatur ad passionem ut habet esse in subiecto tali, et
causalitas non potest esse in medio nisi in ipsum subiectum sit
tale, et ideo hoc subiectum accipit demonstratio universalis
non particularis, ideo debet talis demonstratio magis esse
causalis et esse potior. Deinde cum dicit amplius
usque, adducit rationem quod duo facit
quod primo ponit unam rationis, secundo unam medii. Secundo
quod dictat ad aptat ad propositum ibi, cum ergo
cognoscamus. Dicit ergo quod amplius usque ad hoc
quaerimus propter quid donec super non sit ulterius assi-
gnare causam nec sit ulterius propter quid dicere ideo
scribit quod et tunc opinamur scire cum non sit ad
aliquid quod hoc est cum non sit assignare aliquam ali-
am ulteriorem causam. Causa haec quae est assi-
gnata aut quod fiat aut quod sit, id est causa in fieri quam
in esse, sive causa in causis fiendi quam in causis essendi
et scribit quod sic enim et ultimum terminum sic est
quando scilicet deventum est ad causam illam quod non est
ulterius quaerere ibi enim est finis ibi est ultimus
terminus quod patet in causis finalibus quod sic quaerimus
donec sciamus ultimum finem quod declarat per
exemplum ut si quaeratur de aliquo cur tamen venit dicere-
tur ut accipiat argentum hoc autem si quaera-
tur ulterius diceretur quod ideo est quatenus reddat cui
debuit. Hoc autem si quaeratur ulterius quare scilicet vult
reddere debitum diceretur quod ideo est ut non iniuste
agat et sic procedentes cum nec est amplius
dicere propter quid neque super quod venit alterius causa, id est cum
deventum fuit ad ultimum terminum sive ad ul-
timum finem dicimus ipsum venire propter hoc sicut fi-
nem et esse et fieri causam enim in esse quam in fieri quaerimus super
ultimam causam. Sicut enim quaerimus de causis essen-
di ita et de causis fiendi et scribit quod et tunc co-
gnoscimus maxime propter quid venit et ait quod si ergo similiter
se habeat in aliis causis, quod dicit quod si se habet similiter in
aliis generibus causarum in quibus contingit quaerere propter quid sicut in
causis finalibus supplendum est quod et in aliis generi-
bus causarum oportet quaerere ultimam causam et ait quod in his
autem quaecumque sic causae sunt ... id est
in causis finalibus maxime sic scimus cum scilicet deven-
tum est ad ultimum finem et in aliis super generibus
causarum tunc ergo maxime scimus cum non amplius sit
hoc quid ... id est cum non amplius sit assignare aliam

ulteriorem causam. Tota ergo vis rationis dicta in hoc consi-
stit quod in omnibus generibus causarum tamen in causis finalibus quam
in aliis tamen in causis essendi quam fiendi tunc maxime
scimus quando deventum est ad ultimam causam quam
non est quaerere quare, id est ut cum non est assignare aliam
ulteriorem causam. Deinde cum dicit cum ergo cogno-
scimus, ponit rationem unam rationis et ponit unam medii. Quod di-
citur ad aptat ad propositum dicens cum ergo quan-
dam cognoscamus quod anguli extra sunt aequales quattuor
aequales quattuor super rectis causa aequicrurii, quaeritur quare
hanc passionem videlicet quod anguli extrinseci sint
aequales quattuor rectis probamus de aequicrurio, id est de aequi-
crurio adhuc de est quaerere propter quid, quoniam aequicrurius
non quia aequicrurius sed quia triangulus habet
hanc passionem et triangulus non quia triangulus sed quia figura
rectilinea habet hanc passionem figura autem rec-
tilinea non habet eam propter aliud ideo ait quod si hanc pas-
sionem assignamus causam aequicrurio adhuc de est quaerere
propter quid ut quia triangulus et hoc, scilicet triangulus habet hanc passio-
nem quia est figura recta lineis et rectilinealis vel
rectilinea ut habet alia littera, sed autem hoc non est assigna-
re amplius propter quid aliud, id est si haec passio non competit recti-
lineae propter aliud tunc maxime scimus et tunc autem est universale
subiectum et quia sic est universalis utique demonstratio potior esse
sit quam particularis. Similiter autem rationem hanc in
hoc consistit quod maxime sciamus cum deventum est ad ulti-
mum in omni genere causae tamen in esse quam in fieri et quod subiectum est
in aliquo genere causae passionis tunc ergo maxime scie-
mus cum deventum est ad ultimum subiectum et quia quan-
diu est demonstratio particularis non demonstratur
passio de ultimo subiecto sed tunc demonstratur de ultimo
subiecto cum est universale scilicet tale subiectum et quia quando est universale
subiectum tunc est universalis demonstratio, constat quod universalis de-
monstratio sit multo potior et magis faciat scire
quam particularis. Similiter in quod habere angulos in-
secos aequales duobus rectis est proprium trianguli et nullius
alterius figurae sed quod anguli extrinseci valeant quattuor
rectos competit triangulo et omni figurae rectilineae quoniam
quod enim angulorum fiat figura rectilinea totum augmentum est
ad interiores, quantum autem ad valorem non augmentantur
anguli exteriores trianguli quod quadranguli quod pentha-
goni quod si haberet mille angulos quod totum patet per
xxxii. propositionem primi Euclidis dicimus autem quod to-
tum augmentum recipitur in angulis interioribus et
non augmentantur exteriores quantum ad valorem nam bene
augmentantur quantum ad numerum plures enim angulos
exteriores habet quadrangulus quam triangulus et penthagonus
quam quadrangulus sed illi anguli licet sint plures sunt

strictiores ita q nō plus valeat. fia. n. rectilia.
quanto est plurimū angulorum tanto anguli
teriores sūt ampliores et extiores strictiores
et ex p. fia rectilinea quanto plurimū est angu
lorum tanto hz strictiores angulos ideo ppt pla
litatē angulorum nl luctur qz ad ualorē exte
et ē nl pdit qz. n. anguli extenseci cuilz figure
rectilinee crescūt angulorum sit fia illa ualet
quatuor rectos. g hec passio hrē angulos exten
secos valentes quatuor nō competit ertyburtas p
se. sz p ad sīr ut ptriangulū nec triangulo compe
tit p se. sz p ad super ut p triangulū. n. triangu
gulo competit p se. sz p ad sīr. ut p fia rec
tilinea. fie aūt rectilinee competit nō p ad
sz p se. hanc g passionē maxie cont scire de
fia rectilinea que est ei ulē sbm. et ex cū h
passio demrat de ertyburtas est demracio
particularis et cū demrat de triangulo est ī pti
cularis. cū aūt demrat de fia rectilinea tūc
est ulis ex hanc passionē maxe cont scire de
fia rectilinea qum est q demrīted ulis ex
accipit ulē sbm. maxe facit scire ppt q ē
multo potior qz particularis. Dubitatur
forte alz ex vz h sbm q fie rectilinee nō
competat h passio p ad a. nā si nō competet
ei p ad a nō possz demrari de ipa demra
cō aūt ex eo q ois fia rectilinea est reso lu
bilis ī tot triangulos q angulos hz demp
tis duobz. quelz. n. fia rectilinea est tot
triangulis q angulos hz demptis duobz Si g
remoueantur duo anguli a triangulo re
manet vnus angulus quilz g triangulus
est vnus triangulus Si uo remoueantur duo
anguli a quadrangulo remanent duo anguli quilz
aūt quadrangulus est duo trianguli Si et si remo
ueantur duo anguli a penthagono remo
uent tres anguli quilz g penthagonus est
tres trianguli Sic g demralz hec passio quelz
fia resolubilis est ī tot triangulos q angulos
hz demptis duobz hz angulos extensecos va
lentes quatuor rectos. ois fia rectilinea est hz g
etc. Cū quū competere p ad est duz ul nō p ad
sbm ul nō p alia cām qz dui g passio de
mrat de sbo cui competit p ad sbm. est de
mracio particularis qn aūt deuētū est ad
sbm cui nō p ad sbm. sz p alia cām est de
mracō ulis. qn uo deuentū est ad talem
passionē et ad tale sbm. q nc competit ei nec

p ad sbm. nc p alz cām est ppo īmediata ī
demrabilis et est pn demracōis et scie quanto
g minus est ibi. de p ad tanto plus facit ad
scire. ideo ppoes īmediate ī qbz nō est da
re p ad nc cam ad sbm nc cam ad cām sz statī
ideo pdicatū concludit ī sbo maxe faciunt
ad scire lz. n. taliū ppoim nō sit scia sz
intelles ipe tū maxe faciūt ad scire. qz sunt
pn scie. hac g ppoe assūpta tamqz vera q
ī ppobz ī qbz minus est p ad mg est de facie
scire. cons est q demracōes ules que demo
strant passionē de sbo ū minus est p ad qz
nō competit illa passio p ad sbm. sz p alia
cām. multo mg faciant ad scire qz de
mracōes particulares ubi plus est de p ad
demrant. n. tales demracōes passionum
de sbo que est p ad sbm. et p alz cām. Deinde
inde cū d. amplius quicumqz. adducit tercia
rōm. et ex q. d. f. qz p facit q demr est. sz remo
uet quāda cauillacōm que fi posset ce hi
rōm ibi. demrabilia g. d g q amplius
aūt quicumqz utiqz mg est p pte ī infini
ta cadit. alii textus habent ī infinita ca
dem sz lra est corrupta. ut pz ex a translacōe
demracō g quanto mg est sm particularia
tanto mg cadit sū tanto mg vadit ī infi
ta. ulis aūt sup vadit ul cadit ī simplex
et ī finē. i. talia finitū et unū et sbdit q est
aūt. i. h p q sūt ī finita nō scibilia ee sup
p aūt q sūt finita scibilia sūt et ex sic est.
p utiqz q sūt ulia. sūt mg scibilia quam
que sūt p pte. i. qz particularia. Isto aūt
q ī finitū p q hz est ignotū. sciam est no
tū ap intellcm cui fines conspicit et ideo in
tellectus ī intelligendo diffīt. diffinire nō est. n.
q finire et terminare vū et ipa diffō a pho
ī multis locis uocatur et accipit n. diffō
genus et drām que sūt quasi termini nc rei.
sciam ī e ea qsi ī e quoddā fines et ī e quoda
terminos tota nc rei claudē ut n ee tales
fines non ī ueniatur ad dem rei. Si g intellcs
ī intelligendo diffīt q caret fine sbterfugit
cognitōm intellcs ppt q quando ad est magis
ī finitū tanto est mg ignotū et quanto
mg finitū mg de se notū et ex ulia sūt
paucora et mg finita. qz particularia. ut ē
particularia est ire ī infinitatē ire aūt
ī ulia est ire ī ad finitū et vnū. quare de

demonstracio universalis est pocior particulari et magis faciens scire. Dubitaret forte aliquis utrum sit aliqua causa quare particularia sunt magis infinita et minus scibilia nisi quia sunt plura numero. Ad quod dicendum quod materia magis dicitur quam infinitum. forma autem magis quam finitum unum. et materia non est cognoscibilis nisi per analogiam ad formam. Sed constat quod forme quanto universaliores tanto magis abstracte et per consequens tanto magis formales. patet quod sic quod hec sunt magis finite quanto autem particulariores minus abstracte et per consequens magis materiales et minus note apud intellectum licet non forma ut tamen recipitur quanto universalior tanto minor tamen ut consideratur abstracta quanto universalior tanto formalior. quia ergo universaliora formaliora sunt. sunt finitiora et per consequens magis scibilia. demonstracio ergo universalis magis facit scire. Deinde cum dicit demonstrabilia ergo, removet quandam cavillacionem. posset quis forte dicere quod non sequitur quod si universalia sunt magis demonstrabilia et magis scibilia quod demonstracio universalis magis faciat scire. ideo probat quod hec sequitur illam. hec dicitur relative. demonstracio dicitur relative ad demonstrabile et sciencia ad scibile. illa ergo que sunt magis demonstrabilia et magis scibilia eorum erit pocior demonstracio et pocior sciencia. ideo ait quod demonstrabilia ergo sunt magis universalia. de demonstrabilibus autem magis est demonstracio simul magis et simul dicitur quod ad aliquid non sunt simul magis. id est ea que sunt ad aliquid simul si se habent ad magis ita quod si unum est magis et alterum. que ergo sunt magis demonstrabilia illorum est magis demonstracio et que magis scibilia illorum pocior sciencia. ideo ait ergo quod sic est. dignior est ergo universalis demonstracio quam particularis cum ipsa est magis demonstracio quam particularis quia scilicet est de magis demonstrabilibus. Deinde cum dicit amplius si magis. adducit octavam racionem dicens amplius si magis preponenda est sua demonstracio illa per quam cognovit hoc et aliud. id est universale et particulare quam sit quam cognovit solum hoc id est solum particulare. universale autem habens cognovit et particulare hoc autem scilicet habens id est cognoscens particulare non scivit universale. quare et sic id est propter racionem istam quartam utique magis erit preponenda id est magis erit appetenda sua demonstracio universalis quam particularis. Nota autem quod sciens omnem mulam esse sterilem scit aliquam hanc mulam sterilem si autem nesciat hoc est quod non percipiat non considerat non intuetur hoc particulare in suo universali valde ergo modicum deficit eius sciencia particularis si habeat

scienciam de universali. et quia enim modicum deest intellectus accipit quod non deest ut dicitur in secundo Phisicorum ideo sciens universale dicitur scire hoc et aliud id est dicitur scire particulare. Sed sciens particulare minus est remotus a sciencia universalis. sciens enim hanc mulam multum est longinquus ut sciat omnem mulam quia si hec est mula sterilis possit contingere hoc ex aliqua particulari causa sicut quod aliqua mula est sterilis ex aliqua particulari causa. non tamen omnis mula sterilis quantumcumque ergo velit considerare huius scienciam de particulari licet possit per hoc devenire ad scienciam universalis in futurum est tamen adhuc longinquus a tali sciencia propter quod multo sciens particulare dicitur universale nescire. Deinde cum dicit amplius autem. adducit nonam quintam. causa quod causa facit quod prius facit quod demonstratum est. Sed quod dixerat exposicioni terminis. racio quia primo epilogi variat qualiter se habeant iste sex. dicit quod ex eis logicalis esse sed ibi. ut si est. tercia ibi. sed eorum. dicit ergo quod amplius autem et sic id est per istam nonam quintam universale autem est magis demonstrare similiter quam particulare quod est demonstrare per medium cum sit propinquius id est propinquius principio similiter est magis demonstrare. propinquius autem simpliciter principio immediatum est. hoc autem scilicet immediatum principium est. Si ergo demonstracio que est ex principio est similiter pocior ea que non est ex principio consequens est quod demonstracio que magis est ex principio sit certior ea que est minus. hec autem est universalis quia universalis est magis certa et propinquior principio quam particularis dignior utique magis erit universalis quam particularis. Dubitaret forte aliquis quia dixit quod propinquior autem principio immediatum et per ea dixit quod hoc scilicet immediatum est principium. Si ergo immediatum est principium non est propinquius principio. Ad hoc quod in superius diximus immediatum idem est quod non per aliud. et idem est immediatum quod indemonstrabile. Sic ergo dicitur est non per aliud ita dicitur esse immediatum et dicitur esse indemonstrabile. dicitur enim non per aliud ut diximus vel quia non est per aliud simpliciter vel quia non est per aliquam causam. sic et duplex est immediatum. vel simpliciter vel secundum causam et dicitur esse indemonstrabile vel quia non est demonstrabile per aliud simpliciter vel quia non est demonstrabile per aliquam causam. Hec ergo conclusio habere tres est immediata aliquo modo et non immediata. et est indemonstrabilis et demonstrabilis et est principium et est prima principium immediata. est enim et indemonstrabilis simpliciter quia enim conclusio habeat tres non potest demonstrari per aliud simpliciter. est enim triangulus immediatum simpliciter talis passionis potest tamen demonstrari per aliquam causam et hoc modo est aliquo modo immediata. talis ergo aliquo modo quia conclusio habere tres est principium et demonstrabile

particulari non demonstratur per aliquam causam. Et non est prima
sed est propria primo, id est est propria causa quia habet istam per
causam causam. Per quam demonstratur de demonstratione universali
talis passio de tali subiecto non est igitur inconveniens quod a
liqua propositio universalis respectu subiectorum sit mediata et imme
diata. Sic primum et propria primo vel possumus dicere quod
triangulus est potentie primum sibi ipsi universale igitur subiectum
quod est immediatum et habet rationem primi potentie est
proximum primo quod est proximum sibi ipsi. Prima
tamen via melior est. ¶ Eadem cum dicit ut
si quis. Quod dicat exponit in terminis d. ut si quis
demonstraret a de d, id est habere tres de equalibus duobus rectis
vel passionem aliam de subiecto aliquo particulari
media autem sint duo in quibus est b c, id est
habere angulum extrinsecum et triangulus magis ad
sursum sit b, id est medium istud quod sufficit per b
videlicet habere angulum extrinsecum sit medium magis sur
sum. Quia si universale magis est per b, id est magis est per medium
sursum magis est super quod magis faciat scire. ¶ Isto
autem quod a, id est habere tres monstratur de d, id est de equicru
ribus per medium c, id est per triangulum. Rursus
idem a monstratur de c, id est de triangulo per medium b, id est per
habere angulum extrinsecum medium igitur b, id est habere an
gulum extrinsecum vel est primum vel est magis propinquum
primo cum sit magis sursum et quod per tale medium de
monstratur demonstratio universalis magis est quod ipsa est po
tior. ¶ Isto et quod si sic disponentur terminis videlicet
habere a b c d, id est habere tres habere angulum extrinsecum
et equicruribus, id est a et d, id est habere tres et equicru
ribus sunt media b et c, id est habere angulum et
triangulum putetur non possit probari habere tres
de equicruribus et quod habet angulum et quod est trian
gulus sed dicitur a, id est habere tres et angulum
est medium b, id est habere angulum b igitur, id est habere angu
lum est medium magis sursum quam c, id est quam triangulus
quod immediatius se tenet ad a et ad passionem
de triangulo igitur probatur habere tres per medium magis sursum
id est magis immediate se tenens ad passionem
propter quod talis demonstratio que est universalis, quoniam probatur habere
tres probatur de triangulo per habere angulum est potior
quam est per medium magis sursum quam quando probatur hec pa
ssio de equicruribus per triangulum quod si dicatur
quod de equicruribus potest probari hec passio per habere an
gulum dicemus quod equicrurus non habet angulum nisi
quod est triangulus. Triangulus igitur erit magis me
dium quoniam ad hoc probandum appellatur igitur hic medium magis
sursum quod est propinquius passioni que est maior ex
tremitas in primis terminis. ¶ Eadem cum dicit sed eorum

qui per modum eadem correlarii intendit quod eorum que
dicta sunt quedam sunt logica, quod dicit quod eorum
scitorum quedam sunt logice. ¶ Isto autem quod tertia et
quarta ratio sunt multum propria videlicet quod universalis magis
faciat scire quod magis tendit in simplex et
unum vel quod magis faciat scire quod scitur ubi
scitur hoc et aliud, id est scitur universale et particulare tales
autem rationes vocat logicas quod sunt per quedam
communia. Prima autem quod universale est magis per causam et
secundam quod demonstratio universalis est magis per causam vel
ultima et quinta videlicet quod demonstratio universalis est
magis propinqua primo sunt rationes magis proprie. ¶ Eadem
cum dicit magis autem manifestum est, adducit sextam
rationem dicens magis autem manifestum est vel manifestum autem
est quod universalis magis sit propria vel ut hec alia
ratio sit principalior quod habentes eandem
hanc propositionem, id est habentes quidem
universalem que est prior de necessitate propositionum sciunt
quodammodo posteriorem, id est particularem et habent potentia
ad sciendum particularem, ut si aliquis cognovit quod
omnis triangulus habet tres angulos equales duobus rectis
quodammodo et potentia scivit quod equicrurus sit equa
lis duobus rectis, id est sit habens angulos equa
les duobus rectis et si non cognovit quod triangulus
habeat propositionem hanc scilicet particularem quod equicrurus
nullo modo cognovit universale nec potentia nec actu quod dicit
quod ista ratio est multum propria et multum prima
quod universalis demonstratio sit potior particulari quod
sciens universale ex hoc ipso scit quodammodo particu
lare sed ex eo quod quis scit particulare nullo
modo ex hoc dicitur scire universale nec potentia nec actu.
Igitur universalis demonstratio est potior. ¶ Dubi
taret forte aliquis quod videtur quod hec ratio sexta sit eadem
cum ratione tertia. Sic enim arguebat ratio tertia quod
potior est demonstratio per quam scitur hoc et aliud quam
per quam scitur hoc solum et ex hoc arguebat quod
demonstratio universalis est potior quia per eam scitur
hoc et aliud et scitur universale et particulare sed per particula
rem demonstrationem scitur hoc solum, id est particulare
tantum. Hic idem ut videtur arguit ista ratio propter quod duo
ut videtur inconveniencia sequuntur. Primo quod ista
ratio videtur esse eadem cum illa. Secundo quod illa ratio dice
batur esse logica et tamen ista que videtur esse eadem
cum illa dicitur esse magis propria vel ut hec alia
dicitur esse magis prima. ¶ Eo quod universale subiectum de quo
concludit passionem demonstratio universalis duas pre
rogativas habet respectu particularis subiecti de quo concluditur
passionem demonstrationis particularis ut omnis

totum de quo concludit habet tres demonstratio universalis
quo ad presens spectat duas propositiones habet prima omnis
[illegible] de quo concludit ista passionem de-
monstratio particularis vna autem illarum proposi-
tionum sumitur ex parte signi universalis et ex parte termini
communis. Nam in ista que ponitur signo universali particu-
lariter intelligitur includitur terminus minus communis quam
universali signo ut in qua aliquis includitur omnis homo sicut
in termino includitur omnis ... sed non econverso in
omni homine non includitur omne animal. unde non valet. omnis homo
ergo omne animal. non valet omnis ... ergo omnis terminus licet
valeat econverso. videlicet omnis terminus ergo omnis ...
ex hac autem propositione arguebat in tertia ra-
tione quod qui scit universale scit particulare et qui scit
propositionem universaliorem scit particulariorem et qui scit terminum
magis communem inclusum signo universali scit terminum minus
eodem inclusum tali signo et qui scit quod omne animal
scit quod omnis homo et ideo illa dicebatur logica quod
arguitur ex communitate termini et universalitate signi est
arguere per quedam communia que magis spectant ad logicam
Secundam autem propositionem habet secundum universale de quo
concludit passionem demonstratio universalis et secundum particularis
de quo concludit demonstratio parti-
cularis quod ista secundum universale habet quod ista est habet in se causam
illius passionis. secundum autem particulare habet quod ista
est non habet in se istam causam et quod scire est per causam
scire passionem de subiecto universali habet quod ista scit causam
illius passionis sciendo autem istam causam scit
aliquam omnia illa quibus inest tali passio ideo sci-
ens universale inde cognoscens causas dicitur quodammodo sci-
re particulare sed sciens particulare quod ...
quod ista ignorat causam nullo modo dicitur scire universale
nec actu nec potentia loquendo de potentia propinqua nisi forte
dicatur scire secundum potentiam remotam sicut est puer
in potentia ad militandum licet ergo ideo tertia non est eadem
cum quarta quia illa innititur communibus magis propositionibus que in-
nitatur ex eo quod est magis per causam est inter propositiones
ideo illa dicebatur logica. hec autem magis propria

Deinde cum dicit: et universalis quidem. adducit septi-
mam rationem talem demonstratio quod et universalis quidem sunt et
universalis autem demonstratio intelligibilis est i. solo in-
tellectu cognoscitur particularis quidem in sensu per-
ficitur. tunc ergo est supplenda ratio quod cum magis
faciat ad scire quod per causam ad intellectum quam quod per
causam ad sensum demonstratio universalis est potior quam
particularis videtur autem hanc ideo potissime concludere
de demonstratione particulari simpliciter ut patet si de-
hac tamen sensibili probaretur hec tres. ultimo

epilogat ex determinata dicens quod quod universalis dignior
sit particulari tot nobis i. a nobis dicta sint

Quod autem demonstrativa predicativa — Lc 40

Quia in c. posteriori philosophus probavit quod de-
monstratio universalis sit potior quam particularis
In parte ista declarat quod affirmativa sit potior
quam negativa. et quod sex facit. secundum quod sex rationes ad-
ducit ad propositum. Secunda ideo incipit ibi. ueterum
quidem. tertia ibi. amplius cum omnium. quarta ibi.
amplius iuxta hoc. quinta ibi. amplius si per. sex-
ta ibi. adhuc principaliorem. et primum dicit sic.
et primo supponit quedam necessaria ad propositum videlicet
quod est ex paucioribus ceteris paribus quod ideo sit magis no-
tum et dignius. secundo supponit aliud necessarium ad propositum
quod si propositiones quod ista sunt notiora. tertio ex hiis
que dixit probat intentum. secunda pars incipit ibi
Si non sit. tertia ibi sit per media demonstratio
dicit ergo quod autem demonstrativa i. affirmativa predicativa
i. negativa sit potior inde est. hec i. ex hiis sicut
si non demonstratio est dignior aliis existentibus existente
i. ceteris paribus que est aut ex minoribus questionibus aut
ex minoribus suppositionibus aut ex minoribus propositionibus
et dicit quod ideo est dignius quod est per minora i. per pa-
uciora sive illa minora vel pauciora sint
questiones sive suppositiones sive propositiones. quod declarat dicens.
quod si non sit nota sunt velocius cognoscere est per hec
i. per pauciora et autem quod hoc autem est appetibi-
lius videlicet cognoscere velocius quam tardius et cognoscere per
pauca quam per multa. et subdit quod ideo universalis propo-
sitio sive media sive non dicta. quod sit melior ex mino-
ribus secundo est quod dicit quod isto modo sumitur universalis i. uni-
versaliter ideo hoc propositio i. hoc dicitur quod sit melior affirmati-
va quam negativa quod est ex minoribus i. ex pau-
cioribus. Dico autem quod propositiones suppositiones et quo-
nes sic differunt. Nam propositiones dici possunt que
sunt per se nota. Suppositiones autem dicuntur que sunt
concesse ab adversario. questiones autem dici pos-
sunt de quibus adversarius dubitat et que non conce-
dit. existentibus autem eisdem i. ceteris paribus ideo quod est
ex paucioribus est dignius quod velocius scitur
equaliter autem sint illa pauciora ut quod est
ex paucioribus communibus est melius quam ex pluri-
bus secundo et idem est de propositionibus et suppositionibus

Deinde cum dicit: Si non sit. ponit secundum quod
est necessarium ad propositum dicens si non media erit
i. contingit esse cognita similiter i. esse eisdem generis et
eisdem coordinationis appellat non medium ergo
cognita quod ideo sunt vel per eandem coordina-

omnium. Si igitur media accipiantur talia secundum quod priora notiora sunt, priora enim media eiusdem coordinationis notiora sunt posterioribus, potest enim contingere quod priora in rebus non erunt ita nota nobis sicut posteriora in mathematicis, sed ceteris paribus accidit priora et posteriora eiusdem coordinationis secundum quod priora sunt notiora posterioribus.

Deinde cum dicit: Sed per media, exclusit quae dixerat per aliquod exemplum exponens suam probationem in terminis. Sit demonstratio per media quae sunt b c d, quod a sit in e, quod idem dicere quod demonstretur quod a sit in e, ut puta substantia in homine per hoc etiam media b c d, per corpus, per animatum corpus, per animal, quae sunt etiam media inter hominem et substantiam. Per a igitur intelligatur substantia, per e homo, per b corpus, per c animatum corpus, per d animal. Et similiter quod sit ubi alia scilicet demonstratio per haec media b c d quod a sit in d, quod idem dicere quod ostendatur aliud medium quod a sit in d, id est substantia in animali, per b et per c, id est per corpus et per animatum corpus quae sunt media inter substantiam et animal. Et similiter quod secundum igitur hoc, scilicet hoc quod a sit in d, id est substantia in animali, et quod a sit in e, id est substantia in homine, quod demonstrat quod media per quae probatur substantia de homine et de animali se habent similiter, id est sunt eiusdem coordinationis. Sunt enim in eadem linea praedicamentali. Differunt tamen media per quae probatur substantia de animali et per quae probatur de homine, quia media inter substantiam et animal sunt priora, media autem inter substantiam et hominem sunt posteriora. Id autem scilicet quod a sit in d, id est substantia in animali, prius est et cognoscibilius quam quod a in e, id est substantia in homine. Probatur enim per illud, id est per animal, demonstratur illud, id est substantia de homine. Et similiter quod cognoscibilius autem est quod est prius quam et quae est per minima, id est per pauciora. Et quia sic est aliis eisdem existentibus, id est ceteris paribus, melior est demonstratio quae est prius quam et per priora et per minima, id est per pauciora, quam quae est per posteriora et per plura. Tunc igitur est supplenda ratio quod cum sic se habeat affirmativa demonstratio ad negativam, quia est per priora et per pauciora, ostendit quod sit potior quam negativa.

Dubitaret forte aliquis utrum affirmativa probetur per pauciora quam negativa.

Ad quod oportet esse pauciora per quae probatur affirmativa quam per quae probatur negativa. Similiter per omnia per quae probatur affirmativa probatur et negativa, addit autem aliquod medium vel aliqua media probatio negativae supra affirmativam, ut patet in omnibus generibus. Similiter si accipiantur aliqua duo extrema in uno praedicamento inter quae cadant quam plura possunt eadem media in eodem praedicamento et accipiatur terminus qui propinquior sit minoris extremitatis acceptae in alio praedicamento apparebit idem sic esse ut diximus. Verbi gratia, accipiatur

distantia in aliquo praedicamento ut puta in praedicamento substantiae, scilicet substantia et homo. Inter haec enim extrema cadunt plura media quam inter aliqua alia duo extrema non descendendo usque ad individua, quia illa relicta sunt species specialissima tenens infimum locum in praedicamento et genus generalissimum supremum. Ideo igitur exempli assumpsimus hos terminos, videlicet substantiam tamquam maioris extremitatis et hominem tamquam minoris. Reducetur enim homo in substantiam per aliqua media, ut puta per tria, dicemus enim esse hominem substantiam quia est corpus, esse corpus quia est animatum corpus, quia est animatum corpus quia est animal. Propter quod quinque litterae positae in textu, videlicet a b c d e, possunt significare hos quinque terminos, duos extremos et tres medios, videlicet substantiam, corpus, animatum corpus, animal, hominem. Sic igitur se habet in affirmativa, quia isto modo in eodem praedicamento reducitur mediatum ad immediatum. Si igitur accipiatur negativa et accipiatur terminus alicuius alterius praedicamenti, ut puta quod accipiatur aliquid in praedicamento quantitatis quod removeatur ab homine, dicto quod accipietur illud inter quod et hominem cadunt pauciora media. Hic autem erit ipsa quantitas sive ipsum praedicamentum, pauciora enim media assumentur ad probandum quod quantitas removeatur ab homine quam quod linea removeatur ab homine. Similiter quod quantitas removeatur ab homine non accipientur media nisi quae sunt in praedicamento substantiae quae sunt supra hominem, reducetur enim homo in substantiam quae substantia immediate removetur a quantitate. Sed quod linea removeatur ab homine non solum reducetur homo in substantiam et non solum accipientur media quae sunt in praedicamento substantiae, sed etiam reducetur linea in quantitatem et accipientur media quae sunt in praedicamento quantitatis. Sic igitur est igitur terminus quem inter hominem cadunt pauciora media. In oppositione igitur affirmativa quae fuit in eodem praedicamento assumpsimus istud quod maxime distat ab homine ut substantiam. In oppositione vero negativa quae fuit diversorum praedicamentorum assumpsimus terminum quem inter hominem cadunt pauciora media, ut puta quantitatem vel qualitatem vel quodcumque aliud praedicamentum. Substantia igitur cum homine faciet propositionem affirmativam. Quantitas autem vel qualitas vel quodcumque aliud praedicamentum faciet negativam. Omnia autem quae accipiuntur media ad probandum affirmativam quod homo sit substantia accipientur ad probandum negativam quod homo non sit quantitas et adhuc plura. Similiter inter hominem et substantiam non sunt posita esse nisi tria media videlicet animal, animatum corpus, corpus, sed quod quantitas removeatur

ab homine erunt ibi quatuor media videlicet ista predicta et adhuc quintum videlicet ipsa substantia. Nam ipsa substantia non est medium inter substantiam et hominem, sed est medium quare quantitas removeatur ab homine. Haec ergo negativa homo non est quantitas, vel quantitas removetur ab homine, reducetur ad mediatam per quatuor media. Dicetur enim quod quantitas removetur ab homine quia removetur ab animali, ab hoc autem quia ab animato corpore, ab hoc vero quia a corpore, a corpore vero removetur quia removetur a substantia. Illa ergo eadem media que cadunt ad probandum affirmativam cadunt ad probandum negativam et adhuc plura. Propter pauciora ergo est affirmativa quam negativa, ergo potior. ¶ Ulterius forte dubitaret aliquis quod cum multe sint negative in eodem predicamento utrum veritatem habeat in negativis eiusdem predicamenti quod per illa eadem media et per adhuc plura probatur negativa quam affirmativa. ¶ Dicendum quod negative in eodem predicamento sunt quando una species removetur ab alia, ut si dicatur quod homo non est leo vel quod homo non est ferrum vel quod animal non est lapis. Oportet enim ista accipi secundum diversas specialissimas species vel specialissimas vel subalternas. Si ergo iste due species vel immediate continentur sub eodem genere ut albedo et nigredo sub colore, et tunc faciunt propositionem negativam immediatam et in demonstrationibus de talibus ergo non est questio. Si vero sint sub eodem genere non proximo sed remoto, ut puta quod homo non est ferrum, tunc idem dicemus de talibus duabus speciebus in eodem predicamento quod diximus de quibuslibet duabus aliis speciebus in diversis predicamentis. Nam homo et ferrum licet sint in eodem genere remoto, non sunt autem in eodem genere proximo. Accipiemus ergo quam longius et quantum removeri poterimus non de se invicem predicantia, ut ex parte hominis accipiemus corpus animatum, ex parte ferri corpus inanimatum, et eodem iudicium de istis duobus generibus scilicet hominis et ferri quod esset de duobus predicamentis scilicet duorum aliquorum contentorum in predicamentis illis. Nam sic dicimus quod licet removeatur ab homine quodlibet predicamentum quantitatis in quo est, licet removeatur a predicamento substantie in quo est homo, sic dicemus quod homo removetur a ferro quia corpus animatum in quo est homo tamquam in genere removetur a corpore inanimato in quo est ferrum tamquam in suo genere. Et sicut haec negativa mediata homo non est licet reduci ad immediatam reducendo eam hominem quam in linea in suprema genera que sunt ab invicem diversa, sic hanc mediatam negativam homo non est ferrum reducemus ad immediatam reducendo tam hominem quam ferrum quousque in superiora possumus ad invicem differentia. Haec autem non sunt nec substantia nec corpus, quia nec in substantia nec in corpore differunt homo et ferrum, sed haec sunt animatum et inanimatum. Si ergo per istam negativam mediatam homo non est ferrum volumus accipere affirmativam quam magis mediatam possumus, accipiemus homo est corpus animatum vel istam ferrum est corpus inanimatum. Quo facto patet quod per illa eadem media per que reducatur homo in corpus animatum, per illa eadem media et per plura removebitur homo a ferro vel a corpore inanimato, ut puta si inter corpus animatum et hominem sint duo media videlicet animal et rationale animal, per omnia ista media per que reducitur homo in corpus animatum removebitur a corpore inanimato, et adhuc per plura, quia et ipsum corpus animatum quod non cadit medium inter se ipsum et hominem cadet medium per remotionem inter corpus inanimatum et hominem. Haec et ergo quod Philosophus dicit quod aliis eisdem existentibus, id est ceteris paribus, id est si accipiatur talis affirmativa secundum quod competit accipere negative vel secundum quod debet accipi vel requirit accepta negativa, semper ex paucioribus est affirmativa quam negativa. Posses enim talem accipere affirmativam et talem negativam quod per plura esset affirmativa quam negativa. Sed si accipiatur affirmativa secundum quod requirit negativa, semper est ex paucioribus affirmativa quam negativa. ¶ Ulterius forte dubitaret aliquis utrum sit ex prioribus sit affirmativa quam negativa. ¶ Dicendum quod illud quod est causa et quod est prius quam aliud est prius illo. Si enim homo removetur a quantitate per substantiam, prius intelligitur homo esse in substantia quam removeri a quantitate, immo ipsam esse in substantia est prius quam et est causa quare removeatur a quantitate. Prius ergo comparatur negativam ad affirmativam eo modo quo in eodem predicamento affirmativa magis mediata comparatur ad affirmativam minus mediatam, ut sicut haec homo est substantia que est magis mediata comparatur ad hanc animal est substantia que est minus mediata, ita suo modo comparatur ad presens propositum haec homo non est quantitas que est negativa comparatur ad hanc homo est substantia que est affirmativa. Nam sicut illa eadem media que cadunt inter animal et substantiam cadunt inter hominem et substantiam et adhuc plura, sic illa eadem media que cadunt in affirmativa cadunt in negativa et adhuc plura, dummodo accipiatur affirmativa secundum quod debet accipi iuxta acceptam negativam. Nam ad hanc negativam homo non est ferrum non deberet accipi haec affirmativa homo est substantia vel homo est corpus, in quibus convenit cum ferro, sed deberet accipi homo est animatum corpus, in quo differt a ferro. Sic enim.

accipiendo affirmativam sed per plura est negativa quam affirmativa. Rursus sit quod a sit substantia et sit prior quam quod homo sit substantia quod homo est substantia per hoc quod a est substantia. Sic affirmativa prior est quam negativa similiter non removetur homo per substantiam a corpore nisi quod prius intelligitur esse in substantia quam removetur a corporali videlicet. philosophus ergo sumit propositionem precessisse cum ex duabus affirmativis videlicet ex a in e et in d i. ex substantia in homine et in alii per media eiusdem coordinationis probavit paucitatem et prioritatem ut quod per pauciora et priora est a de d i. substantia in animali quam in e i. in homine cum tamen ipse non debet hic probare de duabus affirmativis sed de affirmativa et negativa cum de hiis sit principaliter intencio sed ut patuit idem est similiter de duabus affirmativis in eodem predicamento quarum una est mediacior altera et de affirmativa et negativa dum tamen accipiatur affirmativa ut debet accipi iuxta acceptam negativam per pauciora ergo ut dicebat prima supposicio et per priora et nociora ut dicebat secunda est affirmativa quam negativa potior ergo et dignior est ista quam illa. Deinde cum dicit utraque quidem igitur adducit tertiam rationem. differt autem hec ratio a prima quia prima arguit de paucitate secundum numerum et arguit de paucitate non secundum unum et eundem sillogismum. nam in uno et eodem sillogismo semper est unum medium. hec autem arguit in uno et eodem sillogismo et arguit de paucitate non secundum numerum sed non numeri in uno et eodem sillogismo tot sunt in affirmatione quot in negatione sed in uno et eodem sillogismo secundum qualitatem et formam plura sunt in negatione quam in affirmatione similiter in affirmatione non sunt nisi propositiones affirmative tamen in negativa non est una propositio affirmativa et alia negativa ideo autem quod utraque quidem igitur s. demonstraciones tam affirmativa s. quam negativa demonstrant per tres terminos et per duas propositiones sed hec quidem s. affirmativa demonstratio accipit quod est esse i. accipit solum propositiones affirmativas illa vero s. negativa demonstratio accipit quod est esse et non esse i. accipit affirmativam et negativam per plura itaque super secundum qualitatem et formam est negativa quam affirmativa quare et dignior est hec quam illa. Deinde cum dicit amplius quoniam adducit ad hoc eandem etiam rationem suprapositam ex eo quod affirmativa non solum est ex paucioribus in comparatione ad affirmationem et in comparatione ad formam videlicet quantum ad numerum in diversis sillogismis et quantum ad qualitatem et formam in eodem sillogismo. sed etiam affirmativa est potior quia est maioris efficacie ideo autem amplius sed affirmativa est potior quam negativa quoniam consimilis est et sic prior in quo est fieri

sillogismum ex utrisque propositionibus privativis ex pluribus negativis non sequitur ut in prioribus probatur sed super in privativo sillogismo unam quidem super propositionem oportet esse talem i. negativam alteram vero quoniam aliqua est i. affirmativam. Tunc ergo fortius sic ratio. affirmativi sillogismi non indigent propositione negativa negativi autem sillogismi non possunt fieri sine propositione affirmativa ergo efficacior est ad concludendum affirmativa quam negativa similiter affirmativa non solum habet efficaciam in sillogismo affirmativo sed in negativo et quod est efficacior est affirmativa ideo dignior. Deinde cum dicit amplius iuxta hoc adducit ad hoc eandem quartam rationem. et quod ita fiat quod adducit hic rationem. secundo etiam applicat terminis tertio ex hiis que dicit concludit intentum. secunda ibi sit enim in nullo. tertia ibi sed quoniam nociorem dicit ergo quod amplius iuxta hoc i. iuxta propositiones negativas oportet accipere hoc i. propositiones predicativas augmentata quidem ei demonstratione necesse est fieri plures predicativas i. affirmativas privativas quidem in positione est fieri plures in uno sillogismo unam enim esse s. privativam in omni sillogismo privativo super contingit. Illo autem videamus hic quod in hoc consistit quod affirmativa sic potior quam negativa quia si augmentetur demonstratio negativa i. si prosillogizentur premisse sillogismi negativi. nam hoc est augmentare sillogismum vel demonstracionem prosillogizare premissas eius sed ergo fiat prosillogizatio in sillogismo privativo in prosillogismo plures accipientur affirmative quam negative similiter ad prosillogismum affirmativam accipientur ambe affirmative sed ad prosillogismum negativam accipientur altera affirmativa altera negativa. plures ergo erunt ibi affirmative quam negative in ipso ergo sillogismo negativo hec maiorem efficaciam propositio affirmativa quam negativa. ergo dignior. et si dignior est propositio affirmativa quam negativa dignior est demonstratio affirmativa que accipit omnes propositiones dignas i. omnes affirmativas. quam sit demonstratio negativa que accipit aliquam propositionem negativam intra minus dignam. Dubitatur forte alicui quod videtur quod ista ratio contra contradicat rationi prime similiter in illa prima dicebatur quod que est ex paucioribus est dignior ergo dignior est negativa quam affirmativa. sed ergo in prosillogismo plures accipiuntur affirmative quam negative videtur quod sit dignior negativa. Ad quod propositio respiciens pauciora minus dignior est quia est magis immediata et est principior principio et ad hoc videtur ratio prima quia ceteris paribus semper affirmativa est immediacior quam negativa. sed secundum media

accepta q̄les debeant accipi ꝓpo̅es ut̄ aff
matiue ul' negatiue. ad h' nō vadit p̄ma rō.
Sȝ ad h' vadit rō hec q̄rta. vn̄ equiuoce loquit̄
de plali̅ter h' rō ⁊ illa rō .n. p̄ma ex pauci̅ter me
dioꝝ arguit dig̅tate̅ affimatiue h' aut̄ suppo̅
nn̄ᵒ medioꝝ ex plali̅ter ꝑdiu̅ affinatiaꝝ ar
guit efficaciā ꝓpo̅is affimatiue ⁊ ita dig
tate̅ ei⁹. slam ad sillo̅m duas p̄missas ⁊
ī sill'o negatiō nō acci̅do n̄ duo media vnū
ad ꝓsillo̅m maiore̅ ⁊ a̅d ad ꝓsillo̅m mīorem
ī tali .n. ꝓsillogizatōe. ꝯcurrent plēs aff
matiue q̄ negatiue q̄ nō ē̅ē n̄ affimatiā
ē̅ē efficacioꝛ ⁊ ꝑ ꝯñs dig̅oꝛ. Culti⁹ for
te dubitaȝ a's. q̄ vȝ h' rō q̄rta nō diffe̅
a rōe t̄cia slam utrꝗ arguit ex eo q̄ oꝫ mlti
plicari affinatiam. ⁊ ex eo q̄ hec est ef
ficacioꝛ q̄ negatiā. Cd̄ q̄ hec rō q̄rta
addit s̅ rō̅m t̄ciā slam rō t̄cia sup̅ arguit
affimaciam efficacioꝛe ē̅ē q̄ hȝ v̄tute̅ ⁊ effi
caciā ī affimatiō tm̄ q̄ ī negatiō sill'o. nega
tiā aut̄ solū hȝ efficaciā ī sill'o negatiō Sȝ
h' rō q̄rta plus arguit ꝓbat .n. q̄ ī ipō
sill'o negatiō q̄ ad aliq̄ hȝ maiore̅ effica
ciā affimatiā q̄ negatiā. ut q̄ ad ꝓsillogi
zatōm ei⁹ Si .n. a̅d hȝ̅e̅t pōm ī duabȝ rebȝ
ē̅ē potenci⁹ q̄m i̅d q̄ hȝ̅e̅t pōm ī vna illaꝝ
tm̄. ⁊ ad huc si i̅d aut̄ illi⁹ vni⁹ rei ī q̄ ut'ꝗ
hȝ̅e̅t efficaciā. Si i̅d q̄ hȝ pōm ī duobus.
hȝ̅e̅t ī ⁊ illa ead̄ re ī q̄ hȝ efficaciā a̅d mai
ore̅ efficaciā q̄ i̅d. tu̅c nulli dubiū ē̅ē q̄
ē̅ē in eo potenci⁹ q̄ i̅d ꝯsilem modū ar
guit plꝰ de ꝓpo̅e affimatiā ⁊ de negatiā
Cdem cū d̄r. Sit .n. ī nullo. q̄ dicat
declat ī t̄mīs .d. sit .n. ī nullo ē̅ē .a. ī quibȝ
est .b. i. hec sit maioꝛ sill'i negati. s nullū
b. est a. ī .c. a' oī sit .b. i. h' sit mīoꝛ oē .c.
est .b. Si itm̄ op⁹ est auge̅ ut'ꝗ ꝓpo̅es. i.
si nec̅c̅e est ꝓsillogizare ut'mqȝ istaꝝ p̄m
issaꝝ ī ueniendū est me̅ īt' q̄ de .a. b. i. ī ue
niendū est me̅ ꝯpetens. q̄ ꝓsillogizet
a. b. que fuit maioꝛ videlȝ s nullū .b. est
a. Sit .d. tale me̅. s. Sȝ .b. c. sit .e. i. ad ꝓsil
lo̅m .b. c. mīore̅ sit .e. me̅ ⁊ s̅bdit q̄ .e. eidem
g' m̄ est pdicatū ē̅ē .q. d. q̄ me̅ .e. ꝑ q̄
sillogizabit̄ .b. c. mīoꝛ affimatiā erit ī ut'
q̄ p̄missaꝝ affimatiū q̄ nō sillogizat̄
affimatiā n̄ ꝑ affimatiam. s̄ȝ .d. q̄ fuit me̅
ad ꝓsillo̅m .a. b. que fuit negatiā vnam

ꝓpōm ut mīore̅ faciet affimatiam s̅bdit
.n. sic sill'ȝ ad ꝓsillo̅m mīore̅ oē .e. est .b.
oē .c. est .e. g' oē .c. est .b. ꝓp' q̄ ī ꝓsillogiza
tōe mīoris erūt oīā affimatiā. maioꝛ a'
ꝓsillogizabit̄ sic. nullū .d. est .a. oē .b. est .d.
g' nullū .b. est .a. rō q̄ ad hoc s̅bdit q̄ si .d.
de .b. q̄ui de pdicatū .i. mīoꝛ ad ꝓsillo̅m ma
iore̅ erit affimatiā .a. d. a'. i. maioꝛ illi⁹ ꝓ
sill'i t̄cꝗ ꝓuatiū .i. erit negatiā ⁊ s̅bdit.
ponat̄ .d. q̄uide .n. de oī .b. i. d. pdicabit̄
de oī .b. ista est mīoꝛ. Sȝ .a. ī nullo oꝫ ē̅ē .d.
.i. remouebit̄ ab oī .d. ista est maioꝛ Sic
g' vna est ꝓuatiā ꝓpo̅. que est .a. d. q̄ si
dicet. q̄ ī ꝓsillo̅do maiore̅ ⁊ mīore̅ alic⁹ sill'i
negati nō accipim⁹ n̄ vnā p̄missam. nega
tiuā ⁊ tres p̄missas affimatiās g' nō solum
ab̅ ⁊ sup̅ Sȝ ī ipō sill'o negatiō q̄ ad ꝓ
sillogizatōm ei⁹ efficacioꝛ est affimatiā q̄
negatiā. ⁊ s̅bdit q̄ rō aut̄ mod⁹ est ⁊ ī aliis
sill'is. nā q̄cūqȝ sillm̄ ī negatiū si uolum⁹
ipm̄ ꝓsillo̅e nō accipiem⁹ n̄ vnā p̄missaꝝ
negatiam ⁊ tres p̄missas affimatiās rō
s̅bd̅ q̄ sp̄ .n. me̅ q̄ de pdicatioꝛ t̄mioꝛ ī ut'ȝ
oꝫ ē̅ē pdicatū .i. affimatiū .q. d. q̄ oꝫ acci
pe me̅ q̄ ī ut'ꝗ p̄missaꝝ s̅uat̄ affimatiue ⁊
s̅bdit q̄ ꝓuatiā aut̄ cū sint t̄mī .i. ad ꝓsil
lo̅m ꝓpo̅m habente̅ t̄minos ꝯiūctos. nega
tiue alt'ū t̄minoꝛ nec̅c̅e est ē̅ē ꝓuatiū. ⁊ al
t'ū sup̅ affimatiū. ita q̄ me̅ cū vno t̄mino
faciet p̄missam negatiam ⁊ cū a' affima
tiuā q̄re ī h' sup̅ ꝓsillogizatōe q̄m ꝓsillo
gizat̄ tam maioꝛ q̄ mīoꝛ sill'i negati. vna
ꝓpō. i. vna p̄missa erit h' īt' ē̅ē negatiā.
alie u'o p̄misse pdicatiue .i. affimatiue sup̅
erūt Cdem cū d̄r. Si g' nocī⁹. q̄clusis q̄
dicat ꝯcludit ꝯclo̅m ī t̄ntā. slam sill'ȝ ne
gati ꝓsillogizat̄ ꝑ multas ꝓpo̅es affimatiās
Sȝ sill's affimatiū nō ꝓsillo̅r ꝑ aliq̄s nega
tiuas. credibilioꝛ g' ⁊ notioꝛ ⁊ nobilioꝛ et
efficacioꝛ est affimatiā q̄ negatiā rō ait 9
Si g' noci⁹ ⁊ credibili⁹ est ꝑ q̄ demr̄atur
demr̄at̄ aut̄ ꝓuatiā ꝑ pdicatiuā pdica
tiuā aut̄ ꝑ illā .i. ꝑ negatiuā nō demr̄at̄
pᵒoꝛ g' ⁊ notioꝛ ⁊ credibilioꝛ ē̅ē ut'ꝗ pdicatiuā
q̄ negatiā cū sit melioꝛ s̄ui dig̅oꝛ .i. effica
cioꝛ. Cad aut̄ q̄ cū d̄r q̄ ꝓuatiā demr̄a
t̄ ꝑ pdicatiuā p̄t referri ul' ad ꝓpōm ul'
ad demr̄atōm. ipā .n. demr̄atō negatiua

sive ipse syllogismus negativus sive dicatur demonstrari sive prosyllogizari premisse eius oportet quod accipiat multas propositiones affirmativas. Sed syllogismus affirmativus in prosyllogizatione sua non accipiet aliquam negativam vel propter quod demum est referri ad ipsas propositiones. Similiter syllogismus negativus accipit inter duas premissas unam affirmativam, aliam negativam. Affirmativa autem non demonstrabitur sive non prosyllogizatur per aliquam negativam, sed negativa demonstrabitur et syllogizabitur per affirmativam. Potior ergo et efficacior est affirmativa.

Deinde cum dicit Amplius si principium adducit quintam rationem dicens: amplius si principium syllogismi est propositio universalis et immediata et est aut in demonstrativa affirmativa in privativa autem negativa, quod dico quod si principium demonstrationis demonstrative, id est affirmative, est principium propositio universalis affirmativa immediata, in privativa autem demonstratione est similiter principium propositio negativa, et ergo sic est et talis propositio affirmativa est prior negativa, id est quam negativa, et notior. Notior quidem est affirmativa quia negativa nota est per affirmativam, et prior est affirmativa quam negativa sicut prius est esse quam non esse. Ergo et potior est principium demonstrationis, id est affirmative demonstrationis, quam privative. Dignioribus autem principiis utens dignior, quod dico quod que utitur dignioribus principiis est dignior, et quia huiusmodi est affirmativa, ideo ipsa dignior.

Dubitaretur forte aliquis quia videtur hec ratio eadem esse cum precedentibus, videlicet quod negativa est minus nota quam affirmativa quia probatur per affirmativam. Hoc enim dicebant rationes superiores. Dicendum quod ista prioritas vel potest accipi secundum ordinem syllogismorum vel secundum apprehensionem intellectus. Utroque autem modo affirmativa precedit negativam et est notior ipsa, similiter sicut in non facere et in alio facere et in negativa dicto, id est affirmatio, ut dicit in elenchis. Non enim possumus intelligere obliquum nisi per rectum nec negationem nisi per affirmationem. Est ergo intentio philosophi quod secundum apprehensionem intellectus nostri universalis affirmativa immediata que est principium demonstrationis affirmative est prior et notior quam propositio immediata negativa que est principium demonstrationis negative, et quantum ad hoc vadit hec ratio quinta. Rursus si illa nostra apprehensio expliceretur per syllogismum apparebit quod negativa probabitur per affirmativam, non econverso. Ergo affirmativa prior et notior, et quantum ad hoc vadit quod superius dicebamus. Quomodo autem rationes antedicte differant iam est per ista declaratum.

Volet forte dubitari aliquis quid esse sit prius quam non esse. Dicendum quod iuxta regulam philosophi datam in nono de actu et potentia possumus sic dicere de esse et de non esse. Similiter in eodem generabili et corruptibili potentia precedit actum, ut prius fuit Sortes in potentia quam esset in actu, simpliciter tamen actus precedit potentiam. Similiter cum de potentia non reducatur in actum nisi per actum, sed si actus non precederet simpliciter potentiam, etiam possent esse sine actu esse, quod est absurdum dicere. Sic dicemus de esse et de non esse. Similiter in eodem generabili et corruptibili non esse precedit esse, simpliciter tamen esse precedit non esse.

Deinde cum dicit Adhuc prior adducit sextam et ultimam rationem dicens: adhuc prior est simpliciter affirmativa quam negativa, quod patet. Similiter sine ea demonstrativa, id est sit affirmativa, non est privativa, sed econverso. Dependet ergo privativa ab affirmativa, non econverso. Est ergo affirmativa prior et per consequens potior.

Dubitaretur forte aliquis quia videtur quod hec ratio sexta sit eadem cum ratione tertia. Similiter in tertia ratione dicebatur quod syllogismus privativus accipit propositionem affirmativam, et hic dicitur quod non est privativa sine affirmativa; idem ergo dicitur hic et ibi. Dicendum quod aliud est esse efficacius et aliud est esse principalius. Similiter efficacius est quod plus agit, principalius autem est sine quo aliud non agit. Et ideo licet propositio affirmativa non plus faciat quam negativa, et sine ea non faciat negativa, ergo si aliquando sint eadem verba in hac ratione sexta et tertia, non tamen sunt propter idem inducta. Similiter tertia ratio magis innititur huic excellentie quod affirmativa plus facit et est efficacior et eius actio ad plura se extendit. Hec autem ultima ratio magis innititur huic excellentie quod affirmativa est prior, quia sine ea negativa non potest facere.

Quod quidem cathegorica etc. Postquam philosophus probavit quod demonstratio universalis sit potior particulari et quod affirmativa sit potior negativa, in parte ista ut dicebatur declarat quod ostensiva sit potior ducente ad impossibile. Demonstratio autem ostensiva duplex est: quedam affirmativa, quedam negativa. Ideo duo facit, quia primo ostendit quod demonstratio ostensiva negativa sit potior ducente ad impossibile; secundo ex hoc concludit quod ipsa affirmativa sit potior ducente ad impossibile. Similiter si affirmativa ostensiva potior est negativa ostensiva, negativa autem ostensiva est potior ducente ad impossibile, manifestum est quod et ipsa affirmativa sit potior ducente ad impossibile. Secunda ibi circa finem lectionis: Quare hac eadem. Circa primum tamen facit quia primo proponit quod intendit; secundo premittit quedam necessaria ad propositum; tertio ex hiis que dixit concludit intentum. Secunda ibi: Sit autem scire; tertia ibi: Si ergo cognitior. Dicit ergo quod cum de cathegorica privativa, id est demonstratio ostensiva privativa, sit dignior ducente ad impossibile

minus est supra in textu. ¶ Aliter autem quidam exponunt sic hunc textum, ut hic intendat philosophus probare quod demonstratio affirmativa ostensiva sit dignior ducente ad impossibile. Unde sic exponunt litteram: quod quidem quoniam demonstratio cathegorica, id est affirmativa, sit dignior privativa, quod dictum est, quod cum ita sit quod demonstratio cathegorica, id est affirmativa, sit dignior privativa, ex hoc manifestum est ad impossibile ducente supra quod sit dignior affirmativa. Sed contra in fine lectionis huius idem dicitur, unde videtur esse quedam inutilis repeticio, ideo iste textus sequens magis convenit exponi prime. ¶ Aliter est quod littera quam exponit Averroys commentator plano dicitur quod hec littera videlicet cathegorica privativa debeat exponi ostensiva privativa, non [illegible] nos habemus cathegorica privativa. Littera quam exponit Averroys habet sillogismus rectus negativus. Constat autem quod demonstratio recta est demonstratio ostensiva, ad impossibile autem non est demonstratio recta sed curva et reflexa, secundum quod in omni tali demonstratione ex opposito conclusionis fit reflexio ad ostendendum oppositum alicuius premissarum. Quod si dicatur quod nostra translacio habet cathegorica et alia translacio habet affirmativa, dicendum quod hoc fuit culpa translatoris, secundum quod philosophus demonstrationem [illegible] alium appellat cathegoricam sive ostensivam affirmativam, alium ostensivam translator [illegible] debebat transferre ostensivam, transtulit cathegoricam.

¶ Dubitaret forte aliquis utrum sit vera hec conclusio que ponitur circa finem lectionis vel secundum quosdam posita est nunc, videlicet quod si demonstratio affirmativa sit pocior negativa, quod sit pocior ducente ad impossibile. ¶ Dicendum quod hec conclusio vera est. Dicitur primo evidenter quod omnis demonstratio ad impossibile aliquo modo est demonstratio negativa vel ipsam propositionem vel ipsam concessam ab adversario assumendo. Ut si vellem probare quod nullum b est a demonstratione ducente ad impossibile, utar propositione negativa ipsam propositionem. Si vero vellem probare per talem demonstrationem conclusionem [illegible] propositionis assumpte, videlicet omne b est a, utar propositione negativa data ab adversario, videlicet nullum b est a. Demonstratio ergo ad impossibile nunquam est omnino immunis a negatione. Si ergo affirmativa demonstratio est pocior negativa et ducens ad impossibile non est omnino immunis a negatione, consequens est quod affirmativa sit pocior sic ducente. ¶ Secundo hoc idem patet ex dictis probabiliter in lectione presenti, quod demonstratio ostensiva privativa sit pocior ducente. Si ergo ex dictis affirmativa est pocior negativa et ex dictis negativa est pocior ducente, consequens quod affirmativa sit pocior ducente, quia quod est pocius vel dignius digniori est dignius minus digno.

¶ Deinde cum dicitur: oportet scire autem, premittit quedam necessaria ad propositum. Et circa hoc duo facit: primo facit quod dictum est; secundo [illegible] ea que dixit, movet quandam cavillationem et solvit ibi: non enim si quod. Circa primum quatuor facit, secundum quod quatuor necessaria ad propositum premittit. Sed primo declarat quomodo habeat se demonstratio ostensiva negativa. Secundo quomodo habeat se ducens ad impossibile, [illegible] dat differentiam inter utramque demonstrationem. Tertio ex differentia data ostendit demonstrationem ostensivam procedere ex prioribus et notioribus. Secundo ibi: Que vero ad impossibile. Tertio ibi: Continuum quidem igitur. Quarto ibi: Quoniam autem prior. Dicit ergo: oportet autem scire que sit differentia ipsarum, quod dictum est quod prius proposuit hanc veritatem, videlicet quod demonstratio cathegorica, id est ostensiva privativa, sit dignior ducente, quod ut appareat oportet [illegible] que sit differentia ipsarum, id est privativam ostensivam et ducentem ad impossibile. Et primo describit qualiter habeat se ostensiva privativa dicens: si igitur a in nullo b, hoc est maior, scilicet nullum b est a, in c autem omni b, hoc est minor, omne c est b, necesse est in nullo c esse a, hoc est conclusio nullum c est a. Et subdit quod sic quidem igitur acceptis supra premissis erit demonstratio privativa et demonstrativa, id est ostensiva, quoniam a in c non erit, quod dictum est quod hic modus ordinando sillogismum concludit per demonstrationem ostensivam negativam nullum c est a.

¶ Deinde cum dicitur: Que vero ad impossibile, ostendit quomodo habeat se demonstratio ad impossibile dicens: Que vero ad impossibile, sic scilicet ut si oportet demonstrare sive probare per demonstrationem sive ad impossibile quod a in b non sit, accipiendum est affirmativam a in b esse, ista est maior omne b est a, et b in c, ista est minor omne c est b, contingit a in c esse. Hoc autem sit notum et concessum quod impossibile est esse, scilicet [illegible] demonstratio ad impossibile concludit conclusionem manifeste falsam, ex conclusione manifeste falsa probatur oppositum premisse esse verum. Ut puta si manifestum sit quod albedo non sit nigredo, quod non sit color congregativus. Si vellem probare quod albedo non sit color congregativus vel econverso quod color congregativus non sit albedo, quereretur ab adversario utrum b sit a vel non, id est color congregativus sit albedo vel non. Quod si concederet, habebitur intentum; quod si negaret, dedit dictum oppositum, accipietur ergo opposita, videlicet color congregativus est albedo; accipietur ergo aliud, scilicet c, id est nigredo, et arguetur sic: omne b est a, id est omnis color congregativus est albedo; omne c est b, id est omnis nigredo est color congregativus; ergo omne c est a, id est omnis nigredo est albedo. Hoc autem est falsum et impossibile. Ergo et contrarium [illegible] videlicet quod b sit a, id est color congregativus sit albedo. ¶ Dubitaret forte aliquis utrum semper sillogismus ad impossibile debeat habere con[clusionem]

manifeste falsam. Secundo quod sic non concedenda unum
ostendit declarare et ad verum probat quod premisse re-
bent esse vere et conclusione sic si aliquis concedat falsam
ostendit quod impugnetur ducendo ipsum ad aliud falsius
et est in demonstratione ad impossibile. Sed ex falsitate omnis
probatur esse falsitas talium premissarum ostendit sicut in omni ta-
li demonstratione quia non sit falsior quam premissa. Unde dicit
in textu quod a esse in c i. quod conclusio sit notum ve-
rum esse impossibile. Deinde cum dicit etenim eandem dat
differentiam et convenientiam utriusque demonstrationis
dicens quod etenim eadem quasi sillogismus ordinatur i. demonstra-
tio ostensiva et ad impossibile in hiis conveniunt quia utraque est
ex terminis ordinatis sicut i. ordinatur debite per modum
et figuram sillogismi et subdit quod differunt autem in eo quod alius
sit notior propositio apud utrumque scilicet que a b non inest
i. universalis maior negativa aut non est a in c i. quod
quasi dicit quod in hiis differt sillogismus ostensivus a sillogismo ad
impossibile quia in uno accipitur notior quod a non sit in b
i. premissa in alio accipitur quod a non sit in c i. conclusio. Unde aut-
em quasi conclusio notior est cum non est sit demonstratio que
est ad impossibile cum autem in illo sit propositio notior i. cum
sit notior premissa que est in illo demonstratio i.
ostensiva est scilicet demonstratio. Illud autem quod ut pa-
tet per exemplum propositum ut puta si magis sit
notum quod nigredo non sit albedo quam quod color
congregativus non sit albedo et si quis vellet probare quod
color congregativus non sit albedo possit hoc probare
ostensive et ad impossibile. Sed probando ostensive accipit
premissam notiorem in veritate probando ad impossibile
concludit conclusionem notiorem in falsitate arguetur
enim ostensive sic nullum b est a i. nulla nigre-
do est albedo omne c est b i. omnis color congregativus
est nigredo ergo nullum c est a i. nullus color
congregativus est albedo. Sed quod ex precedentibus ex notioribus
quia ut supponebatur notius est b non esse a i. ni-
gredinem non esse albedinem quam c non esse a i. colo-
rem congregativum non esse albedinem. Demonstratio autem
ad impossibile esset talis si est c in b non esse a i. ex quo
probaretur b non esse i. premissam. Et ergo ad premis-
sas precedit demonstratio ad impossibile ex minus notis.
In demonstratione enim ad impossibile est aliqua premissarum
minus nota in falsitate et opposita eius minus nota in
veritate quod autem se habet eodem. Deinde cum dicit non quia
ex dicta data ostendit demonstrationem ostensivam esse ex pri-
oribus et notioribus falsam si demonstratio ostensiva
accipit notiorem premissam ad impossibile concludit
notiorem conclusionem. Ostensiva est ex notioribus non autem il-
la que est ad impossibile et quasi sit quod ostensiva teneat

ordinem naturalem. Est enim naturale quod premisse sint no-
tiores conclusione. Ad impossibile autem tenet contrarium ordinem
contra naturam. Unde autem quod non autem prior eadem est quod
a in b non sit quam a in c non esse quia d quod naturalis pre-
missa debet esse notior conclusione et hic facio demonstra-
tio ostensiva quia scilicet accipit a non esse in b i. premi-
ssam notiorem quam a non esse in c i. quam conclusionem
unde subdit quod prior autem et notior sunt conclusione
ex quibus est conclusio simpliciter ostensiva et subdit quod est
autem que est a quam de c non esse conclusio a autem
in b scilicet non esse ex quibus est conclusio i. ex premissa. Unde
ergo est supplenda unde quod cum ostendit sit simpliciter quod de-
monstratio ostensiva negativa accipit b non esse
a notius quam c non esse a patet quod talis demonstratio
notiores premissas accipit et est ex notioribus.
Deinde cum dicit non enim removet esse predicta
quandam cavillationem. Esset quod d. f. et post hanc
cavillationem secundo eam removit ibi sed hoc quidem.
Possit enim quis cavillare esse predicta d. quod cum in
demonstratione ad impossibile ex falsitate conclusionis arguitur
falsitas alicuius premissarum vel ex non esse conclusionis ar-
guatur non esse premissam quod talis demonstratio pro-
cedit ex prioribus et notioribus falsam. Sed in sillogismo
in regressu dicet ad verum ipsum non esse conclusionem
scilicet sit premissa et ipsa interemptio premisse
scilicet sit conclusio et quod ut dictum est in tali sillogismo in-
teremptio conclusionis est notior quam interemptio premi-
sse unde in ipso regressu premissa est notior hanc
ergo cavillationem removens ait quod non enim si quod
ad removendum i. interimi ut habet alia translatio secundum quam
que interimitur scilicet est conclusio illa autem sit simpliciter pre-
misse ex quibus simpliciter est talis interemptio. Unde
ergo est supplenda unde quod cum ex interemptione conclusio-
nis interimatur premissa interemptio conclusionis se habe-
bit sicut premissa in hiis ergo stat tota cavillatio et
quia ex interemptione conclusionis arguatur interemptio pre-
misse videtur ergo quod possumus dicere quod interemptio
premisse sit conclusio et interemptio conclusionis sit premi-
ssa et videtur ex hoc et quod possumus ulterius arguere quod
demonstratio ad impossibile accipiat notiores premissas.
Deinde cum dicit sed hoc quidem removit hanc
cavillationem d. Sed hoc quidem simpliciter est id ex
quo est sillogismus quod utrumque sic se habet quam autem totum
ad partem autem se habet sicut patet ad totum sed que sunt
a c et a b propositiones i. quam et premissa sunt interemptio
conclusionis et interemptio premisse non autem sic se habent
ad invicem. Supplendum est ergo hic dictum quod quamvis in
regressu cum ex interemptione conclusionis interimitur premi-

ssa non resultat forma sillogistica ideo non possumus dicere aliqua quod demonstratio ad impossibile sit sillogismus ex notioribus.

Dubitaretur forte aliquis quomodo prima extremitas est sillogismus se habet sicut pars ad totum aut sicut totum ad partem.

Ad quod dicendum quod prima extremitas est sillogismus, quoniam ipse est medius terminus. medius autem terminus se habet ad extremitates vel sicut pars ad totum vel sicut totum ad partem. Nam in secunda medius quia utrumque comparatione sic se habet sicut totum ad partem quia utrumque predicatur. in tertia autem utrumque supponitur se habet sicut pars ad totum quia utrumque subicitur. in prima vero medius terminus se habet in maiori sicut pars ad totum quia ibi subicitur. in minori autem sicut totum ad partem quia ibi predicatur. est ergo intentio philosophi dicere quod prima extremitas est sillogismus idest extremitas in terminis ad sillogismum oportet quod se habeat sicut totum ad partem vel sicut pars ad partem totum idest oportet quod sit ordinatum debite secundum modum et figuram sillogismi. hii autem termini non se habent a c et a b idest conclusio et premissa in demonstratione ad impossibile cum enim in tali demonstratione ex interemptione a c idest conclusionis regredimur ad interimendum a b idest premissam in tali cum regressu non resultat illa proportio eorum ad partem vel extremitas idest non resultat ibi debitus ordo sillogisticus. sic enim regredi non est sillogizare. et quia non resultat ibi debitus ordo sillogisticus non possumus dicere quod in tali regressu ipsa conclusio vel interemptio eius sic se habeat sicut premissa et ideo quod interimitur se habeat sicut conclusio. nec possumus ulterius aliquid dicere quod talis demonstratio propter hunc regressum procedat ex prioribus vel ex notioribus.

Deinde cum dicit ergo si ex notioribus. postquam philosophus declaravit quomodo se habet demonstratio ostensiva privativa et quomodo se habet demonstratio ad impossibile et dedit differentiam inter utramque demonstrationem et ex differentia data ostendit per [illegible] in demonstratione ostensiva esse meliorem et esse ex prioribus et ex notioribus in parte illa ex omnibus hiis declaratis infert conclusionem intentam videlicet quod demonstratio ostensiva privativa sit potior quia procedit ex notioribus et prioribus quam ducens ad impossibile que procedit ex posterioribus. ideo autem si ergo ex notioribus et credibilioribus dignior est secundum demonstrationes sunt aut utraque demonstrationes credibiliores ex non esse idest utraque demonstratio tam ostensiva privativa quam ducens ad impossibile faciat idem per non esse alicuius tamen alia et alia ideo scilicet quod hec quidem scilicet ostensiva privativa ex priori idest faciat fidem ex non esse priori idest ex premissa negativa priori. illa vero que est ad impossibile ex posteriori idest faciat fidem et est credibilis ex non esse posteriori idest ex interemptione conclusionis et cetera. sic est utraque privativa demonstratio scilicet ostensiva eius simpliciter potior erit idest quam illa que est ad impossibile.

Dubitaretur forte aliquis quia videtur quod utraque demonstratio tam ostensiva negativa quam ducens ad impossibile fit ex non esse priori. nam ostensiva est ex non esse priori quia ibi premissa negativa ex qua infertur conclusio negativa est notior et per consequens dignior et prior conclusione. et de tali prioritate hic loquimur sicut patet. et in demonstratione ad impossibile credibilitas est ex non esse priori non ex non esse posteriori ut dicit auctor in littera. nam credibilitas in tali demonstratione est ex non esse conclusionis sed constat in tali demonstratione non esse conclusionis est notius et si est notius est prius. ergo credibilitas ibi est ex non esse priori.

Ad quod dicendum est quod ad presens spectat videlicet secundum veritatem et secundum ordinem sillogisticum. secundum veritatem enim si bona sit demonstratio ad impossibile semper ex priori non esse probatur non esse posterius ut ex non esse conclusionis quod debet esse magis notum et prius cognitione probatur non esse alicuius premissarum quod debet esse minus notum et posterius cognitione. sed licet demonstratio ad impossibile procedat hoc modo ex priori non esse tamen secundum ordinem sillogisticum procedit ex posteriori quia ex non esse conclusionis que secundum ordinem sillogisticum est posterior probat aliquam premissarum non esse que secundum talem ordinem est prior. et ideo hec deficit a demonstratione ostensiva quia procedit secundum ordinem sillogisticum nec tenet ordinem naturalem. non enim sillogismus hoc requirit quod premisse sint notiores quam conclusio.

Ulterius forte dubitaret aliquis quia videtur hic esse falsum quod utraque videlicet tam demonstratio privativa ostensiva quam ducens ad impossibile quelibet sit credibilis ex non esse. de negativa enim ostensiva verum est quia non esse quod accipitur in premissis idest ex negatione alicuius premissarum fit fides quod non sit conclusio vel fit fides de conclusione negativa. sed in ducente ad impossibile non semper est sic quia non semper fit fides ex negativa immo aliquando fit fides ex affirmativa. nam sicut contingit per impossibile probari negativam universalem concludendo affirmativam falsam et tunc ex non esse fit fides quod oppositum conclusionis est non esse. sed si debeat probari affirmativa universalis per impossibile oportet quod concludatur negativa falsa. tunc ergo non fiet fides ex negatione sed ex affirmatione. nam in sillogismo ad impossibile semper fit fides ex opposito conclusionis. oppositum autem conclusionis negative est affirmatio. fiet ergo tunc fides ex affirmatione et ex esse non ex non esse.

Ad quod dicendum quod sillogismus ad impossibile semper faciat fidem ex non esse quia semper faciat fidem interimendo conclusionem. interimere autem conclusionem est conclusionem non esse. isto tamen non esse aliquando equipollet affirmationi. quia si conclusio sit negativa faciet fidem ex non esse conclusionem quod equipollebit affirmationi quia non esse negationem est esse affirmationem. patet ergo quod

demonstratio ad impossibile sic facit fidem quod non esse vel possumus aliter solvere quod, ut dicit philosophus, quod consequentia sit potior ducente ad impossibile non fundatur sic esse, sed fundatur sic, quia consequentia accipit premissas priores et notiores, ad impossibile autem accipit conclusionem notiorem in tali, in sillogismo scilicet, in conclusione dicitur esse notior in falsitate et oppositum eius, ex quo probatur oppositum alicuius ex premissis dicitur esse notius in veritate. Sed autem dicitur esse eodem in omni demonstratione ad impossibile. Patet quod omnis demonstratio ad impossibile habet quendam defectum, quia ibi est processus quodammodo contra naturam sillogismi demonstrativi, cuius natura est accipere premissas notiores. Ex quo philosophus arguit quod utraque demonstratio consequentia privativa quam ducens ad impossibile sit credibilior et faciunt esse non esse praeter hoc quod, ut patuit, similiter demonstratio ducens ad impossibile est communis a negativa et per numerum quod est communis a negativa demonstratione dicitur sic facere fidem quod non esse. Deinde cum dicit: Quare hac quidem demonstratione, quia probatum est quod negativa consequentia est potior ea que est ad impossibile, ideo ex hoc, ut dicebatur, concludit quod affirmativa sit potior, ideo autem quare predicativa, id est affirmativa, hac, id est negativa, dignior quidem simpliciter est, et quia sic est manifestum est quod predicativa cum sit dignior quam negativa que est et potior, quod est et potior, id est dignior ea, id est quam illa que est ad impossibile dignius, non dignior, ut supra dicebatur, est dignius minus digno.

Lco 42

Sciencia autem certior est etc. In toto autem isto libro prior tradiderat quomodo contingat scire per demonstrationem, unde omnia que dicuntur tam in primo quam in secundo ad hec referenda sunt. Sicut autem totus iste primus liber dividebatur in partes duas, quia in prima agebatur de demonstratione secundum se, in secunda vero de demonstratione prout una demonstratio comparatur ad aliam, et sicut duo possumus loqui de demonstratione sic duo possumus loqui de ipso scire, quia de ipso scire possumus loqui simpliciter prout accipitur simpliciter, videlicet quod scire est causam cognoscere et quoniam illius est causa et quod non contingit aliter se habere, et sic loqui vel sic considerare de scire pertinet ad primam partem huius primi libri ubi agitur de demonstratione secundum se. Secundo modo possumus loqui de scire comparative, videlicet prout unum scire comparatur ad aliud scire vel prout ultimo scire comparatur ad opinari et ad alios habitus cognitivos. Sic ergo possumus hanc partem ad precedentem continuare, videlicet quod postquam philosophus determinavit de scire simpliciter et de demonstratione secundum se et determinavit de demonstratione comparative comparando unam demonstrationem ad aliam, in parte ista determinat de scire comparative comparando unum scire ad aliud scire et comparando scire ad opinari et ad alios habitus cognitivos. Duo ergo facit quia primo comparat unum scire ad aliud scire. Secundo comparat scire ad opinari et ad alios habitus ibi: Scibile autem et scientia differt ab opinabili etc. Prima in duo facit quia primo comparat scire ad scire ostendens quod scientia sit certior et que minus certa. Secundo comparat ipsum scire sive ipsam scientiam ad suum subiectum et ad sua principia ad que habet diversitatem et unitatem, ibi: Una autem scientia est etc. Primum ita facit: sicut quod, tamen contra unam scientiam alteram esse certiorem, secunda ibi: et que non est de subiecto, tertia ibi: et que est ex minoribus. Dicit ergo quod scientia autem est certior et prior que est eadem ipsius quia et propter quid, sed non ipsius quia extra eam que est propter quid, quasi diceret quod scientia illa que simul una et eadem existens considerat quia et propter quid est prior et certior, sed non est prior et certior illa que est ipsius quia extra et separatim a propter quid.

Dubitaret forte aliquis quomodo scientia aliqua sit ipsius quia tantum, aliqua ipsius quia et propter quid. Dicendum quod scire quia est scire tantum vel per causam remotam vel per effectum remotum vel per effectum quemcumque. Scire autem propter quid est scire per causam convertibilem et adequatam. Sciens propter quid de facili potest scire ipsum quia, ideo talis dicitur scire utrumque, sed sciens per causam remotam sciens sic quia non de facili scit propter quid, id est causam proximam et adequatam. Talis autem dicitur scire quia separatim a propter quid. Sciens enim per effectum suum proximum sive remotum non statim scit propter quid, sed forte ad minus ut sciat. Propter quod admirari ceperunt philosophari, ut dicit in principio Methaphisice. Quo facile est exponere litteram philosophi, quia scientia acquisita per causam ad certam dicente propter quid est multo certior et prior quam acquisita per causam remotam et per effectus, que sunt demonstrationes quia. Alio modo potest exponi littera et forte magis secundum intentionem philosophi, ut dicatur scientia: scientia simul considerans propter quid et quia est scientia subalternans, scientia autem considerans quia extra et separatim a propter quid dicatur scientia subalternata, quod non sic intelligitur quod scientia subalternans considerat omnia quia de quibus considerat propter quid. Quia, ut supra dicebatur, multotiens aliquis sciens propter quid, ut artifex, sciens ipsum propter quid nesciunt ipsum quia, non de omnibus ergo de quibus sciunt propter quid sciunt quia, sed etiam de omnibus de quibus sciunt quia sciunt propter quid, de nullo enim considerat geometer quia de quo nesciat propter quid, nisi sit per se notum vel valde propinquum ei quod est per se notum. Scientia ergo subalternans et sic quod semper considerat propter quid separatim a quia numquam tamen considerat quia separatim a propter quid. Quia scientia subalternans sic quod habet de nullo scit quia de quo nesciat propter quid. Sed scientia subalternata.

considerat quia separatum a propter quid, vel perspectivus, sicut quia habet de multis scit quia de quibus nescit propter quid. Sed supponit illa a geometra tanquam a superiori artifice. Contrarium autem quia scientia subalternans sicut quia habet non supponit de quo nesciat reddere causam nisi id sit per se notum vel propinquum, secundum quam geometra supponit quod scilicet de puncto ad punctum rectam lineam ducere. probatur tamen hoc in phisicorum, ubi ostenditur quod inter quelibet duo puncta cadit linea media. Sed hoc non accipit geometria ut subalternans, sed ut dependens ab alia scientia. scientia igitur ut subalternans et ut non dependens de nullo considerat quia de quo non considerat propter quid. vel possumus dicere quod hoc est valde propinquum ei quod est causa per se notum, et ideo respicit geometra super hoc demonstrationem adducere. possumus et tertio respondere quod de paucis vel de uno aliquo particulari non est curandum. Cum igitur dicitur quod illa scientia est minus certa que considerat quia separatum a propter quid, intelligendum est cum in pluribus et in multis ita se habet. Sed cum in aliqua una propositione ita se habet non est multum curandum. est igitur intentio philosophi quod scientia subalternata est certior eo quod non considerat quia separatum a propter quid, id est non considerat quia quod nesciat resolvere in propter quid, et tamen scientia autem subalternata est minus certa quia considerat quia separatum a propter quid, id est considerat quia quod sicut quia habet nescit resolvere in propter quid. ¶ Deinde cum dicitur: Et que non est de subiecto. Post secundam comparationem vel dat hoc documentum ad cognoscendum scientiam certiorem dicens: et que non est de subiecto super subiecto, id est scientia illa que est magis abstracta et minus materialis est simpliciter prior et certior illa, id est quam illa que est de subiecto sive sensibili, id est quam illa que est minus abstracta que est magis de subiecto sensibili, ut arismetrica que est de numero simpliciter est certior quia est magis abstracta quam armonica, id est quam musica que est de numero contracto ad aliquod sensibile et relato ad sonum. ¶ Dubitaret forte aliquis quia videtur istud documentum esse idem cum primo, secundum quam arismetrica et armonica sic se habent quod una est subalternans et alia subalternata, una dicitur propter quid et alia quia. ¶ Dicendum quod hoc documentum est ad aliud. primum enim documentum innititur huic veritati quod causa est certior effectu, secundum quam effectus non est notus simpliciter nisi per causam, et propter quod unumquodque et illud magis. est igitur causa simpliciter notior et certior effectu, et quia scientia dicitur propter quid considerat causam, dicens quia considerat effectum, consequens est quod scientia propter quid certior sit scientia quia. hoc autem secundum documentum innititur huic veritati quod forma per se loquendo est notior quam materia, secundum quam materia non cognoscitur nisi per analogiam ad formam. et quia scientia magis abstracta est magis formalis, minus abstracta est magis materialis, contingit ergo quod scientia que est minus de sensibilibus tanquam magis abstracta et formalior sit certior quam scientia magis de subiecto sensibili que est materialior. Differunt igitur hec duo documenta. formaliter possunt tamen esse in eodem subiecto, ut illa eadem scientia que est de subiecto magis sensibili et est magis materialis potest considerare quia et esse subalternata, et illa que est de minus subiecto sensibili et que est magis formalis potest considerare propter quid et esse subalternans, et potest contingere quod hoc secundum documentum non concurrat cum primo, secundum quam cum tres sint modi essenciales philosophie, phisice, methaphisice et divine, methamatice que est de subiecto magis abstracto, ut puta geometria que est certior quam naturalis scientia que est de subiecto magis sensibili, nec tamen propter hoc naturalis philosophia subalternatur geometrie. ista igitur duo documenta non sunt unum et idem. ¶ Deinde cum dicitur: Et que est ex minoribus, dat tertium documentum dicens: et scientia sicut que est ex minoribus est simpliciter certior ea que est ex appositione, ut geometria, id est quam geometria arismetrica simpliciter est certior, et exponit se quod appellat esse ex minoribus dicens: dico autem ex minoribus que non est ex appositione, vel ut habet alius textus: dico autem ex additione, id est expono quod appello esse ex additione, ut unitas est substantia sine positione, punctus autem est substantia posita. hec est ex appositione, videlicet considerare de re magis contracta. punctus igitur qui dicitur positionem in termino, scilicet per additionem ad unitatem que est sine tali positione. geometria igitur que est de puncto est ex appositione et ex additione, quia addit punctus super unitatem. arismetrica que est de unitate est ex minoribus quia est de unitate que non habet talem positionem. ideo arismetrica est certior quam geometria. ¶ Dubitaret forte aliquis quia videtur hoc documentum tertium esse idem cum secundo, nam illa que est ex additione est materialior, illa que est ex minoribus formalior et abstractior, et hoc consentiebat utrumque documentum. ¶ Dicendum quod hoc documentum tertium non est omnino idem cum secundo, habet tamen magnam conformitatem cum illo, secundum quam utrumque documentum in hoc consistit quod scientia que est de magis formali est certior quam que est de magis materiali. Sed magis formale et magis materiale possunt considerari dupliciter: vel per comparationem ad materiam sensibilem, de qua considerat naturalis, vel ad materiam intelligibilem sive ymaginabilem, de qua considerat mathematicus. secundum igitur documentum differt ab hoc tertio quia secundum concernit materiam sensibilem, ut illa scientia dicatur certior que abstrahit a materia sensibili, illa minus certa que est de subiecto magis sensibili. Sed hoc documentum tertium ut communiter ponitur sumitur per comparationem ad materiam intelligibilem sive ymaginabilem, dicemus enim quod in consideratione materiam intelligibilem vel ymaginabilem

sicut g[ra]d[us]. similiter scientia mathe[m]atica abstrahit a m[ateria] intelligibili s[i]c[ut] ymaginabili. p[ro]p[ter] q[uo]d non possit c[on]siderare de subst[anti]is separatis non separatis ad ip[s]am c[on]siderare de eis. n[ost]ro actu i[n]t[ellectus] ipsa mathe[m]atica que sunt m[a]g[is] m[ateria]lia. q[ue]da[m] min[us] ut punct[us] est m[ateria]lior unitate. similiter punct[us] d[icit] q[ua]nda[m] situacio[n]e[m] i[n]t[er] p[ar]tes. vel d[icit] q[ua]ndam situacio[n]em relata[m] ad a[li]q[ui]d habens p[ar]tes. et q[uia] non sunt t[ame]n p[ar]tium. punct[us] e[nim] in suo i[n]tellectu talem situacio[n]em i[n]cludit et talem relacio[n]em ad p[ar]tes. d[icitu]r esse subst[anti]a posita vel p[osi]c[i]o[ne]m h[abe]ns. unitas aut[em] caret tali p[osi]c[i]o[n]e. non q[uia] rep[er]iat[ur] unitas que est p[ri]ncipium nu[meri] s[ecundu]m c[on]tinuo s[ed] q[uia] i[n]tellect[us] unitatis p[re]cedit o[mn]em i[n]tellectu[m] c[on]tinui et o[mn]e[m] i[n]tellectu[m] p[ar]tiu[m] et non unu[m] s[ed] q[uia] unu[m] s[ecundu]m se e[st] i[n]divisibile et est h[oc] p[er] r[aci]o[ne]m q[uo]d a[li]q[ui]d non habeat esse n[isi] i[n] a[li]q[ui]bus et t[ame]n sit i[n]tellect[us] ei[us] p[ri]or o[mn]i i[n]tellectu talium ut ge[nus] non h[abe]t esse n[isi] i[n] sp[eci]eb[us] et t[ame]n i[n]tellect[us] g[e]n[er]is p[re]ced[i]t o[mn]em i[n]tellectu[m] sp[eci]er[um] sic i[n]tellect[us] unitatis p[re]ced[i]t o[mn]em i[n]tellectu[m] p[ar]tiu[m]. s[ed] unu[m] q[uod] est p[ri]ncipium nu[meri] non habeat esse n[isi] i[n] c[on]tinuo et i[n] habente p[ar]tes unu[m] g[ene]re q[uod] est p[ri]ncipium nu[meri] s[ed] non sit o[mn]i[n]o abstractu[m] a m[ateria] sensibili i[n]telligibili vel a m[ateria] ymaginabili a qua m[agis] sunt abstracta sive separata q[ue] sunt o[mn]i[n]o en[tia] tes p[er] m[ateria]m i[n]telligibile ut declarari h[abe]t i[n] vi[i]. me[taphisi]ce. actu[m] h[abe]t m[ateria]m i[n]telligibile[m] vel ymaginabile[m] c[i]rcu[m] cernit punct[us] et c[on]tinuu[m] q[ua]m unitas eo q[uod] situacio et posicio est de i[n]tellectu puncti et c[on]tinui que non est de i[n]tellectu unitatis. app[ar]et q[ui]d pateret p[ri]mo quid differt hoc documentu[m] c[er]titu[dinis] a p[ri]o et c[er]titudine[m] habeat istud c[er]titu[dinis] documentu[m]. Ul[terius] f[or]te dubitari a[li]q[ui]s quo unitas sit subst[anti]a s[ine] p[osi]c[i]one. D[icen]d[um] q[uod] uno m[od]o p[otes]t salvari ut sit lo[cu]cio s[ecundu]m modu[m] platonica[m] qui non distinxit i[n]t[er] unu[m] q[uod] est p[ri]ncipium nu[meri] et q[uod] c[on]v[er]tit[ur] cu[m] ente et q[uia] unu[m] q[uod] c[on]v[er]tit[ur] cu[m] ente est idem e[ss]e[n]ti[a]l[ite]r cu[m] ente et d[icit] subst[anti]am eius rei qui non curat de exemplis alii i[n] suis exemplis loq[ui]t[ur] s[ecundu]m m[od]o alior[um] philo[sophorum] et non dixit q[uod] unitas erat subst[anti]a. q[uod] aut[em] p[re]ca addidit q[uo]d erat s[ine] p[osi]c[i]one h[oc] addidit q[uia] s[ecundu]m v[er]itate[m] i[n]tellect[us] uni[tatis] loquendo i[n] de uno q[uod] e[st] p[ri]ncipium nu[meri] non i[n]cludit i[n]tellectum situacio[n]is n[isi] p[osici]o[n]is sic[ut] i[n]tellect[us] puncti vel possum[us] d[ic]e[re] q[uod] unitas est subst[anti]a non cui[us]cu[m]q[ue] s[ed] subst[anti]a nu[meri] q[uia] ex unitatibus subst[anti]ali[ter] c[om]po[n]it[ur] nu[meru]s. subst[anti]a .n. uno m[od]o d[icit] e[ss]e[nti]am cui[us]li[be]t rei ut p[atet] i[n] v[o]. me[taphisi]ce. et q[uia] nu[meru]s e[ss]e[nti]ali[te]r ex unitatibus c[om]po[n]it[ur] ei[us] unitas subst[anti]a nu[mer]or[um] isto i[n] modo s[ecundu]m platonicos punct[us] est subst[anti]a c[on]tinuor[um] q[uia] punct[us] mot[us] s[ecundu]m platone[m] facit linea[m] li[ne]a sup[er]ficie[m] s[u]p[er]fi

ciei cor[pus]. s[ed] h[oc] g[ra]d[us] c[on]tinuu[m] e[ss]e[nti]al[ite]r c[om]punct[us] et punct[us] e[ss]e subst[anti]a c[on]tinuor[um] sic[ut] unitas nu[mer]or[um] g[ra]d[us] t[ame]n punct[us] q[ua]m unitas est q[uo]da[m] subst[anti]a. s[ed] punct[us] est subst[anti]a p[osi]c[i]o[ne]m h[abe]ns q[uia] i[n] suo i[n]tellectu i[n]cludit situa[ci]o[ne]m vel p[osici]o[ne]m. unitas aut[em] est subst[anti]a non habens i[n] suo i[n]tellectu situacio[ne]m nec p[osi]c[i]o[n]e[m]. possum[us] a[li]t[er] r[ati]o[n]e r[espo]ndere ut i[d] dicat[ur] subst[anti]a aliq[ui]d s[ecundu]m quod a[li]q[ui]d non remanet vel i[d] dicat[ur] subst[anti]a alic[uius] q[uod] i[n]g[re]dit[ur] subst[anti]alem diffi[nici]o[ne]m ei[us] et h[oc] m[od]o punctus est subst[anti]a c[on]tinui q[uia] s[ine] puncto vel i[n] actu vel i[n] p[otenti]a non h[abe]t e[ss]e c[on]tinu[u]m sic e[nim] punct[us] est subst[anti]a linee q[uia] i[n]g[re]dit[ur] subst[anti]ale[m] diffi[nici]o[ne]m ei[us]. Q[uod] aut[em] istis modis unitas sit subst[anti]a nu[mer]or[um] q[uia] s[ine] unitate non h[abe]t e[ss]e nu[meru]s et q[uia] unitas i[n]g[re]d[itu]r subst[anti]ale[m] i[d est] e[ss]e[nt]ial[em] diffi[nici]o[ne]m nu[meri] nulli est dubiu[m]. p[ro]p[ter] q[uo]d p[atet] q[uo]m[od]o t[ame]n punct[us] q[ua]m unitas dicat[ur] subst[anti]a. quo aut[em] punct[us] sit p[osi]c[i]o[ne]m habens unitas v[er]o sit non h[abe]ns declaratu[m] est p[ri]am d[ic]t[u]m. De inde cu[m] d[icit] *una aut[em] sci[enti]a.* c[om]p[ar]at ipsam sci[enti]am ad suu[m] subiectu[m] et ad sua p[ri]ncipia a quibus h[abe]t unita tem et diversitate[m]. duo g[ra]d[us] facit auctor q[uia] p[ri]mo o[stendit] ex quib[us] sci[enti]is h[abe]nt e[ss]e sci[enti]e et p[er] que p[ri]n[cipi]a. s[ecund]o o[stendit] ex quibus sci[enti]is et p[er] que p[ri]n[cipi]a non h[abe]nt e[ss]e sci[enti]e i[d est] *s[ed] e[ss]e q[uod] est a fortuna.* e[ss]e p[ri]mo duo facit s[ecundu]m q[uod] sci[enti]e duo sortiu[n]t[ur] ex subiectis et ex p[ri]n[cipi]is unitate[m] s[cilicet] et diversi tate[m] p[ro]p[ter] g[ra]d[us] o[stendit] quo sci[enti]a ex subiecto et ex p[ri]n[cipi]is sortit[ur] unitate[m]. s[ecund]o quo diversitate[m] ibi. *alt[er]a aut[em].* d[icit] g[ra]d[us] q[uod] sci[enti]a aut[em] est una que est uni[us] generis s[cilicet] subiecti que cu[m]q[ue] c[om]po[n]it[ur] ex p[ri]mis i[d est] ex eisdem p[ri]mis p[ri]ncipiis et p[ar]tes aut[em] et passio[n]e hor[um] s[cilicet] t[ame]n subiecti q[ua]m p[ar]tiu[m] sunt p[er] se. q[uasi] d[icat] q[uod] sci[enti]a isto m[od]o h[abe]t unitate[m] ex subiecto et ex p[ri]n[cipi]is q[ui]a s[cilicet] d[icitu]r i[n] se h[abe]t c[on]tinuor[um] p[ro]p[ter] q[uod] subiectu[m] suu[m] sit uni[us] generis et q[uia] ad hoc a[li]t[er] q[uod] sci[enti]a est una que est uni[us] g[e]n[er]is. p[ro]p[ter] q[uod] e[ss]e i[d est] unu[m] subiectu[m] gen[us] subi[ectum] negociet[ur] s[ecundu]m eade[m] p[ri]ncipia p[ri]ma. t[er]cio requirit[ur] ad unitate[m] sci[enti]e q[uod] e[ss]e idem gen[us] subi[ectum] sit ne gociet[ur] p[er] eadem p[ri]ncipia p[ri]ma q[uia] c[on]sider[e]t p[er] se p[ar]tes subi[ecti] illi[us]. Q[ua]rto et ul[tim]o q[uia] c[on]sider[e]t hor[um] s[cilicet] t[ame]n subi[ecti] q[ua]m p[ar]tiu[m] subi[ecti] p[er] se passiones. cu[m] g[ra]d[us] i[n] l[itte]ra d[icitu]r p[ar]tes aut[em] et passiones hor[um] sunt p[er] se i[d est] p[er] se d[ebe]t referri ad p[ar]tes et ad passiones. Dubitaret forte a[li]q[ui]s q[uo]m[od]o sit e[ss]e sci[enti]am uni[us] g[e]n[er]is subi[ecti]. D[icen]d[um] q[uod] e[ss]e sci[enti]am uni[us] g[e]n[er]is subi[ecti] est e[ss]e uni[us] g[e]n[er]is subiectabilis p[er] q[uo]d solu[m] excludit[ur] equivocacio. similiter gen[us] subiectabile est i[n] plus q[ua]m gen[us] p[re]dicabile. na[m] anologia entis i[m]pedit gen[us] p[re]dicabile. ens .n. q[uia] est anolo gu[m] ad x. p[re]dicamenta non est ["gen[us]"] anologu[m] ad illa. tal[is] t[ame]n anologia non i[m]pedit gen[us] subiectabile est .n. de toto ente una sci[enti]a ut mathe[m]atica que t[er]cia[m]

in eo quod ens ut declaratum est in textu. Dubitabit forte
te dubitaret aliquis cum posite sint quatuor condicio-
nes ad unitatem scientie videlicet unitas generis subiecti-
bilis, predempticitas primorum principiorum quod habeat per se
partes et per se passiones quod per quartam condicionem exclu-
ditur. Ad quod dico quod scientia dicitur esse unius generis subi-
ut patet per primam dictam excluditur equivocatio de equivo-
co autem sub quo equivocum est una scientia. Tertia autem
condicione excluditur diversitas considerationis, quoniam de
eodem subiecto possunt considerare diverse scientie diversimo-
de. Verbi gratia idem corpus quod considerat naturalis considerat et metaphysicus
sed naturalis considerabit istud corpus sub quo est quale secundum quod est
activum sub quo est passivum sub quo transmutat vel sub quo trans-
mutatur. Ideo principia quae assumet physicus naturalis ut
communiter posita ex motu sumentur. Dicetur in naturalis con-
siderans sic de corpore non abstrahit ab eo materiam sensibilem ex-
corporis sub illa proprietate loquendo de subiectis exterioribus
sic est imaginabile per quantitatem mathematicus vero considerabit
de illo eodem corpore non ut quale nec ut activum nec pa-
ssivum sed ut est quantum. Ideo principia sua assumet
ex quantitate. Et si dicatur quod in de quantitate considerat naturalis di-
co quod de quantitate considerat naturalis ut est quantitas continua
mathematicus vero ut est a qualitate abstracta. Quamvis ergo
de eodem considerat naturalis et mathematicus tamen quia non eodem
modo considerant ideo sub scientia una non utuntur eisdem
primis principiis sed naturalis ut dicebatur magis immateriale
principiis suppositis ex motu, mathematicus ex situ ex quo
apparet quod hic prima principia non intelliguntur ea generalia
cuiusmodi sunt omnia communia sicut est de quolibet affir-
matio sed intelliguntur prima principia quae sunt prima
secundum propriam considerationem scientie unius. Ergo sic eisdem
primis principiis hoc est negotiari secundum eandem
considerationem. Extra autem condicione quod partes debent
esse per se. Ostendit quod non est supponere eadem scientia subal-
ternata cum subalternante. Quoniam enim dicere possumus
quod linea supponitur de qua est geometria sit per se notum ad
lineam visualem de qua est perspectiva. Forte per se di-
vidit lineam in lineam rectam et curvam non autem per
se dividitur in visualem et non visualem. Ita
quod visuale et non visuale non sunt per se par-
tes linee. Ex quarta autem condicione ex eo quod ad-
ditur quod debent esse per se passiones exclu-
ditur ab unitate scientie consideratio per accidens. Non enim
spectat ad unam et eandem scientiam considera-
re nisi ea quae sunt per se unum quod ea quae
per accidens uni scientie possunt esse per se alii
sicut ea quae sunt per accidens uni sensui po-
ssunt esse per se alii. Dulce sapor quod per accidens

comparatur ad visum per se comparatur ad gustum. Sed una
et eadem scientia quae considerat ad subiectum per se non po-
ssit considerare ea quae respiciunt eius subiectum per ac-
cidens non est inconveniens illa per accidens posse
esse per se de consideratione alterius scientie ut multa sunt
per accidens circa mathematica de quibus non potest se intro-
mittere geometer quae sunt per se circa naturalia de quibus
potest se intromittere physicus. Dubitabit forte du-
bitaret aliquis cum sint assignate quatuor condiciones
ad hoc quod sit scientia una quae illarum condicionum
sit fortior et potior. Ad quod dico quod condicio secunda
quia dicitur quod debent esse eadem prima principia vel
quod debet esse eadem consideratio est fortior et
potior. Quoniam tota ratio quare est scientia una est
quod considerat de omnibus secundum considerationem unam vel quod
idem est quod considerat de omnibus secundum eadem principia
prima sumpta secundum propriam considerationem. Cum enim haec
condicio habet esse in aliqua una scientia oportet quod sint in
omnes alie tres condiciones nam secundum unam et eandem
considerationem non possunt considerari quae non
sunt eiusdem generis subiecti. Talia enim non possunt
reduci in eadem principia prima propria. Rursus quae
non sunt per se partes eius subiecti vel non sunt per
se passiones subiecti vel per accidens subiecti eadem sub ea-
dem consideratione est impossibile et talia continentur sub
eisdem principiis primis loquendo de principiis primis
propriis. Et ut melius intelligamus philosophi dici dicitur quod secunda
condicio est id est sub quo fortior est scientia una primo imagi-
nabimur enim quod quicquid considerat geometra considerat in eo quod
quantum vel in eo quod est principium quantitatis et sub hanc
considerationem accipiet quedam principia prima quae
erunt propria geometrie sub quibus militabunt omnia de
quibus considerat geometra et ex hoc erit unitas in
tota scientia geometrie. Accipiet enim geometra talia principia propria
diffinitionem puncti linee superficiei et anguli et sic et
ceterorum et aliud ex quorum cognitione et ex quibus postea
dependent omnia quae sunt in geometria. Ex hoc ergo sive
ex hac condicione secunda habet fortiter et principaliter uni-
tatem scientia. Alie autem tres condiciones nobis insinuant
ad quae potest se extendere scientie unitas. Sic ergo expo-
nemus textum philosophi quod si scientia procedat secundum consideratio-
nem vel quod idem est si procedat secundum eadem principia propria et
prima in quo consistit secunda condicio tantum ex hoc
sortietur predempticitatem quod una et eadem existens consid-
erare poterit de omnibus his quae sunt eiusdem generis
subiectibilis quae fuit condicio prima. Non enim erit
alia scientia de ente mobili sub quod ens et de ente inmobili
sed postquam est ibi consideratio una quod quicquid considerat

considerat de eo quod ens de toto ente tanquam de uno
genere subiecti potest esse scientia una. Rursus si scientia
procedat per eandem considerationem non solum potest
esse una et eadem de toto subiecto. Sed et de omnibus per se
partibus subiecti tam subiectivis quam essentialibus ut si consideret
hileos et ysopleuros vel quod idem est triangulum habens
duo equalia latera et habens omnia equalia. Sed sunt
per se partes subiective trianguli quia sunt per se species eius
erit de consideratione unius et eiusdem scientie. Illa ergo una
et eadem scientia que considerat de toto genere subiecti
bili que sunt conditiones prima illa eadem una
existens considerabit de omnibus per se partibus illius subiecti
que sunt conditiones tertia. quod totum ideo innuit quod de
omnibus talibus considerat secundum eadem principia prima principii
vel quod idem est de omnibus talibus considerat per considerationem
unam. Sed enim corporis mobilis ad formam et mobilis ad situm
sunt per se partes corporis mobilis non erit alia scientia que
considerat de toto corpore mobili et de talibus per se parti
bus et quod dictum est de partibus subiectivis intelligendum est de
partibus essentialibus ut si materia et forma sunt per se partes
essentiales corporis mobilis non erit alia scientia considerans
de corpore mobili et considerans de materia et forma que sunt
per se partes essentiales eius et quod dictum est de per se parti
bus in quo consistebat conditio tertia intelligendum est de
per se passionibus in quo consistebat quarta condi
tio una enim et eadem scientia que considerat de
subiecto et de per se partibus subiecti considerare potest de omnibus
per se passionibus tam subiecti quam partium. Restat autem cum tan
sunt ta diversitate quanta est in omnibus hiis que est in eo
dem genere subiecti et que est in omnibus partibus eius
et in omnibus per se passionibus potest stare unitas scientie
totum sumitur ex prima conditione quod de omnibus considerat per
eandem considerationem vel per eadem principia prima. Scientia
ergo tantam sortitur unitatem ex principiis primis ex
quibus consurgit unitas considerationis quod per talia
principia una existens considerare potest de toto genere subiecti
et de omnibus per se partibus eius et de omnibus per se passio
nibus. ¶ Deinde cum dicit. Altera autem scientia. Ostendit quo
scientia habeat ex suis principiis diversitatem esse quod dicit quod
primo facit quod dictum est. secundo quod dicebat probat per signum
ibi. Signum autem est signum. Dicit ergo quod altera autem scientia est
ab altera quarumcumque principia nec ex eisdem nec ex alteris sed
q. d. quod tunc est scientia altera cum sic habet altera principia quod
huius principia altera nec sunt ex eisdem principiis nec sunt altera
ex alteris id est non sunt ex se invicem. ¶ Dubitaret
forte aliquis quia cum unitas scientie sit ex unitate subiecti et
ergo alteritas ex alteritate non bene ergo fecit philosophus vo
lens determinare de alteritate scientie quod non tetigit

de subiecto sed solum de principiis. ¶ Dicendum quod per quosdam
unitas scientie est ex unitate generis subiecti ideo volens
philosophus determinare de unitate scientie ait quod scientia
est una que est unius generis scilicet subiecti. Sed ut di
cunt alteritas scientie est ex alteritate principiorum ideo ait
volens determinare de alteritate ait quod scientie
sunt altere quarum sunt principia altera. Sed hoc non est ideo
dicendum. semper enim res eisdem generatur et corrumpitur
ex eisdem scilicet opposito modo sicut ut declarari habet
in 2o ethicorum quia si unitas scientie causatur ex unitate subiecti
et alteritas ex alteritate subiecti non est enim idem quod ex u
nitate unius causetur unitas et ex alteritate alterius alteritas
propter quod dicere possumus quod auctor ac si responderet huic
questioni supplet hanc litteram dicens quod scientie sunt di
verse quarum principia prima sunt diversa et subiecta ipsarum diver
sa. vel possumus aliter respondere ad questionem quod scientia est
una que considerat de uno genere subiecti per unam con
siderationem sive per eadem principia prima propria. considerare autem
de eodem genere subiecti hoc est materiale in unitate scientie sed
considerare per eandem considerationem est secundum eadem propria
principia prima. hoc est formale ut ergo philosophus ostenderet
hoc esse formale illud autem materiale et hoc esse potius et prin
cipalius illo totam vim alteritatis scientie attribuit
alteritati principiorum. ¶ Volentibus forte dubitaret aliquis
quod scientie sunt altere cum sic habent altera principia quod
nec sunt ex eisdem nec ex alteris. ¶ Dicendum quod licet principia
accidentia sint prima non circumscribuntur sed prima in scientia
potest ergo una scientia habere altera principia. Sed illa altera
sint ex eisdem vel si illa altera sint ex eisdem alteris
id est ex se invicem methaphysica enim considerat de ente et
de substantia et sunt omnia eadem principia supra ente
et substantia attamen quia principia supra substantia per con
siderationem mathematica reducuntur in principia supra ex
ente vel quod idem est quia apud mathematicam conside
ratio sic reducitur in considerationem entis quia non consi
derat de substantia nisi ut in ea salvatur consideratio entis
Sed considerare de substantia et de ente non facit alteri
tatem simpliciter in consideratione quia altera consideratio est causa
alterius. Sed et eadem methaphysica que considerat de ente
considerat de omnibus predicamentis que sunt per se pre
entis licet ergo sit alia consideratio unius predicamenti
a consideratione alterius hee tamen considerationes due
altere non faciunt alteritatem in methaphysica quia iste
due considerationes altere sunt ex eisdem. Similiter non
considerat methaphysica de predicamentis quod sunt altera
ad invicem nisi per considerationem unam et eandem ut per
considerationem entis et ut talia pateant per quod di
cemus quod principia sive sensibilia sunt subiecta ut sunt materia et forma.

principia accidentis non sunt substantia sed sunt accidentia. principia autem totius entis communiter non sunt accidentia nisi materia et forma sed actus et potentia totum in eius contrarium cum etiam in illa principia communia reducitur in actum et potentiam. eadem ergo methaphysica considerat de accidente et de eius principiis de substantia sensibili et de eius principiis de ente et de eius principiis et cum principia substantie et principia accidentis non sunt eadem. actum secundum considerationem mathematice hec principia sunt ex eisdem et per eadem scilicet per principia entis unum in videt methaphysicus et ad eum spectat considerare quod principia substantie sunt alia a principiis accidentis sed ipse non considerat de principiis accidentis sed ipse non considerat de substantia et de accidente et de eorum principiis nec de diversitate ipsorum nisi quod hec scientia cogitat quidem entis sic est ut dicebatur principia substantie sensibilis non sunt eadem cum principiis totius entis sed cum ex alterius quod principia substantie reducuntur methaphysice in principia entis ut materiam et formam in actum et potentiam et quod eadem est de substantia et entis in talibus est de accidente.

Deinde cum dicit. hec autem est significatio quod dixit manifestat per significationem esse quod ita facit quod primo adducit signum. secundo signum probat per aliud signum. tertio quod dixit quod eo alterari principia hec esse alterius scientie non ex hoc aliquis credet quod nullo modo per alia principia nisi per alia media possit concludi una et eadem conclusio. ostendit quomodo hec sit possibile ibi. signum autem. etiam ibi plures autem. dicit ergo hec autem signum est videlicet quod ex alteritate principiorum sequatur esse alteritas scientie cum veniant in demonstrabilia id est ad indemonstrabilia. oportet ipsa indemonstrabilia esse in eodem genere id est pertinere ad idem genus subiectale cum hiis que demonstrantur. quasi dicat quod ea que demonstrantur et que sunt demonstrationis conclusio pertinent ad idem genus subiectale cum ipsis indemonstrabilibus per que demonstrantur ut puta si probetur hec passio videlicet posse collocare triangulum equilaterum de hoc subiecto. ut dicitur linea data per hoc principium indemonstrabile quod super quolibet centro circulum circuitu vis spacium potes occupando describere omnia ista pertinent ad genus continui de quo considerat geometria de subiecto est geometrie. Ostendit autem quod si demonstrata sunt in eodem genere cum indemonstrabilibus ergo ad destructionem consequentis si indemonstrabilia vel si principia sunt diversa genere ita quod sic sunt altera quod nec sint ex eisdem nec ex alterutris erunt et demonstrata altera genere non ergo pertinebunt ad idem genus subiectum et per consequens non poterit esse de eis aliqua scientia ergo quod demonstrata sunt in eodem genere cum indemonstrabilibus signum est quod diversitas indemonstrabilium sive principiorum facit

et diversitatem in genere demonstratorum sive in scientia. Ostendit quod sic arguere ut arguit philosophus demonstrata sunt in eodem genere cum indemonstrabilibus ergo ad destructionem consequentis diversitas principiorum indemonstrabilium facit diversitatem in genere demonstratorum et in scientia est arguere a posteriori et per consequens est arguere per signum. Deinde cum dicit. signum autem. probat hoc signum per aliud signum et habet conclusio talis. signum autem hoc est cum in demonstrabilia per se ipsa in eodem genere sunt et propria et est littera falsa ut patet per rationem translationem. unde sic dicit. signum autem est et hoc cum que demonstrantur per ipsa in eodem genere sint et congenita unde sic dicit alia littera. signum autem hoc cum demonstrabilia per ipsa in eodem genere sint et propria et est in talibus hec quod signum autem hoc est quod indemonstrabilia sint in eodem genere cum hiis que demonstrantur cum demonstrabilia per ipsa scilicet indemonstrabilia principia et propria demonstrata per talia demonstrabilia sint in eodem genere. Ostendit autem quod si per aliqua principia indemonstrabilia demonstrentur aliqua et per illa demonstrata per indemonstrabilia demonstrentur alia propria talibus demonstrabilibus illa propria erunt in eodem genere cum illis demonstrabilibus ergo cum propria id est cum demonstrabilia in infima sint in eodem genere cum superioribus demonstrabilibus per que demonstrantur signum est quod ipsa demonstrabilia superiora sunt in eodem genere cum indemonstrabilibus per que demonstrantur est enim sic arguere a posteriori et non est arguere per signum. Deinde cum dicit. plures autem. ostendit quomodo eadem possit concludi per diversa principia vel per diversa media. et quod ita facit quod primo ostendit quod hec possit fieri per diversa principia eiusdem ordinis secundo quod possit per diversa principia contraria et non eiusdem ordinis tertio quod exemplificaverat de prima facit autem quod debemus cognoscere quomodo fiat hoc intendens per alias figuras ibi sed ex altero. tertia autem intendens autem. dicit ergo quod eiusdem scilicet conclusionis possibile est esse plures demonstrationes per plura scilicet media non solum ex eodem genere accipiendo media non continua sed super ex alio ordine quasi dicat quod eiusdem conclusionis possunt esse plures demonstrationes accipiendo media non continua ex eodem ordine et in accipiendo talia media ex alio genere et exemplificat de mediis non continuis eiusdem ordinis dicens ut eorum que sunt a b id est istorum duorum extremorum que sunt a et b media super possunt esse c et d et f vel ut habet alius textus c et d et z et sic fiet demonstratio eiusdem conclusionis per ea media. quidam autem textus videntur exemplificare de quatuor mediis ponunt in loco mediorum c et

d. i. z. Ista aut(em) q(ui)b(us) patet q(uod) i(n) t(ri)b(us) sp(eci)ali(bus) q(ue) h(ic) d(icu)n(tur) s(cilicet) est q(uod) t(ri)a(n)g(u)l(u)s diuidit(ur) i(n) duas sp(eci)es vide(licet) i(n) (a)equilat(er)u(m) (et) n(on) (a)equilat(er)u(m) o(mn)is .n. t(ri)a(n)g(u)l(us) ul(tra) h(abet) latera equalia ul(tra) n(on) eq(ua)lia. Rursus t(ri)a(n)g(u)l(us) n(on) equilat(er)us n(on) est sp(eci)es sp(eci)alissi(m)a s(ed) subalt(er)na ul(tra) est gen(us) subalt(er)nu(m) h(abe)t .n. sub se duas sp(eci)es videl(icet) equicruri(um) (et) scalanone(m) na(m) n(on) h(abe)t eq(ua)lia lat(er)a p(er)(fec)te ul(tra) q(ui)a h(abe)t duo eq(ua)lia (et) t(er)tium i(n)eq(ua)le (et) tu(n)c d(icitu)r eq(ui)cruri(us) ul(tra) ysocheles ul(tra) q(ui)a h(abe)t o(mn)ia i(n)eq(ua)lia (et) tu(n)c d(icitu)r gradat(us) ul(tra) scalano(n). Sin h(oc) g(ratia) dicem(us) q(uod) h(abe)t tres o(per)tet hu(n)c equicruri(um) desc(ri)pto i(n) puluere p(er) equicrurie(m). eq(ui)cruri(um) a(utem) p(er) t(ri)an(g)uli n(on) equilat(er)i t(ri)a(n)g(u)lo aut(em) n(on) eq(ui)lat(er)o p(er) angulu(m) sup(er)i(ore)m t(ri)a(n)g(u)lo aut(em) sup(er) n(on) o(per)tet p(er) a(n)g(u)l(u)m s(ed) p(er) a(n)g(u)l(u)m t(ri)a(n)g(u)li (et) p(er) h(un)c angulu(m) ext(r)i(n)secu(m) g(ratia) a. de b. i. h(abe)t tres de hoc equicruri(o) desc(ri)pto i(n) puluere pot(est) p(ro)bari p(er) q(ua)tuor me(di)a videl(icet) p(er) d. c. i. z. i. p(er) h(un)c angulu(m) ext(r)i(n)secu(m). p(er) t(ri)angulu(m) sup(er)i(ore)m p(er) t(ri)an(g)ulu(m) n(on) equilat(er)u(m) (et) p(er) equicruriu(m). Na(m) o(mn)e h(abe)ns angulu(m) ext(r)i(n)secu(m) o(mn)is t(ri)a(n)g(u)l(us) o(mn)is n(on) equilat(er)us o(mn)is equicrurus h(abe)t tres. hic eq(ui)crurus desc(ri)ptus est o(mn)ia ista g(ratia) (et)c(etera). Dubitar(et) for(tas)se a(liqui)s q(ua)n(do) ista me(di)a s(u)nt ei(us)d(em) ordi(ni)s n(on) (con)ti(nu)a. Dico q(uod) ista me(di)a accepta s(u)nt eiusdem ordi(ni)s q(ui)a s(u)nt (con)u(er)se i(n)uice(m) p(re)dicabilia q(ui)a de equicruri(o) p(re)dicat(ur) n(on) eq(ui)lat(er)us de n(on) eq(ui)lat(er)o t(ri)a(n)g(u)l(us) (et) de o(mn)ib(us) istis p(re)dicat(ur) h(abe)re angulu(m) s(unt) aut(em) ista me(di)a n(on) (con)ti(nu)a q(ui)a hec est demo(n)st(ra)cio p(ar)ticularis n(un)q(ua)m aut(em) i(n) demo(n)st(ra)c(i)o(n)e p(ar)ticulari me(dium) est (con)ti(nu)u(m) u(tr)iq(ue) ext(r)emit(ati) s(ed) solu(m) h(oc) p(otes)t e(ss)e i(n) demo(n)st(ra)c(i)o(n)e potissi(m)a (et) i(n) ul(tima) ut si a s(u)b puta a s(e)q(ua)t(ur) i(m)medi(a)te h(abe)t passio b. i(m)mediate b. s(e)q(ua)t(ur) passio c. c. n(on) i(m)mediate s(ed) habebit ad a. (et) multo m(agis) n(on) se habebit i(m)medi(a)te ad ea que s(u)nt s(u)b a. s(ed) b. i(m)medi(a)te se habebit ad u(tr)a(m)q(ue) ext(r)emit(ate)m ad c. (et) ad a. n(on) aut(em) ad ea q(ue) s(u)nt s(u)b a. g(ratia) si h(abe)re tres s(e)q(ui)t(ur) a t(ri)a(n)g(u)lo mediante h(abe)re an gulu(m) ext(r)i(n)secu(m) h(abe)re tres n(on) se h(abe)t i(m)mediate ad t(ri)a(n)g(u)lu(m) n(on) ad ea que s(u)nt s(u)b t(ri)a(n)g(u)lo sic (et) n(on) h(abe)re angulu(m) ext(r)i(n)secu(m) se h(abe)t i(m)medi(a)te ad ea que s(u)b t(ri)a(n)g(u)lo s(u)nt g(ratia) h(abe)re tres p(ro)bet(ur) de h(oc) eq(ui)cruri(o) desc(ri)pto mediu(m) acceptu(m) n(on) erit (con)ti(nu)u(m) u(tr)iq(ue) ext(r)emitat(i) .i. n(on) se habebit i(m)mediate ad u(tr)a(m)q(ue) habebit .n. se i(m)medi(a)te ad mi(n)ore(m) ext(r)emitate(m) n(on) ad mai ore(m) na(m) equicrurus i(m)mediate se h(abe)t ad h(un)c equicruriu(m) n(on) aut(em) ad h(abe)re tres. si u(er)o acciperet(ur) p(ri)mo h(abe)re angulu(m) ext(r)i(n)secu(m) t(un)c me(dium) acceptu(m) h(abe)ret se i(m)mediate ad maiore(m) ext(r)emitate(m). s(ed) ad h(abe)re tres s(ed) n(on) ad mi(n)ore(m) ut ad h(un)c eq(ui)cruriu(m) s(ed) si acciperet(ur) p(ri)mo t(ri)a(n)g(u)lus sup(er)i(or) ul(tra) t(ri)a(n)g(u)lus n(on) eq(ui)lat(er)us t(un)c me(dium) acceptu(m) n(on) e(ss)et (con)ti(nu)u(m) n(on) i(m)mediatu(m) alic(ui) ext(r)emitatu(m) p(at)3 g(ratia) q(ua)n(do) ad eandem (con)cl(usi)o(ne)m (con)c(ur)r(un)t multa me(di)a ut puta q(ua)tuor (et) i(n) plu(r)a possent (con)c(ur)rere si acciperet(ur) alia fi(gur)a. sup(er) t(ri)angulu(m) (et) acciperet(ur) alia ei(us) passio p(ro)p(ri)a q(ui)a t(un)c de illam passione(m) (et) h(un)c t(ri)a(n)g(u)lu(m) ea(n)de(m) possent multa talia media n(on) obstat q(uod) i(n) hoc l(ib)ro d(icitu)r q(uod) augent(ur) demo(n)st(ra)c(i)o(n)es n(on) p(er) i(n)me(dium) q(ui)a ibi loq(ui)t(ur) est de medijs potissi(m)is (et) i(n) q(ui)b(us)q(ue) potissimis me(di)a .n. accep ta n(on) s(u)nt o(mn)ia potissi(m)a n(on) (e)t q(uo)q(ue) potissi(m)a q(ua)lit(er) aut(em) ista plura me(di)a s(u)nt ei(us)de(m) ordi(ni)s n(on) (con)ti(nu)a est p(ro)ximo declaratu(m). Deinde cu(m) d(icit) s(ed) ex alc(er)o. o(stendi)t q(ua)n(do) h(oc) possit fi(er)i p(er) me(di)a n(on) ei(us)de(m) ordi(ni)s s(ed) (con)t(r)a(r)ia n(on) de se i(n)uice(m) p(re)dicancia vniu(er)s(aliter) .n. (et) i(de)o ut a. de b. i. t(ra)nsmutari de delectari p(otes)t o(ste)ndi p(er) me(di)a (con)t(r)a(r)ia videl(icet) p(er) d. (et) j. i. p(er) moui (et) q(ui)es ce(re). Na(m) moui (et) q(ui)esce(re) s(u)nt (con)t(r)a(r)ia (et) t(ame)n p(er) u(tr)u(m)q(ue) istor(um) p(otes)t o(ste)ndi q(uod) letans ul(tra) q(uod) delectans t(ra)nsmu tat(ur). Na(m) o(mn)e delectans (et) potissi(m)e lo(quen)do de delec tac(i)o(n)e se(n)sibili mou(etu)r (et) q(ui)escit (et) o(mn)e mouens (et) o(mn)e q(ui)escens ut patebit t(ra)nsmutat(ur). duo g(ratia) facit q(ui)a p(ri)mo q(uod) possit sic p(er) (con)t(r)a(r)ia me(di)a i(de)m (con)cludi. desc(ri)bit t(er)mi(n)os s(e)c(un)do ex desc(ri)pc(i)o(n)e fa(c)ta t(er)mi(n)o(rum) (con)cludit (con)cl(usi)o(ne)m i(n)tenta(m) ibi. (con)t(r)a(r)ie p(er) alt(er)a d(icit) g(ratia) s(ed) ex alt(er)a. q(ui)a d(icit) n(on) solu(m) ex eod(em) ordi(n)e s(ed) ex a(lter)o ordi(n)e pot(er)u(n)t accipi plura ad ea(n)de(m) (con)cl(usi)o nem me(di)a ut sit. a. i. maior ext(r)emitas t(ra)nsmuta ri i(n) quo aut(em) d. i. medi(u)s t(er)mi(nu)s sit moui s(ed) b. i. mi(n)or ext(r)emitas sit letari (et) i(ter)u(m) j. i. a(lte)r me(dium) sit q(ui)esce(re) (et) s(u)bdit q(ua)n(do) possit. a. de b. i. t(ra)nsm utari de delectari ul(tra) delectari p(er) me(dium) d. i. p(er) mo ueri dicens (con)u(erte)m g(ratia) est (et) d. i. moui p(re)dicari de b. i. de letari ul(tra) de delectari. Na(m) delectans mou(etu)r (et) u(er)u(m) est a. i. t(ra)nsmutari p(re)dicari de d. i. de moui n(on) mouens t(ra)nsmutat(ur) i(de)o s(u)bd(it) letans .n. mou(etu)r e(ss)e mi(n)or (et) q(uod) mou(etu)r t(ra)nsmuta(ri) e(ss)e maior fo(rm)et(ur) g(ratia) sic sillo(gismus) o(mn)e q(uod) mou(etu)r t(ra)nsmutat(ur). o(mn)e letans mou(etu)r. g(ratia) o(mn)e letans t(ra)nsmu tat(ur) h(oc) g(ratia) t(ra)nsmutari delectari p(ro)bat(ur) p(er) h(oc) me(dium) moui i(te)m aut(em) hoc i(de)m p(otes)t p(ro)bari p(er) mediu(m) (con)t(r)a(r)iu(m) ut p(er) q(ui)esce(re) i(de)o ait q(ui)a i(ter)u(m) (et) a. i. t(ra)nsm utari u(er)u(m) est p(re)dicari de j. i. de q(ui)esce(re) o(mn)e .n. q(ui)escens ut patebit t(ra)nsmutat(ur) (et) j. i. q(ui)es ce(re) u(er)u(m) est p(re)dicari de b. i. de letari (et) i(de)o s(u)bd(it) o(mn)is .n. letans q(ui)escit e(ss)e mi(n)or (et) q(ui)escens t(ra)ns mutat(ur) e(ss)e maior s(ed) g(ratia) (con)cl(usi)o p(er) h(oc) me(dium) q(uod) est

conquiescere quod delectans transmutatur quod prius fuit conclu-
sum per media secundum videlicet per motum. ¶ Dubita-
ret forte aliquis quomodo esse letans vel esse delectans
quiescat et movetur. ¶ Dicendum quod quiescens aliquando dicitur id quod post
terminationem motus quiescit, aliquando dicitur id quod acquisitum est in
motu. Esse enim transmutans potest habere de eo ad quod
movetur et partem restat sibi acquirendum. Si enim to-
tum acquisivisset non transmutaretur quia esset in fine
motus. Si nichil acquisivisset non transmutaretur, cum
quia non dum inchoasset motum. Ergo partem acquisivit
et partem restat sibi acquirendum. Ratione acquisiti dicitur
quiescere quia quantum ad hoc habet intentum, ratione acquirendi dicitur
moveri quia quantum ad hoc est in potentia. Transmutans ergo
potest dici quiescere et moveri. Loquendo de talibus ut locuti
sumus sic in quiescens et movens. Loquendo sic de
quiete et motu transmutatur. Rursus esse dele-
ctans et potissime loquendo de delectatione sensibili quia
non potest haberi plene et perfecte quiescat et movetur. Quiescat
ratione eius quod habet, movetur quia non plene habet sed anhe-
lat ad habendum. Letans ergo transmutatur
quia quiescit habendo aliquid imperfecte et quia movetur ad ul-
terius habendum. Ergo per quietem et motum que sunt
duo contraria probabitur quod letans vel quod delectatur
transmutatur. Sed advertendum quod si delectatio esset
intellectualis et simplex et maxime si esset summe
intellectualis sicut est in ipso deo, nullo modo haberet
rationem motus. Quod ergo delectatio habeat rationem
quietis et motus hoc est quia non est simplex. Non
est autem inconveniens quod ad rem non simplicem conveniant
duo opposita, immo est necessarium. Nam actus
et potentia opponuntur et ad quedam non simpliciter conveniunt
actus et potentia, sunt enim actus et potentia de compositione
eiusdem non simplicis. Advertendum enim quod cum contraria
conveniunt ad probandum idem de eodem oportet illa contraria
eidem inesse, ut motus et quies est in delectatione.
Nisi enim hec duo inessent delectationi non possent per hec duo
de delectari affirmative aliquid concludi. Advertendum
enim quod cum sic per media contraria probatur esse de eodem non
conveniunt plura media potissima vel equaliter potissima ad
eandem conclusionem. Nam licet transmutans quiescat et
moveatur, potius tamen movetur quam quiescat, et licet delectatus
quiescat et moveatur, tamen ut delectatur potius quiescat
quam movetur. Delectans ergo ut delectatus est non dicitur
transmutari, ideo per medium potissimum non potest trans-
mutari probari de letari vel de delectari.
¶ Idem autem dicit contingere per alia extremis que dixerat
concludit intentum dicens: contingere per alia media non
ex eodem ordine sic syllogizare super ad probandum maiorem

conclusionem de moveri et quiescere, quare .i. quia quare. Sic
est quod talia media non sunt de eodem ordine, id
est, .i. quod neutrum mediorum de neutro dicatur, .i. predi-
cari et quiescere quod cum quod per contraria media probetur
aliquid de aliquo necesse est enim tunc utraque eadem media
inesse alicui. Nisi enim quies et motus inessent delectationi
non possent per hec duo media affirmative concludi
de delectatione. Sed quia quies et motus sunt in de-
lectatione sensibili, et quia quies et motus sunt quodammodo
in transmutatione, ideo per quietem et motum probatur
transmutari de delectari vel de letari. Sciendum autem
quod ideo dicitur quod hec duo contraria necesse est inesse eidem si
debeant per talia contraria vel per talia opposita proba-
ri aliquid de eodem, ut detur intelligi quod nunquam per alia
media vel per contraria probatur idem de eodem in eadem scientia
nisi illa duo contraria pertineant ad idem genus subiecti-
bile. ¶ Idem autem dicit intendere autem quod syllogismos
factos ad concludendum eandem conclusionem per media
contraria in prima figura ordinaverat quod non solum eadem
conclusio affirmativa sed in eadem conclusio negativa possit
probari per sic altera media, et in quod non solum conclusio universalis
sed in particularis possit sic concludi per altera media.
Id autem quod non solum in prima figura sed in per alias de-
bemus hec intendere et advertere, id autem quod intendere
autem est .i. quod per alias figuras .i. per secundam et tertiam
quod modis quibus fit syllogismus per plura media super altera ei-
dem conclusionis sive ad eandem conclusionem. Et cetera.

¶ Et eius quod est a fortuna post[...]
Postquam philosophus ostendit ex quibus et per que habet esse scientia,
quia ostendit ex quibus et per que habet esse scientia una
et scientia altera, in parte ista declarat ex quibus et per que
non habet esse scientia. Et hoc quod dicitur quod prius ostendit ex quibus vel de
quibus non habet esse scientia, secundo declarat per que principia
non habet esse scientia, ibi: eadem autem principia. Circa primum duo facit.
Nam ea ex quibus non est scientia vel non possunt esse
subiectum scientie, quantum ad presens spectat sunt duo, vide-
licet fortuita et sensibilia particularia. Primo ergo ostendit quod de
fortuitis non est scientia, secundo quod de sensibilibus particula-
ribus scientia esse non potest, ibi: neque per sensum. Circa primum
duo facit, quia primo ostendit quod de fortuitis non potest esse scientia
quantum ad premissas, secundo quod non potest esse scientia quantum ad conclu-
siones, ibi: et si quidem. Dicit ergo sed eius quod est a fortuna
non est scientia per demonstrationem quia supra ostensum est premisse et
conclusiones in demonstratione possunt esse fortuite, nul-
lo ergo modo eorum que sunt a fortuna erit scientia per de-
monstrationem. Quod autem in demonstratione premisse non sint
a fortuna declarat dicens quod neque est sic necessarium
est neque sic ut frequenter quod est a fortuna sed quod con-

hoc fit. quod demonstrandum. quia haec fortuita non sunt necessaria nec frequenter sed sunt extra haec id est extra necessaria et frequenter et subdit quod
scientia demonstratio est alterius horum id est per alterum istorum videlicet vel per necessaria vel per frequenter. et subdit quod
omnis non syllogismus videlicet demonstrativus est aut per propositiones necessarias aut per eas que sunt tamquam frequenter. proba
tum est ergo sufficienter quod fortuita non pertinent ad scientiam humanam per demonstrationem tamquam premisse quod de
monstratio est vel per propositiones necessarias vel per eas que sunt frequenter. fortuita autem sunt neutrum horum //

Deinde cum dicit. et siquidem ostendit quod fortuita non pertinent ad scientiam humanam per demonstrationem tamquam
conclusiones dicens et quidem si propositiones id est si premisse sunt necessarie et conclusio est necessaria. Si vero supra
premisse sunt sicut frequenter et conclusio erit sic videlicet sicut frequenter. conclusio ergo demonstrationis vel erit necessaria vel
frequenter cum premisse in demonstratione semper sunt tales quod quod sic est. Sed id quod est a fortuna neque est
sicut frequenter nec sicut necessarium et non utrumque demonstratio erit ipsius scilicet fortuiti tamquam conclusionis. Dubi
tabit forte aliquis quod videtur falsum quod scientia non possit esse
eorum que sunt a fortuna nam philosophus quod vim [illegible] et
in [illegible]. Sed ergo tota causa eorum ipsorum que sunt a fortu
na non est scientia hoc est propter ipsam fortunam ergo
multo magis de ipsa fortuna non esset scientia
sed hoc est falsum. nam de ipsa fortuna est scientia.
cum in secundo physicorum determinet de fortuna et casu
ergo multo magis de ipsis fortuitis erit scientia. Ad
quod sciendum quod in aliis entibus quod quedam sunt entia
per se. quedam per accidens ita quod in causis et in effectibus
quod quedam sunt entia per se tamen quedam per accidens
quedam effectus per se quedam per accidens in entibus autem
generaliter hoc quod quod cum ens simpliciter est ens per se sed
quod ens simpliciter est in aliquo predicamento per accidens
ta autem sunt per se preter entia et ens per se dividi
tur in x predicamenta ut declaratur hoc in quinto huius. esse album
vero ergo est ens per se quia est qualitas que est per se
per se entis et musica est ens per se quia est qualitas
que per se est per se entis sic in et homo est ens per se
quia est substantia que est per se per se entis et hoc in di
scendo per omnia simplicia quod est ens per se non
quod per se existat quia hoc est proprium solius substantie sed quia est
per se in predicamento et quod predicamentum per se est per se entis
sed hoc non sit in complexionibus in compositis cum repugnet
multa per accidens nam homo albus est ens per accidens co
quod homo non sit per se substantia albi sed accidit homini esse
album et multo magis albus musicum est ens per acci
dens quia unum in talibus non predicatur de alio nisi quia

ambo accidunt tertio. Ex quo ergo declaratum est generaliter in
entibus in talibus est in causis et causatis quod sunt non effectus simpliciter
hoc per se causam et quod simpliciter causa hoc per se effectum unio causa
rum et unio effectuum potest esse per accidens sicut quod iste
vadat ad forum hoc per se causam videlicet ut recipiat
argentum et recipere argentum hoc per se effectum videlicet
quod iste vadat ad forum Similiter in quod lapis per se descen
dat hoc per se causam videlicet gravitans vel forma gravitatis
et gravitans vel forma gravitatis hoc per se effectum videlicet quod
grave deorsum tendat sic est autem in omnibus simplicia
hoc et hoc potest intelligi quod dicit philosophus dicitur in cathegoriis
quod non est cuius ortus non legitima causa precessit.
In unione autem causarum et effectuum multa sunt per accidens
sicut hoc lapidem descendere sit per se et hominem ire
ad forum sit per se cum ista duo simul coniungi quod homo
vadat ad forum quando lapis descendit et quod lapis
descendens frangat caput hominis euntis ad forum
est per accidens. fractio ergo capitis est effectus qui consequitur ex
coniunctione duorum effectuum vel duarum causarum sicut quod iste
vadat ad forum simul sit cum descensu lapidis.
est per accidens Similiter in quod recipere argentum tunc fit
causa quod homo vadat ad forum quando gravitans vel forma gravitatis
vis est causa quod lapis descendat ista coniunctio est
per accidens et quia eorum que sunt per accidens non est scientia
id nec talium in particularia est scientia. Ex ergo dicit
quod de ipsa fortuna est scientia ergo et de fortu
itis dicendum quod de ipsis fortuitis ut sunt for
tuita vel de ipsa fortuna ut est per accidens non
est scientia. sed ut in talibus reperitur aliquid per se potest de
eis esse scientia sicut fortuna per se et de se est
per accidens sicut accidit ergo fortune esse causam per
accidens et fortuita ut fortuita per se reseruntur
in causam per accidens Determinare ergo sic de for
tuna quod est causa in hiis que sunt raro et que sunt
per accidens et determinare de fortuitis ut re
feruntur in causam per accidens et ut sunt raro est de
terminare de talibus ut in eis reperitur aliquid per se
sed quod modo talia cadere sub scientia non negat philosophus //
Ulterius forte dubitaret aliquis quod videtur hoc esse falsum quod
scientia sit eorum que sunt frequenter sicut secundum Boetium in
arismetica scientia est eorum que immutabilem
sortiuntur naturam non ergo erit scientia nisi necessariorum //
Ad hoc dicendum quod philosophus dicit esse principium huius ubi quod scire simpliciter non semper
est quod est per accidens est causam cognoscere et causam il
lius est causa et quod impossibile est aliter se habere non ergo erit
scientia nisi necessariorum et immutabilium scientia agentiam per de
monstrationem per quam agentem scire simpliciter. Ad
quod causa aliquando potest impediri ut in naturalibus et causa

facit effectum ut

facit effectum non frequenter, ut frequenter, id est quod ex
semine olive generatur oliva, potest tamen contingere ex
corrumpente aliquo esse semen vel ex aliquo alio causam
impediente quod ex semine olive non generatur oliva.
In talibus ergo ex posterioribus possumus arguere ex
necessitate quantum ad esse, ut secundum naturalem cursum si oliva
est ergo semen fuit, sed ex prioribus et quantum ad causam
non possumus arguere quantum ad esse sed solum quantum ad ap-
titudinem possumus enim arguere quod talis causa sit
apta nata si impediatur facere talem effectum. Propter quod
patet quod in hiis que sunt frequenter possumus facere de-
monstrationem propter quid, invenitur in eis necessitas vel a poste-
riori secundum esse vel a priori secundum aptitudinem. Quod si dica-
tur quod in de fortuitis est hic modus sciendi, dicendum quod in
fortuitis reperitur necessitas per accidens. In fortuitis
ergo est per se accidens et est per accidens per se et ideo
de talibus non dicitur esse scientia. In hiis autem que sunt
per se est necessitas per se. Sed autem non sit ibi necessi-
tas, hoc est per accidens id est aliquo impedimento ipsam,
id est quantum est de se necessaria sunt nisi impediantur,
ideo de talibus dicitur esse scientia, et non de fortuitis. Re-
sumamus ergo quod a principio diximus et dicamus quod semper per
causam per se est scientia sed aliqua causa per se potest impediri
ut in naturalibus, et ideo de talibus dicitur esse scientia quan-
tum ad ea que sunt frequenter. Alia autem causa per se
non potest impediri ut in mathematicis, et tunc dicitur esse
scientia quantum ad ea que sunt semper. Vel possu-
mus dicere et clarius quod aliud est habere scientiam de rebus
factis, aliud de modo fiendi de ipso, id est modo fiendi
quod aliqua fiunt per se, aliqua per accidens fiunt. Possu-
mus habere scientiam tam de fortuitis quam de non
fortuitis, scimus enim aliqua evenire per accidens et
non a casu et a fortuna quia scimus esse per accidens a-
liquem cursum cause naturaliter per accidens est quod ista co-
curritando quod descendit lapis quando iste vadit
ad forum causa recipiendi argentum ex quo descen-
su frangitur caput, docendo id est hoc damus scientiam
de modo fiendi rerum. Sed de ipsa re facta extra opinatio
concursu cause ut de ipsa fractione capitis euntis
ad forum per descensum lapidis possumus habere sen-
sum quod possumus per sensum percipere sic esse sed non
scientiam quia infinitis aliis modis posset hoc contingere
quod frangeretur forte caput per descensum lapidis quod
eundo ad forum de quibus omnibus ergo habemus scientiam quoniam
quod illa sed quod hic non contingat aliter se habere. Sed hoc
quantum ad ipsas res factas vel quantum ad ipsas res causatas
possumus habere de hiis que sunt semper et de hiis
que sunt frequenter quia contingit talia habere causam per se de

hiis ergo que sunt frequenter quantum ad ipsas res causatas
non solum quantum ad modum causandi ut quod ex semine oli-
ve generatur oliva possumus habere scientiam propter quid
considerare talia taliter quod non contingit aliter se habere. Sed de
ipsis rebus fortuitis quia hec non habent causam
per se non est de eis per se scientia quantum ad ipsas res factas
vel quantum ad ipsas res causatas ut potest esse probatum modo.
Volet forte dubitare aliquis. Ex verbo quod demonstratio
philosophi non concludat aut id est plus quod sit ex propositionibus necessa-
riis sequitur conclusio necessaria ex hiis que sunt frequenter et ex
hiis vult habere quod cum demonstratio non arguit nisi in
causis necessariis vel in frequentibus quod conclusiones ad scientiam
pertinentes vel erunt necessarie vel frequentes. Ergo videtur vel-
le quod ex ordine sillogismi sequitur ista se concomitentur vide-
licet necessitas conclusionis et premissarum, sed hoc est falsum quia
sicut ex falsis potest sequi verum, ita ex non necessariis conclusio
necessaria. Dicendum quod si bene consideretur demonstratio philosophi necessi-
tatem hec quod dicitur falsum ex necessitate conclusionis non arguit
necessitatem premissarum nec ex frequentia conclusionis arguit fre-
quentiam premissarum sed econverso ex necessitate et frequentia pre-
missarum arguit necessitatem et frequentiam conclusionis falsum licet
non valeat. Si conclusio est ergo premisse sunt quia non va-
let consequens est ergo antecedens est. Tamen oppositum valet si
premisse sunt ergo conclusio est quia si antecedens est et consequens
est. Et si valet si premisse sunt ergo conclusio est valet per se
loco quod quales sunt premisse talis est conclusio. Si ergo pre-
misse sunt necessarie conclusio erit necessaria et si frequentes conclusio
frequens et quod demonstrator non arguit nisi in causis per se
que vel sunt necessarie vel frequentes conclusio demonstrationis
numquam erit fortuita sed vel erit necessaria vel frequenter.
Neque autem dicit neque per sensum est quod non contingit scire
per sensum vel quod idem est quod de sensibilibus particularibus
non est scientia. Ostendit quod d. f. quia prius fecit quod demonstratio est de
eternis hic removet errorem quorundam dicentium quod senti-
re aliquid est scire ipsum ibi sed tamen est. Et primo d. f. quia primo ostendit
quod universale non cadit sub sensu sed particulare. Secundo ex hoc
concludit quod cum scientia sit universalis quod per se non contingit scire per
sensum ibi: quoniam ergo demonstrationes. Dicit ergo neque per sensum
est id est contingit scire quod declarat dicens si enim sensus est
talis quod est hoc id est si sensus est universalis et non huius alicuius id est
particularis sed tamen vel hoc tamen necesse est sentire hoc
aliquid id est particulare et ubi id est hic et nunc. Quasi dicat quod licet sensus
sit universalis tamen sentire est particularis vel contingit senti-
re tantum particulare quod hic et nunc et subdit quod universale
autem in omnibus est super et impossibile est sentire super universale
non enim super universale est hic nec nunc non utique esset
universale super si esset hic et nunc quia id est quod semper et ubique universale
esse dicimus. Ista autem quod hic habitum si enim sensus est

tale quod hic et nunc hic aliquid coloratum corpus sit sensus est par-
ticularis et non universalis sed non potest sentire talis corpus. Sed
violenter trahit litteram ut patet in littera manifeste. Dat
quidam differentiam inter sensum et sentire dicens quod sensus
est talis quod est huius sive universalis et non huius aliquid id est particu-
laris. sentire tamen non quia non est nisi ad particulare unum
in tempore, sed hoc idem hic dicitur non ubi quod sentire quidem
est singulare, sed sensus est universalis. ¶ Isto
modo deinde philosophus vult in hac conclusione quod quamvis sensus sit
universalis tamen quod non sentimus nisi particulare quod est hic et nunc
non universale quod est semper et ubique. sentire non est scire
et per consequens est scire per sensum. Quamvis autem hoc sit intellectus
quod sensus sit universalis sentire autem particularis in fine
sed hoc videlicet in quibusdam ultimis lectionibus dicetur. Unde hic
est specialis modus. Sufficit tamen philosopho quod actus sensitivi sive sen-
tire numquam terminetur ad universale. ad hoc quod per sensum non
sit scientia. et ad hoc quod sentire non sit scire. ¶ Du-
bitaret forte aliquis. quia videtur hoc falsum quod universale sit semper et ubique
quia si universale esset ubique tunc simul esset homo et oliva et
tunc omnia contraria essent simul. et in omni loco esset quaelibet species et
cuiuslibet contrarii. ¶ Praeterea videmus ad sensum falsum. Quia
in aliquibus partibus non sunt olive. ergo universale olive non est
ubique quia non potest esse tale universale nisi ubi est suum par-
ticulare. ¶ Dicendum quod hoc quod dicitur universale esse semper et ubique non
est intellectum affirmative quod tunc ubique esset oliva sed
intellectum est negative et per abstractionem ut dicatur universale
esse semper et ubique quia est abstractum ab omni loco et ab omni
tempore et ideo quantum est de se nullus ei repugnat locus
et nullum tempus. Possumus tamen aliter dicere non enim loquitur hic
philosophus de universali simpliciter sed de universali composito id est de universali
quod demonstratur. non enim loquitur de subiecto ut est aliquod universale in se
nec de passione ut est quoddam universale in se sed de subiecto
in comparatione ad passionem ut est universale sub ipsa ut
si demonstretur quod luna eclipsatur per interpositionem terre hec
demonstratio non est hic et nunc sed est ubique et semper est
enim hec demonstratio quod ubicumque id est in quacumque parte celi
eclipsatur luna eclipsatur per interpositionem terre et quando semper
eclipsatur eius eclipsatio per interpositionem terre talem. et quod
hoc velit philosophus hic quod sentire non sit scire. Planum
si essemus super lunam quando luna eclipsatur et videremus
quod terra se interponeret oporteret iudicare visum quod lu-
na tunc et in illa parte celi eclipsaretur per interpositionem
terre sed utrum in alia parte celi vel utrum in alio tempore po-
sset eclipsari aliter quam per interpositionem terre non posset iu-
dicare sensus. Homo ergo per sensum si videret quod luna
eclipsaretur hic et nunc ut si esset super lunam quando
eclipsatur cogitaret per intellectum utrum luna in alio tempore
vel in alia parte celi posset aliter eclipsari quam per in-
terpositionem. et quod concluderet quod non iudicaretur per intellectum
quod interpositio est universalis causa eclipsis et quod scire non est
nisi per universalem causam. et comparatur ad causam universalem est scientia sive
passionis universalis. Dico per relationem ad causam, quia non
absolute loquendo luna eclipsatur semper et ubique. sed eclip-
satur semper et ubique per relationem ad causam, quia ubicumque
quod sit luna dummodo ibi interponatur terra eclipsata
est, et semper quando interpositio eclipsatur. Sic autem concludere universale
non spectat ad sensum sed ad intellectum. Patet ergo quod declarat
universale locutus philosophus quod est semper et ubique. ¶ Deinde cum dicit
quando igitur. Ex hiis etiam concludit conclusionem intentam dicens
quando ergo demonstrationes sunt universales id est per universales causas universales
sunt universales quia sunt de subiectis comparatis per relationem ad
causam universalem sunt sub suis passionibus quod ergo demonstra-
tiones sunt per tales causas et de talibus subiectis. has autem
sic universales causas vel hanc universalem scientiam non est id est non contingit
sentire et quia sic est manifestum est quod neque est scire per
sensum. ¶ Isto autem quod etiam hic et nunc. si non esset causa
semper non esset causa perfecte sed particularis nec tempore terre nisi
esset universalis causa eclipsis non esset perfecte causa quia ergo tale
universale non percipit sensus non est scire per sensum.
¶ Deinde cum dicit sed manifestum removet errorem quorun-
dam dicentium quod idem est scire quod sentire propter
quod sciendum quod sentire non est ipsum scire attamen sicut dicitur
de primo scientie per quod per sensum devenimus in scientiam universalium
sensus est causa scientie. Ideo quando videmus aliquid per sen-
sum faciliter cogitamus causam et faciliter acquirimus
scientiam. ut si essemus super lunam et videremus quod terra se
interponit licet ipsum videre non esset ipsum scire quia non
videremus nisi hic et nunc attamen videndo quod
terra se interponit faciliter cogitaremus per intellectum
quod interpositio terre quam sensus videt particulariter est causa
eclipsis universalis. Sensus ergo est causa scientie et causa universalis. tamen
ergo facit philosophus quod postquam ostendit quod sentire non est scire
hic declarat quomodo est sensus causa scientie. Ratio quando est
universalis. Sed ibi. Sed ex consideratione. Tertia ibi. Sunt
tamen quedam. Circa primum dicit quod postquam predictum errorem
ponit hic assignat causam dicti. Tertio quod dixit de-
clarat in terminis sed ibi. sentire quidem enim. Circa primum dicit
unum et ille in luna. dicit ergo sed manifestum est quando et si esset id est si
contingeret sentire triangulum quod habet angulos equales
duobus rectis quereremus utique demonstrationem super declaratio
angulo et non sciremus id est propter hoc non haberemus scientiam
demonstrationis quod sentire non est idem quod scire sicut quidam
fatentur. ¶ Isti autem quidam posuisse quod intellectus
erat idem quod sensus propter quod oportebat eos fateri et
concedere quod sentire esset idem quod scire quod philosophus negat et
dicit esse falsum. ¶ Isto et quod si ad oculum videremus quod

angulus extrinsecus trianguli valet duos recti
nsecos sibi oppositos, propter quod videmus quod anguli tri
anguli valent duos rectos, non cognoscemus hoc
nisi particulariter; videmus enim ad sensum quod in hoc triangulo
sic est. Sed statim quereremus per intellectum utrum universaliter sic
esset. Et hoc est quod philosophus ait quod cum hoc videremus adhuc
quereremus demonstrationem, i. cum per sensum cognosceremus
nisi in hoc triangulo sic esse particulariter adhuc quereremus
demonstrationem, i. adhuc quereremus universalem et inquire
remus per intellectum utrum in omni triangulo sic se habeat universaliter.
Deinde cum dicit: sentire quidem necesse, assignat
causam dicti dicens quod sentire quidem necesse est
singularium, scientia autem est in cognoscendo universale. Et
d. bene deinde est quod sentire non est scire, quia sen
tire est singularium, scire autem est universalium. Et bene
deinde est quod si videremus triangulum habere duos rectos
adhuc quereremus demonstrationem. Nam sentire est
singularium, i. per sensum non habemus noti
tiam nisi de hoc triangulo particulariter, sed cum scientia sit
universalis adhuc quereremus demonstrationem et scientiam non ha
beremus hic notitiam de triangulo universaliter. Deinde cum
dicit: ut si in luna, quod dixit declarat in terminis di
cens ut et si in luna essemus, i. si essemus super lunam
super quam eclipsatur, videremus obiectam terram, et non ita
quod sentiremus causam defectus, i. eclipsis, super
universalem sentiremus, non i. cognosceremus per sensum quam
luna deficeret, i. eclipsaretur nunc, sed non super
cognosceremus per sensum omnino propter quid, i. universalem causam, non
enim sensus nunc, i. quod nunc est hic et nunc, i. universalis esset,
i. erit universalis ut habetur a° in fallacia, q. d. quod sensus
non erit, i. non diceretur universalis esse. Ergo si essemus super
lunam non cognosceremus lunam eclipsari nisi particula
riter, ideo non haberemus scientiam, quia nesciremus hoc universaliter.
Ergo videtur non esse scire. Deinde cum dicit: sed ex
consuetudine, dicit quod quamvis sensus est causa scientie, est quod ea
faciat quod postea faciat quod dictum est. Ideo comparat cognitionem
scientificam ad cognitiones alias. Tertio excludit quod
dixit, concludit in tertium, videlicet quod sentire non est
scire nisi accipiatur sentire equivoce. Secunda ibi: universale
autem. Tertia ibi: magis est. Dicit ergo: sed ex consuetudine in
hoc multotiens accidente, i. contingente, i. quando multotiens
contingens quod nos considerare in hoc, i. esse particulare, po
stea sumimus venationes in ipso, i. universale, et sic universale habe
mus demonstrationem ex singularibus, i. pluribus universale
est magis est. Hoc ergo modo causatur scientia ex sensu, ut
quando video nunc quod hoc reubarbarum purgat co
leram et postea video quod hoc aliud reubarbarum purgat
coleram multotiens, sic experiendo per sensum scio quod

multis singularibus devenio in universale et habeo scientiam
quod omne reubarbarum purgat coleram, et propositiones ergo universales per
quas habetur scientia et demonstratio et que sunt principia artis
et scientie sunt accepte ex multis sensibus. Deinde
inde cum dicit: universale autem honorabile, comparat cog
nitionem scientificam ad cognitiones alias, propter quod scientia
consistit in cognitione universalium scientifica que est
per causam, et cognitionem non per causam intellectivam que
est principiorum, propter hoc scientia ergo cognitio ergo scientifica que
est per causam universalem honorabilior est cognitione
sensitiva et etiam honorabilior est quacumque alia cog
nitione que non est per causam, non tamen est honorabi
lior quam cognitio principiorum. Ideo ait: universale autem honorabile est
quando ostendit causam, q. d. quod cognitio scientifica universalis est
honorabilis quia est ostensiva cause universalis, et ergo de
hoc universalis vel cognitio sic universalis ut cognitio habita de hoc universalis
i. de hoc universali per genus comparationis honorabilior
est sensibus, i. cognitione sensitiva, et supra hoc cognitio
universalis scientifica honorabilior est cognitione super
non habita per causam quorumcumque causa est, i. honorabi
lior est quam sit cognitio quecumque alia habita non per
hoc per ea quorumcumque est causa, i. per effectus, et addit quod sed
ex primis, i. de primis aliud ideo est, quia non est scientia
honorabilior quam cognitio principiorum propter quod ideo de
talibus est aliud ideo. Illo autem quod scientia que est per
causam est honorabilior cognitio cognitione quacumque habi
ta non per causam, dicit tamen cognitio illa sic talis que
sit causa, licet non cognitio principiorum non sic per causam, non tamen propter
hoc talis cognitio est minus honorabilis quam scientia, ideo
philosophus significanter loquitur scientiam esse honorabiliorem cognitione
quorumcumque est causa, i. cognitione quorumcumque causa est, quecumque
quod non cognitio habetur de causis, dicitur cum illa cognitio non
sit habita per causam, non est ita honorabilis sicut scientia.
De primis per se autem aliud ideo, quia talia non sunt causa, talia
non est causa. Aliqui autem hic tractant incidentaliter de
comparatione cognitionis scientifice ad cognitiones alias, sed
de hoc etiam plenius dicetur. Deinde cum dicit: magis est
ergo, excludit, que dixit concludit in tertium, videlicet quod
sentire non sit scire nisi accipiatur sentire equivo
ce, dicens magis est ergo quod in potestate sic sentiendo scire ad
demonstratorum, i. ad demonstrabile sunt ad demonstrabilium
ut habetur a° in fallacia nisi accipiatur sentire equivoce et
nisi aliquis dicat hoc esse sentire esse habere scientiam per demonstra
tionem multotiens, non sic loquimur quod quando ad mani
feste per intellectum cognoscimus dicimus nos sentire
et tangere. Sic ergo accipiendo sentire patet idem est quod mani
feste causam demonstrative cognoscere, idem erit sentire quod
scire. Deinde cum dicit: sunt tamen quedam, declarat

quo sensus sit iuvativus ad scientiam et quod quia
defectu sensus multociens impedimur a scientia.
esse quod eius facit. quia primo facit quod dictum est. secundo quia
dixerat declarat in terminis tactis quomodo aliqua quia assump
serat declarat vel assignat causam sui dicti secunda
ibi ut si vitrum. tertia ibi et propter hoc. dicit ergo quod
sunt autem quedam in propositionibus vel ut habetur alia
littera in problematibus id est in dubitationibus id est in
hiis in quibus dubitamus vel in hiis que nobis
apponuntur vel que nobis se offerunt dubitabi
lia quedam enim de talibus sunt redacta ad
defectum sensus ut ideo dubitamus de eis
quia deficit ibi sensus et non possumus illa com
prehendere per sensum ideo subdit quod quedam id est si vi
deremus non utique quereremus non tamquam scientes in
videndo id est non quod ipsum videre sit scire sed tamen
ex eo quod videremus id est ex visu habentes universale id est devenien
tes in universalem causam sensus ergo iuvat nos ad scien
dum non quod sentire sit scire. sed quia per ipsum devenimus in
universalem causam. Deinde cum dicit ut si vitrum. quod
dixerat manifestat in terminis dicens ut si videremus
vitrum perforatum et super videremus lumen transiens
per vitrum manifestum utique esset et propter quid id est manifestum esset utique causa
quare lumen per vitrum transit. esset enim causa perforacio vi
tri. Sciendum autem quod non curat philosophus de exemplo
loquitur enim more illorum dicentium lumen esse corpus un
de cum querebatur ab istis quomodo lumen transit per vitrum
dicebant vitrum esse porosum et perforatum sed
illa foramina propter sui parvitatem latent visum
nostrum et per illa foramina ut dicebant pertransi
bat lumen more ergo istorum loquitur. quod si sic esset et nos
haberemus ita subtilem visum quod videremus illa forami
na non quereremus causam quare lumen per vitrum transit. quia
manifeste videremus causam esse perforacionem vitri
iuvaret ergo tunc nos sensus visus ad cognitionem
cause. ipsum tamen videre non esset scire quia possumus
cognoscere causam in hoc vitro particulari sed cognos
centes in hoc vitro per visum causam particularis
deleni cogitaremus per intellectum sic esse in omnibus vitris
et ex hoc essemus habentes universale id est scientes universale.
Deinde cum dicit et propter hoc. assignat causam sui dicti quare
scilicet videndo ipsum videre non esset scire non esset sci
re dicens et propter hoc supra sic videndo ipsum videre
non esset scire quia propter videremus deorsum in universalibus
quod vel ut habetur alia translacio et melius in unoquoque
intelligere ad sit est causa in omnibus sic est. quia quod per
sensum non videmus omnia particularia simul. sed de
orsum in unoquoque ut videmus in hoc vitro quod sic
transire lumen et postea seorsum id est separatim in
alio vitro videremus quod sic transit lumen sed per
intellectum statim cognosceremus de omnibus omni vitro
sic quod per ipsum transit lumen. Non ergo videre et
universale sentire est idem quod scire.

Eadem autem esse principia omnium et cetera. postquam philosophus ostendit de
quibus non est scientia, ut de sensibilibus. quia non
est de fortuitis nec de particularibus sensibilibus
In parte ista declarat per eam non est suffi
ciens scientia. tamen quia principia quia non possunt sciri
omnia per eadem principia non sunt id est eadem principia omnium verorum
neque et sunt eadem principia omnium falsorum et multo
magis non sunt eadem principia omnium verorum et falsorum
simul duo autem facit. primo quod dictum probat intentum
secundo probat hoc per rationes magis communes et logi
cas secundo per magis proprias ibi. sed vero aliter esse primum
etiam facit quia primo ostendit quod non sunt eadem principia omnium verorum
et falsorum simul. secundo quod non sunt principia eadem omnium falsorum
tertio quod non sunt eadem omnium verorum. secunda ibi postea
neque falsorum. tertia ibi. neque verorum enim. esse primo duo
facit. quia primo ostendit quod non sunt eadem principia verorum et falsorum
secundo quod unum concludit propter quid. secundo ostendit hic eadem prius
unum concludere quam ibi. et similiter neque. dicit ergo quod eadem
autem esse principia omnium sillogismorum in proposito est primum quidem
est hic in proposito speculantibus logice cum non est
quod hic quidem sunt sillogismi veri alii autem tunc
supplenda est id est verorum sillogismorum sunt principia vera fal
sorum autem sunt principia falsa. principia vera et falsa non
sunt eadem ergo non sunt eadem principia omnium tam verorum
quam falsorum. Sciendum autem quod loquendo proprie nunquam
ex falsis sequitur nisi falsum. sed non. ex falsis sequitur verum hoc
non est propter quid sed quia. ista ergo non concludit quod loquendo
proprie quod omnium sillogismorum tam verorum quam falsorum non sunt
eadem principia sed sequens non declarabit quod qualiter
cumque fiant sillogismi dummodo sint ordinati in modo
et figura. non erunt omnium tam verorum quam falsorum eadem
principia. Non enim si verum sillogizetur ex falsis. sed primo
ea prosillogizentur premisse false deinceps quod
sillogizabuntur ex talibus. Sciendum autem intencio
nem huius capituli in hoc consistit quod non omnium sunt
eadem principia sicut ergo ostensum est supra de quibus
sensibilibus non est scientia. quia non est de fortuitis nec
de particularibus sic in hoc capitulo declaratur per quam
principia non est scientia. quia per eadem principia non potest omnium vi
accipi scientia. Deinde cum dicit et similiter neque. ostendit quod
non solum si sillogizetur propter quid sed qualitercumque sil
logizetur non erunt eadem principia verorum et falsorum dicens

et si neque sit, id est contingat, verum sillogizare ex falsis, sed hoc sit semel, quod dico quod si ex falsis sillogizetur verum solum hoc erit semel, videlicet in primo sillogismo, quia non erit talis conclusio quales sunt premisse. Sed per eam in prosillogismis si prosillogizentur premisse oportet quod prosillogizentur ex falsis, quia non sequitur falsum nisi ex falsis, et ideo si debent alie premisse prosillogizari cum sint false, prosillogizabuntur ex falsis semper; ergo talis sillogismus talis erit conclusio, quales erunt premisse. Id autem ut si a de c verum sit, ut si hec est vera: omne c est a, medium autem b falsum, non enim a in b est neque b in c, id est tale accipiatur medium falsum quia nec a sit in eo ut quod ista sit falsa: omne b est a, ut puta omnis lapis est animal, neque b medium acceptum sit in c, ut puta quod minor sit falsa, videlicet omne c est b, id est omnis homo est lapis; conclusio tamen erit vera, videlicet omne c est a, id est omnis homo est animal. Hic ergo est semel, id est in hoc primo sillogismo, quia non sunt tales premisse qualis est conclusio. Sed si accipiantur media horum, id est talium premissarum, cum sint iste premisse false, propositiones accipere ad probandum eas erunt false, eo quod omnis conclusio falsa ex falsis est. Sed ergo conclusio falsa ex falsis est, vera autem est ex veris, altere autem sunt propositiones vere et false; ergo semper alia sunt principia sillogismorum verorum et falsorum. Notandum in hoc consistere quod loquendo proprie quod semper tales sunt premisse qualis est conclusio, et e converso, ut si premisse sunt false et conclusio. Sed vere et conclusio in loquendo quando semel hoc contingit vel potest contingere quod non sunt tales premisse qualis est conclusio, ut in primo sillogismo qui ex falsis concludit verum. Sed per eam in talibus prosillogismis si prosillogizentur premisse cum sint false, semper propositiones accipere ad concludendum eas erunt false, in omnibus ergo aliis prosillogismis tales erunt premisse qualis conclusio. Forte ergo ex hoc talis non semper vel communiter semper, et ut plerumque tales sunt premisse qualis est conclusio; ergo sillogismorum verorum ut plerumque sunt premisse vere, falsorum false; non eadem sunt propositiones vere et false; ergo non omnium tam verorum quam falsorum erunt eadem principia. Alias ergo forte sillogismus verus, id est habens conclusionem veram, habebit premissas falsas, in omnibus cum per prosillogismos erunt false conclusiones et false premisse.

Dubitatur forte alias, quia non videtur hoc verum quod solum semel sit conclusio dissimilis a premissis. Falsum: potest sillogizari verum ex altera propositione vera et altera falsa. Falsum: omnis albedo est color, hec est vera; omnis nigredo est albedo, hec est falsa; ergo omnis nigredo est color, que est vera. Ergo si debemus prosillogizari premisse cum sit altera vera et altera falsa non erit necessarium accipere semper premissas falsas, nec erit necessarium accipere semper veras. Falsum: cum altera premissarum sit vera, poterit sillogizari ex veris et ex falsis; non ergo premisse similes erunt conclusioni. Dicendum quod si premisse sunt vere de necessitate concludunt conclusionem veram, sed si premisse sunt false non de necessitate concludunt conclusionem falsam, quia si semper concluderent falsam statim haberetur intentum, quia non sunt eadem principia sillogismorum verorum et falsorum. Ad obviandum ergo huic dubitationi dicit philosophus semel hoc contingere quod premisse non sunt similes conclusioni; ymaginatur tamen quod debeamus accipere ambe premisse false, quia si acciperetur una vera altera falsa statim esset dissimilitudo in primis sillogismis, quia non essent ambe premisse false sicut in sillogismo supra dicto sunt ambe premisse vere. Propter quod supponit philosophus quod debemus ambe premisse vel accipere veras vel ambe false. Quo supposito in solo primo sillogismo potest hoc contingere quod conclusio sit dissimilis a premissis; in omnibus aliis prosillogismis si prosillogizentur premisse cum sint false semper accipientur propositiones false et conclusio semper similis premissis. Vel possumus ad hanc veritatem clarius declarare: vult enim philosophus ostendere quod non omnium sillogismorum sunt eadem principia. Adversarius ergo contradicens huic veritati semper debet accipere premissas in sillogismo similes, vel ambas scilicet veras vel ambas falsas, quia si in uno et eodem sillogismo acciperent unam premissam veram et alteram falsam statim contra se ipsum ageret, quia concluderet quod cum falsum si in uno et eodem sillogismo non sunt eadem principia, sed aliud est principium veri, aliud falsi, multo magis in omnibus sillogismis non erunt eadem principia.

Deinde cum dicit postea neque false, ostendit quod omnium falsorum non sunt eadem principia, dicens: postea neque false, scilicet conclusiones sunt ex eisdem simpliciter principiis, quod dico quia ostendimus non esse eadem principia omnium tam falsorum quam verorum; volumus nunc postea ostendere omnium falsorum non esse principia eadem. Id autem quia contrarie et, id est conclusiones false, scilicet conclusiones ad invicem sunt contrarias esse, et quia tales conclusiones esse impossibiles sunt, id est esse incompossibiles, ut iusticiam esse iniusticiam aut timorem et hominem esse equum aut bovem et equale esse maius vel minus. Ex positis, id est ex premissis datis, sic est, id est sic quod concludendum, quod dico quod si omnium falsorum erunt eadem principia, tunc ex eisdem principiis positis vel ex eisdem principiis datis concluderetur quod iusticia sit iniusticia et quod iusticia sit timor, que sunt false et incompossibiles, et quod homo sit equus et quod homo sit bos, et quod equale sit maius et quod equale sit minus; quia ergo omnia ista sunt falsa et incompossibilia, et talium non possunt esse eadem principia, omnium falsorum non erunt eadem principia.

Notandum quod si conclusiones sunt contrarie et incompossibiles

quod principia ex quibus sciuntur et maxime si scientie ex eis sp quod oportet esse falsa et opposita. Sed que sunt opposita non sunt eadem; ergo omnium talium non sunt principia eadem. ¶ Deinde cum dicit: neque vero verorum. Dicit quod omnium verorum non sunt eadem principia et quod sex facit super sex rationes adducit ad propositum. Secunda ibi: necesse autem est. Tertia ibi: sed neque communium. Quarta ibi: amplius principia. Quinta ibi: adhuc conclusiones. Sexta ibi: amplius principia quidem. Dicit ergo quod neque verorum omnium sunt eadem principia. Aliorum enim super sunt principia multorum generum, id est differentium generum, nec super multa principia conveniunt ad invicem, quod dicit quod ex quo principia sunt multa, id est differentia genere, oportet quod principia sint altera, et non conveniant ut principia in genere discretorum non conveniunt cum principiis in genere continuorum, ideo exemplificat ut unitates non conveniunt punctis. Nam hec quidem, id est unitates, non habent positionem, illa autem, id est puncta, habent super positionem. ¶ Deinde cum dicit: necesse est autem. Adducit ad hoc secundam rationem super tam ex ipsa syllogizatione vel ex ipsa multiplicatione syllogismorum, ut si fiat aliquis syllogismus ut puta quod syllogizetur homo esse corpus. Sed si debeant multiplicari syllogismi per hunc numerum terminorum accepti vel accipientur in terminis medius et hic dicit vel sursum universalius corpus, ut puta si acciperetur pro medio animatum corpus, vel deorsum universalius hominem, ut puta si acciperetur pro medio animal; vel accipientur tales termini extra, ut si fiat acceptio super corpus vel infra hominem, si ad esset infra. Ipsum ex hoc intelligitur quod non solum omnium verorum non sunt eadem principia, sed et omnium affirmationum verorum non sunt eadem principia. Ideo autem necesse est autem super illa verba que de se invicem concludunt affirmative aut convenire in medio et hic dicit aut in sursum aut in deorsum; aut ergo hos saltem terminos oportet hic intelligi ut eos tamen accipi unde sursum vel deorsum. Illos autem terminorum extra quod dicit quod si non multiplicantur syllogismi vel affirmativi vel accipiendo in medio vel accipiendo extra super maiorem extremitatem vel infra minorem, tunc ergo est supplenda ratio quod cum non omnia sic se habeant non omnia se habebunt per ista. Itaque non omnium erunt eadem principia. ¶ Dubitabit forte aliquis quare videtur quod inutile sit accipere super maiorem extremitatem et inutile infra minorem, quod ex hoc non concluditur maior extremitas de subiecto.

¶ Dicendum quod accipere in medio sive accipiatur sursum universalius minore est maiorem extremitatem sive deorsum universalius minore est utile ad concludendum maiorem extremitatem de minori universaliter. Accipere autem infra est utile ad concludendum maiorem extremitatem de minori particulariter, ut si sic hec sit concludenda: homo est corpus, si accipiatur infra hominem erit utile ad concludendum corpus de homine particulariter, ut puta si accipiatur Ethiops. Verum est enim omnem Ethiopem esse corpus et omnem Ethiopem esse hominem; concluditur ergo secundum tertiam figuram quendam hominem esse corpus. Vel utile est sic accipere ita ad concludendum maiorem extremitatem de illo infra accepto, assumendo pro medio minorem extremitatem; potius concluditur corpus universaliter de Ethiope per hoc medium homo. Accipere autem super nullo modo est utile ad concludendum maiorem extremitatem de minori per syllogismum, non concluderetur corpus de homine nec universaliter nec particulariter. Est tamen utile sic accipere ad concludendum acceptum de minori extremitate faciendo medium de maiori, ut si accipiatur substantia que est super corpus, poterit concludi substantia universaliter de homine per hoc medium corpus.

¶ Videtur forte dubitabit aliquis utrum hic modus accipiendi valeat sic pro passionibus. ¶ Dicendum quod sic, ut puta si ab eodem subiecto fluentes accipiantur passiones que erunt per se passiones eius et quecumque eius ipse. Sed ergo demonstretur passio octava per septimam, non erit demonstratio per immediata; ergo non reducetur ad immediata vel accipiendo infra octavam et septimam, et hic dicit in medio si volumus dicere hic explicite quod vel accipientur omnes in medio inter octavam et septimam, ut puta passio sexta que est in medio omnium distans ab octava et septima; vel accipietur magis universalis octava ut nona, vel magis universalis septima ut quinta. Cum ergo accipere vel passiones accipere vel erunt in eis modus quibus dicimus vel erunt extra; et hoc dicit quod vel erit super passionem septimam, ut puta passio prima vel secunda, vel infra passionem octavam, ut puta nona vel decima. Ea ergo que sic se habent secundum talem analogiam reducuntur in eadem principia; et quia omnia non sunt sic ordinata, non sunt omnium eadem principia. ¶ Deinde cum dicit: sed neque communium. Adducit tertiam rationem superius ex eo quod principia quedam non faciunt syllogismos et in aliis et aliis generibus sunt principia propria alia et alia. Ideo non omnium talium sunt eadem principia. Ideo autem quod sed neque communium principiorum, id est de nullo communium principiorum possunt esse alique super principia ex quibus demonstrentur omnia super significat et exponit se dicens: dico autem communia, scilicet principia ut omne affirmare aut negare. Sed hec principia communium de quibus affirmatio vel negatio non sufficit sine propriis. Ideo subdit quod genera entium altera sunt, quod dicit quod entium que sunt, id est entium sunt altera genera, id est diversa predicamenta, et cum sic est, quia entium esse altera principia. Ideo subdit et alia que super principia sunt in quantitatibus solum sicut solum qualitatibus, id est alia sunt principia solum quantitatibus et propria qualitatibus

ergo quod aliqua principia sunt quibus communia propria, cum quibus principia propria
demonstrantur passiones per communia. Si ergo non suffici-
ant communia sine propriis, et hec propria talis proportionatas
sunt alia et alia, non erunt omnium eadem principia.
Et non quod alia conclusio non licet solum tamen satis per
exponi per solum propria, scilicet principia que sunt solum
conclusionibus sunt propria conclusionibus. cion mu[...]
Amplius principia ltium et cetera.
Hic ut dicebatur adducit rationem contra
tam superiorem ex eo quod principia non sunt mul-
to pauciora conclusionibus. Iste autem amplius principia non
sunt multum vel multo minora idest pauciora conclu-
sionibus. Et videtur quod principia quidem idest propositiones sunt propo-
nes aut sunt termini assumpti aut sunt termini in-
missi et cetera. Quod ipse propositiones concluse in uno sillogismo
sunt principia in alio sillogismo que propositiones fuit extremis et
assumptis extrinsecus ut super maiore et infra mi-
nore extremitate aut immissis idest intermissis.
Et acceptis intra utrumque extremitatem tunc ergo est
supplenda ratio quod si principia sunt non multum pauciora
conclusionibus cum non sint eedem conclusiones omnium sillogis-
morum non sunt eadem principia omnium horum sillogismorum. Du-
bitabitur forte quis quod principia sunt non multo pau-
ciora conclusionibus. Dicendum quod hoc referendum est ad ipsas
conclusiones terminos, termini idest qui accipiuntur pro principiis et
intermediis sunt non multo pauciores terminis ex quibus
fiunt conclusiones. Quod patet si accipiatur termini intermissi in
ter terminum assumptum extrinsecus ut si debeat sillogizari quod
a sit c, accipietur termini intermissi inter ut puta
b media c, et alii termini si alii sunt inter me-
dium et a et c, accipietur autem termini assumpti extra
ut super maiore extremitate ut super c accipi-
etur d. Vel aliter alii termini, sed alii sunt sup-
eriores, infra minorem accipietur hoc. Et alii ci-
si alii sint constat autem quod termini inter medium quod
sunt inter terminum supremum et terminum infimum ut
inter substantiam et hominem erunt principia et accipietur ut me-
dium, scilicet corpus erit principium et erit medium ad probandum substantiam
de omnibus inferioribus et animatum corpus erit principium et erit
medium ad probandum tamen substantiam quod corpus de omnibus
inferioribus et aliter erit principium et medium ad concludendum
omnia superiora de homine. Ergo in omni tali anologia
si essent centum tales termini quod sunt ibi termini
medii tot sunt ibi principia sillogismorum per que conclude-
tur aliquid de aliquo. Terminus autem supremus non po-
terit accipi ut medium ad concludendum aliquid de ali-
quo in tota hac anologia sed ita terminus ultimus hoc po-
terit accipi ut medium ad concludendum aliquid non ultimum sed so-

lum particulariter. Ergo in omni anologia quod sunt ibi termini tot
sunt ibi principia sillogismorum excepto termino supremo qui est
omnino inutilis ad concludendum. Viso in omni genealogia
et in ordine terminorum quod termini accipiuntur ut principia
sillogismorum, restat videre quod termini in hac genealogia
ingrediantur conclusionem, scilicet ad concludendum tamen quod
principia excluduntur duo termini extremi vel solum exclu-
ditur unus terminus, scilicet summus, scilicet infimus non excluditur
simpliciter cum per ipsum possit concludi particulariter licet non
universaliter. Sic ergo dicendum est de terminis qui ingrediuntur ut media
vel ut principia. Sed ab ingressu conclusionis in tota genealogia
nullus excluditur terminus, scilicet per alios possunt omnia superi-
ora concludi de homine. Ita quod omnis termini superiores aliis
et infra ingredientur conclusionem ipsum in aliis conclusionem in-
gredietur quod per ad quod est infra substantiam, et aliter concludi
poterit substantia de aliis ipsum. Ergo aliter in hac genealogia omnium
inferius sed ergo in omni genealogia solus unus terminus excluditur
simpliciter, sic omnino inutilis ad concludendum; ab ingressu autem
conclusionis nullus excluditur. Principia sunt non multo paucio-
ra conclusionibus idest in omni genealogia termini qui accipiuntur ut
principia non sunt multo pauciores terminis qui ingredi-
untur conclusionem. Item ergo termini qui concluduntur in uno sillogismo se-
parata principia in alio et ex hiis terminis conficiuntur propositiones que
sunt conclusiones in uno sillogismo et postea sunt principia et premisse
in alio. Non est ergo in hac parte quod vacet apponere, scilicet quod
ipse autem quod principia sunt non multo pauciora conclusioni-
bus hic dicat quod in hiis stat tota virtus medii, scilicet
si principia non sunt multo pauciora conclusionibus conclusiones
non sunt eedem nec principia erunt eadem. Cum non propter
ea videtur quod principia sunt propositiones et propositiones sunt assum-
pta termini aut intermissi hoc autem ad declarandum
suum intentum, scilicet quod principia non sint multo pa-
uciora conclusionibus ex hiis declaratur quod si assumantur termini
extra ut super maiorem et infra minorem et accipiantur
termini intermissi inter, ex utrumque extremitatibus et ex hiis terminis
fiant propositiones que propositiones erunt principia in uno sillogismo et con-
clusio in alio. Sed licet fiat ex hiis ut patuit declara-
bitur ista virtus quod termini qui sunt principia non sunt multo
pauciores terminis que ingrediuntur conclusionem, verba
ergo nunc dicta ad duo deserviunt et ad declarandum
quod principia non sunt multo pauciora conclusionibus et ad prin-
cipale intentum, scilicet illa eadem propositiones consti-
tuta ex terminis intermissis vel assumptis sunt principia in
uno sillogismo et conclusiones in alio. Quoniam est quod principia fiant conclusio-
nes et conclusiones principia et si aliquid ad hoc excluditur
ex aliquo sillogismo conclusa quod non possunt esse principia il-
la sunt valde pauca. Et ideo si contingeret et ut plurimum principia
fiunt conclusiones et e converso idem erit iudicium de principiis et

de cōclōibȝ ſȝ nō ſūt eedē ɔclones oīm ſilloꝝ voꝝ g° nec eadē pn̄ͣ. arguit. n. potuiſſēt ɔcl ad ducte de ſillis affīnatis diuͤ ſȝ ſi nō ſūt eadē pn̄ͣ oīm ſilloꝝ affīnatioꝝ voꝝ mlto mg̃ nō erūt eadē pn̄ͣ oīm ſilloꝝ voꝝ tā affmatioꝝ q̄ negatioꝝ ul' poſſum⁹ dc̄e q̄ ꝑ ulla eadē meͣ ꝑ que fit reductō ad īmediata in affīnatis fit reductō ad īmediata ī negatiuis n° cuio ſupͣ dixim⁹ q̄ ſi ꝓbat̄ de affīnatis q̄ nō ſūt eadē ꝓbatū erit de negatis. De inde cū d°. ad h' ɔclones. adducet ɔ̄ta rōm dicēs q̄ ad huc eē aͩ rō q̄ ɔclones ſūt ī īfin te cīm aut ſup īcpubȝ queuūt oīs ſciē ſūt finiti .1. ſūt valde pauca nō ſufficiūt g° tales tīni ɔ talia pn̄ͣ ad oīs ɔclones nō g° ſūt eadē pn̄ͣ oīm. Solō aut vim rōis h⁹ ī hoc ɔſiſte q̄ ſi eēnt eadē pn̄ͣ oīm. tūc illa pn̄ͣ eēnt illi tīni ul' ɔſtitueēnt ex ill' tīnis ī q̄bȝ ɔuūt oīs ſciē ſȝ h' tīni ſūt finiti .1. ſūt valde pauca q̄ ſūt ɔſſimi ſic ſūt tīni ſupra ex ente ul' ex g'n'abilibȝ ꝑtibȝ cuiꝰ ɔmodi ſūt eē ɔ nō eē. ɔ nō eē act⁹ ɔ pō ɔ talia ɔſſima q̄ valde pauca ſūt ſi iſta ſūt ita pauca ɔ ɔclones oī ū ſciaꝝ ſūt q̄ſi īfinite iſta pn̄ͣ pauca q̄ ſūt eadē nō ſufficiūt ad tantā multitudiēȝ ɔclo nū oȝ g° dare pn̄ͣ alia ꝓpa aclibȝ ſciā cuiq ſūt alcā ɔ diuīſa ī diuīſis ſcīs. nō g° ſūt eadē pn̄ͣ oīm vȝ aut h' rō cīrca mltū ꝓpinq̄re rōi tīe diſſt tn̄ h' ab illa ſlam illa ꝓbat q̄ nō ſufficiūt pn̄ͣ ɔīa abſꝙ ꝓpiis ꝑ diuſſitate geneꝝ entis oȝ n. dare pn̄ͣ ī ɔſlitatibȝ ɔ ī q̄titatibȝ ɔ ī cuolȝ gn̄e entis cuiꝰ ad ɔ̄cta coībȝ habeant efficaciā ɔcludēdi. ſȝ h' rō cīrca nō eīn ī īnite diuſſitᵃ gen̄ū q̄ᵐ multitudīm ɔclonū ſlam q̄ ſic finiti tīnū ɔ ſic pauca pn̄ͣ ī q̄bȝ queuūt oīs ſciē ſufficiet ad tantā multitudinē ɔclonū eē deriſoriū dc̄e opꝫ g° pē iſta in q̄bȝ oīs ſciē queuūt dare alia pn̄ͣ ɔ alios tīnos ī q̄bȝ diffūt ꝑ q̄ nō erūt oīm eadē pn̄ͣ.

Dubitaȝ forte al's. q̄ vȝ q̄ h' ſit ſlam q̄ ɔclones ſint īfinite cū ꝓbatū ſit ſupͣ ſtatus ī ſurſū ɔ ī deorſū. Dō q̄ q̄ᵐ ad īētō phi nō oȝ q̄ dicam⁹ cōclones eē īfinitas ſiᵐ ſȝ dnt īfinite .1. īnuabiles ɔ ex h' hȝ īētū ſla ī tanta nuoſitē ɔclonū nō ſufficiūt illi tīni finiti .1. illa pn̄ͣ pauca ī q̄bȝ queuūt oīs ſciēcie. q̄ ſi tā uellem⁹ ſaluare ɔclones ad lr̄aȝ eē īfinitas. ſaluarem⁹ h' ɔplr nec dicem⁹ q̄ h' lr̄a ɔdicat ſupiori caplō ubi oñſū ē eē ſtatū ī ſurſū ɔ ī deorſū q̄ aᵈ eē loci de īfinitate ꝑ ſe ɔclonū ī ſe. ɔ aᵈ ut reducit̄ in ſua pn̄ͣ ɔ ut dem⁹ ſen̄ le ɔ̄ᵐ dicem⁹ q̄ figē mltiplicat̄ ī infinitū q̄ alia figā ē tīnᵒ aᵈ q̄drangulus ɔ ſic aſcē̄ᵈᵒ ɔſtat aut q̄ q̄lībȝ fiᵈ hȝ ſuā ꝓpē̄ᵗᵉˢ que poſſȝ demrārī de ipā ſi q̄s eēt eē h' ſolliciᵈ ut tīn⁹ hȝ ꝓpetate. hr̄e tres q̄drangulus aut ſi ſit regularis hȝ ꝓpetē̄ᵗᵉ hr̄e angulos oppoſitos ɔ latā oppoſitā q̄lia ɔ ſic de figis aliis. cū g° tales figē ſint īfite nō vȝ poſſe negari q̄n ɔclones ꝑ ſe aliq̄m⁹ vadant ī infinitū tn̄ ut reducūt̄ ī ſua pn̄ͣ nō oȝ q̄ nec ī ſurſū n° ī deorſū vadant ī infinitū ſlam poſſȝ aliq̄ ꝓpetas ꝓbari de fiᵃ ſupiori ut puta de exagono n° ꝓbari nec de penthagono n° q̄drāgulo ꝓbabī. n. de exagono q̄ ſi colloceē ī ɔ̄culo laͭᵉ eī erit medietas dyametē h' g° ꝓpetas videlȝ hr̄e latus ɔ̄lē mediᵉᵗ dyamet ſic ꝓbabī de exagono q̄ nulla mētō fiat de penthagono nec de q̄drāgulo lȝ g° exagon⁹ ī ordīē figaꝝ ꝓſuppoīt penthagonū ɔ q̄drāgulū tn̄ ut reducit̄ ī pn̄ͣ ꝑ cuiꝰ ꝓbant̄ ꝓpe paſſiones de ipō nō oȝ q̄ fiat talis reductō mediātibus figis ill'. ɔ̄tinuitates g° fiᵉ vadant ī infinitū reductō tn̄. eīȝ fiᵉ ī ſua pn̄ͣ q̄ eē ꝓcede. q. ī ſurſū ɔ ꝓcede a pn̄ͣˢ ad paſſionē eīȝ fiᵉ q̄ eē ꝓcede q̄ſi deorſū. ſꝑ eī̄ q̄ finitū n° oȝ q̄ ꝑ q̄ augmētat̄ nūs figaꝝ q̄ augmētetur tal' reductō. q̄ ut patuit nō oȝ q̄ ſꝑ figa ſeq̄ns ut ſbicit̄ ſue paſſioni reducat̄ ī pn̄ͣ ꝑ figis ꝑcedentes. cū g° īētō phi q̄ ɔclones ī ſe poſſūt eē īfinite licet ordo ī pn̄ͣ ī ſcoꝫ ɔ deorꝫ ſꝑ ſit finitus cū g° tīnū ī q̄bȝ colcāt oīs ſciē ſint finiti .1. pauci tales tīnī ɔ lia pn̄ͣ coīa ī q̄bȝ ſciē queuūt nō ſufficient ad tantā multitudinē ɔclonū ſiᵉ tīnī ɔ pn̄ͣˢ ī q̄bȝ ſciē diffūt. Credo n° h' poſſum⁹ ſaluare ut q̄dā ponūt ꝑ ɔbinacōm vdonᵉ. n. q̄ lic̄ ſūt multū pauce uoc ɔ tn̄ īfinitis modis ɔbinari poſſūt ita ut īfīte dictōnes poſſint ꝑ aliā ɔ aliā ɔbinacōm ex talibȝ lr̄is ɔſtitui ſic aūt ex paucis ɔ ex finitis tīnis ꝑ aliā ɔ aliā ɔbinacōm ɔſtitui poſſūt īfinite ꝓpōes ꝓma tn̄ expō melior eē. q̄ nō pē tot modis variari ɔbinacō tīoꝝ ad ɔſtituendū ꝓpōes q̄ modis variat̄ ɔbinacō

licet ad constituendum dederit. ¶ Possumus autem aliter dicere quod philosophus supra cum probavit statum exclusit predicationem per accidens hic autem loquitur de omni predicabile vera quod principia ad concludendum conclusiones cuiuslibet veras non sunt eadem et quod conclusiones per accidens sunt vere quia verum est album esse musicum licet sit per accidens cum tales propositiones per accidens possint multiplicari in infinitum dixit philosophus conclusiones esse infinitas non obstante quod prius dixit quod sunt per se est status. prima tamen expositio melior est quia ea que sunt per accidens sunt omnino inutilia demonstrationi licet ergo philosophus probavit non esse eadem principia falsorum et verorum non excedit limites demonstrationis quia falsa non sunt omnino inutilia ad demonstrationem. nam licet sint inutilia ad demonstrationem ostensivam non sunt tamen inutilia ad demonstrationem ad impossibile falsum sumpsit talis demonstratio accipit aliquam propositionem falsam. Sunt ergo multo pauciora principia quam conclusiones et unde fere tot principia quot conclusiones. ¶ Deinde cum dicit Amplius quedam adducit ad idem tertiam rationem dicens quod amplius quidem quedam sunt principia ex necessitate id est necessaria alia vero sunt contingentia et quod sic est sic ergo contendere habitis id est sic nobis considerantibus ut licet alia ... vel sic nobis intendentibus. impossibile est eadem esse super principia omnium aut id est manifeste finita id est potissime impossibile est talia principia eadem ponere finita cum conclusiones sint infinite. est ergo vis rationis quia cum necessaria sequantur ex necessariis contingentia ex contingentibus non sunt eadem omnium eadem principia quia non est idem necessarium et contingens ¶ Secundo autem quod posset aliquis dicere quod licet conclusiones sint infinite principia possunt esse eadem quia principia sunt infinita et illa sunt eadem quia eisdem principiis infinitis utitur quelibet scientia ad hoc ergo excludendum in hac ratione tertia reassumpsit unum ... d. quod ... id est potissime est impossibile ponere finita eadem cum conclusiones sint infinite. presupposito ... quod notum quod illa que sunt eadem in omnibus scientiis et quibus utuntur omnes scientie sunt valde pauca et finita. Quod ergo sit pauca et finita possint infinitam multitudinem conclusionum per se ipsa sufficere ad dicendum aliorum principiorum propriorum et diversorum non est possibile. ¶ Deinde cum dicit Si vero aliter probat hic idem videlicet quod non per eadem principia omnia concluduntur per ideas magis proprias sunt autem iste idee magis proprie quia per eas magis descenditur ad ... specialem ideas autem superius ... magis stante in quibusdam generalibus et communibus ideo ... logice ... modus autem probandi ... per ideas proprias est descendere ad speciales scientias. ...

modo et ut medicina habeat sua principia propria per que probat passiones de subiecto. et ut geometria habeat sic principia propria et ut logica habeat sua principia propria. sicut ut licet dici de omni dici de nullo per que probat quod in tertia ... necessitatem competit sillogismo. sic quelibet scientia licet sua principia propria. quod si hic concedatur statim habetur intentum quod non sunt eadem principia omnium nisi eadem essent omnia vel de eisdem determinarent omnes scientie. Si vero hic non concedatur sed dicatur quod ex quibuslibet ... quelibet statim ducetur adversarius ad inconveniens quia in qualibet scientia est dare aliquas propositiones inmediatas quibus variatis variantur conclusiones. falsum ex alia et alia propositione inmediata infertur alia et alia conclusio non ergo ex quibuslibet infertur quelibet. duo ergo facit philosophus quia primo per rationes propositas ostendit quod non sunt eadem principia omnium si concedatur principia esse homogenia principiatis secundo probat hoc idem si adversarius dicat quod ex quibuslibet probatur quelibet. ibi At vero. dicit ergo si vero aliter quidam dicat id est concedat aliquis quod hec eadem sunt geometrice scilicet argumentationes alie autem sunt sillogismorum id est dyalectice alie autem medicine quod utique erit quod dicit nisi quod sunt principia scientiarum super dicta quasi diceret si volumus aliter disputare cum adversario per ideas magis proprias et ipse dicat quidam et concedat nobis quod alie sunt idee et conclusiones et principia in geometria et in sillogismis et in dyalectica et in medicina et in aliis scientiis hic est ponere principia alia et subiectum. licet eadem dicere derisio est. q.d. quod hic concedere et postea petere et dicere quod omnium sunt eadem principia est derisio et videtur esse sic derisio diceret quod eadem essent eisdem et sic per consequens omnia ... que fieret vel essent eadem ¶ Dubitaret forte aliquis utrum sequatur hic quia quod si quis concedat quamlibet scientiam procedere ex suis principiis si ponatur talia principia eadem quod omnia essent eadem. ¶ Dicendum quod qui concedit quamlibet scientiam uti suis principiis concedit principia esse unigenea principiatis. et habere quandam proportionem et conformitatem ad sua principiata. quo posito quecumque principiata vel quecumque demonstrata sub eisdem principiis militant habent quandam proportionem et conformitatem ad invicem propter quod omnia essent eadem et de eisdem determinarent omnes scientie quod est derisorium dicere ¶ Deinde cum dicit At vero. ostendit quod non sunt eadem principia omnium si adversarius dicat quod ex quibuslibet ... quelibet esse quod ... facere quod ... facit quod demonstratum est. ... ea que dixit removet cavillationem quandam ratio resumit vim rationis sue et concludit intentum ibi Si autem dicat. ... ibi Si vero neque. dicit ergo At vero neque super dicta patet quod ex omnibus id est ex quibuslibet est demonstrare quod licet hoc id est quod quelibet ... hic est querere id est isto modo querere omnia esse eadem principia multum ... est insipiens id est sic querere est querere valde insipienter et declarat quia ... sic valde in

insipiens quod esse isto modo eadem principia omnium dicens, quoniam scilicet in manifestis doctrinis hoc fit quod scilicet ex equalibus demonstrentur conclusiones neque in resolvendo, id est in doctrinis resolutoriis possibile est semper ex equalibus demonstrare conclusiones secundum quod immediate eam sunt principia et aliter quod altera autem conclusio sit accepta immediata propositio altera quare dicit quod valde insipiens est opinari hoc modo esse principia eadem quod ex equalibus demonstrentur conclusiones quod si hoc esset possibile isto modo esse principia eadem tunc vel in doctrinis manifestis vel in doctrinis resolutoriis hoc contingeret. sed in nullis doctrinis est hoc possibile quod ex equalibus demonstrentur conclusiones. ergo sic opinari esse principia eadem est valde insipiens. [I]llud autem quod doctrine manifeste appellantur que procedunt per deductionem a per se notis sensibilia manifesta. resolutorie autem possunt vocari que resolvunt conclusiones procedendo per causas et resolvendo posteriora in priores causas vel possumus dicere quod doctrine sunt manifeste quando procedunt per immediata et per per se nota. sed doctrine sunt resolutorie quando non procedunt per immediata et per se nota. sed procedunt per ea que possunt resolvi in immediata et in per se nota. in nullis autem doctrinis talibus nec in manifestis nec in per se notis nec in resolutoriis ex equalibus demonstrantur conclusiones ergo valde est insipiens isto modo esse principia esse eadem. [I]llud autem quod cum in nullis doctrinis sive sint manifeste sive resolutorie hoc non contingat quod ex equalibus demonstrentur conclusiones, oportet semper devenire ad immediatas propositiones que sunt principia. sed variatis immediatis propositionibus variantur conclusiones ita quod sit altera conclusio quando est altera immediata propositio. quare ergo sic esse non ex equalibus demonstrantur conclusiones. [D]einde cum dicit: Si autem dicat aliquis. excludit eam quod dixerat removendo quandam cavillationem. posset enim aliquis dicere quod prime propositiones, id est communes conceptiones quibus utuntur omnes scientie sunt immediate propositiones et ista sunt principia. ergo dicere adversarius quod eadem sunt omnium principia. ad hoc removendum ait quod preter has propositiones communes oportet dare in unoquoque genere aliquam propositionem immediatam que est principium in illo genere et ista diversificantur prout diversificantur genera. ergo non omnium sunt eadem principia. Et ideo autem si quis aliquis dicat primas propositiones immediatas esse principia unum in unoquoque genere est, id est preter has propositiones primas que vocantur communes conceptiones oportet dare in unoquoque genere aliquam unam propositionem immediatam que habet rationem principii. et quia hee propositiones immediate propter quod sunt principia in unoquoque genere diversificantur prout diversificatur genus subiectum ideo non omnium sunt eadem principia nec conclusiones demonstrantur per conclusiones. [I]llud autem quod diximus in unoquoque genere esse unam aliquam propositionem immediatam non solum hoc referendum est ad totum genus

subiectum sed etiam ad partes eius ut puta si geometria est de continuo tamquam de proprio subiecto et partes continui sunt linee superficies et corpora. non solum a continuo fluit aliqua una passio prima et immediate que est indemonstrabilis sed etiam a linea potest fluere et fluit una aliqua talis passio et a corpore et a superficie et intelligendum est hoc solum non secundum rem sed etiam secundum rationem ut ab eodem secundum rem uno modo considerato fluet immediate aliqua una passio et ab eodem alio modo considerato poterit fluere una alia passio secundum rem. idem est triangulus et principium figure aut trianguli ut triangulus fluit habere tres ab eodem ut est principium figure fluit esse id in quo resolvuntur omnes figure rectilinee nec est cuiuslibet quod habere tres et cetera esse id in quo resolvuntur omnes figure rectilinee non sunt passiones indemonstrabiles sed demonstrabiles et non sunt passiones immediate sed mediate quare passiones mediate reducuntur in immediatas et sicut ab eodem secundum rem aliter et aliter accepto possunt fluere plures passiones mediate ita quod non fluit una mediante alia sic ab illo eodem aliter et aliter accepto oportet quod fluant plures passiones immediate et plures passiones mediate quarum una non reducitur ad aliam presupponunt plures passiones immediatas. [D]einde cum dicit: Si vero neque, resumit unam rationem suam et concludit intentum et cum hoc fecerit quod prius fecit quod demonstratum est. secundo epilogat et determinata. tertio ne laboret in equivoco distinguit de principiis. secunda ibi: manifestum autem. tertia ibi: principia enim sunt duplicia. dicit ergo. Si vero neque ex omnibus ut opus est demonstrare quodlibet super quodlibet, id est si ex quolibet non demonstratur quodlibet. nec sit ex altera superpositione diversi generis super demonstrandum propositio altera alterius generis. constat ergo quod sic est, quod nec ex quolibet demonstratur quodlibet nec ex alio genere alterius generis erunt vincula coniunctiones altera super principia propria relinquitur ergo quod sic est quod unius cuiusque generis sunt super altera principia propria. sed principia omnium eorum que demonstrantur sunt propria, id est congenea ut habita alia in illa et univoca huius que demonstrantur. non ergo omnium sunt eadem principia. sed conclusiones eadem super principiis hoc eadem super demonstrantur conclusiones eadem super ex aliis principiis illa secundum quod demonstrantur. [I]llud autem quod ex principiis propriis in unoquoque genere sunt propria et congenea omnibus huius que demonstrantur in illo genere. ideo non ex quolibet demonstrantur conclusiones sed conclusiones eadem principiis que sunt in hoc genere demonstrantur hoc quod sunt in isto genere. conclusiones autem que sunt in alio genere demonstrantur in illa alio genere. [D]einde cum dicit: Manifestum autem epilogat et determinata dicens manifestum est etiam

non quod hic videlicet quod sint eadem principia omnium. manifestum est enim supra quod differentium generum sunt altera principia. Si igitur non omnia sunt eiusdem generis subiecti et differentium generum sunt altera principia, constat quod non omnium sunt eadem principia. ¶ Deinde cum dicit principia enim, ne laboret in equivoco distinguit de principiis dicens quod principia enim sunt duplicia: ex quibus et circa que, ex quibus quidem communia sunt, que autem sunt circa propria, que sunt ut numerus et magnitudo, id est ut principia accepta in arismetica circa numerum et in geometria circa magnitudines. Dicit igitur sic continuans hanc litteram ad precedentia: diximus non omnium esse eadem principia, sed cum duplicia sint principia, quedam communia ex quibus probantur omnia, quedam autem que sunt circa que, id est circa quedam specialia genera ut puta circa magnitudines vel circa numerum vel circa aliquod genus, cum dicimus non eadem esse principia omnium, ne laboremus in equivoco, non intelligimus hoc de communibus sed de propriis. Autem et scientia et c.

Scibile postquam philosophus comparavit scire ad scire, in parte ista ut dicebatur comparat scire ad opinari et ad alios habitus cognitivos. Duo igitur facit, quia primo comparat scire ad opinari, secundo ad reliquos habitus cognitivos, ibi reliqua autem quomodo. Circa primum duo facit, quia primo ostendit quod scire est aliud ab opinari et scibile ab opinabili, secundo circa ea que dixerat movet questionem, quod dicta ibi Qualiter est igitur idem. Circa primum duo facit, quia primo proponit quod intendit, secundo probat propositum ibi quoniam scientia est universalis. Dicit ergo quod scibile autem et scientia differunt ab opinabili et ab opinione; referenda sunt singula singulis, videlicet quod scientia differt ab opinione et scibile ab opinabili. ¶ Deinde cum dicit quoniam autem probat quod dixerat esse. Quod duo facit, quia primo ostendit esse que est scientia et esse que non est, et gratia huius ostendit esse que est intellectus et esse que non est. Secundo ex hiis que dixerat ostendit opinionem esse aliud a scientia et intellectu, ibi Verum non intellectus. Circa primum facit, quia primo ostendit esse que est scientia, secundo ostendit esse que non est, ibi contingentium. Hoc determinat de intellectu esse que habet esse et esse que non habet esse, ibi sunt autem quedam vera ibi, at vero non intellectus. Continuatur autem sic littera: bene dictum est quod scientia differt ab opinione et scibile ab opinabili, quoniam scientia est universalis et est per necessaria, et exponit se quid appellat necessarium dicens quod necessarium enim non contingit aliter se habere. Ex hoc statim possumus parare [illegible]: si scientia est universalis et per necessaria, opinio autem non oportet quod sit universalis nec per necessaria, relinquitur quod scientia non sit opinio. ¶ Dubitaret forte aliquis quomodo scientia sit universalis. ¶ Dicendum quod scientia est universalis quia accipit causam per se et simpliciter et quia accipit causam convertibilem; opinio autem non oportet quod accipiat causam per se nec causam simpliciter nec causam convertibilem. Propter quod possumus distinguere triplex universale: unum universale quod respicit universalitatem subiectorum et temporum, aliud quod includit universalitatem cause per se, tertium quod includit universalitatem cause per se et equale. Aliud est enim universale: omnis corvus est niger; aliud: omnis equicrurus habet tres; et aliud: omnis triangulus habet tres. Primum: omnis corvus est niger est universale quantum ad universalitatem subiectorum et temporum, posito quod corvi nascantur nigri, quod non est eis innatum, de quo tamen non est hic; non est universale quantum ad causam per se: nigredo enim non sequitur corvum quod sit actus speciei, sed quia est actus individui, ideo non est per se passio corvi nec appropriatum ei, licet est actus in speciali, propter quod secundum sententiam Porfirii possumus intelligi corvum album et ethiops nitens candore. Sed omnis equicrurus habet tres est quidem universale quantum ad universalitatem cause per se: nam quelibet species trianguli habet tres per se, id est per eam rationem qua est in se, quod quelibet species trianguli habet in se angulum extrinsecum equivalentem duobus intrinsecis sibi oppositis. Sed hic tamen non consideratur in equicruro vel in aliqua alia specie trianguli, tamen non consideratur ut est [illegible], sed hic consideratur in triangulo, propter quod equicrurus [illegible] quod equicrurus non habet tres. Sed quod triangulus omnis igitur triangulus habet tres est universale secundum universalitatem omnis cause. Opinio igitur dicitur non esse universalis quia non accipitur per causam nec per demonstrationem, sed per quedam signa probabilia et per quedam communia et per sillogismos topicos. Igitur quia opinio non accipitur per causam nec per propria, deficit ab universalitate cause et ab universalitate cause per se, quia non potest accipi nisi per signa probabilia que nec oportet esse in omnibus nec semper; deficit ab universalitate etiam subiectorum et temporum, propter quod patet quod scientia dicitur esse universalis et non opinio. ¶ Deinde cum dicit: sunt autem quedam, ostendit esse que scientia non habet esse, dicens: sunt autem quedam vera quidem et entia contingentia aliter se habere, et videtur quod intellectus est igitur quod esse hoc, id est esse talia contingentia aliter se habere, non est scientia, et videtur esse necessaria impossibilia aliter se habere, possibilia aliter se habere, quia cum scientia sit esse possibilia aliter se habere. Si ponitur scientia esse circa contingentia et circa possibilia aliter se habere, sequeretur oppositum in adiecto, videlicet quod impossibilia aliter se habere essent possibilia aliter se habere. ¶ Notandum autem quod quidam textus sunt hic defectivi. In quibusdam enim textibus deficit tota hec littera: Sunt autem quedam vera quidem et entia contingentia aliter se habere. Et prima sequitur quod omnes textus habent: intellectus igitur est quod esse hoc et cetera. Quod autem talis debeat esse textus sicut nos diximus patet ex alia translatione. ¶ Notandum autem quod textum nostrum sic addendo alteram sic exponendo: intellectus est quando esse hoc, id est contingentia aliter se habere non est scientia, quia esset utique impossibilia aliter se habere possibilia

aliter se habere. Deinde cum dicit at vero non intellectus de-
clarat quod quia non habet esse intellectus et quomodo esse quia non
habet esse formaliter intellectus qui est habitus principiorum non habet esse
esse circa contingentia aliter se habere sed cum sit principium scientie et cum
sit quedam scientia indemonstrabilis oportet quod habeat esse circa in-
* demonstrabilia quia indemonstrabilia sunt principia scientie ideo autem at
vero non intellectus id est non habitus principiorum super habet esse circa contingentia
aliter se habere et exponit se quod appellet intellectum dicens
dico enim intellectum principium scientie et subdit neque enim est scientia quasi
dicat quod intellectus non solum non est opinio sed etiam non est scientia loquendo
de scientia simpliciter secundum formam non debet concedi quod intellectus sit scientia simpliciter
sed potest concedi quod sit scientia indemonstrabilis unde subdit est
autem super intellectus indemonstrabilis id est indemonstrabilis scientia quod
autem sit indemonstrabilis scientia declarat cum subdit quod est
opinio immediate propositionis quasi dicat quod intellectus est totum
habitus scilicet indemonstrabilis scientia et opinio id est estimatio ut habet a-
lia translatio sive acceptio immediate propositionis. Deinde
cum dicit velut enim dat differentiam inter scientiam et intellectum et
opinionem quia licet omnia ista sint circa verum tamen scientia et in-
tellectus sunt circa verum quod non contingit aliter se habere et ideo talia
sic sunt circa verum quod non sunt circa falsum sed opinio est circa
verum quod contingit aliter se habere ideo potest esse opinio circa falsum et quod plus
est dato quod opinio accipiat propositionem immediatam acci-
piet eam non necessariam sed probabilem et possibilem
se aliter habere. Duo ergo facit philosophus quia primo dat hanc
differentiam inter opinionem et illa duo videlicet scientiam
et intellectum. secundo ostendit quod supposuerat probat ibi
et verum enim sic apparentibus. dicit ergo quod velut enim intellectus et scientia
et opinio et quod postea habet dicit quasi dicat quod omnia ista videlicet scientia
et opinio et intellectus sunt circa verum. et in quo differunt probat vi-
delicet scientia intellecta et opposita sunt in circa verum et etiam
est supplenda littera quod opinio est circa verum contingens ali-
ter se habere et sic in littera circa reliquum opinionem esse circa verum
contingens et falsum non contingit sed contingens aliter se habere et subdit
quod habet alia translatio scilicet opinio est acceptio propositionis immediate non
necessarie quasi dicat quod licet opinio conveniat cum intellectu et scientia
in hoc quod est circa verum et in circa falsum differt ab eis primo quia non
solum est circa verum sed et circa falsum. secundo quod est circa ea que
contingunt aliter. tertio quia si opinio resolvitur usque ad
propositionem immediatam non accipiet propositionem immedia-
tam necessariam sed probabilem. Dubitaret for-
te aliquis quomodo non solum sunt vera scientia intellectus et opinio
sed etiam quod dicit philosophus. Dicendum quod veritas est in rebus tamquam in
causa est in intellectu (dividente?) et componente tamquam in subiecto. est in ore
pronunciante tamquam in signo quod autem sic sit potest pa-
tere per philosophum in sexto methaphysice ubi dans differentiam inter verum
et falsum et bonum et malum dicit quod verum et falsum non sunt tamquam
bonum et malum sunt in rebus sed in anima sunt verum

et falsum cum scientia nostra causetur a rebus oportet quod verum sit
in ipsis rebus tamquam in causa est enim verum adequatio rerum
et intellectus ista autem adequatio formaliter est in intel-
lectu quia intellectus adequatur rebus non res intellectui
et licet ista adequatio sit formaliter in intellectu est tamen
causaliter in rebus quia res causant hanc adequationem in in-
tellectu. Sed veritas est in ore prolata tamquam in signo
quia ea que sunt in voce sunt signa eorum que sunt
in anima unde suo modo sic dicimus de veritate rerum
intellectus et vocum sicut dicimus de sanitate cibi
animalis et urine formaliter sanitas que est equatio
humorum est in animali tamquam in subiecto in cibo et in uri-
na tamquam in signo unde propter omnia ista dicuntur sana
formaliter dicitur animal sanum. aliter sanum urina sana ergo
et circa veritatem et illa que intelliguntur dicuntur vera
et ipse intellectus intelligens dicitur verus et ipsa oratio in
voce prolata dicitur vera. Rursus quia aliud intellectus
negociatur circa contingencia aliter se habere et tunc
dicitur opinari aliud circa necessaria indemonstrabilia ut
circa principia et tunc dicitur intelligere aliud circa necessaria de-
monstrabilia ut circa conclusiones et tunc dicitur scire et quia
licet autem istorum trium videlicet scientia intellectus et opinio possunt
considerari uel secundum se uel ut comparantur ad obiecta sua
videlicet ut comparantur ad scibilia opinabilia et in-
telligibilia uel etiam ut comparantur ad propositiones in
voce prolatas de scibilibus opinabilibus et in-
telligibilibus propter hoc ergo exponetur littera philosophi dupliciter
primo ut littera illa que ait et quod dicit philosophus referatur
ad intelligibilia scibilia et opinabilia ut
sit sensus intellectus scientia et opinio sunt circa verum et
in quo dicit philosophus id est res ipse que dicuntur et exprimuntur et
significantur predicta cuiusmodi sunt scibilia opinabilia et
intelligibilia ista eadem dicit philosophus sunt in vera
Sed enim ea que sunt in anima sunt signa eorum que
sunt in rebus res ipse dicuntur id est significantur et figuntur
per ea que sunt in mente et hoc modo scibilia o-
pinabilia et intelligibilia dicuntur id est exprimuntur per scientiam
et opinionem et intellectum. Secundo sic in hoc potest exponi
quod referendo ad ea que dicuntur in voce ut sit sensus
non solum scientia opinio et intellectus sunt vera sed quod dicit
in voce philosophus id est propositiones prolate per hec sunt in ve-
ritate formaliter propter quam eius habet dicere et proferre propositiones sci-
biles per opinionem opinabiles per intellectum intelligibiles ergo
tales propositiones dicte id est prolate sunt in vere. Ceterum
forte dubitaret aliquis quia videtur non quod opinio in hoc
conveniat cum intellectu et scientia quod sit circa verum quia quod
est in ipso non est opinio autem potest esse circa verum non
autem debet dici quod sit circa verum nisi per accidens cum non

de necc'itate sit ee' vim, sz q' est passus et q' est i
po' no dz d' taile g° rc. Ad q' ad h' possum'
q'dop' respode. p° ut no' sic ante ph'o m'gr de
no g' de s'lo. vlt. n. dare queuenia' i'c sciaz
i'tellcu' r opio'm q'z q'lz est ee' oppo'ita. rio' d'
opio'm ee' ee' vim. i. ee' oppo'm. ee' q' hz ee' vi
tas istas g° p'vin i'telligit co'po'm rsic no'
hz dubiu' q' di' s'lam oia' illa q' sut ee' oppo'z.
S'o p'e ad h' respo'di q' cu' ph's velit dare du'a
i'c opio'm r illa duo potissi'e dat d'riam i'c
opio'm q' i'm g' vz queni'e cu' illis duobus.
h' aut est v'a ci' g° s'na ph'i q' no' solu' opio
queniat s'z i' opio' v'a q'uo m'g' vz queni'e
cu' scia' r i'tellcu' diffe't ab illis q' r si sit ee'
v'm est ee' v'm q' q'igit alit' se h're r q' h'
p'e ee' ee' s'lm. t'° m° p' respo'di q' ph's no'
asserit sip' opio'm ee' ee' v'm. s'z ita d' ca'
ee' te' v'm q' p'ea s'bdit q' p'e ee' ee' s'lm.
Q'rto m° p'e i' respo'di q' opio' g'nat' p' q'
dam p'babilia. s'z ut dz i'p' rethor' q'n'u'
est ex p'te rei s' v'a sut p'babiliora s'lis.
q' aut dz i' p'nij. topi cor' q' n' p'hibet q'da
s'la p'babiliora ee' q'busda' v'is. i' t'lli'e est
ex p'te n'ra' optabilia g° r p'babilia ex p'te
rei s' sut v'a si aut' opinam' s'la. h' est
q'malicia s'u' q' de s'cu' i'telles n'ri //
Vlt'° forte dubitaz al's. quid opio sit
accep'co' p'po'is i' mediato no' n'cc'ie //
Ad q' sic s'tibilia reducu't i' p'po'es p' se no
tas n'cc'ias sic optabilia q' est desc' redu
ci h'nt i' p'po'es p' se notas p'babil'. s'io sut
ille que videt' oi'bz ut forte o'is q'cedet
hanc q' o'is mat' diligit q'ius q'tigat
alit' se h're. q' medea no' dilexit s'z tato
q' opio' acceptat tales p'po'es. sic notas q'
possut dici i'mediate optabiles no' cr
ut n'cc'io. s'z p'babiles // Dein cu' d'.
r c'tu' est. p'bat q' supposuit videlz q'd
opio est ee' q'tigen' ali' se h're ee' q'. d. s. s
q' d' p'bat i'tentu' ibi adhuc aut' nul
lus. In p'ma p'te p'bat ex ip'is appare'
tibz r ex hiis que sut i' p'mp'tu s'lam in
p'mp'tu est q' optari est ee' ea que po
ssu't alit' se h're h' .n. sonat optari. i. no'
ee' q'g'oscee' io aut. r c'tu' est. ul' ut hz alia
t'nslac'o r q'fessu' est sic. i. q' opio sit sic. s.
ee' no' n'cc'ia. appenciabz. i. ex appenciabz r ex
hiis que sut i' p'mp'tu' r s'bdit q' opio .n.

i'c'tu' q' est. r n° h'. i. a'd dubiu' s'lam h' d'
opio n° q' dubiu' // Dein cu' d' adhuc
aut' nullus. p'bat h' ide' ex p'te n'ra' dicens
adhuc aut' nullus optat' p'bare ul' ut hz
alia l'ra' putat' optari s'lam p'bare ut h' sut
est idem q' p'babilit' q'g'osce' ul' q' optari s'lulla
g° optat' p'bare. i. optari cu' optet' i'po' alit' se
h're s'z scire. i. s'z n'c optat' scire s'z sup' cu' pu
tat' alr' q'de ee' sic. s'z cu' alit' n° p'hibz sup' se
h're n'c p'bare. i. n'c putat se p'bare. i. p'babi
lit' q'g'osce' r optari tamq' opio'm q'de q'tigat
ee' h'. s. q'tigens s'z scia'm q'tigat ee' n'cc'ij //
Dein cu' d'. q'li' est g'. mo' q'lda q'oes ee' scia
r opio'm. ee' q' ea' facit. q' p° mo' h' q'ones. s'o
arguit ad u'tq' illaz q'onu' p'mo soluit q'o
nes illas s'n ibi. s'iq's posuit. s'cda ibi. aut
s'iqdem. mo' aut' duas q'oes. v'na de scito r
optato. ut' ide' possit ee' scitu' r optatu' r s'p
ad h' aut. q'li' g° est. i. q'' optari r scire ide'
. i. q'li' q' ide' ee' scitu' r optatu'. s'a q'o est de
scia' r opi'oe. ut' scia' sit ide' q' opio r s'p ad h'
s'bdit q'e scia' no' e' opio. i. ide' q' opio. Iste
aut' q' v'na istaz q'onu' dependz ex alia nam
si scitu' est optatu' q' queniet q'o p'. scia' eit
opio q' queniet s'a r eo' si scia' est opio scitu'
est optatu' r s'p sic iste q'oes ex se i'uice' depe'
dent r argu'e ad v'na' est argu'e ad alia' q'li'
aut' scitu' possit ee' optatu' r ut' si scitu' sit
optatu' scia' sit opio. i' s'cda' lec'oe dicet' ad
p'sens aut' scire sufficiat q' ph's has q'oes
a'nectit ad i'uice' dicens q' si scitu' e' optatu'
q'e scia' no' e' opio. i. ex h' s'q'te' q' scia' sit opio
Dein cu' d'. s'iq's posuit. arguit ad u
t'mq' q'o'm ul' facit argume'ta que possunt
ad u'tq' q'o'm referri r sut h' argume'ta
s'a s'm argume'tu' i'cipit ibi. q'sequit' eni
t'tu' ibi. sicut .n. q' d' g° s'iq's posuit ee'
sup' ide' scia'm r opio'm. ul' ide' scitu' r opta
tu' aut' n° q'tigit optari. i. p'p' n° q'tigit opta
ri sup' q' no' q'tigat scire v'n alia t'nslacio
hz hanc s'na'm clari' ubi sic dz s'iq's posuit
omne q' nouit q'tigit optari est g° hoc argu
mentu' tale. oe' q' quis nouit. i. scit q' opta
ri ul' q' ide' n° q'tigit optari q'. s. no' q'tigat
scire g° ide' est scire q' optari r ide' scitu' q' opta
tu' Iste aut' q' p'babilit' arguit' q' oe' q'
q' scire q' optari s'lam q'tr' q'g'lam' p'pones
n'cc'ias p' q's dim' scire possum' q'g'osce' p'pones

probabiles processus dicemus opinari. ¶ Deinde cum dicit
consequitur etiam adducat per argumentum dicens consequens etiam hoc
eidem supra sciens sua scientia illa vero opinans consequetur
super sua opinione per medium quousque veniat ad immedi-
ata. Et sic idem ille scilicet sciens sciunt scilicet opinans sci-
unt est ergo idem scientia et opinio scitum et opinatum.
¶ Isto autem vim rationis huius in hoc consistit quod sicut scientia pro-
cedit per medium donec veniat ad immediata ita opinio
procedit per medium donec veniat ad immediata. Nam
ut dictum est opinionem ad opinionem spectat et usque ad immedi-
ata resolvere. Et sic excludit sciens scire quod va-
dit per medium usque ad immediata et opinans dicetur
scire. Ex isto modo pergit erit ergo scientia opinio et scitum
opinatum. ¶ Deinde cum dicit Sicut enim adducit
tertiam rationem dicens quod sicut enim est scilicet contingit opinari quia et
propter quid scilicet contingit opinari. Hoc autem est medium scilicet hoc est opinari
per medium et per causam. ¶ Isto autem quod sicut contingit accipere proba-
biliter aliquam conclusionem contingit accipere probabiliter causam cum
ergo argumentum procedit quod apparet esse probabiliter effectus a
generatione opinionem quia. Sed cum argumentum procedit quod ap-
paret probabiliter esse causa et medium tunc generatur
opinionem propter quid contingit opinari quia et propter quid. Ex hoc ergo sic
formetur ratio. Hoc videtur esse proprium scientie videre per quia et propter quid
Sed hoc competit opinioni ergo sic videtur opinio per quia et propter
quid. Sic videtur scientia. Et sic contingit opinari quia et propter quid quod est
habere medium et causam. Sed contingit scire idem ergo erit scientia et
opinio quia eodem modo videtur et per consequens idem erunt scitum
et opinatum. ¶ Deinde cum dicit Aut siquidem so-
luit ad questiones factas esse quod duo facit quia primo sol-
uit ad questionem factam videlicet quod non est idem scientia et
opinio. Secundo ad questionem primam ibi eidem autem opinio. Et
primo dicit facit quia primo dicit quod non est idem opinio et scientia. Secundo di-
cit opinionem in quia et propter quid ibi et quia et propter quid. Dicit ergo ad
conclusionem si aliquis sic arbitrabitur scilicet sic estimat iste vi-
detur se cognoscere non contingentia aliter se habere sicut
se habent diffinitiones per quas demonstrationes fiunt ille cognos-
cens talia et per talia non opinabitur sed sciet. Si autem
vera quidem videntur esse cum accipit non tamen contingit inesse
ipsis per substantiam quantum ad predicata substantialia et speciem
quantum ad proprias passiones opinabitur et non vere sciet
quasi dicat quod hec est differentia inter scientiam et opinionem quia scientia
accipit ea que non contingunt aliter se habere opinio autem
non accipit ea que insunt rebus per substantiam scilicet non
accipit predicata substantialia vel melius non accipit
que insunt rebus secundum substantiam scilicet per se et per speciem
sed accipit ea que contingunt aliter se habere propter quod non
est idem scientia et opinio. ¶ Isto autem quod distinguit
hic duplex actus videlicet actus individui et actus

speciei. Actus autem individui est actus qui est actus a
specie sunt proprie passiones que sequuntur principia substantia-
lia vel arguere ergo ex talibus que insunt per substantiam
et speciem scilicet que sequuntur principia substantialia et sunt actus
speciei est arguere ex non contingentibus aliter se habere
opinio autem non accipit talia quia accipit contin-
gentia aliter se habere. Et ideo differt a scientia. ¶ De-
inde cum dicit Et quia et propter quid. Dividit opinionem in quia et propter
quid secundum quod contingit in scientia quando in opinione cum quis scit resol-
vere usque ad immediata scit quia et propter quid. Scit quia
quia scit quoniam sic est et scit propter quid quia scit causam.
Sed cum nescit resolvere usque ad immediata potest
scire quia sed nescit propter quid quia nescit causam ut qui
videt solem eclipsari et nescit eclipsim reso-
lvere in suam causam ut in interpositionem terre scit quia sol
eclipsatur sed nescit propter quid. Et quod dictum est de scientia
intelligitur hic de opinione. Si enim opinabilia media-
ta que sunt pari probabilia possunt reduci ad
immediata probabilia et quando sciamus talia opinabi-
lia sic resolvere habemus opinionem quia et propter quid. Quando
autem nescimus habemus opinionem quia non propter quid. Et ideo
ait et quia et propter quid super habebit opinionem si quidem
opinabitur per immediata scilicet si sciat resolvere opi-
nabilia usque ad immediata. Si vero non per imme-
diata opinabitur ipsum quia super non propter quid. ¶ Post
Eiusdem autem opinio et cetera. Quia philosophus
soluit hanc questionem quod non est idem
opinio et scientia. In parte ista vult solvere
questionem aliam quod non est idem scitum et opinatum
ostendens quomodo sit idem et quomodo non sit idem.
Et primo dicit facit quia primo dicit quomodo sit idem scitum et opi-
natum et quomodo non sit idem quantum ad ipsum scibile et opina-
bile. Secundo dicit quomodo sit idem et quomodo non sit idem
quantum ad scientem et opinantem ibi Ipsum autem ex hiis.
Et primo dicit facit quia primo dicit quod non est idem scitum et opi-
natum penitus nec de eodem penitus est scientia et
opinio sicut non est idem opinio vera et falsa nec
est de eodem penitus opinio vera et falsa. Secundo de-
clarat quomodo de eodem possit esse opinio vera et falsa.
Ratio quod dixit de opinione vera et falsa adaptat
ad scientiam et opinionem scilicet ibi Quoniam autem idem scientia
ibi Si autem scientia. Dicit ergo eidem autem opinio et scientia
non penitus est sed sicut falsa et vera opinio eiusdem
modo est eiusdem. Sic et opinio et scientia est eiusdem super
quodammodo non eiusdem simpliciter. Et sciendum quod opinionem
veram et falsam est eiusdem sicut quidam dicunt esse accidit
super illos sic dicentes apparere inconvenientia alia
concedere super multa quantum illa que ponuntur hic.

ul' alia quide nulla ut puta oia illa i
oñeiencia que posita sut i textu me^c^. ubi
hec m^u^ p'tellat. z sup' de alia i oueiencia ac
cidit hoc i oueiens no opiari q opiat^z
flo. i. q nulla opio sit fl'a. hoc g^o^ posito
q'lz opiabi^z v'm. no aut opiabi^z q opiat^z
fl'm. Dubitaiz forte a's v'm sec' hec
oñia. q si de eode ee opio v'a z fl'a. q nu
lla opio ee fl'a. z q no opiaret a's. de ali
quo a'o. q ee fl'm. Ad q modi i'elli^d^
sumu^t^ ex modis eendi v'm res sic se hz ad
ee ita se hz ad og'la. p^p^ q de eode p'citus
no pt ee opio v'a. ul' fl'a. Flam opio v'a est
de eode relato i i'd q i'est ei. l'z og'gat ali
se h'e. fl'a aut opio est de eode relato i
i'd q no i'est ei. l'z z h' forte og'gat z alit'
se h'e. Sic g^o^ sor. sedens z stans est idem
m'l'r no est ide p'oem mo'. ita idem ut
relatu i i'd q i'est ei. z relatu i i'd q no i
est ei est ide m'l'r no i'd est p'oem modu
Sz si de eode p'oem mo' possz ee opio v'a
z fl'a. v'itas z fl'itas opi'is no accipientur
ex eo q ita res se hz ut de sorte eod' m^o^ se
h'nte z s'm rem z s'm relacom ut q non
refert^z i a^o^ z a^o^. no possz ee opio v'a z fl'a q
h' dive'sitas sumet^z ex p'te rei opiabilis g^o^
si possz ee opio v'a z fl'a. sic de eode peni
t^9^ op'ter^t^ q talis dive'sitas sumet^z ex p'te in
tell'cs opiantis ut i'd h' ee fl'a opio sor.
seder. q a's opiat^z ip'm no sede. z i i'd est
v'a q a's. opiat^z ip'm sede. b' h' g^o^ rediet illa
opio. i. rep'bata i q'rto me^c^. q q'r^z apparet est
v'm hanc g^o^ po'm seq'u^z nulla i oueiencia.
z potissi'e sec' h' i oeiens q nulla opio sit fl'a
q si q'r^z opiam est v'm. cu nullus opiet^z
a'o q credat ee fl'm nulla opio erit fl'a
i'd ph's ait. q no q opiari q opiat^z flo. i. q
credi^z ee fl'm. p^z q si de eode penit^9^ posset
ee opio v'a z fl'a. seq'ret^z q q'cq' opiarem^z ee
v'm. p^p^ q nulla opio ee fl'a. Videt^9^ q
i'tellect^9^ ho'is no q'siat dubitaiz forte a's.
v'm sec' h' oñcia q si de eode penit^9^ ee opio
v'a z fl'a q q'r^z credem^9^ ee v'm. v'm ee z p
o'is nulla opio ee fl'a. Ad q vitas z fl'i
tas opio'is no cau^z ex i'tellcu opiante s^z ex re
opiata ut i'd est v'a opio q sic est i re. z i'd
fl'a. z q vitas z fl'itas opio'is cau^z ex re opia
ta no ex i'tellcu opiante nulla mutacoe f'ca

i i'tellcu. opiante solu mutata re opiata op
inio v'a fiat fl'a. z q^s^. ut si opio q's hz q
penit^9^ sedeat manete eo i hac opio'e nulla
mutacoe penit^9^ f'ca i ip'o surgente penit^9^
ea illa opio fl'a erit p^9^ erat v'a. g^o^ opians pe
nit^9^ q'ns ide nullo m^o^ mutat^9^ p't h'e opiom
v'am z fl'am. c^u^ i'd est ut q h' vitas z fl'itas n^o^
cau^z ex opiante. s^z g^l^ de eade re penit^9^ nullo
m^o^ alit' se habente n^o^ i a^o^ z a^o^ relata possz ee
opio v'a z fl'a. oñs ee q talis v'itas z fl'itas n^o^
cau^z ex re opiata sic no cau^z ex i'tellcu opia
nte q eode m^o^ penit^9^ se habente p't h'e opio^z
v'am z fl'am. s^z si no cau^z vitas z fl'itas ex re
opiata op'tet q cau^z ex i'tellcu opiante. g^o^ sic
nu^c^ vitas z fl'itas opio'is cau^z ex ee ul' no esse
rei. ita stante hac yp'o^si^ vitas z fl'itas opio'is
cau^z ex opiari ul' ex no opiari opiantis g^o^
sic nu^c^ d'ns q^u^ie est v'a opio q sic est z q^u^e
fl'a. q sic no est. ita nu^c^ dicem^9^ q^u^e est v'a
q sic i'tellc^z opiat^z. z fl'a. q sic no opiat^z q
q^z g^o^ opiarem^z ee v'm. z nulla opio ee fl'a.
Deinde cu d^r^. q'm aut idem. q dicat q
no de eode penit^9^ est opio v'a z fl'a. declat q'uo
de eodem. z q'uo de no eode sit opio v'a z fl'a.
Flam ide opia^le^ p't dici ul' ip'm enu^cia^le^ ul'
ip'a res opiata de eode enu^cia^li^ sil' no p't ee
opio v'a z fl'a ul' q ide est ide enu^cia^le^ no p^t^ sil'
ee v'm z fl'm. s^z de eode opia^li^. i. de eade re
opiata est ut sic. z est ut no. flam de eade
re m'l'r p't sil' ee opio v'a z fl'a de eade fo'l'r.
no i'd aio q q'm a' ide d'r m'l'r est. q sic q ee
sup' de eode opiom v'am z fl'am. est aut sic
no. i. quoda'm m^o^. z quoda'm no. z i'd dit q q
insuratu ee dyamet^m^ coste ve opiari est i q
o'is. q^u^ dicet q i'st enu^cia^le^ q est dyamet^m^ est q
insuratu coste no p't exp'me ul' sig'ficare
opiom v'am z q dem est de isto enu^cia^li^ in
ali^d^ est de q'lz a^o^ enu^cia^li^ q vnu z ide enu^cia^le^
sil' z sel' no p't exp'me ul' sig'ficare opiom v'
am z fl'am. q tu^c^ ee eade o'o sil' v'a z fl'a.
z i'd dit. s^z b' q dyamet^z^ est ee q sut opio'es
. i. q^m^ ad q'm re opiata est ide. f. m'l'r. z sic
est eide. f. m'l'r opio. sup'. u'a z fl'a. s^z q a'd
erit ee v'm aliq^z^ s'm rom. i. q^m^ ad ro'm dista
ncia erit d^r^ ee rei no est idem. q. d. q de
eode dyamet^o^ m'l'i no de eode fo'l'i. z s' ro'm
p't ee opio v'a z fl'a. Dubitaiz forte
a's q'uo de eade re m'l'i no de eade re fo'l'r

et s rōm p̄t eē opio va et f'la. et quid idē enū'le nō
q' eē vm et f'lm. Ideo q' sicut opiat' dyametrū
eē ꝯmēsurabile coste. opiat' f'lm. q' aut opiat' ip'
īꝯmēsu'le opiat' vm. idem est g° dyamet' m'lr
de quo h' hz opiōm vam ille uō f'lam. Sz nō
est idem dyamet' for'lr et s rōm. n' s relacōm
f'lam hns opiōm vam ꝯsid'at dyametrm s eē in
ꝯmēsuratū et rest' dyametri ī tale eē. hns uō
f'lam ꝯsid'at ipm s eē ꝯmēsuratū et rest' ipm
ī tale eē. idem est g° dyamet' m'lr de quo p̄t
eē opio va et f'la. Sz nō est idē for'lr. ul' n' est idē
s ꝯsid'acōm. ul' nō est idē s relacōm f'lam ꝯm
sumcō et īꝯmēsuratō sūt diu'se pfectiones ul'
diu'se for'e vn̄ nō est idē for'lr dyamet' acceptus
ut ꝯmēsurat' et ut īꝯmēsurat' nec est eodem
m° ꝯsid'at' dyamet' sic et sic. Tell's n' est dyame
t' eodē m° relat' n' est idē s relacōm. si refera
t' ī eē ꝯmēsuratū et ī eē īꝯmēsuratū. ꝙre si
opia'le dicat rē opiatā de eodē opia'li. i. de
eadē re opiata' m'lr p̄t eē opio va et f'la. Sz
de eadē re opiatā for'lr ul' de eadē re opiatā
s ꝯsid'acōm et de eadē re s relacōm nō erit sil'
va et f'la. opio. sic g° d'm est de opia'li p' opia
bile ītelligim' rem opiatā. Sz si p opia'le in
telligim' ipm enūcia'le siu ipam ꝯpōm p qm̄
ꝯferim' opiōm nr̄am qr nō est eadē ꝯpō n' idē
enūcia'le q' d' dyametrm eē ꝯmēsu'le et q' d' ipm eē
īꝯmēsu'le de eodē enūcia'li nō erit sil'. opio va
et f'la. Eadem eē d'. Sc' aut scia. p id q' di
x'at de opione va et f'la. soluit q'ōm de scia et o
pioē f'lam sic de eodē m'lr p̄t eē opio va et
f'la nō aut de eodē s ꝯsid'acōm. ita de eodem
m'lr p̄t eē scia et opio. nō aut de eodē s ꝯsi
d'acōm. ut si q's ꝯsid'at hoiez eē vē al' et q' in
po'le sit alit' se hr̄e potest hr̄e sciam. Si q's uē
ꝯsid'at q' hō nō sit uē. i. ex necc'te al' et q' p̄t
h' alit' se hr̄e potest de h' hr̄e opiōm. de eo
dem g° hoīe alit' et alit' ꝯsid'ato potest eē scia
et opio. h' est g° q' d'. Sc' aut scia et opio est eadē. Sc'
eadē. s. m'lr nō eidem s ꝯsid'acōm. et s'bd' q' h'
eī qdē. i. scia est sic alis. q' nō est ꝯtīgē nō eē
al'. Sz illa. i. opio eiuecūq' est ꝯtīgē nō eē al'.
Sz illa. i. opio eiuecūq' est ꝯtīgē q'si dicet q' scia
encia de aliq' q' sit al' est q' nō ꝯtigat nō esse
al'. illa aut opio de aliquo q' sit al' est eiuecū
q' ul' est eiue est ꝯtīgē. alit' se hr̄e et s'bdit ut
si h' eiuidē. i. si scia sit q' vē hois. i. q' sit de hoīe
q' vē sit al' et q' nō ꝯtigat alit' se hr̄e. illa uō

.i. opio hois q'dē sit nō aūt vē hois. i. nō sit
hois q' sit vē al'. i. de necc'te al'. q' nō ꝯtīgat
alit' se hr̄e et s'bdit idē. n. est q' hō. i. de eodē
hoīe m'lr est scia et opio h' aut. i. idē hō m
lr' est sicut nō idē s ꝯsid'acōm. p'ut de ipō
hz eē scia et opio. Dubitaz forte ali'.
ut'm de eodē m'lr possit eē scia et opio. Ideo
q' ī mathe'cis eiue m'pl'e sūt scita et cū sunt
ceilissa īp° gradu cītudis ut mult' ꝗs sup'
fim me'te p̄t ꝯtīgē q' idē sic sit scitū et opia
tū ut decīa'lo q' hr̄t tres p̄t q's hr̄e sciām. si
assenciat huic vitati eo ꝙnoueit eām et p'
q's hr̄e opiōm. si assenciat huic vitati p'p'
aucto'ez euclidis. et h' d' euclides ul' p'p' ad
a° ꝯbabile sig'm hns. n. h' m° ꝯg'tōm de eām
nō hr̄et sciām. Sz opiōm f'lam q' d' euclides
possz eē f'lm. et ꝯbabile sig'm possz defice'. g°
sic sciēs ē angulū q' hz tres et h' d' euclides
ul' q' de hoc hz aliq' ꝯba'le sig'm nō hz de hoc
sciām et nescit h' q' nō possit alit' se hr̄e reli
q'e g° q' de hoc habeat opiōm. de eodē g° m
lr' potest eē scia et opio nō tn̄ de eodē s ꝯsid'
acō qr nō est idē s ꝯsid'acōm referre ad m
ꝯse eām et ad ꝯbabile sig'm ul' nō est idem
s ꝯsid'acōm ꝯsid'are. ad ut nō ꝯtīgit alit' se
hr̄e et ꝯsid'are ī' ut q' al' se hr̄e. Videtur
forte dubitaz ali'. ut'm si idē sit scitū et opia
tū idem eēt scia et opio. Ideo q' si idē peni
tus et p oēm m°m eēt scitū et opiatū idē eēt
scia et opio. f'lam idē penit' et p oēm modū
nō possz eē scitū et opiatū n' de ipō eodem
s eādē ꝯsid'acōes scia et opio aggen'ant. ex
posito nō differet scia ab opioe. possz sicut
oīo eādē ꝯsid'acōnes agen'arēt. ut'ꝗ ī mo
qr h'itus differūt p actus et act' p oba. de eo
dem obo for'lr nō possūt diu'si h'itus. Si g°
de eodē s eādē ꝯsid'acōm nō possūt eē diu'se
sciē multo m' de eodē s eādē ꝯsid'acōm
nō potest eē scia et opio. Si g° idē penitus et
s eādē ꝯsid'acōm. sup' tn̄ eēt scitū et opiatū
idem eēt scia et opio. nō tn̄ oz q' plus differāt
scia et opio ꝗ' scitū et opiatū f'lam scia et opio
ꝯut scia d' h'itū aggen'atū ex ꝯoibz necc'is
et ꝯut opio d' h'itū agen'atū ex ꝯbabilibz
sūt duo h'itus nō solū s rōm ul' s ꝯsid'acō
Sz ī reali differentes. scitū tn̄ et opiatū nō oz
q' reali' differāt de eodē. n. dyametro realit'
alit' et alit' ꝯsid'ato possz q's hr̄e sciām et opio.

Deinde cum dicit: Quomodo autem, ostendit quod de eodem possit esse scientia et opinio quantum ad scientem et opinantem, et quod duo fuerunt, quae probavit. Ostendit quod in eodem non potest esse simul de eodem scientia et opinio. Secundo ibi: In alio quidem. Dicit ergo quod manifestum est ex his quod non contingit super eodem hominem simul opinari et scire idem; haberet enim utrumque tunc idem homo, opinionem eiusdem aliter se habendi et non aliter se habendi, quod non contingit. Dubitabit forte aliquis utrum idem homo possit idem simul scire et opinari, et videtur quod sic. Quia scientia aggeneratur per rationes necessarias, opinio per probabiles. Si ergo aliquis habeat de aliquo opinionem per rationes probabiles, si postea de illo acquirat scientiam per rationes necessarias, non oportet quod obliviscatur illas rationes probabiles. Simul ergo de eodem habebit rationes necessarias et probabiles, ergo simul scientiam et opinionem. Intelligendum est plus requiri ad posse habere simul opinionem, id est extimationem esse idem aliter se habendi, id est aliter se habere et non aliter se habere, quae duo sibi invicem adversantur et simul esse vera non contingit. Et ideo quod idem simul de eodem non potest simul scientiam et opinionem. Potest enim simul de eodem habere rationes necessarias et probabiles, sed rationes probabiles sine necessariis faciunt opinionem; cum necessariis autem non fidem nec opinionem, non enim aliquam credulitatem faciunt, sicut quando habet rationes necessarias demonstrationis quod habet tres, sed cum habet aliquod signum probabile, ita firmiter credit per rationem necessariam quod per signum probabile nullam fidem nec aliquam credulitatem ulteriorem de illo faceret. Habens ergo rationem necessariam quod non potest aliter se habere nullam opinionem de illo habere potest per aliquod signum probabile, per quod extimet quod possit aliter se habere. Deinde cum dicit: In alio quidem, ostendit quod in alio contingit, resumens quod in eodem esse non possit aliter, nam alius homo potest de eodem habere scientiam et opinionem, sed non idem homo. Ideo autem in alio quidem, nam utrumque, id est tam scientiam quam opinionem, contingit esse eiusdem, sicut dictum est, id est contingit esse eiusdem in alio. Sed in eodem non sic est habere, non enim scilicet idem homo opinionem simul ut quod homo esset quod vere est animal, id est extimationem, et esse vere animal. Hoc enim erat non contingere esse non animal, non contingere aliter se habere. Et super idem habebit opinionem quod non vere animal, id est quod homo non sit vere animal, hoc enim est sic contingere, scilicet aliter se habere. Cum ergo ista duo stare non possunt simul, quod aliquis credat de aliquo quod sit vere animal et quod non sit vere animal, quod non possit aliter se habere et quod possit aliter se habere, unde et idem de eodem non potest habere scientiam et opinionem, sed alius et alius potest. Dubitabit forte aliquis utrum de quocumque est scientia possit esse opinio et econverso. Et dicendum quod de quocumque est scientia quod non est per se notum, quia si esset per se notum de eo non esset scientia sed intellectus. Quod quidem autem non est per se notum potest apud aliquem esse dubium. De quocumque ergo est scientia et scitur per rationes necessarias, potest apud aliquem esse dubium et cognosci per rationes probabiles. De eodem ergo non est intellectus et opinio, sed de quocumque est scientia potest esse opinio. Non tamen convertitur, quod de quocumque fit opinio quod de illo possit esse scientia, sicut particularium non est scientia nisi diffinitio, potest tamen de eis esse opinio. Non ergo de quocumque sit opinio potest esse scientia, tamen de quocumque est opinio potest de eo esse scientia aliquomodo, vel in se vel in suo universali, ut in eo invenitur ad necessitatem, ut si est opinio de particularibus de eis erit scientia in universali, et si est opinio de eis quae contingunt aliter se habere de eis erit scientia prout in eis reperitur aliquid quod non contingit aliter se habere. De ipsis enim contingentibus possunt fieri immutabiles rationes, unde VII Physicorum, quae est de corpore mobili, de ipso corpore mobili formantur immutabiles rationes. Et de casu et fortuna potest esse scientia prout in eis reperitur aliquid necessitatis, non tamen talia esse in eis per accidens non est per accidens, sed necessitatem. Alterius forte dubitaret aliquis utrum opinans possit se credere scire et sciens credere se opinari. Et dicendum quod esse opinionem deceptionem eadem non est inconveniens. Multi enim opinantur et tamen habent non nisi medium probabile quod potest aliter se habere, et tamen decipiuntur credentes se habere necessitatem medii quod non possit aliter se habere, unde tales non habent scientiam, credunt tamen se habere scientiam. Sed esse scientiam eadem deceptionem est impossibile. Potest enim contingere quod nesciens credat se scire, sed quod sciens credat se nescire et decipiatur vel credat se opinari est impossibile, quoniam non est sciens nisi sciat resolvere usque ad per se nota. Hic autem sciens statim videt quod impossibile est aliter se habere; sic autem se habens non est possibile quod opinetur. Advertendum tamen quod habens medium probabile, si credat habere necessitatem sed decipiatur, non habet scientiam sed opinionem materialiter, sed non formaliter, quia non opinatur ut opinans se opinari, sed ut deceptus, aut ut estimans se scire. Deinde cum dicit: Reliqua autem, comparat scientiam ad alios habitus cognitivos. Et quod dicit quod prius comparat scientiam ad alios habitus cognitivos, secundo specialiter determinat de solertia, quae speciali modo respicit inventionem medii, ibi: Solertia quidem. Dicit autem quod reliqua autem, id est reliquos habitus cognitivos, quomodo oportet distribuere, id est distinguere inter intellectum et scientiam et artem et prudentiam et sapientiam, supra non spectat omnia ista distinguere ad praesentem speculationem, sed ad libro Ethicorum reservatur. Quod si quidem sunt perfectae magis, illa autem sunt magis etiam considerationis cui dicitur quod aliquorum istorum distinguere

et investigare spectat ad philosophiam, id est ad naturalem philo-
sophiam. alia vero considerare spectat ad ethicam, id est ad
moralem scientiam. ¶ Glosa. autem quod premissa opi-
nione loquendo de habitibus vel primo dicendum est intellectum et intellectum
est, id est intellectus contemplativus principiorum ad que non est ra-
tionem, id est habet contrario conclusionum que contrarius se
habet quod vel sunt practice vel speculative. si sunt
practice hoc est dupliciter quod vel sunt agibilia et sic est
prudentia que est recta ratio agibilium vel sunt facti-
bilia et sic est ars que est recta ratio factibilium.
Si autem sunt speculative vel est per causas altissimas
et tunc est sapientia vel per causas non altissimas et tunc est
scientia. recta ergo ratio dividitur in quatuor, in scientiam, sapientiam,
prudentiam et artem. artifices id est manuales licet non
arguant sillogistice, tamen faciunt scilicet primo conclusionis
concludunt id est in mente sua, sic debet sic facere vel
quia sic viderunt priores artifices facere vel quia
ductu rationis docentur ut sic agant. cum ergo philosophus
distinxit reliquos habitus, rationem et intellectum quem postea
nominavit scientiam et artem etc. nominavit dictum dividere
in. ¶ Glosa. in quo ratio et intellectus possunt dici potencia
animae. et sic de eis considerare spectat ad physicum vel
possunt dici habitus. secundum quod ratio ut dictum est dividitur
in quatuor habitus et sic spectat ad librum ethicorum. nam in
vi. ethicorum seriose de omnibus huiusmodi conditionibus habitibus. qua-
liter autem partes se intromittere ethice de talibus non
est presentis speculationis vel possumus dicere quod
philosophus per rationem intelligit potentiam intellectivam de qua
determinare spectat ad physicum ut ad librum de
anima, per intellectum et scientiam etc. intelligit virtutes habitus
contemplativos de quibus determinatur in vi. ethicorum. ¶ Deinde
cum dicit solertia quidem. declarat de solertia etc.
quod ea facit. quia primo aut quid est solertia. secundo consider-
rat declarat per exemplum, tertio reducit solertiam
ad ordinem sillogisticum ibi ut si quis. tertia ibi
splendidum esse. dicit ergo quod solertia quidem est quedam
subtilitas medii, id est quedam facilis coniectura medii
ut habet aliquis in insensibili tempore non prescripto id est non habito tempore
pre ad percipiendum et ad deliberandum tunc id est dicit quis sol-
ers qui cito statim et cito subito videt causam et medium quo-
ad sic. ¶ Deinde cum dicit ut si quis. quod dixerat de-
clarat per exemplum et post in exemplo dicit ut si quis videt quod luna
splendorem habet conversa ad solem id est ex ea parte qua habet vel
solem statim intellexit propter quid sit hoc quia propter id quod illustra-
tur a sole. quia id est videmus quod luna semper habet splendorem
in illa parte que est versus solem. et non tamen debet intelligi
quod habet lumen a sole posuit etc. dicit autem super si quis
videt disputantem id est altercantem cum paupere cum divite

convenit quem accomodatum est id est statim coniecturatur est quod
ille dives ad accomodavit illi pauperi posuit
autem statim etc. dicit autem super si quis videns duos inimicos et super
inimicos factos amicos statim super convenit propter quid
hoc sit ut propter id quod sit amicus eidem vel inimicus
eidem quasi id est duos inimicos fieri amicos vel quia ami-
citie uni et eidem vel quia inimicitie uni et eidem ut
considerat illum et sic quod omnes id est causas mediales videns
convenit et ultimas id est solertia quia statim videt medium et cognos-
cit causas mediales per quas cognoscit causas ultimas ad quas stat
ultimo resolvendo vel ultima causa non est cause propter quid. tunc ergo est
quis intuitive solers cum cognoscit causas mediales et scit
eas resolvere in ultimas. ¶ Tertio cum dicit splendidum
esse. reducit solertiam ad ordinem sillogisticum dicens si
splendidum esse ad solem id est habere splendorem versus solem
vel in ea parte qua respicit solem in quo a id est maior ex-
tremitas lucere a sole id est habere lumen a sole b id est me-
dius terminus luna c id est minor extremitas. et sic dicit quod in-
est quod lune b quod est lucere a sole significatum per b. et hoc
lucere a sole hoc est minor luna habet lucere a sole ipsi
c b id est ipsi habenti lucere a sole a id est in esse quod id
est quod esse splendidum ad hoc id est versus solem a quo est hic sple-
dor hoc est maior videlicet quod huius splendorem a so-
le splendet ex ea parte que est versus solem inesse ipsi
c id est ipsi lune a scilicet inesse id est splendere id est versus
solem per b id est per habere lumen a sole. forma ergo sic sillogismi
Omne quod habet lumen a sole splendet versus solem. luna
habet lumen a sole ergo splendet versus solem. et in hoc
terminatur sententia primi libri.

a Ad pleniorem intelligentiam autem totius
primi libri dicimus quod totus primus liber
excepto prohemio habet quatuor partes principales
et viginti capitula. nam demonstratio quedam facit ad
scire non tamen quelibet facit ad potissime scire. unde
de demonstratione prius quis certare vel ut facit ad
scire loquendo de scire absolute vel ut facit ad scire
potissime prout unum scire est potius quam alterum. quatuor
ergo sunt partes principales in primo libro post prohemium.
nam in prima parte ostendit quid est scire et ex quibus et ex
qualibus sit scire. in secunda parte agitur ex quibus et qualibus
non sit scire. in tertia parte per comparationem facit de
principiis propriis et communibus et comparat hec principia ad ipsas
artes. in quarta parte agitur de scire potissimo
vel agitur de scire comparative per quod potius contingit
scire. prima pars primi incipit ibi. Si ergo est demon-
strativa scientia etc. secunda pars primi incipit ibi
Dico autem primum in unoquoque genere. tertia ibi. Sed differt
quia et propter quid. prima pars primi habet quatuor capitula.

flam i p° ca diffinit scire · et ostendit scire ad
demonstracionem · in secundo c° ostendit ex quibus contingit scire
ex prioribus et notioribus et veris et immediatis · in
tercio c° remouet quosdam errores circa scire quorum
quidam errabat dicentes quod non contingit scire · quidam
uero ponentes omnia esse scita per demonstracionem
in quarto autem c° diffiniuit scire et declara
uit ex quibus contingit scire ex prioribus et notioribus
et remouit errores circa scire · ideo declarat qua
lia sunt illa ex quibus contingit scire · scilicet non suffi
cit scire ex quibus contingit scire · ex prioribus et noto
ribus nisi sciatur qualia debent esse illa priora et noto
ra · quod debent esse de omni per se et secundum quod ipsum · et ulterius
de quibus omnibus agitur in quarto c° · in quinto autem c°
remouet errores aliquorum circa ipsum universale · uel circa ea
que dicta erant de secundum quod ipsum · sed de uni
sa autem pars primi libri in qua agitur ex quibus et quibus non
contingit scire diuiditur in tres · in prima que ponitur in p° c° agitur quod
non contingit scire ex hiis que aliter possunt se habere
in secundo quod non contingit scire ex hiis que sunt per accidens in
tercio quod non contingit scire ex communibus in quarto quod non contingit sci
re ex corruptibilibus et ex hiis que non sunt semper in
quinto quod non contingit scire ex quibus · Tercia pars principalis in
qua agitur de principiis habet quatuor ca · in p° ca di
stinguit ipsa principia in communia et propria · et quod que sunt
principia communia et que propria · in secundo autem comparat artes et sci
encias ad subiectum · et passionem · et ad ipsa principia communia
in tercio comparat artes ad principia propria · in quarto circa artes
doctrinales mouet questiones quasdam · Quarta autem
pars in qua agitur de scire potissime uel in qua agitur
de scire comparatiue ut eligatur quod sit scire po
tissime habet sex ca · in p° ca determinatur
de demonstracione propter quid et quia · ut eligatur que de
monstracionum propter quid et quia magis facit potissime sci
re · in secundo c° comparat primam figuram ad figuras alias
ut eligatur que figurarum prima · que magis facit
potissime scire quam figure alie · in tercio agitur de
sillogismo ignorancie ne deficiamus a potissime sci
re · in quarto de statu in predicatis ne credamus quod
sit in infinitum potissime scire · in quinto comparatur demonstra
cio universalis ad particularem · affirmatiua ad nega
tiuam ostensiua ad eam que est ad impossibile ut ostendatur
per quam contingat pocius scire · In sexto et ultimo compar
atur unum scire ad aliud scire et comparat scire ad ali
os habitus cognitiuos ut ostendatur quod scire sit pocius uel quod
scire sit pocius uel non pocius quam alii habitus cogniti
ui · Sunt igitur in toto viginti capitula · secundum ea
incipit ibi · Scire autem est scire ut possumus · Secundum ibi ·
in quibusdam igitur propter quid · Tercium ibi · quoniam autem impossibile
est aliter se habere · Quartum ibi · quoniam autem non latet ·
Sextum ibi · Si igitur est demonstratiua scientia · et ibi termi
natur pars prima principalis · et incipit secunda · Septimum ibi ·
accidencium autem non per se · Octauum ibi · non
igitur ex alio genere · nonum ibi · manifestum est autem quod si sint
propositiones · decimum ibi · quoniam autem est manifestum · undeci
mum ibi · dico autem principia in unoquoque genere · et ibi ter
minatur secunda pars principalis · et incipit tercia · xii.
ibi · Si autem proposicio · xiii. ibi · Si autem interrogacio
sillogistica · xiiii. ibi · quoniam autem geometrice interroga
ciones · xv. ibi · Sed differt quia et propter quid · et ibi termi
natur tercia pars principalis · incipit quarta · xvi. ibi ·
figurarum autem magis · xvii. ibi · ignorancia autem ·
xviii. ibi · est autem omnis sillogismus · xix. ibi · cum sit de
monstracio alia quidem · xx. et ultimum ibi · scientia autem
certior · possunt autem qui uellent adhuc ista capitula
diuidere in minora capitula sed de hiis non est nobis cure
talia enim prudentis lectoris iudicio relinquntur

Explicit liber primus: Incipit secundus:

Questiones autem sunt equa
les numero et cetera · hic liber secundus videtur
differre a primo · quia in primo agitur ex quibus
et quibus est demonstracio · et ex quibus
et quibus non est · et comparantur ibi demonstraciones ad inuicem ·
Docemur igitur in primo qualiter fiat demonstracio uel quid
est docemur de factione et de generacione demonstracionis
sed ut dicit in primo priorum in illo c° quoniam autem predicamenta in
medio non solum oportet generacionem sillogismorum considerare sed habere
potenciam faciendi sillogismos sic et in proposito dicemus quod non
sufficit scire qualiter demonstracio generetur et qualiter fiat
sed oportet nos habere potenciam faciendi demonstracionem · hoc autem potest
conferri nobis cum docemur inuenire principia et inuenire
medium ad demonstrandum · In primo igitur libro determinauit
auctor de generacione demonstracionis videlicet qualiter demo
stracio fiat et qualiter demonstraciones facte comparentur ad in
uicem · In hoc autem secundo agit de inuencione me
dii · medium autem in demonstracione potest dici omne illud per quod
concluditur aliquid · medium igitur in demonstracione et est medium
et est principium · et causa · medium quidem est · quia est id per
quod deuenimus in cognicionem conclusionis · principium autem et causa est
quia est causa inferendi uel causandi conclusionem · secundum hoc
igitur possumus distinguere duplex principium uel dicere medium
in demonstracione · unum eorum quod non ingreditur demonstra
cionem nisi secundum uirtutem et tale medium siue tale principium est dignitas ·
aliud quod ingreditur secundum substanciam · et tale principium siue tale medium
est diffinicio · Nam in demonstracione potissima semper medium est

dictio aliquid formam in termino habere, id est dicto primo. omni
ni est medius in demonstratione, dignitas quoque tamquam principium commune
et dictio tamquam principium proprium sunt illa per que tamquam per quedam
media devenimus in cognitionem conclusionum. volens igitur
philosophus facere nos idoneos ad posse faciliter demonstra
re instruit nos in libro isto et de dictione tamquam de principio
proprio et de dignitatibus tamquam de principiis communibus. totus igitur iste
secundus liber dividitur in partes duas. in primo agitur de
quod quid est, secundum de dictione vel de principio proprio. secundo agitur
de dignitatibus id est de principiis communibus ibi: De principiis autem quomodo
fiunt cognita. In tota prima intendit talem rationem: de
quocunque sunt omnes questiones et omnes dubitationes et
a quocunque dependent omnia scibilia et omnis scientia de
illo videndum est qualiter et ipsum scilicet demonstratio sed
quod quid est est huiusmodi igitur etc. Duo igitur facit in prima parte
quia primo declarat quod omnes questiones et omnes dubita
tiones sunt de quod quid est, et omnia scibilia et omnis scientia de
pendet a quod quid est. secundo ex hoc investigat et determi
nat qualiter demonstratio se habeat ad quod quid est ibi: Utrum
vero autem et quod quid est demonstretur. In prima parte intendit
talem rationem: questiones sunt equales scibilibus sed
omnes questiones sunt de quod quid est, igitur tota scientia de
pendet a quod quid est. tunc igitur ulterius arguitur sic: quod
cum demonstratio sit syllogismus faciens scire, si tota
scientia dependet a quod quid est, videndum est investigare
qualiter demonstratio se habeat ad quod quid est. tria igitur
facit in prima parte. et primo proponit hanc veritatem
videlicet quod questiones scibilibus sunt equales. secundo enumerat questiones
et exsequitur de eis et reducit omnes questiones ad quod quid est.
tertio epilogat et determinatam facit ibi: Que
rimus autem quatuor. tertia ibi: Quod quidem igitur omnia. Dicit
igitur quod questiones autem sunt equales numero hiis quecunque
vere scimus id est questiones sunt equales scibilibus.

q° Dubitaret forte aliquis utrum omnia scibilia sint
questiones. Dicendum quod quod est dubitabile aptum est questio.
omne autem vere scibile est dubitabile. nam scientia differt ab
intellectu, quia intellectus est habitus principiorum que sunt per se
nota et in que non cadit dubitatio. sed sunt tamquam ianue
in domo quam nullus ignorat. sed scientia est
habitus conclusionum. Quoniam ergo quodlibet ipsorum est per se notum
quia si essent per se note ad eas non esset ratio, et per consequens
non essent conclusiones. distinguendo igitur intelligibile a scibili
dicemus quod nullum intelligibile est questio. sed quodlibet tale est
per se notum. quodlibet autem scibile est questio quia quodlibet scibile est
dubitabile cum non sit per se notum. quodlibet autem dubi
tabile est questio. igitur et quodlibet scibile est questio. Ulterius forte

q° dubitaret aliquis utrum omnis questio sit quoddam scibile et videtur quod non
quia dubitamus et querimus non solum de scibilibus
et necessariis sed de opinabilibus et contingentibus aliter se habere.
Rursus non solum dubitamus de hiis que contingunt
et per causam que sunt vere scibilia sed de hiis que
contingunt per signa que licet non sunt opinabilia non
igitur omne quod est questio est vere scibile. Amplius non solum du
bitamus de hiis que sunt per se que sunt vere scibilia
sed de hiis que sunt per accidens. Dicendum quod scibile potest ac
cipi tripliciter quantum ad presens spectat. videlicet proprie, large
et magis large. proprie autem sunt scibilia quecunque sic sunt
conclusa quod sunt necessaria et per se, habitus enim conclusionum ne
cessariarum et per se dicitur proprie scientia. secundo modo potest accipi scibile
large pro omni habitu conclusionum vel pro cognitione cuiuscunque
non per se noti ut dicatur intellectus cognitio rerum per se
notarum, dicatur autem scientia cognitio quarumcunque rerum non
per se notarum. sive illa sint per se sive per accidens sive
sint necessaria sive possint aliter se habere. sive cogni
tio illa habeatur per signum sive per causam. tertio modo potest ac
cipi scientia magis large pro cognitione cuiuslibet rei sive
sit per se nota sive non sed de hoc tertio modo non est ad
presens. accipiendo igitur scientiam secundo modo ut solum excludit
cognitionem per se notorum tunc certum est quod solum hic scibile
est dubitabile et omne dubitabile est hic scibile. quia quod
non est per se notum non est dubitabile et econverso. sic
igitur exponemus literam philosophi ita quod li vere scimus
non excludat nisi cognitionem per se notorum ut sit
sensus: questiones sunt equales numero hiis quecunque vere
scimus, id est hiis quecunque non sunt per se nota. sed
si accipiatur scientia proprie tunc possumus dicere quod intendit
quod questiones sunt equales numero hiis que vere scimus
quia ut accipiantur questiones non ubicunque sed in rebus que
sunt per se, ut sit sensus quod questiones in rebus que
sunt per se de quibus spectat ad demonstratorem determi
nare sunt equales numero hiis que vere scimus. nam omnia
que sunt per se quedam sunt intellecta et ista sunt per se
nota et non sunt dubitabilia, quedam autem sunt
vere scita et omnia ista quia non sunt per se nota sunt
dubitabilia. In rebus igitur que sunt per se et solum
in talibus intendit demonstrator questiones sunt equales
numero hiis quecunque vere scimus. in talibus enim quot sunt
scibilia tot sunt dubitabilia et econverso. et tamen potest solvi
ad instantiam formatam conclusiones que sunt per accidens et que
contingunt aliter se habere et que solum per signum habent concludi
non sunt per se in hiis igitur que sunt per se non habet du
bitationem philosophus. potest autem et aliter solvi quia et [illegible]
[illegible] ad perfectum habet reduci per accidens igitur debet re
duci ad per se quod est per signum ad quod est per causam et quod potest
aliter se habere ad quod non potest aliter se habere. conclusiones
igitur per accidens et per signa et que possunt aliter se habere

dependens a uero scibili que sunt per se et per causam
ad que non possunt aliter se habere. omnis ergo que est ex
dam scibile uel est reducibile ad scibile. per tamen solo me
lior est. q° Vtrum forte dubitaret aliquis quare philosophus
incepit hunc suum librum a scientia et a scibilibus //
Dico quod cum instrumentum habet cognosci et diffiniri per
suum finem. cognito enim fine instrumenti statim scimus
quale debeat esse ipsum instrumentum et quale esse instrumentum
debeamus nos habere ut cognito fine serre quod
est secare dura statim scimus qualis debeat esse
serra quod debet esse ferrea et dentata et statim
scimus quod debeamus nos habere esse serram quod non
eodem modo scindit serra et gladius quod dentatur
et non dentatum non eodem modo scindunt. Sic cogni
to scire quod est finis demonstrationis ex hoc possumus
scire qualis debeat esse demonstratio et qualem nos de
beamus habere ad demonstrationem. cognito enim quod totum nostrum
scire dependet a cognitione medii sicut quod idem est a cog
nitione cause que est. statim agitur quod non possumus plene
determinare de demonstratione que est organum ordina
tum ad generandum scientiam nisi cognoscamus eam ad quid
est. Volens ergo philosophus comparare demonstrationem ad quid
quod est. incepit hunc suum librum a scibili uel a scientia.
ostendens quod omnia scibilia dependent a quid quod est et
quod sic est necessarium quod demonstratio faciat sci
re nisi cognoscamus eam ad quid quod est. q° Vtrum forte du
bitaret aliquis quare hunc librum non incepit tantum a sci
re uel a scibilibus. sed incepit ipsum a cognitionibus //
Dico quod quod est cognitio motus admirationis. quod nisi quis
admiratur uel admiratur desiderat scire ideo dicit
quod quod incepit a cognitionibus hunc librum ut primum
excitat nos ad desiderium sciendi. possumus etiam aliter
respondere et melius quod in hoc libro agitur de inventione
medii. quod autem venatur medium et vult ipsum invenire
non dum scit. sed dubitat et querit viam quomodo deve
niat in scientiam. demonstratio ergo incipit a dubitatione et
terminatur ad scientiam. demonstratio ergo est media inter
dubitationem et scientiam. prius ergo dubitamus et querimus
medium. inventio autem medio ordinamus ipsum in demonstrationem
per quam generatur in nobis scientia. dubitatio ergo est motus
ad quem motus mediante demonstratione tamquam medio
organo aptum natum est finiri et terminari ad
scientiam. dubitatio ergo precedit scientiam. est ergo intentio
philosophi quod in hiis que sunt per se. dicitur dubitat uolo
scire. similiter in talibus que sunt per se cognitiones sunt cau
ses nostro scire et dubitatio. ergo si vult scire oportet quod
sciat per demonstrationem. cum ergo omnis dubitatio et omnis scientia
dependeant a cognitione medii. et cognitione quod quid est.
nullus potest motum sue dubitationis finire per de
monstrationem et pervenire ad scientiam nisi sciat qualiter de
monstratio se habeat ad quid quod est. bene ergo philosophus hunc suum
librum incepit a cognitionibus et a scibilibus ut ostendat quod
tam cognitiones quam scibilia dependent a quid quod est. et
ut ex hoc ulterius habeat quod oportet demonstrationem comparare ad
quid quod est. cum omnis cognitiones eius demonstratio determinat
et omnis scientia quam demonstratio generat dependet a quid quod
est. prius autem incepit a cognitionibus quam a scibilibus quod in
inveniendo medium de quo agitur in hoc libro prius dubita
mus et postea scimus. utile est ergo esse et dubitare sed
utilius est scire. tota tamen utilitas tamen dubitationis est
scire a quid quod est dependet ideo quod demonstratio ad quid quod
est comparanda est. q° Vtrum autem quod diximus quod du
bitare est utile dubitaret forte aliquis utrum de si
gulis sit utile dubitare. Dico quod hec dubitatio
non potest esse de eis de quibus non possumus dubitare
ut si quis quereret utrum esset utile dubitare de prin
cipiis ipso facto quod esse nulla. quod in principiis est per se
et propter de talibus dubitare de hiis in que sunt
sufficienter comprehendimus ad sensum non possumus du
bitare nisi careremus aliquo sensu uel in de quo
dubitaremus numquam fuissemus in sensu ut si quis dubi
taret nivem esse albam uel careret visu uel numquam
quod vidisset nivem. loquendo ergo de hiis de quibus pos
sumus dubitare dicemus quod dubitare idem est
quod incertum esse. Sicut ergo duplex est certitudo ita duplex
potest esse dubitatio est enim certitudo ut communiter distinguitur quedam
adhesionis ut cum quis ita firmiter credit et ita
firmiter adheret quod nullo modo dubitat quin sic
sit. alia est certitudo speculationis cum quis ita clare
videt et speculatur aliquid quod certum est. sic esse. cum ergo queri
tur utrum sit utile dubitare de singulis di
cit quod de dubitatione adhesionis de hac du
bitatione non loquitur philosophus. attamen quedam sunt quibus debemus
ita firmiter adherere quod non habet nobis de illis dubi
tare. cuiusmodi sunt ea que sunt fidei. Sed si loquimur de
dubitatione speculationis sic dubitamus non
habet omnimoda ignorantia. de hoc de quo du
bitat quod si omnimoda ignorantia haberet nulla
certitudo dubitaret sicut nisi rusticus dubitat utrum dyp
ameter sit assymeter coste. de quo habet omnimoda ig
norantia utilis ergo esset de re plena cognitione
habere non tamen est inutile dubitare. vel aliquam
cognitionem habere antequam scimus et antequam perveniamus
in scientiam utile est de illis dubitare. et de illis
aliquam cognitionem habere ut sic dubitando ad
miremur et admirando possumus in scientiam devenire

Deinde cu d. qrim aut. enumat hic qones ec q duo facit qr p enumat qones. So oms qo nes enumatas reducit ad q q est. ibi qrim q. ec p da facit. qr p enumat hic qones dicens qd ee qtuor. So qsde de hiis illaz. tcio epilogat eo determinata sa ibi cu qrib. n. ut. etia v que qde q. d. g qrim aut qtuor. i. qtuor st dubitabilia videlz qr est. pp q est. si est. i q est. Illo aut qr i de duo qrit ul est sip ul est q cpo. si est sipler de eo cu d qo. vna ut sit i hanc appllat. si est. a q sit. i hanc appllat q est. i alia est qo no de sipli n de re ut significat qd h se. sz de cposito qrit dz ad ee talia. i deli no potie i ee n dup qo v na ut h sit i illo i hanc appllat qr est. i. qr i est. ul qr est i illo alia qo cu pp q est. i. pp q sit i illo i tia cu sciml ad ee talia qrim pp q sit i illo i hanc appllat pp q est. qtuor g sut qones due sipliees. si est. i q est. i due cpo. qr est i pp q est. Illo i qr qo sip diffet a qde cpo. qr qo sipler qrit ee sipli. ut si qrem de hoie ul de qlz alio si est. h est qre sip de ee ei ut hret ee sz qo cpo no qrit ee sip. sz qrit ee ad siu ee l pte qrit. n. ut h sit h. ut ho sit albus ul ut luna eclipset. h no est qre sip. ut luna sit. sz ut luna sit tale q pacit eclipsim. Deinde cu d. cu qde ei. qse de eis qde ec q. d. f. qr p qse de qonibz cpoitas i pone tibz inuem que sut qones p h i a ad siu sim pte enmodi sut qr est i pp q est. So qse de qonibz siplicibz videlz de si est. i q est. ibi q dam aut a m. ec p. d. f. qr p qse de qde qr. so de pp q ibi cu aut d. d g. cu qde n. sup. qrim ut h an sit h ut ut an h pre i sit ta h illo. qrim ponetes inuim. i. facim qonem cpoita ut sup si qram ut sol deficiat aut no. qrim ipm qr. i. facim qonem cpoita qrim n. ut deficiat sole sol. sig aut h na inuen tes ei qr deficit pausam. i. cessat talis qo ul cessat talis mot dubdis i sodit qr i si i pir. i. an qonem statim sciem qr deficit sup sol. no qrem ut sup deficiat g cu qrim ut sol deficiat sig est q p hanc qonem volu m scire hanc vitate qr sol deficit qr si scire m sole defice. hoc no qrem i pp q h scim qr deficit pausam. i. desistim h qre. g talis qo dz vocari qr. Deinde cu d cu a determinat de qde pp q dicens cu aut scim qr. qrim ipm pp q. ut scientes qr deficit luna i qr mo eta sup. ad cent ul ad me. qrim i pp q deficit sup luna i pp q mo eta sup. ad me i sodit q hee qde g sic sup qreno ul sic tellige qri qr. f. sut qones cpoite. Deinde cu d. qda aut. qse de qonibz siplicibz ec q d. f. qr p qse de si est. so de q est. ibi cgscentes aut. d g q queda aut qrim a m. i. sip no p qonem cpoitam i ponete inuem. ut sup cu qram si est aut no est centhauru aut deus i sodit h aut si est. aut no est dico i. applo sip sz no sup applo sip sz no sup applo ee sip. si est al bus. aut no est albus. si n. qro ut centha urus sit. qro de ee centhauri sip. sz cu qri t ut sit albus ul no sit albus no est qo de ee ei sip sz de ee tali. Illo aut q forte pcedit tellit alicq figmeta sic yrcoceruus i chymera qda figmeta noiatur talia. n. hnt minimu de ee tales g qones si res est ul non est possut fi de no entibz sip ut de figmetis i possut tales qdes fi de habentibz maxie ee. ut de i corruptibz. io phs volens qtificare de qde si est. qtificauit de centauro i de deo q aut tal qo videlz si est possit fi de hiis. que hnt maxie mo ee. ut de hoie i de leone i de aliis corrupt que n sut figmeta n hnt maxie ee nulli dz ee dubiu. Deinde cu d. cgscentes aut. qse de q est. dicens cgscentes aut qr est. i. si est qrim q est ut sup scientes si deus est. si ho est. qrim q est deus aut q est ho. Dubitaz forte alis ut de figmetis possz fi h qo videlz q est. Ad q q est. vno mo est p cogtco alio m est qo. Ilam q est q dz pn est p cogtco nu significatu noim debent p supponi i hiis libz scia. ad talia n. no est io eo q sut ad placitu. qdes g de qbz h phs lo no sut qdes de q nois. qr talia no sut vere scita n sut vere cclusa. talia tan sz sut qdes de q rei. sz lz q nois sit entiu i no entiu qr ipa figmeta possut hre q no minis. tn q rei no est n entiu cgtco. n. q ad est lo de q rei. p supponit qonem si est. fig mentor aut tal qo ee n p fictive g phs i exemplo de qde si est. qtificauit de centauro qr q possu m tellige qd figmetu qr tal p ee i figmentor sz exemplo de qde q est n qtificauit n de entibus

ut de hyle et de deo. quia talis questio ut hic de eo de quo agitur non est eadem cum ea propter quid. possumus autem per deum intelligere celum vel ad litteram ipsum deum. Licet ipsi deo non competit diffiniri quia ei non competit finiri non habet finem neque terminum sed hoc non obstat quin de eo possit queri quid est. Nam sicut per questionem si est de eo quod non habet esse ita per questionem quid est de eo quod non habet diffinitionem. Nam ulterius questio presupponit id quod queritur. questio ergo si est quia querit de esse non presupponit rem esse sed per se designat. Sed tamen questio quid est loquendo de quid rei hoc presupponit rem esse. quia non potest esse nisi ens. non tamen presupponit id quod queritur per questionem si talis questio de non habentibus diffinitionem vel possumus dicere quod accipitur hic quid est large secundum quod modo de ipso deo respondemus ad quid. ut si queratur a nobis quid est deus. dicemus quod est id quo maius cogitari non potest. Deinde cum dicit *que eadem ergo*. epilogat esse determinata dicens quod eadem ergo querimus et que invenientes scimus hec et tot sunt. videlicet quatuor. duo simplicia et duo composita. dicit autem quod que querimus hec invenientes scimus quia questiones sunt equales numero scibilibus. de scibilibus enim primo dubitamus et tunc querimus postea illa eadem invenimus et tunc que querendo dubitamus inveniendo ea scimus. dicit etiam quod hec et tot sunt. quia ipse non solum docuit nos de questionibus que sunt numero sed etiam que sunt secundum esse quia omnis questio vel est de si est vel de quid est vel de quia est vel de propter quid est. Deinde cum dicit *querimus autem*. enumeratis questionibus reducit omnes has questiones ad questionem unam videlicet ad questionem de medio esse quod dicens. Nam cum sint quatuor questiones primo reducit has quatuor ad duas videlicet ad si est medium et ad quid est medium. secundo reducit has duas in unam. ibi. *ca. qde ei.* esse primum ea facit. quia primo facit quod dictum est. secundo quia mentionem fecit de esse in parte et esse simpliciter. exponit se quod appellat utrumque. tertio concludit conclusionem intentam videlicet omnem questionem esse duplicem. quia per omnem questionem queritur si est medium vel quid est medium. secunda ibi. *dico autem*. tertia ibi. *quia igitur*. dicit ergo quod querimus aut cum querimus quia est querimus ad questionem compositam aut si est simpliciter querimus ad questionem simplicem utrum sit medium ipsius aut non. et dicit quod hee due questiones quia est in compositis et si est in simplicibus non faciunt nisi unam questionem videlicet utrum sit medium vel si est medium et iterum quando cum autem cognoscentes sumus aut quia est. scilicet medium aut si est simpliciter medium aut in parte aut simpliciter. tunc querimus propter quid est. querimus ad questiones compositas aut quid est querimus ad simplices et tunc querimus quid sit medium. quare dicit quod hee due alie questiones videlicet propter quid est in compositis et quid est in simplicibus non faciunt nisi unam questionem videlicet quid sit medium. tunc ergo est supplenda id. quia si est quia est non faciunt nisi unam videlicet si est medium et si quid est et propter quid est non faciunt nisi unam aliam videlicet quid est medium. omnes hee quatuor questiones non sunt nisi due videlicet si est medium et quid est medium.

Glosa autem quod hic quod dicit cognoscentes aut aut quia est aut si est aut in parte aut simpliciter potest dici legi. primo ut referantur singula singulis ut in parte referatur ad quia est et simpliciter referatur ad si est. ut sit sensus cognoscentes aut quia est. quod idem est quod aut in parte aut cognoscentes si est quod idem est quod aut simpliciter tunc in parte querimus propter quid in simpliciter quid. quod sit aut in parte et quid simpliciter dicitur. vel potest aliter legi ut quod procedit accipiatur quia est et si est. Nam sicut cum dixit cognoscentes quia est querimus quid est et quia est diuisit si est tunc ergo cognoscens quia cum cognoscimus de aliquo quia est vel si est in vel in parte querimus ad questiones compositas vel simpliciter querimus ad simplices tunc hic secundo scimus si est medium et querimus utrum quod in simplicibus et propter quid in compositis ut sciamus quid sit id medium.

Dubitaret forte aliquis. quando si est et quia est querit si est medium et quid et propter quid querit quid est medium.

Quod quia si est et quia est non differunt nisi quia si est querit esse simpliciter ut si est luna aut homo. sed quia est querit esse in parte quia querit ad de aliquo. ut querit passionem de subiecto. vel quia quod quia predicatum non est. questio quia est querit utrum homo sit simpliciter. sed utrum sit risibilis vel utrum sit ad quid et sic differunt si est et quia est. quia quod una querit in simplicibus alia querit in compositis. Sic differunt quid est et propter quid est. quia quod querit quid est in simplicibus querit propter quid in compositis. hoc viso dicamus quod nulla questio de qua hic agitur querit de principiis vel de causis secundum se. sed querit de causatis vel de principiatis. Nam principia non sunt vestita. immo sunt intellectus questiones ergo que sunt equales numero hiis que sunt de scimus non sunt de principiis secundum se. vel si sunt de principiis hoc est in ordine secundum principiata. per se ergo querimus solum de causatis et de principiatis esse autem causarum sive illa causa preexistit. nisi simplicius sive nisi composito est ex suis causis dubitare ergo de aliquo causato an sit. est dubitare an habeat causam suam esse. excepto non suppositum tamen de simplici quod de composito quod est quod causatum. quia aliter non esset quod dubitacione cum esse causa non sit nisi excausatum. dubitare an causatum sit. est dubitare an sit causa et per consequens an sit medium. quia causa est medium ad inferendum suum causatum. ergo sive querimus quia est ut in compositis sive si est ut in simplicibus semper querimus si est causa et si est medium. Rursus cum scimus causatum habere causam tunc querimus quid sit illa causa. quia querendo in simplicibus quid sit id causatum et in compositis hoc querendo querimus propter quid sit tale causatum. Nam scire causam quedam simpliciter sit hoc est scire suam quiditatem per quam simpliciter

2

est sicut in topicis et ideo proponit quod hic intelligit. Hic est sciendum quod
sicut causa talis invenitur, ergo sicut si est in simplicibus et quid est
in compositis quaerit si est causa vel si est medium, ita quod quaestio quae est
in simplicibus et quod in topicis quaeruntur quia si illa causa et
quid sit ipsum medium. Omnis ergo quaestio est de medio vel de causa in ordine
ad causata, nam de causis et de principiis secundum se non possunt esse quaestiones
talia per se sunt per se nota et talia secundum se non sunt sensi-
bilia sed intelligibilia. Sed licet principia secundum quod huiusmodi sunt per
se nota, non tamen est per se notum quando causa coniunguntur
in principiis. Ideo omnis quaestio est de ipsis causis et de ipsis principiis
in ordine ad causata et ad principiata.

q°. Dubitaret
forte aliquis quando omnis quaestio est de causa in ordine ad causata vel
de principiis in ordine ad principiata sive de medio in ordine
ad conclusiones. Dicendum quod cum causa probatur per sua causata vel
cum quod aliquid demonstratur per aliqua principia vel per aliqua media quaere-
mus de illis principiis et de illo medio utrum possit demonstrari
vel non, quia si possunt demonstrari non erunt principia simpliciter
sed habent alia priora principia. Principia autem simpliciter sunt inde-
monstrabilia et talia quae sunt per se nota vel quasi
per se nota. De talibus ergo secundum se non est quaestio quia non sunt
dubitabilia, sed licet non sit quaestio de ipsis mediis
vel de ipsis principiis secundum se, quaestio tamen est de eis secundum ordinem
ad causata et ad principiata vel ut magis proprie loquamur omnis quaestio
est de ipsis principiis et de ipsis causis prout ad ea or-
dinantur principiata et causata vel omnis quaestio est de ipsis me-
diis prout ad ea ordinantur conclusiones. Dicendum ergo quod in no-
bis est duplex modus: unus dubitationis et iste incipit ab
effectu et tendit in causam. Iste ergo modus non quaerit
nisi invenire causam, et ideo omnis quaestio debet esse de ipsa causa vel
de ipso medio. Alius est modus certitudinis et iste inci-
pit a causa et tendit in effectum. Habentes enim effectum du-
bitamus et quaerimus causam, cum autem iam habemus causam per
causam iam certificamur de effectu et per certitudinem tendi-
mus in effectum. Idem cum dicit: Dico autem. Exponit
se quid appellat in parte et quid simpliciter dicens: dico autem quod
est aut si est in parte aut simpliciter. In parte quidem ut utrum
deficit luna aut augetur. Sed non est quaestio an non
est ad hoc quaerimus, quasi dicat quod sic loquendo non quaerimus si luna
sit simpliciter, sed si sit ad tale vel non sit ad tale ut
puta si est quod augmentatur vel ad deficiendum vel non. Et
aliquid hoc respondet quod simpliciter autem est super quaestio si est
aut non est luna aut nox, id est aut si est vel non
est. Cum enim quaerimus de luna vel de nocte si est vel
non est quaerimus de esse eorum simpliciter. Idem cum dicit:
Contingit itaque. Concludit conclusionem intentam videlicet quod omnes
hae quaestiones non sunt nisi duae videlicet si est medium et
quid est medium. Ideo autem quod contingit itaque in omnibus his quaestionibus id est
in omnibus his quaestionibus quaerere super duo: aut si est

medium aut quid est medium etc. Postea: Causa quidem enim. Philosophus omnes
has quaestiones reducit in duas vide-
licet ad si est medium et ad quid est medium. In
parte ista reducit omnes quaestiones ad quaestionem unam in
propter quid. Sciendum quod licet omnes quaestiones non possunt redu-
ci ad unam, hoc est propter differentiam quae est inter eas, secundum
si non essent quaestiones differentes omnes quaestiones essent
una quaestio. Sed ergo dubium est de unitate, hoc est propter
differentiam quae est inter eas. Possumus autem dicere quod
inter has quaestiones est triplex differentia. Una differentia est prout quia est
comparatur ad propter quid est. Alia differentia est prout quia est
comparatur ad quaestionem si est. Tertia differentia est prout quid est
comparatur ad propter quid est. Possumus autem et assignare quartam
differentiam et quintam et sextam, sed de his in aliis dicetur. Ad
propositum autem Philosophus volens probare omnes has quaestio-
nes esse unam quaestionem quia [illegible] quaestio ad quam aliae quaestiones com-
parantur unam et eandem quaestionem dicitur. Et facit tria:
primo ostendit quod est una quaestio quia est et quid est, secundo quod est
una si est et quid est, tertio quod est una quid est et propter
quid est vel quod idem est in tenendo quia est. Unde dicit quod omnes
hae quaestiones sunt una quaestio et quia haec unitas non tollitur
ex eo quod quia est differt a quid est, nec ex eo quod quia est differt
a si est, nec ex eo quod quid est differt a propter quid est. Secunda
ibi: Causa enim ipsius. Tertia ibi: In omnibus enim his. Dicit ergo quod
causa est idem id est medium est, quasi dicat quod in demonstrationibus idem
est medium et causa, et respondet quod in omnibus scilicet quaestionibus haec quaeruntur
scilicet medium et causa. Ergo omnes quaestiones sunt una quaestio et quia omnes
hae quaestiones sunt una quaestio hoc ostendit ex eo quod sunt eadem
quaestio quia est et quid est. Unde respondet ut utrum deficit id est quaestio illa
quae quaerit utrum luna deficiat utrum sit medium aliquid
aut non. Postea hoc scientes quia est scilicet medium quid ergo sit
hoc id est illud quaerimus. Ergo tamen quaestio quia est et quid
est possunt dici una quaestio quia utrumque est quaestio me-
dii, licet aliter et aliter. Idem cum dicit: Causa enim ipsius.
Dicit quod omnes hae quaestiones sunt una quaestio quia idem quaero
quia est et si est. Et quod dicit quia primo facit quod demonstratum est
secundum rationem fecit de esse simpliciter et de esse aliquid
quaerit de utroque ibi: Dico autem simpliciter. Dicit ergo quod
medium est id est causa ipsius esse non hoc aut hoc sed simpliciter substantiam aut non
simpliciter, sed ad eorum quae sunt per se aut per accidens, quasi dicat quod si
quaeratur esse simpliciter eiusmodi quaerit de subiecto quod non est esse
hoc aut hoc; sed est esse simpliciter si quaeratur esse non simpliciter sed esse
ad id est secundum quid, quando est esse eorum quae sunt per se vel per accidens
secundum omnibus talibus causa quae quaeritur est ipsum medium. Ergo omnes
tales quaestiones sunt una quaestio scilicet quaestio medii. Dico autem
quod de subiecto [illegible] ad simpliciter vel non simpliciter ut de luna
[illegible] ad simpliciter ut cum non quaeritur utrum sit hoc autem

q°

sit hoc

sit hoc, utrum videlicet sit eclipsata vel non, sed utrum sit semper, et tunc est questio si est. Aliter de sole ut de luna propter quid non semper, ut cum queritur de ea ad eorum que sunt ei per se vel per accidens, et tunc est questio quia est. Sic ergo queratur de luna utrum ad esse semper, sive utrum ad esse ad semper queratur cum et medium hic esse, ergo questio quia est, et sic est una questio videlicet questio an est vel questio medium. ¶ Dubitaret forte aliquis quomodo demonstratio possit uti hiis que sunt per accidens. ¶ Dicendum quod sicut in esse per se habet fieri certum ita in esse non per se habet fieri certum; nam sicut affirmatio est causa affirmationis et negatio causa negationis, ita si habere per se angulos est causa quare per se habet tres, et non habere per se angulos est causa quare non per se habet tres. Dicendum non quod licet idem sit triangulum et prime figure, nam triangulum est prima omnium figurarum rectilinearum quia in ipsum resolvuntur omnes figure tales, licet tamen non obstante quod idem sit prime figure et triangulum, accidit triangulo habere tres in eo quod triangulum, non in eo quod prime, ita quod accidit prime figure habere tres. Nam triangulo habere angulum extrinsecum per se et sic quod ipsum non sit quod prime figure quia hic ergo possit fieri demonstratio quod triangulum habet tres per se et quod prime figure per accidens est, nam per demonstrationem talem quia per se habet angulum extrinsecum per se habet tres, triangulum est huiusmodi, ergo et cetera. Secunda autem demonstratio esset talis: cuicumque accidit habere angulum extrinsecum accidit habere tres; prime figure est huiusmodi, ergo et cetera. Ex quo patet quod sicut scientia est de corruptibilibus eodem modo ut de eis sunt incorruptibiles et immobiles rationes, ita scientia demonstrativa potest uti hiis que sunt per accidens, prout in talibus inveniuntur. Ad per se, sicut est per se et per id quod per se habet angulum extrinsecum quod per se habet tres, ita est per se quia cui accidit habere talem angulum quod ei accidit habere tres; cum ergo habere per accidens tres est cum habere per accidens angulum. Sive ergo queratur de re quia id esse semper sive non quia ad esse semper, sed per hoc esse sub aliqua passione sive illa passio insit per se sive per accidens, semper in omnibus talibus queritur medium et causa, et omnes tales questiones sunt una questio. ¶ Idem enim dicit. Dico autem semper quod fecerat mentionem de esse semper et de esse ad sic de esse quia, sive hoc quia, exponit quid sit utrum dicens: dico autem simpliciter solem vel lunam aut terram aut triangulum, id est tunc queritur de sole utrum ad esse semper cum queritur de luna per se vel de terra vel de triangulo, et sic dicit quia autem est, id est tunc queritur de aliquo quia, id est secundum quid et secundum partem, cum queritur defectum utrum ad lunam non utrum sit semper sed utrum deficiat vel non deficiat ex vicinitate terre, vel utrum ad triangulum ut cum non queritur de triangulo utrum sit semper sed utrum habeat duobus rectis equales vel non equales, et si in medio sit autem non queritur ad triangulum utrum insit ei ista passio, scilicet esse in medio vel non.

Idem enim dicit. In omnibus enim. Dicit quod omnes hee questiones sunt una questio, quia idem querit quia et propter quid, et cetera, quod ita faciat quod per hanc veritatem concludit eximius. Sed ad hanc veritatem comprobandam adducit rationes novas. Ratio concludit consequens intentum, scilicet quod omnes hee questiones sunt una questio videlicet medium. Sed ubi amplius idem est. Dicit ergo in omnibus enim huius, id est in omnibus huius questionibus vel in omnibus cum huius in quibus querimus vel de sole utrum ad esse semper vel utrum ad esse quia manifestum est quod idem sit quod quia est et propter quid est. ¶ Illud autem quod eximius potest patere, quod idem sit querere quia et propter quid, quia utrumque est questio medium, utrumque querit quid sit medium; dicentes enim quod sic se habet si est ad quia est, quia utrumque est questio medium et utrumque querit quid sit medium, sic se habet quia est ad propter quid est, quia utrumque est questio medium, utrumque querit quid sit medium. Si ergo eximius modus sit quod idem querit quia est et si est, eximius modus esse debet quod idem querit quia et propter quid. ¶ Illud et philosophus hic videtur contradicere hiis que inferius dicet, dicet enim ita quod quia et propter quid non idem dicunt, sed quia ut inferius dicetur est demonstrationis conclusio, propter quid autem demonstrationis principium. Sed quomodo hec contrarietas solvitur in lectione illa. Item autem speculandum est. Dicetur, ubi de hiis specialis movebitur questio. Cui ergo cure est nunc hanc contrarietatem scire solvere, eandem de hiis ubi mota legendo percipiat.

¶ Dubitaret forte aliquis, quia vult philosophus sufficienter probare quod questiones omnes sunt una questio videlicet medium. Nam cum quatuor sint questiones possunt sex modis combinari, ipse autem non ostendit nisi de tribus combinationibus; dicit enim superius quod idem querit quia et si est, quia utrumque querit medium. Secundo ostendit quod est de alia combinatione, quod idem querit si est secundum semper et quia est ad eorum que sunt non semper, ut quod idem querit quia est et si est, quia utrumque querit ut sit medium. Ratio quam sequitur est de combinatione tertia, quod idem querit quia est et propter quid est. Adhuc ergo deberet ostendere de tribus aliis combinationibus, videlicet quod idem querit quia est et propter quid est, et si est et quid est, et si est et propter quid est. ¶ Dicendum quod hee tres combinationes de quibus non facit auctor mentionem comprehenduntur et manifestantur per alias combinationes de quibus facit mentionem. Nam probatum fuit in prima combinatione quod idem querebat quia est et propter quid est, et in tertia quod idem quid et propter quid. Relicta ergo combinatio illa a philosopho tacita, quod idem sit querere quia et propter quid, nam si idem querit quia et quid et idem quid et propter quid, ergo de primo ad ultimum idem quia et propter quid. Rursus cum quia est ad propter quid se habet sicut si est ad quid, si idem querit quia est et propter quid, idem querit si est et quid. ¶ Ulterius si idem querit si est et quid, cum idem querat quid et propter quid, et omnis est quod idem querat si est et propter quid. Omnes ergo questiones idem querunt combinando eas omnibus modis quibus combinari possunt. Sed non omnis po

q°

nato philosophus sed secundum se per eas tamen questio potest aliquo leviter ut patet possunt haberi. ¶ Videbitur forte dubitandum de unaquaque si est, quia est, questionem de passione. ¶ Ad quod dicendum est quia est et quia est proprie querantur de subiecto, si est et quia est de passione, sed non est proprie de passione ut passio est, sed prout ad quod est passio et actus unius est subiectum alicuius ut tamen quia potest esse actus ligni vel cupa est subiectum de hoc tres de tamen loco sed ut est quedam ens per se potest queri simpliciter et ut est quedam ens existens sub alicuius passione potest queri quia est sub passione illa. Sic et quia est proprie querit de ipso subiecto ita quod si est et quia est proprie sunt eidem subiecto. Quid est et propter quid proprie sunt eidem passionis; attamen hec omnes eidem quatuor extendi possunt tamen ad passionem quam ad subiectum. Nam de passione de cuius scimus quid est ut habet esse in alicuius subiecto possumus scire si est ut est quedam res per se subsistens ut est quedam res alicuius predicamenti et de eadem passione de qua scimus propter quid quid est postquam scimus eam inherere possumus scire quid est ut est quedam ens per se et non illa eadem diffinitio que dicet propter quid passionis vel ut est passio eiusdem quedam ens diffinitur ut si diffinitur quid est eclipsis dicetur quod est privatio luminis in luna ... et si quereretur propter quid luna eclipsatur hic idem respondetur et sic omnes hec eidem questiones extenduntur ad passionem et ad actus ita omnes possunt extendi ad subiectum ut de tali ut est quedam ens in se potest queri si est et quia est et ut predicatur de aliquo potest sciri quid est et quia ista est vera homo est albus vel quia albedo in homine et secundo quid est albedo in homine possumus investigare propter quid est ita quod in de quod est quid alicuius per se causa propter quid est ut habet esse in alicuius ut si quereretur quid est albus per se dicetur quod est substantia animata sensibilis et si quereretur propter quid est albus in aliquo hoc idem respondetur. Nam ideo est albus in homine quia est in eo substantia animata sensibilis ... ii. ... primum ... i. ... predicati est medium in demonstratione ad probandum ... albus in homine esse non accipietur proprie diffinitio hominis sed diffinitio alicuius. Nam esse in alicuius est condicio predicati sed condicio subiecti et demonstratio ... probat ad esse in alicuius accipiet primo proprie loco diffinitionem predicati non diffinitionem subiecti, diffinitionem autem proprie ... ut alicuius diffinitio subiecti ingrediatur demonstrationem et quomodo se habeat ad demonstrationem in sequentibus apparebit cum disputabimus de medio demonstrationis. Ad presens autem scire sufficiat quod in quid est et propter quid passionis vel cuiuslibet predicati ut est quedam ens per se est propter quid est ut habet esse in alio proprie secundo loco questiones simplices sunt subiectum et proprie subiectum est ens per se unde de eo proprie queritur si est et proprie subiectum habet conditionem simplicem unde de eo proprie queritur quid est. Attamen si est et quia est et

i.i. quid passio est de subiecto quid passionis

sunt proprie eidem subiecto extenduntur ad actus ut habet esse subiecti extenduntur et non solum ad actus ut habet esse subiecti sed et ut habet esse predicati nam ipsum actus esse predicatum dato quod nullum esset subiectum, hoc non posset intelligi sine subiecto significante tamen ut est ad in se ut si diceretur albedo est et significat ut est ad in alio ut si diceretur corvus est albus ut autem significat albedo ut ad per se sic extenduntur ad eam questiones simplices scilicet si est et quid est, sed ut significat ut ad in alio modo sic sunt de ea questiones composite quia est et propter quid et sic si est et quid est sunt proprie eidem subiecto extenduntur tamen ad passionem sic quia est et propter quid est sunt proprie eidem passionis extenduntur tamen ad ipsum subiectum. Nam si enim actus positum in subiecto licet ex hoc non sit substantia licet tamen quedam modo habet ex eo quod substat ipsi subiecto ut si diceretur albedo est et extenduntur ad actus questiones simplices sed substantia positum in predicato licet quedam modo accidentis ut si diceretur homo est albus albus non significat ut ad per se existens sed ut ad in homine quantum proprie locum ipsi subiecto est demonstratio attamen ad ipsam substantiam extenduntur questiones composite et ipsa substantia ut est ad talis per aliquod medium demonstrari de illo. ¶ Videbitur forte dubitaret aliquis quomodo accipiantur hee questiones. ¶ Ad quod hee questiones non differunt secundum substantiam et numerum. Nam de eodem et quod potest concludi de aliquo possunt omnes hee questiones queri unde ... et subiecto omnes hee questiones sunt eedem et omnes de eadem re possunt queri differunt tamen ratione et consideratione. Nam ut res aliqua consideratur per se sic queruntur de ea questiones simplices si est et quid est. Sed prout est in alio sic questiones composite quia est et propter quid est. Sic et ipsum subiectum prout est ad per se queruntur de eo questiones simplices prout est ad sub alio questiones composite dicimus quod ut est ponitur quod potest esse secundum adiacens tertium adiacens prout autem est secundum adiacens sic predicat esse simpliciter ut si dicam terram est vel luna est quod ad subiectum vel in esse ad passionem ut si diceretur defectus est vel equalitas est et sic hic fiunt questiones simplices sed cum querimus si luna est et scito si est querimus quid est sic et possemus querere si defectus est et scito si est possemus querere quid est. Aliud autem est significare ut tertium adiacens et sic non dicit esse simpliciter sed esse in quod ponitur in predicato ut si diceretur luna est defectibilis li est non dicit esse ipsius lune simpliciter sed dicit esse aliquorum quod habet esse sub tali passione et sic hic fiunt questiones composite videlicet quia est ut utrum sit quod defectus sit in luna vel quod luna sit sub defectu et scito quia est investigabimus propter quid est ita quod in ... quid est quod ipsi defectus ut significat per se est propter quid ut significat ut ad

q°

in aliquo et eadem quae respondet ad quid est dicti cum est
positum secundum adiacens. Unde dicitur ad propositum quod luna est
defectiva. Advertendum autem quod non est aliud quaerere an defectio
sit in luna et quaerere an luna sit sub defectu dicimus enim in
praecedenti quaestione quod dictio passionis sive dictio prae di-
cati est medium in demonstratione quia demonstratio demonstrat
esse aliquid in aliquo et ista est compositio praedicati non subiecti
non ergo cavillatis cavillatores videtur quod sicut demonstra-
tio demonstrat aliquid esse in aliquo quod est compositio praedicati ita
demonstrat aliquid esse sub alio quod est compositio subiecti. Propter quod
videtur secundum quod si arguebatur quod dictio praedicati esset
medium ut visum fuit prius ita arguitur quod dictio subiecti sit tale medium
sed istud non arguit quia ut diximus non est aliud quaerere
subiectum sit sub passione et quaerere passio sit in subiecto et
illa causa debet accipi ut est passionis non vero est subiecti
et ideo est quod propter hoc et quod ipsum et talia denominativa
connotativa quaerere subiectum sit sub passione vel quaerere pa-
ssio sit in subiecto, ut probatur primo Posteriorum in illo capitulo
reduplicativum autem. sicut compositiones praedicati non subi-
imaginabimur quod subiectum accipitur ut ad propositum et ut
fundamentum omnium aliorum. Cum autem quod plures de subiecto
habent causam de sui esse et quaerere sint in subiecto et illa
causa erit in demonstratione medium quae erit propter quid passi-
onis. quod si aliquis vellet defendere predictam dicat quod ipsum
subiectum habet causam sui esse et illa causa est causa passionis et per illam
causam potest demonstrari passio. dato quod hoc concederetur
tamen quod per illam causam possit fieri demonstratio illa causa in-
gerendo demonstrationem ut est causa subiecti sub se. quia talis
demonstratio est de aliquo alio sed si ingeretur de-
monstrationem hoc erit prout est causa subiecti in ordine ad pa-
ssionem. quia prout autem est causa subiecti in ordine ad passionem
vel quod idem est. quia est causa quaerere subiectum sit sub passio-
ne vel quaerere passio sit in subiecto denominative est causa pa-
ssionis non autem est denominative causa subiecti. licet enim magis
existentium nulla causaliter habet tamen [illegible] sed solum quod causa
sit sub hac tres et tempore esse nulla causalitas habet
in lune ut sub eclipsi est dicitur ergo hic medio necessaria et ut
est necessaria est attendenda in demonstratione quia id quod est
causa quaerere subiectum sit sub passione ratio est causa passi-
onis. non autem ratio est causa subiecti dato quod idem
esset causa subiecti et passionis et per illud fieret demonstratio
tamen non ingerendo demonstrationem ut est causa subiecti sed
ut est causa inherentiae passionis ergo propter quid passionis
semper est medium in demonstratione et quod idem est propter quid
et quod dictio passionis erit medium in demonstratione.
Sed de hac adhuc iterum disputabimus secundum
intentionem illam est autem quorundam quaestio alia causa.
disputabimus de medio demonstrationis ubi

eundem et consimiliter et ad primum quod dictio subiecti in
demonstratione potius medium esse non possit. ad propositum
autem scire sufficiat quod ille quattuor quaestiones de ea-
dem re possunt quod aliter et aliter accipiuntur. ideo non
differunt hae quaestiones materialiter et subiecto sed formaliter et consideratione.
Vel forte dubitaretur dicens quomodo hae quaestiones redu-
cuntur ad duas et quomodo ad unam. Dicendum quod hae quaestiones
possunt accidentaliter fieri prout passio in est subiecto quod dicitur
est demonstratio et ideo hoc est verum scitum. licet ergo in quaestiones
eius essent nudo huius quaecumque verum scitum contrae
dicit quod passio et qualis actus non est eius nisi quod est
eius ut probatum habet in septimo et in quarto metaphysicae. illa ergo ea-
dem causa per quam passio significatur ut eius per se. illa
eadem erit causa per quam significatur passio ut eius in ea
non est enim aliud causa quaerere defectio sit et quaerere defectus sit
in luna omnes ergo quaestiones quaerunt hanc causam et hoc medium.
et hoc modo omnes quaestiones sunt una quaestio. Sunt et omnes quaestiones
duae quaestiones quia ista causa potest quaeri dupliciter ut medium est et quia est.
Rursus omnes quaestiones sunt quattuor quia medium est de de-
fectu potest dupliciter uno modo simpliciter ut cum est positum secundum ad-
iacens ut si quaeratur utrum defectus sit et hoc modo vocatur
si est. Alio modo secundum appositionem ut si ponatur est tertium ad-
iacens ut si quaeratur utrum defectus sit in luna et hoc
vocatur quia est. Sic et quid est medium potest quaeri dupliciter vel simpliciter
ut si quaeratur quid est defectus vel composite ut si quaeratur
propter quid defectus est in luna. ergo omnes hae quaestiones sunt quattuor
per divisionem propter quod medium est medium et quia sic medium et per simplex
et compositum et sunt duae prout dividuntur solum prout est
medium et quia est medium non habita ista consideratione de simpli-
ci et de composito et sunt omnes una quaestio prout omnes sunt
de causa et de medio in hac passionis ad subiectum. Vel
forte dubitaretur dicens cum hic dicatur esse quattuor
quaestiones et in decimo Topicorum assignentur quinque quomodo hae quaestiones di-
fferunt ab illis. Dicendum quod dico quaestionum in libro Topicorum
est secundum subiectum et terminum. hic autem secundum considerationem et formam non
ipsa consideratio est quod formale in scientia potest enim de eadem
re materialiter determinari in pluribus scientiis non autem de
eadem re formaliter et considerationem. accipiamus ergo hoc
pro veritate quod ipsa consideratio sit quid formale in talibus.
Sic ergo dicemus quod divisio quaestionum hic data est secundum diversas
formales non materiales rationes de eadem re ut patuit
aliter et aliter considerata possunt omnes hae quaestiones esse una
sed divisio facta in libro Topicorum est per diversas materiales. non enim
eadem res est proprium vel accidens vel genus et accidens vel
diffinitio et accidens. illa enim quae praedicantur videlicet genus
accidens diffinitio et proprium materialiter et realiter differunt et
causa ad diffinitionem de quo non praedicatur genus et quod non
realiter et essentialiter ipsum genus sicut proprium non est realiter

et consimiles ipsum totum ut dicta. propter quid, propter quod aliquid dictum
est. quedam sunt problemata in libro topicorum et alia hic.
q° Dubitabit forte aliquis quomodo ille questiones reducantur
ad istas. Dicendum quod omnes ille questiones sunt invicem
similes. sed non sunt nisi una questio formaliter. cum enim queritur sive
ille et queritur iste, questio opposito modo se habent iste et ille quod
omnes iste sunt unum similiter quod omnes sunt de eodem scilicet de
eo et de medio. si autem sunt plures ut si sunt quatuor hoc
est formaliter hoc considerationem prout eadem res aliter et aliter
consideratur ad idem medium potest questio comparari ut de eodem
defectu vel eclipsi interpositionis terre potest queri. similiter medium.
et quid est tale medium. utrum sit quia in sole et propter quid in sole.
omnes ergo hee questiones sunt una questio similiter et omnes questiones
libri topicorum sunt una questio formaliter quia sunt solum questio quia.
Nam problemata condita in libro topicorum non possunt
reduci nisi ad si est nisi ad quid est. nisi ad propter quid est. sed so-
lum ad quia. posse et prius et immediate. Nam illa proble-
mata arguunt prout est possibile esse tantum adiacens ut si
hoc est genus huius vel differentia huius. numquam autem est possibile esse tantum
adiacens quod sit questio simpliciter. sed semper erit questio ponens
tertium non esse hoc sit sed esse hoc sit in hoc. cum ergo questiones
simplices sint si est et quid est. questiones libri topicorum sunt de
istis duabus questionibus aliis. Rursus cum dyalectica non pro-
cedat nisi per quedam signa et per quedam communia. et cum silogismus topicus
non sit per causam nisi faciat scire sed opinari questiones ille
non erunt propter quid quia non erunt per causam. omnia ergo erunt
quia. probatur. nam ibi per quasdam considerationes logicales et
communes quia hoc predicatum est genus ad suas species
vel quia hoc est differentia huius. vel quia hoc est proprium suum quia hoc
est accidens. omnes ergo ille questiones formaliter sunt questio una scilicet
quia. materialiter autem sunt questiones plures. Deinde cum dicit
Amplius quedam. adducit novas vias ad ostendendum quod idem
sit quid et propter quid. et quod causa faciat. quia primo declarat hoc per
exempla naturalia ut per defectum lune. secundo per exemplum musicum ut
per armoniam. tertio per signum sensibile. declarat et ostendit
quod omnes questiones sunt una questio. Et ibi quod est armonia.
tertio ibi. quia autem sit medium. dicit ergo amplius autem
manifeste super apparet per exemplum quod idem sit quid et propter quid quia
si queratur quid est defectus super respondebitur quod sit priva-
tio luminis a terre obiectu id est ab interpositione terre. et si queratur
est propter quid est defectus aut propter quid luna deficit super
respondebitur idem. videlicet propter defectum luminis opposita
terra. Deinde cum dicit quid est autem armonia. ostendit
hoc idem per exemplum musicum. Nam idem est quid est armonia
et propter quid est armonia. Nam si queratur quid est armonia
id est consonantia respondebitur quod est ratio numeralis in acuto et
gravi. et si queratur propter quid consonat acutum gravi respondebitur
idem videlicet propter id quod acutum et grave habent rationem numeralem.

id est habent proportionem numeralem ad invicem. ergo quid est armo-
nia et propter quid est armonia non differunt nisi unum et idem
medium unum et eundem causam videlicet rationem numeralem vel
proportionem numeralem in acuto et gravi. et non solum propter
quid est idem quod quia est. sed in quia est. contingit de eodem
de quo contingit quia. ratio scilicet quod contingentes ut si sit numerus
ratio id est proportio in proportionibus scilicet acuti et gravis accipientes
quia est. si hec ratio quid est quia ratio illa super. contingit quid.
quia enim sciremus quia est medium ut puta cum sciremus quia
est ratio contingimus quid sit medium. et quid sit illa ratio. ergo de eodem
medio contingit quia et propter quid. Dubitabit forte q°
aliquis quomodo armonia sive consonantia sit ratio numeralis id est
id est proportio numeralis in acuto et gravi. Dicendum quod cum
est consonantia eiusdem ad se ipsum non est consonantia
sed alicuius ad alterum sicut si illa starent in eodem tono. Et hoc autem
fiunt consonantia quia superiora consonant inferioribus
sicut dyapason que est octava consonantia cum tono et
dyapente que est quinta consonantia eodem. In conso-
nantia ergo quia sunt alique voces superiores alique infer-
iores vox autem quanto superior tanto magis acuta. quanto
inferior tanto gravior. Sed ita diffinitur acutum
quod in pauco tempore movet multum et sic diffinitur
grave quod in multo tempore movet parum. multum autem
et paucum sive parum sunt differentie numeri. si ergo consonantia
est ratio sive proportio in acuto et gravi. acutum et grave secundum
dicitur proportionantur secundum movere multum et paucum
et multum et paucum sunt differentie numerales oportet quod conso-
nantia sit quedam ratio sive proportio quedam numeralis reperta
in acuto et gravi vel possumus aliter dicere quod musica
est de numero relato ad sonum. Nam sub hoc attenditur
musica secundum quod in diversis ictibus vel in diversis repercu-
ssionibus contingit sonum habere aliquam consonantiam.
sonus ergo ut refertur ad musicam non habet rationem conti-
nui sed magis rationem numeri quia omnis ille sonus de quo
se intromittit musica sive sit in cordis sive in fistulis
sive in vocibus causatur ex multis repercussionibus
sonus ergo ille non erit continuus consonantia ergo non
est passio continui. sed est passio numeri. ergo cum sit quedam
ratio et quedam proportio erit proportio numeralis prout minus
repercussionis sed magis enim repercussionis non est
nisi per acutum et grave prout unus sonus est clarior et acu-
tior alio. consonantia ergo est ratio numeralis in acuto et
gravi. et quia sic est omnes questiones facte de consonantia contingit
habere rationem. ut si queratur si est hic consonantia hoc est queritur si
est talis ratio. Si autem queratur utrum sit. quia consonantia
sit talibus sonis erit idem querere quod utrum talis ratio
sit in sonis illis. sic et quid est consonantia et propter quid est
hoc idem contingit. omnes ergo questiones sunt de quia est sive de medio.

Deīn cū d. Qz aūt sit mediū. d. pstig. sen q omīs qōes sint eadē qō videlz qō mediū. cē q ta facit q p sūt q deīn est. bo remoz q̄ndā cauillacōm. cēo d. q omīs qōes cē eandē qōm hz ve ritatē ī hīs que sūt sīp. ē ī hīs que nō sūt sīp sa ibi. exeo q̄. cīra ibi. h aūt est. d. g q aūt sup omīs qōes sint eadē qō ē q sint qō eidē mediū ondd qz cū est mē sensible si nō sentim ·i· si nō videm mē tūc q̄rim de illo medio ut defcū lune cū nō videm. quō luna de ficit tūc q̄rim. si est talis defcꝰ aūt luna de ficit sz si videm quō luna deficit nō q̄rem de defcū eꝰ. id sbdit q si g eēm sup lunā. s. cū luna deficit ita q manifeste videremꝰ q sc ītpoīt cīra nō utiq q̄rem neqz si sit talis de fectus neqz pp q sit. neqz si sup q sit sz sitē m cēt utiqz q si est ē q est. ē pp q est ē totum ul sil m utiqz cēt. i· utiqz qō. ē an sit. ē q sit ē ī pp q sit totū notū cēt q nō cēt n omīs iste qōes ptinent ad mē. Deīn cū d. exeo. n. remoz q̄ndā cauillacōm. posīt. n. qs dicē q si eēm sup lunā cū eclipsat nesciremꝰ ipa eclipsari. q sꝰ nō est n ptcularis scīa aūt est vlīs. ad h aūt respōdz q lz sꝰ sit ptcu laris ex ipso tū ptculari sēō ī sensu fieret vle ī nō īellcu. id aūt q exeo. n. q sentim fcīn est ī nob scīre vle. ē sbdit q sꝰ qdē. n. est exeo q nūc obicit. i· nūc ītpoīt cīra ē m est sup. psīm q nūc deficit luna sz ex hīs sup. utiqz fcīs ī ipu fcīn est vle. sup ī inellcu. ē ē sic est q cū videm n q̄rim qs qōes idē q̄rūt id sbdit q sic g diximꝰ q q est ē pp q est. est scire ē ī si est. ibi oīa cī ista idē q̄rūt q oīa q̄rūt de mē. Deīn cū d. h aūt est. d. q h videlz q omīs qōes q̄rant idē ē q oīs qō sit de mē. veritatē hz tā ī hīs que sūt sīp q ī aliīs id aūt q h qōe videlz q omīs qōes idē q̄rant. ē q nō ē qō n de mē a est sīp ē nō est eoz q ī sunt qd. a eoz q ī sūt. q. d. q h veritatē hz tā ī hīs q nō sūt qd. sz sūt sīp. ut cū est qō de eē sīp ut cū est poīt eē s adiacens q ī hīs que nō sūt sīp sz ī sūt qd. ut qm anguli trīanglī sūt duo recti aut qm est mēs aut qm est mīꝰ. si. n. q̄rēt utrū anguli trīanglī sint duo recti ul sint plus ul sint mīꝰ. q duo recti nō cēt qō de eē sīp sz de eē hoc. nō. n. q̄rēt utrū trīanglꝰ sit. sz utrū sit h. s. hīs talem passionē. In oībz g qōibz sīu q̄rat de eē sīp sīu nō sīp est h vīn. q oīs qō est de mē. Deīn cū d. q qdē g. ocludit ocloñē ītentā dicens q qdē g oīa que q̄rūt sint qō mediū q omīs qōes sint de quo q est ē de mē m est sup p iam dicta. Modo autem qd est ₢c.

Quo postqz phs pbauit q omīs qōes sūt de q q est. sīu de mē ē q totum nrm scire de ipso dependz ab ipo q q est. sīu amē cū qōnes nīc determinet pde nīcacōm ē ī cū scire nrm sit p demīacōne iō ī pte ista declarat quō q q est. se habeat ad demīacōm. cē q duo facit. b q d. cē h pce dit flam p. pcedit cū argūdo ē oppōdo ē sīli pcedā cōa. bo pcedit mg p appa. ē mg vita tem demīdo ibi. iōm aūt speculandū est. cē q p ta facio q p pmīo q̄tuor cī oppodo ē argūdo uulo determinare. cē q q est. bo o ad illoz q̄tuor sic ītcipit. tīo excē devnocz illoz q̄tuor sa ibi. pīm aūt fucoz. cīra ibi. dubita bile aūt ad. d. g quō aūt q q est demīrē ē qsi dicat q istd est vnū cē q apponim argūe videlz utrū q q est. est demīrē ē q sit modus ītductōis. q. d. q istd est a q nolum argūdo declarare q si q q est. nō demīrē quō possu m ītroduci ī ipm ē quō possum ipm vena ri ē q̄lr deucīem ī ogītōm eꝰ. utrū via sillo. ul utrū. s. possit h fi p sillm reduplicatū ul p diffinitū ul q̄lr. ē q est diffio. cēte q̄tuū cē q appoīt argūe videlz q sit. q q est. sīu q sit diffō utrū. s. sit idē q demīacō ē quoz. cēte q̄tū videlz quoz sit diffō utrū eorundē q est demīa cio ē sbdit dicem de ipīs ī pmū opponētes q. d. q de ipīs que posita sūt p cēcat oppodo ē argūdo. Deīn cū d. pīm aūt. declarat a q istoz qoz est ītcipit dicēs q pīm aūt fucoz. i. ddoz sit q ue sit mg appi. i. mg quetiens ībz rtis i. scribz illa. n. dicūt cē ad ītuicē rtia que sēhnt ḡnē. Illoꝰ aūt q ī ogītōe nrā vz q obm sit pīe qui g vlt determiare de diffōe ē de demīacōe pīm actio est ītcipiēdū est ipm diffinibile. ē demīrale iō ītcipit p est. a qōe q̄ta videlz quoz est diffō sīu que sūt diffinibilia. utrū. s. eadē sit diffīlia ē demīrāla. Deīn cū d. dubitabile aūt ad. exeqt de pdcīs qoz ē exeqt de eīs oppodo ē argūdo sic dicebat se uelle excelē cē q qz. f. q p exeqt de q̄tuo videlz qz est diffō. ē q sūt diffīlia utrū eadē sint diffīlia ē demīrabīa.

qo

Lo 7 7

Secundo ostendit dictio videlicet quod sit diffinitio vel idem sit quod
demonstratio. tertio ostendit secundo videlicet quod sit modus
reductionis et quod sit modus veniendi diffinitionem vel via
sillogismi reduplicata vel divisa vel aliter. quarto ostendit
de primo videlicet utrum quod quid est demonstretur. ibi utrum est
utrumque quod diffinitio. tertia ibi. ipsius autem quod quid est. quarta ibi
aliter quod diffinitiones. circa primum duo facit. quod primo comparat
diffinitionem ad demonstrationem. secundo epilogat et determina
ta ibi. utrum utrumque. diffinitiones autem ad demonstrationem possunt
comparari. primo utrum omnia demonstrabilia sint diffinibilia vel
quod idem est utrum omnium quorum est demonstratio sit diffinitio.
secundo comparatio potest esse ad invicem utrum omnia diffinibilia
sint demonstrabilia. tertia comparatio potest esse particularis utrum
unius alicuius eiusdem possit esse simul demonstratio et diffinitio.
circa quod facit quod primo probat quod non omnia demonstrabilia sint
diffinibilia. secundo probat conversam. quod non omnia diffinibilia sunt
demonstrabilia. tertio declarat quod nullius eiusdem est simul
diffinitio et demonstratio. ibi. quod autem est. tertia ibi sed
utrum si non omnis. circa primum facit quod primo ostendit de omnibus dem
onstrabilibus generaliter quod non omnia demonstrabilia sunt diffinibilia
secundo ostendit hoc de demonstrabilibus per primam figuram specialiter quod non omnia
talia sunt diffinibilia. tertio epilogat et determinat
ibi. preterea necesse. tertia ibi. cum eiusdem quod. dicit quod du
bitabit aliquis utrum sit et contingit scire idem et secundum idem per di
ffinitionem et scire per demonstrationem. dicit ipse videlicet quod sit
idem diffinibile et demonstrabile et primo ostendit quod non est scire idem
per diffinitionem et per demonstrationem et quod non est idem esse diffinibile et
demonstrabile. quantum ad demonstrationem generaliter. quod non omnia demonstra
bilia sunt diffinibilia. ratio autem quod diffinitio eiusdem. ideo quod videtur sci
re quod quid est et omne est universale et predicativum diffinitio. ideo
predicatur universaliter et affirmative de suo diffinito sillogismi autem
alii sunt privativi alii quidam non universales sicut tertia figura sunt
quidem omnes privativi. et tertia autem figura sunt omnes
non universales et particulares. forte quod sic est. diffinibilia vel ea
quorum est diffinitio sunt omnia universalia affirmativa. sed non
omnia demonstrabilia nec omnia sillogizabilia sunt universalia af
firmativa quia quedam sunt privativa quedam particularia quod
non omnia talia sunt diffinibilia. Dubitatur forte
aliquis quod cum hic agat de sillogismis demonstrativis videtur quod nulli
tales sint particulares quod cum particularium non sit
scientia eorum non erit demonstratio. Dicendum quod scientia per se
est universalium potest autem esse particularium in quantum universalia ad
particularia possunt applicari ut mediante per scientiam
quia licet de universali curat hunc egrotum particularem appli
cando suam scientiam universalem ad hunc particularem sic
et demonstrationes per se et directe sunt de universalibus possunt
autem esse de particularibus prout illa universalia possunt
ad particularia applicari dicemus enim quod demonstratio
est quedam organum ipsius intellectus ducens ipsum in
scientiam sicut quod intellectus universale et particulare ad intellectum
sic suo modo potest se ista habere ad demonstrationem. constat
autem quod per se et directe universale est obiectum intellectus intellectus quod
per se et primo intelligit universale potest tamen intelligere particulare
per reflexionem applicando se sensui. sic directe et per se
demonstratio universalis potest autem illa demonstratio universalis ap
plicari ad particulare. Deinde cum dicit
preterea necesse. ostendit hoc specialiter de prima figura quod non omnia que
demonstrabilia sunt diffinibilia et dicit quod circa hoc facit secundum quod quedam
ideo adducit ad propositum ibi. sciret enim. tertia dicit
sufficit autem fides. circa ibi. amplius si diffinitio.
dicit ergo quod preterea necesse eorum omnium que sunt in prima figura
est diffinitio ut quod omnis triangulus habet tres angulos
duobus rectis. hoc est autem demonstrabile per primam figuram
et tamen non est diffinibile et secundum quod hoc autem ideo est videlicet
quod demonstrabile per primam figuram non est diffinibile quia de
monstrative scire est. demonstrationem habere ergo si est
demonstratio de talibus que sciuntur per demonstrationem
utrum est quod non est ipsorum diffinitio ergo omnis hoc in
cassum. demonstrabilia sciuntur per demonstrationem. ergo talium
non est diffinitio. Dubitatur forte aliquis utrum hec
consequentia quod si universalia affirmativa que demonstrantur
per primam figuram sciuntur per demonstrationem. quod talium
non est diffinitio. Dicendum quod ea quorum est diffinitio sci
untur per diffinitionem non quod sciuntur per demonstrationem hoc
diffinitionem quod quedam sciuntur per demonstrationem non potest sciri
nisi habita diffinitione eorum. si ergo aliquod demonstrabile esset diffini
bile demonstratio posset sciri per diffinitionem. et si posset
sciri per diffinitionem posset ergo sciri sine demonstratione quod
est inconveniens vel potest hoc aliter declarari et in
idem redit sillogismi universalis scilicet ut dicetur in tertia
universalis est potissimus modus sciendi. ergo demonstrabile po
tissime scitur per demonstrationem nullum ergo diffinibile
quod diffinibile potissime scitur per diffinitionem. ipsa ergo universalia
affirmativa que sunt apta nata sciri per demonstrationem
necesse est quod non habeant diffinitionem. Adiuvet
dictum tamen quod non esse demonstrabile non est diffinibile est. quia
omne demonstrabile est quod complexum diffinitio autem non est
complexorum sed simplicium. hominis enim albi non est di
ffinitio ut probatur in septimo. demonstratio enim passio
de subiecto. hoc autem totum simul passio et subiectum diffinitionem
non habet. diffinitio enim est sermo declarans aliquid unius
vel essentie quod ergo non dicit unam essentiam nec unam
naturam diffinitione caret. sola ergo quod habet essentiam unam
per se existentem habet diffinitionem simpliciter accidens et
quod dicit essentiam unam dependentem habet diffinitionem
per additamenta complexum autem quod non dicit essentiam

q° (left margin, beside "non omnia talia sunt diffinibilia. Dubitatur forte")

q° (right margin, beside "demonstratio universalis potest autem illa demonstratio universalis ap")

q° (right margin, beside "non est diffinitio. Dubitatur forte aliquis utrum hec")

unam diffinitionem earum. ¶ Deinde cum dicit scire est ad
ducit rationem idem dicentem: scire est, ad hoc supponit, vel affir
mationem quod diffinitionem non habemus cum demonstrationem quia
nichil prohibet habere ista duo nisi simul. Est ergo ratio
talis: hoc quod si non necesse est de quibus ulli affirma
tio habere simul diffinitionem et demonstrationem non quia licet
tale demonstrabile est diffinibile. ¶ Dubitatur for
te quia videtur esse hec consequentia: si non est de talibus ulli
bus affirmatio simul habere diffinitionem et demonstrationem quia
hoc demonstrabile non sit diffinibile. ¶ Ad quod hec consequentia pro
batur hic, quia si esset diffinitio omnium talium demonstra
bilium per primam figuram esset per se quod demonstrabile affirma
tive esset diffinibile et sic per se demonstrabile esset diffinibile quoniam
esset quod demonstratio esset diffinitio et sic demonstratio esset
diffinitio. De nullo tali possumus habere diffinitionem de
quo non haberemus demonstrationem. Dicendum ergo non necesse est habere
simul diffinitionem et demonstrationem. Diffinitio non est demonstratio
et propter hoc diffinibile non est demonstrabile, set diffinitio non re
cipit ea que sunt per accidens nec demonstrat ea que sunt
per accidens, quia hic [illegible] in talibus sicut hic per se per se ad
non potest esse hic de demonstrabili et diffinibili nec demonstratio est
diffinitio. Unde facienda est intentio philosophi ut idem quod idem
contingat scire per demonstrationem et per diffinitionem vel ut idem
quod idem sit diffinibile et demonstrabile. Similiter non est inconveniens idem
quod [illegible] esse diffinibile et demonstrabile nam idem ad [illegible]
et [illegible] se superius est diffinibile complementum alterius et
eius [illegible] cum ipso est demonstrabile set si idem quod idem
sit ut in omnibus demonstrationibus sunt in prima figura tunc
esset diffinibile et demonstrabile vel generaliter hoc contingeret quod
demonstratio esset idem quod diffinitio vel saltem in prima figura
hoc videtur habere cum ergo hic [illegible] possumus
habere diffinitionem aliquam non habendo demonstrationem non esse
demonstrabile et per primam figuram est diffinibile immo nullum
tale est diffinibile. ¶ Deinde cum dicit sufficit autem
fides adducit ad hoc [illegible] idem dicentes: sufficit
autem fides ad hoc omnibus ex inductione. Similiter aliud
diffinientes nichil eis cognoscimus neque eorum que sunt
per se neque eorum que sunt per accidens. Non est ergo omne
demonstrabile diffinibile immo loquendo eodem modo et per se mi
nimum demonstrabile est diffinibile quia si idem quod idem esset de
monstrabile et diffinibile non possemus de illo habere diffinitionem
nisi sciremus ea que ipsi insunt et que possunt proba
ri de ipso per demonstrationem set in inducendo in mul
tis videmus quod multotiens diffinimus [illegible] nichil scimus
de hiis que insunt ei et non solum nichil scimus de hiis
que insunt ei per se et que possunt de eo concludi
per demonstrationem set et non est necesse non scire ea que
insunt ei per accidens non ergo eodem [illegible]

diffinitionem et ad demonstrationem nec idem quod idem est diffinibile
et demonstrabile. ¶ Deinde cum dicit amplius si diffinitio
adducit ad hoc tertiam rationem dicens: amplius si diffinitio
est cuiusdam cognitio substantie, hec autem que demonstrantur manifestum est
quod non sunt substantie, ergo supponit non erit diffinitio eorum quorum est
demonstratio. ¶ Illud autem quod diffinitio per se et prius est substantie ut
sumitur per se et supponitur. Demonstrationes autem non sunt hoc
quia non sunt substantie per se set magis sunt per se passionum
ut sunt in [illegible] non ergo eorundem est diffinitio quorum est de
monstratio. ¶ Deinde cum dicit etiam quidem ergo epilogat
ea determinata dicens: quoniam quidem ergo non est diffinitio
omnis cuius est demonstratio manifestum est. ¶ Illud autem quod planum
de hiis [illegible] immo omnes si bene inspiciantur concludunt
universaliter videlicet quod non sit diffinitio quorum est demonstratio
in eis. ¶ Deinde cum dicit quod est autem adducit idem
ad quandam partem videlicet quod sit demonstratio omnis cuius
est diffinitio [illegible] quod duas ideo adducit ra
tiones amplius primum dicit ergo quod est autem cuius est diffinitio
nunquam est omnis cuius est et demonstratio quod dicit nunquam omne
diffinibile est demonstrabile autem non est et reddit quod una quidem
de causa idem est et de hoc eadem cum superioribus quia unius
enim [illegible] unius una est scientia. Quare si scire demonstrabile
est demonstrationem habere accidet quoddam impossibile. Si ponatur
diffinibile demonstrabile diffinitionem enim habemus sine demonstratione
scire [illegible] quod si diffinibile esset demonstrabile cum possumus
habere diffinitionem antequam habeamus demonstrationem accidet
hoc inconveniens quod posset esse sine diffinibile et demonstrabile possemus
scire per diffinitionem antequam haberemus de ipso demonstra
tionem possumus ergo scire aliquid demonstrabile antequam habere
de eo demonstratio quod est inconveniens. ¶ Illud autem quod
[illegible] ut supra patuit [illegible] sunt [illegible] illa
postea necessaria. ¶ Dubitatur forte quomodo
possit hoc contingere quod de aliquo possumus habere di
ffinitionem non habendo de ipso demonstrationem. ¶ Ad
quod cognitio simplicis precedit cognitionem complexi et cognitio
absoluti precedit cognitionem respectiva ergo cum diffinitio sit
rei per se demonstratio autem sit rei in ordine ad alterum
diffinitio precedit demonstrationem. Possumus enim dicere quod
diffinitio et demonstratio [illegible] modo opposito nam
diffinitio [illegible] est substantie si autem est accidentis hoc
est [illegible] significatur per modum substantie. Similiter non
est [illegible] diffinitio nisi eorum que sunt per se in genere ac
cidentia autem non sunt per se in genere nisi ut sig
nificantur per modum abstractionis ut iustum enim non est in ge
nere set iustitia. Set accidentia in abstractione signifi
cata sumuntur per modum substantie et tunc per se essentia
immo et si diffiniuntur concreta ut si diffiniatur
simum non diffinitur nisi ad id quod implicat. Similiter

hominis albi non est diffinitio albi tamen accidens acceptum co-
tum sic diffinitionem non habet cum ergo accidens in concretione im-
plicat subiectum. Sed quantum ad id quod implicat habet diffinitionem ut
hominis albi esset diffinitio. ergo accidens solum diffinitionem habet
quantum ad id quod significat. sed accidens sic acceptum est que-
dam res per se in predicamento. sic enim acceptum in diuinis quodam
modo sibe ut est per se et certum in suo predicamento non habet
respectum actualem. diffinitio ergo est per se et per subiectum [?]. Sed
autem accidentium magis per se est ab abstractione quam concretione
ergo non est accidentium nisi ut significatur primo modo sibe sola
accidentium in abstractione supra. in diuinis quodam modo sibe in
accidentia concreta non habent diffinitionem quodam modo sibe in
diuinis. sic ergo se habet diffinitio. Sed demonstratio habet modum oppo-
situm quia per se demonstratio est accidentium. Sed autem est
subiecti hoc non est per se. Sed ut subsunt accidentibus quod hoc
ergo aggregatum tercio primi dicere illa quod diffinitio est quedam
agregatio sibe et quod demonstrationes non sunt huiusmodi quod ut dictum
est. diffinitio ubi est sibe ubi si est accidentium hoc est in
concretione quodam modo sibe. demonstrationes autem non sunt
hic immo se habent modo opposito quod ubi sunt accidentium
ubi ut dicebamus. si sunt subiecti hoc est ut subsunt ac-
cidentibus. et hoc patet quod in hac eadem est questio similiter
prius est cognoscere subiectum per se quam per se quod facit diffinitio
et cognoscere eum in ordine ad aliud quod facit demonstratio.
Si ergo est demonstratio omnis cuius est diffinitio cum sit per
se et prius diffinitio ipsius sibe et esset demonstratio ipsius sibe
quia contingeret de subiecto prius habere diffinitionem et cognoscere eum per se quam
habere demonstrationem et cognoscere eum in ordine ad accidens. hac
ergo ypotesi stante quod sit demonstratio cuiuslibet cuius est
diffinitio. potius cognoscere subiectum per diffinitionem antequam habe-
amus de eo demonstrationem. et quia subiectum potest esse demonstrati-
on quod est diffinitum quod nos cognosceremus aliquid demonstrabile non
habendo de ipso demonstrationem quod est inpossibile. De-
inde cum dicit amplius principia. adducit ad hoc idem secun-
dam rationem dicens amplius principia demonstrationum sunt diffinitiones
quod ostensum est. sed principia non esse demonstrationem ostensum est prius in primo
libro probatum fuit principia esse demonstrabilia. et subdit quod
aut erunt principia demonstrabilia. i. demonstrabilia ut habet alia
translacio et principiorum principia et sic in infinitum abibit aut
prime diffinitiones erunt indemonstrabiles. quasi dicat quod si principia sunt
demonstrabilia erit processus in infinitum. et quia hoc est
inpossibile oportet quod prime diffinitiones sint demonstrabiles [indemonstrabiles]. et si
prime diffinitiones sunt demonstrabiles oportet quod prima in diffi-
nitum sint indemonstrabilia non ergo quodlibet diffinibile
est demonstrabile nec omne cuius est diffinitio est demonstra-
cio. Deinde cum dicit Sed utrum ostendit quod nullius eiusdem
cuius est diffinitio eius demonstracio esse quod quartam facit
quia quatuor rationes adducit ad propositum. secunda ibi. amplius omnis.
tercia ibi. amplius aliquem. quarta vel alterum aut aliqua.
dicit ergo sed utrum si non omnis. eiusdem est demonstratio vel di-
ffinitio si cuiusdam eiusdem. id est si alicuius eiusdem ut habet alia
translacio sit diffinitio et demonstratio aliquid impossibile sit di-
ffinitionem et demonstrationem esse eiusdem. et subdit quod non enim
est demonstracio cuius est diffinitio. et reddit causam dicens dicit
quod diffinitio eiusdem cuius est ipsius quod quid est. i. ipsius quiditatis
et esse. i. et essencie est. enim diffinitio sermo [?] quiditati-
uus et essencie. Sed demonstrationes omnes videntur esse sup- exp[…]
ponentes. i. esse supponentes ut habet alia translacio
accipientes supposicionem scilicet quod quid est ut mathematice sunt
supponentes et accipiunt supposicionem quod est unitas et quid in-
par. et alie sciencie similiter accipiunt aliqua de quibus sup-
ponunt quod quid est ut geometria supponit quid sit
circulus et quid rectum et multa alia que non demonstrat
quid sint sed supposicionem accipit. tunc ergo est supplenda id
quod cum diffinitio declaret quid res sit. demonstracio hoc non de-
claret. sed supponit nullius eiusdem est diffinitio et de-
monstracio similiter diffinitio est quedam declaracio quiditatis
demonstracio autem non est declaracio quiditatis sed
supponit quiditatem esse. Notandum autem quod non est de-
monstracio eiusdem quod supponit. sed eius quod probat. cum ergo quod quid
est a demonstrante supponatur ergo ipsius quod quid est
non est demonstracio cum ergo ipsius sit diffinitio non est
eiusdem demonstracio et diffinitio. Deinde cum dicit
amplius omnis. adducit secundam rationem dicens am-
plius omnis demonstracio demonstrat aliquid de aliquo aut
quia est si sit demonstracio affirmatiua aut quia non
est si sit negatiua. in diffinitione autem alterum de altero
non predicatur ut animal de bipede. sed predicatur neque hoc. s.
bipes de animali ut si hec sit diffinitio hominis animal bipes
in hac diffinitione genus et differentia non coniunguntur tamquam al-
terum de altero predicatum sed tamquam alterum de altero quasi
habens et subdit quod neque in de plano superficies predi-
catur neque superficies. unde subdit quod non enim est planum superficies
nec superficies planum. quasi dicat quod in hac diffinitione trianguli quod triangulus
est figura plana et cetera. planum non est. i. non dicitur esse figura
nec figura planum. quia non coniungitur unum alteri tamquam de eo
predicatum. sed tamquam ipsum continens. Notandum autem quod de
differentia non predicatur genus ut probatur tercio methaphisice. non
enim differentia implicat speciem de eo. enim quod significat differentia
genus non predicatur non enim significat animatum quod anima sit
nec significat album quod albedo album enim et albedo
non differunt quantum ad rem significatam sed quantum ad modum signi-
ficandi sic in animatum et anima quantum ad rem significatam non differ-
unt. si ergo de eo quod significat animatum predicaretur animal
ipsa anima esset animal quod est inconveniens. de differentia ergo non predi-
catur genus et multo magis de genere non predicatur

diffinitiva. de plano quasi ut est dicta supra, vel de plano per conclusionem cum sic facit diffinitionem; tamen non predicatur sicut nunc est. ¶ Deinde cum dicit amplius aliqua adducit tertiam rationem dicens quod aliquid est indicativum, id est manifestativum et declarativum quid est, quia est et subdit quod diffinitio eadem ergo oportet, id est manifestat et declarat quid quid est. Sed demonstratio oportet et declarat quia hoc est in hoc si sit demonstratio affirmativa aut non est, id est aut oportet quod non est hoc in hoc si sit demonstratio negativa, quod demonstratur quod non est eadem diffinitio et demonstratio, quia diffinitio declarat quiditatem simplicem est. Ergo diffinitio ipsius rei incomplexe, demonstratio autem est rei complexe demonstrative, id est per demonstrationem, ad complexum vel aliquid propositio affirmativa ut quia est hoc in hoc, vel aliquid negativa ut quia non est. ¶ Deinde cum dicit alterius autem adducit quartam rationem dicens quod alterius autem rei est altera demonstratio, id est altera manifestatio vel declaratio nisi sic tamen quod eadem pars totius, et subdit hoc autem dico, quia omnis sicut est de ysocheles quod habet angulos equales duobus rectis. Sed omnis eius est omnis trianguli et subdit quod hoc, scilicet est pars, scilicet ysocheles, hoc autem totum, scilicet trianguli, et subdit quod hec autem ad invicem non sic se habent, non enim est aliquid alterius pars. Est ergo universaliter verum hoc quod diversorum diversa est declaratio nisi unum sit pars alterius. Cum ergo quia est et quid est sint diversa et unum non sit pars alterius, non per idem declarabitur quia est et quid est. Sed quia est declaratur per demonstrationem, ergo per diffinitionem non declarabitur quia est, quia tunc per idem declararentur duo diversa. Sed tantum quia demonstratio declarat quia est, non declarabit demonstratio quid est. Si ergo demonstratio et diffinitio declarant aliud et aliud, non ergo erunt eadem hoc et illud.

¶ Dubitatur forte aliquis quia videtur hoc falsum, quod quid est et quia est sint sic diversa quod unum non sit pars alterius, quia quid est significatur per simplicem terminum, quia est significatur per propositionem. Sic ergo se habebit quid est ad quia est sicut terminus ad propositionem. Sed terminus est pars propositionis, ergo quid est est pars de quia est. ¶ Dicendum quod non loquitur hic philosophus de parte integrali, sed de parte subiectiva, scilicet aliqua duo sic se habent ad invicem quod unum sit pars subiectiva alterius, sicut ysocheles est pars subiectiva trianguli, quia est species eius. Cum demonstratur aliquid de toto universali demonstratur idem de qualibet parte subiectiva, sicut quia probatur omni triangulo competere probatur competere ysocheli et ceteris speciebus trianguli. Non tamen ita se habet de parte integrali, non enim, licet quod passio competens toti integrali competat parti eius. Habere enim tres quod invicem aliquid de triangulo non competit linee que est pars trianguli eius, nec potest talis passio de linea demonstrari. Cum ergo quia quid est non sit pars subiectiva de quia est, non eodem modo, non per idem demonstrabitur utrumque. Hec ergo se ista ratio certa ad tertia idem tamquam supplens idem tertiam

et tamquam removens cavillationem ab ea. Diceret enim aliquis quia est et quid est sunt aliquid et non declarantur per idem; possumus ergo eis cavillare quia est et quid est sic sunt aliquid quod unum est pars alterius. Ideo hoc removet in ista tertia. ¶ Deinde cum dicit nunc itaque epilogat que determinata dicens quod nunc itaque est quod neque sit diffinitio omnis huius cuius est demonstratio neque e converso est quod cuius omnis sit demonstratio quod huius omnis sit diffinitio. Quare nunc est et ex dictis quod omnino nullius eiusdem, id est de nullo eodem contingit habere utrumque, scilicet diffinitionem et demonstrationem. Epilogavit enim tria, scilicet quod tantum probaverat; probaverat enim quod non omne demonstrabile est diffinibile et quod non omne diffinibile est demonstrabile, et probaverat tertiam quod de nullo eodem habetur simul demonstratio et diffinitio.

¶ Tunc sequitur illa pars nunc itaque in qua declarat tertiam conclusionem. Declarativa est enim eius tertia, videlicet quorum sit diffinitio utrum sit eorum quorum est demonstratio. Ideo hic incipit declarare conclusionem tertiam, videlicet quod sit diffinitio utrum sit eadem diffinitio quod demonstratio. Sed videtur se expedire de ista conclusione tertia quia hoc totaliter dependet ex tertia. Sed enim declaratum est quorum est diffinitio quorum non est ipsorum demonstrabilium, satis patet hinc quod sit diffinitio quod non est idem quod demonstratio. Sed enim nullum diffinibile est demonstrabile, ideo nulla diffinitio erit demonstratio. Ideo autem nunc est itaque quod diffinitio et demonstratio idem erunt, nec est aliquid in altero, id est nec diffinitio est demonstratio nec unum est pars alterius, sicut non est enim aliquid in altero tamquam pars in toto. Et subdit quod et utraque subiecta similiter se haberent, cum ergo subiecta demonstrationis, id est demonstrabile, et subiectum diffinitionis, id est diffinibile, nec sint unum idem nec unum sit pars alterius, quia quid est et quia est nec sunt idem nec aliquid est alterius pars, oportet quod et diffinitio et demonstratio nec sint idem nec aliquid alterius pars. Et subdit quod hoc eidem videlicet hunc oppositorum sunt, id est primo oppositionis et primo argumentationis dicta.

¶ Notandum autem tertiam esse declaratam supra, videlicet quod non omne demonstrabile est diffinibile, et dicitur sicut tunc demonstrabile esset pars ipsius diffinibilis demonstratum est, et quod non omne diffinibile est demonstrabile, quia sic esset tunc diffinibile esset pars demonstrabilis. ¶ Demonstratum est enim quod nullum unum et idem est simul demonstrabile et diffinibile. Ergo oportet quod demonstrabile et diffinibile que sunt subiecta demonstrationis et diffinitionis sic se habent quod nec sunt idem nec est aliquid in altero sicut pars in toto. Ergo demonstratio et diffinitio sic se habebunt quod nec erunt idem nec erit aliquid in altero sicut pars in toto. ¶ Notandum quod ideo dicitur esse subiectum aliquid esse quod utitur eo, ut ferrum dicitur subiectum arti fabrili quia est ipsum utitur talis ars. Sic enim quod esse diffinibile utitur diffinitio et esse demonstrabile demonstratio, diffinibile et demonstrabile dicuntur esse subiecta diffinitionis et demonstrationis.

¶ Notandum quod procedit modo argumentando et opponendo

dicit quod quando non plene declarat veritatem modicum quod
est scire de diffinitione quorum sit si scimus quod non est
eorum quorum est demonstracio et modicum est scire de
diffinitione quid sit ex eo quod scimus quod non est demonstracio.
Non per demonstrationem et cetera. Hec sunt nobis declarata
de quibus dubitabatur videlicet quorum est diffinitio et quid est di-
ffinitio et utrum aut quod huius opposita sunt id est modum op-
posito et argumentatio dicta non autem sunt declarata
quod plene declaratio veritatis. Sed tamen quedam
argumenta ad quedam particularia veritatis. Notandum
quod cum dicit quod diffinitio et demonstratio non sunt eadem nec unum
est per alterum intelligendum est de proprio subiecto non de pro
[illegible] diffinitio est per [illegible] demonstrationis
cum sit demonstrationis medium vel principium non tamen est per se
[illegible] demonstrationis quod non est demonstratio nec de eo
predicatur demonstracio. Sicut est et c. postquam
Amplius autem. Philosophus execuit est de questione
questa videlicet quorum sit diffinitio et de tercia vi-
delicet quid sit diffinitio. Hec ut dicebatur exequitur de
quarta videlicet quis est modus reductionis diffinitionis.
utrum scilicet via sillogistica certum quod diffinitio continuat se
ad questionem secundam et ad questionem primam. Primo exequitur de
eadem secunda ibi. Sillogismus quidem. Dicit ergo ipsius autem quod quid est utrum
sit sillogismus id est utrum via sillogistica reducatur quod querebat
questio secunda. aut ipsius est demonstracio quod querebat questio
prima. aut non est demonstracio ipsius quod quid est. Secundum
id suppositum hoc tamen supposuit supponebat non quidem
dari id est supposuit quod quid est in demonstrabile supponit
non autem per demonstrationem probatur. Et sic est quidem
superius hec se habeant exequitur argumento et opposito
et addit argumentum quod non via sillogistica potest reduci vel
ostendi quod quid est quod querebat questio secunda. Non potest quod quid
est demonstrari nec habere per demonstrationem quod
querebat questio prima. Notandum autem quod questio secunda est
utrum via sillogistica possit deduci demonstracio questio
autem prima est specialis utrum demonstracio demonstratur
cum ergo sit communior quam demonstracio quod omnis demonstracio
est sillogismus non econverso. Questio secunda est generalior quam questio prima.
cum ergo ait utrum ipsius quod quid est sit sillogismus aut demonstra-
cio. Dicit potest exponi uno modo quod continuat se ad questionem
secundam tamen eius loquitur generaliter de sillogismo sit sit demonstracio
sive non. Alio modo exponi potest quod continuet se ad utramque
questionem. Ad primam et ad secundam ut in littera contractum est.
Deinde cum dicit Sillogismus quidem. Exequitur de
eadem secunda ostendens quod per sillogismum non potest reduci vel
ostendi diffinitio. Propter quod sciendum quod sillogismus superius et ab inferius
non potest ostendere diffinitionem. Sed ergo diffinitio potest ostendi per sillogismum
oportet quod accipiatur non sillogismus [illegible]. Sed sillogismus debitus et

ordinatus ad talem terminum videtur autem complex sillogismus habere
magnam apparenciam quod possit nos reducere in diffinitionem
et quod possit concludere hanc esse diffinitionem hec diffinitiva vero
est sillogismus reduplicativus. Nam si a cum hac redu-
plicatione quod quid est et cum hac reduplicatione qua
sunt predicatur de b. et b. cum eadem reduplicatione
predicatur de c. Oportet quod a cum eadem reduplicatione
predicatur de c. Si ergo fiat talis sillogismus. a in eo quod
quid est et convertibiliter predicatur de b. et b. in eo quod quid est et
convertibiliter predicatur de c. concludetur quod a in eo quod quid est
et convertibiliter predicatur de c. Sed id quod convertibiliter et in eo quod quid
predicatur de aliquo est diffinitio eius. Ergo conclusum erit
quod a sit diffinitio ipsius c. Propter hoc ergo sillogismus redupli-
cativus videtur quod possit concludi quod hec sit diffinitio huius
diffiniti. Secundus sillogismus quod autem hic vero concludere est sillogismus
divisivus de quo fiat in sequentibus apparebit. Tertius sillogismus
quem vero dicit posse fieri est sillogismus diffinitivus cuius
modi est sillogismus accipiens diffinitionem diffinitionis vo-
lens ergo Philosophus probare quod nullo modo per sillogismum potest con-
cludi quod quid est. Non probari quod hic sit diffinitio huius. Et
facit tres partes. Primo ostendit quod hic non potest fieri per sillogismum reduplica-
tivum. Secundo quod non per sillogismum divisivum. Tertio quod non per sillogismum
diffinitivum secunda ibi. At vero neque per divisionem. Tertia ibi
Sed utrum sit demonstrare. Circa primum tamen facit quod primo
ostendit eius conditiones sive sillogismus. Secundo declarat quod non con-
diciones requiruntur ad diffinitionem. Tertio concludit quod dicta
ratio probat intentum videlicet quod quid est in eo quod quid est non
possit per sillogismum reduplicativum concludi secunda ibi.
Sed quod quid est. Tertia ibi. Si igitur ipsius c. Dicit ergo sillogismus
quidem. Vel sillogismus autem demonstrat aliquid de aliquo
per medium. Quod dicit quod hec condicio sillogismi accipere aliquid medium
et per id medium demonstrat aliquid id est aliquid maiorem extremitatem
de aliquo id est de minori. Deinde cum dicit. Sed quod quid
est. Ostendit quae sunt condiciones diffinitionis et ostendit quod duo sunt
dicens Sed quod quid est proprium quidem est id est hec est una condi-
cio ipsius quod quid est id est ipsius quod quid est quod sit quid proprium et
in eo quod quid est predicatur id est hec est secunda condicio ipsius quod
quid est id est ipsius diffinitionis quod predicetur in eo quod quid et cetera.
Dicit hec autem id est diffinitio que dicit quod quid est necesse est
convertibilia id est necesse est quod sit convertibilis cum diffinito hoc vero
esse etiam condicio. Sed hec est eadem cum prima. Idem
est enim esse proprium et esse convertibile id est predicari convertibiliter.
Dubitaret forte aliquis utrum sit idem esse proprium
et esse convertibile et videtur quod non quia ultima differentia convertitur
cum sua specie. Sed non est proprium hoc bipes dicitur per
suas differentias tot esse differentie alie huius bipedes quot
esse alia habencia pedes vel quot esse species con-
tente sub tali genere et tamen differentia non est proprium.

Ptee posset aliqs actus qui ita cu suo sbo r
cu pptu zuertis. Ad qd loqr do de appo q co
uerit oi z soli semp possum distigue t pptu
videlz diffom. Dnam ppa z p se passionem.
Diffo n est q p se ppu dicit totu eem huius pmo
tote. Dnia ppu est q ppu no significans totu.
Sz pdicans de toto eem huius pmo ptis ul pmo
forme dein. Dnia pdicari eem huius qz habent q
dam mo eem ex pdicat denoiatie. Si tem
tn s q p se aut passio est q ppu no dicit
eem rei sz emanans ex pncipiis pns rei. Actus q
i sepale nullo mo est ppu qr nec dr ppam eem
rei nec emanat ex pncipiis pns rei qr no ema
nat ex pns spe que sut ppa pn rei sz ma
nat siu emanat ex pns indui. Et uo obi
cit q tale actus i sepale p ee quale d dz q
h ei passio q tale actus quertit no n est
h p se. qr ad no dicit ppam eem rei ul non
fluens ex pncipiis pns eem rei quertit cu ipa re
q est p se quale cu re est ppu ipi rei sz
ppu di m. ul qr est ppa diffo ul qr est ppa dia
ul qr est ppa passio est q ppu ee p se quale
via zemde eodem dicit. h q qr addit q nece
est h quei no est tria odico differens a dicto a
sz est q expssuin zmanifestum pme odicois sz
n diffo est q ppu ipi diffiti. oz q quertit cu ipo
Deinde cu d sz in ipi c. ex hiis que dixit
pbat itentu videlz q psillm reduplicatum no
p pbari q q est. i eo q q est. ee q d f. q p
fuit q dem est q no posse h fi ducendo ad
i oens volens h face z uolentes h in q q est
psillm oclude. ho q dixit declat itis ibi. et
omo si est mrtx. ee p. q fuit q p o q re
cipat i sillo reduplicatio expma odicoe di
ffois videlz q diffo est q ppu z pdicat quilm
ho declarat q rechat i tali sillo. ex odicoe sia
videlz qr diffo pdicat i eo q q. eccio pbat qd
no obsuatis illis odicoibz silles no poterit o
cludere q q est i eo q q est. Quarto zulud ex
hiis que dixit ducit ad i oens uolens oclude
q q est i eo q q est p sillm reduplicatum alle
gare h no posse fi sit petere pn sda ibi at
uo si a. tria ibi si n a s. qrta ibi si g q q
est. d g sz n ipi c z si ipi diffo est ppu a i.
diffo m est q ipi b x z ipi me diffo sup er
q ppu zh i ipm b si ipm me ipi c i ipi di
ffio sup er q ppu qre oia sut ad iuice i oia
sut ad iuice quertibilia z oia sut ppa q d ex hac

odicoe pma ipi diffois videlz q diffo est q
ppu zq quertibile cu ipo diffito me acceptu ad
pbandu diffom de diffito oz ee q ppu z q qur
tle cu utroqz extremo sz g a i maior extremitas
que po ee diffo oz pbari de c i de minori ex
tremitate que po ee ipm diffitu p me q est b oz
ipm b si ipm me ee q ppu zq quertible cu a z
cu c z cu diffoe z diffito oia g erut ad iui
ce quertibilia. Dubitaretur forte a q ut sequi
t h qna q si me est ppu z quertit cu utroqz
extremitate q oia quertunt. Ad qd q quia cu
aliquo n est a q ee eqle illi que n se in
uice no excedut illa sut quertibilia z illa
sut eqlia sz qstat q que uni et eide sut eq
lia ite se sut eqlia. cu g eide sit ee quale qo.
q eqle que uni z eide sut quertibilia ite se sut o
uertibilia sz g me est ppu z quertit cu utroqz extremi
tate nece est utrumqz extremitatem ad inuice quertibilia o
g erut ad inuice quertibilia. Ulterius forte dubi qo.
taretur a q. qr no ut ad h tende qna ph sz ut
eccio se h no n ph supponendo q me quertat
cu utroqz extremitate ex hoc q extremitates quertan
t sz eccio supponendo q extremitates quertant z
habeant se ad inuice sic ppu ad illd cui est
ppu arguit q oportet mediu quertibile z q oia sit
ad inuice quertibilia io forte dubitaretur a q ut sequi
h qna. Ad qd q cu diffo pdicet de diffito uli
z affirmatie no pt demonstrari de eo nisi p pmam
figuram. i sola aut pma figura p oclud ulis affir
matia i pma aut figura cu extremitates quertu
t nece est quei me cu utroqz extremitate z nece
est tuc oia ee quertibilia ut si a pbat de c i p
figura p me b z a z c sut quertibilia nece est b
quei cu utroqz cor i sillo n ulis affirmatio sz
extremitates quertunt nece est oia ee quertibilia
sla dcm est ite quertibilia oz q sit quertibile qr qcqd
subicit ulr uni quertibiliu subicit uli alteri sic i
z qcqd pdicat de uno quertibiliu pdicat de al
tero cu g me i pma figura si ac sills affirmatis ulis
omo dz ee sills ocludens diffom me subicit
ulr maiori extremitati z p dicet uli de minori
si extremitates sut quertibiles oz q me sit tale q po
ssit uli subici z uli pdicari de qlz extremitate sz qc
q subicit z uli pdicat de aliqi est quertibile cu illo
er g me quertibile cu qlz extremitate p q oia erut
quertibilia ex hac g odicoe qr diffo pdicat ut ppu
u z ut q quertibile cu diffito se q no posse oclu
di diffo uli de suo diffito n me accipiatur

appu ⁊ quali⁊ ⁊ n oia sunt qualia. Deinde
d[icitur] at n̄o si a. o[mne] q[uo]d reci[pit] t[ame]n illo reduplicatio
ex pa[rte] q[uod] coniunctione dictionis videl[icet] ex dictio p[re]dica
t[ur] ⁊ eo q[uo]d q[uo]d s[igni]ficat[ur] sic ex dictio p[re]dicatur ut appu
⁊ qualitum n̄o p[otes]t h[ic] n[on] cludi de dicto n[on] inte
nitatur cum utroq[ue] ex[tre]mitate ⁊ n oia sunt qualia
sic ex dictio p[re]dicatur i[n] eo q[uo]d q[uo]d n̄o potest cclu
di de dicto videl[icet] i[n] eo q[uo]d q[uo]d n[on] i[n] utroq[ue] ex[tre]mitate
sit i[n] utroq[ue] p[re]missarum accipiatur h[ec] reduplicatio
i[n] eo q[uo]d q[uo]d id aut aliq[uo]d at n̄o si a. i. maior ex
tremitas i[n] eo q[uo]d q[uo]d est i[n] oi b. i. i[n] oi me[dio] ⁊ b. ul[tim]e. i.
me[dio] d[icitu]r i[n] eo q[uo]d q[uo]d est de oi c. i. de oi minori ex
tremi[ta]te necesse est q[uo]d h[ec] concl[usio] ⁊ q[uo]d i[n] eo q[uo]d q[uo]d est de
c. dici q. d. q[uo]d n̄o p[otes]t a. i. maior ex[tre]mitas sit
dicto cclud[i] de c. i. de minori ex[tre]mi[ta]te sit de di
cto i[n] eo q[uo]d q[uo]d n[on] i[n] utroq[ue] p[re]missarum accipiatur h[ec] re
duplicatio i[n] eo q[uo]d q[uo]d. Deinde cum d[icitur] si n̄o
a[utem] n̄o sit. o[stenditur] q[uo]d n̄o obviatis illis cditionibus ⁊
n̄o accepta reduplicatione i[n] utroq[ue] p[re]missarum q[uo]d
n̄o fiet cclo i[n] eo q[uo]d q[uo]d id aut q[uo]d si n̄o a[utem] n̄o ac
cepit sic duplicatur maiorem ex[tre]mi[ta]tem deinde ul[terius]
n̄o sit reduplicatur maiorem p[ro]p[ositi]o[n]em n̄o necesse est
a p[re]dicari de c. i[n] eo q[uo]d q[uo]d est ⁊ s[imi]l[ite]r q[uo]d neq[ue]
de quibus c. quid b. i[n] eo q[uo]d q[uo]d est. i. si n̄o acceptur
b. c. i. minorem i[n] eo q[uo]d q[uo]d est. sup[er] n̄o erit cclo i[n] eo
q[uo]d q[uo]d. ad h[oc] e[rgo] q[uo]d sit cclo i[n] eo q[uo]d q[uo]d oportet utramq[ue] p[re]m
issarum esse i[n] eo q[uo]d q[uo]d id s[ecun]d[u]m q[uo]d ip[su]m a q[uo]d q[uo]d e[st] h[abe]bit utraq[ue]
p[re]missarum ⁊ sic t[ame]n erit itaq[ue] ⁊ b. de c. i[n] eo q[uo]d q[uo]d
est q. d. s[ed] deb[et] esse cclo i[n] eo q[uo]d q[uo]d n̄o solum mai
or ut a. b. s[ed] ⁊ minor i. b. c. erit i[n] eo q[uo]d q[uo]d.
Notandum aut[em] q[uo]d a[liu]d est cclude q[uo]d ⁊ a[liu]d est cclude q[uo]d
i[n] eo q[uo]d q[uo]d. ul[terius] q[uo]d id est a[liu]d est cclude dictionem ⁊
a[liu]d est cclude dictionem i[n] eo q[uo]d dicto p[otes]t n[on] c[on]tinge
q[uo]d ccludatur aliq[uo]d dicto de aliq[uo] n̄o t[ame]n ccludetur
ut dicto ei sit i[n] eo q[uo]d dicto n[on] i[n] utroq[ue] p[re]missarum
accipiatur h[ec] reduplicatio p[re]misse videl[icet] i[n] eo
q[uo]d q[uo]d ul[terius] i[n] eo q[uo]d dicto ut si a[nim]al bipes est dicto ho[min]is
⁊ fiat talis sillogismus. o[mn]is ho[mo] est a[nim]al bipes o[mn]e risibile est
ho[mo] e[rgo] o[mn]e risibile est a[nim]al bipes. h[ic] a[nim]al bipes q[uo]d poi
tur esse esse q[uo]d dicto cclude de risibili s[ed] n̄o i[n] eo
q[uo]d dicto n̄o est ei e[iu]s dicto q[uo]d i[n] p[re]missis n̄o fuit
accepta h[ec] reduplicatio i[n] eo q[uo]d dicto ⁊ si fuisset
accepta fuisset f[als]a. i[m]mo dato q[uo]d a[nim]al bipes esset
dicto risibilis n̄o posset ccludi de eo t[ame]n q[uo]d dicto ei[us]
n[on] i[n] utroq[ue] p[re]missarum ut dicebatur acciperet[ur] i[n] ex p[re]
misse h[ec] reduplicatio sic e[rgo] fiet talis sillogismus a.
p[re]dicatur de oi b. i[n] eo q[uo]d dicto b. de oi c. i[n] eo q[uo]d
dicto e[rgo] a. de oi c. i[n] eo q[uo]d dicto. Notandum ⁊ q[uo]d i[n] eo

q[uo]d q[uo]d p[otes]t sumi ul[terius] large ul[terius] p[ro]p[ri]e large q[uo]d dicto oe p[re]dica
tum s[u]b[stanti]ale p[re]dicatur i[n] eo q[uo]d q[uo]d ⁊ sic accipi[tur] i[n] eo q[uo]d q[uo]d
n̄o sufficit h[ec] reduplicatio sola ad ccludendum a[liqu]od
dictionem de dicto q[uo]d n̄o oe p[re]dicatum s[u]b[stanti]ale est
dicto sic e[rgo] accipi[tur] i[n] eo q[uo]d q[uo]d oportet sil[iter] cum hac cdicio
ne addere cditionem aliam videl[icet] qualitum s[imi]l[ite]r q[uo]d q[uo]d
p[re]dicatur qualitum i[n] eo q[uo]d q[uo]d est dicto g[e]n[er]is n[on] lic[et]
p[re]dicetur i[n] eo q[uo]d q[uo]d n̄o p[re]dicatur qualitum d[iffere]ntia aut[em] ⁊
si p[otes]t p[re]dicari qualitum n̄o p[re]dicatur i[n] eo q[uo]d q[uo]d sola
e[rgo] dicto h[abe]t has duas cditiones s[ecundu]m m[odu]m p[ro]p[ri]e accipi i[n]
eo q[uo]d q[uo]d q[uo]d d[icitu]r totam q[ui]ditatem rei ⁊ sic sola p[re]dicatur
i[n] eo q[uo]d q[uo]d de sp[eci]e alia aut[em] p[re]dicata s[u]b[stanti]alia quomodi
sunt gen[us] p[er] se ul[terius] d[iffere]ntia p[er] se d[icu]n[tu]r n̄o dicere totam
q[ui]ditatem q[uia] n̄o dicunt eam p[er] m[od]um tocius i[n]de e[st] e[rgo] q[uo]d
p[hilosoph]us sup[er] ad ccludendum dictionem de dicto sustentatur
est sup[er] duabus reduplicationibus videl[icet] sup[er] i[n] eo
q[uo]d q[uo]d est ⁊ sup[er] appu sit s[ive] qualitum q[uia] si accipi
at q[uo]d q[uo]d large n̄o sufficit ad ccludendum cclonem
dictionem n[isi] sup[er] addatur ibi qualitum hic aut[em] videtur
est sustentari solum sup[er] q[uo]d q[uo]d est q[uia] si accipiatur
q[uo]d q[uo]d est ut d[icitu]r totam q[ui]ditatem ⁊ ut d[icitu]r ip[s]am dictionem
sufficit h[ec] sola reduplicatio sufficiat n[on] q[uo]d a. p[re]
dicatur de b. i[n] eo q[uo]d q[uo]d est. sit i[n] eo q[uo]d dicto ⁊ b. de c.
i[n] eo q[uo]d q[uo]d est. i. i[n] eo q[uo]d dicto. ad h[oc] q[uo]d a. ccludatur
p[re]dicari de c. i[n] eo q[uo]d dicto. Deinde cum d[icitu]r s[ed]
e[rgo] q[uo]d q[uo]d est. ex[clu]d[i]t q[uo]d dixit dicat ad i[n]tendens
volentes cclude q[uo]d q[uo]d est i[n] eo q[uo]d q[uo]d est p[er] sillogismum re
duplicatum dicens s[ed] e[rgo] q[uo]d q[uo]d est. i. si dicto sup[er]
p[ro]p[ositi]o[n]em h[abe]t s[ed] ccludi de dicto ⁊ q[uo]d q[uo]d erit esse utriusq[ue]
h[abe]t q. d. q[uo]d n̄o p[otes]t ccludi q[uo]d q[uo]d est i. dicto s[ed] q[uo]d
h[abe]t n[on] i[n] utroq[ue] p[re]missarum habeant hanc redupli
cationem q[uo]d q[uo]d est erat esse i[n] utroq[ue] e[rgo] p[re]missarum
accipietur h[ec] reduplicatio i[n] eo q[uo]d q[uo]d sit i[n] eo q[uo]d
dicto ⁊ q[uia] sic est i[n] me[dio] erit prius q[uo]d q[uo]d erat esse.
i. suppo[nitu]r q[uo]d demonstrari ip[su]m n[on] me[dio] prius supponi
erit ip[su]m q[uo]d q[uo]d est. p[ro]babitur q[uo]d q[uo]d est p[er] q[uo]d q[uo]d est
i[n]de p[ro]p[ter] i[n]de petitio principii. Dubitatur for
te a[liqu]is u[tru]m reduplicatio possit esse ip[s]i medii
⁊ v[idetu]r q[uo]d sic. p[er] p[hilosoph]um hic dicentem q[uo]d q[uo]d q[uo]d est. i.
reduplicatio erit i[n] me[dio] i. erit ip[s]i medii.
Ad q[uo]d d[icendu]m est q[uo]d p[hilosoph]us i[n] h[oc] p[ro]po[nit] i[n] illo ca[pitul]o redupp
licatum aut[em] n[on] volt q[uo]d reduplicatio sit ip[s]i
maioris ex[tre]mitatis n̄o medii. Ad q[uo]d cum q[ua]
cum sit reduplicatio h[ec] deinde p[otes]t h[abe]re duplicem
intellectum ul[terius] q[uo]d sit t[ame]n q[uo]d ei[us] q[uo]d reduplicatur. ul[terius] cuius
sit t[ame]n ei[us] cuius est cditio. p[ri]mo m[od]o reduplicatio
est s[ed] q[uo]d sp[eci]e reduplicatur ip[su]m s[ecundu]m. s[imi]l[ite]r si dicam
q[uo]d i[n]cia sit bo[n]a. i[n] q[uantu]m bo[n]a ista q[uo]d reduplicet[ur]...

ipsum predicatum est falsum et non intelligitur reduplica-
tio quod sit ipsum subiectum. Actum reduplicationis est condi-
tio predicati. Reduplicatio quoque numquam est conditio
medii, prout medium ponitur in subiecto, et numquam est conditio
subiecti sed predicati. Potest tamen esse ipsius medii positi in
subiecto non tamquam eius cuius est conditio, sed tamquam eius quod re-
q° duplicatur. Volet forte dubitare aliquis quare
reduplicatio sit ipsius subiecti tamquam eius quod reduplica-
tur, non tamen sit conditio subiecti sed predicati. Dicendum quod re-
duplicatio dicit quendam modum inherentie, dicitur enim inheren-
tia per se causam, hoc est in quantum; habet tres in eo quod triangulum,
et hec tres inest triangulo per se, et econverso inest hoc
est per triangulum de ipsa. Ergo inherentia potest esse duplex, quedam
una cuius sit conditio, et iste est plana est secundo
cuius est, scilicet quod est conditio predicati, predicatum scilicet
inest non subiectum. Si ergo inherentia est conditio predica-
ti, reduplicatio que dicit quendam specialem modum inherentie
eius et conditio predicati est cuius est conditio est re-
eius conditio est in modus rei et sic loquendo de redu-
plicatione vel de inherentia dicitur esse maioris extremi-
tatis que habet rationem predicati, non medii quia ratione eius habet
rationem subiecti. Alio modo potest esse questio de ipsa inherentia non
cuius sit conditio, sed a quo dependeat et in quo
habeat esse eius causa, et sic inherentia vel reduplica-
tio que dicit quendam modum inherentie est ipsius subiecti non
predicati. Similiter licet ipsum predicatum inhereat causa tamen
ipsius inherentie non est in predicato sed in subiecto. Habere enim
tres inest ipsi triangulo, causa tamen huius inherentie non est in
ipso habere tres sed in ipso triangulo; scilicet in subiecto est quere-
nda causa eorum que sunt in subiecto, in illo enim est querenda
causa alicuius quod habet esse in eo. Cum ergo ipsum predicatum insit
ipsi subiecto, non subiectum predicato, causa huius inherentie querenda
est in subiecto non in predicato, scilicet subiectum intelligitur
tamquam fundamentum et alia tamquam advenientia
sibi, accipiendo advenientiam large sive adveniat
q°. substantiali sive accidentali. Causa autem advenientie vel ad-
ventus accidentis est non in eo quod advenit, sed in eo
cui advenit. Non enim querenda est causa in febre quare
isti advenit, sed in febricitante, ut si sit talis causa
repletio, non enim propter febrem repleta sed febricitans,
nisi forte esset tale adveniens quod esset per se ens,
sicut locatum venit ad locum; tale enim advenien-
tis habet in se ipso causam sui adventus, sed id quod non
est per se ens sed in alio esse in alio, et sic predicata sunt
in subiecto, in ipso subiecto querenda est causa talis inherentie.
Secundum hunc ergo modum loquendi philosophus in posterioribus quod dicere
scientiam esse bonum quoniam bonum est falsum et non intelligibile, similiter
non esset querenda causa in ipso bono quare predicatur de

scientia, sed in ipsa scientia querenda est causa quare scientia
bono, id est ergo quod reduplicatur designat in se hanc causam
inherentie, et ideo semper reduplicatur subiectum ut triangulum habet tres
in eo quod triangulum. Sed reduplicatio licet habeat causam in
subiecto et licet reduplicetur subiectum, est tamen cum sit quedam inheren-
tie conditio predicati. Ex quo est diligenter advertendum
quod si bene ordinate fiat reduplicatio debet redupli-
cari subiectum, sed debet poni reduplicatio ex parte predi-
cati, ut in exemplo preallegato triangulum se tenens ex parte subiecti,
sed habere tres in eo quod triangulum totum hoc se tenens ex parte pre-
dicati. Prout ergo reduplicatur subiectum datur intelligi quod
in ipso sit reduplicationis causa, sed prout reduplicatio
se tenens ex parte predicati datur intelligi quod sit eius
conditio. Volet forte dubitare aliquis utrum aliquando po- q°
ssit reduplicari ipsum predicatum, et videtur quod non propter
tamen philosophus supra allegatum, videlicet quod dicere scientiam esse
bonum quoniam bonum est falsum et non est intelligibile. In quantum
est, quia dicimus quod differentia in eo quod differentia predicatur, et quod quid
est in eo quod quid est predicatur. Ergo ipsum predicatum quod quid est
hic reduplicatur et dicitur predicari in eo quod quid est. Dicendum
quod si id quod reduplicatur, ut patuit, dicitur id in quo est
reduplicationis, numquam reduplicabitur predicatum sed
subiectum, quia ut dicebatur licet predicatum insit, causa tamen in-
herentie querenda est in subiecto. Et quod dicitur quod quod quid in eo quod quid est
predicatur et differentia in eo quod differentia predicatur, dicendum quod
in hac ipsa differentia que debet esse predicatum inducit idem
sibi. Similiter sic cum dicimus triangulum habet tres, est sensus quod ipsi
triangulo tamquam subiecto competit hec passio habere tres per se. Sic
cum dicimus differentia predicatur in eo quod differentia, est sensus quod ipsi
differentie competit hec proprietas que est predicari de diffi-
nito per se. Sed hoc solo est ad hominem [illegible] est alia et
melius quod numquam predicatum reduplicatur per se. Verum nec
est verum dicere quod homo est animal in eo quod animal, nec est verum
dicere quod animal predicatur de homine in eo quod animal, idem est enim dicere
verum quod animal. Ergo si differentia in eo quod differentia predicaretur, ipsum
predicatum reduplicaretur. Cum ergo dicitur quod differentia predi-
catur de diffinito in eo quod differentia, equivocatur in differentia.
Similiter si non esset ibi equivocatio, falsum est quod ibi
dicitur. Verum si accipiatur talis reduplicatio modo non equivo-
co, statim apparebit falsitas in dicto, ut si dicatur animal bi-
pes predicatur de homine in eo quod animal bipes, falsa est lo-
cutio; non est enim querenda causa quare animal bipes predicetur
de homine in alio bipede, sed in homine; est enim falsum et non
intelligibile quod homo sit animal bipes in eo quod animal bipes, sed in
eo quod homo. Sed si dicatur quod animal bipes predicatur de homine
in eo quod differentia, vera est locutio. Ergo cum dicitur quod differentia pre-
dicatur de diffinito in eo quod differentia, equivocatur ibi in di-
fferentia. Similiter cum dicitur quod differentia predicatur accipitur ibi

diffo gñis ipa q̄ sbicit̃ i ?tencōi diffōis fl̄a li
dificat q̄ diffō ibi pdicat̃ de diffīto sic q̄ gē
pdicat̃ de spē. gē .n. nō pdicat̃ de spē q̄ spēs
sit gen⁹. 33 id q̄ sbicit̃ i ?tencōi gn̄is ut al' p
dicat̃ de eo q̄ sbicit̃ i ?tencōi spēi ut de hoīe
sic n̄ diffītu est diffō. 33 id q̄ sbicit̃ i ?tencōi
diffōis ut al' bipes pdicat̃ de eo q̄ sbiciat̃
i ?tencōi diffīti ut de hoīe g° cū dr̄. q̄ diffō p
dicat̃ de diffīto i. diffō accipit̃ p eo q̄ sbiciat̃
i ?tencōi diffōis ħ pt̄a cū sb ditur. i eo q̄ diffō.
ibi diffō accipit̃ p i ?tencōe diffōis al' .n. q̄ sbia
t̃ i ?tencōi gn̄is pdicat̃ de hoīe s̃ hanc i ?tencōm
.i. s̃ q̄ gen⁹ sit diffō .i. d̃ id q̄ sbicit̃ i ?tencōi
diffōis s̃ i ?tencōm diffōis pdicat̃ de diffīto equo
cat̃ g° ibi i diffōe n̄ g° equocet̃ i pdicato mīḡ
reduplicabit̃ pdicatū. Solet forte dubitari
al's. q̄re cū i reduplico equocat̃ pt̃ redupli
cari pdicatū nō aūt cū nō equiuocat̃.
Dō ut dcm̄ est pdicatū i reb. ħ nō est cū fuerit
i ?tencōe 33 g° reduplicaret̃ pdicatū illa redu
plicatio nō posset designare n̄ duo. ul' cām i ?tencōe
ul' specificacōm i ?tencōe 33 cām i ?tencōe ista est
locutio q̄ cū i ?tencōe est ?cōda i sbo. nō i pdicato
33 aūt designet specificacōm i ?tencōe tūc nō
eēt q̄ i telli^le q̄ nō est q̄ i telli^le q̄ idē eodē mō
supptū se ipm̄ specificet ut signat̃ forte lo
phs i pozibz cū aīt q̄ dr̄ i tercia eē bō cām
bō est aīal. r nō i telli^le g ̄lam si h reduplicatio
qm̄ bō designet cām i ?tencōe tūc est aīal q̄ dr̄
q̄ tal' cā nō est ?cōda i bono n̄ i pdicato 33 i
sbo. 33 uō designet specificacōm i ?tencōe tūc nō
est q̄ i telli^le g ̄lam nō est i telli^le q̄ idē eodē mō
supptū se ipm̄ specificet cū g° i ?tencōe accīda
est i sbo specificatio i ?tencōe est ?dicio pdicati ut
si dicat̃ aīal ħ tres. i eo q̄ aīal. aīal nō spe
cificat ħ se ipm̄ reduplicatio est designatio cāe
i sbo r est specificao i ?tencōe pdicati pdicatū g° nō
equoce suppitū nō pt̃ reduplicari ħ equoce
suppitū pt̃ nō q̄ illa reduplicatio designet cām
i ?tencōe ħ specificacōm i ?tencōe ul' specificatōm
mō pdicādi ut siq̄s dubitat q̄re al' bipes
pdicat̃ de hoīe. ħ specificabit sibi hec redu
plicatio q̄ pdicat̃ i eo q̄ diffō diffō g° ue d'
i ?tencōm specificat mō i ?tendi ul' mō pdi
candi ei q̄ sbicit̃ i ?tencōi accīdo i ?tencōe large
ad oē id q̄ est i rā. siu sit sbali siu accītalie
qo Solet forte dubitari al's. ut possit ?clu
di q̄ q̄ est. i eo q̄ q̄ est. n̄ i ut'q̄ pmissaꝝ accipiā
q̄ q̄ est. i eo q̄ q̄ est. Dō q̄ ut'q̄ pt̃ diffō
i eo q̄ diffō ?cludi de diffīto n̄ accipiat̃ due
diffōes ?pe ipi diffīti q̄ꝝ una se habeat tanq̄
mē. relīq̄ uō tanq̄ maior extimitas n̄ ħ suffi
cit q̄ accipiat̃ sic due diffōes ?pe n̄ i acci
piat̃ cū hac reduplicacōe i eo q̄ diffō. ut
si de hoīe sint hee due ?pe diffōes al' bipes
r al' perceptibile discipline. 33 fiet sill's sine redupli
cacōe. ?cludet̃ diffō 33 nō i eo q̄ diffō ut si
dicet̃ al' bipes est al' pcep^le. hō est al' bipes. g°
est al' pcepti^le ?cludit hic diffō hoīs de hoīe
33 nō ut diffō. n̄ p istū sill'm scim⁹ q̄ al' pcep
tibile sit diffō hoīs 33 si accipiet̃ iste due
diffōes cū reduplicacōe ?cludet̃ diffō hoīs
de ipo tanq̄ diffō r q̄ sill'm repabit̃ nobis eō
illa sic diffō hoīs g ̄lam si sic sillogizet̃ al'
bipes est al' pcepti^le s̃ q̄ q̄ erat eē hō est al'
bipes s̃ q̄ q̄ erat eē ?cludet̃ sill'o q̄ hō sit al'
pcep^le s̃ q̄ q̄ erat eē. 33 g° ambe diffōes tam
maior extimitas q̄ mē accipiat̃ ?pe r ut ?pe
?cludat diffōm de diffīto ?pam r ut ?pa. 33
uō accipiat̃ ?pe ħ nō cū hac reduplicacōe
q̄ sint ?pe ?cludent diffōm ?pam. 33 nō ul'
?pam. i. 33 ex hoc nō manifestabit̃ nobis sill'o
q̄ illa diffō sit ?pa r g° posset eē defcs i mai
ori extimitate p⁹ si nō eēt diffō ut si dicet̃. oē al'
bipes est risi^le. hō est al' bipes. g° r c. ħ nullo
mō ?cludit̃ diffō de diffīto 33 mō posset eē
talis defcs 33 accipet̃ diffō. ħ nō ?pa ut pu
ta si accipet̃ diffō alīs ut si dicet̃ al' bipes r
sēa. aīata sil'. hō est al' bipes. g° r c. ħ ?clu
dit̃ diffō de diffīto 33 q̄ nō fuit accepta di
ffō ?pa. nō fuit ?clo ?pa. tcio mō posset eē de
fcs. si accipet̃ diffō ?pa 33 nō cū hac redu
plicacōe ut ?pa. r tūc ut patuit ħ posset
?cludi diffō ?pa. n̄ ondet̃ p hūc sill'm q̄ eēt
?pa r sicut i ?plex pt̃ eē defcs i maiori extimi
tate ita r pt̃ eē defcs i ipō mē g ̄lam mē
33 accipi q̄ sit diffō r q̄ sit diffō ?pa r tanq̄
?pa alī .n. p tale mē nō ?cludet̃ de diffīto di
ffō ?pa tanq̄ ?pa. nō g° ?cludet̃ de diffīto q̄
q̄ ē. i eo q̄ q̄ q̄ est. n̄ i ut'q̄ pmissaꝝ accipiat
q̄ q̄ ē. i eo q̄ q̄ est. pbabit̃ g° q̄ q̄ ē. i eo q̄ q̄ ē p
q̄ q̄ ē. i eo q̄ q̄ ē. est idē p idē peticio p'n'.
Deiñ cū d'. r oīo ?te. q̄ dixit declat i t'is
eē q̄ eā faciat q̄ s̃ declat ħ i t'is ?cffido dedi
ffōe hoīs. sō dat aūt manifeste ?grendi cuīo
i talibz petit̃ p'n'. i eo q̄ dixit declat pōs.

in diffinitionibus anime et assignat declarationem eius ostendens hoc
habere veritatem in omni diffinitione scilicet quod nulla diffinitio potest con-
cludi de aliquo in eo quod quid sit petendo principium. Secunda ibi
oportet in duabus. Tertia ibi. ut si aliquis diffiniat. Dicit ergo
et dico si est. id est si contingit monstrare quod est homo id est diffinitionem
hominis de homine sit c. id est minor extremitas. a. vero id est
maior extremitas quod quid est homo sive animal bipes sive
aliud aliquid quod dico quod ista diffinitio hominis sit animal bipes vel aliqua
alia diffinitio eius, et subdit quod si ergo sillogizatur super
a de c. scilicet diffinitio hominis de homine necesse est a. id est diffinitionem
hominis predicari de omni b. id est de omni medio sumpto in eo quod quid er-
at esse. Hic autem erit aliud medium ratio quod dico quod non oportet
a. id est diffinitionem hominis sillogizari de c. id est de homine nisi accipiatur
b. id est medium tale quod sit in ratione diffinitionis ipsius hominis unde
concludit dicens et hoc scilicet tale medium acceptum est
quod quid est homo probabitur ergo quod quid est homo per quod quid est
homo et sic petitio principii. [I]terum cum dicit oportet in
duabus dat artem manifeste cognoscendi quando
sit in omni tali sillogizatione petitio principii dicens oportet autem
in duabus propositionibus primis et inmediatis eas considerare
sumptis quod dictum est quod dico ut manifeste appareat quando in
talibus apparet quod est in principio oportet considerare quod dictum est in
duabus propositionibus que sunt prime id est diffinitive et sunt ex
inmediatis terminis id est sine certis [illegible] et subdit quod maxime
autem manifestum erit id est quod petitur principium scilicet id est accipiendo
duas propositiones sic id est sicut diximus videlicet primas id est di-
ffinitivas et inmediatas per terminos id est duas diffiniciones
[illegible] et subdit quod deinceps [illegible] ergo per conversionem
id est per terminos convertibiles ut [illegible] vel aliud [illegible]
per conversionem id est per speculationem ostendo per unam diffinitionem
aliam [illegible] ut ostendo quod est anima aliquid quod est homo aliquid ad quod
cumque vel quelibet conversa sunt id est circuitum quod ex principio est reperietur
id est petetur quod dico quod si accipiamus duas propositiones primas id est
diffinitivas et inmediatas per terminos id est duas diffiniciones
[illegible] maxime erit manifestum quod dictum est id est quod sic petitur principium vel si quis
quod est anima aliquid quod est homo aliquid quod est quodcumque ad circuitum de-
monstrare per conversionem id est per speculationem ostendo diffinitionem per di-
ffinitionem quod quid est per quod quid est quod ex principio est petetur id est statim
apparebit quod petitur quod est in principio. [N]otandum autem quod di-
ffinitiones dicuntur propositiones prime quia ad eas stat resolutio
omnium aliorum propositionum et dignitates in diffinitiones resolvi-
mus ut tunc cognoscimus principia et dignitates cum cognoscimus terminos
id est voces et diffinitiones earum ut tunc cognoscimus quod omne totum
est maius sua parte cum scimus quid est omne et quid est pars propositio-
nes ergo primas appellat diffinitivas inmediatas et
per terminos appellat diffinitiones [illegible] quod dico quod si
volumus concludere diffinitionem in eo quod diffinitio oportet premissas
contingit diffinitiones et diffinitiones [illegible] quod facimus statim apparebit

quod petitur id est quod est in principio. [I]terum cum dicit ut si aliquis. quod di-
xerat declarat per exemplum in diffinitionibus anime et assignat declarationem eius
duo ergo facit. Secunda ibi. non enim si sequitur. Primo ergo quod dixerat de-
clarat in diffinitionibus ostendens quod si volumus concludere quod est anima
[illegible] per conversionem id est per speculationem ostendo unam diffinitionem
per aliam statim apparebit quod petitur ibi quod est in principio ideo ait
ut si aliquis diffiniunt animam eadem idem id est eandem sibi ipsi esse
causam vivendi hec est una diffinitio anime quod anima est sibi ipsi causa
vivendi et subdit hec alia id est alia sumptio in difficultate numerum se
ipsum moventem hec est alia diffinitio quod anima est numerus se ipsum
movens. Si ergo aliquis per unam diffinitionem velit probare aliam
ut si per numerum se ipsum moventem velit de anima proba-
re quod sit sibi ipsi causa vivendi necesse est enim si hoc velit
facere recipere et petere animam quod ut est esse numerum se ipsum
moventem et hoc sic. sicut idem id est sicut diffinitionem in eo quod quid pro-
babit eam esse sibi ipsi causam vivendi esse diffinitionem anime
in eo quod quid petendo id est supponendo numerum se ipsum moventem
esse ipsius anime sicut idem id est sicut diffinitionem in eo quod quid probabit
ergo de anima diffinitionem in eo quod quid per idem id est per diffinitionem in eo
quod quid idem ergo per idem petendo principium. [N]otandum autem quod hee due
diffinitiones supposite sunt secundum modum Platonicum volebat enim Plato
quod cum anima est causa alteri per quod [illegible] ipsum sit causa sibi ipsi per
se ideo [illegible] ergo anima est causa corpori quod vivat anima sibi ipsi per
Platonem est hic causa [illegible] quod sibi ipsi esset causa vivendi et per
hoc accepta est una causa illarum diffinitionum. Rursus voluit
Plato quod numerus dicit unum quod convertitur cum ente et unum quod est
principium numeri vel [illegible] distinguit [illegible] et per hoc
voluit quod [illegible] erat simplicissimum erat ipsa essentia
unitatis omnium autem aliorum que erant composita [illegible]
numerum esse eorum [illegible] anima ergo per Platonem [illegible] om-
nis [illegible] quia anima est causa corporis movetur ipsa
se ipsa movebitur erit ergo ipsa anima per Platonem numerus se
ipsum movens et hec accepta est alia diffinitio. [D]e-
inde cum dicit non enim si sequitur vel si consequens. assignat rationem
declarationis dicens enim quod ad ostendendum quod quid est in eo quod quid est oportet accipere
voces primas id est voces diffinitivas et ille voces diffini-
tive debent esse inmediate per terminos id est [illegible] ergo facit
quod primo ostendit quod oportet accipere voces diffinitivas. Secundo declarat
quod oportet diffinitiones illas esse [illegible] dicens ex hiis que di-
xit concluditur intentum videlicet quod si hoc non fiat non con-
cludetur quod quid est in eo quod quid est. Si autem hoc fiat pe-
tetur principium. Secunda ibi. [illegible] est. tertia est ibi. Dicit ergo non
sic accipiatur. Dicit ergo non enim si sequitur. Vel si consequitur a. ad
b. et hoc id est b. consequitur c. erit in ipso c. a. quod quid erat
esse. Sed solum erit dicere quod erit solum quod dico quod si accipi-
atur a. super esse in omni b. et b. in omni c. solum conclude-
tur quod a. erit in omni c. Sed non concludetur quod
a. sit quod quid erat esse ipsius c. Si ergo volumus

Si igitur volumus concludere quod a sit quod quid erat esse ipsius c. non sufficit accipere premissas tantum propositiones simpliciter sed oportet eas esse propositiones diffinitivas in eo quod diffinitivas ut iam declaratum est. Secundo demonstrat videlicet quod non potest concludi quod quid est nisi premisse sint propositiones prime et diffinitive et in eo quod diffinitive. Deinde cum dicit nisi si est a. declarat secundum demonstratum videlicet quod non sufficiunt premissas esse propositiones diffinitivas sed oportet eas esse immediatas secundum tertiam conditionem diffinitiones proprias ut si volo probare quod quid est de homine non sufficit accipere diffinitionem alicuius que est communior quod quid est et predicatur de omni homine. sed oportet accipere diffinitionem propriam hominis. Et ideo ait quod nisi a. quod quid est super alicui alterius quam hominis ut puta alicuius et predicatur de omni b. id est de omni medio ut puta quod predicatur ultimo de diffinitione propria hominis non nisi super propria concluderetur a. tantum propria diffinitio hominis oportet nisi utrumque acceptum esse diffinitionem et esse propriam. Et ideo subdit quod neque et si alicuius esse id est diffinitio alicuius predicatur de esse hominis super universale et omnes homines aliud omnis super esse ultimum sed non sit quod unum id est non sit diffinitio propria. sed oportet utrumque diffinitionem esse propriam si volumus concludere quod quid alicuius in eo quod quid.

Deinde cum dicit Si igitur non sic. concludit conclusionem intentam videlicet quod si non accipiatur sic id est si non accipiantur diffinitiones propriae secundum quod dictum non concluderetur quod quid est secundum quod dictum. Si autem sic accipiuntur propriae diffinitiones petere est quod est in principio non igitur potest sillogizari quod quid secundum quod dictum per sillogismum reduplicativum sine petitione principii. Et ideo ait quod si igitur non sic accipiatur id est si non accipiatur diffinitiones proprias sic id est secundum quod dictum non sillogizatur quod a. sit in c. quod quid erat esse in b. a. id est tantum diffinitio universalis et propria. Si vero accipiatur sic id est diffinitiones proprias primo erit accipiens quod b. id est quod medium est in c. quod quid erat esse id est petet quod est in principio probabitur enim de c. quod quid est suppositum per medium aliquid quod sit ipsius c. quod quid est. Et ideo subdit quare nichil demonstratum accepit nisi quod erat in principio id est hic sillogizando non sillogizavit sed potius quod est in principio. Quando autem sic petendo principii probando diffinitionem per diffinitionem dicetur in quibus illi locis sed ut magis sic determinatum.

At vero nec per divisionem postquam philosophus probavit quod non potest concludi quod quid est per sillogismum reduplicativum nisi petatur id quod est in principio. In parte ista ut dicebatur ostendit quod non possit concludi quod quid est per sillogismum divisivum nisi petatur quod est in principio. Fit autem hic modus sillogismus divisivus concludens diffinitionem alicuius ut puta diffinitionem hominis supponimus in de homine aliquid quod sit notum ut puta vivum vivum autem dividimus per aliquid id est per terrestre et per aquatile et per volatile. Fiat igitur talis sillogismus omne vivum vel est aliquid vel est terrestre id est terrestre. homo est quod vivum igitur vel est aliquid vel est quod terrestre id est quod terrestre. Ex hoc igitur si isto dicto accipietur quod homo sit aliquid vel quod terrestre. et dimittetur quod non sit aliquid quod si sit quod terrestre et quod terrestre. Ulterius autem fiet alius sillogismus divisivus quod omne aliquid autem est gressibile aut aquaticum et isto modo procedetur donec habeatur diffinitio hominis. Est igitur sillogismus divisivus sillogismus utens divisione ad probandum ad sicut sillogismus reduplicativus est sillogismus utens reduplicatione ad omnia dicta propositionum. Vult igitur hic philosophus ostendere quod per talem sillogismum divisivum non possit concludi quod quid est. Et quod duo facit. Quia primo facit quod dictum est. Secundo adducit plura argumenta quod non contingat per sillogismum divisivum probari quod quid est. Secundo removet solutionem quorundam volencium solvere ad argumenta illa ibi Contingit autem solvere. Circa primum dicit. Sciendum in sillogismo diviso probante vel volente probare diffinitionem est duo considerare videlicet ea que se tenent ex parte divisionis per quas debet probari diffinitio. et ea que se tenent ex parte diffinitionis. Et primo igitur ostendit quod per sillogismum divisivum non possit probari quod quid est per ea que se tenent ex parte divisionis secundo per ea que se tenent ex parte diffinitionis ibi Quod nihil prohibet. Circa primum dicit quod dicit probat intentum. Sciendum primo probat hic per dictum comparatum ad sillogismum. Secundo per comparationem ad inductionem ibi Sed sicut neque. In prima sic formatur ratio. Id per quod non sillogizatur conclusio et quod non observat sillogisticam formam ad probandum propositum per divisionem non contingit probare quod quid est. Huiusmodi est sillogismus divisivus igitur etc. Ideo autem ait non neque via est sillogizare id est ad sillogismum super quod quid est per divisionem id est per sillogismum divisivum. Sic demonstratum est in resolutione esse figuras id est in libro Priorum ubi agitur de resolutione figurarum sillogisticarum. Et subdit quod necessarium non necesse est rem illam esse id est non est necesse esse conclusionem propositionum cum hic sint id est cum sint premisse. quod dicit quod hic est forma sillogistica quod necesse sit esse conclusionem. vel esse propositionem conclusam cum sint premisse. Sillogismus autem divisivus non facit hic igitur nullum propositum probat sillogistice quod si sic est. constat quod nec diffinitionem potest sillogistice probare. Dubitaret forte aliquis. quare sillogismus divisivus non probat sillogistice aliquod propositum et quare non necesse est esse et cuius probatio intendit in tali sillogismo. Dico quod patet autem illud ex primo libro Priorum. Quod autem reducemus. Vult philosophus quod sillogismus divisivus nichil sillogistice probet possumus autem ad hic assignare triplicem rationem. Primo quia in tali sillogismo fit acceptio propositionum non sillogistice. Secundo quia petit quod est in principio. Tertio quia accipit medium communius quam sit maior extremitas. Prima via sic patet. Sed sic velle probare per sillogismum divi-

unum. quod homo esse rationalis arguitur sic. omne animal vel est rationale vel est irrationale. homo est animal. ergo est rationalis vel irrationalis. non est irrationalis. ergo rationalis. hic enim bene concluditur sillogistice quod homo vel sit rationalis vel irrationalis sed hic non est concludere propositum vel intentum propositum enim est probare quod homo sit rationalis non autem quod sit hoc vel illud. sunt ergo ibi duo processus unus sillogisticus alter non sillogisticus. processus enim sillogisticus est cum dicitur omne animal vel est rationale vel irrationale homo est animal ergo etc. processus autem non sillogisticus est cum ulterius arguitur quod homo non est irrationalis ergo est rationalis. Sillogismus autem divisivus in primo processu sillogistico non habet propositum sed accipit suum propositum in secundo processu qui non est sillogisticus accipit ergo talis sillogismus ad sillogizandum sed non accipit sillogizandum suum propositum nec suum intentum. Si ergo talis sillogismus nullum intentum et nullum propositum accipit sillogistice planum quod per talem sillogismum sillogistice non potest accipi diffinitio quod hic autem arguitur in textu philosophi nam si in tali sillogismo cum sint premisse non oportet esse in illam que intenditur oportuit eum ut patuit per premissas esse in aliquam sed non illam quam intendit nam si una est maior quod omne animal sit rationale vel irrationale et alia sit minor quod omnis homo sit animal necesse est esse primum hic quod homo vel sit rationalis vel irrationalis sed hoc non est propositum vel intentum quod autem homo sit rationalis et non sit irrationalis quod est propositum et intentum non habetur per premissas nec via sillogistica in resolutione ergo esse figuris id est in libro priorum circa finem capituli de inventione medii ubi agitur de resolutione sillogismorum ostensum est quod dictum est. Secunda via ad probandum hic idem sumitur ex eo quod talis sillogismus petit quod est in principio arguitur enim ut patuit in textu propositio sillogismi divisivi quod homo vel sit rationalis vel sit irrationalis sed quod homo sit rationalis et non irrationalis quod est principale intentum non probat sed sicut probandum accipit non probare autem sed sicut probare accipere principale intentum est petere quod est in principio sillogismus ergo divisivus nullum propositum vel nullum intentum probat sillogistice sed petit vel petendo et supponendo accipit quod deberet probare. Tertia via ad hoc idem sumitur ex eo quod accipit medium terminum communius quam sit maior extremitas vel quam id quod intendit probare intendit enim probare non hoc totum quod homo sit rationalis vel irrationalis sed quod sit rationalis ad hoc autem ad probandum accipit pro medio animal quod est communius quam rationale nunc autem per medium commune vel per medium universale probari de aliquo id quod est minus universale sicut enim per speciem probabitur animal de homine nec particulariter nec universaliter enim ad probandum animal de homine acciperetur pro medio species fieret sillogismus in secunda maiore existente particulari et posito vel sic. Deinde cum dicit. Sed sunt necessarie. probat hic idem comparando sillogismum divisivum ad inductionem quod ea facit que ipse facit quod dictum est. Non quod dixerat declarat in textu. Ratio est ea que dicitur in rationem ea

nullam diffinitionem concludit. Secunda ibi. ut utrum homo. Tertia ibi. Differt autem nihil. Dicit ergo quod sicut necessarie in inductionibus demonstrant vel sicut quidam textus habet. sicut necesse in inductionibus demonstrare quod non probat sed petit. ita supra nec sillogismi divisivi demonstrant nec sillogizant diffinitionem demonstrative nec probat ad sed petit cum non est quia non est necesse conclusionem interrogare nec oportet conclusionem esse in concessione responsio enim respondentis non dat robur conclusioni sed necesse est esse conclusionem cum sunt illa id est cum sunt premisse. et si respondens non dicat id est dato quod respondens non concedat eam. Forma ergo sillogistica est quod concludat demonstrative in inductione autem non concludit ergo non servat formam sillogisticam ergo est supplenda ratio. quod cum sillogismus divisivus in hoc assimilatur inductioni quod oportet interrogare conclusionem ergo non servat formam sillogisticam et per consequens non probat sillogistice aliquod propositum. Quare nec diffinitionem probabit sillogistice. Dubitaretur forte quare ita sillogismus divisivus assimilatur inductioni quod in utrisque petatur principium ex accipiendo principium vel ex accipiendo aliquid contentorum sub aliquo toto. Dicendum quod quidam sillogismus divisivus in hoc assimilatur inductioni quod sicut inductio non concludit nisi supponatur quod nihil aliud contineatur sub eo de quo fit inductio quam individua accepta. Nam si quis vellet probare quod omnis homo currit et arguerit. Sortes, plato, et talis et talis currit ergo omnis homo currit non sequitur conclusio nisi supponatur quod nihil contineatur sub homine nisi individua accepta. oportet enim quod individua accepta sufficienter evacuent hominem sicut ut dicitur et in sillogismo divisivo non sequitur conclusio nisi supponatur quod partes accepte sufficienter evacuent totum. ut patuit in textu propositio nam enim possumus concludere de homine per aliam viam divisiva nisi partes accepte sub animali ut puta rationale et irrationale sufficienter evacuent ipsum animal sed hic videtur accipere quod est petitio principii. Nam in inductione hic est persequi quod oportet supponere partes sub toto esse sufficienter acceptas quia non est totum nobis quod non sint alia particularia sub illo toto quam particularia accepta. Sed in divisione hic est petitio principii quod non sit totum notum partes evacuare totum. Nam dico si bene sit dictum sicut per oppositionem opposita autem sufficienter dividunt totum nam licet particularia non habeant oppositionem ad invicem et sic quod particularia non necesse sit ea esse in aliquo numero determinato. propter quod non est nobis notum utrum in inductione sint accepta omnia particularia vel non. et quia hic non est notum oportuit ipsum supponere et ex hoc petitur ibi quod est in principio. Dicendum autem quod particularia sunt quod particularia sint non sunt in aliquo determinato numero quia contra aliquo alia tamen possent esse in aliquo numero determinato ut puta si constaret quod tota materia sua tunc non esset nisi unum in specie. sed hic esset quod dicitur non autem esset sub quod particulare est. et ponitur sibi quod particulare singulare omne enim tale particulare habet formam in materia omnis autem forma in materia que est de se est multiplicabilis non habet determinatum numerum

71

sive multiplicacionis Sed autem ut dicebatur non multi
plicatur hic est extra causam. Ex ipsa ergo acceptione petitum
in inductione petitur quod est principium quod supponitur quod non est
notum Sed in divisione non sic necessario in divisione quia sunt partes
determinate et scitur nunc petitum necessario partes debent
esse opposite et non sunt nisi due. unde omnis divisio vel est bi
membris vel est reducibilis ad bimembrem ex acceptione
ergo petitum non petitur quia quod in sillogismo divisivo quod non
supponitur nisi quod est notum. notum est enim quod omne animal vel
est rationale vel irrationale et omne coloratum vel est album vel
non album quia cum iste sint due opposite sufficienter eva
cuant suum totum. patet ergo ex tali acceptione non est
ibi peticio si autem est ibi peticio hoc est per accidens ut
si fieret divisio non per opposita quod quod non notum esset talia
non evacuare totum. sillogismus ergo divisivus non assimilatur
inductioni quod petit principium in accidendo partes sed petit principium
in accidendo principale appositum quod in inductione fiat quomodo autem hic
sit in sequenti eidem patebit. Solet forte du
bitari aliquis utrum eodem modo petat principium inductio
et sillogismus divisivus. Et quod inductio petit principium quia
accipit et supponit quod debet probare arguit enim in
ductio ex quibusdam particularibus et ex hiis concludit propositionem
universalem quod non sciretur nisi supponeretur quod illa particularia sint
omne tale. vellet autem probare esse tale et supponere
particularia accepta esse omne tale est supponere
quod debet probari sic et sillogismus divisivus supponendo accipit
quod debet probare est enim ut dicebatur dictum processus unius
sillogismi qui concludit adhuc non appositum aliquid non sillogismus
quia non probat Sed sine probacione accipit intentum.
quod ergo ad processum sillogisticum qui est in accidendo omnes partes
ut patuit non est similis de inductione et de divisione
quia quod inductio petat et quod non sit notum eam accipere
omnes partes est per se Sed quod divisio petat et quod non sit
notum eam accipere omnes partes est per accidens ut si fi
at non per opposita Sed quantum ad processum non sillogisticum est
simile de inductione et de divisione quod si est inductio accipit
quod debet probare ita et divisio. utrobique ergo tamen in inductione
quam in sillogismo divisivo conclusio intenta non sequitur ex premissis
quam conveniens est autem hic est licet interrogare de conclusione
tamen non respondens eam concedat ex tali concessione
habeat firmitatem ex premissis aut robur et
firmitatem non habet Tamen ergo stetit intencio philosophi quod sicut in
ductivus potest in divisivus ad hunc restat interroga
re de conclusione quia non sufficit sequitur ex premissis sic proce
dens divisive. postquam assumpsit intentum ad hunc
restat interrogare de sillogismo assumpto quia non
sufficit hic [illegible] intentum quod assumitur per premissas sillogismi
ergo divisivus sicut et inductio non concludit sillogistice

intentum ergo sillogistice per talem sillogismum non potest concludi
aliquod intentum diffinitio de aliquo diffinito. Deinde cum
dicit ut utrum homo. quod dixit declarat in terminis dicens utrum
homo animal est aut inanimatum non evitat de ex. Si enim
animal et inanimatum non sufficit evacuat aliquod totum vel
forte accipit per accidens inhabile et subdit quod postea ac
cipit animal non sillogizatum est quod dicit quod in sillogismo di
visivo est dictus processus unius sillogismi per quem concluditur
quod homo sit animal vel inanimatus aliquis non sillogismus quia postea
accipitur sine sillogismo quod homo sit animal. et quod non sit inani
matus et sic ad hunc processum non sillogizatum est et
subdit. Item supra fiet sillogismus divisivus aliquid ut esse
animal aut est gressibile aut aquaticum. homo est animal sed sillogismus
quod vel sit gressibilis. Animal aquatile Sed accipitur gressibile supra sine
sillogismo et subdit quod et hominem esse hic totum animal gressibile non
necesse est ex dictis Sed accipit et hic supra sine sillogismo
Deinde cum dicit. diffinitio autem nichil. removet quandam dubita
cionem possibilem ex dictis oriri possibilem enim esset dubitare quod
diffinitivus faceret multos tales sillogismos divisivos vel pa
ucos idem autem quod diffinitio autem nichil in multis aut in
paucis sic dicere enim tales sillogismos divisivos facere idem
enim est supra in multis et in paucis et subdit quod non sillogismi
quidem usus est sic procedentibus. quod dicit quod procedentes
via divisiva non faciunt sillogismum et formam sillogisticam et subdit
quod et supra sic procedentibus vel sic procedentes via
scilicet divisiva sillogizare enim sillogismum fit de convenientibus
enim de contingentibus ut hic dictum est. enim de quibus aliquis supra
non est usus sillogismi tales enim sic procedentes non faciunt
formam sillogisticam. Deinde cum dicit quod enim plurimis
probat quod via divisiva non potest probari quod quid est. postea que
se tenet ex parte diffinicionis esse quod dicit. Sed sciendum quod quod est
duo in se dicit hic quia debet esse diffinitio recta et debet esse apposita propter
quod ergo ostendit quod via divisiva deficiat quia quod concludi non oportet
esse diffinicionem. Postea quia non oportet esse appositam ibi ampli
quidem pluribus. dicit ergo quod enim pluribus hoc quidem verum esse
de homine quod supra via divisiva ostensum est de ipso non
tamen supra hic via divisiva est ostendens quod quid est. Animal quod quid
erit esse pridiem enim et si habetur quod hoc sit hic non
omnibus hic quod per se diffinitio arguitur. enim sillogismus divisivus quod
homo sit animal et quod sit gressibile et quod sit bipes. Sed non exi
bet quod hic sit diffinitio hominis quia ergo ad presens sufficit du
plicem defectum hic talis sillogismus et quia hic processum non si
llogisticum et quod si talem processum non sillogisticum non arguit
eam que accipitur esse diffinicionem rei sillogistice ergo per talem
viam non concludetur diffinitio Deinde cum dicit. ampli
quidem pluribus. adducit tertiam rationem eo quod per talem viam
divisivam potest accipi diffinitio non apposita. diffinitio autem non
apposita potest esse triplex vel quia hic aliquid superfluum ut puta

quia ponunt aliquas differentias accidentales ut puta si diffiniatur aliquid quod est corporaliter vigilans vel quod est utens sompno potest esse diffinitio superflua. Contingendo differentias similes si contingat plures quam debeat et tunc erit minus quam diffinitum ut puta si diffiniretur aliquid per substantiam animatam sensibilem quantitatem. Secundo potest esse diffinitio non conveniens quia est diminuta et tunc est diffinitio in plus quam diffinitum ut puta si diffiniretur aliquid quod est substantia animata est enim hic in plus quam aliquid. Tertio potest esse diffinitio non conveniens si sit per differentias superexcellentes et transgredientes substantiam et conditionem ut puta si diffiniretur homo vel aliquid per actum et per potentiam que sunt differentie transcendentes substantiam et conditionem quia sunt differentie entis in ... aut quantitatibus aut opponere ad, id est facere diffinitionem superfluam, aut auferre id est facere eam diminutam aut excellere vel excedere substantiam id est facere eam per differentias transcendentes. Quasi dicat quod omnia ista possent fieri per divisionem et videtur quod hec conditio demonstrative id est dimittatur vel ... alia via perveniatur super in via divisiva. Quasi dicat via divisiva preter istas conditiones quia non est ars certa et determinata quia per eam non possit accipi diffinitio superflua et diminuta et supergrediens. ¶ Dubitaretur forte aliquis quare diffinitio per differentias transcendentes non transcendit substantiam. ¶ Dicendum quod sicut est in demonstrationibus que ostendunt de aliquo quia est, ita suo modo est de diffinitionibus que ostendunt de re quid est. Videmus enim quod in demonstrationibus oportet dare aliquod genus subiectum circa quod sunt demonstrationes. Si autem accipiatur principium transcendentia genus illud, hec principium transcendens demonstrationes vel ingrediuntur demonstrationes per substantiam sed solum per virtutem sic etiam diffinitiones oportet dare aliquod genus predicabile de quo transgrediuntur diffinitionem per substantiam. Differentie autem transcendentes possunt per virtutem ingredi diffinitionem per substantiam autem non debent ingredi actus enim et potentia ingrediuntur diffinitionem per virtutem similiter quia genus et differentia faciunt diffinitionem unam hoc est virtute actus et potentie utrumque genus dicit potentiam et differentia actum differentie ergo transcendentes substantiam generis vel transcendentes ea per que habent esse declaratam diffinitionem non debent ingredi diffinitionem. Diffinitio ergo cum sit quod proprie differentie transcendentes dicuntur transgredi substantiam quia transgrediuntur substantiam diffiniti vel alicuius rei habent esse diffinitum vel transgrediuntur substantiam quia transgrediuntur id quod speciale et commune est diffinito quare diffinitio sit specialis quam proprie non debet esse per differentias transcendentes. ¶ Deinde cum dicit quod autem solucio ponit solutionem concordia ad rationes factas et specialiter ad has duas rationes illatas esse quasi dicat quod sic ponit hic solutionem secundum quod in probatur et concluditur ibi. Sed syllogismus enim. Dicit ergo quod hoc autem

solucio super rationes factas in actu in eo quod dicit est omnia id est omnes differentias et quod est omnes divisiones facere constitutum per vel ut habet alia littera peticionem principii id est esse principii peticio et esse principii consilium et ut reliquie quasi dicat quod arguebat rationes precedentes quod via divisiva forte acceptum non erit diffinitio et si erit diffinitio non erit propria. In primo solvitur hec et dicit quod via divisiva erit diffinitio propria si accipiantur omnes differentie et fiat omnis divisio descendendo gradatim usque ad consilium principii id est usque ad id quod debet diffiniri et ut reliquie de omnibus dictis et secundum quod hic autem necessarium est quasi dicat quod si sic accipiantur divisiones et ut reliquie si hic fiat necessarium autem est hic videlicet quod inventum sit ipsa diffinitio propria et videtur quod in divisione id est speciem oportet esse super id quod ducitur quasi dicat quod ipsum inventum per talem viam divisivam erit propria diffinitio quia erit in dicente esse in individue specie id est specialissime speciei. ¶ Deinde cum dicit Sed syllogismus enim removet hic solutionem esse quod dicit fuit quod proprie facit quod demonstratum est. Secunda ratio quod suppositio probat ibi necesse enim in ducente est enim removeto hic solutionem quod via divisiva etsi valeat ad ostendendum diffinitionem non tamen facit eam ostendere syllogismo ideo quia sic eam syllogismus non est sed si vel aliquo modo ostendere faciat super syllogismum quasi dicat quod divisio non est syllogismus id est non facit ostendere syllogismum sed faciat ostendere aliquo modo et videtur quod illi conditiones non sunt in divisione quia ad manifestandum aliquid quod syllogismum sunt enim nulla modi manifestandi preter syllogismum. ¶ Solutio autem quod diffinitio propria non est equivoca et que latent equivocationes in terminis ideo maxime probare difficile sola species specialissima ideo ergo et diffinitionem oportet esse in individua specie id est in individue communis per speciem. ¶ Solutio quod non est intencio hic dicere ut divisio possit esse sufficiens ad ostendendum diffinitionem sed intencio eius est quod ut via divisiva possit sillogizari quod quid est. ¶ Dubitaretur forte aliquis quare videtur quod ista sufficienter solvat saltem ad duas rationes sequentes nam si via divisiva necessario ducit in cognitionem diffinitionis in individue per speciem et si via divisiva facit talem diffinitionem ostendere licet hic non faciat syllogismum licet ex hoc non sint solute rationes precedentes cum solute esse rationes ille que non faciunt mentionem de syllogismo sed solum de diffinitione ostendunt enim quod via divisiva accepta potest esse non diffinitio vel si erit diffinitio potest esse non propria hic autem totum est sufficienter solutum quia semper erit diffinitio propria si accipiantur omnes differentie donec perveniatur ad individuam rationem specificam. ¶ Sed quod divisio non semper est generis in proprias differentias sed aliquando est sibi in actu, tamen aliquando est analogia in differentias transcendentes sicut divisionem in actum et potentiam et multis aliis modis possunt fieri divisiones per quas vel non accipietur diffinitio vel si accipietur non tamen accipietur ita propria. Propter hoc rationes concludunt quod nullo modo via syllogistica per divisionem concludi diffinitio ...

autem rationes supra expositas divisionis arguit quod non est quod concludi via divisiva est diffinitio et si esset diffinitio non omnis quod sic esset. Sed quod sillogismo non arguit quod per viam divisivam accipiatur aliqua diffinitio. Sed ostendit quod potest fieri talis deductio quod per eam devenietur in ipsam diffinitionem quare hanc solutionem ibi ponit plus dicit quod dato quod ostenditur quod via divisiva devenietur in ipsam diffinitionem. Sed tamen non fiet sillogismus non quod licet est quod intentio propositi. cum nos intendamus probare quod via sillogistica per divisionem non possit concludi diffinitio //

Deinde cum dicit neque etiam probat quod dixerat. dixerat enim quod via divisiva non facit notum ad sillogizandum sed faciat notum aliquo modo. ostendit quomodo tamen facit hoc quod probat intentum. Similiter quod probat hic ponit sillogismus divisivus comparatur ad inductionem sicut comparatur ad sillogismum topicum. Secundo ponit comparatur ad ipsam demonstrationem ibi sillogismum autem. tertia ibi dicere enim. In prima parte sic fortasse dicit. sicut scilicet inductio ad id quod ostendit ita et divisio. sed inductio non demonstrat id est non sillogizat. sed aliqua via ostendit et notum facit. quare et divisio sic se habebit. de hac autem ratione ponit versus medium d. neque enim inducens fortasse demonstrat id est sillogizat. sed tamen ostendit aliquid id est aliqua via notum facit. ita supra et divisio se habebit. Sciendum autem quod ait fortasse quia nisi accipiantur omnia particularia non fit conclusio nisi ex suppositione. sed si accipiantur sic non tamen resultat ibi propter hoc forma sillogistica. acceptis enim omnibus particularibus inductio demonstrat id est concludit non tamen demonstrat quod sillogizat. dicendo enim sor. currit. plato currit. ergo omnis homo currit non est ibi forma sillogistica nisi aliquis reducatur in modum et figuram. Sciendum etiam quod inducendo aliquam notitiam facit quia ex hiis quae sunt nota sensui procedit. illa tamen notitia non aggeneratur per sillogismum. quia non resultat ibi forma sillogistica. inductio ergo ad ostendendum sed non sillogizat sic et divisio aliquam notitiam facit. Similiter postquam scimus quod omne animal vel est rationale vel irrationale et cognitum de homine quod non sit irrationalis arguimus ipsum esse rationalem. aliquam autem fidem et aliquam notitiam facit in nobis sic arguendo sed ista fides non est aggenerata per sillogismum quia quod homo sit rationalis non est conclusum via sillogistica. Deinde cum dicit sillogismum autem probat hic idem comparando sillogismum divisivum ad sillogismum sine medio. potest autem appellari sillogismus sine medio sillogismus topicus sive enthimema ut cum arguitur ex una propositione. ut si dicatur omnis homo. ergo sortes. bene sequitur. sed non sillogistice quia sic restat interrogare cum conceditur hac premissa scilicet omnis homo possit concludi quod sor. non enim sequitur nisi addatur quod sor. sit homo. ita et in divisione superest interrogare in omni conclusione. unde sequitur conclusio. id autem quod dicit autem id est concludens vel venans diffinitionem ex divisione non dicit sillogismum id est non facit sed per sillogismum sic in conclusionibus quae sunt sine medio supra.

non resultat forma sillogistica. ut si aliquis dicat quod contrariis huius id est premissis necesse est sed esse id est conclusiones ut si aliquis dicat currit omni homine et currit omni asino. necesse est esse sor. et brunellum. sed quod interrogare propter quod sic quia non resultat ibi forma sillogistica nisi sit sillogismus nisi ibi addatur quod sor. sit homo. et quod brunellus sit asinus et videtur quod et in divisivis terminis id est in divisis terminis vel habet alia littera id est in terminis sumptis in diffinitionibus divisivis id est acceptis per divisionem ut puta quod est homo. animal mortale bipes habens pedes sine pennis. quasi dicat si ista diffinitio esset accepta per divisionem non esset sed via sillogistica quia sub unaquaque appositione quam interrogare propter quid. Sciendum autem quod sic bis ponit medium in premissis sed quod ex una propositione concludatur aliquid illa conclusio debet esse sine medio quia nisi in premissis est acceptum bis cum non sit ibi nisi una premissa. Sciendum etiam quod dicit quod ad propositum non sillogismum habet similitudinem cum conclusione enthimematica. Similiter sic in tali conclusione arguitur ex uno ut omnis homo ergo sor. ita in divisione postquam conclusum est sillogistice quod homo sit rationalis vel irrationalis arguitur propterea non sillogistice ex uno tantum et dicitur non esse irrationalis ergo est rationalis //

Sciendum etiam quod ait sub unaquaque appositione quia diffinitio venanda via divisiva fit ex multis sillogismis divisivis et ex multis appositionibus et de quolibet appositorum fiet interrogatio. //

Deinde cum dicit dicere enim adducit tertiam rationem supra. prius sillogismus divisivus comparatur ad diffinitionem ipsa propter quod sed quod sillogismus divisivus ipsam diffinitionem concludit sillogistice sed alteram partem divisionis petit et accipit non sillogistice eam. bene sequitur quod si omne animal vel est mortale vel immortale cum homo sit animal vel erit mortalis vel immortalis. sed concludere alteram partem quod homo sit mortalis quia non est immortalis non fit sillogistice. cum ergo in divisione sit deceptio (?) si forte esset diffinitio sub petitione sillogismi erit composita ex omnibus istis divisionibus videlicet quod homo est animal mortale vel immortale bipes vel non bipes. habens pennas vel non habens sed nulla diffinitio est talis nisi enim sic diffinitur sed autem fiat diffinitio composita non ex totis divisionibus sed ex alteris partibus divisionum tunc fiet per petitionem non sillogistice id autem quod dicit enim vel dicit enim mirabitur id est et mirabitur vel habet alia littera ... diffinitionem sic oportet quod omne animal aut sit mortale aut immortale quasi dicat quod si vult venari diffinitionem via divisiva oportet sic bene sillogizare bene mirantur et bene sillogizat totam divisionem. ut quod homo est animal aut mortale aut immortale et subdit quod hoc autem id non est diffinitio. nam nulla diffinitio accipit utramque partem divisionis sed alteram tantum. et subdit quod circumspectus (?) minuit divisionem id est circumspectus concluserit sillogistice totam divisionem sed tamen diffinitio quae supra accipit alteram partem divisionis non fit per sillogismum vel non fit sillogistice diffinitio

.i. ut habeat diffinitionem. Consequenter autem cum textus aliquis hunc ablatiuum circa genus mutauit dicendo et textu forte transcriptum uarii modi exponendi hanc litteram sed ut patet ex alia translatione ibi dicitur esse accusatiuus et cum syllogismus mutat syllogismus et concludit totam dictionem aliam, cum per se concludit non syllogismus et hoc diffinitio que sunt ex aliis per aliud non fit syllogismus per syllogismum diuisiuum.

Consequenter cum diffinitio debeat nos certificare de diffinito, nulla diffinitio est talis, et hoc ex accipi at nominum per se dicendis quia tunc non certificaret nos de diffinito, sed nunc homo sic diffinitur quod est animal non est aliud mortale uel inmortale. penatum uel sic pedes nec etiam habens de homine aliquo modo sic et concludit syllogismus syllogismus diuisiuus et concludit totam dictionem diffinitio nec tamen ipsam non concludit syllogismus. [textus] C. post

Set utrum sit mutasse (?) philosophus ostendit quod diffinitio non possit concludi syllogismo per syllogismum reduplicatiuum et per diuisiuum. In parte ista dicebat ostendit quod non posset hoc fieri per syllogismum diffinitiuum. applicat autem syllogismus diffinitiuus syllogismus uocans diffinitionem uel assumens diffinitionem. ad probandum quod sicut dicebat reduplicantem uocans et assumens reduplicationem et diuisiuus dicendum. cum ergo per syllogismum diffinitiuum concludere diffinitionem sed in syllogismo sic assumatur diffinitio ad concludendum diffinitionem et duplici via potest fieri. primo si accipiatur diffinitio secundum terminos suos ut si accipere diffinitio ipsius diffinitionis cuius predicta est in arte diffinitio uidelicet quod dicitur constare ex genere et differentiis uel quod dicitur esse propria et predicatum in eo quod quid. secundo modo diffinitur diffinitio per quedam terminos suos et communes de quibus se intromittit logicus sicut genus differentia proprium et talia. secundum terminos nominis hoc ergo modo dicit aliquis potest diffinitio probari de diffinito ut puta diffinitio hominis est quod quid est proprium hominis et predicatur in eo quod de ipso est diffinicio eius animal mortale bipes est hoc ergo etc. hoc per hanc diffinitionem diffinitionis uidelicet quod diffinitio est proprium et predicatur in eo quod conclusa est diffinitio hominis de homine. possumus autem et equiualenter accipere aliam diffinitionem diffinitionis uidelicet quod diffinitio est constans ex genere et differentiis constituentibus speciem et tunc forte sic syllogismus. Quod quid constat ex genere et differentiis constituentibus hominem est diffinitio hominis animal mortale bipes est huius generis etc. uno ergo modo syllogismus diffinitiuus .i. syllogismus assumens diffinitionem ad concludendum diffinitionem de diffinito fit si accipiatur diffinitio diffinitionis et hoc secundum quosdam terminos suos nam ipsa diffinitio non potest diffiniri nisi logice per quosdam terminos communes generis et suos nam diffinitio est nomen de terminis secundo modo hoc potest fieri si accipiatur diffinitio ipsius diffiniti ut puta si

prima diffinitionem probaretur alia diffinitio et hoc potuisset esse secundum terminos primos quod dicit posset fieri uel secundum diffinitionem propositam ut puta si album haberet duas diffinitiones et per unam concluderet alia sed ex se de hac via esset repetere quod fuit dictum in syllogismo reduplicatiuo ibi .n. consimiliter fuit ut esset per unam diffinitionem alicuius rei concluderet aliam diffinitionem. sed quod hic de eadem re alioquin non est hoc fieri potest per diffinitionem oppositam ut puta si per diffinitionem datam de nigro concludere contraria diffinitio albi de ipso albo ut si quod color congregatiuus est diffinitio nigri ex hoc concluderetur quod color disgregatiuus esset diffinitio albi. duo ergo facit philosophus quia primo ostendit quod non potest concludi diffinitio de diffinito per syllogismum diffinitiuum assumentem diffinitionem diffinitionis. secundo quod non posset hoc fieri per syllogismum diffinitiuum assumentem diffinitionem oppositam diffiniti ibi. et si ex contrario. et primo dicit quod primo ostendit nos cum debeat accipi diffinitio diffinitionis secundo declarat per hoc diffinitionem non possit concludi diffinitio de diffinito ibi. aut iterum accipit. dicit ergo quod sicut ut sic demonstrare quod quid est .i. diffinitionem secundum quam .i. secundum equale diffinitionem. eius ex conditione .i. ex suppositione accipiendo quod quid erat esse sunt ipsius diffinitionis quod est ex hiis que sunt in eo quod quid et propria. quod dicit quod hoc est quod quid erat esse ipsius diffinitionis et hoc est diffinitio diffinitionis uidelicet quod diffinitio est ex hiis que sunt in eo quod quid et propria et hoc dicit quod esse hoc .i. totum hoc uidelicet quod est in eo quod quid et esse proprium sola sunt diffinitio hoc uel duo uel sola haec hoc totum et hoc dicit quod hoc aut uidelicet esse in eo quod quid et esse proprium est esse illi .i. est diffinitio ipsi diffinitioni. Consequenter autem quod cum ostensum sit quod non per syllogismum reduplicatiuum non per diuisiuum possit syllogismo concludi diffinitio sed quod est hoc de ipso diffinito ostendit hic philosophus utrum ex conditione .i. ex suppositione supposito quod ipsa diffinitio habeat diffinitionem utrum sit .i. contingit accipiendo talem diffinitionem declarare uel monstrare quod quid est secundum substantiam .i. quod quid est secundum quod quid est uel quod quid est secundum substantiam .i. quod quid est quod indicat substantiam uel quod quid est secundum suam diffinitionem equalem utrum sit diffinitio secundum suam diffinitionem conuertibilem. et propriam possit de diffinito demonstrari .i. syllogizari accipit enim ibi demonstrare large pro ipsa syllogizatione. Deinde cum dicit. aut iterum accipit, probat quod hoc non bene fiat eo quod duo facit. secundo quod dicit probat intentum .i. amplius sic.

dicit ergo aut iterum accipit quod quid erat esse et dicit quod si per diffinitionem diffinitionis concludatur diffinitio de diffinito iterum accipit quod quid erat esse et petit ibi quod est in principio et hoc dicit quod et hic scilicet modo syllogizandi necesse est .n. mutare supra diffinitionem proprie supra quod est ipsa diffinitio in uerbis ergo diffinitio per diffinitionem quod quid est per quod quid est et sic petit in principio. Dubitatur forte aliquis utrum si probetur diffinitio per diffinitionem fit ibi petitio principii et primo declarandum de diffinitione ipsius diffiniti et postea de diffinitione ipsius diffinitionis uidelicet quod per unam diffinitionem ipsius diffiniti

absque peticione possit probari. ad .2. (?) solam ut dicebatur quod diffinitio illa est demonstrationis principium. vel demonstrationis conclusio vel tota demonstratio positione differens. cum ergo non sit peticio principii per principium concludere conclusionem. ex quo alia diffinitio scilicet ut demonstrationis principium. aliqua vero ut demonstrationis conclusio non est inconveniens per unam diffinitionem concludere aliam. ¶ Sed quia ex verbis Aristotelis prima facie potest solvi ad oppositum. solam non negat philosophus quin diffinitio per diffinitionem concludi possit. sed non potest concludi diffinitio in eo quod diffinitio. ut si demonstretur duplex diffinitio una materialis que est demonstrationis conclusio ut puta quod ira est accensio sanguinis. alia formalis que est demonstrationis principium ut quod ira est propter appetitum doloris in vicem (?) sit in talio concludetur cum una diffinitio per aliam sed non in eo quod diffinitio. Sed contra istam obicitur quod si per diffinitionem potest concludi diffinitio sine peticione principii. ergo per diffinitionem acceptam in eo quod diffinitio potest sine peticione principii concludi diffinitio in eo quod diffinitio. si enim simpliciter concludit simpliciter sine peticione non videtur quod circa reduplicatum et sine peticione possit quod secundo quod potest solvi quod quia diffinitio non potest concludi in eo quod diffinitio vel de diffinito tamen dicitur ergo in conclusione simpliciter concludatur diffinitio de diffinito forte habet aliquam apparentiam quod possit concludi diffinitio in eo quod diffinitio. sed non concluditur diffinitio de diffinito sed de eo de quo concluditur diffinitum ut si viderimus duas diffinitiones unam dicentem quid. aliam propter quid. vel unam formalem. aliam formalem (?) cum ira sit passio [...] sic ira potest concludi de irato per diffinitionem dicentem propter quid quod ire et diffinitio dicens quid ire vel diffinitio materialis concludetur de ipso irato de quo concluditur ipsum diffinitum quod est ira. nam per illam eandem diffinitionem dicentem propter quid probavimus (?) id est eandem diffinitionem videlicet per appetitum doloris in vicem (?) concluderetur de irato ira quod est ipsum diffinitum et eodem modo posset concludi accensio sanguinis circa cor que est diffinitio eius. ergo in hiis stat hoc solo quod in demonstrationibus non concluditur diffinitio passionis de ipsa passione vel de ipso diffinito sed de subiecto ut diffinitio ire de irato. non ergo possumus arguere quod si sic concluditur diffinitio per diffinitionem simpliciter conclusionem simpliciter quod possit concludi hec quod diffinitio et hec conclusionem reduplicatam quod diffinitio. hec quod diffinitio non potest concludi de ipso diffinito. Sed hic habet calumpniam quia non videtur inconveniens quod diffinitio materialis. id est diffinitio cui imponitur necessitas concludatur de ipso diffinito per diffinitionem formalem id est per diffinitionem imponentem necessitatem ut quia finis imponit necessitatem materie. alius enim diffinitio data per finem erit formalis (?) omnium aliarum diffinitionum. dicitur ergo dicende serra duplex diffinitio una formalis data per finem ut puta quod serra est instrumentum ad secandum dura.

alia materialis ut puta quod serra est instrumentum ferreum et dentatum probabitur de ipso diffinito ut de serra hec diffinitio materialis quod sit quid ferreum et dentatum per hanc diffinitionem formalem. quia est instrumentum ad secandum dura. propter hoc tamen est aliter quod dato etiam esset quod diceretur non tamen [...] dicitur via simplici diffinitio una sine peticione principii potest concludere diffinitionem aliam quod possit eam concludere sine peticione in eo quod diffinitio formalem ut patebit non est eadem ratio de conclusione simplici et reduplicata. ¶ Ulterius forte dubitaretur an si diffinitio una potest concludi de diffinito per diffinitionem aliam quare diffinitio in eo quod diffinitio non potest concludi. dicitur enim simpliciter ad simpliciter. et sic reduplicatum non sic se habet ad reduplicatum. ¶ Sed quia posset dici quod diffinitio in eo quod diffinitio non posset concludi de diffinito sine peticione principii. ¶ Secundo solvendum ad formam arguendi. et cum dicitur quod reduplicatum non se habet ad reduplicatum sicut simpliciter ad simpliciter quod omnis [...] fallacia accidentis nam si eodem modo sumerentur simpliciter ad simpliciter tunc simpliciter non inferret simpliciter sine peticione principii nisi reduplicatum reduplicatum sine tali peticione propter primo scilicet quod si diffinitio hec quod diffinitio inferret de diffinito. oportet quod in premissis ut patuit accipiatur diffinitio hec quod diffinitio. sed ergo diffinitio concludit de diffinito hec quod hec vel hic est idem quod ideo generalis ut puta quod non concludat plus conclusio nisi quod illa sit diffinitio diffiniti. non autem concludat quod sit diffinitio talis ut puta quod sit formalis vel materialis. vel data per talem causam vel per talem. sed ut dicebatur diffinitio hec quod hec concludatur de diffinito secundum quod dicit idem generale. cum ergo et in premissis accipiatur diffinitio in eo quod diffinitio [...] et in ideo generali diffinitionis omnis diffinitionis [...] concludant non erit magis notum hoc conclusio idem generale quod id quod sumitur in premissis sit diffinitio in eo quod diffinitio quam id quod in conclusione concluditur. sed constat quod probare idem per eque notum est petere. ergo hic si non potest sine peticione. Sed dicetur quod hic non est hoc idem generale sed hoc idem speciale ut sic diffinitio formalis simpliciter sumpta. dicitur esse notior quam materialis ita diffinitio formalis sumpta cum reduplicatione ut in eo quod talis diffinitio est notior quam diffinitio materialis cum reduplicatione accepta. hoc ergo non dicetur ad universum (?) potest concludi diffinitio in eo quod diffinitio. ideo quia notior ut per diffinitionem formalem hec quod diffinitio concludatur diffinitio materialis hec quod hec. sed hic si non potest nam tanta vis est in reduplicatione et reduplicatio restringit modo considerationis ut non possit aliter concludi reduplicatum in conclusione quam eo modo quo reduplicatum est acceptum in premissis ut si arguatur sic triangulus in eo quod triangulus habet tres equales (?) duobus rectis est triangulus non potest concludi quod ysocheles in eo quod

q°

q°

ysocheles habent tres. Sed in eo quod triangulus non aliter potest inferri reduplicatio in conclusione nisi ut accepta est in premissis. Sed non est ita de illa conclusione simpliciter inferenda, scilicet per illacionem simpliciter habet tres de ysochele per triangulum, non obstante quod hec passio non competit ysocheli ut triangulus. Si igitur dictum in eo quod dictum debet concludi de aliquo diffinito oportet quod reduplicatio eodem modo sumpta sit in premissis, sed tamen in conclusione quod sine peticione principii non potest, dicemus igitur quod si diffinicio sub quo sit debet concludi de aliquo sub ratione generali oportet quod in premissis de illo eodem accipiatur diffinitio sub ratione generali. Si vero debeat concludi sub ratione speciali, ut puta in eo quod talis diffinitio, oportet quod in premissis statuatur diffinitio de illo eodem sub eadem ratione speciali. Non igitur est magis notum unum quam alterum sive sub ratione generali sive sub speciali; si fiat probatio igitur idem per idem, sic est notum per eque notum, quod sine peticione fieri non potest. Dictum igitur formalis sub illacionem simpliciter potest inferre diffinitionem universalem, sicut triangulus per illacionem simpliciter potest inferre habet tres de ysochele. Sed dictum formalis in eo quod formalis non potest inferre diffinitionem universalem sub quod est universalis. Sed si inferret esset convertibilis sillogismus, fieret enim cum hac reduplicatione in eo quod formalis, sicut triangulus in eo quod triangulus non infert habet tres de ysochele in eo quod ysocheles, sed in eo quod triangulus. Non igitur potest inferri diffinitio universalis in eo quod universalis nisi per diffinitionem omnino de eodem modo sumptam, quod ut patet sine peticione fieri non potest. Dictum scilicet in eo quod dictum non potest inferri de aliquo nisi sub illo modo sub quo est dictum, ut universalis sub quo est universalis, formalis ut formalis. Dicendum autem quod inferret diffinitionem universalis cum hac reduplicatione ut formalis, hoc non est inferre eam ut est dictum, sed ut non est diffinitio. Dictum igitur ut dictum inferri non potest nisi eodem modo accipiatur, accipiatur hoc in premissis et conclusione. Est igitur ibi aperta peticio. ¶ Ad formam autem argumenti de simpliciter ad simpliciter dicendum quod si eodem modo acciperetur dictum simpliciter in premissis sicut per illacionem simpliciter infertur in conclusione, sicut eodem modo oportet accipere reduplicationem in premissis sicut in conclusione, concludendo non possumus nos simpliciter sine peticione inferre simpliciter, sicut nec reduplicativum, nam tunc eodem modo sumeretur dictum simpliciter in premissis et conclusione, quod per diffinitionem formale eodem modo sumptum inferretur formale eodem modo acceptum, et primum hoc universalis quod non fieret sine peticione. ¶ Ulterius post hoc dubitavimus quomodo dictum possit inferri de diffinito per diffinitionem diffiniti. Dubitaret forte aliquis utrum dictum sit quod hoc sine peticione principii possit inferri de diffinito per diffinitionem diffinitionis. ¶ Ad quod dicendum est quod hoc esse

diffinitionem hoc quod est esse proprium subiectale eius. Nam duplex est proprium: accidentale ut proprie passio et subiectale ut diffinitio. Si igitur hoc sit diffinitio diffinitionis quod est quod dicat proprium subiectale rei vel quod idem est quod predicatur in quid de re et est proprium rei, si igitur sic est idem cum eo ut a sit diffinitio de b, et iterum sit proprium subiectale eius, probare igitur quod sit diffinitio de b probare quod est proprium subiectale eius est probare quod a sit diffinitio de b per hoc quod est diffinitio de b. Idem igitur per idem esse non potest probari; dictum de diffinito per diffinitionem diffinitionis non probetur idem per idem et per quod esse non potest petitionem principii. ¶ Deinde cum dicit amplius sicut, adducit secundam rationem superius positam in sillogismis et quod tunc faciat. Quia prius posuit hanc rationem, videlicet quod non debet accipi diffinitio diffinitionis ad sillogizandum diffinitionem, sicut non accipitur diffinitio sillogismi in sillogismo vel ad sillogizandum sillogismum. Primo dicit ad quod valet accipere hanc rationem. Secundo ex hiis que dicta sunt concludit intentum, secunda ibi: Sed seorsum; tertia ibi: esse necesse est. Dicit igitur amplius sicut non in sillogismo accipitur quod est sillogismus, id est diffinitio sillogismi, et sic respondetur quod semper aut totum aut pars est propositio ex quibus est sillogismus, quod dicit quod hec est diffinitio sillogismi quod una propositio ut maior se habeat ut totum, alia ut minor se habeat ut pars. Hanc autem diffinitionem sillogismi non accipimus in sillogismo cum sillogizamus nec accipi necesse est ad sillogizandum sillogismum, et similiter quod sic nec quod quid est esse, id est nec diffinitionem diffinitionis oportet esse in sillogismo suppositam ad sillogizandum diffinitionem. ¶ Dubitaret forte aliquis utrum possemus probare sillogistice sillogismum per diffinitionem sillogismi, et videtur quod sic possemus, non quia sillogistice sillogismo probare sillogismum esse per diffinitionem sillogismi fieret nisi talis sillogismus: quilibet constituitur ex duabus propositionibus quarum una est totum, alia ut pars; iste est sillogismus; quilibet sillogismus est hoc; igitur etc. ¶ Ad quod dicendum quod diffinire sillogismum spectat ad artificem generalem ut puta ad dyalecticum, qui dicitur generalis quia negociatur circa quedam communia et circa quedam communes divisiones. Ad ipsum igitur spectat diffinire sillogismum, qui dat artem de sillogismo. Ars autem debet esse generalis et non debet supponere aliquem sillogismum. Si igitur dyalecticus hoc modo vellet probare de aliqua argumentacione quod sit sillogistica, accipiendo diffinitionem sillogismi et concludendo sillogismum de illa argumentacione, quod sic sillogismus probaret sillogismum supponendo sillogismum. Hoc igitur esset simile sicut si aliquis vellet negare loquelam esse, quod non posset facere nisi per loquelam; negando igitur loquelam concederet loquelam. Sic si aliquis vellet comprobare sillogistice sillogismum per diffinitionem sillogismi, probaret sillogismum supponendo sillogismum, quia sillogizaret sillogistice. Sic igitur ad manifestandum in aliqua argumentacione sit sillogismus non debemus hoc facere sillogistice per diffinitionem sillogismi. Sic ad probandum rationem aliquam esse diffinitionem non debemus hoc sillogistice per diffinitionem diffinitionis, quia tunc probando diffinitionem supponeremus diffinitionem. ¶ Deinde cum dicit: Sed seorsum, dicit ad quod valent iste vel iste diffinitiones videlicet

silli. et distio̅is dicat̅ s3 seorsu̅ hoc apposit9 ul'
.a. posit9 ee q.d. q̅ h' .i. disti̅o distio̅is ⁊ disti̅o silli
d3 ee ī mēte seorsu̅ sepata. a positis .i. ab hiis que
ponu̅t̅ ī distio̅e ⁊ ī sillo. ul' apposit9 .i. additis
hiis que su̅t ī distio̅e ul' ī sillo ⁊ p talē distio̅ē
silli ad dubita̅ta̅ .i. q̅ dubita̅tē sillogiza̅tu̅ ē
aut n̅o est ꝯdicē ⁊ obuiare ⁊ īstare sibi ⁊
ostende p distio̅m silli quō h' est sillis ad huc nec
q̅ ꝯ̅ēnt ee sillogiza̅tu̅ .i. ꝯ negātē sillogiza̅
eam ee distio̅m sup debem9 s'' ꝯdicē ⁊ obuiare
⁊ ostendē p distio̅m distio̅is quod q̅ est sillogiza̅tu̅
q° est disti̅o Dubitar3 forte ał's. quō ide̅m
silli ⁊ distio̅is debem9 hr̅e seorsu̅ ⁊ quō h' ual3
ꝯ obuiantes Dō q̅ distio̅ distio̅is ⁊ distio̅
silli deseruiu̅t ad duo ut p3 ex textu. p° ad re
gula̅du̅ nos ita q̅ h' q̅ habem9 ī mēte distio̅z
silli q̅ d3 ee ex ꝑpo̅ibz se h'ntibz ut totu̅ ⁊
ut ps. regulam9 ī sillogizando ut n̅o deficia
m9 ī forā sillo'' s3 c̅ ī ⁊ p distio̅m distio̅is ī mēte
h'ita̅ regulam9 ne deficiam9 ī regulādo disti̅o
ne⁊ ad h' aut. q̅ h' .i. tā disti̅o distio̅is q̅ silli d3
ee ī mēte seorsu̅. apposit9 ut l3 a° cu̅sl'acio .i.
ab hiis que ponu̅t̅ tā ī distio̅e q̅ ī sillo ut si
vellem examinare ut' al' biper sit bō distio̅
hois debem ide̅m distio̅is hr̅e ī mēte seorsu̅ .i. se
pata̅ ab hiis que posita su̅t. ī distinitio̅e data
⁊ p ide̅m distio̅is ī mēte examinare distio̅m data̅
ul' ut cu̅sl'acō n̅ra̅ h3 h' .i. disti̅o distio̅is ee sup
d3 ī mēte apposit9 .i. addit9. sup hiis q̅ ponu̅t̅
ī distio̅e data. sl'am sp regulacu̅ d3 appōi .i. ad
di ul' aug̅ri ipi̅ regule ut videat̅ an sit ꝯfor
g° ide̅ q̅ habem9 seorsu̅ ī mēte de distio̅e ꝯ̅sti
tuida regule debem9 appon̅e .i. ad iug̅e ea q̅
cu̅q3 su̅t ī quicu̅q3 distio̅e data ⁊ p h' examinare
an sit bu̅ data ⁊ q̅ dc̅m ē de distio̅e distio̅is in
telli'' est de distio̅e silli Sō disti̅o tā silli
q̅ distio̅is val3 ad obuiant̅ē .i. ꝯ obuiantē nā
siclis obuiar3 de aliq° sill'o q̅ ee̅ sillis ił de aliq̅
distio̅e q̅ ee̅ disti̅o possem9 ei ꝯdrē tā p ide̅m
silli q̅ distio̅is dicem9 g° q̅ ꝯ̅ē pi̅n n̅o possu̅t pba
ri simp'' sī peticione pi̅n possu̅t tu̅ pbari aꝑ
huc ul' aꝑ illud sic p distio̅m distio̅is n̅o pt sip''
pbari disti̅o q̅ tu̅c pbarem9 distio̅m suppo̅de di
stinitio̅m. sl'am ⁊ pi̅n n̅o possu̅t pbari n' suppo̅do
pi̅n sl'am si pbas pi̅n p se ipā pbas pi̅n suppo̅do
pi̅n s3 aut pbas ea p pi̅n'' eu pi̅n'' p suppona̅t
pi̅n adhuc pbas pi̅n suppo̅do pi̅n. pi̅n g° n̅o po
ssu̅t pbari sip''. sic n' disti̅o p sua̅ distio̅m simp''

pbat aꝑ huc tā obuiātem nob ⁊ negātē di
stio̅m data̅ bona̅ ee p ide̅m distio̅is possem9 s'
ꝯdicē. q̅ ꝯ̅ē aut disti̅o distio̅is n̅o sip'' pbat ipa̅
p3 p supi9 dc̅a. ita n̅o mg̅ notu̅ est al' biper
ꝯstare ex ꝑpo gn̅e ⁊ ex ꝑpa dr̅ia̅ hois q̅ eam
ee ꝑpam distio̅m hois Videt9 forte dubitar3 q°
ał's q̅ ꝯ̅ē tales ide̅ debem9 hr̅e seorsu̅. Dō q̅
ꝯ quō ī ꝯ me''. n̅o est bō s'l q̅ ꝯ̅ē sciam ⁊ n̅o
scd'i hr̅e .n. ide̅m distio̅is ⁊ ide̅m silli ptin3 ad
n̅o scd'i. forte aut ꝑpos sillos de rebus sciis
⁊ ꝑpas distio̅es de scibilibz ptin3 ad sciam. seor
su̅ g° ⁊ p9 debem9 addiscē logica̅ ⁊ ꝯgn̅ce q̅
sit ide̅ silli ⁊ que sit ide̅ distio̅is ⁊ has ide̅ de
bem9 hr̅e ī mēte ut p̅ea qn̅ venim9 ad sciās spa
les p ide̅ illas q̅s didicim9 ī logica q̅ est mod9
scd'i debem9 examinare distio̅es ꝑpas ⁊ sillos ꝑpos
quos form9 de scibilibz p° g° ide̅ videl3 q̅ peti
ubi q̅ est ꝑpi° desiu̅t s3 credat̅ q̅ p distio̅m di
stinitio̅is aggn̅ce ī nob scia̅ ut credim9 p hoc
scire que disti̅o sit cui9 disti̅'' p racio̅es .n. illa̅
ꝯes ꝯditas ī logica q̅ disti̅o est q̅ ꝑpu̅ ⁊ p dica
ī tc̅ n̅o aggn̅ce ī nob scia̅ s3 opi̅o ex h' .n. n'
plus sciam9 qd̅ potim9 scire de hoīe. q̅ sic disti̅o
ei9 n' de aliq̅ alio ał' s3 potim9 forte ex hoc
dicē aliq̅ opi̅o̅m sip'' tu̅ nesciem9 sl'am lic3
sciam9 q̅ disti̅o dēat ꝯstare ex ꝑpo gn̅e ⁊ ex ꝑ
pa dr̅ia̅ n̅o tu̅ p h' est nob notu̅ ꝑpu̅ gen9
n' ꝑpa dr̅ia̅ hois n' est mg̅ notu̅ nob q̅ al' bi
pes ꝯstat ex ꝑpo gn̅e ⁊ ex ꝑpa dr̅ia̅. hois q̅ q̅
sit disti̅o ei9 g° sic argu̅do petit̅ pi̅n. Sō ał'
ide̅ q̅ debem9 talia hr̅e seorsu̅. ⁊ p ea obuiare
aliq̅s debiut nobis sic p distio̅m distio̅is n̅ cre
dam9 ex h' hr̅e sciam ut ex h' sciam9 ꝯgn̅ce di
stio̅m cui9cu̅q3 disti̅'' s3 ex hoc credam9 inde
hr̅e q̅da modu̅ scd'i q̅ si sic est. tu̅c h' debem9
hr̅e seorsu̅ ī mēte ⁊ p h' examinare distio̅m sl'a̅
mo9 scd'i l3 n̅o faciat sciam multu̅ tā iuuat
ad scia̅m. logica .n. ī tc̅ ꝯdit̅ mod9 scd'i ⁊ ide̅ ille
ꝯes q̅s addiscim9 ī logica l3 n̅o sufficiāt ad
aggn̅ando sciam multu̅ tā regulant nos
ī acq'rēdo scire ⁊ mltu̅ iuuat nos ad examināda̅
ea q̅ dn̅r ī sciis. tales g° ide̅ ꝯes sip'' n̅o pbare
possim9 tu̅ p eas nos regulare ⁊ p ipas huic
ul' illi obuiantī ꝯdrē. plus .n. latet ut p3
de vitate ī hiis dcīs p h' q̅ supficies textus
ostendat Deīn cu̅ d'. q̅ ꝯ̅ē nec̅e est. ex hiis
que dixat ꝯcludit intentu̅ d. q̅ ꝯ̅ē nec̅e est sic
eo q̅ q̅ est sillis .i. sī distio̅e silli aut sup si

eo quod est quod quid erat esse, id est sine diffinitione diffinitionis. Sillogismus autem aliquid de aliquo. quasi diceret quod non debemus sillogizare aliquid, id est probare sillogistice de aliquo quod sit diffinitio per diffinitionem diffinitionis, nec debemus probare sillogistice de aliquo quod sit sillogismus per diffinitionem sillogismi secundum declarationem supra. Possumus autem per hoc probare vel obviare huic vel illi, sed non simpliciter. ¶ Similiter autem quod cum sillogismum per diffinitionem diffinitionis probamus diffinitionem, ibi est considerare duo, videlicet diffinitionem diffinitionis que assumitur et formam sillogismi in qua talis diffinitio ordinatur. Quare si nolumus facere fidem de diffinitione per diffinitionem eius, ita cum forma sillogismi concurrat ad hoc probandum, debemus facere simul fidem de forma sillogismi per diffinitionem sillogismi. Sed cum non debeat probari sillogistice sillogismus per diffinitionem eius, pari ratione non debebit probari sillogistice diffinitio de diffinitione ipsius.

¶ Iterum cum dicit Et si ex contrario. Ostendit quod non debet probari diffinitio per diffinitionem diffinitionis accipiendo diffinitionem oppositam, ut non potest probari aliquid esse diffinitionem boni per diffinitionem mali esse. quasi diceret quod post [illegible] apponit quod intendit. [illegible] manifestatur appositum ibi hoc autem accipiens. Dicit ergo Et si ex contradictione autem, id est quod supponere ut supponendo diffinitionem unius contrarii demonstret suam diffinitionem de alio contrario ut si [illegible] in esse divisibile esse, id est si illa est diffinitio mali esse quod divisibile, contrario autem contrarium esse in talibus utrumque est contrarium, bonum autem est malo contrarium et indivisibile est contrarium divisibili, ita quod sic est boni esse, id est diffinitio boni indivisibile, id est erit esse quod indivisibile. quasi diceret quod in talibus utrumque est contrarium. Hec est regula generalis quod sicut in contrario est contrarium, sed ergo bonum et malum sunt contraria et divisibile et indivisibile contraria, si esse divisibile est diffinitio mali contrarii erit diffinitio contrarii, id est esse indivisibile erit diffinitio boni. ¶ Similiter autem quod hic ex [illegible] philosophus modo [illegible] posuit enim [illegible] quod unum quod convertitur cum ente erit idem cum uno quod est principium numeri. Ideo posuit [illegible] esse [illegible] et quod [illegible] incipit a recessu a [illegible] et ab unitate posuit quod quid erat esse boni et unitatis et quod quid erat esse mali et divisibilitatis. Supposito ergo quod esse divisibile predicetur de malo in eo quod diffinitio concludetur quod esse indivisibile predicetur de bono in eo quod diffinitio. Potest ergo probari de aliquo apposito diffinitio in eo quod diffinitio supposito diffinitionem oppositam, sed cum quod hic dicit bonum in [illegible] secundum veritatem quod simpliciter hoc idem bonum et divisibile secundum [illegible] hoc idem mali. ¶ Iterum cum dicit Hoc autem accipiens probat quod non possit hic nisi probari diffinitio de diffinito esse. quasi diceret quod probat hoc per idem principium ad ipsam diffinitionem quod ad diffinitionem illi ad utrosque. Dicit ergo accipiens enim hic, id est accipiet diffinitionem demonstrat quod quid erat esse, id est demonstrat diffinitionem. quasi diceret quod talis probatio non est competens quia petit probare enim diffinitionem per diffinitionem et quod possit aliter dicere quod hic potest fieri quod concludat

diffinitio per diffinitionem id est sillogizet quod accipere autem ad demonstrandum quod quid erat esse. quasi diceret quod possumus accipere quod quid erat esse, id est diffinitionem tamquam medium ad demonstrandum aliquid alterum tamen sit vel verius sed alia [illegible] et melius alterum tamen sit, id est ita tamen quod medium acceptum sit quid alterum ab eo quod concluditur et sillogizatur quod et enim in demonstrationibus est sumere omnino [illegible] medium quod est diffinitio quoniam est hic de hic, id est passio vel diffinitio passionis predicatur de subiecto, sed non ipsum, id est sed non est idem ipsum medium quod conclusio, neque est sumere ipsum medium idem cum est ipsa idem sumere eadem. quasi diceret quod ipsum medium non debet esse eadem ratio cum ipso conclusio ita quod non sit magis notum. Sed sit [illegible] vel eodem minus notum medium sit conclusum et sillogizatur et convertitur, id est hic posito sicut quod medium convertatur quod non debet fieri nisi non debet esse medium id quod convertitur cum conclusione ita quod eque bene possit per conclusionem ostendi medium sicut econverso. tunc ergo est supplenda id quod cum per diffinitionem unius contrarii possit eque bene ostendi diffinitio alterius contrarii sicut econverso vel cum non sit magis notum quod divisibile sit diffinitio mali quam indivisibile boni, non econverso non potest per unum ostendi aliud. ¶ Iterum cum dicit Ad utrosque. adducit aliam rationem communem tamen ad diffinitionem quam ad rationem demonstrative et ad sillogismum sic videlicet secundum diffinitionem eadem oppositio, id est idem modus arguendi in utrisque videlicet probare quod est homo animal bipes gressibile sed non animal et bipes. quasi diceret quod hic via divisiva nisi via accipiens que competit conclusio concludere diffinitionem esse quid unum nunc non magis concludit hominem esse animal bipes quam animal et bipes sillogizat quod ex acceptis enim nec una necessitas est unum fieri quod predicatur sed utrumque sicut homo idem est grammaticus et musicus. quasi diceret quod diffinitio dicit quid unum nulla autem istarum viarum concludit quod id quod predicatur sit quid unum. ergo nulla talis via concludit quod id quod predicatur sit diffinitio in eo quod diffinitio. ¶ Dubitaretur forte aliquis quod videtur [illegible] quod via divisiva non concludat diffinitionem esse quid unum. Similiter si fiat divisio secundum duas [illegible] diffinitio accepta denotatur dicere quid unum. Rursus et via diffinitiva accipiens diffinitionem contrarii hic idem fiet. Similiter si diffinitio contrarii dicit quid unum oportet quod et contraria diffinitio dicat quid unum. ¶ Dicendum quod nulla via concludit diffinitionem esse quid unum et quod dicitur de divisione per duas [illegible] dicendum quod dua [illegible] bene faciunt unum cum eorum est duas sed quod fiat hic non unum non habetur ex divisione in eo quod divisio sed ex eo quod divisio habet esse tale [illegible]. divisio enim facta secundum [illegible] et per duas [illegible] et [illegible] tales una ergo divisiva cum possit fieri divisio utrisque non magis habetur ex acceptis per divisionem quod homo sit animal bipes quam quod sit animal et bipes, id est non magis [illegible] quod animal et bipes dicunt unum actu et sunt unum per se quam quod dicant plures actus et sunt unum per accidens. Sed enim acceptum per divisionem potest esse unum per accidens sicut homo est unum per accidens cum grammatico et musico. Quod non addebatur de diffinitione contrarii dicendum quod non magis notum est // hoc

quod esse difficile sit demonstracio mali quam esse difficile boni arguendo scilicet quod in omnibus huiusmodi contrariorum sicut est contrarium in contrario in veris et in contrariis habitibus. Sic in accidentibus dummodo tamen sint per se accidencia contraria via arguendi idem modi arguendi quod accipere sint contrarie contrarietates non erit nobis magis notum quam accidentales potest esse scilicet nobis innotescere. Si alia via sed ipse modus arguendi non nobis de hoc patefaciet ex ipso ergo modo arguendi non magis habetur quod concludat diffinicionem sicut quid unum quod quod est prima valet ergo hec obiecio quod non via divisiva nec diffinitiva concludat diffinicionem ut diffinicio, quia diffinicio ut diffinicio est quid unum, contingit autem via sufficienter habere quod id quod concluditur sit quid unum.

Io q Qualiter igitur diffiniens etc. Postquam philosophus exsecutus est de questione videlicet quorum est diffinicio utrum sit eorum quorum est demonstracio et de tercia videlicet quid est diffinicio utrum sit idem quod demonstracio et de quarta videlicet quis sit modus inducendi diffinicionem utrum via sillogistica reduplicativa aut divisiva aut diffinitiva. In parte ista ut dicebatur vult exequi de quinta prima utrum quod quid est demonstretur. Propter quod sciendum quod demonstracio est duplex, ad sensum et ad intellectum. Et ad sensum duplex, indemonstrativa et non indemonstrativa. Demonstracio autem ad sensum non indemonstrativa verbi gracia induccio. Similiter in induccione quod sensus ostendit in hoc et in illo sic esse et ex hoc arguit in omnibus ita esse. Verbi gracia contingit quod dicta demonstracio est sic sensus procedens. Demonstracio autem ad sensum non indemonstrativa potest fieri ut si quis sensu ut puta visu ostendit sibi sic esse, ut si quis nunquam vidisset nivem et dubitaret eam esse albam ad sensum et sensum visus ostenderet ei sic esse, ut puta si portaretur nix coram eo et diceretur ei respice quam est alba. Vel possibile est talem demonstracionem fieri digito ut si quis nunquam tetigisset ignem possibile est ei digito demonstrari quod esset calidus vel etiam possibile est ex possibili quod si referatur ad tactum possibile est scilicet alicui sensui demonstrari non ad sencientem tangendo ipsum digito. Autem refertur ad visum ut quod potest aliquis digito ostendi ad quod ut videat illud. Demonstracio autem ad intellectum fit per diffinicionem quia medium in tali demonstracione est diffinicio. Dico ergo sic philosophus quia post ostendit quod non demonstratur ad intellectum nec ad sensum potest demonstrari quod quid est. Secundo specialiter adducit raciones quod non possit demonstrari demonstracione ad intellectum ibi amplius quomodo monstrabit. Et post dicit. Et post ostendit quod non potest demonstrari quod quid est demonstracione ad intellectum. Secundo quod nec demonstracione ad sensum ibi nec sic adducens. Dicit ergo quod qualiter ergo diffiniens id est qualiter demonstrans demonstracione ad intellectum cuius medium est diffinicio monstrabit id est demonstrabit substanciam id est essencialem diffinicionem aut quod quid est necesse est scilicet sic demonstrans ex veris primis et immediatis sicut monstratum est supra quod quid est videlicet quod necesse est cum sint illa supposita primo aliquid esse id est conclusionem et sequitur demonstracio id est hoc est quod dico quod in hoc stat ista demonstracionis quod accipiat quedam certa et nota prius ex quibus de necessitate sequitur aliquid aliud scilicet conclusio. Hoc autem modo videlicet demonstrative et per certa et non ea non potest demonstrari quod quid est. Hoc quod quid est. Si enim si concluderetur quod quid est in eo quod quid est oporteret quod in premissis acciperetur eodem modo quod quid est. In eo quod quid est tale ergo esset medium. Et hoc autem non esset precedens quod certius et notius quia cum conclusiones sint dubitabiles esset et medium dubitabile.

q° Dubitaretur forte aliquis quia verum quod id quod hic dicitur sit idem cum eo quod supra dicebatur. Solucio idem est utrum diffiniens possit demonstrare quod quid est. Quod dicitur hic quod contra et utrum ipsum quod quid est sit sillogismus reduplicativus qui accipit premissas quod quid est in eo quod quod quid est vel sillogismus diffinitivus qui accipit premissas diffinicionem diffinicionis vel diffinicionem diffinitam quod totum fuit demonstratum supra quia omnibus scilicet hiis modis diffinicio ostenditur diffinicionem eo modo quo potest esse scilicet ostendi. Et quod ostendere diffinicionem per diffinicionem non est possibile. Quod declarat philosophus primo in sillogismo reduplicativo, secundo in sillogismo accipiente diffinicionem diffinicionis, tercio in sillogismo accipiente diffinicionem diffinitam contrariam. Et ideo hic textus nunc exponitur aliter quam supra et aliter. Solucio diffinicio dicitur primo accipi vel large pro omni descripcione prout non aggregat scienciam sed opinionem vel aliquid prout ea utitur demonstrator et prout aggregat scienciam primo ergo videlicet loquitur de diffinicione large et generaliter hic prout ea utitur demonstrator sive non cum illo modo quod quid est. In eo quod quod quid est possit demonstrari sed textus nunc exponitur loquitur de diffinicione prout ea specialiter utitur demonstrator quod quid est ergo hoc quod hic non potest concludi per diffinicionem prout diffinicio pertinet ad sillogismum generaliter sed sillogismus ille sit demonstracio sive non nec potest concludi per diffinicionem prout diffinicio illa specialiter spectat ad demonstracionem. Ergo secunda sua locucio de diffinicione patet quid differt ab aliis locucionibus precedentibus tres autem precedentes locuciones de diffinicione patet in quo ad intencionem diffinicionis. Prima ergo locucio cum dicitur ipsum utrumque quod quid est loquitur de diffinicione diffinita utrum per diffinicionem hominis vel cuiuscumque alterius hoc quod hic possit demonstrari diffinicio eius hoc quod hic ita quod ponatur diffinicionem hoc quod hic insit et hoc quod hic.

Ista autem locucio de diffinicione cum dicitur sed utrum sit demonstrare quod quid est loquitur non de diffinicione diffinita sed diffinicionis. Utrum hic non contingat ostendere quod quid est. Tercia autem locucio cum dicitur et si contradiccione loquitur de diffinicione diffinita sed alio quam locucio prima quia prima loquebatur de diffinicione diffinita composita ut si de eodem re dentur due diffiniciones utrum una possit ostendi etc.

Sed etiam locutio loquitur de diffinitione diffinitum oppositorum necessario scilicet per diffinitionem unius oppositi possit ostendi diffinitio alterius. Est autem diligenter notandum quod cum dicit quod quid est et quod ubi non possit probari nec sillogizari loquitur de sillogismo generali; non potest probari nec demonstrari loquitur de demonstratione speciali. Intellectus est quod non possit sillogizari ut est sillogismo probari ut quia supponitur in premissis antecedentibus non est sillogismus probatus vere nisi premisse sint notiores conclusione; tamen bene per sillogismum probabilem quia ex probabilibus quedam falsa probabilia esse immo probabiliora quibusdam veris ut dicitur in viii topicorum. Multis enim probabiliter sillogizatur esse quod animal non penatum bipes est diffinitio hominis. Sed assumitur hic premissa que continet diffinitionem hominis. Deinde cum dicit neque sic inducens ostendit quod non possit demonstrari quod quid est demonstratione ad sensum, dicens quod neque inducens, id est nec demonstrabit super demonstrata diffinitionem sensibiliter inducens per singularia cum manifesta sint illa singularia, scilicet ad sensum quoniam omne sic quod nihil aliter, id est quia in omnibus singularibus ita se habet sicut accipit inducendo unde aliter et ostendit quod non est quod est super demonstrate sicut inducens. Sed quoniam est aut non est non ergo per inductionem sensibiliter potest demonstrari quod quid est. Et sensibiliter potest demonstrari sicut vel digito unum ostendit eius quod est aliquo modo relinquitur super ad demonstrandum quod quid est. Non enim monstrabit ipsum quid est sensu aut digito quoniam autem diffinit. Hec tres demonstrationes superius videlicet demonstrare in ductione et sensu et digito in principio lectionis tangebantur.

q°

Dubitaretur forte aliquis utrum possit per inductionem demonstrari quod quid est. Dicendum quod inductio procedit ex manifestis ad sensum. Sensus non iudicat nisi de accidentibus. Sed aut iudicamus de substantia per sensum hoc est per accidens vel in relatione ad accidens ut si video filium cleonis per accidens hoc est quia video album per se. Et si aliquis sensus est qui iudicet de ipsa substantia ut puta ipsa est ... non erit nisi in relatione ad accidens; ipsam autem substantiam nudam et ipsum quod quid est nudum sensus non potest apprehendere numquam. Ergo fit inductio de ipsa substantia nuda sed semper de ea in sua relatione ad accidens ut si iudico per sensum hunc esse hominem, hunc esse rationabilem, hoc est per aliquid accidens quod video in ipso. Quod autem possimus sentire ipsam substantiam et ipsam quidditatem hominis nudam, hoc se est in ipso. Et quia substantia in relatione ad accidens non dicit quod est esse sed quia est inductio que fit ex manifestis ad sensum non demonstrat quid res sit sed quia sic. Verum possumus per sensum iudicare de aliquo quod est homo quia videmus ad sensum aliquid in ipso que non possit facere nisi esset homo. Non autem possumus ad sensum cognoscere quid sit homo. Inductio ergo que procedit sensibiliter et sensus et digitus que faciunt cognitionem sensibilem non quid est. Sed quoniam est. Omnes de possint. Ideo valde est dubium quomodo demonstrabit quod quid est. Deinde cum dicit amplius quomodo monstrabit ostendit specialiter quod quod quid est non possit demonstrari demonstratione ad intellectum, scire enim ad intellectum pertinet et sentire ad sensum. Hic enim monstrabit videlicet secundo quod quod quid est non contingit per demonstrationem concludere per demonstrationem, scilicet ad intellectum et faciendo scire esse quod quid est facit quia postquam premittit quod dicit necessarium ad propositum secundo adducit inconveniens videlicet quod quod quid est demonstrari non possit. Et ideo continuat esse declarata. Sed ubi at vero, tertia ibi. Et cetera. Secundo dicit ergo: amplius quomodo monstrabit, id est demonstrabit quod quid est et ostendit quod necesse est enim scientem quod est homo aut aliud quodlibet scire quia est. Quod enim non est nullus scit quod est. Sed quid significat oratio vel nomen et compositum cum dico tragelaphus quid est tragelaphus in ipso esse scire hoc est ergo quod prius apponit necessarium ad propositum quod cum quod quid est de quo loquimur non sit nisi existentium et quod de nullo possumus scire tale quod quid est nisi sciamus ipsum esse verum de non entibus nec de figmentis cuiusmodi sunt tragelaphus et chimera non possumus scire quid est quia non habent quidditatem sed possumus scire de eis quid significet nomen.

q°

Notandum autem quod de ipso melius possumus scire quid significet nomen scire possumus quod importatur per illud nomen enim nichil aliud significatione appellans substantiam. Qualitatem autem appellat nomen significandi ut quod significat primo appellat vel primo appellant et quod hoc ipsum non est quod est esse nomen significat substantiam cum qualitate quia in omni nomine est considerare significatum quod primo appellat vel in diversi ut puta fortitudo ex parte primo nominis et appellat non puta homo vel aliud. Sed ergo in ipso non est assignare quod significet nomen non est in genere quod tragelaphus et alia figmenta habeant quod nominis est autem in genere sicut habent quod rei. Notandum quod esse nomen significativum competit termino complexo et incomplexo et nomini et orationi et cetera. Hoc ergo quod ipsa ideo nominis quod continet plures terminos sit una vox significativa ut ideo hoc nomen tragelaphus est yrcocervus vel est alterum compositum ex hyrco et cervo quod in rerum natura esse non potest. Possumus ergo scire de tragelapho quod significet nomen eius vel quod significet ideo nominis eius, non autem possumus scire de ipso quod rei.

q°

Dubitaretur forte aliquis ad quod deservit quod hic premissum est, videlicet quod non possumus scire de aliquo quod est nisi sciamus ipsum esse. Dicendum quod hic deinde deservit ad duo videlicet ad id quod prima facie sonat nam ut quedam ideo inferior declarabit. Sed quod quid est possit demonstrari possemus de aliquo scire quod quid est et tamen ignoraremus ipsum esse. Et ideo hoc supponit tamquam in ipso. Secundo hic deinde deservit ad cognoscendum quod quid est et esse sunt divisa quod unum presupponit alterum valet enim hic ad sequentes rationes quia plures declarabit rationibus innitentibus huic fundamento quod per demonstrationem non posse demonstrari quod est quia per eam demonstratur esse quod est aliquid quod est. Videtur forte

dubitaret aliquis utrum verum sit quod non possumus de aliquo scire quid est nisi sciamus de eo quia est vel nisi sciamus ipsum esse. Dicendum quod faciendum est vis in eo quod dicit scire, quia scire non est nisi circa. non ergo possumus scire de aliquo quid est nisi sciamus ipsum esse eius quia sine scire ipsum esse eius necessarium ipsum. Et sic si non possumus scire de aliquo quid est nisi sciamus ipsum esse eius secundum autem ipsum esse eius scimus ipsum esse. Unde verum est quod non possumus de aliquo scire quid est nisi sciamus ipsum esse quia id quod non est non scitur. verum et propter hoc dicendum est quod simpliciter non scitur quid non est. vel possumus dicere quod faciendum est vis in eo quod est quod ad demonstrationem ordinatur cum ergo demonstratio non sit nisi circa tale quod quid est de aliquo scire non possumus nisi sciamus ipsum esse eius et per consequens nisi sciamus ipsum esse. Est ergo intentio philosophi quod si dubitamus utrum possit demonstrari quod quid est non potest esse dubium nisi de quod quid est quod ordinatur ad demonstrationem. Nam de eo quod quid est quod non ordinatur ad demonstrationem contingit scire prius quia non demonstratur. quod quid ergo quod ordinatur ad demonstrationem est quod quid circa de nullo ergo possumus scire tale quod quid est nisi sciverimus ipsum esse eius et per consequens nisi sciverimus ipsum esse. Sed de hiis plenius dicetur. Prima dubitacio de illa lectione Diffinitio autem quoniam etc. — Deinde cum dicit: *At vero.* Adducit multas rationes ad probandum intentum videlicet quod quod quid est demonstrari non possit. et quod sex facit secundum quod sex rationes adducit ad propositum. Secunda ibi: *Per ea per demonstrationem.* Tercia ibi: *Quod vero et nunc.* Quarta ibi: *Quod ergo demonstrabit.* Quinta ibi: *Non autem est.* Sexta ibi: *Si ergo diffiniens.* In prima parte intendit talem rationem: diffinitio demonstrat quid unum per idem et demonstratio demonstrat quid unum. Sed demonstratio demonstrat quia est. ergo non demonstrabit quid est. quia tunc demonstraret duo cum aliud sit quid est et quia est. hic est ergo quod dicit: *At vero si super aliquis demonstrabit quid est et quia est quomodo eadem ratione demonstrabit super utrumque*, quod dicit quod est in posterioribus. Et videtur quod diffinitio unum ad demonstrationem littera est corrupta ut patet ex alia translatione que habet diffinitio unum ad manifestat et demonstrat. Sed ergo diffinitio demonstrat unum ad supplendum est quod per idem et demonstratio. Sed ergo vellemus exponere litteram nostram sic exponeremus ipsam: diffinitio est unum ad significandum demonstratio, id est et demonstratio super unum ad manifestandum videtur. id autem quod est quid est homo est esse hominem, aliud est tunc ergo est supplenda ratio quare demonstratio non demonstret nisi unum cum demonstret esse sive quia est. non demonstrabit quid est quia aliud est esse sive quia est et aliud quid est.

Illud autem quod non potest dici etc. id est per quod certificamur de aliquo supplicit. n. non ratione ab ipsa ratione sive ab ipso intellectu quia est organum intellectus, id est non est ratio quo intellectus ad intellectum. ergo cum diceremus esse id per quod certificamur de aliquo per quod sit nobis aliqua fides de aliquo potest dici ratio. et quia per diffinitionem certificamur de quidditate rei ipsa diffinitio quedam ratio dicitur. Rursus quia per argumentationem rectam fit nobis aliqua fides et sic talis argumentatio dicitur quedam ratio cum ergo per demonstrationem non solum fides sed et certitudo fiat nobis de re ipsa. demonstratio quedam ratio est. Ratio ergo est quod hic ad demonstrationem et ad diffinitionem vult ergo philosophus quod non eadem ratione demonstretur quid est et quia est. quia unum demonstratur diffinitione aliud demonstratione. Deinde cum dicit: *Per ea per demonstrationem.* Adducit secundam rationem que est quasi supplementum rationis prime dixerat enim quod demonstratio declarat quid unum possit. ergo aliquis dicere quod esse et quid est non sunt aliud et aliud. ad hoc ergo removendum facit rationem ducentem ad inconveniens videlicet quod esse non est quid rei nec est substantia rei. quia tunc ens esset genus quod est inconveniens. Si ergo esse et non esse quid. et demonstratio non demonstrat nisi esse ergo non demonstrat quid. Id autem quod per ea, id est alia posterior ratio ducens ad inconveniens est hec videlicet quod per demonstrationem omnis necesse esse demonstrare esse quia est. ergo super per demonstrationem non demonstratur esse. nec est quod demonstratur nisi substantia sic super ipsum esse et ipsum quia est. et videtur quod esse non est substantia. nulla supplebatur ibi ut habet alia translatio. esse autem non est substantia nulli et videtur quod non. n. est genus quod est. i. quod est ens ut habet alia translatio. quasi dicat quod si poneretur quod esse esset substantia alicuius vel esset substantia accidentium sequeretur hoc inconveniens quod ens esset genus cum ergo ens non sit genus esse non erit ipsum quid nec erit ipsa substantia alicuius. et quia sic est demonstratio vel sic. cum sit quod quid est vel ut habet alia translatio cum quia est. non ergo demonstrabitur per demonstrationem quid est. Sed demonstrabitur quod res quidem est vel quia est non autem quid est. — Dubitaret forte aliquis utrum esse sit substantia vel utrum sit idem esse et quod quid est. Dicendum quod si substantia accipitur large prout scilicet essentia rei unde hic est quod utrum ipsa essentia que indicatur per diffinitionem sit ipsum esse vel utrum scilicet esse rei sit idem quod sua essentia et substantia quod secundum quendam quod in solo deo est esse idem et quod quid est in omni alio differt esse et essentia. unde et omnes expositores exponunt hunc passum de esse rei volentes quod hic loquatur philosophus de esse actuali rei quod in solo deo est idem cum sua quidditate. Sed numquam sic processimus de tali esse habebimus intentionem philosophi. vult enim philosophus quod si esse esset idem quod rei substantia quod ens esset genus et quod omnia per consequens essent in eodem genere. Sed si loqueretur philosophus de tali esse non sequeretur quod ens esset genus et quod omnia essent in eodem genere. immo sequeretur quod ens non esset genus et quod nullum esset in genere. Nam quod habet idem esse cum substantia nullo modo habet in eo ad ponere ergo numquam in eo potest accipi ratio generis. Nam genus dicitur formam mediam inter

mrat

potentiam et actum ut declaratur quinto metaphysicae (?) in nono metaphysicae. Nec est in hoc intentio Commentatoris quod omnes concedunt deum non esse in genere. Sed quia aliae res habent idem esse cum sua substantia, non esset in genere; et si non esset in genere nullum esset genus. Hoc ergo posito non solum ens non esset genus sed et nullum aliud esset genus. Incedunt ergo isti in tenendo veritatem quod esse in solo deo est idem cum essentia, sed non vadunt ad intentionem philosophi, immo vadunt ad oppositum intentionis, quia nam ut patet philosophus vult quod hoc posito sequitur quod ens sit genus. Secundum autem expositionem istorum hoc posito destruitur esse genus. Sed quia de esse actuali loquitur hic philosophus quod in solo deo est idem cum essentia. Sed tale esse esset idem cum substantia rei, non esset in genere. (¶) Notandum (?) idem facit (?) quod philosophus intendit hic loqui de esse ut refertur ad demonstrationem. Demonstrare autem est scientiarum specialium quae non considerant nec de deo nec de substantiis separatis, quia nam ipsa physica quae ut declaratum habetur in vi metaphysicae esset prima philosophia si non esset metaphysica, non considerat de talibus. Per se quod ut dicitur in physicis quod non amplius mota movente non amplius sunt physicae considerationis. De talibus ergo non se intromittit hic philosophus. Accipere ergo esse quod non sit idem cum essentia, praeter alias hoc excludit solus deus cui habet idem esse cum essentia. Non est iste ad intentionem philosophi. Cum ergo quaeritur utrum esse sit idem quod rei substantia vel quod rei essentia, dicendum quod non. Sed pro hoc non habetur utrum esse de quo loquitur philosophus sit idem quod rei essentia nisi probabiliter (?), et habetur utrum si esse de quo loquitur hic philosophus esset idem quod rei substantia vel quod rei essentia ex hoc sequeretur quod ens esset genus. Sed de his omnibus in quaestionibus quibus dicetur.

(¶) Dubitaretur ulterius forte aliquis de quo esse hic philosophus loquitur. (¶) Dicendum quod ens uno modo dividitur per se in x praedicamenta, per quem modum philosophus in v metaphysicae, quia nam ut ibi dicitur quod dividitur in tantum (?) per se omnia quae significant figurae praedicamentorum. Alio modo accipitur ens per accidens, nec oportet nunc distinguere quot modis sumatur ens per accidens, sed sufficit nunc scire quod ens per accidens dicitur de veritate propositionis vii et quinti metaphysicae. Aut quod quod de ente uno modo collocatur in quibus generibus, alio modo in quibus accidentibus unum ut quod quidem intellexit de ente quod est genus x praedicamentis dicendum quod collocatur in quibus generibus, et quidem intellexit de ente id quod intelligitur de vero dixit quod collocatur in quibus accidentibus. Esse ergo uno modo dicitur ipsum esse essentiae, ipsam essentiam vel ipsam quidditatem, et sic dividitur per se in x praedicamenta, et tale esse est quod indicatur per diffinitionem, cum dicatur quod diffinitio est oratio indicans quid est esse. Alio modo accipitur esse pro eo quod existit res in actu, de quo locuti sumus in quaestione praecedenti, de quo philosophus hic non intendit loqui. Tertio modo potest accipi esse pro ipsa habitudine praedicati ad subiectum, et in habitudine consistit veritas et falsitas propositionis, et de tali esse hic loquitur philosophus ut patet. Quia nam ipse loquitur de esse quod ostenditur per demonstrationem; quod esse ostenditur quaeritur quid est, quod ostenditur per diffinitionem. Constat autem quod esse quod ostenditur per demonstrationem non est existentia rei particularis vel quod existit actualiter rei quod per se et primo competit particularibus quorum non est scientia nisi dictio (?); universalibus autem non competit tale esse et tale existentia actuale nisi prout habent esse in particularibus. De hoc autem esse loquitur Commentator vii metaphysicae cum dicit quod quidditates rerum non sunt entia nisi per esse rerum habentium quidditates. Sed ergo tale esse est diversitate ipsorum particularium, hoc esse non est de quo per demonstrationem ostenditur esse in ipsis, hoc esse ipsius rei incomplexum per demonstrationem. Quod non ostenditur nisi quod complexum esse. Ergo quod per demonstrationem ostenditur est esse complexi et esse propositionis. Hoc autem esse non est aliud quam habitudo praedicati ad subiectum. De hoc ergo esse loquitur philosophus in primo Perihermenias cum ait quod est sine significare quandam compositionem quam sine compositis non est intelligere. Patet ergo de quo esse hic philosophus loquitur.

(¶) Ulterius forte dubitaretur aliquis utrum tale esse sit idem quod rei substantia. (¶) Dicendum quod esse quod est habitudo propositionis in quo consistit veritas vel falsitas, immo veritas et falsitas consistit in non esse. Veritas autem in esse cum ergo est habitudo cum quo pronuntiatur propositio est locutio vera. Cum autem non est talis habitudo est falsa. Cum ergo dicitur esse quod est vel non esse quod non est quod sic profertur habitudo ut tunc semper est locutio vera. Sed modis oppositis proferretur esset falsa talis. Haec habitudo et tale esse non est ipsa substantia rei. Unde et philosophus in Perihermenias ait loquens de hoc esse quod nec non esse est signum rei vel non esse. Esse ergo vel non esse propositionis non sunt signa rei quia non dicunt quidditatem vel essentiam alicuius praedicamenti, sed solum dicunt habitudines praedicamentorum ad invicem. Hic ergo fecit Commentator quod hoc ens quod intelligitur de vero vel de habitudine praedicati ad subiectum dixit pertinere ad quod de accidente quod haec habitudo est inter quod actus non actus alicuius rei dicit alicuius essentiam nominat vel alicuius quidditatem dicit. Sed haec habitudo cum hoc esse nullius rei signum est, nec est hic sic intelligendum quod de hac habitudine collocetur sub quibus de accidentibus quod omnis habitudo talis sit per accidens; aliquae enim tales habitudines consistunt res per se et tunc sunt per se, aliae non per se et tunc sunt per accidens. Non ergo tales habitudines collocantur sub quibus accidentibus quod omnes sint per accidens, sed quod ipse per se nullam substantiam dicunt nec aliquam essentiam nec aliquam quidditatem, unde sunt magis quasi actus.

(¶) Ulterius forte dubitaretur aliquis. Dato quod hoc esse quod dicit veritatem propositionis non sit alicuius essentia nec alicuius substantia et sit magis quasi actus, quomodo differt ab accidente. (¶) Dicendum quod hae habitudines non dicunt nisi respectum rei ad rem, non respectum quod sit relatio per se, sed respectum cui est relatio per accidens; ideo huiusmodi esse in nullo praedicamento est per se sed

solum est ad quid sit predicamentorum ut certo quod talis res est in tali predicamento et in tali specie et sic hec similiter ad talia et ad talia et ex his possunt de ea talia et talia verificari. verum talis est et talis huiusmodi sunt tale esse mihi hec de esse quod vera relacio et quod relacio per esse cum quo dicat commentator in xi. super illo capitulo. vero sint eadem propter sibi et activitatis. quod vera relacio habeat minimum de esse. istud esse quod hec minus de esse quam relacio habebit minus de esse quam minimum de esse. Ex his quo sequitur quod ipsum sine se non sit. bonum quod dixit philosophus in predicamentis loquens de hoc esse quod sit hoc ipsum esse purum dixisse ipsum quod de non esse. dicamus quod esse quod dicitur veritatem composicionis nulla condicionem dicere. et per se non est. dicunt quod in activus et in hoc esse est. quoniam aliquod activus ad significat. et non significat aliud. istud autem esse non significat non est in ad significatum sed est condicio adiacio quoniam significatum. et quod non significat hoc esse sed solum exprimit modum significandi idem ipsum per se non est verum philosophus in eius de predicamentis cum prius dixisset quod si hoc ipsum esse purum dixisset ipsum quod de non est. statim consequens assignans hoc dicens ex sibi adiungit consignificat enim quod vera composicionem hoc est in cum quo talis esse per se non est quia per se non significat sed solum consignificat exprimit in quod vera modum significandi cuius autem sit condicio talis esse dicitur quod est adiacio predicati. similiter iste modus istius similitudinis que exprimitur per est non est nisi quedam modus in hoc ut accipiatur in hoc large per quod per se oppositum esse cuiuslibet predicamento. in hoc autem non est adiacio sibi sed predicati verum tale esse supra est nota .i. supra est adiacio eorum que de aliquo predicatur. Videtur forte dubitabit aliquis utrum si tale esse esset substancia. omnis esset quod ens esset genus. Dico quod si tale esse esset substancia. esset substancia alicuius quod esset substancia sibi. similiter cum predicatum dicatur ad de subiecto. et dicatur ad aliud. ut ad sibi sed predicatum est substancia. oportet quod sit substancia alicuius. et quia ipsum esse quod est adiacio predicati sed quod ipsum esse esset substancia vel essencia alicuius esset substancia vel essencia alicuius ut sibi. verum vna consideracio hec quod esse est non nulla substancia. superhabundat ibi negacio alia autem consideracio hec quod est nulli substancia. similiter idem est verum quod ad possumus et hoc breviter declarare quod si esse esset substancia .i. esset alicuius condicionalis et alicuius essencia ita quod idem esset esse quod quid est. quod hoc vult probare philosophus quod non sit idem. cum condicionalis supra dicat ad in aliquo sed esse esset condicionalis vel essencia alicuius. esset condicionalis et essencia alicuius rei. hoc viso dicamus quod si esse quod dicitur veritatem composicionis vel quod dicitur esse predicati in subiecto esset substancia. tunc cuiuslibet predicatum quod possit verificari de aliquo subiecto pertinet ad substanciam subiecti. similiter si ipsa hoc modo que nulli rei significat esse sed est condicio predicati esset quod quid est rei. multo magis et ipsum predicatum esset quod quid pertinet ad substanciam rei et quod omnia predicatum possunt verificari de substancia alicuius rei omnia predicamenta pertinere possent ad substanciam et ad essenciam rei sed quecumque pertinent ad substanciam vel ad essenciam eiusdem rei de necessitate sunt in eodem genere omnia quo predicamenta non sunt sufficienter nisi unum genus. et si omnia predicamenta essent unius generis id quod predicatur potissime de omnibus predicatis esset genus. hoc autem est solum ens quod per se et potissime predicatur de omnibus predicatis. alia autem transcendencia non predicantur potissime per se similiter unum predicatur de omnibus non per se et absolute sed in comparacione ad aliquem. bonum in comparacione ad appetitum verum autem non predicatur positive sed privative. positio quo quod esse quod dicitur similitudinem predicati per quod dicitur veritatem composicionis esset substancia alicuius ens esset genus quod est in hoc consequens quod est quo esse quod dicitur veritatem composicionis quod concludit demonstracio et ad quod quid est quod dicitur substanciam et essenciam cuiuslibet rei quod manifestat diffinicio. Deinde cum dicit. quod vero est nunc. adducit terciam racionem supra expositam quod vide[illegible] in sensu dicens quod vero est nunc. videlicet demonstrare esse et non demonstrare quod quid est. faciunt scientie. quasi dicat. quod vero demonstraciones demonstrant esse et quod quid est non demonstrant sed supponunt. unde videt quod in condicione significat triangulum accipit .i. supponit geometer quod autem condicione est supra equilaterus demonstrat supponit quo geometer quid significat triangulus equilaterus vel quid significat ipse triangulus et ex diffinicione trianguli probat quod si [illegible] in quo est resolubilis predicatum trianguli est triangulus vel supponit diffinicionem trianguli equilateri et ex diffinicione eius probat quod triangulus collocatus super semidiametro duorum circulorum equalium se intersecancium est equilaterus. monstrabit etc. postquam

Quid quod philosophus adduxit tres raciones quod demonstracio non demonstrat quid est. sed quia est. hic adducit ad hoc idem tres alias raciones. Dicebat quod sex racionibus probabat philosophus quod quid est demonstrari non potest. postquam quo adducte sunt tres. restat adducere alias tres. differunt autem hee tres sequentes. a tribus precedentibus quia precedentes directe probant demonstracionem non demonstrare quod quid est. sed hee sequentes non probant hoc directe sed indirecte probant. in quod diffinicio quid est de se .i. per aspectum vel generaliter supra non est ipsius cuius non est rem esse. tunc quo sic possit formari racio sed scilicet diffinicio ad esse et ad quod est. ita scilicet hec demonstracio ad quod quid est. sed diffinicio quid est de se non est ipsius cuius nec ostendit esse suum quia est quo non demonstracio ostendit de re quid est. ita quo facit per quod tres raciones adducit hic probantes ea in .i. autem. tria in. Sed quo diffiniens. dicit quo quod quo demonstrabit diffiniens quid est vel quia est. ut triangulum. quasi dicat. ut triangulum .i. ut esse trianguli quid demonstrabit

diffiniens esse ipsum utrum quia est vel quid est, id est demonstrabit nec diffinicio ipsum quid est, ita quod sit diffinicio demonstrativa ipsius entis, et videbit sciens utrumque, scilicet diffinitionem quid est, si est non sciet. Sed impossibile est quod demonstret. Quia si diffinitio demonstret quid est rei, et quid est de se ipsius entis, sequeretur hoc impossibile quod aliquis possit scire de re aliqua quid est et ignorare si est, quod superius negabatur. Dubitaret forte aliquis quomodo demonstratio se habet ad esse. Ad quod possumus distinguere triplex esse, ad quorum duo demonstratio se habet precise, ad tertium autem per accidens. Ad illa autem duo esse ad que demonstratio dicitur se habere precise non eodem modo se habet ad illa precise. Sed ad unum illorum se habet precise quia ipsum precise presupponit, ad alterum autem se habet precise quia ipsum precise concludit. Est autem primum esse rei per quod res est in predicamento, et de hoc esse possumus intelligere quod hoc dicitur quod species est totum esse individuorum, quia totum esse quod habent individua in predicamento hoc est per speciem. Tale enim esse potest competere rei etiam non existenti actualiter, ut rosa existente non in actu. Unde est de ea quod sit res predicamenti. Sufficit enim de re quod sit vel in se vel in suis causis, ad hoc quod de ipsa possit esse scientia. Sed enim res nullo modo existens, nullo modo de ea scientia posset esse. Ad hoc autem quod de re sit scientia sufficit quod quantum est de se habeat habitudines ad debitas proprietates et ad debitas passiones, ad hoc quod de ea possint formari vere propositiones vere, et locutores hominum hoc designant, et concedentes scientiam hoc ostendunt. Dicunt enim homines loquentes de rosa et in plurali de rosa scientiam concedunt hoc esse dicentes, videlicet quod rosa est pulcherrimus florum, quod dicentes non intendunt dicere de rosa quod esset actu vel non esset. Sed quod rose competit per se habere habitudinem ad tantam pulcritudinem quod pulcritudine excellat omnes flores. Et de cinnamomo si concedatur de eo scientia, dicentes quod est species proficua dentibus, quod dicentes non intendunt dicere cinnamomum esse actu vel non esse. Sed quod quantum est de se competit ei hec proprietas. Hoc est ergo esse rem predicamenti quod de ea possit esse scientia, vel quod habeat habitudinem ad debitas passiones et ad debitas proprietates. Ad tale autem esse sufficit quod res sit in suis causis, quia si est in suis causis cum scire sit per causam, de ea poterit esse scientia. Rursus eo ipso quod res est in suis causis, quantum est de se dicitur ad determinatam ad certam speciem et per consequens quantum est de se ab ea fluunt apte nate fluere debite proprietates. Ergo quod habet tale esse, videlicet in suis causis, est res predicamenti et de eo potest esse scientia, et de eo possunt formari propositiones vere, quia quantum est de se importat habitudinem ad debitas passiones et ad debitas proprietates. Tale autem esse demonstratio presupponit. Cum ergo dicitur quod demonstratio non est nisi entis, non est

intelligendum de entibus in actu tantum. Sed de entibus in suis causis vel de hiis que sunt res predicamentorum et que predicamenta presupponunt. Est autem hoc esse rei quod dicitur veritas propositionis, et tale esse presupponit prius esse. Prius enim intelligitur quod aliquid sit res predicamenti et quod habeat habitudines ad debitas passiones et ad debitas proprietates, et per consequens de tali re formentur propositiones vere. Propositio ergo vera explicat illas habitudines quas res habet. Tale autem esse quod dicitur veritas propositionis demonstratio concludit. Intelligitur ergo quod demonstratio se habet ad duplex esse, videlicet ad esse predicamenti et esse quod dicitur veritas propositionis, quorum unum supponit et alterum concludit. Tertium autem esse est esse actuale rei, hoc autem per accidens se habet ad demonstrationem. Probat enim demonstrator quod triangulus habet tres quia est figura plana etc., et forte nullus talis est in actu, quia forte nullum est omnino planum nullum omnino rectum. Patet ergo quod demonstratio de re non habente actuale esse. Dubitaret forte dubitans aliquis utrum diffinitio quantum est de se ostendat rem esse. Dicendum quod diffinitio generaliter sumpta quantum est de se non dicit nisi significatum nominis vel quid est quod dicit per nomen, et in certo modo per translationem quamvis dicitur quod id quod significat non est diffinitio. Sed ergo hoc est id quod tragelaphus aliquid compositum ex hyrco et cervo. Hoc est id quod nominis tamen eo quod tragelaphus est figmentum. Sed si tragelaphus esset res predicamenti illa eandem rationem haberet et tunc hoc id esset quid rei. Nunc autem est quid nominis tantum, et quod dictum est de figmento si fieret res, hoc idem esset de re si posset fieri figmentum. Verum si hoc est id quod homo animal bipes, hoc id est quid rei eo quod homo est res predicamenti. Sed si esset possibile quod homo fieret figmentum, eandem rationem haberet, sed tunc hoc id quod tunc est quid rei tunc esset quid nominis tantum. Per diffinitionem ergo primo innotescit nobis quid nominis est de se, id est primo abstracte vel generaliter sumpta quid significat per nomen, postea ad nos spectat considerare utrum id quod sic significatur possit esse in rerum natura vel non. Sic ergo res ignota describitur nobis per diffinitionem. Primo intelligimus per diffinitionem illam quid nominis et postea in nobis ipsis possumus cogitare utrum id quod nominis sit quid rei. Propter quod dicitur in textu quod cum diffinitio dicitur de aliquo quid est, non dicitur de illo quia est, eo quod adhuc restat considerare propter quid. Cum enim aliquid notum describitur nobis quid sit, adhuc restat in nobis ipsis cogitare utrum illud quid sit propter quid, id est sit causa ipsius esse rei, scilicet quod est quid nominis tantum non est propter quid, quia non est causa alicuius esse. Sed id quod est quid rei ita est quid quod est propter quid, quia est id propter quid res est. Diffinitio ergo quantum est de se non ostendit rem esse. Dubitaret forte ulterius aliquis utrum aliqua diffinitio ostendat esse rei. Dicendum quod nulla diffinitio ostendit esse rei de se sumpta. Diffinitio enim prout sumitur proprie generali, videlicet ut communiter accipitur, sic dicit quid nominis sive quid rei, utrumque tantum

est quod diffinitio sic sumpta non ostendit rem esse, cum aliqua diffinitio possit esse non entis. Eo quod prius sumpta diffinitio specialiter, ut dicit quid rei tantum, et sic non ostendit rem esse, sed presupponit. Diffinitio enim que dicit quid rei presupponit de re quia est, et ostendit de ea quid est. Similiter enim non possumus scire de diffinitione quod sit quid rei nisi prius sciamus rem esse. Si ergo diffiniatur nobis res nota quam sciamus esse, sciemus diffinitionem illam esse quid rei, quia sciemus rem illam esse. Si autem diffiniatur nobis res ignota quam nesciemus esse, diffinitio illa faciet nos scire quid nominis. Sed postquam scivimus quid nominis et quid incorporatur [?] prius potuimus cogitare utrum id esse sic [illegible], autem scivimus utrum id tale sit [illegible], nesciemus utrum illa diffinitio sit quid rei vel quid nominis tantum. Si ergo quod diffinitur sit ignotum, diffinitio data ei faciet scire solum quid nominis. Si autem innotescat nobis quod id diffinitum sit figmentum, tunc illa diffinitio non erit quid nominis quocumque modo, sed erit nominis tantum. Si vero nobis innotescat quod sit res predicamenti, tunc sciemus quod illa diffinitio est quid rei. Antequam ergo sciamus esse rem, nesciemus diffinitionem datam esse quid rei. Nulla ergo diffinitio ostendit rem esse.

Sumpta autem diffinitio sumpta generaliter nec ostendit rem esse nec supponit; sumpta autem specialiter, ut dicit quid rei, non ostendit sed supponit. Diffinitio ergo generaliter sumpta non dicit rem esse, quod quidem sic patet, quia generaliter sumpta extendit se ad diffinitionem dicentem quid nominis, que potest esse non entium. Rursus si diffinitio dicens quid rei presupponit, [illegible] non dicat rem esse. Ex quo sic [illegible] prima dubitatio illius lectionis. Diffinitio autem etc. Plenius ergo dicetur pro dubitatione ista in illa lectione, in qua [illegible] que in hac lectione dicuntur manifesta erunt.

q° Videtur forte dubitandum contra verba secunde diffinitionis philosophi, quod si diffinitio demonstraret [illegible] quid est, quod possemus de re scire quid est ignorando si est. Dicendum est quod si diffinitio que est de se ostenderet rem esse, non esset diffinitio non entis, et nulla esset diffinitio que non diceret quid rei. Quo posito, data diffinitione de aliquo, non oporteret nos investigare utrum sit vel non sit. Antequam ergo investigaremus illam rem esse, sciremus diffinitionem illam esse quid rei. Hac ergo ypotesi stante possemus scire de diffinitione quod esset quid rei, et tamen ignoraremus si illa res esset, quod est impossibile. Diffinitio ergo que est de se non ostendit rem esse. Tunc ergo est supplenda ratio philosophi: quod sicut diffinitio se habet ad esse vel ad quid est, ita demonstratio se habet ad quia est. Sed diffinitio que est de se non ostendit esse, sed si sit quid rei presupponit rem esse. Ergo et demonstratio non ostendit quia res sit, sed presupponit.

q° Videtur forte dubitandum utrum sit idem esse quod presupponit diffinitio dicens quid rei et quod concludit demonstratio. Dicendum quod unum et idem esse demonstratio supponit et concludit, aliter tamen et aliter. In generali enim tale esse supponit, in speciali autem tale esse concludit et demonstrat. Supponit enim demonstratio quod res illa de qua debet demonstrari quod sit res predicamenti, quod habeat habitudines ad aliquas proprietates, et postea concludit specialiter quod habet habitudinem ad hanc proprietatem. Habitudinem ergo predicati ad subiectum, quod est esse in quo fundatur veritas propositionis, presupponit demonstratio in generali et in speciali concludit, quia non est demonstratio nisi entis habentis talem habitudinem. Habitudo ergo quam ante omnem demonstrationem presupponit postea per demonstrationem explicatur. Vel possumus dicere quod demonstratio presupponit rem esse per se, et maxime rem subiectam, quia de subiecto oportet presupponere quia est. Supponit autem demonstratio rem esse per se, presupponit de ea quod habeat habitudines ad aliquas proprietates; postea vero habitudines quales sint et quarum proprietatum sint concludit. Sic et diffinitio dicens quid rei presupponit rem esse et presupponit eam habere aliquas habitudines ad aliquas proprietates; sed quarum proprietatum sint ille habitudines non oportet quod diffinitio presupponat. Ergo non est idem esse quod diffinitio dicens quid rei supponit et demonstratio concludit, vel si est idem, non est eodem modo sumptum. Primum esse quod presupponit diffinitio est esse rei per se; esse autem quod concludit demonstratio est esse alicuius habitudinis ad proprietates. Vel si diffinitio presupponit esse alicuius habitudinis, hoc est in quadam confusione et in quadam generalitate presupponit; diffinitio enim sit quid rei, quod in [illegible] sit habitudo ad aliquas proprietates; demonstratio concludit et explicat ad quas proprietates.

Deinde cum dicit Amplius autem etc., adducit quintam rationem quod diffinitio non ostendit rem esse, dicens: Amplius autem et secundum nunc determinatos modos terminorum, id est secundum modos diffinitionum que nunc dantur, manifestum est, id est secundum tales diffinitiones datas, quod diffinientes quid est non demonstrant quia est. Et subdit: Si enim est ex medio equale, id est si ista est diffinitio circuli quod circulus sit ex medio, id est quod equaliter se habeat ad centrum, sic scita diffinitione circuli nesciemus circulum esse. Sed propter quid est quod diffinitur, et propter quid est circulus supple, restat investigare, quasi diceret quod postquam scimus diffinitionem circuli adhuc nesciemus circulum esse; sed adhuc restat investigare propter quid, id est causam an sit circulus. Et subdit quod esset enim utique et montis enei dicere ipsam, scilicet diffinitionem, et quod sic est non est causa quod possibile sit esse quod diffinitur consignificant, vel ut lucet de huiusmodi significat terminum, id est diffinitiones; neque super significant et ostendunt diffinitiones quod possibile est cui debent esse diffinitiones. Sed sufficit dicere et propter quid, id est supple causam an sit id quod est diffinitum, quasi diceret quod diffinitiones que est de se non dicunt nisi quod significat nomen. Unde non dicunt nisi quod res possit esse, non quod res sit. Tunc ergo est supplenda ratio quod sicut demonstratio sic se habet ad quia est, sic diffinitio ad esse et ad quid est. Cum diffinitio non ostendat de re esse vel quia est, nec demonstratio concludet de re quod est. Istud autem quod ut supra diximus si res diffinita esset quid ig

notum scilicet diffinitionem non statim sciremus ipsam rem esse. Sed adhuc oporteret investigare utrum tale quid diffinitum est sicut in rebus praedicamentalibus, verbi gratia si circulus esset nobis ignotus et diceretur quod circulus est equalis quod respicit medium suum centrum non propter hoc sciremus circulum esse. Similiter et de monte eneo possumus dicere quid est quod est mons eneus et scimus quid montis enei vel rationem eius non propter hoc talis mons esse. Deinde cum dicit. Si ergo diffiniens etc. adducit etiam rationem que est sexta principaliter idest potest esse quod diffinitio facit quod dictum est. Secundo quia quod suppositum probat ibi: primum quidem. Dicit ergo si ergo diffiniens demonstrat aut quod est aut quid significat nomen, id est si diffinitio se habet generaliter et communiter ad quod quid rei et ad quod quid nominis, non est ullo modo eius quod quid est, id est erit super diffinitio. quasi dicat quod predictam non possumus habere ullo modo quod diffinitionem sit eius et videtur esse utique diffinitio super rei et nominis idem significans sed continens. Si quod idem significet quasi dicat si diffinitio se esset eius quod quid est, id est eius quod est quid, sive eius quod est aliquid et quod est eius vel quod idem est. Si diffinitio quod quid est de se ostendere non esse scilicet hic continens quod omnis diffinitio diceret quod rei et quod idem esset diffinitio dicens quod rei et quod nominis quod est inconveniens. diffinitio ergo non ostendit esse quod est supplendum ideo quod ergo nec demonstratio ostendit quod res est. habet enim se quodammodo diffinitio ad quod est sicut demonstratio ad quod est. Secundo autem quod enim medium est in plus quam praedicatum quam quod ostendit nullo modo demonstrative ostenditur. Sed si ostenditur est contingentis ut si aliquid est in plus quam homo nullo modo per aliud esse possumus demonstrative concludere hominem esse. Sic quod diffinitio super generaliter est non solum eius quod est quid, id est quod est aliquid. Sed est etiam eius quod significat nomen. quod ergo sic est quod diffinitio se habet sic generaliter quod vel demonstrat id quod est quid id est quod est aliquid et quod habet conditionem vel id quod significat nomen nullo modo possumus dicere quod diffinitio sit demonstrative quedam manifestatio eius quod est quid sive eius quod habet conditionem et quod est ens. Nam forte diceremus quod omne quod significatur per nomen esset quid et esset ens et quod idem esset ratio dicens quod rei et quod nominis quod est inconveniens. Omnes ergo hec tres rationes hic probant quod sicut se habet diffinitio generaliter ad quod est vel ad esse. Sic et demonstratio ad quod est. Sed diffinitio generaliter sumpta non ostendit quod est ergo nec demonstratio ostendit quod est. Deinde cum dicit primum quidem probat quod suppositum est quod enim fiet sed quod secundo ostendit quod non est idem diffinitio dicens quod rei et quod nominis. Sed ibi amplius omnes. tertia ibi amplius nec una scientia. Dicit ergo primum quidem liquet. patet quod non sit idem quod nominis et quod rei. Ratio videtur quod et non substantiarum esset super diffinitio. sicut substantiarum et eorum que non sunt super esset diffinitio sicut eorum que sunt et videtur quod est nomen, id est quod significant super posse etiam que non sunt. quasi dicat quod si esset idem quod rei et quod nominis primum

sequeretur hic continens quod ita esset diffinitio non substantie sicut et substantie et non entium sicut entium. Dubitaret forte aliquis quomodo sequitur hoc inconveniens. Ad quod ita uno nomine significatur accidens sicut albedo conditionis tamen et diffinitio accidentis non est ita super sicut diffinitio substantie. Nam cum eo quo significatur accidens non est compositum ex accidente et subiecto. Sicut diffinitio quod diffinitur accidens est composita ex accidente et subiecto. Sic ergo eodem modo esset loquendum de quod quid rei et de quod quid nominis eo modo quo ad haberet quod nominis et eo modo quo posset nominari eo modo haberet quod rei et eo modo possumus diffinire et quod ita uno nomine potest nominari et significari accidens sicut substantia et non ens sicut ens. hac ergo propositione stante ita esset diffinitio non substantie id est accidentis sicut et substantie et non entium sicut entium. Deinde cum dicit amplius omnes. adducit ad hoc secundam rationem dicens amplius omnes rationes id est omnes ratiocinationes sive omnes sermones et omnes confabulationes diffinitiones erunt quod probat esse quia nomen utique ponere, id est imponere cuilibet rationi, id est ratiocinationi sive confabulationi et videtur esse utique omnes termini nos disputaremus, id est omnia quecumque disputaremus sunt termini et diffinitiones et yliadas, id est historia troiana diffinitio sit, vel diffinitio erit ut hec alia confabulatio. Secundo autem quod quid nominis est ratio explicans id quod dicit per nomen. Si ergo unius magne ratiocinationi sive unius magne confabulationi imponeretur unum nomen et vocaretur a ratio explicans quod imponeretur per hoc nomen esset tota illa confabulatio. Ergo si idem esset quod rei et quod nominis una tota confabulatio esset una diffinitio quod esset explicans quod nominis. Sic omnes disputaremus disputationes. Sed hoc posito quod idem esset quod rei et quod nominis non disputaremus nisi diffinitiones disputaremus. Et omnes terminos, id est omnes disputationes quas disputaremus oporteret esse diffinitiones et terminos quia cuilibet disputationi possumus imponere aliquod nomen. Sed et ratio illius nominis imposita esset tota illa disputatio esset vere diffinitio sicut et ystoria troiana esset diffinitio de yliadas. Nam ratio huius nominis yliadas est illa tota magna ystoria troiana. Sequeretur ergo quod illa tota ystoria esset quedam diffinitio. Nam si quereretur quid importaret per hoc nomen yliadas responderetur quod importatur quod hector et achilles ita et ita se habuerunt sic et sic fuit tota ergo illa ystoria est ratio huius nominis yliadas et per omnis hac propositione stante tota esset propria diffinitio. Deinde cum dicit amplius nec una scientia. adducit ad hoc tertiam rationem dicens amplius nec una scientia demonstrat utique quod hoc nomen significat, id est significationem eius quod quid id est eius quod est quid vel quod est hoc aliud. Verbi gratia alia littera habet quod nulla scientia demonstrat quod hoc nomen significet hoc et videtur quod nomen diffinitiones in scientiis assignant hoc, id est non multum curant hoc assignare videlicet quod significet nomen. Secundo

quatuor dicitur esse de quid nominis et quid rei. prima est quia quid nominis est ita accidentale sicut sermo. secunda est quia est ita non essentiale sicut essentiale quia non competit dicere de quid rei. Tercia est dicta quia quid nominis est ita complexum sicut incomplexum quia non convenit dicere de quid rei. quia homo albus non est diffinibile ut probatur in VII. Quarta dicta est quia tamen ad intencionem ipsius secundum scientiam solam licet illa eadem diffinicio que est quid rei de ipso celo dicit et quid nominis celi. ideo tamen dans talem diffinicionem non dat eam ut per ipsam habeamus scientiam de nomine sed de re non est ergo idem quid nominis et quid rei et ubi est eadem diffinicio quantum ad intencionem sciencie. hic ergo tendendum et hac ultima racione quia sciencie per diffiniciones quas dant non determinant id est non intendunt determinare quid nominis non plures diffiniciones intendunt sciencie dare noticiam de nominibus sed de rebus non diffiniciones dare tamen assignantur hic videlicet quia intendant dare noticiam de quid nominis. ¶ Deinde cum dicit conclusis ergo epilogat determinata dicens. conclusis ergo superius patet quia neque diffinicio et sillogismus vel idem quoniam vel idem eius ut licet alia tamen relacio neque sillogismus et diffinicio eiusdem super sunt. ad huc autem manifestum est quia neque diffinicio non demonstrat super esse vel non esse neque super diffinicio demonstratur id est per demonstracionem concluditur omnia enim predicta patefacta sunt et subdit quia manifestum est quia quid est id est quia esse quid et esse ad hoc est. in genere essencialium neque diffinicione neque demonstracione est cognoscere. demonstracio enim non demonstrat ad hoc esse sed solum ad tercium adiacens diffinicio autem hoc se non ostendit quia tamen quia diffinitur sit quid id est quia sit ad inmo si diffinitur nobis res ignota adhuc possumus dubitare utrum id diffinitum sit res predicamenti ergo esse ad hoc se est esse rem predicamenti secundum se. nec diffinicio nec demonstracio ostendit. speculandum est et cetera.

Iterum autem postquam philosophus processit circa diffinicionem et circa quid est disputando in parte ista procedit veritate determinando quia non est verum quod nullo modo sit eiusdem demonstracio et diffinicio. nec est verum quod nullo modo diffinicio demonstretur nec est verum quod nullo modo sit eiusdem demonstracio cuius est diffinicio. sillogismus ipsa diffinicio est quodammodo demonstracio differens. Rursus ipsa diffinicio potest per diffinicionem concludi licet non in eo quod diffinicio. et si potest per demonstracionem concludi multo magis potest concludi per sillogismum. in modo diffinicio in eo quod diffinicio potest sillogismo probari licet non vere sed probabiliter et logice. Rursus eidem alicuius est diffinicio et demonstracio sillogismus id quod diffinitur ut ostendatur hoc se potest demonstrari tercium adiacens ad aliud et eadem diffinicio que ut ostendatur hoc se de re quid est assumpta ut medium demonstrandum potest probari de re quia est in aliud. quatuor autem proponebat questiones sed ille quatuor non sunt nisi due. prima enim quod erat utrum demonstretur

demonstracio secunda erat quis sit modus introductionis eius id est quomodo possumus venari quid est. utrum via reduplicativa utrum via divisiva vel quomodo. Tercia quod fuit quid est diffinicio utrum scilicet sit idem quod demonstracio. Quarta quorum est diffinicio. utrum sit eorundem quorum est demonstracio. tres autem harum questionum videlicet prima. tercia et quarta. conveniunt quodammodo in una questione videlicet quomodo diffinicio se habeat ad demonstracionem. scire enim bene scire modum hic videlicet qualiter se habeant ad invicem demonstracio et diffinicio scire utrum utrum diffinicio demonstretur et utrum sit idem quod demonstracio et utrum eiusdem omnis ergo quatuor questiones quodammodo sunt due questiones nam prima. tercia quarta conveniunt hoc quomodo se habent demonstracio ad diffinicionem. secunda autem querit quis sit modus introductionis id est quomodo oportet venari diffinicionem. ergo facit quia primo continuat dicta dictis. secundo exsequitur de intento. hic quomodo se habent demonstracio ad diffinicionem. tercio exsequitur de alio intento. videlicet quomodo oporteat venari diffinicionem. secunda ibi. quomodo autem sit diximus. tercia ibi. quomodo autem oportet venari. dicit ergo quia itaque autem speculandum quid horum dictorum bene et non bene. quasi dicat quia usque nunc executi sumus arguendo et disputando. sed iterum volumus speculari magis secundum veritatem quid in talibus sit bene dictum et quid non. dicimus ergo quod sit diffinicio et dicimus eius quid est. utrum eadem modo est diffinicio aut demonstracio super sillogismus aut nullo modo super. est eius quid est diffinicio et demonstracio.

¶ Deinde cum dicit. quomodo autem sit diximus. exsequitur de intento videlicet quomodo diffinicio se habet ad demonstracionem et quia duo facit quia primo exponit quedam superius dicta. secundo seriose exsequitur de intento. ibi. quomodo autem modo contingat. videbantur enim quedam dicta superius dicere quod nullo modo diffinicio demonstretur probabatur enim superius per rationes quia non demonstratur nisi esse. et non quid est. verum est enim quia quid est non demonstrat hoc se. sed bene potest demonstrari diffinicio dicens quid est. et in ordine ad aliud. sed non demonstrabitur in eo quod quid. non in eo quod diffinicio sed superius concludetur. hic de illo duo ergo facit quia primo ostendit quomodo diffinicio dicens quid possit de alio sillogizari superius demonstrative. secundo autem quia non potest sillogizari in eo quod quid et cum reduplicacione demonstrative sed logice ibi. et eciam horum quid est. dicit ergo quomodo autem idem est sicut diximus scire quid est et scire causam eius. si est. quasi dicat. quia ipsum quid est. et ipsa diffinicio rei est causa eius quod est esse rei. et subdit racio autem. quia est. videlicet quia quid est. sit causa ipsius esse quoniam est aliqua causa super ipsius esse. et ista non est nisi ipsa diffinicio sive ipsum quid est. et subdit et hoc autem videlicet causa sive hoc quid est sive hoc diffinicio eadem. scilicet est cuiusdam diffinicio dicens quid aut alia est et

modi est diffinitio dicens propter quid et causam quod dicit quod causa ipsius esse est ipsum quod quid est. sed ipsa diffinitio propriam idest diffinitionem exprimentem causam ipsius rei. esse aliqua diffinitio est dicens quid autem est eadem cum ipsa re. ut diffinitio dicens quid autem est alia ut diffinitio dicens propter quid et causam et subdit et si neutra alia est. idest si aliqua diffinitio est alia et est dicens propter quid et causam aut est demonstrabilis super rem per talem propter quid et talem causam ut puta si sit propter quid et causa per se et prima. aut non est demonstrabilis res per talem propter quid et per talem causam ut puta si sit propter quid et causa per accidens vel si non est prima. et subdit si ergo est alia idest si talis diffinitio sit alia ut puta que est dicens propter quid et causam et sic demonstrare super rem per talem propter quid et per talem causam necesse est esse mediam causam idest necesse est esse tale propter quid et talem causam esse mediam ad probandum super passionem de subiecto. et ad probandum quod quid est passionis diffinitio idest dicens propter quid si sit bene data et si sit per causam per se et primam. potest accipi ut medium ad concludendum passionem et ad concludendum diffinitionem dicentem quid passionis et subdit quod et in prima figura demonstrari super omnem per talem causam. cuius ratio est quia universale idest et predicatum idest affirmatum est quod demonstratur super per talem causam scilicet idest per diffinitionem dicentem propter quid concluditur per se passio vel diffinitio dicens quid passionis quia passio predicatur universaliter de suo subiecto. et diffinitio dicens quid passionis in universali predicatur omnem talem demonstrationem sed in prima figura quia solum ibi concluditur universalis affirmativa. et subdit quomodo quidem modo nunc quesitus est quando quid est idest diffinitionem dicentem quid demonstrare super hoc per alia idest per diffinitionem aliam ut per diffinitionem dicentem propter quid. patet ergo quod loquitur de conclusione simplici non loquendo de reduplicatione. diffinitio dicens quid potest demonstrari et potest concludi demonstrative per diffinitionem aliam ut per dicentem propter quid.

q° Dubitaretur forte adhuc quando causa ipsius esse vel causa eius quod quid est. dicit esse per esse eadem et alia. Dicendum quod hoc exponitur quadrupliciter. primo referendo hoc ad diversa genera predicamentorum. secundo ad diversa genera causarum. tertio ad diversos modos diffiniendi seu ad diversa genera diffinitionum. primum sic patet nam ipsum quod quid est propter quid omnis rei esse et quod dicitur esse causam quod res sit potest esse accipi vel in substantia vel in accidentibus in substantia eadem est esse quod quid est cum ipsa re. nam substantie habent diffinitionem simplicem non per additamenta. sed nihil ingreditur diffinitionem substantie nisi quod pertinet ad essentiam substantie loquendo de substantia que est per se in genere. nisi ponatur in diffinitione substantie quod non pertinet ad essentiam eius et dicimus quod est per se in genere. quod si diffiniretur quod non est per se in genere ut puta si diffiniretur forma possibilis prima in genere in diffinitionem eius ut in diffinitione anime cadit corpus licet corpus non pertineat ad essentiam anime sed ergo licet quod quid est idem. sed accidens habet quod quid est aliud quia ad integrandam diffinitionem accidentis quod non pertinet ad essentiam eius. Philosophus ergo possit exponi littera philosophi quod ipsum quod quid est quod dicit esse causam quod res sit. hic causam et hoc quod quid est in aliquibus est idem ut in substantiis et aliquibus non est quia demonstratio aliquibus est alia ut in accidentibus et aliquibus philosophi quod quid est si accipiatur per se et primum potest esse demonstratio. Alio modo potest exponi referendo hoc ad diversa genera causarum ut dicamus quod diffinitio data per materiam et per formam quia tales sunt cause intrinsece dicatur diffinitio eadem. data causa vero per efficientem et finem quia tales sunt cause extrinsece dicatur diffinitio alia. secundum hunc ergo modum diffinitio alia demonstrat diffinitionem eandem quia diffinitio data per finem et per efficientem demonstrat diffinitionem datam per materiam et per formam. Nam efficiens imponit necessitatem forme. Nam ideo est talis forma in re generata quia tale fuit efficiens. et tale generans formam imponit necessitatem materie ut ideo est talis materia quia eam talem requirit forma. sed causa imponens necessitatem concludit causam cui imponitur necessitas efficiens ergo illa diffinitio data per causam efficientem concludit diffinitionem datam per materiam et formam. diffinitio autem data per finem concludet omnes diffinitiones datas per alias causas. quia finis est causa causarum et a fine imponitur necessitas omnibus aliis. advertendum tamen quod et finis et efficiens possent accipi per se et per accidens et prime et non prime. Philosophus ergo exponetur littera philosophi quod omnes cause sunt cause ipsius esse. Nam hoc est diffinitio cause ad cuius esse sequitur aliud. omnis ergo diffinitio per causas cum sit data est causa eius quod est esse rei. vel est causa quod res sit. sed hic causa et hic diffinitio aliqua est alia quia est data per causam extrinsecam. aliqua est eadem quia est data per causam intrinsecam. et cum est alia idest cum est data per causam extrinsecam. ut puta per finem vel per efficientem aut est res demonstrabilis per talem causam ut puta si sit causa per se et prima vel non est demonstrabilis ut puta si sit causa per accidens vel si non sit prima. si ergo sit diffinitio data per causam aliam et per causam extrinsecam. et contingit demonstrare per talem diffinitionem seu per talem causam. ut puta si hec causa sit per se et prima. necesse est hanc causam esse mediam ad concludendum ipsum diffinitum vel ad concludendum ipsam diffinitionem datam per causam intrinsecam. seu datam per materiam vel per formam fiet idest tunc demonstratio universalis affirmativa in prima figura. unus ergo modus quesitus quo propter quid contingit demonstrare quod quid est. per alia idest per diffinitionem aliam. est iste qui nunc dictus est videlicet cum diffinitio eadem idest data per causam eandem idest intrinsecam ut per materiam seu per formam.

demonstrative concluditur per diffinitionem aliam, id est datam per causam
aliam. hec est per causam extrinsecam ut per efficientem et finem.
Tercio modo potest hoc dictum referri ad diversos modos
diffiniendi sive ad diversa genera diffinitionum et iste
modus etiam multum appropinquat ad modum primum et maxime
videtur ire ad intentionem philosophi dicentis, quod cum passionem
possumus assignare quia et propter quid ut quia est eclipsis causam
habet, est quedam privacio luminis, propter quid est eclipsis propter
interposicionem terre utrumque est aliquomodo causa quod eclipsis sit
simpliciter ipsa causa rei est causa quod res sit. ipsa ergo pri-
vacio luminis que est causa formalis eclipsis est causa quod ecli-
psis sit. Illud enim a quo habet esse causa rei est causa et quod
res sit. non solum ergo ipsum quia sive ipsum esse est causa quod
res sit sed etiam ipsum propter quid et id quod est causa causa est etiam
causa quod res sit. ipsa ergo interposicio terre que est propter quid ecli-
psis et aliquando causa formalis causatur eclipsis est etiam causa quod eclip-
sis sit. Advertendum tamen quod licet quia et propter quid sic diffiniunt
quia quod dicitur ipsam causam, propter quid dicitur id quod est causa causa tamen
in accidentibus et in per se passionibus ipsum propter quid et id quod
est causa causa pertinet ad quod quid est sive ad quiditatem ipsorum
simpliciter accidencia habent quiditatem per additamentum. ita
quod tam causa quam causa causa tam quia quam propter quid ingrediuntur
quiditatem per se passionum et accidencium. utrumque totum aliu
vocat philosophus quod quia est diffinitum unum ab alio quod di-
scit quia id est causam ab eo quod est propter quid et causa causam quod ipsa
causa eclipsis et id quod dicitur quia eclipsis sive ipsa privacio
luminis est idem quod eclipsis sed ipsum propter quid et id quod est causa
causa sive interposicio terre non est causa formalis idem quod eclipsis
Ex hiis ergo plana est littera philosophi simpliciter idem est scire quid
quia est accidencium quod quid est large sive sit causa sive causa causa.
et scire causam eius si est id est causam ipsius esse rei simpliciter tam
causam quam causam causa sive causa quod res sit. hic autem ideo quod
quid est est causa ipsius esse est ista. quoniam aliquid est causa ipsius esse
rei simpliciter non demonstratur nisi causata et principiata. causata
autem et principiata habent aliquam causam sive esse. illud est
ipsum quod quid est ipsorum sive sit causa sive causa causa et subdit
quod hec autem videlicet que est causa ipsius esse rei. aut est ea-
dem cum ipsa re ut ipsum quia et ipsa causa. aut est alia
ut ipsum propter quid et ipsa causa causa et si utrumque est alia ut
si accipiatur causa esse rei alia a re. ut quod non accipi-
atur ipsa causa nec ipsum quia sed ipsa causa causa et ipsum propter
quid dico sic est aut est demonstrabilis res per talem causam et per
talem propter quid que causa accepta est per se et propria. aut non
est demonstrabilis vel aut est indemonstrabilis res per talem causam
que causa accepta non est per se vel non est propria. dico ergo quod est
causa alia et contingit demonstrare per talem causam que hic causa est per
se et propria necesse est talem causam esse mediam id est posse ac-
cipi ut medium demonstrationis ad concludendum vel ipsa passio

nem vel diffinitionem dicentem quid passionis ut interposicio
terre que est causa formalis alterius quia eclipsis si sit causa per se et
propria potest per talem causam concludi eclipsis de luna
tamquam propria passio de subiecto et etiam per talem causam potest con-
cludi privacio luminis de luna. que est diffinitio dicens
quid eclipsis formaliter. nam sic syllogizo. omni tempore quo interposi-
tio terre luna eclipsatur et privatur lumine sed in omni opposicione
solis et lune circa nodos capitis et caude draconis
interposicio terre ergo omni tali tempore luna eclipsatur vel priva-
tur lumine sit ergo hic quidam syllogismus universalis quod ad quandam uni-
versitatem temporum unde syllogismus factus est in prima figura quod si lu-
na haberet sub se plura supposita fieret quod ad universitatem
subiectorum talis ergo demonstratio que est universalis affirmativa
in prima figura habet sic unde ergo modus excellentior et bonus per
quem contingit demonstrare quod quia est id est diffinitionem dicentem quia per aliam
id est per diffinitionem aliam dicentem propter quid est iste qui nunc
dictus est. Volet forte dubitare aliquis utrum diffinitio q°
dicens quid dicatur causa concludi eadem dicens propter quid dicatur
causa concludi alia. Et dico quod in per se passionibus vel in alia
sint accidencia potest per causam dictam omnino intelligi quod dicit simpliciter di-
ffinitio dicens quid est ipsa causa rei sive est id quod est causa formalis
rei ut diffinitio dicens quod eclipsis est ipsa privacio
luminis que est idem causa formalis quod eclipsis diffinitio ergo di-
cens quid quod dicitur ipsam causam exprimit causam concludi
sit ipsa causa est causa quod res sit. hic autem causa cum sit ipsa
causa rei est formalis idem cum ipsa re. ideo talis causa ipsius
esse dicitur esse eadem cum ipsa re. sed causa concludi que est
ipsum propter quid et que est causa causa rei non est ipsa res
sed est alia a re. utrumque tamen est causa ipsius esse rei unde
ergo modo demonstrandi quod quia est hic est. ut diffinitio exprimens
causam eandem et causam et dicens quia concludatur per diffinitionem
exprimentem causam aliam et dicentem propter quid. Volet for- q°
te dubitare aliquis utrum per diffinitionem dicentem quid possit
ostendi res et utrum quod sic. quod demonstratio est per causam cum ergo
ipsa causa sit causa ipsius esse demonstratio cuius est probare esse
vel quod est sic poterit per ipsam diffinitionem dicentem quid res e-
sse. Et dico quod sanativum non solum sanat sed et corpus ipsius
ergo actus sanandi causa assignabitur causa sanitatis et etiam
causa corporis que est causa causa sanitatis et etiam quecumque
alia causa a qua per se dependet causa sanitatis assignabitur
causa ipsius actus sanandi ergo ipsa privacio luminis est causa
formalis eclipsis et etiam quod est ipsi privacionis esse causa quod luna
habeat tale esse defectum unde ipsa causa passionis et
quod est causa causa passionis assignabitur causa quod subiectum habe-
at tale esse sub passione quod esse exprimit proprietatem
compositionis de quo superius diximus loquuti sumus. tale non
esse quod dicitur veritatem compositionis et quod dicitur hic indicans predicati ad
subiectum vel dicitur existenciam predicati in subiecto. et quod est nota

eorum que de altero predicantur est eo quod per demonstrationem
concluduntur. Secundum hoc igitur videtur quod dictio dicens quid possit esse
medium in demonstratione. Sed constat quod ipsa causa accidentis
secundum esse dependenter ad alterum, eo quod dicit quod quid est
accidentis secundum suum esse et ordinem ad alterum et dependentiam
ad alterum cum igitur medium demonstrationem debeat aggenerare
scientiam dictio dicens quid passionis ratione sue depen-
dentie secundum se non poterit esse medium in demonstratione. Sed autem
talis dictio accipiatur medium hoc non erit secundum se sed
contingit sive causa. ut si privatio luminis que est causa
huius ipsa eclipsis et que est dictio dicens quid eclip-
sis. Sed assumitur pro medio ad probandum eclipsim hoc est
propter contingit ipsi quod quid et ipse causa ut ipsi interpo-
sitioni terre. totum igitur accipietur pro medio causa luminosi
privationem lune obitu terre. Est autem diligenter adver-
tendum quod id quod assumitur pro medio non debet esse causa solum
q° ipsius esse vel ipsius veritatis propositionis sed et debet esse causa ipsius
passionis scilicet hoc est quod quid causa esse talis passio-
nis in tali subiecto. constat autem quod idem non potest esse causa sim-
ipsius dictio igitur dicens quid passionis. Sed talis sit
dictio dicens quid quod non dicit nisi causam passionis non
poterit assumi pro medio nisi quatenus contingit esse ipsius pa-
ssionis ut privatio luminis hoc modo accipietur pro medio
ad concludendum eclipsim propter contingit interpositio-
ni terre que est per se causa eclipsis. Est etiam super
diligentius advertendum quod scientia ipsius per se passionis
non est aliud vel res secundum se. quia si hoc esset forte sufficeret
scire principium essentiale eius vel scire principium in que resolvi-
tur ipsa causa et que componunt ipsam causam. ad hoc quod
sciremus talem passionem et ad hoc quod sciremus esse
eius. Sed scientia per se passionis est hoc in hoc cuius principium causa
q° non est ipsa causa passionis sed est aliud in subiecto a
quo causatur in et causa illius passionis ut aliud est
in ipsa luna a quo causatur talis passio que est e-
clipsis. ut quia luna per rectam dyametrum directe
dicitur ad terram extra hoc secundum quod possit eclipsari per terram principium
igitur causa esse predicati sit in subiecto non est querenda ex
ipso predicato sed ex eo quod est in subiecto vel ex eo quod habet
habitudinem ad subiectum. Esse dictio exprimens solam causam
passionis non est medium in demonstratione. modicam
enim scientiam haberemus de eclipsi sciremus solum quod est
quedam privatio luminis nisi sciremus quod causatur ex interpositio-
ne terre. Sed de hoc videlicet utrum dictio dicens quid possit
esse medium et quomodo se habeat quod est ad esse plenius dicetur
in lectione illa. Dictio autem quoniam etc. ubi tamen
q° hoc eodem movebitur questio. ¶ Vel forte dubitaretur
de eo quod superius dicebatur quod idem erat quid et propter quid hoc autem
dyrimus (?) quod quid est potest esse demonstrationis conclusio propter quid autem

demonstrationis medium. ¶ Item quod quid et propter quid dicitur possunt considerari
vel propter unum per se respiciat dictionem et alterum demon-
strationem. et sic non differunt realiter sed sunt unum et idem al-
ter alterius subiectum. ¶ Secundo modo possunt considerari quid et propter quid
ut dicunt diversa genera dictionum ut quid dicit causam propter
quid autem tamen causam. Rursus in dicto tamen causam sunt gra-
dus secundum diversa genera causarum. Sed igitur primo modo accipiatur diver-
sitas quid et propter quid. sic locutus phylosophus esse principium huius. quidem est quid et
propter quid idem. id est quod est dictio passionis et ut est di-
ctio dicens quid eius id est idem acceptum ut medium demonstrationem
eius propter quid eius. privatio enim luminis in luna ex obitu terre
est quid et propter quid eclipsis. est enim quid eius quia est dictio ipsius
est propter quid eius quia est medium demonstrationem ad probandum eam
sic autem accipiendo quid et propter quid videlicet propter idem ut est
dictio dicens quid et ut est medium demonstrationem dicitur propter quid idem
est quid et propter quid sola ratione differens. Sed si accipiatur quid
et propter quid propter unum dicit causam passionis ad causam causarum
dicit non sunt idem sed dictio dicens causam eius demonstra-
tionis nec dicens tamen causam eius demonstrationis principium
sit medium. Rursus si accipiatur quid et propter quid secundum diversa genera
causarum sic etiam non sunt idem quid et propter quid scilicet omnis dictio
data per causas tamen dicit quid. quia notificat quiditatem
et causam rei. eo quod causa rei dependeat a causis suis
causa. cum in terminis unius esse ad aliud illa dictio dicit propter quid
que in ponit necessitatem alterius esse. causa autem illa cui in
ponitur necessitas secundum quod hoc non dicit propter quid sed hoc igitur dictio da-
ta per formam. eius propter quid in dictionis date per materiam. dictio
data per efficientem eius propter quid in dictionis date per formam
vel per materiam. dictio per finem data eius propter quid in omnium aliarum
dictionum. Sed quomodo contingat demonstrare per finem utrum sit
demonstratio simpliciter vel ex suppositione inferius dicetur in dubitatio-
nibus lectionis illius. quoniam autem scire opinamur. //
¶ Deinde cum dicit. Theorema. Quia contingit quod quid est potest conclu-
di conclusione simplici et demonstrari in prima figura. volens osten-
dere quod ita demonstratam non possit concludi per conclusionem re-
duplicativam etc. quod dicit. quia prius resumit quomodo demonstrative
concludi dictio. Secundo declarat quod cum reduplicatione non
concluditur demonstrative. Sed logice ibi. Hic quidem igitur modus
dicit igitur quod theorema eius quod quid est necesse est medium quod quid est extremorum
esse propositionem quod dicit quod dictio non demonstratur nisi per dictionem. et ipsa
dictio non nisi per propriam dictionem ut dictio dicens propriam
causam demonstrabitur per dictionem dicentem propriam causam causam
ad demonstrandum igitur ad de nuo eorum que sunt quod quid est
id est de nuo dictionum eius medium ipsum quod quid est et ad de-
monstrandum ad de nuo eorum que sunt quod quid est id est de nuo
dictionum eius medium ipsum quod quid est et ad demonstrandum ad de-
nuo proprio id est propriarum dictionum erit medium proprium id est propria di-
ctio esse hoc eadem id est hoc dictio de nuo eorum que erunt quod

q' erat ee eiusde rei me' mrabit .i. accipiet ut me'
et demrabit' d' uo .i. alia dictio no mrabit .i.
no accipiet ut me' et no mrabit ut dictio di
cens q' q.d. q' eiusde rei sut plres q' q' erat esse
.i. plres diffiocs et hor taliu diffionu h' q' est me'
.i. h' diffio tacet me' mrabit ut diffio dicens qp
q' d' uo q' q' erat ee. set illa alia diffio non
mrab' ut diffio dicens q'. Deinde cu d' hec
eade g'. o' q' cu reduplicatione no concludit di
ffio demrative s; logice. dicens h' eade g' mod'
q' no sit demracio sup illi' diffionis i eo q' di
ffio. dem est p' ppbatu .n. fuit sup q' q' q' est.
i eo q' q' q' est demrari no possit. et subdit 3 ipi
q' q' est. set ipi q' q' est sup h' q' h' est .i. ee pt
logice sillr. q.d. q' q' q' est. i eo q' h' pt sillo'
logice. no aut pt concludi demrative. Cuius a'
q' sillo' ue no p' q' q' est. i eo q' q' est sm' peri
cione pn' cu logice et pbabilit no est i demo
h' sit solam mlti eade p diffiom diffinita ul p
diffiom diffionis p pbaciones tactas i uia re
duplicatiua. et i uia diffinitiua ul' i p diffiom
oppoitu euidens sillogizatu ee q' q' est p conclusio.

Quo autem modo contingat

q' e h' ut dicebat' expeden seriose de
intento videl; quo q' q' est se habe
at ad demracom qp q' sci' q' q' q' est. est me'
et est id q' p diffiom exprimit' et est id q' i ppoitat
enim no g' possum' plene scire quo q' q' est
se habeat ad demracione n' sciuim' quo ipm
q' q' est et ipm me' se habeant ad demracone
et n' sciuim' quo diffiones se habeant ad demra
cione et quo gra eor se habeant ad demra
cione et g' facit ex p o' quo q' q' est ut est
me' se habeat ad demracione. So declarat q'
m' diffio se habeat ad demracom. tcio maife
stat quo pdiu'sa gra eor h' demrare. Sa ibi
est aut quoz da quide. tcia ibi quo aut sci
re opinam'. ce' primu infacit ex p o' quo q'
q' est et me' se habeant ad demracione. So
q' dixat expoit t'minis tcio epilogat ce' dem
minata. Sa ibi. quor g' habem'. tcia ibi. si
quide g' accipit. ul' ut h' alia tnslacio quo
eade accipit. ce' p' ei facit. ex p' opat qp q'
ad ipm q' est. et si est. ad q' est. So declarat
q' dixit. tcio ex hiis que dixit o' i'tentu vi
delz quo q' q' est se h' ad demracom. et eade
via demriua scim' q' q' est. et q' est. Sa ibi.
h' aut si est aln. tcia ibi. s; quecuq3 quidem

h' accus. d' g' quo aut m' sup concgat via de
mracia hec q' q' est. dicem' itm ex pn'. q.d.
pus exequti sum' de hoc oppo' postea itm
speculati sum' h' distiguendo ondentes q' h'
conclusiom simplice p' demracie concludi q' q' est.
h' conclusiom aut reduplicatiua no p' concludi q' q'
est. h' q' h' demracie et ue s; solu pbabilit'
et logice. nuc aut itm tcio uolum' de q' q'
est exeq' q' ex pn' seriose ce' ipm dictare de
eim' quo ad demracione se habeat sm' acci
piat' ut me' sm' ut est. q' ut fiat p' opat qp
q' ad ipm q' est. et q' ad si est. dicens q' sicut
.n. qp q' querim' h' cet q'. q.d. q' aln' concgat
q' prius scim' q' et post q'im' qp q'. aln' aut
maifesta sut sil' sup. q' et qp q'. et subdit s; neq3
prius po' est. cognosce qp q'. q' q'. q.d. q' possum'
scire q' prius q'. q' qp q'. et possum' scire sil' q'
et qp q' s; q' prius sciam' qp q' q'm q' est in
po'e et subdit q' m' est. q' sill' et q' q' erat ee. no
est sup cognosce sine q' est .i. sm' si est. q' i po'e
est .n. scire q' est ignorantes si est. q.d. q' sicut
i q'oibz conpoitis sel; qp q' ad q' est q' no po
ssum' scire qp q' est ignorantes q' est. sic in
q'oibz simplicibz sel; q' q' erat ee. sm' q' est ad
si est. q' no possum' ignorare si est scientes
q' est lo' de q' rei q' no est i enciu. Deinde
cu d'. h' aut no est aln. declarat quo concgit
h' videl; q' aln' prius scim' q' est ul' si est. q' qp
q' est ul' q' est. aln' aut sil'. na si scim' p me'
accidentale tuc possum' scire q' est talis
passio i tali sbo. nec scim' tn qp q' s; scim'
p me' diffinitiua et p cam sci' q' est. scim' et qp
q'. et q' dem est i q'oibz conpoitis dicitur h' i sim
plicibz ut si scim' de aliq' sba si est p me' accn
le no oz q' sciam' q' sit. s; si scim' p me' diffini
tiua et eencile sci' si est scim' et q' est id aut q' hoc
aut sciest aln' h' accus hem' .i. p me' accn'le aln'
no ut habentes q' ipi rei .i. p me' diffinitiua et
p se. ut tonitruu q'm est q'da son' nebular po
ssum' sup. sm' p me' accidentale et p me' diffini
tiua et defectu s. lune possum' scire p me' accide
tale et p me' diffinitiua ut puta si cognosce'm lu
na ee puata lue q' i plenilunio no existe
tepe nebuloso cet' ni'm no faceret umbra exop
poito lune ul' possem' h' scire p me' diffinitiua
et p cam p se. et subdit q' tonitru q'm est q'da al'
sup. possum' scire p me' eencile sup et accn'le et
aia q'm est nu's se ipm moues sup possumus

utrorumque non scire tunc quod supplenda est littera. quod cum possumus aliquando scire causam in hiis que in accidentibus permixtim actualiter et permixtim diffinitum. et perfecte quando est cognitio permixtim actualiter tunc possumus scire si est quia quod est. accipit si est large pro tali ipsum quod est est quod dicitur si est. quando autem est cognitio permixtim diffinitum et per causam perfecte tunc scimus simul utrumque. Deinde cum dicit. Sed quecumque etc. hiis que dixit concludit intentum videlicet quod eadem via habemus quia est et quid est. Manifestum cum scimus quia est per accidens quia aliquando non scimus quia non scimus quid. Si autem scimus quia perfecte sic scimus quia sic scimus et quid. ideo autem sed quecumque quidem per accidens scimus quia sunt necesse est nullo modo se habere ad quod est cum non est. quia neque cum scimus quia sunt quasi dicat quia scimus quia per accidens nullo modo nos habemus ut sic modo sciamus quid. Manifestum sic modo neque ipsum quia est scimus et subdit quod querere autem quid est non habentes quia est nichil est querere. Sed cum habemus quia est sunt ex hiis que sunt perfecte facile est habere quid est. quare igitur quia sic est quemadmodum habemus quia est. Sed et habemus et id quod quid est. sicut ad id quod quid est. Ostendit autem quod sic habemus quia est ex hiis que sunt perfecte sic habemus quia est sic habemus et quid ut si habemus completam scientiam de quia est. cum sic non possit haberi nisi per quid quia est. ergo quod complete sciamus et quid est. Si autem incomplete scimus quia et incomplete scimus quid et sic in talibus et in accidentibus ut si complete scimus de aliquo quod sit aliquid ergo quod complete sciamus quid sit aliquid. Manifestum scire quid est aliquid est scire propter quid ad sit aliquid. et scire quid sit eclipsis est scire causam. et propter quid sic causatur qui est inter duos oculos sic eclipsis et cetera non est scire quia nisi per propter quid. non contingit scire quia nisi sciamus propter quid sit et in accidentalibus sicut scimus quia est eclipsis sic scimus quid et propter quid est eclipsis. non scivimus quia est eclipsis permixtim actualiter quod sciverimus non est scire. Dubitaret forte aliquis quomodo eadem via habemus quia et quid vel quia et propter quid. Dicendum quod eadem via demonstrativa habemus utrumque. Sed in demonstratione duplex est processus unus compositivus ut cum ex causa procedimus in effectum. cum ex premissis imus ad conclusionem. et isto modo habemus quia. Manifestum quia est per demonstrationem concluditur. alius est processus resolutorius. ut cum ex effectu imus in causam cum ex conclusione regredimur in premissas. Manifestum via resolutoria est resolvere effectum in causam. et resolvere conclusiones in premissas. et hoc modo per demonstrationem habemus propter quid. Manifestum propter quid in demonstratione permittitur. sic quia per demonstrationem concluditur. et cetera eadem est via qua itur a causa in effectum. et ab effectu in causam. sicut eadem est via qua itur athenis thebas et thebis athenas eadem via habemus quia et propter quid. Si igitur habemus quia ex hiis que sunt perfecte et via demonstrativa facile est habere propter quid. Similiter enim potuimus habere quid sicut propter quid resolvendo conclusionem in premissas. Sed si haberemus quia non via demonstrativa sed permixtim actualiter stultum esset sic modo via resolutoria querere quid et propter quid. nam resolvendo omne incidentale media non haberemus quid vel propter quid. quia permixtim actualiter non dicitur quid vel propter quid. Deinde cum dicit. quorum igitur. quod dixit exponit in terminis esse quod dicit. quia prius exponit in terminis quomodo habemus quia permixtim essentialiter. Secundo quando per accidentalem ibi. cum autem inveniamus. dicit igitur quod quorum id est de quibus igitur habemus ad ipsum quid quid est quasi dicat quod de quibus scimus quia scimus de eis ad ipsum quid quid est id est de quibus scimus quia permixtim essentiale de talibus sumpta modo simul quia et propter quid. et quod sic sit patet in exemplis. nam primum conclusionem sit defectus in quo a id est maior extremitas. luna in quo c id est minor extremitas. oppositio terre que est vera causa et per se media. quare luna deficit sit in quo b id est sit medius terminus. et subdit quod utrumque querere deficiat aut non deficiat sumpta luna b. querere est aut non est. quasi dicat quod querere de conclusione ut querere utrum luna deficit vel non est querere de medio ut utrum est medium vel non. et subdit quod sic autem non differunt querere quid sit est id ipsum non medium est ipsa diffinitio et ipsa id. Manifestum querere si defectus est. est querere de medio ut est querere quid defectus est vel propter quid defectus est idem est igitur querere de hoc et de medio et subdit quod et si sic sic totum demonstratio esse ut si est quid est quia et causa quia. et si scimus quid scimus quia et causa. et si convertimus de quia querimus et de quid et causa. quia eadem est questio de utroque et eadem via habemus utrumque. et subdit quod autem aliquid id est aliquando conclusionis est idem ut utrum habendi duos rectos aut non habendi quasi dicat quod sic veritate habet in quantumque idem conclusionis id est in qualibet parte conclusionis ut querere utrum habeat duos rectos est querere utrum sit medium. et querere de altera parte conclusionis ut utrum non habeat est querere utrum non sit medium. tunc igitur est supplenda idem quod cum semper eadem conclusionis referatur ad medium et tunc eadem sit questio de conclusione et de medio cum questio dicatur quia medium aut dicatur quod eadem via habetur quia et quid. non differt nisi sicut differt via qua itur thebis athenas et athenis thebas. Sed nunc scimus ire a causa in effectum et habemus quia et facile est regredi ab effectu in causam et habere quid vel propter quid. Deinde cum dicit. cum autem inveniamus. exponit in terminis quando habemus quia per medium actualiter esse quod dicit. quia prius continuat dicta dicendis. Secundo exequitur de intento ibi. sit igitur luna. dicit igitur cum igitur inveniamus sumpta quia permixtim essentiale simul scimus quia et propter quid. si per media essentialia sit talis inventio si vero non habemus sumpta quia per media sumpta essentialia scimus quia. propter quid autem sumpta non scimus. Ostendit autem quod scire potest sumi proprie et large cum non scire proprie non sit nisi per causam propriam est scire quia nisi sciamus propter quid. Sed locus de scire large prout se extendit non solum ad scire per causam sed ad scire per signum sic possumus scire quia et nescire causam sumpta propter quid.

Deinde cum dicit: Sit enim luna. Exequitur de intento suo et exponit terminos quorum scimus per medium accidentale propter quid. Scimus quod luna non eclipsatur nisi in plenilunio. Sed ergo existente luna plena circa scimus eam eclipsari pro tempore etc. Scimus hic per medium accidentale id est per causam remotam. Sed si scimus eam eclipsari quia corpus nostrum non facit umbram posito tamen quod non sit tempus nebulosum et quod non sit medium inter nos et lunam impediens lumen lune quod non veniat ad corpus nostrum. Sed tunc enim cognoscere lunam eclipsari est scire per medium accidentale. Corpus enim nostrum non facere umbram ad lumen lune non est causa quod luna eclipsetur sed causa eclipsis lune est causa quod luna non mittat radios suos usque ad nos et quia corpus nostrum non faciat umbram. Dico ergo facit. Et post exponit terminos quod hic non scito et nescimus propter quid. Secundo exponit terminos quod scito quia. Sciemus propter quid id est cum medium sit. Dicit ergo sit ergo luna c id est minor extremitas a id est maior extremitas sit deficere lunam plenam non posse umbram facere nullo existente medio id est in medio nostrum id est respectu nostri sit inter nos et lunam demonstratio vel ut habet alia translatio manifestatio in quo b quod dicit quod hic non habeat manifestatio quod luna eclipsetur quia corpora exposita ad lunam non faciunt umbram. talis ergo manifestatio sit b id est accipiatur unum medium sic ergo in c id est in luna est quod est non posse facere umbram cum nullum nostrum sit medium id est habens aliquod medium vel quod obstaculum quod accipiat sibi lumen lune et si ulterius in hoc id est in non posse umbram facere est a quod est deficere. si sic est et quia deficit quidem luna manifestum est sed propter quid deficit nondum est supermedium et quia deficit quidem est scimus quid autem est deficere nescimus. Formabitur ergo sic sillogismus omne corpus luminosum in suo plenilunio non faciens umbram ad corpus oppositum cum non existat medium inter ipsum corpus luminosum et corpus oppositum hic totum est per medium et hic totum sit b in hic quidem ergo id est in hoc corpore sic se habente est a id est est deficere. luna autem est tale corpus ergo luna deficit. Sic autem scire defectum lune est scire per medium accidentale et est scire quia non propter quid.

Deinde cum dicit: Cum medium sit autem. Ostendit quomodo scito et sciemus propter quid et dicit quod duo faciunt sed quod duo existunt ad invicem ibi. Quid autem est tonitruum. Dicit ergo quod cum autem medium sic vel cum quod medium est in c id est in quod deficere sit in luna. Sed propter quid in quidem b hic quidem quod sit quod dicit quod quidem propter quid deficit luna est quidem ipsum b sive ipsum medium quod est sive quod sic tale medium ut sit obiectio vel conversio lune aut extinctio et secundum quod hic autem id est hic medium est id est est diffinitio alterius extremi ut in hiis que sunt ipsius a quod dicit quod medium in demonstratione est diffinitio extremi quod significatur per a unde sequitur quod est autem deficere obiectio id est in tempore etc. quod dicit quod diffinitio dicens propter quid ipsius deficere seu ipsius eclipsis est ipsa obiectio sive ipsa tempositio etc. et talis diffinitio est medium in demonstratione ergo plane vult philosophus quod diffinitio extremi quod significatur per a sive diffinitio maioris extremitatis vel diffinitio passionis est medium in demonstratione et quia causa tale medium et talem diffinitionem est causa propter quid ut ipse in libro intuit sed contra philosophum non diffinitio dicens quid sibi sed dicens propter quid passionis est medium in demonstratione sed de hoc in sequenti lectione exequemur.

Dubitaret forte aliquis quod medium et causa ipsius eclipsis lune est vel obiectio vel conversio vel extinctio lune.

Ad quod cum scimus quia luna perdit lumen non possumus ymaginari nisi explicetur causa quare luna perdat lumen tria enim ymaginari possumus quod luna lumen habeat vel quod habeat lumen ab alio ut ideo splendeat quia sol illuminat eam vel quod habeat lumen a se et hoc dupliciter vel quod pars sit luminosa et pars tenebrosa vel quod sit tota luminosa. Si enim luna habet lumen ab alio sicut habet secundum veritatem tunc eclipsis eius obiectio sive interpositio. Scito enim quod luna habet lumen ab alio statim possumus cogitare quod luna hic non eclipsatur et perdit lumen quia ad obiectum et ad oppositionem interpositi inter ipsam et inter illud a quo habet lumen. Si vero luna a se haberet lumen et parte esset luminosa et parte tenebrosa tunc causa eclipsis eius esset conversio ut ideo videretur nobis luna obscurari quia converteret se et ulterius nobis parte tenebrosam ita quod tunc eclipsis lune esset conversio lune. Si autem esset tercium quod luna haberet lumen a se et esset tota illuminosa tunc non posset esse eclipsis lune nisi extinctio luminis in luna ut forte quod luna in motu suo obviaret alicui humido in quo extingueretur vel forte preoccuparetur a tempestate magni venti et hic non veniret in causa ut vinceret extingueret ipsam forte aliquis posuit philosophus omnes istas causas eclipsis quia forte omnes iste fuerunt opiniones philosophorum ut aliqui assignarent causam eclipsis lune assignaverunt causam veram ut obiectionem sive interpositionem. Alii autem fantasticam ut conversionem vel extinctionem.

Videretur forte dubitaret aliquis quod non videtur quod hic sit verum quod si luna haberet lumen a se et esset tota luminosa quod non posset eclipsari nisi extingueretur lumen eius. Sicut enim sol habet lumen a se et est totus luminosus et eclipsatur et tamen lumen eius non extinguitur.

Ad quod hic dicendum per suppositum supra dictum est. Dictum est supra et suppositum est quod sciamus quia luna eclipsatur et quod sciamus hic isto modo quod corpus nostrum in plenilunio ad lunam expositum non faciat umbram ita tamen quod non sit medium inter nos et lunam quod non posset esse nisi secundum veritatem luna lumen perderet. Sed sol autem eclipsatur hic est quia luna se interponit inter nos et solem sicut apparet est quod luna non eclipsetur hic modo quod aliud se interponat inter nos et eam. Sed ergo habet lumen a se et est tota luminosa et eclipsatur

no q sit reponat ad 1 nos et ea h est no possit
il extinguitur lum est no tn est multu curandum
de exemplis phi exempla n ipse posuit no q ita
sit sed ut sentiat qui discit. Deinde cum d. Quid
aut est tonitruum. ponit aliud exemplum dicens quid aut est toni
truu q.d. si sciremus de tonitruo qz est et vellemus scire
quid est. h m sciremus quid est tonitruum. qz e extinctio ig
nis in nube sic. g nubes c. i. minor extremitas to
nitruu a. i. maior extremitas. extinctio ignis. b. i.
medius ets in c. g nube est b. extinguitur ei in ipsa
ignis h est minor videlz q c. est b. i. in nube exti
guitur ignis. h aut s. extinctio ignis sive b. est sonus
nebularum i e tonitruum et subdit et e id ipsi a. primi
termini q.d. q extinctio ignis que assignata e ea tonitrui
est id. i. est diffinitio dicens ipsius quod primi termini ipsi a. h
est maioris extremitatis sive passionis item g h
reperit plus q q diffinitio passionis sit medium in dem
onstratione fortibus g sic demonstratio In quocumque e
h i est b. sive extinctio ignis in illo e sonus nebularum
sive nubium i tonitruum sed in nube est extinctio ig
nis g etc. Et subdit si aut item h. s. extinctionis
ignis sit aliquod medium erit ex reliquis rationibus m q.d.
q tonitruum probatur de nube p h medium p extinctionem
ignis sed item extinctio ignis habet aliud medium p quod probe
de nube erit ex alia ratione m. Dubitaretur for
te ad ut h sit verum est q tonitruum causetur ex exti
ctione ignis. Quod q h d p opinionem emp. quid h po
suit. opinio tn phi e q tonitruum causatur ex repercussione
exalacionis sicce ad ventrem nubis. Item n. b. ip
v e ea tonitrui terre motus et venti vapores n. in
clusi in terra et no invenientes exitum ex repercussione
quam faciunt ad cavernas terre conmovent terram et faciunt
terre motum virtus n. radiorum solarium et stellarum pa
git ad quascumque partes terre. vapores g existentes in ca
vernis terre partialiter virtute conmoti sed no invenientes
liberum exitum conmovent terram et faciunt terre motum sic
si ponitur castanea in igne et no tenditur calor ig
nis conmovet. aliquis vapores in castanea existen
tes. vapores g illi conmoti no invenientes exitum
conmovent castaneam et conmovent ignem si sub igne
sit castanea posita et cum ad modum tonitrui castane
am frangunt. Sic vapores subterranei in terra inclu
si conmovent terram et faciunt terre motum. In clusi
aut in nube ex repercussione eorum ad ventrem nu
bis conmovent nubem et faciunt tonitruum in aere
aut vapores tales conmovent aerem et faciunt
ventum. Deinde cum d. Si quidem accipitur ul
u hz d circulacio et melius quo quidem accipitur quilo

gat est demonstrata dicens. Si quidem g accipitur q ra
li sit notum ipsum quod est. deinde est sup supra et subdit
q ipsi quod est sup. deinde est sup. quare quidem no sit ipsi
sillogismus neque demonstracio et h ipsum quod est no possit si
llogizari nec demonstrari tn ipsum quod est. est medium p
sillin. et demonstracionem no tamquam conclusio demonstracionis
sed tamquam medium demonstracionis. et subdit quare neque i. q conclusio
quid est est aliud cum sit demonstracione nec demonstracio
est ipsius quid est. sic diximus in oppositionibus. Quod aut
q phus in loco pus loquitur valde de quod quid est. sciendum aliud p
quod quid est intelligit quasi genus diffinitionis. aliud p quod quid est
intellit diffinitionem dicentem quid que est demonstracionis
conclusio. aliud aut p quod quid est intelligit diffinitionem que
est medium in demonstracione sciendum ut supra dixit quod idem
est quod quid est et propter quid est. h aut loquitur de quod quid est hoc
m videlz prout est medium in demonstracione tale g quod
quid no est demonstracio et tale quod quid est p demonstracionem
no concludi. Rursus tale quod quid e h no sit demonstra
cione i. h p demonstracionem et via demonstrativa no opo
sitiva eundo a primis ad conclusionem sed resolutiva eundo
abeundo ab effectu ad causam sive a conclusione ad principia
Quod quidem et ea que habent causam quare quid eorum est quare
medium demonstracionem g habentium causam g cognoscere quod quid
est p demonstracionem no q ipsius sit demonstracio n q quid e
demonstratur ul p demonstracionem concludatur sed ipsum quod quid e
cognoscimus p demonstracionem tamquam p medium demonstrativum;
Est autem quorumdam quidem
altera causa et c. postquam phus o
quod sese hz q quid est ad demonstracionem. prout
q q est hz tamquam medium In parte ista ut dicebatur
o quod q q e sese hz ad demonstracionem prout q q e h t
tamquam diffinicionis illius est id q p diffinitionem exprimitur est
q ea facit et p primo ponit quedam pertinentia ad ipsam
diffinitionem. secundo quedam pertinentia ad ipsas diffinitiones
tercio concludit que dixit ostendit quod talia se hrat
ad demonstracionem. secunda ibi. Diffinitiones autem. tertia ibi. Quare
m d g q est aut quorumdam quidem altera causa sup p
quam possunt demonstrari quorumdam aut no est sup. al
tera ea p quam possint demonstrari h aut pertinet quod ad
ipsa diffinita quia quedam sunt demonstrabilia et habent causam
p quam possunt demonstrari quedam aut no habent causam p quam
possunt demonstrari sed sunt suppositiones ul principia in scientia.
Deinde cum d. Diffinitiones autem. ponit quedam pertinentia
ad ipsas appositiones diffinitiones dicens q diffinitiones autem sunt
secundum speciem i. diffiniciones formales nullum habent medium quo
i. p quod demonstrentur diffinitiones secundum materiam sunt possunt habere
medium sup p quod demonstrentur appellat aut h diffiniciones ma
les illas quibus tempore necessitas formales aut vocat q

necce i ponit' ut· sor· i poit' necci m· ut sufficiens sor·
diffio data p formam est sor· his i' diffionis date p
min· i diffio data pfficit et sor· his i' diffionis
date p formam. Deinde cum d' quia e m est· o' q'
m talia se habeant ad demonstracionem· ut q· d· s· qr
p' o' que sunt demonstrabilia et q' no· po descendit ad ua
ria genera diffionum ut ondat que diffio sit de
monstrabilis cclo et que demonstracionis pn'· et que tota
demonstracio pone differens· Dicit ibi diffio aut· eo
m p· d· s· qr p' o' que sunt indemonstrabilia· po que demonstra
bilia ibi· sz habentium me· d' g° quia e m est que
sunt q' est· i· que sunt diffiones ul' que sunt habe
cia diffiones d' quidem sunt sine me· i· sunt indemonstra
bilia et sunt pn' que et ee et q' sunt oz suppone d'
a° m manifesta facere· q' ut arismetricus facit
solam q' est unitas suppoit. Nota aut q' ad
pn' no est id unum talia no possumus demonstrare ul'
g° oz ea suppone ul' alia via oz ea nota facere q'
p demonstracionem· possumus ea p quedam pbabilia de
clarare no aut possumus ipa p demonstracionem concludere
loquendo de demonstracione potissima que est a priori et p
causam. Deinde cum d'· sz habencium me· o' que
sunt demonstrabilia dicens q' habencium me· i· demo
strabilium que hnt me· p q' demonstrentur quorum demo
bilium est quedam alia ca sbe ipi' ee talia sicut di
ctum est p demonstracionem est ondere no q' q' est de
monstrantes. Nota aut q' cum aliq' hz aliam ca
sue sbe et sui ee p q' possit demonstrari tunc talia
est ondere et concludere p demonstracionem. Dubi
tatur forte a' s de eo q' dictum dz· q' q' q' eni demo
strabilia n· q' possumus ondere p demonstracionem· ea q'
hnt q' q' est ita tamen q' no simus ut demonstrantes
ipm q' q' est· et tamen i fra dicet q' diffio dicens
q' p demonstracionem concludit. Dicendum q' ut sup' diximus
q' q' est concludere p demonstracionem no tamen cum redupli
cacione ut i eo q' q' q' est· Rursus ut concludit
q' q' est· hic no erit ut q' q' est· Sz ut qr est di
cemus· ca q' diffio et demonstracio oio hnt modum
oppositum na diffio ipm qr est· o' ut q' q' de
monstracio ipm q' q' est· ut qr est ut si dz diffi
nire actus hz actus no sit a d' b se· et hz modus
accidentis sit ut qr est· qr actus no est ens ni
qr est eius entis actum ut diffinit actus i du
ut q' d' m mo' sbe· q' q' g° diffinitur cuiuscumque
sit a d' i alio sp'm diffinit ut accipitur catquin
a d' b· sz equio est de demonstracione· qr q' q' demonstra
demonstratur ut a d' i a°· Dicit g° ipm q' q' est· ut
a d' i alio Dicit g° ipm q' q' est demonstrat demonstra

bz ut a d' i a°· Dicit g° ipm q' q' est· demonstrat de
monstrabiliter ut a d' i a° et sic acceptum q' q' est· consida
tur cum ut qr est diffio g° no dicit ee ul' no ee qr
no est appo sz solum d' quiditatem rei· p demonstracionem
aut no concludit ni appo· unde si concluderet diffio p
demonstracionem concluderet diffionem ee talium conclu
deret g° q' q' est no ut q' q' est sz i dicit quedam mo
de qr est. Voles forte dubitare a' s dicit
quedam hnt me p q' demonstretur et tam g° de illo me
demonstratio ut sit diffio sbe ul' q' sit me i demo
cione. Dicendum q' b quosdam diffio sbe e me in
demonstracione· q' deinde vz fulcamentum accipe· ex illo
dicto phi i pn° de aia· q' ipm q' q' est sbe e oio
demonstracionis pn' adducunt et ad hz plures alie rones
q' diffio sbe sit me quarum una est qr ul' eius me di
ffio sbe ul' passionis no passionis g° sbe pba
cio assumpte· na diffio passionis demonstrate e
ide q' passio· Dicit g° demonstraret passio p suam
diffionem demonstraret ide p ide· Dicit io ad hz ide su
mitur ex comparacione demonstracionis ulis ad particulare
solam i demonstracione particulari me est ipm sbm
q' particularit' pbatur a hec eius de ysosche'e
p tri'u· sz ubicumque ponitur diffinitum ronabi
li' loco eius pt poni diffio eius g° si eam ponitur
me i demonstracione particulari poterit i tali demonstra
cione poni me· diffio tam q' est diffio sbe·
et q' ide i demonstracione particulari pt ee me di
ffio sbe pari ro ut vz poterit ee me diffio
sbe i demonstracione uli· sit et ad hz etiam io solam
constat q' passio demonstratur de sbo· p a' d' me· io g°
me q' est ee le sbo ul' accidentale· si ee le g°
est diffio sbe· Dicit accidentale g° passio demo
strata i erit sbo p accens et tunc accidentium p accens
est demonstracio q' est i ccens· sit et ad hz et quarta ro
na ut deinde e passio demonstratur p aliq' me quaret
g° de illo me ut sit accidentale ul' ee le sbo
si ee le statim hz intentum videlicet q' p diffionem
sbe et p ea que sunt ee lia sbo demonstratur passio
de sbo. Dicit aut co me sit accidentale poterit g° demonstra
ri de sbo ul' g° p me ee le ul' p me accidentale ul'
g° eit abire i infinitum q' est i po le no sp unum
actus demonstrabit p a° sz erit deuenire ad ali
q' actus q' i mediate demonstrabit p ppa pn' sbe
sum p diffionem ei'. Adductis aut rones q' di
ffio sbe sit me nolumus adducere rones quarum credi
mus ee vas· q' diffio sbe no sit me i demonstracione
ad q' declarandum valz deinde phi dicentis q' io
pnu eum ul' io ipi' passionis est pp' q' i me

in demonstratione quod patet in textu suo posito maioris. Ad demonstran
dum defectum de luna est in tempore. Constat autem quod tempore eclipsis
nullo modo est diffinitio subiecti quod nullo modo est diffinitio lune
sed est diffinitio ipsius defectus sive ipsius passionis. Est enim dif
finitio dicens causam et propter quid. Si enim est scitur enim quid est defectus. Dicendum
enim quod causa est ipsa interpositio terre unde in lectione super
isto dixit philosophus quod defectus aut est obiectio aut interpo
sicio terre. Et non est intelligendum fortiter sed tamen vult autem
ubi philosophus dicit quod defectus sit ipsa obiectio sive ipsa inter
positio id est quod ista est diffinitio dicens propter quid defectus sit
ipsa interpositio cum qua philosophi demonstrant eclipsim maioris in demon
stratione non est diffinitio lune vel diffinitio subiecti sed diffinitio
defectus et diffinitio passionis diffinitio enim dicens propter quid
passionis sibi convenit considerandum est. Hoc est in demonstra
tione maioris et tenentes hoc quod diffinitio subiecti sit in demonstratione
maioris concedunt quod diffinitio passionis possit esse talis
demonstratione maioris cum illa diffinitio passionis vel illa
passio que dicitur propter quid alicuius passionis in demonstra
bile de subiecto. Propter quod ad primum et ad ultimum ut dicitur de
venire est ad diffinitionem subiecti tunc est maioris in demon
stratione. Propter quod omnes demonstrationes quod demonstrationes huiusmodi non procedunt
ut patet scientibus geometriam. Nam hec tres de
monstrantur de triangulo per aliquam passionem priorem ut pu
ta per hoc quod angulus extrinsecus equalis duobus intrinse
cis sibi oppositis demonstratur. Per quod ad hoc ut putetur pro
batur quod ab illo angulo potest duci linea equidistans alteri
lateri. Rursus quod hec linea ducta equedistans secet
angulum extrinsecum in duos angulos equales duo
bus intrinsecis sibi oppositis probatur per hoc quod impossibile est
parallelas concurrere. Parallelas autem non concurrere non pro
batur sed accipitur tamquam principium est enim hoc valde propinquum
sensui quod parallele non concurrunt. Nam linee concur
rentes et facientes angulum semper quanto magis angulo plus
appropinquant et quanto magis distant ab angulo tanto
magis distant ab invicem linee que faciunt angulum
semper plus distant ad invicem in una parte quam in alia.
Si ergo erunt due linee equaliter distantes ab invicem
in qualibet sui parte ille numquam concurrent nec facient
angulum. Si quis ergo intelligeret quod sint parallele id est li
nee equidistantes ratio sit concurrere et facere angulum
statim assentiret huic principio geometrico quod parallele
non concurrunt. Ista ergo tria se habent per ordinem per principium ad
triangulum videlicet parallelas non concurrere et lineam
parallelam sive eque distantem alteri lateri trianguli dividere an
gulum extrinsecum in duos angulos equales intrinsecis op
positis et angulum extrinsecum valere duos intrinsecos
et triangulum. Hec tres ita quod semper unum est propter quid alterius
demonstrant ergo semper posteriora per priora. Et tamen omnes deve

nire ad diffinitionem subiecti quod sit maioris in demonstratione ut pa
tuit in textu per allegato fieret enim ubi tres demonstratio
nes nam prima demonstratio erit quod triangulus habet tres per hoc
quod habet angulum extrinsecum equivalentem secunda erit quod habet angu
lum sic equivalentem quod per lineam equidistantem alteri lateri
habet angulum extrinsecum divisum in duos angulos equales
intrinsecis tertia erit quod habet angulum sic divisum quod pa
rallele non concurrunt ultra autem non est procedere quia tota re
solutio usque ad principium usque ad parallelas non concurrere.
Constat autem quod non ista est diffinitio trianguli sed diffinitio
trianguli annectitur cuilibet istorum ad hoc quod fiat demonstratio
diffinitio ergo subiecti non est maioris sed est ad annexum maioris. Sed in
quantum talis homo non concessit et multis non facit fidem.
Propter quod ex geometria iam — posita quod diffinitio subiecti non est maior
in demonstratione sed annexum maioris volumus probare
conclusionem et ad tempus quod sic se habeat rei veritas conclusiona
liter via extrinseca sumitur dicamus enim quod passiones in subiectis
in triplici gradu se habent nam quedam passiones cum suis
subiectis faciunt propositionem ita dignam et tante dignitatis quod quam
cito eam proferret audiens et si alias propositiones sunt tante gra
vitatis quod non determinetur se ad unum genus subiecti et non
sunt nisi communes conceptiones et talis propositio est omne totum est maius
sua parte. In hac enim toti coniungitur propositio subiecto extendit per omnia
passio et ex hac passione et ex hoc subiecto sit quedam
communis principium quod nullo modo ingreditur demonstrationem sed tamen quod
id quod extendit genus subiecti in scientia nam non est una scientia
determinans continua et de discreta cum ergo principium quod totum ex
cedit partem extendit se ad utrumque genus quantitatis sed
geometria que est de continua quantitate et arismetica que est de di
screta demonstrant per tale principium non demonstratur de principiis propositionibus
secundus ergo gradus passionum est que non se extendunt ex
tra genus subiecti tamen sunt ita propinque sensui quod in suis subiectis
quod in scientia supponuntur tamquam note in suis subiectis et hoc parallelas
non concurrere duas lineas rectas superficiem non in
cludere inclusio enim lineare vel inclusio superficiei non se ex
tendit extra genus continuum tamen ita est propinquum sensui quod
parallelis insit hec passio non concurrere et quod duabus lineis
rectis insit hec passio quod non sufficiant ad includendum ali
quam superficiem quod ponuntur in suis subiectis quasi note tales enim
passiones cum suis subiectis ingrediuntur demonstrationem sim
pliciter tamquam principia propria discipline sed numquam per demonstrationem
concluduntur sunt in alie passiones tertio gradu que
concluduntur in demonstratione quia omnes reducuntur ad has passi
ones non conclusas et in scientia suppositas. Passiones ergo
conclusae reducuntur ad passiones non conclusas passio
nes autem non conclusae non demonstrant actu robur et vi
accipiunt ex passionibus facientibus dignitatem et ideo propositio
composita ex passione et subiecto faciente dignitatem concu

aut excepcionem dicit non contingit demonstracionem neque secundum scientiam
quod non assumuntur tale propositiones tamquam principia propria in demonstra-
cione sed roborant principia propria in demonstracione assumpta demonstra-
cionis igitur procedit a passionibus conclusis usque ad pas-
siones non conclusas extrinsecis sicut propria principia in scientia ultra
ad illas non est demonstracio quod non est ex extrinsecis de
monstrare si quis igitur videt modum quo passiones conclu-
se reducuntur in passiones non conclusas ulterius quis non
procedit demonstracio nunquam dicet quod difficile sibi esset medium in
demonstracione. Sed dicit quod semper passio posterior demonstratur per pa-
ssionem priorem semper prior per priorem donec deveniatur ad passi-
onem que cum suo subiecto facit principium in scientia, quod non est demonstra-
tive conclusum in illa scientia. Quod quod intelligendus est diligenter
notandum quod licet principia propria in scientia quadam sunt in ipsa continentur
omnia que sunt in scientia, sunt tamen talia principia sicut tales propo-
siciones applicate ad aliquid et aliquid, aliquid et aliquid causant ultra aliquid et aliquid
demonstrant ut licet principia parallelas non concurrere applicatum
ad triangulum probat in triangulo quod angulus extrinsecus trianguli
per lineam parallelam et non concurrentem dividatur in duos an-
gulos duobus intrinsecis sibi oppositis quod si hoc principium applice-
tur ad aliam figuram ut puta ad pentagonum et ab
angulo extrinseco pentagoni ducatur aliqua linea equidistans
alicui lateri pentagoni talis ductio non causaret
quod causat in triangulo videlicet quod divideret angulum extrinsecum
in duos angulos equales intrinsecis. Demonstracio igitur non
descendit a genere in genus, quod non demonstrat per principia communia
excedencia genus subiectum cuius scilicet principia propria non excedencia
genus subiectum sicut potest applicare ad omnia que sunt sub subiecto
que applicata ad aliquid et aliquid, aliquid et aliquid causant. Semper igitur
demonstrabit passio per passionem donec deventum sit ad
passiones indemonstrabiles que cum suis subiectis faciunt
propria principia scientiarum. Et ut melius appareat quod dixi dicemus quod
triangulus est triangulus et est figura rectilinea et est quoddam continuum
et si sciremus omnes passiones eius videremus quod passio-
nes que fluunt ab ipso ut triangulus est, et que fl-
uunt ut rectilineus est et que ut figura que fluunt ut
quoddam continuum est. Et licet idem subiectum sit triangulus figura recti-
linea et continuum ut sunt in triangulo quod genus et species eam
de formam dicuntur attamen quod non oportet dare tantam unitatem
tres tantum tales dant unitatem in eo, secundum aliquid et aliquid genus abstraccio-
nis fluunt ab eo alie et alie proprietates, ut alie pro-
prietates fluunt ab homine ut homo est et alie ut animal
et alie ut substancia est. Sic quod continuum est in plus quam
rectilineum et rectilineum in plus quam triangulus alique pro-
prietates fluunt a triangulo ut triangulus est et alique ut con-
tinuum est. Demonstratur igitur passio posterior per priorem do-
nec deventum sit ad aliam passionem que immediate
fluit a triangulo ut triangulus est quo facto oportet ulterius scire

notum vel quasi notum quod talis passio inest triangulo quod si
sic non demonstrabitur de triangulo. Sed talis passio cum suo subiecto
accipietur quasi principium in geometria quod si non sit notum
vel quasi notum talem passionem inesse triangulo probabitur per
aliquod genus passionum ut puta per aliquam passionem
competentem triangulo in eo quod est figura rectilinea, quod posito
quod linea eque distans duci ab angulo extrinseco in
angulum non competit triangulo ut triangulus est sed ut recti-
lineus est, et tamen per hoc probatur de triangulo quod habeat ex-
trinsecum quod competit triangulo ut triangulus est. Figura namque figura
habet angulum extrinsecum equalentem nisi triangulus solum de
figuris regularibus et tamen linea duce eque distan-
te alicui lateri figure potest competere cuilibet figure, quod quolibet
puncto dato linee composite contingit lineam eque distan-
tem ducere passio namque que competit triangulo ut triangulus
est potest demonstrari de eo per passionem compe-
tentem ei ut rectilineus est. Sicut eclipsari per amis-
sionem luminis a sole quod competit lune ut luna
est demonstratur de ea per interposicionem terre quod competit ei
per aliquod corpus ut puta ut totum est vel ut sic situa-
ta est. Sic igitur ascendendo semper ad passiones maio-
ris abstraccionis deveniemus ad passiones que de
suis subiectis demonstrantur. Sed accipiuntur ut principia in scientia
hoc igitur modo scientia habet certitudinem que reducit passionem
demonstrabilem et minoris abstraccionis ad passiones
generales et indemonstrabiles quas notum est inesse subiectis hoc
modo scientia habet unitatem propter ad talia principia ultima que
sunt propria scientie omnia alia reducuntur. Si aliquis igitur di-
ceret difficile sibi esse medium in demonstracione, sed semper demonstrabitur
passio per passionem donec deventum sit ad
passionem indemonstrabilem que nota est inesse subiecto.
Sed diceres quod si postquam deventum est ad primam pa-
ssionem competentem triangulo ut triangulus si illa passio
possit demonstrari de triangulo per aliquam passionem fl-
uentem ab ipso ut rectilineus est sequeretur
ut videtur duo inconveniencia quorum primum est quod pa-
ssio illa demonstrata de triangulo non competeret triangulo
ut triangulus est cum demonstretur de ipso per passionem
competentem ei ut rectilineus est. Secundum inconveniens est
quod tunc demonstracio non esset per causam propriam. Propter quod
sciendum quod loquendo de demonstracione potissima de qua hic loquimur
nulla passio demonstratur de triangulo que non compe-
tat ei ut triangulus est vel que competat ei per aliquod. Sed con-
petere per aliquid est dupliciter ut sepe diximus videlicet per aliquid
subiectum vel per aliquam causam nulla namque passio demonstrata
de triangulo competit ei per aliquid subiectum. Quamvis cum passio talis
competit triangulo per aliquam causam propter quam demonstratur de ipso
passio igitur fluens primo de triangulo in eo quod triangulus

poterit demonstrari per passionem fluentem ab ipso
in eo quod rectilineus. Si tamen prius hoc habebit quod pa-
ssio sit demonstrata de triangulo, oportet quod per aliquod
medium. Sed solum quod per aliam causam quod demonstrationi non
repugnat, immo est in demonstratione necessarium. Patet quod
solutum est in scientiis primum. Patet autem in scientiis secundum
quod multe non sunt proprie passiones que sunt proprie
cause. Nam quod se interponat terra inter solem et lunam
non est propria passio lune ut luna est. Posset
enim hoc tale fieri quod interponat se terra inter ipsam
et solem non solum competit lune sed etiam competit aliis
corporibus que sunt in terra interposita scilicet terra inter hominem solem
et lunam. Hec ergo interpositio que non est propria passio lune
est tamen propria causa alicuius passionis existentis in luna. Nam
hec interpositio in luna causat eclipsim quia est corpus luminosum
habens lumen a sole. Hec tamen interpositio non causabit in homine eclip-
sim quia non est corpus hoc luminosum. Secundo in triangulo. Nam
quod linea ducatur eque distans lateri trianguli non est propria
passio competens triangulo ut triangulus est. Nam in multis
figuris rectilineis immo in omnibus potest duci linea eque di-
stans cuilibet lateri cuiuscumque figure. Sed hec ductio linee licet
non sit propria passio trianguli ut triangulus est, est tamen propria
causa alicuius passionis competentis triangulo ut triangulus est. Causat
enim hec ductio in triangulo quia causat quod angulus eius extrinsecus
dividatur in duos angulos equales duobus intrinsecis quod
non causat in aliqua alia figura. Demonstratio autem semper oportet quod sit per
propriam causam, non tamen semper oportet quod sit per propriam passionem.
Plus enim requiritur ad hoc quod aliquid sit propria passio quam ad hoc
quod aliquid sit propria causa alicuius proprie passionis. Nam ad hoc
quod aliquid sit propria causa sufficit quod aliquid causet in illo subiecto quod
non causet in alio. Sed ad hoc quod sit propria passio non sufficiat
quod id quod causat in illo non causet in alio, sed ultra hoc requiritur
quod nullo modo id reperiatur in alio. Ductio enim linee eque
distantis licet aliquid causet in triangulo quod non causet in figura alia,
tamen certum est quod non reperiatur in figura alia. Cum ergo deventum
est ad passionem que non inest per aliam propriam pas-
sionem, non oportet quod sit deventum ad passionem indemonstra-
bilem, quia potest inesse per aliam propriam causam. Revertamur
igitur ad propositum et dicamus quod cum deventum est ad
propriam passionem competentem triangulo in eo quod triangulus non habentem
aliam propriam passionem, sed quod hoc attendendum est utrum
sit notum vel quasi notum talem passionem inesse subiecto,
quod si sic non demonstrabitur de eo sed accipietur tamquam principium
in scientia. Sed si hoc non sit notum vel quasi notum, licet non habe-
at in triangulo aliquam propriam passionem trianguli per quam
possit demonstrari, habebit in eo aliquam aliam propriam
causam. Poterit enim demonstrari per aliquam passionem alti-
oris gradus et maioris abstractionis ut puta

poterit demonstrari per aliquam passionem fluentem a triangulo non
in eo quod triangulus sed in eo quod rectilineus, et ita facit geometer. Non
enim semper demonstrat propriam passionem per propriam passionem,
sed oportet quod semper demonstret propriam passionem per aliquam passio-
nem que vel est propria passio vel saltem est propria causa. Osten-
sum est enim quod passio que reperitur in alio potest esse propria causa ali-
cuius ut habet esse in subiecto. Et quod diximus de passionibus compe-
tentibus triangulo in eo quod triangulus, idem est de passionibus competentibus
ei in eo quod est figura rectilinea. Et isto modo est colligatio in
scientia. Alio modo scientia habet unitatem quia passiones inferioris ab-
stractionis reducuntur in passiones altioris abstractionis
et ille in altiorem abstractionem donec deveniatur ad principia scientie.
Et hoc modo scientia est unius generis subiecti, et quicquid talis et alius
scientie sunt prima et secunda principia. Cum enim deventum est ad primam pa-
ssionem trianguli, sed quod hoc si non est notum vel quasi notum hanc
passionem inesse triangulo, et si non est hoc principium vel suppositum in
scientia probabitur per passionem altioris abstractionis ut pu-
ta per passionem fluentem a triangulo in eo quod rectilineus
que licet non sit propria passio trianguli poterit tamen ut pa-
tuit esse in triangulo propria causa alicuius passionis. Et hec pa-
ssio que non est propria passio trianguli sed figure rectilinee
non demonstrabitur de triangulo sed de figura rectilinea per aliam
passionem figure rectilinee et illa per aliam donec deventum
sit ad passionem illam que primo fluit a figura rectilinea,
sed quod hoc quo facto attendetur utrum sit notum vel quasi notum ta-
lem passionem inesse subiecto, et si sic non demonstrabitur sed suppo-
netur in scientia et accipietur tamquam principium. Sed si hoc non sit no-
tum vel quasi notum habebit aliquam causam superioris ab-
stractionis ut puta aliqua passio que fluit a figura
rectilinea in eo quod est quantum continuum, que passio licet non
sit propria rectilinee poterit tamen in figura rectilinea esse propria
causa alicuius proprie passionis. Et quia non est abire sic in
infinitum secundum gradus abstractionis quia tunc transcenderemus
subiectum scientie, oportet devenire ad aliquas passiones quas no-
tum est vel quasi notum inesse subiectis que tamen suis subiectis faci-
unt propositiones que supponuntur in scientiis, et sunt principia scientia-
rum. Si enim diligenter non intellectum nisi sunt magis nota
omnia quam propria. Et ideo quando in passionibus minoris abstractio-
nis non est notum primam passionem inesse subiecto ascendi-
tur modo quo diximus ad passiones altioris abstractionis
usque quo deveniatur ad passiones illas quas notum est
vel quasi notum inesse subiectis, et quod sic omnia inferiora reducan-
tur in superiora donec deveniatur ad propria principia scientie per que to-
ta scientia est unita et colligata. Et hoc autem apparet quod
demonstrator non vadit a genere in genus, sed semper ascendit secundum
suum genus et semper resolvit in principia sui generis ut puta si in
triangulo reperiretur in quantum continuum et non inveniri cum deventum esset
ad passionem primam trianguli, sed quod hoc et non esset notum vel

cum notum talem passionem inesse subiecto. Et videlicet geometer si reducendo ad notum accidentia passionis alterioris abstractionis non acciperet que operatur tamquam in eo quod unus sed in eo quod continuum propter quod semper sequeretur suum genus. Et hec causa est quod est in demonstratione medium. Similiter semper per passionem probatur passio et usque recedere a genere passionum. Sed passio probata semper est propria passio sed passio probans non semper est passio propria, sed semper est cum propria. Quod dicitur id est sumus in eodem gradu abstractionis passio probans erit passio propria et cum propria. Sed cum devenitur est ad primam passionem huius talem gradum abstractionis et non est notum talem passionem inesse subiecto, oportet eam notam facere per passionem alterioris abstractionis que licet non sit passio propria erit tamen convertibilis tamen in hoc cum propria proprie passionis passio ergo que est cum propria est medium passionis demonstrate et ipsa est id dicens propter quid passionis demonstrate, ut que est id dicens propter quid eclipsis in tempore etc. et que est id dicens propter quid de hoc triangulo est ipse angulus exterior etc. unde et philosophus volens assignare diffinitionem eclipsis dicit quod eclipsis est obscuratio etc. vel in tempore etc. Sic si vellemus assignare diffinitionem de hoc dicemus quod hoc est habere angulum. Diffinitiones ergo que sunt media in demonstratione sunt diffinitiones tales non essentiales. Similiter eclipsis non est essentialis in tempore etc. sed est hic tali quod causatur essentiali in tempore de tamquam cum propria causa.

Postquam dictum est quomodo conati via communi declarare quod sit in demonstratione medium, volumus hic de omni dicendo ad propositum quod diffinitio subiecti non sit hic medium. Et ne laboremus in equivoco distinguamus de diffinitione ut distinguit commentator circa principium primi libri dicens quod duplex est diffinitio, videlicet que significat nomen et diffinitio significans substantiam rei et est magna differentia inter utramque. Nam diffinitio que significat nomen est id apprehensa ab intellectu per quod refertur nomen in suum significatum quod idem in ydiote et philosopho apprehendunt; philosophi enim et ydiote cum dicit eis quod portent panem non portant lapidem, sciunt ergo quod significatur nomine panis. Sed diffinitio dicens quod quid est scire referre rem significatam in sua principia quod non omnium sed peritorum. Hic ergo viso dicamus quod cum devectum est ad primam passionem inherentem subiecto. Si talis passio nata est vel innotescit inesse subiecto per diffinitionem subiecti querere cuiusmodi sit illa diffinitio, aut illa quam omnes apprehendunt aut illa quam oportet cum magna diligentia investigare. Et quia non est notum inesse subiecto quod si hic notificatur per diffinitionem primo modo dictam ergo erit per se notum talem passionem inesse subiecto. Et illa passio non erit demonstrabilis nam per se nota concedimus cum eos concedimus vel cum concedimus diffinitiones quas omnes apprehendunt. Si non diffinitio de qua loquimur non sit illa quam omnes apprehendunt non est notum omnibus subiectum habere talem diffinitionem. Tunc si passio demonstratur per talem diffinitionem cum ibi sit ultima resolucio per demonstrationem quod ultra diffinitionem subiecti non progreditur via demonstrativa. Cum erit quod demonstratio non resolvat usque ad per se nota. Unde hec via tollit certitudinem demonstrationis et hoc potest tollit certitudinem scientie quia ex demonstrationibus non potest aliquid quod sit omnibus vel quasi omnibus notum. Et ideo scientie sunt certe et demonstrationes certe quia resolvuntur in talia que quasi omnibus sunt nota et que cum quolibet concedere resolvuntur id est in talia que sunt valde propinqua sensui quibus statim assentimus. Ideo non sufficiat reducere demonstrationem in diffinitionem subiecti, sed oportet ipsam reducere in passiones abstractas que note sunt inesse subiectis. Ut cum devectum est ad primam passionem trianguli sed quia hec si non sit notum hanc passionem inesse subiecto et si per talem passionem demonstrari de triangulo non acciperemus diffinitionem trianguli ad probandum eam quia si illa diffinitio esset id quod omnes apprehendunt de triangulo tunc esset per se notum talem passionem inesse triangulo, non ergo posset demonstrari de ipso. Sicut demonstratur exterius per se de toto nisi demonstretur concurrere de parallelis, similiter illa diffinitio trianguli non esset id quod omnes apprehendunt de triangulo, non esset notum triangulum habere talem diffinitionem cum non esset ultra demonstrationibus oporteret stare vel sistere demonstrationem postquam devenimus ad per se nota et ad ea que omnes et quasi omnes apprehendunt quod facere esset tollere certitudinem a scientiis et a demonstrationibus. Si talis ergo prima passio trianguli si non nota esse est inesse sibi non demonstrabitur per diffinitionem trianguli sed per passionem alterioris abstractionis prout est in antecedentibus declaratum et sic procedendo semper ad passiones communiores et superioris gradus devenimus ad eas que note erunt inesse subiectis ita quod scientia in se nota subiectorum et notis passionibus quas omnes vel quasi omnes apprehendere statim assentiunt intellectus tales passiones alias inesse subiectis. Hic ergo maxime salvabitur certitudo et veritas scientie. Similiter ex eo quod omnia que sunt in scientia reducuntur in talia principia scita est certa et vera. Sed non omnes passiones trianguli reducuntur in diffinitionem trianguli ita quod cum ea devectum esset ad diffinitionem subiecti non procederetur ulterius per demonstrationem et passiones quadranguli hic minus reducerentur in diffinitionem eius geometria esset tota scientia quod cum esset scientia de quibus demonstraret proprias passiones tolleretur ergo veritas a scientia et certitudo si diffinitio subiecti esset medium in demonstratione ut est probatum modo. Patet ergo quod sit medium in demonstratione. Argumenta autem in contrarium facta in sequentibus dissolventur.

Ulterius forte dubitaret aliquis utrum diffinitio subiecti sit medium in tali demonstratione. Et videtur quod sic. Quia demonstrator ut patet in geometria primo ponit diffinitiones videlicet quid sit punctus quid linea quid circulus et illas diffinitiones assumit ad de q° 3

minimandum gratia etc. [C]um quod resolucio ordinata requi-
rit quod semper fiat resolucio in res sui generis donec deve-
niatur ad prima sui generis. et postea prima in uno ge-
nere resoluantur in alia que sunt alterius generis propter quod propositiones priores et
conclusiones demonstracionum resoluuntur in propositiones primas
et immediatas. propositiones autem prime et immediate reso-
luuntur in simplicia et incomplexa et in ydeas terminorum.
Si autem vellemus conclusiones demonstracionum notas fa-
cere per ydeas nominum et per ydeas terminorum hoc esset velle
quod huiusmodi conclusiones essent per se note. et hoc esset tollere totum
ordinem scientificum. dicemus igitur quod sicut conclusio demonstrata
omnis loquendo de demonstracione potissima est propositio concludens
passionem de subiecto. ita quod in quelibet premissarum accipitur aliqua
passio de subiecto ita quod semper concluditur potissime passio
de subiecto per passionem de subiecto. licet passio assumpta non
semper sit propria passio sed sufficiat quod sit propria causa. propositio-
nes igitur demonstrabiles reducuntur in indemonstrabiles sicut in
causam demonstrabilium propositio que est demonstracionis conclusio. et in inde-
monstrabilibus que est demonstracionis premissa. dicitur passio-
nem de subiecto aliter tamen et aliter quia propositio demonstrabilis dicit passio-
nem de subiecto. et non quod faciat notam per solas ydeas terminorum
locorum de ydeibus nominum quibus cognitis apprehenduntur sed propositio
indemonstrabilis dicit passionem de subiecto que nota est in se
sive per solas ydeas nominum quibus omnibus cognitis apprehenduntur
id igitur quod ingreditur demonstracionem ad probandum passi-
onem de subiecto non est propositio in qua predicatur diffinicio subiecti de
subiecto. sed in qua predicatur passio de subiecto. sed semper passiones
posteriores resoluuntur in priores. et passiones speciali-
ores in generaliores. donec deventum sit ad talia encia que
non possunt demonstrari sed sciuntur ydeis terminorum no-
te sunt in se ipsis. [P]ropositionem autem in qua sciatur quod di-
ffinicio subiecti potest ingredi demonstracionem etiam in demonstracione
potissimam et tamen secundum veritatem magis probatur passio de
subiecto non per passionem de subiecto. ut passio de subiecto posteri-
or per passionem de subiecto priorem. et passio de subiecto mi-
noris abstractionis est specialior per passionem maio-
ris abstractionis et generaliorem quod quod cum dicitur tunc medium in de-
monstracione est passio sed non passio que sit passio
propria. sed que in hoc est causa propria passionis quod quod
modo quod omnibus est super hoc tamen non obstante diffinicio subiecti
ingreditur demonstracionem. cum est talis diffinicio quod non
solum includit essencialia subiecti sed etiam includit aliquam pa-
ssionem que nota est in se subiecto. ut si diffiniatur circulus
quod est figura plana una linea contenta in cuius medio est
centrum a quo omnes linee ducte ad circumferenciam
sunt equales. hic ponuntur essencialia circuli. scilicet quod circulus
sit figura plana una linea contenta. dicitur totum centrum et
circuli. sed quod huiusmodi circulo competat habere equalitatem
linearum ductarum a centro. hoc est aliquod consequens essenciam circu-
li et hoc est notum in se circulo. propter quod circuli intelligens
enim circulum esse sic figuram planam una linea contentam statim
intelligit quod eque se habet ad centrum. quia si non eque se
haberet non esset plana sed esset aliqua pars circuli magis ele-
vata quam alia. geometer igitur qui non curat subtiliter
investigare de diffinicione rerum totum id accipit pro diffinicione
cum tamen contineatur ibi aliquod quod potest dici pertinere ad propriam
passionem. cum igitur talis est diffinicio quod pregnans est non
est inconveniens eam assumere ad probandum passionem de subiecto
non tamen hoc modo non probabitur passio de subiecto nisi per passionem
de subiecto. ut passio que non est ita nota in se circulo
per equalitatem linearum progredientium a centro quod est quoddam
competens circulo ex eo quod habet centrum et est notum hoc in se
circulo ex apprehensione ydeis omnium terminorum. hoc tamen licet potest contin-
gere quod diffinicio subiecti accipiatur ut medium quia non sunt nobis
semper note diffiniciones essenciales id est accipimus aliquam propriam
que nota sit in se subiecto. et ex illis diffinicionem formamus
que cum hec sit causa est. diffinicionem non solum continentem substanciam
subiecti sed etiam aliquam propriam eius passionem propter quod si per talem
diffinicionem demonstratur passio de subiecto. non demonstratur tamen
talis passio per diffinicionem subiecti de subiecto. sed demonstratur
talis passio de subiecto per passionem de subiecto. ut passio
posterior per priorem. vel minus abstracta per abstractiorem.
Tamen hoc potest contingere. cum passio ita est propria et ydem
subiecto quod accidit racionem subiecti vel demonstratori quod accipiat
passionem illam ita quod propter nimiam manifestacionem de-
spiciat demonstrator passionem illam accipere sed accipit
racionem subiecti includens plus et passionem acceptam esse sy-
nonimam passio demonstratur per passionem. quod si sit aliqua pa-
ssio que non sit apta nata demonstrari per aliam pa-
ssionem in eodem gradu abstractionis nec in alciori illa
passio est indemonstrabilis de subiecto. et facit cum subiecto su-
propositionem vel primam immediatam. et facit cum subiecto propositionem immedia-
tam. attamen hec passio aliunde potest probari si accipiatur
cum diffinicione subiecti ut dicebat via prima. vel si accipi-
atur cum aliquo diffiniens subiectum. ut dicebat via secunda vel
aliud non sola vera permitti sed in permittitur si demonstrator
despiciat accipere talem passionem propter nimiam propinqui-
tatem ad racionem subiecti. sed in propria voce subiecti intelligat accep-
tam esse istam passionem. sed igitur per passionem priorem demonstra-
tur passio posterior per passionem alcioris gradus de-
monstratur passio gradus inferioris. non forte hoc erit contin-
gat quod videatur sola diffinicio subiecti esse medium in demonstracione
quod quibus causis potest contingere est explicitum modo. [S]olet for-
te dubitari etiam utrum in aliqua demonstracione dato quod demonstra-
cio illa non sit potissima diffinicio subiecti possit esse medium
in demonstracione. [D]icendum quod in demonstracione aliqua sed illa de-

minatio non erit potissima. Dicendum quod subiectum possit esse maius in demonstratione sed non subiectum ut subiectum sed subiectum ut induit formam medii vel ut induit rationem maioris extremitatis. Dicendum quod subiectum ut induit rationem medii est maius in demonstratione particulari ut si demonstratum sit habere tres de triangulo ysochele angulum potest per triangulum quod est subiectum eius et habere tres demonstrari hoc passio de ysochele vel de aliqua specie trianguli quod hoc non fieret omnis triangulus habet tres. Ysocheles est triangulus ergo etc. Hic enim triangulus qui est subiectum de habere tres in hac demonstratione particulari non accipitur ut subiectum sed ut maius et sic triangulus ponitur hic ut maius propter idem dicendum triangulus potest poni ut maius. Si sic fieret demonstratio omnis figura plana tribus lineis contenta habet tres ysocheles est figura ergo etc. In demonstratione ergo particulari vel subiectum accipitur maius potest et dicendum subiectum accipi ut maius quia [illegible] loco diffinitionis potest poni diffinitum. Si ergo triangulus potest esse maius ad omnem particularitatem habere tres de ysochele potest et dicendum triangulum esse tale maius. Secundo modo hoc potest contingere quando subiectum non accipitur ut subiectum id est ut minor extremitas neque ut maius sed accipitur ut maior extremitas vel per diffinitionem trianguli aequilateri probabitur de aliquo triangulo quod sit triangulus aequilaterus vel per diffinitionem alicuius probabitur de aliqua specie alicuius quod sit aliquid ut si aliquid est figura contenta tribus lineis et [illegible] est propria diffinitio eius et hoc habet omnia ista quia est figura contenta tribus lineis aequalibus concluditur quod hoc sit aliquid. Sed hic demonstratio non erit potissima quoniam demonstratio potissima concludit passionem de subiecto, aliquid autem non se habet ut passio ad suas species sicut est, si triangulus aequilaterus sit dictum unum quod ut unum genus vel unam speciem in genere sic non se habebit ut passio ad sua inferiora. Triangulus ergo aequilaterus vel est quaedam subiectum et aliquid est quaedam subiectum sed ut per diffinitionem trianguli aequilateri demonstratur de aliquo quod sit triangulus aequilaterus ibi triangulus aequilaterus non se habebit ut subiectum non ut minor extremitas sed ut praedicatum et ut maior extremitas sicut est et aliquid se habet hic [illegible] sed per diffinitionem alicuius demonstratur de aliquo quod sit aliquid et demonstratum est de triangulo aequilatero et de aliis talibus est de quibus aliquid dicitur. Talis demonstratio in omnibus ergo talibus demonstrationibus subiectum non accipitur ut subiectum sed ut praedicatum. In demonstrationibus talibus diffinitio subiecti non est maius in demonstratione prout est diffinitio subiecti sed prout est diffinitio praedicati et prout est vero primi termini id est maioris extremitatis. Advertendum tamen quod talis demonstratio non est potissima quia aliquid de suis inferioribus vel quod licet aliquid ad sua inferiora non se habet ut passio ad subiectum. Est tamen diligenter notandum quod cum dicimus quod per diffinitionem non potest fieri demonstratio potissima dato quod subiectum non accipiatur ut praedicatum et ut maior extremitas, intelligendum est hoc cum subiectum est sua [illegible] si subiectum esset

accidens tunc distinguendum esset de diffinitione nam diffinitio talis vel diceret solum quod res esset data solum per principia essentialia vel diceret ipsum quod res esset data per causam alteram. Quod si diceret solum quod res esset data solum per principia essentialia idem esset indicandum de tali accidente et de subiecto ut triangulus aequilaterus per suam diffinitionem diceret solum quod potest demonstrari de aliquo triangulo sic aliquid per diffinitionem suam potest concludi de aliqua specie alicuius. Sic enim possumus concludere de leone quod sit aliquid quia est substantia animata sensibilis. Sic possemus concludere de triangulo descripto inter duos circulos se intersecantes quod sit aequilaterus quia habet omnia aequalia latera. Unde quod triangulus aequilaterus cum hoc quod est quaedam subiectum est et quaedam accidens potest probari de subiecto. De tertio non praedicabitur essentialiter sed per causam alteram et non per principia essentialia eius probabitur cum quod sit data linea quod triangulum aequilaterum collocare quod sit quolibet centrum quod circulum cuius spatium occupando describit. In hac ergo demonstratione hic data se habebit ut subiectum, triangulus aequilaterus se habebit ut passio vel collocare talem triangulum se habebit ut passio. Quod quod sit quibus centrum circulum cuius spatium occupando describere se habebit ut maius et talis demonstratio potissima quia hic diffinitio dicens propter quid trianguli aequilateri sit propter quid passionis accipitur ut maius. Similiter ergo diffinitio subiecti induit ut subiectum induit ut subiectum accipitur ut maius sed vel diffinitio subiecti induit rationem medii ut patet in demonstratione particulari vel diffinitio subiecti est tale maius ut subiectum induit rationem praedicati vel ut probatur de aliquo suo inferiori et tales demonstrationes non erunt potissimae vel si diffinitio subiecti potest esse maius in demonstratione potissima hoc est prout ea quod est subiectum unius potest esse passio alterius. Propter quod potest accipi diffinitio eius dicens propter quid ut est passio eius alterius et concludi de ipso per demonstrationem potissimam tamquam propria passio de subiecto. Quod autem dicendum sit cum una diffinitio demonstratur per aliam ut in tali demonstratione diffinitio subiecti possit esse maius in sequenti dicetur in tertia quaestione lectionis illius. Quod autem unumquodque et cetera. q°

Solet forte dubitari aliquis dato quod diffinitio subiecti non sit maius in demonstratione utrum debeat ingredi demonstrationem.

Et quod diffinitio subiecti vel aliud loco diffinitionis subiecti debet ingredi demonstrationem potissimam non tamquam maius sed tamquam aliud annexum maiori quod explicat de causa quod primo et alium maius quod dicit propter quid passionis determinatur ad hoc quod sit propria passio passionis explicat diffinitionem subiecti ut quod in tempore tenebrarum sit propria [illegible] eclipsis non potest esse nisi in corpore luminoso sed non esset corpus luminosum in tempore tenebrarum non eclipsaretur ipsum quia non esset aptum natum eclipsari cum ergo probabitur eclipsis de luna accipietur aliud loco diffinitionis lune ut puta corpus luminosum quod in tempore [illegible]

aliter determinatur ut sic prima cum eclipsis sola ut
dicebatur est non luminosum talis corporis etc. eclipsare
non potest sed terra interponi cum probatur tres habere de ipso pro
demonstratione prima diffinitio est videlicet figura plana contenta
tribus lineis continentibus angulum etc. Nam quod an
gulus extrinsecus valeat duos angulos intrin
secos sibi oppositos vel quod talis angulus per lineam equalem
distantem possit angulum extrinsecum dividi in duos
angulos equales duobus intrinsecis ex quo sequitur
triangulum habere tres tales est determinatur ad ta
le esse. Ex eo quod triangulum est figura ex tribus lineis con
tenta. Nam ducto linee equedistantis non di
videt sic angulum extrinsecum in pentagono vel in
exagono vel in talia figura et idem est quod cum triangulum sit prima
figurarum et sic triangulum quod accidit prime figure habere tres et
non accidit triangulo quod ut est prima figura non determinat
hanc causam videlicet ductionem linee equedistantis que
dividat angulum extrinsecum in duos angulos equa
les intrinsecis et ut ex hoc habeat tres. Sed determinat
hic cum in eo quod triangulus. Secunda autem causa est quod expe
dit quod diffinitio subiecti accipitur medium est quia cum medium sit
quedam passio et passio non possit plene intelligi
sine subiecto oportet quod subiectum vel quod loco subiecti accipitur ipsi
passioni que est medium et que dicit propter quid alterius
passionis proximam magis quo quod diffinitio subiecti vel
quod supplens vicem diffinitionis se habebit quasi causa ge
neralis et prima omnium passionum que probantur de ipso
et hec diffinitio ad invicem passioni prime demonstra
bit passionem secundam ad invicem secunde demonstrabit ter
tiam et sic de ceteris. Prima autem passio vel erit
indemonstrabilis et est quasi nota in esse subiecto vel si est demon
strabilis demonstrabitur per passionem alterius abstractionis
que alterior passio licet non sit passio prima erit tamen
tamen prima propter passionis et quod determinat ad hoc
quod ipsa insit subiecto. Sic ducto linee equedistantis deter
minatur extrinsecus triangulum in triangulo ut dividat angulum
extrinsecum et sic est de habere cum hoc quod tamen oportet mutuare
genus abstractionis cum superiori mutuatione passio
magis abstracta determinet ut sic prima causa propter pa
ssionis subiecti extrinsece subiecti oportebit quod assumatur diffinitio
subiecti exprimens unum esse cum passione magis abstrac
ta. Tamen determinans istam passionem ad demonstra
ndum passionem primam de subiecto ipsa quo passio di
cens propter quid alterius passionis erit est tamen prima causa ipsa
est medium. Sed non diffinitio subiecti esset medium tunc esset unum
medium ad multas passiones cum quo licet intelligimus
nomine medii locum de demonstratione potissima quod est
unum ad unam conclusionem tale medium non erit nisi ipsa

passio. Diffinitio autem subiecti vel quod supplens vicem
diffinitionis erit quod quodammodo medium et ex hoc apparet causa quod
quod est subiectum non proprie est medium sed est principium omnis demonstratio
nis quia ut dicitur in primo de anima quod ipsa diffinitio quod quid est subiecti
supponitur tamquam principium et tamquam fundamentum omnium que debent
demonstrari de subiecto et huius principii et huius fundamento ad
invicem hec passio demonstrabit hanc passionem ad invic
em alia passio demonstrabit aliam passionem ita quod
tot erunt passiones demonstrate tot erunt passiones
medie demonstrantes ita quod erit ibi dare ultimam
passionem que non demonstrabitur de subiecto sed demonstrabit aliquam
que non demonstrabilis sed demonstrabitur de subiecto passionem
aut immediate quod demonstrabunt et demonstrabuntur tertia est
quod diffinitio subiecti potest demonstrare in conclusione non tamquam medium
sed tamquam ad invicem medium sunt extraria demonstrationis ad di
ffinitionem etc. Nam non proprie diffinitio ad concretum sed ad ab
stractum nam non proprie diffinitur simum sed simitas in de
monstratione autem est econtrario quia non proprie demonstratur abstr
actum sed concretum diffinitio enim est vel sic. Et hec est magis
ut consideratur in abstractione. Sed demonstratur ad ut est hec
in hoc et hec est magis in concretione. Unum magis proprie diffi
nitur convexum quod donare et magis proprie demonstratur tona
re quod convexum cum quo actus in concretione implicet
subiectum. Ratione huius implicationis competunt accipitur medium subiectum
et ad loco subiecti. Sed ipsum subiectum non potest accipi medium.
Nam cum ipsum subiectum sit minor extremitas quod oportet in
gredi conclusionem non potest assumi cum medio quia non debet in
gredi conclusionem assumetur quo cum medio diffinitio subiecti vel
quod loco diffinitionis. Ex his autem que probavimus possumus
solvere ad rationes in contrarium factas arguentes quod diffinitio
subiecti dicere et sic sit medium in demonstratione. Nam cum dicitur
quod quod quid est subiecti est principium omnis demonstrationis solutum est per
hoc quod demonstratum est. In hac etiam conclusione vel alterius addit quod si esset
medium diffinitio passionis demonstrate tunc probaretur idem per idem
quia diffinitio passionis est idem cum passione dicendum quod hoc
idem sequitur et magis si esset medium diffinitio subiecti. Nam di
ffinitio subiecti per se loquendo magis est idem cum subiecto quam diffinitio pa
ssionis cum ea. Sed sic est intelligens quod ad probetur per se ip
sum et intelligens quod de subiecto probetur quod per se ipsum sive per ipsum
subiectum licet quo non concludit intentum. Sed potest sibi quedam
difficultatem solvi propter quid sciendum quod diffinitio que est medium in
demonstratione non est dicens quid passionis que est idem cum pa
ssione sed est dicens propter quid eius que non est idem cum ipsa
passio et prior est propter quid passionis sequentis posterior enim
passio diffinitur per passionem priorem talis cum quo pa
ssio prior non sit idem cum passione posteriori ideo implicans
causam passionem priorem que est diffinitio dicens propter quid passi
onis sequentis et est medium in demonstratione non est idem cum pa

llione dempta. Quod uero arguebatur tercio quod diffinitio sub
pt esse medium in demonstratione particulari scilicet et ipsum subiectum.
Dicendum quod concedimus hoc de demonstratione particulari sed non de
uniuersali. Unde non est simile quod adducebat pro illo. non enim
valet si in demonstratione particulari potest esse tale medium quod et
tuli. Quod uero arguebatur quarto quod si actiuus demonstre
tur passiuus ut passio per passionem quod actiuum per
actiuus esse demonstratio dicendum quod actiuum passiuus quando
non habent per se causam in subiecto non demonstrantur de ipso. Sed
quemlibet non excludit quin una passio per se demonstrari po
ssit per aliam. per se passionem nec dicuntur actiuum per ac
cidens per se passiones si sint per alias per se pa
ssiones actiuum. non passiuus non est demonstratio que
diducitur contra appositum. Sed tales per se passiones non diducuntur
contra appositum immo talis hoc est quod dicitur appositum conuertuntur
cum hoc quod dicitur actiue passiuus. Quod uero arguebatur quin
to quod esse passiuus in infinitum dicendum quod diffinitio subiecti
non est medium in demonstratione non enim esse processus in infinitum
Sed esse deuenire ad aliquas passiones que note erunt
tecte subiectis et ille non demonstrabuntur per diffinitionem subiecti quia erunt
demonstrabiles ut est prius manifestum.

D̄o. 12 Distinctio autem quoniam etc. Hic ut
dicebatur ostendit philosophus ad diuisa genera
diffinitionum ostendens quomodo se habeant ad in
uicem et quomodo se habent ad demonstrationem. primo quod scilicet quod
possumus assignare duas rationes diffinitiones in utiles
ad demonstrandum videlicet diffinitionem dicentem quid nominis
et diffinitionem dicentem quid rei per accidentalia tantum. dicens ergo sic.
Et primo separat diffinitionem quid nominis a quid rei. secundo separat di
ffinitionem dicentem quid rei per accidentalia a diffinitione di
cente quid rei per essentialia sibi non autem una. Et primo dicens
sic primo facit quod demonstratum est. secundo probat quod dicit ibi ut
quid significat. dicit ergo. diffinitio autem cum quidem est idem ipsi
quod quid est. manifestum est enim aliquam uel ut hic est causa eius
alia quidem erit idem ipsi quid significat nomen. quasi dicat quod diffinitio dicens
ipsum quid rei quemlibet manifestum quod ista diffinitio sit et ista dif
ferens a ratione dicente quid nominis. et subdit quod aut erit
ratio alia nominis ponens possumus autem dicere quod diffinitio
diffinitio dicens quid nominis a ratione ponente aliud nomen. Nam
diffinitio dicens quid nominis est cum notificat quod importatur
per nomen complexum ut si notificaretur quod importatur nomine
tunica diffinitio autem alia nominis importans potest dici cum no
tificat quod importatur per plura nomina. ut si diceretur quod tunica
magis est colobium aeneum uel possumus adhuc ali
ter distinguere et melius ut dicatur ratio ipsius quod significat nomen quod
exponit quod importatur per nomen. sed id sit complexum sit incomple
xum. ratio autem ponens aliud nomen est. quando non exponit
quod importatur per nomen sed loco unius nominis significat unum aliud

nomen et loco plurium nominum assignantur alia plura nomina que
ignota uel magis quam nomina prius assignata ut si di
ceretur quid est tunica. diceretur quod est colobium et si quereretur
quid est tunica magis diceretur quod est colobium aeneum. Sed
hoc ergo non est facere uis quantum ad complexum et non complex
um sed quantum ad notificare et non notificare. exponi
tur ergo sic littera quod quia diffinitio est ratio ipsius quod est quia sic
est. manifestum est quod ratio ipsius quod significat nomen erit aliqua alia
id est differens a ratione dicente quod autem ratio alia nomina
ponens. erit scilicet id est differens a dicente quid. Quem
cum dicit. ut quid significat. probat quod dixerat dicens ut quid
significat quod est scilicet cum nos scimus quod est quaerimus quia habe
bentes quia est. queramus propter quid. quasi dicat quod scientes quid
nominis uel rationem per aliud nomina. non scimus quia non propter quid sed
quaerimus tamen quia est propter quid. Sed scientes quid rei non
ignoramus rem esse non non est idem ratio dicens quid rei
et ratio illius. subdit autem ad declarationem propositi quod di
fficile autem sit accipere. scilicet quid est quae non scimus
quia sunt causa autem difficultatis dicta est prius quia neque
si est neque si non est scimus sed aut secundum accidens. Ulterius
autem quod supra dicebatur quod sic nos habemus ad quia est et ita ad
quid est. Quae ergo nescimus quia sunt uel si scimus ea secundum
accidens difficile est accipere de eis quid sunt. Ulterius et
quod possemus dicere dicta esse dupliciter cum quia diffinitio
dicens quid rei differt a diffinitione dicente quid nominis et
a ratione ponente aliud nomina. Nam particulares rationes nomi
num nescimus quia est uel quid est. Sed scientes rationem nominis
adhuc quaerimus quia est et quid est. Sed scientes quid rei non
possumus ignorare quia est. Rursus quia quid nominis non
notificat ideo esse difficile est. Intelligentes quid nominis in
uestigare quid est quia non habentes quia est. difficile
est inuestigare quid est. Sed scientes quid rei scimus quia est.
Ulterius et quod per quid nominis non possumus scire de re
si est uel non est uel si scimus si est. uel non est. hoc est
per accidens quia ipsum significatum nominis non facit hoc nos
scire. Si ergo hoc scimus hoc non erit propter ipsum significa
tum nominis sed quia alia via hoc nobis innotuit. Du
bitaret forte aliquis quomodo se habeat quid nominis ad quid rei.
Dicendum quod non omne quid nominis est quid rei. Sed omne quid rei
est quid nominis. Nam ratio quam significat nomen est diffinitio. Sed ergo
illa ratio sic significata erit quid nominis tantum. Si autem sit
uera diffinitio rei erit quid nominis et quid rei aliter tamen et ali
ter quia quod est de se et per se aspectu est quid nominis postea est quid rei
causa et tunc est quid rei causa sui veritatem et per substantia
Nam diffinitio est sermo habens partes ut dicitur in vii metaphysicae.
Oratio autem sermo complexus cuius partes non significat nec
partes eius significant. diffinitio ergo quia habet plures partes primo aspectu
se offert ut consideretur quid aliud per se significet. postea se offert

q̄o

ut consideremus utrum omnia illa sint talicui enti. Tertio se offert utrum omnia illa sint essentialia illi enti. Cum consideramus quia est, patet diffinitionis sic se habet: primo est quia nomen rei et hoc nescimus utrum sit entis vel non entis et si scimus hoc est per accidens quia alia via est nobis forte huiusmodi. Sed tunc talis consideracionis non scimus utrum illa res sit vel non sit. Sed cum postea consideramus quod omnia illa reperiuntur in aliquo uno genere entis, ut cum scimus quod est aliquod ens quod est animal vel quod est bipes, tunc scimus quod hoc quod animal bipes est diffinitio alicuius entis. Sed adhuc nescimus utrum sit vera diffinitio, quam vocamus diffinitionem dicentem quid rei. Sed cum tertio consideramus quod illa omnia in diffinitione posita non solum reperiuntur in aliqua una re, sed etiam sunt essentialia ipsi rei, tunc scimus illam esse diffinitionem dicentem quid rei. Sed adhuc nescimus utrum sit propria illi rei, quia possibile est quod eadem diffinitio alias daretur de homine et constat quod omnia posita in diffinitione alias reperiuntur in homine, et omnia sunt essentialia homini, non tamen hec diffinitio est propria homini. Sed cum ulterius videmus quod convertitur cum re, tunc scimus quod est propria. Non ergo possumus scire quod sit res alicuius entis ignorato quia nomen, et possumus scire quod sit diffinitio vel dicens quid rei ignorato quod sit diffinitio entis, quia ut diximus prius occurrit nobis quod omnia in diffinitione posita reperiuntur in aliquo uno ente antequam sint essentialia illi enti. Ex hiis patet propter quid dicebatur in lectione illa: Quomodo igitur demonstrabit diffiniens. Planum patet quod in tempore est scire definire quid rei ignorato si est. Patet etiam quod diffinitio primo aspectu dicit quid nominis, non dicit rem esse vel non esse. Et hic patet ille tres rationes facte, videlicet quod si diffinitio que est data primo aspectu vel in generali supra non dicit rem esse, non oportet quod demonstracio dicat quid est, quia per demonstrationem non concluditur quid, et si concluditur hoc non est ut quid est sed ut quia est. Quarto adhuc est aliud sillogismus contra diffinitionem superius generali vel superius ut se offert primo aspectu prout scilicet ad si est et de demonstratione scilicet ad quid est. Sed si diffinitio generaliter supra vel ut primo aspectu se offert non dicit esse si est, sed oportet alia via investigare si per demonstrationem. Ideo demonstratio est non omnino quid est ut quid est. Sed oportet hoc alia via investigare. q°

Deinde cum dicit Quoniam autem una separat rationem notificantem rem per accidentalia a diffinitione vera que notificat rem per ea que substancialia sunt. Et quia etiam facit quia postquam separat rationem accidentalem a ratione dicente quid. Secundo separat et distinguit rationem dicentem quid a ratione dicente propter quid. Tertio ostendit quomodo quid et propter quid se habeant ad invicem et quomodo se habent ad demonstrationem. Secunda ibi Una quidem. Tertia ibi Erit ergo prima quidem. Dicit ergo quod ratio autem una est dupliciter. Hec quidem coniunctione una, cuiusmodi est ratio notificans rem per accidentalia ut que est Ylias, quasi dicat quod talem unitatem habet talis ratio qualem habet Ylias, id est historia Troiana et ibi dicit quod aliquando vero supra ista data per similia est omnino dicens unum de uno non secundum accidens.

Quoniam autem quod ex substancia et accidente vel ex duobus accidentibus non fit unum quod dicatur naturaliter unum vel unum formaliter, sed sunt unum quia sunt in uno vel quia predicantur de uno sicut substancia et accidens et etiam duo accidentia possunt predicari de uno eodem. Talem autem unitatem possibile est habere Ylias, id est historia Troiana, vel una magna alia historia possibile est una magna historia recitari, nec tamen dicetur una nisi prout refertur ad aliquem unum hominem, forte tota historia Troiana facta fuit propter Hectorem et ad commendacionem eius. Sed partes diffinitionis vere date per essentialia rei non sunt unum quia sunt in uno, sed quia dicunt unam formam, ut declaravit hoc in vii Metaphysice.

Deinde cum dicit Una quidem terminus. Dat differentiam inter diffinitionem dicentem quid et propter quid dicens quod una quidem terminus, terminus est id est una ratio diffinitionis est que data est per essentialia rei. Et dicitur unum a. d., ut si diffiniretur eclipsis quod est privacio luminis. Ideo quia hec diffinitionis vel ad rationem diffinitionis hec pertinet dicentis quid rei. Alia vero terminus, id est alia diffinitio sunt alia ratio est. Est ratio demonstrans propter quid, ut si diffiniretur eclipsis quod est in tempore tale eclipsis, non non est ipsa tempore forte talis, sed talis sicut tempore est causa propter quid eclipsis.

Deinde cum dicit Erit ergo prima. Ostendit quomodo hee diffinitiones se habent ad invicem et quomodo se habeant ad demonstrationem. Et quod etiam facit quia postquam facit quod deinde est secundo enumerat tria genera diffinitionum et declarat quomodo omnia illa genera se habent ad demonstrationem. Tertio epilogat esse determinata. Secunda ibi Que autem est medii. Tertia ibi Manifestum igitur est ex dictis. Et primo etiam facit. Primo ostendit quomodo diffinitio que scilicet ad diffinitionem propter quid. Secundo declarat utrum diffinitio propter quid sit ipsa demonstratio. Tertio declarat hec de diffinitione dicente quid. Secunda ibi diffinitio nec. Tertia ibi amplius autem immediatorum. Dicit ergo Erit ergo prima quidem sumpta diffinitio que est sumpta per essentialia rei vel que est per ea que sunt ipsa res. Significat quid est, demonstrat autem non, quasi dicat quod talis diffinitio dicens quid non potest demonstrare vel non potest esse principium demonstrationis. Et ibi dicit que vero postremus est, id est diffinitio dicens propter quid de qua postremus fecimus mencionem, manifestum erit ut demonstratio ipsius quid est, posicione id est situ et ordine differens a demonstratione, quasi dicat quod diffinitio dicens propter quid est ut demonstratio, id est demonstratio includit diffinitionem dicentem quid est. Ergo ista diffinitio virtualiter tota demonstracio, differt autem a demonstratione posicione, id est situ et ordine, quia deficit ibi ordo et figura sillogistica. q°

Dubitaret forte aliquis utrum diffinitio dicens quid possit demonstrare vel possit esse medium in demonstracione.

Ideo quia hic eandem rationem disputavimus supra, nolumus

tn̄ h' aliq̄ dr̄e ad declarac̄om subi' dem̄r pp̄ q sec
q ec̄ q demr̄at dem̄cio est ut sbi dicebat̄ id
q d' ueritat̄e p̄pōis ul' est i'herencia p̄dicati i' sbo
sñ h'itudo p̄dicati ad sbm̄ h' aut̄ h'itudo alicui de
pendz et cāt̄ ex ip̄a ccīi p̄zedicati q̄ ut dr̄ in
p̄ypar̄ q h' ec̄ ul' q id̄e est· h' h'do dicit cūnda
cop̄om· q̄ sū cp̄o'itis nō est i'tellige· diffiō g°
dicens q̄ ⁊ exp̄mens ip̄am cc̄m passionis ut p̄u
ta si diffiniret̄ eclipsis q̄ ē p̄uacio lūis· h' di
ffiō dicens ccm̄ aliq̄· cali' denotat̄ h'c̄ sup
h' h'itudie zic ⁊ ip̄a ccm̄ passionis i'tali· cē ca
h'itudis· zi g° h'itudis ex̄enc' cam̄ p se videt'
posse fi' dem̄racio p diffiōm dicente q̄ sz ip̄i'
h'itudis p se nō est c̄ōcenda ca· slam h' h'itudo
q̄ da i'm d'· ip̄i' aut̄ respectus ⁊ ulī· relac̄ois non
assign' cām n' q̄ assign' cām abso' loq̄do de
h'is i' albz p̄p̄e i'ncit̄ id caē ⁊ id h' m° a'g facit
a'd sile q̄ faciat ip̄m albū i' quo sudat̄ sili'
ip̄i' g° abso' est c̄ōcenda ca· q̄ c̄ōsila h'ebz cām ip̄i'
ig' ip̄i' g° passionis est c̄ōcenda ca· q̄ c̄ōsila h'ebz
ca ip̄i' ig'· ip̄i' g° passiōis est c̄ōceda ca· q̄ c̄ōsim
h'ebz ca h'itudis sudate i' passione ⁊ q̄ ccm̄ pa
ssionis nō est ca sui ip̄i' dem̄rō nō dz fi' p di
ffiōm dicente solū q̄· ⁊ exp̄mente solā ccm̄ pa
ssionis zz p diffiōm dicente pp̄ q̄ ⁊ exp̄mente
cam̄ potit g° diffiō dicens q̄ cōiugi diffiōi di
centi pp̄ q̄· ⁊ h' m° i'gredi dem̄racōm ⁊ h'c̄ rōz
medii· rōe ei' cui am̄ectit ip̄a aut̄ p se sup̄ta
q°
nō demr̄at ⸿ Velle forte dubitari aliq̄s· ut'
sola diffiō dicens pp̄ q̄ sit tota dem̄racio ⸿ Et
q h' diffiō p se est dem̄racionis p'n· ui'tualit'
tn̄ est tota dem̄racio q̄ i'ca ui'tualit' hz o'e e'ius
vn̄ ⁊ i' diffiōe dicete pp̄ q̄ ui'tualit' c̄ōtinetur
diffiō dicens q̄ dicem' g° q diffiō dicens pp̄
q̄ est tota dem̄rō ui'tuali· diffiō dicens q̄ ⁊
pp̄ q̄ tota dem̄cio ulli· slam diffiō dicens q̄
c̄ōtinet duo videlz ccm̄ passionis ⁊ sbm̄· ut
si diffiniret̄ eclipsis q est p̄uacio luīs i' luna
diffiō aut̄ pp̄ q̄ dicit cam̄ h' aut̄ videlz ccm̄
passionis sbm̄ ⁊ ca· sūt tota dem̄racio tn̄ di
ffert h' a dem̄racōe p̄oe· i· situ ⁊ ordie q̄ nō est
ordiata ⁊ situata p mō ⁊ figuram sillo'
⸿ Deinde cū d'· diff' ex dic̄· o' quō diffiō dicens
pp̄ q̄ se hz ad dem̄rōm ut' sit id̄e q̄ dem̄racio
slam idem est q diffiō diffinit ⁊ q̄ dem̄racio
declarat alr' tn̄ ⁊ alr' nā id q̄ diffiō notificat
p se ⁊ i' absc̄ō dem̄racio c̄ōcludit i' id̄e ul'
illā eandē ccm̄ passionis ut est h' i' h' deno

minas h'· ⁊ ut c̄ōsid'at i' c̄ōcreto ideo ait q diff'
ex dic̄ pp̄ q̄ tonat ⁊ q̄d est tonitru dicit n' sic· q̄de
pp̄ q̄ tonat i' c̄ōcreto q̄ extiguit̄· i· q̄ extiguit̄
ignis i' nube· Et sbdit q̄ q̄d est tonitru sup̄ di
ffinitūr ⁊ i' absc̄ō dicet· ei sic q̄dē extīcc̄o· i·
q extīcc̄o ignis i' nube c̄ōm' eadē rō· i· idem
q̄ ordīz h'· ⁊ ibi zz a° m° dr̄ ⁊ sbdit q̄ sic q̄dem
est dem̄racio c̄ōtinua· sic aut̄ diffiō slam si di
cat̄ tonitru est extīcc̄o ignis i' nube est diffiō
q̄ notificat̄ h' i' absc̄ō ⁊ p se si dicat̄· tonat
q̄ extiguit̄ ignis i' nube est dem̄racio c̄ōtinu
a· i· nō distincta p p̄des varias est n' ibi dem̄
cio c̄ōtin' q̄ p p° ibi maior c̄ōtinuitas sbi passio
p° p° me' ⁊ tc̄io sbm̄· slam cū dr̄ tonat c̄ōe
passio q̄ extiguit̄ ignis c̄ōe ca sū me' i' nu
be c̄ōe sbm̄· ⸿ Deinde cū d' ampli' ⁊ tonitru· o'
quō diffiō dicens q̄ se habeat ad dem̄racionē
ut' sit id̄e q̄ dem̄rō· ⁊ o' q̄ est dem̄rōis q̄ dicet'
ampli' ⁊ tonitru· i· diffiō tonitru son'· i· q̄ ē sonus
i' nubibz h' aut̄ est· s· diffiō que est ip̄i' q̄ est
dem̄racionis c̄ōclo sup̄ sz nō est dem̄cio ⸿ Deinde
cū d' que aut̄ est i'me°· distiguit ea gn̄a diffiō
nū ⁊ o' quō selz ad dem̄rōm· pp̄ q̄ sic q̄ oīs di
ffiō est declaratiā ip̄i' q̄ dicitur ⁊ ccm̄· alr' tn̄ ⁊ alr'
q̄ aliq̄ diffiō facit h' d'do pp̄ q̄ ccm̄ ⁊ h' p q̄
h' est i' dem̄rat̄ aliq̄ uō est dem̄rata ccm̄ d'do
q̄ ccm̄· ⁊ h' est dem̄racionis c̄ōclo aliq̄ uō d'do ut'q̄
⁊ h' est tota dem̄cio cau diffēns id ait q diffō
aut̄ que ē i'me°· i· que selz ut dem̄rōis m°
ul' ā est i'me°· i· que est i'mediata ut illa que
d' pp̄ q̄ talis diffiō est ip̄i' q̄ est sup̄ declaratiā
i' dem̄bilis· i· p q h' est i'mediata ⁊ i' dem̄rat̄ ⁊
q̄ sic est· sbdit q est g° vna id ip̄i' q̄ est sup̄·
declaratiā i' dem̄bilis ut puta diffiō dicet' pp̄ q̄
talis· n'· diffiō est declaratiā ei' q q̄ ⁊ ccm̄ q̄ d'
cām ccm̄ h' n'· diffiō nō dem̄rat̄ sz est dem̄ra
cionis p'n' vna uō· s· diffiō ip̄i' q q̄ est· declaratiā
sill'· i· est totus sill' dem̄rē· sū tota dem̄cio cau
diffēns a dem̄rōe ut diffiō dicet' q̄ ⁊ pp̄ q̄· ter
ti' aut̄ gen' sit etiā diffiō que est ip̄i' q̄ est decla
ratiā c̄ōclo· i· selz ut dem̄rōis c̄ōclo ut puta diffiō
dicet' q̄ est· ⸿ Slam aut̄ q cau differūt denoia
tiā· ⁊ c̄ōcreta que deriuat̄ ⁊ cadūt ap̄mitis
⁊ ab absc̄tis d' g° diff' dem̄rō a diffiōe· p̄oe
⁊ casu· p̄one q̄de q̄ est ordiata i' m° i' st° ⁊ di
ffert casu· q̄ dem̄cio p̄p̄e est rei· ut cadit ⁊ ut
denoiat̄ q̄ potissie est ip̄i' passionis i' c̄ōcreto zz
diffiō m' est ip̄i' rei p se ⁊ i' absc̄ō ⸿ Deinde

·/ declaratia
·/ cō 17

cum dicit manifestum quidem. epilogat et determinata dicens manifestum quidem
est ex dictis aliquid ipsius quod quid est esse demonstratio et quomodo non
est. Similiter ut supra dicebatur eadem via demonstrativa venimus
ad quia est et quid est. Similiter via demonstrativa composita proce
dendo a premissis ad conclusionem huius quia est via reso
lutiva a conclusione ad premissas huius quid est. Secundo patet quod aliquid
ipsius quid est est demonstratio et patet quomodo non est ipsius quid est
demonstratio quia non est ipsum quid est sed quod medium per demonstrationem
concluditur et videtur quod supra patet quorum est demonstratio et quorum
non, quia quorum est alia causa potest esse demonstratio quorum non est
alia causa non potest et videtur quod amplius autem supra dictum est
quot modis dicitur diffinitio et aliquid quod quid est demonstratur et quomodo non
Similiter patet quod quid est per terminum aliquem universaliter omnis diffinitio etc. secundo sic
quod patet quot modis dicitur diffinitio et patet aliquid quod quid est id est diffinitio
demonstratur et quomodo non quia diffinitio dicens propter quid non demonstratur
id est per demonstrationem non concluditur dicens quid concluditur et videtur
adhuc autem supra dictum est et ad demonstrationem quomodo se ha
bet diffinitio utrum sic idem quod demonstratio vel non. Nam est ali
qua diffinitio que est ipsa tota demonstratio causam et positione di
fferens et videtur quod et supra dictum est quomodo contingat eiusdem
esse supra demonstrationem et diffinitionem et aliquando non contingat sim
pliciter quod sit in abstracto diffinitur in concreto vero est etiam demonstratur.

Quoniam autem scire opinamur

etc. Ut supra dicebatur quod quid est huius rationem
medium demonstrationis est id quod exprimitur per diffinitionem
et huiusmodi rationem esse ad scire secundum quod quid est scilicet ad de
monstrationem non sufficit scire quomodo se habeat ad demonstratio
nem ipsa diffinitio sed ulterius oportet ostendere quomodo se habeat ad de
monstrationem ipsa causa vel quomodo se habeant ad demonstrationem
genera causarum. Similiter secundum varia genera causarum possunt fieri varie
demonstrationes vel secundum varias causas possunt formari varie diffi
nitiones per causas quod demonstratur. Duo autem facit philosophus in hac
parte quia primo docet demonstrare per quodlibet genus cause. Secundo determinat
de variis modis causandi et de variis generibus causarum ibi
hoc autem idem et unum esse. Primum ita facit quia primo continuat se
ad dicta et enumerat omnia genera causarum. Secundo ostendit quomodo debeat resu
mari forma syllogismi demonstrativi per tales causas. Tertio docet de
monstrare per quodlibet genus cause. Secunda ibi: una quidem propositione. Tertia ibi:
manifestum autem est. Dicit ergo primo: quoniam autem scire opinamur cum sciamus
causam, ideo supra oportet distinguere causas et determinare de causis
et ostendere quomodo contingat demonstrare per causas propter quod videtur et di
stinguit genera causarum dicens quod cause autem sunt quattuor. Una quidem
que est quod quid erat esse id est formalis causa que est esse rei et exqua
sunt id est conditionalis rei et videtur una vero cum hec sit ne
cesse est hoc esse id est una alia causa est causa materialis que hoc
modo est causa quia existente ea materia contingit ut sit corrupti
bilitate materie accidit corruptio rebus ut hec est illa
causa qua cum sit necesse est esse hoc id est effectum et videtur quod alia

autem supra causa est que aliquid primum movit id est efficiens que
est principium unde motus et videtur. Quarta vero est causa id est causa gratia cuius supple
alia fuit id est finalis et videtur quod hec omnes intrantur per medium id est
hec omnes cause inveniuntur id est manifestantur per hoc quod sunt quodam
medium. Ad demonstrandum unam quandam conclusionem huius quod omnes iste sunt
medium in demonstratione et videtur quomodo omnes hec cause accipiuntur
et tamquam medium dicens hec enim quia cum sit id est cum sit causa necesse est
hoc esse id est effectum quod bene dictum est quod omnes hec cause manifestantur
per hoc quod sunt quodam medium demonstrationis quia cum sint
hec cause necesse est esse eorum effectus. Dubitaret for   qo.
te aliquis quomodo causa materialis specialiter dicatur causa que cum hec sit ne
cesse est hoc esse. Similiter hec videtur esse communis omnibus causis si sint apte
et complete quod si sint necesse est eorum effectus esse. Ad hoc quod alie cause
sic se producunt effectum ex intentione boni, sed materia produci
tur effectum preter intentionem finis operantis. Non valet quod ne
cesse est aliquid corrumpi si sit compositum ex contrariis et talis de
terminatio preter intentionem nature et tamen corruptio non accidit ex in
tentione boni nec ex intentione finis et quia talia que sunt
preter intentionem potissime reducuntur in necessitatem materie. Ideo philosophus
volens describere materiam describit eam ex parte necessitatis di
cens quod cum hec sit necesse est hoc esse id est necesse est esse id quod prove
nit ex necessitate materie. Vel possumus dicere quod id quod provenit ex
necessitate materie nullo modo non potest impediri. Similiter esse corruptibile de
necessitate corrumpetur. Alia autem possunt impediri sicut sic
in hiis que aguntur a natura sicut a proposito a natura, quidem quia non
est generalitate determinata generabilis a proposito vero quia futurus
quis intendere et intendit quod secundum non possunt impediri que acci
dunt ex necessitate materie ideo philosophus specialiter describit materiam ex
parte necessitatis. Prima tamen ratio magis valet. Deinde cum
dicit: una quidem. Ostendit quomodo debeat resumari forma syllogismi cum
demonstramus per tales causas dicens quod una quidem propositione accepta
non est supra demonstrare per tales causas duabus autem ad mi
nus supra propositionibus acceptis oportet demonstrare et videtur quod aliquid ille
due propositiones se debeant habere ad invicem quia debeant conve
nire in eodem medio. Unum autem quod hoc autem scilicet syllogismus vel demonstrare
per duas propositiones est id est quod cum unum medium habent supra ille due
propositiones et videtur quod hoc quidem id est medio uno accepto supra in duabus
propositionibus necesse est esse conclusionem supra ex premissis. Deinde
cum dicit manifestum est autem. Docet demonstrare per omnia genera causarum cum quod
enumerata sint quattuor causarum genera ideo quattuor facit quia primo docet
per causam materialem. Secundo per formalem. Tertio per efficientem. Quarto per fi
nalem. Secunda ibi: hoc autem. Tertia ibi: hoc autem propter quid. Quarta
ibi: quorumcumque. 11. causa est. Et primum dicit primo quod aliquid oportet de
monstrare per causam materialem. Secundo hanc demonstrationem describit in terminis
ibi: sic quidem recta. Dicit ergo primo manifestum autem est et ita supra quod oportet demonstra
re per causam materialem propter quid recta est supra angulationem vel rectus
est angulus in medio circulo hoc oportet demonstrare per causam
materialem quod id est causa materialis quare recta est supra angulationem

in medio circulo est non tamen in sensibilis. Per hoc probatur angulum in medio circulo rectum esse quia angulus ille est medietas duorum rectorum existentium ubi et scilicet hac tamen in sensibili quod ille angulus sit medietas duorum rectorum quamvis est quod ille angulus sit rectus.

q° Dubitaretur forte aliquis quomodo probare angulum esse rectum per hoc quod est medietas duorum rectorum sit probare hoc per eum sensibilem. Dicendum quod ut patet per philosophum ex vii. metaphysice quedam sunt partes diffinitionis et ille sunt formales quedam autem sunt partes materie et ille sunt sensibiles ut semicirculus est pars materialis circuli. Propter quod est pars sensibilis et non ingreditur diffinitionem circuli in quantum magis eius circulus non ingreditur diffinitionem circuli et quia sic se habent partes materie concludit philosophus in eodem vii. quod omnes partes sunt causa materie in quas dividitur tota. Quia intellectus est de diffinitione materie cum ergo probare angulum esse rectum per hoc quod est duorum rectorum sit probare per partem materialem cum talis pars se teneat ex parte materie dicetur esse hec probatio per eum sensibilem.

q° Ulterius forte dubitaretur aliquis quia videtur quod non oporteat mathematicum demonstrare per eum sensibilem cum ipse abstrahit a materia. Cum ergo hec demonstratio sit mathematica non videtur esse per eum sensibilem. Dicendum quod licet mathematicus abstrahit a materia sensibili non abstrahit a materia intelligibili sive a materia ymaginabili vel non abstrahit a continuo cum ergo continuum sit divisibile in partes quantitativas et partes quantitative sint partes sensibiles arguere hoc nihil per eum sensibilem quia sic arguendo per partes quantitativas non repugnat mathematico cuius est considerare de quantitate continua et de eius partibus.

Deinde cum dicit. *Sic ergo recta.* quod dixerat exponit de terminis dicens. Sic ergo recta in quo a. id est maior extremitas duorum rectorum in quo b. id est medius terminus que est in medio circulo super angulationem in quo c. id est minor extremitas. a. ergo rectum id est per quod intelligitur hec passio rectum esse in c. id est esse in angulatione que est in medio circulo causa est b. vel causa est quia est media pars duorum rectorum et subdit quod hoc nihil b. vel hoc nihil id est medietas duorum rectorum equale est ipsi a. id est ipsi recto medietas enim duorum rectorum valet unum angulum rectum hoc est ergo maior de b. est a. vel ipsi b. equale est a. id est medietas duorum rectorum est equale ipsi recto et subdit quod vero est c. ipsi c. id est ipsi angulationi que est in semicirculo super quod est b. id est ipsa medietas duorum rectorum et subdit duorum enim rectorum medium est super angulatio que est in semicirculo hoc enim est minor de c. est b. vel omne c. est equale ipsi b. id est omnis angulatio que est in semicirculo est equalis medietati duorum rectorum et subdit quod hoc ergo existente medio super duorum rectorum id est si angulatio in semicirculo est medietas duorum rectorum a. id est rectum est in c. id est est in hac angulatione hoc est conclusio et subdit quod hoc autem existente recta esse super angulationem que est in semicirculo videlicet quod sit medietas duorum rectorum.

q° Dubitaretur forte aliquis quomodo angulus qui est in semicirculo sit rectus quia est medietas duorum rectorum. Dicendum quod aliqui sic hoc ostendunt describunt enim semicirculum a. b. c. et a medio semicirculi protrahunt lineas a. b. et a. c. et probant quod angulus factus in semicirculo sit rectus ad cuius probationem protrahunt lineam a. d. perpendiculariter propter quod fiunt duo triangula partialia a. b. d. et a. c. d. cum ergo linea a. d. cadat a diametro super dyametrum semicirculi videlicet super c. b. secat quod utrumque partem faciat angulum rectum in triangulo ergo partiali videlicet in triangulo a. d. b. angulus d. est rectus ergo reliqui duo anguli non valent nisi unum rectum et sunt equales quia latus a. b. equale est linee d. b. cum utraque ducta sit a centro ad circumferentiam supposito enim quod d. sit centrum semicirculi similiter autem in alio triangulo partiali videlicet in triangulo a. d. c. angulus d. est rectus reliqui ergo duo anguli non valent nisi unum rectum et quia sunt equales sequitur quod quilibet valeat medietatem unius recti et quatuor anguli videlicet angulus c. et angulus b. et duo partiales anguli qui sunt ad a. sic se habent quod quilibet valet medietatem unius recti. Sed ergo duo partiales anguli qui sunt ad a. quilibet valet medietatem unius recti ergo totus angulus a. est equalis uni recto. Sed totus angulus a. est angulus semicirculi ergo angulus semicirculi est rectus. Sed hec probatio videtur deficere primo quidem quia non arguit quod angulus semicirculi sit rectus nisi fiat recte in medio semicirculi non ergo sic hoc dicit angulus factus in semicirculo est rectus quod intendit philosophus et verum est. Sed solum angulus factus in medio semicirculi est rectus. Secundo deficit hec probatio quia non arguit angulum semicirculi esse rectum quia sit medietas duorum rectorum. Sed quia est due medietates unius recti.

q° Aptius hoc formamus aliud semicirculum per easdem litteras sit ergo semicirculus a. b. c. et sit a. in quocumque puncto semicirculi et sit dyameter semicirculi c. d. et centrum d. protractis ergo lineis a. c. et a. b. dicimus quod angulus a. in semicirculo est rectus in quacumque parte semicirculi cadat protrahatur ergo linea a. d. fient erunt duo triangula partialia a. d. b. et a. d. c. ita quod duo anguli sunt ad lineam d. sive sint equales sive non equales tamen qualitercumque sint illi duo anguli valent duos rectos. Semper enim omnis linea super aliam cadens facit angulos rectos vel equales duobus rectis dicimus ergo quod in triangulo partiali a. d. b. angulus d. extrinsecus valet angulum a. et angulum b. quia in triangulo a. d. b. angulus

a. et angulus .b. sunt equales quia latera sunt equalia quia sunt linee protracte a centro .d. ad circumferentiam. Sed si
q°
angulus .d. extrinsecus valet angulos .a. et .b. sibi oppositos. cum anguli .a. et .b. sint equales angulus predictus .d. est duplus ad angulum partialem .a. quia quod valet duo equalia est duplum ad alterum equalium. Similiter in alio triangulo partiali ut in triangulo .a.d.c. angulus extrinsecus .d. valebit duos angulos reliquos videlicet angulum .c. et angulum partialem .a. et quia predicti anguli sunt equales oportet quod angulus .d. extrinsecus ad triangulum .a.c.d. sit duplus ad angulum partialem .a. predicti trianguli ergo duo anguli qui sunt ad punctum .d. sunt dupli ad duos partiales angulos qui sunt ad .a. et per consequens duo anguli qui sunt ad .d. erunt dupli ad angulum totalem .a. Sed duo anguli qui sunt ad .d. valent duos rectos ergo totalis angulus .a. qui est angulus semicirculi valebit unum rectum quod est medietas duorum rectorum. Deinde cum dicit huic autem. ostendit quomodo contingat forte demonstrare per causam formalem. dicit: huic autem .i. angulo qui est in semicirculo idem est quod quid erat esse .i. eodem modo potest probari per quod quid erat esse .i. per causam formalem sive per diffinitionem formalem cum significaverit hoc .i. esse rectum. vide .i. diffinitionem. sive per rationem .i. per diffinitionem quasi dicat quod si acceperimus diffinitionem significantem hoc .i. significantem rectum et per talem diffinitionem probemus angulum in semicirculo esse rectum tunc talis probatio erit per causam formalem. et per quod quid erat esse vel subdit quod ad ipsum quod quid erat esse cum manifesta est media .a.d. quasi si fiat demonstratio per talem diffinitionem significantem rectum cum media .i. que est manifesta esse medium est quod quid erat esse ipsius .i. est causa formalis ipsius recti ergo causa formalis et quod quid erat esse est idem faciens vel potest esse idem faciens huic .i. angulo in semicirculo scilicet quod facit eum esse talis (?) potest enim per causam formalem probari quod sit rectus hic angulus sicut probatum est per causam materialem. Du-
q°
bitaret forte aliquis quomodo causa formalis sit quod quid erat esse potest idem facere huic angulo qui est in semicirculo quod facit eum esse talis quod ergo potest eum probare esse rectum hic cum sit illa. Dicendum quod secundum quosdam quod hec scilicet medietas duorum rectorum potest accipi ut diffinitio ipsius recti et si accipiatur ut diffinitio tunc ut dicunt erit probatio per causam formalem et per quod quid erat esse. Sed hic stare non potest. Falsum est enim quod hec medietas est propter concretationem (?) non pertinet ad diffinitionem formalem nec ad quod quid erat esse. nec debet sic diffiniri rectum quod sit medietas duorum rectorum. Sed diffinitio recti est quod est angulus constitutus ex linea super lineam diametri incidentem propter quod dicimus quod angulum in semicirculo esse rectum potest probari dupliciter via prima probatur quod est medietas duorum rectorum

et talis probatio est per causam materialem. Secundo potest probari per quod quid erat esse. et per diffinitionem significantem hoc .i. significantem rectum ut perpendicularis diametro incidentem. Prima autem via patet facta est. patefaciemus secundam. imaginemur ergo [illegible] in hac eadem figura quo posito dicamus quod linea .a.d. sit diametri .b.c. potest cadere recte et non recte quia si punctus .a. sit in medio semicirculi cadet hec linea diametri recte si autem sit in alio loco cadet oblique. Sed linea .c.a. sive linea .a.b. super cadit diametrum in quocumque puncto semicirculi cadat quod sic patet. protrahatur linea .a. usque ad .e. ymaginabimur ergo ibi tres triangulos duos partiales videlicet triangulum .a.d.b. et triangulum .a.d.c. et unum triangulum totalem videlicet triangulum .a.b.c. In triangulo autem partiali .a.d.b. angulus partialis est .a.c. equalis angulo .b. quia latera sunt equalia cum sint ducta a centro .d. ad circumferentiam. Similiter in alio triangulo partiali scilicet .a.c.d. angulus .c. est equalis reliquo angulo partiali .a. quia latera sunt equalia. ergo angulus totalis .a. est equalis duobus angulis scilicet angulo .c. et angulo .b. tunc ymaginabimur triangulum totalem videlicet triangulum .a.c.b. ubi angulus qui fit ex protractione linee .a.c. valet duos intrinsecos sibi oppositos valet ergo angulum .c. et angulum .b. Sed cum angulus totalis .a. sit equalis angulo .c. et angulo .b. et angulus extrinsecus ex protractione linee .a.c. sit equalis eisdem oportet quod illi duo anguli sunt equales. Subtrahamus ergo per ymaginationem lineam .a.d. dicemus quod linea .a.c. cadit diametri sive linea .c.a.b. quia facit circa se angulos equales angulus ergo .a. totalis probatur esse rectus dicitur et quia est medietas duorum rectorum et hec demonstratio est per causam materialem quam accipiebat demonstratio prima. et probatur per hoc quod linea .a.c. incidit diametri sive linea .c.a.b. et hec demonstratio est per causam formalem et per quod quid erat esse et per diffinitionem recti formalem hec est diffinitio recti et propter hoc est angulus rectus quia constituitur per lineam super lineam diametri incidentem ergo huic .i. angulo qui est in semicirculo idem est et idem facit quod quid erat esse recti formalis quod faciebat eum esse talis quia sic probatum est per causam materialem ipsum esse rectum ita potest probari per causam formalem. Deinde cum dicit hoc autem propter quid. docet demonstrare per causam efficientem esse quod dicit: quia vero aut quod demonstrare per causam efficientem Boethius demonstrationem exposuit in eius ibi. Sed bellum in quo .a. dicit ergo hoc autem .i. hec demonstratio super est per causam efficientem. videlicet propter quod bellum medorum factum est atheniis .i. apud athenas et quare cum est super medos pullavi atheniensibus .i. quia [illegible] athenienses eum commiserunt in sardos propter hoc cum motum est primum plus .i. hec fuit primum motiva pluit erant .n. sardi amici medorum ut erant sub rege medorum et quia athenienses commiserunt et forefecerunt in sardos .i. quod sardos ideo hoc fuit primum

motum moventis medos ad preliandum contra athenienses comparare, igitur medos bellasse contra athenienses et athenienses forefecerunt contra sardos est comparare per causam efficientem et per id quod movet medos ad bellandum. Deinde cum dicit Aut bellum in quo a. exponit hanc demonstrationem in terminis dicens sit bellum in quo a. id est maior extremitas prius committentes b. id est medius et athenienses c. id est minor extremitas et videtur quod c est sub b. in prius committentes, id est athenienses sunt prius committentes est id est competit atheniensibus a. autem id est debellare est in b. id est in primo committentes iniuriam in illos debellant eum primo iniuriosi id est prius forefacientes et ad expositionem dictam videtur quod est utraque in b. a. debellari primo incipientes expositio est enim dicta. Nam per a. intelligitur debellari per b. prius incipientes et videtur quod b. autem id est primo forefacere vel primo iniustificare in atheniensibus a. est in atheniensibus vel competit atheniensibus primo enim inceperunt supra athenienses. Medius utraque supra ad sic demonstrandum est cum movens id est causa efficiens formetur igitur sic demonstratio. Omne b. est a. id est omnes prius forefacientes et prius iniustificantes tales quos sunt debellandi ab illis. c. est b. id est athenienses forefecerunt in medos quia forefecerunt in sardos. Igitur c. est a. id est athenienses sunt debellandi a medis. Deinde cum dicit Quecumque autem etc. docet demonstrare per causam finalem esse quando facit quod primo facit quod dictum est. Secundo removet dubitationem esse peracta ibi Contingit autem commutare. Circa primum facit quod primo docet demonstrare per causam finalem secundo illam demonstrationem ponit in terminis ibi Illos terminos ordinat in modo et figura. Prima ibi dicit Ambulare. Tertia ibi Videlicet. Dicit igitur quod quorumcumque causa causa est propter id id est propter finem supra quod demonstrare hoc modo ut propter quid ambulat scilicet post cenam ut sanus fiat. Dicendum quod propter id quod salvet cibum est dicta sic enim dicitur in causalitate propter quid ambulat ut sanus fiat propter quid domus est ut salvet vasa. Propter hoc igitur exponentis hanc medium quod dicendo id est domus supra est propter id quod salvet vasa et causa quae sunt dicta. Est enim talis demonstratio per causam finalem et assignetur tale propter quid et tale causam est assignetur causam finalem. Unde videtur quod non differt supra quare propter quid autem post cenam oportet deambulare et causam generaliter supra oportet hoc facere quod dicitur quare tale propter quid est quare causam finalem. Deinde cum dicit Sit ambulare exponit hanc demonstrationem in terminis dicens sit ambulare post cenam in quo c. id est minor extremitas non eminere cibos in quo b. id est medius et sanari in quo a. id est maior extremitas. Et videtur sic igitur in eo quod post cenam est ambulare facere non supra eminere cibos iuxta os ventris id est iuxta os stomachi quod dicit quod causa quod est ambulare post cenam sit id est in sic causa hoc competit quod faciat cibos descendere in fundum stomachi et quod non sinat cibos eminere vel supra eminere circa os stomachi et

hoc supra videlicet non eminere sic cibos est sanum id est competit causa hoc competat quod faciat esse sanum cibi enim descendentes esse fundum stomachi faciunt hominem magis sanum quia melius digeruntur cibi in fundo stomachi quam in orificio. Deinde cum dicit Videlicet enim ordinat hos terminos in modo et figura dicens quod ipsi ambulare quod est c. id est quod in illo per c. vult intelligi hoc scilicet b. quod est non eminere cibos hoc est minor videlicet quod ambulans post cenam non habet cibos eminentes circa os stomachi quia motus ille facit cibos descendere ad fundum et videtur quod in hoc autem id est in b. ut in non habentes cibos eminentes a. quod est sanativum supra competit hoc est maior videlicet quod non habere cibos eminentes est esse sanum. Et videtur quare igitur causa est quod in c. sit a. propter quod est sic b. id est causa hoc et propter quod sit ipsum b. non eminere scilicet cibos hoc enim sic est illius. Nam b. non eminere cibos est sicut ratio et causa illius scilicet quod est esse sanum et videtur quod a. enim id est esse sanum sic in terminis et sic notificabitur supra quod in sic ambulanti post cenam propter id id est non eminere cibos inest c. id est inest ambulanti et videtur quod enim hoc sanari est id est esse sic disponi et non habere cibos eminentes hoc est sanari et hoc est esse sanum inesse. Igitur a. sanari c. id est ambulanti per b. id est per non eminere cibos forma ergo igitur sic silogismus. Omnis non habens cibos non eminentes est sanus ambulans post cenam non habet cibos eminentes igitur et cetera. Deinde cum dicit Oportet autem commutare, movet quamdam cavillationem esse peracta. Possit enim quis dicere non bene ordinatam esse demonstrationem vel rationem sillogisticam cum hoc debeat fieri demonstratio per causam finalem debet finis accipi ut medius. Ipse autem accepit finem tamquam maiorem extremitatem volens quod sanari esset in quo a. id est maior extremitas cum tamen sanari sit alio causa quod dictum sunt sic finale bonum propter sanitatem homo appetit alia videlicet non eminere cibos et ambulare post cenam igitur non debet esse sanum in quo a. id est maior extremitas sed debet esse in quo b. id est medius terminus. Ad quod respondetur quod oportet hoc variare rationes et terminos et non eodem modo se habent terminus finalibus et in efficientibus id est ait quod oportet autem commutare rationes scilicet terminorum vel terminos ut sic magis apparebit unaquaque causa vel ut habet alia cavillationem et sic magis apparebunt singula. Et videtur causam quare dicit quod generatio autem est contrario hic id est in causis finalibus et in causis formalibus id est in efficientibus vel in causis efficientibus medius oportet primus fieri id est id quod accipitur primus hoc ratione primum et posterius hoc autem id est in causis finalibus ipsum c. ultimum scilicet in intentione supra est prius in esse ultimum autem supra in esse est ipsum propter quid id est ipse finis. Illud autem quod primo apprehenditur finis in ratione hoc vel ultimo hoc esse et postea apprehendi in ea quae sunt ad finem et postea sunt et est ibi ordo contra ea quae sunt ad finem quia hoc quod dicitur est prius in intentione. Et est

postius tēē ut prius apprehendit hō q uult sanari
postea cogitat quō possit sanitatē conseq̄ͥ & uidelz
q si cibi nō eminent ex ore stomachi q fieret
sanus ultiō aūt cogitat quō possit facē q cibi
nō emineāt & uidet q si ambulabit post cenā
q mot⁹ faciet descendē cibos. g° p° apprehendit
uelle sanari. scd̄o nō eminēe cibos. ultiō apprehend̄
ambulacōm. c. g° ultimū. i. ambulare q est ul
timo apprehensū. est sup̄ p̄ tēē. & pp̄ q. i. fīs ēulti
mū. i. est q̄ ultimū tēē slam p° ambulat hō postea
cōcī consecīe q nō emineant cibi. ultiō aūt conseqū
q fiat san⁹. 3a g° uariēnt̄ ppōes cāminoꝝ sīc conmu
teūt̄ cāmi mḡ appebit singula & mḡ appebit
dualibz que sit cā & q sit cātū. slā sinō eminēe
cibos accipit tāq̄ mē. & tēq̄ id q efficit sanitatē
appebit q cā est finalis de nō eminēe cibos. et nō
eminēe cibos est cā efficiēs sanitatis. ¶ slō & q
ī uia gn̄acōis & factiōis oīō est cōn̄o In efficienti
bz & ī finalibz q cōtō plim est cā efficiēs oꝝ cā
illā prius ēē. & prius gn̄ari & prius fi. In finalibus
aūt cōn̄o q̄nto plim est fīs tāto posteri⁹ habebit
& posteri⁹ erit & posteri⁹ gn̄abit. q g° est sic diu̇sitas
ī cās finales & efficientes oꝝ conmutare cāminos.
ut ista diu̇sitas mḡ appeat. & ut h̄ oīā mḡ pa
tefiant ¶ Dubitarz forte aliq̄s ul̄ȝ cōtā fina
li possimus demrare acciō cāmi finalē p mē.
¶ Dō q cū cā finalis sit cā aniq̄ sit ī rei uītē
ul̄ aniq̄ sit p se ipam q sufficit ad h̄ q sit
cā q sit ī apphensione tm̄. slam cēco q agens
apphendit finē ex hoc mouet & agit finis g° n̄
mouet s̄ rei uītatē q n̄ s rei uītatē oꝝ ipm
ēē. cū mouet agētē sz mouet methaforice ul̄
dī ī de gn̄ōe. ex fine g° nō potim⁹ argūe sīp̄
cū nō opteat ipm ēē sīp̄ cū dī mouē ut fīs
sz potim⁹ argūe ex suppōe. uidelz si debeat ēē
finis. oꝝ h̄ & h̄ ēē ut si debeat hō saluari a pl
uuia & a caumatibz oꝝ domū ēē p q̄ saluē
& oꝝ domū illā sic & sic ēē dispositā ut hōies
saluare possit ex cā g° q̄ nō est. nō possim⁹
argūe n̄ suppōn̄o cā. cā esse. fīs g° ī posit necc̄ē
hyis que sūt ad finē & possum⁹ ex fine demr̄ā
argūe tm̄ suppōn̄o finē ēē ul̄ debē ēē sz effici
ens p̄cexistit suo effectui vn̄ si sit tale efficiens
q demr̄āre ī fert effcm ēē potim⁹ ex efficiēte ar
guē necc̄ē effcm nec optebit hīc demōm ēē ex
suppōe q̄ n̄ h̄z supponē ēē q est ut mḡ g° appe
ant singula & ut mḡ appeant vnaq̄z demōcīo
quō sit n̄cā & vnaq̄z cā quō ex necc̄itate ī fert
oꝝ cāminos conmutare & accipe efficientē tāq̄m
mē p q̄ mē concludit̄ ī finē mā⁹ ad de a° conclusum.
Contingit autem idem et unū Po° 14
ē &c. postius plis oīō quō q̄ demr̄e p quolz
gen⁹ cāe q s aliū & aliud mō cāndi ul̄
q s aliud & aliud gen⁹ cātoꝝ oꝝ ali. & ali. demr̄e. iō ut
oplete dec aūt demr̄andi. In ptē ista detīnat
de uarijs mōis cāndi ul̄ de uarijs gn̄ibz cātoꝝ
varietas modoꝝ cāndi ul̄ uarietas cātoꝝ ex hoc
accipit q cāta nō eodē mō respiciūt ī sual cās possu
m⁹ aūt q̄ ad p̄sens spc̄at dare explicē diuīam. q̄
cāta diuīsitātē respiciūt ī sual cās. Est aūt vna diuīa
s pl'alitatē & paucitatē q aliq̄ sūt apta nata de
minari p cās mltas aliq̄ nō / sa diuīa est penes si
multatē & nō simultatē. ul̄ penes continuacōnē
& discōtinuacōm slā aliq̄ sūt sil̄ & continuātur
cū suis cāis aliq̄ nō sūt sil̄ cū cāis suis. sz discō
tinuāt ab ipis. / tēcia diuīa est. penes ēē sp̄ & fre
q̄nē slam aliq̄ cāe sp̄ ī ferunt effcs suos ita q
ī po̊le est ēē cām. & nō ēē effcm. aliq̄ aūt non
sp̄. sz frequē cā g° facit q p° aut de diuīsitātē cātoꝝ
ul̄ de diuīsitātē modoꝝ cāndi. put aliq̄ cāta diffīūt
ab alijs q sūt apta referri ī plēs cās. scd̄o aūt
dehīt de diuīsitātē put aliq̄ cāta diffīūt ab alijs
q sūt sil̄ cū suis cāis. illa uō nō sil̄. / tēcio agit
dehīt diuīsitātē put aliq̄ cāta sp̄ ī ferūt a suis cāis
aliq̄ aūt nō sp̄. sz frequē. 3a ibi. eadē cā est. tēcia
ibi sūt aūt q̄dā que sūt ul̄. & sp̄. ēē p̄mū duo
facit q p° oīō quō idē habeat demr̄i p plēs cās.
scd̄o oīō quō q̄ demr̄e nō p plēs cās ibi. sz ī hijs
que sūt. ēē p° d. f. q p° facit q demr̄ est. scd̄o oīō q̄
m̄ h̄ uītatē hz ī hijs que sūt ań. sa ibi. p̄lima aūt
ēē p° duo facit s q duo exēa adducat ad ppōi
tū ibi. 3icut si tonat. d° g° q q̄ aūt idē & unū
hīē. s. plēs cās & q est. & pp̄ q est. & ex necc̄itātē uz g°
q ī uislacō nūā caret tālēs cās. & uidet̄ tex⁹ sona
re q unū & idē habeat plēs cās p cās p̄ demr̄i
q h̄z & q est. i. cām forālē & pp̄ q est. i. finalē & ex
necc̄itātē. i. mālē. Alia tm̄ ī uislacio uī sonare de dua
bz cāis tm̄. vn̄ ibi dī q q̄ idem & gn̄ā aliq̄ ēē & ex
necc̄ē. q. d. q unū & idē hz dual cās p cās p̄ demr̄
ri q̄ hz gn̄ā aliq̄. i. finalē & ex necc̄itātē. i. mālem & ub
dit ponens exēa dicens ut lumē p pellē lucēre & nā
ex necc̄itātē diu̇gē sup̄ lumē. q est p̄ribl̄ ī pua p
maiores poros lō. n. s opīōnes quoꝝdā dicentiū
q lumē est q̄dā defluxus p̄ poros corpū a corpē lūio
so isti aūt sic opīantes reddebant hanc cām
quē lumē ī iste p pellem dicentes dicētes q lumē

est perceptibilis in maiores partes et pellis habet ampliores
poros vel ampliora foramina quam sint partes ille corporis
defluentes a corpore luminoso et in magnum foramen non
potest resistere parvo corpori quin egrediebatur per ipsum. ideo dice-
bant quod lumen quod est perceptibile in parva densitate digre-
ditur vel egreditur per poros pellis cum sint maiores de
qua pelle tecta sit candela. est lanterna sive lucerna
et subdit si ignis eodem sit in digrediendo idest si isto modo sit
ignis idest lumen ut habet alia translacio in digrediendo
vel in egrediendo ut quod sit lumen egressus quorundam parvorum
corporum a corpore luminoso subdit et post ad. q. d. quod ipsius il-
luminacionis non solum possumus assignare causam materialem
ut quod ideo fiat illuminacio per pellem lucerne quia sunt mi-
nora corpora in que dividitur lumen quam pori pellis. sed et quod
causam huius assignare possumus ad ut ideo posuimus lumen in lucerna quod
non offendamus super ad lapidem pedem nostrum. ideo nos ponimus
lumen in lucerna ut videntes disposicionem domus non
impingamus capud vel pedem vel aliquod aliud membrum ad aliquod
unde possumus offendi et subdit itaque si esse quia et fieri quia
q. d. quod in talibus sic possumus arguere quantum ad esse ut
si quia esse hoc ut si quia esse causam quia esse effectum ita possu-
mus arguere quantum ad fieri ut si quia fit causam quia fit effectum

Notandum autem quod si volumus dicere quod illuminacionis per pellem lucer-
ne sint tres cause videlicet materialis formalis et finalis tunc
exponemus sic litteram quod lumen per pellem densitatem egre-
ditur per maiores poros quod lumen est perceptibile in minora
quantum ad causam materialem. nam materia est illa cui ipso necessarium
est quod subdit sicut eodem ignis idest lumen sit in digrediendo
vel in egrediendo assignat causam illuminacionis ex parte formalis sive
ex parte ipsius quod est. quantum ergo sic littera quod illu-
minacionis non solum assignanda est causa efficiens idest materialis
si sit lumen in egrediendo vel in digrediendo idest in se diffun-
dendo et multiplicando se per totum sed hoc est assig-
nare super causam ex parte formalis et si est illuminacio propter ad ne
scilicet non offendamus assignabitur causa super hoc eadem ex parte
finis sed ubi non tanguntur in littera nisi due cause ut visum
naturem habet alia translacio tunc hoc quod dicit si ignis idest
si lumen sit in digrediendo non erit assignacio nove
cause sed erit exposicio prius dicti ut in exposicione textus dice-
batur.

q° Dubitatur forte de ultimo assignare
causam illuminacionis domus per diffusionem luminis transeuntis per
poros pellis sit assignare causam materialem. Dicendum quod
dico aperte rei per minimum unius et partes continentie in eis
sit dico ad minimum pertinet et partes materiales dicuntur ut patet
vii. metaphysice sed quod via esset posicio dicentium quod lumen esset
defluxus quorundam corporum vel quorundam parvorum corporum
a corpore luminoso et illa corpora essent ita parva quod essent
multo minora quam sint pori pellis tunc illuminacio
domus per pellem congrueret ex causa materiali multum ut quod lu-
men habet esse in tali materia et tali corpore quod est divisibile in
partes minimas parvas ideo non potest retineri a pelle lucerne
sed necesse est lumen egredi per illam pellem cum partes lu-
minis sint multo minores quam pori pellis sed quia ista
esset hec posicio esset hec denunciacio per causam materialem. est autem
hec posicio falsa quia ut probatur in secundo de anima lumen non
est corpus nec defluxus corporis ita quod partes alicuius corpo-
ris defluant a corpore luminoso per quas fiat illumina-
cio sed cum lumen se diffundat vel per totum
dyaphanum si lumen esset huius corpus vel oporteret to-
tum aerem illuminatum cedere quod nullus sane mentis
diceret vel oporteret duo corpora esse in eodem loco quod est
inconveniens. q°

Videtur forte dubitare de ultimo ar-
guere illuminacionem domus per pellem lucerne propter digressi-
onem sive per diffusionem luminis sit arguere per causam
formalem. Dicendum quod ut pateat dicendum est
quomodo multiplicat se ignis per pellem. propter quod sciendum quod
ignis sive lumen igneum se multiplicat per pellem
duobus modis primo propter poros pellis secundum quod fuerunt pili in pelle
et evulsis pilis remanent ibi pori et foramina
per que se multiplicat lumen non quod lumen sit corpus quod in-
digeat talibus foraminibus per que exeat sed quia
per poros illos ingreditur aer per quem aerem lumen facilius
se multiplicat per pellem et ubi non sunt pori secundum
pellis adhuc participat de dyaphanitate hoc est autem de ratione
luminis quod se multiplicet per dyaphanum unde multiplicat
se per vitrum et cristallum dato quod nulli pori ibi sint verum-
tamen non ita faciliter se multiplicat lumen per partes pellis
non porosas sicut per partes porosas quia et si pellis ad-
participat de dyaphanitate non tamen est ita dyaphana sicut
aer. ideo per partes porosas per quas ingreditur aer est faci-
lior multiplicacio luminis. lumen ergo egrediendo vel di-
grediendo et se diffundit per totam pellem assignare autem
hanc causam illuminacionis per pellem est assignare causam for-
malem quia sicut res dicitur per formam. ita se multiplicat
ignis sua similitudine in aere per formam. concedendum ergo non egre-
ditur lumen per poros. si lumen sit effluxus parvorum corporum
et si ignis idest lumen igneum sit in digrediendo idest in se
multiplicando per totum superficie sic assignare causam illu-
minacionis est assignare causam ex parte formalis.

q° Videtur propter
ea quod dicta sunt similiter cum dictum sit hoc idem posse demon-
strari per plures causas. quare autem hoc de difficultate dandi per vari-
as alias causas vel una diffinicio plures concludi per alias diffi-
nitiones et ut quod sic. secundum sic concluditur aer tenuis fumigans
circa cor de interiori propter appetitum doloris in ... quod
hec diffinicio est propter quod illa. ita potest concludi de ferro
quod sit ferrea tendenciam ex eo quod est instrumentum ad secandum

dura, similiter hic est. Probat quod illius secundo, scilicet eligere materiam ferream
et illa sit dentata ut possit secare dura. Quod hec di-
finitio, videlicet instrumentum ferreum et dentatum, concluderetur
de serra per diffinitionem hanc quod est instrumentum ad secandum
dura. [I]nconveniens est, quia si hec possit fieri diffinitio
sibi esset medium in demonstratione ut diffinitio serre est medium
ad probandum aliam diffinitionem de serra. [C]um quod po-
test per diffinitionem datam per finem concludi diffinitio data
per materiam, non enim propter hoc sequitur quod diffinitio sibi sit medium in de-
monstratione potissima. Similiter hec substantia cuius potest esse diffinitio
vel est substantia vel non. Quia si est substantia cum substantia non habeat diffini-
tionem per additamenta, non diffinitur substantia nisi per propria principia ex-
q° primentia propriam essentiam, et quia unius rei unica est essentia,
non erit unius substantie nisi unica diffinitio. Probat quod in talibus non
habet locum quod queritur in tantum (?) sed aut ut in serra que sunt ar-
tificialium sunt accidentia ut vult commentator primo physicorum, et ipse
passiones autem ut ira que passiones sunt accidentium. Videtur au-
tem locum habere quoniam propter quod scilicet quod omnes tales diffinitiones
si reducimus eas ad substantiam, ad quam debent reduci, quia
omnes iste passiones et omnia ista accidentia debent redu-
ci ad substantiam accidentium, tunc apparebit quod diffinitio diffinitionem
concludens non est nisi quod passio passionem probans non
apparet in exemplis per allegatis, ira scilicet quamvis in hoc sit
quod homo appetit dolorem inferre adversario et vult
suum adversarium contristare, exaltato autem vehementi
appetitu incipit evaporare fel, felle autem va-
porante accenditur sanguis circa cor, quo accenso homo
irascitur. Probat quod ira videtur esse passio fellis, quia non ex
quolibet accensu sanguinis generatur sed ex accensu san-
guinis ex evaporatione fellica. Ergo iste passiones
se habent per ordinem, quod nimius intense appetitus dolo-
ris inferendi (?) quod evaporet fel, quod accendatur sanguis et
generetur ira. Cum ergo diffinitiones iste non dicant nisi istas
passiones, arguere diffinitionem per diffinitionem est arguere
passionem per passionem, quod si dicatur quod ista probatur
de ipsa ira ut probatur quod ira sit accensus sanguinis
ex evaporatione fellis quia est appetitus doloris,
dicendum quod ira non est ista formaliter sed causaliter, scilicet
ira ex istis probare ergo quod ira sit hoc quod est hoc
ut quod ira sit accensus sanguinis quia est appetitus do-
q° loris est probare quod ira causatur ex hac passione ut
ex accensu sanguinis quod accensus sanguinis causa-
tur ex alia passione ut ex appetitu doloris. Contra
ergo hec demonstratio fundatur in ordine ipsarum passionum quod
usque nunc clamavimus non esse, videlicet quod ex ordine
passionum sumpta est omnis demonstratio potissima.
Diffinitio ergo implicans passionem dicentem propter quid alterius
passionis erit potissimum medium ad demonstrandum illam

alteram passionem, et quod diximus de passionibus non de
ira videtur habere, de artificialibus organis ut de ser-
ra similiter, quia ferro operatur hec passio quod sit durum et quod
possit dentari, ex hac passione sequitur alia, videlicet
quod possit dura secare, et quia diffinitiones serre fundantur
super hiis passionibus, est probare sic diffinitionem per diffinitionem
est probare aliam passionem per aliam passionem. [A]dvertendum
enim quod in talibus est ordo passionum contrarius quia secundum esse necessarium et
secundum intentionem artis. Similiter secundum esse necessarium prius intelligitur quod ferrum
debeat esse durum et quod possit dentari et postea
ex hoc intelligitur quod possit dura secare. Sed secundum intentionem
artis est e contrario, similiter ars prius intendit secationem du-
rorum et ex hoc eligit materiam duram et postea dentatam. Si ergo
ex secatione durorum arguatur duritiem materie et dentationem
erit demonstratio a posteriori secundum intentionem artis. Si autem
econverso erit demonstratio a priori secundum esse necessarium. [C]onsequenter cum dicit
sicut si tonat. Postquam Aristoteles ostendit in uno contingit arguere per
plures causas, dicens sicut si tonat extincto igne ne-
cesse est zizare et sonare et facere sonum ad modum ig-
nis extincti; est enim hic zizare fictum, sicut enim
in campana que facit tyntyn vocatur tyntyna-
bulum, ideo et ferrum ignitum quando mittitur in aquam quia fa-
cit zizi sonus ille vocatus est zizare. Si ergo tonitruum
est sonus factus ad modum ignis extincti in aqua, et si hic in fit
tonitruum ex extinctione ignis, arguere tonitruum esse tale
quod est arguere ex necessitate materie et secundum ordinem, et si est super to-
nitruum quod ad modum pictagorici dixerunt minatur hiis
qui sunt in tartaro, id est in inferno, sic potuimus arguere
tonitruum esse causa finali. Si ergo arguamus tonitruum
ex extinctione ignis erit demonstratio ex necessitate materie; si ut
timeant illi qui sunt in tartaro erit causa finali.
[N]otandum autem quod non currit plus de causa naturali. Similiter est
quod tonitruum fiat hic in ex extinctione ignis, et similiter est
quod tonitruum ordinetur ad hunc finem ad terrendum in-
nascentes (?) timeant illi qui sunt in inferno ut pita-
goras tempore [illegible] contra physicorum veritatem con-
tra fidem catholicam de descensu malarum animarum
ad tartarum sive ad infernum poete quia per [illegible] sop-
nia [illegible] pictagoras ergo volens affligere
eos tonitruum dixit eos ordinasse ... [illegible]
[illegible] in tartaro. [C]onsequenter cum dicit plura autem.
[illegible] quo talia videntur hic in hiis que sunt a natura, ergo
quod plura autem sunt [illegible] possumus arguere ex
necessitate et secundum ordinem quod aliquando possumus in hiis
que [illegible] et in contingentibus, id est in hiis que contingunt
vel in hiis que sunt contingentia secundum materiam et secundum ordinem quod hec
[illegible] enim [illegible] sic fecit propter hoc, id est propter finem illa non ex
necessitate et secundum ordinem quia est de necessitate illius et voluntate unius

aut ex necessitate aut quod hic dicitur secundum naturam et motum. secundum mo
tum vel secundum impulsionem respondit exemplum dicens sicut lapis ex
necessitate et sursum et deorsum fertur. sed non propter eandem necessi
tatem. necessitate enim ille fertur deorsum necessitate autem secundum motum in
pulsionis fertur sursum. Isto autem quod nulla resistit
et obstante sed substante inde mouetur naturam motus vocatur necesse fun
damentum. obstante autem et consistit nulla inde fortasse. In ter
libus autem naturalibus tuetur aliquid fieri propter finem aliquid fieri
propter necessitatem tamen nullum quod violentiam sicut impedientes non
sibi ipsi violentiam inferunt. ut ventus contra naturam aque
facit in aquam procellas per quas aqua sursum elevatur. Isto
etiam quod descensum lapidis deorsum possumus reducere ad
necessitatem naturaliter mouentis ut ad elementum respondens et lapide et ad
necessitatem naturaliter mouentis forme. Sed necessitas naturalis forme non vocatur neces
sitas simpliciter. quia semper est propter aliquem finem ut si reducamus ad
necessitatem nature forme motum lapidis deorsum hic est propter aliquem
finem ut quia gravia melius saluantur in loco deorsum
illa autem dicuntur contingentia esse. que non sunt propter finem
Sed ideo sunt ex contingentia mouentur non propter finem contingunt
Deinde cum dicit. Sed in hiis que sunt. ostendit quod arguere ex
necessitate non possumus in hiis que sunt secundum artem. ita quod
in hiis que sunt secundum artem arguimus contraria causa. ut ex
fine esse quod ea faciat quia secundum ostendit quod in talibus artificialibus
non solum non possumus arguere contingentiam sed etiam non
possumus arguere ex fortuna. hoc declarat quando in
artificialibus possumus arguere ex fortuna. Et ratio
quia mencionem fecit de natura arte. et fortuna ostendit quando
fortuna differt a natura et ab arte. Et ita ibi. Alia uero.
tertia ibi Quare sit. dicit ergo quod sed in hiis que sunt ab in
telligencia .i. ab arte alia quidem sunt super propter finem
sed necesse super sunt ab eo quod est post finem .i. a causa
ut domus aut effigies .i. statua necessario contingentia
super sunt talia artificiata sed propter hoc .i. propter finem ta
lia ergo determinantur per unam causam ut per finalem
q° Dubitatur forte quis uero artificialia sint ex ne
cessitate et uidetur quod sic. quia cum dicitur sit necessitas effici
entis et materie. uidetur quod utraque necessitas sit in hiis que sunt
ab arte. efficientis quidem necessitas ibi est. quia sic
nulla sibi violentia influit ita et parte per vio
lentiam inferri ut ex necessitate violentie lapis impulsus
vadit sursum cum hic possit fieri per artem. potius in
artificialibus arguere ex necessitate violentie Sed dicendum
quod hec necessitas ab arte non erit simpliciter necessitas. quia est
propter aliquem finem Sed probabimus quod etiam necessitas sine or
dine ad finem sit in artificialibus sicut faciens sagit
tam ex ligno nodoso videt quod propter nodos aliqua
obliquitas erit in sagitta et illa non erit propter finem sed
ex necessitate materie si .n. debeat fieri sagitta ex ligno

nodoso propter necessitatem materie necesse erit eam obliquam esse
Et quod cum potentie rationales sint ad opposita eo quod
tales potentie possunt agere et non agere ut patet ex ix methaphysice.
necessitas efficientis in artificialibus esse non potest nisi ex
suppositione ut si hic fiat hic erit ut si intelligatur lapis
sursum per artem necesse est ipsum ascendere. Sed hic impulsus
non est necessitatis quia in potestate artificis est impellere.
vel non impellere in talibus ergo que non habent dominium sui
actus potest talis necessitas reperiri. nec in
hiis naturalibus artificialibus est necessitas materie. sicut necessi
tas materie presupponit necessitatem ex parte efficientis Sed in potestate
efficientis est eligere sibi materiam. vel si in potestate eius est agere
vel non agere. quare electa istius esse simpliciter loquendo ex
necessitate materie. Sed totum dependet ex libera voluntate effi
cientis. Deinde cum dicit. Alia uero. ostendit quando esse arti
ficialia accidit fortuna et casus dicens quod alia
uero sunt a fortuna. ut sanitas .s. in fine que potest
esse ab arte et a fortuna ut puta si aliquis non instructus
per artem nec credens ex hiis sanari comedit cibum
per quem sanatur et salus sequitur. aliquid potest esse a fortuna. et xlvj
ab arte ut puta si aliquis existens in domo ruinosa. Si
videat partem domum illam debere cadere. et inde exeat
parato saluatus est Si autem tibi accidat cum exire
et post eius exitum domus cadat saluatus est a fortuna
et videtur in quibus hiis contingere maxime fortuna dicens
quod maxime autem sunt hiis esse fortuna in hiis que contingunt
sic et aliter ut non a fortuna contingit sit. Isto
autem quod non potest esse fortuna et casus in hiis
que agunt propter finem sicut fortuna et casus est
ad preter intencionem. agencia ergo preter intencionem finis
quam accidit ad eius preter intencionem. dicitur id a fortuna
et casu. fortuna ergo et casus contingunt in agentibus ex
intencione finis contingentibus aliter se habere in quibus a fortu
na et casus hic in agentibus ex intencione finis sic se habere
esse. in hiis quorum causa est determinata non est a fortuna
et a casu. sed est ab arte vel a natura propter quod videlicet esse in
agentibus aliter se habere maxime hiis esse in hiis que sunt
sic et aliter. Deinde cum dicit. Quare finis. concludit
ex dictis diffinitionem fortune. nature et arte. sicut cum determinatum
sit quod in hiis eorum que sunt propter finem secundum quod hic non fit
a fortuna omnis est. quia differt fortuna a natura et ab
arte quia natura et ars agunt propter finem quod autem est a for
tuna non est propter finem. ideo autem quare fit bonum propter
quod ad .i. quod gratia est ad autem natura aut arte. fit .s.
tale bonum fit propter ad a fortuna aut non fit propter
aliquid .i. propter finem et quia tale est preter intencionem
Et ut sequitur alia pars eadem autem etc. Intendit probare
quod plures ostendit quando contingit determinare aliquam ex pluribus causis et

quo non. quia in hiis que sunt aut possumus demonstrare concomitantie et extrinsece. In hiis autem que sunt ab intelligentia possumus demonstrare extrinsece sed non concomitantie. declarat quomodo contingit diversimode demonstrare in hiis que sunt simul cum suis causis et in hiis que non sunt simul. duo igitur facit quia primo declarat quomodo contingit demonstrare in hiis que sunt simul. secundo in hiis que non sunt simul. ibi. In hiis que non simul. primo primum scito quod in hiis que sunt simul cum suis causis eadem ratio est et idem modus demonstrandi quantum ad esse et fieri et factum esse et futurum esse. In talibus enim si est causa est effectus. si fit causa fit effectus. si factum factus. si futurum futurus. Cum igitur facit quia primo ponit hanc veritatem secundo declarat eam per exemplum tertio epylogat conclusionem determinatam. secunda ibi. ut prius quia. tertia ibi. sic quidem causa. Dicit igitur quod eadem autem causa idest eadem ratio et idem modus demonstrandi est supra quantum ad ea que sunt simul cum suis causis in hiis que fiunt factis et futuris que ut est in hiis que sunt. quasi diceret quod sicut in talibus ut possumus arguere in hiis que sunt. ut si est causa est effectus ita possumus arguere in fieri factis et futuris. et videtur quod medium autem causa in hiis que sunt est causa que est. in hiis que fiunt est causa que fit. in factis facta. vel in futuris futura. Deinde cum dicit ut prius quia defectio. quod dixerat declarat per exempla. ponit autem duo exempla. videlicet de eclipsi et de cristallo. Nam defectus sive eclipsis simul est cum sua causa. et cum tempore dicitur. et cristallus simul cum sua causa et cum aqua congelata. Primum exemplum tangit ibi. quia est cristallus. Dicit igitur ut prius quia defectio est facta. propter id quod in medio factum est terra. fit autem propter id quod fit super terram in medio. erit autem scilicet in futuro propter id quod in medio erit supra terram in futuro. et est autem scilicet defectio propter id quod est supra terram in medio. Quod enim ad esse in presenti quantum ad fieri et factum esse et futurum esse est eadem causa idest eadem ratio et idem modus arguendi in talibus. Deinde cum dicit quid est cristallus. ponit secundum exemplum dicens quod est cristallus ac capiatur enim est aqua congelata supra quod defectum caloris. et videtur sic aqua c. idest minor extremitas. congelatum in medio a. idest maior extremitas cum medium in medio b. defectus caloris penitus. quod dico quod b. existit esse cum medium in primo defectum caloris penitus. et videtur quod est igitur in c. quidem b. hoc est minor quam aqua hec defectum caloris. in hoc autem a. in b. congelatum esse. quia est in medio a. hoc est maior quod congelatum penitus hoc caloris defectum posuit autem sic formaliter. omne b. est a. idest omne huius caloris defectum est congelatum. omne c. est b. idest omnis aqua de qua fit cristallus habet penitus defectum caloris. igitur omnis talis hec aqua est quidem congelatum. Cum igitur cristallus aqua congelata propter defectum caloris et ita tale causatum est simul cum sua causa. possumus in talibus arguere et esse fieri et factum esse ut si est

cristallus est talis causa. si fit cristallus fit talis causa. si erit erit. idem autem quod fit autem cristallus cum fiat b. idest cum fiat talis causa. factum autem est super cristallus factum super b. erit autem in futuro scilicet cristallus cum futurum super b. Deinde cum dicit sic quidem. epilogat conclusionem determinatam dicens. quod sic quidem videlicet in hiis que sunt simul cum suis causis causa et causatum est. simul fiunt cum fiant idest simul fiunt causa et causatum et sunt cum sint idest simul sunt causata cum suis causis et eodem quod factum est. et eodem quod futurum igitur est quia cum facte cause simul sunt facta causata. cum future cause simul future causata. Deinde cum dicit illa pars. In hiis autem que non simul. In qua docet quomodo contingat demonstrare in hiis que non sunt simul cum suis causis et quod dicit ferme quia primo docet demonstrare in talibus causis et causatis procedit per rectum. secundo docet hic procedere per circulum ibi. quoniam autem videmus in hiis que sunt circulo. et primo dicit ferme quia primo circa causas et causata movet quandam questionem. secundo post solutionem questionis datam dicit quomodo contingat esse talia demonstrare ibi. est igitur a posteriori. Dicit igitur in hiis autem que non sunt simul sed sunt in continuo tempore. ita quod non sit tempus medium inter causam et causatum. sicut nobis videtur aliquorum aliquas causas esse inter quas non cadit tempus medium inter causam et causatum. ut hic factum videtur esse ... cum alterum factum et futurum futurum. et videtur quod cum autem quod fit super quod non est simul cum sua causa quod antea factum. quod super non est simul tempore cum ipso facto. sed cadit tempus medium inter causam et causatum. Secundo quod conclusionem hanc esse ut in hiis que non sunt simul cum suis causis ut cadat tempus medium inter ipsa et suas causas (solo hic est quod est quod hic videmus in aliquibus causatis que sunt simul cum suis causis et que habent aliquas causas quasi causas distantes in talibus enim non cadit tempus medium inter causam et causatum. sed factum de necessitate est causa facta et futurum de necessitate causa futura) sed in hiis que non sunt simul non est factum causa facta et futurum futura. immo in talibus futura est causa facta. In talibus igitur que non sunt simul. Cum quod fit causa est alterum factum existens quod id quod fit habet causam preteritam et id quod futurum est causam presentem. ut sanitas que modo aggeneratur in hoc corpore habet pro causa potionem que antea facta est. talia igitur que non sunt simul cum suis causis sic se habent quod cadit tempus medium inter ipsa et suas causas. Dubitaret forte aliquis quod videtur hec esse nulla causa quia si non sunt simul causa et causatum. eo ipso videtur quod cadat tempus medium inter ipsa. Deinde quod aliquid est esse simul cum aliquo et aliquid est eodem tempore medium inter illa dicentes enim quod generatum et corruptum non sunt simul. Nam prius tempore aer corrumpitur et postea in tempore ignis generatur. et tamen inter aerem corruptum et ignem generatum nullum intercadit tempus medium. aliqua igitur se habent tempore circa eclipsis. et aliqua in tempore sicut lapidum et factionem muri et aliqua corruptum et generatum. Nam in tempore circa eclipsis sunt simul. ita quod cum fit unum fit

a. quando est futurum vnum est futurum alterum. scilicet decisio lapidum et factio muri non sunt simul nec sunt tempore continuo ita quod cum fit vnum fit alterum. sed muri quod fit cum est decisio lapidum que antea facta fuit corruptum est et generatum scilicet non sunt simul nec sunt eiusdem tempore continuo ita quod nullum eiusdem medium tempore est corruptum et generatum. Innuit ergo hic philosophus quod que non sunt simul cum suis causis et non possunt esse tempore continuo cum ipsis sed quando secundum hic consequentia in sequenti lectione dicetur. ad presens autem scire sufficiat quod que non sunt simul cum suis causis non sunt tempore continuo cum ipsis quod si essent tempore continuo cum ipsis tunc essent alia causa quod ponatur esse et aliud causatum quod ponatur esse. tunc non futuri esset cum futuro et facti cum facto. et ideo quod fit cum eo quod fit. non autem esset et quod fit cum eo quod antea factum esset sicut est in causis et causatis que non sunt simul.

¶ Deinde cum dicit est ergo a posteriori. ex solutione questionis adducte procedit ad solutionem. sed ad solvendum questionem primo intentum est quod dictum est quod post questionem solutam per solutionem datam declarat et manifestat ibi. Sicut neque autem finiti. Continuatur autem sic. dictum est quod in hiis que non sunt simul. eo quod fit cum eo quod antea factum est. ita quod causatis non est eiusdem tempus medium. In causa enim et causatis et quod in causa est ergo sillogismus est id est est arguere sillogistice a posteriori secundum supra in talibus causis et causatis et subdit quod principium generationis et horum est quod factum fuit. quod dictum quod principium sillogismi ad sillogizandum in talibus est quod factum fuit sicut posterius unde in hiis que fiunt ergo est quod principium sillogismi in talibus est ab hiis que fiunt prius a priori autem non est id est non est sillogizare sed a posteriori ut supra possumus sillogizare quoniam factum est hoc prius quod factum est hoc posterius et in futuris ergo possumus non arguere quod hoc sit futurum prius si hoc sit futurum posterius. Notandum autem quod in hiis que non sunt simul et in factis et in hiis que fiunt possumus arguere a posteriori non a priori possumus autem intelligere per factum permanentia per ea que fiunt successiva ut ubi quod in hiis que non sunt simul possumus arguere a posteriori non a priori ut in permanentibus. bene valet a posteriori sed prius est. ergo decisio lapidum fuit. vel si prius est factum. decisio lapidum est antea facta non autem valet a contrario et a priori. Sic et in hiis que fiunt ut si aliquid movetur moveatur per aliquod spacium valebit arguere a priori non a priori ut si factum est motus in parte ulteriori ergo prius in ulteriori illius spacii. factum est motus in parte priori. non autem valet econtrario per hoc ergo sillogismus in talibus est a priori.

¶ Notandum in quod id quod dictum est in factis videtur habere locum in futuris de quibus nichil adhuc tempus est. ut a futuro posteriori debemus arguere futurum prius ut si futurus est prius. bene valet quod futurum est decisio lapidum sed non valet econtrario. Item in successivis ut si debeat moveri motus per aliquod spacium et nondum incepit moveri bene valet quod si futurus est ultimus si erit motus in parte posteriori quod erit in parte priori.

¶ Deinde cum dicit neque enim. declarat et manifestat solutionem positam. Videbatur autem solutio data duo membra videlicet quod non est in talibus arguere a priori et quod est ibi arguere a posteriori. ideo declarat primo quod non sit in talibus arguere a priori. secundo quod est ibi arguere a posteriori ibi. Speculandum ergo. Circa primum tria facit secundum quod tria probat. primo probat intentum. nam primo probat hoc ex parte factorum. secundo ex parte modo faciendorum. tertio ex parte temporis factorum. nam in talibus factum non habet continuam connexionem ad factum. Rursus talia etiam facienda connexionem non habent. tertio tempus factionis unius connexionem non habet ad tempus factionis alterius. Sic ibi neque enim hoc. tertia ibi amplius nec infinitum. Dicit ergo quod neque enim aut finiti aut infiniti est temporis quod dictum quod talia facta non habent connexionem ad invicem ita quod dividentia media inter factum et factum neque erit temporis finiti id est determinati neque infiniti id est indeterminati et subdit. quare super neque prope factum neque infinitum est. scilicet sic sine nomine. quoniam verum est dicere factum esse hoc prius verum est dicere factum esse hoc posterius et subdit quod in medio neque tempore falsum est dicere super quod hoc sit vel quod hoc erit. quod dictum quod non possumus hic arguere a priori non possumus dicere hoc factum est prius. ergo in tali tempore. vel ergo in aliquo tempore determinato quod quantumcumque sit id verum est dicere quod hoc est factum posterius falsum in tempore medio falsum est dicere et quod id sit et in falsum est dicere quod id deinceps est prius non esse decisio lapidum de quibus nunquam fiet murus. unde in talibus lapidibus nec possumus dare tempus determinatum et dicere quod murus ex illis lapidibus erit tali die. nec in tempore determinatum ut quod erit aliquo die. quantumcumque sit ille quod potest esse quod nunquam erit unde in medio tempore antequam murus fiat murus fiat falsum est dicere quod murus factus sit et in falsum est quod necesse sit ipsum murum in futuro aliud factum esse.

¶ Deinde cum dicit neque enim. probat hoc idem ex modo fiendi. nam non a priori possumus arguere deinceps posterius tunc cum est simul generatio et effectus sed in talibus causa et effectus non sunt simul generare cum suis effectibus ideo autem quod nunc quoniam hoc factum est super prius hoc erit id est possumus arguere quod hoc erit factum posterius et subdit quod medium id est simul generatum oportet esse super non possumus arguere a priori et a posteriori et subdit quod factorum factum. quod dictum quod in hiis in talibus possumus sic arguere. factorum oportet esse medium factum. futurorum futurum. cum hiis que fiunt fiet id est oportet medium fieri cum hiis que fiunt esse. sed futurorum esse et esse nunc presens

no q sil genitu. q. d. q ee futu ree mie psen
cia no q sil ee genita. Flo aut q argue
a pori est d^r. ul p nim ul p cpe. que aut ime
cum sil genitu possum argue a pori p nim/et
aut no ime eu sil genitu r no possum argue
a pori p nim. n a pori p tep. q ipo g n fu
cedit cor que no sut sil. eu sint eate. se q n
possum argue a pori. Deim eu d^r amp
nec ifinitu. ad duet etia vom sup^m exp
te cpis faedis diet ampli nec ifinitu q
ee tep^s me n fitu r sdit q slm erit die m
tepe me^o. q h est ul q h futu e. ino n possu
m dre. i casio lapidu est. g^o piet e^r n qu ad
tep^s finitu/ ut q e^r illi tepe/ n qu ad ifini
tu sui qu ad i determinatu/ ut q aliu e^r q pote
agge. q nug e^r p icasione n lapidu nulla
exh h necitas q optcat ex hoc aliu piece
ee. Flo aut q vi h io ee eade eu pma.
na h io r pma arguit q no possum i tali
bz argue a pori q i me tepe posteri^s fem est
pus e^r slm dre q nece sit postius fem ee l
q nece sit ipm futu ee. 3z differt vna ab a^a,
q vna refenda est ad ipa fca alia ad tepa fa
ciendi. sui ad ipa fc. flam fem postius no hz
necelam ancia ad fem pus potit n age eo
sit ad fem pus r eu nug e^r fem postius hec
aut etia io refenda est ad ipa fc q sic fem
pri^s no hz necia ancia ad fem pus ita n fc
pterius ad fc pus. Flo r q suppoit h phs
no ee n duo gna car videlz eas que sut sil ee
cas que no sut sil. 3z eadie tep^s me i e cam
r catu. eiu aut gen car videlz q cae n sunt
sil eu catis n cadat tep^s me i e cas r cata. s3 sit
i aitinua tepe. ulrz r vnu atinuet ad a^m tale
aut gen car p sui mo loq di vi i po^e ee. Flo
r q exh^s app3 quo i cas que no sut sil no po
ssum argue a pori sia ut dem est i e tale cam
r catu eadie tpe me i me aut cpz n vin erit
dre q catu sit n vin erit q catu de necite erit
q n fem pri^s sui catu posti^s hz necia ancia
ad fem pus ut i nuebat io pma. n fc p^s tius
hz necia ancia ad fc pus ut i nuit h io etia
n r ipm me sui ipa eu i talib3 est sil geita e
ipo cato. q poitu est q talia no sut sil. non
g^o exh porim^s argue. extra eaeu ut ex poere
pone data q de necite habeat ee sanitas q eet
argue i gne cae effic^s ul q ex icasione lapi
du de necite sequitur factio muri q eet argue i gne

cae mlis ut huic dictati i nuebat io sa. m
ilib3 g^o no expoib3 eius arguim^s posteriora et
ea sed couersa. Igitur quitem est re
Speculando postrm phs d q i cetis r
catis que no sut sil no q argue a pori
In pte ista ut dicebat^r declat q i tali
b3 q argue a posteriori/et q duo facit/q p pm
it q d q necia ad oppoitu. so exeu de trencto ibi
de co g q quo. et pmu d. f. p q duo necia ad
oppoitu pmeit. sa ibi aut m est. d^r g^o specu
landu g^o. q est agigens. i. q est ea p qm h qi
git eli eueiat. ut fc i reb3 sit post id q fem
est. q. d. q nulla ca est pp qm h agigit. ul h
eueiat de necite q fc i reb3 h eat neciam ancia
ad fem ee ul q fc i reb3 necio sit post fem ee
Dubitaz forte aq. ut fi necio i rebus
sit post fem esse. Ad q ut pateat vleus qli
ti p^o declabim^s vom dei cuidens quo dem phi
vitate h eat/pp q sic q fc i reb3 msurat^r tepe
fem aut ee msurat^r i stanti/pp q sic est vnu
istans i e tep^s pus r tep^s posti^s ita est vnu fem
ee i e duo fc. ut i e fc p^s r fc postius/et g^o i
teneo phi. eu fc pus determinatu est ad fem ee
q post i fem ee q determiat fc pus no de necesi
tate opcat ee aliq fc postius q pt i lin fco
eu sistere. r no plus age ita q post i fem nullu
seq^r fc. io aut q speculadu est q sit agigel. i. q
sit ca pp q h de necite agigit. q fc sit post fem
ee. q. d. q nulla est ca q pt agige q post fem
ee no seq^r fc. vsa i tenede phi uolum^s assig
re vom dei dicem^s. n. q n est argue gna forc
a est argue gna me. flam gna me p agige q de
necite post fem ee seq^r fc. sic videm^s i celo ubi pt
mutatu ee de necite se moui eo q mot celi sit nec^s
3z gna forc no vz. q post fem ee de necite seq^r fc,
ul post mutatu ee moui q sih ualet gna forc
i oib3 h ec diuate videm^s aut h ee slm. q mo^ua
possut i pediri ul possut no moui si moueat^r
motu uolutario sic e r cae agentes ille que
possut i pediri ul possut no age. 3z agant fm
i pul uoluntas. q g^o multa sut mobilia q i tal3
pte spacii possut i pediri ut no ulteri^s moueat^r. eu
h agiget post i mutatu ee no seq^r moui. sic
r ee hz no solu i motu s3 r i tercede rex. fit sine cae
aites sui uoluntarie ut si ignis calefaciat q dui q
tinue calefaciat sp post calefem ee hz ee calefi
s3 q p^t i pediri ne ulteri^s calefaciat eu post ca
lefem no sequet^r calefi. s3 poitu est q no ulteri^s calefa

faciat sic et tamquam voluntarius esse licet quod non cadit
lapides quamdiu continue cadit sicut post cecidisse esse sed in
cadi et post factum esse fieri et quia per voluntatem suam potest de
sistere ne ulterius cadat quando desistit tunc post cecidisse
esse non sequitur aliquid cadi nisi iterum reinciperet agere quod
non est necesse quod fiat. post hoc sic desistere. ab cadendo quando
ulterius cadat sed nulla ergo est causa propter quam hec necessitas contingat
quod ulterius in rebus post factum esse sit fieri ut quod post motum
q° esse sit moveri vel post cecidisse esse sit cadi. [U]lterius
forte dubitaretur aliquis ad quid deserviat hec demonstratio philoso-
phi. [D]icendum quod si necesse esset quod post factum esse sequeretur fieri tunc in
hiis que non sunt simul possemus optime arguere a priori
unde videmus quod in motu celi nunc generatum nunc post mutatum
esse de necessitate sequitur moveri optime possumus arguere a priori
ut si hanc partem celi operteat nunc mutatum esse in ori-
ente bene valet quod oporteret ei mutatum esse in occiden-
te. si autem si non valet oportet motum celi desistere et
cessare. sed si ergo valet hic modus arguendi generaliter forte sicut videlicet
generaliter nunc quod de necessitate post factum esse sequeretur fieri ut quod
non possent esse impediri in suis actionibus nec possent
cessare ab agendo usque ad finalem consummationem
operis de necessitate valeret argumentum a priori ut si data est proportio
quod inducet lateras et si tecti sunt lapides quod erit domus
sed autem post tectum esse lapidum sit post hec factum esse. hac
hypothesi stante oporteret quod sequeretur aliquid fieri ut pu-
ta quod ponerentur illi lapides in fundamento et post illud factum
esse aliquid fieri ut puta quod edificarentur super lapidibus alia
sed si ergo post factum esse sequeretur fieri non contingeret desistere ab
agendo. quilibet ergo opus inceptum perficeretur possemus ergo semper
optime arguere quod si inceptum est opus quod consummabitur
et si est factum quod est prius erit factum quod est posterius. via ergo
ad ostendendum quod in talibus non possumus arguere a priori est
hec quam philosophus dedit videlicet quod non est necesse quod ulterius in re-
bus post factum esse sequatur fieri. [D]einde cum dicit. Aut
tertium est. postquam ostendit quod est necessarium ad propositum esse quod ita
facit/ quia prius facit quod demonstratum est. secundo probat quod dixit.
tertio excusat se quod determinare ex esse de tali-
bus non spectat adhuc libri posteriorum sed philosophi prime. Dicit ergo.
continui enim sunt. cetera ibi. Magis autem tertium in talibus. Dicit ergo
aut tertium est. quod consequenter fit non est continuum cum facto esse.
neque factum sit prius est sed continuum cum facto esse posterius.
est. nisi hic sine necessitate ad propositum quod id quod fit sive ipsum
fieri non sit continuum cum facto esse/ nec unum factum esse cum alio
facto esse/ ad quid autem hic deserviat philosophus et quomodo sit hoc
necessarium ad propositum in sequentibus patebit. [D]einde cum dicit
continui enim sunt. declarat quod dixit dicens/ Continui enim sunt et
athomi. quasi diceret quod ipsa facta esse ad fieri se habent sicut continui et
sicut athomi. id est sicut indivisibilia/ et subdit quod sicut neque puncta

sunt ad invicem copulata/ neque que facta sunt. utraque enim
indivisibilia sunt/ quasi diceret quod facta esse ad fieri se habent sicut puncta ad li-
neas/ utraque enim sunt indivisibilia et utraque sunt termini. sed sicut
puncta sunt termini linee/ ita facta esse terminant fieri.
Sed ergo puncta non sunt ad invicem copulata in linea sic
nec facta esse in fieri. et subdit. neque ergo quod fit. cum eo quod factum
est. quasi diceret quod non solum factum non est continuum cum facto sed
neque quod fit id est ipsum fieri est semper continuum cum eo quod est
factum/ et subdit quod propter idem id est propter eandem causam. ut quia factum
esse est indivisibile non potest esse continuum propter hec cum fieri quod est
divisibile/ indivisibile enim nulli continuatur. nec divisibili nec in-
divisibili. id autem quod propter idem id est propter hoc idem/ quod eadem enim fit id est
ipsum fieri divisibile est. quod autem factum est indivisibile est/ propter
hoc autem non continuatur unum alii/ et subdit quod sicut generatio
ad puncta se habet quia linea est divisibilis punctus indivisibilis et quia
punctus terminat lineam sic quod fit se habet ad quod factum
est. quia quod fit id est ipsum fieri est divisibile/ quod factum est indivisibile/ et
quod factum est terminat ipsum fieri sicut punctus lineam/ ergo quia
est eadem proportio utrorumque ad invicem sicut punctus non con-
tinuatur ad lineam/ ita nec factum esse est continuum cum fieri/ et sub-
dit ad maiorem declarationem propositi quod sunt infinita in
eo quod fit/ quasi diceret quod bene dictum est quod se habet quod factum est ad
fieri sicut punctus ad lineam quia sicut sunt infinita puncta in
linea ita sunt infinita facta in fieri sive in eo quod fit. [D]u- q°
bitaret forte aliquis. unde sciret hec consequentia quod si factum esse est quod
indivisibile quod non potest esse quod continuum cum ipso fieri nec cum ipso
facto esse. et quod hic est propter idem id est propter eandem causam. [D]icendum
quod id quod est non continuabile non continuatur ipsa enim continu-
atio sive id quo continuatur non continuatur sicut et videmus
in aliis quod ipsa delectatio non delectatur sed est id
quo aliquis delectetur. sic ipse motus non movetur. sic ipse cursus non
currit. utrum autem per aliquem modum possemus tales locutiones
salvare non est presentis speculationis. sufficiat
autem ad presens scire quod indivisibile est id continuandi
sed autem continua sunt que continuantur ad aliquid continuum
quoddam illud autem continuum quod est ipsum indivisibile. hic est enim esse con-
tinua hec ultima unum. hoc non possibile est. sed indivisibile unum est
divisibile quod est partem sed tenere extreme unius et partem
extreme alterius et non est unum et idem simul quod copulantur
utraque. ergo ipsum indivisibile est id unum quod copulat et quod con-
tinuat et quod est id continuandi id cum nullo continuatur
nec cum divisibili nec cum indivisibili ergo quod factum est propter idem id est propter
eandem causam et quod est indivisibile propter hanc eandem causam non
continuatur nec cum fieri quod est divisibile nec cum facto esse quod est in
divisibile. [U]lterius forte dubitaretur aliquis ad quid hoc q°
demonstratum deserviat philosopho. [D]icendum quod philosophus in hac lectione
intendit probare quod in hiis que non sunt simul contingit arguere
a posteriori non a priori. Rursus intendit probare quod

in talibus quod arguere a posteriori immediato non a priori immediato. Primo ergo declarat videlicet quod non necesse est quod semper post factum esse sequatur fieri et quod patet contingere quod agentia desistant ab agendo. Debuit philosophus ad primum videlicet quod non possumus in talibus arguere a priori sed a posteriori, quia non valet: si factum est prius quod necesse sit fieri quod est posterius, cum possit contingere quod agentia desistant ab agendo et per hoc consumetur quod est inceptum. Secundum autem declarat videlicet quod factum esse non continuatur cum suo facto esse nisi cum fieri. Debuit ad secundum videlicet quod in talibus non possumus arguere a priori immediato, vel debuit quod in talibus non sit accipere immediatum prius, nam non est dare primum fieri nec primum factum esse; est dare tamen ultimum factum esse. Si ergo factum esse continuaretur ad factum esse ita quod esset ipsum fieri compositum ex factis esse, sicut si poneretur linea composita ex punctis, oporteret dare in ipso fieri primum factum esse. Quia autem in motu non sit dare primum mutatum esse licet sit ultimum, quia non potest esse motus in indivisibili, quia in primo motus antequam mobile moveatur non est ibi mutatum esse. Sed autem modo quod quod illud spacium quod acquisivit sit aliquod divisibile, ergo prius acquireret totum illud spacium acquisivit medium spacii et prius medium medii, et quia continuum est divisibile in infinitum non est dare primum acquisitum esse nec primum mutatum esse, sicut primum factum esse. Sed si indivisibilia sibi invicem copularentur tunc in primo motus vel in primo spacii antequam inciperet motus non esset aliquod mutatum esse. Sed quod dictum est quod unum indivisibile immediate copulatur ad aliud quia aliud indivisibile est quod dividit illud spacium in quo est motus et spacium quod per motum debet acquiri a mobili. Sed ad aliud indivisibile copulatur aliud indivisibile tunc illud indivisibile erit primo acquisitum a mobili et hoc erit primum mutatum esse. Ponebat enim quod indivisibilia sibi invicem copularentur posito quod per motum prius acquireret unum indivisibile postea aliud. Sed si indivisibile acquireretur per motum esset ibi dare primum mutatum esse, quia postquam indivisibile acquisitum est prius cum non habeat partem non potest dici quod sit prius acquisitum per partes. Si ergo indivisibilia in motu vel in tempore sibi invicem copularentur esset dare primum mutatum esse et primum factum esse. Rursus si factum esse copularetur cum fieri esset dare primum factum esse, quia tunc copularentur ad invicem sicut eadem ratione tunc fieri et factum esse essent eadem ratione. Esset ergo ipsum fieri indivisibile et quia totum contrarium non est dare primum mutatum esse nec primum factum esse contra divisibilitas ipsius fieri et ipsius motus. Si talia essent indivisibilia, tunc posito quod indivisibile acquireretur per motum esset dare primum mutatum esse et primum factum esse. Redeamus ergo ad propositum. Dicimus quod in primo spacii non est motum nec mutatum esse, et quia non est dare aliquod punctum immediate se habens ad primum spacii, ideo non est dare primum mutatum esse, quia dato quolibet puncto signato in fine spacii

et primo spacii per quod debet fieri motus sunt infinita puncta, ideo semper ante quodlibet mutatum esse sunt infinita mutata esse. Sed si puncta se haberent immediate ad se invicem, non possemus sic arguere quod non esset dare tale primum, immo esset dare primum mutatum esse. Sed licet in primo spacii non sit motus nec mutatum esse, in ultimo tamen spacii est dare mutatum esse, et quia post ultimum spacii nullum est mutatum esse quod determinat totum motum. Non est autem dare primum mutatum esse a quo incipit motus. Ex his utique dicamus quod argumentatio a posteriori demonstrativa duo presupponit, videlicet necessitatem et immediationem. Necessitatem quidem quia si non necessario sequeretur conclusio ex premissis non esset demonstratio. Immediationem vero quia non contingit scire per demonstrationem nisi sciamus resolvere usque ad immediata. Sunt autem illa immediata ultra que non est processus. In his ergo que non sunt similia non possumus arguere a priori quia non est ibi necessitas, non enim ad prius devenitur de necessitate posterius. Possumus autem in talibus arguere a posteriori quia est ibi necessitas, quia posterius de necessitate supponit prius, et ad hoc debuit primum dictum videlicet quod agentia possunt desistere ab agendo et quod non de necessitate post factum esse sequitur fieri, et non de necessitate ad prius sequitur posterius. Rursus in talibus non est dare immediationem a priori quia non est dare ad mutatum esse vel factum esse ex parte prioris, quia non sit ultimum ex parte et quod non sit dare aliquod prius factum esse vel mutatum esse. Est tamen ibi dare immediationem ex parte posterioris quia est ibi dare ultimum mutatum esse quod non est resolutio in posterius mutatum esse. Ergo ratione necessitatis cuius debuit declarationem primum et ratione immediationis cuius debuit declarationem secundum debemus in talibus arguere a posteriori non a priori. Quidem cum dicit de eo quod consequenter de termino et cetera quod dicit quod postquam ostendit in factis quod debemus arguere a posteriori, secundo declarat quod in similibus se habeat in terminis quod est ibi a posteriori arguendum. Ubi sciendum autem est quod primo dicit quod predicte duo que in factis que non sunt similia debemus arguere ab immediato et a posteriori. Secundo declarat que dixerat ibi: Sed c. factum est. Dicit ergo quod de eo quod supponitur factum esse prius quo est cum eo quod contingit sic scilicet accepta media causa sit propria, et ad arguendum in talibus accidentaliter est causa media in terminis et hoc in videlicet per quod dicitur: vel dicit quod necesse est cum his vel ut habet alia littera: et in his media et prima sunt media esse quod dicit quod in his que non sunt similia media et prima causa idem quod est media ad arguendum et idem quod est primum ad arguendum oportet esse sine medio vel immediatum, et non supplendum est quod oportet in talibus arguere a posteriori quia ex parte posteriori in talibus ut patuit accipitur immediatum, non ex parte priori. Vel dicit ut a. factum est causa c. factum est. Vel dicit quod posterius autem c. factum est a. vel a antea primum necesse est

g. s. arguitur in talibus et c. i. a. posteriori quia id quod pri
mum est ipsi nunc quod primum eius est q. d. quod ipsi nunc quod est
primum tempus et racionem supradicte primum illud in talibus est pri
mum c. i. id quod est prius non a. i. quod est prius in talibus
i. n. primum arguendum est sumendum a nunc posteriori non a
nunc priori quia quod illud est a. c. quod est proximius nunc
posteriori non ab a. quod est longinquius. Eidem
cum d. sed c. declarat quod dixit esse quod d. f. quod prius fuit
quod dictum est secundo removet quandam cavillacionem esse pro
tacta ibi. aut semper esse. quia prius fuit quod ipse di
xerat quod debemus incipere ab immediato quia quod de
clarat quomodo hic intelligit tamen hic intelligit incipiendo sed
ab ultimo posteriori ut si a. est ante c. ut puta incisio
lapidum ante factionem fundamenti et c. ante d.
ut factio fundamenti ante factionem domus incipi
endum erit a d. et est dare in talibus ultimum
factum esse et devenire in talibus ad immediatum medium
g. illud in talibus est id quod est posterius et ultimum
prius est immediatum medium. Id autem sed c. factum est facto
d. ut puta factum est fundamentum facta domo. d. g.
cum fiat necesse est a. factum esse i. cum fiat domus
necesse est lapides esse incisos et subdit. cum autem est.
c. i. cum autem possumus arguere ex d. a. i. ex factio
ne domus incisionem lapidum talis enim est c. i. fun
damentum vel murus quia quod lapides inciduntur. Sic g.
arguemus quod quia d. i. quia domus fit. c. i. fundamen
tum vel murus quia c. a. a. i. incisio lapidum. Id autem
q. d. enim facto i. facta domo necesse est factum esse c. i. fun
damentum vel murum. c. autem facto necesse est prius fu
isse a. i. incisionem lapidum et subdit quod si g. accipi
eris aliquod medium super posterius stabit aliud immediatum
i. ad immediatum ut hic est aliqua cavillacio. et dare ad
prius quod est ultimum factum esse et hic est immediatum in
talibus. Sciendum autem quod d. a quo arguimus in tali
bus est posterius et est prius est posterius incipiendo sed est
prius in illo ordine vel aliquid textus innuit. Si autem accipi
eris prius aliquod medium quoniam medium acceperis quanto posterius
incipiendo tanto prius in illo ordine g. in talibus deveni
re ad immediatum quod sit primum in illo ordine et ultimum in
cipiendo. Eidem cum d. aut semper esse eadem. re
movet quandam cavillacionem esse protactam dicet n.
aliquis quod numquam est devenire ad immediatum quia in quolibet
est dare infinita facta sed hic non obstante patet quod est dare
ultimum factum esse devenire est g. ad immediatum quia
est devenire ad aliquod quod immediate scilicet ad ipsum
nunc quod est primum in illo ordine et ultimum incipiendo. Id autem aut
semper esse eadem vel ut hic alia cavillacio aut semper in
cidet. q. d. quod autem cavillabit aliquis quod non est de

venire ad immediatum sed semper eadem esse immediatum ita
quod medium non erit immediatum sed semper erit nunc immedi
atum quia sunt infinita. Sed a. n. continuum est factum
cum facto esse quemadmodum dictum est. Sed super hic non obstan
te tempore tamen necesse est aliquod et ab ipso nunc posterio
re n. est ab ipso nunc quod est medium illorum in talibus
et quod est primum in illo ordine sed sic ultimum incipiendo. Sciendum
autem quod quia infinita et quia id quod factum est esse non conti
nuum cum facto esse sed semper inter quelibet duo facta esse sunt
infinita facta esse quia istud tale infinitum non tollitur
quin sit dare ultimum factum esse et quod primum in talibus est a
posteriori ut supra dicebatur ipsum ultimum nunc in
talibus tamen est dare ultimum factum esse et medium et primum
i. primum ad illud. Quoniam g. tale nunc accipiendum
erit immediatum tempore g. illorum debemus a tali nunc
tamquam ab immediato. Eidem cum d. Sed autem est.
quod dixerat in factis et sic esse in futuris et quod in futuro. quod
prius fuerat quod dictum est secundo removet quandam cavillacionem
esse futuram consimilem cavillacioni esse factam. Et ideo quod dixit
erit multa sententia protacta. ibi Sed autem in infinita. etiam
ibi hic autem sic esse. d. g. quod sed autem est et eo quod erit
i. in futuris videlicet quod in talibus est arguere a posteriori
et ab immediato ut puta quod ultimum factum sit d. i. do
mus ab hic g. incipiet illud quod est postremum et immedia
tum. Id autem quod si verum est dicere quod erit d. i. quod erit domus
in futuro necesse est esse prius verum esse dicere quod erit a. i. incisio
lapidum in futuro hic autem est c. i. murus vel fundamentum
quoniam cum erit ex domo quod est ultimum possumus inferre
incisionem lapidum quod est prius. talis enim est ipse murus vel
ipsum fundamentum quia quod fit incisio lapidum a posteriori
g. incipiet illud et procedet ad prius ut ex domo argu
ere murus vel fundamentum et ex hic incisio lapidum. Id autem
quod si quando enim erit d. i. si est futura domus prius erit c.
i. prius erit futurum fundamentum vel murus. Si vero erit c. i.
si est futurus murus vel fundamentum prius erit a. et prius erit
futura incisio lapidum. Eidem cum d. Sed autem re
movet cavillacionem esse futuram consimilem cavillacioni
esse factam. Sicut sic in preterito fuerunt infinita facta sed tamen
non obstante possumus arguere ab immediato facto
in preterito sic et futuro fuerunt erunt infinita facta sed tamen
non obstante possumus arguere ab ultimo futuro facto
quod est immediatum in talibus. Id autem quod sed autem et infini
ta est decisio vel divisio in hiis. i. in futuris et subdit quod non
enim que erunt sed futura erunt et continua ad invicem.
q. d. quod sicut facta preterita erunt infinita et non erunt ad in
vicem continuata sic et facta futura erunt infinita non
erunt ad invicem continua et subdit quod primum quod etiam hiis similiter medio
accidit est. q. d. quod non obstante tali decisione i. divi

infinita / prius silloğ in talibus poterimus accipere sim
medium, id est immediatam causam, videlicet ultimum futuri quod
licet sic ultimum intendo / et prius in sillogismo sic in factis ad
accipiebamus primum mediatum ultimum factum / infinitas enim
in talibus tollit quod non sit dare factum esse primum, sed non
tollit quod non sit dare ultimum. Idem autem dicit licet
aut sic se. quod dixit declarat per exemplum quod dicit sic, quod obfi
cit defectus, sed de futuris. Ibi item si erit dicit quod licet
sic se. In operibus videlicet quod ex posteriori modo prius ut patet in
operibus humanis, sicut si factum est domus necesse est la
pides decisos esse / et videtur quod factum esse hic prius quod
est / tamen necesse est fundamentum esse, quod dicit quod factum est hic
id est decisi sunt lapides prius fundamentum, sicut lapides
in tantum sunt in domo tantum sunt in fundamento vel muri,
non enim sunt lapides in domo nisi toti sic nisi partes
/ ergo si quaeratur propter quid factum est, ut propter quid sunt decisi la
pides, respondebimus quod factum esse quam necesse est esse funda
mentum, non factum est domus, sed fundamentum est necesse
lapides prius decisos esse, quod dicit quod possumus arguere a
posteriori non solum per proximum sed etiam per remotum / ut
ex facta domo possumus arguere decisionem lapidum
(cum autem causae sic possumus arguere est per proximum / ut
puta fundamentum vel murum, sicut si ex domo arguimus
fundamentum ex fundamento lapides decisos esse / ergo ex
domo arguere lapides decisos esse. Nota autem quod
hic illa videlicet quod hic factum est quod vel propter id quod necesse
est fundamentum esse prius legi dicit videlicet quod hic factum est
id est lapides decisi sunt quod necesse est fundamentum esse.
Alio modo potest legi ut sit sensus quod hic factum est videlicet quod
possumus sic arguere videlicet ex facto posteriori ut
ex facta domo factum prius remotius ut decisionem la
pidum, quam necesse est esse prius proximum videlicet funda
mentum prius id est proximum est causa quia ex posteriori possu
mus arguere prius remotum ut fundamentum est causa quia
ex facta domo possumus arguere decisionem lapidum.
Nota quod cum autem necesse est esse fundamentum et ne
cesse est esse lapides decisos, non intendit loqui de ne
cessitate absoluta sed de conditionata; necesse est enim funda
mentum esse non est si sit domus, sicut in posteriori est domum
esse et non esse fundamentum, id est videtur in tantum quod si non est
fundamentum quod non est domus facta, sed non necesse est esse
lapides decisos non absolute sed ex conditione ut puta
si factum est fundamentum. Idem autem dicit item si
erit. Ostendit de futuris dicens item sicut possumus ar
guere a posteriori in futuris ut si erit domus prius erunt
lapides, quod dicit quod si arguamus in factis ut si factum est do
mus decisi sunt lapides, sic possumus arguere in futuris
(et videtur quod demonstrat autem per medium sic, quod dicit quod sicut in factis

demonstratur prius loquimur per posterius per prius medium, sic in futuris de
monstratur per futurum domum futuros esse lapides per futurum medium,
ut per fundamentum. Hoc autem quod demonstratur autem per medium sic ubi
(videtur quod erit autem fundamentum prius, sed enim erit domus
prius erit fundamentum / et si erit fundamentum erunt lapi
des decisi, ergo si erit domus erunt lapides decisi. Funda
mentum ergo est medium sicut illa medium causa per quod sic arguimus
ex futura domo futuros lapides decisos, sicut in factis per
fundamentum tamquam per medium arguebamus ex facta
domo factos esse lapides decisos. Quae sunt Lec 16
Quoniam autem in his circulo
et cetera. Postquam philosophus instruxit nos quomodo de
beamus arguere in his quae non sunt simul, hic ad
ea quae fiunt circulariter, et quod ea facit quod prius est quod est
arguere circulariter. Sed quod dixit manifestat per ex
emplo declarat quomodo in his quae sunt circulo hoc demon
stra ibi In operibus autem. Circa ibi cum enim hoc dicit quomodo
quando videmus in his quae sunt esse quandam generationem circulo id est
circularem, quod dicit quod in aliquibus eventibus reperitur quaedam generatio cir
cularis et propter hoc secundum hoc fiat dicens quod contingit esse hic
id est generationem circularem in eventibus, vel contingit esse hic quod possumus
arguere generationem circularem in eventibus, sed ubi medium et termini con
sequuntur ad invicem. In his enim quidem est sic necesse et videtur
quod omnino est ad hoc in primis quod convertatur ad conclusiones
ille enim propositiones est quod enim convertuntur medium et extremitates
quod fiat conversio premissarum ad conclusionem et hoc et videtur
quod circulo autem hoc esse est. Nota autem quod sicut
modi tollendi sumunt originem ex modis ponendi
ita et modi arguendi possunt sumere originem ex mo
dis ponendi, quae ergo generant circularem et hanc generationem
circularem prius esse illa possunt de se ducere in terminos circula
res. Ideo propter hoc argumentatio de eis circularis. Deinde cum
dicit In operibus autem, quod dixit manifestat per exemplum dicens In
operibus autem supra nunc sic est videlicet quod sunt ibi generationes
circulares et quod possumus in aliquibus arguere circulariter,
et videtur quod depluta enim terra necesse est vaporem fieri; facto
autem hic id est vapore nubem id est necesse est fieri nubem; hac au
tem facta id est nube necesse est quod terram depluatam esse; hic autem erat
ex principio, quod dicit quod istud fuit prius assumptum in principio, et videtur
causa circulo convenire id est est ibi generatio circularis et
demonstratio circularis. Nota autem hic ea se habere circulari
ter videlicet terra depluta sive pluvia vapor et nubes,
sicut quando terra depluta est calor solis facit in
de elevare vapores, vaporibus elevatis fit nubes,
nube facta iterum fit pluvia, sic fit terra depluta;
ergo circulariter in talibus convenientes vel circulariter demonstrantur,
sicut per terram depluatam demonstramus terram depluatam. Nota
in quibus convenit circulo, sicut pluvia et vapor et nu

bus corruptibilibus contingit quod possit esse primum, quod medium et quod ultimum. Nam si incipias a pluvia, ex pluvia generabitur vapor, ex vapore nubes, propter quod pluvia erit primum, vapor medium, nubes ultimum. Si autem incipias a vapore, ex vapore generabitur nubes, ex nube pluvia; hic ergo nubes erit medium generatum et pluvia erit generatum ultimum, quae prius fuerat generatum primum, et vapor generatum primum quod prius erat generatum medium. Si vero incipias a nube, ex nube generabitur pluvia, ex pluvia vapor; in talibus ergo contra et in medio contingit quod possit primum fieri quod ultimum et econverso in generatis talibus medium sic contra et sic ita in argumentationibus possunt conclusiones sibi succedere et cetera, ut patet arguendo: pluvia est, ergo vapor, et ergo nubes et cetera; nubes est, ergo pluvia, et ergo vapor; hic est ergo circulatio, id est hic est generatio circularis et demonstratio circularis.

:/ cc

Dicendum est circa hoc quod in quibus talibus contingit demonstrationem fieri dicimus quod quibuslibet talibus potest demonstrari propter ipsum, ut pluvia per pluviam, vapor per vaporem, nubes per nubem, nebula iterum autem quod quodlibet, id est hoc cum sit alterum, id est secundum alterum et tertium, id est cum est secundum alterum, id est est tertium et tertium, id est cum est tertium primum, id est est primum; ergo cum est primum est primum. Incipias ergo a quolibet et quodlibet in illis propter ipsum, ut cum est pluvia est alterum, ut vapor, et cum est alterum, scilicet vapor, est alterum, id est nubes, et cum est hoc, scilicet nubes, est primum, id est pluvia; ergo cum est pluvia est pluvia. Sic idem fieret si incipies a vapore vel a nube; nam si est vapor est nubes, si nubes pluvia, si pluvia vapor; ergo si vapor, vapor. Quare hoc a quocumque incipias semper arguetur circulariter.

q°.

Dubitatur forte alicui utrum contingat circulariter arguere, et videtur quod sic per ea quae philosophus hic ponit; nam si pluvia vapor nubes se terminant circulariter, sic esse oportet quod se terminant circulariter secundum demonstrationem. Nam quae sunt causae in essendo possunt opinari esse causae in arguendo. Intelligendum est quod si contingeret circulariter demonstrare, tunc idem esset prius se ipso et notius se ipso, quia hic non idem omnino demonstratur propter ipsum. Ad hoc dicendum quod terminus prior in propositione est circulo demonstrare et etiam potissime. Nam in propositione est quod aliqua duo ita se habeant quod utrumque unum sit causa alterius et econverso, id est aliqua duo sic se habent quod propter unum est causa alterius et econverso. Sed hic non est secundum idem genus causae, ut potio est causa sanitatis et econverso, sed potio est causa sanitatis in genere causae efficientis, sanitas autem causa potionis in genere causae finalis, et quia secundum quod variatur genus causae variatur demonstratio, non erit circulus potissima demonstratio arguendo sanitatem ex potione et potionem ex sanitate, immo si volumus recte loqui hic non est circulatio, non enim videlicet sanitas est causa potionis et potio sanitatis, ergo sanitas est causa sanitatis, quia variatur ibi

medium. Sed non forte sic sillogizatur: quod causa est causa potionis est causa sanitatis; sanitas autem est causa potionis; ergo et cetera. Hic variatur medium et arguitur quaternio terminorum. Nam non accipitur causa in maiori et minori; nam cum dicitur quod est causa potionis est causa sanitatis, intelligitur in genere causae efficientis. Nam propositio hic videlicet quod causa est causa potionis est causa sanitatis, quia potio est causa sanitatis; ergo quod est causa potionis accipiatur eo modo quo potio est causa sanitatis, sed hic est in genere causae efficientis; ergo causa supra in maiori supponitur pro causa efficiente; cum vero in minori dicitur quod sanitas est causa potionis variatur ibi medium, quia sanitas non est causa potionis in genere causae efficientis sed finalis. Textus ergo per se non invenitur circulatio, quia non inveniuntur duae causae per se quae in eodem genere causae sint invicem causae, sed textus per accidens bene reperitur, ut pluvia est, in decisione fit vapor et vapor in decisione fit nubes et nubes in decisione fit pluvia; ergo pluvia est in decisione fit pluvia. Sed hic est textus per accidens, nam pluvia non est in decisione fit vapor loquendo per se. Nam nullum eius in actu est per se in ... per accidens, id est quod ex ente in actu fuit eius ut probatur primo physicorum et libro de generatione. Sed si acciperetur causa in illis per se, vapor non esset in pluviae nec econverso, sed in ... est eius in potentia et ad ... Sic autem accidit ... in illis per se non invenientes ibi ... Nam hic eius in potentia est in pluviae, non autem econverso. Sic etiam est in vaporis, non autem econverso.

Ulterius forte dubitatur utrum idem possit esse causa sui ipsius loquendo de causa per accidens ut idem possit demonstrari propter ipsum, et videtur quod sic. Textus supra: nam pluvia est causa pluviae. q°.

Dicendum quod idem est causa sui ipsius loquendo de eodem numero quodcumque accipiatur causa in illis per accidens, ut si ex pluvia fit vapor, ex vapore nubes, ex nube pluvia et tamen ex pluvia pluvia non est eadem pluvia numero ex qua fit vapor et quae postea generatur ex nube facta ex vapore ex pluvia. Ergo probatur pluvia, sed pluvia non probatur idem per idem; sed per pluviam corruptam probatur pluvia generata; corruptum autem et generatum sunt idem numero. Nam ut dicitur in fine de generatione quorum substantia corrumpitur non redeunt eadem numero. Quandocumque ergo accipiatur per accidens causa in illis non erit idem causa sui ipsius loquendo de propositione universali nec demonstrabitur circulariter idem per idem loquendo de tali propositione.

Rursus idem non potest esse causa sui ipsius immediate. Quandocumque accipiatur in per accidens, quandocumque accipiatur propositio non universalis, non enim ex aqua immediate generabitur aqua, sed ex aqua generabitur aer et rursus ex aere

potest iterum generari aqua. cum g° d̄r q idem p̄t eē in sui ipsius ca. sunt ibi no. p° q̄ si no p̄t ee p se sz p accñs. 2° q̄ idem no accipiat s̄ pdepitū̄ nua lē q̄ nunq̄ ex eadē nuo gnabit idē nuo. et tunc corruptū regnatū erit idē nuo. s̄z d̄z accipi idē s̄ spem. tertio est attendendū q̄ h no p̄t fi īmediate. s̄z me. flū q̄ .n. īmediate ex aq̄ generabit aq̄ et fruśt̄ ageret n̄ si aq̄ corrūpet ut aq̄ generaret ī m̄ q̄ eius sb̄ for̄ aq̄ no p̄t appere. q̄ expoliet̄ illa for̄ ut īduat̄ eadē for̄. Et g̊ diligēt̄ no q̄ si il īmediatō modica est ī g̊doe elom̄. maior est ī g̊doe admixtorū. s̄z est multo maior ī g̊doe mixtorū. possūt aūt vocari ad mixta vapor nubes et talia que no sūt pfc̄e mixta. modica est .n. talis mediatō ī g̊doe elementorū. flam ex aq̄ p̄t generari aer et statī ex aere p̄t generari aq̄. ita q̄ ex aq̄ fit aq̄ mediante aere. s̄z ī g̊doe admixtorū talis mediatō est maior ut ex pluuia fit vapor. s̄z no statī ex vapore fit pluuia. s̄z p° oz q̄ fiat nubes et ex nube pluuia mediante vapore et nube. ī mixtis aūt h̄ mediatō est multo maior fit .n. ex boue. bos pmlta me̊ q̄ moriat̄. putrescat. generabit̄ inde h̄ba de q̄ comedit uacca ex q̄ generat̄ mēstrue ex q̄ p̄ for̄ n̄ vitulus. vn̄ bos mortuus redit bos viuus s̄z p multa me̊ ut declarabit̄ ī vij. me̊. Vl̄ cr̄ forte dubitaret al̄s ut h̄ argumentatio ē circularis p accñs q̄ ex pluuia fiat pluuia arguat ad p se. Dd̄ q̄ circulatio ī istis īferioribus causat̄ p suos effectus arguit eē circulare motū. celi. causā p̄ ppam eorum. flam q̄ oīa me surḡt sīu a pīodo et q̄ oīa reuertāt̄ s̄ circulū ut q̄ ex boue mortuo fiat bos viuus et q̄ ex pluuia fiat pluuia et q̄ m̄ p° eius sb̄ for̄ eorū q̄ circulariter reuertat̄ ad eandē formā. totū ḡ ex circulacōe motus celestis vn̄ ī phis ī viij. ph. motū celi d̄r eē vitā q̄ndā oībz sb̄sistentibz n̄. .i. oībz entibz nālibz flam sic ex aīa est vita cor̄ q̄ oīs motus cor̄ vitales ul aīales causant̄ ex aīā. ita mot̊ celi est q̄i q̄dā vita ī oībz entibz nālibz q̄ oīs motus nāles causant̄ ex illo motu. p̄ q̄ ī motibz nālibz et potissime ī generatōibz et corruptōibz rerū oz eē q̄dā circulū cū oīa ista causent̄ ex motu circulari. Deinde cū d̄r sunt aūt q̄dā. In pte ista ut dicebat̄ aūt deducit causarū. pūt aliq̄ sunt sic sp̄. aliq̄ sic frequent̄ et q̄ ēa facit q̄ p° aūt aliq̄ eē sēp aliq̄ frequent̄ et q̄ quō debeam⁹ ea demr̄e que sunt frequent̄ dicit q̄ ad demrandū talia no debem⁹ accipe me̊ q̄ sit sp̄. s̄z q̄ sit frequent̄. Sc̄o q̄ dixit pbat. tertio epilogat eē determinata. P̄a ibi. s̄z .n. a de b. sc̄a ibi. quid g̊ sit. 3ª g̊ q̄ sunt aūt q̄dā que s̄ n̄r̄ et sp̄ que aūt et ī omni sic se hn̄t aūt fiunt alia uo no sp̄ quid̄ s̄z sic frequent̄ fiunt. ut no oīs homo masculus barbat̄. ul ut h̄z d̄ī ciñlacio barbat⁹ efficit̄. s̄z est sic frequent̄. et est h̄ ut ī ptibz et s̄bdit q̄ talium g̊ necē est me̊ sic frequent̄ eē. q̄.d. q̄ ad demrandū talia que sūt frequent̄ no debem⁹ accipe me̊ q̄ sit sp̄ s̄z sic frequent̄. Dubitaret forte al̄s ut m̄ possim⁹ arguē demr̄ē ex me̊ q̄ sit frequent̄. et vr̄ q̄ no. q̄ demr̄cō est ex necc̄ iis necc̄ia aūt sūt sp̄ g̊ et. Dd̄ q̄ no debem⁹ eē eūdē mo̊ demr̄di ī nālibz et ī mathe/n̄ in istis īferioribz et ī sup celestibz. flam mathe̊ca sūt eā q̄ g̊du certitudis. demr̄cōes mathe̊ce sūt p eām īfallibilē. s̄z cāe nāles possūt īpediri. et io no sp̄ faciūt effc̄s suos. ut q̄ hō efficiat̄ barbat⁹ vr̄ eē cā caliditas. flam caliditas est in refacē/h plexio aūt m̄g calefaca ē m̄g poro sa. corp⁹ g̊ masculinū ē m̄g porosū q̄ femininū. et inde oz q̄ sit m̄g pilosū. q̄ pori sunt m̄g p̄ui ut possint ī de exire pili. oz ī exīs q̄ pili ī masculo sint grossiores q̄ ī femina pp̄ āplitudinē pororū. s̄z hec cā p̄t taliā īpediri. q̄ plures sūt masculi no barbati. Arguem⁹ g̊ ex cāis nālibz suos effc̄s. no q̄ sp̄ tales effc̄s faciant s̄z q̄ g̊ est de se sp̄ sūt apta nata tales effc̄s fac̄e. h̄ est modicū si scivim⁹ cui effc̄s sūt apta nata eē ex cāibz eius. no est g̊ tanta necc̄itas ī nālibz sic ī mathe̊cis. n̄ tamen necc̄itas ī istis īferioribz q̄nta ī supcelestibz. ubi .n. sp̄ ex cāis sequūt̄ effc̄s sp̄ .n. ex tempore certo eclipsat̄ luna. et sp̄ ex tempore ne lune sol. no aūt h̄ sp̄ ex terre oliua gnā oliua. q̄ p̄t eē corrumpi ī terre. ul p̄t ex aliq̄ cā īpediri semē ut no pferat suū gmen. Vlt⁹ forte dubitaret al̄s ut m̄ eod̄ m̊ possim⁹ demr̄e argue ī nālibz et ī mathe̊cis. Dd̄ q̄ cū mathe̊ce cāe no possint īpediri. nāles aūt possūt īpediri no eodē m̊ argů est h̄ic et ibi. s̄z ī mathe̊cis argů est sīp̄l̄ et s̄ actū. ut h̄z ang̊ g̊ h̄z tres. ī nālibz uo s̄ aptitudinē. et ex ḡdicōe ut h̄z tale cām g̊ est aptū natū h̄re talē effcm ut ex tali cā no īpedita seq̄ talis effc̄s quedā g̊ necc̄itas est ī naturalibz ex pīs exq̄dem aptitudie et q̄ est de se. cāe nāles sp̄ sūt apte nate. n̄ ī pediat̄ pducē suos effc̄s aliq̄ g̊ cāe sūt ul̄ q̄.

q° no

q°

ad subiecta et sic quae ad tempus. ita quod tales cause in omni sic se habent quae ad ultimate subiecta que in fuit. scilicet in omni quae ad ultimate tempus in quantumcumque non subiceant esse. causa que non potest impediri habet esse effectus eius in quantumcumque habet esse talis causa habet esse effectus eius in nullibus autem causis eo quod possunt impediri habent talia esse secundum aptitudinem. Ex hoc obiciebatur in eodem quod demonstracio est contingentibus patet quod in ipsis nullibus est quedam necessitas secundum quandam aptitudinem concedimus tamen quod demonstraciones particulares habent quendam defectum in sua certitudine sicut demonstraciones mathematice. Considerandum tamen quod cum dicimus aliquam causam esse semper vel universaliter intelligitur est per relacionem ad causatum. ut eclipsis est semper quando est sua causa. et est universaliter ubi est sua causa. unde si contingat [illegible] lune et in omnis deponeretur terra in omnibus eius eclipsis. Deinde cum dicit Si a de b probat quod dixit. dixit enim quod in hiis que sunt frequenter. debet accipi medium ut frequenter. quod probat dicens. si enim a. predicetur de b. ut in pluribus. i. maior extremitas de medio. et b. de c. ut in pluribus. i. medium de minori extremitate necesse est et a de c. semper et de omni predicari hoc enim est esse universaliter. videlicet de omni et semper. sed suppositum est esse ut frequenter. quasi dicat quod si a de c. esset ut frequenter oportet quod medium b. accipiatur ut frequenter. quia si acciperetur ut universaliter et semper oporteret quod et a de c. esset ut universaliter et semper quod est contra hypothesim et contra id quod suppositum est. ideo subdit quod necesse est ergo et medium quod est in eo b. i. quod significatur per b. esse ut frequenter. et subdit quod erunt igitur et eorum que sunt frequenter principia i. cause sine medio. i. prime et immediate. quecumque frequenter sic sunt quae ad subiecta aut fuit quae ad tempora. quecumque ergo causata sunt frequenter habent causas que sunt frequenter quae ad subiecta vel que sunt frequenter habent causas que sunt frequenter quae ad tempora. Deinde cum dicit quo igitur sit. epilogat determinata dicens quod ergo sit quod quid est in terminos sillogismorum assignatum est. i. ostensum est. et subdit quomodo talis demonstracio aut diffinicio sit ipsius quod quid est. aut non demonstratum est prius. Considerandum autem quod sicut singula genera habent demonstrare sic singula genera causarum habent diffinire. unde in vii et viii methaphisice condempnantur diffiniciones [illegible] que erant per omnia genera. Considerandum ergo quod singula genera causarum possunt esse media in demonstracionibus. est assignare quomodo quod quid est sit quomodo diffinicio per omnia genera causarum sit tale medium. hoc est ergo quod intendit prima parte epylogi cum dicit quod assignatum est. i. ostensum quomodo quod quid est. i. quomodo diffinicio sit in terminos sillogismorum. i. sit medium ad sillogismum. hoc enim diffuse demonstratum est. quomodo quod quid est sit diffinicio sit in tales terminos. vel sit tale medium. dum diffuse demonstratum est quomodo singula genera causarum possunt accipi in tales terminos vel possunt accipi ut tale medium. sed quomodo singula genera causarum sunt possunt diffiniciones ad demonstrandum. Considerandum autem quod subiectorum ipsorum est diffinicio et per se passionum est demonstracio. Considerandum autem possumus exponere secundam partem epylogi videlicet quod patet per predicta quomodo ipsius quod quid est est demonstracio et quomodo non et quomodo eius est diffinicio et quomodo non. Nam ipsius quod quid est subiecti non est proprie demonstracio sed diffinicio ipsius autem accidentis est demonstracio vel possumus aliter dicere quod ipsa causa accidentis que significatur per quod quid est. i. per diffinicionem potest considerari dupliciter vel ut est accidens in se. et sic ipsius quod quid est accidentis vel ipsius cause accidentis est diffinicio quia accidens per se et in abstracto diffinitur vel potest considerari ipsum quod quid est sicut ipsa causa accidentis in ordine ad subiectum et sic demonstratur. patet quod patet quomodo ipsius quod quid est et ipsius cause passionis est diffinicio et quomodo non. quia secundum quod accipitur in abstracto diffinitur. ut autem accipitur cum alio non diffinitur quia hoc modo alibi non est diffinicio sed et patet quomodo ipsius est demonstracio et quomodo non. quia ipsius per se non est demonstracio sed ut est in alio est demonstracio.

Quomodo autem oportet venari que in quod quid est. Dicebatur supra quod esse quod quid est quo principaliter intendebat philosophus ostendere primo quid scilicet habet ad demonstracionem. secundo vero quomodo possumus venari et investigare quod quid est. quod primum ergo declaratum est. quomodo quod quid est se habeat ad demonstracionem. et quod hic intendatur in precedenti parte patet ex epylogo immediate habito ubi dicitur assignatum est. i. ostensum est quomodo quod quid est sit in terminos sillogismorum et quomodo ipsius sit demonstracio in hac parte intendit de secundo principaliter videlicet quomodo possumus venari et investigare quod quid est. ipsum quod scimus quod ipsum quod quid est. est id quod per diffinicionem exprimitur et in libro isto medium demonstracionis. verum est. quia sicut omne genus causae potest fieri diffinicio non ergo possemus sufficienter scire quomodo venari quod quid est nisi sciremus venari diffinicionem et nisi sciremus venari quomodo accidens sit medium. et enim ad demonstrandum id quod facit quia prius dat artem quomodo accidentia sit diffinicio subiecti. secundo quomodo accidentia sit diffinicio passionis et ideo docet invenire terminos medium et terminos ad determinandum passionem de subiecto. secunda ibi Quemadmodum autem oportet tendendum. circa ibi ut habeamus autem proposita esse primo duo facit quia primo continuat se ad dicta secundo exequitur de intento ibi eorum igitur que insunt. Dicit igitur quomodo autem oportet venari venatica i. ducentia vel predicancia uno consonat cum translacione ... quod quid est. nunc dicemus et dicit est primo per quod ducimur in id quod potest dici quod venatur et venatica, venatici

dnr eo q in pdca nos ducunt. dissimilitudo dnr ex univocacione in eo q q ex ducunt nos in cognitionem conditionis sub tn similitudinem alia non oz ul nos sb aliare 3o .n. h3 alia similacio. quo aut oz venari q in eo q q predicatur nunc dicimus q dem planu et clarius h3 intellectum ¶ Idem cum d. eorum g que sunt in suis. exemplum de ternario pp q sunt q aut ad acceptionem diffinitionem ibi est duplex una que est bona simpliciter et alia q est bona in tali. eius bo simpliciter est ut accipiatur primum genus et ppa dria et eius aut bo in talu est ut cum ignoratur ppa dria q loco ppe drie accipiantur alia plura quorum q13 se habeat in plus et oia deque duo go facit q3 p dat ante diffinitionem que est bona in talu bo dat medium que est bo simpliciter ibi coniunctum aut est cum totum. exemplum q d. f. q3 p premittit q dicit diffinitionem bo ex dicere premissa doc3 nos cognoscere qualia sunt illa que diffinitionem ingrediuntur. ibi h3 aut accidentia de g q eorum q in sunt unicuique. ulr eadem extenduntur in plus non tn ex genus. et exponit se q appellet ex in plus dicens dico aut in plus ea que cumque in sunt quidem uli. unicuique at uo h3 alii ut p est in plus q ho q predicatur uli de hoie et est alii q in hoi ut puta bipes q predicatur uli de hoie et est in plus q ho q3 in est alii ab hoie non tn est ex al. q est genus hois est g ad q predicatur uli et est in plus q non extendit se ex genus et est a o q se extendit io subdit il ad q oi unitati in est h3 et non unitati sic q est .i. sic ens. ens .n. ita est in plus q unitas q extendit se ex genus unitatis io subdit q in est unitati 3 et non uno q. d. q ens ita in est unitati uli q in extendit se ex numerum q est genus unitatis. q3 ens in est et non uno .i. predicatur de aliquo quod non est numerus et subdit q h3 impar in est oi unitati et in plus est supple q unitas q3 in est ipsi etiam et subdit h3 non ex genus. etiam .n. est q de nus. nullum aut impar ex numerum est q. d. q in par ternario q in est alii q ternario q3 in est quaternario non pp h est ex genus numeri q3 ipse quaternarius numerus est in mo nullum impar est ex genus numeri est g in ternario sua q aliis q est .i. ens predicatur ulr de ternario et est in plus q ternarius et aliis impar similiter ens ita est in plus q extendit se ex numerum q est genus unitatis 3 impar non se extendit ex numerum q est hic genus. ¶ Idem at d. isti aut accidentia ex ditione data o qualia debemus ex accipi ad fundandum diffinitionem. ex q d. f. q p facit q dem est. bo q dixit manifestat p ex ibi ut unitati coniunctum

a sic dem est q quedam ulia predicata se habent in plus. quedam se extendunt ex genus. quedam aut non. q3 sic est accidentia sunt q supra h predicata ulia se hnt cia in plus usque ad h .i. usque ad tm numerum. sic usque ad tale numerum quousque tot accipiantur quorum unum q3 q quidem talium. s. predicatorum in plus sit. oia aut non in plus sunt. hanc g necesse est esse substantiam rei .i. substantialem diffinitionem. q. d. cum tot sunt accepta ulia predicata hntia se in plus non extendentia se ex genus q oia sil sumpta non se hnt in plus q ipsum diffinitum tunc ex talibus predicatis constituitur sua ul diffinitio ¶ Dubitatur forte a q. q3 vel h sim. q q13 ps diffinitionis se dicat hnt in plus et totum in esse similiter ultima dria sp convertitur cum diffinito s. phm q in aie 3 bii sicut enim drias alias findentis pedes tot esse h drie q sunt alia findentia pedes similiter g drias ppar sb aliquo genere esse tot in modo species sb illo genere. q non esset n dria ultima converteretur cum spe ¶ Id q q3 ig note sunt nobis forte similiter et q ignote sunt nobis drie ppe exlr infra mala in triar diffinitionis primo q faciamus diffinitionem explibz q ex duobus solum ea debent concurrere ad diffinitionem quorum unum scilicet ut in rut po videlz genus et a ut actus ut sor videlz differentia similiter .n. ex duobus fit unum non unum se hcat ut po et a ut actus non oz dare tertium q3 non recipitur ibi .n. cella n clauus ad coniungendum actum po. io tertium sp est superfluum duo q solum requiruntur po et actus ad constitutionem rei. attn q3 alii inordinatum est nob genus ppum tunc loco generis ppi ponimus genus remotum usque ad drias ultimas ut si esset diffinitio hois al mansuetum bipes. totum h al mansuetum acciperet loco generis ppi pri et bipes se hret ut specifica dria. Rursus q3 alii est nobis ignota dria ppa tunc loco drie ppe assumimus duas drias q q13 se h3 in plus et ambe in eque. et si non sufficiunt due accipimus plures aliae tales ut puta si esset nb ignota ppa dria hois accipemus gressibile bipes loco drie ppe quarum q13 se h3 in plus et totum in eque gressibile .n. est in plus q ho eo q equus et alia quadrupedia sunt gressibilia et bipes in plus q ho q3 volatilia sunt bipedia 3 h totum gressibile bipes forte est solus ho q g sic accipiantur multa que sunt in plus totum autem non in plus. h3 in eque. h est ex ignorantia drie ppe Ex g o obicitur q dria ppa convertitur d' 03 q vm est si esset illa nob nota. 3 q3 non est nob nota loco illius accipimus alia plura quorum q13 se hcat in plus et totum in eque ¶ Videlicet forte dubitatur a q. ut iste

q° Cb 17 q°

modus sit generis. Sed quod genericius est si secundum differentiam propriam tantum post diffinitionem continentem differentiam propriam. Hec est generior diffinitio. Cum loco proprie differentie accipiuntur plura quorum utrumque se habet in plus et totum in eque quod non est aliud quam ita nos dicat in diffinitione ponere sic genus et differentiam quod habet respectum ad aliud. Ut si loco differentie proprie hominis accipitur gressibile bipes. Gressibile differentia generalis quam habet homo cum aliis terrestribus et differentiam quam habet cum volatilibus; bipes autem e contrario differentia convenientia ad volatilia et differentiam ad terrestria. In his ergo duobus continetur differentia et convenientia ipsius hominis tam ad alia volatilia quam ad terrestria. Et quia hic est modus magis conveniendi in diffinitione proprie differentie ideo post diffinitionem continentem differentiam propriam, videlicet hic modus esse congruentior. Solet forte dubitari aliquis utrum secundum virtutem possit fieri diffinitio per hunc modum. Et dico quod non. Nam quod aliqua sic se habeant ad invicem quod utrumque illorum se habeat in plus et totum in eque, hoc esse non potest nisi quod illa duo se habent sicut excedentia et excessa. Ut ponamus quod homo niger se habet tamquam cum ethiope; videmus enim quod homo est in plus quam ethiops, et nigrum in plus quam ethiops, homo tamen niger positus est in toto in eque. Quod si sic est oportet quod homo et niger se habeant sicut excedentia et excessa. Nam scilicet non esset non posset esse quod utrumque esset in plus et totum in eque. Nam si nigrum non reperitur nisi in homine et homo est in plus quam ethiops, homo autem niger convertitur cum ethiope, oportet quod nigrum convertatur cum ethiope. Quod si non sed detur oppositum, scilicet aliquid est nigrum quod non ethiops, sit illud a. Arguimus ergo: vel a sit homo vel non. Si non est homo, hoc est contra ypothesim; supponebamus enim quod nigrum non se extenderet extra hominem. Si autem est homo et non est ethiops, ergo homo niger non convertitur cum ethiope, quod est contra ypothesim. Quod si ergo aliqua duo sic se habeant ad invicem quod utrumque sit in plus et totum in eque, hoc esse non potest nisi utrumque illorum duorum restringat aliud, et si utrumque vel si utrumque restringat utrumque, utrumque erit restringens et restrictum et per omnes utrumque erit excedens et excessum. Nam non restringit nisi quod excedit et non restringitur nisi quod exceditur. Esse ergo restringens et restrictum est esse excedens et excessum. Sed impossibile est secundum virtutem in diffinitione esse duo aliqua se habentia sicut excedentia et excessa. Nam in diffinitione sunt genus et differentia, vel si sunt ibi plures differentie hec erunt secundum ordinem predicamentalem, quarum una erit differentia generis superioris et alia inferioris. Genus ergo et differentia non possunt se habere sicut excedens et excessum quia differentia non se extendit extra genus. Rursus due differentie ordinate secundum ordinem predicamentalem non possunt sic se habere si bene date sint. Nam differentia generis inferioris si bene data sit non potest extra

q°

differentiam generis superioris. Talis ergo diffinitio continens plura quorum utrumque est in plus et totum in eque non est diffinitio vera, sed potest esse supplens in esse diffinitionis vere. Ultimus ergo modus diffiniendi tangitur hic a philosopho non est bonus simpliciter sed est bonus quo ad nos, et est bonus tamen ut diximus in quantum [illegible] quando nobis sunt ignote differentie proprie ut supra diximus. Ideo hic modus est nobis competens et post diffinitionem continentem differentiam propriam hec diffinitio est congruentior quia continet aliqua quorum utrumque sit in plus et totum in eque, ut est exemplum perscripta in [illegible].

Deinde cum dicit ut unitati, manifestat quod dixit per exemplum de diffinitione ternarii, et quod ex ea facit quod posuit dat diffinitionem ternarii. Secundo ostendit diffinitionem illam esse secundum datam methodum sive secundum datam artem. Tertio declarat quod talis diffinitio sit diffinitio ternarii. Secunda ibi hoc enim. Tertia ibi quoniam autem omnium est. Dicit ergo ut unitati et est omnis numerus impar utrobique primus, quasi dicat quod diffinitio debet continere aliqua quorum utrumque sit in plus et totum in eque, ut numerus utrobique primus et est enim ternarius supra numerum predictum, quorum utrumque horum est in plus quam ternarius, totum autem non in plus sed in eque. Et exponit se quid appellatur numerus utrobique primus, dicens quod supra numerus utrobique primus dicitur sic quod est non mensuratus numero et sic non componi ex numeris. Hec itaque ternarius est, quasi dicat: completa est diffinitio ternarii numerus impar primus, et sic primus videlicet utrobique. Secundo autem quod numerus primus dicitur quod non producitur ex numeris sed ex sola replicatione unitatis producitur. Sed non produci ex numeris est dupliciter: vel ex ductu numeri in numerum vel ex aggregatione numeri cum numero. Ternarius enim non producitur ex numeris ex ductu numeri in numerum quia nullus numerus ductus in aliquem numerum facit ternarium. Tamen ternarius bene producitur ex numeris ex aggregatione numeri cum numero, quia ex aggregatione binarii cum unitate constituitur ternarius. Ternarius ergo non est primus nisi uno modo. Senarius autem nullo modo est primus quia utroque modo constituitur ex numeris. Constituitur enim ex ductu numeri in numerum quia ex ductu binarii in ternarium constituitur senarius. Nam ter duo sex faciunt. Rursus constituitur senarius ex aggregatione numeri cum numero. Nam duo cum quatuor sex faciunt. Ternarius autem est primus utroque modo, quia non producitur ex ductu numeri in numerum. Et hic appellat philosophus non mensuratum numero, nam numerus qui ductus est in alium numerum producit aliquem numerum; ille numerus per illum numerum dicitur mensurare productum numerum. Ut si binarius ductus in ternarium facit senarium, binarius mensurabit senarium per ternarium quia est tertia pars senarii; per hoc enim binarius mensurat senarium sicut ulna mensurat pannum quotiens sumitur quod est panno, sic binarius

senarium

se ternarium mensurat senarium qui est duplus eius et
senario. ternarius autem est primus isto modo quia nullus
numerus ductus in alium numerum mensurat ternarium
vel producat ipsum. Rursus ternarius est primus alio
modo quia non componitur ex numeris nullus enim numerus compo
situs alteri numero facit ternarium. Deinde cum dicit
horum enim probat hanc diffinitionem esse secundum datam methodum
scilicet secundum datam artem dicens horum enim sunt horum quaedam unum
quodque est in plus quam ternarius quia patet. Nam aliud quidem vi
delicet numerus impar inest omnibus imparibus aliis a ternario
ultimum autem videlicet utroque primus in dualitate super in
est. omnia autem id est totum simul nulli super alii inest nisi
ternario est ergo haec diffinitio ternarii secundum datam metho
dum. quia quaelibet pars est in plus et totum convertitur. Notandum
quod esse utroque primum id est non mensurari vel non produci ex
ductu numeri in alium nec produci ex compositione numeri in nume
rum cum numero. non solum competit ternario sed et du
alitati. Nam nullus numerus ductus in alium numerum fa
cit dualitatem et nullus numerus compositus cum alio numero
facit ipsam. numerus ergo impar est in plus quam ternarius
quia competit aliis imparibus et esse utroque primum est
in plus quam ternarius quia competit binario totum autem
simul videlicet numerus impar utroque primus soli ternario
competit. Deinde cum dicit quoniam autem ostensum est de
clarat quomodo haec diffinitio ternarii quantum autem ad praesens spec
tat duo requiruntur ad hoc quod sit diffinitio quod praedi
cetur universaliter et convertibiliter et quod dicat totam substantiam rei
circa ergo facit philosophus quia primo probat quod haec quae data est
praedicatur universaliter et convertibiliter de ternario secundo ostendit quod di
cat substantiam eius tertio concludit quod eo modo quo accep
ta est diffinitio de ternario possibile accipi de aliis. Ad secundum
ibi, quia autem substantia sit. tertium ibi Quae ex talibus etc. Dicit ergo
quoniam autem ostensum est nobis id est a nobis in superioribus necessaria
quaedam sunt in eo quod quid est praedicata. quod dicit quod praedicantur
in eo quod quid sunt necessaria. et subdit universalia autem necessaria sunt.
quod dicit quod talia necessaria sunt. quod dicit quod talia necessaria vi
delicet praedicantur in eo quod quid sunt universalia id est praedicantur universaliter.
Si ergo ea quae posita sunt in diffinitione ternarii praedi
cantur in eo quod quid et quia datum est quod talia debent acci
pi omnia quod illa praedicentur convertibiliter et universaliter de ternario ideo
subdit quod ternario autem et cetera vel in quocumque alio
in eo quod quid accipiuntur sic id est accepta sunt sic videlicet
secundum datam artem. accepta autem sic ternarius erit haec quae
sunt accepta convertibiliter et super et universaliter id est quod quae sic
accepta erunt convertibiliter et universaliter praedicabuntur de terni
tate. Notandum autem quod data methodus est quod ac
cepta sunt haec quae sunt in plus et non se exten
dunt extra genus et quot sunt accepta de talibus extra quaelibet

est in plus quam omnia simul accepta non sunt in plus sed in
aeque. Si ergo accepta non se extendent extra genus et
sunt ordinata in genere omnia quae pertineant ad quidditatem rei
et quia talia insunt convertibiliter et praedicantur universaliter omnia quae ea quae
sunt accepta in diffinitione ternarii si sic accepta sunt
quod ternarius sit convertibiliter haec quae sunt accepta id est quae sic ac
cepta praedicantur convertibiliter de ternario et insuper omnia quae
praedicantur universaliter. Dubitaret forte aliquis. quia non videtur
quod posita in diffinitione ternarii praedicentur essentialiter de terna
rio quia esse primum et non mensurari numero. vel non esse primum
sed mensurari numero videntur esse quaedam proprietates numeri
dato quod non sint proprietates. hoc non obstat. nam
quia ignotae sunt differentiae essentiales utimur talibus loco di
fferentiarum essentialium sicut ergo bipes ponitur differentia hominis et dicitur esse
et tamen significat membrorum esse quod diversa actus est. actum eius ne
scimus differentiam essentialem significamus eam nomine alicuius acci
dentis. ut per gressibile significamus propriam naturam quae etiam secundum se acci
dentia nominant tamen ut ingrediuntur diffinitionem ponuntur vi
ce differentiarum substantialium et assumuntur ad significandum rei
essentiam nam et ipsa nomina substantiarum ut plurimum ab accidentibus sunt as
sumpta. ut lapis a laesione pedis et pes a cadendo pe
dis secundum grammaticalem ethymologiam quod dicit quod pes dicitur quasi
pede terra. Deinde cum dicit quod autem substantia. dicit quod substantia ter
narii est extremum et quod diffinitio data dicit totam substantiam
ternarii. dicit quod autem substantia sit ternarii sit extremum id est com
positum in praedicta diffinitione. manifestum est extremum autem dicitur et sub
dit quod necesse esset. nam si hoc esset esse ternarium id est nisi in hoc consisteret
essentialis diffinitio ternarii quae dicitur esse eius. ut genus ali
quod esset. quod dicit quod si non esse diffinitio esset genus et subdit. quod hoc
autem id est hoc genus aut nominatum aut non nominatum. erit
ergo in plus quam ternarius esset vel quam ternarius esset. quod dicit quod sive
genus sit sic nominatum sive innominatum id est non nominatum erit
in plus quam ternarius quia necessarium est hoc esse genus quod quidem
secundum potentiam est in plus super quam ea quae sunt in genere. et quia non
assignata de ternario non est in plus quam ternarius. non erit genus
sed si non est genus et praedicatur in quid omnia quod sit diffinitio di
cens essentiam sive esse quidditatem rei ideo subdit si itaque super
id data nulli alii inerit quam athomis id est quam individuis
ternarii hoc utique erit esse id est diffinitio ternarii et subdit quod
supponatur enim et cetera haec substantia id est substantialis diffinitio. unicuique
quae est ultimum id est finale praedicatum in athomis id est
in individuis rei. Notandum autem quod usque ad ultimam differentiam
non habetur ultimum id est finale praedicatum quod non inest nisi atho
mis id est nisi individuis speciei nam hoc modo fit diffinitio secundum aggreg
ando differentias secundum aggregando donec totum aggregatum sit
est speciei et tunc illud totum aggregatum quod est sic ultimo adae
quatum speciei non praedicatur de aliis nisi de solis athomis
id est individuis illius speciei. Notandum et quod non proprie diffiniuntur nisi

spes spalissima non quod est de se in spes. sed quod est divisibile in atthoma i. individua propter quod in relatione spalem facit de atthomis i. de individuis. Notandum quod si esset diffinitio hominis quod est substantia animata sensibilis gressibilis bipes usque ad ultimam differentiam que adde esset diffinitionem datam homini secundum acceptum scilicet ut genus. substantia enim animata scilicet ut genus ad hominem et substantia animata sensibilis gressibilis ut genus. cum que additum est ibi bipes quod non scilicet in plus ovide. ita est diffinitio si enim sciremus nominare totum precedens uno nomine ut tamquam genus et bipes tamquam differentia faciens diffinitionem secundum suppo nes plis de totum datam de entis vel esse genus vel diffinitionem non est quod genus quod non predicatur in plus. reliquitur ergo quod sic diffinitio eo quod predicatur in equali. nam quod predicatur in equali et predicatur in equali diffinitio est. genus enim non predicatur in equale. differentia autem non predicatur in equali. diffinitio autem et in quod in equale. Dubitatur forte aliquis quo genus secundum potentiam est in plus. quod que sunt in genere. Notandum quod interio ita non sunt in superioribus actu sed potentia genus enim potentia habet omnes differentias. actu vero nulla. et sic genus genus omnes differentias potentia/nulla autem actu. sic genus omnes spes potentia. quasi/ nulla autem actu/ ymaginabitur enim quasi genus non sic ordo sic materia quod non est potentia pura. genus autem est forma media inter potentiam et actum ut dicitur supra/actum et ad presens spectat genus habet magnam similitudinem cum materia. Item sicut materia est quedam fundamentum non et non est actu sed materia est omnia in potentia ut et per ad ventum differentiarum forma sit quasi in actu/ita quod intelligit genus. sed quod hic non intelligit aliquam speciem in actu et ad inveniendo varias differentias generis/potest intelligere quasi speciem in actu/unde ergo verum est quod genus secundum potentiam est in plus. quod quasi sua spes. quod in potentia est omnes sue spes. Deinde cum dicitur contra alium scilicet conclusio ex dictis quod eo modo quo accepta est diffinitio contrarii potest accipi diffinitio et contrariorum aliorum dicens contra et alii causa sic deviator i. sic diffiniatur sicut diffinitiva est entitas sil iterum vel erit idem. i. eadem diffinitio quod dicitur quod quamvis ad a contrarie sic diffiniatur ad idem quod sic se habebit ad tale diffinitum sicut diffinitio entitatis scilicet ad entitatem. primo sed idem erit et esse i. diffinitio talis diffinitiva sic diffinitio data de contrarie est diffinitio entitatis. Deinde cum dicitur cognitum autem est. postquam auctor dedit artem et methodum quo accidentia sic diffinitio que est bona inventa. In parte ista dat hic artem et methodum que est bona sicut est enim ars et methadus. bona sicut scire dividere genus vel scire accipere proprium genus et scire accipere proprias differentias esse quod ergo facit quod primo dat artem quo accidentia sic hic diffinitio que est bona sicut. secundo ostendit quod hic ars sit utilis.

tio declarat quod sic potest. tertio resumit artem datam ostendens esse sufficientem. secunda ibi. sed videlicet que sunt. tertia ibi. non autem oportet videntem. quarta ibi. ad probandum autem dicendum. est primum enim facit quod primo docet cum dividere genus vel docet accipere proprium genus. secundo docet accipere proprias differentias quod supposita ad probat secunda ibi. postquam autem. tertia ibi. propter ea. dicit ergo quod cognitum autem est cum aliquis negocietur aliquod totum i. esse aliquod totum quod oportet diffinire decipere i. dividere genus in prima atthoma spe vel in primas atthomas spes i. in spes spalissimas ut numerus i. ut si divideretur numerus in dualitatem et unitatem preter i. postquam sic divisum est genus sic sed oportet temptare accipere diffinitiones illarum sperum et sub dit ut recte linee et circuli et anguli recti quod dicitur quod sic accidentia est diffinitio dualitatis et unitatis et aliarum sperum numeri sic accidentia est diffinitio aliarum sperum contentarum sub aliis generibus ut diffinitio recte linee circuli et anguli recti debemus ergo temptare diffinitionem accipere dualitatis unitatis et aliarum sperum spalissimarum ut diffinitionem recte linee et anguli recti. Notandum autem quod in hiis phylosophus docuit nos sic dividere genus dedit nobis artem accidentia proprium genus quod dividit in spes spalissimas est proprium genus illarum sperum genus non proprium sed longinquum non dividitur in spes spalissimas sed in spes subalternas. dividere ergo genus in atthoma spe vel in atthomas spes vel in spes spalissimas est via ad cognoscendum proprium genus. Notandum quod genus vel dividetur in duas spes subalternas vel in duas spes spalissimas vel in unam speciem spalissimam et aliam subalternam supponimus enim divisionem debere esse bimembrem sed ergo dividatur genus in duas spes subalternas tale genus non accipietur ut proprium in diffinitione spei spalissime sed vero si divisionem rectam dividatur in speciem spalissimam et subalternam poterit accipi ut genus proprium in diffinitione illius unius spei spalissime sed si dividatur proprie dividere in duas spes spalissimas poterit accipi ut genus proprium in diffinitione utriusque via ergo recta et ars debita ad cognoscendum proprium genus est facere divisionem in atthoma spe i. in individua et in spes sunt in spes spalissimas. Notandum quod autem quod debemus dividere genus in atthoma spe prima vel in atthomas spes primas. quod non est genus proprium ad diffiniendum speciem spalissimam nisi genus cuius quod prima et immediata dividere dividitur in talem speciem unde atthome spes accidentia per divisionem generis sunt accidentia prime et immediate sub illo genere quod sic accipietur genus proprium illarum sperum nam dividere non prima et immediata sed remota per multa media poterit in genus generalissimum dividi

in spes specialissimas // Textus et quod aut cognitum est ut
denotet hanc partem datam de diffinitione videlicet diffi
nitur quod propositum genus et per propriam differentiam esse con
gruam supra formam atque dati supra quod diffinitur
ad particularia quorum quodlibet sit in plus et totum in eque
non est consequentia supra sed in eadem ut cum non possumus
scire propriam differentiam // Textus et quod aut cum nego
cietur totum aliquid .i. est totum aliquid quod diffinitio ut
dicitur in vii metaphysice est primo et primo hic partes eorum ut
ibi dicitur quod partes diffinitionis correspondeant partibus rei
diffinite cuiusmodi autem sunt iste partes aut rei aut rationis
non est presentis speculationis sufficit autem ad pre
sens scire quod sunt oportet diffinitionem habere partes rei et diffiniti
et si diffinitum necesse est habere partes necesse est di
ffinitum esse quia totum philosophus quasi volens loqui de ne
gociatione esse diffinitum ut cum totum aliquid .i. esse to
tum idem quod idem est quod esse aliquid diffinitum // Textus Deinde
cum dicitur posteriora aut. quod docuit nos accipere proprium ge
nus docet nos accipere propriam differentiam dicens post hec autem .i. post
quam divisimus genus in athomas species et cetera hic accepimus
genus proprium accidit est quod genus sit .i. quod predicamentum sit
in quo est genus proprium vel in quo sunt ille species atho
me que sunt diffinitiones ut equalis et contrarius et proprias
passiones speculari quasi dicat quod postquam vidimus quod
genus et quod predicamentum sit in quo sunt illa que
debent diffiniri ut utrum sit equalis et contrarius
debemus speculari ea que sunt propria illius generis sive
illius predicamenti et videre eam compositas .i. supra dif
finitionibus ex athomis .i. quod recipiunt athome spe
per communia prima .i. propria ipsius generis generalissimi sive
ipsius predicamenti que sunt communia prima convenientia ex diffi
nitionibus .i. ea que sunt convenientia ad diffinitiones manife
sta erunt quasi dicat quod hic non potuimus invenire convenientia
ad diffinitiones aliquam non potuimus facere diffinitiones compo
sitas ex athomis .i. ex differentiis propriis vel ex atho
mis .i. quod recipiunt species athome per communia prima
et propria totius predicamenti // Textus Dubitaretur forte quis
quid prodest speculari propria totius generis generalissimi
et que per talia communia prima sunt manifesta ea que
sunt convenientia ex diffinitionibus .i. ad diffinitiones et quid ta
lia communia prima valent ad sunt applicata diffinitionibus
compositis ex athomis .i. ex differentiis propriis que
sunt rationes athome .i. individualis per speciem quod tales
rationes sunt convertibiles cum speciebus specialissimis //
Textus Ad hoc modicum quod dixit philosophus est primum regula
ad considerandum convertibiles et proprias differentias primum cum enim
formam facile est videre quod competit uni homini quod non
competit alii sed ut utrum sit differentia propria que debeat

ingredi diffinitionem eius ad hoc invenienda dandum regulam
per ea que sunt propria ipsi sive quod est generalissimum
predicamentum ut si videmus quod per risibile differt homo ab
omnibus aliis non statim debemus currere ad accipiendum
risibile tanquam propriam differentiam sed per ea que sunt propria
ipsi generi generalissimo et ipsi predicamento sive debe
mus videre utrum risibile pertineat ad predicamentum suum
quod si per risibile differt homo ab omnibus aliis et risibile per
tinet ad predicamentum suum ex hoc potest colligi et
haberi quod risibile sit propria differentia hominis propria quasi totius
predicamento que sunt communia prima sunt regula ad
investigandum ea que sunt convertibilia omnibus contentis in
illo predicamento et quod datum est de substantia intelligendum est de
quantitate et de aliis predicamentis ut si album non habet
esse in tempore non bene facit ille qui vellet diffinire
tempus per album sed postquam invenisset quod album non re
pertur in tempore et quod est proprium tempori ad hunc debet
videre per ea que sunt propria quantitatis ut puta quod deinde
quantitatis est quod sit quod distincte vel deinde quantitatis
quod est quod sit quod non se convertit per talia et quia debet
et videre utrum album pertinet ad predicamentum quantita
tis in quo hic est tempus qui dicitur diffiniri // Textus Deinde
cum dicitur propria ea. assignat causam dicti. dicens propter ea sunt
considerata talia communia que sunt propria totius predicamento
propter ea hic est factum quod per quod primum sunt principium est omnium
diffinitionum quod est simplex et simplex in simplicibus
in eo sunt quod convenientia per se solum aliis autem per illa
quasi dicat quod quod omnibus aliis conveniunt ea que conveniunt per simplicia
et per prima communia. simplicibus autem que eis non conveniunt
per alia id est quia ista simplicia sunt primum et regula
ad investigandum diffinitiones et proprias differentias et alia que
convertibilia conveniunt aliis // Textus Dubitaretur forte aliquis quid vo
luit dicere quod simplicibus .i. illis non conveniant aliqua
per alia sed aliis per ipsa. formam habent etiam convenientie si
et aliis superioribus per tempus // Textus Ad quod particulariter
ad convenientie simplici et superiori sunt magis quam per in
ferius sed illi est in propositione formam quod competit tempori per se
non potest illi competere sicut cetera quod .n. competit sic per
se quod competit omni tempori et quod ad diffinitionem non sunt
utilia nisi que competunt illi loquendo de hiis que illi
competunt. Certum est quod quanto aliquid sunt magis generalissi
ma et magis simplicia tanto magis competit ei aliquid
illi per se et aliis competunt per illa. quanto autem aliquid
magis sunt in termina tanto eis competunt plura illi per
alia quod quecumque competit illi superioribus competit illi
omnibus inferioribus sed non econverso per talia .n. quia et generalia
totius predicamento eo quod sunt causa omnium eorum que in illis sunt hic
que sunt in predicamento regulam ad cognoscendum

c° 3°

ea que sunt propria eis, conveniunt in predicamento eo, id est que conveniunt uni omnibus hiis que sunt in predicamento substantie. et talia et que conveniunt toti substantie sunt ea eorum que conveniunt hiis que sunt in predicamento substantie. ideo considerare talia que in loco utrumque ad accipiendum propria ut patuit in tabe [...] dicta. et non in parte post per conditionem hanc. cum dictum sit in hac questione talia communia esse cum propriis. Sunt secundum.

Teo 18 Sex divisiones que differencias et cetera. postquam philosophus dedit artem et methodum qua sit accidentis diffinitio. In parte ista ut dicebatur ostendit quid hec ars sit utilis propter quod sciendum quod utile est predictum accipere diffinitionem non via sillogistica sed via collectiva. secundum quod divisionibus non accipimus medium dicendum ex quibus constituitur diffinitio sillogizando quia ut patuit supra sciendum petendum quod est in principio. Sed accipimus hec membra colligendo et coniungendo unum alteri. est autem utile procedere sic via divisiva colligendo et coniungendo membra dicendum ad tria. primo ad habendum ea que sunt in eo quod quid. secundo ad habendum ea ordinate. tertio ad habendum ea omnia. in hiis tribus consistat tota ars distincta videlicet quod accipiantur ea que sunt in eo quod quid. quod accipiantur ordinate et quod accipiantur omnia. Si enim accipiantur ea que pertinent ad quod quid hominis. si accipiantur ordinate et si accipiantur omnia talia in predicamento quod est quoniam et sic accepta efficiatur vera diffinitio hominis. ad omnia autem hec tria via divisiva collativa ad [...] autem tale nullo via divisiva sillogistica. tamen quod facit per quod hec tria declarat. Primo quod via divisiva collativa sit utilis ad accipiendum que sunt in eo quod quid. Secundo quod ea accipere ordinate quia aliter non esset utilis talis via. tertio quod ea accipere omnia. Ra ibi. differt autem ad nil. tertia ibi. amplius ad nil. Dicit ergo quod hec divisiones que sunt per divisiva utiles sunt quod addamus id est quod pergamus in id est in diffinitionibus sic id est via collectiva. Sic enim id est quod ad modum determinatum dictum est de prioribus. Primo quod dicebatur quod via divisiva non sillogizatur nec demonstrat ad propositum. et hic dicit quod utilia autem sunt superius ad colligendum divisiones. Sic solum quod quid est quod dictum solum sic ut scilicet via collectiva accipiantur ea que sunt in eo quod quid. utiles sunt divisiones non sunt autem utiles via sillogistica. unde hic dicit quod hec videntur superius divisiones utiles non superius concludendo sillogistice ad propositum. Sed magis accipere omnia utique si ex principio acciperet. ad sine divisione id est antequam divideret. Illud autem quod ut superius dicebatur via divisiva non sillogizatur ad propositum. ut si dicatur quod omne animal vel est rationale vel irrationale. homo est animal. bene sequitur quod vel sic rationale vel irrationale. Sed quod accipiatur hoc membrum determinate de quo est intentio videlicet quod homo sit rationale non sequitur hoc sillogistice immo absque probatione hoc accipitur. propter quod petitur ibi quod est in principio. Sed

quod ad probationem sillogisticam vera bene potuissent accipere ante divisionem. Sed accipere via sillogistica est accipere omnia alia membra ac si ex principio accepissent ea antequam fecissent divisionem. divisio ergo ibi non cooperatur ut via sillogistica ad propositum concludatur est ergo utile dividere. ut membra divisionis colligantur non est autem utile ut per divisionem talia membra sillogizentur. Dubitaret forte aliquis. quod per divisionem sit utile accipere ea que sunt in eo quod quid.

Quod quod utile est hoc modo procedendo videlicet considerando ea que sunt que toti predicamento substantie regulam ad cognoscendum ea que sunt essentialia et que pertinent ad quidditatem eorum que sunt in predicamento substantie ut si volumus diffinire hominem et scimus animal esse genus eius tunc est videre que competunt animali et per eas differentias hec dividitur animal quia dividitur per pennatum vel pennatum per rationale et per irrationale. Sed utrum iste differentie per quas divisum est animal sint essentiales vel accidentales regulam per ea que sunt quia toti predicamento substantie ut si substantia dividatur per se existens et est quod toti predicamento substantie non est substantia et non pertinebit per se ad predicamentum substantie non quod est per se existens vel quod est essentialis vel per essentiam per se existens. ex hoc ergo regulam ad cognoscendum utrum ea per que divisum est animal sint essentialia vel accidentalia hiis que sunt sub animali. quia si sunt per se existencia vel si adducunt esse vel per esse per se existentis poterunt esse essentialia hiis que sunt sub animali vel sub speciebus ipsius alius. Si autem non sunt talia non erunt essentialia via ergo divisiva utilis est ad colligendum talia que sunt in eo quod quid. et essentialia si hoc fiat debito modo. per dicta autem. Advertendum enim quod pertinet ad quod quid est dicere vel quid ad rem vel quid ad modum. quid ad rem. differentia predicatur in quid. quia res ipsa quam significat differentia ad quidditatem pertinet quid autem ad modum predicatur in quale quia per dicitur denominative. unde in philosophia aliud equivoce in hac in locis. Primo superius cum dixit deinde assignata de quidditate quod si non erit diffinitio quod erit genus supponebat quod non predicaretur in quid non genus et diffinitio per que modum differentia pertinet ad predicamentum in quale. hec autem cum ait divisiones utiles esse ad colligendum quod quid est cum divisiones fiant per differentias ipse differentie pertinebunt ad quod quid est. possit enim dictum superius hic aliud intellectum. Primo supposito quod acceptum sit genus quidditatis et quod accepte sint differentie vel accepte sint totum quod in re consistit quantum est diffinitio tunc non accepta esset diffinitio quidditatis. Si autem non contineret tunc non dum perventum est ad differentiam ultimam. Sed totum quod acceptum est ante differentiam ultimam totum accipietur loco generis. Sed dicemus quod pervenitur usque ad ultimam differentiam quia petit diffinitio. bone semper non autem diffini

bone intellectu vel ignorat differentiam ultimam propter quod secundo quod
et diffinitio bona intellectu oportet quod accipiat consimilia vel ad
loco consimilium. Rursus ista diffinitio licet non accipiat
differentiam propriam accipiet tamen ad loco talis differentie.
Dicentes ergo quod in tali diffinitione debent accipi
omnia se habentia in plus quam diu non sunt accep-
ta tot quod omnia se habeant in eque. tamen diu omnia q̄o
accepta se habebunt ut genus et quam diu accipi-
mus consimilia se habentia in plus tamen diu acci-
pimus genus. quando autem erunt accepta tot quod se ha-
bebunt in eque erit ipsa diffinitio. hinc ergo consideravi-
mus in ceteris an plus dicitur tertium accepta vel esse genus
vel diffinitionem. Deinde cum dicit diffinitiones autem. ostendit
quomodo debeant iste differentie accipi ordinate. et est quod
dicit. sed quod sic faciet quod deinde est hoc assignatur tertium docu-
mentum et item exempli. dicit ergo quod diffinitiones autem ad predicamentorum
prius et posterius predicari quasi dicat quod magna differentia est et
multum attendendum est quod predicamenta id est que predica-
ta que ingrediuntur diffinitionem ordinentur ut eque or-
dinentur prius et que posterius. et hoc modo erit utilis ars
diffinitiva per diffinitionem acceptam. Si enim talia accipi-
untur ordinate et videt ponere exemplum dicens ut est
dicere animal mansuetum bipes vel bipes animal mansuetum
quasi dicat quod multum refert ordinare partes diffinitionis
sic vel sic. et primo modo bene ordinata est diffinitio secundo
male. Deinde cum dicit item exempli. assignatur ratio-
nem. sed est littera defectiva ut patet ex ipso modo loquendi
illatam hic quod dicit et item ad non continuari potest patet et
hanc litteram esse defectivam ex continuatione. sic enim
habet continuatio. Si enim omne ex duobus est et unum ad
animal mansuetum. totum hoc deficit in continuatione nisi
et postea sequitur littera media videlicet et item exempli et cetera. Continu-
etur ergo sic bene deinde est quod differentie debent ordi-
nate poni et multum attendendum est quid ponitur prius et quid
posterius. quia si enim omne ex duobus est et unum ad est
animal mansuetum et item ex hiis id est ex animali mansueto et
differentia id est et bipede est homo aut aliquid quod sit esse unum
vel ut habet alia littera aut quod utrumque quod sit unum quasi
dicat quod propter ista causa videlicet quod omne ex duobus est et
quod animal mansuetum dicitur ad unum et item quod ex hoc
id est ex animali mansueto et differentia id est et bipede est homo
vel quod utrumque ad diffinitum quod dicitur quod unum quod sit est
necesse est dividentem petere id est supponere talem or-
dinem debere esse in diffinitione. Si debeat diffinitio bona
esse et necesse est dividentem petere id est petitionem principii
committere. Si enim velit istum ordinem via sillogistica conclu-
dere et non per divisionem via sillogistica concludere ad propo-
situm petitione principii necesse est ergo dividentem petere. Si

velit via sillogistica hoc concludere quod non oportet via sillogistica ta-
lem ordinem concludere. Sed via collectiva accipere //
Notandum autem quod hic modo differentie ordinate ponuntur ut quod primo
ponatur differentia communior postea minus communis usque ad differentiam
propriam. Si ergo hec esset bona diffinitio hominis et bene assignata
animal mansuetum bipes animal esset ibi tanquam genus. man-
suetum tanquam differentia communis. bipes tanquam differentia propria. hoc tamen modo
acciperetur hec diffinitio quod animal dividatur per mansuetum et non man-
suetum et postea totum hoc animal mansuetum dividatur per bipes
et non bipes et postea totum hoc animal mansuetum bipes
acciperetur tanquam diffinitio hominis. Nota etiam quod posset aliquo
modo vituperari hec diffinitio quod mansuetum bipes supplerent
vicem proprie differentie. Sed hoc modo pertinet ad artem superius assi-
gnatam. que non est bona simpliciter sed bona intellectu ut cum ignoratur
est propria differentia quod accipiantur aliqua plura loco differentie proprie.
quorum quodlibet sit in plus et totum in eque. et secundum veritatem hoc est
ut si mansuetum non dicitur solum de homine sed de aliis animalibus etc
et bipes non dicitur solum de homine sed de volatilibus man-
suetum erit in plus quam homo et bipes in plus quam homo sed
totum hoc mansuetum bipes erit in eque. Si ergo posset vitu-
perari hec diffinitio sed tunc pertinet non ad artem datam nunc
que est bona simpliciter sed ad datam prius que est bona intellectu
propter quod melius est dicere. quod hic philosophus non curat de exemplo sed ac-
cipit mansuetum pro differentia communi et bipes pro differentia propria
sed quod modo hoc modo est ordinanda diffinitio. ut animal pona-
tur prius tanquam genus. Deinde mansuetum tanquam differentia communior nota
et ultimo bipes tanquam differentia propria. Dubitaret forte q̄o
aliquis quod propter illa causa videlicet quod omne ex duobus
est. et quod animal mansuetum est unum ad et quod ex hiis id est ex
animali mansueto et ex differentia id est ex bipede est homo ideo ne-
cesse est diffinientem ordinate ponere. Ad quod ex
differentia communi et ex genere fit genus propinquum si item ad
hunc acciperet aliam differentiam minus communem fieret genus
propinquius usquequo accipiatur differentia propria. ex qua constitui-
tur species ut si dividatur animal quod aliud est domesticum sive
mansuetum et aliud indomitum et postea accipiatur totum
hoc animal mansuetum et dividatur per bipes et non bipes totum
hoc animal mansuetum habebit idem generis propinqui et si sci-
remus nomen illius generis poneremus ipsum genus. Sed quia inno-
minatum est nobis circumloquimur ipsum per animal mansuetum
Rursus cum dividimus animal mansuetum per bipes et non
bipes si bipes non est propria differentia et totum hoc animal mansuetum
bipes non convertitur cum homine totum hoc relinquetur ut genus donec
deveniatur ad differentiam propriam que cum omnibus acceptis constituit
speciem. ex hiis ergo apparet quod oportet talia ordinate ponere ut quod
primo ponatur genus cum differentia communi et postea ponatur differentia specialis hoc id est
ordinationis via est causa quod omne compositum ex duobus est videlicet
ex potentia et actu. forma non ex duobus in actu non ex duobus in

po. sed ex actu et po fit unum. Illud oportet dare sicut ut superius dicebatur quod coniunctam potentiam cum actu ergo omne compositum est ex duobus ex po. s. et actu et quia sic est oportet ordinate ponere differentias ut quod prius ponatur differentia communis postea specialis. Si non fieret ita quod prius poneretur differentia specialis et postea communis non constitueretur ex tali ordine sed ex genere remoto et differentia speciali non constitueretur quia talis actus cuiusmodi est differentia specialis non est proprius actus respondens tali potentie videlicet generi remoto. ex quo non subponuntur plures differentie supponitur quod genus acceptum sit remotum quia si esset proximum speciei sufficeret una differentia cum ergo ibi plures sunt differentie prius constituitur genus propinquum quod est ex duobus videlicet ex genere tamquam ex potentia et ex differentia quasi tamquam ex actu proprio et ulterius constituitur species que constat ex genere propinquo et ex differentia propria. Si ergo prius poneretur differentia propria et postea communis sub tali ordine non convenirent duo ad invicem que constituerent genus propinquum vel que constituerent speciem. Ergo hec prima dictum quod omne ex duobus componitur membris diffinitionis debet esse ordinate posita ut tamen genus propinquum constituatur ex propriis duobus videlicet ex genere et ex differentia communi quam et species constituatur ex propriis duobus ut ex genere propinquo et ex differentia propria. Quod vero subditur quod animal mansuetum est unum aliquid est expositio prioris dicti quantum ad alteram partem videlicet quod ex animali et mansueto id est ex genere et differentia quasi fit unum aliquid id est genus propinquum quod non fieret si non convenirent prius generi differentia communis quam specialis. Quod vero quando subditur quod item ex hoc id est ex animali mansueto et differentia id est bipede est homo est expositio prioris dicti quantum ad alteram partem videlicet quod cum constitutum est genus propinquum ex genere remoto et ex differentia communi postea ex hoc id est ex tali genere propinquo et differentia propria est constitutus homo vel quodcumque aliud quod sit unum et quod sit diffiniendum. Quod non esset si non ponerentur ordinate partes diffinitionis propter quod signatur locus cum dicit et item. Quia non sunt nisi due cause quare ponende sunt ordinate diffinitionis partes quarum una est ut ex genere et differentia communi constituatur genus propinquum. alia causa est ut ex genere propinquo et ex differentia propria constituatur species prius ergo dictum quod omne ex duobus est desinit ad utramque causam. Secundum vero dictum quod animal mansuetum est unum aliquid desinit ad hanc causam ut primo constituatur genus propinquum. Tertium vero dictum quod ex hoc id est ex genere propinquo et differentia s. propria est homo vel quodcumque aliud quod sit diffiniendum desinit ad alteram causam videlicet ut constituto prius genere propinquo ex hoc s. genere propinquo et differentia propria constituatur species.

Idem cum dicit amplius ad nil. dat tertiam utilitatem videlicet quod utile est per divisionem una collecta accipere diffinitionem. si accipiamus omnia nil relinquentes de pertinentibus ad ipsam diffinitionem. quod quid possit sive quid valeat declarat in littera dicens quod amplius ad nil relinquendum in eo quod quid est quod supra una differentia solummodo sit id est sit autem dicemus ideo subdit quod cum non accipiatur prius genus. sic debe accipiat aliquam differentiam inferiorem non includet omne id est totum genus. Et hoc id est in membris illis divisionis quod dico quod hic modo possumus cognoscere quod genus divisum est per duas generis inferioris quia si dividatur genus aliquod non per duas sub alternas sed per duas generis inferioris tunc omne id est totum tale genus non includet id est non evacuabitur per tales differentias tales id est differentie non capient totum genus vel totum genus non includet in hiis id est non capietur a talibus differentiis et post exemplum dicit ut non omne animal aut totum pennatum aut divisum pennis vocatur aut animal totum pennatum quodlibet tota ala quasi una penna ut apes in vespertilione. Animal autem divisum pennis dicitur quod habet alam in qua sunt multe penne. Hee ergo differentie totum pennatum et divisum pennis non sunt differentie alicuius sed sunt differentie generis inferioris ut alicuius pennati ideo quod non omne animal aut sufficienter dividitur quod est totum pennatum aut divisum pennis sed omne animal pennatum et subdit quod hec non est differentia huius id est huius differentia totum pennatum vel divisum pennis est differentia scilicet huius alicuius videlicet alicuius pennati non alicuius simpliciter et subdit quod prima autem id est immediata differentia animalis est tertium includit omne animal et subdit quod talis autem est et unumquodque aliorum. quod ille sunt prime et immediate differentie alicuius pennati vel alicuius gressibilis vel cuiuscumque alterius quod sufficienter dividunt totum et tertium totum sufficienter includit et subdit quod in hiis que sunt extra genus et que sub ipsis sunt quod dico quod hec regula vero est et in differentiis que sunt extra genus alicuius et in differentiis que sunt sub ipsis id est in differentiis subalternatis super hunc generis quod est animal ut tantum illa s. est differentia prima et immediata tertium s. differentiam sub eam sua opposita omne animal s. includitur et in pisce tertium omnis piscis dicitur et in lapide quod est extra genus alicuius tertium omnis lapis est. Et subdit quod sic quod de ambulans id est sic per genus per differentias primas et immediatas est id est scire quod est id est quiditatem rei. quoniam nil relictum est de pertinentibus ad quiditatem alicuius aut super includendo necesse est relinquere et non scire super totum quod pertinet ad quiditatem.

Illud autem regula data in hiis consistit quod si dividimus animal per duas primas ut puta per pennatum et non pennatum. Si iste sunt differentie prime et postea non pennatum per suas differentias primas ut puta per gressibile et reptile et postea gressibile per suas differentias primas ut puta per bipes et multipes sic faciendo veniemus ad ultimam differentiam hominis et colligemus omnia que pertinent ad quiditatem hominis et quod dictum est de homine dicatur in ceteris

alio sic .n. peceddo p duas pmas n' relinqt de ptinentib3 ad q'd dicitur pceddo aut alr' necesse eet errare r relinquere Deinde cu d' n' aut o3 posteq declaraut quid accidat sit diffio ut sit utl'. In pte ista ut dicebat decla rat quod talis acceptio sit po' noluit .n. q'dam q ipo' eet alicq diffinire q ut dicebant h' n' nō possz ul sciren' oia q'encia cu eo q d3 di ffinire r oia dria r q ut dicebant h' est ipo' id ipo' erat accipe ad p diffiom ta g' facit q p' excludit hunc errore so narrat opidm s' erraneu ttio o' q diffinientē nō o3 oia scire r q nō est ipo' p diffiom a'd accipe. Sa t' r eu quida. ttia ibi. pmu q'de g'. d' g' q n' aute o3 dividentē r diffinientē scire oia que sut. q. d. q accipe a'd p diffiom. via divisa nō d3 iudi cari ee ipo' ex eo q' h' posito opet dividentem r diffinientē scire oia que sut q pt a's di de r divido diffinire. absq eo q sciat oia erra

Deinde cu d' r eu narrat opidm ul' errore h' oppianeu. d. q r eu q'da dnt ipo' ee cognosce dram ul' duas que sut ad unuq'q3 nō cognoscente unuq'q3. q. d. q si uolum' a'd diffinire o3 q diffiniam' ipm p dras p q's diffr ab unoq3 r q tales dras nō contigit scire nō cognito uno q3 cu ipo' sit unuq'q3 cognosce ipo' est a'd di ffinire id sbdit q sn' dris ei unuq'q3 .i. adv nuq'q3 nō est scire sup p diffiom c' id e q a quo .n. diffr o3 sup ide ee huic a q' aut di ffr o3 sup ee altem ab h' cu g' nō contigat sci re a'd p diffiom n' sciam' eu q'b3 conuenit r eu q'b3 diffr cons est q nō contigit a'd sic scire n' sciam' dras q's h3 tale diffinitu ad unu q3 r p cons n' sciuim' oia q e ipo' Deinde cu d' pmu q'de g' o' q diffinientē r dividentē non opteat oia scire r p cons q ipo' sit a'd diffi nire ee q ita faciat q p' o' q nō nece est oia scire. So exh' concludit q pol' sit nos diffi di r q pol' sit nos p g' r diffiom sbe. ttio concludz eu d'a tacite adi. Sa ibi. m' est .n. eni. ttia sbi. omne aut rade. ee p' d. s. s q d' pbat i tenem ibi postea cu accipiat'. d' g' q pmu q'de g'. h' siem est q opteat diffinientē r dividentē oia scire eu' id est q nō .n. s oem di fferencia ipm diffr' est altem sup. cenlr' ab a vn' sbdit q multe .n. sut dre i eade spe s3 n' s sbam .n' p se. Flo' aut unm idis h' i hoc consit q dre q' i grdiunt' diffiom sut ille p

q's diffinitu est altem. r diuisu s sbam. r q nō s oms dras diffinitu est altem s m sbam. i mo multe sut dre accitales ut puta dre q' sut i eade spe. g' nō o3 q diffiniens cognoscat oia q sale nō o3 q cognoscat illa que faciut i diffinito dram accitale q pcules dras q' est diffio. diffiniens .n. hoie3 nō o3 q cognoscat oia pticularia ipi' hois q nō o3 q cognoscat o3 dras accitales ipi' hois p q's diffr pticula ria r i divdua Deinde cu d'. postea cu ac cipiat'. adducit sam idm q diffinientē ho mine nō solu nō o3 scire oia pticularia e' q' diffrut p dras accitales s3 e' nō o3 scire oms spes alias a q'b3 diffr ho p dras eenles. id aut q p' ea cu accipiat'. opposita .i. dre opposite r s dram tale oppositā sil' cu dria alia eu oe .i. eu totu gen'. i cadit hic aut i de .i. cu accipiut' tales dre opposite q capiut oe .i. totu gen'. in cadit a' hinc .i. i una pte dre a' i de .i. i alia eu g' ita sit. r accipiat talco. sup mbro divis q quer' ee .i. q d3 diffiniri r cognoscat h' .i. i mb' divis sui illa dram. dividentē ul' diffr scire a' nō scire ea i q'b3. ul' i q'b3 aliq3 p dicat' dre de aliq's ut si uolo diffinire hoiem r divido al' p gressile r uolatile. si iste sut bone dre suffi cit cognosce h' sui hanc dram videlz gressile r q ho que q'ro diffinire sit s3 gressil' de q'bs aut' opposit' ut de q's q' p dicat' de aliq's u' de uolatilib3 n' refert scire ul' nō scire q sut dre uolatiliu r q'no distigut' uolatilia

Dubitaz forte a's. ut diffinientē o3 scire oia Ad q dup' est scire positiue r negatiue s3 sil' positiue d'. i g'nale r i spali diffinientē a' o3 oia scire aliq'm ul' positiue ul' negatiue ul' i g'nali ul' i spali flam ex eo q scio hoiem ee al' ro'le quodam i g'nali r negatiue s3 in generali r negatiue ego scio oia alia flam sic scio q oe al' ro'le est ho ita i q'da g'nalitate scio oia a' saltē negatiue r scio q q'cq n' est al' ro'le nō est ho Rursq i q'da g'nalitate scio oms spes alias i positiue q sciens divide al' p ro'le o3 q sciat ipm al' r q sciat ipm i ro'le s3 sciens ipm al' scit oms spes alias nō s se r in ppa for' s3 i q'n sut alia r sciens q est i ro'le scit oia i ro'nalia nō i se r i ppa for' s3 i q'n i ro' nalia s3 h' m' scire oia nō est i q'ens pol' est g' aut diffi di r pol' est via divisa colliget diffio ne alic' q nō o3 sic dividentē r diffinientem

q°

scire oia et se et ipsa seq. ¶ Deinde cum d. m(edium)
est ei quid. ex hiis que dicit concludit quod sit possibile
accipe de aliquo diffinitionem sbe. d. m(edium) ei quid. Si s(ic)
vadens .i. si aliquis procedens per dras imediatas
veniat in h .i. in tales dras quarum .i. est dra quam non
amplius est dra ulterior ut quam non sit ulterius
procedere per communes dras quam ad hanc devenientem erit
habebit rationem sbe .i. ille sic procedens habebit
completam diffinitionem rei. cum ergo sit possibile sic procedere
per imediatas dras ut quod si dividatur al per penna
tum et non pennatum sed hec sunt imediate dre
alis et pennatum dividatur al non pennatum per gressibile et
reptile sed hec sunt imediate dre alis non pen
nati cum ergo sic procedendo per tales dras imediatas
possibile est devenire ad aliquas dras ultra quas non
est amplius descendere in ulteriorem dram. possibile est
ars diffinitionis et possibile est ad diffinire ¶ Deinde
cum d. omne autem incidere. Ostendit quandam cautelam quam
possit per as credere quod quilibet utens divisione ad diffi
niendum quod indiget petere quod totum divisum sufficienter
evacuatur per dras dividentes. ad hoc ostendit phus
quod non oportet quod hic petatur vel supponatur. Nam si accipi
antur due proxime generis et ille sint opposite non oportet
quod hic petatur quod hic devenientes sit quod totum tale genus
incidat in tales dras ideo ait quod omne autem .i. totum
genus divisum incidere in divisionem .i. per dras dividentes si
sint opposita vel dividentem sub hiis due dividentes aliquid
.i. inter quas non est .i. nullum est medium illius generis. Si ergo
tales due sint opposite et imediate se habeant
ad genus non est petitio. aliquis textus habet non est repe
ticio sed illa est littera ut patet ex alia translatione non
est ergo petitio .i. non oportet petere quod totum genus incidat
in tales dras dividentes ideo subdit quod necesse est ei omne
.i. totum genus divisum esse in aliquo ipsarum dividentium simul
cum suo opposito. alia autem dra dividens cum sua
opposita evacuat totum genus. et subdit si quidem
illius est dra .i. si aliqua dra accepta sit dra proxima
illius generis quod dividitur ¶ Illud autem quod ex ipso m(edium) acci
dras per se patet ut sint dre totius generis vel non.
Nam si accipiantur tales due quod non sunt gressibile
et reptile. accipietur solum due alis tantum. Nam
alia etiam quedam gradiuntur quedam reptant
sed et hec due ut totum pennatum et divisum pennis
non sunt dre alis simpliciter sed alis pennati. Sed si acci
perentur due opposite ut gressibile et non gressibile vel
pennatum et non pennatum tales due evacuarent
totum al. ideo signanter phus dixit quod acciperentur due opposi
te ¶ Dubitaret forte aliquis utrum requiratur alia
conditio preter hanc conditionem videlicet quod accipiantur due
opposite ad hoc quod evacuarent totum genus et videtur quod non
quod opposita sufficienter comprehendunt totum. ¶ Ad quod non sic
tantum phus posterius dixit quod acciperentur due opposite
addidit quod tales due debent esse imediate et
quod deberent esse illius generis quod dividitur per eas ut si
quis acciperet has dras divisum pennis et non divisum
pennis quamvis sint opposite non tamen evacuarent
totum al. quia non sunt dre alis simpliciter sed alis pe
nati dre ergo accepte sic debent esse opposite
quod non determinentur ad aliquid tale al pennatum sed
hec due debent esse alis simpliciter et si non sint alis
simpliciter vel cuiuscumque alterius generis et sunt opposite de
necessitate evacuant totum genus. Nam dato quod altera
dra esset ipsius generis si altera dra non acciperetur
opposita posset contingere quod non evacuaret to
tum genus. Nam quamvis volatile possit esse dra
alis. quod sufficeret posset dividi al per volatile et
non volatile. tamen si acciperet dra non oppo
sita. ut puta si acciperet hec differentie vola
tile et gressibile non sufficeret evacuare al. non
ergo sufficit accipere alteram dram generis nisi
accipiatur sua opposita. nec sufficit accipere dram
cum sua opposita nisi dra accepta sit dra generis
et quod obiciebatur quod opposita sufficienter evacuant quod
hic totum dicitur quod opposita indifferenter simpliciter accepta
est cum determinatione ut si dividitur al per volatile
et non volatile tamen quod per dras proprias. ibi non vo
latile determinatur solum ad genus alis hic .n. n(on)
non potest dici quod lapis sit non volatilis quia tunc
dra alis se extenderet ultra al. Sic et cum dicitur
divisum pennis et non divisum pennis ibi non divisum
pennis determinatur solum ad volatile al. propter quod
tales due non sunt alis simpliciter. ¶ Deinde cum
d. ad probandum autem. postquam phus dedit artem
colligendi diffinitionem per viam divisionis et ostendit quomodo hec ars
sit utilis et declaravit quod sit possibilis In parte ista
resumit hanc artem et probat eam esse sufficientem et esse
quod ea faciat quod prius resumit ea que sunt dilige(n)
ter attendenda in hac arte. secundo illa ea declarat. tertio
ex hiis que dicit probat sufficientiam artis. Secunda ibi
est autem unum. tertia ibi m(edium) est ei. d. ergo quod ad
probandum autem vel aut hic alia translatio ad constru
endum autem simpliciter diffinitionem. aliquid per diffinitionem. vel ad
probandum simpliciter diffinitionem constructam per divisionem esse bonam
tria ea oportet coniecturari. considerare videlicet aut
accipere predicamenta in eo quod quid est. et ordinare hec
predicamenta quid .s. prius autem .s. quid secundum et cetera hic sunt

·s. tot et non plura. Circa secundum sunt attendenda quod accipiantur praedicata essentialia quod accipiantur ordinate et quod accipiantur omnia ita quod non relinquatur. In hiis .ii. consistit tota ars colligendi diffinitionem per divisionem. Secunda .ii. ibi ca. secunda .ii. ibi ca. accipitur utilitas huius artis ut supra dicebatur. ¶ Deinde cum dicit: est autem unumquodque horum. declarat quod dixerat et quod ita facit. Primo declarat quomodo contingit accipere ea que sunt in eo quod quid sunt praedicata essentialia. Secundo declarat quomodo possumus ea accipere ordinate. Tertio manifestat quomodo contingit accipere omnia. Secunda ibi ordinate autem. Tertia ibi quoniam autem hec omnia. Dicit ergo est autem unumquodque horum primum eorum que dicta sunt proposito quod possumus habere ad accipiendum colligere quoniam in esse et per genus i. et per methodum de genere probare praedicata substantialia in eo quod quid. quasi dicat quod primum dictorum videlicet accipere praedicata in eo quod quid hoc modo scilicet poterit fieri quia sicut per methodum datam in libro topicorum de accidente possumus probare que insunt et que praedicantur per accidens sic et per genus i. per methodum datam ibi de genere possumus probare que insunt essentialiter et que praedicantur in eo quod quid. ¶ Deinde cum dicit ordinare autem. declarat secundum videlicet quomodo contingit hec accipere ordinate dicens quod ordinare autem sicut oportet sumptis partibus diffinitionis. Si primum accipiatur superius quod est primum. et videtur quod hoc autem erit si primum accipiatur quod omnibus inheret illi autem non omnia. quasi dicat quod illud quod est primum et prius accipiendum inter partes diffinitionis quod in esse et quod praedicatur de omnibus aliis ut hec alia consequuntur quod assequitur i. quod est communius ad omnia. omnia autem alia non i. nulla alia sunt communia ad ipsum. et videtur quod necesse est ad esse hoc i. esse in partes diffinitionis oportet esse ad hoc quod praedicetur de aliis et sit communius ad alia sed non alia ad ipsum. et videtur quod accepto autem hoc iam in inferioribus idem modus est. quasi dicat quod sicut est in diffinitione disponi primum quod est communius ad omnia ita idem modus est in inferioribus quod accipietur secundo quod est communius ad alia omnia excepto primo et accipitur tertium quod est primum habentium se communiter ideo ait quod secundum autem erit aliorum primum. et tertium erit post primum habentium se sub communi i. relictorum. Sic ergo procedendo semper accipiendo magis communia semper minus communia accipiemus ordinate totam diffinitionem. Ideo ait quod remoto .ii. quod est sub. i. remoto superiori quod fuit prius divisum continuum i. quod est proximum illi erit primum aliorum. Similiter et est et in aliis quod continuum et proximum secundo erit primum relictorum. Sic ergo procedendo omnes partes divisionis accipientur ordinate.

¶ Manifestum autem quod id est prius ad quod non convertitur communia. Dicit ergo quod praedicatur de aliis et quod communius est ad alia et non econverso. Dicit prius aliorum. hoc ergo modo poterimus scire de omnibus partibus diffinitionis que sit prior et que posterior. et sic poterimus totam diffinitionem ordinare. ¶ Deinde cum dicit quoniam autem hec omnia. declarat tertium quomodo possint accipi omnia diffinitionis et non relinquatur aliquid. Quoniam autem hec omnia sunt. Manifestum est ex hiis quod accepimus primum secundum divisionem. quoniam omne est .a. hoc autem .a. et videtur quod est autem et hoc iterum sub divisione et sub .a. iterum. usque ad differentiam totius. et videtur quod differentia totius hec amplius a toto non differt specie sub primo. ¶ Manifestum autem tale esse hoc documentum quod si accipiatur quod est primum et quod se habet ut genus et dividatur per talia que omne i. totum dividant in hiis dividentibus et in a. i. si tale genus primum acceptum dividatur per immediata et iterum hiis dividentium superius dividatur per immediata. sic procedendo non relinquemus sed deveniemus usque ad differentiam totius que est differentia specifica. hec autem differentia totius non potest amplius differre specie a toto diffinito quod convertitur cum ipso diffinito. talis ergo differentia non differt specie a diffinito i. non praedicabitur de aliquo quod differat specie a diffinito non i. praedicabitur non de individuis illius speciei. Declaratum est ergo quomodo possunt accipi praedicata essentialia et quomodo possunt accipi talia ordinate et quomodo possint accipi omnia. per quod declarata est tota ars colligendi diffinitionem via divisiva. ¶ Dubitatur forte aliquis utrum via divisiva sit utilis ad omnia ista. q°

¶ Dicendum quod via divisiva habet ponere partes entis que sunt x praedicamenta quod ut patet ex v. metaphysice ens per se dividitur in decem praedicamenta. divisio autem praedicamentorum nos regulat ad cognoscendum que sunt essentialia omnibus que sunt in quolibet praedicamento. Nam ut supra dicebatur per omnia omnibus que sunt in eodem genere generalissimo et toti praedicamento investigare possumus que sunt essentialia cuilibet existenti in illo praedicamento. via ergo divisiva nos iuvat ad accipiendum praedicata essentialia. Rursus via divisiva nos iuvat ad accipiendum talia ordinate. Nam via divisiva procedimus a magis communi ad minus commune. et sic deinceps hiis debent ordinari partes diffinitionis quod primo oportet poni quod est communius omnibus partibus et postea quod est communius aliorum. et sic deinceps. Tertio via divisiva nos iuvat ad accipiendum omnia quod oportet accipere aliquid primum quod se habet ut genus. Si ergo hoc dividatur per divisiones contrarias ut puta aliud pennatum et non pennatum si hec sunt differentie proprie alicuius et iterum si aliud non pennatum per proprias sic procedendo non relinquemus sed accipiemus omnia accidentia usque ad differentiam totius que est differentia ultima et specifica utilis est ergo via divisiva ad omnia ista propter quod philosophus supra cum determinavit de utilitate huius artis ut cum dixit divisiones per differentias esse utiles de omnibus hiis est exequendum. ¶ Videtur dubitatio forte aliquis quod videtur falsum q°

esse documentum a philosopho datum de ordine partium diffinitionum videlicet quod primum oportet accipi id quod praedicatur de omnibus aliis vel ut hec alia consequuntur quod assequitur sive quod consequitur omnia alia. et postea id quod est communius ad omnia reliqua et sic deinceps. Nam potest contingere quod alia ponatur in diffinitione sicut se habeat

queniem est omis ad aliud quod possunt se habere sic excedens
et excessa. si autem non videlicet in par quod primum non videlicet primum quod in
par ut patuit in diffinitione trinitatis. Ad quod ut quod
ostendit phs dedit duplicem artem diffiniendi unam que
est bona simpliciter ut cum gradatim descendimus dividendo genus
per differentias inmediatas et postea alterum dividentium per inme
diatas usque ad differentiam specificam et tunc colligendo sic di
ffinitionem nulla erunt ibi partes habentes ut excedens
et excessa. immo gradatim se habebunt partes diffinitionis
quod posterius dictum est continuus omnibus. Bo dictum erit continuus reliquis
et sic de ceteris. et hunc modum loquitur hic phs argum
tum autem arguebat alia via que non est bona simpliciter
sed tantum ut cum scilicet ignotae differentiae proprie quod possunt
accipi loco differentiae proprie alique plura quorum quodlibet se habet in
plus et totum tantum. ut si sciremus quod trinitas est in genere
numeri et nesciremus differentiam propriam que simul cum numero consti
tuat trinitatem accipiemus hec duo loco differentiae proprie
videlicet impar et utrumque primum quorum quodlibet est in plus.
quod trinitas et ambo simul inventa exprimunt trinitatem. Dicen
dum cum dicitur. non est. n. omnis hec arte esse sufficientem quod non
continet superfluum neque minus. Ideo autem dicitur non est. n. quoniam
non plus appositum vel ut habet alius textus quoniam nichil plus
appositum .i. non accipitur superfluum. Et causa est quod omnia .n. horum
.i. omnia denumeratorum sic acceptorum accipiuntur vel ut
hec alia verba sunt accepta in eo quod quid. Et quod per documentum
quod debet accipi predicatum in eo quod quid. quod non tale est
superfluum. Ideo quod habetur quod ars data docet accipere non
superfluum. Et solvit non deficit .i. ars data non solum
non est superflua. sed etiam non est defectiva. Et solvit quod aut
genus erit aut differentia. et si parte data accipe
in diffinitione defectiva vel esset genus quod ibi deficeret vel
differentia. Et solvit quod genus quod primum cum differentiis acceptum est
primum. q. d. quod per secundum documentum quod debent omnia accipi
ordinate. ut quod primum debet accipi genus cum posterioribus differentiis
propter tale documentum non potest ibi deficere genus. cum
ideo sic primum quod accipitur. sed .n. hec non esset acceptum
non acceptum. Et solvit quod differentiae autem continentur omnes .i. non
potest ibi deficere aliqua differentia. et ideo est. quia non .n. ul
tima sunt amplius species supra differentia. q. d. quod per se
cum documentum quod semper debet fieri divisio per differentias inme
diatas quousque devenietur ad differentiam ultimam
istud tertium documentum facit ut non relinquatur quod
ultra ultimam differentiam non est ulterior processus
per differentias communes. Ideo autem quod ultima amplius non sunt
species supra differentia. Et solvit quod differentiae autem ultimam .i.
differentiam ultimam vel hec alia translatio. hec autem dicitur
est plus ideo differentie. q. d. quod si ultima differentia posset
dividi per differentias specificas. tunc hec differentia ultima di

fferret specie ab differentiato .i. reperiretur in aliquo quod non
esset in eadem specie cum differentiato quod negatum est supra.
Quod autem quod non debent poni in diffinitione non differentie
communes. et quod ultima differentiam specificam non est divisio
per differentias communes ars illa que docet colligere di
fferentias usque ad differentiam specificam. docet colli
gere omnes differentias et nullam relinquere ars quod data per
primum documentum non accipit superfluum quod omnia que
accipit sunt essentialia in eo quod quid. per secundum documentum
non potest deficere in accipiendo generis. per tertium autem
documentum non deficit in accipiendo differentias est quod ars
sufficiens non continet superfluum neque minus

Querere autem oportet in limi
ta etc. postquam phs dedit artem diffiniendi
que magis competit ipsis rebus vel ipsis sub
stanciis cum modo est diffinitio constans ex genere et
differentiis. In parte ista docet accipere diffinitionem magis
competentem ipsis passionibus que non sufficit quod
fiat per genus et differentias. sed oportet quod fiat per eam quod habet in
subiecto. vel oportet quod fiat per ipsum subiectum. cum quod volumus
diffinire aliquam passionem debemus videre ea in
quibus hec est illa passio. quomodo conveniant et quomodo
differant et ex convenientiis et differentiis poterimus formare
unam rationem passionis communem. dum tamen communis passio
habeat rationem unam in modo hec methodus talis ars
docebit nos cognoscere utrum passio diffinienda habe
at rationem unam et utrum sit illa una ideo. Et quod fa
cit. quod primo dat hanc artem. secundo quod ostendit declarat per
tractio artem datam secundo est bona et conveniens. secunda ibi. ut
dico si quaeratur etc. ibi. sed .n. est omnis. Dico quod quod que
rere autem .i. convenit supra diffinitionem passionis oportet in
tendentem. s. esse in similia et differentia primum. que sunt quod unum
idem omnia habent. postea iterum oportet intendere in aliis que sunt
in eodem genere quidem cum illis. Et solvit sunt autem ipsis .i.
sibi ipsis quid idem specie illorum autem .i. ab illis aliis
.i. sunt diversi specie. Et solvit cum autem supra. sic factum est
in hiis accipiatur quod omnia habent idem. et in aliis similiter supra
comprehendum est quod omnia habent supra idem et solvit quod in
acceptis supra usque tamen in istis quod in illis sic est iterum
intendendo si idem sunt omnia quousque usque veniant
in unam rationem et solvit quod hec .n. una ideo erit diffinitio supra
passionis communis. Et solvit quod si ideo non vadit in unam
sed in duas aut in plures ideo. Manifestum est utique quod id
quod queritur diffiniendum non est unum ad .i. una ali
qua passio sed plura .i. sed plures passiones. quod autem
sic intelligatur hec ars sit hec methodus data statim
patebit. Dicendum cum dicitur. ut dico si quaeratur. de
clarat artem datam per exemplum quod scilicet artem datam

et hoc consistit quia si volumus diffinire aliquam passionem ut puta si volumus diffinire magnanimitatem debemus intendere in aliqua similia et non aliqua differentia. quia aliqui sunt uno et simili modo magnanimi. aliqui non modo alio et differenti ut puta alcibiades. achilles. et aiax. fuerunt magnanimi. quia non poterant tollerare iniurias. lisander et socrates fuerunt magnanimi quia non curaverunt de fortuniis neque de infortuniis. ad diffiniendum ergo hanc passionem debemus videre quid omnia et quod omnes hii videlicet alcibiades. et achilles. et aiax. habent idem. et iterum in talibus ut socrate et in lisandro. cum sint in eodem genere. similia ille cum aliis. id est quia sunt similes in magnanimitate sicut et illi. debemus ergo videre in istis aliis quid habent idem. Primi enim habent quod non sufferunt. secundi habent quod non curant, sed sufferre autem et omnia pacienter sufferre videntur omnino opposita, primi ergo sunt quidem sibi ipsis idem specie, quia scilicet operantur non sufferre. sed illorum autem id est ab illis aliis sunt alterius id est non univoci cum primis. non operantur sufferre, alii autem sic sunt magnanimi quod omnia sufferunt et non curant, cum autem sic factum est et in hiis quidem accipiatur quid habent idem cum aliis, ut in socrate et lisandro similiter acceptum est quid habent idem, tunc in acceptis id est in talibus et in istis quod in illis. considerandum iterum intendendum est. si sunt idem, et si tam isti quam illi habent unum quid, et ex quibus possimus in una ratione venire, tunc illa una ratio erit diffinitio magnanimitatis, et magnanimitas erit una passio id est erit unius speciei, quod si non contingit omnia reducere in unam rationem tunc magnanimitas vel quecumque alia passio que erit diffinienda non est unum quid, sed erit una passio id est non est unius speciei. hoc est ergo ars dans ad diffiniendum quamcumque passionem, hanc autem artem sic declarat. per exemplum, quia primo exemplificat de quibusdam magnanimis qui non potuerunt sufferre iniurias, secundo exemplificat de quibusdam aliis magnanimis qui omnia sufferebant et de nullo curabant, et docet quomodo ex hiis debeat accipi ratio passionis consistere. dicit ergo autem in aliis. dico ergo ut dico. id est expono me si quereretur vel si quereremus quid est magnanimitas. intendendum est in quosdam magnanimos quos scimus esse magnanimos intendendum est si in quantum sunt hii. id est in quantum sunt magnanimi quid unum habent omnes, ut alcibiades magnanimus aut achilles aut aiax, omnes quidem habent super hoc unum non tollerare iniuriam, hoc enim scilicet alcibiades propter iniuriam quam nolebat sufferre dimicavit id est bellavit vel preliatus est, ille vero id est achilles irascebatur id est tantam habuit indignationem de iniuria illata quod ulterius est in insania. hic autem id est aiax interfecit se ipsum non valens enim se vindicare de iniuria illata. Indignatus noluit ulterius vivere. Iterum autem dicit ergo et in aliis. vel ut habent quidam textus. iterum in aliis et exemplificat de aliis. dicit. ergo autem et in aliis id est iterum in aliis super intendendum est. ut in lisandro. et in socrate. Si autem in differentes prosperitati et in prosperitati id est quod omnia sufferebant de nullo curabant indifferenter se habebant ad fortunia et infortunia prosperitate et in prosperitate hoc secundum artem accipiendum diffinitionem passionis. dicit. quod hec duo accipientes intendendum est quid idem habent. aut impassibilitas aut non tollerantia sit intollerantia iniuriarum. intendendum est ut hec duo conveniant in aliqua una ratione quod si sic magnanimitas erit unum quid et illa una ratio erit diffinitio eius quod si non est unum tale, magnanimitas non est unum quid. id est secundum rationem quod si in hoc nulla sit id est nulla sit una ratio in qua conveniant hec duo due utique erunt species magnanimitatis. Dubitaret forte aliquis de supradictis quomodo possit contingere quod una et eadem passio sit in aliquibus que sint eiusdem generis et sint ad se invicem alterius speciei. Dicendum quod si accipiatur ratio passionis secundum quod illi passioni similiter speciei convenit passioni. Invenitur unam rationem, sed quod aliam accipere rationem passionis non secundum omnia debita id est non ratio eius quod eiusdem passionis accipiatur alteram et alteram rationem. ut magnanimitatis accipietur ratio non tollerans et tollerans. non tollerans quidem quantum ad eos qui non potuerunt sufferre iniurias, tollerans quidem quantum ad eos qui omnia equanimiter tollerabant, tollerans autem et non tollerans possunt esse in eodem genere. sed non possunt esse in eadem specie, non tollerantes ergo sunt sibi ipsis idem specie, sed illorum id est ab illis qui tollerantur sunt alterius speciei, non enim hic loquimur de specie subiecti sed de specie. Nam tam tollerantes quam non tollerantes fuerunt homines et omnes fuerunt eiusdem speciei, sed hic loquimur de specie secundum ordinem ad magnanimitatem vel ad quamcumque aliam passionem, secundum alcibiades. achilles et aiax habent ordinem ad hanc passionem que est magnanimitas per intollerantiam. lisander et socrates per tollerantiam, tollerantia autem et intollerantia non sunt eiusdem speciei sed possunt esse eiusdem generis, sic ergo quomodo eadem passio potest competere hiis qui sunt idem genere et alterius specie, quia non omnino proprie et diminute accipitur ratio secundum quod est talis passio sed si acciperetur omnino proprie et diminute semper eiusdem passionis esset eadem ratio. Ulterius dubitaret forte aliquis utrum tollerantia et intollerantia possint convenire in aliqua una ratione. Dicendum quod ex eadem ratione et ex eadem causa potest contingere quod aliquis non possit tollerare et quod aliquis omnia possit tollerare, potest enim contingere ex hac causa quod iudicat se dignum magnis, quia enim iudicat se dignum magnis cum despicit et contemnit nimis in dignitate ideo non potest iniurias tollerare. sed potest esse aliquis adeo iudicare dignum magnis quod totum honorem mundi nichil reputat

pp quod omnes eciam quod si totum perderet de nullo curaret / et ea
de quia eam pro contingere quod alius non tolleret / et quod alius de nullo
curet. Considerandum est tamen quod licet eandem idem et eandem ea
possit contingere hec et tamen qui sunt sic et sic magnanimi
non sunt eodem modo nisi primo magnanimi / est autem mag
nanimitas hec et illa eadem specie, sed non equaliter participata
a suis subiectis / nam nullo magis fuit magnanimus So
crates qui de nullo curavit. et achilles qui versus est in
insaniam non valens se vindicare / ille enim est omnino ma
gnanimus qui nullum bonum exterius appreciatur / totum enim ga
udium magnanimi est de virtute et de interiori bono
et non curat quod non tollat fortuna et infortunia / propter quod patet quod
fides christiana vere facit magnanimos / et propter bonum suam
ponit in non curare de exteriori bono / secundum enim hanc fidem
propter suum eum omnia abicimus / est igitur ars philosophi bona quod sta
tim occurrit nobis dicta vel alicuius passionis et in alicui similia
vel eiusdem passionis / ut puta aliquibus competit alicui passio
qui omnes habent tale quod ut puta non tollerare / aliquibus
aut aliis competit alia passio qui omnes habent aliquid quod
ut puta tollerare. et habentes unam et eandem pa
ssionem alicui inter se conveniunt et ab aliis differunt consideratis que
[illegible] et differentiis manifestis ulterius sic reducere omnia
talia in unum idem. quod si sic illa erit diffinicio illius pa
ssionis ut si tollerare et non tollerare reducuntur in hanc
unam idem reputare se dignum magnis hec erit diffinicio
magnanimitatis. ut quod est esse magnanimum reputare
se dignum magnis. Deinde cum dicit. Est enim. ostendit artem esse da
tam esse bonam et convenientem / quod autem est bonum et conveniens quod
ad presens spectat vel videlicet per comparacionem ad oppositum ad oppositum
et ad nos / per comparacionem ad oppositum illa ars dicitur convenientior
per quam homo melius cognoscit de re determinata / per comparacionem ad op
positum illa est convenientior per quam magis vitatur oppositum
videlicet error et deceptio. et hoc est contra / per comparacionem autem
ad nos illa ars est convenientior que tradita est secundum modum nobis
magis proporcionatum / ita igitur facit secundum quod hic exponitur modo ostendit hanc
artem convenientem esse secundum ibi facilius quidem est singulare. cita
ibi. Sic in determinationibus dicit igitur quod semper omnis diffinicio est universalis
id est rei universalis cuius ratio est quod non enim in eo quod oculo
medicus dicit id est diffinit sanabile universaliter aut specie determi
natum id est aut distinguit sanabile per determinatas et per di
versas species. Dubitaretur forte aliquis quid ex hoc
dicto ostendatur ars data esse conveniens et per eam magis habe
atur oppositum sui contrarium. Dicendum quod particularium non est
scientia neque diffinicio / diffinicio est igitur rei universalis et non universalis etiam
sed species magis quod generis medicus igitur non diffiniet hoc
sanum vel sanum in hoc oculo sed vel diffiniet sanum univer-
saliter vel dentibus id est distinguet sanum per diversas species. Si enim
si sanum est in omnibus eiusdem speciei tunc diffiniet sanum

generaliter. si autem non est eiusdem speciei distinguet sanum
per diversas species et cuiuslibet speciei suam diffinicionem assignabit
illa est igitur optima ars diffinitiva et per illam optime habetur
determinatum cum hec duo faciat videlicet quod aut diffiniat
rem universaliter si est eiusdem speciei aut si non est eiusdem speciei di
stinguit ipsam in diversas species et cuiuslibet rationem suam as
signat et ad hec tendit ars data ut patet in exemplo posito de
magnanimitate ut si considerent magnanimitatem in alchiade
achille et aiace accipietur quod illi fuerunt magnanimi
quod non potuerunt iniurias tollerare. In lisandro autem
et socrate fuit magnanimitas per impassibilitatem ad for
tunia et infortunia. si igitur hec duo impassibilitas
et tollerantia reducuntur in unam idem magnanimitas erit
eiusdem speciei et illa una ratio erit diffinicio eius. si autem non
reducuntur in idem unum magnanimitas erit diver
sarum specierum et unius speciei magnanimitatis diffinicio erit
in tollerantia iniuriarum alterius autem speciei diffinicio erit in impassi
bilitate ab adversis et prosperis ars igitur data opportuna
est ad habendum oppositum. et propter quod dicit universaliter diffiniri
universaliter diffinitur. quod autem dicit distinguere in diversas species
ratione ideo plures in diversas species distinguitur et plures
rationes habet. Deinde cum dicit. Facilius quidem est. ostendit
artem datam esse convenientem quod per eam magis vitatur oppositum
videlicet error et deceptio. Ideo ait quod facilius quidem est
diffinire singulare. id est diffinire rem per consideracionem
quam habemus in singularibus quam universale. id est quam diffinire rem
per consideracionem quam habemus in universalibus et ita etiam
oportet ex singularibus vel a singularibus. id est ex consideracione
eorum que habemus in singularibus ascendere in universalia id est ad con
sideracionem universalem / et reddit quod et namque equivocaciones
magis latent in universalibus quam in differentiis id est quam in singula
ribus que non differunt per diversas species. Signum
autem quod equivocacio est in latens causa in diffinicionibus
si enim equivocum sic quod hic non diffinitur quia equivoca non
habent rationem unam / ideo hec habeant non communem / ideo cum sanum est
dicta. non igitur diffinietur canis si quod est equivocum
ad piscem et ad latrabile / sed si quod canis est univo
cum ad omnia latrabilia habebit diffinicionem unam
ut est univocum ad omnes passiones quod dicuntur
habebit diffinicionem aliquis / sicut quod igitur diffinitur
equivocum sed per univocum / ars igitur data est valde
conveniens / et per eam vitatur equivocacio per quam accidit error
et deceptio et dissimilitudo. Dubitaretur forte aliquis
quomodo per artem datam vitatur equivocacio. Dicendum quod si quis
consideraret sanum universaliter forte crederet sanum esse ei
de speciei et ex hoc posset credere quod sanum esset univocum
cum sit alterius rationis in omnibus. sed si consideraret sanum in ha
bentibus hanc complexionem et videatur quod sanitas in

eadem complexione est excessus humorum vel hanc idem sub hanc proportionem. Si ergo consideretur sanitas in talibus et in individuis habentibus aliam complexionem videbitur quod sanitas in illa alia complexione sit excessus humorum secundum aliam idem. Sic ergo ex particularibus ascendendo in talia facile est cognoscere equivocationem quia non latebit nos diversitas ipsorum. Et quod dicimus de dato docet sic ascendere ex consideratione particularium in talia. Ideo convenit esse advertendum oppositum, id est advertendum deceptionem. Et dicendum quod particulare ante stare apud nos est equivocatio propter quam accidit error et deceptio in diffinitionibus. Est autem diligenter advertendum quod hic philosophus de equivocatione loquitur large, vel quod vera equivocatio est solum in speciebus specialissimis. In universalibus autem, id est in generibus, non est vera univocatio sed quedam est ibi equivocatio. Eo quod genus non est una forma et non sunt diffinitiones vel potius ex forma natura et causa. Ideo quod est de primo et immediate respiciat particularia est ipsa species specialissima ubi est vera et ultima equivocatio et cui potissime competit diffinitio. Ideo ex consideratione particularium est optimum diffinire et cetera quia ex tali consideratione facilius devenitur in cognitionem speciei cui competit ratio una et ubi nulla est equivocatio. ¶ Deinde cum dicit sicut in demonstrationibus. Ostendit autem esse conveniens ex parte nostra ex quo ita faciat. Quod facit quod dictum est. Et dicit quod diximus declaratur per ea que dicta sunt quia in suppositione probatur per ea quod ibi non sillogizatur ibi. Si autem non disputative. Dicit ergo sicut in demonstrationibus oportet sillogismum esse sub certo, id est sub aliquo certo ad certum, sic et in diffinitionibus, id est in diffinitione certum, id est per aliquid certum oportet diffinire et ubi dicit quod hic autem erit si per ea que dicuntur singulariter in uno quoque genere sit, id est contingat diffinire separatim, id est ultimo.

q°

¶ Dubitaverit forte aliquis quid est sillogismus de diffinitionibus et de demonstrationibus quod oportet ibi et ubi procedere per aliquid ad certum. ¶ Ad quod dicendum quod est certum sive speculacionem, id est quod est reductum ad speciem specialissimam sicut certum sumitur de principiis quod est quia causam ea reducit in principium. Si autem certum sumitur de principiis quod est via sensus memorie et experiencie tota ergo certitudo demonstrationum est per reductionem ad sensum. Sic et in diffinitionibus quia scilicet oportet quod ultimate certitudo maior quod est non potest esse nisi per ea quod considerarimus particulariter quia non consentire nisi particularia ergo potissime procedimus in diffinitionibus per aliquid certum per ea que videmus singulariter in hiis particularibus et in illo accipimus rationem ideo una per quam diffinimus speciem et ultimo quod considerarimus separatim per hec particularia et per hec. Est ergo ars dicta valde conveniens ex parte nostra quia procedit per proporcionatam nobis cum procedat per sensibilia et cognicio nostra a sensu incipiat et cum circa cognitionis nostre ex hiis que sunt in sensu sumatur. Ut autem cognitio sensitiva sic certior et cognitione certitudo se habeat ad cognitionem principiorum dicitur

q°

in capitulo illo de principiis autem quomodo. ¶ Deinde cum dicit universaliter quod dixerat declarat per exemplum dicens ut similitudinem, id est si aliquis vellet diffinire quod est simile non omne, id est non considerabit universaliter de simili secundum coloribus, id est secundum considerabit simile particulariter in hiis colore et in illo, et figuris, id est et considerabit simile particulariter in figuris ut in hac figura et in illa, et acutum, id est et si vellet diffinire acutum quod est in voce, id est sed non consideraret acutum generaliter sed quod est in voce, id est secundum consideraret acutum quod est in hac voce et in illa et sic super oportet cum ire in commune, id est ex particularibus ire in universale cavendo ne equivocatio contingat. ¶ Notandum autem quod simile dicitur equivoce in coloribus et in figuris. Similitudo in coloribus est quidem participatio coloris ut dico alba dicuntur similia per colorem quia habent eundem colorem simile autem in figuris est ex equalitate angulorum et proporcionalitate laterum ut duo triangula dicuntur similes si habeant equales angulos et latera equos angulos continentia sunt proporcionalia et ergo consideraret simile universaliter de facili deciperetur quia forte credit quod simile esset eiusdem rationis in omnibus et per hoc diffiniret simile per diffinitionem unam. Sed cum considerat simile in hiis colore et illo et in hac figura et in illa statim apparet equivocatio quia statim apparet quod simile non dicitur per rationem unam in coloribus et in figuris. Et quod dictum est de simili et tale dictum est de acuto nam acutum dicitur equivoce in voce in humore sive in sapore et in magnitudine similiter acutum in voce est vox alta sive subtilis que in brevi pervenit ad auditum acutum in humoribus est sapor fortis qui in brevi pungit gustum acutum in magnitudinibus est ferrum sicut dicitur acutum habens cuspidem ut dico per forcet. Si quis consideraret acutum universaliter deciperetur per equivocationem. Sed si considerat acutum in hac voce et in illa et in hoc humore et in illo statim apparet quod acutum non est eiusdem rationis hic et ibi. ¶ Deinde cum dicit si autem disputative quedam que suppositum probat dixit, id est quod debemus timere ne contingat nobis equivocatio in diffinitionibus quod probat quia metaphora quedam equivocatio immo equivocatio est peior quam metaphora. Si ergo debemus cavere in diffinitionibus locucionem metaphoricam multo magis debemus cavere equivocationem. Ideo autem quod si autem nec disputare est in metaphoris, id est nec diffinire sicut in metaphoris neque que utique dicuntur in metaphora super sunt diffinienda. Et subdit quod disputare, id est necesse est in metaphoris super si contingat diffinire per metaphoras. ¶ Notandum autem quod diffinitiones sunt principia sillogismorum et demonstrationum et potissime disputationes fiunt per eas et per sillogismos. Si ergo esset tollerabile diffinire aliquid metaphorice oporteret nos tollerare quod disputaremus metaphorice. ¶ Notandum et quod licet hic dictum sit hoc secundum apparentiam tamen forte philosophus in hoc dicto habuit oculum ad Platonem cuius consuetudo di-

diffinire res methaphorice. dicit hominem esse platanum .i. arborem ver
sam. sicut enim in arbore rami procedunt sursum et radices
sunt deorsum in homine autem contrario modo quia vim radi
cis quia per os sumit alimentum in homine sicut per radicem in arbo
re. hinc os quod est quasi radix in homine est sursum brachia au
tem et crura que sunt quasi quidam rami procedunt usque de
orsum. Similiter quod non est in methaphoris disputare
ridiculosum. quia esset argumentum si quis diceret quod homo est ar
bor versa. arbor autem habet folia. ergo homo habet folia

Dubitaretur forte aliquis quomodo hec determinatio deserviat ad propositum
videtur quod quia non debemus diffinire per methaphoram
ideo debemus cavere in diffinitionibus de equivocatione. Dicendum
quod ut plurimum equivocationes fiunt secundum methaphoras quia
fiunt secundum quandam transumptionem ut quod acutum in magni
tudinibus cito penetrat quia hoc transumptum est ad humi
ores ut dicantur humores .i. sapores acuti qui multum
pungunt gustum. quia hoc autem ulterius transumptum est nomen acu
ti ad voces ut dicatur vox acuta que multum penetrat
auditum. acutum ergo in humoribus et in vocibus dicitur secundum me
thaphoram. et secundum quandam transumptionem. Similiter simile in colo
ribus est secundum unitatem cuiusdam qualitatis ut secundum unitatem co
loris. quia hoc autem transumptum est nomen similitudinis ad fi
guras ut dicantur figure similes que habent eandem qualitatem. qua
litas autem in figuris est ipsa dispositio figurarum. illa ergo tantum
habent eandem qualitatem et per consequens sunt similes que sunt eodem
modo disposita. sunt autem eodem modo disposita tamen ut quemad
modum alie sic si habeant angulos equales et latera pro
portionalia. simile ergo in coloribus dicitur proprie. In figuris autem
transumptive et methaphorice. quoniam ergo ut plurimum equivocationes
secundum transumptionem quandam et methaphoram accipiuntur. Quia non
est secundum methaphoram diffinire non est secundum equivocum di
ffinire. quod si volumus equivocum distinguere a metha
phora a transumptione. dicemus quod tunc est recte equivocum
quando unum nomen imponitur duobus diversis. tunc quando non atten
ditur preter impositionem hoc nomine aliqua convenientia vel aliqua similitudo
et tunc equivocum est peius quam methaphora et magis ca
vendum est a tali equivoco in diffinitionibus quam a met
haphora. Similiter ideo cavetur a methaphora in diffi
nitionibus quia methaphora non certificat nos de [?]
rei. quia in dicatur diffinitio ut possibile quod reperitur in figuris
non certificamur de simili quod reperitur in coloribus et econverso
non possumus docere de simili quod reperitur in figuris nisi tamen prius
hoc sciverimus de simili quod reperitur in coloribus. Quia ergo methaphora
est cavenda a diffinitionibus quia non certificat multo magis
pura equivocatio est cavenda quia nullomodo certificat
Argumentum ergo philosophus locutus est quando dixit quod per aliquid
certum debemus syllogizare et diffinire intendens per hoc quod
methaphore et equivocationes sunt cavende a diffinitionibus

et a syllogismis sit a disputationibus quia talia nos non
certificant. Patet ergo quomodo sit ad propositum hec determinatio philosophi pro
sequens [?]. Dicto quod arguit hic philosophus per locum a maiori
quia equivocatio vel est quedam methaphora et quedam
transumptio. Sed supposita sit equivocatio per quandam simili
tudinem ut patet de acuto in magnitudine et in humo
re. vel equivocatio est peior quam methaphora et etiam
transumptio si sit equivocatio pura minus ergo videtur
quod in diffinitionibus et in disputationibus cavenda
sit methaphora quam equivocatio que si sit pura est
peior quam methaphora. Sed cavenda est in talibus metha
phora ergo multo magis equivocatio.

Ut habeamus autem propositum et cetera.
Postquam philosophus dedit artem diffiniendi passionem quia
diffinitio passionis est medium in demonstratione. ideo post
hoc venatum est quomodo accidentaliter sit diffinitio passionis in
parte ista venatur quomodo accidens sit medium in demonstratione. Sunt
qui hoc dicunt differt ab eo quod superius videbatur. Similiter ad e
scire quomodo diffinitio se habeat ad demonstrationem. et ad hoc
est dare artem diffiniendi et ostendere quomodo diffinitio sit ac
cipienda. sic in ista est ostendere quomodo medium se habeat
ad demonstrationem. et declarare quomodo quis demonstrare per singula
genera causarum quod fiebat in superioribus. et ad hoc est dare ar
tem inveniendi medium ad demonstrandum. quod sit hic sententia ergo
quod venari et invenire medium in demonstratione est dupliciter. quia aliter
accipitur medium in demonstratione particulari aliter in universali. Similiter
in demonstratione particulari medium est ipsum subiectum. ut per trian
gulum demonstramus habere tres particulariter de ysochele
Sed in demonstratione universali medium est causa inherentie passionis in
subiecto. Ad investigandum autem hanc causam multum va
let scire problemata et quomodo demonstrabilia dividuntur
ad invicem per deperticionem habent. Sed autem facit philosophus
in hac parte. quia primo docet venari medium in demonstratione
particulari. secundo ostendit quomodo problemata et quomodo ea que
sunt demonstrabilia dividuntur per deperticionem habent. tertio
ex eo quod dixit accedit ad ostendendum quomodo inveniendum
sit medium in demonstratione universali. Secunda ibi. eadem autem problemata.
tertia ibi de causa autem que est causa. primo primo dicit quod ut
prius dicebatur medium in demonstratione particulari est ipsum
subiectum. sed subiectum aliud est univocum aliud analogum
et univocum dupliciter quia aliud est nominatum aliud innominatum
ideo ergo facit secundum quod tres docet demonstrare particulariter. quia
primo docet hic per medium univocum nominatum. secundo per medium uni
vocum innominatum. tertio per medium analogum. Secunda ibi. nunc
quidem ergo. tertia ibi amplius alius modus est. primo
quia primo fiat quod demonstratio est. secundo quod dixit declarat propor
tio sunt demonstrationes disponit per terminos. Secunda ibi. ut si
alia sint. tertia ibi. sit autem A. dicit ergo ut habeatur

eligere oportet, id est ad demonstrandum proprietates quecumque
apponuntur ad decisiones et divisiones supra factas et ostensas supra. Sic
autem eligere secundum commune genus omnium. consequentia sub illo ge-
nere. ¶ Nos autem quod docuimus dantur in hiis que consequuntur que
si volumus demonstrare has tres proprietates de ysoschele
et de scalenone et de hiis speciebus trianguli debemus ac-
cipere commune genus quod est subiectum istius passionis in quo con-
tingunt omnia quibus convenit illa passio. ut si hanc
passionem videmus competere ysoscheli simul equilateri
equilatero et scalenoni debemus videre quod est id commune genus
in quo omnia ista conveniunt. Et illud est commune triangulus quod est
subiectum istius passionis. habito autem hoc communi habito triangulo
sunt habito hoc subiecto. iam habemus medium ad demonstrandum pro-
prietatem. hoc autem medium sumitur sic. subiectum debemus dividere et
in subdividere et applicare post decisiones et divisiones fa-
ctas dividendo. n. triangulum in tales proprietates secundum quas cum in
illas proprietates subiectas videmus in alias proprietates subiectas
si sunt illius divisiones et tunc patet quod subiectum. ut per triam-
gulum demonstrabimus has tres proprietates de equilatero
et hoc subiecto. ¶ Demonstratum est dicit ut si alia. quod
dixerat declarare per exemplum dicens ut si alia sunt. ut
de eis aliquid demonstretur supra accidentia sunt consequentia in sunt
omnibus aliis. ut puta sompnus et vigilia. acceptis autem
hiis reliquorum omnia consequentia inherent supra ut est. quasi dicat
quod acceptis hiis que insunt omnibus aliis tunc per aliud medium
est consequentia in sunt omnibus relictis supra contentorum sub aliis. ut
si sompnus et vigilia inest omnibus aliis. medium est per aliud consequentia
insunt omnibus relictis que sunt sub aliis. et medium est quod eis in
est sompnus et vigilia. ¶ Media autem secundum debent accipi
dicte. que de proprio dividunt aliud. et postea alia que dividunt
illa dividentia sive subdivident. ut sit hic est animal supra quod est con-
tenta sub aliis. et que de proprio dividit aliud supra. medium erit
consequentia inherente omnibus animalibus quasi medium scit consequentia insunt omnibus aliis
scit consequentia insunt omnibus animalibus et subdividit et sic semper insunt aliis
proprio. quasi dicit dividendo aliud per propria dividentia et illa per
propria sic quod inest omnibus aliis medium erit quod semper aliis proprio et ea
quod de proprio dividit aliud. et sic procedendo semper per propria di-
videntia semper per commune superius medium erit consequentia insunt inferiori-
bus sive subdivident. quod medium est enim. tamen iam habebimus dicit
propter quid inherent insunt hiis que sunt sub communi. ut puta
sub aliis. ut propter quid insunt talia inherentia homini autem
equo que sunt sub aliis. non autem quod si accipimus sompnum
et vigiliam que insunt omnibus aliis scilicet consequentia insunt omnibus aliis et
quod insunt ei sompnus et vigilia scimus consequentia insunt omnibus
hiis que sunt sub aliis. quod scimus eis inesse sompnum et vigi-
liam. dividentes enim aliud per propria dividentia ut puta per volatile
natatile et terrestre. et terrestre aliud per propria ut puta
per gressibile et reptile. et gressibile per propria ut puta

per hominem et equum. et sic semper dividendo et subdividendo sumentes divisio-
nes et decisiones. id est divisiones magis et magis particulares demonstrabi-
mus proprietates per hoc medium aliud quod est commune subiectum. hanc pa-
ssionem scilicet sompnum et vigiliam inesse omnibus relictis. id est omnibus
sub aliis contentis. ¶ Nos autem quod contenta sub aliis dicuntur re-
licta. id est per divisionem relicta. Nam hic modo sit talis demonstratio
dividendo commune subiectum et per hoc commune subiectum de relictis. id est de reli-
ctis et derelictis per divisionem demonstrabimus hanc passionem convenien-
ter dicit. ergo est demonstratio proprietatis omnis trianguli hoc est tres per
ysocheles vel quecumque alia species trianguli est trianguli est
trianguli ergo et cetera. ita est demonstratio proprietatis secundum dicitur
omne aliud sompnum et homo vel quecumque alia species alius est
aliud. ergo et cetera. ¶ Dubitatur forte aliquis quid aliquis sunt
propria aliis. et cetera que insunt aliis primo insunt proprio
dicit quod magis propria et magis remota in genere possunt accipi
vel secundum ordinem rationis vel secundum ordinem rei. secundum ordinem quidem
rationis consequentia contenta sub genere sunt magis universalia de proprio
dividunt genus. ut si aliud dividitur per volatile et non vola-
tile. natatile per ... magis universales et sic quibus horum dividatur per di-
fferentias alias que non erunt ita universales dicitur primo quod
sunt magis universales magis de proprio dividunt aliud. quod dicit
sed que sunt magis particulares passio que inherens omnibus ali-
is demonstrabitur particularis per aliud primo de propriis dividentibus
et postea de aliis secundum hanc accipi proprium et remotum
secundum ordinem rei secundum quod modum dicit fortis. et sic modus ita
quod sic numquam reperiuntur duo numeri diversarum specierum equales
secundum unitates quod sunt plures unitates in uno quam in alio.
sic numquam reperiuntur due species sub eodem genere equales
secundum perfectiones. quod semper perfectius reperitur in genere in una specie
quam in alia. Dicit ergo si vellemus a dignitate descendere secundum
ordinem rationis prius descendemus a genere in magis communia et postea
in minus et passionem competentem toti generi per ipsum genus
quod primo probaremus de magis communibus et postea de
minus. Dicit si vellemus descendere secundum ordinem rei prius descen-
deremus in speciem perfectiorem et postea in minus perfectam et sic
deinceps. et passio competens toti generi secundum hunc or-
dinem prius esset probanda de specie perfectiori et postea de minus
perfecta et sic deinceps. ¶ Demonstratum est dicit. sit autem
aliud dispositum sunt demonstrationem per terminos. dicit. sit autem aliud
in quo a. b. autem inherens omnibus aliis. ut puta sompnus
et vigilia. in quibus autem supra sunt talia inherentia.
sit c. d. e. quedam alia. medium est quod supra predemonstratorum
particularium propter quid est b. id est passio inherens in d. id est
in aliquo quod est sub aliis. propter a. n. id est propter aliud. non autem in tali
demonstratione particulari ipsum aliud sit ipsum subiectum. est
medium et per ipsum aliud demonstratur hec passio de d. id est de conten-
to sub aliis. et subdividit quod sic autem et in aliis. quasi dicit quod
sic demonstratum est per aliud quod b. passio inest d. id est contento

secundum aliquid ut puta volatili secundum quod accidit quod sit aliquid quod est tale secundum aliquid ut quod sit etc. ut puta aquatico et terrestri et similibus quod sit et talis eadem ratio est ut puta si videtur aliquod volatile aquaticum et terrestre perdices magis decorati i. magis inferiores eadem ratio esset quod de omnibus talibus possit probari hec passio b. ut puta sompnus et vigilia per hoc medium quod est a. ¶ Deinde cum dicit Nunc quidem igitur etc. docet demonstrare passiones univocas innominatis, dicens quod nunc quidem igitur secundum ea que assignantur communia nomina communia diximus i. secundum ea que nos diximus vel que nos diximus communia nomina secundum ea que sic assignantur sunt nomina i. sunt nominata, subaudi, quod oportet autem non solum hoc considerare super communia nominata sed et si aliquod aliud accipiatur commune super innominatum accipientes i. debemus accipere et considerare si aliquibus super talibus communibus innominatis inest hoc i. aliqua passio et super debemus considerare qualia super accidentia vel quales super partes subiecte sequuntur hoc i. talia communia innominata, supple ponit exemplum dicens ut cornua habentia i. hoc commune innominatum quod omnibus habentibus cornua inest habet has passiones videlicet habere ventres duos et non habere dentes utrobique i. in utraque mandibula, habent enim talia alia dentes in maxilla inferiori sed non habent dentes in maxilla superiori, subaudi, quod Item cornua habere i. hoc commune innominatum quod est habere cornua sequuntur i. sunt sub eo et sunt inferiora ad ipsum quedam partes subiecte ut puta cervus, bos et hec alia que habent cornua, subaudi quod in eis enim proprium quod illa insunt quod dicit videlicet propter quod talibus aliis ut ovi et bovi et aliis similibus inest non habere dentes utrobique et habere duos ventres propter hoc scilicet quod habent cornua i. propter commune innominatum quod est habere cornua ¶ Similiter autem, quod omne quod nescimus nominare uno nomine sed nominamus ipsum per circumlocutionem dicitur innominatum, aliquod ergo habens cornua quoddam commune est ad hec sive inferiora, attamen illud commune est innominatum quod nescimus nominare uno nomine omne quod est tale, sicut nominamus omne volatile uno nomine ut puta si dicamus ipsum esse avem et omne aquaticum forte nominamus uno nomine ut puta piscem. non autem scimus nominare uno nomine omne aliquod cornutum, non dicitur tale commune esse innominatum. ¶ Similiter et quod si aliquod cornutum est proprium subiectum harum passionum videlicet dualitatis ventrium et carentie dentium in mandibula superiori demonstrabimus particulariter et per hoc commune subiectum quod est aliquod cornutum quamlibet predictarum passionum de quolibet contento subiectali commune subiecto sic ergo in omnibus nominatis sic querere propter quid ysocheles habet tres respondetur quod est triangulus na

ysocheles habet tres per triangulum, triangulum autem non per aliud sed quoniam sic se habet et in communibus non nominatis ut si aliquod cornutum est proprium subiectum predictarum passionum videlicet dualitatis ventrium et carentie dentium omnibus aliis inerit per ipsum cervus ergo et bos et alia que sunt subiecta communi innominato videlicet subiectum aliquod cornuto habebunt predictas passiones propter id quod habent cornua i. propter id quod sunt aliquod cornutum ¶ Similiter autem quod sequitur vel alterum unum (?) potest intelligi de illa secundum consequentia et sic superiora sequuntur ad inferiora ut aliquod sequitur ad hominem quia vult hoc. ergo aliquod non convertitur et hoc modo sequi non est esse posterius sed esse prius iuxta illam distinctionem datam in libro predicamentorum quod id est prius a quo non convertitur consequentia alio modo potest accipi sequi secundum posterioritatem ut idem sit sequi quod esse posterius et sic inferiora sequuntur superiora quia sicut posteriora illius habent ergo superius habita. quod debemus esse accipientes qualia hoc sequuntur per expositionem dicit debemus eum accipere qualia i. quales partes subiecte sequuntur hoc i. communia innominata et tunc qualia erit talis nominatum et accipietur ibi sequi prout idem est quod esse posterius. alio modo potest exponi quod debemus accipere qualia i. quales partes subiectas hoc communia innominata sequuntur et tunc hoc erit talis nominatum et accipietur ibi sequi per consequentiam secundum consequentiam prout superiora sequuntur ad inferiora. utrobique tamen semper erit idem sensus videlicet quod debemus accipere si aliquibus communibus innominatis inest hoc i. aliqua passio et postea debemus videre quales i. quas partes subiectas habent illa communia innominata quod huius virtus potius passionem illam demonstrare particulariter per hoc commune innominatum de illis partibus subiectis ¶ Dubitatur forte de quo habens cornua sit per se subiectum istarum passionum videlicet dualitatis ventrium et carentie dentium in superiori mandibula ¶ Ad quod est intelligendum quod in talibus aliqui sequuntur consequentie aliqui que ex conditione materie omnes n. quia non est sagacissima et omnes quod non sapienter agit et non est intellectus quod ipsa non cognoscat sed omnia illa referenda sunt ad artem divinam cuius sunt omnia talia ordinata, unum secundum quod ... quod non agit non rememorata ex superioribus causis que dicuntur intelligentie et omnia ista ut idem dicit procedunt ex una arte prima que est ipsius dei debemus ergo ymaginari naturam totam ordinatissimam esse et in omnibus suis actionibus quod possibile est ordinatissime se habere alia ergo habentia cornua non habent dentes cum propter conditionem materie illam nutrimentum quod iret ad dentes vadit in cornua ...

numerum vel defectum magis assignabimus causam, deficiunt enim
in eis in nutrimentum dentium propter numerum et nutrimentum
cornuum. Et inde est quod dentes non deficiunt in utraque
maxilla sed solum in superiori circa quam parte sunt cornua. Et ita
deficiunt ex talibus animalibus dentes in superiori mandi-
bula. Patet ergo quomodo alia cornuta secundum hanc passionem vi-
delicet carentiam dentium cuius passionis consequentis
reducentur in eandem medium. Alia autem passio vi-
delicet dualitas ventris reducetur in eandem finalem
ut quod talia animalia propter carentiam aliqualem et de-
fectum dentium non possunt bene conterere cibum. Ideo ge-
neravit natura quod habent duos ventres, unum ad mo-
llificandum cibum non bene contritum et masticatum et ali-
um ad digerendum. Omnia enim talia animalia ruminant.
Illam primo incomplete masticant cibum quia incomplete
masticatum proiciunt in ventrem mollificativum. Postea
iterum hic cibus incomplete masticatus et in ventre mo-
llificatum prius redit ad os et ibi iterum mas-
ticatur. Hoc est ruminare: cibum incomplete masti-
catum iterum masticare. Patent enim hec animalia cum ru-
minant et cum genu priores curvis comprimunt
sibi ventrem mollificativum circa compressione cibus
ibi contentus incomplete masticatus redit ad os, ubi
complete postea masticatur, et ibi complete masticatus
mittitur in ventrem alium videlicet in digestivum qui dicitur
stomachus. Dualitas ergo ventris competit talibus ani-
malibus propter hunc finem ut melius possint digerere cibum.

Deinde cum dicit amplius alius modus, docet demonstra-
re per medium analogum dicens quod amplius alius eligere
super medium analogum dicens quod amplius alius modus eli-
gere super medium secundum analogum id est secundum analogiam, et subdit
quod unum enim et idem super secundum genus vel secundum speciem non est
accipere quod oportet vocare sepion et spinam et os. Hec
enim tria videlicet sepion quod est quidam nervus ad susti-
nendum mollitiem carnis quem non multum habent vermes,
et spina quam habent pisces, et os sunt ossa que ha-
bent alia animalia. Dicit secundum analogiam id est harum pa-
ssionum que sunt vestiri carnibus et sustinere
mollitiem carnium. Non enim secundum idemptitatem generis
nec speciei competunt ista hiis tribus. Ideo dicit talia
enim hec non esse idem nec genere nec specie sed secundum analogiam.
Sustinere enim mollitiem carnis primo competit ossi,
deinde spine et ultimo sepioni. Et subdit quod sunt que
consequuntur hec, id est sunt alique passiones que consequuntur
secundum ista tria tamquam una natura existente hiis, id est secundum quandam ana-
logiam. Quedam enim passiones ut puta vestiri
carnibus et sustinere mollitiem carnis sequuntur ista
tria propter unam naturam et propter unum actum, ut propter duritiem

que existit in eis, hiis id est secundum analogiam. Molle enim
non sustinetur nisi per durum. Duricies enim reperitur
in omnibus hiis tribus sed analogice quia primo reperitur in osse, deinde
in spina, ultimo in sepione. Deinde cum dicit eadem
autem, determinat quomodo diversificantur aliqua problemata composita
vel aliqua problemata demonstrabilia habent ad invicem
idemptitatem et unitatem. Unde dicit quod hoc potest
contingere. Illam primo quando hec quia habent idem medium. Illam illa
dicuntur eadem talia que habent idem medium. Secundo quando talia esse
eadem non quia habeant idem medium omnino, sed quia habent medium sub
medio, ubi alia autem ex eo. Et dicit primo quomodo
talia habent idemptitatem propter idemptitatem medii. Possunt
habere diversitatem ubi horum autem quedam. Dicit ergo quod eadem
autem composita sunt, id est problemata composita sunt eadem, que
quedam idem habent medium. Et subdit quod amplius super idem
habet medium ut quando omnia sunt contrarii status. Quasi dicit quod illa
sunt eadem problemata que idem habent medium, et proble-
mata composita de osse, spina et sepione sunt eadem
quia sunt illa que idem habent medium, ut omnia habent hoc medium
quod quando sunt contrarii status. Alio autem quod ut dixi-
mus mollities carnis non sustinetur nisi per contrarium videlicet
per duritiem. Omnia ergo predicta enim sunt contrarii status, id est
contrarium habent statum ad mollitiem carnis, quia omnia predi-
cta habent in se quandam duritiem. Vermis, vermis enim
non est totus caro sed habet in se quendam nervum extre-
mum protensum qui dicitur sepion ad sustinendum mollitiem
carnis. Hic ergo ille nervus sive sepion in se quandam
duritiem, sic et spina et os in tali duritie conveniunt.
Problemata ergo de omnibus hiis tribus sunt aliquo modo eadem
quia quodammodo habent idem medium. Deinde cum dicit
horum autem quedam, ostendit quod hec problemata que sunt eadem
propter idemptitatem medii, in ipsa idemptitate medii habent
quandam diversitatem, quia non habent idem simpliciter ut idem medium
specie sed idem genere vel idem analogia. Ideo dicit quod horum
autem, id est demonstrationum horum problematum que sunt eadem,
quedam sunt eadem genere quecumque habent differentias ex quo,
id est ex quibus differentiis; alterum autem sunt aliorum, id est per quas differentias
hoc medium eadem sed diversa diversimode se habent, et ponit exemplum
ut propter quid echo super fit, aut propter quid apparet idolum
in speculo, et propter quid yris super apparet in nubibus. Omnia enim
hec sunt idem composita, id est idem problema, ut hec alia in sillacione
genere. Omnia enim sunt repercussio, id est omnia ista enim echo et
ymago in speculo et yris fiunt ex eadem causa genere
ut ex repercussione id est ex reflexione, sed specie aliqua, id est sed
hec causa est alia specie, quia non est eadem reflexio secundum speciem
in hiis quibus fiunt omnia illa tria, quod quomodo sit in questione pa-
tebit. Alio autem quod secundum aliam sillacionem. Littera proce-
dens non est referenda ad illa tria, videlicet ad os, spi-

na et sepion sed ad hoc etiam videlicet ad ecco ad ydolum in speculo et ad yridem multum non diversificatur. Alia enim translacio antiqua sic non habet, sed alia littera; eadem autem problemata erunt. Hec quidem eo quod eundem modum habeant utraque, puta quoniam omnia antiperistasis, id est omnia sunt per contra resistenciam. Unum ubi nos habemus amplius alia littera habet ut puta, et ubi nos habemus contrarius status alia littera habet antiperistasis. Sic ergo exponetur littera quod omnia hec dicta sunt eadem problemata quia habent eundem modum et eandem causam, scilicet ecco quod ydolum in speculo quod et yris fiunt per eandem causam videlicet per contraresistenciam, id est per reflexionem. Nam numquam fit reflexio nisi quod invenit contrariam resistenciam. ¶ Consequenter quod qui vellet possit utrumque referre ad omnia. Nam etiam contrarius status quod contra resistencia possunt referri ad os, spinam et sepion, et ad ecco, et ad ydolum in speculo et ad yridem. Os enim spina et sepion propter unum et eandem causam sustinent mollitiem carnis, quia habent contrarium statum ad mollitiem ut quia sunt dura vel etiam hoc est ut ideo sustinent mollitiem carnis quia contraresistunt huic mollitiei supposite ipsam. Possunt etiam hec referri ad alia tria. Similiter ecco ydolum in speculo et yris fiunt propter contrarium statum. Nam cum fiant propter contrarium motum quia fiunt propter reflexionem, quod oportet esse contrarium statum et contrarium eminens ubi est contrarius motus. Possumus etiam istorum assignare unam causam communem scilicet contrarium statum. Quod autem possit assignari causa eorum contra resistenciam patet imaginabiliter, nam quod prius sit motus aeris vel multiplicacio speciei ad speculum vel emissio radiorum solarium ad nubem aquosam, et post ea contra resistenciam talia contra reflectuntur et contra flexa habent contrarium motum et contrarium statum et contrarium eminens, propter que omnia generantur predicta tria. ¶ Dubitaret forte aliquis quomodo reflexiones per quas generantur predicta tria non sunt eadem specie. ¶ Dicendum quod reflexiones per quas generantur predicta tria uno modo differunt genere, alio modo differunt specie. Nam ecco qui est sonus generatus ex reflexione aeris sicut apparet cum loquimur super puteum vel cum loquimur sub aliqua volta [margin: i. domo] vel etiam reflectitur vox et videtur nobis eandem vocem audire quam protulimus. Illa ergo vox generata ex tali reflexione aeris vocatur ecco. Impellimus enim aerem loquendo, qui aer impulsus cum pertingit ad voltam vel ad aliquod obstaculum concavum propter contra resistenciam reflectitur, sicut pila ad parietem impulsa propter contra resistenciam parietis reflectitur in contrarium et removetur. Aer ergo sic contraflexus in contrarium motus, quia motus reflexionis est similis motui impulsionis, generat similem vocem et facit ecco. Ydolum autem apparet in speculo quia multiplicatur similitudo faciei usque

[margin: ydo]

ad superficiem speculi et aliquid propter contraresistenciam speculi fit reflexio et fit multiplicacio similitudinis faciei in contrarium, ita quod prima multiplicacio similitudinis fuit a facie ad speculum, secunda multiplicacio est per reflexionem in contrarium videlicet a speculo ad faciem, ita quod similitudo faciei per talem reflexionem recipitur in ipso oculo, ita quod homo videt propriam faciem per speculum, quod non posset esse nisi in oculo suo reciperetur similitudo proprie faciei. Hic autem similitudo non posset ibi recipi per hanc multiplicacionem in directum, quia talis multiplicacio in directum incipit a re visa, non autem terminatur ad ipsam. Cum ergo recepcio similitudinis rei vise sit quod hic non incipiat ab oculo sed terminetur ad ipsum, oportet multiplicacionem talem fieri per reflexionem, immo quod ipse oculus se ipsum videt per speculum, oculus erit res visa et res videns. Ut est res visa ab eo incipit multiplicacio speciei, sed ut est videns hic multiplicacio terminatur ad ipsum. Quod autem aliquis eciam modo incipiat ab aliquo termino et revertatur in ipsum hoc non potest esse nisi sit motus reflexus. Apparencia ergo ydoli in speculo fit per reflexionem. Similiter et apparencia yridis per reflexionem fit. Nam radii solares cum pertingunt ad nubem roridam ibi reflectuntur et reflexi generant colores yridis. Verum etiam si aqua de alto stillatim cadens, sicut patet apparet de aliquibus fontibus qui de alto in lapides cadunt, tunc quia multe guttule propter talem casum in aere reverberantur et ad illas guttulas pertingunt radii solares, ex reflexione illorum radiorum ad illas guttulas generantur colores yridis. Hee ergo reflexiones uno modo non sunt idem genere. Nam reflexio aeris per quam generatur ecco fit per motum localem, motus localis quod est realis motus ut quod est motus ad situm non est idem genere cum motu per quem apparet ydolum in speculo et yris, quia non sunt proprie motus nisi fuit quasi reale sed quasi intencionale. Nam hic motus non est aliud quam multiplicacio similitudinum intencionalium. Alio modo hee reflexiones possunt dici non differre genere. Nam cum ipso motu locali aeris intencionaliter sonus, ita quod in omnibus hiis reflexionibus est quedam multiplicacio intencionalis, et quantum ad hoc omnes isti motus sunt eiusdem generis. Non est autem idem specie, quia sicut motus ad formam recipit speciem ex forma ad quam est, propter quod dealbacio et denigracio non sunt motus eiusdem speciei, sic et multiplicaciones intencionales possunt dici recipere speciem secundum intenciones que generantur per tales multiplicaciones vel

quia non est eadem intencio que generatur cum fit ecco et cum apparet ydolum in speculo et cum sit prius ideo tales reflexiones non sunt eedem specie immo etiam non sunt ee-
dem genere loquendo de genere propinquo licet possint dici
eedem genere loquendo de genere remoto. quia omnes sunt
intenciones quedam communiter. Deinde cum dicitur alia
autem. determinat de quodam particulari problematum. puta
problemata sunt eadem non quia omnino habeant idem
medium sed quia habent medium secundum medium dico quod alicuius autem oppo-
sitorum sunt problematum dissolutio superius et sunt eadem ex
eo quod medium quidem est secundum alternatum ut quia unum medium
est secundum alterum medium et ponit exemplum dicens quod propter quid nilus fi-
niente mense magis fluit. et subdit propter id quod
humidior idest humidior est finis mensis et subdit propter
quid humidior idest humidior est finis mensis. propter id quod
luna deficit. et subdit quod hec quidem super problemata
apposita sic se habent ad invicem quoniam medium est secundum
alterum medium. ut quod causa unius est secundum causam alterius augmenta-
cionis enim nili in fine mensis causa est maior humi-
ditas esse in fine mensis. et causa maioris humiditatis esse
in fine mensis et causa maioris humiditatis com-
muniter fine est defectus lune. ista ergo duo problema-
ta videlicet propter quid in fine mensis crescit nilus et
propter quid in fine mensis crescunt humida reducuntur
in unam causam videlicet in defectum lune non tamen eodem
modo sed modo secundum alternationem. quia unum reducitur per aliud. scilicet
augmentum nili reducitur in defectum lune tamquam
in causam per augmentum humidi. et hec appellatur hic medium
secundum medium. hec ergo problemata sic se habent ad invicem quod
alicuiusmodi sunt eadem aliquomodo diversa. Dubi-
tatur forte aliquis. quid defectus lune est causa augmenti
humidi. Dico quod secundum quosdam ideo defectus lune est causa
augmenti humidi. quia luna habet dominium super hu-
mida. ideo deficiente lumine lune etiam hec augmen-
tantur humida. quia consumuntur vapores. sed hoc videtur esse
contra intencionem quia luna habet dominium super humida ideo
crescente luna crescunt humida. ideo videmus quod ali-
qua habencia testam cuiusmodi sunt cancri. quia cor-
pora consistunt in testa humidiora pleniores sunt cum luna
est plena. propter hoc possumus dicere quod aliqua sunt humida
que de levi consumuntur a sole sicut sunt vapores
taliter elevati. ideo in estate non ita frequenter pluit si-
cut in hyeme. non quia non elevantur vapores humidi
in estate sed quia propter vehemenciam caloris solis consumun-
tur calores elevati et desiccantur ut non possint
ad hoc pervenire quod faciant pluviam. aliqua autem sunt
humida que non ita de facili consumuntur a sole. et
talia humida crescunt luna existente plena. sicut
apparet de aliquibus pomis. poma enim plurima pleni-
ora sunt si colligantur luna plena. et etiam aliqua.
alia ut diximus de cancris quia materie eorum est
de aliquo genere cancrorum. cuiusmodi sunt cancri haben-
tes unam rotundam testam. tales enim cancros rotun-
dos experimento dicuntur in plenilunio pleniores
esse. sed humida illa que de facili consumuntur a sole in
fine mensis lunaris cum luna coniungitur soli augmen-
tantur et crescunt. unde magis pluit certis partibus cum luna
coniungitur soli. quia ideo quod non quia defectus luminis lune au-
gmentet pluviam immo magis hoc esset causa opposita. nam
si luna habet dominium super humida deficiente luna non
ad causam adsit. quod quia est tamen ex defectu luminis videantur
magis deficere humida. unde quia luna coniuncta soli propter
suam frigiditatem temperat calorem solis. propter quod sol non potest
ita consumere vapores elevatos. et ideo esse coniunctio-
nem solis et lune magis causa fit pluvia. et quia forte
nilus maxime augmentatur ex pluvia non esset in fine
mensis lunaris cum luna deficit. idest cum luna coniun-
gitur soli. ille fluvius est humidior idest humidior et ha-
bundat magis in aquis (potest etiam ad hoc) fieri causa assignari. nam
fluvius ille qui dicitur nilus. cum per partes illas calidas cur-
rat videlicet per partes egypti nilum est propinquius torri-
de zone que torrida zona describitur secundum circulum
zodiaci sub quo zodiaco currunt omnes planete. et
quia luna habet dominium super humida in plenilunio in fluviis
illis qui sunt qui sunt propinqui circulo zodiaco eo
quod directius mittit luna radios super tales fluvios
ex ipsis radiis lunaribus fit magna elevacio
vapor et propter hoc in plenilunio in talibus fluviis propter
elevacionem vapor secundum virtutem lune fit magna
consumpcio humidi. ergo propter consumpcionem humidi in plenilu-
nio nilus erit parvus et in medietate mensis lu-
naris. ergo esse fine talis mensis quia non erit tanta con-
sumpcio nilus erit humidior idest humidior. sed adverten-
dum quod aliud est consumere humidum simpliciter. aliud consumere hu-
midum in hoc. simpliciter enim luna non consumit humidum sed augmen-
tat sed non est inconveniens quod id quod est causa augmenti simpli-
citer causa consumpcionis huius. luna ergo que est causa augmenti
humidorum simpliciter in fluviis propinquis zodiaco quia super
talibus fluviis directius mittit suos radios potest
esse causa desiccacionis. luna enim in suo plenilunio
cum maiorem virtutem habet extrahens a talibus fluviis
humidos vapores ad se desiccat hos fluvios. nilus
ergo qui est propinquus zodiaco sub quo currit luna siccior
erit in plenilunio et humidior. unde habet aliud translacio hyema-
lior idest humidior. quia ver et hyemps humida sunt. erit
esse fine mensis lunaris quod si comparatur ad sit tale esse

q luna possit ad se trahere vapores de talibus fluminis
dicemus q non est hic contactus a calido sed est a tota
spe sic enim ferrum movetur ad adamantem q aliquid virtute
est in adamante cōplere que est in ferro in cōplere
p q talis contactus est a tota spe. i. a tota et a cōple
ta virtute unde talis motus est sic in cōpleti ad cōple
tum sic q luna habet dominium sup humida est aliquid in
virtus in luna cōplete q virtute sua movet potentias imm
time humida in cōplete. ad racionem quando talis virtus
non est mirum si cōmovetur et si exalant humida
et potissime illa humida sup quibus lunare corpus di
recte mittit suos radios. dicemus enim q hec humidi
tate efficientes sic habet luna est hec humiditatem
p fcimus et in excellenciori quam hec eam fort
li. sic habet aque motus quando humidorum sit tractus hu
midorum p radios lunares potest reduci ad con
tum fcm a tota spe. Capitulum et adhuc etiam causam assi
gnari/ nam p variaciones lune multum varian
tur venti/ possunt quando aliquando venti flare contra qui
eciem solis et lune sic q idem est continue fine insig
lunaris/ flam hic phs de insigne lunari loquitur qui
venti flantes cōmovent arenam et replent p
arenam cōmotam locum illum ubi nilus intrat ma
re in flatu in isto tempore/ et ex hic nilus habundat aquis
hanc aut etiam causam lyncolniensis assignat
De causa autem et eius est causa
r c. postquam phs docuit invenire medium p
q demonstratur particularis q est sibi ipsi pa
ssionis/ In parte ista ut dicebatur docet invenire medium
p q demonstratur universalis q est ipsius passionis/ aliter enim de
monstratur hec tres de ysocheles p causam suam et aliter demonstratur
de triangulo p hoc angulum extensum/ de ysocheles
enim demonstratur p triangulum tamquam p proprium sibi/ parti
cularis/ de triangulo demonstratur p hoc angulum exten
sum universali/ demonstrare quando universalis est demonstrare p passionem causa
ex duobus aut scilicet ad esse p causam causam aliquid
p q sit cōsecucio causati ad causam p se/ secundo q
unius causati sit una causa sic quando in phs dat artem in
veniendi causam et demonstrandi p causam movendo quod
de cōsecucione causati ad causam. et de unitate causa ad
causam. d./ duo quando faciat hic p morem cōmunem de cōsecu
cione/ secundo de unitate ibi. utrum aut cōtingat non ean
dem et p ea facit/ q p pp dicit hic cōmunem/ secundo ad
ducit rōes ad partem suam/ tercio distinguit quod cā
et causam se cōsequantur et quod non. sed ibi/ ut si hic est. et
cetera ibi. aut quando unius pluribus dicit quando de causa autem
et eius est. i. de causa et causato dubitabit aliquis. sed utrum cū
est causatum. et causa est. utrum se cōsequantur/ ut si est causatum.

utrum necesse sit esse causam/ et posita ea utrum ut si folia
fluunt ab arbore aut deficit luna/ et causa
est/ i. utrum oportet esse causam deficiendi et cadendi
folia; Capitulum Deinde cum dicit, ut si hic est. adducit
rōes ad partem suam. et q ita facit sed q non probat
q hec se cōsequuntur. flam p probat hoc ex eo q causa
facit ad esse causati. sed ex eo q causa infert causatum. tercio
ex eo q causatum infert causam sed ibi. et sic demum
et. cetera ibi. sed causam latus foliis. dicit quando ut si
hic. i. si cadendi folia est sup causa lata hec folia
deficiendi aut sup est causa terra esse in medio si sic est cō
si tale est causatum q sit talis causa. si enim non. i. si ad
esse causati non sequitur esse talem causam aliquid alia causa
causa ipsorum causatorum si causa sup. ita sic simul sic. i. oz q
simul sit causa et causatum. ut si in medio est terra deficit lu
na. aut si latum est folium folia fluunt. q. d. q
posita causa posita effectus et econverso posito effectum posita causa et
sequitur q si aut sic est simul utrumque est causa et causatum. //
Capitulum Vlterius in unum ibi hic in cōsequentes. q non est causatum si
ne causa. flam ponere causatum esse sine causa est ponere causatum non
esse causatum si quando deficiendi causa est in tempore et si cadendi fo
lia causa est latum folium posito defectu oz q ponatur
esse in tempore et si cadunt folia oz q sit latitudo foliorum
q si non. i. si non sint tales esse cum sint talia ea
ta. aliquid alia esse causa ipsorum causatorum sunt quando talium
causatorum sine esse assignate. sunt alie sed oportebit q
positis causatis in esse ponantur esse esse simul quando erunt causa
tum et causa. Capitulum Dubitaretur forte aliquis. de quo simultate
loquitur hic phs cum dicit simul esse causam et causatum Capitulum Dico q sun
quodam hic loquitur de simultate temporis sed ex ipso est phi
repelli. hic potest. cum phs ponat esse de latitu
dine foliorum. d. hanc esse causam cadendi folia nec
tamen hic causa et causatum simul sunt et non statim cum sunt
lata folia sit casus foliorum dicemus quando ut
alii dicunt q hic phs loquitur de simultate cōsecucionis
ut illa dicantur simul esse sed cōsecucionem. que cō
tibilis se cōsequuntur talis enim simultas stat cum simul ta
te temporis et stat cum non simultate temporis nam hec
lata folia et folio fluere se cōsequuntur arbores
enim habentes lata folia folio fluunt et econverso et
tamen ista non sunt simul tempore q prius arbores e
mittunt lata folia et postea folia fluunt simultas
quando sic cōvertibilitas omnino stat cum non simultate
temporis stat et cum simultate temporis ut si terra in tempore
natur luna deficiat et econverso. et tamen sunt simul tempore in
tempore esse et defectus lune phs quando volens ostendere de
qua simultate loquitur cum dixit q causa et causatum simul sunt
de utroque posuit exemplum. videlicet de causis que sunt simul

tempore cum sua causa ut patet in defectu lune que est simul tempore
cum terre positione et de folio fluere quod non est simul tempore
patet cum emissione foliorum latorum. Deinde cum
dicit et sic demonstratur adducat primam conclusionem supra
ex eo quod causa infert causatum. d. et sic demonstratur per aliam
i. per se inuicem quod causa infertur et demonstratur per causatum
et econverso. ipsius exemplum quo causatum infertur per causam. d. sic n.
folium fluere in quo est a. i. maior extremitas la-
tum folium in quo b. i. medius terminus uitis uero in
quo c. i. uitis et cetera arbor huius lata folia
sic c. i. sic minor extremitas si autem super sic est
in b est a. omne n. latum folium huius folio fluit hec
est maior in c. autem est b. omnis n. uitis est huius
latum folium hec est minor in c. ergo est a. omnis uitis
folio fluit hec est conclusio et subdit quod causa autem est b.
medium omnis demonstrationis est hoc effectus per causam. medium n. assumptum est
causa. sed uidetur idem omne lata n. folia habere ut pare-
bit est causa quod arbor folio fluat. cause ergo est
supplenda id quod si hec causa que est lata folia de
necessitate infert hunc effectum qui est folio fluere.
ergo hic effectus de necessitate consequitur ad talem causam
Deinde cum dicit sed quoniam latius. adducat aliam id
que complenda sunt probauit n. id sua. quod causa de ne-
cessitate infert effectum hic autem etiam id probat quod
effectus de necessitate infert suam causam. hee autem due
rationes simul sumpte faciunt unam idem complendam non
si effectus de necessitate infert causam et econverso ergo effectus de
necessitate sequitur ad causam et econverso. ita autem fiat quod prius dicit quod
effectus de necessitate infert causam secundo remouet quandam cauil-
lationem que possit fieri contra ea que dixerat. tertio quandam
quod supposuerat probat sua ratione. si autem non conuertantur etiam ibi
quod autem deficit. d. ergo sed quoniam uitis sit latis folijs
i. habeat lata folia et n. quod demonstratur propter id
quod folio fluit. quod d. quod sic causa infert effectum quod la-
ta folia habere infert quod arbor folio fluat sic ef-
fectus infert causam quod patet ergo sic demonstratio unde
subdit exponens terminis quod dixerat. d. sic n. latum
folium habere d. i. maior extremitas. folio autem fluere
e. i. medius terminus. uitis uero in quo z. i. minor extremi-
tas. et subdit in z. ergo est e. omnis n. uitis folio flu-
it hec est minor in e. autem. d. omne n. folio fluens
latum est huius folium hec est maior omnis utique ui-
tis est latum huius folium hec est conclusio. concludit n.
latum folium habere de uite per hoc quod folio fluit
causa ergo concludit per effectum et subdit quod causa d. est fo-
lio fluere causa s. inferendi non essendi cum ergo effectus
sit causa inferendi causam et causa sit causa essendi et in-
ferendi effectum causa et effectus secundum illationem se conse-
quuntur et hoc ergo sunt simul i. habent mutuam consequentiam
Deinde cum dicit. si autem non remouet quandam cauilla-
tionem que possit fieri contra ea que dixerat n. quod lata folia
habere causa est quod arbor folio fluat. erat causa quod ui-
tis lata folia habet possit ergo aliquis credere quod
effectus et causa sic se habent quod possent esse sibi ipsis
ad inuicem cause hoc remouet non est necesse esse causa inferen-
di et essendi causa ergo omnis quod effectus et causa sunt sibi
inuicem cause non est intellectus sufficiens. sed secundum illationem tan-
tum effectus est causa inferendi causam et econverso. id aut si autem
super effectus est causa inferendi causam et econverso. non quod super
propter hoc effectum et causam esse causas ad inuicem et subdit quod
causa n. prius est eo cuius est causa / cum ergo causa sit prior
effectu et non econverso super et absolute loquendo causa habebit rationem
cause et effectus non econverso / n. enim idem modus demonstrandi
si per causam inferatur effectus. quoniam enim demonstratio propter quid et
si fiat econverso. quoniam tunc enim demonstratio quia et si fi-
at econverso. quoniam tunc enim demonstratio quia ideo subdit quod et
deficiendi quidem causa est interpositio terre / ei autem quod est
interpositionem terre non est causa ipsum deficere / et subdit quod
si quidem ergo per causam demonstratur sic est demonstratio / propter quid
est super. talis demonstratio / si uero super sic demonstratio
non per causam ipsius quia i. enim demonstratio ipsius quia / ut
super si per deficere demonstretur terram esse in medio quoniam in
medio quidem est terra. cognouit / propter quid autem super est
in medio non cognouit / Dubitatur forte aliquis
quia non uidetur hic intencius aliqua duo sibi inuicem causas
esse ut sanitas est causa potionis et econverso. quomodo utique
ergo non fiat demonstratio super per potionem inferatur sa-
nitas sive econverso. semper enim demonstratio propter quid. Dico quod
si bene attendamus ad litteram philosophi non excludit
quin quod est causa alterius finalis possit esse effectus illius
eiusdem in alio genere cause ut puta in genere cause efficientis
hoc n. est speciale de causa finali nam tota causa quare philosophus
negat aliqua sibi inuicem causas esse est ideo positi-
uus quia causa prior est effectu in hiis ergo causis que sunt
prius eodem modo in tempore est. tales causas nec in eodem genere
cause nec in alio sibi inuicem causas esse uidemus n. quod
materia formalis et efficiens sunt priora simul causatis sed esse in-
si non tempore nec talia n. si accipiatur ut ipse sunt
cause nec in eodem genere cause nec in alio sibi inuicem sunt
cause non in eodem quia non reperiuntur aliqua duo quorum
unum sit materia alterius et econverso immo in nullo genere cause
sed idem genus cause aliqua duo sunt sibi inuicem causa
nec in tali eius generibus cause ipse loquendo de causa reperi-
untur aliqua duo in alio genere cause quod sibi inuicem sunt
cause diuersis autem ipse loquendo de causa quia materia et forma ipse
sunt causa ipsius compositi cuius sunt partes causales materia et

n est apte ca m lis for q for no h mm de qua
fiat for h mm pficiat no est tn ps forlis
m tno cen for est alia ab cen m cen ca for
no est cen m n ps cen Dic g lo de ca i hys
eb gnib car no ca reciprocacio n i eode gne
cae n i alio opositu .n. n est m sic m n for
n efficiens Dic i sic for nulla causalitate ht
i solo aut fine i aliar car i reciprocacio
com. cu no est q porcius fit equote futur
i porciatis aliar car. na alie cae sut porcs
b ee fimis aut b Itencom. no est aut I hens
q pc cee sit pus b Itencom. pp q no est i
gens q sanitas que est effcs pocois i est p
rior ca q ad ee q sic ca c i sic por ca. b Ite
cione d g saluabun dcm phi p qde no g
aliq duo cas sibi ee Iuice b aliq gna car
si illa gna car Iportenc eude mo porciau
q cu ca sit por effcu si aliq duo h m cent
sibi Iuice ca ide eet pus sr i po b eude mo
porciatis. so pt saluari dcm phi q no g
cas ee ad Iuice q no lo de qb cuq duob
quo cuq modo sumptis. h lo de effcu i ca. ef
fectus .n. i ca. b q h i no possut sibi Iuicez
ee cae. effcs .n. ut effcs est no h rom cae n
cs poco .n. ut est effcs sanitatis no est ca cs
sam poco est effcs i gne cae finalis Di g b
h eet ca sanitatis tuc eet ca sanitatis i ge
ne cae finalis g b h poco i sanitas i eode
gne cae ut i gne cae finalis eent sibi I
uice cae q est I hens. Dein cu d. Cca a
defice. pbat q supponat/ supponat .n. q
defice no eet ca i tpois h eis. io aut q aut
defice no sit ca i me ee sup ca. h h .i. m
me ee ca defic. i. sit ca defic m est/
sbdit q Iide .n. i. i diffide diffi I est q m
me est ca q. d. q i diffide eclipsis po i tpo
no aut eis/ i sbdit qre sup. q sic est m est
q p h .i. p i tpom rie tacq pcam ogsctr i
.s. defcs Sz no h .i. i tpo p i. pdcm sup.
ogsctr tacq pcam. Clo aut q ca q m
tendit h i uestigare phs est ca passionis/
/passio aut cu sit accns h diffiom p addi
tam ca/ ita q i d po i diffide passionis q
no ptin ad ecm passionis/ i d d ee ca
passiois/ i g p q diffinit passio ul ecm pa
ssiois i exprimens ecm passiois/ ul est ca eeis
Dn g diffinitr eclipsis/ i tpo rie ponet
i diffide eis/ Dn diffinitr i tpo rie/ eclipsis
no ponetr i diffide ipi/ i tpo g est ca eclip
sis/ i no eis. Dubitaz forte aliqs de eo
q i lra dr. q effcs ogsctr p i tpom rie no
eis/ Sz q no solu p cam durant i ogscom ef
fectus Sz eis p effcm i ogscom cae. Ad q
dup est me ogsciuu/ vnu ex pte rei/ a ex
pte nra/ q est ex pte rei. sic res se h ad ee
ita ad ogsci/ dispo .n. vnicuiq rei i vita
te est sua dispo i veritate/ que g no faci
ut ad ee q est ex pte rei. no faciut ad og
scism h pcam ogsctr effcs no eis/ q ca
facit ad ee effcs no eis. ~~q ca facit ad ee ef~~
~~fectus no eis~~/ Sz q est ex pte nra q male
nati sum ad sca, eo q ogscio nra Icipiat
a posterioi/ no est I hens p effcm deuenire m
ogscom cae/ ul possum dre q h phs lodr
de ogscoe qdditatia que ht p diffiom/ diffio
.n. est declatia qditatis i ecm rei/ est .n. di
ffio q dn organu i q dn I strm Itlles p q du
cim i ogscom Itlles qditatis i ecm rei m
ule q sup vii. me/ no aut diffinicm est p
organu Itlles ad ogscendu diffiom/ nam
ea que ponuntr i diffide ptinent ad qdditate
ipi diffiniti no aut eis/ lodo g de tali ogsci
one qdditatia que ponitr i diffide rei sum
me ad ogscendu ipam re. diffinita/ no est
eis/ i q ut dicebatr i tpo ponitr i diffide
eclipsis i no eis/ io lodo de ogscoe ut locuti
sum. p i tpom ogsctr eclipsis no eis/ Est a
diligentr aduertend/ q ut p pate exm l is lo
cis an hitis/ ide est q i pp q/ illa .n. eade
diffio que d q est eclipsis b se accepta u
me demitmi demibit eclipsim de suo obo
i dicer pp q est eclipsis/ poi g i diffide ecli
psis est dre q est eclipsis i pons est dre ca
ipi/ i pp q est subsistenciu est g phs q i tpo di
cat cam i pp q eclipsis. i no eis q po i diffi
nicoe eis. i d q ipi i no eis. aduertend i q
si ide est q i pp q sic lodo de ogscoe pp q i
ca h eclipsis ogsctr p i tpom i no eis. Dio
lodo de ogscoe qdditatia h ogsctr p i d no eis
i ex h meli pt appere Itencio textus de q
ogscoe lo phs cu ait q p h .i. p i tpom ogs
ctr i d .i. eclipsis Sz no h .i. i tpo ogsctr p
i d .i. p eclipsim. vn g mo ad saluandu qd
q est diffinicm passionis sit ca passionis
est h q dcs est. Aduertend i q n po i di
ffini i eode passionis q no ptineat ul ad ei

q°

causam vel ad causam cause ideo cum accidentia habent diffinitionem per additamentum quod in diffinitione eorum sit causa prius causalibus ex principiis causam accidentium super additur subiecto vel sic additur alia exprimencia causas causam subsistentiam est ergo philosophus quod tempore sit causa eclipsis quod ponitur in diffinitione eius. Nam ex quo tempore ponitur in diffinitione eclipsis vel exprimet causam eclipsis vel causam cause vel aut exprimit ipsam causam large loquendo de causa large prout quod quod est causalis ad dicatur esse causa eius eclipsis. non est causalis ipsa tempore sed causalis est quedam proprietas huius sic ergo tempore ponitur in diffinitione eclipsis et non pertinet ad causam eius ostensum est quod dicat causam cause quod philosophus intendebat probare. Alius autem modus ad declarandum propositum est iste qui nunc dictus est. Advertendum est autem quod accidens magis est entis quod sit ens exprimit aut accidens quod sit entis per suas causas exprimit aut quod sit ens per sua principia essentialia et quod accidens magis est entis quam sit ens magis hoc declarari per suas causas quam per propria principia essentialia ipsa non causam accidentis magis cognoscentur per causas ipsius causae quam per propria principia essentialia et quod diffinitio est sermo explicativus quod dicitur et causam in diffinitione ipsius accidentis exprimencia eius causam principaliora sunt quam exprimencia ipsam causam subsistentiam est ergo intellectus philosophus quod tempore ponitur in diffinitione eclipsis non quocumque modo sed quia tamen tenens principatum in tali diffinitione propter quod ostensum est quod tempore dicunt causam eclipsis. Iste autem modus ad ostendendum quod tempore quod ponitur in diffinitione eclipsis sit causa eclipsis est iste qui nunc tertio positus est. Deinde cum dicit. aut causa 9./ post quam movit questionem. utrum causa et effectus se consequuntur et adduxit rationes ad partem unam quod se consequuntur in parte ista ne laboret in equivoco distinguit de causa. nam causa licet possit accipi causa quando se consequuntur et talis quod sic./ causa ergo facit quod post quod quo non se consequuntur. Pro quo se consequuntur tertio quod dixit declarat per exemplum sic ibi. aut si semper tunc ibi ut propter arbores. dicit ergo aut contingit plures esse causas et utrum hoc sit. est. scilicet sunt idem predicatum de pluribus primis. scilicet de pluribus immediatis ut puta quod solum mediis est laudabile vituperabile aut est utrumque extremorum superhabundancia et defectus. Dicit ergo generis pro terminus predicatur de suis speciebus ita quod sic dividentur immediate ad sunt causa in quibus primo est ipsum dictum et exponit suum dictum in terminis accipit autem quinque terminos videlicet. a. b. c. d. e. per a. quidem intelligatur vituperabile. per b. superhabundans. per c. defectum. per d. prodigum sit ad vicium superhabundans per e. illiberale vel quodcumque ad vicium defectum. Sed non superhabundans

et defectus sunt causa quod prodigus et illiberales sunt vituperabiles non potimus arguere ab effectu ad causam vel valebit est superhabundans ergo est vituperabile sed non valebit econverso videlicet vituperabile ergo superhabundans et quod potest esse defectivum quod est vituperabile ergo ipsum vituperabile habet plures causas habundanciam et defectum. In talibus ergo causa et effectus se non consequuntur hoc autem sic a. id est vituperabile esse per se in b. id est in superhabundanti et esse in primo in alio in c. id est in defectu/ illi scilicet b. superhabundans sit in d. id est prodigo sit in alio vicio superhabundanti et c. id est defectus in e. id est illiberali sit in alio vicio defectivo. Propterea ergo sic se habentibus erit itaque a. id est vituperabile in d. et in e. id est in prodigo et illiberali/ et subdit quod causa autem in d. quidem b. id est causa quare a. id est vituperabile est in d. id est prodigo est quidem b. id est superhabundans/ in e. autem id est illiberali quod sit super a. vituperabile c. super est causa id est defectus/ quare cum causa sit necesse est idem esse id est cum sit superhabundancia in prodigo vel defectus in avaro/ necesse est esse hanc rem scilicet huius effectum videlicet esse quod vituperabile sed res cum sit id est cum sit hec res id est huius effectus videlicet quod vituperabile non necesse est quod sit causa omnia id est quod sit causa quecumque vel quod sit causa hec vel illa determinate/ sed causam quidem necesse est esse non tamen omnes id est quia non in hanc vel illam determinate/ in talibus ergo licet effectus consequatur ad causam/ quod utique superhabundans ergo vituperabile et deficiens ergo vituperabile/ tamen causa non consequitur ad effectum/ quod non utique vituperabile ergo superhabundans/ non utique vituperabile ergo deficiens/ sed non utique quod si est vituperabile quod aliqua causa est propter quod sit vituperabile/ sed non potest inferri quia causa in differenter non potest inferri hec causa determinate. Dubitaret forte aliquis utrum semper causa inferat effectum et econverso. Dicendum quod si accipiatur causa propria et per se quam de necessitate infert effectum semper erit ibi convertencia quasi quod effectus de necessitate inferet causam et econverso/ sed si accipiatur non per se/ potest contingere quod causa de necessitate inferat effectum sed non econverso ut apparet in exemplo apposito sed in illo exemplo non est accepta causa per se et propria. Nam non est causa per se et propria quod superhabundans sit quod hoc sit vituperabile vel quod defectus sit quod hoc sit sed ut continetur post quod aliquid istorum est vituperabile in quantum est contra rationem rectam. Nam cum homo sit animal rationale vituperabile est in eo quod contra rationem agit/ si igitur accipiatur causa per se et propria ipsius vituperabilis videlicet agere contra rationem rectam semper causa inferet effectum et econverso/ valebit enim agit contra rationem rectam ergo vituperabile et econverso vituperabile ergo contra rationem/ potest autem aliquis velle illos quinque terminos videlicet a. b. c. d. e. aliter adaptare et forte magis secundum intentionem philosophi ut per a. intelligatur longa vita. per c. carens colera. per b. sicut per e. quadrupedia. per d. volatilia longa ergo vita sit a. in est. e. id est

q°

quadrupedibus. p. c. i. per carere colera. et id a. i. longa vita in test. d. i. volatilibus p. b. i. per siccum esse. necesse est ergo cum unus effectus sit ex pluribus causis ut cum longa vita sit ex carere colera in quadrupedibus et ex esse siccum in volatilibus quod in talibus si est causa quod sit effectus ut si est carere colera vel esse siccum quod sit longa vita. sed non valebit econverso. quod si est longa vita quod sit carens colera vel quod sit siccitas bene valebit quod si est talis effectus quod est aliqua eius causa. sed non valebit quod sit quelibet eius causa non valebit quod sic hec causa determinate cum talis effectus possit sed tamen si accipiatur causa per se et propria semper unus effectus erit una causa et semper posita causa ponetur effectus et econverso. nam causa per se longe vite est contemperamentum complexionis. et quia aliud sit hic contemperamentum in quadrupedibus aliud in volatilibus ideo causa longe vite est alia et alia hic et ibi. si igitur accipiatur talis causa videlicet contemperamentum complexionis valet processus a causa ad effectum et econverso. similiter videlicet si dicatur quod hec alia habent contemperamentum complexionis ergo sunt longe vite et econverso. diximus autem hic esse magis de intencione philosophi non quam littera philosophi possit exponi secundum exemplum superius datum de vituperabili et hoc exemplum nunc datum de longa vita. sed quia in tercia lectione sequenti exequetur de hoc quod idem effectus est ex pluribus causis et exemplificabit de longa vita non de vituperabili tamen quod ad veritatem tantum est exemplificare de uno quam de alio quia una et eadem veritas per diversa exempla manifestari potest. ¶ Deinde cum dicit aut si species. ostendit quo causa et causatum se consequantur. dicit. aut si species est universale propositum et causa est totum quodam. i. est universale superius et causatus est causa. i. et causatum universale superius superius tunc sibi se consequuntur. quasi dicat quod si causa et causatum sumantur in conversione ut si causatum sumatur universale et causa sumatur ut totum universale in illius causati tunc oportet quod talia se consequantur et videtur in folio fluere in toto quodam determinatum est. i. habet quandam universalem et determinatam causam et similiter est quod universalis species universale. i. eius quod est folio fluere in latere sive quia in latere sunt species arborum que folio fluunt et videtur quod et universaliter igitur accidit in plantis aut in hiis plantis oportet super talem effectum esse sive causam. quasi dicat quod si accipiatur effectus universalis et causatus et causa universalis et convertibilis ut si accipiatur folio fluere in omnibus plantis in quibus habet esse et accipiatur universalis causa in omnibus talium plantarum tunc causa et effectus se habebunt in conversione et convertibilitate quod unum infert alterum et econverso. ideo videtur quod oportet super sic acceptum sive causam sic acceptam oportet equale esse et talis. i. in suis causatis et est causa. i. et causatum super oportet equale esse sive causam et convertuntur et oportet quod talia se habeant secundum convertentiam ita quod possunt ex causa inferre effectum et econverso. In hiis statim

tota mens philosophi quod si accipiatur causa et effectus in non conversione quod non oportet talia se habere secundum convertentiam non oportebit in hoc posito ex causa inferre effectum et econverso. sed si accipiantur talia in conversione se habebunt ad convertentiam et unum infert alterum et econverso. ¶ Nota autem quod videtur superius fecisse solucionem ad predictam dubitacionem et fuit determinacio questionis videlicet quod causa infert effectum et econverso quod autem postea deinde est quod unus effectus possunt esse plures cause et tunc accipitur causa non conversa et quod sic accepta causa non se habet ad convertentiam cum effectu. sed si accipiatur causa conversa se habet ad convertentiam cum suo effectu. tale deinde non est proprie solucio questionis. sed magis est remocio prave intellectus determinatum est in superius quod causa et effectus se habent ad convertentiam et adducte sunt ad hoc rationes et probatum est quod causa infert effectum et econverso quia videlicet si arbor habet latum folium quod folio fluit et econverso. ne igitur esset aliquis habens pravum intellectum et crederet quod qualitercumque accepta causa converteretur cum suo effectu. ideo ad hunc pravum intellectum removendum innuit philosophus quod causa proprie accepta est causa conversa. si igitur accipiatur causa non proprie et non conversa non se habebit ad convertentiam. sed si accipiatur propria et conversa se habebit ad convertentiam. ¶ Deinde cum dicit ut propter quid arbores. quod dixerat declarat per exemplum ostendens quod causa conversa semper infert suum effectum et econverso. dicit. ut propter quid arbores folio fluunt si igitur propter densitatem habet. i. si causa conversa folio fluendi est densitas humidi. i. contemperacio sive congelacio humoris in arbore si hoc causa est conversa oportet talem causam inferre effectum et econverso. ideo videtur quod si folio fluat arbor oportet esse densitatem humidi. i. oportet densitatem et congelacionem humoris et econverso. ideo ait quod si non densitas est. i. si contemperacio et congelacio humoris non in quolibet re. sed in arbore fluere folio oportet super quod talis arbor folio fluat congelacio igitur humoris quia est causa conversa eius quod est folio fluere ideo se habet ad convertentiam cum tali effectu ut si est folio fluere oportet quod sit talis congelacio et econverso. quod autem latitudo foliorum est causa quod arbor folio fluat ut dicebatur superius et quod densitas et congelacio humoris in arbore est et hec causa in sequenti lectione patebit. ¶ Nota autem quod deinde potissima semper est passionis per passionem differentem cum passio demonstrans et demonstrata comparatur ad subiectum. similiter passio demonstrata semper est propria passio subiecti. similiter quod non demonstratur demonstracione potissima nisi propria passio de proprio subiecto. ut folio fluere demonstrabitur de suo proprio subiecto de tali genere arborum ad quas comparatur talis passio tamquam ad proprium subiectum. sed passio demonstrans non semper est propria passio sed sufficit quod sit propria causa. nam congelacio humoris non est propria passio arboris similiter et aliis rebus ab arboribus potest congelari humor. sed est propria causa. similiter congelacio humoris et si potest esse aliis rebus ab arboribus

accidens in illis aliis

actu i illis aliis reb3 nō habebit hunc effectum q̄d faciat folia fluere qr hec i arboribus deperditus g° humoris et si nō est ppa passio arbor est tn̄ ppa cā q̄ faciat i eis folia fluere. et h̄ forte intendebat phs cū dixit q̄ deperditus humoris nō i q̄libz re s3 i arbore folio fluente sup est cā q̄ arbor folio fluat. ex h̄ apparet vā ee̅ r̄de i intencōe ph̄i ee̅ ea que diximus i q̄ōne de mē demracōis videlz q̄ sp demri passio p passionē s3 passio demrans n̄ ē sp ppa passio s3 sufficit q̄ sit ppa cā.

Utrum autem contingat non e[ā]ndem et c°. postq̄ phs quesiuit de ↄsequētia cāe et effc̄s. In pte ista ut dicebatur q̄ōm mouet de vni°te vni° ad altm. In his n. duob3 stat tota ars inueniendi cām que est mē i demracōe potissiā. nā si est vna cā vni° effc̄s ↄuertibili scilz illa cā ad effcūm o3 q̄ talis cā r° effc̄s sit ppa eo q̄ est vni° vna et ↄūa eo q̄ ↄuertit scilz ad ipm̄ effcm̄ nō sufficit n. cām ee̅ ↄūa n̄ sit vni° vna. q̄ poss3 ee̅ talis ↄūsio p accns ut si assignetur cā cām q̄ habet tres q̄ est pma figura ceteri talis cā ↄūa. q̄ loquendo de figuris in lineis oē pm̄ figure h3 tres et q̄q̄ h3 tres ē tale pm̄ figura attn̄ tal' ↄūsio est p accns q̄ accit cām hēre tres i eo q̄ pm̄ figura. g° sup ↄūsiōm o3 acci pe q̄ sit vna cā vni° effc̄s cui n. est vna cā vni° effc̄s cui determinate et p se et ppe scilz ad effcm̄ illū. ¶ Aduertend' cū q̄ sic i supiori q̄ōne determinādo de ṗma cāe et cāti determinauit i demrate eor sic h̄ ↄ° mouēdo q̄ōm de vni°te cāe ad cāti. determinat et de ↄsequētia vni° ad altm ca g° facit. q̄ pº q̄ōm mouet h̄o quō mota soluit ↄtio ex solucōe data determinat quō h̄ ↄūa se habeat cā ad cātū et ↄ°. h̄a ibi. aut sicut de tria ibi h3 aut sic ↄsequi. d° g° ut aut ↄtigat. nō eundē cām ee̅ eiu̅de s. effc̄s i oib3 s3 altm a nō sup dubiū ē h̄ g° q̄ō ut querit ut vni° et eiu̅de effc̄s i oib3 sit vna et eade cā. ul nō. s3 altā et altā. ¶ Idem cū d°. aut sicidem. soluit q̄ō3 ppoitā est aut sūma solucōis ei° q̄ si accipia tur cā p se vni° effc̄s erit vna cā. s3 si accipiatur cā p accns ul accipiatur pcā aliq̄ sig'm tunc vni° effc̄s potuit ee̅ mlte tales cāe ca aut facit q̄ pº soluit q̄ōm. q̄ si accipiatur cā p se q̄ vni° effectus erit vna cā h̄o ad maiore declarcōm ppo siti declar q̄ si accipiatur p se. q̄l' er effc̄s talis er cā. ↄtio q̄ dixat declar p exempla. h̄a ibi. est a cā. tria ibi ut ꝓꝓ q̄ mutabli. d° g° q̄ a° sicut de

pse [illegible] fiat demrācō p cām p se. et n̄ p
sig'm aut accns [illegible]
vni° effc̄s sint mlte cause et videt q̄ n° n. ulti. i. diffīo maioris ↄ̄mitatis mē est sup i demrā cione cū g° vni° rei vnica sit diffīo vni° ↄclo nis nō er n̄ vnū mē demrātū potissimū et vna cā p se. p q° h3 demra talis effc̄s et videt si vo nō sic est. i. si nō accipiatur cā p se s3 accipiatur cā p accns ul accipiatur aliq̄ sig'm et a' s effc̄s pcā ↄ° ples ee̅ cās eiu̅de. ¶ Dubitat3 forte ad q°. ut eiu̅de effc̄s sint ples cāe p se et vi q̄ sic. q̄ cū sint pl'a gn̄a cāx et h̄ q̄ h3 gen° cāe sit dare cām p se et p accns iuxta diu'sa gn̄a cāx potuit eiu̅de rei p se ee̅ ples cāe. ¶ Apparet vi3 phs sr h̄ [illegible] q̄ q̄ io ultimi termini. i. diffīo maioris ↄ̄mitatis ul' q̄ ide est diffīo passiōis est mē i demracōe io nō porit ee̅ n̄ vnū tale sig'm mē et p ↄ̄ns nō er n̄ vna p se cā s3 ex h̄ nō vi hec ppo°m ↄ̄la h̄ q̄ h3 gen° cāe ↄ° forte diffiōm di cente ꝓꝓ q̄ passiōis vn et sup phs docuit demre h̄ diu'sa gn̄a cāx potuit g° eidem passiōis sii eiu̅de effc̄s ee̅ ples diffinicōes exprim̄es p se cās illi° effc̄s. ¶ Ad q̄ eiu̅de rei h̄ diu'sa gn̄a cāx possunt ee̅ ples p se cāe n̄ h̄ negat3 phs s3 ples p se cāe que sint mē i demracō ne potissiā nō possunt ee̅ eidem rei slam de mracō potissiā ul' eligit excellētiore cām ul' ut vi dicami ↄ̄gregat oms cās. si g° eiu̅de rei sint ples p se cāe oms tn̄ ille cāe nō sunt eque excellentes n° eque potissie ad demrā dū demracō g° potissiā er p potiore cām q̄ est vna r' vni° effc̄s ut i mathe'cis vbi sūt de mracōes certissime si ide effcūs p' demrari p diffiōm dicentē ꝓꝓ q̄ mlr et dicentē ꝓꝓ q̄ for lr ut patuit de angulo recto fco i semicircu lo potior erit demracō fca p ꝓꝓ q̄ forlr q̄m fca p ꝓꝓ q̄ mlr ul' possum° ut dicebami° di cē r melr° q̄ demracō potissiā ↄgregat i se totū diffīo g° passiōis ↄgregant totū q̄ est p se ꝓꝓ q̄ passiōis er mē potissimū. ad demrandū h̄ passionē et q̄ nō pt ee̅ n̄ vna talis diffīo io vni° effc̄s nō est n̄ vna talis p se cā appellatur g° h̄ p se cā nō q̄lz cā h̄ q̄lz gen° cāe s3 appella tur p se cā q̄ est p se potissimū mē ad demrand' q̄ mē p diffiōm passiōis exprimit h̄ aut p se cā nō porit ee̅ n̄ vna cū totū i se ↄgreget ut si tonitruū habeat ee̅ p se ꝓꝓ has duas cās vi delz ꝓꝓ extinctōm ignis et ut tremaret q̄ sunt i ea

taro me potissimu ad pbandu q nubes tonat
congelabit i se ut q si plres erut p se cae toni
trui pla congarer/foebit g sic demco. In v
noct3 cor extiguit igni p3 tirore cor qui
sut i tartaro. i cor tonat. nubes est hi g 7
o. signant g phs volens pbare vni effcs
ee p se vna cam pbauit p diffiom q est
mediu dem trm inuens loq de ca put me
demtrm h3 i se rom cae me aut demtrm
si sit potissimu congat i se omem p se ca
p q pt res demiari 7 q no est n vnu tale
me ad vna cclom io no est n vna p se ca
lis ca Ex uo obiciebat q eidem rei possint
ee plres cae p se b diuisa gra ca p3 no lo
h phs sic de p se ca 3 lo de p se ca put
me demtrm potissimu h3 ee p se ca q p3n
ee n vnu ad vna cclom. Ex uo p ea dicebat
q b diuisa gra cay possut fori diuse di
ffides ex p metes p3 q passiois 7 de intraine
passione de sbo. d 3 q q l3 illay diffoniu
ce me i p fcu 3 illa ce me potissimu q
totu i se congabit ut posuim ex de tonitro.
q si h3 p3 extictom igni 7 p3 tirore cor qui
sut i tartaro no demiabi p se p diffione
ex p metem altm cor istor 3 p ex p metem u
tmq no g e n vna talis diffio 7 vnu ta
le me q sic accipi p se ca. Uolet forte dubitaz aq ut si accipiat sig p ca
possint ee plres cae eide 7 v3 q no. Slam
demco p sig est demco p effcm 3 eade ro
est de effcu 7 de ca 3i g est vna p se ca v
ni effcs ce vnu p se sig vni cae no n. Ali
deber loq de ca q de signo Ad q sig 7 ca
p accns possut h3e iom cae no i ccendo 3 i
ferendo q aut cae p accns possint ee plres n
est diffile vide ut puta de h3e tres assig
iem cam i tmo q e pn figaz rectilinear
ul q est illa fa ad q stat resoluco om fig
ay milea n talia possem assigne que ecnt
cae i ferendi p ql3 n hoy possem i ferre h3e
tres de tmo ut si dicat oe pn figaz h3 tre
tm est hi g 7c. 3 i c 7 oe ad q stat resolu
cio figaz rectilinear h3 tres tmo est hi g
7c. 3 tales cae sut p accns q accit pn
figaz h3e tres q no h3 tres tmo ut e pn
figaz 7 ut est pma figa n h3 tres ut ad
eam stat resoluco aliay figay possut g
eide rei ee plres cae p accns imo si edificator
faciat domu p se 7 edificator est alb. musi
cus. pulch. oia ista erut cae dom p accns
vitate h3 de signo slam eide rei possut
ee plres cae 3i accipiat sig p ca. Slam
sig dr i p q aliqm ducim i cognitom rei
vn no est h iom sig q deficiat slam sm
itenco phi silli p signa deficiut ipi g de
fcs diminuti 7 i oplen vocat sig 7 i appe
dni sig no aut est sic de ca sla q i aple
te 7 diminute cat no est p3e ca. cu g ef
fectus no cca possint ee plres eide cae n
est i ccns. p pla sig vnu 7 idem ccludi ut
sicq est adult ex hac ca poriut sequi oes
hi effcs q se oponat 7 ornet 7 sic erabu
dul de nocte ex qbs oibs effcibz tamqu de qbz
dam argue hunc ee adultm sig g 7 cae p
accns eide rei possut ee plres 3 ca p se
est vna. q i tllid est de ca p se put me dem
trm potissimu est hi ca q no est n vnu ad v
na cclom q si vellem h i tellige de qcucq ca
p se dicem q no est n vna talis p se ca vni
effcs b vnu gen cae q si i eode gne cae eide
effcs sut plres p se cae q vna illay cay sit
sb alia ul q vna ordinet ad alia 3 ubi
vnu p3 altm ve bicq vnu tm oms g ta
les cae no dicent n vna cam Idem cu
d. est aut cam. d q si no accipiat talia p
se no se hnt eode m ca 7 effcs 3 si accipi
ant p se se habebut eode mo ut si est effcs
ide gne 7 diuersus spe 7 ca i erit talis 7 sic
effcs anologus ul equocus i ca e talis 13
ait q est aut cam 7 eui est ca. i. cam i q
i. 7 i equo ut h3 alia tnslacon h est 7 sbm
csidare s accns no tn appo. i. ca passio sit
cam. 7 i equo. i. 7 sbm. si sut p accns non
videnr ee appoita. i. p se appoita. 7 p se in
tenta et talia sut pt itencione 7 sbdit si
aut no est. i. si talia no accipiat p accns
7 si no est ea accipe pt itencom. 3 si ac
cipiat s itencom. 7 p se sili se habebit
me. i. ca sup. 7 cam 7 sbdit q sicq de equo
cu est. sup cam. equocu est me. 3 vlo sic
vnu i gne sic s. cam s se habebit sup 7
ca q erit vna gne accidns g cam p se sp s
se habebut ca 7 effcs. Idem cu d. ut
p3 q. q dixat declat p ex. ee q d f. q
p declat p ex i eode gne. s o de equoco 7
de anologo ibi silem aut ee. d g ut p3

q̄ c̄mutabil' est anologū .i. est ꝓporcōna
le .q.d. q̄ ꝓp̄ q̄ .i. ca ꝑ q̄m possum⁹ argue
c̄mutabilit' anologū .i. a c̄mutato analo
go siū a c̄mutata ꝓporcōe. alia .n. cā talis
est In nūis ⁊ ī lineis sup. spē ⁊ eadē sup.
gn̄e ⁊ ꝯ̄dit q̄ ī q̄ .n. linea est nō est aadē
sup. cā q̄ tūc eēt eadē spē ī q̄ h̄ ħi aug
mēnt. ꝑ q̄ c̄uenit cū aliis ī gn̄e. eadē .i. ca
de ē ca sic ī oībꝫ sup̄ aliis ¶ Sl'o aūt q̄
argue a ꝑmutata ꝓporcōe ut patuit sup̄ⁱᵘˢ
īp̄ li° est cōe lineis nūis tēpibꝫ ⁊ corpibꝫ
que oīa sūt eidē gn̄is sl'am oīa sūt ī gn̄e q̄
ti. oīa .n. ħ cū augmēntat̄ ꝓporcōnabl' possu
m⁹ ibi ꝑmutare ꝓporcōm ⁊ argue a ꝓporcōe
ꝑmutata ut si accipiat̄ q̄tᵒʳ lineę ul' q̄tᵒʳ
nūi ul' q̄tᵒʳ corꝫ ul' q̄tᵒʳ tēpa. ꝫ ī p̄m quorū
q̄ q̄tᵒʳ acceptorꝫ se hꝫ ad s̄m sic t̄ciū ad q̄ᵐ
ut pꝫ ex v° geometrie potim⁹ argue ꝑmu
tatā q̄ se habebit p̄ᵐ ad t̄ciū sic s̄m ad q̄r
tū ¶ Sl'o ī q̄ augmētari sic ꝓporcōnalr
q̄ est cā q̄ possum⁹ sic argue a ꝑmutata ꝓ
porcōne tale aūt augmētū ī lineis ⁊ ī nūis
est idē ⁊ est aᵒ. sl'am est idē gn̄e. ⁊ est aᵒ spē.
ul' est idem s̄m gen⁹ remotū ut ꝑ gen⁹ q̄ntitatis
nō est aūt ꝑ gen⁹ ꝓpīquū. q̄ vnū est ī gn̄e
c̄tinuorꝫ aᵒ ī gn̄e discretorꝫ g° si c̄sidat̄ hᵉ ꝑ
q̄ hᵉ ꝫ ꝑ suā spēm nō ī ueniet̄ eadē cā q̄ pos
sim⁹ sic argue ꝑmutabilit' ī lineis ⁊ ī nūis
ꝫ si c̄sidēt̄ hᵉ ꝑ q̄ hn̄t ħi augmētū cōe cū nu
mis q̄ ca lineis q̄ nūis c̄uenit augmētari
ꝓporcōnalit' sic ē eadē cā ī lineis ⁊ ī nūis
sic ī oībꝫ aliis. sl'am nō solū ī lineis ⁊ ī
nūis possum⁹ argue a ꝑmutata ꝓporcōe
ꝫ ī aliis. ut ī corꝫ ⁊ ī tēpibꝫ ī oībꝫ g°
hu⁹ est eadē cā nō ꝑ spēm ꝫ ꝑ gen⁹ q̄re
possum⁹ sic argue ꝓut .s. oīa ista c̄ueniūt
ī hᵒ gn̄ali q̄ oībꝫ c̄petit ħi augmētū vide
lꝫ q̄ possint augmētari ꝓporcōnalit' g° q̄l'
est eff̄c̄s tal' est cā si accipiat̄ cā ꝑ se. ꝫ si
eff̄c̄s est vn⁹ gn̄e ⁊ ali⁹ spē ⁊ cā sᵉʳ se habe
bit ¶ Deīn cū d'. Silem aūt eē. ꝯ̄ficiat
de equoco anologo dicēs silem q̄ eē colo
rē colori ⁊ figurām sicᵘᵗ sup. eē silem alia
eē sup̄ orꝫ idōm h̄ ⁊ ibi. nō est .n. eadē rō
silitudinis ī figis ⁊ ī coloribꝫ nō equoce sit
silitudo h̄ ⁊ ibi. ⁊ ꝯ̄dit q̄ equocū .n. est silē
ī oībꝫ .i. ī utrisq̄ cā ī figis q̄ ī coloribꝫ ⁊ ꝯ̄dit
c̄plūc c̄dē .n. .i. ī figis est fortassis sup̄ eē

silē hr̄e lata ꝑ anologū .i. ꝑ ꝓporcōm ⁊ an
gulos eq̄les silē .n. ī figis dr̄ ꝑ hanc rōm q̄
habeant latā ꝓporcōnalia ⁊ angulorꝫ eq̄les
ī coloribꝫ aūt sup̄ est eē silē ꝑ vnū eē .i. vna
⁊ eandē īmutacōm. faciē ī sēu. aūt aᵒ ad hᵒ
ut puta hr̄e vnū ⁊ eundē colorē illa .n. sunt
silia ꝑ colorē q̄ eodē m° īmutāt visū ul' que
hn̄t vnū colorē ⁊ ꝯ̄dit ꝯ̄ficiendo de anologia
d. q̄ ꝑ aūt anologiā que sūt eedē ꝑ mēᵐ .i. ⁊
cā ꝑ anologiā ē idē ul' se hꝫ ut idē q̄le g° est
causatū talis est cā. si accipiat̄ cā ꝑ se. ut si cā
tū est equocū ⁊ cā equoca. ⁊ si anologū ⁊
cā anologa. de equocis ē ꝯ̄ficiatū de anolo
gis deīn fuit sup̄ ut patuit de osse spina
⁊ sepione que ꝑ anologiā se hn̄t ad hūc ef
fcm̄ q̄ est sustinē molliciē carnis eff̄c̄s g° hᵉ
est anolog⁹ ⁊ cā anologa ¶ Deīn cū d'.
hr̄ aūt. ex sequī cuiᵒ cā ⁊ causatū se hn̄t ꝑ c̄uerti
am. ⁊ quō nō. et q̄ .d.f. q̄ pᵒ faciat q̄ deīn
est. ꝑo q̄ dixat declat ī t̄minis ordinabili
bꝫ ꝑ figurām ⁊ ordinem silloᵘ .i. ī t̄minis c̄ibꝫ v'
ī figūs aūt. et pᵐ cā faciat q̄ pᵒ d° quō cā ⁊
causatū se c̄sequūt̄ ⁊ quō nō ꝑo q̄ dixat declat
ꝑ ex'. t̄cio assigt̄ rōm dci. ꝑa ibi. ut q̄tuor eq̄
les. t̄cia ibi est me⁹ d° g° q̄ hn̄t aūt sic se
c̄sequi ad īuicē cā .s. aliᵒ passiōis ul' ali
cui⁹ eff̄c̄s ⁊ cᵒ est cā .i. ⁊ ipā passio ⁊ ipē eff̄c̄s
⁊ ī quo est cā .i. ⁊ ipm̄ s̄bm. ī quo est talis
cā siū talis passio ista g° cā passio. cā ⁊ s̄bꝫ
se c̄sequūt̄ ad īuicē sic videl; si accipiātur
ul' ⁊ ꝯ̄dit q̄ q̄ c̄dē accipienti .i. accipiat̄
vnūq̄q̄ ꝑticularit' cā cā q̄ s̄bm ⁊ cᵒ est cā
ī plus est .i. ⁊ ipm̄ causatū siū ipā passio erit
ī plus q̄ s̄bm ⁊ q̄ cā. si accipiat̄ talia ꝑ vnū
q̄q̄ .i. ꝑ q̄ c̄petit huic ul' illi ꝑticulariter
¶ Deīn cū d'. ut q̄tuor eq̄les. q̄ dixat
declat ꝑ exᵐ dicens ut q̄tuor eq̄les q̄ sūt q̄
.i. ħ passio q̄ est hr̄e angulos q̄ sūt ex̄ eq̄les
q̄tᵒʳ rectis ī plus sūt q̄ t̄nᵘˢ aᵗ q̄drangulis
ul' ut hꝫ alia ī̄ nsl'acō q̄m t̄n⁹ aūt q̄drang
ī oībꝫ q̄ ī eq̄libꝫ .i. se hn̄t ī eq̄litate ul' se ha
bent eq̄li. queēūq̄ .n. .i. si accipiūt̄ q̄cūq̄
sicᵘᵗ hn̄tes angulos q̄ sūt ex̄ eq̄les duobus
rectis s̄bm .n. sic acceptū erit eq̄le passio
ni ⁊ me⁹ sup̄. acceptū ul' s⁹ est sup̄. eq̄le
tali passioni ¶ Sl'o aūt q̄ angulos extrin
secos eē eq̄les q̄tᵒʳ rectis est passio c̄petens
oī fig̃e rectilineę ꝫ g° talis passio ⁊ eq̄le s̄bm

causa accipiatur universaliter tunc omnia se habebunt ad invicem convertibiliter. Sed si causa et subiectum accipiatur secundum unumquodque, id est particulariter, tunc illud cuius est causa, id est ipsum causatum, sive ipsa passio se habebit in plus quam causa et subiectum, ut si non accipiatur omnis figura rectilinea universaliter sed accipiatur hec figura specialis ut triangulus vel quadrangulus et accipiatur causa specialis, contingit ergo esse talem passionem in tali figura, tunc talis passio se habebit in plus quam quelibet talis figura ut quam triangulus aut quadrangulus. Sed si accipiatur quecumque figura universaliter ut omnis figura rectilinea cui competit talis passio et medium et si accipiatur universaliter omnia se habebunt ad invicem convertibiliter. Deinde cum dicit est autem medium, assignat subiectum dicens non omnia talia esse convertibilia videlicet passionem medium et subiectum, sed tamen medium est ipsa diffinitio passionis quam constat esse convertibilem cum passione, et in diffinitione passionis cadit subiectum proprium vel aliquis locus subiecti proprius quod non oportet esse convertibile cum passione. unde non accipiatur diffinitio dicit propter quod passionis particulariter et non accipiatur ipsum subiectum particulariter oportet omnia talia convertibilia esse. Non autem quod est medium in demonstratione non primum terminum, id est diffinitio maioris extremitatis, sive diffinitio passionis ex quo, id est propter quod, ut hec alia translatio: omnes scientie per diffinitiones fiunt, id est omnes demonstrationes scientifice, et aggregationes scientiam faciunt per medium quod est diffinitio, ut patet in demonstrationibus universalibus ut folio fluere, id est ut ista passio universalis que est quod fluant folia, secundum totam vitem, id est in plus quam vitis et excellit ficum, id est in plus quam ficus. quelibet ergo arbore tale particulariter sumpta excedit hec passio sed non omnia sed equaliter est. quod dicit quod si accipiantur omnes arbores fluentes folio inter tales sub tali passione non erit in plus sed erit equalis, id est de numero equalium quod equabitur tali subiecto sic et medium se habebit equaliter ad talem passionem et ad tale subiectum. unde subdit quod si non accipiatur quid sit medium primum, id est medium immediatum et omnium primum, tale medium primum est non fluendi folia, id est est diffinitio passionis. et subdit quod erit in primis quidem medium, id est tale medium primum sic acceptum erit in altero, id est in subiecto. quoniam omnia sunt hec diffinitio, scilicet huius passionis que est folio fluere est medium primum et principale et causa propria in altero, id est in subiecto, ut in arbore a quo fluunt folia erit, scilicet tale medium causa in tali arbore quod omnes tales arbores sint hec videlicet quod fluant folia. et subdit sic scilicet hoc medium, quoniam sucus, id est humor, dispersatur aut quedam alia hec, quod id est aliqua alia causa. sed ergo accipiatur propria causa huius passionis illa propria causa erit diffinitio passionis. ideo dicit quod autem est folio fluere condempsatur sucum semen in contactu super folium ad ramum. quod dicit.

quod hec est diffinitio huius passionis per quam demonstratur de suo subiecto. Deinde ostendit autem quod propria diffinitio que est medium in demonstratione exprimit causam passionis in subiecto, et cetera, id est quod est causa passionis in subiecto est id quod exprimitur per diffinitionem. ut si causa eclipsis est interpositio terre si queratur quid est eclipsis dicitur quod est interpositio terre. Sic et si causa cadendi folia est condempsatio humoris in arbore si queratur quid est folio fluere dicitur quod est talis condempsatio suci. Deinde ostendit cum quod tales diffinitiones sunt tales. Secundum eclipsis non est ipsa in tempore forte sed causa est ex tali tempore sic (?) et casus foliorum est ipsa condempsatio suci sed causa extra hec condempsatione. Deinde ostendit etiam quomodo hec causa (?) consistit quod diffinitio passionis est medium in demonstratione quod patet ex ipsis scientiis, scilicet naturalibus (?) venit diffinitione ad demonstrationem secunda (?) ... si vellet probare casum foliorum de arbore fluere folia probaret hec per diffinitionem passionis quod est folio fluere. hec in ... patet quod demonstratio est per causam primam, id est per causam propriam et immediatam, et hec causa est id quod exprimit diffinitio passionis, ut si causa fluendi folia est condempsatio suci, diffinitio huius passionis est talis condempsatio. si ergo sic est, oportet quod medium in demonstratione sit ipsa diffinitio. Quod ergo diffinitio convertitur cum diffinito, oportet quod id quod est causa et medium ad demonstrandum sit convertibile cum ipso causato et cum ipsa passione. Causa ergo et causatum si accipiantur proprie se habent ad convertendum sic et ipsum subiectum in quo est ipsa passio se habet ad convertendum cum ipsa passione si accipiatur subiectum proprie. dominus (?) dicit si accipiatur subiectum proprie quod si acciperet particulariter non se haberet ad convertendum sed si accipiatur proprie quod proprium convertitur cum eo cuius est proprium. Deinde ostendit quod ex eodem suco generatur semen fructus et folium, tamen ex puriori generatur fructus et semen, ex impuriori generantur folia. totum ergo appellat sucum scilicet videlicet sucum ex quo generatur semen et fructus et sucum ex quo generantur folia. talis ergo fructus cum condempsatur et congelatur in arbore in illo contactu ubi folium attingit arborem tunc folia ab arbore fluunt.

Dubitaret forte aliquis utrum hec latitudo foli- q°.
i sit signum quod arbor folio fluat. Dicendum quod hec latitudo folii signum est huius passionis quod arbor folio fluat. causa fluendi folia est hec humor bene passibilis non viscosus. si enim humor sit non viscosus facilius exalat a calido et facilius condempsatur a frigido. propterea enim humoris viscosi magis continuantur et conglutinantur ad invicem ita ut per calidum non possint ita facile exalare. Rursus humor vi-

scosus quod est magis conglutinatus ad invicem / frigidum
non potest ipsum ita faciliter penetrare / ideo talis humor
sicut non de facili exalat a calido, ita non
de facili congelatur sive condempsatur a frigido / videmus
enim quod magis rara quam frigidiora magis sibi citius conge-
lant / ut aqua calida que rarefacta est per ignem
eo quod actio frigidi magis potest eam penetrare citius conge-
latur quam aqua frigida / penetrabiliora ergo citius con-
gelantur, et quia humor viscosus propter conglutinationem
partium est minus penetrabilis / ideo ut dicebatur ta-
lis humor non de facili congelatur / arbores ergo folio
fluunt que non habent viscosum humorem / sed non ha-
bentes viscosum humorem habent lata folia / quia hu-
mor non viscosus de facili se dilatat et fluit
/ viscosus autem humor propter adherenciam partium tenet se
nec de facili dilatatur / habere ergo lata folia est signum
habere humorem per multum passibilem et de facili condemp-
sabilem sive congelabilem a frigido / et quia humore conge-
lato in yeme per frigus non potest folium accipere nutrimen-
tum oportet quod desiccetur et cadat / habere ergo lata folia est
signum quod arbor illa folio fluat. Ulterius forte
q° dubitatur aliquis utrum habere lata folia sit aliquomodo causa
eius quod est folio fluere vel non quod non. quia cum omne signum sit
esse signum huius passionis non est ergo causa quia signum et causa ex
opposito dividuntur. Sicut est philosophus in lectione
precedenti qui habere lata folia dixit esse causam eius
quod est folio fluere. Dicendum quod non est inconveniens unum et
idem relatum ad diversa esse signum et causam / latitudo enim
foliorum relata ad succum est signum fluendi folia
/ illa habentia lata folia signum est quod habeant
succum valde passibilem et de facili extendibilem
et per consequens signum est quod habeant succum de facili conge-
labilem quo congelato oportet folia fluere. sed in idem
quod est signum est causa sed non eodem modo quando ma-
iora et latiora sunt folia tanto magis ponderant et
magis ponderantia magis petunt casum. ideo latitudo fo-
liorum in eo quod maioris ponderis est aliquomodo causa quod folio
fluant. sed principalior causa est congelatio succi quia
si non congelaretur succus ponderositas foliorum non esset
sufficiens causa quod folia fluerent. sed autem congelaretur
succus dato quod essent stricta folia oporteret ea de-
siccari et per consequens ab arbore cadere quia congelato suc-
co non possent ab arbore accipere nutrimentum ideo
philosophus hic ubi voluit accipere causam primam id est principalem
causam passionis huius quod est folio fluere non fecit menti-
onem de latitudine foliorum sed de congelatione succi.
q° Ulterius forte dubitatur aliquis que cause concurrant ad hoc
quod folia fluant. Dicendum quod preter latitudinem foliorum

concurrunt ibi tres cause se habentes per ordinem videlicet
passibilitas succi exalatio facta a calido et conge-
latio facta a frigido. arbores enim latorum foliorum habent
humorem et succum magis passibilem quod patet ex ipsa lati-
tudine foliorum. si enim non esset succus bene passibilis non
de facili dilataretur nec ex eo fierent folia lata
sed stricta. prima ergo causa in talibus est passibilitas suc-
ci. post hanc autem causam exalatio facta a calido
calidum enim in principio per quod maturescunt fructus agens in suc-
cum illum passibilem inde exalare quod est ibi subtile
remanet ergo ibi post exalationem factam a calido
quod grossum est. et quia grossum non est ita penetrativum
quod sit de ratione subtilis quod sit quid penetrativum non
autem est de ratione grossi ut potest haberi ex primo de gene-
ratione. ideo ex tali humore grosso qui non est penetra-
tivus ut possit de facili fluere in folia ipsa fo-
lia non possunt inde sufficienter accipere nutrimentum
propter quod ante adventum frigidi congelantis propter exala-
tionem factam a calido plura de foliis ex arboribus ca-
dunt. exalatio ergo facta a calido est causa fluendi folia
sed non ultima. post hanc autem causam est congelatio
facta a frigido. frigidum enim agens in hunc humorem passi-
bilem condempsat et congelat ipsum quo condempsato et
congelato ut dictum est folia non possunt inde acci-
pere nutrimentum propter quod desiccantur et cadunt. Tres ergo assi-
gnata est causa fluendi folia quarum prima videlicet pa-
ssibilitas succi est ultima causa sed non inmediata nam
si esset inmediata causa cum a principio sit succus passibilis a
principio folia fluerent statim ergo formatis foliis vel ante
eorum formationem esset foliorum casus quod falsum est. secunda au-
tem videlicet exalatio facta a calido potest esse inmediata
causa sed non ultima quia per talem causam non omnia folia flu-
unt. sed tertia videlicet congelatio facta a frigido est causa ultima
et inmediata. ideo talem causam appellat philosophus medium primum
id est causam inmediatam et ultimam eorum (?) ergo potest patere littera
philosophi cum dicit quod huius autem quod est fluendi folia sit medium
id est causa quam condempsatur succus aut ad alia huius quod possunt
alique alie cause assignari sed tamen cause ille non erunt
inmediate et ultime ut est probatum modo (?). Ulterius for- q°
te dubitatur aliquis utrum humor viscosus sit per se causa quod
non fluant folia. Dicendum quod non fluendi folia per
se est causa inpassibilitas succi et humoris in arbo-
re. quoniam enim fructus arboris non est de facili pa-
ssibilis non est bene extendibilis propter quod facit folia stri-
cta. rursus si non est bene passibilis non de facili exa-
latur a calido nec de facili congelatur a frigido. et quia
non accidit ei congelatio folia potuit habere inde nu-
trimentum non ergo desiccabuntur nec fluent propter hec itaque

humidum causa est impassibilitatis succi. Si autem viscositas suc-
ci sit humidi causa hoc probato est quia viscositas illa
reddit succum non de facili passibilem. non quia quod vi-
scositas est causa non fluendi folia. sed viscositas
declinans ad siccitatem non sic quia calidum est activum
frigidum sub activum ideo calidus est magis activum quam frigi-
dus quia humidum est passivum siccum sub passivum humi-
dum est magis passivum quam siccum. Si ergo succus sit vis-
cosus et multum habundet in humiditate quia humidi-
tas est bene passiva erit talis succus bene passivus
propter quod eius humiditas de facili extendetur et fiet
inde folia lata. Sic et inde habundancia humidita-
tis quia ut dictum est humiditas est bene passiva talis
succus de facili paciet exalacionem a calido et conge-
lacionem a frigido. propter quod arbor habens talem succum
folio fluet. videmus enim exemplum in ficu que licet ha-
beat viscosum succum tamen quia nimis est in debu-
miditate et succus ille est bene passibilis et de facili ex-
tenditur et fuit inde folia lata et hic succus propter pa-
ssibilitatem humiditatis habundancis de facili
exalatur a calido congelatur a frigido. unde oportet quod ficus
folio fluat. patet ergo quid se habemus circa propositum
ad hoc quod arbor folio fluat et patet quod si non fluet
reducatur iterum in humorem viscosum oportet quod humor ille
viscosus non habundet nimis in humiditate que est
de facili passiva sed oportet quod declinet ad quandam si-
ccitatem que non est ita passiva. Advertendum tamen quod
possit forte de ficu assignari alia causa quare folio
fluat. cum habeat humorem viscosum solam forte
te a calido maturescente fructus ut cum fru-
ctus venit ad maturitatem hic calidum digerens
viscositatem succum comparat viscositatem eius ut sit
de facili passibilis facto ergo tali succo de facili
passibili de facili exalatur a calido et adveniente
te frigore de facili congelatur a frigido propter quod oportet
a ficu folia fluere et quod dictum est de ficu intelligendum est
de aliis in quibus est similis causa. Eodem autem modo. In fi-
guris autem declarat appositum in terminis ordinatis
secundum figuram et ordinem sillogismi vel quod idem est declarat
appositum in terminis communibus non ut patet in hiis terminis
acceptis est sillogismus forma secundum .n. terminos speciales acci-
pit modum sillogismi. secundum terminos formas .d. ergo f. quod probat declarat
in terminis communibus quod causa et effectus se non consequuntur.
secundo quod se consequuntur ubi si autem in actionem propter
primum sciendum quod causa et effectus se non consequuntur quando eidem
effectui sunt plures cause. tunc autem unius effectus sunt plures
cause quando effectus excedit causam et quando reperitur in aliquo preter
aliam causam dicit ergo sicut quod primo ostendit in terminis generalibus

quod effectus excedit causam. secundo ostendit quod talis effectus potest
reperiri in alio preter aliam causam. dico quod dicat terminis
generalibus declarat terminis specialibus si enim effectus ex-
cedit causam et reperitur in alio preter aliam causam oportet quod talis
effectus non se habeat ad convertendum cum sua causa sed a i
si ergo in omnibus est. etiam ibi ut longe vite. propter primum sciendum
quod ipse accipit quinque terminos generales a. d. e.
b. c. per a. intelligatur longa vita. per d. intelligantur
aves longe vite ut puta vultur. aquila. alia ani-
malia si sint longe vite. per b. intelligatur causa quare
volatilia sint longe vite sicut illa causa esse siccum
per e. intelligantur quadrupedia longe vite. per c. intelli-
gatur causa propter quam quadrupedia sint longe vite. a. ergo
id est longa vita in d. id est in avibus habebit causam b.
id est siccum esse in e. id est in quadrupedibus habebit causam
aliam videlicet c. id est carere colera a. ergo erit in plus quam
b. quia longa vita erit in plus quam esse siccum et b. uno
modo equabitur ipsi d. et alio modo excedit ipsum solam
si accipiatur per d. volatilia longe vite ut puta
vultur aquila et cetera talia. b. quod est causa longe vite
in volatilibus quibusdam talem speciem in se excedet erit enim
in plus quam vultur et in plus quam aquila. omnibus enim talibus
similiter superius equabitur ideo ait quod in figuris autem id est in
terminis communibus in quibus hic disponi figura sillogismi
sic assignabit. id est sic reddet idem et causam consequentibus
consecucionem cause et causati est causa. id est cause et effectus appare-
bit enim per terminos generales causa quando causa et effectus se con-
sequuntur. unde sciendum sit enim. a. id est longa vita in b. esse
omni id est esse in omni sicco. quare ad volatilia. b. autem id est esse
siccum in uno quoque eorum que sunt d. id est sit in una quaque
specie volatilium que sunt longe vite. ut puta in
vulture et in aquila et in ceteris talibus et sciendum in plus a
id est b. sit in plus quam aliqua talis species solam ut dictum
est b. unaquaque talem speciem in se excedit omnibus
autem similiter equatur et sciendum quod b. quandoque ergo id est siccum esse uni-
versaliter erit in ipsis d. in omnibus speciebus volatilium que
sunt longe vite et sciendum quod hoc autem dico universaliter quod non
convertitur quod d. quod b. hic modo universaliter erit in qualibet tali specie quare
non convertitur sed erit in plus quam aliqua hic species et sciendum
quod omnia autem convertuntur et excedunt omnes enim species vo-
latilium longe vite convertuntur cum b. id est cum esse siccum
et excedunt convertuntur enim omnes si accipiantur omnes similiter
et excedunt omnes si accipiantur quilibet per se et sciendum quod
b. ergo id est siccum esse est causa ipsius a. id est ipsius longe vite
esse in ipsis d. id est esse in omnibus speciebus volatilium que sunt longe
vite quare si sic est oportet a. id est longam vitam extendi in plus quam
b. id est in plus quam siccum. Si vero non id est si longa vita non sit in
plus quam siccum quare magis causa erit hoc illius quam super declarat ut

q̃ eẽ. q. d. q si nõ eẽt lõga vita nõ sit ĩ plus
q̃ sicut q ing̃ eã e. h̃ ill̃ q̃ sup̃ alt̃. ul̃
q̃ eẽ. q. d. q si nõ eẽt lõga vita ĩ plus q̃ sicut
ita lõga vita eẽt eã sicut sit eẽ. Ilĩd aũt
q h̃ lõ de eã ĩferendi sciam cũ eidem effc̃s sit
pl̃es eẽ tũc possum̃ p̃cam ĩferre effcm̃ s; nõ
eẽ. ut ĩ ppõ bñ val; sicut ↄtẽpatũ g̃ lõge
vite. s; nõ v; est lõge vite g̃ est sicut ↄtẽpa
tũ q lõga vita est ĩ plus q̃ eẽ sicut ↄtẽpatũ
Sz si nõ eẽt ĩ plus s; eẽt ↄũa ẽu ipõ vivũ in
fert a. eẽ. ↄ ad cãm ĩferendi ita vnũ eẽt eã
alt̃ sit eẽ. Ilĩd ẽ q forte q̃drupedia pp̃
sicut tĩeũ. reducãt ad tẽpamĩtũ p̃ ↄcẽtiã eo
lẽ volatilia forte q in l̃cũ hũt de hũdi acrea
reducãt ad tẽpamẽtũ p̃eẽ sicut g̃ eẽ sicut
ĩ hũido acreo est eã ↄtẽpamẽti ⁊ lõge vite ĩ a
uib; aũt cñere eõlã ĩ sicco tẽeo eẽ eã ↄtẽpam
ti ⁊ lõge vite ĩ q̃drupedib; valebit g̃ sicut
ĩ hũido acreo g̃ lõge vite. s; nõ eẽ. ⁊ h̃ eẽ eã
ĩferendi ĩ ⁊ nõ eẽ. q q̃ est ĩferi⁊ est ĩmiñ
est eã ĩferendi q est ĩ plus nõ eẽ lõga aũt vi
ta est ĩ plus q̃ ↄtẽpamẽtũ p̃ sicut ĩ hũido ac
reo Idem eũ d. Si g̃ ĩ oĩb;. posit̃ o
q a. i. lõga vita. est ĩ plus q̃ b. i. plus q̃ sic
eũ ĩ p̃ee ista volt oñde q pt̃ ide effc̃s eẽ ex a
eã. ita q vñ effc̃s erũt pl̃es eẽ. iõ aũt si g̃ ĩ
oĩb;. e. i. ĩ oĩb; q̃drupedib; sup̃ q̃ sũt lõge vi
te est a. i. est h̃ passio que est lõga vita erit
ad vnũ illa oĩa. i. eẽ ad vnũ sũt aliq̃ vna eã
ĩ quo ↄueniũt oĩa illa q̃ sũt lõge vite. ⁊ iõ dĩt
ad a. b. i. illa eã vna pp̃ q̃ oĩa. e. i. oĩa q̃
drupedia lõge vite sũt talia illa eã erit a
a. b. i. q̃ a sicco que erat eã ↄ lõge vite in
volatilib; ⁊ iõ dĩt Si. n. nõ. i. si nõ est a eã
q eẽ dĩc q̃m ĩ oĩ ĩ quo est. e. i. ĩ quo sũt talia
q̃drupedia habẽtia lõgã vitã sit a. i. lõga
vita ĩ quo aũt a. i. ĩ quo est lõga vita nõ oĩ
ĩ sit. e. i. q̃drupedia. q. d. q ex quo lõga vita
reꝑit ĩ aliis q̃drupedib; q ĩ volatilib; oꝫ q
eã pp̃a h̃ ⁊ ibi sit alia ⁊ talia Si g̃ b. est eã
pp̃a. q̃re lõga vita ĩ volatilib; oꝫ dare aliã
cãm q̃ b. q̃re lõga vita sit ĩ e. i. ĩ q̃drupedib;
⁊ iõ dĩt q erit eã aliq̃ eã pp̃ q̃ ut sup̃ a. i. lõga
vita sit ĩ oĩb; d. i. ĩ volatilib; que eã dẽa est
eẽ b. si itaq; sup̃ sit est q. d. i. uolatilia hũt
suã cãm q̃re sint lõge vite que sũt e. i. q̃dru
pedia lõge vite erũt aliq̃ vnũ. i. habebunt
aliq̃ vnã cãm ⁊ iõ ↄsidẽre sup̃ oꝫ q̃ sit id.

vnũ ⁊ sit. e. i. sit carere eõlã ⁊ iõ q ↄ eĩde eẽ pl̃es
eãs. s; nõ eĩde spẽ q ĩ eade spẽ nõ est assig̃re. di
ffẽrẽtias eẽ vlẽs tũc g̃ est supplenda rõ. q si ↄ eĩ
dem eẽ pl̃es eãs. tũc eũ sic se h; eã ⁊ effc̃s nõ se
ↄsecũt. Ilĩd d. q a. ad aptauim̃ ad longam
vitã d. q uolatilia lõge vite b. ad cãm q̃re uo
latilia sint talia c. ad q̃drupedia lõge vite. e.
ad cãm posit; aũt q̃ uel; eẽ ad aptare. videl;
d. ad q̃drupedia. ⁊ b. ad cãm ĩ q̃drupedib; ⁊ e.
ad volatilia ⁊ c. ad cãm ĩ volatilib; q a ꝑ a.
ĩtelligat lõga vita mutari nõ d; ĩ mutarẽtur
oĩs ĩmini sit sup̃ ꝑ a. ĩtellexim̃ vitupãde ⁊ a
ĩminos ad aptauim̃ ad vicia opposita. ⁊ ad sup̃
habũdãciã ⁊ defcm̃ s; de h̃ nulla vis est. q q̃lit
cũq; fiat sp̃ habebit̃ ueritas ⁊ ĩtento ph̃i Idem
in eũ d. ut lõge vite. q ↄpleat ĩminis g̃nali
b; declat ĩminis sp̃alib; dicens. ut lõge vite q
sup̃ sig̃ficabat̃ ꝑ a. eẽ q̃drupedia q̃ sup̃ sig̃fica
bat̃ ꝑ b. e. est sup̃ eã nõ hr̃e eõlam. q sig̃ficabã
ꝑ c. uolatilia sup̃ que sig̃ficabat̃ ꝑ d. eã q̃re
sint lõge vite. est sicca eẽ aut aliã eã ut pu
ta tẽpamẽtũ ↄplexiõis que sup̃ eã sig̃ficatur
ꝑ b. Idem eũ d. Si aũt atthomi. ↄ ĩminis
g̃nalib; quod eã ⁊ effc̃s ↄsecuciõm habeãt sic
eã que h; ↄsequciõm eũ suo effcũ est eã atthoma
.i. ĩ diuis ⁊ cerca ut q̃n vna eã assig̃t̃ vni effc̃s ĩ
pl̃es vñ dat aũt quod possim̃ deuenire ĩ talem
cãm atthomã ⁊ cercã. pp̃ q q̃re tale q̃dm. Si
ul̃s passiõis assignet̃ eã p̃ticularis p̃ticularũ
sbox ut puta q lõge vite assignet̃ p̃ eã sicut in
uultere. aq̃la. ⁊ ĩ aliis volatilib; eũ sicut nõ sit
eã athoma. ⁊ cercã ipĩ lõge vite eẽ qd quo de
uenim̃ ĩ cãm cercã ⁊ atthomã uẽ descendẽdo a sic
co usq; sbã p̃ticularia ut usq; uultem. ⁊ aq̃
lam. ul̃ ascendẽdo usq; passiõne ul̃em. ut usq; lõ
gã vitã. est aũt solo q̃sita q eã cerca q̃rẽda est
ĩ iõ pp̃o. ⁊ q ing̃ accedem̃ ad sbm̃ pp̃ũ ascen
dẽdo usq; illẽ iõ h̃ m̃ q̃rẽda est talis eã. ut sint
volatilia habẽtia lõgã vitã. d. sicut sit. c. ↄ
tẽpamẽtũ ↄplexionis sit b. lõga vita sit a. g̃ a.
.i. lõga vita ĩ d. i. ĩ uolatilib; ꝑ c. i. p̃ eẽ sicut sic
ĩ quo a. est ĩ c. i. ĩ eẽ sicut g̃ b. i. ꝑ tẽpamẽtũ ↄplex
ionis ĩ b. aũt nõ est ꝑ ad a. s; h̃ ẽ eã eade cercã
ta q̃re aliq̃ sint lõge vite hr̃e s. ↄtẽpamẽtũ
ↄplexiõis iõ aũt q si nõ stati veniũt ĩ athomũ
.i. ĩ cãm cercã vna ⁊ ĩ diuisibilẽ ⁊ nõ solũ est vnũ m̃
.i. vna eã s; sũt pl̃a. s. m̃ ⁊ pl̃es eãe si sic ẽ q̃l
est eã medior. i. eẽ qd m̃ q̃l sic aẽde eã cercã.

que est de numero mediorum et que se habent ut medium universaliter sic accidentalis causa que est prima ad illud id est universalius passione universalem et universalius causis universaliores aut que est ad singulare subiectum singularium id est universalius ea que sunt de numero singularium et particularium causarum debemus nec ergo descendere universalius particulares subiectum et universalius particulares causas vel ascendere universalius universale subiectum et universalius universales causas et sub hoc solvitur questionem quoniam ergo quod et magis proprie unum est super subiecto proprio est propria super magis universali accipere ergo que sunt propria universali passioni et ascendere universalius universaliorem passionem est accipere causas magis proprias proprio subiecto et sub dicto quod postquam quidem sub universali est hoc est causa quod dicit quod quod est primum et proximum subiecto ipso universali subiecto vel in ipso universali subiecto hoc est causa scilicet propria et certa ipsius passionis nam sub universali subiecto vel in universali subiecto querenda est talis causa et subdit ut in d. id est in volatilibus habentibus longam vitam quod est c. id est siccum super est causa longe vite ipsius s. c. id est ipsius sicci causa est b. id est contemperamentum complexionis et per hoc sic est in d. quidem ergo id est in volatilibus est a. id est longa vita ipsius s. a. sunt ipsius longe vite causa est c. id est siccum in c. autem id est in sicco super quod sit longa vita b. id est causa est b. id est contemperamentum complexionis ista ergo quatuor videlicet d. c. b. a. id est volatilia sicut contemperamentum complexionis et longa vita se habent per ordinem quoniam a. est in d. per c. id est longa vita in volatilibus per siccum et c. a. est in c. per b. id est longa vita in sicco per contemperamentum complexionis sed a. est b. id est longa vita in contemperamento complexionis non per aliquam aliam causam ideo subdit quod in b. non id est in b. sunt in contemperamento complexionis super quod sit a. id est longa vita eadem est s. causa id est non est dare aliam causam quare ita sit devenitur est enim ita ad causam atthomam et certam cuius ergo est supplenda ideo quod cum devenitur est ad talem causam tunc causa et effectus se consequuntur et mutuo se inferunt ut si est causa eius effectus et econverso. Solo autem quod universale et proprium subiectum est indicatile et prius fundamentum omnium aliorum omnia ergo alia videlicet causa passio quorum causa passionis querenda sunt sub universali subiecto tamquam sub certenarum in indicatili fundamento. Deinde cum dicit de syllogismis quidem etc. epilogat est determinata quod iste liber quia dat cognitionem habet ad librum priorum ideo epilogat dicens d. de syllogismis quidem quod ad librum priorum et demonstratione quia ad hunc librum quod sit utrumque id est quod sit causa syllogismus quorum demonstratio et quid sit per quid fiat utrumque manifestum est et subdit quod simul autem super manifestum est et de scientia demonstrativa quomodo fiat in nobis idem n. est q. d. quod ad idem pertinet scilicet cum demonstrationem faciat scire idem est et ad idem pertinet scire quomodo fiat demonstratio et scire quomodo fiat scientia demonstrativa id est per demonstrationem. ollollollo

De principiis autem quomodo fiunt etc.

Ut dixi circa principium huius libri duplex est determinationis principium videlicet complexum quod ingreditur demonstrationem sicut subiectum ut dignitas et quod non ingreditur nisi sicut virtute ut dignitas. Postquam ergo philosophus determinavit de quo quod est et de dignitate quod est principium complexum in parte ista determinat de dignitate quod est principium etc. et quod ita fuit quod postquam continuat se ad dicta sic dat necessitatem vel assignat rationem necessitatis huius capituli. Tertio excedit de intento sicut ibi quod quidem ergo. Tertio ibi in mediatorum etc. Dicit ergo de principiis autem id est de dignitatibus quomodo talia principia fiunt nobis cognita et quis est habitus cognoscens id est per quem cognoscimus talia principia hic id est ex dictis manifestum est dubitantibus primum q. d. quod hic manifestum erit manifestum quod postquam precedentium dubitationes et postea solutiones. Deinde cum dicit quod quidem ergo etc. assignat rationem necessitatis illius capituli dicens quod quidem ergo non contingit scire per demonstrationem non cognoscentem id est a non cognoscente vel non cognoscant principia prima et immediata cuiusmodi sunt dignitates dictum est prius videlicet circa principium primi libri quoniam ibi dictum est quod de dignitate et supponere quod est de passione quod de subiecto. Verumtamen quod non esset nisi in scientia passionis in subiecto esset reducere in ipsas dignitates si ergo in habitu passionis in subiecto roboratur per ipsas dignitates et si non contingit scire per demonstrationem ignorantis dignitatibus. Verumtamen cum non ostendit quomodo fiant dignitates cognite valde est necessarium ad scientiam demonstrativam et ad complendum artem de demonstratione. Deinde cum dicit in mediatorum autem excedit de intento etc. q. d. E. quod prius premittit questionem que sequuntur ... [illegible] ibi sed quidem ergo huius premittit autem tres questiones que si diligenter non sunt nisi due est autem prima questio de principiis principiis immediatis id est aut in mediatorum autem cognitio id est cognitio principiorum et dignitatum. Dubitabit utique aliquis super quo talis cognitio se habeat ad cognitionem conclusionum et est super dubitationem utrum eadem aut non eadem est super cognitio principiorum et conclusionum et sic subdit et utrum scientia et postea facit quedam dicens et est super aliquo utrum utriusque videlicet tam conclusionum quam principiorum est scientia aut non. Aut huius quidem id est conclusionum est scientia illius autem principiorum sit alterum aliquod genus ut putas intellectus ita quod non eodem habitu cognoscantur conclusiones et principia sed conclusiones sunt note per habitum qui dicitur scientia principia vero per aliud genus habitum ut per habitum qui dicitur intellectus et subdit et utrum cum non sint postea etiam questio d. id est super est etiam questio utrum habitus principiorum cum non sint fiant in nobis aut cum in sint lateant q. d. quod est etiam questio quomodo fiant in nobis habitus principiorum utrum fiant

in nobis per acquisitionem, vel utrum sint nobis innati et lateant nos habentes eos. ¶ Istud autem quod prima et secunda questio sit una questio, nam ambo dependent ex una solutione, quia scilicet non preexistunt habitus cognoscitivi principiorum et conclusionum quod querebat secunda. Ostensum est quod non est eadem cognitio utrorumque, quod querebat prima. Due ergo questiones sunt secundum rei veritatem, videlicet utrum eodem habitu cognito cognoscantur conclusiones et principia, et utrum habitus principiorum sint in nobis per acquisitionem vel insint innati et nos lateant.

qd ¶ Dubitaretur forte aliquis de hac ultima questione quomodo habitus principiorum in nobis fiant. ¶ Ad quod intelligendum sciendum est maxime in visu, qui potissime assimilatur intellectui, duo ibi concurrunt, videlicet species visibilis informans oculum et lumen in quo videntur ipsa visibilia, ita quod ipse sensus visus sive ipse oculus in quo est talis sensus visus fit omnia visibilia, scilicet quia potest speciebus omnium visibilium informari; lumen autem in quo videntur talia visibilia est omnia facere, quia in virtute luminis omnes species colorum movent visum. Utrum autem requiratur ibi lumen vel propter ipsum oculum vel propter ipsos colores vel propter utrumque, non est presentis speculationis. Et sic ad hoc quod oculus exeat in actum videndi requiritur ibi species visibilis et lumen celeste, ita ad hoc quod intellectus possibilis exeat in actum intelligendi requiritur ibi species intelligibilis et lumen intellectus agentis, sed utrum ea que requiruntur in visu requirantur in intellectu in aliquorum cognitione sine ratiocinatione et discursu, videlicet sicut visus in virtute luminis celestis informatus specie visibilium sine plus apprehendit ipsa visibilia et apprehendendo ipsa visibilia non discurrit nec ratiocinatur sed sine plus fertur in cognitionem ipsorum, sic intellectus possibilis in virtute luminis intellectus agentis informatus est aliquibus speciebus intelligibilibus, fertur in actum per tales species, discurrendo ratiocinatur, movet se ipsum ad intelligendum alia. Intellectus ergo in aliquorum se habet quemadmodum sic visus ad visibilia, ut in principiorum. Sicut enim sic visus per solum lumen celeste absque alio ratiocinio informatus speciebus visibilium cognoscit ipsa visibilia, ita intellectus possibilis per solum lumen intellectus agentis informatus speciebus totius et partis intelligit quod importatur nomine totius et quid importatur nomine partis, et intellectus absque alia ratiocinatione et absque alia argumentatione assentit huic principio quod omne totum est maius sua parte. Cognitio ergo principiorum et habitus quo cognoscuntur principia est nobis innatus, quia innatum est in nobis lumen intellectus agentis in quo talia principia absque discursu et ratiocinatione sunt nota. Non sunt tamen in nobis tales habitus innati, quia intellectus noster in suo primordio naturaliter sicut tabula nuda in qua nichil est depictum; tales ergo habitus formaliter et completive sunt in nobis per acquisitionem, secundum naturam autem ut in radice sunt in nobis innati, propter quod est in nobis naturaliter lumen intellectus agentis in quo talia absque alio discursu et ratiocinatione sunt sufficienter nota. Sic ergo cognitio scientia dicitur naturalis, non quia oculus nascitur coloratus, sed nascitur absque colore et sicut tabula nuda in qua nullus depictus est color, attamen dicitur talis cognitio naturalis, quia natura dedit nobis visum per quem mediante luce celesti sine plus ferimur in ipsa visibilia absque alio discursu et ratiocinatione. Sic cognitio principiorum potest dici naturalis, non quia intellectus nascitur pictus, sed quia per lumen intellectus agentis absque discursu fiunt sibi nota talia principia. Immo quantum ad [illegible] sunt nobis naturaliter nota principia, quod dicuntur nobis naturaliter nota principia quia sit nobis naturalis cognitio scientie, quia lumen intellectus agentis in quo sunt nota principia est nobis naturaliter conditum, sed lumen celeste in quo videntur colores nobis advenit ab extrinseco. Principiorum cognitio ergo visiva est naturalis; hoc tamen non obstante visus accipit suam cognitionem a sensibus sive a visibilibus. Sic et cognitio principiorum, licet sit nobis naturalis eo modo quo diximus, accipitur tamen talis cognitio per sensum, memoriam et experientiam. ¶ Deinde cum dicit "si quidem igitur", exsequitur de quibus questionibus est [illegible], quia postquam exsecutus est de questione ultima, videlicet quomodo fiant in nobis nota principia vel quomodo fiant in nobis habitus principiorum, exsequitur de questione alia, videlicet utrum eodem habitu fiant in nobis nota principia et conclusiones, ibi "quoniam autem etc. intelligentiarum" etc. Prima pars secundum quod ut in principio lectionis dicebatur quomodo fiant cognita principia. Et quia erat primum in dubitabilibus, id est primo in dubitationibus precedentibus, in duo facit, quia primo cognitionem principiorum quomodo fiant nota primo procedit dubitando et arguendo, secundo veritatem determinando ibi "necesse itaque" etc. Primo ita facit, quia primo arguit quod habitus principiorum non sunt nobis innati, secundo quod non fiunt in nobis ex acquisitione, tertio ex hiis et [illegible] concludit quod necesse est ut sint in nobis principia, videlicet vel innati vel ex acquisitione, secundo ibi "si autem accipimus" etc., tertia ibi. Primo quod est dicit ergo "si quidem ergo habemus ipsos", sunt habitus principiorum naturaliter in quocumque est, id est secundum istud inconveniens quod non licet possidentes habitus cognitiones certissimas, id est magis certas sive certiores, ut habet alia translatio, demonstratione demonstratione.
id est quam demonstrationem latere. Est dicere quod si est inconveniens habentem habitum demonstrationis latere ipsum, multo magis est inconveniens habentem habitus principiorum qui sunt multo certiores quam demonstratio latere ipsum. Non ergo tales habitus sunt in nobis innati, quia cum primo capimus addiscere nullum habitum sentimus nos habere. Si ergo habitus principiorum essent in nobis innati, haberemus nobilissimos habitus et laterent nos, quod est inconveniens. ¶ Dubitaretur forte qd.

ds ip̄ q̄ est i c̄ens h̄re nobilissimos habitus cog̃ nitos i nos latē / Dicit q̄ hic cognitivi ꝑ tanto sūt nobilissimi logꝰdo ꝑ modo phoficū i q̄m nos cert̄ cante de ipsis rebꝫ cogitis / g° nō possum̄ h̄re nobiles habitus cog̃tiōs ñ sim̄ cti de rebꝫ cog̃tis ad q̄s nos ordināt illi hit̄ / sꝫ nullus est ctus de aliq̄ re cog̃ta ñ ctus sit q̄ cog̃scat illā / Si g° ctus es de cog̃to sū de re cog̃ta ctus er̄ de cog̃ᵒde rei cog̃te i ꝑ q̄ns ctus erit de habitu nec poterit te latē habitus ꝑ quē cog̃scis rem cog̃tam / habitus .n. q̃ṁ q̄d te ctificat de re cog̃ta. oꝫ q̄ te ctificet de cog̃ᵒde rei cog̃te i ꝑ q̄ns oꝫ q̄ te ctificet de se ip̄o. i c̄ens g° est te h̄re habitus cog̃tivos nobilissimos i ctissimos ñ ctus sis te h̄re tales habitus. Deīn cū d°. accipim̄. arguit q̄ ñ possūt ēē i nob̄ tales habitus ex acq̄sitiōe. d. si aūt sup̄ accipim̄ tales habitus ꝑ acq̄sitiōm nō habentes ipos ṗus a ñ utiq̃ si ita est. q̄ li cog̃scim̄ i addiscim̄ sup̄ tales habitus ex non p̄ existēti cog̃tōe / i p̄ole est sic dixim̄ i demōn ne .i. sic dixim̄ ee p̄n li° hb̄ qui est de demōne / dixim̄ .n. q̄ oīs doctrina i oīs disciplina intellectiua ex p̄ existēti fit cog̃tōe / cū g° cog̃tōm p̄n° ut videt̄ nulla alia p̄cedat cog̃tio / si talis cog̃tō ēēt i nobis ꝑ acq̄sitiōm ñ vr̄ fieret i nobis cog̃tō aliq̃ intellectiua ex nō p̄existēti cog̃tōne q̄ est i c̄ens Deīn cū d°. m° g°. cōcludit ex dcīs q̄ cog̃tō p̄n° ñ possit i nobis ēē innata ñ acq̄sita dicens m° g° est. ctū neqꝫ est p̄ole h̄re sup̄ cog̃tōm p̄n° innatam ꝑ m̄ nisi ignorātibꝫ nisi oīm .i. nullū h̄ntibꝫ habitū p̄n° i sup̄ cog̃tōm i nobis fi. .i. si nulla habem̄ habitū p̄n° i si ignoram̄ p̄n° i p̄ole est i nobis fi tales habitus ꝑ acq̄sitiōm. Deīn cū d°. n̄cc̄ itaqꝫ. ex eq̄ solvendo i v̄itatē detīnando / ēē q̄ ra fiat / q̄ p° aūt q̄ oꝫ p̄existē q̄ndā pōtn̄ cog̃tiuam i nobis que dr̄ sētiua / ꝑo ᵒ q̄do h̄ p̄ sētiua sū s̄m i duplis divisi[illegible] p̄existit tāo ex hus q̄ dixit solvit ad cōm ꝑpositū. videlꝫ q̄do p̄n sint i nobis cog̃ta ondens q̄ sūt nob̄ cog̃ta. ex sēsu memoriā i ex p̄mito ꝑa .i. vr̄ d li oībꝫ ꝑ cia ibi ex sēsu q̄dē g°. d° g° n̄cc̄ itaqꝫ est nos .s. h̄re q̄ndā q̄dem pōm .s. cog̃tiuam q̄ dr̄ sētiua i sēdit nō h̄i aūt h̄re q̄ erit h̄ns honorabilior s̄m ctitudiēm / q. d. q̄ nāc ē nos h̄re talē pōm cog̃tiuam q̄ dr̄ sēs q̄ pōm nō h̄ns ac si eēt ad honorabil̄ꝫ ꝑ ctitudiēm h̄ns .i. cog̃ne p̄n°

al̄ habitibꝫ cog̃tis ꝑ quos cog̃scim̄ p̄n / ip̄a .n. pō sētiua nō est ita honorabilis pō ꝑ ctitudiem sic sūt isti habitus Dubitatꝫ forte aliq̄s ut° cog̃tō sensitiua sit nobilior ꝑ ctitudiem q̄ cog̃tō p̄n°. Dicit q̄ habitus i actus sumūt spēm ex obīs / ideo sup̄ i absolute lo° nō pt̄ ēē tanta ctitudo i ipis sēsibilibꝫ que app̄hendūt a sensu q̄ta est i ipis p̄n° i telli°bꝫ que app̄hendūt ab intellectu / p° q̄ sēsibilia ipa sūt mag̃ variabilia i mutabilia q̄m intelligibilia / i ideo intelligibilia manent eodē m°. sēsibilia sūt aliq̄m° i continuo fluxu / cū g° h sic de ioe ctitudis cog̃tōis q̄ nō cōtigat ali se h̄re ēē particularia sēsibilia / nō poterit ēē tanta ctitudo sic est ēē p̄n intelligibilia ꝑo h idem pꝫ / q̄ ea que se h̄nt ꝑ appōm nō sūt ita cta sicut siplicia ut ꝓbat phs in p̄s p̄mi me°. i i fine p̄mi h° ubi agit de ctitudiē sciar̄ / o° .n. ca i me° q̄ h .i. q̄ arismetica est ctior geometria. q̄ p̄uctus se hꝫ ꝑ additionē ad unitatē / cū g° sēsibilia se habeant ꝑ additionē ad intelligibilia / q̄ addūt sup̄ ea cōditiōes m̄ie nō erit tanta ctitudo i sēsibilibꝫ sic i intelligibilibꝫ / ñ est dubiū q̄ ad ctitudiē q̄lita an cog̃tō p̄n° intelligibiliū sit multo honora° ꝑ ctitudiem q̄ cog̃tō sētiua / sꝫ dubiū i hac q̄dē fiat q̄ oīa alia oriūt ex sensu i oīs alia cog̃tio ctitudiem hꝫ q̄ reducat̄ ad sēm / vr̄ g° q̄ hꝫ q̄ cog̃tō sētiua sit multo ctior oībꝫ aliis cog̃tōibꝫ / p̄p̄ q̄ sc̄° q̄ i rebꝫ est ēē cōsidare fi̅ usū i ēē. aliq̃ g° sūt p̄uia i ꝑ existūt aliis q̄m ad fi̅ ut q̄ alia nō fierent ñ illa p° eent fca. alia q̄m ad usū ut q̄ nō possim° eis uti ñ ꝑ existēt alior̄ usus. alia aūt ꝑexistūt q̄ ad ēē i sic ip̄ q̄ dicem̄ q̄ ali cog̃tō sensitiua ꝑ existit cog̃tōi p̄n° i ali cog̃tō p̄n° ꝑ existit cog̃tōi cōclonū / slam cog̃tō sēsi° ꝑexistit cog̃tōi p̄n° q̄m ad fi̅ i q̄m ad usū. sꝫ nō ꝓp̄e q̄m ad ēē. cog̃tō aūt p̄n° ꝑexistit cog̃tōi cōclonū nō solū q̄m ad fi̅ i q̄m ad usū sꝫ i q̄m ad ēē. cog̃tō .n. sētiua ꝑexistit cog̃tōi p̄n° q̄m ad fi̅. q̄ ñ eēt fca cog̃tō p° i sēsu nulla cog̃tō q̄m ad id genus poss̄ fi̅ i intellectu ñ p̄n° ñ cōclonū io ceci a nativitate q̄ ñ habuit cog̃tōm i sēsu de coloribꝫ nulla p̄ h̄re cog̃tōm ēē gen° color̄ i intellectu / ꝑo cog̃tō sensitiua ꝑexistit cog̃tōi intellectiue p̄n° nō solū q̄m ad fi̅ .s. i q̄m ad usū q̄ ñ est intelli° de sēsu colori sꝫ de interiori ut de fantasia sū ymaginatiōe. slam si hō vndiq̃

q°.

coloris dato quod postea fiet cecus et amittet sensum exteriorem adhuc posset acquirere scientiam de coloribus et si acquisivisset eam propter amissionem visus non perderet habitum scientie nisi si corrumperetur in eo sensus interior ut puta si corrumperetur in ipso fantasia sicut contingit est in dementibus. et si fuerit omnis dato quod haberet scientiam colorum quamdiu haberet corruptam fantasiam non posset diu uti ipsa scientia quia ea que sunt in intellectu remanent ibi et habituali non fuerunt in actu nisi tamen fiant in actu similitudine quare non possumus uti hiis que sunt in intellectu corrupto organo fantastico. Ergo cognitio sensitiva exterior perexistit cuilibet cognitioni intellective quantum ad fieri. cognitio autem sensitiva interior ut fantasia perexistit cuilibet cognitioni intellective non solum quantum ad fieri sed etiam quantum ad usum. Sed talia propter hoc non perexistunt cognitioni intellective quantum ad esse quia postquam acquisitam scientiam si posset anima libere quiescere se supra se vel aspicere ea que habet in intellectu nullo modo indigeret sensu nec interiori nec exteriori sed cognitio principiorum perexistit cognitioni conclusionum etiam quantum ad esse quia si anima perderet cognitionem principiorum dato quod posset libere se quiescere supra se et aspicere conclusiones quas habet in se nullo modo esset certa de conclusionibus ignorantis principiis certificatur anima de principiis reducendo ea ad sensum. quia sive vel usus cognitionis principiorum dependet ex fieri vel ex usu cognitionis sensitive certitudo ergo cognitionis principiorum quod dependeat a certitudine cognitionis sensitive hoc est quodammodo per accidens. videlicet quantum ad fieri et quantum ad usum non autem propter se quantum ad esse ideo ex hoc non possumus arguere simpliciter loquendo quod cognitio sensitiva sit certior sed quia cognitio principiorum in per se et diu et quantum ad esse perexistit cognitioni conclusionum. ideo talis cognitio simpliciter est certior quam cognitio conclusionum. Deinde cum dicit. Verum autem hoc omnibus. ostendit quid habet potentia sensitiva in diversis diversimode existat nam quedam habent sensum exteriorem sine memoria ut alia imperfecta / musca enim flabello a loco aliquo remota immemor percussionis perdite statim redit ad eundem locum. sensum ergo musca habet exteriorem sed memoria caret / aliqua vero alia habent sensum exteriorem et memoriam sed non habent directe ratiocinativam ex talibus sensibilibus / ut alia bruta quedam autem habent sensum memoriam et ratiocinativam ut homines / Et ergo facit quia postquam ait in quibusdam aliis esse potentiam sensitivam iudicativam tantum / hic ostendit in quibusdam esse potentiam sensitivam et memoriam / et ideo declarat in quibusdam ut in hominibus esse potentiam sensitivam memoriam et ratiocinativam. Sed vel cum in sic dicit. etiam vel multis ergo factis. dicit ergo quod verum dictum est hoc in potentia sensitiva inesse omnibus aliis et subdit quod habent autem super omnia alia potentiam vel rationem vel videlicet alia collativam potentiam vel rationem iudicativam quia vocamus sensum. Deinde cum dicit. cum in sit autem agit de secundo gradu videlicet quod in aliquibus aliis non solum est potentia sensitiva sed in est in eis mansio sensibilis in memoria vero. autem cum in sit autem sensus super omnibus aliis in quibusdam aliud idest de novo aliud fit mansio sensibilis idest sit memoria que est mansio et retentio et conservatio specierum sensibilium / talis autem sic aliis ut in imperfectis non fit sic mansio sensibilis et memoria et subdit quod in quibuscumque ergo non fit mansio sensibilis autem omnino idest nullo modo. autem vel ea vel que fit mansio sensibilis sic memoria non est in hiis cognitio ultra ea que non senserunt. quasi dicat quod alia que non habent memoriam nullam habent cognitionem ultra ea que nunc sentiunt sic que non sentiunt vel nisi quamdiu durat sensus / quia diu enim immutatur sensus exterior tam diu alia carentia memoria possunt aliquid cognoscere. sed deficiente immutatione sensus exterioris ultra id quod non sentiunt exterius non cognoscunt / et subdit quod in quibus autem idest in quibuscumque sentientibus idest aliis inest super memoriam sic mansio sensibilis in illis. sic est idest quod habent unum quidem in anima idest unam quamdam potentiam in anima super potentiam sensum exteriorem quam vocamus memoriam. Notandum autem quod aut in quibuscumque autem omnino non fit sic memoria autem vel que non fit quod in illis non est cognitio ultra id quod non sentiunt exterius idest nisi quamdiu sentiunt exterius. nam quedam alia nullam omnino habent memoriam quedam autem habent memoriam sed debilem ita quod nisi sint vehementia sensibilia exteriora nulla fit in ipsis de illis sensibilibus memoria / que ergo nullam omnino habent memoriam nulla omnino remanet in eis cognitio nisi quamdiu durat sensus exterior / que autem habent memoriam solum vel vehementia sensibilia non autem vel alia vel ea vel que non fit in eis memoria / non remanet in eis cognitio ultra id quod sentiunt. Deinde cum dicit multis ergo factis / ponit tertium gradum dicens quod multis ergo factis habet idest multis factis talibus vel multis existentibus talibus habentibus sic memoriam de sensibilibus iam quedam differentia fit super incepta alia alia habentia memoriam de sensibilibus / que super propter tale differentia dicit idest quod talis sic aliis fit quedam ratio idest quedam collatio et ratiocinatio ex memoria talium videlicet sensibilium / ut puta in hominibus quod post memoriam sensibilium ratiocinantur et conferunt inter ipsos de hiis quorum habent memoriam / in aliis vero super aliis ut puta in brutis non super quod fit tale ratiocinatio ex memoria sensibilium. Notandum autem quod bruta non directe conferunt nec ratiocinantur / tamen ex quodam instinctu nature habent aliquid simile ratiocinationi / ut si canis persequitur leporem / si invenit tres vias / et si operuit leporem ire per alteram illarum viarum

senciat

dicunt
Dicit venatores sicut et expertos quod odorat primam et secundam
et si invicem convenerit illarum invisibilem leporem tunc sta-
tim incipit currere per viam in quo licet ad simile ratiocinio
videtur enim ex hoc sillogizare et arguere. Sunt tres vie, non
invenit per primam neque per secundam, ergo invenit per tertiam. Sed brutum non
sic arguit, sed ex quodam instinctu nature multa fa-
ciunt ac si arguerent. Unde non ratiocinantur sed dicuntur ad
hunc similem ratiocinio, quia ut dictum est habent quendam insti-
nctum nature qui in multis supplet in eis vicem cuiusdam ra-
tiocinii. ¶ Deinde cum dicit ex sensu quidem igitur solvit
ad questionem propositam, et est quod cum fecit questionem et post questionem
questionem determinat veritatem ostendens quomodo fiant no-
bis cognita principia. Secundo ex veritate determinata solvit ad
obiectiones factas. Circa veritatem determinatam declarat et mani-
festat sicut ibi necesse igitur determinare. Circa ibi ut in
machine eversione. Dicit ergo quod ex sensu quidem igitur sicut
diximus paulo ante fit sensus in nobis memoria, ex me-
moria autem multociens facta experimentum fit, et subdit quod
multe enim memorie numero est unum experimentum, vel ut
habet alia translatio sunt unum experimentum, quod idem re-
dit, nam unum experimentum est multe memorie, quia
conficitur ex multis memoriis, et multe memorie
sunt unum experimentum quia faciunt unum experimentum
et subdit quod ex experimento aut ex omni, id est ex omni universali
quiescente in anima uno preter multa, quod universale cum sit unum
in omnibus idem super quod generatur ex experimento et ex universali
quiescente in anima est principium artis et scientie, et dat differentiam
inter artem et scientiam dicens si quidem circa generationem, id est si
tale principium sit circa generationem et circa fieri, artis est sicut principium.
Si vero circa esse, id est circa naturam quod non dicitur esse in fieri sed dicitur
esse et existere, quando ergo circa talia accipit tale principium scientie,
id est hoc principium acceptum est principium scientie. Declaratum est ergo quo-
modo generetur in nobis hoc principium qui est principium artis et scientie,
quia si ex multis sensibus fiat memoria, ex multis me-
moriis experimentum, ex multis experimentis universale, tunc
ex experimento et universali quiescente in anima est in nobis
sive generatur in nobis id quod est principium artis et scientie. ¶ Sciendum
autem quod experimentum notitia accepta de aliquo re per
circuitum ex collatione multorum particularium, ut pu-
ta si vidi quod rebarbarum in hoc particulari homine pur-
gavit coleram, et habeo hoc in memoria et vidi quod in alio
fecit hoc idem et habeo hoc in memoria et pluries in alio et alio
hoc idem vidi et memoratus sum, et ex multis talibus sensibus
et ex multis talibus memoriis ego facio quandam
collationem et ratiocinium quomodo rebarbarum in isto et in illo
et in alio particulari habuit talem effectum, et ex collatione
horum omnium accipio hanc experimentalem notitiam quod
rebarbarum purgat coleram, et quia solus intellectus est ra-

quod ratiocinatur de rebus, post quam sensitiva quod est quasi circa alia
non proprie ratiocinatur licet forte habeat quasi ratiocinium simile,
cognitio experimentalis ad intellectum pertinet, non ad intel-
lectum ut cognoscat recto aspectu et ut accipit hoc
secundum quod hic in intellectus non cognoscit particulare, sed universale.
Sed experimentalis cognitio pertinet ad intellectum prout mi-
scetur sensui per reflexionem cognoscit particulare et ra-
tiocinatur de particularibus. ¶ Sciendum autem quod quidam ex-
ponunt textum philosophi quod ex sensibus fit memoria, ex multis
memoriis fit experimentum, ex experimento quasi fit universale
quod universale est principium artis et scientie. Sic ergo exponentes plures
in quandam veritatem incidunt, sed non vadunt ad mentem
eius slam in textu plane habetur quod ex omni universali quies-
cente in anima uno preter multa est id sicut licet esse in se
quod est principium artis et scientie. Ergo secundum mentem philosophi videtur non
quod universale sit principium scientie sed quod ex universali licet esse et ge-
neratur id quod est principium scientie et artis, quod quid sit in
quibus patebit. ¶ Sciendum quod ars est circa id quod fac-
tibile ut declarari habet in vi ethicorum, id est habitus principiorum ut
universale esse factibilia et esse ea que sunt in se dicit esse principium
artis, sed quia scientia est de naturis que secundum quod huiusmodi non
dicuntur fieri sed esse. Ideo habitus principiorum cum universale esse, id est
esse naturale efficitur principium scientie. In anima intellectiva est virtualis
cognitio tam principiorum factibilium quam speculabilium et intel-
lectualis virtualis cognitio in intellectu, sed hec virtualis cog-
nitio fit actualis ut universale esse factibilia est principium ar-
tis ut esse speculabilia est principium scientie. ¶ Du-
bitaret forte aliquis in quo differt experimentum et universale.
¶ Dicendum quod mens cognoscit incipit a sensu, et tunc post in-
cipimus cognoscere multum ad huiusmodi cognitionem sensibilium,
ita quod non cogitamus nisi particulariter de rebus, ne-
scimus enim abstrahere universale a particularibus, unde enim homo
illiterati reputant forte impossibile quod possit intelli-
gi homo preter Sortem et Platonem et preter omnia particula-
ria, quia diu ergo in tali cognitione sistimus, ut puta quod
non cogitamus de rebarbaro preter hoc et preter hoc particu-
lare rebarbarum et preter istud et preter omne tale particu-
lare, tamdiu de rebarbaro non habemus noticiam
quasi non experimentalem. Sed cum accepimus experimentalem
noticiam per multos sensus et multas memorias de hac
herba ut de rebarbaro quod purgat coleram, et postea
accepimus aliam experimentalem noticiam, et postea acce-
pimus aliam experimentalem noticiam per multos sensus
et memorias de alia herba quod habet alium effectum
ut puta de ysopo quod purgat fleuma a pectore,
tunc ex multis talibus experimentis excitatur intellectus
ut cogitet de naturis rerum, ut quod videt esse par-
ticulare rebarbarum purgare coleram, quod experiens est

in memoria talibus particularibus sic esse, et quod vidimus omnes
scamoneam purgare fleuma, et expertus est in memoria
sic se habere, cogitat aliquam unam naturam esse in omnibus par-
ticularibus herbarum, unde habent hunc effectum, sic
et in ysopis et in aliis rebus; unde accipit experien-
tiam, tunc fit in anima cognitio unius universalis praeter multa, sed
particularia, quod considerabitur naturam illam unam universalem
praeter haec particularia et praeter ista et praeter esse omnium particula-
rium; dicitur enim tale universale esse praeter multa, quod consideratur ut
unum non est distinctum per multa et praeter hoc quod sic distinctum
in memoria cum abstrahitur a particularibus omnibus et consi-
deratur secundum se; tale enim universale est ex omnibus particularibus ab-
stractum, est unum praeter multa, quia est unum consideratum
praeter diversitatem et multitudinem, est unum in omnibus, quia in
ipso uniuntur omnia particularia; tale universale dicitur esse
quiescens, quia est consideratum et abstractum praeter omnem locum,
praeter omne tempus, praeter omnem variationem; tale enim universale di-
citur esse quiescens in anima, quia hoc esse quod habet in diversis particu-
laribus non est quiescens, sed est variationi subiec-
tum; sed hoc esse quod habet per considerationem a se dicitur esse qui-
escens, quia est a variatione remotum; tale autem
universale est principium artis et scientiae, et ex tali universali fit in nobis
principium artis et scientiae, quod quidem fit in sequenti, quod patebit.
Patet ergo quomodo differt experimentum sive cognitio experimenta-
lis ab universali; nam quamdiu sistimus in cognitione particula-
rium non considerantes in eis naturam unam praeter multa, tam-
diu possumus habere de ipsis cognitionem experimenta-
lem, sed non universalem; sed cum consideramus in eis naturam unam prae-
ter multa, tunc incipit esse in nobis cognitio universalis, ex qua
fit in nobis principium artis et scientiae. Solet forte du-
bitari quomodo ex experimento et ex universali quiescente
in anima fit in nobis principium artis et scientiae. Dicendum quod principium ar-
tis et scientiae est ipse habitus principiorum sive ipse intellectus, qui
dicitur habitus habitus; sed constat quod habitus principiorum non est ipsa universalis
cognitio, nec est ipsum universale cognitum, sed est aliquid ex illis a-
generatum; habitus enim non est ipse actus nec est ipsum
obiectum, sed est aliquid aggeneratum ex actibus, ut patet si at-
tendimus in obiecta: per imaginabimur enim quod ex fre-
quenti citharizatione efficimur citharistae et aggene-
ratur in manu quaedam habilitas ad citharizandum, quae
habilitas non est ipsa citharizatio, cum per eam vocatur ac-
tus citharizandi, nec est etiam ipse actus cithari-
zandi, sed est aggenerata ex illis actibus, propter quod tales
actus nos exercitavimus esse citharam; sic et in habitibus
virtutibus moralibus hoc idem videmus, tales enim habitus
non sunt nec actus nec obiecta, sed sunt ex actibus per quos
tendimus in obiecta; ita etiam in habitibus speculativis; dicitur
enim ex frequenti abstractione simul temporali generatur in no-
bis habitus temporalis, sic quod bene nos habemus esse talem
modum moralem, sic ex frequenti speculari sumus spe-
culativi et generatur in nobis habitus per quem nos bene habemus
esse modo speculativum. Habitus ergo iste aggeneratus non est
ipsum obiectum speculatum nec est ipse actus speculandi,
sed est aliquid aggeneratum ex actibus. Advertendum tamen quod
habitus speculativi aggenerati ex actibus in anima sunt
quaedam qualitates animae; sicut ergo videmus in qualitatibus sensibilibus,
sic suo modo se habet in qualitatibus intelligibilibus; in qualita-
tibus enim sensibilibus quaedam sunt qualitates primae, ut qualitates
elementorum, quae sunt principia mixtorum, quaedam sunt qualita-
tes secundae, ut qualitates ipsorum mixtorum, quae mixta sunt
principiata et composita ex elementis. Sicut ergo elementa
sunt principia mixtorum, sic qualitates primae sunt principia qualita-
tum secundarum; eodem etiam modo et in habitibus cognitivis, qui sunt
qualitates intelligibiles, quaedam sunt qualitates primae et quae-
dam secundae, et qualitates primae sunt principia qualitatum secundarum.
Quod si volumus videre qui sunt habitus primi cognitivi, qui
secundi, vel qui sunt qualitates intelligibiles primae et qui secundae,
cum talia cognoscantur ex habitibus et actus ex obiectis, oportet quod
ad ipsa obiecta recurrere; dicemus enim quod ipsa obiecta quaedam
se habent ut principia et causae, ex quorum cognitione dependet cogni-
tio aliorum, quaedam se habent ut principiata et causa-
ta, quorum cognitio causatur ex cognitione principiorum; propter quod sicut se
habent ipsi actus et ipsa obiecta ad invicem, sic se habe-
bunt et ipsi habitus. Habitus ergo aggeneratus in nobis ex frequenti
consideratione causarum et principiorum, quem habitum vocamus intellectum, habe-
bit rationem principii, id est habituum aggeneratorum in nobis ex
frequenti consideratione causatorum et principiatorum; quod si illa principi-
ata a nobis considerata sunt factibilia, aggenerabitur in no-
bis habitus qui dicitur ars; si vero sint necessaria, aggenera-
bitur in nobis habitus qui dicitur scientia. Intellectus ergo est principium
artis et scientiae, cum ergo intellectus sit quidam habitus aggene-
ratus in nobis ex universali consideratione principiorum, patet quomodo ex universali
quiescente in anima fit in nobis ille idem habitus qui
est principium artis et scientiae. Est ergo ipsum universale et ipsa
consideratio universalis de principiis principium artis et scientiae, et quod quidem est
causa causae est causa causati; postquam autem ex tali considera-
tione universali aggeneratur in nobis talis intellectus qui est principium
artis et scientiae, et etiam ipsa universalis consideratio dicitur esse prin-
cipium artis et scientiae. Bene ergo dicebatur quod universale est
principium artis et scientiae, et etiam ex illo aggeneratur in nobis in-
tellectus qui est tale principium. Dicemus ergo quod sensus et memo-
ria sunt principia valde remota ad aggenerandum habitum qui
dicitur intellectus, experimentum autem et universale sive consideratio expe-
rimentalis et consideratio universalis de principiis sunt principia magis propin-
qua ad aggenerandum talem habitum. Ideo Philosophus generationem hu-
ius habitus attribuit his duobus, volens quod ex experimento et

ex universali existente in nobis et acquisito in nobis illo, scilicet habitu
qui est principiorum artis et scientie qui dicitur intellectus. Advertendum
est quod licet intellectus sit habitus principiorum, tamen ex sensu causatus generatur
et ex experimento et ex universali consideratione principiorum ipsorum, tamen
universale sumptum ipsum ut ignis consideratio est prior et immediatior
causa tamen quod acquiratur in nobis talis habitus quam sit ipsum
experimentum. Advertendum est quod cum dicimus quod ex universali est vel
fit in nobis habitus qui est principiorum artis et scientie, hoc quod dicitur
universale potest referri et ad ipsum obiectum universalis considerationis
et ad ipsum actum, id est ad ipsam universalem considerationem.
Obiecta enim causant enim habitus ex actibus et ex obiectis quia
ut dictum est, causa est causa causati, obiecta enim
sunt causa actuum, actus autem habituum, quod ipsa ob-
iecta causant et causant habitum. Deinde cum dicit neque quidem
determinati, solvit vel respondet ad obiectionem supra
factam. Arguebatur enim superius quod habitus principiorum non sunt nobis
innati nec sunt acquisiti, quia nulla cognitio precedit
cognitionem principiorum, nec sunt in nobis aliqua cognitio intellectiva
que non preexistit cognitione. Ad quod respondet quod habitus
principiorum non sunt in nobis complete innati, sed sunt in nobis
ex acquisitione et ex preexistenti cognitione, non ex preexistenti cog-
nitione certiori, quia nulla cognitio certior precedit cognitionem
principiorum, sed preexistunt nobis cognitione preexistenti cognitione
sensitiva et ex sensu. Ideo autem quod neque quidem habitus supra principiorum
determinati, id est non sunt in nobis tales habitus determina-
ti, id est complete innati, nec fiunt tales habitus ab aliis
habitibus notioribus, sed a sensu, id est sed causantur a sensu et a pre-
existenti cognitione sensitiva, quia quod fiat dictum est superius
quod ex sensibus fit memoria et cetera. Notandum autem quod habitus
principiorum non sunt in nobis determinati, id est complete innati,
nam id dicitur determinatum quod est determinatum et quod perve-
nit ad perfectum terminum; cognitio enim principiorum non est nobis
naturaliter indita sub esse completo, tamen naturaliter habemus aliquid
de cognitione principiorum in quantum habemus naturaliter lumen intelle-
ctus agentis, et quo lumine sunt talia principia nota.
Deinde cum dicit ut in machine, victa determinatum
declarat et manifestat. Dixerat enim quod ex multis sensibus
fit memoria, ex multis memoriis fit experimentum et
postea universale, et ex his omnibus fit in nobis habitus qui dicitur
intellectus qui est principiorum artis et scientie, in quibus dictis possent
esse duo dubia: unum quare oportet esse multa talia ad hoc quod
talis habitus generetur; secundum autem dubium esse posset, quando
ex sensu per talem cognitionem ulterius que restat ad hoc quod ge-
neretur talis habitus, cum quod fiat. Et prius solvit ad dubium
primum, secundo ad dubium secundum. Circa primum ostendit quod dixerat cogno-
scere quod omne ex sensu et via inductiva accipere cognitionem
principiorum; secunda ibi: quod autem dictum est olim. Circa primum intelligendum
quod ut in machine conversione facta, id est ut

quando fit conversio, id est debellatio, machine, exercitus,
ita semper fit cum generatur in nobis habitus qui dicitur in-
tellectus. Cum enim exercitus fugatus est, uno stan-
te alter stetit, postea alter, quousque veniant
in principium, id est donec veniat tanta multitudo quod po-
ssint esse principium pugne. Cum enim bellatores victi sunt in
fugam et eorum machina sive eorum massa est debe-
llata, quando quod unus fugientium se figit et stat in aliquo
loco, cui se adiungit alter fugiens et postea alter, do-
nec veniat tanta multitudo quod possint esse
principium pugne. Unus enim homo non sufficeret ad pugnan-
dum, sed multi sunt congregati sufficiunt. Sic non quilibet
unus sensus sufficit ad faciendum memoriam, nisi esset talis
unus sensus comprehendens vim multorum, sicut sunt illa que
cum magna admiratione videmus, sed uni sensui
aggregatur alter sensus et postea alius; multi tales sensus fiunt
cum unum et idem multociens vidimus, faciunt in
nobis memoriam illius rei vise, et ex multis memoriis
experimentum, et postea universale, et ex his omnibus gene-
ratur intellectus in nobis qui est principium artis et scientie. Si
ergo queratur quare oportet multa multiplicare ad hoc quod gene-
retur talis habitus, patet quod sicut in pugna unus homo non suffi-
cit ut sit principium pugnandi, sic in generatione huius habi-
tus non sufficit unus sensus nec una memoria. Respondit
quod anima autem habet cum sit talis possit hoc operari, quasi dicat
quod necesse est quod ex multis sensibus fiat memoria et ex multi-
is memoriis fiat experimentum et sic procedendo, ita tamen
quod debemus supponere in hoc processu quod anima sit talis, id est
sit talis natura quod possit hoc pati, videlicet quod ex
sensibus et memoriis possit in ea fieri cognitio experimen-
talis, et in possit in ea fieri universale et quod possit in ea
generari talis habitus qui sit principiorum artis et scientie, id est oportet
supponere quod anima sit talis natura quod in ea non solum
sit potentia sensitiva sed et intellectiva. Dubitatur for-
te quare quomodo acquisitio ipsius intellectus sive habitus cogni-
tionis principiorum per cognitionem principiorum assimilatur exercitui fugi-
enti iterum bellare volenti. Dicendum est quod oportu-
num quod est ad propositum. Nam exercitus fugiens est
obstupefactus et dispersus, nescit in quo loco
se congreget, et sic casualiter ubi se ponit et non totus
simul sed paulatim se congregat. Sic cum volumus cogno-
scere causas et principia ex quorum cognitione acquiratur in nobis
intellectus, quasi sumus obstupefacti ex admiratione,
quia videmus effectum et ignoramus causam. Sumus spar-
si cogitantes huc et inde, nescimus ubi figamus
cogitationem nostram; postquam autem figimus nos in
aliqua una memoria, ut quod hoc vidimus tali tempore, quasi
casuale est quod ubi nos figamus et ubi nos figimus q°

una memoria non sufficiat, sed in memorando de aliquo
tempore et in tali tempore, sed inde generatur ex pluribus talibus me-
moriis habebimus experimentum et universale et poterit in nobis
aggenerari per decursum habitus, quod autem non sufficiat unum
tale sed requirantur multa hoc est quia unum fortificatur
per aliud, sicut enim multitudo bellantium est fortior sic sensus
multiplicatus fortior est ad aggenerandum memoriam et
memoria multiplicata fortior ad aggenerandum experim-
entum. Hec igitur multiplicatio potest referri et ad actus et ad
potentias, ad actus quidem quia unus sensus non sufficeret
nisi una memoria, ipsi enim actus sensitivi plures quanto
efficaciores sunt et multe memorie simul iuncte mai-
orem virtutem habent. Potest etiam multiplicatio hec referri ad ipsas
potentias, nam ipse sensus quantumcumque multiplicatus non
sufficeret ad aggenerandum habitum principiorum, sed sensus cum
memoria et memoria cum experimento et cognitio
experimentalis cum cognitione universali, omnia ista simul iun-
cta se invicem fortificant que fortificata et
roborata possunt in nobis aggenerare habitum cuius
dicitur intellectus. Deinde cum dicit cum autem demum, declarat
hoc dictum videlicet quomodo ex sensu possit generari cognitio universalis,
assignans propter causam, quia ipse sensus est rei universalis, licet sentire
sit rei particularis, et quomodo verum sit in dubitatione
patebit, sed igitur ipse sensus est rei universalis non est mi-
rum si ex sensu potest causari in nobis cognitio universalis. Ideo ait
quod autem dictum est olim, non autem dictum est certe id est
clare quomodo scilicet ex sensu possit fieri universale consistens in anima,
dicebatur enim hoc supra quomodo ex sensu fiebat memoria
et post experimentum et post universale, sed non dicebatur hoc cer-
te clare quia non reddebatur ratio eius universalis dicti. Subdit
iterum dicamus supra clare et certe quomodo hoc fiat. Subdit
stante enim in differentium uno id est stante anima super
consideratione indifferentium in aliquo uno, ut cum consi-
derat multa particularia prout sunt indifferentia in
aliquo uno quando sic est, secundum quod sic considerat, tunc in
anima primum quidem universale. Subdit quia et namque sentire quidem
est singulare, sensus autem rei universalis ut hominis sed non
Callie hominis id est non huius particularis hominis tantum, quasi dicat
quia cum per sensum accepta sunt aliqua particularia
esse indifferentia in aliquo uno, anima stante in tali con-
sideratione fit in ea universale, nec est mirum si per sensum hoc
potest fieri quia ipse sensus est rei universalis licet sentire sit rei
particularis, et quia considerat modum quomodo ex particulari-
bus consideramus universale quod est species, ut cum consideramus aliqua
plura particularia indifferentia in una natura speci-
fica, dat modum quomodo ex ipsis speciebus possumus con-
siderare universale quod est genus. Ideo subdit quia iterum in hiis statur
id est postquam anima consideravit multos particulares equos

sub una natura equina et multos particulares homines sub u-
na natura humana iterum statuit id est iterum stat anima in
hiis id est in considerando equum et hominem et huiusmodi species, consideran-
do quomodo conveniunt quousque utique stent impartibi-
lia et universalia id est quousque tales considerationes stent et
terminentur ad impartibilia vel indimpartibilia ut hec
alia universalia, quasi dicat quia stante anima in tali consideratione
specierum deveniet ad ipsa genera que sunt universalia et impar-
tibilia id est indifferentia, quia in ipso genere habent ipse species
quandam unitatem et quandam indifferentiam. Subdit ut hoc ali-
quid id est stabit anima super consideratione huius alicuius ut puta
hominis et equi et aliarum specierum quousque aliquid id est quousque
habeatur ipsum aliquid et ipsum genus, et in hoc similiter id est similiter
anima stabit in hoc id est in considerando hoc genus quod est aliquid et
in considerando aliud genus quod est planeta, donec super veniat ad
aliud superius genus ut ad corpus animatum. Per hoc patet quomodo
in anima fit cognitio universalis ipsius speciei ex individuis, et quomodo
in ea fit cognitio generis inferioris ex speciebus et quomodo
generis superioris ex inferioribus generibus. Du-
bitaret forte aliquis quomodo sentire est rei particula-
ris et sensus rei universalis. Dicendum quod per unum actum senci-
endi non sentimus nisi unum particulare, quod si dicat-
ur quod uno intuitu potest aliquis videre decem homines, respon-
debimus quod quot sunt homines visi tot sunt species et
quodammodo in oculo et quodammodo tot sunt visiones, nec
est inconveniens quia cum organum visus sit quoddam quantum quod
in diversis partibus organi recipiantur diverse species et
quodammodo fiant ibi diverse visiones, propter unitatem au-
tem eandem potentie oculi non videbimus simul et semel plura to-
ta nec plures partes totius. Unus igitur actus senciendi non
est nisi unius rei particularis, sed per unam virtutem
sensitivam multa particularia percipere possumus. Unus
igitur sensus seu una virtus sensitiva per plures actus senciendi
percipit multa particularia, et in una virtus sensi-
tiva potest cognoscere de illis multis particularibus quomodo
conveniant et quomodo differant. Sic igitur modo sensus est universalis quia
in multis particularibus reservatur ut universalis, vel hoc modo
sensus est universalis quia est multum propinquus cognitioni universali. Unus
enim actus sensus est multum remotus a cognitione universali
quia non percipit nisi unum particulare, sed ipse sensus unus
et idem existens qui percipit multa particularia et
percipit quomodo conveniant et differant valde est propinquus
cognitioni universali, quia statim intellectus ad intuitum per sensum con-
siderabit particularia illa ut sunt indifferentia,
et stando super tali consideratione ut illa particula-
ria conveniunt et ut sunt indifferentia statim accipiet
inde considerationem universalem. Hunc autem modum procedendi ipse
textus designat. Sensus igitur non est Callie tantum id est unius

particularis, sed est homo, sic est rei universalis, quia est
plurium particularium. ¶ Deinde cum dicit: manifestum est quoniam,
concludit ex dictis quod oportet ex sensu et via inductiva
accipere cognitionem primorum, id est principiorum sive universalium,
dicens: manifestum est quoniam necessarium est nobis cognoscere prima,
id est principia, inductione, id est via inductiva; et subdit quod una
quia et sensus sic facit cognoscere universale, cum enim per sensum cognoscamus
hoc particulare et in universali inductione tantum, id est in illo per in-
ductionem cognoscamus universale, cum enim nihil cognoscendo incipiat
a sensu ex particularibus per inductionem. Oportet prima principia
nobis cognoscere. ¶ Tunc sequitur illa pars: quoniam autem circa.
In qua postremo solvit hanc quaestionem: quomodo fiat nobis
nota principia; solvit quaestionem aliam, utrum eodem habitu cognoscuntur
conclusiones principiorum et principiata sive principia et conclusiones; est
enim sua intentio probare quod non est idem habitus cogniti-
vus per quem cognoscimus principia et per quem cognoscimus conclusiones, et
hoc duo facit: quia primo separat intellectum et scientiam, quae sunt
habitus semper veri, ab aliis habitibus non semper veris; secundo dat
differentiam inter ipsum intellectum et scientiam, ostendens
talia non dicere unum et eundem habitum sed diversos. Ibi
non est scientia. Dicit ergo: quoniam autem circa intelligentiam, id est circa
cognitionem habituum quibus verum dicimus, alii quidem semper veri
sunt vel semper, alii autem habitus recipiunt aliquando falsitatem
ut opinio et ratio, id est ratiocinatio; et subdit quod vera quidem sunt
semper scientia et intellectus, quasi dicat quod talem cognitionem et talem intelli-
gentiam debemus habere de habitibus veris, et sic debemus distin-
guere inter eos, videlicet quod habituum verorum quidam sunt semper ve-
ri ut intellectus et scientia, quidam aliquando veri aliquando falsi ut opinio et
ratio. Quomodo autem differant intellectus et scientia patet, quia intellectus
principiorum, scientia conclusionum; ratio autem et opinio sic possunt
differre ut ratio referatur ad cognitionem experimentalem
habitam ex ratiocinatione et collatione particularium, quae
cum sint ex quibus dicitur singularia multum possunt falli et multo
citius falsa; opinio refertur ad cognitionem habitam
circa et per signa fallibilia. ¶ Deinde cum dicit: non
est scientia, ostendit quod intellectus non est idem quod scientia; probat quod scien-
tia quod intellectus differt a scientia etc., primo quia est certior et notior,
secundo quia ad principia quorum est intellectus non est ratio, sed scientia
non est sine ratione; tertio quia intellectus est principiorum scientiae et principium
scientiae non est scientia; tria ergo facit. Secundo quod hic explicatio vel ostensio
intellectum differre a scientia. Secunda ibi: scientia autem omnis. Tertia ibi:
et quod quidem demonstrationis. Dicit ergo quod cum non est aliquod genus habituum certius
scientia quam intellectus, et subdit quod principia, id est demonstrationum, notiora
sunt, supple, quam ipsae conclusiones sunt quam ipsa scibilia; tunc ergo
est supplenda ratio quod si principia demonstrationum quorum est in-
tellectus sunt notiora et certiora quam ipsae conclusiones sive quam
ipsa scibilia quorum est scientia, intellectus est notior
et certior quam scientia; sed ergo nullus alius habitus ab intellectu

sit notior et certior quam scientia, cum intellectus ipse est certior
et notior, quia est de principiis, quae sunt notiora et
certiora quam ipsa scibilia; non est ergo intellectus idem quod scientia,
sed est ad notitiam et certitudinem quam scientia. ¶ Dubitaret forte
aliquis quia videtur aliquis habitus alius ab intellectu notior quam scientia,
videlicet sapientia sive metaphysica. Nam intellectus est principiorum, scientia
et conclusionum per causas non altiores; sapientia autem per causas al-
tiores sive per causas altissimas; non solum ergo habitus principiorum
sed et habitus conclusionum per causas altissimas ut sapientia est
certior quam scientia. ¶ Ad quod quod in sapientia includitur intellectus, nam
ut dicitur in VI Ethicorum, sapientia est intellectus et scientia; metaphysica
enim non habet aliam scientiam quae probet principia sua; ipsa enim in se
ipsa capit suum intellectum et suam cognitionem principiorum per quae
probat suas conclusiones; unde aliae scientiae sunt subalternatae et re-
gulantur per aliam et aliam superiora principia, sed metaphysica est
scientia et intellectus quia non regulatur per aliquam aliam superio-
rem scientiam, loquendo de scientiis humanitus inventis; sed
ut dictum est ipsa in se ipsa capit suum intellectum et su-
am regulam; si ergo solus intellectus est certior quam scientia
non excluditur ex hoc, immo concluditur quod sapientia sit certior
et nobilior quam scientia, cum ipsa in se comprehendat suum
intellectum et suam regulam. ¶ Deinde cum dicit: scientia autem
omnis, adducit secundam rationem quod intellectus differt a scientia,
dicens quod scientia autem omnis est cum ratione, sed super nullus
intellectus est cum ratione, quia ad principia non est ratio; ergo quod sit
est principiorum quidem, supple habitus, non utique erit scientia, id est erit
differens a scientia; est ergo vis rationis huius, quia intellectus est
principiorum ad quae non est ratio; ergo differt a scientia quae non
est sine ratione. Quod autem intellectus sit ipsorum principiorum probat
cum subdit dicens: quoniam autem nihil verius contingit esse scientia quam
intellectus, quasi dicat quod habitus principiorum est ad verum quam sit ipsa scientia,
sed nihil est verius quam scientia nisi intellectus; ergo habitus ipsorum principiorum
erit intellectus; et ideo subdit quod intellectus utique erit principiorum, supple habitus,
et considerantibus ex his, id est ex iam dictis, quasi dicat quod si
consideremus ex iam dictis, patet quod intellectus est principiorum ad quae
non est ratio; ergo differt a scientia quae non est sine ratione. //
¶ Notandum autem quod ratio prima quae est confirmatio rationis secundae,
nam quia solus intellectus est certior quam scientia, ut dicebat
ratio prima, et ut resumptum est in hac ratione secunda, cum ergo
habitus principiorum sit certior quam scientia, sed non est certior scientia quam
intellectus, ergo habitus ipsorum principiorum erit ipse intellectus et per
consequens intellectus differt a scientia. ¶ Deinde cum dicit: et
quod quidem, adducit ad hoc tertiam rationem, quod intellectus non
sit scientia. Nam intellectus est principium scientiae et principium scientiae non
est scientia, sicut principium demonstrationis non demonstratio; ideo ait: et
quod quidem, supple, intellectus non sit scientia patet ex eo quod de-
monstrationis non sit principium demonstratio, quare neque scientiae
scientia, supple, est principium. Principium ergo scientiae differt a scientia, et de

mediatibus id est non procedit in infinitum, ita quod principia demon-
strationis non demonstrantur et demonstrationes principiorum non sunt, quod sic de-
ueniendo immo est deuenire ad aliqua principia indemonstrabi-
lia quorum non est scientia, et intellectus quod illorum principiorum que
est principium scientie non est scientia, sed dicendum est quod principium
scientie vel intellectus principiorum que est principium scientie non est scientia,
quod autem intellectus principiorum sit intellectus probatur, nam intellectus principiorum
est verior quam scientia et nichil est verius quam scientia nisi intellectus ergo
intellectus principiorum est ipse intellectus, ideo videtur quod si ergo secundum
scientiam vel ut habet alia translatio et melius si ergo preter
scientiam nullum aliud id est nullum aliud genus cognitionis habemus
verum id est magis verum super quam intellectum. intellectus utique erit
principium scientie et erit principium principiorum id est erit principium ad cognoscen-
dum principia, non ergo est idem habitus principiorum et conclusionum, quia habitus principiorum
est intellectus, conclusionum quod est scientia, et videtur quod hic autem omne id est hic
totum simul scilicet ad omnem rem super naturam, quasi dicat quod
hic quod demonstratio est in omni quod intellectus est principium scientie simul scilicet
in omni re, ut in hac re mathematicas in-
telles principiorum per que probantur mathematica erit principium scientie
mathematicorum et in alia re intellectus erit principium
scientie illorum sunt illarum rerum. Unde ergo demonstratio est generaliter
quod intellectus est principium scientie verumtamen habet specialiter in omni na-
turalium rerum scientiarum. Istud autem quod hic actus impli-
citur sine principio ... actum com-
pletorum ... de cognitione ... per quam cognitionem
principiorum intellectus id est habitus principiorum non solum est principium scientie
sed etiam est principium principiis id est principium cognitionis per quam cognoscimus
principia et in hoc terminatur sententia secundi posteriorum.

Ad pleniorem autem intelligentiam totius
libri posteriorum dicendum quod iste secundus liber
habet quinque partes principales et xxiiii capitula.
nam totus liber posteriorum dividitur in duas partes nam
in prima parte agitur de quod quid est quod est ... medium
et principium demonstrationis. In secunda parte agitur de
principiis et de dignitatibus que sunt principia communia de-
monstrationis prima pars ubi agitur de quod quid est et de medio
... continet quatuor partes principales prima pars quia
est preambulum ad alia in ostendit quod omnis questio est
de medio demonstrationis. In secunda parte principaliter agitur de ...
medio et de quod quid est secundum oppositionem. In tercia parte agitur
de quod quid est et de medio secundum veritatem prout se habet ad
demonstrationem. In quarta autem parte principaliter agitur de quod
quid est et de medio secundum veritatem prout se habet in ad suam
inventionem declaratur id est ibi quomodo quis venari et in-
vestigare quod quid est sive medium in demonstratione. Sunt ergo quatuor
partes principales in toto secundo libro in quarum prima declaratur
quod omnis questio est de medio et de quod quid est. In secunda parte tractatur
de medio et de quod quid est arguendo secundum oppositionem. In tercia

parte tractatur de medio et de quod quid est secundum veritatem quomodo
se habet ad demonstrationem. In quarta parte tractatur de quod quid
est et de medio et secundum veritatem quomodo se habet ad suam inventionem. In quinta autem et ultima parte agitur de digni-
tatibus quomodo fiant cognite que sunt principia communia in demon-
stratione secunda pars principalis incipit ibi. Quomodo autem quod quid est
per quod demonstratur etc. tercia ibi. Iterum autem speculandum
est. quarta ibi. Quomodo autem oportet venari. quinta et ultima
ibi. De principiis autem quomodo fiunt cognita. prima pars
et ultima remanent indivise. Secunda autem pars ubi agitur de
medio et de quod quid est arguendo et secundum oppositionem habet vi. capitula
secundum que in primo capitulo agitur utrum quod quid est diffinitio sit eorumdem quorum
est demonstratio In secundo autem utrum diffinitio sit idem quod demon-
stratio In tercio quod sit modus introducendi diffinitionem utrum
diffinitio possit concludi per sillogismum reduplicativum. In
quarto utrum diffinitio possit concludi per sillogismum divisivum.
In quinto utrum diffinitio possit concludi per sillogismum diffi-
nitivum. In sexto utrum diffinitio possit concludi per de-
monstrationem. Tercia autem pars ubi agitur de quod quid est secundum
veritatem quomodo se habeant ad demonstrationem habet viii.
capitula nam quod quid est et est medium in demonstratione et est id quod
exprimitur per diffinitionem. et habet tamen causa non ergo potest suf-
ficienter ostendi quomodo quod quid est se habeat ad demonstrationem
nisi sciatur quomodo medium se habeat ad demonstrationem et quomodo
diffinitio et quomodo causa. Rursus causa dicitur secundum diversa genera
et secundum diversos modos causandi. diversi autem modi causandi in-
ducuntur quod aliqua causata reducuntur ad unum et per plures
causas. aliqua non per plures. Rursus aliqua causata sunt simul cum
suis causis aliqua autem non simul. et ea que non sunt
simul aliqua producuntur secundum rectum aliqua secundum circulum. est et
alius modus causandi ab omnibus istis quod aliqua causae inferunt
sua causata semper et ubique aliqua autem ut plurimum et frequenter cum
ergo secundum quos generis causae possint fieri quod quid est et diffinitio
non perfecte poterimus scire quomodo quod quid est se habeat ad
demonstrationem nisi sciverimus quomodo omnia ista se habeant
ad demonstrationem ideo viii. capitula continet pars tercia secundum
in primo ergo capitulo tertie partis principaliter agitur quod quid est ut
habet rationem medii se habeat ad demonstrationem. In secundo ut
quomodo diffinitio se habeat ad demonstrationem In tercio quomodo
contingit demonstrare per omnia genera causarum. In quarto quomodo contingit demonstrare
cum causata resolvuntur in plures causas et quomodo cum non in plures
causas In quinto quomodo contingit demonstrare cum causae sunt simul cum suis
causatis In sexto quomodo contingit demonstrare cum causae et causata non
sunt simul. sed est in causis processus secundum rectum. In vii. quomodo contingit
demonstrare cum causae et causata non sunt simul. sed est in causis processus
secundum circulum In viii. autem capitulo agitur quomodo contingit
demonstrare cum causae inferunt sua causata semper et ubique et quomodo
cum inferunt ut plurimum et frequenter. Quarta autem pars

prius ubi agitur de eo quod est secundum uirtutem quo se habet ad suam inuentionem habet vj. capitula secundum quod demonstratio est quod quid est. est id quod exprimitur per diffinitionem terminorum medium et cetera. Rursus diffinitio aliqua est ipsius subiecti aliqua ipsius passionis secundum aliquid habet diffinire subiectum aliquid passionem. et ad inueniendum diffinitionem subiecti aliqua est hoc in causa aliqua est hoc simpliciter. mediis et in demonstratione potest accipi diffinitio uel per demonstrationem per ipsum uel uel in demonstratione et uel sunt duo attendenda uidelicet quod causa et causatum se consequuntur et quod unum causatum sit una causa. Secundum secundo capitula habet quarta pars secundum in primo modo secundum causam contra primus prius datur ars inueniendi diffinitionem subiecti que est hoc in causa. In secundo uero datur ars inueniendi diffinitionem subiecti que est hoc simpliciter. In tertio docet quomodo debeamus inuenire diffinitionem passionis. In quarto quomodo debeamus uenari et inuenire medium ad demonstrandum particulariter. In quinto quomodo in demonstratione uel inuenienda sit causa que conuertitur ad effectum et que se habeant ad conuenientiam cum ipso. In vj. quomodo in tali demonstratione uel inuenienda sit causa que sit unius effectus et cetera. Sed secundo in toto hoc libro. xxij. capitula. Primum capitulum incipit ibi. quid autem quod quid est demonstretur. et ibi finit prima pars prius. Et incipit secunda. tertium capitulum incipit ibi. manifestum quod diffinitio. Quartum ibi. ipsius autem quod quid est. Quintum ibi. At uero neque per diuisionem. Sextum ibi. Sed ut uero sit demonstratio. Septimum ibi. Quoniam autem diffiniens. Octauum ibi. Ipsum autem speculandum est. et ibi terminatur secunda pars prius. et incipit tertia. Nonum ibi. est autem quorumdam quidem aliud. x. ibi. quoniam autem scire opinamur. xj. ibi. contingit autem idem et cetera. xij. ibi. eadem autem causa est. xiij. ibi. in hiis autem que non simpliciter sunt. xiiij. ibi. quoniam autem uidemus in hiis que sunt etc. xv. ibi. Secundum autem eadem que sunt uel. xvj. ibi. quomodo autem oportet uenari. et ibi terminatur tertia pars prius et incipit quarta. xvij. ibi. congruum autem est cum toto. xviij. ibi. quaerere autem oportet intendentem. xix. ibi. ut habeamus autem proposita. xx. ibi. de eadem autem et cetera. xxj. ibi. ut autem contingat non eadem causa. xxij. ibi. de principiis autem quomodo fiant cognita. et ibi terminatur quarta pars principalis et incipit quinta que non diuiditur in plura capitula sed ibi posteriora analetica consummantur. Secundum igitur modum meum possibilem librum posteriorum auxiliante altissimo exposui ubi tenditur ars quo per scientiam creata habetur demonstratio sicut auctorum sed tu domine ihesu christe qui es ars omnipotentis dei patris plena omnium rationum uite ueniens ... generaliter et perfecte que isti extra prius tu uestigium ut auctores gentium continent sparsim contine et comple uere secundo in te sunt omnes thesauri scientie et sapientie tu igitur sis omnium laborum premium tu ultima mea merces qui cum patre et spiritu sancto es unus deus benedictus in secula seculorum Amen.

Explicit summa libri posteriorum edita a fratre egidio romano ordinis fratrum heremitarum sancti augustini; Deo gratias

Sor		supri		sep		li		pocia				
	te		or		tor		bri		tur			
mor		supb		rap		li		moria				

[illegible]

... confecto ... gummi ... amigdale dulces et ... farina ... et farina fabarum et confricant cum aqua ordei lauetur ... et abluat in ... furfuris.

... et ... rubea et ... marrubii ... insimul et aggregent cum aqua bullita et lauat et fiat colis et lauet cum aqua calida et ... in mane ... et aqua ... et ... pondus ... aliquot diebus.

